
PROPERTY OF
University of Michigan Libraries
1817
ARTES SCIENTIA VERITAS

ISTORIA GENERALA

A

DACIEI,

SAŬ A TRANSILVANIEĬ, ȚEREĬ MUNTENESCĬ ȘI A MOLDOVEĬ.

DE

Dionusios

DIONISIU FOTINO,

traducere de

GEORGE SION.

TOMULŬ I.

BUCURESCĬ.

Imprimeria Națională a luĭ Iosef Romanov et Companie.

1859.

Deputatiloru Romani

DIN

Moldova si Tiéra Muntenésca

CARII

cu votulu loru din 5–24 Januariu 1859

AU UNITU

TIERILE ROMANE

ALEGANDU

UNU SINGURU DOMNITORIU

PE

MARIA SA

Alessandru Ioanu I.

traducătoriulu

dedica acésta carte.

PREFAŢIA TRADUCĂTORĬULUĬ.

Fi-va, saŭ nȣ, bine venitъ kartea чe daŭ la lȣminъ? Eatъ întrebarea чe mĭ-amŭ fъkȣtŭ din kaпȣlŭ lokȣlȣĭ, kъndŭ m'amŭ aпȣkatŭ de dъnsa!

Este o konvingere generalъ kъ ȣnŭ пoпorŭ fъrъ istorie nȣ пóte ajȣnge la onórea de a konstitȣa, saŭ a se nȣmi *naцiȣne.*

Romъnii, nȣmaĭ dȣпъ чe s'aŭ deшteпtatŭ шi aŭ vъzȣtŭ kъ aŭ avȣtŭ ȣnŭ trekȣtŭ gloriosŭ шi o istorie, aŭ rъdikatŭ kaпȣlŭ шi aŭ simцitŭ ambiцiȣnea de a se arъta ka *naцiȣne* în lȣme. Strъmoшiĭ noшtriĭ, dȣпъ timпȣlŭ lorŭ, kȣ arma în mъnъ îшĭ sȣsцineaŭ nȣmele, цeara, legea, limba, aчeste elemente чe konstitȣъ o naцionalitate. Moderniĭ, în lokŭ de armele strъmoшeшtĭ, kȣ istoria în mъnъ aŭ eшitŭ înaintea пoпórelorŭ чivilisate, шi aŭ zisŭ: *„Sȣntemŭ o naцiȣ-„ne, avemŭ dreпtȣrĭ, daцi-ni-le."*

Întorkъndŭ пrivirile kȣ o jȣmъtate sekolŭ în ȣrmъ, шi vъzъndŭ tikъloasa stare în kare Romъniĭ ajȣnsese, — vъzъndŭ jȣgȣlŭ strъinilorŭ пȣsŭ пe grȣmazȣlŭ ȣnȣĭ пoпorŭ atъtŭ de eroikŭ odiniórъ, — vъzъndŭ grósa neшtiinцъ în kare fanariotismȣlŭ ne koпleшise, — vъzъndŭ amorцirea, stȣпiditatea, aпatia, kare, ka niшte пerdele de întȣnekare, sta înaintea vederilorŭ ȣnȣĭ пoпorŭ întregŭ de 4 milióne de sȣflete, — vъzъndŭ, zikŭ, asemine stare de lȣkrȣrĭ, шi kom-

пъгъnd'o kȣ aчea de faцъ, пȣ se пóte minȣna de-stȣlȣ̆ de transformarea mirakȣlósъ чe vede astъzĭ. Чe felĭȣ însъ, шi kȣmȣ̆, aȣ̆ ajȣnsȣ̆ Romъnii la ase-mine transformare? Nȣmaĭ prin desvoltarea simцъ-mъntȣlȣĭ de naцionalilate.

Ân adevъrȣ̆, aчestȣ̆ simцъmъntȣ̆ kare dъ sȣfletȣ̆, viaцъ шi пȣtere попórelorȣ̆, era nekȣnoskȣtȣ̆ Romъ-nilorȣ̆. Elȣ̆ пȣ пȣtea veni în spiritȣlȣ̆ naцiȣneĭ пó-stre de kъtȣ̆ prin kȣvъntȣlȣ̆ adevъrȣlȣĭ. Aчestȣ̆ ma-re kȣvъntȣ̆ пȣ пȣtea veni la aȣzȣlȣ̆ Romъnilorȣ̆ de kъtȣ̆ prin voчea lȣmineĭ. Sekolȣlȣ̆ alȣ̆ 19-lea a tre-bȣitȣ̆ sъ ne arate asemine minȣne. Findȣ̆ kъ simbȣ-rile naцionalitъцeĭ Romъne era înkъ nealteratȣ̆ de пȣtrejiȣne, trebȣia sъ înkolцeaskъ, sъ rъsarъ шi sъ prodȣkъ pomȣlȣ̆ aчela kȣ frȣkte atъtȣ̆ de strъlȣчite. Predestinatȣ̆ a fostȣ̆ darъ ka ȣnȣ̆ Romъnȣ̆ din Tran-silvania, George Lazъrȣ̆, sъ vie шi sъ kȣltive aчestȣ̆ simbȣre preчiosȣ̆. Aчestȣ̆ simbȣre zъчea ȣitatȣ̆ în ma-nȣskriptele kronikarilorȣ̆ vekĭ aĭ Romъnilorȣ̆, kari în timpiĭ lorȣ̆ kȣ o sabie într'o mъnъ lȣaȣ̆ parte la lȣп-tele sekolȣlȣĭ шi kȣ kondeĭȣlȣ̆ în alta skrieaȣ̆ faptele spre a le lъsa la memoria posteritъцeĭ. Пȣцinĭ, шi prea пȣцinĭ posedaȣ̆ asemine manȣskripte, шi mȣlцĭ din пъstrъtorĭ пȣ le aveaȣ̆ de kъtȣ̆ ka obiekte de mȣseȣ̆, fъrъ a faчe niчĭ o întrebȣinцare din ele. A-stfelĭȣ nȣmele Kostineшtilorȣ̆, Nekȣlчeшtilorȣ̆, Mȣsti-lorȣ̆, Kogъlniчenilorȣ̆, Maĭorĭ, Шinkaĭ, шi altorȣ̆ Kro-nikarĭ, kari ka îngerĭ fъkъtorĭ de bine fȣndaserъ a-tъte monȣmente memorabile pentrȣ naцionalitatea пó-strъ, — atъte nȣme skȣmpe zъчeaȣ̆ întrȣ întȣnerekȣlȣ̆ neшtiinцeĭ. Dar Lazъrȣ̆ a venitȣ̆ ka ȣnȣ̆ apostolȣ̆ într'o omenire rъtъчitъ, шi, kȣ istoria în mъпъ, a

demtentatŭ spiritulŭ tъmnitŭ alŭ Romъnilorŭ, spuindu-le чine sъntŭ, чe aŭ fostŭ шi чe potŭ sъ fie.

Dupъ Lazъrŭ, adeпцiĭ seĭ, Eliade, Kogъlniчeanu, Aronŭ, Bъlчesku, Laurianŭ, propagarъ lumina adevъrului, kare fъku pe Romъnĭ a simцi în sine-le demnitatea lorŭ. Aчeштia, apoĭ шi alцiĭ maĭ juniĭ, desvoltarъ istoria Romъnilorŭ шi o fъkurъ kunoskutъ шi strъinilorŭ; dupъ kare publiчiштiĭ Europeĭ чivilisate, шi semnele de viaцъ naцionalъ ale Romъnilorŭ, fъkurъ pe kabinetele lumeĭ a-шĭ întórчe okiĭ kъtre poporulŭ uitatŭ, a se okupa de dreпturile sale шi a-lŭ pune sub garanцia ekuilibrului Europeanŭ, în kare a ajunsŭ.

Fъkutu-s'a însъ óre de ajunsŭ pentru istoria nóstrъ? Nu maĭ este óre nimika de produsŭ saŭ de reproдusŭ?

O! nu! orĭ kъte kъrцĭ s'ar da Romanilorŭ despre istoria lorŭ, n'ar fi de prisosŭ. Orĭ-чe opere vekĭ saŭ noуĭ, trebue sъ le stringemŭ împrejurulŭ nostru ka niшte tesaure ale naцionalitъцeĭ nóstre. Vedemŭ popórele чele maĭ чivilisate шi maĭ marĭ okupъndu-se pe înчetatŭ de istoria lorŭ. De чe darъ Romъniĭ sъ nu aibъ шi istoria luĭ Dionisiŭ Fotino, kare a servitŭ ka autoritate pentru mulцĭ din skritoriĭ kontimpuranĭ, чe s'aŭ okupatŭ ku literatura nóstrъ istorikъ?

O karte ka aчeasta în mika bibliotekъ istorikъ a Romъnilorŭ, amŭ sokotitŭ, ku konvingerea maĭ multorŭ amiчĭ, kъ va fi bine venitъ. De aчeea sъ arъtŭ în skurtŭ чe este kartea шi чe a fostŭ autorĭulŭ eĭ.

Kartea luĭ Fotino se vede publikatъ la anulŭ 1818, tipъritъ la Viena, ku konkursulŭ maĭ multorŭ prenumeranцĭ din îmbele prinчipate. Judekъndŭ dupъ datъ, se vede kъ Fotino a fostŭ kontimpuranŭ ku

nemsritorislš Lazъrš. Îmĭ nare rъš kъ aiче nз notš da maĭ mзlte note desnre biografia aчestзĭ omš demnš de stima Romъnilorš. Konjзrš ne kontinзranii seĭ, kari trъeskš înkъ, sъ-mĭ komзniчe sзvenirile lorš, nentrз ka mъkarš în tomзrile viitóre sъ notš da o skiцъ kъtš de nreskзrtatъ desnre viaцъ sa. Dзnъ tótъ nrobalitatea, aчestš bъrbatš erea nrea virtзosš nentrз enoka în kare a trъitš. Sзb Domnii Fanarioцĭ, konsъngenii lзĭ, în lokš de a faчe чeea чe toцĭ Greчiĭ fъчeaš, — în lokš de a se okзna de nosiцiзnea sa nersonalъ, se okзnъ de istoria natrieĭ sale adontive. Elš nreferъ a trъi în neavere, ka vъtafš de kзrte шi sзb natronagīзlš зnзĭ boerš Romъnš natriotš [1] шi a lзkra la o onerъ folositóre цereĭ. Ideea lзĭ era feriчitъ. Пe timnзlš seš limba Romъneaskъ nз era kзltivatъ. Limba soцietъцeĭ de sзsš era limba Greчeaskъ. Jзnimea nobilъ, nъnъ шi sekзlš frзmosš, îшĭ fъчea învъцъtзrile în aчeastъ limbъ armoniósъ, kз tóte kъ sзb зnš regimenš atъtš de fatalš. Fotino darъ isbзti a nonзlarisa, maĭ mзltš saš maĭ nзцinš, istoria цereĭ Romъneшtĭ într'зnš timnš kъndš ea era maĭ nekзnoskзtъ. Fъkз nrin зrmare зnš serviцš realš Romъnimeĭ. Greчi din цeara nóstrъ, kз kзvъntš saš fъrъ de kзvъntš adeseorĭ osindiцĭ nentrз nзцina iзbire чe aratъ kъtre Цerile Romъne, notš sъ se mъndreaskъ kз nзmele зnзĭ Grekš ka Fotino, karele întrз adevъrš a denзsš зnš tribзtš de rekзnoшtinцъ ne altarзlš aчesteĭ natrii dзlчĭ шi generóse nentrз strъinĭ.

Onera lзĭ Fotino este în treĭ tomзrĭ, kare aš зrmъtórea îmnъrцire шi kзnrindere:

1 Rънosatзlš Banš Dinз Filineskз.

TOMȢL ÎNTЪIȢ, kȣпrinde чele treĭ пъrцĭ de arчeologie, adikъ, Пartea saȣ Eпoka I, istoria шi originea Daчilorȣ kȣ mȣlцĭ anĭ înainte de Kristȣ пъпъ la Traianȣ.

Пartea, saȣ Eпoka II, de la anȣlȣ 106 dȣпъ Kristȣ, adekъ de la Traianȣ пъпъ la anȣlȣ 285, saȣ пъпъ la strъmȣtarea koloniilorȣ romane пeste Dȣпъre în Mesia, sȣb îmпъratȣlȣ Aȣrelianȣ.

Пartea saȣ Eпoka III, de la data nȣmitъ пъпъ la întemeerea Пrinчiпatelorȣ sȣb Radȣ Negrȣ шi Dragoшȣ, kȣпrinzъndȣ istoria Daчieĭ пroпriĭ de dinkóчe de Dȣпъre, kȣ tóte fasele пrin kare aȣ trekȣtȣ, пrekȣm шi istoria Romanilorȣ din Mesia шi a imпeriȣlȣĭ Romъno-Bȣlgarȣ kare fȣndaserъ. Tóte aчeste kȣ note fórte interesante atingъtóre de geografia, de antiчitiцile, de monȣmentele, de monetele шi de limba Romъnilorȣ, пe lъngъ kare шi tradȣkъtorȣlȣ a adъogatȣ dȣпъ slabele sale kȣnoшtinцe, пe iчĭ пe kolo, kъteva notiцe пe ȣnde a sokotitȣ kъ ale aȣtorȣlȣĭ n'aȣ fostȣ îndestȣlъtoare, saȣ пe ȣnde a krezȣtȣ kъ este în eróre.

TOMȢL AL DOILEA, kȣпrinde în Пartea saȣ Eпoka IV, istoria Цereĭ Mȣnteneшtĭ de la anȣlȣ 1241 пъпъ la 1812, adikъ kronologia шi faпtele Romъnilorȣ шi ale Domnilorȣ de la Radȣ Negrȣ Bassarabȣ, пъпъ la Ioan Karagea.

TOMȢL AL TREILEA, чelȣ maĭ interesantȣ, kȣпrinde:

Пartea saȣ Eпoka IV, întokmaĭ dȣпъ пlanȣlȣ tomȣlȣĭ alȣ doile, istoria Moldoveĭ пъпъ la 1812, adikъ de la domnia lȣĭ Dragoшȣ пъпъ la aчeea a lȣĭ Skarlatȣ Kalimakȣ;

Пartea V, Deskrierea geografikъ шi пolitikъ a

Џereĭ Mȣnteneшtĭ, adikъ desпre mъrimea шi întinderea teritoriȣlȣĭ, desпre mȣnџĭ, metale, klimatȣ, rîȣrĭ, пrodȣkte, karaktere, datine, arte meseriĭ шi komerџȣ;

Пartea VI, îmпъrџirea пolitikъ a Џereĭ Mȣnteneшtĭ, interessantъ din пȣntȣlȣ de vedere a vekeĭ organisъrĭ administrative din lъȣntrȣ.

Пartea VII, desпre kiпȣlȣ moшtenireĭ шi a gȣvernȣlȣĭ Domnilorȣ; desпre reforme шi înfrȣmȣseџъrĭ; desпre dekъdinџa џъreĭ; desпre tribȣtȣ; adȣnare de xatixȣmaiȣmȣrile Пorџeĭ Otomane шi aktȣrile de kaпitȣlaџiȣne;

Пartea VIII desпre îmпъrџirea шi rъndȣiala fȣnkџiȣnilor; desпre serviџiȣlȣ Џiganilorȣ; desпre fakȣltъџile saȣ dreпtȣrile шi datoriile Domnilorȣ; desпre legiȣirile lȣĭ Iпsilante пentrȣ boerĭ; desпre rъndȣirea Domnilorȣ, desпre aȣtoritatea шi desпre kiпȣlȣ kȣmȣ se пriimeaȣ kъndȣ veneaȣ la tronȣ; desпre rъndȣirea dregъtorilorȣ; desпre kȣrtea Domnilorȣ, tribȣnale, finanџe. ш. ч. l.

Пartea IV. îmпъrџirea пolitikъ шi geografikъ a Moldoveĭ, dȣпъ пlanȣl Пъrџeĭ VI.

Voindȣ чineva sъ fakъ ȣnȣ kriteriȣ dreпtȣ asȣпra aчesteĭ oпere, nȣ va пȣtea ziчe kъ este o istorie de чele maĭ komпlekte. Пъrџile întemeeate пe dokȣminte шi sorginџĭ klassiчe, sȣntȣ în adevъrȣ serióse шi jȣste. Dar aȣtoriȣlȣ n'a avȣtȣ пentrȣ ȣnele eпoчe destȣle dokȣminte пe kare sъ se întemeeze; atȣnчe se vede maĭ sȣпerfiчialȣ шi kade în iпotese, ka toџĭ istoriчiĭ kъndȣ se aflъ în asemine пosiџiȣne. Se vede însъ kъ bravȣlȣ istorikȣ шi-a datȣ mȣltъ strъdȣinџъ, ka sъ fakъ lȣkrȣlȣ kъtȣ maĭ komпlektȣ. În tomȣlȣ alȣ II-lea, maĭ kȣ seamъ, kȣ a-

tъta skumпъtate s'a okuпatŭ de kronologia Domnilorŭ, în kъtŭ чiteazъ шi Xrisóvele чe aŭ rъmasŭ de la fie kare domnitorĭu. Neferiчita, eпoka a invasiuneĭ Greчilorŭ în џerile nóstre, шi a Domnilorŭ Fanarioџĭ, este skrisъ ka o adevъratъ eпoпeé шi ku o inimъ în adevъrŭ romъneaskъ; maĭ tóte familiile însemnate de astъzĭ vorŭ vedea rolurile пъrinџilorŭ lorŭ. De шi Grekŭ, Fotino se vede kъ a kъlkatŭ пe inima sa, шi, пentru ka sъ fie veridikŭ, a deskrisŭ ku neпъrtinire шi ku komпъtimire de inimъ romъneaskъ, kalamitъџile kъte aŭ suferitŭ џerile romъne din kausa konsъngenilorŭ seĭ.

Пublikulŭ чetitorĭu va чeti-o шi va aпreџui-o.

Dupъ aчeste mъ simџŭ datorŭ a da óre kare seamъ чetitorilorŭ desпre traduчere.

Aчeastъ lukrare artifiчialъ, kare se kĭamъ *traduкџiune*, este multŭ maĭ ingratъ de kъtŭ întreпrinderea uneĭ skrierĭ originale. Kъndŭ skrie чineva чeva originalŭ, îшĭ faчe пlanulŭ, шĭ-шĭ esпune ideile ku limba sa, ku stilulŭ seŭ, fъrъ niчĭ o împedikare de regulile пreskrise ale arteĭ skrisuluĭ: nu kugetъ de kъtŭ a se faчe interesantŭ, saŭ пlъkutŭ чetitorilorŭ. Kъndŭ traduчe însъ, este datorĭu maĭ întъĭ a kugeta ka sъ reпroduкъ ku konшtiinџъ oпera autorĭuluĭ, шi aпoĭ a se deчide sъ aleagъ una din douъ sisteme adoпtate în arta traduчereĭ. Este traduчerea *liberъ*, шi traduчerea *fidelъ*.

Traduчerea *liberъ* чere ka oпera originalъ sъ fie reпrodusъ în întregimea sa, ku împъrџeala шi пlanulŭ seŭ шi ku tóte ideile sale, lъsъndu-шĭ traduкъtorulŭ voe a tъea пeriódele, a întórчe frasele, într'unŭ kuvъntŭ a se esпrima ku libertate пentru ka sъ пroduкъ înџelesulŭ skriereĭ autorĭuluĭ пrimitivŭ.

Tradȣчerea *fidelȣ* чere ka onera originalъ sъ fie renrodȣsъ în originalîtatea sa, kȣ frasele шi neriódele sale, kȣ stilȣlȣ шi esnresiȣnele sale. Tradȣkъtorîȣlȣ se mъrgineшte a renrodȣчe din kȣvъntȣ în kȣvъntȣ onera aȣtorîȣlȣ, observъndȣ nȣmai ka kȣvintele kȣ kare se serveшte sъ fie bine alese шi sъ esnrime adevъratȣlȣ înцelesȣ alȣ ideilorȣ aȣtorîȣlȣî originalȣ.

Din aчeste doȣъ modȣrî de lȣkrare, negreшitȣ kъ aчelȣ de ne ȣrmъ este чelȣ maî meritosȣ; nentrȣ aȣtorii klassiчî, maî kȣ seamъ, este neanъratȣ, kъчî altfelîȣ n'am nȣtea avea idee de modelele klassiчismȣlȣî. Asemine lȣkrare este kîarȣ ȣшórъ, kъndȣ se snikȣlъ doȣъ limбî kare aȣ afinitate între sine; este fórte grea însъ, kъndȣ se faчe între doȣъ limbî eterogene. De essemnlȣ, este ȣшorȣ nentrȣ Romъnî a tradȣчe din limbile sȣrorî kȣ a lorȣ, nrekȣmȣ franчesa, italiana, latina, esnaniola, nortȣgeza, kъчî aчeste limbî aȣ maî aчeleaшî forme, aчeaшî konstrȣkцiȣne, шi aчeeaшî natȣrъ de esnresiȣne; tradȣkъndȣ чineva din aчeste limbî, nȣmaî atȣnчe nóte faчe o rea dradȣчere, kъчî nȣ va шti saȣ Romъneшte bine saȣ limba din kare tradȣчe. Este greȣ, din kontra, a se цinea de modȣlȣ tradȣчereî fidele, kъndȣ ȣnȣ Romъnȣ se va anȣka a tradȣчe din Nemцeшte, Tȣrчeшte, Evreeшte saȣ Greчeшte: toцî aчeî чe s'aȣ înkȣmъtatȣ a o faчe, vorȣ rekȣnóшte kъ aȣ greшitȣ. Потȣ sъ adȣkȣ de esemnlȣ tradȣчerea lȣî Плȣtarkȣ, fъkȣtъ de bravȣlȣ шi doktȣlȣ Aristia, ne kare nimini n'o чeteшte шi kȣ drentȣ. Eȣ, kare amȣ чitit'o, mъrtȣriseskȣ kъ de sȣtъ de orî amȣ svъrlit'o din mъnî, înekatȣ de întortokîarea fraselorȣ greчeшtî (kare nȣ mergȣ ne Romъneшte) шi de neologismiî чe kȣ drentȣ kȣvъntȣ,

nóte, a fostŭ nevoitŭ tradukătorĭulŭ a krea, pentru ka să reproduкă originalitatea sakră a autorĭuluĭ seŭ de predilekцiune. Mare dibăчie, mare osteneală, mare strădсinцă, trebue pentru ka să resumeaskă чineva la asemine ankătură.

Dar pentru traduчerea kărцiĭ luĭ Dionisiŭ Fotino, n'amŭ putută шi niчĭ amŭ voitŭ a adopta modulŭ traduчereĭ fidele. Чelŭîntăĭu kuvăntŭ îmĭ este kă autorĭulŭ meŭ nu e niчĭ originalŭ niчĭ klassikŭ, pentru ka să înfăцimezŭ stitulŭ seŭ ka modelŭ în literatura Romăneaskă. Fotino a skrisŭ în limba чea koruptă шi populară a Greчilorŭ din Fanarĭu, ku kare eraŭ deprinшĭ Romănii dupe timpulŭ seŭ. Pe lăngă aчeste, de multŭ чe чetise letopiseцele шi dokumentele vekĭ ku kare s'a servitŭ în skrierea kărцeĭ sale, elŭ ajunsese a se identifika ku stilulŭ kronikarilorŭ, saŭ maĭ bine zikăndŭ ku stilulŭ kărцilorŭ biseriчeшtĭ. Amŭ sokotitŭ dară kă, daka amĭ fi produsŭ ku fidelitate asemine stilŭ astăzĭ, kăndŭ Romănii s'aŭ deprinsŭ ku unŭ stilŭ maĭ înfloritŭ шi maĭ korektŭ, kartea ar fi rămasŭ шi neчitită шi nevăndută. De aчeea munka mea a trebuitŭ să fie îndoită: amŭ fostŭ nevoitŭ a tăea frasele, a întórчe periódele шi a esprima ideile autoruluĭ ku stilulŭ meŭ propriŭ, fără a altera însă nimikŭ din essinцa originaluluĭ.

Dar în чele de pe urmă, lăsăndŭ lukrarea mea artifiчĭală în kritika publikuluĭ, nu amŭ de kătŭ a maĭ ziчe: amŭ făkutŭ чe amŭ putută; amŭ lukratŭ ku konшtiinцă; fakă alцiĭ maĭ bine!

G. SION.

PARTEA PRIMA.



EPOC'A I.

ISTORIA GENERALA

A

DACIEI,

SAŬ

A TRANSILVANIEĬ, TIEREĬ MUNTENESCĬ SI MOLDOVEĬ.

PARTEA PRIMA.

EPOC'A I.

CAPITULŬ I.

Daчia din vekime fъчea пarte din Sчitia Eȣ-roпeanъ dȣпъ zisa Elinilorŭ[1], kariĭ astfelĭȣ пȣmiaŭ toate пoпoarele чe lъkȣeaŭ sпre meazъ-noaпte, dinkolo de Istrȣ, saŭ Dȣпъpe[2]. Sȣb пȣmire de Daчia se kȣпrinde (Appian. Soph. la Ilir.)

---

1 Sчitia Eȣroпeanъ, kare se пȣmia шi чea mikъ sпre deosebi-re de чea mare, este o пarte din Eȣroпa, aflъtoare între Пontȣlŭ Eȣssinŭ, saŭ Marea Neagrъ kъtre meazъzi, între lakȣlŭ Meotide kъtre rъsъritŭ, între Rȣsia kъtre miazъ noaпte, шi între пro-vinџiile Пodolia шi Volinia, adekъ xotarъle Пoloniеĭ. (Geograf. luĭ Meletiŭ.)

2 Istrȣlŭ saŭ Dȣпъrea, пȣrчede din Sȣabia, dȣkatȣlŭ Virtembergȣlȣĭ, шi de akolo se faчe пlȣtitoare; kȣrgъndŭ пrin Virtemberg, Bavaria, Aȣs-tria, Ȣngaria шi пrin o пarte a Tȣrчieĭ, adekъ Serbia шi Bȣlgaria kъ-tre aпȣsŭ, џeara Mȣnteneaskъ шi Moldova kъtre nordŭ, intrъ пrin чinчĭ gȣrĭ în marea Neagrъ din kare чea maĭ din sȣsŭ se пȣmia din vekime Tiagola, ĭar astъzĭ tȣrчeшte Kilia, dȣпъ чetatea kȣ aчestŭ пȣme; a doa se пȣmea Bȣriȣ, astъzĭ Sȣlina; a treia Sȣbџirile, astъzĭ St. George шi Endrele Bogaz; a пatra se пȣmea Чelŭ Bȣnŭ, astъzĭ Пortiџa шi Kani Bogaz; шi a чinчea se пȣmea Norakȣ, astъzĭ Geni Skele. Iar maĭ din

Moldova[1] de astъzĭ, ȥeara Mъnteneaskъ[2], Transilvania[3], ші o парte din Ȣnraria[4]. Se mъrginea desпre Nordȣ kȣ mȣnȥiĭ Karпaȥĭ[5], ĭar desпre партea Sarmaȥieĭ, saȣ Rȣsia de astъzĭ[6] ші Подоlia[7], прir rîȣlȣ Nistrȣ[8] desпre Basarabia[9], kъ-

din josȣ de gȣra a чinчea este ȣnȣ golfȣ al mъreĭ Negre, ȣnde din vekime era Istroпole, nȣmitъ astъzĭ Kara-kerman.

1 Moldova astъzĭ se otъreште desпre nordȣ kȣ Поlonia, desпre rъsъritȣ kȣ Basarabia, desпre sȣdȣ kȣ ȥeara Mȣnteneaskъ, ші desпre anȣsȣ kȣ Ardealȣlȣ saȣ Transilvania.

2 Ȥeara Mȣnteneaskъ de astъzĭ se otъreште desпre rъsъritȣ kȣ Moldova, desпre Nord kȣ Transilvania ші Banatȣlȣ Timiшoareĭ, desпre anȣsȣ ші meazъzi kȣ rîȣlȣ Dȣnъrea.

3 Transilvania se otъreште desпre nordȣ kȣ Rȣsia mikъ saȣ Поlonia, desпre rъsъritȣ kȣ Moldova ші ȥeara Romъneaskъ, desпre anȣsȣ kȣ Ȣngaria ші kȣ Banatȣlȣ.

4 Партea aчeasta este Banatȣlȣ Timiшoareĭ din Ȣngaria de josȣ, kare are desпre nordȣ rîȣlȣ Tissa, desпre rъsъritȣ Transilvania, desпre sȣdȣ Banatȣlȣ ȥereĭ Romъneшtĭ, ші desпre anȣsȣ Dȣnъrea, în drenтȣlȣ Sъrbieĭ.

5 Aчeştĭ mȣnȥĭ sъntȣ foarte 'nalȥĭ, ші чeĭ maĭ marĭ din Eȣroпa; vъrfȣrile ȣnora sъntȣ maĭ înalȥĭ de kîtȣ noriĭ ші akoпerite kȣ ninsoare; legaȥĭ ka ȣnȣ lanȥȣ ȣnii de alȥiĭ, sȣb diverse nȣmirĭ, desпartȣ Поlonia de Ȣngaria, delimiteazъ Transilvania, Moldova, ȥeara Romъneaskъ, trekȣ прin Ȣngaria, Bosnia, Silesia, ші парte din Germania.

6 Rȣsia Поlonieĭ, ȣniĭ o nȣmeskȣ blondъ, ші alȥiĭ neagrъ, sпre deosebire de Rȣsia albъ, saȣ Moskovia; пroпriȣ însъ este Roksolania, saȣ парte din ea, dȣпъ kare s'aȣ nȣmitȣ Rȣшiĭ. Aчeastъ dar Rȣsie se aflъ între Поlonia чea maĭ din sȣsȣ kъtre anȣsȣ, între Поlesia (парte din Litiȣania Поlonesъ) kъtre nordȣ, între Volinia пrovinȥie a Поlonieĭ marĭ, ші între Подоlia meridionalъ kъtre rъsъritȣ, — ĭar desпre sȣdȣ se desпarte de Ȣngaria ші de Transilvania прin mȣnȥiĭ Karпaȥĭ.

7 Подоlia are desпre anȣsȣ Rȣsia blondъ, desпre sȣdȣ Moldova, desпre nordȣ Volinia ші desпre rъsъritȣ Tartaria mikъ; se desпarte în Подоlia de sȣsȣ ші de josȣ, ші чea diu sȣsȣ are de kaпitalъ Kameniȥa, ші пe aпroaпe Movilъȣlȣ ші faĭmoasa чetate Xotinȣlȣ, ĭar чea din josȣ Kioviea saȣ Kĭovȣlȣ.

8 Nistrȣ, de Elinĭ se nȣmia Tiras; elȣ пȣrчede dintr'ȣnȣ lъkȣmorȣ alȣ Rȣsieĭ negre, saȣ Galiȥieĭ; treчe пe sȣb пoalele mȣnȥilorȣ Karпaȥĭ, kȣrgъndȣ kъtre rъsъritȣ, desпъrȥindȣ Поlonia, saȣ Подоlia de sȣsȣ, ші Moldova de jos ші trekъndȣ пe lъngъ Bassarabia, se varsъ în Пontȣlȣ Eȣssinȣ saȣ marea Neagrъ.

9 Basarabia se aflъ la otarele Tartarieĭ miчĭ ші ale Поlonieĭ, între Пrȣtȣ ші Nistrȣ ші se mъrȥineште kȣ Marea Neagrъ desпre meazъzi.

tre meazъzi desпre Mesia de josŏ saŏ Bвlgaria[1], пrin Dв-пъre; ши kъtre aпвsŏ iarъшi пrin Dвпъre desпre Mesia de sвsŏ saŏ Serbia[2], ши пrin rîвlŏ Tissa[3] desпre Ŏngaria de jos[4].

CAPITULŬ II.

Чeĭ întъĭ oamenĭ kari aŏ okвпatŏ ши aŏ lъkвitŏ aчeastъ џearъ frвmósъ, de mвlџĭ istopiчĭ se ziчe kъ ar fi venitŏ[5] din Sarmaџia Asiatikъ[6] ши din Sчitia; kъ

Î. Chr. 2000
Cosmog. Jean Abbé d'Artois Paris, 1750.

---

1 Bвlgaria se aflъ kъtre Nordвlŏ Rвmelieĭ, ши se otъreшte desпre rъsъritŏ kв Marea Neagrъ, desпre sвdŏ kв Mвntele Emв, desпre aпвsŏ kв Serbia, ши desпre nordŏ kв Dвпъrea.

2 Serbia se otъreшte desпre nordŏ kв Dвпъrea ши Sava, desпre aпвsŏ kв Bosnia, desпre sвdŏ kв Maчedonia, ши desпre rъsъritŏ kв Bвlgaria ши пarte kв Dвпъrea. Kaпitala eĭ este Belgradвlŏ, saŏ vekia Leвkoпole.

3 Tissa, rîŏ al Ŏngarieĭ, пвrчede din mвпџiĭ Karпaџĭ desпre otarвlŏ Rвsieĭ negre ши alŏ Transilvanieĭ; пriimeшte în elŏ maĭ mвlte пîrae ши se varsъ în Dвпъre, din josŏ de чetatea Пetervaradain.

4 Ŏngaria se пвmeшte în komвпŏ Magĭar, ши de kъtre Nemџĭ Ŏngara saŏ Ŏngarland. Se înveчineazъ astъzĭ kв Aвstria ши kв Stiria. Desпre nordŏ se desпarte пrin Karпaџĭ de Пolonia, desпre rъsъritŏ de Transilvania, ши desпre sвdŏ de Slavonia пrin rîвlŏ Drina, kare пвrчede de la otarele dintre Tirol ши Karniolia ши пrimindŏ maĭ mвlte пъrae se varsъ în Dв-пъre. Se împarte, пrin Dвпъre, în Ŏngaria de sвsŏ ши de josŏ: чea din sвsŏ se întinde din riпa stîngъ a Dвпъreĭ пъпъ în Пolonia, ĭar чea de josŏ din чeealaltъ riпъ пъпъ în Kroaџia ши Slavonia. Vekea kaпitalъ era Пresbвrgвlŏ, чetate în kare se пъstra stemele împъrъteшtĭ ale Ŏn-garieĭ; ĭar astъzĭ este Bвda, lъngъ Dвпъre, kare Nemџiĭ o пвmeskŏ Ofen.

5 Nв se шtie însъ kъndŏ aŏ venitŏ, niчĭ evenemintele lorŏ чele însem-nate; atъta пвmaĭ este пrobabilŏ kъ aŏ venitŏ kв mвlџĭ anĭ înaintea lвĭ Kristŏ, kъчĭ kв 510 anĭ maĭ 'nainte a venitŏ asвпra lorŏ Dariŏ, împъ-ratвlŏ Пermilorŏ, kв foarte mвltъ oшtire, ши foarte rъŏ fв resпinsŏ; a-semine maĭ пe вrmъ Lisimakв, kв 322 anĭ înainte de Kristŏ, viindŏ a-sвпra lorŏ earъшĭ a fostŏ bъtвtŏ Kъtre sekвlвlŏ întъĭ al lвĭ Kristŏ, e-ra atъtŏ de пoпвlatŏ пъmъntвlŏ Daчieĭ, înkъtŏ s'aŏ oпвsŏ kв tъrie ши kĭar învingъtoarelorŏ oшtirĭ ale Romanilorŏ, kare aŏ fostŏ sвпвsŏ maĭ toatъ lвmea.

6 Sarmaџia Asiatikъ se aflъ kъtre otarъle Eвroпeĭ, Asieĭ, ши ale rîв-lвĭ Ra saŏ Volga, între Oчeanвlŏ Borealŏ desпre nord-estŏ, Marea Nea-grъ ши Marea Kasпikъ desпre sвdŏ, între Sчitia Asiatikъ saŏ Tartaria ma-re desпre rъsъritŏ ши între Sarmaџia Eвroпeanъ desпre aпвsŏ, вnde e a-

Î. Chr. 335. Istoric. Biros. Contimp. cu Al. cel mare Pamph. Euseb.

ar fi fostŭ strъnepoцĭ aĭ lȣĭ Rixad, fiiȣlŭ lȣĭ Gomer, nepotŭ lȣĭ Iafet, шчl. Noĭ însъ, fъrъ sъ intrъmŭ în asemine minȣцĭositate de genealogiĭ, spȣnemŭ kъte se vorbeskŭ de kъtre aȣtoriĭ vekĭ шi moderni în istoria despre Dачia. Dar fiindŭ kъ în sekoliĭ primitivĭ popoarele чe lъkȣiaŭ spre nordŭ, dinkolo de Dȣnъre, eraŭ lipsite nȣ nȣmaĭ de aȣtorĭ, dar шi de litere, ĭar popoarele lȣminate шi чivilisate, prekȣmŭ Eliniĭ шi Romaniĭ, nȣ aveaŭ niчĭ o relaцiȣne kȣ ele, de aчeea niчĭ ȣnȣlŭ din skriitoriĭ vekĭ nȣ a fъkȣtŭ vre o istorie generalъ despre înчepȣtȣlŭ Daчieĭ, чi atingŭ nȣmaĭ kъte чeva în treakъtŭ între alte mȣlte istoriĭ.

---

stъzĭ partea borealъ a Moskovieĭ шi Tartaria Moskovitъ, ale kъreĭ proviнцiĭ sъntŭ Divina saŭ Dȣina, Kondora, Пeцora, Пermia, Samoedia, Siberia, Biatka, Lopia, Loȣkomoria. Kapitalele eĭ eraŭ, Kazanȣlŭ, Astrakanȣlŭ, шi Bȣlgaria, kare se adapъ de rîȣlŭ Volga.

1 Sчitia Asiatikъ, saŭ Tartaria mare, se delimiteazъ de kъtre Marea Kaspikъ, de Пersia, de Indiĭ, de imperiȣlŭ Tibetȣlȣĭ, de Mongolia, шi de Asia Rȣsseaskъ. Aчeastъ mare цearъ koprinde lokȣrĭ nisipoase, шi kъmpiĭ seчĭ, între kari însъ sъntŭ шi lokȣrĭ mъnoase. Toatъ este lъkȣitъ de Tъtarĭ, kari poartъ diverse nȣmirĭ: ȣniĭ ȣmblъ rъtъчindŭ ka nomaziĭ; ȣniĭ statorniчiцĭ se okȣpъ kȣ agrikȣltȣra, kȣ kreшterea vitelorŭ, kȣ meseriĭ de lȣksŭ, шi kȣ komerцŭ pe ȣskatŭ, avъndŭ шi oraшe marĭ; nȣ sъntŭ sȣpȣшĭ însъ nȣmaĭ ȣnȣĭ gȣvernŭ, чi sъntŭ împъrцiцĭ în mȣlte maĭ miчĭ, kъrmȣite de Xanĭ шi alцĭ domnitorĭ. Чea maĭ însemnatъ шi maĭ mare provinцie a Tartarieĭ este Bȣkaria, kȣ ȣnŭ minȣnatŭ oraшŭ de aчeeaшĭ nȣmire, a kъreĭa jȣmъtate parte despre rъsъritŭ este sȣpȣsъ împъratȣlȣĭ Kineĭ. Mogolia, partea чea mare a Tartarieĭ, kare are чele maĭ mȣlte lokȣrĭ pȣstiĭ, nisipoase, pъdȣroase, шi kъmpiĭ sterpe, este sȣpȣsъ чea maĭ mare parte la Kinezĭ, шi o parte maĭ mikъ la Rȣшĭ; ĭar lъkȣitoriĭ seĭ sъntŭ Kalmȣчĭ, trъeskŭ ka nomaziĭ avîndŭ kъteva oraшe înkipȣite nȣmaĭ prin grъmezĭ de kortȣrĭ saŭ шatre. Imperiȣlŭ Taцȣtȣlȣĭ stъ sȣb imperiȣlŭ Kineĭ. Iar Sчitia nordikъ, se цine toatъ de întinsa împъrъцiъ a Rȣsieĭ, de ȣnde se шi nȣmeшte Asia Rȣseaskъ. Aчeasta se kompȣne din doъ pъrцĭ prinцipale: din partea чea maĭ mikъ despre apȣsŭ de mȣнцiĭ Ŭralĭ, în kare se aflъ gȣberniile Kazan шi Astrakan, — шi din чealaltъ parte maĭ mare, despre rъsъritȣlŭ Ŭralilorŭ, în kare se aflъ ȣna singȣrъ цearъ Siberĭa, чea maĭ mare din lȣme fiindŭ kъ întreчe kiarŭ pe Eȣropa, ĭar pe Tȣrчĭa Eȣropeanъ maĭ mȣltŭ de doъzeчĭ de orĭ; aerȣlŭ seŭ însъ este foarte reчe, earna foarte tare, шi kъldȣra foarte ferbinte; lъkȣitoriĭ, afarъ de semenцia domnitoare rȣseas-

Adsnъndš darъ evenimentele kronologiчe, se vede пrobabilš kъ пъmъntslš Daчieĭ ks mslцĭ anĭ înaintea lsĭ Kristš a fostš lъksitš de Daчĭ, de snde s'a nsmitš щi Daчia. Vekiĭ seĭ lъksitorĭ se nsmea totš odatъ Daĭ щi Davĭ[1], пoпorš eroikš щi rъsboitorš, totš odatъ foarte dreпtš, de aчeeaщĭ origine щi stirпe ks Geцiĭ[2], kariĭ lъkseăš пartea meridionalъ a Daчieĭ, desпre gsrile Dsпъreĭ, щi în inssliłe kare sъntš întrе ele. Aчeщtia, trekъndš щi în чeealaltъ riпъ, s'aš întinsš щi aš lъksitš toatъ Mesia de josš, dintre Msntele Ems[3], Marea Neagrъ щi Dsпъrea.

Cosmog. Jean Abé d'Artois. Appian Soph. la Illir. Strab. Eustatie, Pom. Melet.

Istoria maĭ ziчe kъ Daчiĭ eraš oameni simпli, dreпцĭ, sobri щi isbitorĭ de libertate; kъ se kъrmseaš între sine ks msltъ ksviinцъ; kъ femeile, koпiĭ, щi toate le aveaš în komsnš, afarъ de ksцıtš щi пaxarš, fiindš kъ eraš щi liberĭ de toate viцsrile пoпoarelorš чivilisate; kъ se пstriaš ks frsktele arborilorš щi ale пъmъntslsĭ, пre kare fъrъ otare desпъrцite îlš ksltivaš, skimbъnds-lš în totš anslš; smblaš însъ ka nomazĭ, oksпъnds-se ks пъsksitslš щi пstrinds-se ks laпte, dsпъ kare se nsmirъ щi bъstorĭ de laпte. Eĭ la alta ns se eserчitaš de kъtš la kъlъrie, la lsпta ks giretslš, пrin kare s'aš arъtatš щi foarte bsnĭ kъlъreцĭ щi agerĭ sъ-

Pomp. Apian. Horat. od. 3. Ovid.

Ovid. Horat. Tucid. Ovid.

---

kъ, sъntš Samogeцĭ, Tatarĭ, (dsпъ rîslš Tatar karele adaпъ Mogolia mare щi se varsъ în Oчeanslš Borealš) Kalmsчĭ, Mogolĭ щi Tsgsчĭ; Iar katedralele oraщe sъntš, Tobolskš щi Irksцkš.

1 Aчestš пoпorš a eщitš din Margiana, пroviпцie a Пersideĭ, komsnš nsmitъ Ieseba; aчeasta se afiъ kъtre nord-estslš rîslsĭ Okss щi al Sчitieĭ asiatiчe, aпroaпe de Marea Kasпikъ, de laksl Mars, щi de desertš, karele se nsmeщte Bigsl. Lъksitoriĭ seĭ se nsmiaš Derbiчĭ щi Daĭ.

2 Geцiĭ aš fostš totš dintr'o vatrъ ks Daчiĭ, щi totš dintr'o пroviпцie. Eĭ lъkseăš пe lîngъ rîslš nsmitš tsrчeщte Geĭxs, dsпъ kare se nsmeaš Geĭxĭ щi Geцĭ. Iar rîslš aчesta în genere se nsmeщte Okss, щi desпarte пroviпцia Пersieĭ Xorasa de Ssbek; elš este mare, щi чelš maĭ mare din kъte a vъzstš Aleksandrs чelš Mare, karele пrin Margiana a treksts la Marea Kasпikъ.

3 Aчestš msnte se nsmeщte tsrчeщte Kogea-Balkaп, adekъ msntele mare. Elš este o пarte din Karпaцĭ щi desпarte Traчia de Mesia inferioarъ, se întinde msltš în lsпцime щi este foarte пaltš.

Vurm. Clim. Alex. Strom Ptolemeu. Strabon. Melet.

getъtorĭ; nȣ aveaȣ̆ alte arme de kъtȣ̆ kȣkȣre kȣ sъџeцĭ înveninate la vîrfȣrĭ, sȣliцe шi kȣцite, saȣ̆ kóse; eraȣ̆ împъrцiцĭ sȣb maĭ mȣlцĭ kъпitanĭ miчĭ dȣпъ чete, шi dȣпъ timпiĭ anȣlȣĭ fъчeaȣ̆ eskȣrsiȣnĭ пentrȣ întinderea цereĭ lorȣ̆, lъkȣindȣ̆ sȣb kortȣrĭ. La nevoe însъ de апъrare, se sȣпȣneaȣ̆ la ȣnȣ̆ komъndantȣ̆ dȣпъ alegere, karele se чerea sъ fie omȣ̆ simпlȣ, dreпtȣ̆, sobrȣ, kȣ kȣgetъrĭ de eroismȣ̆, пrekȣm a arъtat'o шi în faпtъ ȣnȣlȣ̆ din kъпitaniĭ lorȣ̆, nȣmitȣ̆ Dromixete, пrekȣmȣ̆ maĭ înainte se va vorbi.

Jean Abbé d'Artois. Maĭ eraȣ̆ шi alte пoпoare înпrejȣrȣlȣ̆ цereĭ Daчilorȣ̆, din oriцina Sчiцilorȣ̆ шi a Sarmaцilorȣ̆, пrekȣm: Пanonii, de la kariĭ s'a fъkȣtȣ̆ Пanonia[1] saȣ̆ Ȣngaria de astъzĭ; Tirigeцiĭ îmпrejȣrȣlȣ̆ rîȣlȣĭ Tiras, saȣ̆ Nistrȣ;

Strab. Aksiaчiĭ[2], Bessiĭ, Arimaпiĭ, Assedoniĭ, Giȣrgiĭ nomazĭ,

1 Пanoпiĭ eraȣ̆ Sчiцĭ, kariĭ viindȣ̆ în цeara Чelцilorȣ̆, Пortȣgalia de astъzĭ, шi kȣчerindȣ-o, aȣ̆ nȣmit'o Чelto-Sчitia. Пe ȣrmъ arȣnkъndȣ-se asȣпra Germanieĭ, шi sȣпȣindȣ̆ чerkȣlȣ̆ Aȣstpieĭ, l'aȣ̆ nȣmitȣ̆ dȣпъ nȣmele lorȣ̆ Пanonia. Dȣпъ aчeasta reпezindȣ-se шi kȣчerindȣ̆ пъmîntȣlȣ̆ Ȣngarieĭ, l'aȣ̆ nȣmitȣ̆ шi пe aчesta Пanonia; iar Aȣstria a rъmasȣ̆ Пanonia veke. În kontra lorȣ̆ a venitȣ̆ maĭ întîĭ Iȣliȣ̆ Чesar, dȣпъ elȣ̆ alцiĭ, шi în чele din ȣrmъ Tiberiȣ̆ ĭ-a învinsȣ̆ пînъ чe imпepiȣlȣ̆ Romanilorȣ̆ a înчeпȣt sъ dekline. Atȣnчĭ aȣ̆ venitȣ̆ Goцiĭ kariĭ învingîndȣ̆ aȣ̆ dominat'o; пe aчeшtia ĭ-aȣ̆ alȣngatȣ̆ Xȣniĭ, ȣn пoпorȣ̆ sъlbatekȣ̆ чe lъkȣia пe lîngъ lakȣlȣ̆ Meotide, шi aȣ̆ venitȣ̆ în Italia kȣ îmпъratȣlȣ̆ lorȣ̆ Atila; de akolo întorkîndȣ-se iarъшĭ, aȣ̆ пъstratȣ̆ Пanonia, nȣmindȣo dȣпъ nȣmele lorȣ̆; пe aчeшtia ĭ-aȣ̆ alȣngatȣ̆ Longobarziĭ, шi earъшi пe Longobarzĭ Xȣniĭ, шi în fine пe la anȣlȣ̆ 900 de la Kristȣ, пe kъndȣ̆ îmпъrъцia Arnolfȣ̆, a venitȣ̆ în kontra lorȣ̆ ȣnȣ̆ пoпorȣ̆ din Sчitia nȣmitȣ̆ Avarĭ, kȣ kariĭ ȣnindȣ-se пe ȣrmъ шi rъmaшiĭ Xȣnĭ, a resȣltatȣ̆ nȣmele de Ȣngȣrĭ, шi цeara lorȣ̆ Ȣngaria.

2 Tirigeцiĭ, kariĭ lъkȣeaȣ̆ Пodolia de sȣsȣ̆ шi de josȣ̆, Aksiaчiĭ de пe lîngъ Tiras, dinkolo de Volinia шi de Tartaria inferiorъ, ȣnde eraȣ̆ Britolagiĭ, Mesageцiĭ, Arniĭ, Bessiĭ, de la kariĭ a lȣatȣ̆ nȣmele Bessarabia, шi alцiĭ. Tartariĭ de astъzĭ saȣ̆ Bȣgeakliĭ, kare astъzĭ este пarte din Bassarabia, ȣnde era kȣ пȣцinĭ anĭ maĭ naшte Ozȣ, чe din vekime se ziчea Aksiaчe, aflъtoare пe malȣl mъreĭ Negre la rъvъrsarea rîȣlȣĭ Boristene, ȣnde aпroaпe se varsъ шi rîȣlȣ̆ Inanis, nȣmitȣ̆ Bȣgȣlȣ̆ astъzĭ. Aчestȣ̆ pîȣ̆ пȣrчede din Пodolia seпtentrionalъ, desпъrцindȣ-o de Volinia, шi adъпîndȣ̆ maĭ mȣlte oraшe, îmпarte пe ȣrmъ Пodolia de josȣ̆ în doъ пъrцĭ, шi

Basiliziĭ, шi alцiĭ[1] din Enirslŏ Taъrikŏ; Taъrosчiцiĭ шi Sчitotaъriĭ din Xersonesŏ, kare se nъmi шi Sчitia mikъ,[2] snre deosebire de чea mare; шi din sъsŏ de aчeшtia Tanaiцiĭ, îmnrejsrslŏ rîslsĭ Tanais[3], Boristeniцiĭ ne lъngъ rîslŏ Boristene[4], Meoцiĭ ne lîngъ lakslŏ Meotide[5]. Assemenea шi Tessageцiĭ шi alцiĭ[6], Iasigiĭ, ka- { Ptolom.

vъrsîndsse în Boristene, nsцinŏ maĭ la vale se varsъ înnreъnъ ks elŏ în Marea Neagrъ, dsnъ чe faчe snŏ ksrsŏ maĭ de doъ sste mile.

1 Toцĭ aчeшtia maĭ în цenere se nsmeaŏ Bosnorianĭ шi Krimerianĭ, nsmiцĭ astsfelŏ de kъtre Чimbri Germanieĭ de neste Oчeanŏ, din kariĭ se koboraŏ lъksitoriĭ din Neninssla Taъrikъ чe se nsmea шi Sчitia mikъ snre deosebire de чea mare. Toцĭ astъzĭ se nsmeskŏ Tatapĭ, шi staŏ ssb Rssia.

2 Xersonesslŏ Taъrikŏ fъчea narte din Tartaria inferiorъ, snre ssdslŏ Sarmaцieĭ Esronene. Elŏ se nsmea шi Tazaria, ne kare aŏ stъnînit'o Eliniĭ, întemeindŏ sate шi oraшe; ne Elinĭ ĭ-aŏ gonitŏ Taъrosчiцiĭ; ne aчeшtia ĭ-aĭ ssnssŏ anoĭ Mitridatŏ îmnъratslŏ Nontslsĭ; ne aчesta învingîndslŏ anoĭ Romaniĭ, l'aŏ stъnînitŏ eĭ. Ne srmъ mare narte aŏ stъnînitŏ Genoveziĭ; ne aчeшtia anoĭ ĭ-aŏ gonitŏ Tatariĭ, ne karĭ ĭ-aŏ ssnssŏ îmnъratslsĭ tsrчeskŏ Sъltan Maomet II; astъzĭ însъ se stъnîneшte de Rsшĭ шi se nsmeшte Krimslŏ, saŏ Krimcea.

3 Tanaissl, kare se nsmeшte шi Don, nsrчede din lakslŏ nsmit Ivanov Leцiore, din Rssia anssanъ, nrovinцia Rezan Ossera; шi ksrgîndŏ kъtre rъsъritsl rîslsĭ Ninrs, шi srmîndsшĭ ksrsslŏ totŏ ks dînsslŏ, se varsъ în lakslŏ Meotide. Aчesta în vekime se sokotea ka rîslŏ чe arŏ fi fostŏ între xotarele Asieĭ шi Esroneĭ. { Geog Adam Christian Gaspard.

4 Boristenele, în komsn se nsmeшte Ninrs, elŏ este чelŏ maĭ frsmosŏ rîŏ alŏ Sчitieĭ, ks anъ limnede, шi ks neшtĭ fъrъ de oase; nsrчede din loksrile anssane ale Rssieĭ; intrъndŏ în Nolonia adanъ maĭ mslte oraшe din Litsania, шi kreskîndŏ nrin maĭ mslte nъrae, nreksm Beresina, Nrinetŏ, Sossa, Desena, шi altele, treчe nrin Volinia saŏ Nodolia de josŏ, ne anroane de Kiev, шi în чele de ne srmъ dъ în Marea Neagrъ.

5 Aчestŏ lakŏ al Tartarieĭ s'a nsmitŏ astfelŏ fiind kъ kloчeшte neшtĭ de tot felslŏ. De veчiniĭ seĭ se nsmeшte Temerinda, saŏ msma mъreĭ, шi de Sчiцĭ Karmnalsk, saŏ oraшsl neшtilor. Elŏ se aflъ între Sarmaцia Esroneanъ desnre nordŏ, între Sarmaцia asiatikъ desnre rъsъritŏ шi ssdŏ, шi între Xersonesslŏ Taъrikŏ saŏ Krimea desnre anssŏ. Se sneшte ks Marea Neagrъ nrin Bosforslŏ saŏ strîmtorea Kara, шi se desnarte nrin lakslŏ Bike шi nrin neninssla lsĭ Zenone. Чirkonferinцa sa este anroane de 600 mile, ĭar lъrgimea gsreĭ sale de 20 stadiĭ.

6 Aчeшtia se nsmeaŏ шi Tersageцĭ; lъksiaŏ ne lîngъ lakslŏ Meotide, nrin nъdsrĭ шi se nstreaŏ ks vînъtoarea. Ne lingъ eĭ eraŏ шi Geloniĭ kari 'шĭ zsgrъveaŏ feцele, nentrs ka sъ se arate snъĭmîntъtorĭ la ine-

ri se nsmeaŭ ші Meoџї, venindŭ de la lakslŭ Meotide ші lъksindŭ пartea nordikъ a Daчieĭ; ші în чele de пe srmъ
Strab. }Пesчiĭ, ші alџiĭ[1] kъtre vъrsъtsra Dsпъreĭ; în kъtŭ toate пoпoarele aчestea la nevoe se aliaŭ între ele.

CAPITULŬ III.

Ĩ. Chr. 1500 Cosmogr. Jean Abbé d'Arois Terent. Strab. Dsпъ aчestea ші Daчia ші Паnonia s'aŭ lъksitŭ de пatrs пoпoare: Sчiџiĭ, Чelџiĭ, Traчiĭ ші Germaniĭ; în Паnonia чele treĭ dintъĭ, ші în Daчia Germaniĭ[2], kare s'aŭ împъrџitŭ, dsпъ ksm zikŭ istoriчiĭ în doъ: Bastarnĭ, ші Пesчini[3], пoпoare чe eraŭ odatъ din Sarmaџia Germano-Esroпeanъ[4]. Iar Elinĭĭ пre

---

miчĭ; aчeшtia beaŭ ші sъnge de kalŭ. Maĭ eraŭ ші Nesrĭĭ, Iasigiĭ, Kalinizĭĭ, Istrianiĭ, пe lîngъ gsrile rîslsĭ Aksis, ші пe lîngъ Marea Neagrъ; ші alџiĭ kariĭ astъzĭ se nsmeskŭ Zaпorojenĭ, dintr'o frsmoasъ insslъ a rîslsĭ Boristene, Zaпorovia, ші Dssчĭ, dsпъ rîslŭ Don saŭ Tanais. Iar în komsnŭ se nsmeskŭ Kozaчĭ, dsпъ vorba kozak, чe însemneazъ soldatŭ rъtъчitorŭ; ші oraшsl lorŭ Tanais, saŭ Azak.

1 Пesчiĭ, Troglodiџiĭ, ші alџiĭ, lъksiaŭ ambele malsrĭ ale Dsпъreĭ, într'o пarte a Moldoveĭ ші a Bslgarieĭ desпre Marea Neagrъ. Aчeшtia se nsmeaŭ în џenere ші Geџĭ; astъzĭ însъ în aчestŭ lokŭ sînt Dobrogeniĭ.

2 Germaniĭ zikŭ kъ s'aŭ nsmitŭ astfelŭ de la Gomer fislŭ lsĭ Iafet, al kъrsĭ fiŭ Asxanas aŭ adss din Babilonia, dsпъ rъsпîndirea neamsrilor, пe oameniĭ seĭ ші aŭ lъksitŭ пъmîntslŭ Germanieĭ. Alџiĭ însъ пretindŭ kъ s'a nsmitŭ Germanĭ de la *guera*, saŭ *gera*, kare însemneazъ resbelŭ ші de la *man* kare însemneazъ snadъ, ші dsпъ komпsnerea aчestora Gereman, adekъ resbelъtorŭ.

3 Bastarniĭ sînt sn пoпorŭ al Sarmaџieĭ Esroпene, de пe џъrmsrile Mъreĭ Negre, veчinĭ ks Паsчiniĭ din Пodolia ші ks Alaniĭ din Litsania. Asemenea ші Паsчiniĭ, între Bastarnĭ kъtre nordŭ, între Ligĭ kъtre aпssŭ, ші între Daчĭ kъtre ssdŭ.

4 Sarmaџia, saŭ Sasromaџia чea veke din Esroпa, se îmпarte în doъ: în Sarmaџia Germanikъ ші în чea Esroпeanъ. Пoпoarele Sarmaџieĭ Germane eraŭ: Ŏeneziĭ, Estieiĭ, Пesчiniĭ, Bastarniĭ, ші altele; iar ale чeleĭ-lalte eraŭ: Roksolaniĭ, kari trъeaŭ în kъrsџe, Alaniĭ, ші altele. Vekile eĭ otare eraŭ: kъtre aпssŭ rîslŭ Vistsla*, marea Ŏsedikъ, saŭ

---

* Aчestŭ riŭ пsrчede din Karпaџĭ desпre Ŏngaria, ші trekъndŭ пrin Varшavia kaпitala Пolonieĭ, ші пrin alte пrovinџiĭ ші oraшe din Пrssia, se desпarte în doъ ramsre, din kare чea dréптъ nsmitъ Nogati se varsъ în golfslŭ Frisse Xaff; iar чea din sssŭ a Danџigslsĭ, desпъrџindъ-se пrin alte doъ gsrĭ, se varsъ în golfslŭ Danџigŭ.

toцĭ iĭ nsmeaŭ Sчiцĭ nînъ la чeĭ de ne lîngъ kataraktele Dsnъreĭ de la Rsmava; înaintea tstsrora însъ domneaŭ Daчiĭ шi Geцiĭ, avîndŭ Domniĭ lorŭ nronriĭ nsmiцĭ Пaчinaцĭ, nsterniчĭ шi înfrikoшaцĭ nentrs toцĭ veчiniĭ lorŭ, atîtŭ nentrs vîrtstea lorŭ fisikъ, kîtŭ шi nentrs imnetsositatea lorŭ. Aчeштia întemeeasъrъ o mare nstere шi konrindea tóte loksrile nrin kare treчe Dsnъrea: Misia de josŭ, чe o stъnîneaŭ Geцiĭ, nînъ în Msntele Ems шi în malsrile Пontslsĭ Essinŭ. Aveaŭ шi mslte sate шi oraшe, nreksmŭ Arчina, Arчidava, Idasta, шi altele. Kari însъ eraŭ ne timnsrile aчele Domniĭ Daчilorŭ шi aĭ Geцilor ns se шtie; atîta nsmaĭ kъ eraŭ niшte nonóre eroiчe шi resbelъtóre. (Dion Cass. — Ptolem. Appian.)

Nota I. Пe timnslŭ resbelslsĭ Troikŭ, (karele s'a tъmnlatŭ înainte de Kristŭ 1209) viind Traчiĭ în Asia mikъ, шi lъksindŭ ne lîngъ Ellesnontŭ, s'aŭ înfrъцitŭ ks diverse nonóre чe lъkseaŭ ne akolo, nreksmŭ Daiĭ din Irkania, Geцiĭ шi Messageцiĭ, (lъksitoriĭ de ne lîngъ Kasnia se nsmeaŭ Messageцĭ,) kari eraŭ omoцenĭ ks dînшiĭ шi veчinĭ. Traчiĭ, maĭ ne srmъ trekîndŭ Ellesnontslŭ шi întorkîndsse în Esrona, s'aŭ îmnrъштieatŭ, шi aŭ datŭ maĭ mslte nsmirĭ loksrilorŭ în kare aŭ lъksitŭ. Пre aчeштĭ Traчĭ Eliniĭ în genere iĭ nsmeaŭ Geцĭ, ka sniĭ чe aveaŭ aчeleaшĭ datine шi moravsrĭ; însъ Geцiĭ nronriĭ eraŭ de la Msntele Ems, de o narte шi de alta a Dsnъriĭ, kъtre gs- (Chaern. — Omer. Il. vers 845. — Ptol. Dion Cass.)

Baltikъ, golfsl Finikŭ în Baltika, шi linia чe merge dingolfslŭ aчesta kъtre lakslŭ Albŭ; nrin kare Oчeanslŭ Sarmatikŭ, saŭ Marea Îngeцatъ, se desnarte desnre Nordŭ de Germania, desnre rъsъrit Sчitia Asiatikъ, saŭ Tartaria mare ks xotarele aчele ks kare se desnarte шi de Esrona, adekъ: de la gsrile rîslsĭ Tanais, nrin o linie trasъ nînъ la rîslŭ Obio, saŭ dsnъ alцiĭ nînъ la Marea Albъ, nrin kare se desnarte de Asia, шi desnre ssdŭ lakslŭ Meotide, Istmslŭ neninsslеĭ Tasriчe, saŭ Krimea, Marea Neagrъ, Dsnъrea шi Пrstslŭ; anoĭ msnцiĭ Karnaцĭ, kariĭ se întindŭ între Tissa шi Dsnъrea nînъ în Banatslŭ Timiшoareĭ. Astfelиŭ darъ nrivitъ Sarmaцia, saŭ vekea întindere a Пoloniеĭ, ksnrinde o narte din Moldova, dintre Nistrs, Пrstŭ шi Dsnъre; o narte din Sngaria dintre Tissa шi Dsnъre, adekъ Banatslŭ; imnerislŭ Пoloniеĭ din sss de Vistsla; Пrssia Libonia, Litsania. Rssia albъ saŭ Moskovia, snde astъzĭ este шi Moskva, vekea kanitalъ a imnerislsĭ, шi Enirslŭ Tartarieĭ miчĭ.

Teophilactu. Sever. rile eĭ. De aчea шi Erodotȣ ziчe kъ Traчiĭ sînt Geцĭ; dar dȣпъ Teofilaktȣ Geцiĭ sъntȣ Slavĭ; iar Traчiĭ eraȣ Пaflagonĭ, dȣпъ Strabonȣ; ĭar Пaflagoniĭ, dȣпъ Пrokoпiȣ Чesar, eraȣ Slavĭ, пrekȣmȣ шi Daчiĭ omogenĭ kȣ Geцiĭ, dȣпъ Strabonȣ. Aшa dar se înцelege kъ tóte пoпórele aчeste eraȣ slavone, шi se dinstingeaȣ nȣmaĭ kȣ nȣmele. Dar fiindȣ kъ шi regele Daчilorȣ, Dorпaneȣ, se dedȣчe da la ziчerea Sarmatikъ *Пan*, kare însemnézъ *Domn*, se resȣmъ kъ шi Daчiĭ eraȣ Sarmaцĭ, adikъ Slavĭ, kariĭ se nȣmeaȣ шi Scoliastu luĭ Euripide. Eneцĭ шi Ȣeneцĭ dȣпъ Пtolomeȣ, ȣnȣ пoпorȣ maĭ mare între Пaflagonĭ.

CAPITULŬ IV.

Tucidid. C. 13. î. Chr. 730. Sitalчis, Domnȣlȣ Odrisselorȣ [1] шi alȣ lъkȣitorilorȣ de lîngъ mȣntele Emȣ din Rodoпa, шi alȣ altorȣ Traчĭ, viindȣ în ajȣtoriȣlȣ Atenenilorȣ în kontra lȣĭ Пerdika, îmпъratȣlȣ Maчedonilorȣ, a adȣnatȣ Polien. 7 Cap. 38. oшtire mȣltъ din Traчiĭ шi Geцiĭ чe lъkȣeaȣ între Emȣ, Dȣпъre шi Marea Négrъ; dar fъkъndȣse пaчe î. Chr. 678. fъrъ rъsboiȣ, oшtirea aчésta în nȣmъrȣ de doъ miĭ Geцĭ, fȣ пъĭmitъ de Filiпȣ I, îmпъratȣlȣ Maчedonilorȣ, шi sȣb komanda lȣĭ Zeȣtȣ [2] moшtenitorȣlȣ lȣĭ Sitalkȣ шi sȣb a lȣĭ Karsovlentȣ, fȣ trimisъ în kontra Atinenilorȣ, kari jъfȣeaȣ пъrцile Xersonesȣlȣĭ [ȣnde este Kalioпole,] шi kȣ stratageme asediъndȣ-ĭ ĭ-aȣ rъsiпit пe toцĭ.

Herod. C. IV. Suid. cuventulu. Zamolxes. î. Chr. 592. Eliniĭ fъkîndȣ пrisonierȣ пe ȣп Getȣ a nȣme Zamolkȣisȣ, шi vînzîndȣ-lȣ în insȣla Samosȣ, l'a kȣmпъratȣ Пitagora, kȣ karele kъlъtorindȣ în Egiпtȣ шi în alte цerĭ, a învъцat mȣlte lȣkrȣrĭ de la elȣ, atîtȣ desпre чele чereшtĭ, kîtȣ шi desпre kȣltȣlȣ zeilorȣ, desпre viaцa шi datinele Ionienilorȣ, dȣпъ kare s'a întorsȣ în пa-

---

1 Oraшȣlȣ Odrisselorȣ se afla kъtre rîȣlȣ Ebrȣ, saȣ Mariцa de astъzĭ, saȣ kъtre Ebrȣ шi Adrianoпole. Tȣчidide însъ o пȣne între Abdire шi Istrȣ. Iar Laonikȣ ziчe kъ Odrissiĭ eraȣ Moldoveniĭ de astъzĭ; [Vezĭ Strab, K. 17.] dar se înшalъ.

2 Zeȣtȣ, îmпъratȣlȣ Odrissilorȣ, a lȣatȣ de femee пe Stratoniza, sora lȣĭ Пerdika I, îmпъratȣlȣ Maчedonilorȣ.

tria sa. Avȣtŭ fiindŭ, ȣшorŭ s'a fъkȣtŭ îшпъratŭ alŭ Geцilorŭ; dȣпъ aчeasta voindŭ a înkredinцa пe sȣпȣшiĭ seĭ deспre neшȣrirea sȣfletelorŭ, шi neпȣtъndŭ reȣшi, шĭ-a fъkȣtŭ o lъkȣinцъ sȣb пъшîntŭ, s'a askȣnsŭ în ea în kȣrsŭ de treĭ anĭ, шi în alŭ пatrȣlea anŭ arъtîndȣse de o-datъ, toцĭ aŭ krezȣtŭ kъ aŭ înviétŭ din morцĭ. Atȣnчĭ Geцiĭ ȣĭmindȣse, aŭ krezȣtŭ tóte kîte îĭ învъцase maĭ nainte, шi atîta onorare simцirъ пentrȣ elŭ în kîtŭ i s'aŭ înkinatŭ шi ka ȣnȣĭ D-zeŭ. La aчeastъ întreпrindere elŭ avȣ de ajȣtorŭ шi пe ȣn servŭ шi elevŭ alŭ lȣĭ Пitagora a nȣme Aȣtreŭ. Amъцindȣse пe ȣrшъ Geцiĭ kȣ asemine înшelъчiȣnĭ шi vrъjitoriĭ, sȣb îшпъraцiĭ чe aŭ venitŭ maĭ tîrziŭ, la atîtea sȣпerstiцiȣne шi konkordie aŭ venit, în kîtŭ mȣlte шi marĭ lȣkrȣrĭ aŭ realisatŭ. Strab. Suid. Phot. 166. Porfir. la viatia lui Pitag.

Nota II. De la Zamolksis Geцiĭ aŭ kъпъtatŭ treĭ sekte: ȣna a familieĭ îшпъrъteшtĭ; alta a пreoцilor saŭ a kъчiȣlarilorŭ, ka ȣniĭ чe aveaŭ o deosebitъ kъчiȣlъ пe kaпŭ. Aчeшtia kredeaŭ în neшȣrirea sȣfletȣlȣĭ, aveaŭ moravȣrĭ frȣmóse; se okȣпaŭ kȣ aпrikȣltȣra; aveaŭ averile komȣne, se abцineaŭ de mȣĭerĭ, пentrȣ kare se шi nȣmeaŭ kreatorĭ, sъnцĭ, religioшĭ; ĭar чea-l-altъ a bъtrînilor saŭ a komiцilor, kari se nȣmeaŭ шi oktaпozĭ fiind kъ fiekare avea kîte ȣn karŭ kȣ doĭ boĭ: de la aчeasta maĭ пe ȣrшъ s'aŭ nȣmitŭ шi boĭerĭ, fiindŭ kъ dȣпъ limba sarmatikъ înseшneazъ пroпrietarĭ de boĭ, de la *boi-ape* [1]. Din aчeшtia a statŭ пe tiшпȣlŭ lȣĭ Anaxarsis шi ȣ-nȣlŭ Toksaris, karele a venitŭ în Atena шi alȣngîndŭ чiȣma пrin шtiinцa mediчineĭ, fȣ пȣsŭ în rîndȣlŭ E-roilorŭ. Ioseph. Flaüu. Strab. Dion Cass. Lucian.

CAPITULŬ V.

Dariȣ, marele îшпъratŭ al Пersieĭ, fiiȣlŭ lȣĭ Istasпŭ, dȣпъ чe a liniшtitŭ revolȣцiȣnea Babilonilor, a пlekatŭ kȣ

1 Nȣ шtiŭ dakъ aȣtorȣlŭ nȣ se înшalъ: kъчĭ nȣ kredŭ ka aчeastъ sȣпosiцiȣne sъ o fi gъsitŭ în vre ȣnŭ aȣtorŭ vekiŭ, чi a inventat'o însȣшĭ sпre a dedȣчe oriцina nȣmelȣĭ *boerŭ*. Dȣпъ asemene etimologie, se пóte ziчe maĭ kȣrъndŭ kъ kȣvъntȣlŭ este romanŭ, kъчĭ ziчerile *boĭ* шi *are* sîntŭ de oriцinъ latinъ. *Nota tradȣkȣtopȣlȣĭ.*

Herodot. Car. I. Cap 103. nenѕmъratъ omtire, mi viindȣ în Ellesnont a fъkѕtȣ nodȣ ne de-asѕnra lѕĭ, mi trekînd a venitȣ nrin Traчia nînъ în ɥeapa Geɥilorȣ dintre Mѕntele Emѕ, Montѕlȣ Eѕsinѕ mi Dѕnъrea; mi fъkîndѕ-le mѕltȣ rъȣ, a nlekatȣ kъtre nartea

Ist. universala francesa. nordikъ a Dѕnъreĭ în kontra Daчilorȣ, a Geɥilorȣ mi aчelor-l-alɥĭ Sчiɥĭ, sѕb nretestȣ de a resbѕna nъvъlirea чe aȣ fъkѕtȣ strъmomiĭ lorȣ (adikъ Sчiɥiĭ din Tartaria ma-

Î. Chr. 635. re) kѕ o sѕtъ de anĭ maĭ nainte în Asia; nъvъlire ѕrmatъ ne timnѕlȣ îmnъrъɥieĭ lѕĭ Чiaksarȣ I, kîndȣ aȣ nѕstiitȣ Asia mikъ mi aȣ ɥinѕt'o noste doъ-zeчĭ de anĭ.

Î. Chr. 510. Trekîndȣ darъ Dѕnъrea, în demert s'a mѕnчitȣ ka sъ sѕnѕe nonórele Daчilorȣ mi ale Geɥilorȣ. Aчemtia, dѕnъ чe aȣ atrasȣ omtirea lѕĭ în lokѕrile чele maĭ selbateчe, între gѕrile Nistrѕlѕĭ mi ale Dѕnъreĭ, mi între Moldova de astъzĭ mi Marea Négrъ, aȣ trimisȣ la Dariȣ nrin ѕnȣ kraĭnikȣ (xeraldȣ) ѕnȣ kokomȣ, o bróskъ, mi чinчĭ sъgeɥĭ, fъrъ sъ esnliчe înɥelesѕl lorȣ. Dariѕ чel mîndrѕ mi vanitosȣ a krezѕtȣ kъ nrin aчeste i se trimite nъmîntѕlȣ, ana mi tóte чele-l-alte ka semnȣ de sѕnѕnere. Dar ѕn konsiliariȣ al seȣ a esnlikat aчeste zikînd: O Nermilorȣ! daka nѕ nѕteɥĭ sbѕra în aerȣ ka nъsѕrile, daka nѕ vъ nѕteɥĭ askѕnde sѕb nъmîntȣ ka móreчiĭ, mi daka nѕ vъ nѕteɥĭ kѕfѕnda în anъ ka brómtele, nѕ veɥĭ skъna de sъgeɥile nóstre. Întrѕ adevъr Dariѕ lѕntîndѕ-se sѕb sъgeɥĭ neînчetat, dѕnъ datina Sчiɥilor (kariĭ lovind ne dѕmmanĭ fѕgeaȣ, mi anoĭ

Strab. iarъmĭ întorkîndѕ-se fѕgeaȣ, mi din fѕgъ arѕnkaȣ sъgeɥĭ) mi fiindȣ în nerikolȣ sъ se nrъnъdeaskъ tótъ omtirea de sete, (aflîndѕ-se lѕnta intr'o kъmnie fъrъ de anъ, чe era desertѕlȣ Geɥilor, din sѕs de чetatea nѕmitъ astъzĭ Kilia) abia a înɥelesȣ tikъlósa stare în kare se afla. Ne lîngъ aчeste Domniĭ Sчiɥilor ѕnindѕ-se, aȣ trasȣ în alianɥъ mi ne Istieȣ, tiranѕl Miletѕlѕĭ, nre karele l'aȣ rѕgatȣ sъ arzъ nodѕlȣ de ne Ellesnont, nentrѕ ka sъ sdrobéskъ tótъ omtirea lѕĭ Dariѕ. Elȣ întîiȣ a nromisȣ, dar ne ѕrmъ s'a resgînditȣ, fiindȣ kъ a sokotitȣ kъ, kъzînd nѕterea lѕĭ Dariѕ, nѕtea ѕmorȣ sъ kazъ mi a sa, ka ѕna чe era onѕsъ legilor Ellinilorȣ. Deчĭ kъlkîndȣ nromisiѕnea datъ, a dat de mtire lѕĭ Dariѕ, karele,

aѹzind aчeste, atît𝟖 s'a ѹneriat în kît𝟖 a trekѹt rъпede Dѹ-пъrea шi s'a întorsѹ пlin de rѹшine пrin Elleѕпont𝟖 în Assia, пъrъѹsind пe Daчĭ шi пe Ǵeџĭ, liniшtiџĭ шi пetѹrbѹraџĭ în џerile lor𝟖.

Nota III. Se înџelege darъ, kъ aчeste пrovinџiĭ, a-stъzĭ împъrџite, iar atѹnчĭ în ѹna ѹnite, katъ sъ fi fost𝟖 kѹ mѹlџĭ sekolĭ maĭ nainte lъkѹite шi пoпѹlate, ka sъ пótъ în nѹmitѹl𝟖 sekol𝟖 sъ se oпѹe пѹterilor𝟖 чelor𝟖 nemъsѹrate ale lѹĭ Dariѹ.

CAPITULŬ VI.

Dѹпъ învingerea reпѹrtatъ asѹпra Atinenilor𝟖 în Xersones𝟖 de kъtre Filiп împъratѹl Maчedonilor𝟖 în alianџъ kѹ Zeѹt𝟖 regele Traчilor𝟖 шi kѹ Sitalчis al Ǵeџilor𝟖, пrekѹm𝟖 s'a zis𝟖 maĭ sѹs, пѹterea Maчedonilor𝟖 a înчeпѹt sъ kréskъ, шi atîta a kreskѹt, în kît𝟖 învingînd, пre Пeonĭ [1], a kѹпrins𝟖 tótъ Traчia [2] шi s'a𝟖 reпezit шi a-sѹпra Tribalilor𝟖 [3] шi a Ǵeџilor𝟖. Atѹnчe Ǵeџiĭ, чe lъkѹ-ea𝟖 desпre пartea nordikъ între Mѹntele Emѹ шi Dѹпъrea, înfrikoшîndѹ-se, шĭ-a𝟖 lѹat𝟖 de seamъ шi a𝟖 aflat𝟖 kѹ kale sъ se mѹte din Messia пeste Dѹпъre, desпre пartea nordikъ, шi sъ se sѹпѹe omogenilor𝟖 lor𝟖 de akolo. Astfeliѹ s'a𝟖 a-шezat𝟖 în Moldova de jos𝟖, kare se nѹmi шi Daчia Ǵetikъ. { În. Chr. 339.

Nota IV. Пomfiniѹ, шi alџĭ aѹtorĭ, din kari шi ѹniĭ Greчĭ, пresѹпѹind din aчéstъ strъmѹtare kъ Ǵeџiĭ era𝟖 Traчĭ, sѹпѹn𝟖 kъ Daчiĭ шi Ǵeџiĭ se dedѹk𝟖 din Traчia. Assemine шi Germanѹl𝟖 Bissing în tomѹl𝟖 II al Ǵeografieĭ lѹĭ ziчe kъ

1 Ѹп𝟖 пoпor𝟖 din Maчedonia, чe lъkѹea desпre Traчia пe lîngъ mѹntele Rodoпa. { Dion.

2 Traчia este пrovinџie a Eѹroпeĭ, mare шi întinsъ, kare se ótъremite de-sпre nord𝟖 шi aпѹs𝟖 kѹ Bѹlgaria, desпre sѹd𝟖 kѹ marea Egeeĭ, шi de-sпre rъsъrit𝟖 kѹ Пontѹl Eѹssin𝟖, kѹ Bosforѹl𝟖 Traчik𝟖, kѹ Пroпontida шi kѹ Elleѕпontѹl𝟖; se împъrџia din vekime în doъ пrovinџiĭ, пe ѹrmъ în пatrѹ: în Traчia пroпie desпre aпѹѹ, în mѹntele Emѹ dѹsпre nord𝟖, în Rodoпa desпre sѹd𝟖, шi în Bisanџa desпre rъ-sъrit𝟖. { Pliniu.

3 Tribaliĭ, пoпor𝟖 din Messia de jos𝟖, sa𝟖 Bѹlgaria, lъkѹind𝟖 despre a-пѹsѹl𝟖 eĭ.

Romъniĭ (Valaxiĭ) de astъzĭ eraŭ fraцĭ lъkъitorilorŭ de пeste Dъпъre, шi strъпeпoцĭ aĭ vekilor Traчĭ. Dar se înшalъ în aчeasta: kîtŭ пeпtrъ kъvîпtъlŭ fraцĭ, Bissing adevъrŭ vorbeшte, fiindŭ kъ Bъlgariĭ шi Sъrbiĭ se trag din Sarmaцia шi Sчitia Assiatikъ; Bъlgariĭ de la rîъl Bolga saŭ Volga, шi

Niceph. Grigor. Sъrbiĭ de la Midia Пersianъ, чe se пъmea în koшъпŭ Serbaпŭ saŭ Sxirbaпŭ; de aчeea Slaviĭ toцĭ sîпtŭ fraцĭ. Iar kîtŭ despre kъvîntъlŭ strъпeпoцĭ aĭ vekilorŭ Traчĭ, se înшealъ: kъчĭ Geцiĭ чe s'aŭ strъmъtatŭ din Sчitia Traчikъ (dъпъ Strabone,) saŭ din Sчitia Пontikъ (dъпъ Пlъtarkŭ,) eraŭ fraцĭ întrъ adevъrŭ kъ Geцiĭ шi Daчiĭ de пeste Dъпъre, пъ însъ kъ Traчiĭ.

CAPITULŬ VII.

Î. Chr. 335. Curtius. Dъпъ mórtea lъĭ Filiпŭ Maчedoпъlŭ, Traчiĭ шi Tribaliĭ de пeste Mъпtele Emъ, revoltîndъse împreъпъ kъ regele lorŭ Sirmъ, în kontra lъĭ Alessandrъ, fъrъ învinшĭ kъ totъl; apoĭ чerъrъ asilŭ la Geцĭ, în insъla Пeъчe, kare este între gъrile Dъпъreĭ, ъnde kredeaŭ kъ vor avea sigъranцъ. Dar Alessandrъ, kъ tóte kъ шtiea kъ avea a se opъne la o armatъ de 4000 kъlъreцĭ шi 10,000 pedestraшĭ Geцĭ, totъшĭ xotъrî sъ treakъ; шi gъsindŭ ъпŭ lokŭ îndemînatekŭ, ajъtatŭ de пiшte vase bisantine шi de пiцe

Appian. Cartea I. Cap IV. bъrчĭ de пeskъitŭ ale Geцilorŭ, aŭ trekъtŭ fъrъ de veste kъ vre o 1,500 kъlъreцĭ шi 4,000 pedestri шi aŭ kъzъtŭ asъpra Geцilorŭ. Aчeшtia, пeпъtîndъse opъпe la falangele lъĭ Alessandrъ чele regъlate, aŭ lъatŭ fъga шi s'aŭ înkis într'oчetate чe era lîngъ marginea Dъпъreĭ, kъ skopŭ ka gъsindŭ timpŭ îndemînatekŭ, sъ loveaskъ fъrъ de veste oшtirea dъшmaпъ шi sъ o siléskъ a se întórчe. Vъzîndŭ însъ kъ Alessandrъ se gъtea de assediŭ, шĭ-aŭ lъatŭ femeile шi kopiĭ, шi tesaъrele чe aveaŭ, шi aŭ fъgitŭ în desertъrĭ шi lokъrĭ пeъmblate. Atъпчĭ aŭ trimis solĭ la Alessandrъ чerîndŭ paчe; aчesta întrebîndъ-ĭ de чe se temŭ maĭ mъltŭ? eĭ aŭ rъspъпsŭ fъrъ teamъ kъ de nimika altъ ka de kъderea чerĭъlъĭ. Aчestŭ rъspъпsŭ, de шi a întъrîtatŭ pe

Alessandrѕ, însъ frika fѕgarilorŭ, greѕtatea lokѕrilorŭ neѕmblate, ші în fine tѕrbѕrarea попórelorŭ din Ilirikŭ, ші a Tebanilorŭ din Elada, îl nevoirъ ѕъ le promitъ пачеа, mѕlџъmindѕse de odatъ kъ a fъkѕtŭ xotarŭ împъrъџieĭ lѕĭ Dѕпъrea. Dѕпъ aчeasta s'a întorsŭ în Maчedonia.

Nota V. Ellinii zikŭ kъ Sarmis, saŭ Sîrmos, a fostŭ împъratѕlŭ Traчilorŭ; iar Kѕrџiѕ ziчe kъ a fostŭ alŭ Tribalilorŭ; însъ Zamolskis ziчe kъ пe la înчeпѕtѕlŭ sekolѕlѕĭ alŭ 17 a vъzѕt în Daчia ѕпŭ banŭ de argintŭ atîtŭ de vekiѕ, în kîtŭ literile ellineшtĭ чe eraŭ пe elŭ eraŭ maĭ шterse, ші пѕ se vedea alta de kîtŭ ΑΡΜΙΣ ΣΟΛΒΥΣ, kare чeĭ чe se okѕпaŭ kѕ arчeologia eѕпlikaŭ kъ este *Sarmisŭ Împѕratѕlŭ.*

KAPITULŬ VIII.

Dѕпъ чe s'a împъrџitŭ împъrъџia lѕĭ Alessandrѕ чelŭ mare, sѕb moшtenitoriĭ seĭ, Lisimakŭ a lѕatŭ Traчia împreѕпъ kѕ tóte oramele desпre Пontѕlŭ Eѕѕsinŭ; ĭar rivalѕlŭ seŭ Antigonŭ, ші Zeѕtŭ, împъratѕl Traчilorŭ, ші kolonia Galatikъ [1] a Ellinilorŭ, s'aŭ aliatŭ kѕ Sчiџiĭ, ші sѕпъraŭ fórte пe Lisimakŭ. Aчesta însъ, triѕfîndŭ a învinsŭ ші a sѕпѕsŭ tóte lokѕrile пъпъ în Istrѕ; пѕ s'a mѕlџъmitŭ înkъ kѕ atъta, ші trekîndŭ rîѕlŭ, s'a rъпezitŭ asѕпra Daчilorŭ ші a Geџilorŭ, peste kariĭ domпĭa atѕпчe Dromixete [2]. Aчesta era ѕп omŭ vikleaпŭ, priчeпѕtŭ, kѕragĭosŭ ші frѕgalŭ: a trimisŭ пe ѕпѕlŭ din ostaшĭ, пѕmitŭ Aitŭ, kѕ kѕvъntŭ ka ѕъ se prefakъ fѕgariѕ, ші kъzîndŭ în mîĭnile lѕĭ Lisimakŭ ѕъ se fakъ a чere ajѕtoriѕ ші

Î. Chr. 322.

Polien. C. 7.

1 Galatia se afla în partea desпre Marea Mesieĭ чe se пѕmeшte astъzĭ Mangalŭ; maĭ era însъ ѕп oraшŭ пѕmitŭ Galatia în Mesia de josŭ a Xersonesѕlѕĭ Axilia, într'o gѕrъ a Dѕпъreĭ aпрóпe de vekea Axilia, kare se пѕmeшte kalea lѕĭ Axilŭ, [astъzĭ Kilia] depaгte kѕ doъ mile de чetatea Albъ (Akerman.)

2 Altѕlŭ era Dromixete, aчela чe a datŭ ajѕtorŭ împъrъtѕlѕĭ Antioxŭ alŭ Sirieĭ la assediѕlŭ Kinseleĭ, чetate din Traчia, kѕ 262 anĭ înainte de Kristŭ, ші altѕlŭ era ajѕtorѕlŭ lѕĭ Mitridatŭ. Aчestŭ Dromixete era kѕ totѕlŭ altѕlŭ.

съ'ĭ arate drȣmȣrile пrin kare съ vie în Daчia. Пlanȣlŭ пȣindȣ-se шi în lȣkrare, Lisimakŭ a пriimitŭ пe fȣgarĭȣlŭ înшelъtorŭ, шi krezъndŭ zisele lȣĭ, fȣ trasŭ пe пesimцite în lokȣrĭ nisinóse, neȣmblate шi fъrъ de aпъ, пrin kare хъртъцindȣ-se neînчetatŭ de kъtre dȣjmanĭ, de fóme шi de sete, în aшa tikъlomie a venitŭ, în kîtŭ era съ se пérdъ kȣ tótъ oшtirea; шi în чele de пe ȣrmъ nevoia ĭlŭ sili съ se închine
Plutarcŭ. шi съ se dea пrînsŭ. Atȣnчe Lisimakŭ bъndŭ апъ a zisŭ: o zeĭ! пentrȣ kъtъ mikъ mȣlцъmire m'amŭ fъkȣtŭ sklavŭ din împъratŭ чe eramŭ!

Oшtirea Geцilorŭ era atîtŭ de пornitъ asȣпra lȣĭ, пentrȣ rъzboĭȣlŭ чe fъrъ de kȣvъntŭ a пornitŭ asȣпra lorŭ, în kîtŭ eraŭ съ'lŭ omóre. Lisimakŭ era îngrijitŭ шi întristatŭ fórte de sórta lȣĭ. Iar Dromixete, kȣ firéska sa ĭȣbire de ómenĭ шi limbȣцie, sпȣnea sȣпȣшilorŭ seĭ kъ Maчedoniĭ nȣ vor lъsa съ trékъ timпŭ, шi rъsbȣnъtorĭȣlŭ lorŭ se va skȣla din ósele lȣĭ Lisimakŭ, în kîtŭ dȣшmъnia lorŭ съ nȣ maĭ aĭbъ kaпъtŭ; шi kъ daka voeskŭ съ aĭbъ паче kȣ dъnшiĭ, trebȣe съ'ĭ dea libertate. Astfelŭ vorbindŭ elŭ Geцilorŭ [1], a сърȣtatŭ пe Lisimakŭ în faцъ, nȣmindȣ-lŭ tatъ, шi adȣkîndȣlŭ la oraшȣlŭ Geцilorŭ nȣmitŭ Ili, пentrȣ ka съ-lŭ шi oсп ъteze. Akolo ĭ-a datŭ ȣn пrъnzŭ la o masъ bogatъ шi împodobitъ kȣ skȣmпe bȣkate, шi kȣ vinȣrĭ în vase aȣrite, la kare a шezȣtŭ Lisimakŭ împreȣпъ kȣ Maчedoniĭ seĭ чeĭ maĭ însemnaцĭ. Iar Dromixete kȣ Geцiĭ a шezȣtŭ în faцa sa la o altъ masъ пróstъ, kȣ bȣkate ordinere шi kȣ talere de lemnŭ шi пaxare de óse пentrȣ vinŭ. Kȣ aчésta a voitŭ съ arate kъ Geцiĭ шtieaŭ шi пȣteaŭ întrebȣinцa lȣksȣlŭ, dar nȣ voeaŭ, шi kъ пrin ȣrmare Maчedoniĭ trebȣe съ aĭbъ amiчĭ ĭar nȣ inemiчĭ пe niшte ómenĭ aшa de sobri шi kȣmпъtaцĭ. Dȣпъ aчeasta eliberъndȣlŭ, s'a întorsŭ în Traчia.

Cheleser. Volfgig. Kemen. **Nota VI.** Laziŭ ziчe kъ Valaxiĭ пeskarĭ aŭ gъsitŭ în rîȣlŭ Sargeцia 40,000 banĭ de aȣrŭ aĭ lȣĭ

1 Între gȣrile Nistrȣlȣĭ шi ale Dȣnъreĭ deпre Marea Négrъ, este desertȣlŭ Geцilorŭ, în kare s'a înkȣnџiatŭ Lisimakŭ; în aчeste kъmпiĭ fъrъ de апe, s'a пerikȣlatŭ шi Darĭȣ kъndŭ a trekȣtŭ Dȣnъrea. Aiчe lъkȣeaŭ шi Пeȣчiĭ kȣ 285 anĭ înaintea lȣĭ Kristŭ.

Lisimakĕ, ші maĭ мълte bькъџĭ de aѕrĕ, апróпе de gѕra Mareшѕlѕĭ, kѕ чinчĭ mile deпarte de reшedinџa lѕĭ Deчebalĕ. Afлъndĕ desпre aчeasta Georgie Kardinalѕlĕ, a datĕ de шtire împъrъteseĭ Isabeleĭ, kare lѕъnd tesaѕrѕlĕ aчesta de la aflъtopĭ, aĕ trimisĕ doъ miĭ de banĭ saĕ galbenĭ, ka darĕ lѕĭ Aѕgѕstĕ Ferdinandĕ II în anѕl 1637 dѕпъ Kristĕ. Este însъ îndoealъ. Gъsitѕ-s'a óre întrѕ adevъrĕ asemine tesaѕrĕ? ші óre alĕ lѕĭ Deчebalĕ fѕsese? ші aпoĭ, asseшine banĭ s'aĕ gъsit ші în џara Romъneaskъ, kѕ kipѕlĕ lѕĭ Lisimakĕ пe de o пarte, ші de чea пarte împъratѕlĕ шezъndĕ пe tronĕ, ші împrejѕrĕ kѕ literile aчeste: *Lisimakĕ împѕratѕlĕ.* Ist. Transilv.

CAPITULŬ IX.

Dѕпъ чe Seleѕkĕ a kѕчeritĕ Traчia, ѕчigîndĕ пe Lisimakĕ, ші dѕпъ aчesta alџiĭ, în чele de пe ѕrmъ ші Antigonĕ, пe atѕпчĭ Brenѕ împъratѕlĕ Galilorĕ [1], lъsѕъndĕ la Istrѕ 15,000 пedestri ші 3,000 kъlъreџĭ, a kѕtezatĕ sъ kalчe Elada, ші sъ пrade temпlѕlĕ Delfilorĕ. Dar Elliniĭ ѕпindѕ-se, dѕпъ îndemnѕlĕ пreoџilorĕ temпlѕlѕĭ Delfikĕ, s'aĕ rъпezitĕ asѕпra lѕĭ ші atîtĕ de kѕmпlitĕ rъsboiѕ s'a fъkѕtĕ, în kîtĕ пѕџinĭ din Galĭ aĕ skъпatĕ. Iar oштirea lѕĭ Brenѕ lъsatъ la Istrѕ, sъtѕrъпdѕ-se de aштeпtare, înчeпѕ a sѕпъra пe Geџĭ ші пe Tribalĭ, пrekѕшĕ ші Maчedonia, În. Chr. 282.

1 Чeĭ întîĭ lъkѕitorĭ dѕпъ delѕviĕ în Galiĭ ші în alte пrovinџiĭ ale Eѕroпeĭ aпѕsene, se ziчe kъ ar fi fostĕ Чelџiĭ, пoпorĕ foarte пrimitivĕ, karele se trage de la Asxanazĕ, strъпeпotĕ al lѕĭ Noe. Aчeastъ џearъ maĭ în vekime se пѕmea Чeltosчitia, пe ѕrmъ Galia, de la Galĭ, kariĭ eraĕ Чelџĭ. Portѕgalia de astъzĭ, шĭ-a lѕatĕ пѕmele de la Galĭ, kare însemnézъ џearъ de kъlъtorĭ; fiindĕ kъ kъndĕ s'a ѕmплѕtĕ Чeltosчitia de ómenĭ, s'aĕ grъbitĕ sъ trimiџъ koloniĭ în diverse ші deпъrtate lokѕrĭ din lѕme, ka ѕniĭ чe пѕ-ĭ maĭ înkъпea пъмъntѕlĕ. Aчeasta s'a ѕrmatĕ пe timпѕlĕ împъrъџieĭ lѕĭ Tarчiniѕ Priskѕ. Latiniĭ, пrefъkъndĕ kѕvъntѕlĕ de sѕsĕ, ĭ-aĕ пѕmitĕ Galĭ, ші Elliniĭ Galaџĭ. Kъndĕ aчeштia aĕ eшitĕ din Galia, sѕb komanda lѕĭ Brenѕ in пѕmъrĕ de 300,000, ѕniĭ din eĭ s'aĕ aшezatĕ în Italia, alџiĭ în Germania, în insѕlele Britaniчe, în Iliria, în Greчia, ші kĭar în Asia. În чele de пe ѕrmъ Galia s'a пѕmit Franџa, de la Franчĭ, kъtre anѕlĕ 223 dѕпъ Kristĕ.

în kîtŭ s'a rъdikatŭ asъnra lorŭ Antigonŭ ші, în ъnire kъ чeĭ lalцĭ, atъta ĭ-a bъtъtŭ în kъtŭ пъцinĭ din eĭ aŭ skъпatŭ kъ fъga пъпъ la lokъlŭ ъnde Dъnъrea se ъneште kъ Sava; akolo s'aŭ aшezatŭ sъb nъmele de Skortisъчĭ, пъпъ kъndŭ maĭ пe ъiшъ s'aŭ kъnoskъtŭ de kъtre Romanĭ. Пar Skortisъчiĭ шi Tribaliĭ atîtŭ s'aŭ strikatŭ ъniĭ пe alцiĭ пrin resboiъ, în kъtŭ kъцĭ aŭ remasŭ din Tribalĭ, aŭ fъgitŭ la Geцĭ пeste Istrъ, шi astfelŭ s'a пerdъtŭ пoпorъlŭ aчesta, atъtŭ de mare пe timпъlŭ lъĭ Filiпŭ шi alŭ lъĭ Alessandrъ чelŭ mare. Iar Geцiĭ aŭ înчeпъtŭ a kreшte шi în пъterĭ шi în пoпorъчiъne.

Nota VII. Galatia veke, astъzĭ Iъstinoпole шi Iъstiaпa, este ъnŭ oraшŭ între Bitinia шi Kaпadoчia, avъndŭ de metroпolъ Angъra. Aчestŭ nъme i s'a datŭ de Brenъ, karele, kъndŭ a venitŭ, a lъkъitŭ maĭ întъiŭ fobъrgъlŭ Bizanцъlъĭ, чe s'a nъmitŭ Galata, шi maĭ пe ъrmъ Пera, de la treчerea de чeea пarte a Galilorŭ.

(Vezĭ kronika lъĭ Alessandrъ шi Geografia lъĭ Meletiŭ.)

CAPITULŬ X.

Kъndŭ îmпъratъlŭ Maчedonilorŭ, Пerseŭ, în alianцъ kъ maĭ mъlte пoпórъ nordiчe, пъrta resbelŭ Romanilorŭ, пofti шi пe Rolъ, domnъlŭ Geцilorŭ în alianцъ. Aчesta пъ пъtъ, fiindŭ kъ se afla în rъsboiъ kъ Bastarniĭ [1]. Ostaшiĭ seĭ, neпъrtîndъ-se destъlŭ de vitejeшte, fъrъ înviншĭ. Atъnчe îmпъratъlŭ dreптŭ пedeaпsъ le-a пorъnчitŭ sъ se kъlчe пoaпtea kъ kaпъlŭ la пiчiórele femeilorŭ, шi sъ serveaskъ bъrbaцiĭ пe femeĭ, пrekъmŭ serveaŭ ele maĭ naiпte пe bъrbaцĭ, пъпъ kъndŭ earъшĭ пrin rъsboiъ sъ-шĭ rъskъmпere desonórea, kъпъtatъ în rъsboiъ.

Nota VIII. Пrobabilŭ este kъ Eliniĭ пiчĭ o distinkцiъne пъ fъчeaŭ între Daчĭ шi Geцĭ; kъndŭ vedeaŭ în faцъ пe Geцĭ, vorbindŭ desпre eĭ, înцelegeaŭ шi пe Daчĭ. Dar dъпъ чe Maчedoniĭ s'aŭ sъпъsŭ Romanilorŭ, Geцiĭ шi Daчiĭ sъb nъmele de Daчĭ шi Sчiцĭ, trekъndŭ пrintre oraшe aŭ a-

1 Bastarniĭ lokъeaŭ пe ъnde astъzĭ este Rъsia minorъ.

jȣnsȣ̆ пъпъ la Marea Adriatikъ. Akolo, aшezъndȣ-se într'ȣnȣ̆ lokȣ̆ aпъratȣ̆ de natȣrъ, eraȣ̆ neînчetatȣ̆ sȣпъraцĭ de Romanĭ шi de Skortisчĭ, din kare kaȣsъ ȣmblaȣ̆ dintr'ȣnȣ̆ lokȣ̆ în altȣlȣ̆ fъkъndȣ̆ пrъdъчiȣnĭ. Пъпъ în fine Markȣ Didiȣ̆ ĭ-a alȣngatȣ̆ în цeara lorȣ̆ пroпrie, — шi aпoĭ Liviȣ Drȣsȣ i-a înfrъnatȣ̆ maĭ mȣltȣ̆ шi ĭ-a oпritȣ̆ de a maĭ treчe Dȣnъrea. Atȣnчe шi Romaniĭ înчeпȣrъ a vorbi desпre eĭ, nȣmindȣ-ĭ Dачĭ. î. Chr. 113. 112.

CAPITULȢ̆ XI.

Strъmtorъndȣ-se Geцiĭ de kъtre Bastarnĭ шi Traчĭ, temъndȣ-se totȣ̆ odatъ шi de Romaniĭ чe eraȣ̆ n'aпróпe, lъsarъ kъmпiile desпre marginile Dȣnъreĭ, шi se traserъ sпre mȣnцĭ. Цeara lorȣ̆ se desпъrцía în doъ: kъtre rъsъritȣ̆ шi Пontȣlȣ̆ Eȣsinȣ̆ era a Geцilorȣ̆, iarъ kъtre aпȣsȣ̆ a Daчilorȣ̆. De la sorgentele Istrȣlȣĭ пъпъ la Assioпole (dȣпe Пtol.) saȣ̆ пъпъ la katarakte (dȣпe Strab.) lokȣeaȣ̆ Daчiĭ; ĭar de la katarakte пъпъ la Пontȣ̆, Geцiĭ. Dar Daчiĭ шi Geцiĭ, skimbîndȣ-шĭ lokȣinцa, шĭ-aȣ̆ skimbatȣ̆ шi norokȣlȣ̆, kъчĭ îmmȣlцindȣ-se шi îmпreȣnъndȣ-se între sine [1], s'aȣ̆ arъtatȣ̆ atъtȣ̆ de înfrikoшaцĭ Romanilorȣ̆, în kъtȣ̆ Minȣчiȣ Rȣfȣ, kъndȣ̆ fȣ stъmtoratȣ̆ de Skortisчĭ шi Daчĭ, a trimisȣ̆ пe frate-seȣ̆ înainte kȣ пȣцinĭ kъlъreцĭ, kȣ ordinȣ̆ kъ kъndȣ̆ va vedea kъ se înчinge rъsboiȣlȣ̆, sъ se arate de odatъ de чeea пarte шi sъ komande sъ sȣne kȣ trъmbiцele шi kȣ kloпoцeiĭ; шi astfelȣ̆ vȣetȣ̆ mare fъkъndȣ-se пrin resȣnetȣlȣ̆ mȣnцilorȣ̆, dȣшmaniĭ krezȣrъ kъ vinȣ̆ mȣlцĭ ostaшĭ în kontra lorȣ̆, шi temъndȣse aȣ̆ întorsȣ̆ dosȣlȣ̆. Maĭ tъrziȣ̆ Gaiȣ Stribeniȣ Kȣriȣ, sȣпȣindȣ̆ пe Mesĭ шi пe Dardanĭ [2], a venitȣ̆ la Dȣnъre, шi s'a înaintitȣ̆ asȣпra Daчilorȣ̆ maĭ î. Chr. 86.

---

1 În anȣlȣ̆ de la Kristȣ̆ 108 Gaiȣ Mariȣ a învinsȣ̆ пe Чimbri, ȣчizъndȣ̆ пeste 10,000 шi пrinzъndȣ̆ 6000; iar чeĭ-l-alцĭ aȣ̆ fȣgitȣ̆ în Dania, Пrȣsia, Livonia шi Litȣania. Iar kъцĭ aȣ̆ lokȣitȣ̆ în Litȣania s'aȣ̆ nȣmitȣ̆ Genizĭ, desпre kari maĭ nainte se va vorbi. Resbelȣlȣ̆ aчesta a ȣrmatȣ̆ în komitatȣlȣ̆ Tirolȣlȣĭ, aпróпe de rîȣlȣ̆ Adige.

2 Dardanĭ se nȣmeaȣ̆ lokȣitoriĭ Mesieĭ, saȣ̆ aĭ Serbieĭ de astъzĭ, kare пъпъ la otarъle Meчedonieĭ se nȣmea Dardania. Aчeшtia eraȣ̆ ómeniĭ чeĭ maĭ

*

mȣltŭ de kъtŭ orĭ kare altȣlŭ din Romanĭ, dar s'a temȣtŭ sъ meargъ maĭ deпarte. Maĭ пe ȣrmъ Aпiȣ Klaȣdiȣ a venitŭ asȣпra Sarmaцilorŭ, ши Lȣkȣlȣ пъпъ la Tanais ши пъпъ la lakȣlŭ Meotide. Toцĭ aчeштia însъ maĭ mȣltŭ пreferaŭ sъ vazъ пe Daчĭ de deпarte de kъtŭ sъ se lȣпte kȣ eĭ.

Sextu Rufinu. Cap. 7.

CAPITULŬ XII.

î. Chr. 50—56.

Fъkъndȣ-se Domnŭ asȣпra Daчilorŭ Berebista, a gъsitŭ пoпorȣlŭ fórte strȣпчinatŭ din kaȣsa deselorŭ resbóe. Dar findŭ omŭ kȣ minte, vrednikŭ ши vitézŭ, în skȣrtŭ timпŭ, kȣ konsiliele ши învъцътȣra filosofȣlȣĭ egiпteaп Diчineȣ, ши kȣ firéska sa agerime în arta resbelȣlȣĭ, atъtŭ шĭ-a întъritŭ пȣterea, în kъtŭ a sȣпȣsŭ ши tóte пoпórele veчine ale Geцilorŭ. Trekъndŭ пe ȣrmъ Istrȣlŭ, a пrъdatŭ Traчia пъпъ în Maчedonia ши Iliria [1], a пrъпъditŭ пe Чelцiĭ ȣпiцĭ kȣ Traчiĭ ши Iliriĭ, пrekȣmŭ ши пe Boi [2] ши пe Taȣrisчĭ [3], împreȣпъ kȣ domnȣlŭ lorŭ Kritasiri, în kъtŭ lokȣlŭ lorŭ s'a пȣmitŭ desertȣlŭ Boilorŭ. Elŭ шĭ-a întinsŭ domnia de la Boristene ши Поп–

Pliniu. Strab. Dion Ovid.

sъlbateчĭ ши maĭ skъrboшĭ kȣnoskȣцĭ пe atȣпчĭ: lokȣeaŭ în groпĭ sъпate în baligele vitelorŭ, în tótъ viaцa lorŭ de treĭ orĭ пȣmaĭ se laŭ, — odatъ kъndŭ se пъшteaŭ, odatъ kъndŭ se însȣraŭ ши odatъ dȣпe mórte, kъndŭ îĭ skъldaŭ (Alian. ist. c. IV). Aveaŭ însъ talentŭ deosebitŭ пeпtrȣ mȣsikъ, kъntaŭ пré frȣmosŭ în flȣere. Цéra aчésta se пȣmea ши Mesia de la Mesiĭ чe lokȣeaŭ o пarte din ea, desпre rîȣlŭ Kabrȣ, saŭ Чiabrȣ, karele desпarte Serbia de Bȣlgaria, ши karele se пȣmeшte ши Moreva, saŭ Ȣskava; ши în чele dȣпe ȣrmъ s'a пȣmitŭ Serbia de la Serbĭ пrekȣmŭ s'a zisŭ la Cap. VI. nota IV, ши se va sпȣпe maĭ пainte. (Orteliu).

1 Aчéstъ пroviпцie din vekime se пȣmea ши Ilirikȣ, ши se împъrцia în doъ пъrцĭ: în Dalmaцia ши Livornia, saŭ Kroaцia, kare astъzĭ se gъseskŭ sȣb imпeriȣlŭ Aȣstrieĭ.

2 Aчeштia eraŭ ȣпŭ пoпorŭ Galikŭ, ши lokȣeaŭ Boemia, kare se xotъrъшte desпre rъsъritŭ kȣ Silezia ши Moravia, desпre nordŭ kȣ Lȣsaцia ши kȣ Saksonia de sȣsŭ, desпre aпȣsŭ kȣ Frankonia ши desпre sȣdŭ kȣ Bavaria. Dȣпe Boi, цeara aчésta fȣ lokȣitъ de Markomanĭ, ши aпoĭ de Baimĭ saŭ Boemĭ.

3 Taȣrisчiĭ lokȣeaŭ пartea Пaпonieĭ de sȣsŭ, чe se пȣmeшte astъzĭ Stiria.

tȣlȣ̆ Eȣssinȣ̆ пънъ le Norikȣ̆ [1] ші пънъ la otarele Bindeliчi-lorȣ̆, a sȣпȣsȣ̆ ші kolonia Elinilorȣ̆ de пe Boristene [2] пe kare o îngrijeaȣ̆ пré bine Geџiĭ, interesъndȣ-se de пrodȣk-tele eĭ, asemine ші oraшȣlȣ̆ Odrissilorȣ̆ Aĭgis (vezĭ Cap. IV sȣb nota a.) пe kare пe ȣrmъ Viteliȣ viindȣ̆ din Mesia o lȣъ de la Geџĭ.

Berebista kȣtrierъndȣ̆ adeseorĭ atъtȣ̆ Traчia ші Iliria, kъtȣ̆ ші чele-l-alte oraшe ale Romanilorȣ̆, aȣ̆ adȣsȣ̆ la mъnie пe Ĭȣliȣ Чesarȣ̆, karele dȣпe чe a învinsȣ̆ пe Пomпeiȣ, întorkъndȣ-se la Roma, s'a deчisȣ̆ sъ пleчe asȣ-пra lȣĭ ші a Пarџilorȣ̆. Аша darъ trimiџъndȣ̆ la Апolonia [3] dȣпe Aȣgȣstȣ̆ Oktavianȣ, ka sъ-lȣ̆ aĭbъ de ajȣtoriȣ̆ în res-belȣlȣ̆ Daчikȣ̆ ші Пartikȣ̆, пlъпȣea eшirea sa; пȣ ajȣnse în-sъ a-шĭ îmпlini skoпȣlȣ̆, kъчĭ lovirea de mórte a lȣĭ Brȣtȣ mъntȣi пe Daчĭ, пe Ilirĭ ші Пarџĭ [4] de пerdere ші rȣinъ. Kȣ tóte aчeste Berebista пreпarase doъ sȣte de miĭ de o-шtire kontra lȣĭ Aȣgȣstȣ̆.

Î. Chr. 44.

Viindȣ̆ în Daчia шtire desпre mórtea lȣĭ Чesarȣ̆, ia-rъшĭ s'aȣ̆ skȣlatȣ̆ Geџiĭ ші aȣ̆ înчeпȣtȣ̆ a strika Maчedonia kȣ inkȣrsiȣnile lorȣ̆. Antoniȣ gъsindȣ̆ пretestȣ̆, a чerȣtȣ̆ de la Senatȣ̆ oшtire în kontra dȣшmanilorȣ̆ zikъndȣ̆ kъ ші Чe-sarȣ̆ îlȣ̆ gъtise ka sъ-lȣ̆ trimiџъ în kontra Geџilorȣ̆ ші a Пarџilorȣ̆, kȣ tóte kъ koпrinsȣrile xotarъlorȣ̆ Пartiчe se stъ-пъпeaȣ̆ în paчe înkъ. Dar Senatȣlȣ̆, avъndȣ̆ îndoele des-пre inkȣrsiȣnile Geџilorȣ̆ în Maчedonia (kъчĭ se bъпȣia kъ Antoniȣ va întrebȣinџa oшtirea în sfъrъmarea Romeĭ), a re-fȣзatȣ̆ ші a trimisȣ̆ sпionĭ ka sъ vazъ daka шtirea era ade-vъratъ.

1 Noriчiĭ se пȣmeaȣ̆ lokȣitoriĭ mȣпџilorȣ̆, dintre Korintia ші Salisbȣrgesia, dinkolo de rîȣlȣ̆ Inȣ, ші se xotъraȣ̆ kȣ Bindeliчia, saȣ̆ Bavaria.

2 Adekъ insȣla Axilia, чe se aflъ în Sarmaџia Eȣroпeanъ, înaintea gȣri-lorȣ̆ Boristenȣlȣĭ, saȣ̆ Niпrȣlȣĭ, ші kare în komȣпȣ̆ se пȣmeшto Kaџkaria.

3 Oraшȣ̆ frȣmosȣ̆ alȣ̆ Maчedonieĭ la malȣlȣ̆ mъreĭ desпre aпȣsȣ̆, astъzĭ în rȣine.

4 Пartia era o пrovinџie пrea mare a Пersieĭ, între Midia desпre aпȣsȣ̆ Assiria desпre rъsъritȣ̆, Пepsida desпre sȣdȣ̆, ші Irkania desпre nordȣ̆. De ȣniĭ se пȣmeшte Arak, ші de ȣniĭ Korasa. Пe timпȣlȣ̆ îmпъraџilorȣ̆ Romanĭ, se пȣmea maĭ kȣ seamъ tótъ Пersia sȣb пȣme de Пartia.

Întrе ачeste, Antoniȣ înшelъndȣ̆ Senatȣlȣ̆, se проklamъ komъndantȣ̆ oшtirilorȣ̆ Мачedoniчe, шi спionіĭ întorkъndȣ-se aȣ̆ спȣsȣ̆ kъ n'aȣ̆ vъzȣtȣ̆ Geцĭ în Мачedonia, dar kъ dakъ se ve trage oшtirea de akolo, пóte sъ înkȣrgъ iarъшĭ. Antoniȣ, пe ȣrmъ amъgindȣ̆ legiȣnile din Мачedonia, le-a trimisȣ̆ în Italia шi прin votȣlȣ̆ попorȣlȣĭ a fъkȣtȣ̆ ka frate-seȣ̆ Gaiȣ Antoniȣ, sъ se nȣmeaskъ gȣbernatorіȣ alȣ̆ Мачedonieĭ; elȣ̆ însъ maĭ tъrziȣ̆ o пъцi rъȣ̆, kъчĭ la oraшȣlȣ̆ Istrianilorȣ̆ [1] învingъndȣ-se de kъtre Bastarnĭ aliaцĭ kȣ Mesiĭ, s'a grъbitȣ̆

Dion Cass. 38. Cap. 10. sъ fȣgъ. Se vede însъ kъ în ачestȣ̆ rъsboiȣ eraȣ̆ шi Daчĭ, kъчĭ în чetatea Daчikъ Genȣkla s'aȣ̆ gъsitȣ̆ maĭ tъrziȣ̆ mъrчĭ înmormъntate din пръzile чe aȣ̆ lȣatȣ̆ kъndȣ̆ aȣ̆ învinsȣ̆ пe Antoniȣ.

î. Chr. 34. Пe timпȣlȣ̆ kъtȣ̆ triȣmviratȣlȣ̆ sgȣdȣea kaпitala Romeĭ,niчĭ o grijъ nȣ se lȣa desпre Daчia; dar reskóla Пanonilorȣ̆ шi a Dalmaцilorȣ̆ îndemnъ пe Aȣgȣstȣ̆ Oktavianȣ̆ sъ se dȣkъ asȣпra lorȣ̆, пentrȣ ka sъ înfigъ vȣltȣriĭ Romanĭ шi пe пъmъntȣlȣ̆ Daчieĭ. Aȣgȣstȣ̆ ordonъ ka sъ fakъ tabъra rъsboiȣlȣĭ în oraшȣlȣ̆ Segeste [2], kare este în malȣlȣ̆ rîȣlȣĭ Sava; a fъkȣtȣ̆ шi vase плȣtitóre kȣ kare

Sueton. Tacit și alții. sъ trékъ oшtirea пeste rîȣ̆; dar пentrȣ ka sъ fiъ sigȣrȣ̆ îndъrъпtȣlȣ̆ sъȣ̆, a lovitȣ̆ earъшĭ пe Dalmaцiĭ kare înkъ se цinea în Sitȣnia. În rъsboiȣlȣ̆ ачela rъnindȣ-se, a înчetatȣ̆ de a se maĭ bate kȣ ачeste попóre kȣtezъtóre, шi întorkъndȣ-se la Roma, a lъsatȣ̆ komanda lȣĭ Markȣ Statiliȣ Taȣrȣ.

Dar прeпarativele чele marĭ ale Romanilorȣ̆, шi faĭma eroismȣlȣĭ lȣĭ Aȣgȣstȣ̆, aȣ̆ rъsȣnatȣ̆ în toatъ Daчia, шi atъtȣ̆ de tare aȣ̆ sпъĭmъntatȣ̆ пe Berebista, în kъtȣ̆ a trimisȣ̆ solĭ kъtre Aȣgȣstȣ̆, промitъndȣ-ĭ ajȣtorіȣ în kontra lȣĭ Antoniȣ. Soliĭ trimiшĭ însъ, чerъndȣ̆ lȣkrȣrĭ nedemne de imпe-

1 Istrioпole, kъtre gȣra Sъntъ saȣ̆ Sȣdikъ a Dȣnъreĭ, kare astъzĭ se nȣmeшte Пortiцa, saȣ̆ Пrostoviцa, desпre rъsъritȣlȣ̆ Bȣlgarieĭ, deпarte de malȣlȣ̆ Mъreĭ Negre 60 stadiĭ.

2 Segeste saȣ̆ Sisчia, oraшȣ̆ alȣ̆ Пanonieĭ în malȣlȣ̆ rîȣlȣĭ Sava, aпróпe de otarele Tȣrчieĭ. Asta era чetatea Kroaцieĭ Чesariчe, la otarȣlȣ̆ Sklavonieĭ, în komȣnȣ̆ nȣmitъ Sisseg, saȣ̆ Sissak.

risl Roman, Asgsst a ordonat sъ se întórkъ fъrъ nічі sn ressltat. Berebista, mъniinds-se de ачésta, s'a dечіs sъ se dea în нartea lsї Antonis, пentrs ka sъ нó-tъ smor sъ se întinzъ în timпsl resbelsisi dintre Oktavis пi Antonis. Dar revolta kasniчilor seї пi mórtea, fъrъ veste l'aŭ rъdikat din lsme, maї nainte de a trimete Romanii oшtire în kontra lsї. Strab.

CAPITULŬ XIII.

Dsпe mórtea lsї Berebista s'a îmпъrgit împъrъдia sa la treї domnitorї: Rols, Daпiga пi Ziraks. Aчeшtia, din kassa intrigilor interióre, de пi пerdsserъ din пsterile lor, totsшї eraŭ în stare sъ oпse Romanilor kїar пeste 60,000 ostire. Rols, aflînd desпre resbelsl чivil чe era între Romanї, пi пrevъzъud kъ ns пóte дinea înkъ mslt, ns gъsi ks kale sъ пleчe în kontra lor. Dar fiind kъ ssпsшiї seї чerea ka nsmaї de kъt sъ пleчe, el a slobozit înaintea lor doї kъnї, kari aŭ înчeпst a se mъnka între eї, atsпчe aŭ slobozit пi sn lsп, пi kъnii vъzînds-l aŭ stat îndatъ de a se mъnka пi s'aŭ reпezit assпra lsї. Ks kiпsl aчesta, fъkъnd пe пъпorї sъ înдeleagъ kъ пi Romaniї пot sъ se rъпeazъ assпra lor, l'aŭ împedekat de la пornirea sa.

Dar чeї-l-alдї domnї aї Daчieї alt-fel soko-tind, s'aŭ snit ks Iasigiї [1], ks Sarmaдiї пi ks Ba-starniї, пi aŭ пrъdat пe Mesї, пe Tribalї пi пe Dardanї. Чele întъї sskчese le deterъ ksragis, пi trekъnd msntele Ems, aŭ fъksts marї dasпe Dentileдilor sspsшї aї Romanilor, пъпъ чe Statilis Tasrs ї-aŭ gonit пeste Dsпъre. Site, domnsl Dentiliдilor, пi alдї amiчї aї Romanilor, aŭ voit sъ-шї rъsbsпe maї mslt пentrs strikъчisnile пi dasпele kъte aŭ fost ssferit de la eї. Atsпчe Marks Liчinis Krasss, î. Chr. 30.

1 Iasigiї пi Meoдiї, odatъ loksitorї aї Sarmaдieї Esroпene, desпre laksl Meotide, între Novarї kъtre aпsss, пi Roksolanї kъtre rъsъrit, snde a-stъzї e Tartaria mikъ. Iar Iasigiї пi Metanastiї loksesaŭ Sngaria de ssss dinkolo de Dsпъre, avъnd Daчia sпre rъsъrit.

gsbernatorĭslȣ de atsnче alȣ Greчieĭ шĭ alȣ Maчedonieĭ, vъzъndȣ miшkъrile domnilorȣ Daчieĭ, шi пriimindȣ ordinȣ de la Asgsstȣ, sъ пedepsésкъ пe чeĭ чe ssntȣ de пartitslȣ lsĭ Antonis, шi sъ апere пe чeĭ чe ssntȣ пentrs Oktavis, a пlekatȣ assпra Bastarnilorȣ, ĭ-a bъtstȣ în Mesia, aпrópe de Dsпъre, шi loksłȣ în kare eĭ s'aȣ fostȣ întъritȣ l'a assediatȣ шi a пssȣ stъпъnire пe elȣ. Atsnчĭ Rols, domnslȣ Daчilorȣ, s'a arъtatȣ пlekatȣ sпre amiчie, шi Krasss l'a trimisȣ la Чesare, karele l'a fъkstȣ amikȣ шi aliatȣ alȣ Romanilorȣ.

Dion Cass. c. a. 20.

Dsпe aчeasta Krasss, adskъnds-шĭ oшtirea пe lъngъ Mare, atъte dasпe a ssferitȣ пrin ksrsele чe пe îeчetatȣ i se пsпea, înkъtȣ xotъrъse sъ se lase de asemine esпedițisnĭ. Dar ssmeția Besilorȣ, a Traчilorȣ шi a Bastarnilorȣ l'a silitȣ sъ grъbéskъ resbelslȣ, шi maĭ alesȣ kiъmatȣ de Rols, nosłȣ generalȣ alȣ Romanilorȣ, чe чerea ajstoriȣ kontra lsĭ Daпiks. Atsnчe Krasss, sfъrъmъndȣ ks totslȣ пe Besĭ, a intratȣ în Daчia; fъkъndȣ resbelȣ, a învinsȣ пe Daпiks шi l'a nevoitȣ sъ fsgъ ks rъmъшița ósteĭ sale într'o чetate, în kare Romaniĭ aȣ intratȣ пrin trъdarea sпsĭ ostaшȣ grekȣ, чe era soldatȣ alȣ lsĭ Daпiks. Iarъ Daчiĭ vъzъnds-se astfelȣ ssrпrinшĭ, aȣ пreferitъ sъ se omóre între eĭ, de kъtȣ de sabia Romanъ. Între eĭ aflъnds-se шi domnslȣ lorȣ Daпiks, a ordonatȣ amiчilorȣ ka sъ-lȣ sчigъ; ĭar fratele seȣ, пrinsȣ fiindȣ de Krasss, fs krsțatȣ, шi lъsatȣ liberȣ maĭ пe srmъ.

Dsпe aчestȣ rъsbois, Krasss a пlekatȣ ks oшtirea sa assпra sпeĭ sпelsпчe (пeшterъ) kare se пsmea Keiri [1]; aчeasta era o sпelsnkъ mare шi tare, în kare se înkiseserъ mslțime de пoпorȣ ks averile шi ks vitele lorȣ. Krasss, înkonjsrъnds'o шi înkizъnds-ĭ tóte eшirile, пrin fóme a silitȣ пe înkiшĭ a se trъda. Dsпe aчeasta a пlekatȣ la Genskla, altъ чetate ssпssъ lsĭ Ziraks, fiindȣ kъ se aszise kъ akolo eraȣ stemele resbeliчe шi чele-l-alte пrъzĭ чe aȣ fostȣ lsatȣ Bastarniĭ de la Gais Antonis kъndȣ l'aȣ învinsȣ la Istriono-

1 Desпre sпelsnka aчeasta se ziчe, kъ Titaniĭ învinшĭ fiindȣ de zeĭ, akolo aȣ gъsitȣ asilȣ.

le. Ziraks însъ, împresnъ ks tóte tesasrile lsĭ, se dsse la Sчiцĭ ka sъ le чérъ ajstorŭ, kъчĭ simцise планslŭ lsĭ Krasss. Aчesta însъ în skurtŭ timпŭ lsъ шi чetatea aчea-sta, dar ks mslтъ ostenealъ; пe srmъ se întórse în Traчia ks trismfŭ. Gruter c. 3.

CAPITULŬ XIV.

Liчinis a trismfatŭ, iar Daчiĭ în msnцĭ snde loksează rъdikъndŭ domnŭ пe Kotissonŭ, eшiaŭ kъndŭ înge-цa Dsпъrea, шi пръdaŭ marginile. Despre ssпъrъri-le шi spaĭma чe avsserъ Romaniĭ de la Kotisson, mъrtsriseшte poetslŭ Oraцis, kъчĭ aflъndsse la Meчena [1] шi adese ssпъratŭ de sniĭ шi de alцiĭ, era întrebatŭ mereŭ da-ka a maĭ asziтŭ чeva despre Daчĭ? Чesarŭ, gъsindŭ ks kale sъ se ksreцe de пonorslŭ aчesta ssпъrъtorŭ, a trimisŭ пe Kneis Lentsls assпra lorŭ. Aчesta i-a îпpinsŭ чeva maĭ depărte, a rъdikatŭ шi чetъцĭ пe la marginile lorŭ, шi Romaniĭ se mъndreaŭ kъ aŭ sчisŭ o-шtirea Daчikъ a lsĭ Kotisson. Însъ Daчia atsпчe ns era în-vinsъ; ns tъrziŭ se rъdikъ earъшĭ шi se întinse. Î. Chr. 15. Horat. cart. II. cap. 20. Sarmon. c. II. Cap. 5. 6. 35. Flor. Orat. II. III Cap. 2 şi 8.

Lentsls a stabilitŭ msltŭ шi пe Sarmaцĭ, fъkъndŭ чe-tъцĭ spre sigsranцъ, despre kare Prokopis aшa vorbeшte: „Împъraцiĭ Romanilorŭ aŭ întъritŭ gsrile rîslsĭ Dsпъrea ks „kastelsrĭ шi чetъцĭ, atъtŭ în drépta kъtŭ шi în stъnga, ka „sъ opréskъ пe barbariĭ de peste Dsпъre, шi sъ le înssfle „frikъ.“ Maĭ de folosŭ însъ de kъtŭ toate întъritsrile aчe-ste, pentrs Romanĭ a statŭ mórtea lsĭ Kotisson, karele lsп-tъnds-se ks Lentsls, a kъzstŭ în rъsboĭs, preksmŭ mъrtsri-seшчe Ssetonis zikъndŭ kъ Asgsstŭ a împedekatŭ înksrgeri-le Daчilorŭ, sчiцъndŭ treĭ domnĭ шi mare mslцime din o-шtirea lorŭ. Fiindŭ însъ kъ aчestŭ rege alŭ Daчilorŭ era viteazŭ шi resboitorĭŭ, vrednikŭ atъtŭ în timpŭ de paчe pen-trs чele din întrs împъrъцieĭ sale kъtŭ шi în timpŭ de res-boĭs în kontra dsшmanilorŭ seĭ, a dejskatŭ planurile шi do-rinцele Romanilorŭ шi ĭ-a adssŭ la пevoe mare.

---

1 Snŭ bъrbatŭ învъцatŭ, amikŭ alŭ lsĭ Чesare.

De ші Kotisson a пeritŏ, Daчiĭ totъшĭ s'aŏ înssfleцitŏ:
ĭ. Chr. 11. ssnindъ-se kъ Besiĭ, kъ Sarmaцiĭ ші kъ Пanoniĭ, aŏ kaъsatŏ marĭ tsrbsrъrĭ Romanilorŏ, пe kare abĭa le-a liniштitŏ Tiberis. Aчesta a isbstitŏ de a fъkstŏ пe Daчĭ sъ stabileze пe пrъdъtoriĭ lorŏ din Пanonia, dsпe чererea lsĭ Asgsstŏ ші a пonorslsĭ Romanŏ, ka sъ пs se închizъ temпlslŏ lsĭ Jans. Dar пeste kъrъndŏ, Filis Kats пriimindŏ ordinŏ a merge assпra Daчilorŏ, a adsnatŏ 50,000 ostaшĭ din lokкrile aпroпiete de Dsпъre, ші snitŏ kъ Severs, eпar-
Ovid. trist. kslŏ Mesieĭ, lъsъndŏ Пanonia ші Dalmaцia, a пlekatŏ assпra lorŏ. Mare dobъndъ însъ n'aŏ kъпъtatŏ, kъчĭ Besiĭ ші Sarmaцiĭ, Iasigiĭ ші Geцiĭ li s'aŏ oпssŏ ka snŏ
Dion Cass. ĭ. Chr. 14. zidŏ neînvinsŏ, пъпъ la mórtea lsĭ Aŏgsstŏ, fъrъ a înчeta kъ eskursisnile lorŏ чele xoцeшtĭ.

Nota IX. Пe timпiĭ aчestia Ovidŏ, (faĭmosslŏ пoetŏ alŏ Romanilorŏ) era essilatŏ la oraшslŏ Tomi, karele se afla în marginea împъrъцieĭ Romane despre Пontslŏ Essinŏ, între Istrioпole ші Galatia. Aчestŏ oraшŏ se пsmea ші Milete, ші în чele de пe srmъ Konstantia, saŏ Konstanцa, dsпe Konstanцia sora marelsĭ Konstantinŏ. De aчeea kъndŏ Ovidŏ sпsne desпre trisмfslŏ Пanonilorŏ ші desпre sъпsnerea Dalmaцieĭ, ziчe kъ Daчiĭ eraŏ neînvinшĭ.

CAPITULŬ XV.

Tiberis, пsindŏ kaпъtŏ resbelslsĭ Germanikŏ, desпre kare se temea maĭ msltŏ, s'a dedatŏ îndatъ la krszimĭ ші la desfrъпъrĭ. Aшezъndъ-se la Kaпrea [1], пъпъ în atъta a abandonatŏ îngrijirea kaпitaleĭ, în kъtŏ niчĭ deksrioniĭ kъlъreцilorŏ ns ĭ-a komпletatŏ, niчĭ пe tribsniĭ saŏ kъrmsitoriĭ oraшelorŏ ns ĭ-a пreskimbatŏ. Aчeastъ neîngrijire fъks kъ Armenia [2] kъzs ssb Пarцĭ, ĭar Mesia ssb Daчĭ ші Sar-

1 Kaпrea saŏ inssla Kaпri, deпъrtatъ kъ 3 mile de пromontorislŏ Ateneĭ ші kъ 24 de alŏ Neaпoliĭ. În ea este snŏ oraшŏ mikŏ, ші aĭчea se vъneazъ de doъ orĭ пe anŏ msлцime de пreпeliцe.

2 Armenia îшĭ are nsmele de la Armenis, tovaroшslŏ lsĭ Iasson. Ea se îmпarte în minorъ ші maiorъ: чea maĭorъ se ziчe ші Tsrkomania de la

maȡĭ; asemine ɯi Galia se kѕnrinse de Germanĭ, sпre mare rѕmine ɯi daѕnъ a imneriѕlѕĭ Romanŭ. Tiberiѕ trimiȡъndŭ пe Drѕsѕѕ în Germania, aчesta a îmnъчiѕitŭ Maravodѕlŭ [1] a sѕпѕsŭ пre Sѕabĭ [2] ɯi orъndѕindѕle domnŭ пe Beniѕ, din seminȡia Kѕazilorŭ, le-a datŭ de lokѕitŭ lokѕlŭ Kasѕѕ, karele este între Morava ɯi riѕlŭ Bagѕ. Iar legiónele Maчedoniчe aŭ fъkѕtŭ ɯi ele чe aŭ пѕtѕtŭ, sпre a апъra Mesia în kontra barbarilorŭ; maĭ alesŭ a 4-a ɯi a 5-a s'a пѕrtatŭ eroiчeɯte la Banatѕlŭ Timiɯórei ѕnde sѕntŭ drѕmѕrĭ sъпate în malѕlŭ de пétrъ alŭ Dѕnъrei пentrѕ ka sъ se tragъ vasele чe se пerikѕlaŭ în katarakte. Aпrópe de aчeste drѕmѕrĭ s'a fъkѕtŭ ɯi inskriпȡiѕnĭ în memoria lѕĭ Tiberiѕ de kъtre ostaɯiĭ пѕmitelorŭ legióne. Grisel. I. p. 286.

Nѕ se vede însъ ka Daчiĭ sъ fi fъkѕtŭ vre'o esпediȡiѕne însemnatъ niчĭ sѕb Kaligѕla, niчĭ sѕb Klaѕdiѕ, niчĭ sѕb Nerone; ɯi sѕb aчeɯtĭ îmпъraȡĭ, ka ɯi maĭ nainte, Dѕnъrea desпъrȡea пe Romanĭ de Daчĭ ɯi Sarmaȡĭ. Asemine ɯi Iliriĭ, ɯi lokѕitoriĭ пъпъ în Dalmaȡia ɯi Dѕnъre, se aпъraŭ пѕmaĭ kѕ doъ legióne, kare sпrijineaŭ lovirile Daчilorŭ. Seneca.

Dar neînȡelegerile interióre dintre Чesariĭ Galba, Oton, Viteliѕ ɯi Vespasianŭ, ɯi miseriile dintre eĭ, aŭ kreskѕtŭ пѕterea Daчilorŭ. Ilirikѕlŭ s'a tѕrbѕratŭ, Galiile s'aŭ revoltatŭ, Sarmaȡiĭ ɯi Sѕabiĭ s'aŭ reskѕlatŭ. Пe D. Chr. 69.

Tѕrkomaniĭ kari aŭ venitŭ akolo din Tartaria Asiatikъ. Aчeasta se хotъraɯte kѕ Georgia desпre nordŭ, kѕ Asia mikъ desпre aпѕsŭ, kѕ Пersia desпre rъsъritŭ, ɯi kѕ Diarbekir desпre sѕdŭ; riѕlŭ eĭ чelŭ maĭ însemnatŭ este Araksi, ɯi kaпitala Esrѕm. Iar чea minorъ se пѕmeɯte de Tѕrчĭ Aladѕli, ɯi se хotъraɯte desпre aпѕsŭ ɯi nordŭ kѕ mѕntele Skordiskѕ, desпre rъsъritŭ kѕ Eѕfratѕ ɯi desпre sѕdŭ kѕ mѕntele Ameѕ. Riѕlŭ eĭ чelŭ însemnatŭ este Melas, ɯi kaпitala Maras.

1 Maravodѕlŭ, saŭ Moravia, este o пarte din Boemia avъndŭ Silesia desпre rъsъritŭ ɯi nordŭ, desпre aпѕsŭ însѕɯĭ Boemia ɯi desпre sѕdŭ Aѕstria, ѕnde din vekime era пoпorѕlŭ Kѕazilorŭ.

2 Sѕabia, saŭ чerkѕlŭ Sѕabikŭ, kopпrinde dѕkatѕlŭ Virtembergѕlѕĭ, markizatѕlŭ Baden, ɯi Bѕrgovia. S'a пѕmitŭ aɯa de la riѕlŭ Sѕabѕ, ɯi este пrovinчie mare a Germaniеĭ, se хotъraɯte desпre rъsъritŭ kѕ Bavaria, desпre aпѕsŭ kѕ Rinѕlŭ, desпre sѕdŭ kѕ Elveȡia, ɯi desпre nordŭ kѕ Frankonia.

Tacit 6. I. p. 2. lъngъ aчeasta Domniĭ Sarmaцilorŭ ші Iasigiĭ s'aŭ legatŭ în alianцъ de resboĭꙋ între eĭ ші avъndŭ mare mꙋlцime de поnorŭ ші de kъlъrime, s'aŭ trasŭ de o парte atъtŭ domniĭ Sꙋabilorŭ kъtŭ ші aĭ Kꙋaцilorŭ. Iar Sekstilis Feliчe observa kꙋ arina Taꙋrikъ, ші kꙋ оптŭ regimente de Noriчĭ.

Astfelŭ ꙋrmъndŭ lꙋkrꙋrile, s'a fъkꙋtŭ bъtaea între O- Sevarin. despre Panonia. ton ші Vitelis la Kremona în Italia, ші rъmъindŭ învinsŭ Oton, s'a tꙋrbꙋratŭ nꙋ nꙋmaĭ Germania, dar ші Daчia, kare s'a gъtitŭ sъ respingъ legiónele romane. Dar Mꙋчianŭ a resistatŭ kꙋ a шésea legiónъ пъпъ чe a venitŭ Fontenis Agrina kꙋ óstea lꙋĭ Vitelis în Mesia, ші astfelŭ a întimпinatŭ lovirile barbarilorŭ. Dar чelŭ maĭ mare ajꙋtorĭꙋ пentrꙋ imперiꙋlŭ Romanŭ a fostŭ ꙋчiderea lꙋĭ Vitelis, ka ꙋпꙋlŭ чe era nedemnŭ de a domni пe Roma, пentrꙋ krꙋzimea ші desfrъпъrile lꙋĭ чele пemъrginite.

Dar kъndŭ se aflaŭ în revoltъ Паnoniĭ, Iasigiĭ ші Sarmaцiĭ, kariĭ respinseserъ пe Daчĭ пъпъ în Tissa, пrekꙋmŭ ші Sꙋabiĭ, Bastarniĭ ші Germaniĭ kъцĭ lokꙋeaŭ пe akolo, atꙋпчe ші Vespasianŭ a lꙋatŭ kъrma. Atꙋпчe Markꙋ Плatiꙋ lokotenentꙋlŭ seŭ din Mesia a sꙋпꙋsŭ пeste 100,000 de barbarĭ îmпreꙋпъ kꙋ domniĭ lorŭ; a linimtitŭ mꙋlцimea Sarmaцilorŭ; a sꙋпꙋsŭ пe пemꙋlцъmiцiĭ de maĭ nainte aĭ Romanilorŭ; de la domniĭ Bastarnilorŭ, aĭ Roksolanilorŭ ші aĭ Daчilorŭ liberъndŭ пe пrisonierĭ, ĭ-a trimisŭ пe la fraцiĭ ші пъrinцiĭ lorŭ; aŭ lꙋatŭ ші пe ostateчiĭ (zъlóge) чe eraŭ înkъ la inemiчĭ; ĭar пe domnꙋlŭ Sчiцilorŭ înkꙋпjꙋrъndꙋlŭ, l'a gonitŭ din Xersonesꙋlŭ Taꙋrikŭ dinkolò de Boristene, ші elŭ чelŭ întъĭ a lꙋatŭ de akolo grъŭ пentrꙋ пoпorꙋlŭ Romanŭ. Vespasianŭ пentrꙋ aчeasta l'a onoratŭ kꙋ darꙋrĭ de triꙋmfŭ. Dꙋпъ aчeasta sꙋb Vespasianŭ, пrekꙋmŭ ші sꙋb fiĭꙋlŭ seŭ Titꙋ, tóte попórele aчeste aŭ fostŭ sꙋпꙋse, ꙋmilite ші liniштite.

CAPITULŬ XVI.

Sꙋabiĭ чerъndŭ de la Domeцianŭ ꙋпŭ ajꙋtorŭ de 100 kъlъreцĭ în kontra Ligilorŭ, чe lъkꙋeaŭ atꙋпчe în Mesia,

îmnъratslŭ le-a îmnlinitŭ чererea; dar aчeasta a fostŭ kaѕѕa kъ s'a înчenstŭ earъші resbelŭ între Romanĭ ші Daчĭ. Ligiĭ ssnsindѕ-se, s'aŭ snitŭ kѕ Iasigiĭ, ші s'aŭ gъtitŭ sъ treakъ Istrslŭ. Atsnчe s'aŭ skslatŭ ші Daчiĭ, kѕ domnslŭ lorŭ Dѕras, ші renezindѕ-se aŭ tъeatŭ tóte gardele (strejile) Romanilorŭ, sfъrъmъndŭ kѕ totslŭ ne Anis Sabins kѕ oштirea sa. Dsnъ aчeasta Dѕra, nrevъzъndŭ viitorslŭ, ші vъzъndѕ-se nrea jsne, a abdikatŭ în favórea lsĭ Deчebalŭ. Aчesta era snŭ bъrbatŭ ksnoskstŭ nentrѕ agerimea lsĭ în strategeme, esnerimentatŭ nentrѕ ka sъ le nse în lskrare, mъestrѕ nentrѕ ka sъ se nórțe kѕ dѕшmaniĭ, sъ le nse ksrse, sъ se lsnte, sъ fsgъ la timnŭ, înџelentŭ la trismfѕrĭ ші la nenoroчirĭ; desnre tóte kalitъџile aчeste a datŭ ші dovadъ, kъчĭ înainte de a nleka assnra Romanilorŭ, a fъkstŭ konsilisrĭ sekrete de alianџъ kѕ Ilarokѕ, domnslŭ Ilartilorŭ, kѕ Sarmaџiĭ ші kѕ Katџiĭ.

Dion Cass. p. 761.

D. Chr. 82. Duras şi Durpaneu, dupre Dion.

Epigr. la Bignoliu. p. 242. Martial. Epigr V. 23 Dion Cass. Martial. 9. 36. Plin. Epigr. II. 10. Epigr. 16.

Ilregъtindѕ-se de rъsboĭs Deчebalŭ, maĭ întъĭs a nromisŭ nrin solĭ Romanilorŭ naчe; ne srmъ însъ aflъndŭ kъ Domeџianŭ a trimisŭ assnra lsĭ ne Fsskѕ, generalslŭ armiilorŭ nretoriane, ĭ-a trimisŭ rъsnsnsŭ nrin a doa solie în derîdere zikъndŭ kъ saŭ sъ se grъbeaskъ a-ĭ da tribstŭ ansalŭ kъte doĭ obolĭ de fie-kare Romanŭ, saŭ de ns, se va bate ші msltŭ rъŭ va faчe Romanilorŭ. Atsnчe Domeџianŭ, nenstъndŭ mistsi derîderea, a nreчinitatŭ nlekarea lsĭ Fsskѕ. Aчestŭ generalŭ era snslŭ din militariĭ чeĭ maĭ kanabilĭ, dar maĭ tъrziŭ kъzsse ші elŭ la moliчĭsne; în resbelslŭ kѕ Daчiĭ, dsnъ чe a nerdstŭ msltъ oштire, s'a nerdstŭ ші elŭ însѕшĭ, ші s'a înmormъntatŭ într'o nъdsre Daчikъ, nreksmŭ mъrtsriseskŭ maĭ msлџĭ istoriчĭ, între kari ші satiriкslŭ Isvenalŭ zikъndŭ kъ în oraшŭ de marmsrъ elŭ nroekteazъ bъtъliĭ, ші la vsltsriĭ Daчĭ nъzeште dosѕrile.

Tacit. II. III. Cap. 4. 112.

Iuv. c. III. Cap. 4. 12. 13 Orox. Tacit SalustCrisp Martial. Epigr. VI. p. 76.

Mъniindѕ-se Domeџianŭ nentrѕ чele чe ĭ-aŭ fъkstŭ Daчiĭ, s'a deчisŭ sъ se dskъ ĭarъшĭ assnra lsĭ. Ajsngъndŭ însъ la Messia, a înkredinџatŭ lsĭ Islianŭ esnediџisnea. Aчesta a datŭ ordinŭ ka toџĭ ostaшiĭ, nъnъ ші чentsrioniĭ,

sъ'шĭ înskrie nȣmele пe armele lorȣ̆, пentrȣ ka sъ se kȣnóskъ aчela чe ar faчe vre ȣnȣ̆ faktȣ̆ strъlȣчitȣ̆ saȣ̆ înjositorĭȣ. Dȣпъ aчeasta dъndȣ̆ bъtъlie dȣшmanilorȣ̆, la Tapa [1] a ȣчisȣ̆ mȣlџime din eĭ. Atȣnчe kъzъndȣ̆ шi Bezias, чelȣ̆ întъiȣ generalȣ̆ alȣ̆ lȣĭ Deчebalȣ̆, s'a пrefъkȣtȣ̆ mortȣ̆, шi aпoĭ пeste nópte a fȣgitȣ̆ пe fȣriшȣ̆. Deчebalȣ̆ atȣnчe temъndȣ-se ka sъ nȣ rъsbatъ învingъtoriĭ Romanĭ în îmпъrъџia sa, a пȣsȣ̆ de a tъétȣ̆ arboriĭ чeĭ maĭ de aпróпe, шi пe vъrfȣrile lorȣ̆ a пȣsȣ̆ arme, în kъtȣ̆ Romaniĭ, krezъndȣ̆ kъ aчeшtia eraȣ̆ ostaшĭ, s'aȣ̆ temȣtȣ̆ de a înainta.

Dion Cass.

Dȣпъ aчestȣ̆ mikȣ̆ sȣkчesȣ̆ alȣ̆ lȣĭ Ĭȣlianȣ̆, Domeџianȣ̆ a kъzȣtȣ̆ într'o greшalъ mare. Mъniindȣ-se asȣпra Kȣazilorȣ̆ (lъkȣitoriĭ din Moravia,) шi a Markomanilorȣ̆ (lъkȣitoriĭ din Boemia) fiindȣ̆ kъ nȣ ĭ-aȣ̆ datȣ̆ ajȣtorĭȣ în kontra Daчilorȣ̆, a ȣчisȣ̆ kȣ o krȣzime neomenósъ пe soliĭ чe eĭ trimisese ka sъ чearъ пaчe, шi s'a пeпezitȣ̆ în Пanonia ka sъ-шĭ rъsbȣne asȣпra lorȣ̆. Fъkъndȣ-se bъtaea kȣ mare fȣrie, Markomaniĭ l'aȣ̆ învinsȣ̆, шi l'aȣ̆ redȣsȣ̆ la fȣgъ; пe ȣrmъ vъzъndȣ-se fórte strъmtoratȣ̆, a trimisȣ̆ ambasadorĭ la Deчebalȣ̆ kȣ чerere de пaчe. Deчebalȣ̆, пlinȣ̆ de modestie, de шi de mȣlte orĭ чerȣse пaчea шi nȣ o пȣtea kъпъta, пrimi ambassada; dar nȣ s'a dȣsȣ̆ elȣ̆ singȣrȣ̆ la lokȣlȣ̆ de întъlnire, чi a trimisȣ̆ пe frate-seȣ̆ Diege împreȣnъ kȣ kъџĭ-va alџĭ Daчĭ. Domeџianȣ̆ l'a пrimitȣ̆ kȣ bȣkȣrie, шi dъndȣ-ĭ arme, kъџĭ-va пrisonierĭ, mare mȣlџime de banĭ, шi maĭ mȣlџĭ meшterĭ trebȣitorĭ în timпȣ̆ de resbelȣ̆ шi de пaчe, пromiџъndȣ̆ ȣnȣ̆ tribȣtȣ̆ anȣalȣ̆ determinatȣ̆, aȣ̆ komпȣsȣ̆ kȣ elȣ̆ tokmelele пъчeĭ. Dȣпъ aчeasta Domeџianȣ̆ a пȣsȣ̆ diademъ пe kaпȣlȣ̆ lȣĭ Diege, ka kъndȣ̆ l'arȣ̆ fi învinsȣ̆, шi dъrȣindȣ̆ kȣ banĭ шi kȣ onorĭ пe ostaшiĭ seĭ, l'a trimisȣ̆ împreȣnъ kȣ aĭ seĭ la Roma kȣ o eпistolъ ka din пartea lȣĭ Deчebalȣ̆ (dar închiпȣitъ), пrin kare elȣ̆ se arъta învingъtorĭȣ, шi kъ Deчebalȣ̆ s'a пlekatȣ̆ la пaчe kȣ învoealъ ka Romaniĭ sъ dea ȣnȣ̆ tribȣtȣ̆ anȣalȣ̆ Daчilorȣ̆, пentrȣ ka aчeшtia sъ nȣ

Martial. II. Ep. 3.

id. II. v. 18.

Statiu II. III Lacrimele Etrurieĭ. 168.

1 Tapa nóte sъ fie satȣlȣ̆ Talпa de astъzĭ din Џeara Romъneaskъ.

maĭ tsrbsre ɥerile Romane. Aчeastъ dare s'a ɯi nlъtitŝ re-gslatŝ în ksrsŝ de doĭ-snre-zeчe anĭ, de la 88 dsnъ Kristŝ, nъnъ la 100.

De ɯi a fъkstŝ o naчe atъtŝ de smilitóre, Do-meɥianŝ a serbatŝ doъ trismfsrĭ; assnra Katɥilorŝ ɯi assnra Daчilorŝ. Asemene ɯi nentrs Sarmaɥĭ a trimisŝ la kanitolislŝ lsĭ Joĭe dafinŝ trismfъtoris. Trism-fsrile le adorna ks nomne de mare nreɥŝ, însъ ns ks obi-ekte lsate de la inimiчĭ, чi ks altele rъnite de la aliaɥĭ saŭ de la oraɯele Romane. Пe lъngъ aчeste n'a sĭ-tatŝ a adъoga la titlsrile sale ɯi aчela de Daчikŝ, ɯi sъ-lŝ tinъreaskъ kĭar ne monede. Dar de tóte aчeaste Romaniĭ rîdeaŭ, kъчĭ înɥeleseserъ kъ naчea fssese ksmnъratъ, ɯi kъ ne kъndŝ kodriĭ Getiчĭ ɯi Ds-nъrea eraŭ în liniɯte, gsbernatorslŝ Пlinis Чiчilis se arъta óre-ksmŝ kъ le domineazъ: ksnoɯteaŭ neɥstinɥa sslfeteaskъ ɯi kornoralъ a lsĭ Domeɥianŝ, kъчĭ îlŝ vedeaŭ kъ-ĭ nlъчea maĭ msltŝ sъ se nrimble nrin oraɯŝ de kъtŝ nrin oɯtire, maĭ msltŝ ne josŝ de kъtŝ kъlare; sъ fakъ bъtъliile nrin generalĭ, ĭar ns elŝ înssɯĭ; kъ fantele feriчite le înssɯĭa lsiɯĭ, ĭar чele neferiчite generalilorŝ seĭ; kъ ne чeĭ feriчiɥĭ în bъtъliĭ îĭ srĭa, ĭar ne чeĭ neferiчiɥĭ îĭ înjsra. Dar vikleniile lsĭ, krszimea, desfrъnъrile ɯi ksniditatea lsĭ fsrъ resnlъtite de mъna snsĭ sklavŝ liberatŝ, anѕme Stefanŝ, în anslŝ 96 dsnъ Kristŝ.

Suet. Plin. paneg c. VII. 2.

Martial. 15. 50. 65

Statiu. 26.

Martial VII. v. 83.

CAPITULŬ XVII.

Dsnъ mórtea lsĭ Domeɥianŝ nsindŝ mъna ne gsvernŝ niɯte bъrbaɥĭ înɥeleɥĭ, Nerva ɯi Traĭanŝ, s'aŭ îndrentatŝ msltŝ trebile imnerislsĭ. Maĭ ks seamъ Traĭanŝ, nesѕferindŝ ka Romaniĭ sъ dea tribstŝ anѕalŝ Daчilorŝ, nlekъ a-ssnra lsĭ Deчebalŝ [1]. Aчesta aszindŝ de mъssrile îmnъratslsĭ, se ksnrinse de temere, ksnoskîndŝ kъ maĭ na-

D. Chr. 100.

[1] Dsnъ monetele din anslŝ aчesta se vede nlekarea lsĭ Traianŝ. Kiarŝ Пlinis în kartea I ssnne desnre nlanslŝ rъsboĭslsĭ Daчikŝ.

inte învinsese пe Domeцianŭ ĭar nu пre Romanĭ, шi kъ a-kuma avea a se lupta ku unŭ пonorŭ, karele se distingea nu numaĭ пrin drentate шi eroismŭ, dar шi пrin modestia
Dion Cass. bunelorŭ пurtъrĭ. Între aчeste, Traĭanŭ ajungъndŭ în Messia, netreku earna akolo, aшezъndŭ garnisóne romane пe lъngъ Dunъre.

Kumŭ a datŭ пrimъvara, a trekutŭ oшtirea пeste Dunъ-
D. Chr. 101. re, unde fъkъndŭ sakrifiцurĭ шi konsultъndŭ orakoliĭ, merse înainte în цeara inemikъ. Daчiĭ se assigu-rase пretutindenĭ ku пъdurĭ tъéte шi ku oшtire. Ajungъndŭ la Tапa, unde-шĭ aveaŭ Daчiĭ oшtirea, se gъti de bъtae; atunчe i se trimise unŭ diskŭ mare, пre kare era skrisŭ ku litere latine kъ Buriĭ шi toцĭ aliaцiĭ konsulteazъ пe Traianŭ sъ se întórkъ îndъrъntŭ шi sъ resпekteze пaчea. Dar Tra-ĭanŭ, nelюъndŭ în пrivire konsiliurile amiчilorŭ, a datŭ bъ-taea, шi învingъndŭ пe inemiчĭ, ordonъ ka kaпetele чelorŭ uчiшĭ sъ se пue în пarĭ înaintea taberеĭ.

Deчebalŭ învinsŭ, dar nu de totŭ înfrъntŭ, trimise la Traianŭ solĭ пe niшte komiцĭ, din klassa чea maĭ de josŭ, ka sпre bajokóra luĭ Traianŭ, ku чerere de пaчe. Traianŭ, desпreцuindu-ĭ шi alungъndu-ĭ, dete earъшĭ rъsboiu Daчi-lorŭ шi Sarmaцilorŭ чe le eraŭ aliaцĭ. Aчeшtia, vъzъndu-se earъшĭ învinшĭ, trimiserъ o a doa ambassadъ, komпusъ шi din muerĭ kare пlъngeaŭ шi чereaŭ пaчea. Dar niчĭ aчea-stъ ambassadъ nu fu askultatъ. Urmъndŭ aпoĭ шi alte bъ-tъliĭ, amъndoъ пъrцile aŭ fъkutŭ пrisonierĭ; Romaniĭ trъtaŭ пe aĭ lorŭ ku omenie, iar Daчiĭ ku чea maĭ mare kruzime шi laшitate, în kъtŭ kĭarŭ femeile lorŭ îĭ пъrleaŭ ku fъkliile. Astfeliu aflъndu-se înkъ lukrurile, earna sosi шi resbelulŭ înчetъ din amъndoъ пъrцile.

D. Chr. 102. Pet. Patric. 38. 39. Trekъndŭ earna, vine пrimъvara, шi Romaniĭ alergŭ earъшĭ la arme. Fъkъndŭ maĭ întъĭ sakrifi-цurĭ la zeĭ [1], s'aŭ пregъtitŭ de bъtъlie ku toцiĭ.

1 Romaniĭ sakrifikaŭ la zeiĭ munцilorŭ ka sъ le ajute a treчe munцiĭ; sakrifikaŭ la zeiĭ emirilorŭ, ka sъ le ajute a пleka ku oшtirile; la zeiĭ trekъtorilorŭ, ka sъ le ajute a treчe vre-unŭ munte, unŭ rîŭ шi altele.

Aȣzindŭ de aчeasta Deчebalŭ, шi temъndȣ-se, a trimisŭ ea-
rъшĭ ambassade de ómenĭ maĭ însemnaцĭ, kariĭ, lъsъndŭ ar-
mele пe пъmîntŭ шi îngenȣkindŭ, aŭ rȣgatŭ пe Traianŭ zi-
kъndŭ kъ Deчebalŭ va faчe чe va ordona, nȣmaĭ sъ-ĭ dea
voe sъ vie sъ-ĭ vorbéskъ în faцъ, saŭ sъ trimiцъ пe чineva
ka sъ vorbeaskъ kȣ elŭ desпre пaчe. Traianŭ a tri-
misŭ atȣnчe пe Sȣra Klaȣdiȣ шi пe Libianŭ sȣпeriorȣlŭ
Пretoriȣlȣĭ; însъ nimikъ n'a fъkȣtŭ, kъчĭ niчĭ kȣ
aчeшtia Dȣчebalŭ n'a kȣtezatŭ sъ vie la întъl- Cap. 41, 43, 44, 46 пrecumŭ şi 32.
nire, чi a trimisŭ alцĭ solĭ, пe kari atȣnчe Tra-
ianŭ nȣ ĭ-a maĭ пrimitŭ, шi a пlekatŭ asȣпra lȣĭ. Fъkъn-
dȣ-se bъtaea, Deчebalŭ fȣ învinsŭ kȣ totȣlŭ; ĭar rъsboĭȣlŭ
fȣ atъtŭ de înverшȣnatŭ шi de sъngerosŭ, în kъtŭ în oшtirea
romanъ nȣ maĭ ajȣngeaŭ kъrпile пentrȣ ka sъ se lege пlъ-
gile (ranele) soldaцilorŭ, шi kĭar îmпъratȣlŭ rȣпea xlamida
(kabaniцa, xaĭna чea пe deasȣпra) de пe dъnsȣlŭ, ka sъ
пrokȣre legъtȣrĭ пentrȣ чeĭ пlagaцĭ. Dȣпъ fireaska lȣĭ ĭȣ-
bire de omenire, ordonъ ka korпȣrile Romanilorŭ omorîцĭ
sъ se înmormъnteze kȣ пomпъ, rъdikъndŭ deasȣпra lorŭ шi
altare, ka sъ se fakъ în fie-kare anŭ libaцiȣnĭ шi rȣgъчiȣnĭ
пentrȣ чeĭ adormiцĭ.

Dȣпъ aчestŭ resbelŭ Traianŭ, mergъndŭ maĭ deпarte, a
kȣпrinsŭ mȣnцiĭ чeĭ fortifikaцĭ kȣ kastelȣrĭ, în kare a gъsitŭ
arme, maшine resbeliчe, пrisonierĭ, пrekȣmŭ шi ȣnŭ stin-
dardŭ lȣatŭ maĭ nainte de la Fȣskŭ, kъndŭ l'aŭ fostŭ Cap. I. p. 2.
învinsŭ. Ĭar Massiminŭ a kȣпrinsŭ o чetъцȣe, în kare pagina 138.
se afla шi o sorъ a lȣĭ Deчebalŭ. Ĭar Lȣчiȣ Kȣinцiȣ Maȣrȣ,
karele komъnda aripa Maȣrilorŭ, viindŭ kȣ kъlъrimea ȣшó-
rъ a Nȣmizilorŭ, a fъkȣtŭ atъte faпte eroiчe, în kъtŭ a пrii-
mitŭ laȣde шi onorĭ, kȣ kare s'a îndreпtъцitŭ пentrȣ imпrȣ-
denцele sale de maĭ nainte.

În aшa strъmtorare kъzъndŭ Deчebalŭ, a tri- Capit. 51.
misŭ o mȣlцime de barbaцĭ шi femeĭ kȣ koпiiĭ
lorŭ, kariĭ kъzъndŭ în genȣnkĭ, arȣnkъndŭ armele la
пъmъntŭ, шi kȣ mъnile legate îndъrъtŭ, sпre Petr. Patric Magistru.
semnŭ de sȣпȣnere, se rȣgaŭ ferbinte пentrȣ пa-
чe. Traianŭ пriimi solia aчeasta. Atȣnчe veni шi Deчe-

balŭ însuшĭ, îшĭ arunkѣ armele la пъmъntŭ, шi se înkinѣ la пiчórele împъratuluĭ, пromiцъndŭ kъ va faче чe-ĭ va ordona, nu însъ ku skoпŭ sъ пъzeaskъ чele пromise, чi ku
Idem. Pagina 285. skoпŭ ka sъ skaпe de пerikolulŭ de faцъ. Aшa darъ пromise sъ пredea armele шi maшinele, meшterіĭ пetrarĭ шi lemnarĭ чe lъsase de la Domeцianŭ, шi пe de-
Idem. Capitulŭ 55. sertorĭ [1], sъ dъrъme чetъцile, шi sъ чedeze totŭ пъmъntulŭ чe lъsase Traianŭ din otarъle sale; sъ aĭbъ aчeĭaшĭ amiчĭ шi inemiчĭ ku пoпorulŭ Romanŭ; пe fugarĭ sъ nu'ĭ пrimeaskъ, niчĭ sъ întrebuinцeze vre unŭ ostaшŭ Romanŭ. Desпre tóte aчeste a trimisŭ de a înшtiinцatŭ пe Sena-
Idem. Cap. 13, 59. tulŭ Romanŭ пrin solĭ, sпre a întъri пaчea. Dupъ aчeste пuпerĭ la kale, împъratulŭ, lъsъndŭ garnisóne пe otarъle чele noue ale imпeriuluĭ, s'a întorsŭ în Italia, unde чetъцeniĭ Romeĭ îlŭ пrimirъ ku multъ bukurie шi ĭubire. Atunчe шi soliĭ luĭ Deчebalŭ întrarъ în Senatŭ, deпuindŭ armele шi ku mъnile legate îndъrъntŭ, duпъ datina пrisonierilorŭ, шi vorbirъ пuцinŭ шi ku umilinцъ; duпъ kare întъrindu-se пaчea, îшĭ reluarъ armele шi se întórserъ în цeara
Dupe Chr. 103. Maph. Epig. pagina 200. lorŭ. Duпъ aчeasta Traianŭ serbъ triumfulŭ Daчilorŭ, шi se suпranumi Daчikŭ, пrekumŭ se vede пe monete шi пe alte monumente din timпulŭ seŭ.

Neпutъndŭ suferi învingerea aчeastъ umilitóre, Deчebalŭ пeste пuцinŭ timпŭ se reskólъ, шi kъlkъndŭ tokmelele пъчeĭ, ĭarъшĭ înчeпe a infesta пrovinцiile romane, îndemпъndŭ пe veчinĭ la alianцъ, шi fъkъndŭ strikъчĭunĭ tutulorŭ чelorŭ чe i se arъtase inemiчĭ, — maĭ alesŭ Iasigilorŭ, kariĭ eraŭ aliaцĭ ku Romaniĭ. Luъndŭ шtire Traianŭ desпre aчeasta, atъta s'a mъniétŭ în kъtŭ s'a deчisŭ sъ se dukъ earъшĭ însuшĭ asuпra luĭ. Aшa darъ luъndŭ ku sine пre пe-
DupeChris. 104. Spartian. Capitul 66. пotulŭ seŭ Adrianŭ, шi пe Luчiu Kuinцiu Mauru, a пlekatŭ la Duпъre, unde sosindŭ, îшĭ fъku пlanulŭ kumŭ sъ treakъ rîulŭ. Atunчe aŭ alergatŭ la elŭ Iasigiĭ, шi alte пoпórъ revoltate asuпra luĭ Deчebalŭ, шi kĭar mulцĭ Daчĭ desertorĭ.

1 Suida la kuvъntulŭ *kriminalŭ* ziчe kъ пe aчeшtia luъndu-ĭ împъratulŭ ĭ-a uчisŭ.

Пregъtindȣ-se sъ treakъ Dȣnъrea kȣ пodȣ̆ de bъrчĭ saȣ̆ albiĭ, пrevъzъtorȣlȣ̆ împъratȣ̆ bъgъ de sémъ kъ elȣ̆, trekъndȣ̆ пe пъmъntȣlȣ̆ Daчikȣ̆, inemiчiĭ пȣteaȣ̆ sъ vie пe dindъrъtȣ̆ sъ arzъ пodȣlȣ̆ шi sъ întrerȣmпъ komȣnikъчĭȣnea oшtireĭ sale kȣ Mesia. De aчeea a gъsitȣ̆ kȣ kale ka maĭ bine sъ fakъ resbelȣ̆ kȣ sigȣranцъ шi întъrziere, de kъtȣ̆ kȣ пeпejȣne шi пerikolȣ̆; шi пrin ȣrmare sъ fakъ пodȣ̆ de пétrъ шi kastelȣrĭ kȣ tȣrnȣrĭ шi шanцȣrĭ пe la kaпete. Aшa darъ ordonъ sъ treakъ atъta oшtire în malȣlȣ̆ Daчikȣ̆, kъtъ trebȣea пre aпъrarea lokȣlȣĭ ȣnde voea sъ fakъ пodȣlȣ̆. Deчĭ, înkredinцъndȣ̆ пodȣlȣ̆ ȣnȣĭ faĭmosȣ̆ arxitektȣ̆, Aпolodorȣ̆ Damasчenȣ̆, пetrekȣ în Mesia, okȣпъndȣ-se a пriшi пe Daчiĭ fȣgarĭ, a askȣlta soliile Iasigilorȣ̆, шi a kȣgeta la чele desпre resbelȣ̆ шi пaчe. Zonara despre Bizant. Plin. c. 56.

Okȣпъndȣ-se astfelȣ̆, Traianȣ̆ aшtepta împlinirea пroektȣlȣĭ seȣ̆, ĭar arxitektȣlȣ̆ Aпolodorȣ̆ se silea kȣ konstrȣirea пodȣlȣĭ чelȣĭ de пétrъ. Aчesta s'a edifikatȣ̆ între tȣrnȣlȣ̆ Severinȣlȣĭ шi Чerneцĭ, kȣ шése mile Italiчe din josȣ̆ de Kataraktele Dȣnъreĭ, kare tȣrчeшte se nȣmeskȣ̆ Demir-kaпi [1], adikъ пórta de ferȣ̆. Rъmъшiцele aчestȣĭ пodȣ̆ vъzъndȣ-le Komitele Marsiliȣ, le-a mъsȣratȣ̆ шi le-a deskrisȣ̆ [2]. Iar Dion Kassiȣ krede kъ пodȣlȣ̆ lȣĭ Traianȣ̆ este maĭ sȣпeriorȣ̆ de kъtȣ̆ tóte чele-l-alte edifiцȣrĭ ale sale; elȣ̆ ziчe kъ пilastriĭ (stъlпiĭ) eraȣ̆ de doъ-zeчĭ пetre tetragone, avъndȣ̆ fiekare 150 пiчóre în-

1 Demir-kaпi este între Ȣngaria desпre rъsъritȣ̆ шi Transilvania desпre aпȣsȣ̆.

2 Dȣпe Komitele Marsiliȣ, Dȣnъrea abĭa are o mie de пaшĭ lъrgime, iarъ dȣпe Dion 3570 пiчióre. Шi fiindȣ̆ kъ чeĭ întъĭ din stîlпĭ eraȣ̆ deпarte ȣnȣlȣ̆ de altȣlȣ̆ 17½ stъnjinĭ, totȣ̆ пodȣlȣ̆ avea пrin ȣrmare 23 stъlпĭ, шi lȣngimea 440 stъnjini de Viena. Dȣпe aчestaшĭ aȣtorĭȣ, stъlпiĭ eraȣ̆ de пétrъ ordinarъ, amestekatъ kȣ kъrъmizĭ, ĭar чele 22 bolte шi пodéle de-asȣпra, eraȣ̆ de lemnȣ̆ de stejarȣ̆. Iar D. d'Amviliȣ ziчe, kъ baronȣlȣ̆ Ȣgelȣ̆ sokoteшte lȣngimea пodȣlȣĭ de 535 stъnjenĭ de Viena, шi aratъ, în пlanȣlȣ̆ ixnografikȣ̆ чe a skosȣ̆, nȣmaĭ 19 stъlпĭ aĭ пodȣlȣĭ, afarъ de mȣriĭ de пe ȣskatȣ̆.

Пrokonsolȣlȣ̆ Teofilȣ̆ ziчe kъ Aпolodorȣ̆ a fъkȣtȣ̆ maĭ întъĭ niшte kivotȣrĭ lȣngĭ de 120 пiчĭóre, шi late de 80, пre kare le a arȣnkatȣ̆ шi aпoĭ a konstrȣitȣ̆ пodȣlȣ̆. Dar kȣmȣ̆ în adevъrȣ̆ s'a fъkȣtȣ̆ aчésta, nȣmaĭ Aпolodorȣ̆ arȣ̆ пȣtea sъ пe deskrie.

пълціme ші 60 лъціme, ші деnarte ꙋnꙋлꙋ de altꙋлꙋ de 170 ніціóre, avъndꙋ între eĭ kꙋnole de нéтrъ, kꙋ kare se лeга înnreꙋnъ. Totꙋ astfeлꙋ zіче ші Ioan Цeцi, însъ ꙋtorіĭ ачe-
Dion. Amian. Marcel, 24. шtia нꙋ deskrіꙋ нartea de deaꙋꙋnra a нodꙋлꙋĭ; de ꙋnde se dedꙋче kъ нartea aчeea era de лemnꙋ, ші kъ dorінца ші geniꙋлꙋ лꙋĭ Traianꙋ s'a mꙋлцъmitꙋ нꙋmaĭ kꙋ atъta.

Între aчeste, Deчebaлꙋ, vъzъndꙋ kъ konstrꙋirea нodꙋлꙋĭ înainteazъ, ші întristъndꙋ-se fórte de revoltarea sꙋнꙋшiлoрꙋ seĭ, dorea нaчea atъtꙋ нentrꙋ нresinte kътꙋ ші нentrꙋ viitorіꙋ. Neнꙋtъndꙋ însъ a se deчide ka sъ se нredea Romaniлoрꙋ ka нrisonierꙋ, fъціmꙋ шĭ-a retrasꙋ oшtirea, ші a kiematꙋ нe veчinĭ la aliaнцъ zikъndꙋ: kъ dakъ eĭ îлꙋ vorꙋ нъrъsi, negreшitꙋ se vorꙋ нerikola ші eĭ, ĭar dakъ se vorꙋ лꙋнta kꙋ eлꙋ dinнreꙋnъ, нóte ші eĭ sъ-шĭ assigꙋre libertatea. Lꙋъndꙋ însъ tóte mъsꙋrile kꙋvenite нentrꙋ resbeлꙋ, a чerkatꙋ maĭ întъiꙋ sъ aлꙋnge în чela-l-altꙋ maлꙋ нe Romaniĭ kari нъzeaꙋ întъritꙋrile, dar fꙋ resнinsꙋ kꙋ rꙋшine. Dꙋнъ aчeasta, vъzъndꙋ kъ нꙋ шĭ-a нꙋtꙋtꙋ realisa astfeлꙋ нlanꙋлꙋ, a sokotitꙋ kъ înaintea întъritꙋrilorꙋ romane sъ oнꙋe ші eлꙋ alte întъritꙋrĭ; fъkъndꙋ aчeasta, шĭ-a adꙋsꙋ oшtirea aнróнe ші s'a înkisꙋ kꙋ treĭ rъndꙋrĭ de zidꙋrĭ, kꙋ skoнꙋ ka de akolo sъ easъ adesea ші kꙋ sъgetъtꙋrĭ ші reнezĭ lovirĭ sъ sꙋнere нe Romanĭ în лꙋkrꙋлꙋ lorꙋ, ші sъ îmнꙋціneze нꙋmъrꙋлꙋ lorꙋ. Dar нічĭ aчeastà нꙋ i s'a нemeritꙋ; kъчĭ Romaniĭ шanцꙋrile ші zidꙋrile le-aꙋ лꙋatꙋ kꙋ asaltꙋ, ші aꙋ resнinsꙋ нe Daчĭ deнarte.

Învinsꙋ de mꙋlte orĭ, Deчebaлꙋ s'a înчerkatꙋ în чele de нe ꙋrmъ sъ învingъ kꙋ viklenia; a kꙋgetatꙋ sъ rънeaskъ viaца лꙋĭ Traianꙋ, лꙋkrꙋ че kътꙋ нe че era sъ-лꙋ îmнlineaskъ kꙋ kinꙋлꙋ ꙋrmъtorіꙋ: a trimisꙋ kъцĭ-va ómenĭ devotaцĭ ші kꙋtezъtorĭ în Mesia, sъ se нrefakъ a fi fꙋgitꙋ de la eлꙋ, ші însinꙋindꙋ-se нrin oшtire sъ gъseaskъ timнꙋ a se aнroніea de ímнъratꙋлꙋ ші a'лꙋ ꙋчide. Dar viklenia s'a deskoнeritꙋ, kъчĭ ꙋnꙋлꙋ dintre eĭ, însꙋflъndꙋ нreнꙋsꙋrĭ, ші fiindꙋ нꙋsꙋ la tortꙋre, arъtъ adevъrꙋлꙋ, dꙋнe kare toцĭ komнliчiĭ se нrinserъ ші se ꙋчiserъ.

Înkeindȣ-se пodȣlȣ̆, Traianȣ̆ a trekȣtȣ̆ de чeea пarte, ши înчeпъndȣ̆ esпediџiȣnea пe пъmъntȣlȣ̆ inemikȣ̆, s'a reпezitȣ̆ asȣпra lȣĭ Deчebalȣ̆ kȣ tótъ пȣterea sa. (Dupe Chr. 105.) Bъtaea a fostȣ̆ înverшȣnatъ: de la îmпъratȣ̆ пъпъ la soldatȣ̆, Romaniĭ aȣ̆ înfrȣntatȣ̆ пerikoliĭ чeĭ maĭ marĭ ши aȣ̆ arъtatȣ̆ eroismȣlȣ̆ чelȣ̆ maĭ lъȣdabilȣ̆. Ȣnȣ̆ soldatȣ̆ greȣ̆ ръnitȣ̆, fȣ skosȣ̆ din kъmпȣlȣ̆ bъtъlieĭ; elȣ̆ vъzъndȣ̆ kъ пȣ maĭ are sпeranџъ de viaџъ, a eшitȣ̆ din kortȣ̆, ши readȣпъndȣ-шĭ пȣterile, earъшĭ s'a vъrъtȣ̆ în bъtae, ши a ȣчisȣ̆ înkъ mȣlџĭ inimiчĭ пъпъ i s'aȣ̆ storsȣ̆ de totȣ̆ пȣterile ши a kъzȣtȣ̆. Maĭ nainte de tóte însъ se чiteazъ faпta generalȣlȣĭ Longinȣ̆, kare meritъ a figȣra în istoria ръsbóelorȣ̆. Aчesta, fiindȣ̆ ȣnȣlȣ̆ din чeĭ karĭ sȣпъra maĭ mȣltȣ̆ пe Daчĭ, Deчebalȣ̆ fъkȣ пlanȣ̆ sъ-lȣ̆ пrinzъ kȣ kiпȣlȣ̆ ȣrmъtorĭȣ: îĭ trimise resпȣnsȣ̆ kъ voeшte sъ-lȣ̆ întъlneaskъ ka sъ-ĭ vorbeaskъ de пaчe, arъtъndȣ-se пlekatȣ̆ a i se sȣпȣпe; Longinȣ̆ amъgindȣ-se s'a dȣsȣ̆, dar Deчebalȣ̆, kъlkъndȣ-шĭ пromissiȣnea, îlȣ̆ пȣse la oпrealъ; dȣпъ aчeasta, fiindȣ̆ întrebatȣ̆ de пlanȣrile lȣĭ Traianȣ̆, ши пerъsпȣnzъndȣ̆ nimikȣ̆, fȣ înkisȣ̆, însъ trъtatȣ̆ omeneшte. Aпoĭ Deчebalȣ̆ trimise ръsпȣnsȣ̆ lȣĭ Traianȣ̆ kъ de voeшte sъ aĭbъ пe Longinȣ̆, sъ i se dea îndъrъпtȣ̆ пъmъntȣlȣ̆ пъпъ în Istrȣ, ши sъ i se пlъteaskъ tóte keltȣelele. Traianȣ̆ îĭ ръsпȣnse kъ пȣ пórtъ niчĭ mȣltъ, niчĭ пȣџinъ grijъ desпre Longinȣ̆, ши kъ orĭ de-ĭ va da drȣmȣlȣ̆, orĭ de-lȣ̆ va џinea, пȣџinȣ̆ le пasъ Romanilorȣ̆. Longinȣ̆ însъ пrin ȣnȣ̆ servȣ̆ alȣ̆ seȣ̆ gъsi otravъ ȣчigъtóre, ши пromiџъndȣ̆ lȣĭ Deчebalȣ̆ kъ-lȣ̆ va rekonчilia kȣ Traianȣ̆, s'a пrefъkȣtȣ̆ kъ trimite пe servitorĭȣlȣ̆ seȣ̆ kȣ skrisorĭ rȣgъtóre la Traianȣ̆, dar kъndȣ̆ a sokotitȣ̆ kъ servitorĭȣlȣ̆ a пȣtȣtȣ̆ sъ ajȣngъ în sigȣranџъ, elȣ̆ a bъȣtȣ̆ пeste nópte otrava, ши a mȣritȣ̆.

Dȣпъ aчeasta Deчebalȣ̆ a чerȣtȣ̆ de la Traianȣ̆ пe servitorĭȣ, пromiџъndȣ̆ sъ-ĭ dea în lokȣlȣ̆ seȣ̆ korпȣlȣ̆ lȣĭ Longinȣ̆, ши zeчe alџĭ пrisonierĭ; ши kȣ aчeastъ пroпȣnere a trimisȣ̆ пe ȣnȣ̆ чentȣrionȣ̆, чe fȣsese пrinsȣ̆ odatъ kȣ Longinȣ̆. Sȣtaшȣlȣ̆, viindȣ̆ ши sпȣindȣ̆ tóte kъte s'aȣ̆ întъmпlatȣ̆ lȣĭ Longinȣ̆, Traianȣ̆ n'a trimisȣ̆ îndъrъtȣ̆ niчĭ пe elȣ̆, niчĭ пe servitorĭȣ, aпreџȣindȣ̆ maĭ mȣltȣ̆ libertatea ȣnȣĭ Romanȣ̆

de kъtȣ̆ îmmormъntarea ȣnȣĭ mortȣ̆. Dečebalȣ̆, mъniindȣ-se de ačeasta, a ѕпъпzȣratȣ̆ korпȣlȣ̆ lȣĭ Longinȣ̆ пrintr'ȣnȣ̆ пarȣ̆ пe пereg̱iĭ kaпitaleĭ lorȣ̆ Sarmisagetȣsa [1], ȣnde se aflaȣ̆ akȣma Romaniĭ. Ačeasta vъzъndȣ̆ Traianȣ̆, a sȣsпinatȣ̆, ĭar Romaniĭ kȣпrinzъndȣ-se de fȣria rъsbȣпъreĭ, ші dȣпъ ȣnȣ̆ resbelȣ̆ învершȣnatȣ̆, aȣ̆ asediatȣ̆ ші aȣ̆ datȣ̆ assaltȣ̆ četъg̱eĭ. Dačiĭ se aпъraȣ̆ kȣ eroismȣ̆, g̱iindȣ-se пe zidȣrĭ kȣ sȣlig̱e ші svъrlindȣ̆ sъg̱eg̱ĭ; kȣ tóte ačeste četatea se ĭa ші oraшȣlȣ̆ se arde [2], ĭar orъшaniĭ ȣniĭ se ȣčidȣ̆ пrin otravъ, alg̱iĭ se fakȣ̆ пrisonierĭ. Dȣпъ kȣпrinderea oraшȣlȣĭ, se trimitȣ̆ oшtirĭ în tóte пъrg̱ile, kare goneskȣ̆ пe Dačiĭ če aȣ̆ maĭ remasȣ̆, ardȣ̆ lokȣinг̱ele lorȣ̆, ші adȣkȣ̆ o mȣlg̱ime de пrisonierĭ. Iar Dečebalȣ̆ vъzъndȣ̆ пeirea oшtirilorȣ̆ sale, sklъvirea ші stingerea nag̱iȣneĭ sale, ші пe sine aпróпe de a fi пrinsȣ̆, kъzȣ în desпerare ші se sinȣčise, пreferъndȣ̆ a mȣri de kъtȣ̆ a trъi fъrъ îmпъrъg̱ie ші a gȣsta desonórea sklъvieĭ. Atȣnče Romaniĭ aȣ̆ arъtatȣ̆ kaпȣlȣ̆ sinȣčisȣlȣĭ la tog̱ĭ пrisonieriĭ ші lokȣitoriĭ, ka sъ se înkredinг̱eze ші sъ se sȣпȣe; dȣпъ ačeasta l'aȣ̆ trimisȣ̆ la Roma, însъ n'a adȣsȣ̆ atъta bȣkȣrie în

1 Ačeastъ četate a fostȣ̆ fȣndatъ de Sarmisȣ̆ în fȣndȣlȣ̆ Transilvanieĭ, între Mȣrъшȣ̆ ші Oltȣ̆, ші aпróпe de Пórta de ferȣ̆, ȣnde astъzĭ se aflъ orъшelȣlȣ̆ Barel. Dȣпe kȣčerirea Romanilorȣ̆, s'a nȣmitȣ̆ Ȣlпia Traianъ, пrekȣшȣ̆ se dovedeшte din o inskriпg̱iȣne gъsitъ akolo: Colon. Ulp. Traian. August. Dac. Zarmis. De aiče sȣntȣ̆ doъ drȣmȣrĭ: ȣnȣlȣ̆ če merge kъtre strъmtorile mȣntelȣĭ Ȣlпia, nȣmitъ Пórta de ferȣ̆; altȣlȣ̆ če treče пe marginile rîȣlȣĭ Sargenг̱iȣ, se întinde kъtre Aпȣlȣ *, ші este fъkȣtȣ̆ din пetre пъtrate. Desпre ačesta ші indičele geografikȣ alȣ̆ lȣĭ Karolȣ̆ Balmaginȣ̆ ziče arъtъndȣ̆ kъ, kalea lȣĭ Traĭanȣ̆ se întinde de la Braxel пъпъ la četatea Xag̱eg. S'a gъsitȣ̆ însъ ші altъ inskriпg̱iȣne.

2 Oraшȣlȣ̆ Sačmisagetȣsa, kaпitala lȣĭ Dečebalȣ̆, se vede kъ era de lemnȣ̆, de bȣпъ órъ če a arsȣ̆. Sȣb Markȣ Skȣrianȣ, ȣmпlъndȣ-se de koloniĭ Romane, s'a nȣmitȣ̆ Ȣlпia Traĭanъ; ші îmпъratȣlȣ̆ a înskrisȣ̆ пȣ nȣmaĭ nȣmele sъȣ̆ ші alȣ̆ familieĭ sele, či ші nȣmele čelȣ̆ vekiȣ̆ de Sarmisagetȣsa l'a adъogitȣ̆, ka sъ aĭbъ în пosteritate, ші kъtre rъшaшiĭ Dačĭ onóre ші glorie. De ačeea kolonia ačeasta пe inskriпg̱iȣnĭ se nȣmeшte kaпitalъ, ĭar sȣb Gordianȣ̆ III, nȣmaĭ metroпolъ; kȣ 240 anĭ dȣпe Kristȣ̆.

* Aпȣlȣlȣ̆ este între Klaȣdioпole ші Sibiĭȣ, aпróпe de Mareшȣ̆, ші se nȣmeшte astъzĭ Alba Iȣlia ші Alba Karolina; fiindȣ̆ kъ akolo s'a gъsitȣ̆ ші maĭ mȣlte inskriпg̱iȣnĭ, če dovedeskȣ̆ kolonisarea Aпȣlinilorȣ̆.

nonorŭ, nre kъtŭ maĭ înainte însъfla grózъ nъmaĭ aъzirea nъmelъĭ seŭ.

Atъnчe ші konfidentъlŭ lъĭ Dъчebalŭ, nъmitŭ Vikolŭ, nentrъ ka sъ skane de sklavie, aŭ snъsŭ lъĭ Traianŭ desnre tesaъrъlŭ чe askъnsese domnъlŭ seŭ înaintea resboĭъlъĭ. Aчeasta se fъkъse kъ kinъlŭ ъrmъtorĭъ: abъtъndŭ nъrъъlŭ Sargenцia [1], a sъnatŭ în albia sa o grónъ mare, ші a nъsŭ în ea o mъlцime de aъrŭ, dar maĭ mъltŭ argintŭ, ші alte lъkrъrĭ de mare nreцŭ, kare nъ sъferŭ niчĭ se strikъ de ъmezealъ; ne ъrmъ astъnъndŭ gъra gronеĭ kъ netre bine notrivite, a arъnkatŭ deasъnra цъrъna, ші anoĭ a îndrentatŭ nъrъъlŭ earъшĭ ne kalea sa. A maĭ fostŭ askъnsŭ ші altele mъlte într'o snelъnkъ; ші tóte aчeste le fъkъse fъrъ a fi nimenĭ altъlŭ de faцъ de kъtŭ sklaviĭ чe lъkraŭ la aчeastъ treabъ, ne kari anoĭ ĭ-a ъчisŭ nentrъ ka sъ nъ kъmva sъ arъte kъĭva чele askъnse. (Dion Cass.) Traianŭ, dъnъ чe a gъsitŭ aчeste tesaъre, a rъdikatŭ o kolъmnъ kъ inskrinчiъne latinъ, alŭ kъreĭa înцelesŭ este aчesta:

Deskonerindъ-se tesaъrele Daчieĭ, divinъlŭ Nerva Traianŭ Чesare Aъgъstŭ, mъlцъmitъ a datŭ zeъlъĭ aflъtorĭъ, tatъlъĭ avъtŭ, tereĭ mъme.

Aчeastъ kolъmnъ s'a gъsitŭ la Ъlnia Traianъ, Beligradъlŭ de astъzĭ alŭ Ъngarieĭ.

CAPITULŬ XVIII.

Dъnъ aчeste, Traianŭ îmnъratъlŭ a nlekatŭ snre nъrцile din josŭ ale Daчieĭ kъ oшtirile sale, kare se sokoteaŭ la 300,000 ostaшĭ. Trekъndŭ Siretiъlŭ [2], Пrъtъlŭ [3], Ni-

---

1 Sargenцia saŭ Sargeцia, nъmitŭ de Ъngъrĭ Streĭ, ші de Germanĭ Istrigŭ, trekъndŭ nrin Sarmisagetъsa, se varsъ în Mareшъ, kъ karele, ъnindъ-se, dъ în Dъnъre.

2 Siretĭъlŭ, saŭ Seretrъlŭ din vekime, nъrчede din fъndъlŭ Bъkovineĭ, ші, nriminidŭ nъraele Moldova, Bistriцa, ші altele, se varsъ în Istrъ.

3 Пrъtъlŭ de Elinĭ se nъmea Ierasos ші Пiritos, ші de Sчiцĭ Пoreta ші Soreta. Elŭ, nъrчezъndŭ din Sarmaцia eъroneanъ veke, adikъ Пolonia minorъ, ші adъnъndŭ tótъ Moldova, se varsъ în Dъnъre, anróne de Galaцĭ.

strȣ [1], Niпrȣlŭ [2], Bȣgȣlŭ [3] ші Donȣlŭ [4], kȣ eroismȣlŭ ші înџelepчĭȣnea sa, a reȣшitŭ a faче ka tóte пoпórъle Sarmatiче ші Sчitiче съ arate sȣпȣnere imпeriȣlȣĭ Romanŭ. Iar sпre komemorisarea învingъtórelorŭ sale arme, a rъdikatŭ în mȣlte lokȣrĭ kolȣmпe, din kare ȣna s'a gъsitŭ ші la Galaџĭ în anȣlŭ 1693, пe timпȣlŭ lȣĭ Konstantin Dȣka domnȣlŭ Moldoveĭ, ші s'a adȣsŭ la kȣrtea domneaskъ din Iaшĭ. Aчeastъ пeatrъ are inskriпчiȣnea ȣrmъtóre în latineшte: „Imпeratorȣlȣĭ Чesare divinŭ Nerva fiȣ lȣĭ Nerva Traianŭ Aȣgȣstȣ Germanikȣ ші Daчikȣ, marelȣĭ Пontifiче domnieĭ tribȣniale XVI, generalȣlȣĭ VI, konsȣlȣlȣĭ VII, пъrintelȣĭ Пatrieĭ, de Пȣbliȣ Karbȣniȣ, Aȣreliȣ Rȣfȣ [5].“

O altъ inskriпчiȣne s'a gъsitŭ la satȣlŭ Ogrъdeana din Banatȣlŭ Transilvanieĭ, karele este desпre nordȣlŭ Dȣпъreĭ. Aчeasta avea o tablъ sъпatъ, пe kare o џinŭ doĭ demonĭ, deasȣпra kъrora este vȣltȣrȣlŭ Romanŭ kȣ ariпele întinse, ĭar de desȣbtŭ o inskriпчiȣne, kare însъ e шtearsъ de fȣmȣlŭ fokȣlȣĭ чe fъчeaŭ Tȣrчiĭ sȣb dъnsa, în kъtŭ nȣmaĭ atъta se vede: *Imp. Ca. D. Nerua. F. Nerua. Traiges. Pont. Max.*

Nota. Kъџĭ-va din чeĭ maĭ bȣnĭ kronikarĭ aĭ Џereĭ Mȣnteneшtĭ ші aĭ Moldoveĭ vorbeskŭ desпre Шanџȣrile ші Movilele kare se vъdŭ în џerile aчeste, înчeпъndŭ de la пodȣlŭ чelŭ de пeatrъ ші пъпъ la rĭȣlŭ Donȣ. Eĭ zikŭ kъ Traianŭ, înaintъndȣ-se în lъȣntrȣ Daчieĭ, a fъkȣtŭ aчeste sпre a îmпedeka atakȣrile inemiчe. Dar fiindŭ kъ aчeste desпre пartea kъmпȣlȣĭ se îndeпъrteazъ, în kъtŭ fakŭ o mare distanџъ de la Dȣпъre пъпъ la Marea Neagrъ, ші de la Пrȣtŭ пъпъ la Nistrȣ, пrekȣmŭ ші de Nistrȣ пъпъ la Niпrȣ ші Donŭ, resȣltъ nedȣmerire, kȣmŭ s'aŭ fъkȣtŭ? ші пentrȣ чe s'aŭ fъkȣtŭ? Aчeasta ȣnŭ kronikariȣ alŭ Moldoveĭ o deslegъ astfeliȣ: maĭ de krezȣtŭ este kъ aчeste Traianŭ le-a fъkȣtŭ, saŭ пentrȣ eterna lȣĭ memorisare, saŭ пentrȣ kъlъȣsarea

1 Vezĭ Пartea I. Eпoka I, Kaпŭ I, la note.
2 Idem, Kaпŭ II, la note.
3 Vezĭ Пartea I, Eпoka I, Kaпŭ II, la note.
4 idem. 5 Aчeastъ пétrъ astъzĭ nȣ se maĭ gъseшte.

(Tradȣkъtorĭȣlŭ).

negȣцitorilorȣ̆ trekъtorĭ ши a altora; ши kъtȣ̆ пentrȣ faчerea lorȣ̆ nȣ ĭ-a fostȣ̆ greȣ̆, fiindȣ̆ kъ avea 300,000 ostaшĭ kȣ sine, ши dakъ arȣ̆ fi пȣsȣ̆ 100,000 în шirȣ̆ sъ arȣnчe пъmъntȣ̆ înaintea lorȣ̆ arȣ̆ fi kȣпrinsȣ̆ treĭ miliarde marĭ de lokȣ̆. Пe lъngъ aчeste, marele logofъtȣ̆ Mironȣ̆, (karele este ȣnȣlȣ̆ din чeĭ maĭ însemnaцĭ kronikarĭ) ziчe kъ elȣ̆ singȣrȣ̆ a trekȣtȣ̆ пeste ȣnȣ̆ asemene valȣ̆ (saȣ̆ шanцȣ̆) la ȣnȣ̆ orъшelȣ̆ Biчĭorasȣȣ, lъngъ Kiev, пe Nistrȣ. Asemine rъmъшiцe de antiчitate se vъdȣ̆ ши în Цearъ Romъneaskъ, atъtȣ̆ desпre пъrцile пodȣlȣĭ, kъtȣ̆ ши în alte пъrцĭ.

CAPITULŬ XIX.

Împъratȣlȣ̆ Traianȣ̆, ȣпȣindȣ̆ пe Daчĭ, a kon- Eutrop.
stitȣatȣ̆ Daчia, kȣ цinȣtȣlȣ̆ Iasigilorȣ̆, în пrovinцie Cap. II. 5.
Romanъ, ши a trimisȣ̆ mȣlte kolonii din totȣ̆ imпeriȣlȣ̆ Romanȣ̆: întъĭ пentrȣ ka sъ nȣ se maĭ reskóle Daчiĭ[1], ши aпoĭ ka sъ se maĭ rъsпlъteaskъ aчeĭ îndъȣnaцĭ пrin mȣltele rъsbóe. Dȣпъ чe a шezatȣ̆ ȣnȣ̆ пrefektȣ̆ din legiȣ- Dupe Chr.
nea XIII ши alцĭ diregъtorĭ kȣ o garnisónъ tare, s'a 106 Bartali.
întȣrnatȣ̆ la Roma. Akolo ajȣngъndȣ̆, fȣ пrokĭematȣ̆ pagina 58
alȣ̆ IV împъratȣ̆ kȣ a 9-a пȣtere tribȣnianъ; ĭar ostaшiĭ aȣ̆ пrimitȣ̆ laȣre, kȣnȣne ши darȣrĭ felĭȣrite, пentrȣ eroismȣlȣ̆ ши bъrbъцia kȣ kare aȣ̆ învinsȣ̆ ȣnȣ̆ пoпorȣ̆ atъtȣ̆ Apian.
de viteazȣ̆ ши belikosȣ̆, kare în maĭ mȣlte dъцĭ a p. 110.
fostȣ̆ însпъĭmъntatȣ̆ imпeriȣlȣ̆ Romanȣ̆.

CAPITULŬ XX.

Kronologia Transilvanieĭ, skrisъ în limba germanъ, vorbindȣ̆ desпre Daчia, sпȣne astfelĭȣ: împъratȣlȣ̆ Traianȣ̆, ȣпȣindȣ̆ tótъ цeara Daчilorȣ̆, a împъrцit'o în treĭ, în Rinensъ, Alпestrъ, ши Чentralъ (Mediteranъ); чea Rinensъ, kare maĭ

1 S'a gъsitȣ̆ e inskriпчiȣne чe ziчea aшa: „Чetatea Aпȣlensis a шéntea." ши alta: „Kolonia a шésea a împъratȣlȣĭ Чesare Traianȣ̆ Пartikȣlȣ̆." Din kare se dedȣчe kъ Traianȣ̆ a adȣsȣ̆ mai mȣlte kolonii, ши nȣ nȣmaĭ пatrȣ, пrekȣmȣ̆ nȣmerȣ̆ Пandekцiĭ.

пе ȣrmъ s'a пȣmitȣ ші Панодачіа de kъtre Панонĭ, saȣ Ȣпгȣrĭ ші Дачĭ, este партеа din Ȣngaria de astъzĭ kare se пȣмеште ші Банатȣлȣ Темішóreĭ, kȣпrinde ші о парте din Џеара Ромъпеаskъ, ші se atinge de Tissa ші Дȣпъre, kare kȣrgȣ sпre sȣdȣ; чеа Alпestrъ kare se пȣмеште ші Мȣпtana, saȣ мȣпteanъ, este Vȣlaxia de astъzĭ [1] ші о парте din Moldova, aflъtóre între чеа Rinensъ ші чеа Чentralъ; ші în fine чеа Чentralъ, saȣ Mediteranъ, kare s'a пȣмitȣ ші Gepidia, este Transilvania de astъzĭ ші о парте din Moldova, între Ȣngaria de dinkolo de Дȣпъre despre апȣsȣ ші sȣdȣ, ші Moldova ші Valaxia despre ръsъritȣ, întinzъdȣse sпre nordȣ, ші ka în amfiteatrȣ înkisъ de мȣпџiĭ Karпaџĭ. Traĭanȣ, дȣпъ ачеastъ îmпъrџire, a adȣпatȣ мȣlte koloniĭ Romane din Italia, ші din orашele Elladeĭ marĭ [2] ші le-aȣ aшezatȣ aiчe, înfiinџъndȣ мȣlte oraше ші четъџĭ în Дачіа [3].

CAPITULŬ XXI.

Dion Cas.II pa.68,14,15. Traĭanȣ, петrekъndȣ la Roma, orъпdȣea koloniele Romane în Дачіа, ші пriimea soliĭ Indiilorȣ ші aĭ altorȣ попóre че venеaȣ sъ-lȣ feliчite пentrȣ feriчitȣlȣ

1 Amȣ întrebȣinџatȣ aiче kȣvъпtȣlȣ de *Valaxia*, пentrȣ ka sъ мъ џinȣ de terminȣlȣ aȣtorĭȣlȣĭ, ĭar în чele maĭ мȣlte lokȣrĭ m'amȣ servitȣ kȣ kȣvъпtȣlȣ de *Џеara Ромъпеаskъ*, пrekȣмȣ aȣ lȣatȣ daџina de trȣdȣkȣ maĭ toџĭ skriitoriĭ de dinkóче de Molkovȣ. Mol loveniĭ însъ se serveskȣ kȣ kȣvъпtȣ de *Џеara Мȣпteneaskъ*, ші kȣ maĭ drепtȣ kȣvъпtȣ, kъчĭ eĭ sokotȣ ші џeara lorȣ de Ромъпеаskъ; ші earъшĭ kȣ drепtȣ kȣvъпtȣ zikȣ Ромъпilorȣ de dinkóче de Milkovȣ *Мȣпtenĭ*, kъчĭ ачеastъ пȣmire le-о daȣ înkъ de kъпdȣ партеа ачеаsta se пȣмеа Дачіа *Мȣпteanъ*, ші о konservъ ші пъпъ astъzĭ, atъtȣ eĭ kъtȣ ші Ardeleniĭ fraџiĭ lorȣ. *(Tradȣkъtorĭȣlȣ)*.

2 Aȣtorĭȣlȣ пȣ чiteazъ пiчĭ о dovadъ despre koloniile din Ellada, kare ші se пare fórte greшitъ, kъчĭ пiчĭ ȣrme de elementȣ greчeskȣ пȣ se aflъ în Дачіа. *(Tradȣkъtorĭȣlȣ)*,

3 a). În Џеara Ромъпеаskъ este о четate kare se пȣмеште Тȣrnȣ, ші este fȣndatъ de Traianȣ, пrekȣмȣ мъrtȣriseште Прокопіȣ zikъпdȣ: Iȣstinianȣ пrin ambassade kъtre Anџĭ *, попорȣ Slavonȣ, a черȣtȣ ka sъ se strъмȣte toџĭ la четatea veke, пȣмitъ Тȣrnȣ, dinkolo de Дȣпъre, ziditъ

* Anџĭ, vekĭ lokȣitorĭ odiniórъ aĭ Sarmaџieĭ, ȣпȣ soĭȣ de Хȣпĭ de пе lъпgъ lakȣlȣ Meotide, пre k°ri învingъпdȣ-ĭ Iмп. Iȣstinianȣ s'a пȣмitȣ Antikȣ.

sskчesŭ alŭ resbelslsĭ Daчikŭ, шi пentrs ssпsпerea Arabieĭ пetróse пrin Kornilis Пalma. Atsпчe împъratslŭ Traĭanŭ a edifikatŭ шi пiaца aчeea minsnatъ, ks sпŭ mare пa-latŭ de marmsrъ ks diferite tablosrĭ, sпŭ gimnasiŭ, sпŭ temпls, o biblіotikъ, sпŭ arkŭ de trismfŭ, o galerie mъreaцъ ks stъlпĭ înalцĭ шi ks kaпitelsrĭ marĭ, în kare e-raŭ sъпate ks litere de asrŭ reversele kъlъreцilorŭ шi ale stemelorŭ ostъшeшtĭ ks inskriпцisпea: „Din пrъzĭ.“ Iar în пórta чes mare a galerieĭ statsa lsĭ Traĭan kalare пe пila-stri nalцĭ. [1] {Gellu. c. II 63. Cap. 22}

Dsпe aчésta, împъratslŭ Traĭanŭ s'a dssŭ assпra Пar-цilorŭ шi a Armenilorŭ, a fsndatŭ чetatea Nikoпole în ma-lslŭ Istrslsĭ, imitъndŭ пóte Akцislŭ, saŭ Aleksandria, saŭ Nikoпolea din Armenia-Пomпeiaпъ, asemine шi Tsrnslŭ în malslŭ de dinkolo, шi kalea пetrsitъ, kare înчeпe de la Iz-

de Traianŭ împъratslŭ.“ Aчestŭ tsrnŭ este în faцъ ks Nikoпole, шi de aiчe se înчeпe шi kalea пetrsitъ a lsĭ Traianŭ.

b). Griselinŭ ziчe kъ în mъntele Mika din Banatalŭ Timiшóareĭ s'a gъsitŭ sпŭ tsrnŭ, пre kare loksitoriĭ de akolo zikŭ kъ arŭ fi alŭ lsĭ Ovidis, întemeinds-se пe o inskriпчisпe gъsitъ akolo; dar dsпъ tabla Пestinge-riaпъ se vede kъ era kolonia Lederata.

c). Caput-bovis, adikъ kaпslŭ de boŭ, шi dsпъ tabla Пestingeriaпъ kaпŭ de bivolŭ, dsпъ Пrokoпis, este sпŭ edifiцŭ alŭ lsĭ Traiaпŭ karele se aflъ totŭ într'o liiie ks Genskla Daчilorŭ шi ks Kavarna Veteraпъ, kъtre gs-rile Dsпъreĭ. Maĭ пrobabilŭ însъ este sъ fie Iassiĭ.

d). Чetatea *Aquae* ks пrobabilitate se sokóte a fi fostŭ termele (bъile) Er-kslane чe sъntŭ în Mexadia *. În Пtolemeŭ însъ se nsmeskŭ aпe, ds-пe kare latineшte *aquae*. Aчeste terme пe timпslŭ lsĭ Adrianŭ eraŭ faĭ-móse, dsпъ ksmŭ se vede într'o inskriпчisne a sпsĭ gsbernatoris alŭ lsĭ Severinŭ. Пe lъngъ aчeste, vederatŭ este kъ Erksle a fostŭ zeslŭ fami-lieĭ Slпia, kъrsia, dsпъ Joĭe, Traianŭ îĭ atribsea învingerea assпra Da-чilorŭ. Aчestsĭ zeŭ i-a înъlцatŭ шi sпŭ temпls kolonia Slпia din Sar-misagetssa.

1 Alessandrs Severŭ a пssŭ în galeria aчeasta statsele bъrbaцilorŭ ilsstri, fъkste ks чea maĭ minsnatъ mъestrie. Aчeastъ пiaцъ, vъzъnds-o Kon-stantinŭ чelŭ mare, s'a minsnatŭ пrea msltŭ. Asemine шi Kassiodorŭ a zisŭ kъ este minsпe пerfektъ. Maĭ tъrziŭ aiчe se пrokĭemaŭ legile.

* Andreĭ Xamilton din ordinslŭ lsĭ Karolŭ VI a чerчetatŭ ks sksmпъtate termele Erks-lane de la Mexadĭa; шi afъndŭ mslte inskriпчisnĭ le-a trimisŭ la biblioteka imпerialъ din Sintovona, sпre ornamentŭ. Dar Griselins ksпrinde tóte antiчitъцile Banatslsĭ, de-sпre kare a skrisŭ шi Пaskœале Kariofils.

lazŭ din façъ kъ Nikonoleа ші anróne de Тъrnъ, ъnde Oltъlŭ dъ în Dъnъre, ші trekъndŭ nrin orъшelъlŭ Rъmnikъlъĭ, desnre rъsъritŭ de Oltŭ, se întinde nъnъ la mъnъstirea Kozia, ne ъnde este trekъtórea în Transilvania de la Тъrnъlŭ Romŭ (saŭ nórta lъĭ Traianŭ). Aчeastъ kale a fostŭ fъkъt'o nentrъ ka sъ treakъ de la Nikonole în Daчia [1], ші kъ tóte kъ în mъlte lokъrĭ este astъnatъ de timnŭ, ъrmele însъ ші astъzĭ se vъdŭ, nъ nъmaĭ la Rъmnikъlŭ Vъlчeĭ, чi ші la Izlazŭ [2], ші ne aĭъrea, ші are atъta distanцъ, kъtъ lъngime are чea maĭ strimtъ narte a Цereĭ Mъnteneшtĭ.

Dъne aчeasta Senatъlŭ ші nonorъlŭ Romanŭ aŭ rъdikatŭ o kolъmnъ ieroglifikъ, snre onórea ші gloria lъĭ Traĭanŭ ші a oшtirilorŭ Romane. Ne aчeastъ kolъmnъ, între altele se vede ші resbelъlŭ Daчikŭ, ші kъte s'a întъmnlatŭ în elŭ, kare nrin ieroglife înkinъeskŭ tóte fantele Romanilorŭ. Nentrъ lъkrarea aчeasta Anolodorŭ Damasчenŭ a sfъrъmatŭ ъnŭ mъnte mare kъъtъndŭ netrele trebъitóre. Ne vъrfъlŭ sъŭ a nъsŭ statъa lъĭ Traĭanŭ lъkratъ de aramъ ші sъflatъ kъ aъrŭ [3]. Dar îmnъratъlŭ nъ ajъnse a vedea onera aчeasta, kъчĭ aflъndъse în resbъlъlŭ Narцilorŭ ші alŭ Armenilorŭ, a mъritŭ în anъlŭ 117 de la Kristŭ.

Aчeastъ kolъmnъ are nъlцime de 115 niчióre, ші se komnъne din 34 bъkъцĭ de nétrъ de o mъrime kolossalъ, din kare 8 komnъnŭ basea, ĭar 23 înkъnцiъrъlŭ, ne kare sъntŭ sъnъtъrile; are 184 de trente, nre kare se sъie чineva în vъrfŭ, ші ferestre 43, nrin kare vine lъmina.

(Eutrop Cassidor. altŭ-feliŭ mesóra. Publiu Victor, asemine.)

---

1 Karolŭ VI în anъlŭ 1717 цъindŭ mъnцiĭ Тъrnъlъĭ Romъ, a ъnitŭ kalea чea veke kъ alta noъъ netrъitъ, snre înlesnirea treчereĭ de la Sibiĭъ în Цeara Mъntenéskъ, nrekъmŭ se vede într'o inskriнцiъne latinъ la Kъĭneniĭ (în Цeara Romъneaskъ) anróne de Oltŭ, nъ denarte de Тъrnъ romъ.

2 Izlazъlŭ este ъnŭ orъшelŭ, kъ skelъ de komerцŭ, între Тъrnъ ші Чeleŭ, o órъ denarte de Тъrnъ ші natrъ ore de Чeleŭ, ne marginea Dъnъriĭ.

3 Aчeastъ kolъmnъ renarъndъ-se în anъlŭ 1587 sъb Nana Sekstъ, în lokъlŭ statъeĭ lъĭ Traĭanŭ, s'a nъsŭ aчeea a Sъntъlъĭ Anostolŭ Netrъ.

CAPITULŬ XXII.

Koloniile adsse din totĕ imnerislĕ Romanĕ, aĕ ssnlsts Dasia, mi korsindĕ-se între sine Romaniĭ mi Dasiĭ, s'a formatĕ snĕ nonorĕ amestekatĕ mi distinktĕ nrekemĕ se vede mi din inskrinnisnĭ kъ nórtъ nsmirĭ bastarde, nrekemĕ: *Aia*, *Nandone*, *Andrada*, *Blivianus*, *Bricena*, *Bedarus*, mi altele. Atъta mslnime de nonorĕ katъ sъ fi avstĕ mi diverse îmnъrnirĭ, dsne konrinderea mi kъtimea oramelorĕ Romane mi Dasie, kare nrekemĕ s'aĕ gъsitĕ, dsne nrobabilitate mi dsne konstatarea adevъrslsĭ, s'aĕ însemnatĕ la rъndslĕ lorĕ în nartea a doa a asestiĭ istoriĭ, la enoka II kanitslĕ XVIII. Eutrop. II. 6, 8.

Dsne se s'aĕ statornisitĕ atъte koloniĭ în Dasia, Romaniĭ s'aĕ nsmitĕ Dasĭ, mi Dasiĭ Romanĭ, înkъtĕ mi snĕ nsme mi altslĕ totĕ sna însemnézъ. Asemine mi nъmъntslĕ lorĕ nearъ Romanъ, saĕ nrovinnie, ks gsbernatorĭ mi natronĭ din Romanĭ. Ne lъngъ aseste, snindĕ mi dialektele lorĕ, adikъ selĕ Dasikĕ saĕ Slavonĕ mi selĕ Romanĕ saĕ Latinĕ, aĕ formatĕ o a treĭa limbъ.

S'a întrodssĕ totĕ odatъ mi înkinarea la zeĭ a Romanilorĕ, nrekemĕ se vede ne inskrinnisnile monetelorĕ, ksmĕ mi a zeslsĭ Aziz, adekъ Marte Asirianslĕ, mi a lsĭ Mitra alĕ Nermilorĕ, nrekemĕ snsnĕ Seĭvertĕ mi Bartale. Se adoraĕ mi zeele Isis mi Seranis; s'a gъsitĕ mi Erksle în marmsrele Dasise; maĭ era mi Genislĕ Dasieĭ, nrekemĕ se vede într'o inskrinnisne ksnrinzъtóre: „*Geniuluĭ Carcidoneĭ și Geniuluĭ Daciloru*," mi alnĭ de asemtia, nentrs kari fie-kare kolonie avea mi temnlsrĭ, ks orakolĭ mi nreonĭ. Neuman. Seivert. N. 45, 104, 105 109. Bartalis 21. Hohenl. 111

Koloniile adontarъ mi nortsrile Dasilorĕ, fiindĕ kъ, viindĕ din Italia mi din alte nrovinniĭ snde klimatslĕ era ksldsrosĕ, de nevoe era sъ nriimeaskъ îmbrъkъmintea Dasilorĕ, konformъ ks klimatslĕ lorĕ selĕ rese, nrekemĕ brъne late, nedile saĕ oninsĭ se konerĕ ks totslĕ nisórele, kojokĕ mi kъsislъ de blanъ. Iar msĕrile aveaĕ o xainъ Tucidide.

ka rokia ші kѕ mъniчĭ, lѕngъ пъnъ la glesne, înчinsъ kѕ brъŭ; ĭar пe kaпŭ vъlŭ, пrekѕmŭ se vede ші astъzĭ la џъranчele din џerile Romъneшtĭ, legъndѕ-se kѕ o пъnzъtѕrъ maĭ grósъ saŭ maĭ sѕџire, nѕmitъ шtergarĭѕ, vaxramъ, maramъ, пъĭramъ saŭ пeшkirŭ.

Nota X. Laѕrenџiѕ Toneltinѕ Mediase ziчe: „Romъniĭ din Transilvania пórtъ ѕnŭ felĭѕ de xaĭnъ пe ѕmere, kare konere totŭ korпѕlŭ, ші kare se vede kъ este veke naџionalъ; aчeasta se nѕmeшte de Marџialŭ endromidъ, xaĭnъ ordinarъ ші пróstъ a lokѕitorilorŭ desпre nordŭ, bѕnъ пentrѕ timпѕlŭ de earnъ. Asemine ші koпeremъntѕlŭ kaпѕlѕĭ de пъnzъ de lъnъ, saŭ пъslъ, kare se nѕmeшte glѕgъ, ші o пórtъ ómeniĭ пroшtĭ. Iar boeriĭ пѕrtaŭ ѕnŭ felĭѕ de kivъrъ [1], ші пedile saŭ oпinчĭ în пiчĭóre, kare este vekea înkъlџъminte a soldaџilorŭ Romanĭ, kѕ diferinџъ kъ Romaniĭ le пѕrtaŭ пe пiчĭorѕlŭ golŭ."

Aчeste le ziчe Toneltinŭ, adѕkъndŭ drentŭ mъrtѕrie пe Alĭonџiѕ Пlaѕtѕ, ші пe Angelŭ, istoriчiĭ kostѕmelorŭ vekĭ.

CAPITULŬ XXIII.

Daчia avea gѕvernatorĭѕ ѕnŭ kaпŭ din legiѕnea XIII, karele era ші reпresentantŭ alŭ lѕĭ Aѕgѕstŭ, ші se onora kѕ mѕlte titlѕrĭ, пentrѕ ka sъ aĭbъ resпektŭ ші aѕtoritate. (Seivertu. 128, 130) Aчesta resida în Ѕlпia Traianъ, ші avea пrefekџĭ sѕbordinaџĭ sпre essekѕtarea legilorŭ, пrekѕmŭ ші пriimitorĭ aĭ banilorŭ îmпъrъteшtĭ, kriminalĭ (jѕdekъtorĭ) пentrѕ delikte, ѕrmъritorĭ пentrѕ tѕrbѕrъtorĭ, пъzitorĭ (idem. 127, 122.) пe malѕrile Tisseĭ ші ale Dѕnъreĭ, îngrijitorĭ asѕпra Пodѕlѕĭ între Daчia ші Mesia [2], ші alџĭ maĭ mѕlџĭ (Fabret 242. Bartal. 184.)

1 Kivъra dѕпe timпŭ s'a skimbatŭ în kalпakŭ, fъkѕtъ de пele de mielŭ, în formъ de oŭ, kare o пórtъ astъzĭ ómeniĭ însemnaџĭ din Џeara Romъnéskъ ші Moldova. Iar glѕga este ѕnŭ felĭѕ de kaпѕшonŭ, чelŭ пѕnŭ пe kaпŭ џeraniĭ kъndŭ пloъ, ĭar kъndŭ nѕ пloъ o пórtъ sѕb sѕbџiorĭ, întrebѕinџъnd'o ka lъdѕnkъ saŭ traistъ.

2 La kaпetele пodѕlѕĭ Traĭanŭ fъkѕse doъ kastelѕrĭ: чelŭ din пartea Mesieĭ se nѕmea Пonte; чelŭ din пartea Daчieĭ, Teodora.

fsnkцionarĭ. Iar koloniele srmaš rъndselile Romeĭ, шi dsпe aчele se konforma astoritatea lorš: aveaš konsiliĭ шi forš în Ŏlпia Traĭanъ, шi tóte aшezъmintele ka шi în Roma.

Пe lъngъ aчeste пrofesaš шi diverse meseriĭ, se oksпaš de komerцš, aveaš шi felĭsrite kolegĭsrĭ, adekъ skolĭ пentrs tъmпlъrie, strsgъrie, ferъrie шi alte meшteшsgsrĭ; asemine шi amfiteatre пentrs înfrsmsseцarea oramelorš, шi bъĭ, шi fъntъne, întokmaĭ dsпe orъndselele Romeĭ.

Seivert. 185. Cod. Theod. Cart. 14. t. 8. l. a.

Seivert. 13. 23. 40. Dion Cass.



PARTEA A DOUA.

EPOCA I.

CAPITULŬ I.

Dsпe mórtea lsĭ Traĭanŭ, a venitŭ la пstere împъratslŭ
D. Chr. 117. Adrĭanŭ fiĭslŭ lsĭ Afrs, vъrŭ шi fiĭs adoпtatŭ alŭ lsĭ Traĭanŭ. Aчesta, gelosŭ de gloria пemsritorĭslsĭ împъratŭ, a abandonatŭ Siria, Mesoпotamia шi Armenia, aшezъndŭ
Eutrop. VIII. 6. Dion Cass. 68, 15, 69, 9. limitele imпerislsĭ пe rislŭ Esfratŭ [1]. Asemine era sъ fakъ шi ks Daчia, dar amiчiĭ seĭ l'aŭ oпritŭ zikъndŭ kъ în aшa kazŭ, mslцĭ чetъцenĭ Romanĭ se vorŭ пreda la barbarĭ. Ks tóte aчeste, kъlъtorindŭ пrin imпeriŭ, snele din чetъцĭ le-a reпaratŭ, altele a fortifikatŭ, altele a edifikatŭ din noŭ, пreksmŭ чerea nevoea пentrs sigsranцa loksrilorŭ. Elŭ a fostŭ atъtŭ de bsnŭ ostaшŭ, шi atъtŭ a esserчitatŭ kъlъrimea Пatavilorŭ, în kъtŭ treчea Istrslŭ în notŭ; lskrs чe vъzъndŭ barbariĭ, s'aŭ smпlstŭ de sпaĭmъ, шi dъndsĭ sпsпsnere, пentrs toate neînцelegerile lorŭ veneaŭ la elŭ, ka la jsdele lorŭ. Asemine se sпsпneaŭ шi Daчiile, dsпe kare în inskriпцisnĭ se ziчea kъ Daчia era feriчe пrin virtstea lsĭ Adrianŭ. S'a gъsitŭ шi monete ks inskriпцisnea srmъtóre:

---

1 Esfratslŭ este rislŭ чelŭ maĭ însemnatŭ alŭ Asieĭ; elŭ este чelŭ maĭ de sпre aпssŭ, шi ksrge sпre Ssdŭ; пsrчede din Armenia minorъ, de sъbŭ msntele Tasrs. La sorginцele lsĭ, elŭ se nsmeшte Пiksirate, чeva maĭ la vale пriimeшte risrile Arnags шi Arsamete. Aчesta desпarte Asia minorъ de чea maĭorъ, treчe пrin oraшele Azirim, Zimara, Melitine, шi aпoĭ maĭ пriimeшte risrile Arsania шi Melans; desпarte Siria шi Arabia

„Lъĭ Adrianŭ, întemeetorъlŭ Daчieĭ.“ Kъ tóte aчeste voindŭ sъ шteargъ чeva din gloria lъĭ Traĭan, a strikatŭ podъlŭ чelŭ de пétrъ, sъb kъvъntŭ kъ пóte sъ se revolteze iarъшĭ Daчiĭ шi sъ treakъ Dъпъrea пe podъlŭ aчesta spre a veni în Mesia, asъпra kaпitaleĭ пŭoĭ чe elŭ fъkъse între Dъпъre шi Sava [1], adekъ Belgradъlŭ Sъrbieĭ пe kare Adrianŭ îlŭ пъmise Alba-Greka.

Kчomerŭ ziчe kъ Adrianŭ, strikъпdŭ podъlŭ, a dъrъmatŭ шi пilastriĭ seĭ пъпъ în faцa apeĭ, шi de чiъdъ arŭ fi ъчisŭ шi пe Aпolodorŭ konstrъitorĭъlŭ seŭ. Iar D. d'Amvilъ ziчe kъ rъinele пilastrilorŭ podъlъĭ lъĭ Traĭanŭ se vedeaŭ dъпe aчésta în kъrsъlŭ riъlъĭ ka пiшte insъle miчĭ; ĭar rъmъшiцele шanцъlъĭ чe era spre aпъrare, se vъdŭ înkъ шi astъzĭ: шi de aiчea înчepe kalea пetrъitъ чe se întinde spre Orшova [2].

de Mesoпotamia, шi maĭ adaпъ oraшele Samosa шi Zeъgma. Elŭ se împarte în maĭ mъlte gъrle: în Eъfratъlŭ чe kъrge prin Babilonia, шi aчela чe kъrge prin Seleъчia; între aчeшtĭ doĭ Eъfraцi kъrge шi riъlŭ Vasiliъ, karele împreъпъ kъ Xavora, Marsias шi altele, kade earъшĭ în Eъfratŭ. Maĭ apoĭ, aпróпe de Ktisifonte, din josŭ de Seleъчia, kade în Tigrъ. Iar Tigrъ s'a пъmitŭ aшa din kaъsa repejъпeĭ sele; aчesta пъrчede din mъпtele Araratŭ, saŭ dъпre alцiĭ dintr'o kъmпie a Armenieĭ miпore, kъ 2500 de stadiĭ depărte de sorgiпцele Eъfratъlъĭ, шi întъĭ, abъtъпdъ-se, dъ în lakъlŭ Aretъsa, пe ъrmъ trekъпdŭ пe lъпgъ Taъrъ, dъ într'ъпŭ gъfrъ (пrъпastie), шi apoĭ mergъпdŭ mъltŭ пe sъbŭ пъmъпtŭ, earъшĭ ese în чeea-l-altъ kóstъ a mъпtelъĭ; apoĭ treчe prin lakъlŭ Toпite saŭ Toъпite, шi earъшĭ se kъfъпdъ пe sъbŭ пъmъпtŭ kale de 15 mile; пe ъrmъ пriimiпdŭ alte riъrĭ din Armenia шi Assiria, despărte Assiria de Mesoпotamia, шi trekъпdŭ prin Xaldeea saŭ Babilonia, se rъmпe în doъ: o gъrlъ treчe kъtre Seleъчia, шi ъпa kъtre Ktisifonte, formъпdŭ o insъlъ пotrivitъ, шi apoĭ akolo ъпde se ъпeskŭ apele, se пъmeшte Пasitigrъ; apoĭ se varsъ în lakъrile Xaldee, шi de akolo lъцiпdъse maĭ mъltŭ, prin doъ gъrĭ se varsъ in golfъlŭ Пersikŭ. Se ziчe însъ kъ Eъfratъlŭ este maĭ mare de kъtŭ Tigrъlŭ.

1 Riъlŭ Sava, viindŭ din Germania, kъrge spre пъrцile sъdiчe ale Ŭпgarieĭ, шi пe o mare întindere înkiпъiпdŭ otarъle între Tъrчia шi Ŭпgaria, se varsъ în Dъпъre spre rъsъritŭ, la Belgradŭ, oraшŭ kъ чetate tare.

2 Dъпe treчere de timпŭ, шi prin rъvъrsarea apelorŭ, s'a dъrъmatŭ шi kastelъlŭ Пonte despre Mesia; atъпчĭ din kaъsa rъiпelorŭ, riъlŭ s'a împedikatŭ, s'a fъkъt пeпlъtitorĭŭ, шi prin ъrmare шi-a skimbatŭ kъrsъlŭ;

Atъtŭ asѕпra Пanonilorŭ kъtŭ шi asѕпra Daчilorŭ, A-
Seivert. Ep. 70, 13. driaпŭ maĭ întъĭ rъndѕise ѕпŭ singѕrŭ gѕbernatorĭѕ, ҧe Markѕ Tѕrbinѕ; maĭ пe ѕrmъ пѕmaĭ asѕпra Daчieĭ пe Kneiѕ Паpiriѕ Ailianѕ. Dar în fine aчestŭ memorabilŭ шi înҧelentŭ îmпъratŭ móre de o bólъ dѕrerósъ, karelŭ fъчea a kĭema grъbirea morҧeĭ, шi пѕ o пѕtea kъпъta.

CAPITULŬ II.

Dѕпъ Adrianŭ viindŭ la îmпъrъҧie Antoniѕ, пronѕmitŭ
D. Chr. 138. Пietosѕlŭ, пentrѕ mѕlta lѕĭ virtѕte, barbariĭ kѕ armele пlekaҧe alergaŭ la jѕdekata lѕĭ, пentrѕ tóte пeînҧelegerile lorŭ. Mѕlte пoпóre trimiteaŭ la elŭ ambasade, шi mѕlte чereaŭ domnĭ de la elŭ; шi пѕmaĭ kѕ faĭma пѕ-

dar kъte odatъ venea earъшĭ în albia sa. Dar dѕпe чe s'a dъrъmatŭ шi kastelѕlŭ Teodora desпre Daчia, Iѕstinianŭ, пe'пgr jindѕ-lŭ пe aчesta, a reпaratŭ чeva пe чelъlaltŭ, чi п'a ҧinѕtŭ mѕltŭ timпŭ. Rѕinele aчestorŭ kastele шi ale пodѕlѕĭ se vъdŭ шi пъпъ astъzĭ: kъndŭ skade aпa vara, lokѕitoriĭ din Чerneҧĭ adeseorĭ vъdŭ пilastrii ka niшte insѕle; rѕinele kastelѕrilorŭ înkъ se vъdŭ: Пonte este lѕngъreҧŭ, пrekѕmŭ s'a fostŭ reпaratŭ de Iѕstinianŭ, iar Teodora are formъ пъtratъ.

Rъŭ însъ zikŭ ѕniĭ kъ пodѕlŭ lѕĭ Traĭanŭ era lъngъ satѕlŭ Чeleŭ * kѕ пatrѕ чinчĭ ore din sѕsŭ de gѕra Oltѕlѕĭ, шi din josŭ de Jiĭѕ; kъчĭ lokѕlŭ aчesta trebѕe sъ fie (dѕпe kъlъtoria lѕi Antoniŭ) între Egete шi Klevora desпre Mesia шi Akve desпre Daчia; desпre aчeasta ziчe Konstantin Пorfirogenitѕlŭ kъ Belgradѕlŭ Mesieĭ este kѕ treĭ zile deпarte de пodŭ. Aшa dar e bine zisŭ kъ пodѕlŭ a fostŭ la Severinŭ **, kъчĭ elŭ se aflъ în marginea Romъпeaskъ a Dѕпъriĭ, шi e deпarte maĭ treĭ zile de Belgradŭ шi de Пórta de ferŭ. Aiчe de шi se vъdŭ earъшĭ niшte rѕine de пodŭ, kъndŭ skade aпa, aчeste sѕntŭ însъ ale altѕĭ пodŭ чe fъkѕse Konstantinŭ чelŭ mare în aniĭ 328 шi 331, kъndŭ s'a dѕsŭ în kontra Sчiҧilorŭ шi a Goҧilorŭ, пrekѕmŭ se vede din monete шi din alҧĭ istoriчĭ Bizantinĭ; dar dѕпъ kallea пetrъitъ se vede kъ Traianŭ akolo a fostŭ fъkѕtŭ пodѕlŭ, dѕпe чe a fъkѕtŭ Daчia пrovinҧie Romanъ.

* La Чeleŭ se vede kъ era чetate, kъчĭ akѕma se gъseskŭ rѕine de пetre tetragone шĭ kъrъmizĭ. Lokѕitoriĭ, dѕпe tradiчiѕne, sпѕпŭ kъ aiчe a fostŭ чetate Romanъ.

** Severinѕlŭ чe este în marginea Dѕпъreĭ, lъngъ пodѕlŭ lѕĭ Traianŭ, se пѕmea din vekime Akmonia. Aiчe s'aŭ gъsitŭ o inskriпҧiѕne în marmѕrъ kѕ kѕvъntѕlŭ *Imser*, kare se aflъ la biserika din Vidinŭ. Ѕniĭ sпѕпŭ, kъ dѕпe akчentѕlŭ ѕngѕreskŭ s'a пѕmitŭ Zeren i шi aпoĭ Severinŭ, шi kъ пѕ s'ar fi ziditŭ de îmпъratѕlŭ aчesta; dar tradiчiѕnea komѕпъ este maĭ tare, шi inskriпҧiѕnea dovedeшte.

melъĭ seŭ ginea nonórele în ssnsnere, nreksmŭ a ginst ші пе Dачia în паче ші în lineште, пънъ че trekъndŭ din viagъ a mъritŭ ks feriчire.

KAPITULŬ III.

Lъъndŭ îmnъrъgia o nereke de fragĭ, Marks Asrelis Antoninŭ ші Lsчis Ailis Birs, aŭ mъntsitŭ Roma de mslte resbele; kъчĭ пе timnslŭ îmnъrъgieĭ lorŭ în anslŭ 169 dsпе Kristŭ s'a redikatŭ resbelslŭ чelŭ greŭ alŭ Markomanilorŭ, aliagĭ ks Gegiĭ, Iasigiĭ, Ksazĭĭ ші Sarmagiĭ. Atsпче ші alte пonóre împinse de aчeштia, maĭ togĭ barbariĭ [1], de la marginile Ilirieĭ пъпъ în Galia s'a skslatŭ, ші prъdaŭ kstrierъndŭ gerile ші oraшele Romane; dar sosirea împъratslsĭ Asrelis atъtŭ ĭ-a snъĭmъntatŭ înkъtŭ togĭ s'aŭ retrasŭ din loksrile Romane, ші aŭ чerstŭ tokmele de паче în anslŭ 172 dsпе Kristŭ. Atsпче lепешslŭ Lsчis Birs, lovitŭ de anonleksie пе drsmŭ, a mъritŭ. (D. Chr. 161.) (Eutrop. Polian. cartea VI.)

Пе srmъ însъ se vede kъ resbelslŭ Markomanikŭ [2] ns se stinsese de totŭ, kъчĭ dsпе rапortslŭ gsbernatorĭslsĭ Пanonilorŭ Ailis Bassв, împъratslŭ, aflъndŭ kъ barbariĭ ĭarъшĭ înчeпŭ a se miшka la Dsпъre, a пlekatŭ ші s'a rъпezitŭ maĭ întъiŭ asspra Markomanilorŭ ші Iasigilorŭ, пе kari bъtъnds-ĭ atъtŭ пе sskatŭ kъtŭ ші пе Dsпъrea îngegetъ ĭ-a învinsŭ; anоĭ bъtъndŭ ші пе Ksazĭ ĭ-a învinsŭ ші пе dъпшiĭ ші ĭ-a gonitŭ. (Kedrinos.)

Dsпъ aчeastъ învingere, împъratslŭ á statŭ în Пanonia, ka sъ dea rъsпsпssrĭ la soliile barbarilorŭ; kъчĭ dintre eĭ sпiĭ чereaŭ banĭ пentrs ka sъ fie aliagĭ, ші sъ опreaskъ în-

1 Dsпъ Estronis eraŭ: Narisчiĭ, Ermsndsriĭ, Biktofaliĭ, Latrigiĭ, Sosiviĭ, Sikovogiĭ, Roksolaniĭ *, Bastarniĭ, Germaniĭ, Пeschiĭ, Чistovsriĭ, Vandaliĭ, Obiĭ, Longobarziĭ ші algiĭ, togĭ barbarĭ Sчigĭ, Sarmagĭ ші Germanĭ.

2 Markomania a lsatŭ nsmire de la Markomanĭ: пе srmъ aŭ loksit'o Boiĭ, пoпorŭ Galikŭ, ші maĭ пе srmъ Baĭmii, de la kari s'a nsmitŭ Boemia. Vezĭ Пartea I, Kaпŭ XII la note.

* Kedrinos ziче kъ Roksolaniĭ sъntŭ Rsшiĭ din Rssia blondъ, kari lokseskŭ пе lъngъ marginile Tartarieĭ minore, sпde astъzĭ este пartea meridionalъ a Moskovieĭ.

kѕrgerile челor-l-alцĭ, —ĭar alцiĭ чereaѕ banĭ zikъndѕ kъ de nѕ le va da, vorѕ intra kѕ resbelѕ în Daчia; шi alцiĭ ĭarъшĭ fъчeaѕ паче, прекѕмѕ Kѕaziĭ шi Markomaniĭ, kѕ tokmealъ ka sъ se deпъrteze kѕ 38 de stadiĭ de la Dѕпъre; asemine шi Iasigiĭ, kѕ diferinцъ însъ ka sъ se deпъrteze kѕ îndoitъ distanцъ, шi sъ nѕ aĭbъ niчĭ vase плѕtitóre niчĭ insѕle пe Dѕпъre; пentrѕ kare îmпъratѕlѕ, sѕb kѕvъntѕ de alianцъ, a lѕatѕ de la eĭ 8000 kъlъreцĭ шi 10,000 прisonierĭ чe eraѕ la eĭ. Din aчeasta se vede kътъ пѕtere avea aчestѕ пonorѕ шi kътъ daѕпъ aѕ fъkѕtѕ Пanonieĭ шi Daчieĭ. Mѕlte alte пeпóre aѕ maĭ trimisѕ ambassade la Antoninѕ, пline de înkredere în karakterѕlѕ seѕ; ba înkъ ѕniĭ din прisonierĭ шi fѕgarĭ, kari aѕ fostѕ maĭ înцelenцĭ, aѕ kъпътatѕ шi пъmъntѕrĭ în Daчia, în Пanonia, în Mesia шi în Italia; шi de aiчe a venitѕ aчelѕ kaosѕ de пonóre în geografia lѕĭ Пtolomeѕ.

Aѕ venitѕ шi Astigiĭ, ѕnѕ пonorѕ Sarmatikѕ, înпreѕпъ kѕ domniĭ lorѕ Raѕ шi Raпtѕ, шi aѕ чerѕtѕ пъmъntѕrĭ în Daчia шi banĭ, kѕ пroпѕnere ka sъ dea Romanilorѕ ajѕtorĭѕ în rъsbóe; dar fiindѕ kъ nѕ le s'a datѕ, aѕ lѕatѕ kѕ sforцa lokѕrile Чistovoчilorѕ, (пarte din sѕsѕ a Moldoveĭ), пe kari învingъndѕ-ĭ, sѕпъraѕ tare Daчia. Dar Dakrigiĭ saѕ Latrigiĭ (ѕnѕ altѕ пonorѕ din Daчia de sѕsѕ) îngrijindѕ-se ka nѕ kѕmva Klemenцiѕ, kъrmѕitorĭѕlѕ Daчieĭ, de frikъ sъ nѕ dea Astigilorѕ шi lokѕrile lorѕ, s'aѕ skѕlatѕ asѕпra lorѕ шi ĭ-aѕ învinsѕ. Astigiĭ dѕпъ aчeasta n'aѕ maĭ kѕtezatѕ a fi sѕmeцĭ în kontra Romanilorѕ, чi aѕ venitѕ kѕ rѕgъminte la Markѕ шi aѕ чerѕtѕ пъmъntѕrĭ шi banĭ, kѕ kѕvъntѕ de ajѕtorĭѕ; împъratѕlѕ atѕnчe пriimindѕ s'a tokmitѕ kѕ eĭ ka sъ batъ пonórele kare atѕnчe se lѕntaѕ în kontra sa, kariĭ aѕ шi împlinitѕ чele пromisse. Kѕ astfelĭѕ de kiпѕrĭ, Daчia a remasѕ în sigѕranцъ; kѕ tóte aчeste se vede kъ rъsbóele aчeste aѕ цinѕtѕ пrea mѕltѕ, пrekѕmѕ se vede dintr'o inskriпцiѕne kare aratъ kъ Markѕ Aѕreliѕ a onoratѕ kѕ diademъ sakrъ пe Kneiѕ Rѕtilѕ Koklitѕ, generalѕlѕ legióneĭ XIII, пentrѕ esпediцiѕnea Daчikъ, kare a înkeeat'o kѕ ferichire шi kѕ eroismѕ.

Bartal, pag. 40, 47.

Dѕпъ aчeasta Iasigiĭ ĭarъшĭ aѕ trimisѕ ambasade, шi

fъkъndѕ-se konsilisrĭ s'a gъsitȣ kѕ kale kъ amiчiцia lorȣ este de interesȣ пentrѕ imпerislȣ Romanȣ; пrin ѕrmare le s'a datȣ lokѕinцa la Dѕnъre, fъrъ însъ a avea vase ші insѕle; пe lъngъ aчeasta le s'a învoitȣ ші treчerea în Daчia пentrѕ ka sъ fakъ komerцȣ kѕ Rokѕolanii, însъ kѕ voia gѕvernatorѕlѕĭ Daчieĭ.

În timпѕlȣ aчesta lѕъndѕ-se шtire desпre revolta lѕĭ Avidiȣ Kassiȣ din Siria, a пlekatȣ împъratѕlȣ într'akolo, dѕпъ чe maĭ întîiѕ a ziditȣ în marginea Dѕnъreĭ kastelѕrĭ, ші le-a întъritȣ kѕ 20,000 ostaшĭ. Dar Kѕaziĭ ші Markomaniĭ, neпѕtъndȣ sѕferi asemenea strѕnealъ, ĭarъшĭ пeste пѕцinȣ aȣ alergatȣ la arme.

Împъratѕlȣ, stingъndȣ reskóla lѕĭ Kassiȣ, ші întorkъndѕ-se la Roma, dѕпъ пѕцinъ пetreчere akolo, s'a dѕsȣ îndatъ în Пanonia, ѕnde a шezѕtȣ treĭ anĭ; în timпѕlȣ aчesta atъtȣ a bъtѕtȣ пe Kѕazĭ ші пe Markomanĭ, în kъtȣ, daka arȣ fi maĭ цinѕtȣ resbelѕlȣ înkъ ѕnȣ anȣ, arȣ fi ajѕnsȣ de a nѕ se maĭ пѕtea reskѕla.

Dar aчestȣ virtѕosȣ ші înцelentȣ împъratȣ, înveninъndѕ-se de kъtre fiiѕlȣ seȣ, a mѕritȣ, ші senatѕlȣ a onoratȣ memoria eroismѕlѕĭ ші a virtѕцiĭ sale kѕ o statѕъ aѕritъ.

Nota I. Пe timпѕlȣ aчesta, în anѕlȣ 171 dѕпe Kristȣ, Avidiȣ Kassiȣ a fъkѕtȣ rъsboiѕ Etioпilorȣ, kari, kѕtrierъndȣ Egiпtѕlȣ, aȣ ajѕnsȣ пъпъ la Aleksandria, ѕnde, învinшĭ fiindȣ kѕ totѕlȣ, s'aȣ îmпrъшtiatȣ. Din aчeшtia se vede kъ se trage sъminцia Цiganilorȣ, kare sъntȣ sklavĭ în Moldova ші în Цara Romъneaskъ, ші liberĭ în Ardealȣ ші dinkolo de Dѕnъre пъпъ la Konstantinoпole ші în Пeloпonesȣ. Aчeшtĭa se nѕmeaȣ latineшte Zingari, пóte dѕпe oraшѕlȣ Etioпikȣ din Afrika Zangebar, — ші Egiпtenĭ saȣ Gifцĭ, ka veniцĭ de la Egiпtȣ. Aчeasta o aratъ ші akчentѕlȣ limbeĭ lorȣ, kare seamъnъ kѕ чea Arabъ, пrekѕmȣ ші пѕ rtъtórea lorȣ kare пъпъ la zeчe se aseamъnъ kѕ rostѕlȣ Elinilorȣ. Romaniĭ adѕserъ maĭ mѕlte miĭ din eĭ ші ka пrisonierĭ, ші ĭ-aȣ datȣ ka шerbĭ пe la magnaцiĭ Romeĭ. Kъtȣ desпre originea lorȣ, ѕniĭ maĭ zikȣ kъ arȣ fi dintr'ѕnȣ oraшȣ alȣ Afriчeĭ, nѕmitȣ Zevgitana, aĭ kъrѕĭa lokѕitorĭ eraȣ vrъjitorĭ, aшa пrekѕmȣ

mȣlцĭ din aчeшtia шi пъnъ astъzĭ se vъdŭ în Moldova шi
în Цeara Mȣnteneaskъ fъkъndŭ meseria de vrъjitorĭ.

CAPITULŬ IV.

Ajȣngъndŭ la împъrъцie Komodŭ, elŭ a abandonatŭ kaste-
D. Chr. 180. lele чe le fȣndase Markȣ Antoninȣ la marцinele inemi-
чe ale Dȣnъreĭ, шi a înkeeatŭ пaчe kȣ mȣlцĭ din bar-
barĭ. Împъkъndȣ-se шi kȣ Bȣriĭ, a lȣatŭ de-la eĭ, nȣ nȣmaĭ
пre пrisonieriĭ romanĭ чe kъzȣserъ la dъnшiĭ, dar шi ostateчĭ
(zъlóge) jȣraцĭ, kъ nȣ vorŭ eшi din lokȣinцele lorŭ, kъȣ-
Dion Cass. Cap. III. tъnd nȣtrire în Daчia, шi nȣ vorŭ merge maĭ de-
пarte de kъtŭ чinчĭ miliarde. Atȣnчe шi 12,000
Bȣrĭ[1] voindŭ sъ-шĭ skimbe lokȣinцa, aŭ venitŭ la gȣberna-
torȣlŭ Sabianȣ шi aŭ чerȣtŭ пъmъntŭ în Daчia Romanъ. A-
чesta, temъndȣ-se ka sъ nȣ kȣmva sъ se ȣneaskъ kȣ чeĭ-
lalцĭ шi sъ fakъ nȣoe tȣrbȣrъrĭ, a пromisŭ sъ le dea. Maĭ
Lumbrid. Cap. 6. Dion C. XV eraŭ însъ шi alte пoпóre nesȣпȣse, шi maĭ kȣ sea-
mъ Sarmaцiĭ, kari nȣ чerȣserъ пaчe шi kȣgetaŭ sъ
fakъ invasiȣnĭ шi пrъdъчiȣnĭ; asȣпra aчestora a trimisŭ Ko-
modŭ пe generaliĭ seĭ Albinȣ шi Nigrȣ kȣ oшtire, шi în-
vingъndȣ-ĭ шĭ-aŭ dobъnditŭ mare faimъ. Komodŭ, atribȣ-
D. Chr. 182. indȣ-шĭ învingerile aчeste, a voitŭ sъ se nȣmeaskъ
îmпъratŭ alŭ V шi Sarmatikŭ totŭ odatъ; însъ elŭ
a kъrmȣitŭ nȣ ka îmпъratŭ, чi ka atletŭ, ka gladiatorŭ шi
Erodianu. vъnъtorĭȣ; kъчĭ, se ziчe kъ într'o zi a ȣчisŭ doĭ-sпre-
zeчe leĭ. Dar пȣrtъndȣ-se tiraniчeшte, шi dedъndȣ-
se la fante stravagante, kъzȣ viktimъ konkȣbineĭ sale Mar-
чia, шi mȣri înъdȣшitŭ în bae de kъtre ȣnŭ omŭ de kasъ
alŭ seŭ, nȣmitŭ Narчisȣ.

CAPITULŬ V.

D. Chr. 192. Пrimindŭ îmпъrъцia Пertinaчe, ȣnŭ barbatŭ kȣ
kȣnoшtinцe tarĭ în arta strateцikъ, dȣпъ 87 zile, fȣ

1 Între alte пoпóre din Daчia, se vъdŭ шi Bȣriĭ la Пtolemeŭ. Kaп. V.

тъeatȣ̆ de kъtre Пretorianĭ. Atȣnчe' îmпъrъџia fъkъndȣ-se vъnzъtóre, fȣ kȣmпъratъ de kъtre Iȣlianȣ, karele s'a nȣmitȣ̆ ши Gémъnȣ̆, fiindȣ̆ kъ a kъпъtatȣ̆ îmпъrъџia kȣ dare de banĭ. Dar fiindȣ̆ fórte libertinȣ̆ (tikъloșȣ̆, desfrъnatȣ̆) în maniere ши în fante, fȣ osъnditȣ̆ de Senatȣ̆ la mórte, ши îmпъrъџindȣ̆ 66 zile, fȣ тъeatȣ̆.

Legiónele пrovinџiilorȣ̆, neпȣtъndȣ̆ sȣferi mórtea lȣĭ Пertinaчe, aȣ̆ пrokematȣ̆ ши ele îmпъraџĭ пe faĭmoшiĭ generalĭ, Nigrȣ ши Albinȣ. Пanoniile earъшĭ aȣ̆ пrokĭematȣ̆ пe Sentimiȣ Severȣ̆; aчesta, arъtъndȣ-se ka resbȣnъtorĭȣ alȣ̆ lȣĭ Пertinaчe, a trasȣ̆ la sine пe generalii Mesieĭ ши aĭ Dalmaџieĭ пrekȣmȣ̆ ши oштirea Ilirikъ ши Germanikъ; kȣ aчeste oштerĭ a пȣrчesȣ̆ maĭ întъĭȣ asȣпra lȣĭ Nigrȣ, karele, învingъndȣ-se, fȣ ȣчisȣ̆ în anȣlȣ̆ 195, пe ȣrmъ asȣпra lȣĭ Albinȣ пre karele earъшĭ l'a ȣчisȣ̆ în anȣlȣ̆ 197. Înчetъndȣ̆ însъ ши aчesta de a se maĭ lȣпta, a mȣritȣ̆ lъsъndȣ̆ пe fiiĭ seĭ moштenitorĭ.

CAPITULȢ̆ VI.

Antoninȣ Karakala, ȣчigъndȣ̆ пe Geta fratale seȣ̆ în braџele mȣmeĭ sale, s'a fъkȣtȣ̆ îmпъratȣ̆, ши пȣrчezъndȣ̆ sъ kъlъtoreaskъ prin îmпъrъџie, a ajȣnsȣ̆ la Karniola [1] ȣnde împreȣnъ kȣ veчinii seĭ Markomanĭ s'a dedatȣ̆ la пlъчerile vъnъtorieĭ ши ale beџieĭ. Între aчeste, aȣzindȣ̆ kъ Goџiĭ [2] aȣ̆ intratȣ̆ în imпeriȣlȣ̆ Romanȣ̆, ши maĭ întъĭȣ în Daчia, a eшitȣ̆ la marginele Istrȣlȣĭ ши lovindȣ-ĭ ĭ-a învinsȣ̆ ши ĭ-a alȣngatȣ̆. Atȣnчe îmпъratȣlȣ̆ aчesta

D. Chr, 211. Erodian. Car. IV.

1 Karniola este o пrovinчie a Aȣstriei, desпre sȣdȣlȣ̆ Stirieĭ, nȣmitъ de lokȣitoriĭ seĭ Krain; se întinde пъnъ în Kroaџia ши Italia, avъndȣ̆ desпre rъsъritȣ̆ Kroaџia ши Sklavonia, desпre nordȣ̆ Stiria, desпre aпȣsȣ̆ Karintia, ши desпre sȣdȣ̆ Marчia Ȣinџilorȣ̆ ши пarte din Italia.

2 Goџiĭ,nȣmiџĭ ши Teȣtonĭ, eraȣ̆ ȣnȣ̆ пoпorȣ̆ din Skania, saȣ̆ dȣпe Пtolemeȣ̆, din Skandia, în faџъ kȣ Dania Чimbrikъ kare se nȣmea ши Gotia, ĭar de пoпorȣlȣ̆ komȣnȣ̆ Gȣtland; este пartea sȣdikъ a imпeriȣlȣĭ Sveчieĭ, între Sveчĭa пroпrie, Norvegia ши marea Baltikъ, ȣnde odatъ eraȣ̆ Gȣџiĭ. Aчeastъ џearъ se îmпъrџea în treĭ пъrџĭ: în Gotia aпȣseanъ, saȣ̆ Vest-Gota, kare se întinde sпre aпȣsȣ̆ kъtre Norvegia; în Gotia rъsъriteanъ, saȣ̆ Ost-Gota, kare se întinde sпre rъsъritȣ̆ kъtre marea Bal-

aflъndʂ-se în oraшʂlŏ Daчieĭ nʂmitŏ Bʂridava, din jʂdeцʂlŏ Romanaцiĭ [1], ʂnde era mare kolonie Romanъ, ĭ-a datŏ nʂmele de Karakalŏ dʂпe nʂmele seŏ, пrekʂmŏ se ziчe шi пъпъ astъzĭ. Atʂnчe a fъkʂtŏ шi înskrierea lokʂitorilorŏ liberĭ Daчĭ, шi le-a datŏ шi пrivilegĭʂlŏ de чetъцenĭ Romanĭ; dʂпe kare în lokŏ de Daчĭ s'aŏ nʂmitŏ Romъnĭ saŏ Romanĭ [2], шi цeara lorŏ, Цeara Romъneaskъ, adikъ Пrovinчiъ Romanъ.

Kedrinos. Iar dʂпъ învingerea Goцilorŏ, пe kъndŏ îmпъratʂlŏ se afla în Orientŏ, ʂnŏ чentʂrionŏ din gʂarda imпerialъ, a nʂme Marцialŏ, dʂпъ îndemnʂlŏ lʂĭ Makrinŏ, gъsindŏ timпŏ îndemъnatekŏ, пe drʂmŏ, aŏ skosŏ sabiea asʂпra lʂĭ шi a zisŏ: „Пrekʂmŏ tʂ aĭ ʂчisŏ пe fratele tъŏ, asseminea te ʂчidŏ шi eŏ пe tine.“

Nota II. Чesarŏ Пrokoniŏ Sпarцianʂ шi alцiĭ kon-

---

tikъ; шi în Sveчia пroпrie, kare se пlékъ sʂпre apʂsŏ kъtre Germania шi Dania, de kare se desпarte пrin strъmtórea Oresʂndŏ. Din пъmъntʂlŏ aчesta eшindŏ Goцiĭ, în чelŏ întъiʂ sekolŏ alŏ lʂĭ Kristŏ, aŏ intratŏ în Galia шi apoĭ în Italia, ʂnde alʂngъndŏ пe konsʂlʂlŏ Markʂ Silsanʂ, шi пeste doĭ anĭ пe Skaʂrʂ, aŏ dominat'o; însъ пeste чinчĭ anĭ, viindŏ asʂпra lorŏ Gaiʂ Mariʂ, ĭ-a învinsŏ шi ĭ-a цonitŏ. Atʂnчe, întorkъndʂ-se, aŏ venitŏ шi s'aŏ aшezatŏ пe lъngъ lakʂlŏ Meotide (vezĭ kaпŏ II, la note), пe ʂrmъ, întinzъndʂ-se, aŏ ajʂnsŏ пъпъ la Nistrʂ шi Пrʂtŏ. Dʂпъ aчeste, ʂnindʂ-se шi kʂ alte пoпóre, kъlkaŏ пrovinцiile Romane, пrekʂmŏ se va sпʂne maĭ înainte.

1 Aчestŏ oraшŏ era aпróпe de пodʂlŏ rîʂlʂĭ Oltʂ, ʂnde astъzĭ este ʂnŏ lokŏ чe se nʂmeшte пe romъneшte Gъrla. Akolo se vede kъ eraŏ garnisóne Romane, kъчĭ se vъdŏ diverse movile шi шanцʂrĭ fъkʂte kʂ mъestrie, avъndŏ îndъrъtŏ Oltʂlŏ. Aiчe se gъseskŏ în tóte zilele шi monete Romane, de ʂnde se пresʂпʂne kъ nʂ era nʂmaĭ garnisóne чi шi koloniĭ aшezate; maĭ kʂ seamъ kъ jʂdeцʂlŏ aчestʂĭ kʂпrinsŏ se nʂmeшte Romanaцiĭ, kare întorsŏ пe latineшte se ziчe *ex natione Romana*, adikъ din naцiʂne Romanъ. Dʂпe tabla Пeʂtingerianъ, garnisónele eraŏ între пodŏ шi Bʂridava.

2 Kʂ tóte kъ Valaxia (ka шi alte цerĭ meridionale) nʂ s'a mъntʂitŏ de înkъlkъrile barbarilorŏ, totʂшĭ în ea s'a пъstratŏ maĭ mʂltŏ шi maĭ bine de kъtŏ în altele nʂmirea шi limba Romanilorŏ пъпъ astъzĭ. Kъndŏ чineva întreabъ пe ʂnŏ цъranŏ: чe eшtĭ tʂ? Romъnŏ, îцĭ resпʂnde, adekъ Romanŏ. Din aчeasta se demʂstrъ kъ lokʂitoriĭ de astъzĭ aĭ Цereĭ Mʂnteneшчĭ, aĭ Moldoveĭ шi aĭ Transilvanieĭ, se tragŏ de la Romanĭ.

fȣndъ пe Goцĭ kȣ Geцiĭ; ĭar Aȣreliȣ Viktorŭ ziчe kъ Traчia шi Daчia sȣntŭ lokȣrile legitime ale Goцilorŭ; lȣkrȣ чe, шi Graцianŭ a limпezitŭ zikъndŭ kъ eraŭ lokȣrĭ legitime, fiindŭ kъ maĭ пe ȣrmъ s'aŭ lokȣitŭ de kъtre Goцĭ шi alцiĭ, шi kȣ aчestŭ kȣvъntŭ шi Хȣniĭ notŭ sъ se пrenȣmere între Geцĭ. Înaintea tȣtȣrora însъ, Oroцiŭ maĭ kȣ dreптŭ kȣvъntŭ dovedeшteĭ kъ Romanii чeĭ maĭ пosteriorĭ пe Goцĭ îĭ lȣaŭ dreптŭ Geцĭ, fiindŭ kъ asseмъnarea nȣmelȣĭ ĭ-a înшelatŭ шi fiindŭ kъ vedeaŭ kȣmŭ kъ Goцiĭ aŭ dominatŭ lokȣrile пe kariĭ Geцiĭ le lokȣiserъ; în fine, fiindŭ kъ Goцiĭ aŭ dominatŭ пe Sчiцĭ шi пe Geцĭ, шi ka învingъtorĭ, lokȣiaŭ îmпreȣnъ kȣ învinшiĭ шi lȣaŭ шi nȣmele lorŭ. Maĭ mȣlцĭ alцĭ istoriчĭ vorbeskŭ desпre aчeasta, însъ ȣniĭ ȣrmъreskŭ faптele шi alцiĭ aniĭ. Marчelinŭ maĭ lъmȣritŭ desleagъ konfȣsiȣnea aчeasta: elŭ ziчe kъ marele Teodosiȣ a învinsŭ пe Alanĭ, пe Хȣnĭ, пe Sчiцĭ, пe Goцĭ шi пe Geцĭ, пe toцĭ în deosebĭ, ȣnȣlŭ dȣпe altȣlŭ. Alцĭ istoriчĭ ĭarъшĭ zikŭ kъ Goцiĭ lokȣiaŭ la oчeanŭ, adikъ: malȣrile mъreĭ din Прȣsia, шi de akolo, dȣпe timпŭ, ȣniĭ aŭ trekȣtŭ în Skandia, alцiĭ în Sчiцia пe lъngъ rîȣrile Volga шi Tanais, пъnъ kъndŭ Хȣniĭ ĭ-aŭ alȣngatŭ în Traчia, ȣnde s'aŭ aшezatŭ kȣ voia îmпъratȣlȣĭ Valenциȣ. Пentrȣ aчeasta Marчelinŭ ziчe kъ пъnъ atȣnчĭ eĭ eraŭ ȣnŭ пoпorŭ nekȣnoskȣtŭ.

CAPITULŬ VII.

Dȣпe Karakala, lȣъndŭ îmпъrъцia Beliŭ Makrinŭ, a trimisŭ în Пanonia gȣvernatorŭ пe Markȣ Agriпa пre karele l-aŭ trimisŭ пe ȣrmъ шi în Daчia; iar пe Sabinȣ din Пanonia шi пe Kastinȣ din Daчia, ka amiчĭ aĭ lȣĭ Karakala, ĭ-a rekĭematŭ sȣb kȣvъntŭ kъ are nevoie de eĭ. Dȣпe aчeasta ȣnŭ individŭ, a nȣme Eȣtixianŭ, arъtъndŭ пe ȣnŭ fiiŭ bastardŭ alŭ lȣĭ Antoninŭ, anȣme Abitȣ, l-aŭ пroklamatŭ de îmпъratŭ. Makrinȣ, fъkъndŭ rъsboiȣ kȣ dъnsȣlŭ la Antioxia, fȣ învinsŭ, шi oшtirea lȣĭ lȣъndŭ fȣga s'a înfȣndatŭ în strimtórea Bizanцȣlȣĭ, ȣnde împreȣnъ kȣ fiiȣlŭ seŭ fȣ ȣчisŭ. D. Chr. 217.

CAPITULŬ VIII.

Abitȣlȣ̆, fiiȣlȣ̆ minчinoȣȣ̆ alȣ̆ lȣĭ Antoniȣ̆, nȣmitȣ̆ шi
D. Chr. 218. Eliogabalȣ̆, atъtȣ̆ de tikъloȣȣ̆ omȣ̆ s'aȣ̆ arъtatȣ̆ în kъtȣ̆
a deklaratȣ̆ de bъrbatȣ̆ legiȣitȣ̆ alȣ̆ seȣ̆ пe ȣnŭ tъпъrȣ̆ a nȣme Ierokleȣ̆; шi пe medikȣlȣ̆ seȣ̆ l-aȣ̆ îndatoritȣ̆ ka пrin meшteшȣgȣlȣ̆ medikalȣ̆ sъ-lȣ̆ fakъ a avea doȣъ sekse. Пentrȣ asseminea mъrшave шi tikъlósele lȣĭ faпte fȣ rъȣпlъtitȣ̆ kȣ ȣчiderea.

CAPITULŬ IX.

Lȣъndȣ̆ îmпъrъцia Aleksandrȣ Severȣ̆, a пlekatȣ̆ aȣȣпra Пerшilorȣ̆, ȣnde fȣ învinsȣ̆; dar Bariȣ Makrinȣ̆,
D. Chr. 222. gȣbernatorȣlȣ̆ Пanonieĭ, ĭ-a trimisȣ̆ în ajȣtorȣ̆ пe Markomanĭ шi пe Kȣazĭ. Împъratȣlȣ̆ dȣпe aчeasta, întorkъndȣ-se din Пersia, a fȣndatȣ̆ în Daчia o чetate kare s'a nȣmitȣ̆ dȣпъ nȣmele seȣ̆ Severinoпole, dinkolo de rîȣlȣ̆ Oltȣ, în jȣdeцȣlȣ̆ Mexedinцilorȣ̆ [1], ȣnde astъzĭ este aпróпe Чerneцi, kare nemцeшte se ziчe Чernigradȣ̆, s'aȣ̆ Чetatea Neagrъ [2]. De akolo шi чele чinчĭ jȣdeцe de пeste Oltȣ̆ s'aȣ̆ nȣmitȣ̆ komitatȣlȣ̆ Severinȣlȣĭ, шi maĭ tъrziȣ̆ banatȣlȣ̆ Kraiovïĭ. Desпreцȣindȣ-se înȣъ îmпъratȣlȣ̆ de kъtre пoпorȣ̆, din kaȣza avariцieĭ шi imпrȣdenцilorȣ̆ mȣmeĭ sale, fȣ ȣчisȣ̆ împreȣnъ kȣ ea.

Nota III. În jȣdeцȣlȣ̆ Mexedinцȣlȣĭ, la satȣlȣ̆ Baia de

---

1 Aчestȣ̆ oraшȣ̆ era пe o înъlцime пe marginea Dȣnъreĭ, aпróпe de kataraktele rîȣlȣĭ aчestȣia, kare tȣrчeшte se nȣmeskȣ̆ Gerdaпȣrĭ. Astъzĭ înȣъ, se vъdȣ̆ nȣmaĭ movilĭ de пiatre, kȣ tȣfъrimȣ̆ пrin пrejȣrȣ̆. Se vъdȣ̆ înȣъ nȣ deпarte шi rȣinele пodȣlȣĭ lȣĭ Traĭanȣ̆, de ȣnde se înчeпe шi kalea пetrȣitъ чe merge пe lъngъ Oltȣ̆ la Rimnikȣ̆. Nȣ deпarte este шi Orшova saȣ̆ Rȣшava, ȣnde aȣ̆ fostȣ̆ ȣnȣ̆ шanцȣ̆ alȣ̆ Romanilorȣ̆, пre kare Пrinчiпele Eȣgeniȣ̆ îlȣ̆ fъrtifikase în anȣlȣ̆ 1695, пe timпȣlȣ̆ lȣĭ Karolȣ̆ VI шi alȣ̆ lȣĭ Sȣltanȣ̆ Mȣstafa II.

2 Kolonia Чerneцilorȣ̆ avea чetate, kare dȣпe Пtolomeȣ̆ se ziчea Dierna, iar dȣпe tabla Пeȣtingerianъ Tierna; ea se aflъ în marginea Цereĭ Romaneшtĭ lъngъ пîrîȣlȣ̆ Toпolniцa, aпróпe de Dȣnъre, nȣ deпarte de Rȣшava шi de Katarakte.

Aȣtorȣlȣ̆ se înшalъ. Чernigradȣ̆ e slavoneшte, iar nȣ nemцeшte.

(Tradȣkъtorȣlȣ̆).

Aramъ, era într'adevъrŭ mine de aramъ, пe kare Nemцi le-aŭ fostŭ deskisŭ пe kъndŭ stъпînea чele чinчĭ jѕdeцe ale Kraiovieĭ. Dar se vede kъ aiчĭ шi maĭ de nainte eraŭ mine, fiindŭ kъ se gъseskŭ mѕlte monete, atъtŭ ale îmпъraцilorŭ Romanĭ kъtŭ шi ale altorŭ neksnoskѕцĭ пentrѕ vekime. Asseminea шi în jѕdeцѕlŭ Gorjѕ, lъngъ satѕlŭ Пolovraчĭ, se vъdŭ ѕrme de mine de ferŭ шi de alte metale.

CAPITULŬ X.

Lѕъndŭ îmпъrъцiea Maksiminѕ-Gotѕlŭ, шi îпъчĭѕindŭ Germania, a venitŭ la Sirmiŭ [1]. De aiчĭ s'a dѕsŭ aѕѕпra Sarmaцilorŭ, kariĭ infestaŭ Mesia, Daчia шi Пanonia; în maĭ mѕlte bъtъĭ ĭ-a înfrîntŭ, шi atъta sпaĭmъ aŭ însѕflatŭ barbarilorŭ, în kъtŭ aŭ venit kѕ toцiĭ de s'aŭ rѕgatŭ de паче. S'a ѕчisŭ însъ шi aчesta de kъtre soldaцĭ în oraшѕlŭ Akilea din Stiriea. D. Chr. 235. Erodian.

CAPITULŬ XI.

Viindŭ la îmпъrъцie Gordianŭ, aчesta a пlekatŭ de la Roma ka sъ meargъ în Orientŭ; trekъndŭ пrin Пanonia шi Daчia, în kalea sa aŭ avѕtŭ maĭ mѕlte rъsbóie kѕ Sarmaцiĭ шi kѕ Goцiĭ, kariĭ infestaŭ lokѕrile aчestea, пreksmŭ шi Mesia. Se vede însъ, kъ чele maĭ mѕlte rъsbóe s'aŭ întъmпlatŭ în Daчia, fiindŭ kъ din-kolo de Oltŭ s'aŭ gъsitŭ mѕlte monete de la aчestŭ îmпъratŭ. Gordianŭ dѕkъndѕ-se în Orientŭ dѕпe aчeasta, a пerdѕtŭ шi viaцa шi îmпъrъцiea. D. Chr. 238.

CAPITULŬ XII.

Filiпŭ Araпѕlŭ lѕъndŭ îmпъrъцiea, a învinsŭ пe Karпĭ, ѕпŭ пoпorŭ Sarmatikŭ, шi a statorniчitŭ libertatea Daчieĭ. Atѕпчĭ шi Daчia aŭ înчeпѕtŭ sъ taie mo- D. Chr. 244.

1 Sirmiѕ a fostŭ kolonie шi oraшŭ alŭ Пanonieĭ, aпróпe de пîrîѕlŭ Пakѕцiѕ karele se varsъ în rîѕlŭ Sava.

nete, imitъndŭ kolonia Biminačiuluĭ [1], пre ale kъriia monete se vede Dačia koпeritъ ku vъlulŭ пatrieĭ шi stъndŭ între stemele legiónelorŭ XIII шi V. Aчestŭ îmпъratŭ, пlinŭ de bunъtate шi de înцelenчiune, fu oborîtŭ la Verona înпreunъ ku fiiulŭ seŭ, de kъtre Deчiŭ, luптъndu-se пentru Kreштinĭ.

Nota IV. La Sadova [2] se vede kъ a fostŭ vъrsъtorie de banĭ. În Daчia s'aŭ gъsitŭ шi se gъseskŭ multe шi felurite monete de la Tasiŭ, Filiпŭ, Alessandru, Lisimakŭ, Diraxiŭ шi de la îmпъraцiĭ Romanĭ, unele ku litere Eline altele ku litere Latine: unele din aчestea пórtъ tiпurĭ de dobitóчe шi fiare ku totulŭ barbare, пrekumŭ draчĭ, kóse, kaпete de asinŭ шi a. l. t., kare se vede kъ suntŭ de пe timпulŭ luĭ Deчebalŭ saŭ alŭ altorŭ domnitorĭ aĭ Daчieĭ. Desпre aчeste înkъ adevъrulŭ nu s'a deskoпeritŭ, dar se deduчe kъ în Daчia aŭ fostŭ vъrsъtorie de banĭ, шi din ea se eksпorta felurite пroducte, пrekumŭ grъŭ, sare, untŭ, miere, vite шi altele. Unŭ istorikŭ însъ ziчe kъ aurulŭ шi argintulŭ kare se skotea din Daчia se trimitea în Maчedonia, шi se da gubernatoruluĭ din Tesalonikŭ, sпre a se faчe în monetъ шi a se întrebuinцa în trebile пubliчe ale imпeriuluĭ. Aчeasta se vede kъ s'a urmatŭ пre kъndŭ Daчiile eraŭ suпuse la Romanĭ.

CAPITULŬ XIII.

Deчiu, kare a îmпъrъцitŭ duпe Filiпŭ, atъta faĭmъ 'шĭ-a

---

1 Biminačiŭ este Vidinulŭ de astъzĭ, чetate шi oraшŭ aпróпe de Dunъre în Serbia.

2 Sadova este în judeцulŭ Romanaцi aпróпe de Jiiu. Aiчea se vede k'a fostŭ чetate Romanъ, fiindŭ kъ se gъseskŭ ruine de пietre пъtrate шi multe monete Romane. Цъraniĭ zikŭ duпъ tradiцiune kъ akolo aŭ fostŭ vъrsъtorie de banĭ. Nu deпarte de aiчĭ, kale ka de 5 ore, aпróпe de Romanaцĭ, se vъdŭ iarъшĭ în malulŭ Oltuluĭ ruine de чetate Romanъ fъkutъ din пietre пъtrate; kuпrinsulŭ lokuluĭ aчestuia se kiamъ Reцka, iar чetatea Antina saŭ Tiea. Цъrani maĭ sпunŭ kъ la Antina ar fi statŭ o îmпъrъteasъ kare ar fi avutŭ rъsboiu ku îmпъraцiĭ Romanĭ. Adevъrulŭ însъ este kъ чetatea aчeasta a luatŭ numirea de la Antiĭ, kari veniserъ de пe lъngъ lakulŭ Meutide în Daчia, шi пe kari aпoĭ Iusiinianŭ, de шi 'ĭ-a învinsŭ, 'ĭ-a lъsatŭ sъ шeazъ aiчĭ.

dobъnditš, în kъtš пe monete s'a întitšlatš Restaš-ratoršlš Daчieĭ. Într'adevъrš, anъratъ nrin elš de înkšrgerile barbariloršš, Daчia a înflorităš, ші vekile sale kolonii s'aš îndreptatš. Dar dšпe чe a învinsš пe domnšlš Goдiloršš Kniva, ші l-a gonitš пeste Dšnъre, din nebъgare de seamъ s'a înnekatš împreшпъ kš fiišlš seš într'o baltъ. D. Chr. 249. Seivert. 37.

CAPITULŬ XIV.

Fъkъndš-se împъratš Galš, înnreшпъ kš fiišlš seš, a kšmпъratš пaчea de la Goдĭ. Aчeшtia însъ n'aš întъrziatš a se alia kš Boranii, kš Karnii ші kš Bšrgšnzii, ші a infesta Mesia ші Панonia. Emilianš, gšvernatoršlš Mesieĭ, învingъndš'ĭ ші împrъштiindš-ĭ, šчide пe Galš kš fiišlš seš ші se пroklamъ împъratš, dar ші aчesta kaпъtъ aчeeaшĭ sórtъ. D. Chr. 251.

CAPITULŬ XV.

Valerianš, înпreшпъ kš Galianš fъkъndš-se împъraдĭ, generalšlš oштiriloršš din Traчia ші Ilirikš, Ašre-lianš, a gonitš пe Goдĭ ші пe Karnĭ din lokšrile aчeste, ші s'a întorsš пlinš de пrъzĭ. Asemine favóre de sórte avš ші Пrobš, alšngъndš пe Sarmaдĭ ші пe Kšazĭ. Maĭ пe šrmъ însъ пe kъndš Balerianš se lšnta în Orientš kš Sanoršš Пersianšlš, iar Galianš se desfъta în пlъчerĭ ші desfrъпъrĭ, пe de o пarte Alanii (aчeштia eraš Litšanii) aš kъzštš asšпra Italieĭ, ші пe de alta Goдii, trekъndš Istršlš, aš kъzštš asšпra Greчieĭ, Maчedonieĭ ші Пontšlšĭ; iarъ Sarmaдiĭ ші Kšazii asšпra Панonieĭ; în fine tóte пosesišnile lšĭ Traianš, atъtš din Ešroпa kъtš ші din Asia, aš înчeпštš a se skštšra de jšgšlš Romanš, ші s'aš revoltatš kiar generalii oштiriloršš. Atšпчe ші Daчii, kari пšrtaserъ jšgšlš în timпš de 160 anĭ, vъzъndš kъ înчeпe a se klъti împъrъдia Romaniloršš sšb Galianš, aš înчeпštš a se miшka ші eĭ; gъsindš timпš maĭ îndemъnatekš, пe kъndš se пrokiemase treĭ-zeчĭ de împъraдĭ kare sfъшieaš Roma, aš kiematš în alianдъ koloniile Goдiloršš de kšrъndš adšse din Skandina- D. Chr. 253.

via, ші aŏ înчenвtŏ a вsпъra oraшele Romane din Mesia, Maчedonia ші Iliria. Пe atъnчe Valerianŏ, къzъndŏ în мъînele lвî Sanorŏ în Чesarea, fв вчisŏ în anвlŏ 263; îar Galianŏ se вчise de kъtre soldaцiî seî, anróne de Mediolanŏ (Milanŏ).

CAPITULŬ XVI.

Dвпъ mórtea sвsŏ nвmiцilorŏ, nrokîemъndв-se îmnъratŏ
D. Chr. 268. Klaвdiв, a nlekatŏ asвnra Goцilorŏ, kari kвtrîeraŏ Iliria ші Maчedonia; ші fъkъndв-se bъtaea în Traчia, îa învinsŏ kв totвlŏ, dвne kare s'a nвmitŏ ші Gotikŏ. Dвпъ чe însъ a alвngatŏ пe Goцî din Mesia ші din чelelalte nrovinцiî Romane, n'a ajвnsŏ sъ meargъ ші asвnra Daчilorŏ, kъчî mórtea nв l'a lъsatŏ sъ шî împlineaskъ skoпвlŏ. Kв tóte aчeste în timпвlŏ împъrъцieî lвî, de ші mвlte пopóre (ші kîarŏ Daчiî), arъtaŏ semne de nesвnвnere ші de revoltъ, totвшî nв kвtezaŏ sъ se rъdiчe ші sъ se skвtвre de jвgвlŏ Romanilorŏ, temъndв-se de norokвlŏ чe avea în rъsbóe aчestŏ îmnъratŏ. Klaвdiв, vъzъndв-se anróne de mórte, a kîematŏ пe Aвrelianŏ la împъrъцie, ші a mвritŏ.

Nota V. Istoria вniversalъ franчezъ, a 3-a ediцiвne, ziчe kъ Klaвdiв dвпъ învingerea Goцilorŏ, adвkъndŏ la sвпвnere ші пe Daчî, a maî adвsŏ пoпorŏ Romanŏ, пe kare l'a aшezatŏ (dвne istorikвlŏ Bisingŏ) пe lъngъ Siretiв în Moldova; dвne kare kolonia шî-a lвatŏ nвmele de Romanŏ, ші a fъkвtŏ ші o чetate (dвпъ kвmŏ ziчe Benkв) sпre anъrare în kontra Goцilorŏ, ka вnŏ felîв de sentinelъ пentrв nъvъlirile barbarilorŏ veчinî. Dar oraшвlŏ чelŏ maî vekîв alŏ aчestвî jвdeцŏ se nвmea Пretoria Aвgвstъ (dвne D'Anviliв ші Пtolemeŏ), kare se vede kъ era de пe timпвlŏ lвî Traîanŏ, dвne inskriпцiвnea вneî kolone чe s'a gъsitŏ la Galaцî.

CAPITULŬ XVII.

Aвrelianŏ s'a nrokîematŏ împъratŏ la Sirmiв, вnde s'a
D. Chr. 270. пъskвtŏ. Vъzъndŏ Iliria neînчetatŏ kъlkatъ de Goцî, ші Mesia пвstieatъ de eî, ші în genere tóte пoпó-

rele barbare din пърціle boreale resкulate, s'a despărțită de a пstea ціnea Dачia. Пe lъngъ aчeste, a kalkslatš kъ Romaniĭ, stъпъnindš Daчia, în lokš de kъmtigš aveaš dasпъ din kassa deselorš rъsbóe чe trebsea sъ ціe; шi anoĭ se maĭ îngrijia ka пs ksmva reskslъnds-se Daчiĭ, sъ пs пearzъ пe lъngъ пrovinціa lorš шi чele-l-alte пrovinціĭ înveчinate. Deчĭ, deчizъnds-se a o пъrъsi, a trasš de akolo tóte oштirile romane, a rъdikatš koloniile kare se aflaš maĭ ks seamъ, între Dsпъre шi între msnцĭ, шi trekъnds-le în пartea dreaпtъ a Dsпъreĭ, le-a aшezatš în Mesia de sssš шi de josš, între msntele Ems шi rîslš Dsпъrea; iar пъmъntslš aчesta l-a îmпъrцitš în doъ, пsmindš пartea чea desпre Ems *Mediteranъ*, iar чea desпre Dsпъre *Ripensъ* saš riпósъ, dar пrovinціa întreagъ *Daчia Romanъ*. Dako-Romaniĭ aчeштia maĭ tъrziš aš întemeteaš o пstere konsolidatъ, kare sneorĭ se afla ssb snš generalš, alteorĭ ssb maĭ mslцĭ; шi anoĭ s'a întinsš пъпъ în Maчedonia [1] шi Eпirš [2] пreksmš se va sпs–

1 Maчedonia este o пrovinчie mare a Esroпeĭ. Ea se nsmea din vekime Ematia, dsпe îmпъratslš Ematis; пe srmъ Migdonia, dsпe Migdonš tatъlš lsĭ Maчedonš; шi în fine Maчedonia dsпe Maчedonš. Aчeastъ цearъ se maĭ nsmea шi Пeonia, шi Emonia, шi Edonia, шi Пieria, шi Makeціa; ĭar dsпe Sъnta Skrintsrъ Xeteieim, saš Keteim. Xotarele sale sъntš: sпre nordš Dalmaціa, Bosnia, Serbia, Bslgaria; sпre rъsъritš Marea Egee, шi Traчia; sпre ssdš цarъmĭ Marea Egee, Tesalia шi Eпirslš; sпre aпssš, golfslš Adriatikš. Msntele eĭ чelš maĭ însemnatš, este Atos, kare astъzĭ se nsmeшte Sъntslš Msnte; kaпitala eĭ, Tesaloniks.

2 Vekĭslš Eпirš se aflъ sпre ssdslš Maчedonieĭ; se otъraшte desпre nordš ks Taslantia шi Maчedonia, пrin rîslš Kelidns; desпre resъritš ks Tessalia, пrin rîslš Aчelošš; desпre ssdš ks Etolia, ĭarъшĭ пrin Aчelošš; шi desпre aпssš ks Marea Ionikъ, saš Adriatikъ. O пarte din loksitsriĭ de astъzĭ aĭ Eпirslsĭ sъntš kolonĭ din Цerile Romъneшtĭ, пreksmš se vede din istoriчiĭ Bizantinĭ; maĭ alesš dsпe kъderea imпeri slsĭ Romanš, s'aš rъsпъnditš în diferite пъrцĭ. Astъzĭ maĭ toцĭ loksitoriĭ aчeштia se oksпъ ks пъstoria, петrekъndš earna шi пrimъvara în kъmпiĭ ks vitele, ĭar vara шi tómna în msnцĭ, snde-шĭ aš шi loksinцele. Mslцĭ din aчeштia sъntš шi negsцъtorĭ пrin orъшelele Eпirslsĭ. Limba lorš este Romъneaskъ korsптъ, dar maĭ toцĭ vorbeskš шi greчeшte; ĭar litsrgia lorš шi kъrціle biseriчeштĭ sъntš tóte greчeштĭ; în kъte-va bsrgade aš шi skóle greчeштĭ. Kaпitala aчestsĭ пoпorš este Voskoпole, oraшš avstš

ne maĭ înainte; ĭar Romaniĭ natȣralisaцĭ în Daчia saȣ kolonisaцĭ, saȣ maĭ bine zишĭ Dako-Romaniĭ, kari lъkȣeaȣ пartea din sȣsȣ dintre Karпaцĭ шi Пanonia, пrekȣmȣ шi чeĭ dintre Пrȣtȣ, Siretȣ шi Dȣпъre, abandonaцĭ de aȣtoritatea Romanъ, aȣ konstitȣatȣ între eĭ o domnie aȣtonomъ, шi reviindȣ la statȣlȣ lorȣ пrimitivȣ, se kъrmȣeaȣ în пaчe desпre пartea Romanilorȣ. Neпȣtъndȣ-se însъ kobori în пъrцile din josȣ kъtre kъmпiile Daчieĭ, din kaȣsa neînчetatelorȣ пъvъlirĭ a roĭȣlȣĭ de barbarĭ чe veneaȣ din Sчiцia Asiatikъ шi Eȣroпeanъ ka torente, s'aȣ шъrginitȣ a lokȣi шi a пetreчe sȣb asilȣlȣ шȣнцilorȣ Karпaцĭ. Asta e kaȣsa kъ istoria veke a Daчieĭ nȣ se întinde maĭ deпarte de sekolȣlȣ alȣ treïlea dȣпe Kristȣ, шi earъшĭ se înчeпe kъtre sekolȣlȣ alȣ 13-lea. De aiчe vine kъ timпȣlȣ dintre aчeшtĭ doĭ sekolĭ, kare kȣпrinde maĭ o mie de anĭ, a rъmasȣ obskȣrȣ шi nekonstatatȣ; kъчĭ dȣпъ diverse пrefaчerĭ шi întъmпlъrĭ, Daчia se fъkȣse arena de lȣптъ a пoпórelorȣ Sчitiчe, în kъtȣ kъmпiile desпre Dȣпъre aȣ rъmasȣ maĭ totȣ-de-aȣna nelokȣite. Чe domnitorĭ aȣ avȣtȣ Dako-Romaniĭ în sekoliĭ aчeшtia aĭ libertъцeĭ lorȣ, nȣ este kȣnoskȣtȣ; fiindȣ kъ Romaniĭ пe maĭ avъndȣ kȣ dъnшiĭ niчĭ lȣпte, niчĭ relaцiȣnĭ, n'aȣ lȣatȣ kȣvъntȣ ka sъ skrie desпre dъnшiĭ nimikъ. Kȣ tóte aчeste din istoria Bizantinъ, шi din kroniчele Serbieĭ, Transilvanieĭ шi Ȣngarieĭ, se dedȣчe kъ, în aчestȣ intervalȣ, пoпorȣlȣ aчesta avea domniĭ seĭ natȣralĭ шi aȣtonomĭ, de шi kъte odatъ sȣпȣшĭ Пolonieĭ iar kъte odatъ Ȣngarieĭ.

Între aчeste, îmпъratȣlȣ Aȣrelianȣ, la anȣlȣ 275 dȣпe Kristȣ, se destitȣѣ de kъtre ostaшĭ.

шi fórte nȣmerosȣ de lokȣitorĭ; invidia însъ l'a strȣпчinatȣ, шi mȣlцĭ din aчeшtia aȣ fȣgitȣ în imпerȣlȣ Aȣstrieĭ, kare 'ĭ-a пrimitȣ kȣ mȣltъ bȣпъ-voinцъ. Nȣ de mȣltȣ în Пesta întrodȣserъ шi limba lorȣ, lȣkrȣ чe skandalisase пe чeĭ-l-alцĭ Greчĭ. Пe aчeшtĭ lokȣitorĭ Greчiĭ îĭ nȣmeskȣ Mesiovlaxĭ, saȣ Mesovlaxĭ, шi Kȣцovlaxĭ. Metroпola saȣ kaпitala de astъzĭ a Eпirȣlȣĭ este Ianina.

CAPITULŬ XVIII.

În Daчia aȣ fostȣ mȣlte oraɯe ɯi чetъцĭ okȣпate de koloniile Romane. Пosiцiȣnea tȣtȣrora însъ, din kaȣsa vekimeĭ, nȣ este kȣnoskȣtъ; kȣ tóte aчeste însemnъmȣ aiчĭ пe чele maĭ пrinчiпale, a kъrora konstatare este ɯi maĭ пrobabilъ.

1. *Ȣlпia Traĭanȣ*, saȣ Sarmisegatȣsa [1] veke, residinцa lȣĭ Deчebalȣ. Vezĭ Пartea I, Capu XVII, la note.

2. *Salinele*, saȣ Oknele, чetate în Transilvania kъtrъ sorgentele Tisseĭ; odiniórъ oraɯȣ, ĭar astъzĭ satȣ, nȣmitȣ Sigetȣ, dȣпъ Laziȣ, kare se asémъпъ mȣltȣ kȣ чetatea Tȣrda saȣ Tera [2], ɯi kȣ чetatea чe se vede aпróпe de Torda. Forma eĭ, dȣпъ kȣm ziчe Keleseriȣ kare a vъzȣt'o, este tetragonъ ɯi fъkȣtъ de kъrъmizĭ tetragone, din kare s'aȣ gъsitȣ mȣlte kȣ semnȣlȣ legioneĭ V Maredoniчe; de ȣnde se dedȣчe kъ aчeastъ legiónъ (al kъreĭa garnisonȣ se afla la Iskȣlȣ [3] Tribalilorȣ,) avea ȣnȣ garnisonȣ ɯi la Saline [4]. Aчeastъ legiónъ a ajȣnsȣ a se nȣmi пe timпȣlȣ lȣĭ Galianȣ de treĭ orĭ, de пatrȣ orĭ, ɯi kĭar de mése ɯi de ménte orĭ kredinчĭósъ.

3. *Aȣrariĭ*, чetatea aȣriferilorȣ, al kъrora nȣme îlȣ aveaȣ maĭ mȣlte koloniĭ din Daчia; fiindȣ kъ dȣпъ inskriпцiȣnile gъsite se vede kъ atъtȣ aчeɯtia kъtȣ ɯi alцĭ metaloferĭ aveaȣ koloniĭ, kare se пreпȣne kъ arȣ fi fostȣ aпróпe de Abrȣd-baea, ɯi de Zalatra, чetъцĭ din Transilvania, aɯa

1 Sarmisȣ, saȣ Sirmȣ dȣпъ Elinĭ, a fostȣ ȣnȣ îmпъratȣ alȣ Daчilorȣ, înainte de esпediцiȣnea lȣĭ Kserkse, kare a fȣndatȣ aчestȣ oraɯȣ. (Dȣпъ Kȣrцiȣ).

2 Torda, oraɯȣ în Transilvania, între Alba-Iȣlia ɯi Klaȣdioпole, aпróпe de rîȣlȣ Aranȣ.

3 Iskȣ, saȣ Ikȣ, чetate a Tribalilorȣ în Mesia de josȣ, kare se пresȣпȣne kъ arȣ fi чetatea Blida saȣ Bȣdeni.

4 De la kȣvъntȣlȣ latinȣ *Salina*, s'a nȣmitȣ okna Daчieĭ Slъnikȣ, în jȣdeцȣlȣ Sъkȣeniĭ *.

* Aчestȣ jȣdeцȣ s'a desfiinцatȣ în ȣrma Regȣlamentȣlȣĭ Organikȣ. Elȣ era între jȣdeцele Bȣzъȣ ɯi Пraxova, ɯi avea skaȣnȣ la orъɯelȣlȣ Bȣkovȣlȣ.

(*Nota Tradȣkъtorȣlȣĭ*).

nrekзmз̆ în mзnte anróne de Abrзdз̆ ɯi în tъrgзɯorзlз̆ Bздз s'aз̆ gъsitз̆ semne de oraɯз̆, ɯi mзlte netre kз inkrînдiзnile aзrarilorз̆. Asemine ɯi anróne de Zalatna s'a gъsitз̆ зnз̆ lokз̆ nlinз̆ de antiчitъдï, зnde se vъdз̆ nъreдï de edifiдзrï, ɯi kъmъrï kз kolзmne ɯi skзlntзrï. Soteriз ziчe kъ în lokзlз̆ зnde este Abrзd-baea ar fi fostз̆ Пatroisa, fiindз̆ kъ ne anóne este satзlз̆ дereï Remъneɯtï Пetrenanïï, kare, dзnъ Пtolemeз̆, este anróne de Saline [1].

4. *Pisrenïï*, kз jзmъtate orъ denarte de Okna mare, anróne de Oltз̆ зnde se vede kъ era чetate Romanъ, fiindз̆ kъ se gъseskз̆ зrme de temeliï de netre tetragone. Akolo se vede ɯi kalea netrзitъ a lзï Traïanз̆; de зnde se nresзne kъ ar fi fostз̆ Rзkoniзlз̆ чelorз̆ vekï.

5. *Tibiskз̆*, чetate a Daчieï la otarele Iasigilorз̆ ɯi la gзra rîзlзï Tissa, saз̆ dзnъ alдiï la îmnreзnarea Mareɯзlзï kз Tissa. Dar dзnъ Пtolemeз̆ ɯi dзnъ tabla Пeзtingerianъ ɯi dзnъ o inskrinдiзne gъsitъ de Griselinз, nosiдiзnea aчesteï чetъдï este la gзra Bistreï ɯi a Timeɯзlзï.

6. *Zeзgma* lзï Пtolemeз̆ se vede kъ a fostз̆ în faдъ kз Sistovзlз̆, în lokзlз̆ kare se keamъ astъzï Zemniдa; fiindз̆ kъ nrekзmз̆ la nodзlз̆ de neatrъ era Пonte ɯi Teodora, ɯi dinkolo de Dзnъre Nikonole ɯi Tзrnз, asemine a nзtзtз̆ sъ fie ɯi aiчe Zeзgma ɯi Sistovзlз̆.

7. *Пзsata*, în Transilvania, denarte kз чinчï mile snre nordз̆ de Klaзdionele, ɯi kз ontз̆ mile snre sзdз̆ de Karnaдï; fiindз̆ kъ la Klaзdionole saз̆ Klзjз̆ s'a gъsitз̆ o inskrinдiзne kз nзmele kolonieï.

8. *Nanoka*, în дeara Mзnteneaskъ, se nrenзne kъ ar fi fostз̆ зnde astъzï e Bзzъзlз̆.

9. *Sergidava*, kare dзnъ Seïvertз̆ ar fi fostз̆ în in-

1 Шi astъzï sзntз̆ Aзrarï în Дeara Rзmъneaskъ, kз însъrчinarea de a adзna aзrз̆ din Argeɯз̆, Oltз̆ ɯi Dъmboviдъ, snre nъrдile de mзnte. Aчeɯtia sзntз̆ Romъnï, ɯi Дiganï maï kз seamъ, din kare Romъniï se nзmeskз̆ Bъeaɯï, Їar Дiganii Aзrarï; nrekзmз̆ ɯi Zlatarï, kз ɯtiinдa de a lзkra metalele, aзrзlз̆, argintзlз̆ ɯi чelelalte. Din vekime însъ sъ vede kъ eraз̆ a nзme kolonii, de la kare aз̆ rъmasз̆ дъnъ astъzï nзmele lзkrъtorilorз̆.

sȣla Ostrovȣ̆, în Oltȣ̆, din sȣsȣ̆ de Rîmnikȣ̆ ши de Чetъцȣe; fiindȣ̆ kъ s'a gъsitȣ̆ inskrinцiȣne desпre пoпorȣlȣ̆ ши forȣlȣ̆ Sergidavansiȣ.

10. *Iassi,* kare se vede kъ a fostȣ̆ kaпitala de astъzĭ a Moldoveĭ: fiindȣ̆ kъ la Aȣгъria gȣvernatorȣlȣĭ s'a gъsitȣ̆ o inskrinцiȣne koпrinzîndȣ̆ aчeste: $M^{(unicipis)}_{(ilitum)}$ *Dacorum Iassiorum,* adekъ чetatea militarъ a Daчilorȣ̆ Iassienĭ. Kantemirȣ̆ ziчe kъ aчestȣ̆ nȣme este maĭ modernȣ̆, lȣkrȣ чe nȣ e tokmaĭ пrobabilȣ̆, fiindȣ̆ kъ nȣmele Iassilorȣ̆ este vekĭȣ.

11. *Пetrodava, Nentidava, Kasidava, Пatridava, Trifȣlȣ̆, Arkodava,* ши ч. l. kare, dȣпъ Пtolemeȣ̆, se afla desпre Пrȣtȣ̆ ши se koпrindȣ̆ în koloniile Sarmatiчe, dȣпъ Seĭvertȣ̆.

12. *Pamidava,* în цeara Mȣnteneaskъ, aпróпe de Moldova, sпre rîȣlȣ̆ Ramidava saȣ̆ Rîmnikȣ̆; ȣniĭ пreпȣnȣ̆ kъ ar fi Slam-Rîmnikȣ Fokшanilorȣ̆.

13. *Markodava,* чetate în Moldova aпróпe de Sȣчeava ши se пreпȣne kъ ar fi lokȣlȣ̆ чe se kĭamъ de пoпorȣ̆ Margomeшtĭ, dȣпъ Laziȣ [1].

14. *Sȣчidava,* aпróпe de Пrȣtȣ̆, se пreпȣne kъ ar fi fostȣ̆ ȣnde astъzĭ este Xȣшiĭ.

15. *Ziridava,* чetate în цeara Mȣnteneaskъ, lъngъ rîȣlȣ̆ Naпari saȣ̆ Ialomiцa, aпróпe de Dȣnъre; se пreпȣne kъ ar fi la Zigalia.

16. *Frateria,* чetate kare se krede kъ ar fi fostȣ̆ la Frъteшtĭ.

17. *Zȣrobara,* saȣ̆ *Zȣradra,* este *Temiшvarȣ,* dȣпъ kȣmȣ̆ ziчe Nigrȣ.

18. *Sigidava,* чetate veke în Transilvania, kare se пreпȣne sъ ar fi чetatea Enied, aпróпe de Alba Iȣlia.

19. *Чentȣm Пȣtea,* adekъ o sȣtъ de пȣцȣrĭ. Aчestea dȣпe tabla Пeȣtingerianъ se пȣnȣ̆ în Transilvania, într'ȣnȣ̆ satȣ̆ la otarȣlȣ̆ Banatȣlȣĭ Temisianȣ̆, ȣnde se gъseskȣ̆ gъȣrĭ

1 Eȣ̆, kare amȣ̆ ȣmblatȣ̆ maĭ tóte kolцȣrile Moldoveĭ, niчĭ nȣ пotȣ̆ gъsi lokalitatea aчeasta. Daka пrin Margomeшtĭ aȣtorĭȣlȣ̆ vrea sъ înцeleagъ Mogomeшtiĭ, (ȣnde lъkȣitoriĭ zikȣ̆ în adevъrȣ̆ kъ ar fi fostȣ̆ чetate,) anoĭ aчestȣ̆ lokȣ̆ este fórte deпarte de Sȣчeava, ши aпróпe de Iaшĭ ka o orъ, пe ȣnȣ̆ dealȣ̆ mare, sпre sȣdȣ̆ ши aпȣsȣ̆. *(Tradȣkȣtorĭȣlȣĭ).*

шi пȣцȣrĭ ale Romanilorȣ metalȣrgĭ, прекȣмȣ зiче Griselinȣ. Шtiȣtȣ însъ este къ шi în Цeara Romъneaskъ, în jȣdeцele Sъkȣeniĭ шi Праxova, sъntȣ o mȣlцime de пȣцȣrĭ de ачеstea, шi în tóte zilale se fakȣ în пъrцile de la mȣnte, пентrȣ ka sъ skótъ katranȣ, saȣ пъkȣrъ.

20. *Alba Iȣliă*, saȣ *Alba Karolina*, odiniórъ Апȣlȣ, Vezĭ Партea I, kaпȣ XVII.

21. *Апȣlensia VII.* Vezĭ Партea I. C. XIX. la note.

22. *Tȣrnȣ*, ȣnde maĭ пe ȣrmъ a strъmȣtatȣ Iȣstinianȣ пe Апцĭ. [1] Vezĭ П. I C. XX. la note.

23. *Tȣrnȣlȣ*, kolonieĭ Leterata; asemine.

24. *Kaпȣt-bovis*; asemine.

25. *Akȣe* четate; assemine.

26. *Tȣrnȣ-roшȣ*, Vezĭ П. I. C. XXI. la note.

27. *Поnte* шi *Teodora*; Vezĭ П. I. C. XXIII la note шi П. II. C. I. la note.

28. *Severinȣ*, Akmonia veke; vezĭ П. II. C. l. la note.

29. *Чeleȣ*; asemine.

30. *Bȣridava*, la Romanaцĭ шi Karakalȣ; asemine, C. VI. la note.

31. *Severinoпole*; asem. C. IX.

32. *Чerneцĭ*, saȣ Чernigradȣ, kȣ четate Dierna saȣ Tierna; asemine.

33. *Baea de Aramȣ*, la Mexedinцĭ; asem.

34. *Sadova*, ȣnde era vъrsъtorie de banĭ, шi Antina saȣ Tia четate; П. II. C. XII.

35. *Пretoria Aȣgȣstȣ*, Romanȣlȣ de astъzĭ din Moldova; vezĭ Партea. II. C. XVI, la note.

36. Kolonia Пerendanasilorȣ, deспre kare vorbeшte Dion, шi satȣlȣ Пataviчisilorȣ, deспre kare se зiче în Пandekte, sъntȣ nekȣnoskȣte, прекȣмȣ шi altele mȣlte, пe kare timпȣlȣ че mistȣe tóte le-a пrъпъditȣ шtergъndȣ kȣ totȣlȣ ȣrмele lorȣ.

---

1 Antias, îmпъratȣlȣ Sчiцilorȣ, lȣntъndȣ-se kȣ Filiпȣ, lъngъ rîȣlȣ Istrȣ a kъzȣtȣ, în etate maĭ mȣltȣ de noȣъ-зечĭ de anĭ, прекȣмȣ зiче Teoпompȣ.

PARTEA A TREIA.

Epoc'a III.

CAPITULŬ I.

Dȣпъ strъmȣtarea koloniilorȣ̆ Dako-Romane în Asia sȣb împъratȣlȣ̆ Aȣrelianȣ̆, пrekȣmȣ̆ s'a zisȣ̆ la пar- D. Chr. 274.
tea II a aчesteĭ istoriĭ, Dako-Romaniĭ чe aȣ̆ rъmasȣ̆ în Daчia aȣ̆ întemeétȣ̆ o domnie aȣtonomъ, шi, reviindȣ̆ la statȣlȣ̆ lorȣ̆ пrimitivȣ̆, trъeaȣ̆ în паче шi în liniшte, fъrъ sъ aĭbъ niчĭ o sȣпъrare din пartea Remanilorȣ̆; kъчĭ dȣпъ destitȣirea lȣĭ Aȣrelianȣ̆, fъkъndȣ-se împъratȣ̆ alȣ̆ Romanilorȣ̆ Taчitȣ̆, în anȣlȣ̆ 275 dȣпъ Kristȣ̆, nȣ s'a dȣsȣ̆ niчĭ de kȣmȣ̆ în kontra lorȣ̆, пrekȣmȣ̆ niчĭ Florianȣ̆ dȣпъ aчesta, niчĭ Пrobȣ moшtenitorĭȣlȣ̆ seȣ̆, niчĭ Karȣ karele a venitȣ̆ dȣпъ aчesta, niчĭ fiiĭ aчestȣĭa, niчĭ Karinȣ шi Nȣmerianȣ̆. Aшa darъ mȣlџimea împъraџilorȣ̆ чe se fъчeaȣ̆ la Roma, шi neorъndȣeala imпeriȣlȣĭ Romanȣ̆ favoraȣ̆ feriчirea Dako-Romanilorȣ̆, шi înkȣrageaȣ̆ пoпórele barbare, пe kare altȣ̆ frъȣ̆ nȣ le oпrea de kъtȣ̆ adȣчerea aminte a trofeelorȣ̆ Romane.

Diokliџianȣ̆, lȣъndȣ̆ împъrъџia Romanilorȣ̆, a lȣatȣ̆ de ajȣtorĭȣ пe Massimianȣ̆ Erkȣliȣ, шi a rъdikatȣ̆ la demnitatea de Чesarĭ пe Konstantinȣ̆ шi пe Galeriȣ; шi astfeliȣ, desпъrџindȣ-se, împъrъџia a slъbitȣ̆; шi dakъ a reпȣrtatȣ̆ kъteva viktoriĭ asȣпra inemiчilorȣ̆ din afarъ, dar în lъȣntrȣ a kъzȣtȣ̆ în mare slъbiчiȣne шi atonie. În чele de пe ȣrmъ Massimianȣ̆, ȣчizъndȣ̆ пe Severȣ̆ Чesarȣlȣ̆, шi komпlotъndȣ̆ asȣпra vieџeĭ marelȣĭ Kostantinȣ̆ ginerele seȣ̆, fȣ ȣчisȣ̆ de

kъtre aчesta în anȣlȣ̆ 310; ĭar Galerȣ пentrȣ tikъlошiile lȣĭ ajȣngъndȣ̆ a fi mъnkatȣ̆ de vermĭ, a mȣritȣ̆ în anȣlȣ̆ 311.

Dȣпъ mórtea aчestȣĭa aȣ̆ rъmasȣ̆ Massiminȣ̆, Konstantinȣ̆ шi Liчiniȣ, kъrmȣindȣ̆ în desordine imпeriȣlȣ̆. Totȣ̆ odatъ soldaцiĭ, пrokĭemъndȣ̆ de îmпъratȣ̆ пe Massenцiȣ, aчesta a пlekatȣ̆ asȣпra marelȣĭ Kostantinȣ̆, dar kȣ пȣterea sakreĭ Krȣчĭ învingъndȣ-se, la treчerea ȣnȣĭ пodȣ̆ a kъzȣtȣ̆ în aпъ шi s'a înekatȣ̆ la anȣlȣ̆ 312. Atȣnчe шi Massiminȣ̆ пlekъndȣ̆ asȣпta lȣĭ Liчiniȣ, s'a învinsȣ̆ шi elȣ̆, шi alȣngъndȣ-se, a mȣritȣ̆ de o пlagъ (ranъ) mortalъ în anȣlȣ̆ 313; iar Liчiniȣ пismȣindȣ̆ gloria lȣĭ Kostantinȣ̆, a rъdikatȣ̆ armele asȣпra lȣĭ, însъ de maĭ mȣlte orĭ Konstantinȣ̆ l'a învinsȣ̆ шi în чele de пe ȣrmъ, dȣпъ mijloчirea soцieĭ sale (kare era sorъ lȣĭ Kostantinȣ̆), l'a ertatȣ̆; elȣ̆ însъ n'a înчetatȣ̆ de a-ĭ faчe intrigĭ; atȣnчe Konstantinȣ̆ l'a essilatȣ̆ la Tessalonikȣ̆, ȣnde a шi mȣritȣ̆ în anȣlȣ̆ 323.

Rъmъindȣ̆ astfelĭȣ Konstatninȣ̆ singȣrȣ̆ monarkȣ̆ шi чelȣ̆ întъĭȣ îmпъratȣ̆ alȣ̆ Kreшtinilorȣ̆, a domnitȣ̆ kȣ eroismȣ̆ шi пietate, шi toцĭ barbariĭ, îlȣ̆ resпektaȣ̆. În anȣlȣ̆ 331, dȣrъndȣ̆ ȣnȣ̆ пodȣ̆ пeste Dȣnъre între Nikoпole шi Чeleȣ, шi bъtъndȣ̆ пe Goцĭ în цerile Sarmatiчe, de шi a trekȣtȣ̆ пrin Daчia, însъ Daчilorȣ̆ nȣ le-a fъkȣtȣ̆ niчĭ o sȣпъrare, чi ĭ-aȣ̆ lъsatȣ̆ în пaчe tratъndȣ-ĭ ka пe amiчĭ. Aчesta a fȣndatȣ̆ шi noȣa Romъ în Bizanцȣlȣ̆ Traчieĭ, пe kare nȣmind'o Konstantinoпole, шĭ-a strъmȣtatȣ̆ tronȣlȣ̆ îmпъrъцieĭ akolo [1]. Înbolnъvindȣ-se însъ lъngъ Nikomedia, шi lъsъndȣ̆ moшtenitorĭ

1 Bizanцȣlȣ̆ se aflъ пe koasta Eȣroпeanъ nordikъ a Bosforȣlȣĭ Traчikȣ̆ karele ȣneшte Marea Neagrъ kȣ Пroпontida. Elȣ̆ a fostȣ̆ fȣndatȣ̆ de kъtre Bizantȣ̆ generalȣlȣ̆ Megareilorȣ̆, шi aпoĭ restaȣratȣ̆ sȣb Пaȣsania regele Laчedemonilorȣ̆. Marele Konstantinȣ̆ voindȣ̆ a'шĭ strъmȣta tronȣlȣ̆ îmпъrъцieĭ, n'a gъsitȣ̆ altъ пȣsъчĭȣne maĭ frȣmoasъ шi kȣ maĭ mȣlte avantajȣrĭ natȣrale de kъtȣ̆ aiчĭ; deчizъndȣ-se a se aшeza, a mъritȣ̆ oraшȣlȣ̆, înkȣngĭȣrъndȣ'lȣ̆ kȣ mȣrĭ шi kȣпrinzъndȣ̆ 7 dealȣrĭ, ornъndȣ'lȣ̆ kȣ frȣmoase edifiцȣrĭ шi dъndȣ-ĭ nȣmele de Roma-noȣъ. Dar nȣmirea de Konstantinoпole a пrekȣmпъnitȣ̆ шi a rъmasȣ̆. Ȣnȣ̆ faĭmosȣ̆ skriitorȣ̆ modernȣ̆ ziчe kъ Konstantinoпole пare a fi fъkȣtȣ̆ пentrȣ ka sъ fie kaпitala lȣmeĭ, fiindȣ̆ kъ nȣ este altȣ̆ oraшȣ̆ karele sъ rivalizeze kȣ aчesta în пrivirea пȣsъчĭȣneĭ шi a klimatȣlȣĭ, шi ka sъ fie maĭ bine пȣsȣ̆

îmпъгъціеї пе treї fiї aї seї, Konstanціs, Konstantinŏ шi Konstantŏ, a mѕritŏ bine-kѕvъntatŏ de попогŏ în anѕlŏ 337 dѕпъ Kristŏ.

Nota I. Пе la înчепѕtѕlŏ sekolѕlѕї alŏ III se vede kъ Dako-Romani aŏ пriimitŏ Xristianismѕlŏ, fiind kъ шi Tertѕlianŏ, vorbindŏ desпre Isdeї sпѕпe desпre a-чеаsta. (Habarcam. pag. 189.) Пе lъngъ ачеstea, la Konчiliѕlŏ че s'a adѕnatŏ în Niчea la anѕlŏ 325 a fostŏ faцъ шi doї Episkoпї, ѕпѕlŏ de la Sчiцї шi altѕlŏ de la Goцї, anѕme Teofilŏ, шi dѕпъ ачеsta a venitŏ Niчeta Episkoпѕlŏ Daчilorŏ шi alŏ Bessilorŏ, karele aŏ lѕatŏ titlѕlŏ de апostolŏ alŏ Daчieї riпense, шi a kъпъ-

пentrѕ ka sъ domneaskъ o парte a vekiѕlѕї emisferŏ. Ачеastъ парte a Traчieї este o пeпinsѕlъ în 3 kolцѕrї, a kъreїa koastъ nordikъ se ѕdъ de Marea Neagrъ, чеa orientalъ de Bosforŏ, (a kъria lъrgime este de la 12 пînъ la 13 lege,) шi чеa sѕdikъ de kъtre Пroпontida. În парtea dreaптъ a gѕreї Bosforѕlѕї este Golfѕlŏ Keratiŏ, karele este шi limanŏ alŏ oraшѕlѕї; golfѕlѕї 'ї dъ formъ triangѕlѕlŏ sѕsŏ zisŏ, пe kari se afлъ Konstantinoпole kѕ treї kóste: ѕna din ачеste koaste, kare se ѕїтъ la Пroпontida, se întide de la чеle 7 tѕrnѕrї пъпъ la marginea ѕnde este Saraїѕlŏ, saŏ палаtѕlŏ imпerialŏ; чеї-altъ koastъ, de la Seraїѕ пъпъ la Iпŏ, o xotъraшte limanѕlŏ; шi a treїa koastъ se întinde de la Iпŏ, ѕnde kolцѕlŏ пѕ este atîtŏ de askѕцitŏ, пъпъ la чеle 7 tѕrnѕrї. Marele Konstantinŏ a пoпѕlatŏ oraшѕlŏ kѕ mѕlцї lokѕitorї din Roma-veke, l'a ornatŏ kѕ statѕe de eroї, kѕ tabloѕrї, kѕ tѕrnѕrї, kѕ obeliskѕrї шi alt.; dar kъndŏ s'aŏ kѕчeritŏ de Galї în anѕlŏ 1204, kare l'aŏ dominatŏ 57 de anї, шi maї пe ѕrmъ de Otomanї în anѕlŏ 1453 maiŏ 29, aŏ пerdѕtŏ mѕltŏ din ornamentele sale чеle maї interesante. Kѕ toate ачеstea, are шi astъzї lѕkrѕrї mъreцe de la deosebiцї sѕltanї. adikъ: палаtѕrї îmпъгъteшtї, otelѕrї de marmѕrъ, апedѕчe, fъntъnї, bъї шi gїamiї, din kare în-sъ toate sѕnt sekѕndare пe lîngъ Sînta Sofia, minѕпata biserikъ, fъkѕtъ de Marele Isstinianŏ шi пrefъkѕtъ în temпlѕ otomanŏ. Galata, karele este în stъnga golfѕlѕї Keratiŏ, шi sѕbѕrbiѕ alŏ kaпitaleї, este шi elŏ ѕnŏ oraшŏ minѕпatŏ; asseminea шi Skѕtari saŏ Xrisoпole. Bosforѕlŏ, adikъ, strъmtoarea, ale kъrѕїa marginї шi desпre Asia шi desпre Eѕroпa sѕntŏ koпerite kѕ палаtѕrї mъreцe шi kѕ sate ѕnite ѕnele de altele, formeazъ ѕnŏ oraшŏ пъпъ la Marea Neagrъ. Bekiѕlŏ Bizanцŏ, ѕnde sъntŏ палаtѕrile îmпъгъteшtї, se afлъ în чеlŏ întъїѕ dealŏ alŏ kolцѕlѕї askѕцitŏ alŏ triangѕlѕlѕї. Пe poalele lѕї desпre mare sъntŏ grъdinї пlъntate kѕ arborї înalцї, kѕ чinaroшї шi alцї arborї veselї шi frѕmoшї, ka în toate marginile Konstantinoпoliї În skѕrtŏ ачеstŏ oraшŏ este foarte mare, foarte пoпѕlatŏ, frѕmosŏ, avѕцitŏ, veselŏ, komerчiantŏ, шi чеlŏ maї bѕnŏ din lѕme пentrѕ kaпitalъ.

tatȣ̆ laȣdele sъntȣlȣĭ Пaȣlinȣ̆ Nola, пrekȣmȣ̆ se amintewte în Sinaksariȣlȣ̆ Latinȣ̆ la zioa de noȣъ Ianȣarie dȣпъ kalendariȣlȣ̆ Gregorian. Asseminea ши Пaggiȣ̆ în kroniчele sale sпȣne kъ la anȣlȣ̆ 326 divinȣlȣ̆ Niчeta aȣ̆ edifikatȣ̆ пatrȣ temпlȣrĭ în kȣпrinsȣlȣ̆ kiliilorȣ̆ monaшilorȣ̆, ши în чelȣ̆ întъĭȣ se fъчea rȣgъчĭȣnile în Elinewte, în чelȣ̆ alȣ̆ doilea Bessiĭ în limba lorȣ̆, în alȣ̆ treilea Armeni, ши în alȣ̆ пatrȣlea se koпjȣraȣ̆ sпiritele nekȣrate. La mȣseȣlȣ̆ Baronȣlȣĭ Brȣkentalȣ̆, la satȣlȣ̆ Aȣrilȣ̆, aпróпe de Sibiĭȣ, se vede o tablъ de aramъ kȣ semne Krewtine, gъsitъ în Transilvania; пe aчeastъ tablъ este ȣrmъtórea inskriпцiȣne: *Zosimus ex voto posuit,* adikъ Zosimȣ̆ kȣ bine-kȣvъntare s'a înmormъntatȣ̆.

CAPITULȢ̆ II.

În timпȣlȣ̆ anomalieĭ maĭ sȣsȣ̆ zisъ a Imпeriȣlȣĭ Romanȣ̆, Dako-Romaniĭ trъeaȣ̆ în liniwte. Dȣпъ mórtea lȣĭ Konstantinȣ̆ aȣ̆ înчeпȣtȣ̆ îndatъ noĭ tȣrbȣrъrĭ în Imпeriȣlȣ̆ Romanȣ̆; soldaцiĭ în a kъrora mъпъ sta sórta împъraцilorȣ̆, пentrȣ sigȣranцa Domnieĭ чelorȣ̆ treĭ mowtenitorĭ, aȣ̆ ȣчisȣ̆ пe ȣnkiĭ ши пe veriĭ lorȣ̆, krȣцъndȣ̆ nȣmaĭ пe Iȣlian aпostatȣlȣ̆. Aпoĭ s'aȣ̆ împъrцitȣ̆ Imпeriȣlȣ̆ în treĭ; Konstanцiȣ̆ a lȣatȣ̆ orientȣlȣ̆ ши пъrцile Traчieĭ; Konstantinȣ̆ a lȣatȣ̆ пъrле aпȣsane desпre Oчeanȣ̆, iar Konstantȣ̆ Afrika [1], Ilirikȣlȣ̆

D. Chr. 337.

---

1 Afrika este a treĭa пarte din lȣmea veke, maĭ mikъ de kъtȣ̆ Asia ши пeste treĭ orĭ maĭ mare de kъtȣ̆ Eȣroпa. Se xotъrawte: kȣ Asia desпre resъritȣ̆ kȣ istmȣlȣ̆ de Sȣieцĭ, kȣ Marea Roшie ши kȣ Oчeanȣlȣ̆ Indikȣ̆; desпre nordȣ̆ kȣ Mediterana kare o desпarte de Eȣroпa пrin strimtoarea Gibraltarȣ̆; desпre aпȣsȣ̆ kȣ Oчeanȣlȣ̆ Atlantikȣ̆ ши Etioпikȣ̆; desпre sȣdȣ̆ ĭarъшĭ kȣ Oчeanȣlȣ̆ Etioпikȣ̆. Maĭ întъiȣ̆ se nȣmĭa Libia, dȣпъ fiĭka împъratȣlȣĭ Eпafȣ̆, fiĭȣlȣ̆ lȣĭ Joĭe ши alȣ̆ Memfi; saȣ̆ dȣпъ пoeцĭ, fiĭka Oчeanȣlȣĭ ши alȣ̆ Пomfoligieĭ. Afrika s'a nȣmitȣ̆ dȣпъ Afrȣ, fiĭȣlȣ̆ lȣĭ Libiȣ̆ Erkȣle, karele a dominat'o ш.ч.l.

La Romanĭ nȣ era tótъ kȣnoskȣtъ, afarъ de oпtȣ̆ пrovinцiĭ: Afrika пroпrie, Nȣmidia, Triпole, Bizaчene, Чezarika, Maȣritanias, ши Maȣritania Tengitanъ. Kȣ toate kъ mȣlte пъrцĭ ши astъzĭ sъntȣ̆ înkъ nekȣnoskȣte, totȣшĭ se maĭ kȣnoskȣ̆ împъrъцiile lȣĭ Fesȣ̆ ши ale Marokȣlȣĭ, пrovinцiile Пiratiчe desпre Mediterana, Algerȣ̆, Tȣnisȣ̆ ши Triпoli; Egiпtȣlȣ̆ între Marea Roшie ши Mediterana în kare este Kairȣlȣ̆ mare ши Aleksandria, orawȣ̆ însemnatȣ̆ пentrȣ marele seȣ̆ komerцȣ̆; Zaxara чelȣ̆ maĭ mare de-

ши Kreta [1]; însъ jȣnele Konstantinȣ̆ neшȣlцȣmindȣ-se, ши skȣlъndȣ-se asȣпra lȣĭ Kostantȣ̆, fȣ ȣчisȣ̆ de elȣ̆ în anȣlȣ̆ 340 dȣпъ Kristȣ̆. Atȣnчea skȣlъndȣ-se doĭ noĭ îmпъraцĭ пroklamaцĭ de kъtre soldaцĭ: Magnenцiȣ̆ în Afrika ши Bretanikȣ̆ în Пanonia, Magnenцiȣ̆ a ȣчisȣ̆ пe Konstantȣ̆ la Elena din Пirineiĭ Galieĭ [2]; darъ пeste пȣцinȣ̆, dȣkъndȣ-se asȣпra lorȣ̆

шertȣ̆ (пȣstiȣ) nisiпosȣ̆ din lȣme; Senegambia, sȣb zona чea maĭ fierbinte ши maĭ morbiчĭoasъ, ȣnde lokȣitoriĭ sъntȣ̆ negri; Negriцia saȣ̆ Etioпia veke, kȣ пъmъntȣlȣ̆ чelȣ̆ maĭ sterпȣ̆, aĭ kъreĭa lokȣitorĭ sъntȣ̆ negri ши se batȣ̆ пȣrȣrea între dъnшiĭ; Nȣbia, desпre Marea Roшie, kare se otъrъшte kȣ Eгiptȣlȣ̆ ши se ȣdъ de Nilȣ̆; Abisinia saȣ̆ Xambesia ȣnde sъntȣ̆ sorginцele Nilȣlȣĭ, kȣ lokȣitoriĭ arъшiĭ ши femeĭ faorte frȣmoase ши fokoase; Gȣineea, desпre marginele Oчeanȣlȣĭ Aпȣsanȣ̆ de ȣnde esse пrodȣktele чele maĭ bȣne, пiпerȣ̆, kafe, dinцĭ de elefantȣ̆ ши sklavĭ; Imпeriȣlȣ̆ Kongo, desпre Gȣineea ȣnde se eserцъ Kristianismȣlȣ̆; Monomotaпa, kare odinioarъ avea ȣnȣ̆ singȣrȣ̆ îmпъratȣ̆, ĭar astъzĭ 7, de ȣnde vinȣ̆ lemne пreцioase ши maĭ kȣ seamъ aȣrȣ̆, kȣ lokȣitoriĭ negri; Sankvebarȣ̆, kare se întinde desпre Oчeanȣlȣ̆ Indikȣ̆ пъпъ la intrarea Mъreĭ Roшiĭ, mare пъmъntȣ̆ bъltosȣ̆, vekea пatrie a Цiganilorȣ̆; ши kaпȣlȣ̆ de Boaпsпeranцa, marginea чea maĭ sȣdikъ a Afriчeĭ saȣ̆ a Kafrieĭ, a kъreĭa lokȣitorĭ sъntȣ̆ negri ши maĭ selbatiчĭ de kъtȣ̆ toate чelelalte пoпoare ale Afriчeĭ, maĭ alesȣ̆ Xotentoцiĭ, din kare se tragȣ̆ Цiganiĭ Nomazĭ din Moldova, Цeara Mȣnteneaskъ ши Transilvania, kare se kĭamъ Netoцĭ, vĭeцȣindȣ̆ în шotre, selbatiчĭ ши nekȣraцĭ.

În Afrika este nȣmaĭ ȣnȣ̆ mȣnte mare, nȣmitȣ̆ Atlasȣ̆, ale kъrȣĭa vîrfȣrĭ sъntȣ̆ пȣrȣrea koпerite kȣ ninsoare.

Nȣmaĭ treĭ rĭȣrĭ пrinчiпale sъntȣ̆ în Afrika: Nilȣlȣ̆, kare пȣrчede din Abisinia ши se varsъ пrin treĭ gȣrĭ în Mediterana; Senegalȣlȣ̆, чe kȣrge sпre rъsъritȣ̆ ши dъ în Oчeanȣlȣ̆ Atlantikȣ̆; ши Kambia kare, sпre sȣdȣlȣ̆ Senegalȣlȣĭ kȣrgъndȣ̆ totȣ̆ sпre rъsъritȣ̆, se varsъ ĭarъшĭ în Oчeanȣlȣ̆ Atlantikȣ̆.

1 Kreta este o mare insȣlъ în Arxiпelagȣ̆, în formъ lȣngъreaцъ, întinzъndȣ-se de la rъsъritȣ̆ sпre aпȣsȣ̆. Lȣngimea eĭ este ka de 280 mile, lъrgimea ka de 60 ши înkȣngĭȣrȣlȣ̆ ka de 600. Desпre rъsъritȣ̆ se ȣdъ de Marea Karпatikъ, desпre sȣdȣ̆ de чea Libikъ, desпre aпȣsȣ̆ de чea Ionikъ, ши desпre nordȣ̆ de чea Kretikъ. Are maĭ mȣlцĭ mȣnцĭ riпoшĭ, din kare, чelȣ̆ maĭ mare este Ida, ȣnde aпróпe este sпelȣnka Labirintȣlȣĭ lȣĭ Minoȣ̆. Klimatȣlȣ̆ este de o temпeratȣrъ foarte feriчitъ, ши пъmъntȣlȣ̆ foarte пrodȣktivȣ̆. Kaпitala eĭ este Kandiea.

2 Пirineiĭ sъntȣ̆ mȣnцiĭ чeĭ maĭ însemnaцĭ kare desпartȣ̆ пe Isпania de Galia. Isпanioliĭ ĭĭ nȣmeskȣ̆ *Los Montes Pirineos*. Aчeшtĭ mȣnцĭ se întindȣ̆ de la rъsъritȣ̆ sпre aпȣsȣ̆ în lȣngime de 85 lege Isпaniole din limanȣlȣ̆ sakrȣ alȣ̆ Venereĭ, чe este în marginea mъreĭ Mediterane, пъпъ

Konstanțiŭ, пe Bretanikъ l'aŭ bъtutŭ mi dъпъ rъgъminцĭ l'aŭ ertatŭ, iar пe Magnenцiŭ învingъndъ'lŭ în doъъ bъtъĭ, elŭ singъrŭ s'aŭ sinъчisŭ. Dъпъ aчestea în anъlŭ 353 rъmъindŭ singъrŭ Konstanцiъ monarkŭ, s'aŭ dъsŭ asъпra lъĭ Iъlianŭ, karele se пroklamase Aъgъstŭ; dar пъпъ a пъ se bate, a mъritŭ пe drъmŭ în anъlŭ 361.

Nota II. În anъlŭ 1803, s'aŭ gъsitŭ aпróпe de Sibiĭъ în Transilvania mъlte monete de aъrŭ, avъndŭ пe de o пarte treĭ împъraцĭ kъ sчeпtrъrĭ, mi пe de alta Korbŭ kъ laъrŭ în чiokŭ. Aчestea se vede kъ sъntŭ de пe timпъlŭ mouteпitorilorŭ Marelъĭ Konstantinŭ, fiindŭ kъ de desъbtŭ se destingŭ kъte-va litere din kare se dedъkŭ пъmele lorŭ.

CAPITULŬ III.

În mijlokъlŭ aчestorŭ tъrbъrъrĭ чe aŭ sgъdъitŭ Imпeriъlŭ Romanŭ, Goцi, kъzъndŭ asъпra Daчieĭ, aŭ sъ-пъs'o mi aŭ împъrцit'o în kiпъlŭ ъrmъtorŭ: Erъliĭ [1], mi Ostrogoцiĭ [2] aŭ lokъitŭ пartea rъsъriteanъ a Daчieĭ desпre Пontъlŭ-Eъsinŭ, Gepiziĭ [3] mi Vizigoцiĭ [4], пartea apъsanъ. Dъпъ aчeastъ kъчerire, învingъtoriĭ s'aŭ amalgamatŭ kъ învinmiĭ Dako-Romanĭ, kare fъseserъ liberĭ maĭ la 100 de anĭ. D. Chr. 350—361.

Iъlianŭ aпostatъlŭ, de kare se temea tóte пoпórele bar-

---

la St. Sebastian, în marginea Oчeanъlъĭ Kantabrikŭ. Aчemtĭ mъnцĭ, dъпъ diversele lokalitъцĭ пe ъnde se întindŭ, пriimeskŭ mi alte пъmirĭ; ĭar Elena, saŭ kъmŭ se ziчe de пoпorŭ Elna, este ъnŭ orъmelŭ amezatŭ пe ъnŭ dealŭ lъngъ riъlŭ Texŭ, la пoalele Пirineilorŭ.

1 Erъliĭ era ъnŭ пoпorŭ Germanŭ din Vestfalia de astъzĭ, kare are desпre rъsъritŭ Saksonia de josŭ, desпre nordŭ Marea Germanikъ, desпre apъsŭ Olanda mi Rinъlŭ, mi desпre sъdŭ Rinъlŭ de sъsŭ. În timпiĭ пriimitivĭ aiчĭ lokъĭaŭ mi Ostfaliĭ, пoпorŭ чe se trage din marea seminцie Germanikъ a Saksonilorŭ, dar пъmele aчestora de demъltŭ s'a stinsŭ пъstrъndъ-se пъmaĭ aчelŭ de atъzĭ alŭ Vestfalilorŭ.

2 Ostrogoцiĭ era ъnŭ пoпorŭ din пartea borealъ a Goцieĭ Sveчiчe, kare de a doъa oarъ venise în Daчia. Vezĭ пartea a II. Kaпŭ VII, la note.

3 Gepiziĭ, lokъitorĭ aĭ Sarmaцieĭ Eъroпeпe, se sekoteskŭ ъna kъ Geцiĭ mi Daчiĭ. Eĭ aŭ lъatŭ aчeastъ пъmire de la lъпta пedestrъ.

4 Vizigoцiĭ, sъntŭ ъnŭ пoпorŭ din Goцia Sveчikъ. Vezĭ П. II. K. VI.

bare прекȣmŭ шi Goцiĭ, a voitŭ sъ vie asȣпra lorŭ kȣ tóte kъ eĭ n'aŭ fostŭ kȣtezatŭ a'ĭ da kъtŭ de пȣцinŭ kȣvъntŭ; пȣ aпȣkъ însъ a-шĭ îmпlini skoпȣlŭ, kъчĭ în rъsboiȣlŭ чe avea kȣ Saпorŭ îmпъratȣlŭ Пermilorŭ kъпъtъndŭ o пlagъ de mórte, în anȣlŭ 363 a mȣritŭ. Îmпъrъцindŭ dȣпъ aчeasta Iovianŭ, bъrbatŭ пlinŭ de bȣnъtate шi de religiositate, s'a împъkatŭ kȣ Saпorŭ, darъ viindŭ la Konstantinoпole, пe kale s'aŭ înbolnъvitŭ шi a mȣritŭ în anȣlŭ 364 la Dada-Stana.

Lȣъndŭ împъrъцia Romanъ fraцiĭ Valentinianŭ I шi Valesŭ, ȣnȣlŭ aŭ lȣatŭ aпȣsȣlŭ шi чelŭ-l-altŭ rъsъritȣlŭ. Dar Valentinianŭ de mînie kъzъndŭ în aпoпleksie, a mȣritŭ în anȣlŭ 375. Dȣпъ mórtea aчestȣĭa, Romaniĭ aŭ пrokĭematŭ împъratŭ пe fratele seŭ Valentŭ. Atȣнчe Xȣniĭ[1], saŭ Slaviniĭ Чimeriĭ, viindŭ în Daчia sȣb regele lorŭ Rȣa, aŭ gonitŭ пe Goцĭ шi пe mȣlцĭ din Dako-Romanĭ, kariĭ kȣ

D. Chr. 364.

1 Xȣniĭ se ziчe kъ s'aŭ nȣmitŭ aшa de la riȣlŭ Xȣmna; dar toцĭ aȣtoriĭ se învoeskŭ a ziчe kъ maĭ nainte se nȣmeaŭ Xȣnosчiцĭ шi maĭ пe ȣrmъ s'aŭ nȣmitŭ nȣmaĭ Xȣnĭ, kȣ toate kъ desпre originea шi desпre gȣvernȣlŭ lorŭ vorbeskŭ în mȣlte feliȣrĭ. Din kroniчele kineze se vede kъ eĭ eraŭ koloniĭ din naцiȣnea, kare dȣпъ amestekarea limbilorŭ, a lъsatŭ kъmпȣlŭ Senaarŭ шi, dȣkъndȣ-se în пъrцile Asieĭ, aŭ întemeétŭ împъrъцia lorŭ aпróпe de Kinezĭ înfloritóre în anȣlŭ 210 înainte de Kristŭ sȣb regiĭ Taneoĭ; dar în anȣlŭ 49 dȣпъ Kristŭ, dȣпъ чertele ȣrmate între Пȣnȣxŭ шi Пeȣ, imпeriȣlŭ lorŭ a slъbitŭ, шi în anȣlŭ 93 învingъndȣ-se Taneoiĭ de kъtre Kinezĭ шi s'aŭ alȣngatŭ. Dȣпъ aчeasta, maĭ întъĭ aŭ lъkȣitŭ пe lъngъ sorginцele riȣlȣĭ Iaĭxŭ, sȣb nȣme de Tieleĭ saŭ Tebegeĭ, koпrinzъndŭ Baшkiria шi Bȣkaria; пe ȣrmъ, strъmtorъndȣse de kъtre Tatariĭ Toпaĭ, aŭ aпȣkatŭ sпre Volga шi Tanaisŭ, шi lakȣlŭ Meotide; de akolo îmпrъшtiindȣ-se în Eȣroпa, s'aŭ aventȣratŭ în tóte пъrцile пeste 300 de anĭ. Kronologia Ȣngarieĭ ziчe kъ, în anȣlŭ 374 aŭ trekȣtŭ riȣlŭ Tanaisŭ, sȣb kъrma generalȣlȣĭ lorŭ Balemberŭ, шi s'aŭ revъrsatŭ пeste Eȣroпa. Iarъ Zosimŭ astfeliȣ vorbeшчe: „Aчeшtia Xȣnĭ se nȣmeaŭ, „dar se kȣvenea a-ĭ nȣmi Sчiцĭ imпeriali, saŭ пrekȣmŭ ziчe Erodotŭ kъ „lъkȣea пe aпróпe de Iстrȣ o seminцie de ómenĭ debilĭ nȣmiцĭ Simȣsŭ *, „kare aŭ trekȣtŭ din Asia în Eȣrona kъndŭ s'a sпartŭ пъmъntȣlŭ Bo- „sforȣlȣĭ Чimerianŭ."

* Пe aчeшtia Kedrinosŭ îĭ împarte în albĭ, neȣtalimцĭ, шi Sebarĭ, nȣmindȣ-ĭ Slavinĭ; ĭar kȣvъntȣlŭ Tanteioŭ, în limba Xȣnilorŭ însemneazъ fiĭ alŭ чerȣlȣĭ, kare era titlȣlŭ aчestorŭ monarшĭ. Xȣniĭ eraŭ împъrцiцĭ în maĭ mȣlte korпȣrĭ, aveaŭ maĭ mȣlцĭ domnitorĭ, шi aflъndȣ-se aпróпe de Kina fъчeaŭ adese пъvъlirĭ, dȣпъ kare Kineziĭ aŭ fъkȣtŭ aчelŭ întinsŭ пъrete, lȣngŭ de 400 stadiĭ aпróпe.

voea împъratȣlȣĭ Valentȣ s'aȣ strъmȣtatȣ în Traчia. Пeste пȣџinȣ însъ, sȣпъraџĭ de generaliĭ Romanĭ, s'aȣ revoltatȣ шi ȣnindȣ-se kȣ Xȣniĭ, aȣ bъtȣtȣ пe generalȣlȣ Liчiniȣ, шi aȣ kъlkatȣ пrovinџiile шi чetъџile Romane. De atȣnчe sȣпъrъndȣ-se Valentȣ, s'a dȣsȣ asȣпra lorȣ; aпróпe de Adrianoпole fъkъndȣ-se bъtae шi învingîndȣse, Balentȣ s'a askȣnsȣ
Dupe Chr. 375. într'o kasъ џъrъneaskъ, kъreĭa Goџiĭ ĭ-aȣ datȣ fokȣ fъrъ a шti чine era askȣnsȣ akolo.

Dȣпъ aчeasta Goџiĭ, ka învingъtorĭ, s'aȣ rъvъrsatȣ asȣпra Mesieĭ, Traчieĭ, Maчedonieĭ, Tessalieĭ [1], Axaieĭ [2], шi asȣпra Eladeĭ întregĭ [3]; asemenea шi Dako-Romaniĭ fȣgarĭ de

---

1 Tessalia шî a lȣatȣ nȣmele de la Tessalȣ, fiĭȣlȣ lȣĭ Emonȣ. Ea este desȣпre пartea nordikъ a Greчieĭ пroпiĭ, шi se desпarte de ea пrin o linie чe se întinde de la înfȣndъtȣra golfȣlȣĭ Ambraчikȣ пъпъ la aчeea a Maliakȣlȣĭ. Desпre rъsъritȣ are Marea Egee, desпre nordȣ Maчedonia, desпre aпȣsȣ Eпirȣlȣ, de kare se desпarte пrin Mȣntele Пindȣ, шi desпre sȣdȣ Beoџia. Mȣnџiĭ seĭ sъntȣ: Olimпȣlȣ, чelȣ maĭ înaltȣ, шi Ossa saȣ Kissavȣlȣ, între karĭ este Temпe, saȣ Bamba de astъzĭ. Ea se îmпarte în чinчĭ: Tessaliotida, kȣ kaпitala Пatra saȣ Пatraџikȣ; Ftiotida, kȣ kaпitala Zitȣni saȣ Farsala; Estiotida, kȣ kaпitala Trikala, ȣnde sъntȣ шi monastirile de mȣnte; Пelasgiotida, kȣ kaпitala Larissa, шi metroпola Tessalieĭ întregĭ; шi Magnesia, Zagora de astъzĭ, kȣ kaпitala Dimitriada.

2 Kȣ tóte kъ Omerȣ nȣmeшte пe toџĭ Eliniĭ Axaĭ, шi aпoĭ Romaniĭ пrin Axaĭa înџelegeaȣ Elada пroпrie, Axaĭa însъ este nȣmaĭ пartea din Пeloпonesȣ kare se întinde în sȣsȣ sȣпre golfȣlȣ Korintiakȣ шi o пarte пȣџinȣ afarъ din golfȣ. (N'aȣ ajȣnsȣ însъ Goџiĭ пъпъ akolo, niчĭ n'aȣ intratȣ în Пeloпesȣ). Se otъreшte desпre nordȣ-estȣ kȣ Siчionia, шi desпre sȣdȣ-vestȣ kȣ Elida шi kȣ golfȣlȣ Korintiakȣ. La intrarea aчestȣĭ golfȣ este oraшȣlȣ vekĭȣ Vatra, faĭmosȣ шi în vekime шi astъzĭ пentrȣ пȣsъчĭȣnea sa чea frȣmósъ шi veselъ, пentrȣ mȣlџimea aпelorȣ шi kalitatea пrodȣktelorȣ sale, шi пentrȣ komerџȣlȣ seȣ. Laonikȣ, în kartea a 7-ea, o nȣmeшte Axaĭa чea ferichе. Akolo este пe шesȣlȣ Пatreĭ, ȣnȣ чinarosȣ bъtrъnȣ de doъ miĭ de anĭ шi minȣnatȣ пentrȣ mъrimea шi întinderea ramȣrilorȣ sale. Axaiĭ aȣ statȣ glorioшĭ шi onoraџĭ între toџĭ Eliniĭ пe timпȣlȣ lȣĭ Agamemnone, шi alȣ esпediџiȣneĭ lȣĭ asȣпra Troeĭ. Eĭ aveaȣ ȣnȣ Senatȣ, doĭ domnitorĭ, шi ȣnȣ notariȣ, шi atъtȣ de tare era gȣvernȣlȣ шi dreпtatea lorȣ, în kъtȣ Eliniĭ de пrin alte пrovinџiĭ veneaȣ la eĭ de se jȣdekaȣ la neînџelegerĭ. Kĭarȣ шi dȣпъ Aleksandrȣ, Axaiĭ s'aȣ distinsȣ пrin înџelenчĭȣnea пolitikъ a lȣĭ Aratȣ шi пrin virtȣџile militare ale lȣĭ Filoпimenȣ; шi faĭmosȣlȣ atletȣ Xilon, era nъskȣtȣ în Пatra.

3 Elada, nȣmele чelȣ mare шi faĭmosȣ în timпȣrile vekĭ, lȣatъ în întregȣlȣ,

frika Xsnilorŏ, s'aŏ rъsпъnditŏ în zisele provinчiĭ, oksпъndъ-se ks viaца пъstoreaskъ, kare era maĭ komodъ pentrs snŏ poporŏ rъtъчitoris. (Vezĭ Partea II, Kanŏ XVI, la note).

Пe timпiĭ aчeĭa Dako-Romaniĭ, dsпъ Niчeta de kare s'a vorbitŏ, aŏ avstŏ episkopŏ пe Teotimŏ, karele propaga evangelislŏ în tóte Daчiile, ші se пsmea zeslŏ Romanilorŏ dsпъ mъrtsrisirea lsĭ Sozomens.

se otъreште desпre rъsъritŏ ks Marea Egee, desпre ssdŏ ks чea Kretikъ, desпre apssŏ ks чea Ionikъ, ші desпre nordŏ ks msпцiĭ Sardiчĭ, kari o desпartŏ de Ilirikŏ, de Mesia, ші de rislŏ Nesss, чe o desпarte de Traчia. În Elada se sokotea ші Kreta, ші чelelalte insle din Egeea. Maĭ tъrziŏ nsmele eĭ a trekstŏ ші în Siчilia ші în Italia, snde o mare parte s'a nsmitŏ Elada Mare; asemine ші în Asia, snde o parte s'a nsmitŏ Elada Asiatikъ. Nsmele i se trage de la Elenŏ, fiĭslŏ lsĭ Deskalionŏ ші alŏ Pireĭ. Esropeiĭ aŏ nsmit'o Greчia, dsпъ snŏ rege, nsmitŏ Greks. Dsпъ Marele Konstantinŏ, karele mĭ-a mstatŏ tronslŏ înposa Romъ Konstantinopole, s'aŏ nsmitŏ Rsmeli (saŏ цeara Romeĭ.) Пъrцile Eladeĭ sъntŏ: Albania, ks kapitala Skstari saŏ Skondra; Epirslŏ, ks kapitala Ianina; Etolia, ks kapitala Braxori, ші ks oraшele Messolongi ші Anatolikŏ; Lokrida ks kapitala Naspaktŏ; Dorida, ks kapitala Lidorika; Foчida, ks kapitala Salona, snde era o datъ ші orakslslŏ de la Delfĭ alŏ lsĭ Apolopŏ; Dorida Opsпцia, ks kapitala Zitsni; Beoцia, ks kapitala Tebe; Atika, ks kapitala Tessaloniчe; ші Пoloponesslŏ, saŏ Moreea, kare e o peninsslъ, ші se sneште ks Atika prin snŏ istmŏ de шease mile. Aчeastъ peninsslъ din înчepstŏ se nsmea Egealia, пe srmъ Asia, apoĭ Argos ші Пelasgia, maĭ пe srmъ Пeloponesŏ, dsпъ Пelops fiĭslŏ lsĭ Tantalŏ, ks 1300 anĭ înainte de Kristŏ. Astъzĭ însъ se nsmeште Moreea dsпъ mslцimea moreelorŏ, saŏ a dszilorŏ (agszĭ.) Elada are în lsngime ka 600 ĭar în lsngime ka 175 mile. Se îmпъrцea din vekime în optŏ regatsrĭ ші repsbliчe: Korintslŏ, ks oraшŏ de aчeastъшĭ nsmire; Siчionia, snde astъzĭ ns este oraшŏ; Axaĭa ks oraшele Пatra, Bostiцa ші Kalasrenta; Elida, snde se fъчeaŏ lsntele olimпiaчe, ks kapitala Gastsni; Arkadia, ks oraшŏ omonimŏ; Messinia, ks чetъцile Metone ші Korone; Laчedemonia, ks kapitala Mistres, ші ks oraшŏ mare Kalamata; ші Argeĭa, ks oraшslŏ Argosŏ, ші ks чetъцile Anapli ші Monemvasia. Astъzi însъ totŏ Xersonesslŏ se împarte în 24 jsdeцe, tsrчeште kadiliksrĭ, ssbt o satrapie, a kъreĭa oraшŏ este Tripoliцa, oraшŏ alŏ Arkadieĭ ші kapitala Пoloponesslsĭ întregŏ. *

* Astorslŏ skrie aчeste înainte de restasrarea Greчieĭ; prin srmare aчeastъ цarъ astъzĭ are altъ împъrцire.

[Nota tradsktorslsĭ].

KAPITULŬ IV.

Dupe Chr. 387. Cromer. Lъsъndŭ îmпъrъџia Graџianъ, ші ачеста învinгъndŭ пе Goџĭ, ĭ-a îпninsŭ пeste Dъnъre. Atъnче ші din fъgariĭ Dako-Romъnĭ mъlџĭ întorkîndъ-se în Daчia, шĭ aŭ lъatŭ lokъrile че aveaŭ în пatria lorŭ. Graџianŭ, lъsъndŭ imпeriъlŭ Orientъlъĭ пe seama marelъĭ Teodosiŭ, a пlekatŭ спre Okчidentŭ asъпra Goџilorŭ ші a Alamanilorŭ [1], kariĭ infestaŭ Galia, ші înfrъngъndъ-ĭ kъ totъlŭ, s'a repezitŭ asъпra lъĭ Massimŭ karele se пrekĭemase îmпъratŭ în Bretania. Akolo însъ, trъdatŭ de însъшĭ oшtirea sa, ші datŭ în mъna generalъlъĭ Andragatŭ, se ъчise în anъlŭ 383. Dъпъ ачеста, lъsъndŭ îmпъrъџia fratele seŭ Valentinianŭ II, fъ ші ачеста gonitŭ de Massimŭ în anъl 387.

Dupe Chr. 387. Amphiloch. Arseniu. În amestekъtъrile ачесте marele Teodosiъ n'a пъtъtŭ sъ vie în ajъtorъlŭ lъĭ Graџianŭ ші Valentinianŭ, kъчĭ avъ a se bate kъ Goџiĭ, пe kari isbъti a-ĭ goni din tótъ Traчia. Atъnче Xъniĭ aŭ trimisŭ solĭ kъ че-

1 Alamania, пъmitъ de Galĭ *Allemagne*, este Germania, ші se пъmeшte пroпriъ imпerialŭ Teotonikŭ, saŭ Germanikŭ; maĭ tъrziŭ i s'a datŭ ші пъmele de Imпeriŭ Romanŭ. Ea se otъreшte kъ Marea Baltikъ, kъ Dania, kъ Marea Germanikъ, kъ Olanda, kъ Galia, kъ Elveџia, kъ Italia, kъ Marea Adriatikъ, kъ Ŭngaria, kъ Galiџia ші kъ Пrъsia. Are чinчĭ rîъrĭ însemnate: Dъnъrea; Rinъlŭ, kare пъrчede din Elveџia, ші dъ în Marea Germanikъ; Vezerŭ, kare пъrчede din Frankonia, ші ъnitŭ kъ Bera ші Fъnda dъ în Marea Germanikъ; Elba, kare пъrчede din mъnџĭ dintre Boemia ші Silesia, ші se varsъ totŭ akolo; ші Oder, kare пъrчezъndŭ din Moravia se varsъ în Marea Baltikъ. Germania se îmпarte în noъъ чerkъrĭ: Aъstria kъ kaпitala Viena; Bavaria, kъ kaпitala Monakĭъ; Virtembergŭ kъ kaпitala Stъtgardŭ; Frankonia, kъ kaпitala Nъrembergŭ; Rinъlŭ de sъsŭ, kъ kaпitala Kasselŭ, ші kъ oraшъlŭ Frankfortŭ; Rinъlŭ de josŭ, kъ kaпitala Aшafenbъngŭ; Vestfalia, kъ kaп. Minsterŭ; Saksonia, kъ kaп. Dresda ші kъ marele oraшŭ komerџantŭ Linska: în ачестŭ чerkŭ se koпrinde ші elektoratъlŭ Magdembъrgŭ, sъb regele Пrъsieĭ, alŭ kъrъĭa kaпitalъ este Berlinъlŭ. Bъrgъndia se ъnise kъ Franџa sъb Naпoleon Bonaпarte, ĭar dъпъ kъderea ачестъĭa ĭarъшĭ s'a deslipitŭ, ші s'a restaъratŭ în starea sa de maĭ nainte. Пrovinџiile kare nъ atъrnŭ de niчĭ ъnŭ чirkŭ sъntŭ: dъkatъlŭ Boemieĭ, kъ kaпitala Пraga; Moravia, kare nъ are niчĭ ъnŭ oraшŭ însemnъtorŭ; Silesia, kъ kaпitala Breslaŭ, ші Laъsiџŭ.

rere de паче, пе kari пrimindв-ĭ marele Teodosiв, le-a înkвviinцatŭ sъ lokвiaskъ între rîвrile Drava [1], ші Sava [2]; kв tóte aчeste barbariĭ пeste пвцinŭ iarъшĭ aŭ înчeпвtŭ a kъlka Traчia, dвпъ kare marele Teodosiв, dвkъndв-se asвпra lorŭ, ĭ-a învinsŭ ші a gonitŭ пeste Dвпъre пe toцĭ Xвniĭ, Sчiцiĭ, Goцiĭ, Geцiĭ, ші alцĭ barbarĭ kari eraŭ вniцĭ kв aчeшtia. Dвпъ aчeasta, пlekъndŭ ші asвпra вsвrпatorilorŭ din Okчidentŭ, a вчisŭ пe Massimŭ ші пe Andragatŭ, ші a întъritŭ пe Valentinianŭ пe tronвlŭ îmпъrъцieĭ în anвlŭ 388. Biindŭ апoĭ la Konstantinoпole, earъшĭ s'a dвsŭ asвпra barbarilorŭ kari пrъdaŭ Maчedonia ші Traчia, ші sfъrъmъndв-ĭ, s'a reпezitŭ îndatъ asвпra rebelвlвĭ Argobastŭ, karele вчisese пe Valentinianŭ în anвlŭ 392, ші пrekiemase îmпъratŭ пe Eвgeniв. Ajвngъndŭ akolo îmпъratвlŭ, ші fъkъndŭ rъsboiв, пe Eвgeniв l'a вчisŭ, ĭar Argobastŭ s'a sinвчisŭ. Dвпъ aчeastъ învingere, kъzъndŭ la grea bólъ, a mвritŭ în anвlŭ 345, lъsъndŭ moшtenitorŭ îmпъrъцieĭ пe Arkadiŭ ші Onoriв.

CAPITULŬ V.

Dako-Romaniĭ aflъndв-se sвbjвgaцĭ de kъtrъ Xвnĭ, se sвпвneaŭ învingъtorilorŭ; ĭar пoпórele barbare întъrindв-se, aŭ sekatŭ пвterile imпeriвlвĭ Romanŭ. Dвпъ mórtea lвĭ Teodosiв, îmпъrцindв-se imпeriвlŭ, Arkadiŭ, omŭ frikosŭ ші nekaпabilŭ, a lвatŭ Orientвlŭ, ĭarъ Onoriв, omŭ mikŭ de sвfletŭ, nesokotitŭ, пrostŭ, a lвatŭ Okчidentвlŭ. De la aчeştĭ îmпъraцĭ înчeпe kъderea ші tikъloшia imпeriвlвĭ Romanŭ. Xвniĭ, Goцiĭ, Vandaliĭ [3] ші alte пoпóre barbare infestaŭ Alamania ші Galia [4] în tótъ întinderea sa (kare însъ D. Chr. 395.

1 Drava, kare se ziчe ші Darв, ші Drina, пвrчede dintre xotarъle Tirolвlвĭ, ші пriimindŭ maĭ mвlte alte пъrae, se varsъ în Dвпъre.

2 Marele Gregoriв пe Xвniĭ aчeшtia ĭĭ пвmeшte Slavĭ; se vede kъ sъntŭ Kroaцiĭ de astъzĭ, kъчĭ dintrв înчeпвtŭ eĭ sъntŭ чeĭ maĭ vekĭ lokвitorĭ între Draв ші Sava.

3 Ŭnŭ пoпorŭ Germanikŭ.

4 Galia saŭ Franцa éste o пarte a Eвroпeĭ, kare se întinde în lвngime de la rъsъritŭ sпre aпвsŭ 140 mile, ĭar în latŭ de la sвdŭ sпre nordŭ пeste 120 mile. Se otъreшte desпre rъsъritŭ kв Olanda, kв Germania, (пrin

nǔ era aшa nonǔlatъ ka astъzĭ), Isnania [1], Italia [2], шi Afri-

Rinǔ) kǔ Elveцia шi Italia (nrin Alnĭ); desnre sǔdǔ kǔ Mediterana (în kare sъntǔ insǔlele Korsika шi Elba) шi kǔ Isnania (nrin IIirineĭ); desnre anǔsǔ kǔ Oчeanǔlǔ Atlantikǔ; шi desnre nordǔ kǔ Marea Germanikъ. Чeĭ maĭ nalцi mǔnцĭ aĭ Galieĭ sъntǔ: desnre Italia Alniĭ, шi desnre Isnania IIirineiĭ. Din Alnĭ aчeĭ koneriцĭ nǔrǔrea kǔ ninsóre fakǔ narte din Savoĭa; între aчeшtiea este чelǔ maĭ înaltǔ mǔnte din lǔme, kare se nǔmeшte *Mont-Blanc*, karele are maĭ mǔltǔ de jǔmъtate milъ 'nъlцime, saǔ 14,000 niчóre. Galia are natrǔ riǔrĭ nrinчinale: Loara, чe kǔrge snre sǔdǔ шi dъ în Oчeanǔlǔ Atlantikǔ; Seĭna, чe nǔrчede din mǔnцiĭ чeĭ maĭ din lъuntrǔ aĭ Galieĭ шi kǔrgъndǔ snre nordǔ treчe nrin IIarisǔ шi se varsъ în Kanalǔlǔ Atlantikǔ; Garona, чe nǔrчede din IIirineĭ шi dъ în Oчeanǔlǔ Atlantikǔ; Ronǔlǔ, kare nǔrчezъndǔ din Elveцia шi trekъndǔ nrin lakǔlǔ Geneveĭ, intrъ în Galia, шi anoĭ kǔrgъndǔ snre sǔdǔ, dъ în Mediterana; Rinǔlǔ formeazъ limitele între Germania шi Galia, din Elveцia nъnъ la regatǔlǔ Olandeĭ. (Vezĭ Elveцia.)

Galia din vekime, dǔnъ timnǔrĭ avea diverse îmnъrцirĭ. Astъzĭ însъ este îmnъrцitъ în 83 denertamente. Kanitala eĭ este IIarisǔlǔ, nǔmitǔ din vekime Lǔteцa;* astъzĭ are neste ǔn milion шi jǔmъtate lъkǔitorĭ, шi se sokoteшte ka kanitala lǔmeĭ чivilisate.

1 Isnania este чelǔ de ne ǔrmъ regatǔ de la otarele Eǔroneĭ, шi maĭ anronieatǔ de Afrika, de kare se desnarte ntin strъmtórea de Gibraltarǔ. Se otъreшte desnre nordǔ kǔ Galia шi kǔ Oчeanǔlǔ Atlantikǔ: desnre sǔdǔ kǔ IIortǔgalia * шi ĭar kǔ Oчeanǔlǔ Atlantikǔ; шi desnre Sǔdǔ шi rъsъritǔ kǔ Mediterana. Între riǔrile Isnanieĭ nǔцine sъntǔ însemnъtóre: Ebrǔ, чe nǔrчede din IIirineĭ шi kǔrge snre rъsъritǔ în Mediterana; Gǔadalkivirǔ, чe kǔrge snre anǔsǔ în Marea Atlantikъ; Gǔadiana, kare intrъndǔ în IIortǔgalia se faчe nlǔtitoriǔ; Tagǔ, чelǔ maĭ mare, чe kǔrge snre anǔsǔ nrin IIortǔgalia, în Oчeanǔlǔ Atlantikǔ, anróne de Lisbona. Kanitala eĭ este Madritǔlǔ.

2 Italia se komnǔne din o neninsǔlъ шi kъte-va insǔle. IIeninsǔla intrъ denarte în Marea Mediteranъ: desnre rъsъritǔ o ǔdъ golfǔlǔ Mъreĭ Adriatiчe; desnre sǔdǔ Marea Siчilieĭ, шi desnre anǔsǔ Marea Tirenikъ. Ĭar desnre ǔskatǔ kъtre nordǔ-vestǔ se otъreшte kǔ Galia шi Germania nrin Alnĭ; de akolo se nleakъ kъtre rъsъritǔ snre Elveцia, Kroaцia шi Dalmaцia. Чea maĭ mare lǔngime a sa este de 200 mile, ĭar lъцimea niчĭ în

* IIortǔgalia este nartea чea maĭ anǔsanъ a Eǔroneĭ, шi se otъreшte kǔ Isnania шi kǔ Oчeanǔlǔ Atlantikǔ. Lǔngimea eĭ se întinde de la sǔdǔ snre nordǔ. Maĭ tótъ цeara este tare mǔntósъ, dar nǔ are niчĭ ǔnǔ mǔnte mare шi însemnatǔ. Rîǔrile eĭ чele maĭ marĭ nǔrчedǔ din Isnania. Se îmnarte în 6 nrovinцiĭ: Mesonotamia, kǔ kanitala Braga; Mǔnteana, kǔ kanitala Braganцa; Beira, kǔ kanitala Чimbra; Estramadǔra, kǔ kanitala Lisbona, kare e шi kanitala regatǔlǔĭ întregǔ, ǔnde vinǔ чele maĭ marĭ vase nlǔtitóre ne Tagǔ; Alenцia, kǔ kanitala IIort-Alegro, ne malǔrile rîǔlǔĭ Donaǔ anróne de ǔnde dъ în mare; шi Algarbia, kǔ kanitala Tabira.

ka. Atꙋnчe Franчiĭ [1] aȣ aпꙋkatȣ Galia, iar Longobarziĭ [2] Italia, шi Goцiĭ Isпania [3]. Atꙋnчe kъzъndȣ шi Roma, пe

jꙋmъtate. Mꙋnцiĭ чeĭ maĭ însemnaцĭ sъntȣ: Vezꙋvꙋlȣ de lъngъ Neaпole, шi Etna din Siчilia, kare amъndoꙋъ sъntȣ vъrsъtóre de fokȣ. Doъ rîꙋrĭ maĭ însenate are: Пadꙋ saȣ Пo, karele пꙋrчede din Alпĭ шi kꙋrge sпre rъsъritȣ în Adriatika; шi Tiberꙋlȣ чe treчe пrin Roma.

1 Vezĭ Пartea I Kaпȣ IX, la note.

2 Italia, пъnъ пe timпꙋlȣ lꙋĭ Onoriꙋ, era leagъnꙋlȣ mareĭ îmпъrъцiĭ Romane. Dꙋпъ aчeasta însъ, пe timпꙋlȣ aчestꙋĭ îmпъtatȣ, aȣ venitȣ asꙋпra eĭ maĭ mꙋlцĭ barbarĭ, între kari чeĭ maĭ înfrikoшaцĭ eraȣ Goцiĭ sꙋb regiĭ lorȣ Radagaisȣ шi Alarikȣ; Radagaisȣ, înkꙋnjꙋrъndꙋ-se în mꙋnцiĭ Tesꙋlanĭ, fꙋ sfъrъmatȣ kꙋ totꙋlȣ de generalꙋlȣ Stilixonȣ; îar Alarikȣ, înkꙋцgꙋrъndȣ Roma, a lꙋat'o în anꙋlȣ 440, okꙋпъndȣ шi toatъ Italia. Dꙋпъ mórtea lꙋĭ Alarikȣ, alegъndꙋ-se rege Adaꙋlfȣ, s'aȣ dꙋsȣ asꙋпra Galieĭ. Atꙋnчe asꙋпra Italieĭ a venitȣ Atila kꙋ Xꙋniĭ, desпre kari s'a vorbitȣ maĭ sꙋsȣ. Dꙋпъ Xꙋnĭ, aȣ venitȣ Vandaliĭ; dꙋпъ aчeшtia, kꙋ ajꙋtorꙋlȣ Skꙋrilorȣ шi alȣ Erꙋlilorȣ, a venitȣ Odoakrꙋ îmпъratꙋlȣ Tꙋrчiligilorȣ, karele, s'a nꙋmitȣ пrimꙋlȣ îmпъratȣ alȣ Italieĭ în anꙋlȣ 476, шi dꙋпъ aчesta alцĭ meante din пoпóre germane. Dar toцĭ aчeшtia în fine învingъndꙋ-se de kъtre generaliĭ trimiшĭ de Iꙋstinianȣ împъratꙋlȣ Orientꙋlꙋĭ, aчeasta пe ꙋrmъ a trimisȣ ꙋnȣ lokotenentȣ de пlinȣ împꙋterniчitȣ пentrꙋ gꙋvernarea imпeriꙋlꙋĭ, karele шedea la Ravena, fiindȣ kъ Roma era пrъdatъ шi maĭ rꙋinatъ. Longobarziĭ însъ, пrin lꙋпte reпetate, isbꙋtirъ a goni пe lokotenenцiĭ împъrъteшtĭ, шi a aшeza împъrъцia lorȣ la anꙋlȣ 568, avъndȣ 22 de împъraцĭ пъnъ la anꙋlȣ 774. Dꙋпъ aчeшtia aȣ statȣ împъratȣ alȣ Italieĭ Teodorȣ чelȣ întъiꙋ fiꙋ alȣ lꙋĭ Desideriꙋ. Dar în fine Karolȣ чelȣ mare la anꙋlȣ 802, пroklĭemъndꙋ-se împъratȣ de kъtre Romanĭ, пrinse пe чelȣ de пe ꙋrmъ împъratȣ alȣ Longobarzilorȣ, шi-lȣ adꙋse în Galia, desfiinцъndȣ astfeliꙋ пꙋterea aчestorȣ barbarĭ, kare a цinꙋtȣ 211 anĭ.

3 Чelȣ întъiꙋ чe a venitȣ în Isпania, dꙋпъ delꙋviȣ, în ꙋrma împrъшtiereĭ пoпórelorȣ (ziчe Iosinȣ) a fostȣ Tavelȣ пeпotȣ alȣ lꙋĭ Noe, шi чeĭ întъiꙋ lъkꙋitorĭ Чelцiĭ. Iar Diodorȣ шi Strabone zikȣ kъ чeĭ întъĭ kari aȣ posedatȣ Isпania aȣ fostȣ Finiчiĭ, kari, trekъndȣ Marea Interioarъ, aȣ venitȣ la Чelцĭ; dꙋпъ aчeшtia Eliniĭ aȣ adꙋsȣ koloniĭ пrin Marsilia la mꙋnцiĭ Пirineĭ, шi пe rîꙋlȣ Iberȣ, пrekꙋmȣ шi în lokꙋrile чele maĭ interioare. Dꙋпъ Elinĭ, aȣ stъпъnitȣ чea maĭ mare пarte Karчedoniĭ, kari aпoĭ, învingъndꙋ-se de kъtre Romanĭ, toatъ Isпania s'a fъkꙋtȣ Romanъ пъnъ пe timпꙋlȣ lꙋi Onoriꙋ. Dꙋпъ aчeasta viindȣ Vandaliĭ шi Vest-Goцiĭ, kari aȣ dominat'o пъnъ la anꙋlȣ 720, aȣ venitȣ din Afrika Maꙋriĭ шi Saraчiniĭ, aȣ desfiinцatȣ împъrъцia kreшtinъ a Vest-Goцilorȣ, sꙋb чelȣ de пe ꙋrmъ împъratȣ Roderikȣ, шi aȣ fꙋndatȣ пe a lorȣ. În fine Fertinandȣ

kъndȣ împъratȣlȣ era la Ravena [1] fȣ пръdatъ de kъtrъ Goцĭ în anȣlȣ 409, dȣпъ Kristȣ.

Atȣnчe maĭ mȣlцĭ tiranĭ s'aȣ ridikatȣ пrekĭemъndȣse împъraцĭ aĭ Romeĭ: Atalȣ, la Roma; Iovianȣ în Bretania [2] шi Galia; Eraklis în Afrika. Dar Konstantinȣ, karele se înȣrase kȣ Пlaчidia, sora împъratȣlȣĭ, lȣъndȣ шi elȣ пarte la împъrъцie, ĭ-a bъtȣtȣ шi ĭ-a învinsȣ; dar nȣ anȣkъ a-ĭ sfъrîma kȣ totȣlȣ, kъчĭ dȣпъ mórtea lȣĭ Onoriȣ, în anȣlȣ 423, lȣъndȣ împъrъцia, a trъitȣ nȣmaĭ шéпte lȣnĭ, шi mȣrindȣ a lъsatȣ moшtenitoriȣ пe fiȣlȣ seȣ Valentinianȣ III.

Dako-Romaniĭ nȣ se пȣteaȣ skȣtȣra de jȣgȣlȣ Xȣnilorȣ fiindȣ kъ попórele barbare ajȣnserъ a пrekȣmпъni пȣterile imпeriȣlȣĭ Romanȣ, atъtȣ în Orientȣ kъtȣ шi în Okчidentȣ. Teodosiȣ чelȣ mikȣ, fъkъndȣse împъratȣ în Orientȣ, domnĭa sȣb direkцiȣnea sororeĭ sale Пȣlxeria; dȣпъ чe a venitȣ în aniĭ matȣritъцeĭ, a avȣtȣ maĭ mȣlte rъsbóe kȣ Пerшiĭ, Vandaliĭ, Saraчiniĭ [3], kȣ kari în fine fъ-

D. Chr. 408.

VI, în anȣlȣ 1492, a gonitȣ пe toцĭ Maȣriĭ шi Saraчiniĭ, пrekȣmȣ шi пe toцĭ Iȣdeiĭ, în nȣmъrȣ de 124,000 familiĭ.

1 Чine vrea sъ шtie maĭ пre largȣ istoria veke a Romeĭ, sъ чeteaskъ пe Dionisiȣ din Alikarnasȣ шi пe Romȣlȣ din Пlȣtarxȣ.

(Aiчea aȣtorĭȣlȣ, în o notъ fórte întinsъ, deskrie istoria fȣndъreĭ Romeĭ, kare fiindȣ kȣnoskȣtъ Romъnilorȣ din alte kъrцĭ maĭ bȣne, amȣ sokotitȣ a o elimina.) *Tradȣkȣtorĭȣlȣ.*

2 Пrin kȣvъntȣlȣ Bretania se înцelegȣ ȣnitele regatȣrĭ Anglia, Skoцia шi Irlanda, kare astъzĭ se ziчe Bretania Mare saȣ nȣmaĭ Engletera. Ea se komпȣne din insȣle, kare se nȣmeskȣ Bretaniчe: чea maĭ mare desпre sȣdȣ, este Anglia, saȣ Engletera; чea maĭ mikъ desпre nordȣ, este Skoцia; шi a treĭa desпre aпȣsȣ, Irlanda. Aчeste insȣle sъntȣ înkȣnцĭȣrate de aпele oчeaniчe; desпre nordȣ шi aпȣsȣ de Oчeanȣlȣ Atlantikȣ; desпre rъsъritȣ de Marea Germanikъ saȣ Nordikъ; шi desпre sȣdȣ de strъmtórea, kare se kĭamъ Kanalȣlȣ *Lamanche.* Kaпitala шi metroпola regatȣlȣĭ întregȣ este Londra, чelȣ maĭ mare oraшȣ din Eȣroпa. Oraшe komerцiale sъntȣ: Пorstmȣtȣ, Bristolȣ, Liverпolȣ, Manчesterȣ, Birmingamȣ, Edimbȣrgȣ, Dȣblinȣ, шi altele. Împrejĭȣrȣlȣ insȣlilorȣ пrinчiпale, maĭ sъntȣ шi altele maĭ miчĭ.

3 Saraчiniĭ se nȣmeaȣ maĭ nainte Agareniĭ, de la Agar, fiĭka lȣĭ Abraamȣ, aпoĭ Ismailiцiĭ, dȣпъ Ismaelȣ, fiĭȣlȣ aчesteĭa; шi maĭ la ȣrmъ Saraчiniĭ, de la Saraka пrovinцie a Arabieĭ пetróse, dȣпъ Пtolemeȣ. Aчeшtia, dȣпъ чe aȣ kȣпrinsȣ mȣlte цъrĭ, aȣ învinsȣ шi пe Пerшĭ în anȣlȣ 651 dȣ-

kъndў паче, a trimisў апоĭ вnў kornў de omtire assura lвĭ. Atila împъratвlў Xвnilorў [1], karele, împreвnъ kв fratele seў Bleda urъda Traчia; dar nenвtъndв-lў învinge kв armele a kвmпъratў пачеа kв darў de 6000 litre de aвrў mi kъte 100 litre пe anў.

Fъkъndв-se пачеа kв kinвlў aчesta, Atila s'a întorsў la ale sale; dar dвпъ mórtea lвĭ Teodosiв în anвlў 450 чerъndў tribвtвlў anвalў dвпъ tokmealъ de la noвlў împъratў Marчianў, aчesta ĭ-a rъspвnsў kъ aвrвlў seў îlў пъstreazъ пentrв amiчiĭ seĭ ĭar пentrв inemiчĭ are ferвlў. Atвnчe trвfamвlў Xвnў negremitў kъ s'a îngrijitў, mi a întorsў înfrikomatele sale arme kъtrъ Okчidentў. Bвrgвnziĭ [2] s'aў чerkatў sъ le oпreaskъ treчerea пreste Pinў [3], însъ toцĭ fвrъ tъeaцĭ.

пъ Kristў. Пе вrmъ însъ ĭ-aў învinsў Tвrчiĭ mi aў lвatў din mъna lorў Пersia în anвlў 932 *; de la Tвrчĭ пe вrmъ aў lвat'o Tartariĭ în anвlў 1259, mi de la aчemtia ĭarъmĭ Пermiĭ sвb împъratвlў Ismaelў în anвlў 1500.

1 Atila, fiĭвlў lвĭ Mвnчikў, domnвlў Xвnilorў, s'a fъkвtў împъratў în anвlў 434 dвпъ Kristў împreвnъ kв fratele seў Bleda, kariĭ eraў пenoцĭ aĭ lвĭ Rвa. Kroniчele Ўngarieĭ spвnў kъ Atila avea titlвlў вrmъtoriв: „Atila „fiĭвlў lвĭ Beldikвkв, пenotў marelвĭ Nembrodў, пъskвtў mi kreskвtў în „Eggad, kв mila lвĭ Dвmnezeў rege alў Ўngвrilorў, alў Medilorў, alў „Goцilorў mi alў Daчilorў, flagelвlў lвĭ Dвmnezeў mi spaĭma lвmeĭ."

2 Aчemtia eraў вnў пoпorў Germanikў, kare stъпъпeaў чea maĭ mare пarte din Galia, mi aveaў вnў imпeriў alў lorў, пвmitў Bвrgвndia.

3 Rinвlў пвrчede din Alпiĭ Elveцieĭ din doъ sorgente, dвпъ kare вna se пвmemte Rinвlў de sвsў mi alta Rinвlў de josў; ambele gъrle вnindв-se formeazъ вnў singвrў mi mare riў, mi trekъndў пrin maĭ mвlte orame пъпъ în Цerile de Josў ale Olandeĭ, se desпarte earъmĭ în doъ gъrle, din kare, вna se пвmemte Blaxalў mi Baalў; aпoĭ earъmĭ вnindв-se, maĭ desпarte se desпarte în alte doвъ gъrle, din kare чelў din dreapta se kia-

---

* Чea întъĭ пatrie a Tвrчilorў este Tвrчistanвlў din Tartaria Mare, mi вniĭ пretindў kъ era totў вna kв Tibetвlў, цeara vekilorў Saчĭ. Tвrчiĭ trekъndў пrin пorцile Kaвkasiчe în Asia de dinkóчe, aў adвsў kв eĭ alte пoпóre: пe Komarĭ, koboritorĭ de la Gomerў; пe Messageцĭ, koboritorĭ din Magogў (de kъtre aчemtia s'a învinsў marele Чirв); пe Taвrĭ, koboritorĭ din Tovelў; mi пe Romĭ, saў Mosчĭ; aчemtĭ Mosчĭ lъkвeaў între Marea Kaвnikъ mi Пontвlў Eвssinў în mвnцiĭ Kaвkasĭ, în kъtў пв trebвe sъ se konfвde kв Rвmiĭ Eвroпenĭ. Tвrчĭ sъntў koboritorĭ de la Togarma, mi viindў s'aў amezatў пe kósta nordikъ a Kaвkasвlвĭ, între lakвlў Meotide mi Baltika. Tвrчiĭ însъ s'a пвmitў mi dвпъ gergвlў Arabў, kare însemneazъ abandonaцĭ.ka вniĭ чe era abandonaцĭ de Alessandrв чelў mare; dar Arabiĭ, Siriĭ mi Iвdeiĭ spвnў kъ se tragў de la Gogў mi Magogў; lokвitoriĭ aчestвĭ lokў пв aў orame mi lъkвinцe, чi trъeskў sвb kortвrĭ, ka Saчiĭ чeĭ vekĭ.

*

Dsnъ aчeea tóte nrovinціile de ne Rinš, Seĭna, Marna [1] шi Moselš [2] aš sыferitš jafыrile aчestorš înfrikoшaцĭ barbarĭ, în kъtš oraшele înfъцішeaš movile de rыine, ĭar kъшnііle ni-шte deserte (nыstiыrĭ). Trekъndš Seĭna, aš asediatš Orleanыlš [3]. Atsnчe generalыlš oшtirilorš Romane din Italia Deчiы, viindš la oraшыlš Arle [4] din Galia, шi ыnindы-se kы Teodorikš îmnъratыlš Visigoцilorš, шi kы Berobeš îmnъratыlš Franчilorš шi alš Bыrgыnzilorš шi al altorš nonóre veчine, al kъrora interesš era ka sъ goneaskъ ne Xыnĭ, aš nlekatš osыnra Orleanыlыĭ, шi aš sositš tokmaĭ kъndš Atila sfъrъma-se norцile шi lъsase oraшыlš în nrada soldaцilorš seĭ. Aliaцiĭ, intrъndš desnre nartea Loareĭ, шi gъsindš ne barbarĭ în neorъndыealъ, aš ычisš atъta mыlціme din eĭ, în kъtš oraшыlš era skъldatš de sъngele lorš, шi Xыniĭ îшĭ kъыta mъntыirea ыniĭ grъmъdindыse sъ easъ ne norцĭ, alціĭ arыnkъndыse în rîš ka orbiĭ. Atila, readыnъndš ne kъцĭ aš nыtыtš skъna, шi nlinš de mъnie, aš nlekatš kъtrъ Belgia [5]; ĭar aliaцiĭ alыngъndы-lš mereš aš ajыnsš în шesыrile Kataloniчe din Kamnania [6] de astъzĭ: akolo s'a fъkыtš ыnš res-

mъ Iselš; шi anoĭ totš ыnindы-se шi desnъrцindы-se de maĭ mыlte orĭ, шi nriimindš maĭ mыlte alte riыrĭ, se varsъ în Marea Germanikъ.

1 Aчestš riš se nыmeшte шi Maroшĭ шi Morava; elš nыrчezъndš desnre rъsъritš de ne lъngъ Sibiĭыlš Transilvanieĭ шi desnarte Boemia.

2 Aчesta este riыlš Bavarieĭ, kare dъ în riыlš Isara.

3 Nrovinціe a Galieĭ kы oraшš de aчestaшĭ nыme, fórte frыmosš, în цеаrъ fórte mъnósъ.

4 Arelata saš Arlesš, oraшš alš Galieĭ lъngъ riыlš Rodanš, saš Ronš; din vekime kanitalъ gloriósъ a Saliчilorš.

5 Belgia odatъ fъчea narte din Galia. Se otъraшte desnre nordš kы Oчeanыlš, desnre anыsš шi ыdš kы Galia шi desnre rъsъritš kы Germania. În komыnš se nыmeшte Niderlandš, ĭarъ Franчesiĭ îĭ zikš *Les Pays Bas;* se maĭ ziчe шi Flandra. Aчeastъ цеаrъ este чea maĭ minыnatъ narte din Eыrona nentrы mыlціmea satelorš, nentrы indыstria шi komerцыlš seš. Astъzĭ, înnreыnъ kы Olanda, Belgia formeazъ ыnš regatš neatъrnatš, sыb ыnš singыrš rege шi sыb o konstitiціыne de чele maĭ liberale.

6 Nrovinціa aчeasta în kare se afiъ Roma, se nыmea din vekime Laціы; se otъreшte desnre anыsš kы riыlš Tiberе, шi kы Marea; desnre nordš-estš kы Marea, kы Lambыrы, шi kы Abrыziыlš de afarъ; ĭar desnre nordš kы Sabinia.

belȣ̆ înfrikoшatȣ̆, ȣnde barbarȣlȣ̆ a пerdȣtȣ̆ 180000 oȣtaшĭ, dȣпъ kare a пlekatȣ̆ sпre Tȣringia saȣ̆ Saksonia [1], avъndȣ̆ înkъ пȣцinъ oшtire din 500 miĭ kȣ kare venise. Dar aчeastъ пenoroчire n'a ȣшilitȣ̆ niчĭ dekȣшȣ̆ eroismȣlȣ̆ trȣfaшȣlȣĭ Atila; adȣпъndȣ-шĭ noȣъ oшtire din maĭ mȣlцĭ alцĭ barbarĭ, s'a reпezitȣ̆ earъшĭ asȣпra Italieĭ, пrъdъndȣ̆ Пanonia. Atȣпчe Valentinianȣ̆, kȣ tóte kъ avea destȣlȣ̆ ajȣtoriȣ de la iшпeriȣlȣ̆ Orientalȣ̆ din Konstantinoпole, s'a înkisȣ̆ în Roma, lъsъndȣ̆ tóte lokȣrile пъпъ în Eridanȣ̆ [2] în пrada barbarȣlȣĭ. Aчesta, trekъndȣ̆ Alпiĭ шi asediъntȣ̆ Aчileia [3], ĭ-a datȣ̆ fokȣ̆ шi a rъsiпit'o пъпъ în temeliĭ, fъkъndȣ̆ пrisonierĭ пe toцĭ lъkȣitoriĭ înпreȣпъ kȣ garnisóna. De akolo, trekъndȣ̆ tótъ пrovinцia Veneцieĭ [4], a rъsiпitȣ̆ kȣ totȣlȣ̆ Altina [5], Пa-

---

1 Tȣringia este o пarte din Saksonia, kare se îmпarte în чea de sȣsȣ̆ шi чea de josȣ̆: aчeea de josȣ̆ are desпre aпȣsȣ̆ Vestfalia, desпre nordȣ̆ Marea Germanikъ, Danimarka шi Baltika, шi desпre estȣ̆-sȣdȣ̆ Saksonia de sȣsȣ̆. Saksonia de sȣsȣ̆ are desпre nordȣ̆ Baltika, desпre rъsъritȣ̆ Пrȣsia, desпre sȣdȣ̆ Silesia, Boemia шi Frankonia; шi desпre aпȣsȣ̆ Saksonia de josȣ̆. Oraшele Saksonieĭ sъntȣ̆ admirabile пentrȣ komerцȣlȣ̆ чelȣ̆ mare kare se faчe în ele, пentrȣ bъlчĭȣrile (ermaróчele) шi пentrȣ manȣfaktȣrele sale.

2 Aчesta se пȣmeшte шi Пadȣ шi Пo; пȣrчede din Alпĭ desпre otarele Galieĭ, шi kȣrgə sпre rъsъritȣ̆ пrin mijlokȣlȣ̆ Italieĭ nordiчe, în dreaпta Aпeninilorȣ̆ шi în stъnga Alпilorȣ̆, пъпъ чe dъ în Marea Atlantikъ.

3 Aчileea era ȣnȣ̆ oraшȣ̆ пrea mare, шi kaпitala Istrieĭ, пe lokȣlȣ̆ Friȣlȣ̆, kare akȣma este alȣ̆ Aȣstrieĭ.

4 Пrovinцia aчeasta koпrindea lokȣrile Istrieĭ шi a Friȣlȣlȣĭ; kaпitala eĭ era Veneцia, oraшȣ̆ fȣndatȣ̆ în niшte bъlцĭ ale Mъreĭ Adriatiчe. Akolo eraȣ̆ niшte miчĭ insȣle kȣ kolibe de пeskarĭ. Пataviĭ шi alцĭ lъkȣitorĭ veчinĭ, de frika Goцilorȣ̆, în anȣlȣ̆ 420, aȣ̆ пoпȣlatȣ̆ ȣna din aчele insȣle, пȣmitъ Rinelta; dȣпъ aчeea în treчere lȣĭ Atila пȣstiindȣ-se Aчileea, Altinȣ, Konkordia, шi alte oraшe, lъkȣitoriĭ aȣ̆ gъsitȣ̆ asilȣ̆ în insȣlele aчestea (anȣlȣ̆ 453); шi de atȣnчea, пȣmъrȣlȣ̆ lъkȣitorilorȣ̆ adъogъndȣ-se, s'a formatȣ̆ ȣnȣlȣ̆ din чele maĭ însemnate oraшe, kȣпrinzъndȣ̆ 72 de insȣle, rъmъindȣ̆ neatъrnatȣ̆ sȣb formъ de reпȣblikъ aristokratikъ. Oraшȣlȣ̆ aчesta пare a пlȣti пe aпe; are пeste 500 пodȣrĭ de пeatrъ; ȣliцele sale sъntȣ̆ kanalȣrĭ de aпъ пrin kare lȣmea se пórtъ kȣ bъrчĭ, пȣmite Gondole. Aчeastъ пrovinцie astъzĭ faчe пarte din îmпъrъцia Aȣstriakъ.

5 Ȣnȣ̆ oraшȣ̆ vekĭȣ aпróпe de Veneцia.

dȣa [1], Viчenцa [2], Verona [3], Bresчia [4] ши Пergamȣlŭ [5]; dȣпъ aчeea koborъndȣ-se în Ligȣria [6] a пръdatŭ Mediolanȣlŭ [7] ши Пavia [8]: опrindȣse апróпe de Mantȣa [9] ȣnde se ȣпeшte Eridanȣlŭ kȣ Migiȣlŭ [10], a trimisŭ mȣlte korпȣrĭ de oшtire dinkolo de Eridanŭ, dar пe tóte le-a sfъrъmatŭ Eцiȣ.

Kȣ tóte aчeste, Atila avea înkъ oшtirĭ de ajȣnsŭ, пentrȣ ka sъ пȣstieaskъ tótъ Italia. Aчeasta vъzъndŭ Valentinianŭ, a trimisŭ la elŭ ambassadorĭ пe пapa Leonte, karele kȣ limbȣцia sa a îndȣпlekatŭ пe barbarĭ a se întórчe, kȣ tokmealъ ka sъ пriimeaskъ tribȣtŭ anȣalŭ. Atȣпчe Atila întorkъndȣ-se în Пanonia, ши voindŭ sъ se însóre înkъ kȣ o femee, de ши maĭ avea o mȣlцime, în timпȣlŭ nȣпцeĭ, s'a îmbъtatŭ ши l'a lovitŭ o kȣrgere de sъnge (de kare пъtimea de maĭ nainte) de kare a ши mȣritŭ în anȣlŭ 454.

Пeste ȣnŭ anŭ dȣпъ mórtea lȣĭ Atila, Valentinianŭ, silniчindŭ пe soцia lȣĭ Massimŭ Пetronȣ ши desonorъnd'o, fȣ ȣчisŭ de kъtre soцȣlŭ eĭ, kare se ши пrokiemъ împъratŭ, la

1 Пadȣa saŭ Пatavia, oraшŭ în lъȣntrȣ Italieĭ.

2 Viчenцa saŭ Viчenцia, ȣnȣlŭ din чele maĭ vekĭ oraшe, într'o пosiцiȣne aшa de frȣmoasъ, în kъtŭ se nȣmeшte grъdina Veneцieĭ.

3 Verona, oraшŭ пlinŭ de sȣvenire ши monȣmente istoriчe, într'o пosiцiȣne minȣnatъ. Aiчe e пatria lȣĭ Шliniȣ.

4 Bresчia, altŭ oraшŭ vekiȣ, mare, пoпȣlatŭ ши tare.

5 Пergamȣlŭ, oraшŭ апróпe de Veneцia.

6 Ligȣria saŭ Genȣa, reпȣblikъ a Italieĭ, kare a jȣkatŭ mare rolŭ în timпȣlŭ eĭ: stъпъnea insȣla Xio ши alte insȣle în Marea Egee, ши oraшe desпre Mare în Greчia, în Пontȣlŭ Eȣsinŭ ши пe Dȣnъre, ши kĭar Galata, fobȣrgȣlŭ din Konstantinoпole; dar sȣkчesele Tȣrчilorŭ fъkȣ sъ le пearzъ пe tóte.

7 Mediolanȣlŭ, saŭ Milanȣlŭ, mare oraшŭ alŭ Italieĭ, kare de ши în anȣlŭ 1162 s'a sfъrъmatŭ de Friderikŭ Koчinogenȣ, totȣшĭ a ajȣnsŭ earъшĭ în flóre ши a fi ȣnȣlŭ din чele maĭ însemnate ale Italieĭ.

8 Пavia, oraшŭ alŭ Mediolanilorŭ, kaпitalъ odinioarъ a împъrъцieĭ Lombarzilorŭ, bogatъ ши пoпȣlatъ, dar astъzĭ maĭ nelokȣitъ în analogie kȣ trekȣtȣlŭ.

9 Mantȣa, vekea kaпitalъ a Lombardieĭ, fȣndatъ kȣ 430 anĭ înainte da Roma, пatria lȣĭ Virgilŭ, însemnatъ пrin пalatȣlŭ vekilorŭ dȣчĭ, strelȣчitъ пentrȣ lȣksȣlŭ, statȣele ши tabloȣrile artistiчe чe are.

10 Migiȣlŭ, riŭ alŭ Lombardieĭ rъsъritene, kare пȣrчede din *Laco di garda*, апróпe de Verona.

anslš 455. Dsпъ Massimš aš maĭ fostš kъцĭva îmпъraцĭ nevredniчĭ пъпъ la Asgsstslš, пre kare îlš destitsъ Odoakrs, domnslš Erslilorš, în anslš 475. Dsпъ aчeasta, imпerislš Okчidentslsĭ se îmпъrцi în mslte шi diverse пъrцĭ.

Între aчeste, пe la anslš 457, msrindš îmпъratslš Marчianš la Konstantinoпole, s'a ssitš пe tronš Leon I. Aчesta, de odatъ, a reпsrtatš mslte învingerĭ assпra barbarilorš, dar maĭ пe srmъ, mergъndš assпra Vandabilorš, sórta i se arъtѣ kontrariъ; dsпъ kare Goцiĭ, în timпš de doĭ anĭ, aš пrъdatš înпrejsrimele Konstantinoпoleĭ; în чele de пe srmъ fъkъndš пaчe ks eĭ, a msritš în anslš 474.

Пe Atila sskчedъnds-lš fiiĭ seĭ, шi venindš la înцelegerĭ, Пanonia a venitš în dekъdinцъ. Ardarikš, regele Genisilorš, sчizъndš пe чelš întъĭ, kare se nsmea Elaxš, a lsatš Daчia. Aпoĭ Anagasts, generalslš Romanilorš, a sчisš пe Deggisikš, alš doilea fiiš alš lsĭ Atila (anslš 469), în Пanonia, пe kъndš aчesta kъsta sъ 'mblъnzeaskъ пe Goцiĭ reskslaцĭ; шi rъmъindš alš treilea fiiš alš lsĭ Atila, a abandonatš imпerislš шi s'a dssš în Sчitia mikъ, snde din fiiĭ lsĭ moшtenitorĭ a srmatš viцa Stigsrilorš шi a Kstigsrilorš. Chronolgia Ungariei.

CAPITULŬ VI.

Între lovirile atъtorš barbarĭ, karĭ slъbiserъ imпerislš Romanš, Dako-Romaniĭ niчĭ kstezaš sъ se miшчe, aflъndsse ssb sklavagislš Xsnilorš. Dar dsпъ mórtea jsnelsĭ Leon, пe timпslš îmпъrъцieĭ lsĭ Zenone, aš fъkstš marĭ tsrbsrъrĭ ks înksrgerile lorš în Traчia; maĭ alesš kъ Zenone avea a se lsпta шi ks doĭ tiranĭ, Marчianš шi Vasiliskš, чe se пrokiemaserъ îmпъraцĭ, пe karĭ dsпъ чe ĭ-a învinsš, a msritš шi elš în anslš 491. Atsпчe, fъkъnds-se îmпъratš Anastasis, s'aš snitš Xsniĭ ks Bslgariĭ din цerele boreale шi, пsinds-se ssb komanda lsĭ Derbanš, aš пъvъlitš în Iliria шi Traчia; totš odatъ Daчiĭ шi Geцiĭ, ssb domnslš lorš Mondone, aš kъlkatš Maчedonia, Tessalia шi Eпirslš; în kъtš Anastasis, temъnds-se ka sъ ns пearzъ шi kĭar kaпitala, a

rъdikatŏ ѕnŏ mѕrŏ din Marea Neagrъ пънъ în Marea Albъ, ka ѕъ se нótъ aпъra de barbarĭ.

Пe la anѕlŏ 518, fъkъndѕ-se îmпъratŏ Iѕstinianŏ I, n'aŏ ѕrmatŏ marĭ tѕrbѕrъrĭ din пartea barbarilorŏ, de kъtŏ nѕmaĭ kъte-va neînцelegerĭ пentrѕ zelѕlŏ kъldѕrosŏ alŏ îmпъratѕlѕĭ пentrѕ kredinцa kreшtineaskъ. Dar dѕпъ mórtea aчestѕĭa, s'a skimbatŏ faцa lѕkrѕrilorŏ шi feriчirea barbarilorŏ; kъчĭ, fъkъndѕse îmпъratŏ Jѕstinianŏ II, пrin eroismѕlŏ generalilorŏ seĭ Belisariŏ шi Narчeŏ, a învinsŏ пe barbarĭ, шi a silitŏ-пe domniĭ lorŏ ka ѕъ i se ѕѕпѕe. (Kedrinos.) Atѕnчe Xѕniĭ kѕ Genizii, шi kѕ alцĭ barbarĭ, trekъndŏ Dѕпъrea (anѕlŏ 558) шi пrъdъndŏ Traчia, Belisariѕ le-a eшitŏ înainte шi ĭ-a silitŏ ѕъ se întórkъ în Daчia; akolo veniserъ Longobarziĭ [1] kari stъпъneaŏ Пanonia, îmпreѕnъ kѕ domnѕlŏ lorŏ Aѕdѕinŏ, шi ѕѕb пrotekцiѕnea lѕĭ Iѕstinianŏ goniserъ пe Torisŏ Domnѕlŏ Ginizilorŏ. Пeste пѕцinŏ însъ, venindŏ Avѕrii [2] kѕ generalѕlŏ lorŏ Xaganѕ Baeanѕ, aŏ silitŏ пe Longobarzĭ ѕъ se dѕkъ, шi oksпъndŏ aчeastъ пrovinчie, aŏ înчeпѕtŏ a ѕѕпъra цerile Romane. Dѕпъ aчeea în anѕlŏ 574 trekъndŏ пeste Dѕпъre, aŏ învinsŏ oшtirile Romane, aŏ oksпatŏ Sirmiѕlŏ шi aŏ пrъdatŏ satele шi oraшele; — шi пѕterea lorŏ s'a fъkѕtŏ atъtŏ de mare, în kъtŏ atъtŏ Iѕstinŏ Kѕroпalatѕlŏ, îmпъratѕlŏ Orientѕlѕĭ, kъtŏ шi Tiberiŏ шi Maѕriчiŏ din Okчidentŏ, aŏ fostŏ sforцaцĭ a le da tribѕtŏ anѕalŏ.

---

1 Longobarziĭ în sekolѕlŏ alŏ III-lea lokѕeaŏ în пrovinцia Brandebѕrgѕlѕĭ, între Elba шi Oderŏ; ѕnindѕ-se kѕ Arminiŏ, domnѕlŏ Brѕѕчilorŏ (пoпorŏ Germanikŏ) din Germania, пъnъ чe пe la kaпъtѕlŏ sekolѕlѕĭ V aŏ ajѕnsŏ în Пanonia. Akolo, dѕпъ чe s'aŏ risiпitŏ moшtenitoriĭ lѕĭ Atila, eĭ s'aŏ întinsŏ пъnъ în Dѕпъre шi aŏ oksпatŏ tótъ Пanonia. Generarѕlŏ Narчeŏ în anѕlŏ 568 a пoftitŏ în Italia пe generarѕlŏ lorŏ Albinѕ, шi dѕпъ aчeea Longobarziĭ шĭ-aŏ intemeeatŏ akolo îmпъrъцia kare a цinѕtŏ пъnъ la anѕlŏ 774 dѕпъ Kristŏ, пrekѕmŏ s'a sпѕsŏ la Kaпѕlŏ I.

2 Se ziчe kъ, la anѕlŏ 310 dѕпъ Kristŏ, Mokolŏ шi fiĭѕlŏ seŏ Geloxieŏ, viindŏ din desertѕrile Ksamѕlѕĭ *, de la aчeшtia s'arŏ înчeпe origina пoпorѕlѕĭ Avarilorŏ, kari în Asia se kѕnoшteaŏ ѕѕb nѕmele de Geѕgenĭ, шi

---

* Desertѕlŏ Ksamѕ, saŏ Xamѕ, este în пrovinцia Tartarieĭ marĭ nѕmitъ Tѕrчestanŏ; se nѕmeшte шi Linŏ, ѕnde se ziчe kъ trekъtoriĭ kъlъtorĭ sъntŏ moшiцĭ de farmeчele ѕnorŏ fantasme mirakѕlóse.

Пriskȣ, fъkъndŭ rъsboiȣ în anȣlŭ 593 fiilorŭ lȣĭ Xaganŭ, a ȣчisŭ mȣlцime de barbarĭ, шi a sȣbjȣgatŭ atъtŭ пe Slavinĭ, adikъ Geцĭ шi Avarĭ, kъtŭ шi пe Genizĭ шi alцĭ aliaцĭ aĭ lorŭ, ȣчizъndŭ kiarŭ пe Пiragastŭ, kъпetenia lorŭ, impȣsindȣ-le шi kondiцiȣnĭ ȣmilitóre. Dar пoпórele Slavine, пe la anȣlŭ 602, aŭ rȣпtŭ kondiцiȣnile шi aŭ înчeпȣtŭ a faчe earъшĭ înkȣrgerĭ пrin пrovinчiile Romàne, folosindȣ-se de tȣrbȣrъrile în kare se afla împъrъцia; kъчĭ пe timпȣlŭ aчela s'a fostŭ revoltatŭ ȣnŭ generalŭ пȣmitŭ Foka, karele a ȣчisŭ пe Maȣriчiŭ împreȣпъ kȣ kopiĭ seĭ. Dar пe la anȣlŭ 610 fъkъndȣse împъratŭ Erakliŭ, gȣbernatorȣlŭ Afriчeĭ, tiranȣlŭ Foka se ȣчise de kъtre aчesta. Erakliŭ s'a grъbitŭ a împъka пe Avarĭ, шi apoĭ, пe la anȣlŭ 622, a kontinȣatŭ resbelȣlŭ asȣпra Пersieĭ, înчeпȣtŭ de Foka, шi avъndŭ marĭ sȣkчese, a nevoitŭ пe Пersȣlŭ a чere paчe. Împъratȣlŭ dȣпъ aчeasta, întorkъndȣse la Konstantinoпole triȣmfъtorŭ шi învingъtorŭ, aflъndȣse înkъ пe kale, a пrimitŭ пe Moametŭ, kaпȣlŭ Saraчinilorŭ, karele чerъndȣ'ĭ lokŭ de lokȣinцъ, a kъпъtatŭ. Teophilact.

Nota III. Moametŭ era strenepotȣlŭ lȣĭ Ismaelŭ, din seminцia lȣĭ Чedarŭ чelȣĭ întъiȣ fiiȣ al seŭ; fiindŭ kъ Nizarŭ strъnepotȣlŭ lȣĭ Чedarŭ a пъskȣtŭ doĭ fiĭ, пe Mobdarŭ шĭ пe Rabia; ear Mobdarŭ a пъskȣtŭ patrȣ fiĭ, Kȣsarȣ, Kaitȣ, Temine шi Asoda; din kari Kȣsarȣ a пъskȣtŭ пe Abdȣlaxŭ; ĭar Abdȣlaxŭ a пъskȣtŭ пe Moamet din soцia sa Emine în anȣlŭ 569 dȣпъ Kristȣ, în feriчitȣlŭ oraшŭ al Arabieĭ Medine saŭ Talnavi, adikъ oraшȣlŭ Пrofetȣlȣĭ, kare

eraŭ sȣпȣшĭ ȣniĭ Taneloilorŭ, шi alцiĭ Xaganilorŭ Toпaĭ, saŭ Taпȣrĭ*; пe ȣrmъ însъ aŭ fostŭ liberĭ, шĭ-aŭ fostŭ skȣtȣratŭ jȣgȣlŭ, шi aŭ înfloritŭ пъпъ la anȣlŭ 553, kъndŭ Tȣrчiĭ шi Xȣniĭ ĭ-aŭ sfъrъmatŭ, de aŭ fostŭ nevoiцĭ a se rъsipi пrin Eȣroпa, sȣb nȣmele de Avarĭ.

* Toпaĭ, saŭ Taпȣrĭ, sъntŭ lokȣitorii Tartarieĭ deserte, kare este пartea apȣsapъ a Tartarieĭ marĭ; se otъreшte kȣ Moskovia шi se întinde de la Marea Kasпikъ пъпъ în Oчeaпȣlŭ Îngeцatŭ шi пъпъ la gȣrile rîȣlȣĭ Obiȣ; saŭ maĭ bine zikъndŭ, este lokȣlŭ dintre rîȣrile Tanaisŭ, Volga, шi Iassartȣ шi Mȣпцiĭ Taпȣlĭ, Sebiĭ шi Imaȣ, koпrinzъndŭ пarte din Sarmaцia Asiatikъ шi o пarte din Sȣitia, ȣnde este Siberia. În aчeastъ пarte de lokŭ sъntŭ шi regatȣrile Kazanŭ шi Astrakanŭ, kare sъntŭ sȣпȣse Mȣskalilorŭ. Пъrцile чele din lъȣntrȣ ale desertȣlȣĭ Tartarieĭ se sȣпȣпŭ la maĭ mȣlцĭ domnitorĭ, kъчĭ de шi пъmъntȣlŭ este fórte sterпŭ, kȣ toate aчestea пe alokȣrĭ sъntŭ lokȣitorĭ.

maĭ nainte se nsmia Iatribȣ, aflъtorĭs lъngъ lakslȣ Laaчemȣ шi denarte de oraшslȣ Meka ks 200 mile snre nordȣ, saȣ zeчe zile de kale, iar de Marea Roшie snre rъsъritȣ ks 90 mile. Alцiĭ snsnȣ kъ elȣ s'a nъskstȣ în oraшslȣ Meka; dar, dsnъ kritiчĭ, ns e nositivȣ niчĭ dakъ se kobórъ nrin linie dréntъ de la Ismaelȣ fiislȣ lsĭ Abraam din Agar, ks tóte kъ Amnsfeda la viaцa lsĭ Moametȣ, шi alцiĭ, se întindȣ a demsstra de adevъratъ aчeastъ genealogie. Пositivslȣ însъ este kъ originea lsĭ este sna din чele maĭ nrimitive seminцiĭ, nsmitъ a Korasmiцilorȣ.

Tatъlȣ seȣ a msritȣ, ne kъndȣ elȣ era nrsnkȣ de doъ lsnĭ, dsnъ kare tъrziȣ înkъ a msritȣ шi bsnslȣ seȣ Abdslax Mstalinȣ, karele a trъitȣ, nreksmȣ se ziчe 110 anĭ. Dsnъ mórtea aчestsia, a rъmasȣ moшtenitorȣ averilorȣ sale snkĭslȣ lsĭ Maometȣ Abs Talebȣ; iar moшtenirea lsĭ Moametȣ se komnsnea din чinчĭ kъmile, шi o bъtrъnъ sklavъ Etionъ. Ȣnkĭslȣ seȣ nsmitȣ, fъkъndȣ kemerцȣ în Siria, l'a lsatȣ шi ne elȣ ks sine, ne kъndȣ era de treĭ-snre-zeчe anĭ, шi l'a învъцatȣ trebile komerцslsĭ nreksmȣ шi arta resbelslsĭ într'o bъtъlie ks Xorasmiцiĭ, ne la xotarele Sirieĭ. Ȣniĭ zikȣ kъ, ne kъndȣ se afla elȣ ks snkĭslȣ seȣ în Siria, s'arȣ fi întъlnitȣ ks snȣ kreшtinȣ eretikȣ, alцiĭ ks snȣ Isdeȣ, шi alцiĭ ks snȣ Пersȣ, învъцatȣ în ksnostinцa religieĭ Isdaiчe шi kreшtine, karele l'a instrsitȣ. Dar чeĭ maĭ mslцĭ voeskȣ sъ zikъ kъ a fostȣ în relaцisne ks snȣ monaxȣ minчĭsnosȣ nsmitȣ Sergis (saȣ dsnъ alцiĭ Пaxomis), essilatȣ de la Konstantinonole nentrs reaoa sa kredinцъ, шi kъ elȣ ar fi astorslȣ Koranslsĭ, fiiindȣ kъ Moametȣ ns шtiea niчĭ ksmȣ karte. Dar sektatorii Koranslsĭ sssцinȣ kъ originalslȣ aчesteĭ kъrцĭ essista înaintea sekolilorȣ în чerĭs, шi kъ snȣ îngerȣ adsчea Пrofetslsĭ lorȣ în tóte zilele kъte snȣ kanitolȣ. Dar чeĭ maĭ mslцi kritiчĭ aflъ, kъ este kĭar a lsĭ.

Пentrs talentele sale komerцiale, o rsdъ a sa, vъdsvъ bogatъ, nsmitъ Xatigé, fъkъndȣ komerцȣ ks Siria, l'a rъndsitȣ îngrijitorĭs intereselorȣ шi nroчeselorȣ sale: шi fiind kъ mъrfsrile se transnortaȣ de la Meka la Siria înkъrkъnds-se ne kъmile, de la aчeasta a lsatȣ sniĭ din biografiĭ seĭ a ziчe kъ

elŭ era kondskъtorĭs de kъmile. La etatea de 25 anĭ, însoцindsse ks vъdsva nsmitъ, шi înavsцindsse, a ksgetatŭ a înfiinцa o sektъ saŭ o religie nosъ. Dsnъ Absfelda, пe atsnчe elŭ frekseпta o snelsnkъ, denъrtatъ ka treĭ mile de Meka, snde snsnea kъ nrimeшte insnirъчĭsnile чerĭslsĭ: alцiĭ însъ snsnŭ kъ elŭ a kъlъtoritŭ în maĭ mslte nrovinцiĭ ale Romanilorŭ шi ale Пerшilorŭ. Orĭ ksmŭ fie, elŭ, ksnoskъndŭ bine karakterslŭ konnaцionalilorŭ sъĭ, ignoranцa lorŭ, ssnerstiцisnile lorŭ, шi anlekarea lorŭ la entssiasmŭ, s'a înksmъtatŭ a nimiчi Sabaismslŭ, adekъ Astrolatria (înkinarea la stele), Jsdaismslŭ, fiindŭ kъ eraŭ mslцĭ Isdeĭ пe atsnчe în loksrile aчelea, nreksmŭ шi Kristianismslŭ. Aчestŭ nlanŭ elŭ îlŭ sokoti nrea lesne de realisatŭ, fiindŭ kъ maĭ tóte sektele aчeste eraŭ desbinate în diverse eresiĭ; deчĭ s'a xotъrъtŭ a înfiinцa nosa religie a lsĭ Abraamŭ, nreksmŭ la kanitslŭ III alŭ Koranslsĭ ziчe: „Dsmnezeŭ a vъ„zstŭ, iar voĭ ns aцĭ vъzstŭ: Ibraimŭ (Abraamŭ) n'a fostŭ „niчĭ Isdeŭ, niчĭ kreшtinŭ, чi era de kredinцa чea adevъra„tъ, înkinъndsse nsmaĭ la snslŭ Dsmnezeŭ, шi nrin srmare „ns era idololatrs.“ Elŭ anroba пe toцĭ nrefeцiĭ, nrokĭemъndsse пe sine ssneriorŭ, шi frsntea nroteцilorŭ.

Moaметŭ, fiindŭ lsnatekŭ, kъdea, tremsra шi fъчea sпsme; natima sa o konerea zikъndŭ kъ atsnчe vedea пe arkangelslŭ Gabrielŭ deskonerindsĭ evenemintele viitóre ale lsmeĭ, de kare se însnъĭmъnta шi se înfrikoшea. Dar soцia шi dómna lsĭ nekrezъndŭ zisele sale, îlŭ msstra шi nlinъ de rsшine se kъia kъ s'a mъritatŭ ks snŭ omŭ sъrakŭ шi îndrъчitŭ. Atsnчe vikleanslŭ Sergĭs o rsga sъ ns se întristeze, kъstъndŭ sъ o înkredinцeze kъ semnele soцslsĭ eĭ vinŭ dsnъ insniraцisnea чereaskъ шi dsnъ înfъцiшarea îngerslsĭ, lskrs чe trebsia sъ o fakъ a se bsksra. Xatige nъnъ în fine ajsnse a krede zisele lsĭ Sergĭs, maĭ msltŭ de kъtŭ ale bъrbatslsĭ eĭ, anoĭ snsindŭ шi altorŭ femeĭ kъ elŭ era întrs adevъrŭ nrofetŭ, nonslaritatea lsĭ Moaметŭ kreskѕ nrin femeĭ, шi ignoranцiĭ шi ssnerstiцioшiĭ se fъksrъ nroseliцiĭ seĭ.

Пe kъndŭ avea natrs-zeчĭ de anĭ, elŭ a snssŭ soцieĭ

sale, kъ aflъndв-se în sпelвnka sa, пe la mezвlв nonџiï a venitв la elв din чerïвrï îngerвlв Gabrielв, adвkъndв'ï Koranвlв ші zikъndв'ï: „*Чeteште!*" kъ elв ar fi resпвnsв: „*Nв-„kвnoskв karte.*" Шi îngerвlв ïar fi zisв ïarъшï: „*Чeteште, „tuï zikв în nвmele lвï Dвmnezeв fвkвtorïвlв a toate, karele a „вsflatв kв skвnteï de înџelenчïвne în вsfletвlв omвlвï. O Moa-„metв! eв sвntв Gabrielв, шi tв, пrofetвlв шi aпostolвlв lвï Dвm-„nezeв.*" Dвпъ aчeasta чelв întъïв пroselitв al seв a fostв soџia sa: al doile вnв servв bъtrъnв, kъrвïa ï-a datв ші libertatea, ші al treilea ginerele seв Ali. Dвпъ aчeasta, maï fъkъndв înkъ шase-впre-zeчe пroseliџï, ï-a trimisв în Etioпia ka sъ пroпage akolo religiвnea sa. Konчetъџeniï seï atвnчe aв înчeпвtв a-lв пersekвta, kв tóte aчeste elв n'a пъrъsitв Meka. Пeste пвџinв întorkъndвse Omarв, karele avea mare пoпвlaritate în Meka, a kontribвitв la впorirea religieï noв пъskвte, kв tóte kъ maï nainte nв kredea în ea. Darв kв kъtв nвmъrвlв пroseliџilorв seï kreшtea, kв atъta înverшвnarea inemiчilorв seï se mъrea. De frika пersekвџiвnilorв, sektatoriï s'aв risipitв ші s'aв dвsв чea maï mare пarte la Medina; elв însъ avв kвragïвlв a remъnea înkъ în Meka, пъnъ kъndв se înkrediпџъ kъ l'aв osъnditв la mórte. Atвnчe a lвatв ші elв deчisiвnea a fвgi la Medina. Fвga aчeasta, пe kare o nвmeskв Xegira, a ajвnsв пe вrmъ a fi eпoka groriei sale ші a fвndъreï îmпъrъџieï sale, din fвgarïв ajвnse a fi fвndatorïв; kъчï la Medina пrin elokвinџa sa a trasв totв пoпorвlв în пartea sa; ші maï пe вrmъ a fъkвtв atъte lвkrвrï, la kare n'ar fi ajвnsв de nв ar fi fostв пersekвtatв. Konчetъџeniï seï aв venitв asвпra sa în nвmъrв maï bine de o mie; elв atвnчe a eшitв kв 113 sektatorï aï seï ші, bъtъndвse, a învinsв пe пersekвtorï, ші kв aчeastъ învingere, пrivitъ de toџï ka o minвne, a înkredinџatв пe пoпorв kъ însвшï Dвmnezeв se resboeште пentrв elв, пrekвmв se lвпtъ elв пentrв Dвmnezeв. Dвпъ aчeasta elв se fъkв kъпetenia Ismaeliџilorв.

Пe atвnчe, întorkъndвse ші îmпъratвlв Eraklis triвmfъtorïв ші învingъtorïв din Пersia, ші trekъndв пe aпroaпe de aчestв lokв, вnde пetreчea Moametв, aчesta s'a dвsв la

elŭ împreŭnъ kŭ maĭ mulцĭ de aĭ seĭ, ші i s'a înkinatŭ kŭ darurĭ de mare пreцŭ. Împъratulŭ l'a пrimitŭ, ші elŭ, черъndu'ĭ o пarte de lokŭ în Siria, i l'a datŭ duпъ черere ші i l'a întъritŭ kŭ xrisovŭ împъrъteskŭ.

Duпъ ачeasta, kreskъndŭ numъrulŭ пroseliцilorŭ seĭ, ші uĭtъndŭ favórea kare ĭ-a arъtatŭ împъratulŭ, îndatъ a începutŭ sъ-ĭ desпreцueaskъ ordinele ші sъ se пórte ka unŭ autokratŭ. Neobositŭ în întreпrinderea sa, întrebuinцъndŭ kъndŭ amъgele, kъndŭ puterea sabieĭ, a reuшitŭ în timпŭ de noъ anĭ a aduче la пiчĭórele sale пe toцĭ inemiчiĭ seĭ, a suпune Meka domnireĭ sale, a se faче domnulŭ tuturorŭ Saraчinilorŭ, ші a koпrinde tótъ Arabia, lukru че nu putuserъ faче niчĭ Пerшiĭ, niчĭ kĭar Romaniĭ, kŭ tótъ puterea lorŭ. Vъzъndu-se în fine în kapulŭ a patru-zeчĭ miĭ de ómenĭ fanatiчĭ, a skrisŭ împъratuluĭ Пersieĭ, Xosroe al II, împъratuluĭ Romanilorŭ, Eraklĭu, domnuluĭ Koпцilorŭ, karele kъrmuea atunчe Eдiptulŭ, împъratuluĭ Abissinilorŭ, ші luĭ Mondarŭ karele stъпъnea o цearъ aпróпe de golfulŭ Пersikŭ, îndemnъndu'ĭ ka sъ пrimeaskъ religia luĭ. Dintre ачeшtia Mondarŭ ші împъratulŭ Abissinilorŭ s'aŭ înkinatŭ la skrisórea sa; Xosroe kŭ mъniъ a resпins'o; împъratulŭ Eraklĭu ĭ-a resпunsŭ kŭ trimitere de darurĭ; ĭar domnulŭ Koпцilorŭ ĭ-a trimisŭ o feчĭórъ frumósъ. Moametŭ duпъ ачeste, simцindu-se în stare ka sъ-шĭ întinzъ domniile ші religia, atъtŭ în împъrъцia Romanilorŭ kъtŭ ші în a Пerшilorŭ, a înчeputŭ a bate Siria, kare se stъпъnea atunчe de Eraklĭu, ші a ші luatŭ kъteva oraшe. Пoпórelorŭ пe kare le suпunea, le пroпunea saŭ sъ пrimeaskъ religia saŭ sъ пlъteaskъ dare anualъ, kъte treĭ-spre-zeче draxme (franчĭ) de omŭ. În чele de пe urmъ, fъkъndu-se domnŭ peste tótъ Arabia, ші înfrikoшatŭ пentru tóte пoпórele înveчinate, se lъцĭa kŭ repejune ші învъцъtura dogmelor religiuneĭ sale, duпъ kumŭ черea Koranulŭ. Пe la kaпъtulŭ vieцeĭ luĭ, s'aŭ rъdikatŭ alцĭ doĭ sektatorĭ, Alasfadŭ ші Mola Zaimŭ, kariĭ черkaŭ sъ suпue niшte пrovinцiĭ veчine, ka ші Moametŭ, kŭ пroпagarea uneĭ nouĭ religiunĭ; dar чelŭ dintъĭu fu uчisŭ. Duпъ ачeste, înbolnъvindu-se ші Moametŭ, muri în etate de 63 anĭ ші jumъtate la Medina, unde

s'a îngroпatȣ̆ kȣ mare поmпъ în Geamia ziditъ de elȣ̆, la kare ші astъzĭ se dȣkȣ̆ Otomaniĭ în пeregrinagĭȣ religiosȣ̆. Toцĭ aȣtoriĭ se învoeskȣ̆ a ziче despre aчestȣ̆ omȣ̆, kъ era kȣragiosȣ̆, liberalȣ̆, elokȣentȣ̆ ші îndȣпlekъtorĭȣ.

Moштenitoriĭ lȣĭ Maometȣ̆ s'aȣ̆ nȣmitȣ̆ Kailfĭ, adekъ Eпitropĭ, ĭar ȣпȣшiĭ lorȣ̆ Saraчinĭ; fiindȣ̆ kъ чeĭ întъĭ пroseliцĭ aĭ aчesteĭ religiĭ aȣ̆ fostȣ̆ Arabiĭ din пrovinцia Saraчina, ȣnde se aflъ mȣntele Sinaĭ. Чelȣ̆ întъĭȣ moштenitorĭȣ al seȣ̆, era kȣ dreптȣlȣ̆ sъ fie ginerele seȣ̆ Moamedȣ̆ Ali, dar a reȣшitȣ̆ sokrȣlȣ̆ seȣ̆ Abȣbekirȣ̆. Aчesta, mergъndȣ̆ пe ȣrmele lȣĭ Moametȣ̆, a sȣпȣsȣ̆ цeara lȣĭ Mola Zaimȣ̆, a lȣatȣ̆ de la Пerшĭ regatȣlȣ̆ Irakȣ̆, kare maĭ din vekĭȣ se nȣmea Aria, ші Siria пъпъ în Damaskȣ̆; a învinsȣ̆ de mȣlte orĭ пe Eraklĭȣ, îmпъratȣlȣ̆ Konstantinoпoleĭ, ші a adȣnatȣ̆ într'o karte, kare se nȣmeште Sȣnna, чele maĭ însemnate faпte ші eпisode ale lȣĭ Maometȣ̆.

Dar пeste doĭ anĭ ші jȣmъtate, mȣrindȣ̆ ші Abȣbekirȣ̆, a lȣatȣ̆ îmпъrъцia Omarȣ̆, saȣ̆ Omerȣ̆, karele a kȣчeritȣ̆ restȣlȣ̆ Sirieĭ, ші tóte oraшele Finiчieĭ, în kare a ші lъkȣitȣ̆; dar maĭ пe ȣrmъ kȣчerindȣ̆ Egiпtȣlȣ̆, шĭ-a mȣtatȣ̆ tronȣlȣ̆ akolo. Dȣпъ aчeasta, kȣчerindȣ̆ ші Triпole din Afrika ші o mare пarte din Barka, s'a dȣsȣ̆ asȣпra Пerшilorȣ̆, ші învingъndȣ'ĭ ші пe eĭ, a okȣпatȣ̆ Basra, Kȣrassanȣlȣ̆, Armenia Пersikъ, ші alte oraшe пъпъ la Gavata. Mergъndȣ̆ apoĭ ші asȣпra Пalestineĭ, a lȣatȣ̆ Sakra Чetate kȣ tokmealъ. Dȣпъ aчeasta n'a înчetatȣ̆ de a пъвъli ші a пръda цerile Romanilorȣ̆. Aчesta a arsȣ̆ ші faĭmósa bibliotekъ din Egiпtȣ̆, пe kare o adȣnase Пtolemeȣ̆ kȣ 323 anĭ înainte de Kristȣ̆, ші kare koпrindea пeste 700 miĭ de volȣmine.

D. Chr. 645. Îmпъrъцindȣ̆ Omarȣ̆ zeчe anĭ, se assassinъ de kъtrъ ȣnȣ̆ пrisonierȣ̆, ші se alese în lokȣlȣ̆ seȣ̆ Osmanȣ̆. Aчesta, kȣчerindȣ̆ înkъ mȣlte цerĭ de la Пerшĭ ші de la Romanĭ, ші ajȣngъndȣ̆ la ȣnȣ̆ desпotismȣ̆ nesȣferitȣ̆, femeea lȣĭ Moametȣ̆, Esai, a rъdikatȣ̆ ȣnȣ̆ komпrotȣ̆ asȣпra lȣĭ, kare isbȣti a-lȣ̆ ȣчide.

D. Chr. 656. Atȣnчe Saraчiniĭ aȣ̆ пrokĭamatȣ̆ пe Ali, karele akȣma îmbъtrъnise, ші karele era ginere lȣĭ Moa-

metŭ. Dar Essai, voindŭ sъ проkieme de Kalifŭ пе ȣnŭ jȣne, nȣmitŭ Telxe, a venitŭ de la Meka, ȣnde петреченa, kȣ ошtire mȣltъ asȣпra lȣĭ Ali, sȣb пretestŭ ka sъ rъsbȣne mórtea lȣĭ Osmanŭ; dar fъkъndȣ-se bъtъlie mare, Telxe fȣ ȣчisŭ, ĭar Essai пrinzъndȣse, fȣ înkisъ, însъ trъtatъ kȣ respektŭ ka femeea ȣnȣĭ asemine barbatŭ, ka ȣna че se nȣmea ши mȣma kredinчĭoшilorŭ. Dȣпъ ачeasta s'a skȣlatŭ asȣпra lȣĭ Ali gȣvernatorȣlŭ Damaskȣlȣĭ, Moabitŭ, karele era strъпепotŭ lȣĭ Omiŭ ȣnkiȣ lȣĭ Moametŭ, sȣb kȣvъntŭ ka sъ rъsbȣne ши elŭ mórtea lȣĭ Osmanŭ, ши проkemъndȣse Kalifŭ alŭ Sirieĭ. Atȣnчe resbelȣlŭ чivilŭ a înчепȣtŭ, ши Moabitŭ a dominatŭ Egiptȣlŭ. Dar kalamitatea ачestȣĭ resbelŭ пeferiчitŭ a fъkȣtŭ пе doĭ fanatiчĭ sъ se xotъraskъ ka sъ assasineze пе amъndoĭ tiraniĭ: ama darъ ȣnȣlŭ a rъпitŭ, dar nȣ de mórte, пе Moabitŭ la Damaskŭ, ĭar чela-l-altŭ a tъeatŭ пе Ali în Geamia de la Kȣfa. Пerшiĭ, ши kъteva alte попóre, reкȣnoskŭ de legiȣitŭ moштenitoriȣ al lȣĭ Maometŭ пе Ali, ĭar пе чeĭ-l-alцĭ treĭ îĭ пriveskŭ ka ȣsȣrпъtorĭ.

Пe Ali l'a moштenitŭ чelŭ întъiȣ fiiȣ al seŭ Assanŭ, karele, nesȣferindŭ vъrsarea de sъnge a-resbelȣlȣĭ чivilŭ, în kȣrъndŭ a demissionatŭ în favórea lȣĭ Moabitŭ чelŭ întъĭ. Aчesta, rъmъindŭ singȣrŭ okȣпantŭ alŭ tronȣlȣĭ, fȣ feriчitŭ în tóte întreпrinderile sale. Пe timпȣlŭ seŭ aŭ venitŭ korпȣrile Saraчinilorŭ пъпъ апрóпе de Konstantinoпole. D. Chr. 661.

Пerшiĭ шĭ-aŭ пerdȣtŭ îmпъrъцia în anȣlŭ 651, kȣчerindȣ-se de kъtrъ Saraчinĭ sȣb Osmanŭ moштenitoriȣlŭ lȣĭ Omarŭ. Maĭ пе ȣrmъ amalgamъndȣse kȣ Saraчiniĭ, aŭ adoпtatŭ kȣ înчetȣlŭ ши kĭar religia lorŭ. Пe ȣrmъ, despъrцindȣse imпeriȣlŭ Kalifilorŭ, s'aŭ rъdikatŭ mȣlte monarxiĭ пrin moштenire în Пersia, kare în fine пе la anȣlŭ 932 s'a stъпъnitŭ tótъ de Tȣrчiĭ Selgȣчizĭ saŭ Tȣrkomanĭ. Aчeштia se trъgeaŭ din Xȣnĭ, kari veniserъ din Sчitia, ши eraŭ împъrцiцĭ în mȣlte tribȣrĭ, nȣmite fie kare dȣпъ nȣmele komъndantelȣĭ seŭ; toцĭ însъ пе timпȣlŭ aчela domneaŭ în Asia. Aчeштia darъ, kȣчerindŭ o mare пarte ши din imпe-

riŭlŭ Kalifilorŭ, пre kare-lŭ fŭndase Moametŭ, aŭ înbrъціmatŭ шi religia sa.

D. Chr. 1225. Dar пe la înчепŭtŭlŭ sekolŭlŭĭ XIII, Gengis-Xanŭ, faĭmosŭ generalŭ alŭ Tartarilorŭ, din stirпea Mongolilorŭ Sчiці, karele a aшezatŭ чea maĭ mare îmпъrъціe din lŭme, a kŭпrinsŭ mare пarte din Пersia. Aпoĭ fiiŭlŭ seŭ Kŭli-Xanŭ, kŭпrinzъndŭ'o tótъ пe la anŭlŭ 1259, toці Sчiціĭ aŭ înbrъціmatŭ Moametismŭlŭ, karele aпoĭ s'a adoпtatŭ шi în чele-l-alte treĭ imпeriĭ ale Sчitieĭ, ŭnde domneaŭ fraціĭ lŭĭ Kŭli-Xanŭ. Sпre maĭ bŭпъ lъmŭrire vomŭ sпŭne kъ nŭmitŭlŭ Gengis-Xanŭ пŭцinŭ înaintea morцeĭ sale, a îmпъrцitŭ îmпъrъціa чea mare la пatrŭ fiĭ aĭ seĭ, пe kari iĭ avea generalĭ în zilele sale: пe чelŭ întъĭŭ пъskŭtŭ, Oktaenŭ, l'a fъkŭtŭ mare Xanŭ al Tartarilorŭ, aĭ kъrŭĭa strъпeпoцĭ aŭ domnitŭ пeste пartea borealъ a Kiпeĭ пъпъ la sekolŭlŭ XIII шi jŭmъtate, шi aпoĭ пeste tótъ Kina; чelŭĭ alŭ doilea, nŭmitŭ Tŭtés, ĭ-a datŭ Tŭrчestanŭlŭ, Baktriana, Astraxanŭlŭ шi Ŭsbeчia: чelŭ alŭ treilea, Kŭli-Xanŭ, a lŭatŭ Пersia, Xorasa, шi пarte din Indiĭ; ĭar чelŭ al пatrŭlea, Togatés, a lŭatŭ Transoksana din Indiile boreale шi Tibote. Aшa darъ de la înчепŭtŭlŭ sekolŭlŭĭ VII dŭпъ Kristŭ, пe kъndŭ s'a arъtatŭ Moametŭ, пъпъ kъtrъ kaпъtŭlŭ sekolŭlŭĭ XIII, adekъ in kŭrsŭ de 700 anĭ, atъtea пrogrese a fъkŭtŭ aчeastъ religie, kŭ пreчeпtele eĭ egalitare шi liberale, în kъtŭ a konvertisatŭ doъ treimĭ din lŭmea atŭпчĭ kŭnoskŭtъ, adekъ Afrika, Arabia, Пersia, India, Tartaria шi Kina, шi a dobъnditŭ atъціĭ defensorĭ шi îmпъraціĭ marĭ шi nŭterniчĭ. Maĭ aпoĭ deleteriŭlŭ (veninŭlŭ, otravъ de mórte) aчesteĭ religiĭ s'a rъvъrsatŭ шi în Eŭroпa, dŭпъ чe Moametaniĭ aŭ kŭпrinsŭ o mare пarte din ea; mŭlte пoпóre kreшtine, шi maĭ alesŭ din insŭlele Mъreĭ Mediterana, aŭ îmbrъціmatŭ religia lŭĭ Osmanŭ, пrekŭmŭ se va sпŭne maĭ înainte.

Dar învъцъtŭra religieĭ lŭĭ Moametŭ ajŭnse a se altera шi a se пreskimba de kъtrъ sektatorĭ. Ali, ginerele lŭĭ Moametŭ o пrofessa într'ŭnŭ felĭŭ, шi Omarŭ în altfelĭŭ. Aчestŭ de пe ŭrmъ avea maĭ mŭlціĭ пroseliціĭ, fiindŭ kъ înfъ-

ціша religia maĭ klarъ ші maĭ nreferabilъ. Kɤ tóte aчeste în anɤlɤ 1350 dɤnъ Kristɤ, ɤnɤ nrinцɤ de viцъ îmnъrъteaskъ, nɤmitɤ Sefi, karele-шĭ dedɤчea genealogia de la Ali, s'a înkɤmъtatɤ sъ nrenoeaskъ învъцъtɤra aчestɤĭa, înчenъndɤ o noɤъ sektъ în învъцъtɤra lɤĭ Maometɤ. Aчestɤ Sefi avea ɤnɤ fiĭɤ nɤmitɤ Gɤine, karele nrefъkъndɤ-se ka sъntɤ, onoratɤ kɤ distinkцiɤne de kъtre marele Xanɤ Timɤrlenɤ ші alцiĭ, nronagъ mɤltɤ nreчentele lɤĭ Ali. Asemenea ші Sikaidare, fiiɤlɤ lɤĭ Gɤine, nenotɤlɤ lɤĭ Sefi, ші ginere lɤĭ Aɤɤmbeĭ Ŏzɤnɤ Xaɤanɤ, s'a fъkɤtɤ anъrъtoriɤ ші nronagatoriɤ aчestɤĭ kɤltɤ, fъkъndɤ o mɤlцime de nroseliцĭ; ші kɤ tóte kъ Rɤstanɤ, îmnъratɤlɤ Hersieĭ, l'a ɤчisɤ înnreɤnъ kɤ mɤlцĭ din sektatoriĭ seĭ, maĭ ne ɤrmъ însъ fiiɤlɤ seɤ Sefi-Ismaelɤ, nrin kɤtezarea ші energia sa, a reɤшitɤ a întemeea sekta ші a o întinde nɤ nɤmaĭ asɤnra Hersieĭ, чi ші asɤnra altorɤ цerĭ, ші a o nernetɤa nъnъ astъzĭ.

CAPITULŬ VII.

Dɤnъ чe s'aɤ liniшtitɤ invasiɤnile barbarilorɤ, ale Goцilorɤ ші Vandalilorɤ, ale Ŏnilorɤ ші Longobarzilorɤ, ale Genizilorɤ ші Avarilorɤ, kari aɤ sɤferitɤ mɤltъ strikъчiɤne, atъtɤ la assediɤlɤ Konstantinonoleĭ, kъtɤ ші de la nonórele Slavone, în anɤlɤ 626 s'aɤ aшezatɤ ші Slaviniĭ Serbĭ [1] dinkolo de Dɤnъre. Aчeasta s'a fostɤ învoitɤ din kaɤɤъ kъ imneriɤlɤ Orientɤlɤĭ se afla în înkɤrkъtɤrĭ dɤnъ evenemintele sɤkчessive kare l'aɤ sgɤdɤitɤ; ші atъtɤ îmnъratɤlɤ Erakliɤ, kъtɤ ші fiĭɤlɤ seɤ Konstantinɤ, ші Erakleonɤ, ші Tiberiɤ, ші Konsta karele era ne la anɤlɤ 641, (D. Chr. 620. Cedrinos.)

1 Aчeшtia eraɤ ɤnɤ nonorɤ din Sarmaцia Asiatikъ, kari din vekime aɤ lokɤitɤ maĭ întъĭ ne lъngъ Marea Kasnikъ între Irkania, Hartia ші Hersida, nɤmitɤ Servanɤ. (Vezĭ Hartea I. Kanɤ VI.) De akolo ne ɤrmъ s'aɤ aшezatɤ ne lъngъ lakɤlɤ Meotide, ші de akolo anoĭ, trekъndɤ Dɤnɤrea, nrъdaɤ цerile Romane, nъnъ kъndɤ, la timnɤ îndemъnatekɤ, aɤ okɤnatɤ Mesia de sɤsɤ, aшezъndɤ-шĭ tronɤlɤ în Snendeцovia, saɤ Semendra de astъzĭ, o datъ kanitalъ a Resчieĭ. Resчia era o datъ narte din Mesia, kare astъzĭ se nɤmeшte Sklavonia.

пепътъndъ'ĭ alъnga, aŭ fostŭ nevoigĭ sъ fakъ tokmele kъ dъnmiĭ. Ama dar ашезъndъ-se în Mesia de ъsъŭ, Serbiĭ s'aŭ ъnitŭ kъ Dako-Romaniĭ strъmъtagĭ de Aъrelianŭ în пъrgile aчelea, пrekъmŭ шi kъ aчeĭ kari aŭ maĭ venitŭ din Daчia emigrъndŭ, шi цeara kare o lokъeskŭ îmbele попóre s'a nъmitŭ *Slav-Rumunensis*, пrekъmŭ se vede în istorikъlŭ Iornande. Atъnчe aчeшtĭ Dako-Romanĭ saŭ Dako-Latinĭ s'aŭ nъmitŭ *Vlaxĭ* de kъtre Slavĭ [1], voindŭ kъ aчeasta sъ arate maĭ întъĭ originea lorŭ, kъ sъntŭ Romanĭ, Latinĭ saŭ Italienĭ [2], шi alŭ doilea пrofessiъnea lorŭ de пъstorĭ; fiindŭ kъ în limba Пolonъ пъstorъlŭ шi omъlŭ fъrъ aшezare se ziчe *Vlakaчĭ*, ĭar în чea Rъseaskъ *Vlaxita*. Dъпъ aчeasta, lъъndъ-se шi чele-l-alte попóre, ĭ-aŭ nъmitŭ, ъniĭ *Olax*, algiĭ *Valx*, шi algiĭ *Valox*; asemenea шi Greчiĭ kъ kъvъntъlŭ aчesta kemaŭ пe пъstorĭ, kъчĭ Ana Komnena ziчe astfelŭ: „*'Αλλὰ κατὰ μέρος νεολέκτους καταλέγων,* „*ὁπόσοι εκ Βουλγάρων τὸν νομάδα βίον εἵλοντο (Βλάχους τούτους καλεῖν* „*οἶδεν ἡ κοινή διάλεκτος)*“ de ъnde se dedъчe kъ în genere se nъmeaŭ Vlaxĭ. Se nъmeaŭ însъ шi Daчĭ, kъчĭ Xalkokondila шi algĭ istoriчĭ aшa le ziчe. Dar desпre пrobabilitatea aчesteĭ nъmirĭ maĭ la vale se va sпъne [3].

Anna Com. Capit. VIII. Kinamis. C. VIII. pagina 118.

1 Kъvъntъlŭ *Slavu* dъпъ limba Sarmatikъ însemnézъ gloria. Попórele Sarmagieĭ Asiatiчe saŭ Saъromagieĭ, koboritóre de la strъnепogiĭ lъĭ Iafetŭ, s'aŭ nъmitŭ Sklavi, Slavinĭ, Slavonĭ шi Slavĭ, din kaъsъ kъ înmъlgindъ-se шi ajъngъndŭ la mare пъtere, se sokoteaŭ slъviчĭ (glorioшĭ) шi fantele lorŭ slъvite saŭ gloriόse.

2 Germanъlŭ Bissingŭ ziчe kъ tóte попórele Slavoniчe, adikъ Bъlgariĭ, Serbiĭ, Kroagiĭ, Dalmagiĭ, Rъшiĭ, шi algiĭ, nъmeaŭ пe Romanĭ, Latinĭ шi Italienĭ, Vlaxĭ, latineшte Valakĭ, шi nemцeшte Valax; kĭar пъnъ astъzĭ Ŭngъriĭ ĭĭ nъmesкŭ Flakŭ шi Tъrчiĭ Iflakŭ.

3 Laъrengiŭ Gonente ziчe kъ Daчiĭ s'aŭ nъmitŭ Vlaxĭ, dъпъ Flakŭ voevodъlŭ lorŭ *. Dъпъ aчesta шi Eniasŭ adъчe sпre mъrtъrie пe klassikъlŭ пoetŭ alŭ Latinilorŭ Пъbliъ Ovidiъ Nasone, (пъskъtŭ kъ 43 anĭ înainte de Kristŭ, шi essilatŭ în anъlŭ 50 alŭ vieцeĭ sale de kъtre Aъgъstŭ Чesare la Tomi,) kaпitala Mesieĭ desпre Mare, (ъnde astъzĭ este Konstanцa), karele, între mъltele lъĭ oпere чe a skrisŭ, în чele пatrъ librĭ, *de*

* Daчiĭ dъпъ limba Sarmatikъ nъmeaŭ пe Domnŭ *Voevodŭ*, ka шi пъnъ astъzĭ; ĭar dъпъ limba Slavonъ se nъmeaŭ gosпodarĭ. Dar Romaniĭ de la Konstantinoпole sъbjъgъndъ'ĭ ĭĭ nъmeaŭ Desпogĭ, пrekъmŭ nъmeaŭ шi пe Domniĭ Пeloпonesъlъĭ.

Пe la aniĭ aчestia se vede kъ Dako-Romaniĭ kȣпъtaserъ чeva aȣtoritate, пe kare aȣ пъstrat'o пъпъ la anȣlȣ 678, fiindȣ kъ în kȣrsȣlȣ timпȣlȣĭ aчestȣia mȣlцĭ din Dako-Romaniĭ, kari eraȣ пeste Dȣпъre sȣbȣjgaцĭ de Slavinĭ, s'aȣ întorsȣ în пatria lorȣ Daчia. Aчeasta se vede din Istoria Biserіченskъ kare sпȣпe kъ kъtre înчепȣtȣlȣ sekolȣlȣĭ VII, mȣlцĭ Dako-Romanĭ s'aȣ întorsȣ în Daчia; шi Martinȣ Smaingȣlȣ adevereazъ, kъ kъtre înчепȣtȣlȣ sekolȣlȣĭ VII, a trekȣtȣ пeste Dȣпъre mȣlцimь de пoпorȣ sȣb пȣme de Bȣlgarĭ, пe kari Greчiĭ îĭ пȣmeaȣ Vlaxĭ. Ĭar kronologia Цereĭ Mȣnteпeшtĭ, пȣmitъ Letoпiseцȣ, despre înчепȣtȣlȣ Banatȣlȣĭ Kraioveĭ ziчe kъ: din Romъпiĭ strъmȣtaцĭ în Mesia sȣb împъratȣlȣ Aȣrelianȣ despъrцindȣ-se kъцĭ-va aȣ trekȣtȣ Dȣпъrea spre jȣdeцȣlȣ Mexedinцȣlȣĭ, шi okȣпъndȣ пъmъntȣlȣ dintre mȣпцĭ, Oltȣ шi Dȣпъre, Bъпъцeniĭ шĭ-aȣ alesȣ dintre eĭ ȣпȣ kъrmȣitorĭȣ пȣmitȣ Bassarabȣ, kъrȣĭa înkredinцъndȣ'ĭ kъrma l'aȣ пȣmitȣ Banȣ, kare în slavoпeшte înseмneazъ Domnȣ; de ȣnde apoĭ aчele чinчĭ jȣdeцe aȣ lȣatȣ пȣmirea de Banatȣ, saȣ domnie. Banȣlȣ maĭ întъĭ шĭ-a aшezatȣ troпȣlȣ la Tȣrnȣlȣ lȣĭ Severinȣ, în jȣdeцȣlȣ Mexedinцȣlȣĭ; пe ȣrmъ moшtenitoriĭ lȣĭ l'aȣ mȣtatȣ la Strexaĭa (departe aпróпe пatrȣ ore de rȣlȣ Jiĭȣlȣĭ,) în aчestaшĭ jȣdeцȣ, шi maĭ пe ȣrmъ la Kraiova, în jȣdeцȣlȣ Dolji; ĭar fiĭȣlȣ Banȣlȣĭ lȣa titlȣlȣ de Banovъцȣ, kare înseмneazъ totȣ ȣпa kȣ tȣrчeskȣlȣ Beĭzadea, saȣ fiĭȣ de Beĭȣ.

Nota IV. Пrobabilȣ este kъ Banoveцiĭ eraȣ strenepoцĭ aĭ Banilorȣ, fiindȣ kъ kȣvъntȣlȣ se kompȣпe din *Ban* шi *veцȣ*, kare dȣпъ limba slavoпъ înseмneazъ fiĭȣ de Banȣ saȣ strъпepotȣ; ĭar Banȣ înseмneazъ domnȣ saȣ sȣпeriorȣ. Din aчeasta se învedereazъ kъ vekiĭ kъrmȣitorĭ aĭ jȣdeцelorȣ de пeste Oltȣ eraȣ neatъrnaцĭ, шi se пȣmeaȣ dȣпъ

Chronol. T. Rom.

Ponto, în kare vorbeшte despre Daчia, ziчe: „Шi чelȣ maĭ mare пreste „aчeste lokȣrĭ este Flakȣ.“ Aчeasta este чea maĭ veke шi maĭ пrobabilъ mъrtȣrie, kare aratъ kъ Daчiĭ de maĭ nainte maĭ пe ȣrmъ s'aȣ пȣmitȣ Flakĭ saȣ Vlaxĭ, dȣпъ Flakȣ domnȣlȣ lorȣ, karele se vede kъ era kontimпȣraпȣ kȣ Ovidiȣ; шi пȣmirea aчeasta trebȣĭ s'o fi lȣatȣ Daчiĭ îndatъ dȣпъ Kristȣ în чelȣ întъĭ sekolȣ.

Chronol. Serbiei. dialektslŭ lokalŭ Banĭ; nrekѕmŭ ші kъrmѕitoriĭ Banatѕlѕĭ Timiшóreĭ din Ѕngaria kѕ mѕlцĭ sekolĭ maĭ nainte se nѕmeaŭ Banĭ, demnitate fórte vekĭe, kare însemna totŭ ѕna kѕ Mark-Grafѕlŭ Germanieĭ, ші kѕ komitele, kъrmѕitorĭѕlŭ ѕnѕĭ komitatŭ. Aчeasta se ѕrma în aчeeaшĭ familie dѕnъ moшtenire, afarъ de kasѕrĭ estraordinare, ші era чelŭ întъĭѕ gradŭ dѕnъ domnŭ, avъndŭ drentѕlŭ moшtenireĭ, la nevoe, ші asѕnra tronѕlѕĭ domnieĭ. Dar familia Bassarabilorŭ trebѕe sъ fi fostŭ fórte veke, fiindŭ kъ toцĭ lokѕitoriĭ vekĭ din Daчia înnreѕnъ kѕ чeĭ чe s'aŭ întorsŭ din Mesia kѕ votŭ komѕnŭ aŭ alesŭ kъrmѕitorĭѕ dintre eĭ ne nѕmitѕlŭ Bassarabŭ, ka din Banĭ, ші ka ѕnѕlŭ чe era de чea maĭ veke viцъ. Пъnъ astъzĭ înkъ essistъ în Mesia ѕnŭ orъшelŭ kѕ nѕmirea aчesteĭ familiĭ, kare se vede kъ a lokѕitŭ akolo în timnѕlŭ strъmѕtъreĭ ѕrmatъ sѕb îmnъratѕlŭ Aѕrelianŭ. Aчestŭ orъшelŭ se aflъ între rîѕrile Dѕnъrea ші Morava, ші între Rѕшava ші Egete, saŭ Fetislamiѕ, ші se nѕmeшte Bassaroviцŭ. Asemenea în Daчia, lъngъ malѕlŭ nъrъѕlѕĭ Tonolniцa, desnre anѕsŭ, în faцъ kѕ Чerneцiĭ, nѕ denarte de Severinŭ, este ѕnŭ satŭ nѕmitŭ Banoviцa, kare se vede kъ a fostŭ odiniórъ lokѕinцa Banilorŭ, de la kari шĭ-aŭ lѕatŭ aчeastъ nѕmire. Se nóte înkъ ka familia Bassarabilorŭ sъ se tragъ din vekime de la Bassarabia, de ѕnde a lѕatŭ ші nѕmirea aчeasta, kъчĭ mѕlte nonóre din Daчia de ѕsѕŭ s'aŭ koborîtŭ în nrovinчia aчeasta ші aŭ rъmasŭ, nrekѕmŭ s'a zisŭ maĭ în ѕrmъ.

CAPITULŬ VIII.

De ші Daчiĭ шĭ-aŭ nerdѕtŭ îmnъrъцia, ші aŭ kъzѕtŭ la шerbire dѕnъ nerderea чelѕĭ de ne ѕrmъ îmnъratŭ Deчebalŭ, ka tóte îmnъrъцiile lѕmeĭ de ne atѕnчe, ші шĭ-aŭ nlekatŭ чerbiчea înaintea armelorŭ triѕmfъtóre ale îmnъrъцieĭ Romane; de ші nrin amalgamarea lorŭ kѕ Romaniĭ fъkъndѕ-se o amestekъtѕrъ шĭ-aŭ nerdѕtŭ vekea lorŭ nѕmire ші în lokŭ de Daчĭ s'aŭ nѕmitŭ Dako-Romanĭ, saŭ Romъnĭ ші Vlaxĭ; de ші nevoiцĭ de evenimente s'aŭ strъmѕtatŭ din

vekea lorȣ џearъ ши s'aȣ dȣsȣ sъ lъkȣeaskъ în џérъ streinъ atъџîa sekolĭ; de ши прin korчirea stirneĭ lorȣ kȣ lъkȣitoriĭ de akolo Messĭ, Traчĭ, ши alte попóre, шĭ-aȣ korȣptȣ vekîȣlȣ lorȣ dialektȣ Slavonikȣ, ши чelȣ maĭ modernȣ latinȣ, kȣ tóte aчeste eĭ пȣ шĭ-aȣ пerdȣtȣ karakterȣlȣ lorȣ resbelъtorîȣ, niчĭ kȣragîȣlȣ ши eroismȣlȣ lorȣ fireskȣ. La orĭ чe evenemъntȣ, kъndȣ s'a întъmпlatȣ sъ aîbъ kaпȣ demnȣ de kȣragîȣlȣ lorȣ, s'aȣ arъtatȣ kъ eroismȣlȣ ши iȣbirea de libertate a îmbelorȣ eleminte пrimitive trъeште înkъ într'ъпшiĭ; ши maĭ kȣ seamъ aȣ doveditȣ aчeasta în eпoka Otomanilorȣ, пrekȣmȣ se va sпȣпe maĭ înainte.

Dako-Romaniĭ, dȣпъ чe s'aȣ întorsȣ în vekea пatria lorȣ, пrekȣmȣ s'a zisȣ, пȣ пȣmaĭ kъ eraȣ ferichiџĭ sȣb înџeleanta kъrmȣire a eroiчilorȣ lorȣ Banĭ, dar din zi în zi џeara lorȣ se попȣla, aпъratъ de armele lorȣ ши de tъria позiџiȣneĭ lorȣ, пesȣпȣsъ atъta la înkȣrgerile strъinilorȣ ши aflъtóre între mȣпџiĭ Karпaџĭ, Dȣпъre ши Oltȣ; — ши înkъ adese orĭ se ȣпeaȣ ши kȣ чeĭ-l-alџĭ Dako-Romanĭ din чele-l-alte пъrџĭ ale Daчieĭ, ши trekъndȣ Dȣпъrea kȣtrieraȣ пrovinџiile Romane. (I. Zonara. Niceta Choni. și alții.)

Пe timпȣlȣ aчela, viindȣ ши Bȣlgariĭ din Bȣlgaria mare Sarmatikъ, kare astъzĭ este пrovinџie Rȣseaskъ, пe lъngъ rîȣlȣ Volga [1], ȣпiĭ aȣ okȣпatȣ Пanonia de sȣsȣ, adikъ Ȣngaria, alȣngъndȣ de akolo пe Slavinĭ, adikъ Ǫeџĭ, Xȣnĭ, ши alџiĭ sпre otarele Rȣdinilorȣ (Rȣшilorȣ) [2] (D. Chr. 678. Paul Episc. Transilv. Notariulŭ anonimŭ al lui Bela III.)

---

1 Volga, пȣmitȣ de Eȣroпeĭ Ra, de Tartarĭ Edelȣ, ши de Armenĭ Temarȣ, este ȣпȣlȣ din чele maĭ marĭ rîȣrĭ din Eȣroпa. Elȣ пȣrчede din пrovinџia Raskovia din Moskovia aпȣseaпъ, ши se varsъ în Marea Kasпikъ.

2 Imпerîȣlȣ Rȣsieĭ astъzĭ este чelȣ maĭ mare de пe пъmъntȣ. Întinderea lȣĭ este пeste 1700 mile în lȣngime ши пeste 675 în lъџime. Elȣ koпrinde jȣmъtate din Eȣroпa, împreȣпъ kȣ Пolonia ши kȣ o пarte din Tȣrчia, пъпъ în rîȣlȣ Пrȣtȣ; se întinde пeste Rȣsia Eȣroпeaпъ, пossedъndȣ tótъ Asia пordikъ ши mare пarte din Amerika пordikъ. Se sokoteште de treĭ orĭ maĭ mare de kъtȣ Eȣroпa, de treĭ-zeчĭ de orĭ de kъtȣ Tȣrчia Eȣroпeaпъ; пrin ȣrmare koпrinde a zeчea пarte din totȣ пъmъntȣlȣ. Are ȣпȣ singȣrȣ mȣпte însemnatȣ, Ȣralȣlȣ, íar чea maĭ mare пarte din teritorîȣ este шesȣ întinsȣ. Rîȣrĭ însemnate are oпtȣ: Neva, Doпȣlȣ, Niпrȣlȣ, Dȣпa, Volga, Dvina saȣ Rȣba, Oka ши Kama. Lakȣrĭ marĭ are

I. Zonara.) пiĭ ale Пolonilorŭ, ĭar alцiĭ ȣnindȣse kȣ Dako-Romaniĭ, kȣtrieraŭ пръдъndŭ фъръ temere saŭ împedekare пrovinцiile Romane, kare eraŭ depaarte de пmtirĭ imпeriale.

D. Chr. 680.) Atȣnчe mergъndȣ asȣпra lorŭ împъratȣlŭ Konstantinŭ Пogonatŭ пe ȣskatŭ, a adȣsŭ mi mȣlte vase de resbelŭ пe Dȣnъre. Bȣlgaro-Dako-Romaniĭ, kȣmŭ aŭ възȣtŭ o asemine пȣtere viindȣ asȣпra lorŭ, s'aŭ retrasŭ în Daчia mi s'aŭ închisŭ într'o чetate kare era înkonjȣratъ de riȣrĭ mi lokȣrĭ бъltóse [1], de ȣnde niчĭ eĭ nȣ eшeaŭ, niчĭ Romaniĭ nȣ'ĭ пȣteaŭ bate.

Îmbe пърцile aflъndȣ-se în aшa пȣsъчiȣne maĭ mȣlte zile, a venitŭ o împrejȣrare kare a arъtatŭ lenea mi linsa de kȣragiȣ a Romanilorŭ mi a însȣfleцitŭ пe Bȣlgaro-Dako-Romanĭ. Aчeastъ împrejȣrare fȣ kъ împъratȣlŭ, kȣпrinzъndȣ-se de dȣrerile atritȣlȣĭ (bólъ la ósele niчiórelorŭ), fȣ nevoitŭ a se dȣчe la бъile kalde din oraшȣlŭ Mesimbria, lъsъndŭ komanda generalilorŭ sъ kombatъ de deпarte пe Bȣlgaro-Romanĭ, пъnъ чe-ĭ bor trage afarъ la бъtae generalъ. Dar kȣmŭ a пlekatŭ împъratȣlŭ, s'a ръsпînditŭ faima kъ a fȣ-

treĭ: Ladoga în Ingria, maĭ mare de kътŭ tóte lakȣrile din Eȣroпa, Oniga mi Пeĭbȣsŭ în Livonia. Se otъreшte desпre ръsъritŭ kȣ Tartaria Kinezъ, kȣ Tartaria mare mi kȣ Marea Kasпikъ; desпre nordŭ kȣ Marea Îngeцatъ, mi desпre o пarte kȣ Norvegia; desпre aпȣsŭ kȣ Golfȣlŭ Finikŭ din Marea Baltikъ, kȣ Sveчia, kȣ Пrȣsia mi kȣ Germania; ĭar desпre sȣdŭ kȣ Moldova, kȣ Marea Neagrъ, kȣ Tȣrчia Asiatikъ mi kȣ Пersia.

(Aiчe aȣtorĭȣlŭ interkaleasъ deskrierea împърцireĭ administrative a Rȣsieĭ, kare nefiindŭ konformъ kȣ чea de akȣma, amŭ sokotitŭ kȣ kale a o lъsa). *(Tradȣkȣtorĭȣlŭ).*

Vekea istorie a Rȣsieĭ ziчe kъ чeĭ întъĭ ómenĭ чe s'aŭ întinsŭ mi aŭ lъkȣitŭ în пърцile ȣltraboreale ale Eȣroпeĭ, ar fi fostŭ strenepoцiĭ lȣĭ Mosox, alŭ measelea fiĭȣ alŭ lȣĭ Iafetŭ, dȣпъ kari пъmъntȣlŭ aчesta s'a nȣmitŭ Mosxonia. Aчeшtiea, înmȣlцindȣ-se mi întinzъndȣ-se sпre aпȣsŭ mi sȣdŭ, aŭ lъkȣitŭ maĭ mȣlte цerĭ; dȣпъ aчeastъ împrejȣrare s'a nȣnȣmitŭ mi Resinĭ, kare dȣпъ limba Slavonъ înseamnează împrъшtiere (de ȣnde avemŭ mi noĭ Romъniĭ kȣvъntȣlŭ *risipъ*); mi maĭ пe ȣrmъ Roksolanĭ mi Rȣшĭ. Iar aчeĭ чe aŭ lъkȣitŭ пъmъntȣlŭ Alania saŭ Litȣania, s'aŭ nȣmitŭ Alanĭ, dȣпъ ȣnŭ generalŭ alŭ lorŭ nȣmitŭ Alanŭ.

1 Aчeastъ чetate se vede kъ era пe lъngъ Olteniцъ, ȣnde mi astъzĭ se vъdŭ rȣine de чetate veke.

gitŭ de frika inemiчilorŭ, дsпъ kare s'a demoralisatŭ ощtirea kъ totъlŭ щi soldaцii aŭ înчепѕtŭ a deserta în neorъndѕeaлъ щi a fѕgi fъrъ sъ'i goneaskъ nimenĭ, щi fъrъ rѕщinare. Aчeasta a însѕfleцitŭ пe inemiчĭ, щi ĭ-a fъkѕtŭ sъ easъ щi sъ loveaskъ fъrъ de щtire пe Romaniĭ чe maĭ remъsese, reѕщindŭ a-ĭ resiпi щi a-ĭ ѕчide щi пrinzъndŭ o mѕлцime, пe kari ĭ-aŭ adѕsŭ kѕ dъпщiĭ în Daчia. Nѕ tъrziŭ, trekъndŭ earъщĭ Bѕlgariĭ Dѕпъrea, щĭ-aŭ aщezatŭ kortѕrile deѕпre пartea nordikъ, щi aпoĭ s'aŭ statorniчitŭ щi aŭ лъkѕitŭ în Daчia Riпensъ, adikъ în Mesia de josŭ, aщezъndѕ'щĭ tronѕlŭ la Sofia [1], (пrekѕmŭ maĭ înainte se aщezaserъ щi Serbiĭ în Mesia de sѕsŭ). Dѕпъ aчeasta nѕ înчetaŭ a kѕ triera щi a пrъda пъmъntѕlŭ Romanilorŭ deѕпre Dѕпъre, пъпъ чe îmпъratѕlŭ fѕ nevoitŭ a trъta kѕ dъпщiĭ, щi a le da (ѕпre rѕщinea îmпъrъцieĭ Romanilorŭ) tribѕtŭ anѕalŭ. În aщa tikълóѕъ щi tъngѕibilъ stare ajѕnsese aчea mare îmпъrъцie Romanъ din kaѕsa intrigilorŭ din лъѕntrѕ щi a resboaelorŭ чivile, în kъtŭ trebѕea sъ kѕmпere пaчea kѕ banĭ kiarŭ de la Bѕlgarĭ!

D. Chr. 683. Cedrinos.

Atѕnчe щi Dako-Romaniĭ din Mesiĭ, щi kъцĭ alцiĭ maĭ eraŭ din чeĭ чe пlekaserъ din Daчia, ѕniĭ s'aŭ grъbitŭ sъ se sѕпѕe învingъtorilorŭ, alцiĭ s'aŭ întorsŭ în Daчia sѕb nѕme de Bѕlgarĭ.

Nota VI. Bѕlgariĭ eraŭ sektatorĭ aĭ лѕĭ Moametŭ щi lokѕeaŭ пe лъngъ malѕrile deѕпre gѕra Volgъĭ, de ѕnde o mare пarte s'aŭ koborîtŭ пe la sekolѕlŭ VII, щi trekъndŭ Dѕпъrea s'aŭ aщezatŭ пe лъngъ Marea Neagrъ.

Tatisazev și Cnez Sutzerm Batov.

CAPITULŬ IX.

Romaniĭ avѕrъ maĭ mѕlte rъsbóe kѕ Bѕglariĭ пъпъ kъndŭ în fine s'aŭ sѕпѕsŭ lorŭ. Пe la anѕlŭ 705 Iѕstinianŭ

1 Sardika, oraщŭ odiniórъ alŭ Mesieĭ, la otarъle Traчieĭ, kare astъzĭ se nѕmeщte Triadiцa, щi se пresѕпѕпe kъ ar fi Sofia; este лъngъ riѕlŭ Isara, щi s'a mъritŭ din rѕinele Sardiчeĭ. A пriimitŭ asemine nѕmire fiindŭ kъ пe timпѕlŭ aчela s'a ziditŭ biserika Sъnteĭ Sofiĭ.

kъrnslŏ, îmnъratslŏ Konstantinonoleĭ, a чerstŏ ajstorslŏ lsĭ Terbeli Domnslŏ Bslgarilorŏ. în kontra ssurnatorilorŏ îmnъrъцieĭ Leonte mi Ansimarŏ Tiberis. Ŏrmъtorĭslŏ aчestsia, Bardaчe Filinikslŏ, mi alцiĭ, nreksmŏ Anastasis, mi dsnъ aчesta Leodosis mi Leonŏ Isasrs, mi fiĭslŏ aчestsla Konstantinŏ Konronimŏ, karele a msritŏ la anslŏ 775, toцĭ aчemtia avsrъ neînчetate tsrbsrъrĭ din nartea Bslgarilorŏ. Abia ne timnslŏ înnъrъцieĭ lsĭ Leon Xozars naчea s'a restabilitŏ. Atsnчe snŏ domnŏ alŏ Bslgarilorŏ, a nsme Telerikŏ, viindŏ la Konstandinonole, mi nrimindŏ kredinцa kremtineaskъ, a lsatŏ de soцie ne o varъ a îmnъreteseĭ Irineĭ, kare, dsnъ mórtea soцslsĭ eĭ Leonte, avъndŏ ssb enitronie ne fiĭslŏ eĭ Konstantinŏ, kъrmsea îmnъrъцia. Aчesta, fъkъndsse mare, a lsatŏ sчentrslŏ de la msmъ-sa; dar fъkъndŏ komnlotŏ assnra lsĭ mi sчigъnds'lŏ, la anslŏ 797, a rъmasŏ singsrъ domnitóre. Dsnъ aчeasta ksgetъndŏ a se însoцi ks Karolŏ чelŏ mare I [1], îmnъratslŏ Okчidentslsĭ, s'a revoltatŏ Niчeforŏ Natriчis, mi nrinzъnd'o, a trimis'o în essilŏ la inssla Lesbos în anslŏ 802. Niчeforŏ, lsъndŏ îmnъrъцia, fs fórte neferiчitŏ în resbóe, în kъtŏ ssb timnslŏ seŏ îmnъrъцia a kъzstŏ la ssnsnerea Saraчinilorŏ, mi la nlatъ de tribstŏ anslŏ. Dsnъ assemine katastrofъ, mergъndŏ mi assnra Bslgarilorŏ, generalslŏ lorŏ Krsms ĭ-a sdrobitŏ tóte nsterile mi nrinzъnds-lŏ l'a sчisŏ în anslŏ 811.

Nota VII. În ksrsslŏ anilorŏ aчestora, adekъ între 678 mi 812, Dako-Romaniĭ atъtŏ чeĭ din Daчia kъtŏ mi чeĭ de neste Dsnъre, se vede kъ eraŏ aliaцĭ aĭ Bslgarilorŏ, fiindŏ kъ ssb nsmele de Bslgarĭ atsnчe se înцelegeaŏ mi Romъniĭ.

CAPITULŬ X.

Bslgariĭ, sniцĭ ks Dako-Romaniĭ, ssb komada lsĭ Krs-

1 Ne timnslŏ anilorŏ aчestora, Avariĭ se sfъrîmaserъ de kъtre Karolŏ чelŏ mare. Dsnъ ontŏ anĭ de neînчetate lsnte, la anslŏ 799, Karolŏ ĭĭ învinse ks totslŏ în Nanonia, mi ssb kondiцisnĭ ks jsrъminte, le învoi a loksi între Karnsta mi Sabaria, цeara kare se nsmemt astъzĭ Dalmaцia, ssb astoritatea Xaganslsĭ lorŏ.

шȣ, nu înчeta a faчe sȣпърърĭ Romanilorȣ̆, шi a kъпъta triȣmfȣrĭ asȣпra lorȣ̆. Пlekъndȣ̆ asȣпra lorȣ̆ шi Mixailȣ̆ Kȣropalatȣ̆ [1], Krȣmȣ într'o bъtae deчisivъ îlȣ̆ învinse шi kȣчeri Adrianoпole, de ȣnde lȣъndȣ̆ dóъ-sпre-zeчe miĭ de пrisonierĭ, afarъ de femeĭ шi koпiĭ, îĭ dete Dako-Romanilorȣ̆, kari îĭ adȣserъ шi-ĭ aшezarъ în Daчia. Dar maĭ пe ȣrmъ viindȣ̆ asȣпra lȣĭ Krȣmȣ Leon Armeanȣ шi fiindȣ̆ maĭ feriчitȣ̆, fъkȣ паче kȣ Bȣlgaariĭ în anȣlȣ̆ 814. Dȣпъ aчeasta atъtȣ̆ Leon kъtȣ̆ шi Mixaelȣ̆ Begȣ, шi Teofilȣ̆, шi fiĭȣlȣ̆ aчestȣĭa Mixaelȣ̆ Пorfirogenitȣlȣ̆ avȣrъ паче kȣ Bȣlgariĭ; шi în anȣlȣ̆ 844, пe kъndȣ̆ Mixaelȣ̆ Пorfiregenitȣlȣ̆ se afla sȣb eпitroпia mȣmeĭ sale Teodora, ea a întъritȣ̆ паchea шi a întorsȣ̆ lȣĭ Bogori Domnȣlȣ̆ Bȣlgarilorȣ̆ пe sorъ-sa kare se fъkȣse kreштinъ. Aчeasta kȣmȣ̆ s'a întorsȣ̆ în пatria sa a îndemnatȣ̆ la kredinцa lȣĭ Kristȣ̆ nȣ nȣmaĭ пe fratele eĭ чi шi tótъ mȣlцimea Bȣlgarilorȣ̆ шi a Dako-Romanilorȣ̆, чe lъkȣeaȣ̆ în ambele Mesiĭ, kariĭ пrimindȣ̆ botezȣlȣ̆ în anȣlȣ̆ 865, aȣ̆ чerȣtȣ̆ пreoцĭ шi eпiskoпĭ de la Папa de atȣnчe. Dȣпъ aчeasta, пачеa kȣ Bȣlgariĭ пъzindȣse пъпъ пe la kaпъtȣlȣ̆ îmпъrъцieĭ lȣĭ Vasiliȣ Maчedonȣ, atȣnчe s'a desfъkȣtȣ̆, шi fortȣna Bȣlgarilorȣ̆ a înчeпȣtȣ̆ a se ȣmili.

Leon Gramma Georgiu Monachulŭ.

Michail Bogoris.

Vladimir Simeon.

Chalcocond

Nota VIII. Niчeta Xoniatȣ̆ ziчe kъ barbariĭ lъkȣitorĭ пe lъngъ mȣntele Emȣ, kari maĭ nainte se nȣmeaȣ̆ Mesĭ, ĭar akȣma Vlaxĭ, s'aȣ̆ revoltatȣ̆ шi nȣ voeaȣ̆ sъ aĭbъ stъпъnirea nȣmaĭ asȣпra Mesieĭ, чi sъ întrȣneaskъ dinastia чea veke a Mesilorȣ̆, adekъ a Vlaxilorȣ̆ шi a Bȣlgarilorȣ̆, ka maĭ nainte. De aiчe se dedȣчe kъ înainte de revolta lorȣ̆ Bȣlgariĭ шi Blaxiĭ aveaȣ̆ ȣnȣ̆ domnitorĭȣ шi o domnie, kare se пresȣпȣne kъ a statȣ̆ de la anȣlȣ̆ 812 пъnъ la anȣlȣ̆ 1014, пrekȣmȣ̆ se va vedea maĭ josȣ̆.

Niceta Honiatu. Cartea I. la Isaac Ang. Cap. 4. 5. 6.

1 În alȣ̆ 14-lea anȣ̆ alȣ̆ îmпъrъцieĭ lȣĭ Mixaelȣ̆, пrinчiпiĭ Kiovȣlȣĭ, Voskoldȣ̆ шi Derȣ̆, aȣ̆ venitȣ̆ пe Marea Neagrъ kȣ 200 vase шi aȣ̆ îukisȣ̆ Konstantinoпole. Atȣnчe Mixaelȣ̆, lȣъndȣ̆ ikoana Maĭчiĭ Domnȣlȣĭ, aȣ̆ mersȣ̆ rȣgъndȣ-se kъtre Mare, шi îndatъ s'aȣ̆ rъdikatȣ̆ o mare fȣrtȣnъ în kъtȣ̆ maĭ tóte vasele s'aȣ̆ înekatȣ̆ шi abĭa пrinчiпiĭ aȣ̆ skъпatȣ̆.

CAPITULŬ XI.

Пe timпыlŭ îmпъrъцieĭ lъĭ Leon, fiĭъlŭ lъĭ Vasilis, s'aŭ îmtъmпlatŭ mъlte пrefaчerĭ шi tsrbsrъrĭ, шi faцa ls-krsrilorŭ s'a skimbatŭ în Пanonia шi Bslgaria. Пe atsnчe viindŭ Ŭngsriĭ saŭ Magiariĭ (snŭ пoпorŭ Xsnikŭ) înпreзnъ ks Arпad [1] generalslŭ lorŭ din Asia, пe la rislŭ Volga, s'aŭ rъvъrsatŭ assпra Пanonieĭ шi assпra Daчieĭ, шi aŭ avstŭ mslte resbóe ks Bslgariĭ чe lъkseaŭ în Пanonia de sssŭ. D. Chr. 899.

Atsnчĭ în Transilvania domnea Gels, atъtŭ assпra Slavilorŭ kъtŭ шi assпra Dako-Romanilorŭ. Aчesta, bъtъndsse ks Besiĭ (lъksitoriĭ Basarabieĭ) шi ks Ksmaniĭ [2], fs svisŭ de aчeшtia. Vъzъndŭ Dako-Romaniĭ atsnчe ssпъrъrile чe sufereaŭ de la aчeшtia aŭ чerstŭ пrotekцisnea veчinilorŭ lorŭ Ŭngsrĭ, dsпъ kare aŭ statorniчitŭ domnŭ пe Tsxsts, de viцъ Ŭngsrŭ [3]. Iar Daчiile чele-l-alte, adekъ цeara Msnteneaskъ шi Moldova, se vede kъ ns le stъпъneaŭ Ksmaniĭ, чi kъ eraŭ sniцĭ ks Dako-Romaniĭ de akolo шi aveaŭ relaцiisnĭ ks чeĭ de пeste Dsпъre шi ks Bslgariĭ, avъndŭ la nevoe шi alianцъ.

Dar din kassa venireĭ Tsrчilorŭ, adekъ a Xsnilorŭ noĭ veniцĭ шi aшezaцĭ în Пanonia [4], пsterea Bslgarilorŭ a înчe-

1 Arпadŭ a stъпînitŭ mslte loksrĭ. Dar fiĭslŭ seŭ Zslta a jskatŭ maĭ mare rolŭ de kъtŭ dъnsslŭ; kъчĭ în anslŭ 907 avъndŭ resbelŭ ks Germaniĭ a învinsŭ пe îmпъratslŭ Lsdovikŭ, шi a statorniчitŭ otarъle Ŭngarieĭ, kare aŭ rъmasŭ maĭ totŭ aчelea пъnъ astъzĭ.

2 Ksmaniĭ eraŭ vekiĭ Iasigĭ, kari lokseaŭ Daчia пroпrie desпre rъsъritŭ шi Transilvania desпre nordŭ, шi Ŭngaria de sssŭ, snde se vъdŭ шi kъmпiĭ Ksmanilorŭ.

3 De aчi dateazъ drentsrile чe шĭ-aŭ înssшitŭ regiĭ Ŭngarieĭ assпra Transilvanieĭ, sokotinds'o ka пarte din regatslŭ Ŭngarieĭ. Dsпъ aчeasta eĭ aŭ mъrginitŭ stъпъпirea neatъrnatъ a Romъnilorŭ nsmaĭ assпra Fagaraшslsĭ шi a Almaшslsĭ, iar xotarъle lorŭ пъnъ la Tissa шi Maramsrъшŭ.

4 Istoriчiĭ Ŭngarieĭ sпsnŭ kъ Magiariĭ Xsnĭ, zimĭ Tsrчĭ, se tragŭ de la Xsniĭ lsĭ Atila, atъtŭ dsпъ Ŭtigsrĭ kъtŭ шi dsпъ Moagarŭ generalslŭ lorŭ. Aчeшtia lъkseaŭ dinkolo de Volga între Siberia шi Astraxanŭ; пe srmъ înmslцinds-se aŭ trekstŭ пrin Kiovia, Bolodomiria шi Galiцia, ssb generarslŭ Alms fiĭslŭ lsĭ Ŭgeks în anslŭ 884, шi aŭ ajsnsŭ în Ŭngaria

пвtŏ a deklina. Totŏ odatъ îmпъratвlŏ Leon VI, dвпъ óre kare neîngelegerĭ komergiale, a kematŏ пe askвnsŏ în ajвtorĭв пe пвmigiĭ Tвrчĭ. Aчeшtia, rъпezъndвse în Bвlgaria шi kъlkъndвo fъrъ de veste, aŏ fъkвtŏ o mвlgime de пrъzĭ шi aŏ lвatŏ o mвlgime de пrisonierĭ пe kari ĭ-aŏ vъndвtŏ îmпъratвlвĭ. Dar dвпъ aчeasta Simeonŏ, îmпъratвlŏ Bвlgarilorŏ, adвпъndв-шĭ пвterile, s'a arвnkatŏ asвпra Ŏngarieĭ шi elŏ шi aŏ пrъdat'o; lвkrв чe vъzъndŏ imпъratвlŏ Konstantinoпoleĭ, a sokotitŏ a libera пre пrisonieriĭ чe kвmпъrase de la Ŏngвrĭ, fъrъ чerere de reskвmпъrare, krezъndŏ kъ kв aчeasta se va ginea пaчea Dar Bвlgariĭ, dвпъ чe s'aŏ întorsŏ din Ŏngaria, шĭ-aŏ întorsŏ armele asвпra Romanilorŏ, шi dъndŏ o bъtъlie mare aпróпe de otarele îmпъrъgieĭ aŏ reпвrtatŏ o viktorie neaшteпtatъ, în kъtŏ s'a fъkвtŏ mъчelŏ mare шi чea maĭ mare пarte din oшtirea Romanъ îmпreвпъ kв generalвlŏ eĭ s'a пerdвtŏ. Kв aчestŏ kinŏ îmпъratвlŏ Leon, de шi omŏ fórte învъgatŏ, însъ slabŏ пolitikŏ шi neesпerimentatŏ ostaшŏ, n'a fъkвtŏ altъ de kъtŏ a deskisŏ kalea пentrв înkвrgerile barbarilorŏ asвпra imпeriвlвĭ, întokmaĭ пrekвmŏ eĭ se aшteпtaŏ [1].

Dвпъ aчeasta rъdikъndв-se чinчĭ tiranĭ kari disпвtaŏ tronвlŏ îmпъrъgieĭ, Bвlgariĭ aŏ пrofitatŏ de timпŏ шi s'aŏ arвnkatŏ earъшĭ asвпra Romanilorŏ în anвlŏ 917 шi aŏ ajвnsŏ пъпъ sвb mвriĭ Konstantinoпoleĭ. Asemine resbóe nв aŏ înчetatŏ пъпъ la anвlŏ 1014, kъndŏ îmпъratвlŏ Vasiliв II într'o bъtъlie le-a sfъrъmatŏ tótъ oшtirea, шi пrinzъndŏ 15,000 пrisonierĭ le-a skosŏ okiĭ la togĭ, lъsъndŏ nвmaĭ kъte вnвlŏ la sвtъ kв okĭ, шi astfeliв ĭ-a trimisŏ la domnвlŏ lorŏ. Atвnчe domnвlŏ aчesta atъta s'a întristatŏ la asemine vedere, în kъtŏ de dвrere a mвritŏ. Dвпъ aчeea Bвlgariĭ s'aŏ sвпвsŏ kв totвlŏ îmпъratвlвĭ Romanilorŏ.

шi Daчia în anвlŏ 899. De вnde voeskŏ a sвsginea kъ nв se tragŏ din Ŏngвriĭ шi Xвniĭ de la sвdŏ, пrekвmŏ ziчe Iornandesŏ, пrekвmŏ întъreшte шi Fotiŏ zikъndŏ: „Aчeшtiea eraŏ Xвnĭ lъkвitorĭ de пe aпróпe de „Пersia, kвnoskвgĭ de чeĭ maĭ mвlgĭ sвb nвme de Tвrчĭ."

1 Пe timпвlŏ aчesta, dвпъ Zвlta komanda Ŏngвrilorŏ a lвat'o Toksв; aпoĭ în anвlŏ 955 Giege, tatъlŏ lвĭ Stefanŏ regele Ŏngarieĭ.

CAPITULŬ XII.

Dȣпъ че s'aȣ̆ sȣbjȣgatȣ̆ Bȣlgariĭ шi Dako-Romaniĭ din Mesia, atȣnче шi Daчiile, adikъ Цeara Mȣnteneaskъ, Transilvania шi Moldova [1], s'aȣ̆ konstitȣatȣ̆ sȣb domniĭ пroпriĭ; kъчĭ dȣпъ че Bȣlgariĭ aȣ̆ trekȣtȣ̆ пeste Dȣпъre, Dako-Romaniĭ de dinkóче se skȣtȣraserъ de jȣgȣlȣ̆ пȣџinilorȣ̆ barbarĭ kъџĭ maĭ rъmъseserъ. În Transilvania domnea Gelȣ, deпre kare s'a vorbitȣ̆; чele чinчĭ jȣdeџe ale Цereĭ Romaneшtĭ de пeste Oltȣ̆ le kъrmȣea Banȣlȣ̆ Bassarabȣ̆, karele se statorniчise пe la înчeпȣtȣlȣ̆ sekolȣlȣĭ VII; în Moldova era ȣnȣ̆ altȣ̆ domnitorĭȣ, lȣkrȣ че se пresȣпȣпe fiindȣ̆ kъ aпróпe de tъrgȣlȣ̆ Romanȣlȣĭ, în rȣinele ȣneĭ vekĭ чetъџĭ (kare se пȣmea Semendra), s'a gъsitȣ̆ o monedъ de aramъ, reпresentъndȣ̆ пe o пarte ikóna domnȣlȣĭ kȣ пъlъrie пe kaпȣ̆ шi kȣ litere slavone înregĭȣrȣ̆ zikъndȣ̆: Ѡ *Tata Moldovski*, adikъ пъrintele (tatъlȣ̆) Moldoveĭ, ĭar de чeea-l-altъ пarte, *Xerezia de Moldova*, adikъ moшtenirea Moldoveĭ. Dar lokȣitoriĭ Moldoveĭ пe atȣnче lokȣeaȣ̆ пъrџile deпre mȣnџĭ, fiindȣ̆ kъ пъrџiie de kъmпie eraȣ̆ mereȣ̆ kъlkate de Sчiџĭ, шi maĭ alesȣ̆ de Tъtarъĭ Bogdonĭ, kari se întindeaȣ̆ шi dinkóче de rĭȣlȣ̆ Пrȣtȣ. De la aчeшtĭ Tatarĭ maĭ пe ȣrmъ s'a пȣmitȣ̆ шi Moldova Bogdania [2], ĭar пȣ, dȣпъ kȣmȣ̆ zikȣ̆ ȣniĭ, kъ s'a пȣmitȣ̆ dȣпъ domnȣlȣ̆ Bogdanȣ̆, пiчĭ dȣпъ kȣvъntȣlȣ̆ tȣrчeskȣ̆ *bogda* (grъȣlȣ̆), voindȣ̆ adikъ sъ arate пrodȣktibilitatea пъmъntȣlȣĭ. De шi maĭ пȣ ȣrmъ Bessiĭ,

D. Chr. 1014.

Din Chronicele Moldovei.

Din istoria Slovană numită Slavo-Romana. Capŭ V Simeon Gospodarŭ.

---

1 Kronografiĭ Moldoveĭ sпȣnȣ̆ kъ Dragoшȣ̆, domnȣlȣ̆ Transilvanieĭ, saȣ̆ alȣ̆ Ardealȣlȣĭ, vъпъndȣ̆ ȣnȣ̆ boȣ̆ sъlbatekȣ̆, пȣmitȣ̆ Zimbrȣ, a intratȣ̆ din întъmпlare пe lokȣrile Moldoveĭ; akolo kъnele seȣ̆ de vъnatȣ̆, kare se пȣmea Molda, bъndȣ̆ aпъ mȣltъ arȣ̆ fi krъпatȣ̆. Dȣпъ aчeasta rĭȣlȣ̆, din kare a bъȣtȣ̆ kъnele, s'arȣ̆ fi пȣmitȣ̆ Molda, шi џeara Moldova.

2 Aчeшtĭ Bogdonĭ, (dȣпъ Пtolomeȣ̆), eraȣ̆ пoпorȣ̆ Xȣnikȣ̆ din sȣпre sȣdȣlȣ̆ imпeriȣlȣĭ Tainfȣ din vekea шi mȣltȣ̆ пoпȣlata Tartaria; lokȣeaȣ̆ aпróпe de mȣriĭ Kineĭ, пe lъngъ riȣrile Amȣrȣ̆ шi Sigala. Mongoliĭ, Kalmȣчiĭ, Bȣxariĭ шi Rȣшiĭ îĭ пȣmeaȣ̆ Bogdanĭ; dar de ȣnde шi пentrȣ че niчĭ eĭ пȣ шtiȣ̆. Aчeшtia mъnkaȣ̆ karne de kalȣ̆ шi lъkȣeaȣ̆ în kortȣrĭ, шi ȣniĭ se sȣпȣneaȣ̆ ȣnȣĭ Xanȣ̆, alџiĭ eraȣ̆ aȣtonomĭ.

Ksmaniĭ ші Ѕngsriĭ, aŭ sfъrъmatŭ ks totslŭ пe Bogdonĭ, totsшĭ nsmirea lorŭ a rъmasŭ assпra цъreĭ [1]; пsцinĭ kъцĭ aŭ maĭ rъmasŭ din aчeштia s'aŭ ssпssŭ Moldovenilorŭ ші s'aŭ amalgamatŭ.

Astonomia aчestorŭ Daчiĭ se aratъ ші kiarŭ din istoriile Ѕngarieĭ. Aчestŭ regatŭ s'a konstitsatŭ пe la anslŭ 1000; atsпчe s'a пrokĭematŭ de rege Stefanŭ fiĭslŭ lsĭ Geise [2]; dsпъ aчesta a srmatŭ Vladislas, karele a ssпssŭ пe Boemĭ, a ksrъцitŭ Ѕngaria de Xsnĭ, Rsшĭ Bslgarĭ ші Tartarĭ, ші a adъogitŭ la regatŭ Dalmaцia ші Kroaцia, msrindŭ la anslŭ 1095. În totŭ timпslŭ aчesta, istoria пs sпsпe kъ aчeштĭ regĭ sъ fi stъпъnitŭ ші Daчiile aчeste: пrin srmare Dako-Romaniĭ de dinkóчe de Dsпъre era neatъrnaцĭ; ĭar aчeĭ din Mesiĭ sniцĭ ks Bslgariĭ ші ks Serbiĭ aveaŭ domnĭ Slavĭ ssb asksltarea Romanilorŭ.

Kĭar împъraцiĭ Romanilorŭ, dsпъ чe aŭ ssпssŭ пe Bslgarĭ ші пe Serbĭ, n'aŭ kstezatŭ sъ se întinzъ maĭ depărte de kъtŭ пъпъ în Dsпъre. De ші Griбelinŭ ziчe kъ în anslŭ 1027 Konstantinŭ Пorfirogenitŭ aŭ trimisŭ în Italia sпre ksчerirea Siчilieĭ óste пъĭmitъ de Sъrbĭ ші Vlaxo-Romanĭ de пe malsrile Dsпъreĭ, împreспъ ks desпotslŭ lorŭ Nikonŭ, ші kъ aveaŭ între eĭ ші msлцime de Vandalĭ, Rsшĭ, Пolonĭ, Maчedonĭ, ші alцiĭ, kari eraŭ ssb komanda Пrotosпatarĭslsĭ Lsпs, — ks tóte aчeste пs este zisŭ kъ Daчiile eraŭ ssпsse împъraцilorŭ Konstantinoпoleĭ.

---

1 Eпistelslŭ aчesta Romъпiĭ пs-lŭ ksnoskŭ; l'aŭ întrebsinцatŭ nsmaĭ Tsrчiĭ ші Greчiĭ din Fanarŭ, ka ksvъntŭ de desпreцŭ пentrs Moldovenĭ.
(*Nota Tradsktorĭslsĭ.*)

2 Geĭze a fostŭ nsmaĭ dsчe alŭ Ѕngarieĭ, пreksmŭ fsseserъ maĭ nainte Dsrsakŭ, Bsgats, Пslxrs, пe kari чeĭ maĭ msлцĭ istoriчĭ îĭ nsmeskŭ regĭ. Dar adevъratŭ rege ші чelŭ întъĭs a statŭ în Ѕngaria Stefanŭ fiĭslŭ lsĭ Geĭze, fiĭndŭ kъ elŭ a fostŭ reksnoskstŭ ks aчestŭ titls de împъratslŭ Germanieĭ ші de Пaпa, ші nsmaĭ dsпъ dъnsslŭ чeĭ-l-alцĭ domnitorĭ aĭ Ѕngarieĭ s'aŭ întitslatŭ regĭ. Aчestŭ Stefanŭ a sforцatŭ пe Ѕngsrĭ a пrimi Kristianismslŭ, пe kare ші tatslŭ seŭ ĭlŭ пrofesase, dar пs isvstise a-lŭ întemeea.

CAPITULȢ̆ XIII.

Dako-Romaniĭ lъkȣitorĭ din Daчia пroпrie, Пaчinaџiĭ шi Пaчinatiџiĭ nȣmiџĭ [1], s'aȣ̆ fъkȣtȣ̆ aliaџĭ aĭ Romanilorȣ̆ пe timпȣlȣ̆ îmпъrъteseĭ Zoe, kare era eпitrónъ a lȣĭ Konstantinȣ̆ Пorfirogenitȣ шi s'aȣ̆ lȣпtatȣ̆ în kontra Bȣlgarilorȣ̆ în anȣlȣ̆ 1042. Dȣпъ aчeasta însъ, dȣшmъnindȣ-se kȣ Romaniĭ, aȣ̆ trekȣtȣ̆ mȣlџĭ Dȣпъrea, шi aȣ̆ anȣkatȣ̆ lokȣrĭ în Traчia, amestekъndȣ-se în tóte чertele kare se rъdikaȣ̆ asȣпra îmпъrъџieĭ, шi avъndȣ̆ totȣ̆deaȣna întrȣ ajȣtorĭȣ пe Dako-Romaniĭ din Daчia пroпrie, пe kari Greчiĭ ĭĭ nȣmeaȣ̆ Sчiџĭ. Dar în anȣlȣ̆ 1118 Aleksiȣ Komnenȣ le-a fъkȣtȣ̆ marĭ strikъчĭȣnĭ; maĭ alesȣ̆ la anȣlȣ̆ 1121 Ioanȣ̆ Komnenȣ a ȣчisȣ̆ o mȣlџime шi a fъkȣtȣ̆ шi пrisonierĭ kȣ kari aȣ̆ пoпȣlatȣ̆ maĭ mȣlte oraшe. Dȣпъ aчeasta la anȣlȣ̆ 1123 skȣlъndȣ-se Dako-Romaniĭ din Daчia пroпrie шi învingъndȣ̆ пe generalȣlȣ̆ Romanilorȣ̆ Kalamanȣ̆, aȣ̆ fъkȣtȣ̆ mȣlte jafȣrĭ шi s'aȣ̆ întorsȣ̆ în Daчia. Maĭ пe ȣrmъ însъ s'aȣ̆ îmпъkatȣ̆, kъчĭ пe la anȣlȣ̆ 1168 Dako-Romaniĭ din Basarabia шi de пe lъngъ Marea Neagrъ aȣ̆ datȣ̆ ajȣtorĭȣ îmпъratȣlȣĭ Emanȣelȣ̆ asȣпra Ȣngȣrilorȣ̆ [2].

Din aчeste se dedȣчe, kъ пe la aniĭ aчeшtia în Daчia eraȣ̆ domnitorĭ пroпriĭ, kъчĭ se vede aчi пe Sчiџĭ îmпreȣnъ kȣ Dako-Romaniĭ ajȣtъndȣ̆ пe Vlaxiĭ de пeste Dȣпъre шi kiarȣ̆ пe îmпъraџiĭ Romanilorȣ̆, aчi fъkъndȣ̆ пъvъlirĭ, sȣb generaliĭ lorȣ̆ пroпriĭ. Пrin ȣrmare zisa lȣĭ Mironȣ̆, kronografȣlȣ̆ Moldoveĭ, kъ пe la anȣlȣ̆ 1080 eraȣ̆ în Moldova

1 Пaчinaџĭ se nȣmeaȣ̆, dȣпъ kȣmȣ̆ ziчe Strabone, generaliĭ Daчilorȣ̆. Aчestȣ̆ nȣme s'a lȣatȣ̆ de la nȣmirea Rȣseaskъ saȣ̆ Пolonъ a Пnekџinigorilorȣ̆, dȣпъ kȣmȣ̆ skrie Alaџiȣ̆; kъчĭ Lȣчiȣ̆ skriindȣ̆ desпre imпeriȣlȣ̆ Dalmaџieĭ шi Kroaџieĭ ziчe kъ Пaчiniџiĭ saȣ̆ Пaчinaчiџiĭ пe ȣrmъ s'aȣ̆ nȣmitȣ̆ Vlaxĭ.

2 Пe la aniĭ aчeшtia alȣ̆ 3-lea rege dȣпъ Geĭze alȣ̆ Ȣngarieĭ, strъmtorъndȣ-se în bъtae kȣ îmпъratȣlȣ̆ Konradȣ̆ III шi kȣ Emanȣelȣ̆ Komnenȣ, aȣ̆ kĭematȣ̆ пe Saksonĭ în Transilvania în anȣlȣ̆ 1142, ȣnde шi astъzĭ se aflъ (sȣb nȣmele de Sassĭ) lokȣindȣ̆ чele maĭ însemnate oraшe, kъndȣ̆ Romъniĭ lokȣeskȣ̆ nȣmaĭ bȣrgadele шi satele. Asemine шi kъџiva Geџizĭ din чeĭ fȣgarĭ, kare aȣ̆ vekea lorȣ̆ religie Arianъ, пrekȣmȣ̆ ziчe Пrokoпiȣ̆.

ші în Џéra Mȣnteneaskъ domnitorĭ indigenĭ, este пrea adevъratъ; kъчĭ aчeasta se vedereazъ ші din istoria Ȣngȣreaskъ, пrekȣmȣ̆ maĭ sȣsȣ̆ s'a zisȣ̆. Dar zisa lȣĭ kъ пe atȣпчe aȣ̆ statȣ̆ domnĭ, Negrȣ în Џeara Mȣnteneaskъ ші Dragoшȣ̆ în Moldova, nȣ este adevъratъ; kъчĭ înaintea aчestora aȣ̆ statȣ̆ alџiĭ, ші пȣmiџiĭ kȣ mȣlџĭ anĭ maĭ tъrziȣ̆ aȣ̆ domnitȣ̆ ші nȣ aȣ̆ fostȣ̆ kontimпȣranĭ ȣnȣlȣ̆ kȣ altȣlȣ̆: чi Negrȣ în Џeara Mȣnteneaskъ maĭ пainte de kъtȣ̆ Dragoшȣ̆ în Moldova.

Nota IX. Пe Romъniĭ de пeste Dȣпъre maĭ adese ші maĭ în genere Romaniĭ îĭ пȣmeaȣ̆ Sчiџĭ, ĭar ȣпeorĭ Daчĭ ші Пaчinaџĭ, maĭ alesȣ̆ kъndȣ̆ eraȣ̆ ȣniџĭ kȣ Romъniĭ din Daчia пroпrie. Maĭ пe ȣrmъ s'aȣ̆ пȣmitȣ̆ Maȣro-Vlaxĭ dȣпъ пrovinџia lorȣ̆, kare s'a пȣmitȣ̆ Vlaxia mare, fiindȣ̆ kъ kȣпrindea Tessalia ші Maчedonia, ȣnde sъntȣ̆ oraшele Demetriada, Farsala ші Larissa, пъпъ în mȣntele Пindȣ [1]. Dar dȣпъ чe fȣrъ învinшĭ de kъtrъ Aleksiȣ Komnenȣ, kȣmȣ̆ maĭ sȣsȣ̆ s'a zisȣ̆, ші s'aȣ̆ strъmȣtatȣ̆ la Moglena (пrovinџie aпróпe de Kastoria Maчedonieĭ) a kъreĭa пarte mȣntósъ se пȣstiise de Robertȣ̆ Gȣiskarȣ̆, s'aȣ̆ пȣmitȣ̆ Mogleniџĭ Пaчinaџĭ; ĭar Greчiĭ aпoĭ le aȣ̆ zisȣ̆ Maȣro-Vlaxĭ, ka ómenĭ kari aȣ̆ sȣferitȣ̆ mȣlte rele; ші în чele de пe ȣrmъ Kȣџovlaxĭ, adekъ Vlaxĭ шkĭoпĭ, ka ómenĭ чe se trъgeaȣ̆ din чeĭ чe învingъndȣse шĭ-aȣ̆ пerdȣtȣ̆ пȣterile fisiчe. Aчeastъ пȣmire aпoĭ s'a datȣ̆ ші la чeĭ-l-alџĭ Vlaxĭ, kari lъkȣeskȣ̆ în Maчedonia, Tessalia, Traчia ші Eпirȣ̆, ші la чeĭ чe s'aȣ̆ rъsпъnditȣ̆ пe malȣrile Mъreĭ Negre de la Biџia пъпъ din josȣ̆ de Konstantinoпole; пe aчeшtia îmпъraџiĭ Romanilorȣ̆ ĭ-aȣ̆ întrebȣinџatȣ̆ de mȣlte orĭ în esпediчiȣnile lorȣ̆ asȣпra Kȣmanilorȣ̆, a Ȣngȣrilorȣ̆ ші a altorȣ̆ inemiчĭ, fiindȣ̆ kъ eraȣ̆ mȣlџĭ ші resbelatorĭ, vitezĭ ші nefatigabilĭ. Îmȣlџirea aчestora a kreskȣtȣ̆

Ist. Byzant. Suida. Cedrinos. Porfirogenitu. LeonGram. Simeon Logofetulŭ. Acropalitu. Chalcocond Zonaras. Anna Comn Ioanne. Luciu. Presbyt.

Dioclit. Cinnam. C. VIII.

1 Mȣntele Пindȣ în komȣnȣ̆ se пȣmeшte Meџovȣ. Iarȣ̆ Пindȣ s'a пȣmitȣ̆ dȣпъ Пindȣ, fiĭȣlȣ̆ lȣĭ Maчedonȣ̆, karele invidiatȣ̆ de kъtre treĭ fraџĭ aĭ seĭ пentrȣ frȣmȣseџea sa, a venitȣ̆ la ȣnȣ̆ satȣ̆ din mȣntele aчesta ȣnde vъпъtorindȣ̆ a legatȣ̆ frъџie kȣ ȣnȣ̆ zmeȣ̆ kъrȣia 'ĭ da пartea din vъпatȣrile sale. Dar fraџiĭ seĭ l'aȣ̆ ȣчisȣ̆ akolo.

din nȣmъrȣlȣ̆ koloniilorȣ̆ strъmȣtate de Aȣrelianȣ, ши alȣ̆ Anna Comn. C. VII. Chalcocond Cap. VII. p. 132. челорȣ̆ че aȣ̆ trekȣtȣ̆ din timпȣ̆ în timпȣ̆ din Dачia пroпrie în Traчia, ȣniцĭ kȣ Sчiцiĭ, пrekȣmȣ̆ s'aȣ̆ zisȣ̆ maĭ sȣsȣ̆. Dar toцĭ aчeшtia aveaȣ̆ aчeeaшĭ limbъ kȣ Dачiĭ че lъkȣeaȣ̆ desпre Dȣпъre.

CAPITULŬ XIV.

D. Chr. 1185. Comnena. Honiat. Vlaxiĭ înпreȣпъ kȣ Kȣmaniĭ [1] okȣпaȣ̆ Dачiile avъndȣ̆ domniĭ lorȣ̆ пroпriĭ. Чeĭ de dinkolo de Dȣпъre lъkȣitorĭ în Mesia eraȣ̆ sȣпȣшĭ îmпъraцilorȣ̆ Romanĭ, пъnъ kъndȣ̆ s'aȣ̆ revoltatȣ̆ asȣпra lorȣ̆ doĭ fraцĭ Romъnĭ, Пetrȣ ши Assanȣ̆, че lъkȣeaȣ̆ пe lъngъ mȣntele Emȣ [2]. De o datъ fȣrъ învinшĭ de kъtrъ îmпъratȣlȣ̆ Isaaчiȣ, ши trekȣrъ пeste Dȣпъre, dar nȣ tъrziȣ̆, ȣnindȣ-se kȣ Kȣmaniĭ lъkȣitorĭ în Moldova, ши kȣ Romъniĭ din Banatȣlȣ̆ de пeste Oltȣ̆, s'aȣ̆ întorsȣ̆ ши aȣ̆ okȣпatȣ̆ Mesia пatria lorȣ̆, пe kare gъsindȣ'o rъȣ̆ organizatъ, aȣ̆ xotъrъtȣ̆ sъ пȣ înчeteze пъnъ kъndȣ̆ nȣ vorȣ̆ konstitȣa earъшĭ dinastia Mesilorȣ̆, adekъ a Romъnilorȣ̆ ши a Bȣlgarilorȣ̆, пrekȣmȣ̆ fȣsese maĭ nainte.

Пъndindȣ̆ timпȣlȣ̆ favorabilȣ̆, s'aȣ̆ reпezitȣ̆ într,o nóпte asȣпra lȣĭ Ioan Kantakozenȣ̆, kȣmnatȣlȣ̆ îmпъratȣlȣĭ, ши rъsiпindȣ̆ oшtirile Romane, aȣ̆ okȣпatȣ̆ Anxialȣlȣ̆, kъlkъndȣ̆ ши Varna (oraшe de пe malȣrile Mъreĭ Negre). Dar dȣпъ aчeasta îmпъratȣlȣ̆, nȣmindȣ̆ generalȣ̆ пe Alesiȣ Vrana, aчesta a gonitȣ̆ пe Romъno-Bȣlgarĭ, ши a lȣatȣ̆ înaпoĭ tóte lokȣrile че eĭ le kȣпrinseserъ пъnъ în mȣntele Emȣ. Atȣnчe Assanȣ̆, пrin trъdarea ȣnȣĭ Romъnȣ̆, nȣmitȣ̆ Ivankȣ, kъzȣ în mъna Romanilorȣ̆; ĭar Пetrȣ se ȣчise de kъtrъ ȣnȣlȣ̆ din ostaшĭ. Dȣпъ aчeasta domnia Vlaxilorȣ̆, saȣ̆ a Dako-Romanilorȣ̆, veni la alȣ̆ treilea frate alȣ̆ lorȣ̆ Ioanȣ̆, karele fȣsese mȣltȣ̆ timпȣ̆ la Konstantinoпole ostatekȣ̆ (zъlogȣ̆), dar

1 Kȣmaniĭ din vekiȣ se trъgeaȣ̆ din Цeara Moskovitъ.

2 Emȣ, nȣmitȣ̆ de Tȣrчĭ Kogea Balkanȣ̆, desпarte Traчia de Mesia: elȣ̆ s'a nȣmitȣ̆ astfeliȣ dȣпъ lȣпta lȣĭ Tifonȣ̆ kȣ Joĭe, kare atȣnчe a versatȣ̆ ȣdorĭ de sъnge, (dȣпъ ziчerea greчeaskъ *Ema*, kare va sъ zikъ sъnge).

nз-щĭ skimbase datinele sale чele barbare щi karakterзlз чelз sзmeцз, чi mзlte rele a kaзsatз Romanilorз [1].

Lзъndз domnia nзmitзlз Ioanз, nъvъli de maĭ mзlte orĭ asзпra пrovinчiilorз Romane, lзъ Konstantia saз Konstanцa (în anзlз 1201), okзпъ Varna [2] sfъrъmъndз'ĭ mзriĭ, щi aпoĭ se întórse în Mesia. Totз odatъ Sчiцiĭ, adikъ Romaniĭ din Daчia пroпrie [3], trekъndз Dзпъrea щi зnindз-se kз чeĭ din Mesia aз пrъdatз oraщele Traчieĭ пъnъ пe la Messina щi Цзrзlo. Atзnчe щi Strзmniцъ, зnз Romъnз karele stъпъnea Xrisa, a fъkзtз mзlte strikъчĭзnĭ satelorз de пe lъngъ Serra. Astfelĭз împъratзlз Alessiз Angelз în tóte пъrцile vъzъndз-se bъtзtз, nз пзtea sъ se maĭ oпзe.

CAPITULŬ XV.

Kзчerindз-se Konstantinoпole de Krзчiata Galilorз щi a Veneцienilorз în anзlз 1204 dзпъ Kristз, s'a пrokĭemaтз împъratз Baldзinз komitele de Flandra [4] karele dзkъndз-se asзпra Romъnilorз din Mesia щi din Daчia пroпrie, aпróпe de Adrianoпole, fз învinsз щi пrinsз în anзlз 1205, щi aпoĭ

1 Romъniĭ din Daчia пroпrie se vede kъ aз venitз în ajзtorзlз Romanilorз fiindз kъ istoria Bizantinъ ziчe: „*Λέγοντά τινα Βατάτζην τούπίκλην ἑτέρωθεν ςρατεύματα ἐπαγόμενον, ἄλλων τε συχνῶν, καὶ δή ἐς Βλάχων πολὺν ὅμιλον, οἱ τῶν ἐξ Ιταλίας ἄποικοι πάλαι φάναι λέγονται.*“ Veneaз însъ щi în kontra Romanilorз зniцĭ kз Sчiцiĭ, пrekзmз ziчe Ana Komnena la Kartea VII.

2 În skriitoriĭ vekĭ se ziчe Odissosз, kare se bъnзeщte a fi Varna, ĭarз nз Odessa din Rзsia.

3 Se vede kъ пe timпiĭ aчeĭa Romъniĭ din Daчia пroпrie se nзmeaз щi Sчiцĭ, sпre deosebire de Romъniĭ din Tessalia щi Maчedonia, fiindз kъ eraз зniцĭ kз Kзmanii щi Dako-Romanii.

4 Flandra este o пrovinцie mare a Belgieĭ kз titlз de komitatз; are desпre nordз Oчeanзlз Germanikз щi Zelanda (insзlъ mare a Danimarчeĭ,) desпre rъsъritз Brabantзlз (пrovinцie a Belgieĭ чe se otъreщte kз Olanda), desпre sзdз Anonia, (altъ пrovinцie a Belgieĭ,) щi desпre aпзsз Пikardia (пrovinцie a Galieĭ Belgiчe). Se împarte în Flandra Teзtonikъ saз Flandra пroпrie, în чea Galikъ desпre sзdз щi în чea Impeгialъ desпre rъsъritз. Kaпitala eĭ este Lille, oraщз mare, avзtз, frзmosз, poпзlatз щi kз чetate minзnatъ щi tare.

вчisв̆ de kъtre Ioan la Tвrnavв̆. Atвnчe Latinii în tóte пъrцile sfъrъmъdвndв-se, Romъniĭ aв̆ kвпrinsв̆ Mesia пъпъ la Filiпoпole, ĭar Sчiцiĭ, adikъ Romъniĭ din Daчia пroпrie, aв̆ kвпrinsв̆ tótъ Traчia.

Пe timпвlв̆ aчesta Ioanв̆, regele (kraĭвlв̆) Romano-Bвlgarilorв̆, era stъпъnitorĭв шi alв̆ чelorв̆ чinчĭ jвdeцe din Banatвlв̆ de пeste Oltв̆ din Daчia. Sвb aчesta s'a fвndatв̆ шi Kraĭova, шi s'a пвmitв̆ aшa dвпъ пвmele lвĭ пroпriв̆, fiindв̆ kъ dвпъ idiotismвlв̆ valaxikв̆ шi bвlgarв̆ Ioanв̆ se ziчe *Iova*, saв̆ *Ivanв̆*, ĭar regele *Kraĭв*, шi kвvъntвlв̆ Kraĭ-ova însemneazъ regatвlв̆ lвĭ Ioanв̆. Aчesta a ziditв̆ шi bise-
D. Chr. 1205. rika чea veke în aчestв̆ oraшв̆ пвmitъ Bъneasa, kв пatroпвlв̆ marelвĭ martirв̆ Dimitrie. Elв̆ însъ n'a fostв̆ stъпъnitorĭв шi a Daчieĭ întregĭ, чi alцĭ domnitorĭ eraв̆ în Moldova, alцiĭ în Transilvania шi alцiĭ în Цeara Mвnteneaskъ; ĭar Bassarabia era stъпъnitъ de Kвmanĭ. Aчeasta se dovedeшte din aчeea kъ Ioanв̆, kъndв̆ era strъmtoratв̆, пrimea din цerile aчeste ajвtorĭв, ka de la niшte aliate, пrekвmв̆ ziчe Xoniatв̆ în istoria sa.

Ioanв̆, fiindв̆ feriчitв̆ în tóte bъtъile, a liberatв̆ пe toцĭ Vlaxiĭ (saв̆ Romъniĭ) din Mesia, шi stъпъnindв̆ regatвlв̆ Bвlgarilorв̆, s'a пrokĭematв̆ domnв̆ alв̆ Maчedonieĭ шi alв̆ Tessalieĭ, шi rege alв̆ Romъnilorв̆ шi alв̆ Bвlgarilorв̆. Atвnчe a skrisв̆ шi lвĭ Inoчenцiв̆ III, пaпa de la Roma, чerъndв'ĭ amiчiцia, шi вnirea впвшilorв̆ seĭ kв biserika Latinъ; dвпъ kare kardinalвlв̆ Leonв̆, din ordinвlв̆ пaпeĭ, l'a вnsв̆ rege шi a пвsв̆ diademъ пe kaпвlв̆ seв̆. Пe вrmъ însъ Ioanв̆, vъzъndв̆ kъ n'a kъпъtatв̆ konkвrsвlв̆ kare чerвse în kontra regelвĭ Ѹngarieĭ, s'a leпъdatв̆ de вnire kв biserika aпвsвlвĭ.

Пвцinв̆ însъ a цinвtв̆ regatвlв̆ Romъnilorв̆, kъчĭ dвпъ mórtea lвĭ Ioanв̆, moшtenitoriĭ seĭ, Borilъ fiĭвlв̆ sвroreĭ lвĭ, шi чeĭ dвпъ elв̆ s'aв̆ sвпвsв̆ Bвlgarilorв̆. Maĭ пe вrmъ, totв̆ în sekolвlв̆ aчesta, шi чele-l-alte Daчiĭ adikъ Цéra Mвnteneaskъ шi Moldova, aв̆ înчeпвtв̆ a lвa altъ пersпektivъ, пrekвmв̆ se va sпвne maĭ înainte.

CAPITULŬ XVI.

Пe kъndŭ îmпъrъцĭa la Konstantinoпole Baldȣinŭ Kȣrtenaia, шi în Niчea Ioanŭ III dȣчe Bataчe (în anȣlŭ 1228), aŭ venitŭ mȣlцime de Tartarĭ desпre пъrцile boreale, шi kȣtrieraŭ пrъdъndŭ шi jъfȣindŭ Bassarabia шi Daчiile, adikъ Цeara Mȣnteneaskъ шi Moldova. Atȣnчe Dako-Romaniĭ чe lokȣeaŭ kъtre kъmпiile desпre Dȣnъre, kъȣtъndȣ-шĭ mъntȣirea, ȣniĭ s'aŭ trassŭ kъtre пъrцile de mȣnte шi în Transivania; alцiĭ, trekъndŭ Dȣnъrea пe пlȣte îmпreȣnъ kȣ mȣerile шi kȣ koпiiĭ, sȣb nȣme de Sчiцĭ, aŭ venitŭ în пъrцile Maчedonieĭ, kĭarŭ fъrъ de voea Bȣlgarilorŭ; ĭar alцiĭ ȣmblaŭ din lokŭ în lokŭ пrъdъndŭ шi пȣstiindŭ totŭ чe întъlneaŭ în kale, maĭ kȣ seamъ пe întinderea riȣlȣĭ Eȣrȣ [1]; aŭ lȣatŭ înkъ kȣ bъtae шi чetъцĭ, kare eraŭ maĭ ȣшóre de lȣatŭ. Aчeштia maĭ пe ȣrmъ aŭ fostŭ întrebȣinцaцĭ ka aliaцĭ aĭ Bȣlgarilorŭ în kontra Latinilorŭ, шi kĭarŭ în kontra Romanilorŭ. Dar kъmпiile Daчiilorŭ desпre Dȣnъre, în timпȣlŭ anilorŭ aчestora, rъmъseserъ kȣ totȣlŭ deserte; fiindŭ kъ шi Kȣmaniĭ desпre rъsъritŭ, adikъ Tartariĭ din Bassarabia, adese-orĭ se ȣneaŭ kȣ Sчiцiĭ, шi kȣtreiraŭ kъmпiile aпȣsene. De aчeasta Dako-Romaniĭ lokȣeaŭ пъrцile înfȣndate шi grele de rъsbъtȣtŭ ale mȣnцilorŭ; se stъпîneaŭ însъ totŭ-deaȣna de Voevoziĭ, saŭ Domniĭ lorŭ, kari eraŭ dȣпъ moштenire. Domniile kare eraŭ kъtre пъrцile de josŭ ale Moldoveĭ шi Цereĭ Mȣnteneштĭ, пrekȣmŭ шi altele maĭ miчĭ sȣb nȣme de kъneteniĭ, nefiindŭ destȣlŭ de пȣterniчe, se sȣпȣneaŭ maĭ kȣ seamъ Kȣmanilorŭ шi altora; ĭar чele doъ din Transilvania, Fagaraшȣlŭ шi Maramȣrъшȣlŭ, se цineaŭ neatъrnate шi aȣtonome, aпъrate de tъria пosiцiȣneĭ lorŭ, шi de eroismȣlŭ lokȣitorilorŭ, шi aчestea ȣneorĭ se întindeaŭ sпre rъsъritŭ шi sȣdŭ пъnъ în Dȣnъre шi пъnъ

George Acropolita.

1 Eȣrȣ, în limba komȣnъ se ziчe Mariцa. Elŭ пriimeште maĭ mȣlte пъrae шi este maĭ mare de kъtŭ tóte riȣrile din Traчia; пȣrчede din mȣntele Orbilȣ, saŭ Emȣ, шi, adъпъndŭ Filiпoпole, Adrianoпole шi Traianoпole, se varsъ în Marea Egee, între oraшele Maronia шi Enȣ.

în Marea Neagrъ. Aseшenea шi komitatȣlȣ̆ Severinȣlȣĭ, saȣ̆ Banatȣlȣ̆ Kraĭoveĭ, dȣпъ mórtea lȣĭ Ioanȣ̆, regele Vlaxieĭ marĭ, saȣ̆ a Mesiilorȣ̆, a remasȣ̆ earъшĭ neatъrnatȣ̆.

Nȣmitele doъ marĭ Domniĭ, Fъgъraшȣlȣ̆ шi Maraшȣrъшȣlȣ̆, kȣ tóte kъ eraȣ̆ neatъrnate шi aȣtonome, aveaȣ̆ însъ marĭ sȣbчĭȣшъrĭ din treĭ kaȣse пrinчiпale: întъĭ пentrȣ îшȣlцirea пoпorȣlȣĭ, kare de góнele neînчetate ale Sчiцilorȣ̆ kъȣtaȣ̆ asilȣ̆ шi lokȣrĭ de пȣtrire în Transilvania, la konaцionaliĭ шi koreligionariĭ lorȣ̆; al doile пentrȣ kreшterea din zi în zi a пȣtereĭ Ȣngȣrilorȣ̆, kari voeaȣ̆ sъ loveaskъ neatъrnarea lorȣ̆; шi alȣ̆ treilea пentrȣ tȣrbata manie a пaпismȣlȣĭ de a konvertisa пe Romъnĭ. Пaпiĭ în adevъrȣ̆ întrebȣinцaȣ̆ tóte mijlóчele, atъtȣ̆ пrin skrisorĭ konfesionale, шi пrin пredikatorĭ anȣme trimiшĭ, kъtȣ̆ шi пrin silȣinцa regilorȣ̆ Ȣngarieĭ, пentrȣ ka sъ adȣkъ пe Romъnĭ la ritȣlȣ̆ пaпismȣlȣĭ, însъ nimika n'aȣ̆ reȣшitȣ̆, fiindȣ̆ kъ aчestȣ̆ пoпorȣ̆ aȣ̆ statȣ̆ totȣ̆d'aȣna kredinчĭosȣ̆ vekilorȣ̆ dogme ale besereчeĭ rъsъritȣlȣĭ. Romъniĭ aveaȣ̆ eпiskoпĭ шi пreoцĭ atъtȣ̆ în Banatȣlȣ̆ Timiшóreĭ, la Giȣla, шi în пartea Ardealȣlȣĭ kare o stъпъneaȣ̆ Ȣngȣriĭ, kъtȣ̆ шi în чeal-l-altъ пarte a Ardealȣlȣĭ, пĭi în lъȣntrȣ mȣнцilorȣ̆ Karпaцĭ adikъ în Moldova шi în Цeara Mȣntaneaskъ ȣnde eraȣ̆ domnĭ indigenĭ. Iar Kȣmaniĭ чe lъkȣeaȣ̆ Basarabia шi Moldova de sȣsȣ̆, kȣ tóte kъ nȣ eraȣ̆ kreшtinĭ, niчĭ idololatri, adoraȣ̆ nȣmaĭ пe fъkъtorĭȣlȣ̆ чerĭȣlȣĭ шi alȣ̆ пъmъntȣlȣĭ.

CAPITULȢ̆ XVII.

Nȣ se ȣneskȣ̆ istoriчiĭ asȣпra strъшȣtъreĭ Dako-Romanilorȣ̆ din Transilvania în Цeara Mȣnteneaskъ. Bissing istorikȣlȣ̆ ziчe kъ kolonisarea Romъnilorȣ̆ saȣ̆ a Vlaxilorȣ̆ a venitȣ̆ din Ardealȣ̆, avъndȣ̆ de kъпetenie пe Radȣ Negrȣ Basarabȣ̆, în anȣlȣ̆ 1200 dȣпъ Kristȣ̆. Kronologia monastireĭ Kъmпȣlȣngȣlȣĭ, пe kare a edifikat'o Domnȣlȣ̆ aчesta, пomeneшte deskъlekarea lȣĭ la anȣlȣ̆ 1215. Iar dȣпъ vekĭȣlȣ̆ kronografȣ̆ romъneskȣ̆ alȣ̆ aчesteĭ цerĭ, kare se ziчe Leto-

niseцŭ [1], se vede kъ venirea luĭ Radu Negru a urmatŭ пe la anulŭ 1290. Aчeasta negrешiţŭ kъ s'a пreskrisŭ пrekumŭ s'a gъsitŭ, шi Dako-Romaniĭ din Transilvania, dъndŭ aчeasta шi în tinariu, fъrъ niчĭ o observъчiune saŭ luare aminte, adevereskŭ aчeastъ asserцiune; aseminea шi autoriulŭ Romanieĭ din noŭ tinъritъ la Linska [2], urmeazъ пe aчeшtia fъrъ niчĭ o reflekцiune. Kъtŭ desпre numele luĭ Radu Negru шi desпre sekolulŭ XIII, toцĭ se învoeskŭ, ĭar desпre anŭ пu se unenkŭ. Dar în kronologia Moldovoĭ, skrisъ de Miron Logofъtulŭ, se пresuпune kъ venirea luĭ Radu ar fi urmatŭ la 1080.

Maĭ пrobabilŭ însъ se vede duпъ istorie, kъ aчestŭ Domnŭ, пe timпulŭ пъvъlireĭ Tartarilorŭ în Ungaria, s'aŭ trasŭ între Karпaцĭ înпreunъ ku familia sa, ku maĭ mulцĭ nobilĭ, ku dregъtorĭ шi ostaшĭ, шi ku kîtŭ пoпorŭ a пututŭ sъ-lŭ urmeze, шi s'a aшezatŭ la Kъmпulungŭ, ka într'unŭ lokŭ înkunjuratŭ de tъriĭ naturale. Пe urmъ, duпъ пlekarea Tartarilorŭ, a gъsitŭ ku kale sъ rъmъe шi sъ se aшeze în цeara aчeasta, ka în aчeeaшĭ пatrie, пъstrъndu-шĭ totŭ odatъ шi suveranitatea domnieĭ de Fъgъraшŭ шi Almaшŭ din Transilvania.

Dar in istoria universalъ se чeteшte kъ Gengis-Xanŭ, kъпetenia Mongolilorŭ, karele a statŭ пe la anulŭ 1187, duпъ чe a suпusŭ tóte чele-l-alte seminцiĭ (triburĭ,) a unitŭ sub o singurъ dinъstie пe toцĭ Sчiцiĭ. Aчestŭ mare generalŭ, ale kъruia faпte se potŭ aseшъna maĭ ku ale luĭ Alessandru чelŭ mare, domnindŭ 39 de anĭ, шi învingъndŭ atъte пoпóre, a luatŭ lokurile lorŭ, шi a fundatŭ чea maĭ mare îmпъrъцie din lume, kare se întindea o mie oпtŭ sute de ore distanцъ de la nordŭ sпre sudŭ, шi peste o mie de ore de la rъsъritŭ sпre aпusŭ. Înaintea morцeĭ sale la anulŭ 1226 шĭ a îmпъrцitŭ îmпъrъцia la пatru fiĭ aĭ seĭ, пre karĭ îĭ a—

1 Kronografiĭ romъnĭ, luъndu-se duпъ чeĭ Slavonĭ, aŭ numitŭ kronika *Letoniseцŭ*, kare va sъ zikъ *skriere de anĭ*. *(Traduktoriulŭ.)*

2 Niчĭ skrierea tiпъritъ în Transilvania, niчĭ kartea de la Linska, numite de autoriu, maĭ пu sъntŭ kunoskute astъzĭ între Romъnĭ. *(Traduktoriulŭ.)*

vea ne togĭ generalĭ sвb elв: a fъkвtв mare Xanв alв Tartarilorв ne челв întъĭв nъskвtв Oktaés, aĭ kъrвea strъneпogĭ aв domnitв sпre nartea borealъ a Kineĭ nъnъ ne la mijlokвlв sekolвlвĭ XIV; челвĭ alв doilea, Tвtés, ĭ-a datв Tвrчestanвlв, Baktriana, Astrakanвlв шi Вzbekвlв; челв alв treilea, Kвli-Xanв, a lвatв Persia, Korasana, шi narte din Indiĭ; ĭar alв natrвlea, Tagates, a lвatв Transoksana din India borealъ, шi Tibote.

Fiĭвlв lвĭ Tвtes, nвmitв Batв-Xanв, a fъkвtв marĭ inkвrsiвnĭ, kъчĭ vekea kronologie a Rвsieĭ ziчe kъ în anвlв 1240 dвnъ Kristв, nвmitвlв Batв-Xanв, trimigъndв ambasadorĭ la Kiovв, вnde era atвnче tronвlв imnerivlвĭ Rвsieĭ, a чerвtв de la kneazвlв Mixail, fiĭвlв lвĭ Vsevolad, ka sъĭ dea tribвtв шi ne fie-sa de sogie: ĭar kneazвlв Mixail, вчigъndв ne ambasadorĭ, a kъвtatв refвgiв în Вngaria. Atвnчe Batв-Xanв, вrgisindв-se maĭ mвltв, a kъzвtв asвnra Rвsieĭ kв mare nвtere, a assediatв Kiovвlв, шi dвnъ o mare шi eroikъ resistingъ din nartea kneazвlвĭ Dimitri, karele o anъra, în fine ĭlв lвъ: dвnъ kare sfъrъmъndв temnlвrile sakre, nrъdъndв oraшвlв шi tóte îmnrejвrъmile, sakrifikъndв o mвlgime de nonorв, шi lвъndв mвlgĭ nrisonierĭ, a nlekatв kъtrъ lokвrile de maĭ josв.

Ĭar istoria Вngarieĭ ziчe, kъ în anвlв 1241 dвnъ Kristв aв venitв 500 miĭ de Sчigĭ, sвb komanda nвmitвlвĭ Batв-Xanв, nenotв alв lвĭ Gengis-Xanв, aв jъfвitв Rвsia шi Polonia, s'aв koborîtв anoĭ în Вngaria, шi trekъndв sвb sabie чea maĭ mare narte din lъkвitoriĭ seĭ, aв jefвitв averile, aв sfъrъmatв oraшele, шi rъmъindв akolo treĭ anĭ, aв eшitв, ne maĭ gъsindв чe sъ jefвeaskъ шi sъ striчe. Ĭar îmnъratвlв Вngarieĭ Bela, karele fвgise în Aвstria, întorkъndв-se dвnъ aчeasta la reшedinga sa, a înчenвtв sъ îndrenteze strikъчĭвnile sъlbatiчilorв barbarĭ; însъ abĭa moштenitoriĭ lвĭ, dвnъ treчerea de mвltв timnв, aв nвtвtв sъ adвkъ lвkrвrile la starea lorв чea dintъĭ, fiindв kъ dвnъ aчeasta aв вrmatв шi alte inkвrsiвnĭ, nrekвmв se va snвne maĭ înainte.

Se dedвчe darъ din aчeastъ neшinчĭвnósъ istorie, kъ Negrв ne la 1241 шĭ-a mвtatв tronвlв din Transilvania în

Ꙡeara Mѫnteneaskъ, ші nѫ maĭ nainte saŭ maĭ пе ѫrmъ, пrekѫmŭ sпѫnŭ kronologiile пeпotrivite ші neîntemeeate ale Romъnilorŭ. Aчeasta însъ n'a fostŭ o simпlъ strъmѫtare, чi o fѫgъ neîmпedekatъ, ші пrevъzъtóre; ші kѫ tóte kъ пѫmitѫlŭ Domnŭ era strъmtoratŭ în Transilvania, din kaѫsele de kare vorbirъmŭ, totѫшĭ n'ar fi пѫtѫtŭ sъ se strъmѫte fъrъ a avea sѫпъrare ші resboĭѫ kѫ Ѫngѫriĭ; nѫ ar fi пѫtѫtŭ sъ adѫkъ atъta mѫlꙡime de ómenĭ de tóte treпtele înпreѫnъ kѫ averile lorŭ mішkъtóre, ші sъ lase domnia sa din Transilvania kѫ totѫlŭ desertъ, kъчĭ Ѫngѫriĭ se aflaŭ în пѫterĭ mѫltŭ maĭ marĭ, stъпъnindŭ maĭ mѫltŭ de jѫmъtate Transilvania, ші kѫgetaŭ пóte sъ o sѫпѫe tótъ, împreѫnъ ші пe lъkѫitoriĭ seĭ. Negreшitŭ kъ Ѫngѫriĭ ar fi statŭ sъ oпreaskъ, de nѫ пe Domnŭ, dar mъkar mѫlꙡimea пoпorѫlѫĭ, karele kъndŭ a trekѫtŭ пeste mѫnꙡĭ era аша de mare (пrekѫmŭ ziчe kronografѫlŭ lokalŭ) în kъtŭ s'a întinsŭ din mѫnꙡiĭ Karпaꙡĭ пъnъ în Dѫnъre ші din Oltŭ пъnъ în Siretiѫ [1]. Пe lъngъ aчeste, aчeastъ kolonisare nѫ se komпѫnea nѫmaĭ de Dako-Romanĭ ші koreligionarĭ, чi ші de mѫlꙡĭ Latinĭ ші Saksonĭ, kari kѫ пatrѫ sekolĭ maĭ nainte neѫѫпѫindѫ-se stъпъnireĭ lѫĭ Karolŭ чelŭ mare, aŭ fostŭ venitŭ ші s'aŭ fostŭ aшezatŭ în Transilvania, ѫnde aveaŭ sѫпremaꙡia în maĭ mѫlte oraше, ka ші пъnъ astъzĭ. Чe nevoe darъ ĭ-ar fi silitŭ a se пѫne sѫb domnirea ѫnѫĭ domnŭ eterogenŭ, ші sъ se dѫkъ în altъ ꙡearъ, kѫ Romaniĭ eterodoksĭ, din kari чeĭ maĭ mѫlꙡĭ se întorчeaŭ în vekea lorŭ пatrie? Negreшitŭ kъ inkѫrsiѫnea Sчiꙡilorŭ, kari, пe la anѫlŭ чitatŭ, aŭ nevoitŭ ші пe însѫшĭ regele Bela a fѫgi împreѫnъ kѫ tótъ familia ші kѫ magnaꙡiĭ seĭ în Aѫstria, fъrъ a se пѫtea îngriji de пroпriiĭ seĭ

1 Atѫnчe Ꙡeara Romъneaskъ se nѫmi ші Ѫngro-Vlaxia, dѫпъ lъkѫitoriĭ din Transilvania karĭ s'aŭ strъmѫtatŭ în ea. Iar ѫniĭ din istoriчĭ, konfѫndъndŭ Transilvania kѫ Ѫngaria, пresѫпѫnŭ ші пe пoпorѫlŭ strъmѫtatŭ drentŭ Ѫngѫrĭ, asemine ші пe Domnѫlŭ lorŭ kъ ar fi fostŭ de viꙡъ Ѫngѫrŭ: însъ se înшélъ, kъчĭ mѫlꙡimea a fostŭ de Dako-Romanĭ, ші Domnѫlŭ era dѫпъ moшtenire Bassarabŭ, totŭ din familia чea veke kare se strъmѫtase пe timпѫlŭ lѫĭ Aѫrelianŭ în Mesia, din kare se trъgeaŭ ші Baniĭ, stъпъnitorĭ aĭ чelorŭ чinчĭ jѫdeꙡe de пeste Oltŭ.

ssnsmĭ ks kstĕ maĭ alesĕ de strъmstare Dako-Romanilorĕ. Ama darъ atъt kronologia Germanslsĭ Bissing, kare adsчe deskъlekarea lsĭ Rads Negrs la anslĕ 1200, este gremitъ mi fъrъ niчĭ o dovadъ; kъtĕ mi kronologia Moldoveĭ kare nsne anslĕ 1080 este nenrobabilъ mi neîntemeeatъ; чi nsmaĭ vekĭslĕ kronografĕ alĕ Џereĭ Msntenemtĭ, karele ziчe kъ aĕ srmatĕ la anslĕ 1290, este fъrъ îndoealъ lsminъ de adevъrĕ. Ne lъngъ aчeste s'a gъsitĕ la Kъmnslsngĕ mi snĕ nomelnikĕ de lemnĕ în mъnъstirea чea veke a lsĭ Rads Vodъ, karele adeveremte vekea înzestrare a mъnъstireĭ înnresnъ ks satslĕ Bъdeџiĭ; data nomelnikslsĭ este din anslĕ 1122, însъ nreskrisъ de kъtrъ Leon Vodъ: fiindĕ kъ originalslĕ vekĭs se nerdsse kъndĕ s'a fostĕ dъrъmatĕ mъnъstirea, în zilele lsĭ Mateĭ Vodъ. Se vede darъ kъ aчeastъ datъ este gremitъ la nreskriere ne timnslĕ lsĭ Leon Vodъ.

Însъ anslĕ 1215 alĕ kronologieĭ monastireĭ Kъmnslsngĕ, mi anslĕ 1290 alĕ kronografslsĭ џereĭ, dsnъ kari s'aĕ lsatĕ maĭ toџĭ fъrъ чerчetare, aratъ de sinele vederata gremalъ; kъчĭ, dakъ astorĭslĕ nrimitivĕ alĕ kronologieĭ era drentĕ, arĕ fi trebsitĕ neanъratĕ ka sъ ĭa de bazъ saĕ kronologia Kъmnslsngslsĭ, saĕ aчeea a nomelnikslsĭ, ĭar ns sъ sarъ de la чea întъĭ 75 anĭ mi de la a doa 168 anĭ, fъrъ sъ-mĭ dea seamъ ks vre o dovadъ óre kare.

Ama darъ vederatъ mi doveditъ este gremala sssĕ nsmiџilorĕ, mi se vede kъ aчeste kronologiĭ s'aĕ însemnatĕ saĕ dsnъ tradiџisne saĕ dsnъ indskџisne, din kassa totaleĭ nemtiinџe de ne atsnчe a lъksitorilorĕ, saĕ din kassa linseĭ de skriitorĭ, kari, de ar fi mi fostĕ, s'aĕ nerdstĕ dsnъ neînчetatele resbele, jefsirĭ mi kstronirĭ чe aĕ fostĕ în џerile aчeste; kъчĭ în Moldova mi Џeara Msnteneaskъ ns se vъdĕ niчĭ skriitorĭ de ne atsnчe, niчĭ o kronologie fidelъ a domnitorilorĕ ns se gъsemte; чi sniĭ maĭ modernĭ, dsnъ xrisóvele date de domnĭ timnĕ din în timnĕ, aĕ komnssĕ óre kare kronologie, mi aчeea órbъ, fъrъ dovezĭ nъnъ la Mixaĭ Vitézs. Ne lъngъ aчeste, kъџĭ-va din vekiĭ domnĭ totĕ se maĭ gъseskĕ în kroniчele Serbieĭ mi ale Ѹngarieĭ; ĭar în kronografslĕ џereĭ niчĭ se nomeneskĕ.

În kronologia Domnilorŭ, kare se ѕrmeazъ în tomѕrile viitóre, eŭ maĭ mѕltŭ m'amŭ servitŭ kѕ istoria Bizantinъ, kѕ kronologia Tѕrчeaskъ a Otomanilorŭ, kѕ kroniчele Ѕngarieĭ, шi kѕ biografia desnoџilorŭ din Ilirikŭ шi Serbia, пe kare ómenĭ komпetinџĭ le-aŭ tradѕsŭ, — шi în чele de пe ѕrmъ kѕ чelŭ maĭ vekĭѕ Letoпiseџŭ kare s'a gъsitŭ, kѕ tóte kъ aчesta fantele mѕltorŭ din domnĭ le atribѕe altora, greшelĭ kare m'amŭ nevoitŭ a le îndrepta kѕ ajѕtorѕlŭ чelor-l-alte kronologiĭ.

CAPITULŬ XVIII.

Dѕпъ чe a înчetatŭ пѕmita пъvъlire a Mogѕlilorŭ Sчiџĭ, aŭ înчeпѕtŭ шi Moldoveniĭ a se întinde kъtre lokѕrile de josŭ ale џereĭ lorŭ; ĭar Kѕmaniĭ, kari stъпъneaŭ Moldova de sѕsŭ, kъzѕserъ în пeпѕtinџъ totalъ, din kaѕsa neînчetatelorŭ resbele шi lovirĭ чe sѕferiserъ, шi eraŭ kѕ totѕlŭ ѕmiliџĭ. Пe timпѕlŭ aчela, ѕnŭ vetézŭ Moldoveanŭ, de пróstъ viџъ, de kondiџiѕne пorkarĭѕ, пѕmitŭ Kordokѕba, dѕпъ пreziчerea ѕnѕĭ minчĭѕnosŭ vrъjitorĭѕ kъ va ajѕnge Domnŭ, шĭ-a leпъdatŭ toeagѕlŭ пъstoreskŭ шi, lѕъndŭ armele, a adѕnatŭ înпrejѕrѕlŭ seŭ o mѕlџime de fъkъtorĭ de rele, s'a dedatŭ la xoџiĭ, шi kamaraziĭ lѕĭ kreskъndŭ din zi în zi, a ajѕnsŭ a'шĭ faчe o oшtire mare шi a se aшeza Domnŭ alŭ Moldoveĭ. (Simeon Gospod.) Dar kъtre mijlokѕlŭ Sekolѕlѕĭ XIII, ѕnŭ strъnepotŭ alŭ lѕĭ Gengis-Xanŭ, пѕmitŭ Noga, domnitorĭѕ пreste Sчitia mikъ, kъпitanŭ alŭ Mogѕlilorŭ шi alŭ Tartarilorŭ Nogaĭ, пѕmiџĭ aшa dѕпъ dъnsѕlŭ, rъпezindѕ-se kѕ mѕltъ oшtire în пъrџile Пolonieĭ, a sѕпѕsŭ шi a jefѕitŭ kaпitala eĭ Krakovia шi alte lokѕrĭ de maĭ josŭ; aпoĭ чerъndŭ de la regele Ѕngarieĭ sъ'ĭ dea пe fiĭesa de soџie, шi regele, oпritŭ fiindŭ de пaпa la aчeasta, a kъzѕtŭ kѕ toatъ пѕterea lѕĭ asѕпra Ѕngarieĭ, шi regele abia kѕ fѕga a skъпatŭ. Dѕпъ aчeasta Noga se чerkъ a se faчe Domnŭ пeste Kѕmanĭ, însъ nѕ reѕшi; aпoĭ fѕ kĭematŭ în alianџъ în kontra Romanilorŭ de kъtre Domnѕlŭ Bѕlgarilorŭ Konstantinŭ, fiĭѕlŭ lѕĭ Toĭxѕ, karele avea de soџie пe Maria fiĭka lѕĭ Teodorŭ alŭ II Laskarŭ, îmпъratѕlŭ Niчeeĭ, пe kare o lѕase la anѕlŭ 1258. Kъчĭ dѕпъ чe Kon-

stantinonole a statŭ în mъna Latinilorŭ 57 anĭ, îmnъratsлŭ Mixaelŭ Komnenв îлŭ лвъ îndъrъtŭ la anвлŭ 1261, ші orbi ne Ioanŭ Laskarŭ fratele nвmiteĭ Marieĭ; aчeasta rвgъndŭ ne sogвлŭ eĭ ka sъ-шĭ resbвne, Konstantinŭ a kĭematŭ ne Tartariĭ Nogaĭ. Aчeшtia, trekъndŭ Dвnъrea nrin Moldova, s'aŭ revъrsatŭ ka вnŭ torente, ші aŭ nrъdatŭ nъnъ ne anróne de Konstantinonole; dвnъ aчeasta, întorkъndв-se kъtre Istrв, aŭ sвnвsŭ Dobrogea. Atвnчe ші nвmitвлŭ Domnŭ aлŭ Moldoveĭ, Kordokвba, rъnezindв-se asвnra Nogailorŭ, ĭ-a silitŭ sъ nъrъseaskъ Dobrogea, ші gonindв-ĭ în treчere neste Dвnъre, ĭ-a sfъrъmatŭ kв totвлŭ, ші anoĭ s'a anвkatŭ sъ kвtriere Bвlgaria. Konstantinŭ, Domnвлŭ Bвlgarieĭ, nenвtъndŭ sвferi aчeasta, шĭ-a adвnatŭ oшtirea ші a mersŭ asвnra лвĭ Kordokвba. Fъkъndв-se o bъtълie înfrikoшatъ, Konstantinŭ se învinge ші se вчide, ĭar Kordokвba se faчe nв nвmaĭ domnŭ asвnra Bвlgarieĭ чi ші sogŭ aлŭ Marieĭ. Aвzindŭ desnre aчeste îmnъratвлŭ Mixaelŭ Komnenв, s'a îngrijitŭ tare de sвkчesele лвĭ Kordokвba, ші gъsindŭ ne лъngъ Troea ne Ioanŭ Assanŭ, karele avea drenturĭ stremoшeшtĭ asвnra Bвlgarieĭ, л'a kĭematŭ ші ĭa datŭ de sogie ne fiĭesa Irena, ші kв nвtere tare л'a trimisŭ sъ skane Bвlgaria de tirania лвĭ Kordokвba. Aчesta, aвzindŭ de venirea лвĭ Ioanŭ Assanŭ asвnra sa kв oшtirĭ Romane, ші nebizвindв-se a se onвne kв nronriele sale nвterĭ, trekв în Bassarabia ka sъ se îmnaчe kв Noga ші sъ чearъ ajвtoriв de la eлŭ. Noga îлŭ nriimi kв bвnъ voinцъ шĭ 'ĭ nromise ajвtorĭвлŭ чerвtŭ, dar dвnъ o mare beцie la вnŭ banketŭ, îлŭ вчise nrin somnŭ (în anвлŭ 1277.)

Dвnъ шease anĭ, ne la 1283, nвmitвлŭ Noga, karele konrinsese Bassarabia, вnindв-se kв Ŭldamвrŭ, Domnвлŭ Kвmanilorŭ, karele stъnъnea nъrцile de dinkolo de Ilrвtŭ ale Moldoveĭ, adikъ desnre rъsъritŭ nъnъ în Marea Neagrъ, intrъ în Ŭngaria, kв skonвлŭ seŭ de maĭ nainte ka sъ o sвnвe. Abĭa însъ înчenв a strika ші a jefвi, ші fв silitŭ a se întórчe în Moldova din kaвsa чĭвmeĭ kare-ĭ zeчĭвia oшtirea. Dвnъ aчeasta, fъkъndŭ naчe kв Ŭngвriĭ, ші înчenъndŭ earъшĭ a nrъda Holonia, se învinge de kъtre Toxtagв, fiĭвлŭ лвĭ Magв, altŭ kъnitanŭ aлŭ Sвiцilorŭ, ші se вчide în anвлŭ 1294.

Atѕnчe Nogaiĭ se împrъштiarъ în mѕlte пъrџĭ, (eĭ eraŭ пiĭ Moametanĭ шi idolatri) dar mѕlџĭ remaserъ în Moldova; aчeштia пe ѕrma treчeaŭ adesea Dѕпъrea шi, ѕneorĭ singѕrĭ, alte orĭ împreѕпъ kѕ Bѕlgariĭ шi kѕ Vlaxiĭ, пръdaŭ provinџiile Romane, prekѕmŭ fъkѕrъ în aniĭ 1319, 1328, 1332 шi 1337. Moldoveniĭ însъ niчĭ o datъ nѕ se aliarъ kѕ Nogaiĭ, чi bъtъndѕ-se kѕ eĭ neînчetatŭ, în fine îĭ învinserъ, шi învinшiĭ primirъ de bѕnъ voe religiѕnea lorŭ; ĭar dѕпъ mórtea lѕĭ Noga, Moldoveniĭ aŭ stъпъnitŭ de la riѕlŭ Tirasŭ (Nistrѕ), пъnъ în peninsѕla din marginea Mъreĭ Negre, ѕnde lъkѕeaŭ Nogaiĭ. Maĭ tъrziŭ însъ, în timpѕlŭ lѕĭ Stefanŭ-Vodъ, o parte din Bassarabia se lѕъ de Tѕrчĭ шi se dete Nogailorŭ, kari îĭ brъџiшaserъ Moametismѕlŭ; шi partea aчeasta se nѕmi Bѕgeakŭ.

(Despre aчeasta se va vorbi maĭ prelargŭ la tomѕlŭ II, în biografia lѕĭ Vladŭ-Vodъ Џepelѕшŭ, domnѕlŭ Џereĭ Mѕnteneштĭ.)

CAPITULŬ XIX.

Aшa darъ, popórele kare veneaŭ ka torente de la otarele Asieĭ шi kъlkaŭ џerile aчeste, ѕnele resipindѕ-se, altele sѕpѕindѕ-se, aŭ ajѕnsŭ a se strika шi a se perde. În чele de pe ѕrmъ viindŭ шi Mogѕliĭ, s'aŭ întorsŭ prekѕmŭ s'aŭ zisŭ dѕпъ treĭ anĭ, în ѕrma morџeĭ lѕĭ Tagates, fiĭѕlŭ lѕĭ Gengis-Xanŭ, dѕпъ чe aŭ jefѕitŭ шi aŭ pѕstiitŭ Rѕsia, Polonia, Dalmaџia шi Ŭngaria, kъzъndŭ ka ѕnŭ vъrtejŭ fѕriosŭ saŭ ka ѕnŭ ѕraganŭ mare, шi respъndindŭ, în dѕчere шi în întórчere, pretѕtindine peire шi nenoroчire. Iar Dako-Romaniĭ, kъndŭ aѕtonomĭ, kъndŭ sѕpѕшĭ, ѕneorĭ skъпъndŭ kѕ fѕga de пъvъlirĭ, ѕneorĭ sѕsџinъndŭ kѕ eroismŭ lovirile dѕшmъneштĭ, esѕistaŭ шi se înmѕlџeaŭ în џeara lorŭ, între Tissa, Dѕпъrea, Nistrѕ шi Marea Neagrъ. Aŭ ajѕnsŭ însъ a fi ѕnŭ popor ŭ amalgamatŭ de maĭ mѕlte sъminџiĭ Sчitiчe, prekѕmŭ Чimerĭ шi Goџĭ, Bastarnĭ шi Genizĭ, Slavinĭ шi Xѕnĭ, Vandalĭ шi Bѕlgarĭ, Xazarĭ шi Avarĭ, Ŭngѕrĭ шi Bogdonĭ, Kѕmanĭ шi Nogaĭ, afarъ de elementѕlŭ primitivilorŭ lъkѕitorĭ, Slavĭ, Geџĭ, Daчĭ шi apoĭ Romanĭ; fiindŭ kъ orĭ

kъцĭ din попórele sssš nsmite dsпъ timпsrĭ aš rъmasš în ачeastъ цearъ, sszsindš saš sszsinds-se, toцĭ aš adoптatš tote ale Dako-Romanilorš, шi пe înчetslš toцĭ s'aš romanisatš, шi niчĭ srmъ de origina lorš în цearъ n'a remasš [1].

În fine, дsпъ kotroпirea Ksmanilorš rъsъriteni, шi dsпъ smilirea шi restringerea totalъ a чelorš de la aпsssš, aš înчeпstš sъ rъdiчe kaпslš шi Dako-Romanii din пъrцile msntóse desпre rъsъritš ale Transilvanieĭ; aš înчeпstš a'шĭ organisa sistemslš пolitikš, nsminds-шĭ domnĭ naцionalĭ, ka maĭ nainte, пrin alegere, ks gsvernš maĭ întъĭ aristokratikš шi maĭ tъrziš monarxikš, ka чelš din Цeara Msntenéskъ. Desfiinцъndъ-se, saš maĭ bine zikъndš, desrъdъчinъnds-se domnia Ksmanilorš, Sngsriĭ smilinds-se шi Nogaiĭ slъbinds-se în resbelele ks Bslgariĭ, Dako-Romaniĭ din Maramsrъшš de пe lъngъ Tissa, nevoiцĭ шi eĭ de kassele de maĭ sssš, s'aš xotъrъtš a aшeza lskrsrile în Moldova, пreksmš fъkssеrъ konfraцiĭ lorš kari treksserъ ks Rads Negrs în Цeara Msntenéskъ. Moldova atsnчe ns era desertъ, пreksmš sniĭ пressпsпš, dar Dako-Romaniĭ шi Nogaiĭ kъцĭ rъmъsеserъ în ea eraš ks totslš desorganisaцĭ шi ns aveaš niчĭ snš kaпš. Atsnчe Dragoшš fiislš lsĭ Bogdanš, domnslš Maramsrъшslsĭ, пe la mijlokslš sekolslsĭ XIV a trekstš ks tóte ale sale шi ks o oшtire nsmerósъ шi aš intratš desпre пar-

---

1 Dsпъ Laziš, Daчia odatъ era loksitъ de 18 sъminцiĭ. În чea Riпensъ, kare se ziчe шi Пannodaчia, (adikъ Banatslš Timiшórei de astъzĭ шi пarte din Цeara Msntenéskъ) lokseaš Пrendanesiĭ, Alboчensiĭ, Saldensiĭ, Tersigiĭ, Bsrriĭ, шi Чiggesiĭ. În чea Alпestrъ, (adikъ Цeara Msnteneaskъ de astъzĭ шi пarte din Moldova) lъkseaš Пiefigiĭ, Siginiĭ, Sensiĭ, Kontesiĭ, Taifaliĭ, Kokoensiĭ шi Чistoboчiĭ. În чea Mediteranъ, (nsmitъ de Latinĭ Transilvania, kare însemneazъ lokš înkonjsratš ks selbe, saš пъdsrĭ; пronsmitъ de Sngsrĭ Erdelš шi de Nemцĭ Ziben-Bsrgenš, adikъ Цeara ks шéпte чetъцĭ * dsпъ чele шéпte tъrgsrĭ kare le are) lъkseaš Пotslatensiĭ, Bsrideensiĭ, Biefiĭ, Rataчensiĭ, шi Tasrisчiĭ, a kъrora цearъ пroпrie, fiindš în Пanonia de sssš, se nsmeшte Steĭmarkš.

---

* Sibiislš saš Xermanstadslš, saš Xermanoпole; Braшovslš, saš Kronstadslš, шi Stefanoпole; Sandana, saš Temiшvarslš; Пirs, saš Megeшvarslš; Alba Islia, saš Vaisembsrgslš, Sngsreшte Gisla Seĭvarš; Klasdioпole, saš Klsji; шi Bistriцa, saš Besterцa, шi Nemцeшte Noesenš.

tea nordikъ în Moldova, ѕnde шĭ-a alesѕ lokѕ de residinцъ maĭ întъĭ la Sѕчeava. Пe ѕrmъ, întinzъndѕ-se шi în чeea-l-altъ пarte a Moldoveĭ, шi sѕпѕindѕ mѕlte lokѕrĭ ale Kѕmâniel, a atrasѕ kѕ înlesnire пe toцĭ lъkѕitoriĭ Romъnĭ la sѕпѕnerea sa, ĭar пe Kѕmaniĭ шi Nogaiĭ kъцĭ maĭ remъseserъ ĭĭ sili saѕ a se sѕпѕne saѕ a пъrъsi Moldova.

Astelĭѕ, în skѕrtѕ timпѕ, Romъniĭ s'aѕ reintegratѕ în Komania négrъ, saѕ Moldova, statornichindѕ-se шi aшezъndѕ-шĭ Eпiskoпiĭ шi klerѕ bisericheskѕ, sѕпѕsѕ tronѕlѕĭ пatriarxikѕ din Konstantinoпole ka maĭ nainte, fiindѕ kъ Moldoveniĭ ka шi чeĭ-l-alцĭ Dako-Romanĭ tótѕ-deaѕna s'aѕ цinѕtѕ neabъtѕцĭ шi kredinчĭoшĭ de dogmele beseriчeĭ rъsъritene. La Konчiliѕlѕ (Sinodѕlѕ) de la Florenцa, mergъndѕ шi Metrofanѕ Metroпolitѕlѕ Moldoveĭ, împreѕпъ kѕ Iosifѕ пatriarxѕlѕ Konstantinoпoleĭ, шi sѕbskriindѕ ѕnirea kѕ biserika aпѕsѕlѕĭ, împreѕпъ kѕ пatriarxѕlѕ шi alцiĭ, п'a kѕtezatѕ sъ se maĭ întórkъ; чi domпѕlѕ Moldoveĭ, înkrediцъndѕ-se de faпta lѕĭ шi mъniindѕ-se asѕпrъ-ĭ, a чerѕtѕ de Metroпolitѕ пre Arxidiakonѕlѕ de la Efesѕ, karele s'a шi xirotonitѕ de kъtre пatriarxѕlѕ Oxrideĭ. De akolo a venitѕ kъ Metroпolitѕlѕ Moldoveĭ kъtѕva timпѕ reksпoшtea Kiriarxia пatriarxѕlѕĭ de la Oxrida пъпъ la Vasile-Vodъ, karele earъшĭ a sѕпѕsѕ пe Mitroпolitѕlѕ цereĭ пatriarxѕlѕĭ Konstantinoпoleĭ.

CAPITULŬ XX.

Aшa darъ într'ѕnѕ sekolѕ Moldova шi Цeara Mѕnteneaskъ s'aѕ konstitѕatѕ în gѕverne aѕtonome шi neatъrnate, sѕb domnĭ пъmъnteni konaцionalĭ шi ortodoksĭ. Romъniĭ din acheste цerĭ п'aѕ arъtatѕ maĭ пѕцinъ virtѕte de kъtѕ Elliniĭ шi Romaniĭ între sѕsцinerea neatъrnъriĭ шi a libertъцeĭ lorѕ; чi пrekъtѕ aѕ avѕtѕ domnĭ kaпabilĭ шi dreпцĭ, arxiereĭ adevъraцĭ пъstorĭ шi aпъrъtorĭ, шi boĭerĭ kѕ zelѕ пatriotikѕ, kѕ пѕterea armelorѕ aѕ fostѕ în stare a'шĭ sѕsцine dreпtѕrile kĭarѕ înaintea пѕtereĭ kare a statѕ чea maĭ mare din lѕme, adikъ a пѕtereĭ Otomane, пrekѕшѕ se va istorisa în biografia domnilorѕ din toшѕrile viitóre. Прin ѕrmare essistinцa

lorŭ пolitikъ de astъzĭ шi пrivelegiȣrile de kare se bȣkȣrъ
le-aŭ kъпъtatŭ kȣ karakterȣlŭ lorŭ чelŭ eroikŭ.

Romъniĭ însъ n'aŭ avȣtŭ istoriчĭ пъmъnteni ka sъ în-
semneze mȣlte din faпtele lorŭ demne de istorie; niчĭ alцĭ
istoriчĭ strъinĭ nȣ eraŭ пe atȣnчe în цerile aчeste, kare sъ fi
skъпatŭ de ȣĭtare tóte чele ȣrmate între eĭ шi îmпъrъцia
Otomanъ. Dar aчele kъte din întъmпlare s'aŭ însemnatŭ шi
essistъ, шi aчele kъte tradiцiȣnea пe le-a пъstratŭ, sъntŭ de
ajȣnsŭ ka sъ karakterize пoпorȣlŭ aчesta ka vitézŭ, ĭȣbitorĭȣ
de libertate, шi demnŭ de sórte maĭ bȣnъ.

Simbolȣrile saŭ devisele чelorŭ întъĭ strъшoшĭ aĭ aчe-
steĭ naцiȣnĭ, aŭ fostŭ felĭȣrite. Alŭ Geцilorŭ era ȣnŭ kraniŭ
(цestŭ, цestъ, tigvъ) de asinŭ пȣsŭ într'o sȣliцъ пentrȣ karak-
terȣlŭ sobrȣ, netȣrbȣratŭ, nesfiiчĭosŭ, rъbdъtorĭȣ шi mȣnчi-
torĭȣ alŭ aчestȣĭ animalŭ. Alŭ Daчilorŭ era ȣnŭ felĭȣ de
drakŭ (saŭ zmeŭ,) kȣ kósa; dar шi alŭ Geцilorŭ шi alŭ Da-
чilorŭ aveaŭ шi kozĭ de kalŭ, пrekȣmŭ aveaŭ шi Bȣlgariĭ
înainte de a se faчe Kreшtinĭ, шi Otomaniĭ kĭarŭ astъzĭ. Dȣ-
пъ чe aŭ venitŭ însъ sȣb dominarea îmпъrъцieĭ romane, aŭ
lȣatŭ simbolȣrile legiónelorŭ romane, kare пъzeaŭ пrovinцii-
le aчeste: Moldova avea kaпȣlŭ de Boŭ, шi Цeara Mȣntenea-
skъ Vȣltȣrȣlŭ kȣ ȣnŭ kaпŭ, karele se întrebȣinцeazъ шi пъ-
пъ astъzĭ; kȣ tóte kъ Moldoveniĭ zikŭ kъ kaпȣlŭ de boŭ ĭlŭ
aŭ, fiindŭ kъ s'a gъsitŭ kranĭȣlŭ aчestȣĭ animalŭ la sъпarea
temeliilorŭ oraшȣlȣĭ Iaшiĭ, — ĭar Mȣnteniĭ, kъ stema lorŭ e-
ste Korbȣlŭ, шi nȣ Vȣltȣrȣlŭ. Dar aчeste zise sъntŭ maĭ
mȣltŭ fabȣle, kъчĭ oraшȣlŭ saŭ чetatea Iassiŭ, s'aŭ Iaшĭ, (шi
Eшĭ dȣпъ kȣmŭ пronȣnцъ Moldoveniĭ), este maĭ vekĭȣ de
kъtŭ deskъlekarea lȣĭ Dragoшŭ-Vodъ din Transilvania, пre-
kȣmŭ adevereшte Kantemirŭ; asemine шi Vȣltȣrȣlŭ, se vede
kъ era simbolȣlŭ Daчieĭ kĭar înainte de Traĭanŭ: dovadъ la
aчeasta e kъ satirikȣlŭ Iȣvenalŭ voindŭ a'шĭ bate jokŭ de ge-
nerarȣlŭ Romanŭ Fȣskȣ, (kare s'a ȣчisŭ de kъtre Daчĭ în a-
nȣlŭ 88 dȣпъ Kristŭ) ziчe kъ generalȣlŭ Fȣskȣ пlъnȣea bъ-
tъliile în oraшŭ de marmȣrъ (adikъ în moliчĭȣnile пalatȣri-
lorŭ Romeĭ) шi пentrȣ Vȣltȣriĭ Daчĭ пъzĭa dosȣrile. Kȣ a-
чeasta satirikȣlŭ aratъ stemele resbeliчe ale Daчieĭ. Maĭ

tъrziŭ, dsпъ чe Dako-Romanii s'aŭ fъkutŭ Kreштinĭ, aчeĭ din Цeara Mъnteneaskъ aŭ adъogitŭ Krsчea la чĭokslŭ Vsltsrslsĭ, ka semnŭ alŭ kredinцeĭ.

Nota X. Dako-Romaniĭ, dsпъ чe шĭ-aŭ пerdstŭ пrimitiva lorŭ organisare, шĭ-aŭ strikatŭ шi limba пrin kontaktslŭ шi amalgarea ks alte naцisnĭ. Ks tóte aчeste essistъ пъпъ astъzĭ înkъ mslte rъmъшiцe шi пrobe de datinile Romane, kare arъtŭ atъtŭ originea lorŭ, kъtŭ шi korsпцisnea kare aŭ пriimitŭ пrin Slavinĭ, a kъrora limbъ o шi întrebsinцeaŭ, neavъndŭ literile lorŭ пroпriĭ. Asemine se vъdŭ шi mslte ksvinte lsate de la Italienĭ, шi maĭ alesŭ de la Genovezĭ, kari kъtre sekolslŭ XII oksпaŭ Anxilia, adekъ Kilia, шi ks kari Romъniĭ, шi maĭ alesŭ Moldoveniĭ, ka înveчinaцĭ, aveaŭ desso relaцisnĭ. Astfelis, dsпъ kъtŭ se vede, se пóte ziчe kъ limba Vlaxo-Moldavъ de astъzĭ este maĭ msltъ fiĭkъ a limbeĭ Italiene de kъtŭ a чeĭ Latine. Dar întrs aчeasta istoriчiĭ пs se sneskŭ, чi sniĭ întъreskŭ kъ limba aчeasta se derivъ maĭ msltŭ din чea Latinъ, adskъndŭ de mъrtsrie maĭ întъĭ koloniile Romane din Daчia, aпoĭ nsmirea de Romanĭ, kare o întrebsinцeazъ atъtŭ Moldoveniĭ kъtŭ шi Msnteniĭ, шi aпoĭ mslцimea ksvintelorŭ latine kare se gъseskŭ în limba romъneaskъ, шi kare se vъdŭ ks totslŭ altfelis în чea italianъ. Пreksmŭ de essemпls:

Latineшte	*Romsneшte*	*Italieneшte*
incipio . .	înчeпŭ . . .	commincio
albus . . .	albŭ	bianco
dominus . .	domnŭ . . .	signore
mensa . .	masa . . .	tabula
verbum . .	vorba . . .	parola
caput . .	kaпŭ . . .	testa
venatio . .	vъnatŭ . . .	caceia

Iar aчeĭ kari sпsnŭ din kontra kъ derivъ din чea Italianъ, adskŭ de msstrъ verbiĭ assiliarĭ *amŭ, aĭ; are*, artikolslŭ ssbstantivilorŭ, шi ksvinte пroпriĭ italiene, пreksmŭ:

Italieneшte	*Romsnemte*	*Latineшte*
zoppo . . .	шkĭoпŭ . .	claudus
cerco . . .	чerŭ . . .	quaero.

Dar ačestora le se nóte respsnde kъ verbiĭ ausiliarĭ ns sъntš propriĭ Italianĭ, ші kъ Romъniĭ pšnš totš-deasna artikoliĭ în srma ssbstantivilorš, prekšmš: *oms-lš, lemns-lš, foks-lš*; ші kъtš pentrs ksvintele kare se vъdš a fi din limba Italianъ, ačeasta nóte kъ a venitš de la kontaktslš Romъnilorš ks Genovezii, kari domneaš assupra Mъreĭ Negre. Sъntš însъ în limba de astъzĭ a Romъnilorš msite ksvinte rъmase de la vekiĭ Dačĭ, prekšmš: *stejarš, nъdsre, dsmbraos, zeleшteš, ksrare, grseskš, privesкš, nemereskš*, ші altele msite. Maĭ msite însъ sъntš în gergslš Moldovenesкš, din kare snele ničĭ se înџelegš de Msntenĭ.

Ks tóte ačeste, limba ačeasta, de ші este miserъ ші nekanonisatъ, de ші prin msitele ksvinte Iliriče, Tsrčeшtĭ, Grečeшtĭ ші altele kare s'aš introdssš în ea, a ajsnsš a fi maĭ skъrbósъ ші neîntrebsinџabilъ, totsшĭ ns este nepriimitóre de îndreptare ші înfrsmsseџare; ші ačeasta s'ar pstea fače dakъ bsniĭ patrioџĭ s'ar pspe sъ o rъgsleze, sъ o înavsџeaskъ ші sъ o îndrepte, îndeplinindš lipssrile eĭ prin ksvinte Italiane saš Latine, ks kare are msitъ asemъnare. Atsnče s'arš fače ші limba ačeasta fórte frsmósъ, fiindš kъ ns este dsrъ ka limbele derivъtóre din čea Slavonъ, prekšmš Rsseaska, Sъrbeaska, Bslgъreaska, Dalmatika ші altele.

Ks tóte kъ de kъџĭ-va anĭ snslš din čeĭ întъĭ boerĭ pъmîntenĭ, marele Banš Ioanš Vъkъresks, bъrbatš demnš, dotatš ks învъџъtsrъ ші ks praktikъ, ші înavsџitš ks geniš, a kompssš o gramatikъ în limba ačeasta, ks regsle pentrs diftongĭ, ks teknologie, ks essemple pentrs sintaksъ ші ks ortografie; dar din kassa ačelora kari aš pstere ka sъ lskreze însъ ns ші zelš patriotikš, ačeastъ gramatikъ n'a servitš la nimika; ші maĭ toџĭ astъzĭ învaџъ a četi ші a skrie nsmaĭ prin praktikъ.

Literile ačesteĭ limbĭ sъntš ale Alfabelslsĭ Ellenikš, adъogitš ші de altele msite kompsse dspъ nevoea pronsnџieĭ; ačeste tóte sъntš 43 la nsmerš; snele Romъniĭ le-aš lsatš de la Bslgarĭ, ĭar Bslgariĭ, Iliriĭ, ші čele-l-alte popóre Slavone le aš lsatš de la Rsшĭ, prekšmš din istoria srmъtóre se va vedea.

DE UNDE LITERILE SLAVONE?

Чelebrвlŏ Anselmŏ Bandвriŏ în чerчetъrile lвĭ filologiчe desпre arчeologia Konstantinoпoleĭ, la пagina 62 din tomвlŏ II, sпвne kъ în manвskriпtвlŏ kodiчe alŏ lвĭ Kolbertinŏ, la kartea însemnatъ kв N° 4,432, a gъsitŏ istoria în вrmъtórea koпrindere.

În Rвsia de чinчĭ orĭ s'a пredikatŏ sъntвlŏ шi sakrвlŏ Evangeliŏ alŏ lвĭ I. Kristŏ.

A. De kъtrъ aпostolвlŏ Andreiв, karele a botezatŏ пe mвlцĭ la Kiovŏ шi Novogorod. Dвпъ Andreiв, a пredikatŏ шi aпostolвlŏ Пavelŏ, шi a botezatŏ пe mвlцĭ elŏ însвшĭ, шi aпoĭ a trimisŏ шi пe вnвlŏ din чeĭ шéпte-zeчĭ de aпostolĭ, nвmitŏ Andronikŏ; aчesta, învъцъndŏ шi botezъndŏ пoпórele Slavone în Ilirikŏ, în Mesia, în Bosna, în Morava, în Daчiĭ, în fine s'a fъkвtŏ Eпiskoпŏ în Пanonia, dвпъ mъrtвria lвĭ Nestore Пeчerski. Dar din kaвsa neînчetatelorŏ resbele, a barbarieĭ, шi a totaleĭ neшtinцa a aчestor пoпóre, kare nв aveaŭ niчĭ litere niчĭ skrisóre, nв tъrziŭ s'a stъnsŏ sъnta învъцъtвrъ a Evangeliвlвĭ sвb întвnerekвlŏ abominabileĭ idololatriĭ.

B. În anвlŏ 863 dвпъ Kristŏ, sвb îmпъratвlŏ Konstantinoпoleĭ Mixaelŏ III шi Пatriarkвlŏ Fotiŏ, Kneziĭ Rвsieĭ Svetoпolskŏ, Пotislavŏ шi Kozelŏ aŭ trimisŏ ambassadorĭ kъtrъ îmпъratвlŏ kв чerere ka sъ le trimitъ вnŏ Arxiereŭ, karele sъ învețe sъ katixiseze шi sъ boteze dвпъ rъndвeala kreшtineaskъ пe пoпorвlŏ nвmerosŏ de akolo. Îmпъratвlŏ a пrimitŏ ambassada kв mare bвkвrie шi feriчire, шi a trimisŏ пe вnвlŏ din Arxiereĭ anвme Metodiŏ, omŏ virtвosŏ, пietosŏ шi învъцatŏ, însoцitŏ kв alцĭ doĭ bъrbaцĭ învъцaцĭ, Чirillŏ шi Atanasiŏ, bъrbaцĭ чelebri шi învъцaцĭ, nв nвmaĭ în kвnoшtinцa sakrelorŏ skriпtвrĭ, чi шi în чele lвmeшtĭ, пrekвmŏ din skrierile lorŏ se dovedeшte. Aчeшtia, mergъndŏ akolo,

fȣrъ пrimiцĭ kȣ mȣltъ onóre шi îngrijire; шi dȣпъ чe aŭ botezatŭ пe mȣlцĭ, aŭ vъzȣtŭ kъ nȣ se пȣteaŭ servi nȣmaĭ kȣ alfabetȣlŭ Ellenikŭ пentrȣ ka sъ skrie în limba lokȣlȣĭ învъцъtȣrile sakrelorŭ skriпtȣrĭ, fiindŭ kъ пoпorȣlŭ era kȣ totȣlŭ barbarŭ шi neînvъцatŭ; dȣпъ kare Чirillŭ шi Atanasiŭ aŭ fostŭ nevoiцĭ a adъogi la alfabetŭ înkъ zeчe litere komпȣse, dȣпъ idiotismȣlŭ шi пronȣnцia aчeĭ limbĭ, fъkъndŭ în totȣlŭ 34, шi a nȣme.

Az, bȣke, vede, glagoli, dobrȣ, ĭest, jȣvite, zalȣ, zemle, ije, i, kakȣ, lĭȣde, mislete, naш, on, пokoĭ, rъцъ, slovъ, tferdȣ, ȣkȣ, fъrtъ, xer, o, цi, чervȣ, шĭa, шtĭa, ĭor, ĭer, ĭat, ĭȣ, ĭas, ĭa.

Maĭ пe ȣrmъ aŭ adъogatŭ шi altele, шi, пrin aчeste litere, aŭ tradȣsŭ în dialektȣlŭ Slavonŭ, sakrȣlŭ Evangeliȣ, faпtele aпostolilorŭ шi alte kъrцĭ biseriчeшtĭ.

C. În anȣlŭ 887, пe timпȣlŭ lȣĭ Vasili Maчedonŭ, îmпъratȣlŭ Konstantinoпoleĭ, trъindŭ înkъ Пatriarxȣlŭ Fotiȣ, s'a trimisŭ la Kneazȣlŭ Olleg în Rȣsia пe Mitroпolitȣlŭ Mixaelŭ. Пe aчesta l'aŭ silitŭ nȣmitȣlŭ Kneazŭ, boeriĭ шi пoпorȣlŭ ka sъ le arate o minȣne шi aпoĭ vorŭ krede шi se vorŭ boteza. Чela чe kredea în kȣvъntȣlŭ nemiпцitorĭȣ alŭ lȣĭ Iisȣsŭ kъ „de veцĭ чere în nȣmele meŭ, veцĭ kъпъta, шi „чela чe krede în mine, faпtele kare le fakŭ шi aчela le va „faчe“ a zisŭ kъtrъ dъnшiĭ: de шi nȣ este ertatŭ sъ чearъ чineva чerkare de la D-zeŭ, kȣ tóte aчeste чereцĭ чe voiцĭ. Iar eĭ aŭ rъsпȣnsŭ: „sъ se arȣnчe în fokŭ Evangeliȣlŭ, karele sпȣne desпre atъte minȣnĭ ale lȣĭ Kristŭ, шi de nȣ va arde, vomŭ krede de D-zeŭ adevъratŭ пe чelŭ de tine пredikatŭ.“ Atȣnчe Arxiereȣlŭ a rъdikatŭ mъĭnile шi okiĭ sпre чerĭȣ шi, fъkъndŭ o rȣgъчĭȣne, a arȣnkatŭ sakra шi sъnta karte în fokŭlŭ kare aпrinseserъ, шi mȣltŭ timпŭ a rъmasŭ kartea neatinsъ de flakъrĭ. Atȣnчe toцĭ s'aŭ ȣĭmitŭ, шi krezъndŭ în пredikъ, s'aŭ grъbitŭ a se boteza.

D. În anȣlŭ 995 dȣпъ Kristŭ, marea пrinчesъ Olga, soцia Kneazȣlȣĭ Egor din Rȣsia, (karele пȣцinŭ maĭ nainte venise asȣпra Romanilorŭ kȣ mare пȣtere marinъ) dȣпъ mórtea soцȣlȣĭ eĭ s'a dȣsŭ la Konstantinoпole, fiindŭ atȣnчe îm-

пъratȣ Konstantinȣ Leonȣ шi Пatriarkȣ Пolieȣktȣ, шi a чerȣtȣ sъ пrimeaskъ botezȣlȣ. Botezъndȣ-se înпreȣnъ kȣ boeriĭ seĭ (afarъ de fiĭȣlȣ eĭ Svetoslaȣ karele nȣ s'a îndȣпlekatȣ) шi пrimindȣ-se de kъtrъ kĭar îmпъratȣlȣ din sъntȣlȣ baпtisterĭȣ, se nȣmi Elena. Dȣпъ aчeasta, пrimindȣ чele maĭ marĭ onorĭ de la îmпъratȣlȣ, шi lȣъndȣ kȣ dъnsa пreoцĭ maĭ mȣlцĭ, s'a întorsȣ în Rȣsia шi aȣ botezatȣ mȣltȣ пoпorȣ. Kȣ tóte aчeste пatrȣ пroпagande, n'a fъkȣtȣ niчĭ ȣnȣ пrogresȣ kristianismȣlȣ în Rȣsia, din kaȣsa neînчetatelorȣ resbele шi înkъlkъrĭ, a nekredinцeĭ Kneazilorȣ, шi a înpъdъчinъreĭ пreчentelorȣ idololatrieĭ în sȣfletele naцiȣneĭ.

E. Чea de пe ȣrmъ пroпagandъ se fъkȣ пe la anȣlȣ 988, пe kъndȣ îmпъrъцĭaȣ la Konstantinoпole Vasile шi Konstantinȣ fiiĭ lȣĭ Romanȣ II, шi era пatriarkȣ Nikolaȣ Krisovergi. Atȣnчe marele Kneazȣ alȣ Rȣsieĭ Vladimirȣ, neпotȣ Knegineĭ Olga saȣ Eleneĭ, шi fiĭȣ lȣĭ Sfetoslavȣ, fъkъndȣ esпediцiȣne asȣпra Xersonesȣlȣĭ Taȣrikȣ saȣ Krъmȣlȣĭ, kare se stъпъnea de kъtrъ îmпъraцiĭ Konstantinoпoleĭ, a aпȣkatȣ чea maĭ tare чetate Kafa, aпoĭ Xersona kaпitala Xersonesȣlȣĭ, шi пortȣ komerцialȣ alȣ Mъreĭ Negre. Пe ȣrmъ, пrin ambassadъ la Konstantinoпole, a чerȣtȣ пe Ana sora îmпъraцilorȣ de soцie, пentrȣ ka sъ пъrъseaskъ Taȣrika шi sъ fakъ пaчe. Îmпъraцiĭ, rъsпȣnzъndȣ kъ nȣ-ĭ eartъ legea sъ dea пe sora lorȣ dȣпъ ȣnȣ пъgъnȣ, elȣ s'a пlekatȣ sъ se boteze. Atȣnчe viindȣ Ana la Xersona kȣ strъlȣчite întovъroшirĭ, Vladimirȣ s'a botezatȣ, a lȣatȣ nȣmele de Vasilie, шi s'a kȣnȣnatȣ kȣ ea, чetindȣ kȣnȣniile Mitroпolitȣlȣ de la Xersona. Dȣпъ aчeea, memorabilȣlȣ Vladimirȣ, sfъrъmъndȣ idoliĭ шi temпlele пъgъneшtĭ în totъ цeara sa, a rъdikatȣ altare kredinцeĭ чeĭ adevъrate; шi kĭemъndȣ iereĭ шi Arxiereĭ, a botezatȣ пe doĭ-sпre-zeчe fiĭ aĭ seĭ, пe boeriĭ seĭ шi milióne de пoпorȣ în пъrae. De atȣnчe s'a întemeeatȣ ortodoksia în Rȣsia, s'a lъцitȣ, шi пъnъ astъzĭ se lъцeшte între пoпórele ȣltraboreale.

Iar Seftoslavȣ, tatъlȣ nȣmitȣlȣĭ Vladimirȣ, era omȣ vъrsъtorĭȣ de sъnge шi чerbikosȣ. Kъndȣ s'a dȣsȣ kȣ mȣmъsa la Konstantinoпole, пrekȣmȣ sпȣserъmȣ, niчĭ într'ȣnȣ kinȣ

n'a nrimitŭ sъntŭlŭ botezŭ, чi s'a întorsŭ nelegiuitŭ. Tótъ viaцa sa шĭ o netreчea în lagъrŭ; mъnkarea lŭĭ krudъ шi uskatъ; karulŭ seŭ era korнulŭ seŭ; kortulŭ seŭ, чerulŭ; aшternutulŭ seŭ, nъmъntulŭ; nerina sa, шeaoa kalulŭĭ; xlamida чea grósъ Sчitikъ, aшternutulŭ шi akoneremъntulŭ seŭ; vesalia шi desfъtarea lŭĭ, resbelulŭ шi vъrsarea de sънge.

La anulŭ 966 dunъ Kristŭ, Ungurii, numiцĭ Turчĭ, trekъndŭ în Traчia шi jefuind'o, îmnъratulŭ Konstantinonoleĭ Niчeforŭ II Foka, a skrisŭ domnuluĭ Bulgarilorŭ ka sъ le onreaskъ treчerea. Aчesta nesunuindu-se, îmnъratulŭ a trimisŭ ne Kaloчirŭ, fiĭulŭ domnuluĭ din Xersona, solŭ kъtre numitulŭ Kneazŭ Svetoslav, îndemnъndu-lŭ sъ vie asunra Bulgarilorŭ. Aчesta, trekъndŭ Dunъrea, a luatŭ nenumъrate snoliĭ de la Bulgarĭ, maĭ multe oraшe шi чetъцĭ, шi netrekъndŭ akolo шi anulŭ urmъtorĭu, a kunrinsŭ tótъ Bulgaria, sunuindŭ шi ne domniĭ eĭ Borisse шi Romanŭ. Dar vъzъndŭ kъ nu maĭ kugeta sъ se întórkъ în natria sa, îmnъratulŭ de atunчe Ioanŭ Цimiske a trimisŭ asunra luĭ ne Magistulŭ Barda ku oшtire. Ruшiĭ atunчe, aflъndŭ de aчeasta, aŭ urmatŭ ne Bulgarĭ, шi aŭ kĭematŭ în alianцъ ne Sчiцĭ, kari se numeaŭ Пачinaцĭ, adikъ Dako-Romaniĭ din Daчia nronrie, asemine шi ne Unguriĭ lъkuitorĭ în Пanonia, шi aŭ komnusŭ o armatъ de treĭ sute miĭ ómenĭ. Viindŭ Barda asunra lorŭ, шi temъndu-se a da bъtъlie generalъ, fiindŭ kъ nu avea de kъtŭ 17 miĭ ómenĭ, a înчenutŭ a se bate numaĭ ku xъrцuirĭ strategiчe; a trasŭ maĭ întъĭ ne Пачinaцĭ în niшte kurse askunse, шi maĭ ne toцĭ ĭ-aŭ tъétŭ шi ĭ-aŭ nrinsŭ; ne urmъ dukъndu-se asunra чelorŭ-l-alцĭ, ĭ-aŭ desnъrцitŭ în maĭ multe nъrцĭ; шi ku tóte kъ multŭ timnŭ rъsboĭulŭ era înkъ nexotъrъtŭ, dar în fine barbariĭ, ku tótъ onunerea lorŭ чea eroikъ, n'aŭ nututŭ цinea ku stъruinцa шi taktika Romanilorŭ. În чele din urmъ Romaniĭ învingъndŭ, aŭ înчenutŭ a-ĭ goni, a-ĭ kъlka în niчĭóre, a-ĭ tъea шi a-ĭ nrinde, nъnъ чe nóntea a venitŭ шi ĭ-a onritŭ de a-ĭ maĭ goni. Iar Ruшiĭ kъцĭ aŭ nututŭ skъna aŭ gъsitŭ refugiŭ la Dirostulŭ, saŭ Drista (saŭ Drъшtiorulŭ, dunъ Romъnĭ) (Silistra de astъzĭ) înnreunъ ku Svetoslavŭ generarulŭ lorŭ.

În primăvara viitóre a plekatŭ însuşĭ împăratulŭ asupra lorŭ ku maĭ multă putere de oştire, şi ku o mare flotă. Viindŭ la Prestlava (oraşŭ odinióră între Tulcea şi Sakcea), a blokatŭ oraşulŭ; după aceasta ordonăndŭ assaltulŭ, Ruşiĭ aŭ începutŭ a fugi, ĭar Romaniĭ, suindusse pe muriĭ cetăţeĭ, aŭ tăeatŭ pe guarzĭ şi o mulţime din ceĭ kari maĭ rămăseseră. Pe urmă împăratulŭ, mergăndŭ înainte la Dirostolŭ, Svetoslavŭ ĭ-a eşitŭ şi s'a înkurkatŭ în bătaie; dar Ruşiĭ, neputăndŭ resista Romanilorŭ, kăţĭ aŭ pututŭ skăpa s'aŭ trasŭ earăşĭ în cetate. Între aceste, împăratulŭ luase maĭ multe cetăţĭ de pe marginile Dunăreĭ, numaĭ Dirostolulŭ se maĭ ţinea închisŭ. Svetoslavŭ sfătueşte pe aĭ seĭ ka să maĭ cerce o dată norokulŭ, şi luăndu-se la bătae ku Romaniĭ, Ruşiĭ aŭ perdutŭ ku totulŭ speranţa de a se maĭ ţinea. Svetoslavŭ atunce cere ertare şi promite a fi pentru totŭdeauna aliatulŭ Romanilorŭ, şi orĭ ce Romanŭ saŭ Taurosčitŭ va veni în ţeara luĭ, să pótă komerţa liberŭ. Împăratulŭ atunce, priimindŭ propunerile, Svetoslavŭ a venitŭ la elŭ de i s'a închinatŭ şi s'a maĭ rugatŭ ka să mijloceaskă la Pacinaţĭ să-lŭ lase a trece nesupăratŭ prin Dacia în patria sa. După aceasta împăratulŭ a rugatŭ pe Pacinaţĭ, promiţăndu-le aĭ avea aliaţĭ, pe kondiţiune ka niciĭ eĭ să treakă Istrulŭ, şi să prade Bulgaria. Eĭ însă aŭ priimitŭ tóte, afară de trecerea Ruşilorŭ.

Astefeliu luăndŭ kapătulŭ resbelulŭ Rusesкŭ, împăratulŭ a plekatŭ triumfătorŭ kătră Bizanţŭ, ĭar Svetoslavŭ, ku rămăşiţele oştireĭ sale, trekăndŭ în Dacia, a kăzutŭ de odată în kursele Pacinaţilorŭ, unde oştirea s'a sfărămatŭ ĭar elŭ fiindŭ prinsŭ viŭ, Domnulŭ Pacinaţilorŭ ĭĭ tăĭă kapulŭ, şi legăndu-lŭ ku argintŭ îşĭ făku unŭ feliu de paxarŭ din kare bea apă.

Dar în kursulŭ celorŭ mése anĭ, kătŭ stăpăniseră Ruşi Bulgaria, s'aŭ răspănditŭ şi literile, despre kare amŭ vorbitŭ, între Bulgarĭ; fiindŭ kă în Illirikŭ şi în alte părţĭ Slavone se răspăndiseră de maĭ nainte, ka unele ce korespundeaŭ ku proprietatea limbeĭ lorŭ. De la Bulgarĭ apoĭ leaŭ luatŭ Dako-Romaniĭ Messilorŭ, şi apoĭ aceĭ din Dacia

npompie, adikъ lъkъitoriĭ Ţereĭ Mъntenemtĭ mi aĭ Moldoveĭ, adъogъnd înkъ noъ litere; nъ se mtie însъ de чine s'aŭ komnъsъ. Literile în totъlŭ sъntŭ natrъ-zeчĭ mi treĭ, mi Romъniĭ le nponъnъ astfelŭ.

А, az — Б, bъke — В, vede — Г, glagoli — Д, dobrъ — Є, iest — Ж, jъvete — Ѕ, zalъ — З, zemble — И, ijъ — І, i — К, kakъ — Л, lĭъde — М, mislete — Н, nam — О, on — П, nokoĭ — Р, rъцъ — С, slovъ — Т, tverdъ — Ѹ, ъkъ — оу, ъ — Ф, fъrtъ — Х, xerъ — Ѡ, otŭ — Ц, цi — Ч, чervъ — Ш, ma — Щ, mta — Ъ, ĭor — Ы, ĭeri — Ь, ĭer — Ѣ, ĭetъ — Ѫ, ĭъs — Ю, ĭъ — Ѩ, ĭakъ — Ꙗ, ĭa — Ѳ, tita — Ѯ, ksi — Ѱ, nsi — Џ, gea — Ѧ, în — Ѵ, insilon.

FINE TOMULUĬ I.

ISTORIA GENERALA

A

DACIEI,

SAŬ A TRANSILVANIEĬ, ŢEREĬ MUNTENESCĬ ŞI A MOLDOVEĬ.

DE

DIONISIU FOTINO,

traducere de

GEORGE SION.

TOMULŬ II.

BUCURESCĬ.
Imprimeria Naţională a luĭ Iosef Romanov et Companie.
1859.

ISTORIA GENERALA

A

ȚIEREĬ MUNTENESCĬ ȘI A MOLDAVIEI.

PARTEA A PATRA.

Epoc'a IV.

Capitulŭ I.

Domnii Țercĭ Muntenesci.

Tóte пъrџile аnroпiete de Dȣпъre, kȣ mȣlџĭ anĭ maĭ nainte, eraȣ̆ sȣпȣse la înkъlkъrile шi strikъчiȣ̆nile barbarilorȣ̆, пe karii niчĭ vekii Romanĭ n'aȣ̆ пȣtȣtȣ̆ sъ-ĭ џinъ sȣb dominarea lorȣ̆, niчĭ Romanii Orientȣlȣĭ n'aȣ̆ пȣtȣtȣ̆ sъ-ĭ învingъ kȣ totȣlȣ̆ шi sъ-ĭ sȣпȣe. Џeara Mȣnteneaskъ шi Moldova, пe la sekolȣlȣ̆ XIII eraȣ̆ în stare de stingere, пrekȣmȣ̆ în tomȣlȣ̆ I alȣ̆ aчestei istorii s'a sпȣsȣ̆. Dar dȣпъ atъta kъderĭ шi renvierĭ, dȣпъ atъta înkȣrgerĭ шi sȣferinџe, dȣпъ o anomalie de maĭ mȣlџĭ sekolĭ, în fine џerile aчeste шĭ-aȣ̆ lȣatȣ̆ o faџъ de organisare sȣb kъrmъ de domnĭ aȣtoktonĭ: Џeara Mȣnteneaskъ avȣ de чelȣ̆ întъĭȣ Domnȣ̆ пe Radȣ Negrȣ Bassarabȣ̆, ĭar Moldova, kȣ ȣnȣ̆ sekolȣ̆ maĭ tъrziȣ̆, пe Dragoшȣ̆ Vodъ.

DOMNULU I.

Radu Vodă I Negru Bassarabŭ.

D. Chr. 1241. } Domnȣlȣ ачesta, din kaȣsele zise la tomȣlȣ I, profitъndȣ de okasiȣnea venireĭ Mogȣlilorȣ Sчiцĭ în Ȣngaria, пe la anȣlȣ 1241 dȣпъ Kristȣ s'a rъdikatȣ din Transilvania kȣ tótъ kasa sa, kȣ boeriĭ seĭ, kȣ dregъtorĭ, kȣ ostaшĭ, kȣ пoпorȣ de tóte treпtele, kȣ femeĭ, kȣ koпiĭ, чeĭ maĭ mȣlцĭ ortodoksĭ, шi kъцĭ-va Saksonĭ Latinĭ, шi trekъndȣ Karпaцiĭ desпre meazъ zi, a intratȣ în Цeara Mȣnteneaskъ; s'a oпritȣ пe aпróпe de obъrшia (sorgentele) riȣlȣĭ Dъmboviцa, într'ȣnȣ kъmпȣ întinsȣ, nȣmitȣ în limba цъranilorȣ Kъmпȣ-lȣngȣ, шi s'a aшezatȣ akolo fiindȣ kъ lokȣlȣ ачesta шi maĭ înainte era пroпrietatea sa, ka ȣnȣlȣ чe era maĭ mare шi maĭ tare de kъtȣ toцĭ чeĭ-l-alцĭ domnitorĭ aĭ пъmъntȣlȣĭ Daчikȣ. Altfelȣ, intrarea lȣĭ пe lokȣlȣ ачesta шi aшezarea sa, ar fi fostȣ îпedekatъ; fiindȣ kъ în цearъ пe atȣпчe eraȣ шi alцĭ domnitorĭ, kari, de шi eraȣ kȣ пȣterĭ maĭ inferiolə' totȣ însъ s'ar fi пȣtȣtȣ alia îпreȣпъ sпre a oпri treчerea lȣĭ Radȣ пeste Karпaцĭ. Dar aшezarea lȣĭ, vedemȣ kъ s'a fъkȣtȣ fъrъ vъrsare de sъnge шi kȣ liniшte, fъrъ niчĭ o oпȣпere шi greȣtate, fiindȣ kъ era пroпrietarȣ lokȣlȣĭ ачestȣia. Aшa darъ шezъndȣ maĭ mȣlцĭ anĭ în lokȣlȣ ачesta, de frika Sчiцilorȣ, пъпъ чe eĭ s'aȣ întorsȣ din Ȣngaria, a rъdikatȣ шi kȣrte, saȣ пalatȣ domneskȣ, шi biserikъ sȣb nȣmele de Adormirea Nъskъtóreĭ de D-zeȣ, kare essistъ шi пъпъ astъzĭ. În ачeastъ biserikъ se aflъ пortretȣlȣ seȣ, înfъцiшъпdȣ-lȣ kȣ diademъ пe kaпȣ, kȣ vestminte kȣsȣte kȣ firȣ пъпъ la пiчióre, kȣ пastȣrĭ la пieptȣ, kȣ brъȣ aȣritȣ, пȣrtъndȣ пe deasȣпra ȣnȣ vestmъntȣ blъnitȣ пe din lъȣntrȣ шi пe mъrginĭ îпrejȣrȣ kȣ blanъ neagrъ, kȣ statȣlȣ înaltȣ, kȣ faцa smeadъ, kȣ barbъ, шi пȣrtъndȣ în mъпъ miniatȣra biseriчiĭ. Asemine шi Dómna lȣĭ a fъkȣtȣ o biserikъ aпъsanъ, чe essistъ пъпъ astъzĭ, пentrȣ пoпorȣlȣ katoliчilorȣ шi пentrȣ dъnsa; kъчĭ ea era katolikъ, шi maĭ tъrziȣ se ziчe kъ s'a botezatȣ.

Dɤпъ пlekarea Sчiџilorɤ̆ din Ɤпgaria, s'a în- D. Chr. 1245.
tɤrnatɤ̆ шi regele Bela la remedinџa sa чèa devas-
tatъ. Atɤпчe a пlekatɤ̆ шi Radɤ-Vodъ în пъrџile de џiosɤ̆
ale Џereĭ Mɤnteneшtĭ, шi okɤпъndɤ̆ tóte kъtɤnele, a sɤпɤsɤ̆
шi пe stъпъnitoriĭ пlaiɤrilorɤ̆, kari nɤ fɤserъ în stare a i se
oпɤne. Iar пoпorɤlɤ̆ kare venise kɤ dъnsɤlɤ̆, s'a rъsпъn-
ditɤ̆ în tóte пъrџile din Karпaџĭ пъnъ în Dɤnъre, шi din
Oltɤ̆ пъnъ în Siretiɤ.

Dɤпъ aчeasta, Radɤ îшĭ пɤse tótъ silinџa шi strъdъin-
џa ka sъ înfrɤmɤseџeze шi sъ îmпoпɤleze o џearъ atъtɤ̆ de
frɤmósъ, ale kъreĭa lъtɤrĭ desпre Dɤnъre eraɤ̆ maĭ deserte;
totɤ̆ odatъ, kɤ ajɤtoriɤlɤ̆ boerilorɤ̆ чe veniserъ kɤ dъnsɤlɤ̆,
întrodɤse bɤna rъndɤealъ шi armonia în tóte ramɤrile. A
fɤndatɤ̆ oraшele Пiteшtiĭ, Argeшɤ, Tъrgoviшtea (kare din
vekime se ziчea Trifɤlɤ̆, saɤ̆. Tiriskɤ, dɤпъ kɤmɤ̆ ziчe La-
ziɤ), Bɤkɤreшtiĭ шi altele; asemine a rъdikatɤ̆ din noɤ̆ чe-
tatea Gĭɤrgiɤ, kare de kъtrъ Romanĭ se nɤmea Sъnt Geor-
gĭɤ, adekъ Sъntɤlɤ̆ George; шi strъmɤtъndɤ-шĭ tronɤlɤ̆ de la
Kъmпɤ-lɤngɤ̆ la Argeшɤ̆, a fъkɤtɤ̆ шi akolo kɤrte, шi bise-
rikъ domneaskъ totɤ̆ sɤb nɤmele de Adormirea Nъskъtóreĭ
de D-zeɤ̆, în kare se aflъ пъnъ astъzĭ în пeristilɤ̆ (пridvorɤ̆)
шi statɤa lɤĭ de пeatrъ, însъ sfъrъmatъ.

Пe timпɤlɤ̆ aчesta, Banatɤlɤ̆ Kraĭoveĭ era пo- Din Chronicele Tierei
пɤlatɤ̆ шi bine konstitɤatɤ̆ sɤb gɤvernɤlɤ̆ Domnilorɤ̆
пъmъntenĭ din familia Bassarabilorɤ̆ [1]. Banɤlɤ̆ de atɤnчe, vъ-
zъndɤ̆ aшezarea lɤĭ Radɤ-Vodъ în tótъ întinderea Џereĭ Mɤn-
teneшtĭ, шi пreferъndɤ̆ ka пe ɤnɤ̆ Domnɤ̆ aшa de tare sъ-
lɤ̆ aĭbъ maĭ bine amikɤ̆ шi aпъrъtoriɤ de kъtɤ̆ inemikɤ̆ шi

1 Se vede kъ familia Bassarabilorɤ̆ se înчeпe maĭ de la Traianɤ̆, fiindɤ̆ kъ пe timпɤlɤ̆ strъmɤtъreĭ koloniilorɤ̆ de kъtrъ Aɤrelianɤ̆ în Mesiĭ, era în-semnъtóre; kъчĭ oraшɤlɤ̆ în kare eĭ aɤ̆ lъkɤitɤ̆ s'a nɤmitɤ̆ Bassaroviџa, kare шĭ-a пъstratɤ̆ пъnъ astъzĭ nɤmirea aчeasta. Familia aчeasta se vede kъ s'a fostɤ̆ îmпъrџitɤ̆ în doъ: ɤna, kare s'a fostɤ̆ aшezatɤ̆ în Mesia, din ka-re s'aɤ̆ trasɤ̆ Baniĭ Kraĭoveĭ; шi чea-l-altъ kare a fostɤ̆ rъmasɤ̆ în Tran-silvania, шi din kare s'aɤ̆ trasɤ̆ Domniĭ Fъgъraшɤlɤĭ, шi пrin ɤrmare Radɤ, sɤпranɤmitɤ̆ Negrɤ пentrɤ kolórea feџeĭ, kъчĭ era negrɤ. Dar шi Bonfiniɤ ĭlɤ̆ nɤmeшte Bassarabɤ̆.

(Din kroniчile vekĭ ale Serbieĭ Ɤngɤreшtĭ.)

veчinŭ ameningъtorĭ, a venitŭ împreunъ kŭ boeriĭ seĭ шi înkinъndu-se luĭ Radu, i s'a supusŭ de bunъ voe шi kŭ kondiцiunĭ ka sъ-ĭ fie supusŭ шi totŭdeauna aliatŭ, însъ autonomŭ, ka шi strъmoшiĭ seĭ, în kъrmuirea чelorŭ чinчĭ judeцe, fъrъ sъ se amesteчe Domnulŭ în nimika. Atunчe Radu-Vodъ l'a onoratŭ kŭ titlulŭ de Veliцŭ, adekъ presedinte alŭ konsiliuluĭ Domneskŭ, шi kŭ vargъ de argintŭ; dupъ aчeasta Banatulŭ Kraĭoveĭ s'a sokotitŭ ka lokŭ supusŭ Цereĭ Munteneшtĭ, шi s'a numitŭ шi Romania mikъ. Iar Domnulŭ a rъmasŭ domnindŭ tótъ Цeara Munteneaskъ, împreunъ kŭ чele чinчĭ judeцe ale Kraĭoveĭ, de la Dunъre pъnъ în Siretĭu, pъstrъndŭ шi domnia sa чea dintъĭ din Transilvania, prekumŭ se vede dupъ titlurile sale în kъrцile шi krisóvele de pe timpulŭ seŭ, kare din kuvъntŭ în kuvъntŭ astfelĭu zikŭ: „În Xristosŭ Dumnezeulŭ nostru dreptŭ „kredinчĭosŭ, чinstitŭ шi ĭubitorĭu de Xristosŭ, sin„gurŭ învingъtorĭu, Noĭ Radu Negru Voevod kŭ mila luĭ Du„mnezeŭ Domnŭ peste tótъ Цeara Romъneaskъ, din Ŭnga„ria [1] venitŭ, шi Xerцogŭ Almaшuluĭ шi alŭ Fagaraшuluĭ."

Din Chro. Serbescu.

Chronol. Țierei.

Asemine шi Domniĭ urmъtorĭ luĭ prin moшtenire multŭ timpŭ aŭ stъpъnitŭ aчesteaшĭ lokurĭ.

Radu-Vodъ, adukъndŭ kŭ sine шi pe Episkopulŭ Fъgъraшuluĭ, l'a fъkutŭ arxiepiskopŭ peste tótъ Цeara Munteneaskъ, шi a organisatŭ prin elŭ шi klerulŭ bisericheskŭ.

Choniat. D. Chr. 1263.

Pe timpulŭ Domnieĭ luĭ Radu era împъratŭ la Konstantinopole Balduinŭ II Kurtenais, шi la Niчea Mixaelŭ Paleologu, karele a luatŭ Konstantinopole din mъna Franчilorŭ, dupъ чe aŭ fostŭ stъpъnit'o 57 anĭ.

Munstern în chronol. Serbiei.

Iar în Serbia era Samoderjeцŭ, saŭ Despotŭ, Stefanŭ I fiĭulŭ luĭ Nemanŭ, pe urmъ fiĭulŭ aчestuĭa Milute, karele se ziчea шi Stefanŭ Ŭru; ĭar în Bulgaria era despotŭ Konstantinŭ, fiĭulŭ luĭ Tixu. Pe timpulŭ aчesta s'a nъskutŭ шi Otmanŭ, întemeetorĭulŭ împъrъцieĭ Otomane.

---

1 Ŭngaria înцelege Transilvania; шi skriitoriĭ Romъnĭ adeseorĭ konfundъ Transilvania kŭ Ŭngaria, fiindŭ kъ nu eraŭ pe atunчe despъrцite.

Domnindŭ Radŭ-Vodъ anĭ 23 în паче ші în liniште, a înfiinцatŭ mъlte oraше, четъцĭ, мънъстирĭ, biserичĭ ші търгърĭ. Къndŭ era пе апrópе sъ mórъ, a lъsatŭ kъvъntŭ kъtrъ Episkonĭ ші boerĭ ka sъ nroklame nrin alegere de моштeniторĭъ пе ъnъlŭ din fiiĭ saŭ din fraцiĭ lъĭ; ші мъrindŭ s'a înmormъntatŭ în biserika fъkътъ de elŭ la Argeшŭ. Chronol. vece a Ţierei.

Domnulu II.

Michaiŭ I Bassarabŭ.

Dъпъ mórtea lъĭ Radъ-Vodъ, boeriĭ aŭ alesŭ Domnŭ пе fratele seŭ Mixaĭ. Desпre ачеsta se vorbeште în kronologia цereĭ, însъ kъ greшealъ de datъ, ka ші desпre venirea fratelъĭ seŭ din Transilvania. În timпъlŭ ачеstъia a trekъtŭ faĭmosъlŭ Kordokъba, nъmitŭ de kъtrъ Grечĭ Laxanas (saŭ vъrzarisъlŭ), neste Dъnere de a bъtъtŭ пе Sчiцiĭ Nogaĭ ші a okъnatŭ Bъlgaria ъчiгъndŭ пе Desпotъlŭ eĭ Konstantinŭ fiĭъlŭ lъĭ Tixъ. (Vezĭ Tomъlŭ I Partea III, Capu XVIII.) Dar Mixaĭ, fiindŭ omŭ пачifikŭ, ші maĭ мъltŭ bъtrъnŭ, s'a okъnatŭ de îmbъnъtъцirea ші kъrmъirea цereĭ, ші n'a lъatŭ parte la ачеle lъkrъrĭ; de ачеea niчĭ nъ se ziче altŭ чeva desпre elŭ de kъtŭ kъ a domnitŭ anĭ 19 ші a мъritŭ. D. Chr. 1264. Istoria Bizant.

În zilele ачеstъĭa era împъratŭ la Konstantinoпole Andronikŭ, fiĭъlŭ lъĭ Mixailŭ Paleologъ.

Domnulu III.

Danŭ I Bassarabŭ.

Ачеsta era fiĭъlŭ lъĭ Radъ-Vodъ Negrъ, прекъм se aratъ ші în мънъstirea Къмпъ-lъngъlъĭ, ънde se aflъ portretъlŭ seŭ. Dar kronologia цereĭ greшеште ші la data ачеstъĭa: къчĭ пе tatъ îlŭ are la anъlŭ 1215, ĭar пе fiĭъ D. Chr. 1283.

la 1333; ші прin ѕrmare nѕ este kѕ пѕtinцъ ka dѕпъ 118 anĭ de la venirea tatъlѕĭ sъ fi domnitѕ fiĭѕlѕ. Însъ din kronika istorieĭ Sъrbeштĭ se vede kъ elѕ a domnitѕ пe la kaпъtѕlѕ sekolѕlѕĭ XIII, în ѕrma ѕnkĭѕlѕĭ seѕ Miхaĭ; kъчĭ se ziчe kъ пe atѕnчe, avъndѕ rъsboĭѕ Mixail Kraĭѕlѕ Bѕlgarieĭ kѕ Sisma Desпotѕlѕ Serbĭeĭ, a kematѕ în alianцъ пe Danѕ-Vodъ, ші în resbelѕlѕ aчela fѕ ѕчisѕ de kъtrъ Serbĭ la anѕlѕ 1298. Danѕ-Vodъ, пrekѕmѕ maĭ josѕ se va sпѕпe, era sokrѕ lѕĭ Mixaĭ Kraĭѕlѕ, ші a domnitѕ anĭ 15. Dѕпъ mórtea sa, boeriĭ aѕ alesѕ Domnѕ пe fiĭѕlѕ seѕ Stefanѕ Maĭlatѕ.

Simeonѕ.

Пe timпѕlѕ aчesta îmпъrъцia la Konstantinoпole Andronikѕ Пaleologѕ. Пe sora aчestѕĭa Eѕdokia (vъdѕvъ), a чerѕt'o Mixaĭѕ Kraĭѕlѕ de soцie, пromiцъndѕ a fi пѕrѕrea amikѕ Romanilorѕ; dar Eѕdokia niчĭ într'ѕnѕ kinѕ n'a пrimitѕ, пentrѕ kѕvъntѕlѕ kъ Mixailѕ maĭ fѕsese de treĭ ori însѕratѕ, ші a пatra însѕrъtoare i se пъrea nelegĭѕitъ.

Honiat.

Întrѕ adevъrѕ Mixaĭ Kraĭѕlѕ fѕsese întъĭ însѕratѕ kѕ fata lѕĭ Danѕ Domnѕlѕ Цereĭ Mѕnteneштĭ, ші пe femeea sa, dѕпъ mórtea tatъlѕĭ eĭ aѕ leпъdat'o ші a trimis'o în пatria sa: aпoĭ lѕase пe o kѕmnatъ a fratelѕĭ seѕ; aпoĭ пъrъsindѕ ші пe aчeasta, lѕase пe fata lѕĭ Sfendoslavѕ, ѕnѕ boerĭѕ din Bѕlgaria, пe kare o leпъdase ka stearпъ, ші voindѕ maĭ alesѕ o rѕdire maĭ nobilъ. Аша dar Eѕdokia, nevoindѕ a merge dѕпъ elѕ, ші îmпъratѕlѕ dorindѕ amiчia lѕĭ Mixaĭ Kraĭѕlѕ, пentrѕ ka sъ se liniшteaskъ desпre ѕѕпъrъrile чe-ĭ fъчea, ĭ-a datѕ de soцie пe o neпótъ a sa Simonida, o koпilъ de чinчĭ anĭ; dar fiindѕ kъ elѕ avea vъrsta de пatrѕ-zeчĭ anĭ, ĭ-a чerѕtѕ ka sъ o resпekteze пъnъ la vъrsta legĭѕitъ; barbarѕlѕ însъ n'a krѕцat'o de kъtѕ пъnъ la alѕ oпtѕlea anѕ, din kare kaѕѕъ niчĭ n'a fъkѕtѕ koпiĭ. Пe timпѕlѕ aчesta îmпъrъцĭa ші Otman I, saѕ Osmanѕ, întemeetorĭѕlѕ îmпъrъцieĭ Tѕrчeштĭ, desпre kare trebѕe sъ vorbimѕ чeva:

Din chronologia Serbiei.

Tѕrчiĭ saѕ Tѕrkomaniĭ, derivъtorĭ din Sчitia, se tragѕ din Xѕniĭ kari lъkѕeaѕ din vekĭѕ în пartea aчeea. (Vezĭ Tomѕlѕ I.) Eĭ eraѕ desпъrцiцĭ în mѕlte sъminцiĭ, ші fie kare îшĭ avea nѕmele dѕпъ kъпetenia sa. Eĭ, aпѕ-

Chron. Georgiu Franco.

kъndŭ o mare парte din imпeriѕlѕ Kalifilorŭ, чe konstitѕase Moametŭ, aŭ пrimitŭ шi religiѕnea lѕĭ. Пe ѕrmъ, în-vingъndѕse de kъtre faĭmosѕlŭ Gengiskanŭ, шi oborъn-dѕ-se Шax Sѕleĭmanŭ Domnѕlŭ lorŭ, fiĭѕlŭ aчestѕĭa Ortoglor-beĭ a alergatŭ la Aladin Sѕltanѕlŭ Ikoniѕlѕĭ, kare ĭ-a datŭ lokŭ de lokѕitѕ în Frigia, împreѕnъ kѕ ómeniĭ kari se џi-neaŭ de elŭ. Akolo mѕrindŭ în anѕlŭ 1278, fiĭѕlŭ seŭ Ot-man, saŭ Osmanŭ, a ajѕnsŭ sъ fie чelŭ întъĭѕ înte-meetorĭѕ alŭ imпeriѕlѕĭ Otomanilorŭ. { Cantemir } { Eugeniu. Bulgar. }

Aчesta arъta din koпilъrie semne de mъrime de sѕfletŭ. Fiindŭ dѕlчe, generosŭ, шi kѕragĭosŭ, (era idolѕlŭ aшa zikъndŭ alŭ sѕпѕшilorŭ seĭ), a fostŭ în ошtire sѕb Aladinŭ Sѕltanѕlŭ, ka-rele l'a fostŭ onoratŭ пrea mѕltŭ; iar dѕпъ mórtea lѕĭ Aladinŭ s'a fъkѕtŭ sѕkчesorѕlŭ seŭ, kѕ titlѕ de împъratŭ, шi шĭ-a a-шezatŭ tronѕlŭ la Akra, Пtolemaida veke a Sirieĭ. Aпoĭ, ѕ-nindѕ-se kѕ maĭ mѕlџĭ alџĭ Emirĭ (astfelĭѕ se nѕmeaŭ kъпe-teniile seminџiilorŭ) шi astfelĭѕ mъrindѕ-se, a fъkѕtŭ пe na-џionaliĭ seĭ sъ nѕ se nѕmeaskъ Tѕrчĭ, kѕvъntŭ чe însemna selbatiчĭ шi barbarĭ, чi sъ-шĭ zikъ dѕпъ nѕmele lѕĭ Osmanliĭ. Aчesta пe ѕrmъ a sѕпѕsŭ Bitinia шi шĭ-a mѕtatŭ ĭarъшĭ tronѕlŭ la Brѕsa; în fine la anѕlŭ 1303 s'a nѕmitŭ stъпъnitorĭѕ alesŭ al Otomanilorŭ, dѕпъ kare, din kaѕsa intrigilorŭ шi sfъшierilorŭ din lъѕntrѕ ale Romanilorŭ, reѕшi a kѕчeri kѕ sabia sa maĭ mѕlte oraшe de ale lorŭ din Orientŭ шi de пe Marea Neagrъ, пrekѕmŭ Sinoпe în Gala-tia, Angora în Frigia, Sebastia în Kaпadoчia, шi altele maĭ mѕlte. S'a bъtѕtŭ шi kѕ Andronikŭ Пaleologѕ, пe kare învingъndѕ-lŭ l'a пѕsŭ пe fѕgъ. În fine a mѕritŭ în vъrstъ de 69 anĭ, kĭar în zioa kъndŭ s'a nъskѕtŭ, împъ-rъџindŭ 26 anĭ, шi s'a îmormъntatŭ la Brѕsa, ѕnde se vede mormъntѕlŭ seŭ пъпъ astъzĭ într'o чetate veke. { Honiate din Bizantida. } { Cantemiru. Dupe Chr. 1325. }

Istoria sпѕne desпre elŭ, kъ era atъtŭ de ge-nerosŭ шi fъkъtorĭѕ de bine, în kъtŭ de mѕlte orĭ ѕm-bla пe ѕliџile Brѕsseĭ шi striga în gѕra mare: „kѕĭ e fó-„me, saŭ sete, saŭ altъ nevoe are, sъ vie la kasa mea.“ { Eugeniu din Bulgaria. }

Dѕпъ mórtea sa nѕ s'a gъsitŭ în tesaѕrile sale niчĭ aѕrŭ, niчĭ argintŭ, niчĭ пetre skѕmпe. Tѕrчiĭ atъta venerare

aŭ пentrs memoria lsĭ, în kъtŭ totŭdeasna kъndŭ se redikъ snŭ noŭ îmпъratŭ îlŭ sreazъ ka sъ aĭbъ virtsцile lsĭ Otmanŭ.

Domnulu IV.

Stefanŭ I Mailatŭ Bassarabŭ.

D. Chr. 1298. — Aчesta în kronologia Цereĭ ns se amintemte: dar kronologia sъrbeaskъ ziчe kъ elŭ a adssŭ earъшĭ în bsnъ stare domnia Fagъrawslsĭ, renoindŭ шi чetatea de akolo. A avstŭ шi resbelŭ ks Andreĭ III, regele Ŭngarieĭ, ks kare, dsпъ чe l'a învinsŭ, a fъkstŭ пaчe. (Chronolog. Serbiei.)

Пe timпslŭ domnieĭ aчestsĭa aŭ venitŭ mslцime de Sчiцĭ din пъrцile boreale, шi s'aŭ revъrsatŭ asspra Ilirikslsĭ шi altor пrovinцiĭ Slavone. Stefanŭ, Despotslŭ Serbieĭ, avъndŭ destslъ пstere, шi ks ajstorslŭ lsĭ Mailatŭ, s'aŭ dssŭ asspra Sчiцilorŭ, ĭ-aŭ învinsŭ шi ĭ-aŭ alsngatŭ. Atsnчe Despotslŭ Stefanŭ a fъkstŭ faĭmósa mъnъstire Deja în Serbia, ssb nsmele sъntslsĭ Nikolae, aпrópe de rislŭ Bistriцa.

Stefanŭ, domnindŭ 27 anĭ, шi întъrinds-шĭ цeara în kontra veчinilor, a msritŭ. Пe timпslŭ seŭ domnea la Konstantinoпole Andronikŭ Пeleologs чelŭ tъnъrŭ, ĭar la Brsssa Orkanŭ, fiĭslŭ lsĭ Otmanŭ.

Domnulu V.

Ioanŭ Bassarabŭ I.

D. Chr. 1325. — Niчĭ aчesta în kronologia Цereĭ ns se vede. Ĭar dsпъ kroniчele Ŭngsrilorŭ шi ale Serbilorŭ se vede kъ elŭ, din Banŭ al Kraĭoveĭ, s'a rъdikatŭ Domnŭ, пrin alegerea Mitropolitslsĭ шi a boerilorŭ. Mixailŭ Kraĭslŭ Bslgarieĭ, karele цinea пe Simonida, sora îmпъratslsĭ de atsnчe Andronikŭ Пaleologs jsnele, ssb ksvъntŭ ka sъ rъsbsne demiterea bъtrъnslsĭ Andronikŭ, în anslŭ 1328 a ke- (Munster chronolog. Serbiei.)

matŭ în ajutoriu pe Bassarabŭ ши кu мultъ oштire de Ro-мъnĭ, (пе kari Greчiĭ îĭ numeaŭ Sчiцĭ) kutriera ши jъ-fuea oraшеle Românilorŭ. Junele îmпъrъtŭ Andronikŭ, ku tóte kъ nu avea oшtire kaпabilъ de luптъ, s'a deчisŭ sъ se batъ; ши eшindŭ din Konstantinoпole, îmbele пuterĭ s'aŭ пusŭ fa-цъ 'n faцъ. Atunчe Despina, muma îmпъratuluĭ ши sókra Kraĭuluĭ, temъndu-se atъtŭ пentru fiu kъt ши пentru ginere, s'a пusŭ la mijlokŭ ши ĭ-a îmпъkatŭ. Dupъ aчeasta fiekare s'a dusŭ la ale sale. Bassarabŭ însъ n'a statŭ multŭ timпŭ în liniшte: niшte kъlugъrĭ fanatiчĭ, trimiшĭ de Папа Ioan, aŭ înduпlekatŭ пе regele Ŭngarieĭ Karolŭ Robertŭ ka sъ striчe пaчea ku Bassarabŭ, fiindŭ kъ aчesta nu-ĭ lъsase a пro-пaga паpismulŭ în цeara sa. Atunчe Karolŭ s'a skulatŭ ku mare пutere în anulŭ 1330, ши fъrъ niчĭ unŭ kuvъntŭ kъl-kъndŭ tratatele, a kъlkatŭ чele чinчĭ judeцe ale Kraĭoveĭ, апukъndŭ ши чetatea Severinuluĭ. Bassarabŭ, aduпъndŭ пu-terile sale, ши kъzъndŭ asuпra luĭ Karolŭ, ku atъta tъrie l'a bъtutŭ, în kъtŭ a desfiinцatŭ oшtirea Ŭngureaskъ. Învinsulŭ Karolŭ, skimbatŭ în veштminte, abia a пutulŭ skъпa пrin munцĭ de dreanta resbunare a învingъtoriuluĭ. Iar kъlugъriĭ, kari se цineaŭ de tabъra Ŭngureaskъ, ka aцiцъtorĭ aĭ res-beluluĭ, furъ uчiшĭ ши striviцĭ ku чiomegele de kъ-trъ Romъnĭ, ka niшte luпĭ turbaцĭ.

Bizantida.

Simeon. Gospodar.

Aчestŭ Domnŭ se gъseшte ши în пomelnilkulŭ mъnъ-stireĭ Kъmпulungиuluĭ înпreunъ ku Dómna luĭ Mъrgъrita. Elŭ a domnitŭ 15 anĭ, duпъ kare a muritŭ.

Domnulu VI.

Vladislaŭ I Bassarabŭ.

Aчesta era frate ku Domnulŭ Bassarabŭ. Duпъ kronologia Цereĭ, numele aчestuĭa nu se vede, dar duпъ unŭ Xrisovŭ alŭ luĭ Mirчea Vodъ karele se aflъ la Mъ-nъstirea Tismana se aratъ; kъчĭ ziчe kъ пe la anulŭ aчesta era Domnŭ unkiulŭ seŭ Vladislaŭ. Totŭ oda-

D. Chr. 1340.

Chronolgia Ungariei.

tъ din kronologia Ȣngвreaskъ se vede kъ Lвdovikȣ, regele Ȣngarieĭ, sвпвindȣ пe Laĭotъ Domnвlȣ Moldoveĭ, s'a bъtвtȣ ші kв Domnвlȣ Mвnteneskȣ Vladislaȣ, dar пerzъndȣ bъtaea s'aȣ retrasȣ. Dar пe atвnчe Laĭotъ nв era Domnȣ în Moldova, чi în Maramвrъшȣ; kъчĭ kronologia Serbieĭ lъmвritȣ ziчe kъ în anвlȣ 1342 nвmitвlȣ Laĭotȣ Vodъ din Transilvania, avъndȣ sвпъrъrĭ din пartea lвĭ Lвdovikȣ regelвĭ Ȣngarieĭ ші din пartea Tartarilorȣ din Bassarabia, a kematȣ în alianцъ пe sokrвlȣ seȣ Stefanȣ Despotвlȣ Bosnieĭ, kare stъпъnindȣ maĭ totȣ Ilirikвlȣ, ші întinzъndв-se пъnъ în Maчedonia, avea mare пвtere. (Aчesta, în вnire kв чeĭ l-alцĭ Domnĭ aĭ цerilorȣ Slavone, aȣ gonitȣ пъnъ într'вnвlȣ пe Iвdeiĭ чe eraȣ пe akolo.) Aшa darъ despotвlȣ Bosneĭ, viindȣ întrв ajĭвtorвlȣ ginerelвĭ seȣ, a învinsȣ пe Tartarĭ ші ĭ-a gonitȣ din Transilvania вnde petreчeaȣ de doĭ anĭ; ĭar kв Ȣngвriĭ n'aȣ пвtвtȣ nimika sъ fakъ, kъчĭ, viindȣ Lвdovikȣ asвпra lorȣ kв maĭ mвlte пвterĭ, ĭ-aȣ înfrъntȣ, ші пe Laĭotъ l'a fъkвtȣ sвпвsȣ, ĭar пe Stefanȣ l'a alвngatȣ. Lвdovikȣ dвпъ aчeasta, repezindв-se ші asвпra lвĭ Vladislaȣ Domnвlȣ Цereĭ Mвnteneшtĭ, se fъkв bъtъlie mare la Branв, în jвdeцвlȣ Mвшчelвlвĭ, вnde învingerea a rъmasȣ a Romъnilor, ші Lвdovikȣ s'a întorsȣ rвшinatȣ. Dвпъ чinчĭ anĭ de domnie, Vladislaȣ a mвritȣ.

Vechia chronol. Serbésca.

Domnulu VII.

Alessandru I Bassarabŭ.

D. Chr. 1345. Aчesta înkъ aȣ fostȣ frate alȣ Domnilorȣ Bassarabȣ ші Vladislaȣ. În timпвlȣ Domnieĭ sale, vъzъndв-se ші elȣ ameninцatȣ de Lвdovikȣ regele Ȣngarieĭ, a kematȣ în alianцъ пe Xanвlȣ Tartarilorȣ din Bassarabia, ші în anвlȣ 1347, intrъndȣ în Transilvania пe doъ пъrцĭ, aȣ kasвatȣ marĭ strikъчĭвnĭ în Ȣngaria, în kъtȣ aȣ silitȣ пe Lвdovikȣ sъ fakъ пaчe. În anвlȣ вrmъtorĭв a kъzвtȣ atъta mвlцime de lъkвste пeste Transilvania ші Ȣngaria, în kъtȣ aȣ strikatȣ totвlȣ în kвrsȣ de treĭ anĭ, ші a

Chronol. Serbiei.

ȣrmatȣ̆ mare fómete. Пe timпȣlȣ̆ aчesta a strъmȣtatȣ̆ шi Dragoшȣ̆ Vodъ kolonia Dako Romanilorȣ̆ din Maramȣrъшȣ̆ în Sȣчeava Moldoveĭ, пrekȣmȣ̆ aĭȣrea se va sпȣne maĭ пre-largȣ̆. Alessandrȣ, domпindȣ̆ anĭ 11, a mȣritȣ̆.

Domnulu VIII.

Nicolae I Bassarabŭ.

Aчesta era fiĭȣ lȣĭ Alessandrȣ Bassarabȣ̆. De D. Chr.
шi în kronologia Ц̦ereĭ nȣ se vede trekȣtȣ̆, dar la Mъ- 1356.
пъstirea Kъmпȣlȣngȣlȣĭ este zȣgrъvitȣ̆ ka ktitorȣ̆, џiindȣ̆ biserika în mъпъ; de ȣnde se înџelege kъ sȣb Domnia lȣĭ s'a reпaratȣ̆ saȣ̆ s'a înoitȣ̆ biserika. De la Domпȣlȣ̆ aчesta se aflъ шi xrisóve, kȣ data veke din anȣlȣ̆ 6860, adikъ 1356.

Пe timпȣlȣ̆ aчesta, sȣb îmпъrъџia lȣĭ Ioan Kantakȣzenȣ̆ la Konstantinoпole, a trekȣtȣ̆ пeste Elesпontȣ̆ шi Sȣltanȣ̆ Sȣleĭmanȣ̆ I, шi întinzъndȣ-se în Eȣroпa, пъпъ la Maчedonia шi Bȣlgaria, пȣ пȣџinъ strikъчiȣne a fъkȣtȣ̆. Chronol.
Atȣпчe Domnitoriĭ Bȣlgarieĭ, fraџiĭ Ȣngle шi Kraĭȣlȣ̆ Serbiei.
aȣ̆ чerȣtȣ̆ ajȣtorȣlȣ̆ lȣĭ Nikolae-Vodъ; aчesta a trimisȣ̆ doȣъ miĭ de kъlъreџĭ, kari, nesosindȣ̆ la timпȣ̆ шi aflъndȣ̆ desпre desfaчerea Bȣlgarilorȣ̆, s'aȣ̆ întorsȣ̆ îndъrъtȣ̆. Sȣltanȣ̆
Sȣleĭmanȣ̆ (kare era fiĭȣlȣ̆ lȣĭ Orkanȣ̆,) întorkъndȣ-se Cantemir.
în Asia, a mȣritȣ̆, шi în lokȣ-ĭ s'a fъkȣtȣ̆ îmпъratȣ̆ Sȣltanȣ̆ Mȣradȣ̆ I.

Nikolae Vodъ, domпindȣ̆ anĭ zeчe, a mȣritȣ̆ шi s'a înmormъntatȣ̆ la Monastirea Kъmпȣlȣngȣlȣĭ, ȣnde шi Inscripțiun.
пeatra mormъntȣlȣĭ seȣ̆ пъпъ astъzĭ se вede kȣ aчea- mormentul.
stъ inskriпчiȣne: „Aiчe zaчe Nikolaĭ Vodъ, fiĭȣlȣ̆ lȣĭ Alek-„sandrȣ-Vodъ; anȣlȣ̆ 1366." Desпre aчesta vorbeшte шi ȣnȣ̆ xrisovȣ̆ al Mъпъstireĭ Kъmпȣlȣngȣlȣĭ datȣ̆ de Mateĭ Vodъ.

DOMNULU IX.

Radu II Bassarabŭ.

D. Chr. 1366. Ачеста era frate kȣ Vladislaȣ̆. În kronologia Ꙡereĭ nȣ este arъtatȣ̆; dar Mirчea Vodъ într'ȣnȣ̆ xrisovȣ̆ че se aflъ la Mъnъstirea Tismana, (însъ fъrъ datъ) vorbeшte desпre tatъlȣ̆ seȣ̆ Radȣ Vodъ шi desпre ȣnȣ̆ frate alȣ̆ seȣ̆ Danȣ̆-Vodъ. Kъtȣ̆ desпre Mirчea, kronika Ꙡereĭ sпȣne kъ a domnitȣ̆, în anȣlȣ̆ 1383, ĭar desпre tatъlȣ̆ seȣ̆ Radȣ шi desпre fratele seȣ̆ Danȣ̆, nimika nȣ sпȣne. Dar Anonimu. ȣnȣ̆ fragmentȣ̆ vekĭȣ slavoneskȣ̆ kȣпrinde kъ: dȣпъ че a trekȣtȣ̆ Sȣltanȣ̆ Mȣratȣ̆ I Elesпontȣlȣ̆ шi kъlka Maчedonia шi чele-l-alte пrovinꙡiĭ, Desпotȣlȣ̆ Bȣlgarilorȣ̆ Maȣrokrakovikes, шi Kraĭȣlȣ̆ Serbieĭ Bȣlkasenȣ̆, înпreȣпъ kȣ fratele seȣ̆ Ȣngles, пregъtindȣse de resboĭȣ în kontra Tȣrчilorȣ̆, aȣ̆ чerȣtȣ̆ ajĭȣtorȣ̆ atъtȣ̆ de la îmпъratȣlȣ̆ Ioan Пaleologȣ kъtȣ̆ шi de la Radȣ-Vodъ Domnȣlȣ̆ Ꙡereĭ Mȣnteneшtĭ, karele a trimisȣ̆ пre însȣшĭ fiĭȣlȣ̆ seȣ̆ kȣ oшtire de ajȣnsȣ̆. Aчeшtia toꙡĭ, adȣnъndȣ-se în Bȣlgaria, шi komпȣindȣ̆ o пȣtere însemnъtóre, aȣ̆ пlekatȣ̆ kъtre Maчedonia, ka de akolo sъ goneaskъ пe Tȣrчĭ; dar neпȣtъndȣ-se oпȣne ȣrgieĭ dȣmnezeeшtĭ, fȣrъ învinшĭ de kъtre Tȣrчĭ, шi domnitoriĭ Bȣlgarilorȣ̆ шi aĭ Sъrbilorȣ̆ fȣrъ ȣчiшĭ. Abĭa Danȣ̆-Vodъ a skъпatȣ̆ kȣ fȣga, шi întorkъndȣ-se în Ꙡearъ, dȣпъ moartea tatъlȣĭ seȣ̆ (karele domnise zeчe anĭ) fȣ alesȣ̆ Domnȣ̆.

Ачesta a înkeeatȣ̆ шi Mъnъstirea Tismana, înчeпȣtъ de tatъlȣ̆ seȣ̆, desпre karele, vorbindȣ̆ în xrisovȣlȣ̆ xъrъzirilorȣ̆ Mъnъstireĭ, îlȣ̆ nȣmeшte Radȣ-Vodъ Negrȣ. Dȣпъ aчeasta ȣniĭ din Domniĭ ȣrmъtorĭ lȣĭ Radȣ I шĭ-aȣ̆ însȣшitȣ̆ kȣvъntȣlȣ̆ de Negrȣ ka titlȣ, saȣ̆ ka eпitetȣ̆; de aчeea în kъteva xrisóve vekĭ, ȣnde este nȣmele de Radȣ, ȣrmeazъ шi nȣmele de Negrȣ. De aiчe a venitȣ̆ шi neпotrivirea kronologieĭ Domnilorȣ̆, kъчĭ kronografiĭ, lȣъndȣ-se dȣпъ xrisóve, aȣ̆ sokotitȣ̆ пe Radȣ II drepтȣ̆ Radȣ I. Asemine шi *Io* alȣ̆ vekilorȣ̆ Domnĭ, kare însemneazъ *Noĭ*, moderniĭ l'aȣ̆ lȣatȣ̆ dreпtȣ̆

nsme nronriš de Ionš, mi l'aš adaosš la învenstslš titlsrilorš domnemtĭ nъnъ astъzĭ.

Пe timnslš aчesta mi Ssltanš Msratš I, fiĭslš lsĭ Orkanš mi fratele lsĭ Ssleĭmanš, a lsatš Adrianonole, mi Otomaniĭ, rъsnъndindsse neste tóte nrovinџiile, stirneaš kremtinъtatea ks fokš mi ks sabie. De aчeea a nrovenitš mi mare fómete în Romъnia maĭ alesš în Serbia mi Bslgaria. Kremtiniĭ kъџĭ skъnaš de sklъvie mi de mórte, msreaš de fómete. Davastarea era ama de mare, în kъtš ns se ascsia nrin sate niчĭ kokomš, niчĭ nrsnkš, niчĭ frsktš, niчĭ vitъ, niчĭ ksmnъrъtorĭs, niчĭ vъnzъtorĭs; ns se arъta niчĭ boerĭs niчĭ dregъtorĭs, niчĭ anъrъtorĭs; nonorslš îmnrъmtieatš, ka tsrmele de lsnĭ, rъtъчea îngrozitš, nrin msnџĭ, nъdsrĭ mi rъnĭ, fъrъ snrijinš mi mъngъiere; inimile bъrbaџilorš se fъksserъ maĭ debile de kъtš ale mserilorš; чeĭ чe trъeaš feriчeaš ne чeĭ morџĭ, mi чeĭ чe msreaš se bine-ksvъntaš. Пeste nsџinš îmnsџinъnds-se srgia dsmnezeeaskъ, s'a rъdikatš Desnotš neste Serbia mi Samoderjeџš neste Ilirikš, Kneazslš Lazarš în anslš 1372, karele nrin eroismslš seš, ksragĭslš, înџelenчĭsnea mi nietatea sa, a maĭ readsnatš mi a maĭ mъngъétš nonorslš desneratš, smsrъndš ɩevoile чele marĭ din Serbia mi din o narte a Bslgarieĭ.

DOMNULU X.

Danŭ II Bassarabŭ.

Aчesta, nreksmš ziserъmš, era fiĭs lsĭ Rads Vodъ II mi frate ks viitorĭslš Mirчea. Elš era giнere nrensmitslsĭ Lazarš Samoderjeџslš Ilirikslsĭ mi alš Serbieĭ. Istoria Serbéskъ ziчe kъ aчestš Lazarš era înssratš ks sna Miliџa, din familia marelsĭ Samoderjeџš Nemanš Xomilatš, din kare a nъskstš doĭ fiĭ, Stefanš mi Bslks, mi чinчĭ fete; fiĭslš seš Stefanš, a rъmasš momtenitorĭs tatъlsĭ adikъ Samoderjeџš alš Albanieĭ, Bosneĭ, Kroaџieĭ, Sklavonieĭ, mi alš Mesiilorš, ĭar Bslks, ne înss- D. Chr. 1376. Chronolog. Serb.

rъndsse, a msritš fъrъ moштenitorĭ; fetele însъ le-a mъritatš: пе чea întъĭ ks Kneazs Bslks Brankoviчĭ generalissimslš Ilirikslsĭ шi alš Mesiilorš Sngarieĭ; пе a doa ks Kneazš Baos Voevodslš Albanieĭ; пе a treĭa ks Sismanš kraĭslš Bslgarieĭ; пе a пatra ks Danš Domnslš Цereĭ Msnteneштĭ [1]; шi a чinчea, пrinzъndsse de kъtrъ Tsrчĭ, se fъks femee lsĭ Msratš I.

Danš-Vodъ, dsпъ o domnie de mése anĭ, a msritš.

DOMNULU XI.

Mircea I Bassarabŭ.

D. Chr. 1382. Chronolog. Ţiereĭ. Aчesta a fostš fiĭs lsĭ Rads Vodъ, karele s'a fъkstš deпlinš domnitorĭs alš Цereĭ Msnteneштĭ, adekъ atъtš пeste чele 13 jsdeцe (înпresпъ ks alš Brъileĭ) kъtš шi пeste чele 5 ale Banatslsĭ Kraĭoveĭ de пeste Oltš. Пe timпslš domnieĭ lsĭ, Ssltanš Msratš I, пlekъndš ks mare пstere assпra Serbieĭ, Samoderjeцslš Lazarš, de шi avea destslš ajstorĭs de oштire шi de la Mirчea-Vodъ, însъ, nebizsinds-se a se mъssra ks mslцimea nekomпarabilъ a Tsrчilorš, a întrebsinцatš o stratagemъ. Snš Sъrbš, nsmitš Mils Kombils, dsпъ învъцъtsra lsĭ, se пrefъks ka fsgarĭs, intrъ în tabъra tsrчeaskъ, fs înfъцiшatš la Ssltanslš, шi aпroпiindsse de elš пentrs ka sъ i se închine, l'a lovitš ks ksцitslš în inimъ. Ssltanslš msri пe lokš, dar шi Mils fs îndatъ tъétš în bskъцĭ. Atsпчe Lazarš kъzs assпra o-

---

1 Istoria Sъrbéskъ пe aчeštš Domnš îlš nsmeштe Neags, kъndš dsпъ niчĭ o altъ kronologie, niчĭ dsпъ xrisóve, ns se vede sъ fi fostš пe aчelš timпš vre snš Domnš ks nsmele de Neags. Aшa dar în istoria Serbéskъ este vederatъ greшalъ, пrovenitъ saš din пreskriere, saš din altъ întъmпlare. Kĭar sniĭ din kronografiĭ Romъnĭ s'aš lsatš dsпъ asemine eróre, atribsindš aчestea lsĭ Neags-Vodъ ktitorslš Mъnъstireĭ Argeшs. Adevъrslš însъ este kъ пe fata lsĭ Lazarš a цinst'o Danš Vodъ, ĭar Neags Vodъ a statš dsпъ vre o sstъ de anĭ Domnš, шi aчela a цinstš пe fata snsĭ altš Kneazš din Serbia Sngsreaskъ ks nsmele Desпina, fiindš kъ Serbia Meieĭ era atsпчe ssb Tsrчĭ, ĭar ns ssb Lazarš.

шtirilorŭ Otomane la lokulŭ че se kiamъ Kassovŭ, шi gъ-sindu-le în neorъnduealъ dunъ întъmnlarea ussй zisъ, omorî o mulцime de Turчĭ, kari în fine îшĭ aflarъ mъntuirea în fugъ, dukъndŭ ku sine kadavrulŭ luĭ Amuratŭ nentru ka sъ-lŭ îngrόne la Brussa. Dunъ aчeasta, nrokiemъndu-se îmnъ-ratŭ Baĭazetŭ, numitŭ шĭ Ilderimŭ, kare ne turчie însemneazъ fulgerŭ arzъtorĭu, aчesta maĭ întъĭu a trekutŭ în Asia шi a liniшtitй turburъrile kare se rъdikaserъ akolo; ne urmъ, întorkъndu-se în Eurona, s'a dusŭ assunra luĭ Konstantinŭ Markokralovичĭ Desnotulŭ Bulgarieĭ, ne karele învingъndu-lй, l'a uчisŭ înnreunъ ku Dragaш în bъtae. Du-nъ aчeea, devastъndŭ Bulgaria, s'a anronieatŭ de marginile Dunъreĭ, kъtrъ Nikonole. Akolo ĭ-a eшitŭ înainte Sigmundŭ Domnulй Transilvaniцĭ, шi gene-ralissimulŭ regeluĭ Ungarieĭ Sigismundŭ, ku mulцime de o-шtire komnusъ din Ungurĭ, Transilvanĭ, Germanĭ, шi doъ miĭ nobilĭ din Franцa, kari veniserъ ku komitele de Neversŭ în ajutorĭu. Dar Baĭazetŭ, neîngrozindu-se, a kъzutй assunra lorŭ, шi atъta vъrsare de sъnge a fъkutŭ, în kъtй a sfъrъmatŭ ku totulй oшtirile aliate, шi Sigmundŭ abia a skъnatŭ ku o barkъ nъskъreaskъ. [1]

Cantemir.

Istoria Universala francésa a 3-a ed.

Mirчea, vъzъndŭ triumfulŭ Turчilorŭ în aчeastъ bъtъlie шi, temъndu-se ka sъ nu vie шi assunra цereĭ sale, s'a dusŭ de bunъ voe la Sultanulŭ шi înkinъndu-se ĭ-a nromisŭ a-ĭ fi sunusŭ шi a-ĭ da ne fie-kare anй kъte 3000 de banĭ romiĭ, însъ ku tokmele, ka Цeara sъ fie autonomъ, Turчiĭ sъ nu aĭbъ niчĭ o nutere saŭ amestekŭ în ea, шi altele. Kronolo-gia Цereĭ snune kъ kanitulъчĭunea luĭ Mirчea s'a fъkutŭ în anulŭ 1383, dar bъtъlia la Nikonole a urmatŭ la 1393 [2]; nrin urmare dunъ anulŭ aчesta Mirчea a înkinatŭ Цeara la Turчĭ, nrekumй snune kronologia Serbieĭ.

1 Aчeastъ bъtъlie, dunъ Шinkaĭ, (karele aduчe o mulцime de martorĭ) se vede kъ a urmatŭ la anulŭ 1396, шi kъ a fostŭ însuшĭ regele Sigismundŭ în resbelŭ, karele a skъnatŭ ne o korabie la Konstantinonole.
(Nota Traduktorĭuluĭ.)

2 Шinkaĭ ku mъrturiile luĭ Turoцie, Bomfinie, Петru de Reva, Kalviuie шi Engelŭ, aratъ kъ resbelulŭ de la Nikonole a urmatŭ la 1396.
(idem).

Chronolog. Ţierei

Dar dȣпъ doĭ anĭ Baĭazetŭ, kъlkъndŭ tokmelele, a чerȣtŭ de la Mirчea zeчe miĭ de galbenĭ шi чinчĭ sȣte koniĭ пe anŭ. Domnȣlŭ, neпlekъndȣ-se la aчeasta, a пreferatŭ a se bate. Deчĭ Baĭazetŭ, пlekъndŭ de la Adrianoпole kȣ mȣlцime de óste шi trekъndŭ Dȣпъrea пe la Silistra, шĭ-a fъkȣtŭ tabъra în jȣdeцȣlŭ Ialomiцa, пe lokȣlŭ чe se kiamъ Rovine, шi de akolo a înчeпȣtŭ a strika împrejȣrimile. Domnȣlŭ a trasŭ пoпorȣlŭ la mȣnцĭ [1], шĭ-a adȣnatŭ

1 Dintre lъkȣitoriĭ traшĭ de Mirчea la mȣnцĭ, kъцĭ-va aŭ fȣgitŭ în Transilvania, шi aŭ rȣgatŭ пe gȣvernȣlŭ de akolo (kare resida la Sebeшĭ) sъ le dea lokȣrĭ, пromiцъndŭ a remъnea пe totŭdeaȣna akolo. Aчeptъndȣ-le-se чererea, le s'aŭ datŭ шi xrisovŭ, пe kare-lŭ reпrodȣчemŭ aiчe пentrȣ kȣriositate.

„De la Jȣdeцȣlŭ Magistratȣlȣĭ Sebeшŭ.

„Prin aчestŭ înskrisŭ alŭ nostrȣ, kare-lŭ dъmŭ la mъĭnile refȣgiцi-
„lorŭ strъinĭ din Valaxia aiчe în Ardealŭ, Vladislaŭ Klokoцoчeanȣ, Mateĭ
„Vitejeskȣ, Vladȣ Sokolŭ, Toma Dorobъnцeskȣ, Dragomirŭ Vorniчelȣ,
„Lȣпȣ Sъbъȣцъ, Oпriшeanȣ Soldъцeskȣ, din neamȣlŭ Bakъŭ, шi la totŭ
„neamȣlŭ lorŭ, se faчe kȣnoskȣtŭ kъ din kaȣsele mȣltorŭ sȣпъrъrĭ ale
„veчinilorŭ de пeste Dȣпъre шi a deselorŭ пrъdъчĭȣnĭ din пarte Tarta-
„rilorŭ, пȣmiцiĭ, пъrъsindŭ цeara lorŭ шi пe Mirчea-Vodъ, Domnȣlŭ lorŭ,
„aŭ fȣgitŭ în пъmъntȣlŭ nostrȣ, шi viindŭ la jȣdeцȣlŭ nostrȣ s'aŭ rȣgatŭ
„ka sъ le dъmŭ пre lъkȣinцъ lokŭ fъrъ strъmȣtare; Noĭ însъ dȣпъ чe
„le-am rъsпȣnsŭ kъ nȣ potŭ fi пriimiцĭ пъnъ nȣ vorŭ da fъgъdȣinцъ de
„sȣпȣnere veчĭnikъ la aшezъmintele шi legile nóstre ka чele-l-alte sate,
„aŭ venitŭ earъшĭ пeste doъ zile înaintea Magistratȣlȣĭ, de bȣnъ voea
„lorŭ, kȣ kaпetele пlekate, шi sȣпȣindȣ-se stъпъnireĭ nóstre, aŭ fъkȣtŭ
„dȣпъ datinъ шi jȣrъmъntȣlŭ, dъndŭ la mъna nóstrъ kȣ legъtȣrъ tare,
„шi înskrisŭ alkъtȣire. Asemine шi noĭ, în пȣterea zisȣlȣĭ legъmъntŭ
„înskrisŭ, le-amŭ datŭ voĭe ka sъ-шĭ gъseaskъ lokŭ пre lъkȣinцъ dȣпъ
„пlъчerea lorŭ; eĭ kȣ mȣlцъmire шĭ-aŭ alesŭ lokȣlŭ kare se nȣmeшte
„Kȣlmea Dealȣlȣĭ Kseniĭ, aпróпe de mȣnцĭ; ĭar lokȣlŭ este nekȣltivatŭ
„шi пlinŭ de пъdȣre, пe kare dȣпъ чe-lŭ vorŭ kȣrъцi шi-lŭ vorŭ lȣkra kȣ
„silinцa шi ostenéla lorŭ, sъ nȣ nótъ alцiĭ sъ-ĭ dea afarъ de akolo; ĭar îm-
„пrejȣrŭ sъntŭ пъdȣrĭ frȣmóse шi пoene largĭ пentrȣ пъшȣne, шi fъneцe
„пentrȣ пȣtrirea vitelorŭ; kare lokŭ fiindŭ kъ este domneskŭ, ĭar nȣ boere-
„skŭ, l'amŭ datŭ lorŭ kȣ totŭ xotarȣlŭ шi kȣ mȣnцiĭ lȣĭ ka sъ-lŭ stъпъnea-
„skъ în пerпetȣitate. Dar fiindŭ kъ aŭ venitŭ kȣ totȣlŭ miserĭ, nȣmaĭ kȣ
„korпȣrile lorŭ, шi ne-aŭ rȣgatŭ ka sъ le dъmŭ шi banĭ împrȣmȣtŭ, kȣ
„kȣvъntŭ ka sъ ne-ĭ întórkъ rъndȣrĭ rъndȣrĭ, dȣпъ чe se vorŭ aшeza шi
„шi se vorŭ kȣпrinde kȣ mȣnka lorŭ, пentrȣ ka sъ fimŭ sigȣrĭ de sta-
„torniчirea lorŭ, le-amŭ чerȣtŭ înskrisele пъmъntȣlȣĭ lorŭ de moшtenire

tóte пѕterile, ші s'a пregъtitѕ, пrekѕmѕ чerea nevoea, пentrѕ bъtae. În fine fъkъndѕ-se bъtъlia, Romъniĭ kѕ atъta eroismѕ s'aѕ пѕrtatѕ, în kъtѕ aѕ reпѕrtatѕ o viktorie strъlѕчitъ ші aѕ ѕчisѕ o mѕlцime de Tѕrчĭ. Baĭazetѕ, kѕ rъmъшiцa oшtireĭ sale, a trekѕtѕ kѕ rѕшine Dѕnъrea, dar Mirчea gonindѕ-lѕ пъnъ la Adrianoпole, nѕ пѕцinъ strikъчiѕne ĭ-a

„чe aveaѕ ші stъпъneaѕ în Цeara Mѕnteneaskъ, ші kare maĭ înainte se „nѕmea Klivѕlѕ iar akѕma Klokoчĭogѕlѕ, aпróпe de aпa Oltѕlѕĭ ші de „tъrgѕlѕ Slatina, пrekѕmѕ se aratъ din nѕmitele înskrise, între kare amѕ „vъzѕtѕ ші doѕъ skrisorĭ fórte învekite ші пѕtrezite, deспre neamѕlѕ aчe-„storѕ ómenĭ, din kare n'amѕ пѕtѕtѕ sъ kѕnóштemѕ niчĭ пeчeцile, niчĭ „data (se vede kъ eraѕ de'naintea strъmѕtъreĭ Dako-Romanilorѕ în Me-„sia sѕb îmпъratѕlѕ Aѕrelianѕ), чi nѕmaĭ пѕцine amѕ deslegatѕ din чele „skrise, kare n'amѕ sokotitѕ de kѕviinцъ a le tъчea; ші ѕnѕlѕ din aчeste „kѕпrindea ѕrmъtórele în limba latinъ:

„Цie-цĭ dъmѕ tótъ пѕterea de aѕtoritate, ші maĭ kѕ seamъ îцĭ or-„doпъmѕ sъ пъzeшtĭ kѕvъntѕlѕ чe aĭ datѕ, ka sъ nѕ te arъцĭ kѕ maĭ „пѕцinъ пlekare пentrѕ пъmъntѕlѕ пatrieĭ tale, de kъtѕ gloriošiĭ Ro-„manĭ strъmoшiĭ tъĭ, din kare te tragĭ, karĭ s'aѕ trimisѕ kѕ koloniile Ro-„mane dintre trѕпele Italieĭ, sпre aпъrarea aчestѕĭ lokѕ, de kъtre Чesa-„rѕlѕ Traĭanѕ, a kъrѕĭa memorie пeпeritóre se пъstrézъ ші пъnъ a-„stъzĭ... Karele kѕ însѕшĭ voea sa, ші kѕ neînvinsa пѕtere a împъrъ-„цieĭ sale, împъrцindѕ пъmъntѕlѕ пentrѕ пatria naцieĭ Romane, l'aѕ lъ-„satѕ de moшtenire sпre semnѕ nemѕritorĭѕ alѕ marilorѕ sale trofee; пre-„kѕmѕ în mъna nóstrъ a datѕ gloriosѕ ordinѕ ka sъ цinemѕ пentrѕ totѕ „deaѕna în sѕпѕпere ші sѕb jѕgѕ пe Geцĭ ші пe Daчĭ.... Iar akѕma, „fiindѕ kъ aѕ slъbitѕ împъraцiĭ пoшtri, ші dѕшmaniĭ s'aѕ înmѕlцitѕ, de „ші nѕ пѕteшѕ resista în kontra fortѕneĭ, trebѕe însъ ka învingъtori „пentrѕ пatrie sъ mѕrimѕ, пentrѕ ka sъ nѕ bѕkѕrъmѕ dѕшmaniĭ noştri „ші sъ kaпete maĭ mѕltѕ la inimъ."

„Iar чela-l-altѕ înskrisѕ kѕпrinde otarъle moшieĭ nѕmitъ Klivѕlѕ lъn-„gъ rizѕlѕ Oltѕ, ші tъrgѕlѕ Slatina; пe lъngъ aчeste, laѕdъ пe ostaшĭ, „kare în doъ marĭ neпoroчirĭ ale цereĭ, kѕ vitejia lorѕ aѕ aпъratѕ de-„vasta totalъ a пъmъntѕlѕĭ пatrieĭ lorѕ."

Aшa darъ, fiindѕ kъ amѕ lѕatѕ din mъĭnile nѕmiцilorѕ înskrisele чe le aveaѕ, amѕ gъsitѕ kѕ kale a-ĭ însemna kѕ deskrierea пortѕlѕĭ lorѕ, kare este deosebitѕ de alѕ чelor-l-alцĭ ómenĭ, fiindѕ kъ în lokѕ de kъчiѕlъ пórtъ kivere de пele négrъ, iar xaĭna de deasѕпra este tótъ de lъnъ négrъ ші maĭ lѕngъ de genѕnkĭ, kѕ mъniчele arѕnkate îndъrъtѕ, kare ajѕngѕ пъnъ la kъlkĭe; пѕdragiĭ lorѕ пъnъ la genѕnkĭ largĭ, ші în josѕ strъmцĭ, dѕпъ grosimea niчĭoarelorѕ; oпinчile din niчĭórele lorѕ învъlъtѕчite пъnъ la genѕnkiѕ; brъele lorѕ цesѕte de lъnъ, ші înfъшѕrъndѕ

maĭ fъkstš; шi astfelĭs a rъmasš Valaxia earъшĭ neatъrnatъ шi liberъ пъnъ la Laĭotš-Vodъ, ksrsš de 67 ·anĭ, în kare timпš, ks tóte kъ Otomaniĭ n'aš înчetatš de a tsrbsra Џeara, чerъndš totšdeasna nsmitslš tribstš, dar Domniĭ se lsnţaš vitezeшte, fъrъ a se ssпsne la asemine чererĭ.

de maĭ mslte orĭ miĴloksls lorš; ĭar în zile de serbъtorĭ îшĭ îmпodobeskš kaпetele ks пene lsngĭ alese.

S'a gъsitš ks kale пe lъngъ altele sъ adъogъmš шi noĭ aiчe kъte шtimš desпre neamslš Romanilorš, kare aš ╗ъksitš în aчeste bsne treĭ џerĭ, adikъ Ardealslš nostrs, Moldova шi Valaxia.

Marele Traĭanš, Чesarslš Romeĭ, dsпъ învingerea шi sfъrъmarea totalъ a Daчilorš, a adssš fórte mslte koloniĭ din Italia în aчeste treĭ џerĭ, ks kare viindš singsrš, le-a lъsatš în deosebite loksrĭ, шi de aiчe dskъnds se, a lъsatš шi mslte inskriпчiĭsnĭ пe пetre шi пe stъпчĭ, din kare чele maĭ mslte s'aš пъstratš aiчe în Ardealš msltš timпš; ĭar în Valaxia a fъkstš пe Dsпъre snš minsnatš пodš de пeatrъ, kare шi kĭarš la Roma fs admiratš; aпoĭ îmпъrџindš la koloniile Romane moшtenirea Daчilorš dreптš în treĭ пъrџĭ, a aшezatš шi skasnslš stъпъnireĭ lorš în aчelaшĭ lokš snde maĭ nainte era skasnslš îmпъraџilorš Daчieĭ, aiчe aпróпe de rislš Msreшš; kare lokš, fiindš kъ пъmъntslš era maĭ пrodsktivš, din vekime ksrъџitš шi пoпslatš, sta шi gsverna din пartea Romeĭ o ansme astoritate, kare kъrmsea шi чele-l-alte doъ пъrџĭ a џerilorš de josš Moldova шi Valaxia. Astfelĭs darъ se stъпъneaš чele treĭ пrovinџiĭ de kъtre Romanĭ; шi s'aš ziditš în ele шi чetъџĭ din temeliĭ în loksrĭ de asilš пentrs timпsrĭ de nevoe, din kare se aпъraš ks sigsranџъ. Dar dsпъ чe s'aš întemeétš koloniile Romane, шi snite ks astoktoniĭ Daчĭ шi Geџĭ, ajsnserъ la msltъ пstere, snš tsrbsrъtorĭs din пъrџile Moldoveĭ, a înчeпstš a aџiџa пe пoпorš, шi a îndemna sпiritele simпle la reskólъ, ks ksvinte kъ arš пstea singsrĭ sъ-шĭ пъzeaskъ пъmъntslš, шi îndemna kъ sъ-шĭ rъdiчe domnie neatъrnatъ шi astonomъ. Dsпъ kare шi s'aš fъkstš tsrbsrare între dъпшiĭ; dar a liniшtit'o stъпъnirea de aiчe ks пsterea oшtilorš, шi ks ajstorĭslš trimisš- de kъrmsitorĭslš Valaxieĭ. Dsпъ treчere de timпš însъ, ĭarъшĭ s'aš rъdikatš maĭ mslte шi maĭ dese neînџelegerĭ шi rъskóle, ns nsmaĭ în Moldova, dar шi în пartea Oltslsĭ kare se întide пъnъ la rislš Tissa. Пentrs arъtatele neorъndsele шi tsrbsrъrĭ, kъrmsitoriĭ пe maĭ пstъnds-se oпsпe dsшmanilorš lorš de пrin пrejĭsrš, aš strъmstatš пe Romъniĭ lъksitorĭ desпre kъmпiĭ de чea пarte de Dsпъre în Mesia; пo srmъ s'a пsstiitš шi пartea de msnte a Moldoveĭ, шi viindš lъksitoriĭ aiчe în Ardealš, s'aš aшezatš пe lъngъ rislš Msreшš. Din aчeasta lssndš inimъ Goџiĭ, aš kъlkatš џerile aчeste шi aš fъkstš marĭ strikъчĭsnĭ. Ns msltš dsпъ aчeea, sksls ъnds-se Sngsriĭ (saš Sniĭ) шi koborъnds-se de la rislš Sngre

Rъmъindȣ dȣпъ aчeasta Mirчea Vodъ în пaчe шi în liniшte, a ziditȣ шi Mъnъstirea Kozia în jȣdeцȣlȣ Vъlчeĭ, lъngъ riȣlȣ Oltȣ, шi strъmȣtъndȣ-шĭ tronȣlȣ de la Kȣrtea de Argeшȣ, vara пetreчea la Tъrgoviшte, arъ earna la Bȣkȣreшtĭ, fъkъndȣ în amъndoъ lokȣrile пalatȣrĭ шi biseriчĭ. Aчeasta s'a bъtȣtȣ шi kȣ Iȣga Vodъ din Moldova, шi învingъn-

din Sчitia mare, aȣ gonitȣ пe Goцĭ din пъrцile rъsъritene sпre пъrцile aпȣsene ale aчestorȣ цerĭ, kъrora atȣnчe le s'aȣ kaȣsatȣ de a doȣa órъ strikъчiȣne шi devastare. Пe ȣrmъ, înmȣlцindȣ-se Bȣlgariĭ lъkȣitorĭ пe lъngъ riȣlȣ Bolga din Sчitia, aȣ venitȣ asȣпra Ȣnilorȣ, devastъndȣ шi aчestia цъrile, maĭ alesȣ Цeara Mȣnteneaskъ, aĭ kъrcĭa lъkȣitorĭ se trъseserъ în mȣnцiĭ Karпaцĭ, de ȣnde ĭ-aȣ nȣmitȣ Mȣntenĭ, fiindȣ kъ în Moldova atȣnчe s'a fъkȣtȣ пȣstiire totalъ, trekъndȣ în Ardealȣ шi aчeĭ чe maĭ remaseserъ de la чea întъĭ strъmȣtare. Asemine шi Mȣnteniĭ din kaȣsa пъvъlireĭ Bȣlgarilorȣ, aȣ trekȣtȣ aiчe la fraцiĭ lorȣ Romanĭ din Ardealȣ, шi nȣ înчetaȣ de a aпъra libertatea lorȣ шi пъmъntȣlȣ lorȣ de moшtenire; шi ȣneorĭ se stъпъneaȣ de kъtre Ȣngȣrĭ, alteorĭ пrofitъndȣ de okasiȣne, skȣtȣraȣ jȣgȣlȣ sȣпȣnereĭ, пentrȣ kare totȣdeaȣna între Ȣngȣrĭ шi Romъnĭ era dȣшmъnie, пъnъ kъndȣ Bȣlgariĭ шi Sъrbiĭ aшezaцĭ în Mesiĭ, aȣ пriimitȣ kredinцa kreшtineaskъ; atȣnчe înпъkъndȣ-se între eĭ, aȣ kъпъtatȣ din neamȣlȣ Sъrbilorȣ шi domnȣ пe Bassarabȣ *, karele reskȣmпъrъndȣ de adoȣa órъ kȣ mȣltъ vъrsare de sъnge пatria sa, atъtȣ elȣ kъtȣ шi ȣrmъtoriĭ lȣĭ aȣ ȣmпlȣtȣ earъшĭ пъmъntȣlȣ aчesta de Romanĭ шi Mȣntenĭ, ȣnde lъkȣeskȣ пъnъ astъzĭ; dar adevъraцiĭ vekĭ Mȣntenĭ sъntȣ lъkȣitoriĭ de astъzĭ de dinkolo de Oltȣ din Valaxia mikъ; пosteritatea aпoĭ înmȣlцindȣ-se, s'aȣ întinsȣ шi în totȣ пъmъntȣlȣ Ardealȣlȣĭ, fъrъ niчĭ o deosebire saȣ esчeпцiȣne din fraцiĭ lorȣ Ardelenĭ. De aчeea шi пe Mȣnteniĭ veniцĭ akȣmȣ la skaȣnȣlȣ nostrȣ, ĭ-amȣ пriimitȣ ka aȣtoktonĭ, шi le-amȣ datȣ de moшtenire пernetȣъ, lokȣlȣ arъtatȣ în înskrisȣlȣ nostrȣ, dȣпъ kȣvъntȣlȣ de sȣпȣnere kare eĭ ne-aȣ datȣ noъ, de bȣnъ voea lorȣ.

Dar daka пe înчetatele amestekъtȣrĭ lokale, шi mȣlta îmbilшȣgare a ȣпora, a fъkȣtȣ пe чeĭ maĭ mȣlцĭ din Romaniĭ de aiчĭ ĭobagĭ, saȣ sklavĭ, пrekȣmȣ în Valaxia пe Rȣmъnĭ, шi în Moldova пe Veчinĭ, adikъ veчiniĭ boerilor, Domnia nóstrъ însъ nȣ le dъ aчestȣ nȣme, чi îĭ îndatoreшte nȣmaĭ sъ ȣrmeze dȣпъ koпrinderea înskrisȣlȣĭ legъmъntȣ пentrȣ aчeste.

* Fiindȣ kъ neamȣlȣ Bassarabeшtilorȣ, înпreȣnъ kȣ koloniile Dako-Romane strъmȣtate de Aȣrelianȣ în Mesia de sȣsȣ, nȣmitъ maĭ пe ȣrmъ Serbia, lъkȣea пe lokȣlȣ kare astъzĭ se kĭamъ Bassarabiцa, saȣ Пassaroviцȣ, Ȣngȣriĭ moderni шi alцiĭ s'aȣ lȣatȣ a ziчe kъ Bassarabiĭ se tragȣ din Serbĭ. Dar nȣmirea lorȣ aratъ maĭ пrobabilȣ, kъ eĭ se trъgeaȣ din Bassarabia, kъ de akolo aȣ venitȣ în Daчia, шi aпoĭ s'aȣ strъmȣtatȣ kȣ чeĭ-l-alцĭ în Mesia.

dѕ-lѕ̆ a lѕatѕ̆ чetatea Kilia. Dar dѕпъ o domnie gloriósъ de 18 anĭ, a trekѕtѕ̆ la altъ viaцъ.

Kroniчile Bizantideĭ zikѕ̆ kъ Domnѕlѕ̆ aчesta ar fi fostѕ̆ împreѕпъ kѕ Sѕltanѕ̆ Mѕratѕ̆ II шi asѕпra Konstantinopoleĭ, dar greшeskѕ̆ kѕ пѕmele; kъчĭ Mѕratѕ̆ a împъrъцitѕ̆ kѕ 21 anĭ dѕпъ mórtea lѕĭ Mirчea, kare s'a întъmplatѕ̆ în zilele Sѕltanѕlѕĭ Sѕleimanѕ̆ II. Iar aчela чe a fostѕ̆ aliatѕ̆ kѕ Sѕltanѕ̆ Mѕratѕ̆ II, a fostѕ̆ Vlad-Vodъ Цепeшѕ̆. (De la Domnѕlѕ̆ aчesta essistъ xrisóve kѕ vekea datъ 6896, 6898, 6902 шi 6907.)

Domnulu XII.

Vladŭ I Tiepesiu Bassarabŭ [1].

D. Chr. 1400. } Aчesta era fiĭѕ lѕĭ Mirчea-Vodъ, karele пentrѕ o insѕltъ чe aѕ̆ fъkѕtѕ̆ boeriĭ din Tъrgoviшte ѕпѕĭa din fraцiĭ seĭ, шĭ-a rъsbѕпatѕ̆ kѕ kiпѕlѕ̆ aчesta.

În zioa de Паштĭ, пe kъndѕ̆ чeĭ bъtrъnĭ se dedaѕ̆ la veselia mъпkъreĭ, iar tineriĭ шi tinerele la danцѕ̆, de odatъ înkonjѕrъndѕ̆ kѕ oшtirile пe toцĭ boeriĭ, ĭ-a пrinsѕ̆ kѕ grъmada; шi пe чeĭ bъtrъnĭ ĭ-a пѕsѕ̆ în цепĭ împrejѕrѕlѕ̆ oraшѕlѕĭ, dѕпъ kare l'aѕ̆ пѕmitѕ̆ Цепeшĭ, adekъ înцепъtoriѕ; iar пe чeĭ tinerĭ, împreѕпъ kѕ femeile шi kѕ fetele lorѕ̆, пrekѕmѕ̆ se aflaѕ̆ îmпodobiцĭ de zioa lѕminatъ, ĭ-a trimisѕ̆ пe toцĭ la Поenarĭ, în jѕdeцѕlѕ̆ Ialomiцeĭ, шi ĭ-a пѕsѕ̆ sъ mѕп-

---

Skrisѕѕ'a kartea aчeasta пrin шtirea domnieĭ la Magistratѕlѕ̆ din Seвeшѕ̆ la anѕlѕ̆ de la Kristѕ̆ 1396 în lѕna Noembrie.

„Markѕ I, ministrѕ. „Ioanѕ̆ Baronѕ.

„Georgie Aleksievѕ̆. „Toma Seвeшѕ̆.

„Martinѕ̆, inspektorѕ̆ domnieĭ.

„Шi eѕ̆ translatorѕlѕ̆ aчestѕĭ înskrisѕ̆ Nikolae Dimitrieviчĭ din tѕrgѕlѕ̆ Sidiginѕ̆ *, adevereskѕ̆.

„Ierodiakonѕlѕ̆ Naѕmѕ̆ Klokoцoчeanѕ din Banatѕ̆, adevereѕѕ̆ kъ este în„tokmaĭ kopie dѕпъ originalѕlѕ̆, kare l'amѕ̆ пreskrisѕ̆ însѕmĭ kѕ mъna mea."

---

* Oare sъ пѕ fie Sigedinѕ̆? *(Tradѕktorѕlѕĭ.)*

1 Nѕmele пropriѕ al aчestѕĭa a fostѕ̆ Mixail; пentrѕ чe i s'a zisѕ̆ Vlad пѕ se шtie.

чeaskъ la чetatea kare o zidea atsнчe; ші astfelis ka пe kriminalĭ ĭ-a msнчitš пъпъ kъndš aš пstrezitš xaĭnele пe dъпшiĭ, de aš rъmasš golĭ nsmaĭ kъ kornsrile, шi nsmaĭ dsпъ aчeea ĭ-a ertatš.

Пe timпslš kъndš se ssise aчestš Domnš пe tronš, Timsrlenš Шaxslš Пersieĭ a пrinsš robš пe Ilderim Baĭazetš, karele în anslš alš treilea (sniĭ zikš kъ dsпъ 8 lsnĭ) alš robieĭ lsĭ a шi msritš. Ilderimš, lъssъndš шése fiĭ, snslš din eĭ, nsmitš Mssa, a treksts Marea Neagrъ пe la Sinoпe шi a venitš în Џeara Romъneaskъ. Aiчe Vladš Vodъ l'a пrimitš ks tótъ onórea шi l'a lъsatš în tótъ libertatea ka sъ пetrékъ пrin Џearъ. Mssa, пsindя-se în înџelegere ks satraпiĭ шi ks maĭ mariĭ îmпъrъџieĭ de пeste Dsпъre, a înчeпstš sъ adsne oшtirĭ, шi ks ajstorĭslš lsĭ Vladš Vodъ trekъndš Istrslš, a mersš assпra Adrianoпoleĭ, шi sчigъndš пe Mssrmanš fratele seš, шĭ-s lsatš tronslš пъrinџeskš.

Aчestš Domnš a ziditš Mъnъstirea Snagovš în jsdeџslš Ilfovslsĭ, пreksmš se vede din xrisovslš Mъnъstireĭ. Aчesta пe srmъ a lъkstš пarte în esпediчisnea lsĭ Sъltanš Msradš II fiĭslš lsĭ Meemetš I assпra Konstantinoпoleĭ, în kontra lsĭ Ioanš Пaleologs, snde bъtъndя-se înпreъnъ ks Tsrчiĭ în kontra Romanilorš, se sчise în alš 23-lea anš alš domnieĭ lsĭ. (De la aчestš domnš sъntš xrisóve: la Snagovš ks data 6920; la Kotmana ks data 6926; шi la Kozia altslš ks data 6927.)

Domnulu XIII şi XIV.

Dragulŭ I, fiiulŭ luĭ Mircea Bassarabŭ şi Vladŭ III, fiiulŭ luĭ Vlădŭ Ţepeşi.

Ajsпgъndš în Џearъ шtirea desпre mórtea lsĭ Vladš Џeпeшš, boeriĭ aš alesš Domnš пe fiĭslš lsĭ Mirчea nsmitš Dragslš [1]. Пe atsнчe snš fiis bastardš alš lsĭ Mirчea, nsmitš шi elš Dragslš, (kъчĭ Mirчea D. Chr. 1423. Istor. Bizantina.

1 Istoriчiĭ nostri пe aчestš Domnš ĭlš nsmeskš Draks, saš Draksla.

trъindŭ kam desfrъnatŭ avea maĭ mъlцĭ fiĭ) aflъndъse lъngъ kъrtea lъĭ Ioanŭ Пaleologъ în serviцъlŭ ostъшeskŭ, se adъna în tóte zilele kъ чeĭ maĭ tinerĭ шi maĭ bъnĭ resbeliчĭ; aflъndъse totŭ odatъ шi kъцĭ-va boerĭ fъgarĭ în Konstantinoпole, шi aъzindŭ de mórtea lъĭ Vladŭ Цeпeшĭ, aŭ lъatŭ kъ dъпшĭ пe пъmitъlŭ Dragъ, шi trekъndŭ la чetatea Albъ, saŭ Akermanъlŭ de astъzĭ, aŭ înчeпъtŭ a adъna în tóte zilele ostaшĭ vredniчĭ, în kъtŭ aŭ fъkъtŭ o tabъrъ mare шi tare; fiindŭ kъ neamъlŭ Romъnilorŭ a fost totŭdeaъna nestatornikŭ шi gata a se îndъпleka sпre reskólъ în kontra Domnilorŭ lorŭ. Între aчeste шi ънŭ fiiъ alŭ lъĭ Vladŭ-Vodъ Цeпeшĭ, пъmitŭ Danŭ, karele se afla în tabъra lъĭ Amъratŭ, dъпъ ъчiderea tatъlъĭ seŭ în resbelъlŭ kъ Romanii, a fъgitŭ de la Tъrчĭ шi a intratŭ în Konstantinoпole; akolo s'a înfъцiшatŭ la îmпъratъlŭ, шi fiindŭ bine пrimitŭ, a lъatŭ пarte kъ Romaniĭ în kontra Tъrчilorŭ, arъtъndŭ minъnĭ de eroismŭ. Amъratŭ, rъdikъndŭ assediъlŭ în kare de treĭ lъnĭ цinea Konstantinoпole, пъmitъlŭ Danŭ s'a rъgatŭ de îmпъratъlŭ ka sъ'ĭ dea voe a se întórчe în пatria sa. Împъratъlŭ, пъrtъndъse kъtrъ elŭ kъ чea maĭ mare generositate, l'a trimisŭ kъ o korabie mare пe Marea Neagrъ la чetatea Albъ. Akolo kъmŭ l'aŭ vъzъtŭ boeriĭ karĭ fъkъserъ oшtire sъb stindardъlŭ fiiъlъĭ bastardŭ alŭ lъĭ Mirчea, îndatъ l'aŭ пrokiematŭ Domnŭ, шi пe Dragъ l'aŭ ъчisŭ. Astfeliъ, пe kъndŭ Dragъlŭ, fiiъlŭ legitimŭ alŭ lъĭ Mirчea domnea пe o пarte a Цereĭ Mъnteneшtĭ, пe altъ пarte domnea înпreъnъ kъ boeriĭ fъgarĭ Danŭ fiiъlŭ lъĭ Vladŭ Цeпeшĭ, (de la kare s'a gъsitŭ шi ънŭ xrisovŭ din anъlŭ 1427 în satъlŭ Bъiшóra de la Loviцa în jъdeцъlŭ Argeшъlъĭ). Danŭ a trimisŭ solŭ la Amъratŭ чerъndŭ sъ-lŭ aпere шi sъ-lŭ ajъte, lъkrъ чe Amъratŭ a пrimitŭ fiindŭ kъ era omŭ bъnŭ шi blъndŭ. Dar Dragъ-Vodъ, fъkъndŭ rъsboiъ lъĭ Danŭ шi învingъndъlŭ i-a tъétŭ kaпъlŭ. De aчeasta aъzindŭ Amъratŭ шi mъniindъse, a trimisŭ kъ oшtire пe ънŭ altŭ frate al ъчisъlъĭ Danŭ (пre kare-lŭ avea kъ sine) în Valaxia. Dar Dragъ-Vodъ dъndъĭ rъsboiъ шi aчestъia, a

sfъrъmatŭ mi omtirea mi ne elŭ l'a tъétŭ, rъmъnъndŭ singurŭ Domnŭ alŭ Ҵereĭ Romъnemtĭ, la anulŭ 1427. [1]

În anulŭ urmъtoriu, nre kъndŭ Amuratŭ era sъ treakъ în Asia asupra domnitoriului Karamanieĭ, Dragu-Vodъ, lъsъndŭ kъџĭ-va notabilĭ de aĭ seĭ, a trekutŭ la Adrianonole, mi înkinъndu-se luĭ Amuratŭ, i s'a datŭ supusŭ, îndrentъџindu-se nentru чele чe fъkuse, mi nromiџъndu-ĭ kъ de arŭ voi sъ treakъ în Ŭngaria, elŭ îĭ va fi kъlъuzъ mi înainte mergъtoriu nъnъ în Germania mi în Rusia. Amuratŭ, bukurъndu-se de asemine nromiterĭ, l'a pusŭ la masъ ku elŭ, anoĭ umnlъndu-lŭ de darurĭ ne elŭ mi ne aĭ seĭ, kari eraŭ neste treĭ sute, a fъkutŭ naчe ku elŭ, mi a trekutŭ în Asia. Istoria Turcieĭ.

Ne timnulŭ aчesta a muritŭ mi fiĭulŭ luĭ Lazarŭ Stefanŭ Samoderjeџulŭ Serbieĭ, karele neavъndŭ momtenitoriu, a lъsatŭ în loku-ĭ ne desnotulŭ Iliriкuluĭ mi alŭ Serbieĭ Ŭnguremtĭ, George Brankoviчĭ, karele-ĭ era nenotŭ, din Maria soru-sa mi Brankoviчĭ Vulku. Dar întorkъndu-se Amuratŭ din esnediчiunea чe fъkuse asupra luĭ Karamanŭ la Adrianonole, mi auzindŭ de mórtea Desnotuluĭ Serbieĭ ne a kъruĭ sorъ o avea de soџie, a trimisŭ solĭ la Desnotulŭ George чerъndu-ĭ Serbia întreagъ, ka momtenire a femeeĭ sale. Brankoviчĭ atunчe, vъzъndŭ kъ nlanulŭ luĭ Amuratŭ era ka sъ kunrinzъ mi Serbia mi Bulgaria, a nriimitŭ ne solĭ ku onóre, mi le-a nronusŭ sъ dea îmnъratuluĭ ne fiĭkъ-sa de soџie, ku o narte din Serbia de zestre, mi ku mare kъtъџime de aurŭ mi de argintŭ. Amuratŭ a nrimitŭ nronunerea mi a fъkutŭ naчe ku kondiџiunĭ jurate; mi spre maĭ multъ înkredinџare, Desnotulŭ George ĭ-a datŭ ne doĭ fiĭ aĭ seĭ ka ostateчĭ (zъlogŭ), ne Stefanŭ mi ne Lazъrŭ, ne kari îĭ fъkuse ku Irina, sora îmnъ- D. Chr. 1433. Cronolog. Serbiei Unguresci. Cantemir.

1 În totŭ kursulŭ domnieĭ aчestuĭa mulџĭ fiĭ bastarzĭ aĭ luĭ Mirчea s'aŭ skulatŭ în deosebite lokurĭ din Ҵeara Munteneaskъ, mi aŭ luatŭ titlulŭ de Domnĭ, nrekumŭ Vladislaŭ, de la kare este mi unŭ xrisovŭ din anulŭ 6940, la Mъnъstirea Kozia; mi altulŭ Aleksandru, ku xrisovŭ din 6943, mi Radu ku doъ xrisóve, unulŭ din 6952, mi altulŭ din 6953, mi aiџĭ. Dar ne toџĭ ĭ-a nerdutŭ adevъratulŭ fiiu alŭ luĭ Mirчea Dragulŭ.

ratslsĭ Паleologs; dar шi George a kъпъtatš drentslš sъ fakъ чetatea Smedrova lъngъ Dsпъre.

Istori'a Bizantina Amsratš апоĭ, пregъtinds-se a merge assпra Šngarieĭ, a treksts Dsпъrea пe la Nikoпole, snde l'a пriimitš Dragš-Vodъ ks oıпtirile sale; dsпъ aчeasta aš treksts Tsrчiĭ kondsшĭ de Romъnĭ în Transilvania, пe kare aš gъsit'o deшértъ, kъчĭ Šngsriĭ aš strъmstatš toцĭ lъksitoriĭ пe la чetъцĭ. Deчĭ mergъndš assпra Sibiĭslsĭ, чetъцeniĭ, fъrъ a deskide пorцile, ĭ-aš întimпinatš ka пe dsшmanĭ, шi aš sчisš mslцĭ din eĭ. Amsratš atsпчe, vъzъndš пe de o parte kъ oшtirea sa пs era destslš de пsmerósъ, шi пe de alta nefiindš tokmaĭ sigsrš de kredinцa lsĭ Dragš-Vodъ, s'a întorsš шi a treksts пeste Dsпъre.

Cantemir. În anslš srmъtoris, fъkъndš esпediцisne assпra Serbieĭ, шi dominъnds-o, s'a întorsš ĭarъшĭ la Adrianoпole, ka sъ erпeze akolo, adskъndš ks sine шi пe Istoria Bizantina. snš fiiš alš Desпotslsĭ Serbieĭ Grigorie, пe kare l'a gъsitš la kscherirea Smedroveĭ. Akolo viindš Dragš-Vodъ ka sъ-lš salsteze, Amsratš, kъrsĭa favoritslš seš Fadslaxš ĭĭ sпssese kъ avea de ksgetš a-lš trъda kъndš ĭlš kondsчea în Transivania, l'a trimisš la Kalisпole; akolo цinds-lš maĭ mslte zile în tsrnš, ĭ-a чerstš sъ-ĭ dea ostateчĭ пe fiiĭ seĭ. Dragš-Vodъ atsпчe шĭ-a datš koпiiĭ, kari eraš înkъ пematsrĭ, шi Amsratš ĭ-a trimisš la o чetate din Asia, пsmitъ Nimfeš, ĭar lsĭ ĭ-a datš libertate a se întórчe în цearъ, lsъndš de la elš шi jsrъшinte de a fi kredinчĭosš.

La anslš dsпъ aчeasta s'a dssš шi împъratslš Ioanš Пaleologs în Italia, пentrs snirea biserichilorš.

Desпotslš Serbieĭ George Brankoviчĭ, vъzъndš kъ шĭ-a Istoria Serbiei. пerdstš domnia, rъmъindš пsmaĭ ks пsцine чetъцĭ, чe le stъпъnea în Italia, a venitš la Regina Šngarieĭ ks lakrъmĭ, шi a чerstš ajstoris. Aчésta, îndsпlekъnds-se de rsgъmiпцile lsĭ George, a ordonatš faĭmosslsĭ Šniadš, Domnslš Transilvanieĭ шi generalissimslš Šngarieĭ ka sъ-ĭ dea ajĭstorslš пsntinчĭosš. Šniadš, adsпъndš ka 25 miĭ kъlъreцĭ шi sъgetъtorĭ, ks keltselele lsĭ George, karele era fórte bogatš, шi trъgъndš în alianцъ шi пe Dragš-Vodъ, aš

trekȣtȣ̆ пeste Dȣпъre; пe akolo înaitъndȣ-se reпede arzъndȣ̆ ші пръdъndȣ̆ пъпъ апрópe de Sofia, s'aȣ̆ oпritȣ̆ între пъdȣrile karè sъntȣ̆ între Filiпoпole ші Sofia. Akolo ĭ-aȣ̆ întimпinatȣ̆ Amȣratȣ̆ kȣ oштirile че ĭ-aȣ̆ venitȣ̆ de la ръsъritȣ̆ împreȣпъ kȣ Skender-Beĭ, Domпȣlȣ̆ Eпirȣlȣĭ ші alȣ̆ Albanieĭ [1]. Dȣпъ maĭ mȣlte хъrџȣirĭ miчĭ, în fine s'a fъkȣtȣ̆ bъtъlie generalъ ȣnde, ajȣtaџĭ de desertarea lȣĭ Skenderȣ̆-Beĭ, Ȣngȣriĭ aȣ̆ reпȣrtatȣ̆ o viktorie strъlȣчitъ, robindȣ̆ ші maĭ mȣlџĭ Пaшĭ generalĭ tȣrчeштĭ. Atȣnче Amȣratȣ̆, strъmtoratȣ̆ a чere пaче, a întorsȣ̆ lȣĭ Brankoviчĭ tóte lokȣrile lȣĭ împreȣпъ kȣ Smedrova, пrekȣmȣ̆ ші koпiiĭ lȣĭ, din kari пe Grigore ші пe Stefanȣ̆ ĭĭ orbise, ші пe fiiĭ lȣĭ Dragȣ-Vodъ; пentrȣ kare a trimisȣ̆ solĭ în Ȣngaria, ші s'a înkeeatȣ̆ пaчea la anȣlȣ̆ 1440 kȣ tokmele ka niчĭ Tȣrчiĭ sъ maĭ treakъ Dȣпъrea în kontra Ȣngȣrilorȣ̆, niчĭ Ȣngȣriĭ în kontra Tȣrчilorȣ̆. Dar generalissimȣlȣ̆ Ȣniadȣ̆ n'a fъkȣtȣ̆ jȣrъmъntȣ̆, zikъndȣ̆ kъ elȣ̆ пȣ domneште, чi se domneште. Istoria Serbiei.

Kъtre anȣlȣ̆ 1443, Ladislaȣ̆ regele Ȣngarieĭ ші alȣ̆ Пolonieĭ vъzъndȣ̆ пrogresele Otomanilorȣ̆, ші îndemпъndȣ-se de kъtre Пaпa sпre a пȣпe stavilъ пekredinчioшilorȣ̆, a adȣnatȣ̆ kȣ sirgȣinџъ oштire ka sъ se dȣkъ asȣпra lȣĭ Amȣratȣ̆ ші sъ restatorniчeaskъ пe George Bragoviчĭ în dreпtȣrile lȣĭ asȣпra Serbieĭ. Ȣniade, Domnȣlȣ̆ Istoria Bizantina.

[1] Aчestȣ̆ mare bъrbatȣ̆ s'a пъskȣtȣ̆ în oraшȣlȣ̆ Kruĭa, kaпitala de atȣnче a Albanieĭ; aпoĭ a fostȣ̆ kreskȣtȣ̆ în kȣrtea lȣĭ Amȣratȣ̆, fiindȣ̆ kъ tatъlȣ̆ seȣ̆ Ioanȣ̆ Kastriotȣlȣ̆, îlȣ̆ dedȣse ostatekȣ̆, dȣпъ tokmeala че avȣsese kȣ Amȣratȣ̆. Прin talentele ші eroismȣlȣ̆ seȣ̆, ajȣnse a fi iȣbitȣ̆ de Amȣratȣ̆ ші înaintitȣ̆ la rangȣ̆ de generalissimȣ̆; lȣъndȣ̆ пartea la maĭ mȣlte esпediчiĭȣnĭ, Tȣrчiĭ, dȣпъ geniȣlȣ̆ kare-lȣ̆ avea, îlȣ̆ пȣmirъ Skenderȣ̆-Beĭ, adikъ Marele Aleksandrȣ. Dar în resbelȣlȣ̆ kȣ Ȣngȣriĭ elȣ̆ пrofitъ de timпȣ̆ ka sъ deserteze, ші sъ se tragъ în Albania kȣ oштirea kъtъ ĭ-a ръmasȣ̆ krediнчiósъ, alȣngъndȣ̆ de akolo пe toџĭ Tȣrчiĭ ші deklarъndȣ-se singȣrȣ̆ stъпъnitorȣ̆. Dȣпъ aчeasta Amȣratȣ̆, чerkъndȣ̆ felĭȣrĭ de kiпȣrĭ ka sъ-lȣ̆ înпaчe, n'a пȣtȣtȣ̆; în fine a пlekatȣ̆ kȣ 200 miĭ oштire asȣпra lȣĭ, ĭar George пȣmaĭ kȣ 18 mii ómenĭ a џinȣtȣ̆ oпtȣ̆-zeчĭ ші doȣъ de lȣпte, ші a fostȣ̆ пȣrȣrea învingъtoriȣ atъtȣ̆ asȣпra lȣĭ Amȣratȣ̆ kъtȣ̆ ші asȣпra lȣĭ Meemetȣ̆, moштenitorĭȣlȣ̆ seȣ̆. Nȣmaĭ dȣпъ mórtea lȣĭ Georgie, Baĭazetȣ̆ III a пȣtȣtȣ̆ kȣчeri Albania, ші a o inkorпȣra kȣ imпeriȣlȣ̆ Otomanȣ̆.

Transilvanieĭ, a ȣnitȣ̆ шi elȣ̆ пȣterile sale, пrekȣmȣ̆ шi Dȣчele Bȣrgȣndieĭ, Veneцieniĭ шi Genovezíĭ, îndemпъndȣ̆ шi пe Skenderȣ̆-Beĭ la alianцъ. Astfeliȣ oшtirea kreшtinilorȣ̆ se kómпȣnea de 40 miĭ ómenĭ armaцĭ, afarъ de a lȣĭ Skenderȣ̆-Beĭ kare пromisese a veni kȣ 30 miĭ, шi karele însъ fȣ înпedikatȣ̆ de Desпotȣlȣ̆ Brankoviчĭ, nelъsъndȣ-lȣ̆ a treчe пrin lokȣrile lȣĭ.

Ȣniade, nȣmiцȣ̆ de kъtre rege generalissimȣ̆ пeste tótъ armata, пrevinitъ treчerea sa пeste Dȣпъre, шi kȣ repejȣne ajȣnse la kъmпia Varneĭ, ȣnde de o datъ întimпinъ oшtirea lȣĭ Amȣratȣ̆, kare se komпȣnea de 150 miĭ de ostaшĭ. Deчĭ fъkъndȣ-se bъtъlia, la înчeпȣtȣ̆ învingerea пъrea a fi a kreшtinilorȣ̆, dar aпoĭ, din kaȣsa a doĭ generalĭ marĭ kreшtinĭ, neesпerimentaцĭ în arta strategikъ, întъmпlъndȣ-se o neorъndȣealъ, ea s'a întorsȣ̆ în пartea Otomanilorȣ̆. Kreшtiniĭ se vъzȣrъ de o datъ înkȣnjȣraцĭ de mȣlцimea Tȣrчilorȣ̆ din tóte пъrцile; însȣшĭ regele Ladislaȣ̆ fȣ ȣчisȣ̆ din kaȣsa imпetositъцeĭ sale, шi abia Ȣniade, kȣ пȣцine remъшiцe din atъta oшtire, a skъпatȣ̆ ajȣtatȣ̆ de nóпte шi a trekȣtȣ̆ Dȣпъrea în Цeara Romъneaskъ. Aiчe Dragȣ Vodъ, eшindȣ-ĭ înainte, l'a пrinsȣ̆ шi l'a arȣnkatȣ̆ în înkisóre, пentrȣ kȣvъntȣlȣ̆ kъ Ȣniade-ĭ lȣase kȣ пȣцinȣ̆ maĭ nainte Almaшȣl, Fъgъraшȣlȣ̆ шi alte lokȣrĭ din Transilvania, пe kare le aveaȣ̆ Domniĭ Romъnĭ. Dar în fine, Ȣniade, пromiцъndȣ̆ a i le întórчe, l'a liberatȣ̆; îndatъ însъ чe a intratȣ̆ în Transilvania, шi-a adȣnatȣ̆ oшtire, a venitȣ̆ în Цeara Romъneъskъ шi a ajȣnsȣ̆ пъnъ la Tîrшorȣ̆, în jȣdeцȣlȣ̆ Пraxoveĭ. Akolo fъkъndȣse mare bъtъlie, Ȣniade a învinsȣ̆ шi пrinzъndȣ̆ пe Dragȣ-Vodъ ĭ-a tъeatȣ̆ kaпȣlȣ̆ [1].

Aчesta a domnitȣ̆ 21 anĭ; elȣ̆ a ziditȣ̆ mъnъstirea Trisorȣlȣĭ în jȣdeцȣlȣ̆ Пraxoveĭ.

Cantemir Honiatu.

1 Aчestȣ̆ Ȣniade se nȣmea Ianoшȣ̆ шi Iankȣ. Era de viцъ Romъnȣ̆, atъtȣ̆ din mamъ kъtȣ̆ шi din tatъ. Tatъlȣ̆ seȣ̆, karele se nȣmea Botȣ̆, arъtъndȣ̆ într'o bъtъlie mare bravȣrъ, Sigmondȣ̆ regele Transilvnieĭ ĭ-a dъrȣitȣ̆ o чetate nȣmitъ Ȣnedóra. De aчea Ȣngȣriĭ пe fiĭȣlȣ̆ seȣ̆ l'aȣ̆ nȣmitȣ̆ Botȣ̆-Ȣniad-Ianoшȣ̆. Aчestȣ̆ mare omȣ̆, ajȣnsȣ̆ la rangȣlȣ̆ de generalissimȣ̆ шi la Domnia Transilvanieĭ

Cosmografia Munster. Chonologia Serbésca.

DOMNULU XV.

Vladislaŭ II Bassarabŭ.

Kѕ tóte kъ kronologia Transilvanieĭ ziчe kъ Ѕniade, dѕпъ чe a ѕчisѕ de Dragѕ-Vodъ, a шezatѕ în tronѕ pe ѕnѕ órekare Danѕ-Vodъ, шi dѕпъ aчeea s'a întorsѕ în Transilvania, însъ niчĭ boeriĭ nѕ l'aѕ пrimitѕ, niчĭ пѕmitѕlѕ a domnitѕ, чi пrin înцelegere generalъ aѕ alesѕ Domnѕ пe Vladislaѕ, пeпotѕ lѕĭ Mirчea-Vodъ; ĭar пe Danѕ l'aѕ ѕчisѕ la Tîrшorѕ în anѕlѕ 1445. D. Chr. 1444. Pomfln.

Пe timпѕlѕ aчesta a пlekatѕ шi Ѕniade asѕпra lѕĭ Sѕltanѕ Mѕratѕ, dar învingъndѕ-se шi întorkъndѕ-se пrin Serbia în Ѕngaria, George Brankoviчĭ l'a пrinsѕ шi l'a închisѕ. Kѕvъntѕlѕ seѕ fѕse, kъ Ѕniade, dѕпъ чelѕ întъĭѕ ajѕtorѕ чe-ĭ dъdѕse în kontra Tѕrчilorѕ, îшĭ aпroпriase tóte lokѕrile lѕĭ George lѕate de la Tѕrчĭ. Brankoviчĭ dar îlѕ цinѕ închisѕ пъпъ kъndѕ ĭ-a пlъtitѕ tóte keltѕelele шi пagѕbile, шi aпoĭ l'a liberatѕ. De aчeastъ okasiѕne пrofitъ шi Domnѕlѕ Romъneskѕ, kъчĭ atѕnчe пѕse stъпъnire пe lokѕrile kare le lѕase Ѕniade dѕпъ bъtaea kѕ Dragѕ-Vodъ. Aчestѕ Domnѕ a ziditѕ шi biserika Domneaskъ de la Merишoĭ. Dar skѕlъndѕse пe ѕrmъ Radѕ-Vodъ, fiĭѕlѕ lѕĭ Dragѕ-Vodъ Bassarabѕ, пѕmitѕ чelѕ frѕmosѕ, шi bъtъndѕse kѕ elѕ în mijlokѕlѕ Tîrшorĭѕlѕĭ, îlѕ ѕчise, dѕпъ zeчe anĭ de domnie. Chronol. Serbiei.

Kronologia цereĭ greшeшte zikъndѕ kъ elѕ a domnitѕ пe la anѕlѕ 1427; kъчĭ dѕпъ data ѕnѕĭ xrisovѕ alѕ seѕ, gъsitѕ la satѕlѕ Bъiшóra saѕ Loviшtea, în jѕdeцѕlѕ Argeшѕlѕĭ, kѕ anѕlѕ vekĭѕ 6959, шi dѕпъ data inskriпчĭѕneĭ de пe mormъntѕlѕ seѕ aflъtorĭѕ la Mъnъstrea Dealѕlѕĭ de lъngъ Tъrgoviшte lъmѕritѕ se doveшte kъ a domnitѕ la anѕlѕ 1445, шi kъ la 1455 s'a ѕчisѕ. În timпѕlѕ domnieĭ aчestѕĭa s'a întъm-

---

пѕmaĭ пrin virtѕцile шi eroismѕlѕ seѕ, de шése orĭ a bъtѕtѕ пe Sѕltanѕ Mѕradѕ la assediѕlѕ Beligradѕlѕĭ; шi kѕ tóte aчeste kъndѕ a mѕritѕ, la anѕlѕ 1457, Amѕratѕ l'a пlъnsѕ, zikъndѕ kъ nѕ a maĭ rъmasѕ чine sъ-lѕ fakъ a-шĭ esserчita kѕragĭѕlѕ шi talentele sale ostъшeшtĭ.

пlatȣ ши lȣarea Konstantinoпoleĭ de kъtre îmпъratȣlȣ Ota-
manilorȣ Sȣltanȣlȣ Moametȣ II la anȣlȣ 1453 Maĭȣ 29.

Domnulu XVI.

Radu Vodă III Bassarabŭ, celŭ Frumosŭ.

Пe timпȣlȣ domnieĭ aчestȣĭa a venitȣ Stefanȣ-Vodъ пȣ-
D. Chr. 1455. шitȣ maĭ tъrziȣ *Чelȣ Mare*, fiĭȣlȣ lȣĭ Bogdanȣ-Vodъ
gonitȣ de Пetrȣ Aronȣ Domnȣlȣ Moldoveĭ, ши a чe-
rȣtȣ ajȣtoriȣ de la Radȣ-Vodъ. Aчesta, dъndȣ-ĭ шtire de a-
jȣnsȣ, Stefanȣ-Vodъ a intratȣ în Moldova, ши gonindȣ пe
Пetrȣ s'a aшezatȣ în tronȣlȣ seȣ чelȣ пъrinџeskȣ.

Aчestȣ Radȣ-Vodъ a ziditȣ ши Mъnъstirea Tînganȣ în
jȣdeџȣlȣ Ilfovȣlȣĭ; ĭar dȣпъ o domnie de чinчĭ anĭ, a mȣritȣ.

Domnulu XVII.

Vladŭ Vodă II Bassarabŭ, pronumitŭ Laiotŭ.

Aчesta a fostȣ frate kȣ Radȣ чelȣ Frȣmosȣ, feчĭorȣlȣ
D. Chr. 1460. lȣĭ Dragȣ Vodъ ши neпotȣ lȣĭ Mirчea чelȣ bъtrъnȣ.
Chronolog. vechie a Țerei. Kȣmȣ s'a aшezatȣ пe tronȣ, vъzъndȣ învingerile lȣĭ
Sȣltanȣ Moametȣ II, lȣarea Konstantinoпoleĭ, kъderea
totalъ a imпeriȣlȣĭ Romanȣ, frika ши gróza Eȣroпeĭ întregĭ,
s'a konsȣltatȣ kȣ Mitroпolitȣlȣ ши kȣ boĭeriĭ, ши aȣ gъsitȣ
Istoria Bizantina. kȣ kale ka sъ înkine џeara de alȣ doilea la Пórta
Otomanъ. Deчĭ dȣпъ чe s'a întorsȣ Moametȣ din e-
ȣпediџiȣnea чe fъkȣse în Пeloпonesȣ, Iliria, Livadia ши alte
пrovinџiĭ, ши oпrindȣ-se la Adrianoпole a sakrifikatȣ пe no-
tabiliĭ nȣmitelorȣ пrovinџiĭ пe kari-ĭ adȣsese kȣ sine, atȣnчe
Chronolog. Țierei. a trimisȣ ши Laĭotȣ Vodъ kъџĭ-va din boĭeriĭ maĭ de
frȣnte kȣ darȣrĭ ши ĭ-aȣ oferitȣ sȣпȣnerea џereĭ (la
anȣlȣ 1460) kȣ tokmealъ ka џeara sъ dea, sȣb nȣme de tri-
bȣtȣ, kъte zeчe miĭ galbenĭ пe anȣ, sъ fie sȣb пrotekџiȣnea

Порџeĭ; dar aчeasta sъ nѕ чearъ maĭ mѕltŭ niчĭ sъ se amesteчe de felĭѕ în kъrmѕirea џereĭ, чi ea sъ fie kѕ totѕlŭ liberъ шi aѕtonomъ. Fъkъndѕ-se aчeste tokmele, dѕпъ чererea boerilorŭ s'aŭ întъritŭ шi kѕ Xatiшerifŭ, adekъ xrisovŭ îmпъrъteskŭ. Atѕnчe шi Sѕltanѕlŭ a onoratŭ пe Domnŭ, trimiџъndѕ-ĭ doъ tѕĭѕrĭ, saŭ kóde de kalŭ (dar are gradŭ de treĭ tѕĭѕrĭ ka шi Viziriĭ, fiindŭ kъ are aѕtoritate nemъrginitъ în domnia lѕĭ); ĭ-a maĭ trimisŭ înkъ шi xaĭnъ îmпъrъteaskъ, karele se nѕmeшte kabaniџъ, (vezĭ la Tomѕlŭ III desпre întronarea Domnilorŭ, Пartea VII.) Sangeakŭ, adikъ stemъ, sabie шi toпѕzŭ (bѕzdѕganŭ.)

Dar dѕпъ doĭ anĭ, la 1462, a trimisŭ Sѕltanѕlŭ ordinŭ Domnѕlѕĭ ka sъ meargъ kѕrъndŭ la elŭ sпre înkinare шi sъ-ĭ dѕkъ înпreѕпъ kѕ tribѕtѕlŭ anѕalŭ шi чinчĭ sѕte koniĭ, пre karĭ Sѕltaniĭ maĭ de mѕlte orĭ îĭ чerѕserъ de la пreчedesoriĭ lѕĭ Vladŭ шi nѕ-ĭ kъпъtaserъ. Atѕnчe Domnѕlŭ a rъsпѕnsŭ, kъ baniĭ este gata a-ĭ rъsпѕnde, ĭar koniiĭ kѕ neпѕtinџъ, шi kъ maĭ kѕ neпѕtinџъ înkъ-ĭ este ka sъ meargъ însѕшĭ sъ i se înkine. Aчeste rъsпѕnsѕrĭ aŭ întъrîtatŭ fórte tare пe Sѕltanѕlŭ, dar dominъndѕ-шĭ mъnia пentrѕ kaѕsa erneĭ чe se aпroпia, a trimisŭ sъ-ĭ чearъ nѕmaĭ tribѕtѕlŭ anѕalŭ, trimiџъndѕ-ĭ resпѕnsŭ kъ пentrѕ чele-l-alte se va gъndi maĭ tъrziŭ. Trimiшiĭ Sѕltanѕlѕĭ ajѕngъndŭ în Џearъ, aŭ sпѕsŭ Domnѕlѕĭ чele чe le se ordonase; dar Domnolŭ a пѕsŭ îndatъ de ĭ-a trasŭ пe џeaпъ, шi fъrъ a пerde timпŭ s'aŭ skѕlatŭ kѕ oшtirea kъtъ avea, a trekѕtŭ Dѕnъrea шi a jefѕitŭ пъrџile Dristeĭ, de ѕnde пrinzъndŭ maĭ mѕlџĭ robĭ de пoпorŭ пrostŭ, le-a aпlikatŭ aчeeaшĭ пedeпsъ, dѕпъ чe s'aŭ întѕrnatŭ în џearъ.

Dar ѕnŭ generalŭ alŭ Sѕltanѕlѕĭ nѕmitŭ Xadimŭ Пaшa, aflъndѕ-se desпre пъrџile Dѕnъreĭ, шi voindŭ a-шĭ arъta vitejia, a trekѕtŭ kѕ zeчe miĭ de Tѕrчĭ în Џeara Mѕrtenéskъ. Vladŭ atѕnчe ĭ-a eшitŭ înainte, шi, dъndѕ-ĭ rъsboĭѕ, a ѕчisŭ o mѕlџime de Tѕrчĭ, шi пe kъџĭ aŭ пrinsŭ viĭ înпreѕпъ kѕ komandatѕlŭ lorŭ, пe toџĭ ĭ-a ѕчisŭ пrin џeaпъ. Chronolog. Serbiei.

Kѕmŭ a aѕzitŭ de aчeasta Sѕltanѕlŭ, a adѕnatŭ пeste o sѕtъ чinчĭ zeчĭ de miĭ de oшtire, шi eшindŭ din Adriano-

nole, a ajꙋnsꙋ̆ la Dꙋnъre ꙋnde a fъkꙋtꙋ̆ tabъrъ, amtentъndꙋ̆ sъ-ĭ viъ tóte trꙋnele. Iar Domnꙋlꙋ̆ a strъmꙋtatꙋ̆ tótъ mꙋlḡimea lъkꙋitorilorꙋ̆ kъtre mꙋnḡiĭ Karnaḡĭ nrin nъdꙋrĭ mi lokꙋrĭ grele de rъsbъtꙋtꙋ̆, lъsъndꙋ̆ kъmniile kꙋ totꙋlꙋ̆ nꙋstiĭ de ómenĭ mi vite.

Între aчeste, trekъndꙋ̆ mi Sꙋltanꙋlꙋ̆ Dꙋnъrea, a fъkꙋtꙋ̆ kale de mépte zile fъrъ sъ întъlneaskъ niчĭ omꙋ̆, niчĭ vitъ, fъrъ sъ gъseaskъ niчĭ de mъnkatꙋ̆, niчĭ de bъꙋtꙋ̆; dar ajꙋngъndꙋ̆ la o kъmnie mi vъzъndꙋ̆ miĭ de ḡenĭ nline kꙋ trꙋnꙋrĭ de morḡĭ, în mijlokrlꙋ̆ kъrora sta ne o ḡeanъ maĭ naltъ Xadim-Пama îmbrъkatꙋ̆ kꙋ romꙋ, s'a ꙋmnlꙋtꙋ̆ de întristare la vederea ꙋneĭ sчene atъtꙋ̆ de tragiчe mi neamtentate, mi a rъmasꙋ̆ în ꙋĭtare. Vladꙋ̆, folosindꙋ-se de o nónte întꙋnekósъ, a emitꙋ̆ în linimte din nъdꙋrĭ kꙋ omtirea sa, mi kъzъndꙋ̆ ne arina dreantъ a omtireĭ Otomane, a fъkꙋtꙋ̆ ꙋnꙋ̆ mъчelꙋ̆ înfrikomatꙋ̆, kъчĭ dꙋnъ înkъerare, kiarꙋ̆ Tꙋrчiĭ se ꙋчideaꙋ̆ eĭ întreĭ eĭ, nekꙋnoskъndꙋ̆ ne dꙋmmaniĭ lorꙋ̆. Dꙋnъ чe s'a fъkꙋtꙋ̆ zioъ, Romъniĭ s'aꙋ̆ retrasꙋ̆ ĭarъmĭ la stъnile lorꙋ̆, Iar Sꙋltanꙋlꙋ̆ Moametꙋ̆, kꙋnrinzъndꙋ-se de ꙋnaĭmъ, s'a întꙋrnatꙋ̆ kꙋ rꙋmine neste Dꙋnъre, mi s'aꙋ̆ dꙋsꙋ̆ dreptꙋ̆ la Adrianonole.

Dꙋnъ aчeasta, Domnꙋlꙋ̆ înnreꙋnъ kꙋ nonorꙋlꙋ̆, koborъndꙋ-se earъmĭ la lokꙋrile sale, ḡeara a venitꙋ̆ în starea sa de maĭ nainte, bꙋkꙋrъndꙋ-se de naчe mi neatъrnare. Vladꙋ̆ a mꙋritꙋ̆ in alꙋ̆ 8-lea anꙋ̆ alꙋ̆ domnieĭ sale.

De la Domnꙋlꙋ̆ aчesta se aflъ doꙋъ xrisóve: ꙋnꙋlꙋ̆ la Mъnъstirea Kozia kꙋ data veke din anꙋlꙋ̆ 6974, mi altꙋlꙋ̆ din anꙋlꙋ̆ 6975.

Domnulu XVIII.

Vladŭ Vodă II Ţiepeluşiu Bassarabŭ.

Aчesta a fostꙋ̆ fiĭꙋ lꙋĭ Danꙋ̆ Vodъ IV mi strъnenotꙋ̆ lꙋĭ Vladꙋ̆ Vodъ Ḡenemꙋ̆. Dꙋnъ чe s'a alesꙋ̆ Domnꙋ̆, elꙋ̆ s'a dꙋsꙋ̆ în nersónъ la Sꙋltanꙋlꙋ̆ Moametꙋ̆, karele se întorsese la Adrianonole învingъtoriꙋ din esnediḡiꙋnea чe fъkꙋse asꙋnra Eneḡilorꙋ̆ în Eꙋrine, mi înkinъndꙋ-se

(D. Chr. 1468. Chronolog. Serbiei.)

ĭ-a oferitŭ sъпъпerea Џereĭ ші alianџa sa, în anъlŭ 1470. Sъltanъlŭ, bъkъrъndъ-se fórte de aчeasta, a dъrъitŭ ші alte пrivelegĭъrĭ џereĭ пrin alŭ doilea Xatixъmaĭъmŭ îmпъrъteskŭ. Dar Stefanŭ, Domnъlŭ Moldoveĭ, aъzindŭ de legъtъra lъĭ Vladŭ kъ Sъltanъlŭ ші, пrenъindŭ ka nъ kъmva sъ vie asъпra lъĭ, s'a sъkotitŭ a lъa mъsъrĭ de sigъranџъ; deчĭ skъlъndъ-se kъ destъlъ пъtere de ostaшĭ, a intratŭ în Џeara Mъntenéskъ, пrъdъndŭ ші jefъindŭ o mare пarte de lokŭ. Vladŭ Vodъ, adъпъndъ-шĭ ші elŭ oшtirile, ĭ-a eшitŭ înainte ші întъlnindъ-lŭ în jъdeџъlŭ Slam-Rîmnikŭ, пe valea rĭъlъĭ de asemine пъmire, s'a fъkъtŭ o bъtъlie înverшъnatъ ші kъ mъltъ vъrsare de sъnge. Dъпъ aчeasta, fъkъndъ-se înkъ maĭ mъlte bъtъliĭ între aчeшtĭ Domnĭ, în fine Stefanŭ a învinsŭ ші пrinzъndŭ пe Џeпelъшĭ Vodъ ĭ-a tъeatŭ kaпъlŭ, dъпъ o domnie de шéпte anĭ. Atъnчe Stefanŭ, пъindŭ stъпъnire ші пe kaпitala Bъkъreшtilorŭ, a aшeзatŭ Domnŭ пe ъnŭ Vladŭ пъmitŭ Kъlъgъrъlŭ, ші s'a întorsŭ la Moldova. Dar Radъ, fiĭъlŭ lъĭ Џeпelъшĭ, karele dъпъ sfъrъшarea tatъlъĭ seŭ aflase azilŭ пeste Dъnъre la Tъrчĭ, kъпъtъndŭ ajъtorĭъ de la Sъltanъlŭ, a intratŭ în џearъ, ъnde ajъtъndъ-se ші kъ kъte-va oшtirĭ пъmînteшtĭ, s'a bъtъtŭ ші a învinsŭ пe Radъ, gonindъ-lŭ afarъ din џearъ dъпъ o fórte skъrtъ domnie.

Aчestŭ Vladŭ Vodъ Џeпelъшĭ a înчeпъtŭ a zidi Mъnъstirea Glavaчĭokъlŭ în jъdeџъlŭ Vlaшka, kare însъ s'a terminatŭ sъb fiĭъlŭ seŭ Radъ Vodъ, în anъlŭ 1496.

Domnulu XIX.

Radu Vodă IV, numitŭ celŭ mare.

Aчesta, kъmŭ s'a sъitŭ пe tronъlŭ пъrinџeskŭ, a voitŭ sъ rъsbъne mórtea tatъlъĭ seŭ. Deчĭ adъпъndŭ oшtire kъtъ a пъtъtŭ, kъпъtъndŭ ші ajъtorĭъ de la Tъrчĭ, a avъtŭ neînчetatŭ resbelŭ kъ Stefanŭ Domnъlŭ Moldoveĭ, ші abĭa dъпъ mъltъ vъrsare de sъnge ші daъne пentrъ ambe пъrџile (пrekъmŭ maĭ пre largŭ se va sпъne la D. Chr. 1475.

biografia Isĭ Stefanŭ Domnslŭ Moldoveĭ) s'aŭ îmnъkatŭ, lsъndŭ Stefanŭ Vodъ ші de soцie пe fata Radв Maria, пe kare o пrinsese róbъ maĭ nainte.

Întъmnlъndsse a msri Ssltanslŭ Moametŭ II, ші fъkъndв-se îmпъratŭ Ssltanŭ Baĭazetŭ II, Radв Vodъ s'a dssŭ în пersónъ la Konstantinoпole, ka sъ se înkine Ssltanslsĭ, ші sъ înoeaskъ Xatixsmaĭsmsrile пentrs пriveligĭsrile цereĭ. Dar între ачeste Пatriarxslŭ Nifonŭ, aflъndsse în înkisórea de la Adrianoпole dsпъ srgia îmпъrъteaskъ, ші istoria ачestsĭa referъndв-se mslŭ kв domnia lsĭ Radв Vodъ, пrekвmŭ ші kв ачeea a srmaшslsĭ seŭ Negrв-Vodъ, amŭ gъsitŭ kв kale sъ o deskriŭ aiчe.

Ачestŭ Nifonŭ era nativŭ din Пeloпonesŭ, din пъrinцĭ avsцĭ, ksviошĭ ші din familie strъlsчitъ. Dorindŭ a îmbrъцiша viaцa monakalъ, шĭ-a lъsatŭ пъrinцiĭ ші, dskъndsse la msntele Atos, în ksrъndŭ, s'a fъksŭ ші пreotŭ în mъnъstirea Пantokratorŭ. Întъmnlъndsse sъ mórъ eпiskoпslŭ din Tessalonikŭ lъksitoriĭ de akolo, ksnoskъndŭ virtsцile ші înцelenчĭsnea lsĭ Nifonŭ, s'aŭ dssŭ la elŭ ші kв marĭ rsgъminцĭ l'aŭ îndsпlekatŭ sъ пrimeaskъ eпiskoпatslŭ lorŭ. Aпoĭ dsпъ mórtea Пatriarxslsĭ Simeonŭ, fъkъndsse konчiliв de Arxiereĭ rъsъriteni ші aпsseni пentrs kassrĭ eklisiatiчe în Konstantinoпole, пrin votŭ snanimŭ ші пrin Xatiшerifŭ imпerialŭ, Nifonŭ se fъkв alŭ zeчelea Пatriarxŭ dsпъ lsarea Konstantinoпoleĭ. Nifonŭ, karele fъrъ de voe пrimise asemine demnitate, пredika kв neobosire lsmina adevъrslsĭ ka snslŭ чe era din чeĭ maĭ învъцaцŭ ómenĭ de пe timпsrile ачele. Dar fiindŭ kъ oпrea пe niшte kleriчĭ de la fantele ші пsrtъrile чele neksviinчĭóse ші rele, ачeшtia isbstirъ пeste ksrъndŭ a-lŭ destitsa fъrъ ksvъntŭ пrin firmanŭ îmпъrъteskŭ. Nifonŭ, fъrъ niчĭ o пъrere de rъŭ, retrъgъndsse într'o inssлъ din Marea Neagrъ în faцъ kв Sozoпole, îшĭ пetreчea vĭaцa în liniшte. Nв tъrziŭ însъ, rekematŭ de kъtre konчiliŭ, a venitŭ earъшĭ kв ordinŭ imпerialŭ la tronslŭ пatriarkalŭ, ші în fiekare zi se fъчea maĭ folositorĭв tsrmeĭ sale пrin învъцъtsrile lsĭ чele înцelente ші ksvioase.

Într'o zi, dsпъ чe a fъkstŭ letsrgia la o biserikъ de-

narte de Патriarчie, întorkъndъ-se akasъ kъlare, s'a îtъlnit fъrъ de veste шi fъrъ a avea timnъ sъ deskaleчe kъ Sъltanъlъ, karele avъndъ natimъ asъnra lъĭ din alte kasъe de maĭ nainte, gъsi nretekstъ kъ nъ шĭ-a nъzitъ datoria, шi detronъndъ-lъ kъ firmanъ, l'a osъnditъ a sta înkisъ la Adrianonole ne tótъ viaцa.

Faĭma virtъцilorъ шi învъцъtъreĭ aчestъĭ bъrbatъ rъsnъndindъse nъnъ шi în Цeara Mъnteneaskъ, kъndъ a trekъtъ Radъ Vodъ la Konstantinonole, nrekъmъ s'a zisъ, a isbъtitъ, nrin darъrĭ kъtre nъzitorĭ a se întъlni kъ Патriarxъlъ înnreъnъ kъ boeriĭ чe avea kъ elъ. Radъ înkinъndъ-se kъ ъmilinцъ шi sъrъtъndъ'ĭ mъna, ĭ-a zisъ: „Преasfinte, Пъrinte! de mъltъ doreamъ sъ mъ învredniчeskъ a kъnъta binekъvъntarea vóstrъ. Mъlцъmeskъ lъĭ Dъmrezeъ kъ mĭ-a îmnlinitъ dorinцa dъnъ kъmъ l'amъ fostъ rъgatъ; dar mъltъ îmĭ nare rъъ de natimile чe te înnresórъ." Патriarxъlъ, mъlцъmindъ'ĭ, ĭ-a snъsъ mъlte kъvinte mъntъitóre шi folositóre. Atъnчe Domnъlъ ĭ-a nronъsъ kъ de voeшte a veni în Цeara Romъneaskъ ka sъ orъndъiaskъ kanónele шi legile kredinцeĭ la Romъnĭ, elъva чerka sъ kaнete liberarea sa de la înnъratъlъ, nromiцъndъ'ĭ tóte onorile шi îndemъnъrile nentrъ liniшtea vieцeĭ.

Îndъnlekъndъ-se Патriarxъlъ kъvintelorъ Domnъlъĭ, шi Radъ, isbъtindъ a kъnъta graцiarea sa, l'a adъsъ kъ sine în Цeara Romъneaskъ. Atъnчe nrimindъ-lъ toцĭ, ka ne anostolъlъ lъĭ Kristъ, kъ resnektъ шi kъ bъkъrie, Domnъlъ ĭ-a zisъ: „Преasfinte Пъrinte! de astъzĭ înainte te avemъ învъцъtorĭъ шi nъstorĭъ ka sъ îngrijeшtĭ nentrъ mъntъirea nóstrъ sъfleteaskъ; îцĭ dъmъ nъtere шi aъtoritate asъnra totъ klerъlъ Domnieĭ nóstre, шi ne vomъ sъnъne la tóte rъndъelele vóstre sniritъale [1]." Iar Патriarxъlъ ĭ-a resnъnsъ: „Dъ'mĭ maĭ întъĭ Mъria Ta kъvъntъ înaintea lъĭ Dъmnezeъ kъ veĭ nъzi kъ neabatere kanónele biseriчeĭ, шi kъ de se vorъ kъlka kiar Mъria Ta sъ fiĭ sъnъsъ la nedenъsele sniritъale, fъrъ onъnere, шi atъnчe nromitъ шi eъ sъ îmnlineskъ чele чerъte de

1 Se vede kъ Metronolia цereĭ ne atъnчe era vъdъvъ, fiindъ kъ desnre Metronolitъ nimikъ nъ se ziчe.

kredinцъ шi de biserikъ; kъчĭ dakъ Domnȣlȣ̆ se va опȣne la legile kredinцeĭ, toцĭ sȣпȣшiĭ se strikъ, fiindȣ̆ kъ ómeniĭ maĭ lesne se abatȣ̆ la rele, kъndȣ̆ vorȣ̆ avea esemплȣlȣ̆ Domnȣlȣĭ.“

Domnȣlȣ̆, пromiцъndȣ̆ a se sȣпȣne la tóte aчeste, a ordonatȣ̆ îndatъ sъ se fakъ adȣnare generalъ de kleriчĭ шi laiчĭ. Dȣпъ чe s'aȣ̆ adȣnatȣ̆ toцĭ biserikaшiĭ шi boeriĭ, de faцъ kȣ Domnȣlȣ̆, a învепȣtȣ̆ Пatriarxȣlȣ̆ sъ fakъ ȣnȣ̆ kȣvъntȣ̆ de moralъ kare a îndȣĭoшatȣ̆ пe toцĭ пъпъ la lakrъmĭ[1]; пe ȣrmъ, întorkъndȣ̆ kȣvъntȣlȣ̆ kъtrъ Domnȣlȣ̆ a zisȣ̆; „Fiĭȣle Radȣle! tȣ kare aĭ пȣterea în mъnĭ, tȣ trebȣe sъ daĭ essemплȣ la toцĭ sȣпȣшiĭ tъĭ: teme-te de D-zeȣ̆, resпekteazъ чele sakre, пъzeшte sъntele ordine, цine legile kredinцeĭ, milȣeшte пe sъraчĭ, пъzeшte пe чeĭ tȣrbȣrъtorĭ, ĭȣbeшte пoпorȣlȣ̆ tъȣ̆ шi jȣdekъ fъrъ konsiderare de пersónъ drептatea, kъчĭ jȣdekata este a lȣĭ D-zeȣ̆, dȣпъ sъntȣlȣ̆ Evangeliȣ̆.“

Dȣпъ aчeasta desfъkъndȣ̆ adȣnarea, a опritȣ̆ lъngъ sine пe arximandriцiĭ, egȣmeniĭ шi пreoцiĭ veniцĭ de depарte, пentrȣ ka sъ'ĭ înveцe rъndȣelele biseriчeĭ шi kanónele чele drепte ale kredinцeĭ. Toцĭ mȣlцъmeaȣ̆ lȣĭ D-zeȣ̆ kъ le-aȣ̆ trimisȣ̆ asemine învъцъtorĭȣ шi пъstorĭȣ, ka пe ȣnȣ̆ altȣ̆ Gȣrъ-de-aȣrȣ̆, пentrȣ ka sъ'ĭ lȣmineze шi sъ'ĭ dȣkъ la mъntȣirea sȣfletȣlȣĭ.

Elȣ̆ fъчea litȣrgie în tóte sъrbъtórele шi dȣmineчele, шi пredika neînчetatȣ̆ în kontra relelorȣ̆ пaтimĭ шi deпrinderĭ kare eraȣ̆ înrъdъчinate în пoпorȣ̆. Elȣ̆ a xirotonitȣ̆ шi пe Eпiskoпiĭ de Bȣzъȣ̆ шi Rîmnikȣ̆: пe lъngъ aчestea a kondȣsȣ̆ шi пe Domnȣ̆ ka sъ aшeze fȣnkцiȣnile domnieĭ dȣпъ orъndȣeala împъraцilorȣ̆ Konstantinoпoleĭ, dъndȣ̆ la ȣnele шi пȣmirĭ, kare essistъ шi пъпъ astъzĭ, пrekȣmȣ̆ Sпatariȣlȣ̆, Vestiarĭȣlȣ̆, Logotetȣlȣ̆, Komisȣlȣ̆, шi altele.

---

1 E kȣriosȣ̆ kъ aȣtorĭȣlȣ̆ пȣ пe sпȣne în чe limbъ aȣ̆ пȣtȣtȣ̆ sъ vorbeaskъ Пatriarxȣlȣ̆, пentrȣ ka sъ fie înцelesȣ̆ de пȣblikȣ̆; kъчĭ este шtiȣtȣ̆ kъ пe timпȣlȣ̆ aчesta limba greчeaskъ пȣ пrea era kȣnoskȣtъ Romъnilorȣ̆.

(Nota Tradȣkъtorĭȣlȣĭ.)

Пe timпвlĕ aчela, внĕ boerĭв desfrънatĕ de la Moldova venise în Цéra Mвnteneaskъ, alвngatĕ de Stefanĕ Vodъ de akolo din kaввa mвltelorĕ sale skandalвrĭ. Elĕ îшĭ lъвase akolo soцia шi koпiiĭ, kв tóte aчeste Radв Vodъ voi a-ĭ da пe sorъ-sa de soцie în kontra kanónelorĕ biseriчeĭ, kв karelĕ шi kвnвпъ. Soцia Moldoveanвlвĭ, aвzindĕ de aчeasta, a skrisĕ Mitroпolitвlвĭ tъngвindв-se desпre neleцĭвirea barbatвseĕ. Mitroпolitвlĕ atвnчe îlĕ kiemъ шi esпвindв-ĭ mъrimea пъkatвlвĭ, îlĕ îndemnъ sъ vie în пokъinцъ шi sъ se întórkъ la soцia чea leцĭвitъ. Aчesta însъ alergъ la Domnĕ, în a kъrвĭa favóre шi intimitate era întъritĕ. Пatriarxвlĕ merse шi elĕ la Domnĕ; îĭ aratъ skrisórea чe пrimise de la чea întъĭ soцie a пвmitвlвĭ, шi-lĕ konjвrъ sъ nв se oпвe kanónelorĕ biseriчeĭ. Domnвlĕ, arвnkъndĕ tótъ maska nietъцeĭ kare maĭ nainte îĭ arъtase, îĭ zise kв fвrie. „Nв eшtĭ în dreптĕ, пъrinte, a mi te oпвne пъпъ la atъta; ar trebвi sъ aĭbĭ чeva maĭ mвltĕ resпektĕ пentrв Domnia mea. De demвltĕ voeamĕ sъ-цĭ sпвnĕ kъ nв maĭ пotĕ sвferi skimbarea rъndвelelorĕ шi a datinelorĕ nóstre, kare le-aĭ introdвsĕ dвпъ kвmĕ цĭ-a пlъkвtĕ. Dar de astъzĭ înainte niчĭ învъцъtвrile tale nв maĭ voimĕ, niчĭ rъndвelele tale nв maĭ пrimimĕ, kъчĭ sъntemĕ ómenĭ de lвme шi nв maĭ пвtemĕ sвferi mъsвrile kare nв le imпвĭ.“

Пatriarxвlĕ, пe aшteптъndв-se sъ askвlte asemine limbaцĭв, îĭ resпвnde kв amъrъчĭвne: „Aчeste aшteптamĕ s'askвltĕ, пrea înъlцate Dómne; aчesta sъntĕ пromisiвnile чe mĭ-aĭ datĕ kъndĕ aĭ venitĕ de doъ шi de treĭ orĭ în înkisóre rвgъndв-mъ sъ viĕ aiчe пentrв sвfleteskвlĕ vostrв folosĕ? aratъ-mĭ kare datine шi rъndвele bвne le-amĕ пrefъkвtĕ eĕ, dвпъ voea mea, înrele? Vaĭ! akвma kвnoskĕ kъ are sъ vie mare вrgie D-zeeaskъ asвпra vóstrъ: mъ întristezĕ пentrв sвfletele vóstre ĭar nв пentrв mine, kъчĭ sпeranцa mea este în aчela пe kare amĕ iвbitĕ din koпilъrie шi пentrв a kъrвĭa dragoste, de va trebвi, vъrsĕ kв bвkвrie шi kĭar sъngele meĕ. Aflъ, Doamne, kъ пвterea mea stъ în kredinцa biseriчeĭ, пentrв kare Domnвlĕ meĕ a vъrsatĕ пrea sъntĕ sъngele seĕ, ka sъ o kвrъцe шi sъ o sfinцéskъ

шi ka sъ o пъzeaskъ kвratъ шi neîntinatъ пъпъ la kaпъ-tвlŏ sekolilorŏ.“

Aчeste sвпвindŏ, a eшitŏ din пalatŏ, s’a dвsŏ la biserikъ шi a zisŏ sъ tragъ klопotele ka sъ adвne пoпorвlŏ; a-пoĭ пвindŏ vestmintele arxiereшtĭ, maĭ întъĭ a пredikatŏ morala la toцĭ, пe вrmъ a afвrisitŏ пe nelegĭвitвlŏ Moldoveanŏ karele se afla akolo înпreвпъ kв konkвbina lвĭ, пe kariĭ a ordonatŏ sъ-ĭ dea afarъ din biserikъ, ka kъlkъtorĭ de lege шi aпostaцĭ kъtre kredinцъ. Dвпъ aчeasta пrezikъndŏ relele kare aŭ sъ vie пeste цearъ, пrekвmŏ шi sfъrшitвlŏ чelŏ rъŭ чe-o sъ aĭbъ Domnвlŏ шi Moldoveanвlŏ, s’a dezbrъkatŏ, a deпвsŏ vestmintele пe sъnta masъ, пe kare a sъrвtat’o, шi a eшitŏ. Domnвlŏ, aflъndŏ aчeste, a datŏ ordinŏ asпrв în totŏ oraшвlŏ, ka nimene niчĭ sъ-lŏ nвmeaskъ, niчĭ sъ-ĭ dea onórea de arxiereŭ; nimene niчĭ sъ-lŏ îngrijeaskъ, niчĭ sъ-lŏ пrimeaskъ în kasa sa; шi чine se va afla kъ ĭ-aŭ datŏ пъĭne saŭ altчeva de nevoe, sъ se пedeпséskъ kв mórte, шi averea sa sъ se konfisчe în favórea domnieĭ. Iar Пatriarxвlŏ dъndŏ lokŏ вrgieĭ, a eшitŏ din oraшŏ шi s’a dвsŏ într’вnŏ satŏ, чerъndŏ шi kъпъtъndŏ asilŏ la o kasъ пróstъ; akolo вnŏ fiĭв de boĭerĭв din seminцia Bassarabilorŏ, anвme Neagв, îĭ adвчea пe askвnsŏ în tóte zilele, elŏ singвrŏ, mъnkare шi чele de nevoe ale vieцeĭ.

Radв Vodъ maĭ tъrziŭ, viindв-шĭ în kвnoшtinцъ шi îngrozindв-se de blestemele Пatriarxвlвĭ kare ar fi пвtвtŏ adвчe vre o вrgie чereaskъ asвпra sa, a trimisŏ шi l’a aflatŏ шi kв onóre l’aŭ adвsŏ la sine, zikъndвĭ: „Пъrinte пrea sfinte шi пrea înцelepte! eartъmъ de kъte ka omŏ цĭ-amŏ greшitŏ, пentrв ka sъ kaпeцĭ шi sfiinцia ta de la mine ertare пentrв kъte aĭ lвkratŏ în kontra mea. Te rogŏ, nв-mĭ voi rъвlŏ, шi-цĭ voĭв da banĭ, vesminte, orĭ чe-цĭ va trebвi; шi te voĭв trimite kв onóre вnde veĭ пofti шi пorвnчi, шi orĭ вnde te veĭ dвчe îцĭ voĭв trimite чele trebвitóre. Iar kъtŏ desпre femeea Moldoveanвlŏ, nв te maĭ sвпъra, kъчĭ elŏ a пrimitŏ karte de ertare de la Sinodвlŏ din Konstantinoпole: eartъ-o шi Пreasъnцia ta akвma.“ Пatriarxвlŏ sвsпinъndŏ din adъnkвlŏ sвfletвlвĭ, ĭ-a rъsпвnsŏ: „Radвle! Ra-

dsle! Ns am nevoe niчĭ de banii tъĭ, niчĭ de vestmintele tale, niчĭ de onórile tale. Ads-ці aminte însъ ks чe kinsrĭ m'aĭ îndsnlekatš ka sъ viš aiчe sъ învъцš ne nonorš kšvъntslš lsĭ D-zeš. Aratъ-mĭ чe învъцъtsrĭ amš fъkstš eš în kontra legeĭ шi a kredinцeĭ? Dakъ amš învъцatš rъš, snsne-mĭ rъslš; eš de D-zeš amš fostš rъndsitš ka sъ fsgš de fъrъ de lege, шi astъzĭ sъ kazš în nelegĭsire? Ts singsrš m'aĭ adssš aiчe, шi ts aksma mъ goneшtĭ. Mъ dskš, dar sъ шtiĭ kъ în marĭ ssferinцe шi dsrerĭ veĭ msri; шi mslte nevoĭ aš sъ kazъ assnra цereĭ tale; шi atsnчe mъ veĭ kъsta, шi ns veĭ nstea afla snde mъ gъseskš."

Aчeste zikъndš Патriarxslš a nlekatš. Neags, fiĭslš seš чelš ssfleteskš, aszindš de aчeste, s'a dssš la elš, dar Патriarxslš ĭ-a zisš: „Fiĭslš meš, aflъ kъ mare srgie are sъ kazъ assnra цereĭ aчesteĭa, шi veĭ ssferi шi ts mslte înnresnъ ks tótъ sъminцia ta. Dar ts dakъ veĭ srma чele чe te-amš învъцatš, D-zeš ns nsmaĭ te va feri шi te va sksti de orĭ чe întъmnlare kontrariъ, чi te va înъlцa шi la mare treaптъ, шi nsmele tъš se va faчe faĭmosš în tóte împrejsrimile. Atsnчe kastъ sъ-цĭ adsчĭ aminte шi de mine, пъrintele tъš ssfleteskš, шi eš voĭs ksteza a mъ rsga nentrs tine kъtrъ Domnslš." Aчeste snsinds-ĭ l'a bineksvъntatš шi l'a lъsatš în nlъnsete nemъngъete. Dsnъ aчeasta lsъndš ks sine ne doĭ disчenolĭ aĭ seĭ Makariš шi Ioasafš, a trekstš în Maчedonia, шi de akolo la Пetolia, nredikъndš ksvъntslš divinš, шi întъrindš ne krediчĭoшĭ la nietate. Пe srmъ ajsngъndš la msntele Atos, fs nrimitš de kъtre пъrinцiĭ de la Mъnъstirea Vatonedslsĭ ks mare bsksrie шi venerare.

Dsnъ nlekarea Патriarxslsĭ din Цeara Romъneaskъ, s'a întъmnlatš msltъ neorъndsealъ шi neînцelegere între klerš шi boerĭ: ĭar în anslš aчesta a srmatš mslte enidemiĭ, mare seчetъ шi mare fómete, ka niшte adevъrate flagele (biчe) Dsmnezeeшtĭ, întokmaĭ dsnъ nreziчerea Патriarxslsĭ. Domnslš atsnчe a trimisš în tóte пъrцile sъ kaste ne omslš, din ale kъrsĭa blesteme ksnoшtea kъ aš venitš aчeste rele; dar ĭ-a fostš în deшertš, kъчĭ Патriarxslš trъindš ka eremiцiĭ în msntele Atos, шi ajsngъndš la kslmea vir-

tȣџeĭ, trekȣse la lъkaшele чele eterne. Iar lȣĭ Radȣ Vodъ ĭ-a venitȣ̆ o пatimъ kȣmпlitъ шi nevindekabilъ, gъȣrindȣi-se totȣ̆ korпȣlȣ̆ шi kaȣsъndȣi-se o пȣtóre neȣsferitъ în kъtȣ̆ nimenĭ nȣ se пȣtea aпroпiea de elȣ̆; în fine, dȣпъ kȣmпlite dȣrerĭ шi ȣferinџe, шĭ-a datȣ̆ ȣfletȣlȣ̆. Elȣ̆ a domnitȣ̆ 33 anĭ, шi fȣ înmormъntatȣ̆ în mъпъstirea Dealȣlȣĭ de lъngъ Tъrgoviшtea, kare s'a terminatȣ̆ de kъtrъ elȣ̆ însȣшĭ.

Aчestȣ̆ Domnȣ̆, ka mȣlџĭ din Domniĭ vekĭ, шĭ-a lȣatȣ̆ nȣmele de Radȣ ka titlȣ; ĭar din botezȣ̆ se nȣmea Vladȣ̆, шi dintrȣ înчeпȣtȣ̆ sъ nȣmea Vladȣ̆ sin (adekъ fiĭȣlȣ̆) Vladȣ̆ Џenelȣшĭ, пrekȣmȣ̆ se vede în xrisóvele rъmase de la elȣ̆ din aniĭ 6986, 6987, 6991, 6996, 6997, 6998 шi 7000; ĭar dȣпъ aniĭ aчeшtia se nȣmea Radȣ sin Vladȣ̆ Џenelȣшĭ, пrekȣmȣ̆ ae vede în Xrisóvele din aniĭ 7011, 7012, 7013, 7014 шi 7015; шi se krede kъ totȣ̆ elȣ̆ a fostȣ̆, fiindȣ̆ kъ Џenelȣшĭ Vodъ nȣmaĭ ȣnȣ̆ fiĭȣ a fostȣ̆ avȣtȣ̆.

DOMNULU XX.

Michnea Vodъ I celŭ reŭ.

D. Chr. 1508. Din mai multe chronologii locale.

Aчesta era fiĭȣlȣ̆ lȣĭ Drazi Armaшȣlȣ̆ de la Mъneшtĭ din jȣdeџȣlȣ̆ Sъkȣeniĭ. Dȣпъ mórtea lȣĭ Radȣ Vodъ, elȣ̆ a пȣsȣ̆ mъna пe tronȣ̆ fъrъ alegere din пartea џereĭ, чi пrin пȣterea oшtireĭ kare o trъsese în favoarea sa. Aчesta a пersekȣtatȣ̆ шi a ȣчisȣ̆ o mȣlџime de boierĭ, maĭ alesȣ̆ пe Bassarabeшtĭ; nȣmaĭ Neagȣ, fiĭȣlȣ̆ ȣfleteskȣ̆ alȣ̆ Пatriarxȣlȣĭ Nifonȣ̆, kȣ mare greȣ̆ a skъпatȣ̆ de ȣчidere шi a trekȣtȣ̆ пeste Dȣпъre în Serbia ȣnde s'a însȣratȣ̆ kȣ Desпina, fiĭka kneazȣlȣĭ Lazarȣ̆, neпótъ Desпoџilorȣ̆ Serbieĭ. Asemine шi familia Пъrvȣleшtilorȣ̆, trekъndȣ̆ пeste Dȣпъre, aȣ̆ lȣatȣ̆ kȣ eĭ пe Radȣ, fiĭȣlȣ̆ lȣĭ Radȣ Vodъ чe mȣrise, шi пe kare îlȣ̆ nȣmeaȣ̆ шi Vlъdȣџъ, ka neпotȣ̆ marelȣĭ Vladȣ̆ Vodъ Џenelȣшĭ. Aчeшtia trekъndȣ̆ la Konstantinoпole шi mijloчindȣ̆ ka Пórta sъ nȣmeaskъ пe Vlъdȣџъ Domnȣ̆, s'aȣ̆ întorsȣ̆ la Kraĭova шi akolo adȣпъndȣ̆ o-

шtirĭ aŭ venitŭ asѕпra lѕĭ Mixnea Vodъ шi l'aŭ alѕngatŭ din tronŭ, dѕпъ o domniede ѕnŭ anŭ шi kъteva lѕnĭ. Mixnea dѕпъ aчeasta aŭ fѕgitŭ la Sibiĭ în Transilvania, ѕnde întъlnindѕ-lŭ într'o zi, într'o biserikъ katolikъ, ѕnŭ fiĭѕ bastardŭ alŭ lѕĭ Цenelѕшĭ Vodъ nѕmitŭ Dъnчĭѕkѕ, akomпaniatŭ de ѕnŭ Ŭngѕrŭ Dѕmitrѕ Iaskъ, l'aŭ assasinatŭ; dar чeĭ чe se aflaŭ de faцъ ĭ-aŭ ѕчisŭ шi пe aчeшtia kѕ aчeeaшĭ mórte.

DOMNULU XXI.

Radu Vodă V, numitŭ Vlăduţă.

Aчesta abia пѕtѕ domni ѕnŭ anŭ în пaчe пe tronѕlŭ пъringeskŭ. Ŭnŭ fiŭ alŭ lѕĭ Mixnea Vodъ nѕmitŭ Mirчea, karele ѕmblase maĭ mѕltŭ timпŭ fѕgarĭѕ în мѕnцiĭ Transilvanieĭ, trъindŭ nekѕnoskѕtŭ între пъstorĭ, (dѕпъ kare se nѕmi шi Чĭobanѕlŭ), mergъndŭ la Ŭngѕrĭ шi kъпъtъndŭ ajѕtoriѕ, a venitŭ asѕпra lѕĭ Vlъdѕцъ. Aчesta l'a întimпinatŭ kѕ oшtirea sa la Gergiцa, în jѕdeцѕlŭ Ilfovѕlѕĭ шi fъkъndѕ-se o bъtъlie îrverшѕnatъ, пrin kѕragiѕlŭ шi eroismѕlŭ Пъrvѕlemilorŭ, Romъniĭ învinserъ шi Ŭngѕriĭ se sfъrъmarъ kѕ totѕlŭ, în kъtŭ abia пѕцinĭ aŭ skъпatŭ kѕ fѕga; ĭar Mirчea, trekъndŭ пeste Dѕпъre, s'a dѕsŭ la Konstantinoпole. Vlъdѕцъ Vodъ kѕ tóte aчeste n'aŭ rъmasŭ mѕltŭ timпŭ în liniшte, kъчĭ boeriĭ din Tъrgoviшte, desпreцѕiцĭ fiindŭ de Domпŭ ka skandaloшĭ шi înшelъtorĭ, пѕrtaŭ natimъ asѕпra lѕĭ шi kѕgetaŭ sъ-шĭ rъsbѕne. Domnѕlŭ, simцindŭ пlanѕrile lorŭ, ѕmbla sъ-ĭ пedeпseaskъ; dar eĭ aŭ lѕatŭ înainte шi aŭ fѕgitŭ пeste Dѕпъre, ѕnde gъsindŭ пe Neagѕ Bassarabŭ în Serbia, temъndѕ-se a intra în цearъ, l'aŭ пrokĭematŭ de Domnŭ. Fъkъndŭ alianцъ atѕпчe kѕ Otomanѕlŭ Mixailŭ-beĭ saŭ Mixaloglѕ, (karele se afla kѕ oшtirile пe malѕrile Dѕпъreĭ), aŭ trekѕtŭ la Kraĭova, ѕnde aŭ adѕnatŭ шi altъ oшtire romъneaskъ; ѕnindѕ-se kѕ eĭ шi Banѕlŭ Kraĭoveĭ, aŭ venitŭ la Bѕkѕreшtĭ, ѕnde s'aŭ fъkѕtŭ bъtъlie mare kѕ mѕltъ vъrsare de sъnge. Пrin trъdarea ѕпora din

D. Chr. 1510.

boerĭ, însѕшĭ Vlъdѕџъ Vodъ fѕ прinsѕ viѕ шi deskъпъџinatѕ, dѕпъ o domnie de doĭ anĭ шi kъteva lѕпĭ. Atѕпчe kѕ bѕkѕrie generalъ, шi kѕ alegerea tѕtѕrora, se проkiemъ Domпѕ Neagѕ Vodъ Bassarabѕ.

De la Vlъdѕџъ Vodъ essistъ ѕпѕ xrisovѕ din anѕl 7020.

DOMNULU XXII.

Neagu Vodă I Bassarabŭ.

Aчestѕ Domnѕ a fostѕ din natѕra sa generosѕ, filantroпѕ шi miserikordiosѕ. În zilele lѕĭ aѕ linsitѕ din џearъ resbóele шi intrigile boerilorѕ. Kѕmѕ s'a fъkѕtѕ Domnѕ, elѕ шĭ-a adѕsѕ aminte de konsiliѕrile sпiritѕalѕlѕĭ seѕ пъrintele Nifon, шi de прeziчerile kare-ĭ sпѕsese, kare tóte se realizaserъ; de aчeea elѕ s'a întъritѕ în temerea de Dѕmnezeѕ шi s'a deчisѕ sъ adѕkъ mómшele aчestѕĭ om sъntѕ, ka sъ kaпete пoпorѕlѕ bine kѕvъntarea sa шi sъ чearъ шi ertare пentrѕ Radѕ Vodъ, karele era sѕb afѕrisenia lѕĭ. Aшa darъ a trimisѕ doĭ din egѕmenĭ шi doĭ din boerĭ la Mъпъstirea lѕĭ Dionisiѕ din Mѕntele Atos, kѕ skrisorĭ Domneшtĭ, kѕ darѕrĭ шi kѕ rѕgъmiпџĭ kъtre пъriпџiĭ de akolo ka sъ le dъrѕeaskъ rъmъшiџile aчestѕĭ omѕ sfinџitѕ пentrѕ ka sъ le adѕkъ în Џeara Romъneaskъ. Trimiшiĭ, ajѕngъndѕ la sъntѕlѕ Mѕnte, пъriпџiĭ le-aѕ arъtatѕ kъ пѕ kѕteazъ sъ пѕe mъпa пe mormъntѕlѕ ѕпѕĭ omѕ atъta de kѕviosѕ. Atѕпчe ѕпѕlѕ din trimiшĭ, kъпъtъndѕ voe a sъпa, a înчeпѕtѕ шi de odatъ s'aѕ rъsпъnditѕ o resѕflare de mirosѕ пrofѕmъtoriѕ, kare a ѕimitѕ пe toџĭ. Dѕпъ aчeea skoџindѕ korпѕlѕ, l'aѕ пѕsѕ într'ѕпѕ sikriѕ, karele aѕ statѕ maĭ mѕlte zile afarъ пentrѕ mѕlџimea пoпorѕlѕĭ чe venea sъ i se'nkine. Atѕпчĭ monaxiĭ de akolo n'aѕ voitѕ sъ dea sakrele rъmъшiџe de kъtѕ пe пromisiѕne kъ le vorѕ adѕчe earъшĭ înderъtѕ; dѕпъ kare doĭ din пъriпџiĭ de akolo leaѕ akomпaniatѕ шi le-aѕ adѕsѕ în Џeara Romъneaskъ. Domпѕlѕ înшtiinџъndѕ-se, aѕ eшitѕ înainte în marginea Tъrgo-

D. Chr. 1513. După chronologii locale.

viıntei înnreвnъ kв nonorвlĕ, kв boïeriĭ ıni kв înaltвlĕ klerĕ, ţıni aĕ nriimitĕ sakrele rъmъıniɥe kв tóte onórea kвvenitъ, ansı ortъ ndв-le la Mъnъвtirea Dealвlвĭ ıni amezъndв-le ne mormъntвlĕ lвĭ Radв Vodъ.

În чea dintъĭ nónte, fъkъndв-se rвgъчiвnĭ ıni nrevegïére nentrв mъntвirea ıni ertarea lвĭ Radв Vodъ, Domnвlĕ a adormitĕ în tronвlĕ seĕ. În somnвlĕ seĕ atвnчe a vъzвtĕ kъ s'arĕ fi deskisĕ mormъntвlĕ ıni ar fi eıııitĕ Radв Vodъ golĕ, rъnitĕ ıni kв kornвlĕ negrв ıni nвtвrosĕ; ıni dвnъ rвgъчïвnile Domnвlвĭ atвnчe s'arĕ fi deskisĕ sikriвlĕ sъntвlвĭ, kare eıııindĕ aĕ nnъlatĕ kв mъĭnile sale kornвlĕ lвĭ Radв Vodъ, nъnъ l'a kвrъɥitĕ ıni l'a fъkвtĕ sъnъtosĕ; dвnъ aчeea sъntвlĕ s'arĕ fi întorsĕ ıni kъtre Neagв Vodъ ıni ĭ-ar fi zisĕ: eatъ, fъtвlĕ mïeĕ, amĕ askвltatĕ rвgъчïвnea ta, ıni amĕ ertatĕ ne Radв; ïar tв nъzeıııte sъntele norвnчĭ ıni fiĭ în naчe kв nonorвlĕ tъĕ; kornвlĕ meĕ însъ trimite-lĕ la Mъnъвtirea mea nnre mъngъerea konfraɥilorĕ meĭ, kъчĭ akolo îmĭ nlaчe mie. Aчeste zikъndĕ, ar fi intratĕ earъıııĭ singвrĕ în sikriвlĕ seĕ.

Domnвlĕ atвnчe deıııtentъndв-se, a fъkвtĕ seıınĕ ka sъ înчete nsalmodiile; dвnъ aчeasta a nnвsĕ în aвzвlĕ tвtвrora visвlĕ seĕ, ıni totĕ nonorвlĕ a datĕ laвdъ lвĭ Dвmnezeĕ ıni sъntвlвĭ fъkъtorĕ de minвnĭ. Istoria ziчe kъ aчeste sakre rъmъıniɥe aĕ fъkвtĕ mвlte minвnĭ, vindekъndĕ felïвrite bóle ıni natimĭ la aчeĭ kari veneaĕ kв kredinɥъ ka sъ i se înkine. Domnвlĕ a ordonatĕ sъ se serbeze memoria lвĭ în zioa de 15 Aвgвstĕ, kъndĕ a fostĕ adormitĕ Sъntвlĕ; anoĭ fъkъndĕ вnĕ sikriĕ de argintĕ, bъtвtĕ kв netre nreɥióse, a zвgrъvitĕ ne Sъntв deaввnra, ıni anoĭ kв voea nъrinɥilorĕ a lвatĕ kanвlĕ ıni mъna Sъntвlвĭ, dъndв-le în skimbĕ kanвlĕ sъntвlвĭ Ioanĕ Botezъtorïвlĕ, kв kare nъrinɥiĭ s'aĕ întвrnatĕ la sъntвlĕ Mвnte, вnde anoĭ Domnвlĕ a trimisĕ ıni a fъkвtĕ o biserikъ ne nвmele Sъntвlвĭ Nifonĕ, xъrъzъndв-ĭ tóte înzestrъrile ıni venitвrĭ însemnate, trimiɥъndĕ totĕ o datъ marĭ mile ıni чelorl-alte Monastirĭ de akolo.

Aчestĕ Domnĕ fъчea în tóte zilele kъte o fantъ generósъ, ajвtъndĕ ne sъraчĭ ıni ne orfanĭ; a fъkвtĕ maĭ mвltei Monastirĭ, skitвrĭ ıni biseriчĭ; a renaratĕ mъnъвtirea Kozia, ıı

Tismana пe kare a maĭ mъrit'o шi a akoпerit'o kв пlвmbъ: asemine шi mъпъstirea sъntвlвi George de la Mвпчelъ, kъreia ĭ-a xъrъzitъ шi fъkъtórea de minвпĭ ikóпъ a Пantokratorвlвĭ (Цiitorвlъ a tóte), пe kare vъzъndв-o пrin visъ a trimisъ шi aъ adвs'o de la Konstantinoпole; a maĭ fъkвlъ biserika sъntвlвĭ George de la Tъrgoviшtea; a înoitъ din temeliĭ Metroпolia din Tъrgoveшtea, впde a strъmвtatъ troпвlъ Metroпolieĭ, kare пъпъ atвпчe era la Kвrtea de Argeшъ. Atвпчe, kв voea пatriarkвlвĭ ekвmenikъ Пaxomiв, a xirotonitъ пe Makariв Metroпolitъ Ŭngro-Vlaxieĭ, fiindъ kъ dвпъ mórtea sъntвlвĭ Nifonъ, Metroпolia rъmъsese vъdвvъ. A maĭ ziditъ шi чea maĭ frвmósъ beserikъ a Mъпъstireĭ Kвrtea de Argeшъ, вnikъ în Цeara Rвmъneaskъ пentrв stilвlъ шi eleganцa sa чea minвпatъ. Aчestъ edifiцiъ l'a terminatъ la anвlъ 1518, шi пentrв sъпцirea sa a пoftitъ пe arximandriцiĭ шi egвmeniĭ Monastirilorъ de la Sъntвlъ Mвnte, пe Пatriarxвlъ Teoliptъ de la Ianina шi пe Metroпoliцiĭ de Varna, Seri, Vizie шi Eleпoпole, în kъtъ aчeшtia шi kв klerвlъ din цearъ se ridika la пвmъrъ de 1000. Dвпъ чe s'a terminatъ чeremonia sъпцireĭ, kare a пrelвпgitъ treĭ zile шi treĭ пoпцĭ, la 17 ale lвĭ Aвgвstъ, Domnвlъ a fъkвtъ o mвlцime de darвrĭ la Monastirile din цearъ шi la чele de la sъntвlъ Mвnte, la arxiereĭ шi la klerichĭ; a îmпъrцitъ mile la sъrmanĭ, vъdвve шi orfanĭ; a gratifikatъ пe boĭeriĭ marĭ шi miчĭ kв dregъtoriĭ шi kв darвrĭ, шi a rъsпъъditъ asвпra tвtвrora graцiĭ шi generositъцĭ.

Atвпчe a xъrъzitъ kaпвlъ шi mъпa sъntвlвĭ Nifonъ Mъпъstireĭ de la Kвrtea de Argeшъ, вnde se aflъ шi пъпъ astъzĭ. Aчestъ Domnъ jвdeka dreptъ шi dвпъ legĭ, шi kъrmвea цeara ka пъrinte adevъratъ. Kъzъndъ la bólъ grea, шi пrevъzъndъ kъ i se aпroпie kaпъtвlъ vieцeĭ, a пoftitъ пe Metroпolitвlъ, пe Eпiskoпĭ шi пe boĭerĭ, шi a пвmitъ de moшtenitoriв tronвlвĭ пe fiĭвlъ seъ Teodosiв, karele fiindъ înkъ nevъrstnikъ l'a lъsatъ sвb tвtela fratelвĭ seъ Пreda. Dвпъ o domnie de oпtъ anĭ s'aъ dвsъ kъtre Domnвlъ, шi s'a înmormъntatъ în faĭmósa Mъпъstirea Argeшвlвĭ, вnde se vede zвgrъvitъ шi пъпъ astъzĭ, în lъвntrв beserichiĭ desпre вшъ'

џiindŭ Mъnъstirea înпreѹnъ kѹ Dómna sa Despina. Dѹпъ портretѹlŭ seŭ se vede kъ era bъrbatŭ bine konstitѹatŭ, înnaltŭ la statŭ, kѹ aerŭ belikosŭ шi vigѹrosŭ, kѹ пъrѹlŭ blondŭ шi kѹ пletele lъsate пънъ пe ѹmerĭ; îmbrъkatŭ kѹ vestmintŭ militarŭ Ѹngѹreskŭ, kѹ xlamidъ saŭ manta пe deasѹпra kѹѹtъ kѹ firŭ, шi пe kaпŭ kѹ stemъ de aѹrŭ.

De la Domnѹlŭ aчesta esistъ oпtŭ xrisóve din anĭĭ 7021, 7022, 7023, 7024, 7025, 7026, 7027, 7028 шi 7029.

Dѹпъ mórtea sa nѹ s'a gъsitŭ în kassa sa niчĭ ѹnŭ banŭ de aѹrŭ saŭ de argintŭ, niчĭ o пétrъ пreџiósъ, kъчĭ totŭ чe avѹsese aŭ keltѹitŭ kѹ faчerea Mъnъstirilorŭ шi a biseriчilorŭ, atъtŭ aiчe kъtŭ шi la sъntѹlŭMѹnte, kѹ înzestrъrile чe le-a datŭ, шi kѹ faчerile de bine kare le rъsпъndea kъtre toџĭ. Ѹe ziчe kъ la atъta nevoe ajѹnsese kъndŭ zidea Mъnъstirea Argeшѹlѹĭ, în kъtŭ Dómna шĭ-a vъndѹtŭ nѹ nѹmaĭ toaleta sa чea пreџiósъ dar kĭarŭ шi чerчeџĭ.

Domnulu XXIII.

Teodosiu Vodă, cu unchiulŭ seŭ Preda.

Dѹпъ mórtea lѹĭ Neagѹ Vodъ, rъmъindŭ fratele seŭ Пreda kъrmѹitorŭ alŭ domnieĭ шi eпitroпŭ alŭ ne- D. Chr. 1521.
vъrstnikѹlѹĭ Teodosiѹ, boĭeriĭ de la Bѹzъŭ, 'avъndŭ Din diverse chronice
пatimъ în kontra lѹĭ aŭ пrokĭeшatŭ пe Radѹ Vodъ locale.
nѹmitŭ Kъlѹgъrѹlŭ. Пreda a чerѹtŭ sпrijinѹlŭ lѹĭ Stefanŭ Vodъ чelŭ tъnъrŭ de la Moldova шi a lѹĭ Meemetŭ-Beĭ kъrmѹitorѹlŭ de la Nikoпole, dar neviindѹ-ĭ ajѹtorĭѹlŭ la timпŭ, шi avъndŭ пrea пѹџine oшtirĭ пe kъndŭ Radѹ Vodъ avea maĭ mѹlte, bъtъlia se xotъrъ în favórea aчestѹĭ din ѹrmъ. Radѹ, пrinzъndŭ пe Пreda, ĭĭ tъĭъ kaпѹlŭ înпreѹnъ kѹ ѹnѹlŭ din boĭerĭ nѹmitŭ Datkѹ; ĭar Teodosiѹ a fѹgitŭ la Konstantinoпole, ѹnde înbolnъvindѹ-se, пeste пѹџinŭ a шi mѹritŭ.

DOMNULU XXIV.

Radu Vodă VI, numitŭ Călugărulŭ.

Ашezъndв-se Radв Vodъ пе tronŏ, n'a trekвtŏ мвltŏ
D. Chr. 1521. шi a venitŏ asвпra lвĭ Meemetŏ-beĭ de la Nikoпole,
dвпъ kare fъkъndв-se bъtъlie la Tъrgoveшte, пе
Din diverse chronice locale. Radв l'aŏ пrinsŏ viŏ. Atвнче, dвпъ îndemnвlŏ вnorŏ
boerĭ пartisanĭ rъsbвпъreĭ вчisвlвĭ Пreda, Meemetŏ-beĭ a trimisŏ oшtire la Bвzъŏ kв ordinŏ sъ пrade tótъ пartea ачeea. Tвrчiĭ atвнче пrinserъ o мвлцime de ómenĭ în robie, lвarъ o мвлцime de vite шi se întórserъ la Tъrgoviшte. Totŏ atвнче a venitŏ шi de la Moldova Stefanŏ Vodъ пъnъ la Tîrшorŏ, вnde aflъndŏ desпre чele întъмпlate, n'a kвtezatŏ sъ meargъ înainte la Tъrgoviшte sъ batъ пe Meemetŏ-beĭ; maĭ alesŏ kъ se respъndise vorba kъ elŏ venise пrin шtirea Пorцeĭ în Цeara Romъneaskъ, fiindŏ kъ aшezase шi sвmbaшĭ, adikъ eпistaцĭ otomanĭ în tóte satele. Aшa dar Stefanŏ Vodъ, întorkъndв-se în Moldova, a jefвitŏ шi elŏ lokвrile пrin kare a trekвtŏ. Iar Meemetŏ-beĭ пeste пвцinŏ s'a întorsŏ la Nikoпole, dвkъndŏ kв sine шi пe Radв Vodъ, пe kare вnŏ boerïв anвme Bъdika, vъrŏ пrimarïв lвĭ Пreda, l'a чerвtŏ de ĭ-a tъétŏ kaпвlŏ sпre rъsbвnare.

Meemetŏ-beĭ dвпъ ачeea s'a grъbitŏ a skrie la Konstantinoпole kъtre aĭ sъĭ ka sъ mijloчeaskъ sъ-lŏ nвmeaskъ пe dъnsвlŏ Domnŏ, sвb kвvъntŏ kъ l'ar чere цeara. Atвнче însъ aflъndв-se la Konstantinoпole kaпвkexaea, saŏ agentŏ alŏ цereĭ, вnŏ boerïв anвme Stoĭka Mare Logofъtŏ, пe din faцъ a datŏ sвпlikъ la Пórtъ din пartea цereĭ, чerъndŏ kъ Domnвlŏ sъ se aleagъ de boerĭ, dвпъ kвпrinderea firmanвrilorŏ; ĭar пe sвb askвnsŏ a krisŏ boerilorŏ din цearъ ka sъ пrokĭeme kъtŏ maĭ kвrъndŏ de Domnŏ пe Radв de la Afвmaцĭ, maĭ înainte de a aпвka a xotъri Devletвlŏ чeva. Boeriĭ din цearъ пrimindŏ înшtiinцarea, s'aŏ grъbitŏ a пrokĭema пe Domnŏ, шi a чere întъrire de la Пórtъ.

DOMNULU XXV.

Radu Vodъ VII de la Afumaцĭ.

D. Chr. 1521. Din chronicele locale.

Ачesta a fostȣ̆ ginere lȣĭ Neagȣ Vodъ Bassarabȣ̆. Dȣпъ че s'a пrokiematȣ̆ Domnȣ̆, Пórta пe de o пarte a trimisȣ̆ întъrirea sa dȣпъ черerea boerilorȣ̆, ĭar пe de alta a skrisȣ̆ пe askȣnsȣ̆ lȣĭ Meemet-beĭ ka sъ meargъ asȣпra lȣĭ kȣ ошtire. Radȣ Vodъ, eшindȣ-ĭ înainte kȣ ошtirile lokale шi dъndȣ-ĭ rъzboĭȣ la satȣlȣ̆ Lȣmbavĭ, l'a învinsȣ̆; dar Meemet-beĭ a venitȣ̆ de a doa órъ kȣ ошtire maĭ mȣltъ, шi fъkъndȣse mare bъtъlie la satȣlȣ̆ Klejani, dȣпъ mȣltъ vъrsare de sъnge, Radȣ Vodъ ĭarъшĭ l'a învinsȣ̆. Meemet-beĭ era în retragere; dar dȣпъ че a пъrъsitȣ̆ kъmпȣlȣ̆ lȣnteĭ, simцindȣ̆ kъ Radȣ a пlekatȣ̆ kъtre residinцa sa, s'a întorsȣ̆ пóntea шi a kъlkatȣ̆ fъrъ de veste tabъra romъneaskъ kȣ fȣrie, ȣчigъndȣ̆ o mȣlцime de ostaшĭ шi kĭar пe ȣпȣlȣ̆ din boerĭ пȣmitȣ̆ Benga. Radȣ Vodъ atȣпче въzъndȣse fъrъ ошtire, a trekȣtȣ̆ în Transilvania kȣ o пarte din boerĭ; ĭarъ Meemet-beĭ, rъmъindȣ̆ singȣrȣ̆ stъпъnitorĭȣ, шi aшezъndȣ̆ în tóte satele шi oraшele sȣmbaшĭ, a trekȣtȣ̆ la Nikoпole. Radȣ Vodъ însъ nȣ s'a deskȣragĭatȣ̆, чi adȣпъndȣ̆ ошtirĭ în Transilvania, a intratȣ̆ în цarъ шi a trekȣtȣ̆ sȣb sabie пe toцĭ sȣmbaшiĭ Otomanĭ. Aȣzindȣ̆ Meemet-beĭ desпre ачeasta, a trekȣtȣ̆ earъшĭ kȣ ошtire în Цeara Romъneaskъ шi lovindȣse kȣ Radȣ Vodъ la satȣlȣ̆ Girȣmaцiĭ, s'a fъkȣtȣ̆ o bъtъlie înverшȣnatъ kȣ mȣltъ vъrsare de sъnge din ambe пъrцile шi în fine viktoria a rъmasȣ̆ a Romъnilorȣ̆. Atȣпче Meemet-beĭ a alergatȣ̆ la stratagema sa чea dintъĭ, s'a fъkȣtȣ̆ kъ fȣge шi se retrage, dar пe ȣrmъ întorkъndȣse fъrъ veste, a kъzȣtȣ̆ kȣ tótъ пȣterea asȣпra kreшtinilorȣ̆ шi le-a fъkȣtȣ̆ mare strikъчĭȣne; atȣпче s'a ȣчisȣ̆ шi Neagȣ Sпъtarĭȣlȣ̆ шi Stъnilъ пortarȣlȣ̆. Radȣ Vodъ, пъrъsindȣ̆ цeara a trekȣtȣ̆ în Ȣngaria шi a черȣtȣ̆ ajȣtorĭȣ de la regele Lȣdovikȣ̆. Ачesta, komпъtimindȣ̆ de sórta kreшtinilorȣ̆, a rъdikatȣ̆ treĭ zeчĭ de miĭ de ошtire шi пȣindȣse însȣшĭ în frȣntea eĭ, kȣ Radȣ Vodъ din пreȣпъ, a trekȣtȣ̆ în Цeara Mȣn-

teneaskъ пe la mъntele Rъkalъ, шi a tъbъrîtъ la orашъlъ Пiteшtĭ. Meemet beĭ, kъmъ a aъzitъ kъ vine atъta пъtere asъпra sa, s'a grъbitъ a treчe Dъпъrea шi a lъsa цeara în пaчe.

Dъпъ aчasta, regele Lъdovikъ, пrimindъ mъrtъriile de amiчie din пartea lъĭ Radъ Vodъ, s'a întorsъ la ale sale. Ĭar Domnъlъ kъ boerii, întorkъndъ-se kъ veselie la Tъrgoviшtea шi kibzъindъ-se kъmъ sъ skъteaskъ цeara desпre пъvъlirile viitóre ale Tъrчilorъ, aъ gъsitъ kъ kale sъ se dъkъ la Konstantinoпole, ka sъ arate sъпъпere шi sъ se înkine Sъltanъlъĭ. Deчĭ dъkъndъ-se шi dъndъ sъпlikъ îmпъratъlъĭ, пъ пъmaĭ kъ mъltъ n'a пrimitъ resпъпsъ, чi de o datъ aflъ kъ Sъltanъlъ, dъпъ intrigile lъĭ Meemet-beĭ, a dъkretatъ destitъirea sa шi rъndъirea la domnie a ъпъĭ Vladislaъ Vodъ, kare se afla la Konstantinoпole пetrekъndъ de maĭ mъltъ timпъ.

Domnulu XXVI.

Vladislaŭ Vodă.

Aчesta, dъпъ чe a venitъ de la Konstantinoпole, boeriĭ шi Banъlъ Kraĭoveĭ, kъ tóte kъ maĭ nainte aveaъ de kъgetъ sъ пъ-lъ пrimeaskъ, temъndъ-se ka пъ kъm-va sъ-шĭ пérzъ пrivilegiъrile, dar de o kamdatъ s'aъ пrefъkъtъ kъ-lъ пrimeskъ kъ bъkъrie, шi aъ venitъ kъ toцiĭ sъ i se'nkine. (D. Chr. 1522. Dupe chronic. locale.) Banъlъ Пъrvъ, viindъ kъ ъпъ пъmъrъ de ostaшĭ aleшĭ, ĭ-a lъsatъ afarъ de orашъ, шi elъ a intratъ пъmaĭ kъ boierii. Domnъlъ пrimindъ шi vъzъndъ kinъlъ шi пortъlъ seъ чelъ ostъшeskъ, a înчeпъtъ sъ-ĭ zikъ în bъtae de jokъ kъ пъ i se шedе lъĭ asemine dregъtorie шi kъ voeшte a-lъ întrebъinцa în trebъinцele kaseĭ sale, dъпъ kare a шi пorъпчitъ ka sъ se aшeze în kasa sa шi sъ rъndъeaskъ Banъ пe ъпъ altъlъ. Dar Banъlъ Пъrvъ, nesъferindъ asemine insъltъ, kъmъ a înoпtatъ, a eшitъ afarъ din orашъ шi lъъndъ-шĭ ostaшiĭ s'a întorsъ reпede asъпra lъĭ Vladislaъ. Aчesta, neavъndъ destъlъ пъtere пentrъ ka sъ se mъsóre, abĭa a skъ-

natŭ kъ fъga peste Dъnъre, шi a trekъtŭ la Konstantinopole, neapъkъndŭ a domni niчĭ mъkar ъnŭ anŭ întregŭ. Dъpъ aчeea boeriĭ aŭ trimisŭ la Pórtъ шi aŭ чerъtŭ de Domnŭ earъшĭ pe Radъ Vodъ. Pórta s'aŭ îndъplektŭ, шi Radъ, karele maĭ nainte domnise abia ъnŭ anŭ, a venitŭ kъ a doa domnie.

A doa domnie a luĭ Radu Vodă de la Afumaţĭ.

Dъpъ ъъirea aчestъia de a doa órъ pe domneskъlŭ seŭ tronŭ, ţeara s'a bъkъratŭ de paчe în kъrsъ de шese anĭ. Dъpъ aчeasta, doĭ boerĭ anъme Neagъ Vornikъ шi Drъganŭ Postelnikъlŭ, prin înţelegere kъ Vladislaŭ Vodъ de la Konstantinopole, înkipъindъ-шĭ o oшtire, s'aŭ skъlatŭ asъpra lъĭ Radъ Vodъ. Aчesta, nefiindŭ gata de bъtae, a plekatŭ sъ fъgъ împreъnъ kъ fiiъlŭ seŭ Vladŭ la Banъ Pъrvъ din Kraĭova; dar la Episkopia Rîmnikъlъĭ, ъшiţiĭ konspiratorĭ ĭ-aŭ ajъnsŭ шi le-aŭ tъétŭ kapetele la amъndoĭ, шi apoĭ ĭ-aŭ înmormъntatŭ la mъnъstirea Argeшъlъĭ. D. Chr. 1523. Dupe chronice locale.

Radъ Vodъ, pentrъ a doa órъ a domnitŭ шése anĭ. De la elŭ esistъ xrisóve din aniĭ 7034, 7035, 7036 шi 7037. Elŭ a zъgrъvitŭ шi mъnъstirea Kъrţiĭ de Argeшŭ a sokrъlъĭ seŭ, în anъlŭ 1529, kare fъsese nezъgrъvitъ pъп'atъпчe.

DOMNULU XXVII.

Moise Vodă.

Dъpъ mórtea lъĭ Radъ Vodъ, Pórta a rъndъitŭ domnŭ, fъrъ alegerea boerilorŭ, pe Moise fiiъlŭ lъĭ Vladislaŭ Vodъ, karele se afla la Konstantinopole. Aчesta kъшŭ a venitŭ în ţearъ, a tъétŭ kapetele lъĭ Neagъ Vornikъlŭ шi lъĭ Drъganŭ Postelnikъlŭ, sъb kъvъntŭ de rъsbъnare pentrъ ъчiderea predeчesorъlъĭ seŭ, kъ tóte kъ eĭ fъseserъ îndemnaţĭ la aчeasta de tatъlŭ aчestъia, Vladislaŭ D. Chr. 1529. Dupe chronice locale.

Vodъ. Dar чei-l-alцĭ boerĭ, îngrijindȣse sъ nȣ nearzъ пri-vilegĭȣrile цereĭ, s'aȣ̆ skȣlatȣ̆ în mare nȣmъrȣ̆ шi dȣkъndȣ-se la Konstantinoпole, aȣ̆ fъkȣtȣ̆ чerere la Пórtъ ka sъ le dea domnȣ̆ пe Vladȣ̆ Vodъ, kare le s'a шi akordatȣ̆.

Moise Vodъ, dȣпъ o domnie abĭa de ȣnȣ̆ anȣ̆, vъzъndȣ-se destitȣatȣ̆, a fȣgitȣ̆ în Ȣngaria.

De la elȣ̆ essistъ ȣnȣ̆ xrisovȣ̆ din anȣlȣ̆ 7038.

Domnulu XXVIII.

Vladŭ Vodă III.

Abĭa se aшezase Vladȣ̆ Vodъ пe tronȣ̆, шi пeste doъ

D. Chr. 1530. Dupe Chronicele Ţierei

lȣnĭ a venitȣ̆ Moise Vodъ asȣпra lȣĭ kȣ oшtire ȣn-gȣreaskъ. Fъkъndȣ-se bъtъlie la Viiшoara, Moise Vodъ fȣ ȣчisȣ̆, ĭar Ȣngȣriĭ învinшĭ шi fȣgъriцĭ. Dar dȣпъ alȣ̆ treilea anȣ̆ de domnie Vladȣ̆ se înnekѣ din întъmпlare în Dъmboviцъ.

De la Domnȣlȣ̆ aчesta essistъ doъ xrisóve: ȣnȣlȣ̆ din anȣlȣ̆ 7039 шi anȣlȣ̆ din 7040.

Domnulu XXIX.

Vintilă Vodă de la Slatina.

Înnekъndȣ-se Vladȣ̆ Vodъ, boeriĭ aȣ̆ alesȣ̆ Domnȣ̆ пe

D. Chr. 1533.

Vintilъ Vodъ de la Slatina. Aчestȣ̆ Domnȣ̆ s'a arъ-tatȣ̆ fórte asпrȣ шi vъrsъtorĭȣ de sъnge, kъчĭ a ȣ-чisȣ̆ mȣlцĭ boerĭ. Dar пe la alȣ̆ treilea anȣ̆ alȣ̆ domnieĭ sa-la, mergъndȣ̆ la Kraĭova, шi eшindȣ̆ într'o zi la vъnъtóre kȣ boeriĭ în пъrцile de sȣsȣ̆ a пъrъȣlȣĭ Jiĭȣ, se пȣsese la vorbъ kȣ instrȣmentele rъȣtъцeĭ sale ka sъ maĭ omóre o seamъ de boerĭ. Dar boeriĭ, neпȣtъndȣ̆ sъ maĭ sȣfere krȣ-zimele sale, aȣ̆ gъsitȣ̆ okasiȣne a-lȣ̆ nemeri шi a-lȣ̆ ȣчide пe malȣrile Jiĭȣlȣĭ.

Aчestŭ Domnŭ a ziditŭ шi mъnъstirea, kare se кeamъ Vintilъ Vodъ.

Domnulu XXX.

Petru Vodă I, numitŭ şi Radu Paisie Bassarabŭ.

Dвпъ вчiderea lвĭ Vintilъ Vodъ, viindŭ boeriĭ la Kвrtea de Argeшŭ, aŭ alesŭ Domnŭ пe stariцвlŭ mъпъstireĭ, arximandritвlŭ Паisie, ka bъrbatŭ kв minte шi de familie însemnatъ, skimbъndв-ĭ пвmele чelŭ kъlвgъreskŭ шi пвmindв-lŭ Radв. Aчesta, kвmŭ a lвatŭ frъnele gвvernвlвĭ, a deskъпъцinatŭ пe banв Toma de la Kraĭova шi пe marele Logofъtŭ Vlaĭkв, ka revolвцionarĭ шi tвrbвrъtorĭ. N'a trekвtŭ însъ mвltŭ шi niшte boerĭ fвgarĭ în Transilvania din zilele lвĭ Moise Vodъ, anвme Stroe, Manoli шi Mixalчea, alegъndŭ Domnŭ пe вnŭ Laĭotŭ Bassarabŭ, aŭ venitŭ kв óste de Ŏngвrĭ Xaĭdвчĭ asвпra lвĭ Radв Vodъ. Deчĭ fъkъndв-se bъtъlie, Laĭotŭ Vodъ a învinsŭ шi a kвпrinsŭ Tъrgoviшtea, ĭar Radв Vodъ îmпreвпъ kв boeriĭ aŭ fвgitŭ la Nikoпole, вnde, adвпъndŭ maĭ mвltъ oшtire tвrчeaskъ, пeste doъ lвnĭ a venitŭ asвпra lвĭ Laĭotŭ Vodъ, шi dъndв-ĭ rъsboĭв la Fъntъna Цiganвlвĭ în jвdeцвlŭ Dъmboviцeĭ, l'a învinsŭ шi l'a вчisŭ îпreвпъ kв boeriĭ seĭ Stroe, Manoli шi Mixalчea. | D. Chr. 1536. Din vechile chronice locale.

O kronikъ maĭ noвъ a Цereĭ Mвnteneшtĭ ziчe kъ aчestŭ Domnŭ a domnitŭ вnŭ anŭ, dвпъ kare arŭ fi domnitŭ вnŭ Пetrв Vodъ шéпte anĭ; шi sпre dovadъ adвчe diпtiчele mъпъstireĭ Misla, kare zikŭ kъ пвmitвlŭ Цetrв Vodъ a ziditŭ mъпъstirea aчeasta îпreвпъ kв fiĭвlŭ seŭ Markв la aпвlŭ 1537. Asemenea шi la Mitroпolia Tъrgoviшteĭ este skrisŭ, kъ aчeasta rъmъindŭ negata de la Neagв Vodъ, s'a terminatŭ sвb Пetrв Vodъ шi fiĭвlŭ seŭ Markв la aпвlŭ 1538. Dar altъ kronikъ maĭ veke, ziчe kъ Radв Vodъ a domnitŭ чinчĭ anĭ; kъ elŭ era boerĭв, însвratŭ шi se пвmea Пetrв, шi kъ dвпъ moartea soцieĭ sale kъlвgъrindв-se la mъпъstirea Argeшвlвĭ s'a пвmitŭ Паisie, ajвпgъndŭ шi egвmenŭ alŭ

mъnъstireĭ ka ȣnȣlȣ̆ чe se trъgea din familia strъlȣчitъ a ktitorilorȣ̆ Bassarabĭ, шi era nepotȣ̆ lȣĭ Mirчea Vodъ. Iar despre altȣ̆ Petrȣ Vodъ, nimikъ nȣ se vede niчĭ în ȣna din kroniчele чele vekĭ ale џereĭ Mȣnteneшtĭ. Din aчeasta dar se vede kъ aчestȣ̆ Petrȣ era шi Petrȣ Vodъ шi Paisie, шi Radȣ, шi ktitorȣ̆ alȣ̆ mъnъstireĭ Misla шi terminъtorĭȣ alȣ̆ Mitropolieĭ din Tъrgoviшte, kъчĭ enitetȣlȣ̆ de Radȣ i s'a adъogatȣ̆ nȣmaĭ ka pronȣme. Dȣpȣ чe a domnitȣ̆ чinчĭ anĭ шi kъte-va lȣnĭ, kȣ drentate шi paчe, Pórta kĭъmъndȣ-lȣ̆ l'a destitȣatȣ̆ шi l'a essilatȣ̆ la Eginetȣ̆, ȣnde a шi mȣritȣ̆.

DOMNULU XXXI.

Radu Vodă VIII, fiĭulŭ lui Radu de la Afumațĭ.

Aчesta, viindȣ̆ de la Konstanttnopole, dȣpъ чererea boerilorȣ̆ la domnia џereĭ, dȣpъ treчere de ȣnȣ̆ anȣ̆, aȣ̆ înчepȣtȣ̆ a treчe de peste Dȣnъre Tȣrчiĭ în џeara Mȣnteneaskъ sȣb felĭȣrite prteste, (ȣniĭ zikȣ̆ kъ dȣpъ porȣnka sekretъ a Porџeĭ) шi okȣpъndȣ̆ чetъџile Brъila, Tȣrnȣ шi Gĭȣrgĭȣ, le-aȣ̆ smȣltȣ̆ de sȣb stъpъnirea Domnilorȣ̆ џereĭ. Radȣ Vodъ, nepȣtъndȣ-se opȣne, din kaȣsa intrigilorȣ̆ boerilorȣ̆, s'a plekatȣ̆ шi fъrъ de voe a se despъrџi kȣprinsȣlȣ̆ pȣmitelorȣ̆ чetъџĭ шi sъ rъmъe pe viitorȣ̆ sȣb stъpъnirea imperiȣlȣĭ Otomanȣ̆. Kъ se stъpъneaȣ̆ aчeste чetъџĭ pъpъ atȣnчe de kъtre domnĭ, este ȣnȣ̆ adevъrȣ̆ netъgъdȣitȣ̆: aчeasta se vede kĭarȣ̆ dintr'ȣnȣ̆ xrisovȣ̆ alȣ̆ pȣmitȣlȣĭ domnȣ̆ чe este în episkopia Bȣzъȣlȣĭ, karele ziчe kъ aчesta dъrȣeшte jȣdeџȣlȣ̆ Brъileĭ Episkopieĭ Bȣzъȣlȣĭ; în aчestȣ̆ xrisovȣ̆ se aratъ шi pȣmele boerilorȣ̆ de atȣnчe, marele Banȣ̆ alȣ̆ Kraĭoveĭ Teodosie шi marele Vornikȣ̆ Kódъ, kari aȣ̆ despъrџitȣ̆ înkȣnjȣrъrile чetъџilorȣ̆ шi aȣ̆ pȣsȣ̆ petrele xotarъ[1].

D. Chr. 1541. Dupe chronice locale.

---

1 Pórta Otomanъ de de mȣltȣ̆ avea okiĭ pe чetъџile aчeste, шi astъ datъ, din kaȣsa intrigilorȣ̆ boereшtĭ шi a slъbiчiȣneĭ domneшtĭ, шĭ-a împlinitȣ̆ skopȣlȣ̆. Atȣnчe Tȣrчiĭ okȣpъndȣ̆ чetatea Brъileĭ kȣ o mare parte de lokȣ̆ împrejȣrȣ̆, чea-l-altъ parte de jȣdeџȣ̆ s'a lipitȣ̆ kъtre jȣdeџȣlȣ̆ de

Dȣпъ o domnie de патрȣ anĭ, Radȣ Vodъ se destitȣi, прin konlȣkrarea lȣĭ Mirчea. De la elŭ se гъseskŭ xrisóve din aniĭ 7050, 7051, 7052 шi 7053.

Domnulu XXXII.

Mircea Vodă II.

Aчesta era fiĭȣlŭ lȣĭ Mixnea Vodъ Draцi. Kȣm a venitŭ de la Konstantinoпole kȣ domnia, пeste doȣъ sъптъmъnĭ aŭ ȣчisŭ пe Kódъ Vornikȣlŭ, пe fratele seŭ Komisȣlŭ, пe Dragȣ Stolnikȣ, пe Stroe Sпъtarĭȣlŭ, пe Vintilъ Kъminarĭȣlŭ, шi пe alцĭ mȣlцĭ boĭerĭ, пe kari maĭ întъĭ ĭ-a kinȣitŭ kȣ diverse kasne ka sъ le ĭea averile, шi aпoĭ le-a tъétŭ kaпetele. Kъцĭ-va din boĭerĭ aŭ skъпatŭ în Transilvania, шi akolo, adȣпъndȣ-шĭ oштire Ȣngȣreaskъ, пeste doĭ anĭ aŭ intratŭ пe la Пraxova în цeara Mȣnteneaskъ, шi bъtъndȣ-se kȣ Mirчea Vodъ la satȣlŭ Пeriшiĭ, dȣпъ mȣltъ vъrsare de sъnge din amъndoȣъ пъrцile, a învinsŭ Mirчea Vodъ. Ĭa aчea bъtъlie a kъzȣtŭ Ȣdriштea marele Vistierĭȣ шi Teodosĭe marele Banŭ. Boeriĭ rebelĭ aŭ fȣgitŭ earъшĭ în Transilvania, aŭ пrokĭematŭ Domnŭ пe ȣnŭ Radȣ nȣmitŭ Iliaшkȣ, шi lȣъndŭ ajȣtorĭȣ de oштirĭ Ȣngȣreшti aŭ intratŭ earъшĭ în цearъ. Atȣnчe bъtъndȣ-se la satȣlŭ Mъneшtĭ kȣ destȣlъ vъrsare de sъnge, în fine a învinsŭ Radȣ Iliaшkȣ Vodъ, ĭar Mirчea a skъпatŭ la чetatea Gĭȣrgĭȣ. D. Chr. 1545. Dupe chronicele locale.

Aчesta a domnitŭ чinчĭ anĭ; de la elŭ essistъ xrisóve din aniĭ 7054, 7055, 7056, 7359 шi 7060.

Domnulu XXXIII.

Radu Vodă IX Iliaşiu.

Dȣпъ fȣga lȣĭ Mirчea Vodъ, Radȣ, înпreȣпъ kȣ boeriĭ

Slamŭ-Rimnikŭ. Asemine okȣпъndŭ Gĭȣrgĭȣlŭ шi Tȣrnȣlŭ, jȣdeцȣlŭ s'aŭ mikшoratŭ fórte.

D. Chr. 1550. Dupe chronicele locale. fѕgarĭ aѕ nѕѕѕ stъnъnire ne цearъ. Dar Mirчea Vodъ, adѕnъndѕ omtirĭ Tѕrчeщtĭ, kĭemъndѕ totѕ o datъ în ajѕtorĭѕ щi ne Xanѕlѕ Krъmѕlѕĭ, aѕ venitѕ asѕnra lѕĭ Radѕ Vodъ, щi nrinzъndѕ-lѕ l'a ѕчisѕ. Elѕ domnise abĭa ѕnѕ anѕ; ĭar boĭerii, nartisanii seĭ, aѕ fѕgitѕ earъщĭ în Transilvania.

A doŭa domnie a luĭ Mircea Vodă.

Dupe Chr. 1551. Dupe chronicele locale. Mirчea Vodъ, domnindѕ nentrѕ a doa órъ în naчe treĭ anĭ, se destitѕъ fъrъ niчĭ ѕnѕ kѕvъntѕ de kъtre Пórtъ; dѕnъ kare s'a dѕsѕ la Konstantinonole.

DOMNULU XXXIV.

Pătraşcu Vodă celŭ bunŭ.

Dѕnъ destitѕirea lѕĭ Mirчea Vodъ, Пórta, dѕnъ чererea boerilorѕ, a trimisѕ Domnѕ ne Пъtraщkѕ Vodъ чelѕ bѕnѕ, karele se afla la Konstantinonole agentѕ renrezentatѕ din nartea цereĭ. Aчesta a fostѕ tatъ a treĭ domnĭ: Stefanѕ Vodъ II, Aleksandrѕ Vodъ III щi Mixaĭ Vodъ Viteazѕlѕ. În anѕlѕ alѕ treilea alѕ domnieĭ sale, dѕnъ norѕnkъ înnъrъteaskъ, s'aѕ dѕsѕ în Transilvania ka sъ instaleze ne regina Elisabeta, saѕ Isabela, în stъnъnirea aчesteĭ nrovinцiĭ. Dѕnъ mórtea regelѕĭ Ѕngarieĭ Ioanne Zanolia, saѕ Sigismѕndѕ, Ѕngaria venise sѕb stъnъnirea lѕĭ Ferdinandѕ I arxidѕчele Aѕstrieĭ, ĭar Transilvania rъmъsese dѕnъ testamentѕ regineĭ Isabeleĭ soцieĭ lѕĭ Zanolia, kare era fiĭkъ regelѕĭ Нoloнieĭ Zigmondѕ; dar Zanolia, din kasѕa neînцelegereĭ чe avea kѕ arxidѕчele Ferdinandѕ, nъnъ sъ vie fiĭѕlѕ soцieĭ sale în vъrstъ, lъsase enitronѕ ne Sѕltanѕ Sѕleĭmanѕ, karele din kasѕa aчeasta avѕse maĭ mѕlte bъtъliĭ kѕ Nemцiĭ. Dar Ferdinandѕ isbѕtise a îndѕnleka ne Isabela ka sъ-ĭ lase lѕĭ Transilvania, щi ea sъ щeazъ щi sъ se liniщteaskъ în dѕkatѕlѕ Silesieĭ, kari i-lѕ dase.

Dar Sȣltanȣ̆ Sȣleĭmanȣ̆ okȣпъndȣ̆ maĭ пe ȣrmъ mare пarte din Ȣngaria, a поrȣnчitȣ̆ Domnȣlȣĭ цъreĭ Mȣnteneшtĭ sъ intre în Transilvania шi sъ restaȣreze пe Isabela în domnia eĭ. Atȣnчe Пъtraшkȣ Vodъ, intrъndȣ̆ шi okȣпъndȣ̆ Klaȣsembȣrgȣlȣ̆, saȣ̆ Klaȣdioпole, a trimisȣ̆ solĭ la Leoпoldȣ̆, (Liovȣ̆, saȣ̆ Lembergȣ̆) пoftindȣ̆ пe Isabela de akolo, ȣnde пetreчea înпreȣnъ kȣ fiĭȣlȣ̆ eĭ, (пre karele Ȣngȣriĭ l'aȣ̆ nȣmitȣ̆ Stefanȣ̆.) Dȣпъ чe a venitȣ̆ regina, шi a aшezat'o la Klaȣdioпole, s'a întȣrnatȣ̆ în цearъ, шi a mȣritȣ̆ în alȣ̆ пatrȣlea anȣ̆ alȣ̆ domnieĭ [1].

De la aчestȣ̆ Domnȣ̆ essistъ xrisóve din aniĭ 7063, 7064 шi 7066.

A treia domnie a luĭ Mircea Vodă II.

Dȣпъ mórtea lȣĭ Пъtraшkȣ Vodъ, Пórta a trimisȣ̆ Domnȣ̆ earъшĭ пe Mirчea Vodъ. Aчeasta kȣmȣ̆ a venitȣ̆ la Domnie, a trimisȣ̆ resпȣnsȣ̆ boerilorȣ̆ emigraцĭ din Transilvania, ka sъ se întórkъ în пatria lorȣ̆, пromiцъndȣ-le kȣ jȣrъminte amnistie totalъ. Boeriĭ se înkrezȣrъ Domnȣlȣĭ, karele le fъkȣ bȣnъ пriimire, kȣ tóte kъ în sȣfletȣlȣ̆ seȣ̆ nȣtrea пlanȣrĭ kȣmпlite. Aflъndȣ-se earna la Bȣkȣreшtĭ, Domnȣlȣ̆ a поrȣnчitȣ̆ sъ se fakъ adȣnare de boerĭ шi de kleriчĭ пentrȣ ka sъ kibzȣeaskъ óre-kare mъsȣrъ generalъ. În zioa de 3 Martie, Stъnikъ Vornikȣ шi

D. Chr. 1558. Dupe chronicele locole.

---

1 La biografia aчestȣĭ Domnȣ̆, aȣtorĭȣlȣ̆ are kъteva erorĭ saȣ̆ neajȣngerĭ.

1°. Nȣ sȣпne alȣ̆ kȣĭ fiĭȣ este este Пъtraшkȣ; Шinkaĭ dovedeшte kъ elȣ̆ a fostȣ̆ fiĭȣ lȣĭ Radȣ Vodъ Пaisie.

2-lé. Kъ la esпediчiȣnea fъkȣtъ în Transilvania a lȣatȣ̆ пarte шi Domnȣlȣ̆ Moldoveĭ Aleksandrȣ Lъпȣшneanȣ kȣ 12000 ostaшĭ, kъndȣ̆ Пъtraшkȣ lȣase nȣmaĭ 8000 ómenĭ.

3-lé. Înaintea regineĭ, la Lembergȣ̆, aȣ̆ fostȣ̆ trimisȣ̆ solȣ̆ Vornikȣlȣ̆ Sokolȣ̆, karele maĭ пe ȣrmъ ar fi otrъvitȣ̆ пъ Пъtraшkȣ Vodъ, kȣ skoпȣ̆ ka sъ se fakъ elȣ̆ domnȣ̆.

4-lé. Kъ Пъtraшkȣ Vodъ a avȣtȣ̆ doĭ fiĭ; пe Пetrȣ Чerчelȣ̆ шi пe Mixaĭ Viteazȣlȣ̆. Пrin ȣrmare nȣ шtiȣ̆ de ȣnde skóte пe Stefanȣ̆ II шi пe Alessandrȣ III.

(*Nota Tradȣkȣtorĭȣlȣĭ*).

kȣ toцĭ чeĭ-l-alцĭ boerĭ din emigraцĭ, doĭ eпiskoпĭ, toцĭ e-gȣmeniĭ, arximandriцiĭ шi o mȣlцime de kъlȣgъrĭ se adȣnarъ la пalatȣ̆. Atȣnчe de odatъ intrarъ sbiriĭ tiranȣlȣĭ kȣ sъbiile góle шi aȣ̆ mъчelatȣ̆ пe toцĭ marĭ шi miчĭ, vinovaцĭ шi nevinovaцĭ, fъrъ deosebire [1]. Mirчea Vodъ dȣпъ aчeasta a пlekatȣ̆ a sȣпra lȣĭ Stefanȣ̆ Tomшa Domnȣlȣ̆ Moldoveĭ, kȣ skoпȣ̆ ka sъ ĭa шi tronȣlȣ̆ Moldoveĭ. Stefanȣ̆ ĭ-a eшitȣ̆ înainte kȣ oшtirile чe avea la îndemъnъ, шi dъndȣ-ĭ rъsboĭȣ, dȣпъ o bъtъlie sъngerósъ пe malȣrile Milkovȣlȣĭ, l'a învinsȣ̆ kȣ totȣlȣ̆. Mirчea, dȣпъ asemine katastrofъ, se întórse, шi nȣ tъrziȣ̆ mȣri. În intervalȣlȣ̆ aчesta, Mirчea nȣmaĭ ȣnȣ̆ anȣ̆ a domnitȣ̆. Mȣrindȣ̆, se înmormъntъ în biserika Kȣrtea veke, kare fȣsese ziditъ de dъnsȣlȣ̆ [2].

DOMNULU XXXV.

Petru Vodă II Schiopulŭ, numitŭ şi Petrutiu, înpreună cu mumă-sa Kiarina.

D. Chr. 1562. Dupe chronologia locală şi Şerbă. Dȣпъ treчerea din viaцъ a lȣĭ Mirчea Vodъ, aȣ̆ rъmasȣ̆ la moшtenirea domnieĭ fiĭȣlȣ̆ seȣ̆ Пetrȣ înпreȣnъ kȣ mȣmъ-sa Dómna Kiarina, saȣ̆ Kiajna. Пȣцinĭ boerĭ чe aȣ̆ fostȣ̆ skъпatȣ̆ kȣ fȣga пeste Karпaцĭ, kȣmȣ̆ aȣ̆ aȣzitȣ̆ desпre aчeasta, aȣ̆ venitȣ̆ din Ardealȣ̆ kȣ óste шi bъtъndȣ-se la satȣlȣ̆ Romъneшtĭ kȣ boĭeriĭ lȣĭ

1 Dȣпъ Engelȣ̆, nȣ toцĭ boĭeriĭ emigraцĭ s'a întorsȣ̆ în цearъ, чi o seamъ s'aȣ̆ dȣsȣ̆ la Konstantinoпole sъ чearъ sekȣritate în kontra krȣzimelorȣ̆ lȣĭ Mirчea. Sȣltanȣlȣ̆ însъ ĭ-a arȣnkatȣ̆ în mare. Se maĭ însemnézъ kъ sbiriĭ kari aȣ̆ fъkȣtȣ̆ mъчelȣlȣ̆ aчela înfrikoшatȣ̆, eraȣ̆ Tȣrчĭ; kъчĭ Mirчea Vodъ se vede kъ avea o gardъ de Tȣrчĭ пъĭmiцĭ. *(Nota Tradȣkъtorĭȣlȣĭ).*

2 La eпisodȣlȣ̆ bъtъlieĭ lȣĭ Mirчea kȣ Stefanȣ̆ Tomшa, aȣtorĭȣlȣ̆ de sigȣrȣ̆ kъ se înшealъ. Maĭ intъĭ kъ în Moldova, пe timпȣlȣ̆ lȣĭ Mirчea, era Domnȣ̆ Aleksandrȣ Lъпȣшneanȣ; шi Tomшa, kare dȣпъ kronologia domnilorȣ̆ Moldoveĭ skrisъ de Fotino, aȣ̆ domnitȣ̆ la 1564, adikъ kȣ mése anĭ dȣпъ mórtea lȣĭ Mirчea. Пe lъngъ aчeste, Шinkaĭ, karele a ȣrmъritȣ̆ toцĭ istoriчiĭ чe aȣ̆ skrisȣ̆ desпre Romъnĭ, nȣ sпȣne nimika desпre aчeastъ bъtъlie. *(Nota Tradȣkъtorĭȣlȣĭ).*

Mirчea Vodъ, ĭ-aŭ învinsŭ. Aчeшtĭa aŭ skъпatŭ la Gĭsrgĭs шi s'aŭ înkisŭ, ĭar Dómna ks fiĭslŭ eĭ Пetrs aŭ trekstŭ la Rsшчĭskŭ, de snde, kъпъtъndŭ пstere tsrчeaskъ, s'aŭ întorsŭ шi s'aŭ bъtstŭ ks boĭeriĭ emigraцĭ la Шerbъneшtĭ. Emigraцiĭ astъ datъ fsrъ învinшĭ: Badea Klsчerĭslŭ шi alцĭ boerĭ fsrъ sчiшĭ, ĭar чeĭ maĭ mslцĭ aŭ skъпatŭ ks fsga. Dómna ks Пetrs Vodъ dsпъ aчeasta s'aŭ întorsŭ în Bskstreшtĭ.

Dar n'a trekstŭ o sъпtъmъпъ, шi alцiĭ din boĭeriĭ emigraцĭ, avъndŭ în frsnte пe Stъnikъ Bengea, Mateĭ Moge, Rads Logofъts шi Vslkanŭ, aŭ venitŭ de пeste Oltŭ ks oшtire; dar Пetrs Vodъ, avъndŭ oшtire de ajsnsŭ Tsrчeaskъ, le-a eшitŭ înainte la satslŭ Пoeana, шi akolo bъtъnds-se ks înverшsnare, le-a sчisŭ o mslцime de ómenĭ шi ĭ-a gonitŭ. Atsпчe aŭ venitŭ lsĭ Пetrs Vodъ de la Konstatinoпole шi semnele Domnieĭ, kare le-a adssŭ Marele Logofъtŭ Stefanŭ, rъndsitŭ de Пórtъ a-ĭ fi шi eпitroпŭ пъпъ va veni în vъrstъ. Atsпчe s'a maĭ mъritŭ шi tribstslŭ чe se da la Пórtъ, maĭ adъogъnds-se ks чinчĭ miĭ galbenĭ. Dsпъ o domnie de 9 anĭ шi kъteva lsnĭ, Пetrs Vodъ se destitsъ de kъtre Пórtъ шi se essilъ dinkolo de Marea Neagrъ în Asia înпresпъ ks maĭkъ-sa, kare a шi msritŭ akolo. Maĭ tъrziŭ, kъпъtъndŭ ertare, se dsse la Konstantinoпole. Ĭar la Domnie, dsпъ чererea boerilorŭ, se rъndsi fratele seŭ, Aleksandrs Vodъ.

De la aчestŭ Domnŭ essistъ xrisóve din aniĭ 7069, 7070, 7071, 7072, 7073, 7074, 7075 шi 7076.

Domnul XXXVI.

Alessandru Vodă II.

Aчesta, ksmŭ s'a rъndsitŭ Domnŭ, a skrisŭ boerilorŭ emigraцĭ în Transilvania sъ se întórkъ în пatria lorŭ, пromiцъnds-le amnistiъ totalъ. Boeriĭ, înkrezъnds-se s'aŭ întorsŭ la Bskstreшtĭ, s'aŭ înkinatŭ domnslsĭ шi aŭ fostŭ în пaчe. Dar пeste doъ lsnĭ, Alesandrs Vodъ a sчisŭ snsпrezeчe boerĭ marĭ; пe Rads Logofъts de la Drъgo- (D. Chr. 1569. Dupe chronicele locale.)

eшtĭ, пe Mixъilъ de la Bъdeшtĭ, fiĭslŏ vornikslsĭ Ŏdriшte, пe Tsdorŏ Bskovŏ, пe Vladŏ Kani, пe Пъtraшks, пe Kalotъ, пe Stanŏ fiĭslŏ lsĭ Drъgsleks de la Boldeшtĭ, пe Radъ fiĭslŏ vornikslsĭ Sokolŏ, шi пe alџiĭ din boeriĭ maĭ miчĭ.

Пe la alŏ чinчelea anŏ alŏ domnieĭ lsĭ, kъпъtъndŏ fratele seŏ Пetrs domnia Moldoveĭ, шi trekъndŏ пrin џeara Msnteneaskъ, ĭ-a eшitŏ Alessandrs Vodъ înainte la satslŏ Koпъчeniĭ, snde aŏ шezstŏ înпreѕпъ la masъ шi s'aŏ veselitŏ. Dar fiindŏ kъ ks kъteva zile maĭ nainte Stefanŏ Vodъ a fostŏ trimisŏ resпsnsŏ boerilorŏ din Moldova ka sъ vie la Fokшanĭ sъ-lŏ пrimeaskъ, a пlekatŏ Vorniкslŏ Dsmbravъ ks toџĭ boeriĭ domnieĭ шi ks óste de ajsnsŏ, шi sosindŏ la Fokшanĭ aŏ trekstŏ înainte ssb ksvъntŏ kъ vorŏ sъ пrimeaskъ пe Domnŏ; dar aпroпiindъ-se de Koпъчenĭ шi gъsindŏ пe amъndoĭ domniĭ în veselie, aŏ kъzstŏ de odatъ asѕпra lorŏ шi le-aŏ sчisŏ o mslџime de ómenĭ. Пe Пetrs l'aŏ gonitŏ пъпъ la Brъila, snde aŏ skъпatŏ în чetatea tsrчeaskъ; ĭar Alesandrs Vodъ aŏ skъпatŏ la oraшslŏ de Floчĭ în jsdeџslŏ Ialomiџeĭ. Întorkъndъ-se aпoĭ la Fokшanĭ, Moldoveniĭ aŏ alesŏ domnŏ пe snŏ boĭeris anѕme Ionaшks. Aчesta atѕnчe a trimisŏ în џeara Msnteneaskъ Domnŏ пe snŏ Moldoveanŏ anѕme Vintilъ Vorniks, karele, însoџitŏ de oшtire nsmerósъ, a intratŏ în Bsksreшtĭ. Dar Alessandrs Vodъ, împreѕпъ ks boeriĭ seĭ Dragomirŏ Vorniкslŏ, Mitrea komisslŏ, Brads Пaxarniкslŏ, шi Ioanŏ Пъrkъlabslŏ, adsпъndŏ oшtire aŏ mersŏ asѕпra lsĭ Vintilъ Vorniкslŏ Moldoveanslŏ, шi dъndъ'ĭ rъsboĭs l'a învinsŏ шi l'a sчisŏ; ĭar пe boeriĭ Moldovenĭ rъsiпindъ'ĭ, s'a restatorniчitŏ пe tronslŏ domnieĭ. Aчestŏ Domnŏ a skosŏ o dare чe se nsmea Oaea-seakъ.

Dsпъ o domnie de oпtŏ anĭ шi kъteva lsnĭ [1], Alesandrs Vodъ a msritŏ, lъsъndŏ moшtenitoris пe fiĭslŏ seŏ Mixnea. Aчesta a пrefъkstŏ din noŏ Mъnъstirea Rads Vodъ

1 **Mironŏ Logofъtslŏ пsпe domnia lsĭ Alessandrs de noъ anĭ шi o lsпъ. Anonimslŏ Romъneskŏ înkъ ziчe kъ elŏ s'a fъkstŏ Domnŏ în 5168; asemene ziчe шi Engelŏ, însemnъndŏ kĭar zioa de 7 maĭs.**

Nota Traducĕtoriuļuĭ.

din Bʁkʁreшtĭ în anʁlʁ 1574; шi a aшezatʁ o krʁчe de пeatrъ пe dealʁlʁ Пiteшtilorʁ.

De la aчestʁ Domnʁ esistъ doъ xrisóve din aniĭ 7077 шi 7079.

Domnulu XXXVII.

Michnea Vodă II, Turcitulŭ.

Rъmъindʁ moшtenitorĭʁ tronʁlʁĭ Mixnea fiĭʁlʁ lʁĭ Alesandrʁ, a trimisʁ la Konstantinoпole пe marele Visterĭʁ Mitrea шi ĭ-aʁ kъпъtatʁ insigniile (steagʁlʁ) domnieĭ. Aчesta a skornitʁ în џearъ o dare kare se nʁmea Gъleata. Boeriĭ Mexedinџenĭ, nevoindʁ a-lʁ reksnóшte, aʁ пrokĭematʁ ʁnʁ altʁ Domnʁ, anʁme Radʁ-Пaпa, asʁпra kъrʁia viindʁ Mixnea Vodъ kʁ oшtire шi bъtъndʁ-se la Kraĭova, a eшitʁ învingъtorĭʁ: чeĭ maĭ mʁlџĭ din boerĭ aʁ fostʁ ʁчiшĭ, ĭar domnʁlʁ alesʁ a fʁgitʁ la Timiшóra. Dar dʁпъ o domnie de шése anĭ, Пórta destitʁъ пe Mixnea Vodъ, шi-lʁ essilъ la Triпole. Aчesta a fъkʁtʁ шi mъnъstirea Tʁtana. De la elʁ essistъ xrisóve din aniĭ 7087 7088, 7089, шi 7090. (D. Chr. 1577. Dupe chronicele locale.)

Domnulu XXXVIII.

Petru Vodă II Cercelŭ.

Dʁпъ чererea boerilorʁ, s'a rъndʁitʁ Domnʁ Пetrʁ Vodъ Чerчelʁ [1]. Aчesta a tъeatʁ kaпetele a treĭ boerĭ marĭ: alʁ lʁĭ Dragomirʁ Banʁlʁ Kraĭoveĭ, alʁ lʁĭ Mixailʁ Vornikʁlʁ, шi alʁ lʁĭ Konџa Пaxarnikʁlʁ. Elʁ a skosʁ шi o dare noʁъ шi grea nʁmitъ Goшtinъ, kъte (D. Chr. 1583. Dupe chronicele. locale)

1 Toџĭ istoriчiĭ пe aчestʁ Пetrʁ Bodъ îlʁ пʁnʁ ka alʁ IV. Fotino greшeшte, kъчĭ чelʁ I Пetrʁ a fostʁ Radʁ Пaisie Bassarabʁ; чelʁ alʁ II Пatraшkʁ чelʁ bʁnʁ; чelʁ alʁ III Пetrʁ Шkiопʁ, шi alʁ IV-lea Чerчelʁ. Aiчe aʁtorĭʁlʁ earъшĭ greшeшte zikъndʁ kъ s'a rъndʁitʁ dʁпъ чererea

o oae din zeчe: a ziditȣ шi biserika domneaskъ din Тъrgoviшtea. Dar nenotȣlȣ seȣ Mixnea, fъkъndȣ-ĭ intrigĭ la Konstantinonole, l'a destitȣatȣ dȣnъ doĭ anĭ de domnie; dȣnъ kare elȣ înnreȣnъ kȣ nartisaniĭ шi kȣ kasniчiĭ seĭ s'a retrasȣ în Transilvania.

A doua domnie a lui Michnea Vodă, Turcitulŭ.

D. Chr. 1585. Dupe chronicele locale.

Viindȣ earъшĭ Mixnea Vodъ la domnia џereĭ, a nȣsȣ ne џearъ o mȣlџime de dъrĭ grele: a îndoitȣ Dejmъritȣlȣ, lȣъndȣ de la stȣnĭ kъte doĭ la zeчe în lokȣ de ȣnȣlȣ; a nȣsȣ la dare treanta oьstaшilorȣ, nȣmiџĭ Romiĭ, шi o altъ dare asȣnra nlȣgarilorȣ nȣmitъ Gъleata, шi altele. Пe lъngъ aчeste a tъeatȣ kanȣlȣ шi Marelȣĭ Logofъtȣ Stanчiȣlȣ. Boeriĭ, ne maĭ nȣtъndȣ sȣferi atъte rele, s'aȣ dȣsȣ kȣ nlъngerĭ la Пórtъ, dȣnъ kare destitȣъndȣ-se s'a dȣsȣ la Konstantinonole. Akolo, temъndȣ-se ka nȣ kȣmva Тȣrчiĭ sъ-lȣ omóre, nentrȣ ka sъ-ĭ ĭea avȣџiile, a nъrъsitȣ de bȣnъ voe legea Kreшtinъ шi a îmbrъџiшatȣ ne чea Moametanъ. Voindȣ însъ a koneri kъtrъ Тȣrчĭ skonȣlȣ nentrȣ kare a nreferitȣ a-шĭ skimba kredinџa, a înчenȣtȣ a snȣne kъ vede visiȣnĭ noktȣrne, în kare însȣшĭ Moametȣ ĭĭ vorbeшte. De aчeasta Тȣrчiĭ se bȣkȣra fórte, шi maĭ alesȣ Sȣltanȣlȣ Mȣratȣ III nȣ nȣmaĭ kъ l'a îmbrъkatȣ kȣ kabaniџa sa (adekъ xlamida, saȣ xaĭna чea de asȣnra), dar a skosȣ kĭarȣ xangerȣlȣ чelȣ bъtȣtȣ kȣ netre skȣmne de la brъȣlȣ seȣ, шi l'a nȣsȣ la brъȣlȣ renegatȣlȣĭ nentrȣ ka sъ-lȣ onoreze; dȣnъ aчeasta l'a fъkȣtȣ шi Пaшъ de Xalenȣ.

De la aчestȣ Domnȣ essistъ xrisóve din aniĭ 7095, 7096, 8097, 7098 шi 7099.

---

boerilorȣ. Чerчelȣ era fiĭȣlȣ luĭ Пъtraшkȣ; servise maĭ mȣltȣ timnȣ în armia franчezъ, шi dȣnъ mizloчirea regelȣĭ Franчieĭ, Пórta destitȣъ ne Mixnea шi-lȣ rъndȣi ne elȣ. (Vezĭ Шinkaĭ pag. 237.)

Nota Traducătoriuluĭ.

DOMNULU XXXIX.

Stefanŭ Vodă II Surdulŭ.

Destituindsse Mixnea Vodъ, dsnъ чererea boerilorŏ s'a rъndsitŏ Stefanŏ Vodъ Ssrdslŏ, fiĭslŏ lsĭ Пъtramks Vodъ. De la aчesta Пórta a чerstŏ mare kъtime de banĭ шi a adaosŏ la tribstslŏ gereĭ, nreksmŏ чe-rsse шi de la Domnslŏ Moldoveĭ Пetrs Vodъ шkĭo-nslŏ. Dar niчĭ snslŏ diu Domniĭ aчeшtia ns s'a ssnsssŏ la asemine чerere. Dsnъ aчeasta rъstъgile шi ssnъrъrile din nartea Tsrчilorŏ aŏ înчenstŏ a se îmmslgi, fъrъ sъ nótъ Domnslŏ a se nsne vre o stavilъ, fiindŏ kъ de natsra sa era blъndŏ шi liniшtitŏ. De aчeea boeriĭ, чerъndŏ ne fratele seŏ Alesandrs, ne aчesta Пórta l'a destitsatŏ, dsnъ o domnie de snŏ anŏ. D. Chr. 1591. Dupe chronicele locale.

DOMNULU XL.

Alesandru Vodă III fiiulŭ luĭ Pătrascu.

Domnslŏ aчesta, ka шi fratele seŏ, n'a nststŏ sъ înnedeчe neorъndselele Tsrчilorŏ, kari din zi în zi se fъчeaŏ maĭ ssnъrъtorĭ. Atsnчe boeriĭ, konssltъnds-se чe sъ fakъ, aŏ trimisŏ rsgъminte ka sъ le dea Domnŏ ne Mixaĭ Viteazslŏ, karele ne atsnчe se afla la Konstantinonole; dsnъ kare Alessandrs Vodъ niчĭ a anskatŏ sъ domneaskъ snŏ anŏ, шi s'a destitsatŏ. D. Chr. 1592. Dupe chronicele locale.

DOMNULU XLI.

Michaĭu Vodă II Viteazulŭ.

Mixaĭs Viteazslŏ a fostŏ fiĭslŏ lsĭ Пъtramks Vodъ чelŏ bsnŏ [1]. Пe kъndŏ s'a fъkstŏ elŏ Domnŏ, Dupe Chr. 1592.

1 Astfeliŭ afirmъ kroniчile lokale шi streine; dar snŏ istorikŏ streinŏ ziчe kъ ne timnslŏ domnieĭ lsĭ Пъtramks Vodъ o femee frsmósъ vъdsvъ, avъndŏ la kasa sa ne snŏ grekŏ bogatŏ, karele era beilikчiŭ (aшa se ns-

Dupe chronic. loçale, Moldovene, Polone, Ungare, și Turcesci.

цeara se afla înglodatъ în nevoĭ: Tȣrчiĭ de пe lъngъ Dȣпъre o înkъrkase de datoriĭ, fъчea neînчetate пe-orъndȣele, ши întrȣ atъta se întinseserъ în kъtȣ̆ se gъteaȣ̆ sъ zideaskъ ши Moskele, adikъ temпlȣrĭ moametane în цearъ.

Mixaiȣ̆ Vodъ maĭ întъĭ a trimisȣ̆ rȣgъminцĭ la Пórtъ ka sъ fakъ sъ înчeteze asemine neorъndȣele; пe ȣrmъ, vъzъndȣ̆ kъ nȣ kaпъtъ niчĭ ȣnȣ̆ resȣltatȣ̆, a adȣnatȣ̆ пe toцĭ boeriĭ ши s'aȣ̆ konsȣltatȣ̆ чe sъ fakъ. Atȣnчe s'a gъsitȣ̆ kȣ kale kъ пentrȣ ka sъ skaпe цeara de tirania Tȣrчilorȣ̆, trebȣea sъ alerge la arme. Dar fiindȣ̆ kъ пȣterile Romъnilorȣ̆

---

meaȣ̆ ómeniĭ kari eraȣ̆ însȣrчinaцĭ sъ stringъ oĭ din Moldova ши цeara Mȣnteneaskъ пentrȣ împъrъцia Tȣrчeaskъ) s'a ĭȣbitȣ̆ kȣ elȣ̆ ши a rъmasȣ̆ grea. Beilikчiȣlȣ̆, avъndȣ̆ a se dȣчe la Konstantinoпole, ĭ-a dъrȣitȣ̆ ȣnȣ̆ inelȣ̆ de o sȣtъ de galbenĭ, ши ĭ-a sпȣsȣ̆ kъ de va naшte fiĭȣ, kъndȣ̆ va veni în vъrstъ sъ-lȣ̆ trimiцъ la Konstantinoпole sъ kaȣte пe tatъ-seȣ̆, ши dreпtȣ̆ semnȣ̆ sъ-ĭ arъte inelȣlȣ̆. Nȣmita femee a пъskȣtȣ̆ bъeatȣ̆, karele kreskъndȣ̆, s'a liпitȣ̆ în serviцȣlȣ̆ ȣnȣĭ boerĭȣ mare, пe lъngъ kare în skȣrtȣ̆ a шtiȣtȣ̆ a se însinȣi ши a ajȣnge la felĭȣrite dregъtorii чivile. Domnȣlȣ̆ Пetrȣ Чerчelȣ̆, dȣпъ чe a tъeatȣ̆ kaпȣlȣ̆ lȣĭ Dobromirȣ̆ Banȣlȣ̆ Kraĭoveĭ, a trimisȣ̆ пe Mixaĭȣ lokoteneпtȣ̆ alȣ̆ Bъnieĭ. Akolo dȣkъndȣ-se, s'a lъцitȣ̆ vorba kъ elȣ̆ era fiĭȣlȣ̆ lȣĭ Пъtraшkȣ Vodъ; de aчeasta aȣzindȣ̆ Domnȣlȣ̆ ши intrъndȣ̆ în felȣrĭ de bъnȣele, a trimisȣ̆ îndatъ kȣ ȣrgie Armъшeĭ de la пȣшkъrie ka sъ-lȣ̆ adȣkъ ши sъ-lȣ̆ ȣчizъ. Armъшeiĭ, adȣkъndȣ-lȣ̆ în Bȣkȣreшtĭ kĭar în zioa sfъntȣlȣĭ Nikolae, ши trekъndȣ̆ пe lъngъ biserika nȣmitȣlȣĭ sfъntȣ̆ чe se nȣmeшte biserika Albъ пe пodȣlȣ̆ Kaliцiĭ, Mixaĭȣ s'a rȣgatȣ̆ de Armъшeĭ ka sъ-ĭ dea voe sъ se înkine; aчeшtia îndȣпlekъndȣ-se, elȣ̆ intrѣ în biserikъ ши kȣ inimъ înfrъntъ ши kȣ okiĭ lъkrъmъtorĭ se rȣgѣ inainte sъnteĭ ikóne, gĭȣrъndȣ̆ kъ de-lȣ̆ va skъпa de пъпastea în kare se afla, va zidi o mъnъstire în nȣmele lȣĭ. Dȣпъ aчeasta, înfъцiшъndȣse înaintea Domnȣlȣĭ ши întrebъndȣ'lȣ̆ daka era fiĭȣlȣ̆ lȣĭ Пъtraшkȣ Vodъ, elȣ̆ a negatȣ̆ kȣ jȣrъmъntȣ̆ kъ niчĭ este, niчĭ a vorbitȣ̆, niчĭ шtie de ȣnde a eшitȣ̆ asemene vorbe; aпoĭ dъndȣ̆ ши înskrisȣ̆ în faцa Domnȣlȣĭ ши a adȣnъriĭ boerilorȣ̆, fȣ liberatȣ̆. Пe-ȣrmъ de frikъ xotъrъndȣ̆ sъ пleчe din цearъ, mȣmъ-sa ĭ-a sпȣsȣ̆ sekretȣlȣ̆ naшteriĭ sale, ши ĭ-a datȣ̆ inelȣlȣ̆ kȣ kare sъ kaȣte пe tatъlȣ̆ seȣ̆. Atȣnчe mergъndȣ̆ la Konstantinoпole, a gъsitȣ̆ пe tatъ-seȣ̆ în stare пȣtinte ши kȣ inflȣinцъ пe lъngъ Пórta Otomanъ. Tatъlȣ̆ seȣ̆ l'a пrimitȣ̆ kȣ bȣkȣrie, ши kъndȣ̆ boeriĭ din цearъ aȣ̆ чerȣtȣ̆ skóterea lȣĭ Alessandrȣ III, a isbȣtitȣ̆ пrin agentȣlȣ̆ цereĭ Ienakaki, kare-ĭ era amikȣ̆ intimȣ̆, sъ fakъ a-lȣ̆ чere ши a-lȣ̆ rъndȣi Domnȣ̆.

nȣ eraȣ̆ în stare sъ se mъsóre kȣ пȣterea împъrъцieĭ, Mixaĭȣ Vodъ a trimisȣ̆ solĭ шi la domniile veчine чerъndȣ̆ aliaнцa lorȣ̆; Klȣчerïȣlȣ̆ Radȣ Bъrkъneskȣ fȣ trimisȣ̆ la Sigismȣndȣ̆ Batori Domnȣlȣ̆ Transilvanieĭ, kare atȣnчe era sȣb sȣzeranitatea Пolonieĭ: ĭar Stolnikȣlȣ̆ Stroe Bȣzeskȣ la Aaronȣ̆ Vodъ Domnȣlȣ̆ Moldoveĭ. Deчĭ fъkъndȣ-se tratatȣ̆ de alianцъ între tȣstreĭ Domniĭ ka sъ fie kȣ jȣrъmъntȣ̆ nedesпъrцiцĭ in tótъ întъmпlarea, Batori a trimisȣ̆ ȣnȣ̆ korпȣ̆ de oшtire Transilvanъ sȣb komъndȣlȣ̆ lȣĭ Ȣrbanȣ̆ Mixailȣ̆ шi a lȣĭ Istvanfi, ĭar Aaronȣ̆ Vodъ ȣnȣ̆ altȣ̆ korпȣ̆ sȣb komъndȣlȣ̆ Xatmanȣlȣĭ Moldoveĭ. Aчeste korпȣrĭ, ȣnindȣ-se kȣ oшtirile romъneшtĭ, aȣ̆ kъzȣtȣ̆ de odatъ asȣпra Tȣrчilorȣ̆ чe se aflaȣ̆ în Bȣkȣreшtĭ шi ĭ-aȣ̆ ȣчisȣ̆ пe toцĭ. Aчésta a ȣrmatȣ̆ în zioa de 5 Noemvrie 1594. Atȣnчe s'a rъnitȣ̆ шi Stroe Bȣzeskȣ la mъna dreantъ. Dȣпъ чe s'aȣ̆ ȣчisȣ̆ шi s'aȣ̆ gonitȣ̆ toцĭ Tȣrчiĭ din цearъ, Mixaĭȣ a trimisȣ̆ o пarte din oшtire шi asȣпra чetъцiĭ Gĭȣrgȣlȣĭ, пe kare înkȣngĭȣrъnd'o шi bъtъnd'o kȣ tȣпȣrile mȣlte zile, n'aȣ̆ пȣtȣt'o lȣa, fiindȣ̆ kъ se пrovisiona neînчetatȣ̆ kȣ oшtire шi kȣ пrodȣkte пe la Rȣшчȣkȣ̆ пe Dȣпъre. Sȣltanȣ̆ Mȣradȣ̆ III, aȣzindȣ̆ desпre reskȣlarea lȣĭ Mixaĭȣ Vodъ, a trimisȣ̆ fъrъ întъrziere пe Feratȣ̆ Mȣstafa Пaшa kȣ o mȣlцime de oшtire шi kȣ Alesandrȣ Vodъ III kъ sъ-lȣ̆ пȣe în lokȣlȣ̆ lȣĭ Mixaĭȣ. Aчeшtia, sosindȣ̆ la Rȣшчĭȣkȣ̆, aȣ̆ înчeпȣtȣ̆ a se пregъti sъ treakъ пeste Dȣпъre. Mixaĭȣ Vodъ, adȣпъndȣ-шĭ tóte пȣterile, a пlekatȣ̆ kъtre Dȣпъre în zioa de 8 Ianȣariȣ̆; dar sosindȣ̆ la satȣlȣ̆ Пetriшȣlȣ̆ ȣnde se пregъtea sъ treakъ Dȣпъrea ka sъ batъ пe Mȣstafa Пaшa kĭar în цara sa, a lȣatȣ̆ шtire kъ oшtirea Tъtъraskъ de la Krîmȣ̆ a intratȣ̆ în цearъ пe la Galaцĭ шi a înчeпȣtȣ̆ a пreda шi a robi. Atȣnчe s'a întorsȣ̆ din drȣmȣlȣ̆ Dȣпъriĭ шi шĭ-a aшezatȣ̆ tabъra la satȣlȣ̆ Xȣlibeшtiĭ; de akolo a trimisȣ̆, ka avangardъ, ȣnȣ̆ korпȣ̆ de oшtire aleasъ sȣb komъndȣlȣ̆ lȣĭ Radȣ Bȣzeskȣ, a fratelȣĭ seȣ̆ Пreda Stolnikȣlȣ̆, a stolnikȣlȣĭ Stroe, шi a lȣĭ Radȣ Kalofireskȣ. Aчeшtia, întъlnindȣse kȣ avan-garda Tъtarilorȣ̆ la satȣlȣ̆ Пȣtineiĭ, aȣ̆ kъzȣtȣ̆ asȣпra eĭ kȣ fȣrie шi aȣ̆ nimiчit'o kȣ totȣlȣ̆, fъkъndȣ̆ шi o mȣlцime de пrisonierĭ.

Xanȣlȣ Krъmȣlȣĭ, karele era ȣnitȣ kȣ Feratȣ Mȣstafa Паша, a trimisȣ ȣnȣ altȣ kornȣ de oштire maĭ mare sȣb komъndȣlȣ neпotȣlȣĭ seȣ, kare, înaintъndȣ-se пъnъ la satȣlȣ Stъneштiĭ, s'aȣ întъlnitȣ kȣ tabъra Bȣzeштilorȣ. Aчeштia atȣnчe ĭĭ пriimirъ kȣ tóte пȣterile lorȣ, шi isbȣtirъ a sfъrъma tótъ mȣlџimea Tatarilorȣ шi a deskъпъџina kĭarȣ пe neпotȣlȣ Xanȣlȣĭ. În intervalȣlȣ ачesta Mȣstafa Паша kȣ Xanȣlȣ шi kȣ Alessandrȣ Vodъ trekȣserъ Dȣnъrea шi tъbъrъserъ la satȣlȣ Шerbъneштiĭ. Mixaĭȣ a trimisȣ ȣnȣ altȣ kornȣ de oштire sȣb komanda lȣĭ Mixalчea Banȣlȣ Kraĭoveĭ, kare a strikatȣ mare пarte din oштirea tȣrчeaskъ. Însпъĭmъntъndȣ-se Mȣstъfa Паша de пȣterile Romъnilorȣ, a trekȣtȣ Dȣnъrea îndъrъtȣ la Rȣsчĭȣkȣ, ȣnde Xanȣlȣ Krъmȣlȣĭ, aȣzindȣ de sfъrъmarea oштireĭ sale, s'a desпъrџitȣ de Mȣstafa Паша шi s'a întȣrnatȣ la ale sale. La 21 Ianȣariȣ a anȣlȣĭ 1595, Mixaĭ Vodъ treчe Dȣnъrea, kalkъ oштirea inemikъ, o sfъramъ, шi Mȣstafa Паша kȣ Alessandrȣ Vodъ îшĭ katъ skъпarea în fȣgъ. Dȣпъ чe a arsȣ Rȣsчĭȣkȣlȣ, Mixaĭȣ Vodъ desпarte oштirea sa: o пarte sȣb banȣlȣ Mixalчea o trimite asȣпra Silistreĭ, шi o altъ пarte sȣb marele Sпъtarĭȣ Пreda asȣпra Xъrsoveĭ. Aчeste doъ чetъџĭ, sȣferindȣ sórta Rȣsчĭȣkȣlȣĭ, Mixaĭȣ Vodъ, dȣпъ чe a jefȣitȣ marginele Tȣrчeштĭ desпre Dȣnъre s'a întorsȣ triȣmfъtorĭȣ în Bȣkȣreштĭ la skaȣnȣlȣ seȣ. Atȣnчe, sȣпъrъndȣ-se пe komandaџiĭ Transilvanĭ Ȣrbanȣ шi Istfanvi, ĭ-a trimisȣ înaпoĭ la Batori, karele a trimisȣ în lokȣlȣ lorȣ пe Kelerȣ Benda. Пe aчesta, îmпreȣnъ kȣ Banȣlȣ Manta, Mixaĭȣ Vodъ ĭ-a trimisȣ asȣпra чetъџeĭ Brъila, kare înkъ se џinea, шi trekъndȣ sȣb sabie o mȣlџime de Tȣrчĭ, aȣ sȣrпat'o пъnъ la temeliĭ.

Sigismȣdȣ Batori, vъzъndȣ sȣkчesele lȣĭ Mixaĭȣ în folosȣlȣ kreштinъtъџeĭ, a înчeпȣtȣ a-lȣ invidia шi a kȣgeta kȣmȣ sъ-lȣ îmпediчe шi kȣmȣ sъ fakъ ka sъ-lȣ ȣmileaskъ шi sъ-lȣ sȣпȣe ordinelorȣ sale. Mixaĭȣ Vodъ ĭ-a înџelesȣ skoпȣlȣ шi kȣ tóte kъ arȣ fi пȣtȣtȣ sъ-шĭ rъsbȣne, însъ, aпreџȣindȣ îmпrejȣrъrile timпȣlȣĭ шi interesele џereĭ, a sokotitȣ sъ sпikȣleze timпȣlȣ. De aчeea a trimisȣ la elȣ пe Mitroпolitȣlȣ Eftimi, îmпreȣnъ kȣ doĭ din eпiskoпĭ, kȣ Vornikȣlȣ Mi-

trea, kȣ Logofѣtȣlȣ̆ Isarȣ̆, kȣ Vornikȣ Dimitrie, kȣ Radȣ Bȣzeskȣ ші alцї boerĭ, ka sѣ-ĭ înkine цeara, kȣ aчeasta ka Mixaĭȣ Vodѣ sѣ fie lokotenentȣlȣ̆ seȣ̆. Batori пriimindȣ̆ ambassada kȣ bȣkȣrie, s'a arѣtatȣ̆ пrea mȣlцȣmitȣ̆, ші a rѣпdȣitȣ̆ doĭ-sпre-zeчe din boerĭ ka eпitroпĭ kѣrmȣitorĭ aĭ Domnieĭ, ші sȣпȣшĭ ordinelorȣ̆ sale.

În timпȣlȣ̆ aчesta Aronȣ̆ Vodѣ, dȣпѣ alianцa kare kontraktase kȣ Mixaĭȣ Vodѣ, пe de o пarte ĭ a trimisȣ̆ oштirĭ în Цeara Mȣnteneaskѣ sȣb Andrieшȣ̆ Пerjȣ, ĭ-ar пe de alta se bѣtea пeînчetatȣ̆ ші kȣ bѣrbѣцie kȣ Kazanȣ̆ Girei Xanȣlȣ̆ Krѣmȣlȣĭ. Dar inemiчiĭ seĭ l'aȣ̆ intrigatȣ̆ kѣtre Batori kȣ пѣra kѣ voeште sѣ se ȣneaskѣ kȣ Tȣrчiĭ, în kontra lȣĭ; dȣпѣ kare Batori a trimisȣ̆ fѣrѣ de veste în Moldova ȣnȣ̆ korпȣ̆ de oштire, kare sȣrпrizѣndȣ-lȣ̆, l'a rѣdikatȣ̆ înпreȣпѣ kȣ Dómna ші kȣ tótѣ kasa sa, ші l'aȣ̆ пȣsȣ̆ la înkisóre; totȣ̆ odatѣ ȣчizѣndȣ̆ mȣlцї din boerĭ, a пȣmitȣ̆ Domnȣ̆ пe Ivanȣ̆, karele era Agѣ alȣ̆ lȣĭ Aronȣ̆ Vodѣ. Aчestea aȣzindȣ-le Mixaĭȣ Vodѣ, s'a întristatȣ̆ fórte.

Între aчeste mȣrindȣ̆ Sȣltanȣ̆ Mȣradȣ̆ III, fiĭȣlȣ̆ seȣ̆ Meemetȣ̆ III, sȣindȣ-se пe tronȣ̆, a alesȣ̆ пe Sinanȣ̆ Пaшa Seraskerȣlȣ̆ ші kȣ maĭ mȣlцї alцї Пaшĭ, ші ĭ-a trimisȣ̆ asȣпra lȣĭ Mixaĭȣ Vodѣ, kȣ o oштire de 80 miĭ ómenĭ [1]. Aчeштia, trekѣndȣ̆ Dȣпѣrea пe la Rȣsчiȣkȣ̆, aȣ̆ tѣbѣrѣtȣ̆ la satȣlȣ̆ Kѣlȣgѣreniĭ, în jȣdeцȣlȣ̆ Vlaшkѣĭ, de ȣnde aȣ̆ înчeпȣtȣ̆ a пrѣda latȣrile. Mixaĭȣ Vodѣ, karele înштiinцase пe Batori ші пe Domnȣlȣ̆ Moldoveĭ desпre venirea Tȣrчilorȣ̆, vѣzѣndȣ̆ kѣ ajȣtorȣlȣ̆ de la aчeштia nȣ maĭ soseште, a adȣnatȣ̆ oштirea kѣtѣ o avea ші kѣtѣ a maĭ пȣtȣtȣ̆ rekrȣta, ші la 13 Aȣgȣstȣ̆ 1595 le-a eшitȣ̆ înainte la Vadȣlȣ̆ Kѣlȣgѣrenilorȣ̆, пe riȣlȣ̆ Neajlovȣ. Akolo înчingѣndȣ-se o bѣtѣlie înfrikoшatѣ, kare a цinȣtȣ̆ de dimineaцa пѣпѣ seara, Mixaĭ Vodѣ a arѣtatȣ̆ faпte de ȣnȣ̆ eroismȣ̆ estraordinariȣ; vѣrsarea de sѣnge a fostȣ̆ atѣta de mare, în kѣtȣ̆ aпa пѣrѣȣlȣĭ kȣrgea amestekatѣ kȣ sѣnge.

[1] Чeĭ maĭ mȣlцї istoriчĭ sпȣnȣ̆ kѣ oштirea tȣrчeaskѣ era de 180 de miĭ; nȣ notȣ̆ krede de kѣtȣ̆ o greшalѣ de tiпariȣ saȣ̆ o skѣпare din vedere în textȣlȣ̆ aȣtorĭȣlȣĭ. (*Tradȣktorĭȣlȣ̆.*)

Atȣnче Sinanȣ Паша, vъzъndȣ kъ nȣ nóte пропъші ші kъ trebȣĭa sъ se întórkъ kȣ rȣmine, a adȣnatȣ пре тоці Пашiĭ ші generaliĭ de sȣb dъnsȣlȣ, ші le-a fъkȣtȣ kȣvъntȣ kъ пе a doȣa zi sъ se fakъ bъtъlie generalъ, kȣ otъrъre kъ saȣ sъ învingъ saȣ sъ se пiarzъ ші elȣ. Mixaiȣ Vodъ asemenea, aflъndȣ de otъrъrea Тȣрчilorȣ, a adȣnatȣ пре тоці boeriĭ ші kъпitaniĭ seĭ, ші konsȣltъndȣ-se, a плekatȣ elȣ чelȣ din tъĭ asȣпra inemiчilorȣ kȣ tótъ оштirea sa; fȣria sa a fostȣ аша de mare, în kъtȣ чele dintъiȣ шirȣrĭ тȣрчештĭ le-a sfъrъmatȣ kȣ totȣlȣ, ȣчizъndȣ kȣ însȣшĭ mъna sa kiarȣ пре Viteazȣlȣ Karimanȣ Паша. Iarъ Romъniĭ, lȣпtъndȣ-se kȣ ȣnȣ eroismȣ neasъmъnatȣ, ȣчideaȣ пе Тȣрчĭ ka пре vrъbiĭ, saȣ ĭĭ înekaȣ în noroiȣ, пре kъndȣ ȣniĭ din eĭ se înekaȣ singȣrĭ în пъrъȣ. Sinanȣ Паша, vъzъndȣ atъta strikъчiȣne în armata sa, a пъrъsitȣ kъmпȣlȣ de bъtae ші s'a retrasȣ kȣ rȣmine; iarъ Mixaiȣ Vodъ a dobъnditȣ o мȣлціme de tȣпȣrĭ, stindarde ші пrovizиȣnĭ de resbelȣ. Mixaiȣ kȣ tóte aste, vъzъndȣ пȣціnъtatea оштireĭ sale, întъrzierea ajȣtórelorȣ чe aштепta de la aliaціĭ sъĭ, ші мȣлціmea inemiчilorȣ kare din zi în zi se înmȣlцeaȣ kȣ оштirĭ пróспete, пeste nónte, dȣпъ învingerea aчesta, aȣ fъkȣtȣ konsiliȣ kȣ boeriĭ seĭ, ші a gъsitȣ kȣ kale sъ se retragъ пъпъ-ĭ vorȣ sosi ajȣtórele. Аша darъ s'aȣ trasȣ kъtre lokȣrile de sȣsȣ din jȣdeцȣlȣ Праховеĭ, trimiцъndȣ пре Dómna ші пре fiiȣlȣ seȣ în Transilvania. Sinanȣ Паша, a doȣa zi vъzъndȣ плekarea Romъnilorȣ ші aflъndȣ kъ eraȣ пȣціnĭ, a пrinsȣ la inimъ ші mergъndȣ înainte a апȣkatȣ fъrъ опȣnere Тъrgoviштea, trimiцъndȣ totȣ d'odatъ ші o парte din оштire, kare a okȣпatȣ Bȣkȣreштiĭ ші a fъkȣtȣ întъritȣrĭ de sigȣranцъ, апоĭ s'a întinsȣ пeste totȣ пъmъntȣlȣ цereĭ.

Mixaiȣ nȣ înчeta kȣ tóte aчestea a lovi în tóte zilele tabъra чea mare a inemiчilorȣ. Într'ȣna din zile, Romъniĭ trъgъndȣ пре Тȣрчĭ kȣ înшelъчiȣne într'ȣnȣ lokȣ ȣmedosȣ ші bъltosȣ, s'aȣ repezitȣ asȣпrъ-le kȣ fȣrie, aȣ tъiatȣ o мȣлціme, aȣ lȣatȣ ші патrȣ tȣпȣrĭ kȣ kъteva stindarde. În înkȣікъtȣra aчeea, Sinanȣ Паша, kъȣtъndȣ a îmпedika пре Тȣрчĭ de la fȣgъ, ші bъtъndȣ пре мȣлціĭ kȣ toпȣzȣlȣ, a kъzȣtȣ de

пе kalŭ în noroiŭ, în kъtŭ kŭ mare greŭ l'aŭ skosŭ чeĭ чe eraŭ пre lъngъ dъnsŭlŭ, dar în kъderea aчeea шĭ-aŭ пerdŭtŭ doĭ dinцĭ. [1] Atŭnчĭ, bъnŭidŭ de trъdare пre Alessandrŭ Vodъ III, karele se afla în tabъra tŭrчéskъ ka rъndŭitŭ пentrŭ domnia цereĭ, l'a sпъnzŭratŭ kĭarŭ în veшmintele domneшtĭ, kŭ kare se îmbrъka la zile marĭ.

Mixaiŭ, retrъgъndŭ-se ĭarъшĭ la mŭnцĭ, a trimisŭ de akolo ĭarъшĭ шtire la aliaцĭ ka sъ grъbeaskъ a-ĭ trimite ajŭtóre. Sigismŭndŭ Batori, kŭ tóte kъ se kŭnŭnase kĭarŭ atŭnчe kŭ sora îmпъratŭlŭĭ Aŭstrieĭ, a пъrъsitŭ пlъчerile nŭnцeĭ шi s'a otъrîtŭ sъ пleчe în ajŭtorĭŭlŭ kreшtinilorŭ. Lŭъndŭ kŭ sine 2000 de kalъreцĭ, 32000 de infanterie шi 54 de tŭnŭrĭ, a venitŭ шi s'a ŭnitŭ kŭ oшtirea lŭĭ Mixaiŭ, kare nŭ nŭmъra maĭ mŭltŭ de 8000 ómenĭ. În intervalŭlŭ aчesta Stefanŭ Vodъ, domnŭlŭ Moldoveĭ, a пlekatŭ шi elŭ kŭ oшtirea sa în ajĭŭtorŭlŭ lŭĭ Mixaiŭ, trekъndŭ în Цeara Mŭnteneaskъ пrin Transilvania; kŭ tóte kъ, пre kъndŭ elŭ se ŭnea kŭ aliaцiĭ, Ieremia Movilъ kŭ oшtirĭ Пolone okŭпa tronŭlŭ seŭ în Iaшĭ.

Tŭstreĭ Domniĭ ŭnindŭ-se, aŭ пlekatŭ asŭпra Tŭrчilorŭ înпreŭnъ la 7 Oktomb, a anŭlŭĭ 1596. Tŭrчiĭ, aŭzindŭ kъ vine atъta пŭtere asŭпra lorŭ, n'aŭ avŭtŭ kŭragĭŭlŭ a sta пe lokŭ: Sinanŭ Пaшa, lъsъndŭ пe Ali-Пaшa kŭ o пarte din oшtire ka sъ пъzeaskъ Tъrgoviшtea, s'a trasŭ kŭ чeea-l-altъ oшtire la Bŭkŭreшtĭ. Aliaцiĭ, viindŭ maĭ întъĭ la Tъrgoviшte, s'aŭ пŭsŭ a o bate, шi dŭпъ maĭ mŭlte пъvъlirĭ în fine aŭ lŭat'o kŭ armele în mъпъ, пrinzъndŭ kĭarŭ пe Ali-Пaшa, пre kare l'aŭ trimisŭ la Klŭjŭ. Aчeastъ шtire a înfrikoшatŭ пe Sinan-Пaшa, шi l'aŭ fъkŭtŭ sъ пъrъseaskъ rъпede Bŭkŭreшtiĭ ka sъ se retragъ în чetatea Gĭŭrgĭŭlŭĭ; ĭar пe kale întъmпlъndŭ-se sъ se striчe rótele de la kъteva tŭnŭrĭ, le-a lъsatŭ пe kъmпŭ.

Aliaцiĭ, vъzъndŭ fŭga lŭĭ Sinan-Пaшa, s'aŭ пŭsŭ a-lŭ

1 Nemŭritorĭŭlŭ N. Bъlчeskŭ, kare a deskrisŭ eпisodŭlŭ aчesta kŭ mъrtŭriele maĭ mŭltorŭ aŭtorĭ, sпŭne kъ bъtъlia asta s'a întъmпlatŭ totŭ la Kъlŭgъrenĭ, ĭarŭ nŭ dŭпъ чe Tŭrчiĭ aŭ lŭatŭ Tъrgoviшtea шi Bŭkŭreшчiĭ.

ѕrmъri: dar fiindѢ kъ чea maĭ mare пarte din oшtire trekѕ se Dѕпъrea la RѕѕчіѕkѢ, eĭ aѢ kъzѕtѢ asѕпra gardeĭ din ѕrmъ, kare era de vre o 15 miĭ ómenĭ шi kare transпorta jafѕrile din џearъ шi пrovisiѕnile oшtireĭ, шi ĭ-aѢ fъkѕtѢ o strikъчĭѕne nedeskrintibilъ; kъчĭ, strikъndѕ-le пodѕlѢ desпre Dѕпъre, ѕniĭ kъdeaѢ sѕb sabiile kreшtinilorѢ, ĭar alџiĭ desпeraџĭ se arѕnkaѢ ka orbiĭ în flѕviѢ de se înekaѢ. Astfelĭѕ s'aѢ пerdѕtѢ kѕ totѕlѢ 16 miĭ Tѕrчĭ, s'aѢ пrinsѢ шése miĭ de kare kѕ пrovisiѕnĭ, maĭ tóte tѕпѕrile, 'шi s'aѢ liberatѢ vr'o чinчĭ miĭ de kreшtinĭ пrisonierĭ. Dѕпъ aчeasta, s'a datѢ ѕnѢ assaltѢ generalѢ чetъџeĭ Gĭѕrgѕlѕĭ, kare s'a шi lѕatѢ, trekъndѕ-se sѕb sabie 1400 de Tѕrчĭ, kari o пъzeaѢ. Atѕnчe Batori, vъzъndѢ шi rekѕnoskъndѢ eroismѕlѢ шi geniѕlѢ lѕĭ Mixaĭѕ Vodъ, ĭ-a fъkѕtѢ konчesiѕne de dreпtѕrile de sѕveranitate чe-шĭ înѕѕшise asѕпra Џereĭ Mѕnteneшtĭ, шi s'a întorsѢ în џeara sa. Asemine шi StefanѢ Vodъ, пriimindѢ mѕlџъmirile lѕĭ Mixaĭѕ Vodъ, s'a întorsѢ în Moldova.

În aчéstъ bъtъlie, Mъnъstirea lѕĭ Radѕ Vodъ din Bѕkѕreшtĭ, пe kare Sinan-Пaшa o fъkѕse magazinѢ de пrъfъrie, lѕъndѢ fokѢ, s'a fъrъmatѢ пъnъ în temeliĭ.

Dar dѕпъ пlekarea aliaџilorѢ, Mixaĭѕ Vodъ n'a rъmasѢ în пelѕkrare. Пe o пarte a trimisѢ пe Aga FarkaшѢ [1] kѕ o пarte din oшtirea romъneaskъ la VidinѢ, ĭar пe de alta a trekѕtѢ elѢ însѕшĭ Dѕпъrea la Nikoпole, шi de akolo jefѕindѢ tóte latѕrile Dѕпъreĭ шi чetъџile пъnъ la VidinѢ, s'aѢ întorsѢ ĭarъшĭ în џearъ. În anѕlѢ viitorĭѕ 1597 maĭѕ 4, ĭarъшĭ a trimisѢ пe Velitkѕ kѕ oшtire la Toba-badi (Babadai de astъzĭ), karele sfъrъmъndѕ-lѢ se întorчea învingъtorĭѕ kѕ o mѕlџime de jafѕrĭ. Dar astъ datъ Tѕrчiĭ, adѕпъndѕ-se de пrin tóte пъrџile, aѢ ajѕnsѢ пe Velitkѕ la lokѕlѢ kare se kĭamъ Komisѕ, ĭ-aѢ tъeatѢ trekъtorile, шi dѕпъ o lѕпtъ de

1 Aчesta fѕsese пreotѢ mireanѢ шi se nѕmea Пoпa Stoĭka, din satѕlѢ FarkaшѢ, jѕdeџѕlѢ Romanaџiĭ; dar lѕъndѢ пarte în resbóe de bѕnъ voe, шi arъtъndѢ talente ostъшeшtĭ, Mixaĭѕ Vodъ l'a tѕnsѢ, l'a nѕmitѢ Agъ шi l'aѢ fъkѕtѢ kъпitanѢ пeste пedestrime. AчestѢ DomnѢ a arъtatѢ maĭ mѕlte aseminea esseмпle, fiindѢ kъ era amikѕlѢ eroismѕlѕĭ, шi înainta пe orĭ шi чine fъrъ a întreba de чe пrofessiѕne saѢ familie este.

treĭ zile oштirea romъneaskъ s'a sfъrъmatŭ, Valitkъ s'a ȣ-чisŭ, шi jafȣrile s'aŭ lȣatŭ. Aчeastъ katastrofъ a îndemnatŭ пe Mixaĭȣ Vodъ ka sъ trimitъ ĭarъшĭ пe Aga Farkaшŭ la Vidinŭ kȣ ȣnŭ kornŭ de oштire aleasъ, спre a rъsbȣna пerderile lȣĭ Velitkȣ. Aga Farkaшŭ, trekъndŭ Dȣпъrea neîmпedekatŭ пe la lokȣlŭ чe se kĭamъ Zdegla, dar de odatъ kъzȣ în kȣrsele Tȣrчilorŭ, kari, înkȣngĭȣrъndȣ-lŭ în mare пȣmъrŭ, aŭ sfъrъmatŭ kȣ totȣlŭ oштirea Romъпъ, în kъtŭ abĭa aŭ skъпatŭ пȣџinĭ kȣ fȣga. Aчeastъ întъmпlare a întristatŭ fórte пe Mixaĭȣ шi l'a fъkȣtŭ ka sъ ĭa mъsȣrĭ maĭ seriόse пentrȣ asemine întreпinderĭ пe viitorĭȣ. De aчeea a înчeпȣtŭ sъ adȣпe din noŭ oштirĭ шi a înfiinџa legióne de Пoloпĭ шi de Kazaчĭ, пentrȣ ka sъ пόtъ întimпina orĭ-чe eventȣalitate. Între aчeste, óre-kare intriganџĭ îlŭ пъrъrъ la Batori kъ elŭ arŭ fi nekredinчĭosŭ alianџeĭ шi kъ s'ar fi ȣnitŭ în sekretŭ kȣ Tȣrчiĭ în kontra lȣĭ. Assemine пъrъ însȣflъ lȣĭ Batori чele maĭ marĭ îngrijirĭ, шi elŭ înчeпȣ a se koпsȣlta kȣ baroniĭ seĭ чe sъ fakъ. Dar Mixaĭȣ Vodъ, aȣzindŭ de aчeasta, ĭ-a trimisŭ respȣпsŭ kъ are sъ vie la elŭ kȣ kъџĭ-va din boĭeriĭ seĭ ka sъ-ĭ vorbeaskъ în пarte. Batori s'a bȣkȣratŭ fόrte, шi dȣпъ чe a trimisŭ întrȣ întimпinarea sa пe toџĭ baroniĭ шi boeriĭ seĭ, l'a пriimitŭ la Beligradȣlŭ Ŏngarieĭ kȣ mare пomпъ шi onóre. Akolo aŭ пetrekȣtŭ împreȣпъ zeчe zile шi aŭ întъritŭ alianџa lorŭ maĭ mȣltŭ de kъtŭ era пъпъ atȣпчe. Dȣпъ aчeea, fiindŭ kъ Batori era sъ se dȣkъ спre întъmпinarea împъratȣlȣĭ Aȣstrieĭ, a trimisŭ шi Mixaĭȣ Vodъ împreȣпъ kȣ elŭ пe Banȣlŭ Mixalчea ka sъ-ĭ sȣпȣe omagĭȣrile din пartea џereĭ, шi s'a întorsŭ în џearъ kȣ mȣltъ bȣkȣrie шi veselie.

N'a trekȣtŭ mȣltŭ, шi Sȣltanȣlŭ Moametŭ III, rъdikъndŭ tóte oштirile sale rъsъritene шi aпȣsene, пrekȣmŭ шi пre Tъtariĭ de la Krъmŭ, a пlekatŭ asȣпra lȣĭ Rodolfŭ împъratȣlŭ Aȣstrieĭ. Ajȣngъndŭ la Belgradȣlŭ Serbieĭ, ĭ-aŭ emitŭ înainte oштirile Aȣstrieĭ шi ale Ŏngarieĭ, sȣb komъndȣlŭ Arчidȣчelȣĭ Massimilianŭ, fratele împъratȣlȣĭ, шi alŭ lȣĭ Sigismȣndŭ Batori, шi s'a fъkȣtŭ bъtъlie mare шi sъngerόsъ kare a џinȣtŭ чinчĭ zile шi чinчĭ noпџĭ, dȣпъ kare Tȣrчiĭ fȣ-

rъ învinшĭ. Atsnчe Tsrчiĭ risiniцĭ, aŭ trekstŭ Dsnъrea шi aŭ înчenstŭ a jefsi marginile Цereĭ Romъneшtĭ. Mixaĭs Vodъ, adsnъnds-шĭ oшtirile, a nlekatŭ kъtre Tsrns, ka de akolo sъ treakъ la Nikonole. Avangarda Romъnъ, întъlnindŭ snŭ kornŭ de Tsrчĭ ne rislŭ Teleormanŭ, karele jefsia шi nrindea lъksitoriŭ, ks o lovire rъnede l'a sfъrъmatŭ шi l'a nrinsŭ ks totslŭ. Mixaĭs Vodъ ks чea-l-altъ oшtire a ksnrinsŭ чetatea Tsrnslsĭ шi a ars'o. Dar ne kъndŭ se gъtea sъ treakъ la Nikonole, a nrimitŭ шtire kъ Tsrчiĭ s'aŭ fъkstŭ învingъtorĭ; kъчĭ, de шi maĭ nainte fssese bъtsцĭ, dar dsnъ aчeea Germaniĭ, dsnъ fireaska lorŭ lъkomie nesъцiósъ, s'aŭ nssŭ a nrъda loksrile Tsrчeшtĭ шi a se rъsnъndi fъrъ sъ maĭ askslte de kaniĭ lorŭ. Tsrчiĭ atsnчe s'aŭ întorsŭ, aŭ kъzstŭ assnra lorŭ шi шĭ-aŭ rъsksmnъratŭ nerderile; în kъtŭ generaliĭ asstriaчĭ abĭa aŭ nststŭ skъna ks kъteva rъmъшiцe din oшtirea lorŭ, шi atъtŭ Massimilianŭ kъtŭ шi Batori, s'aŭ întorsŭ snslŭ în Sngarĭa шi чela-l-altŭ în Transilvania.

De aчeste lsъndŭ шtire Mixaĭs Vodъ, s'a întristatŭ fórte шi s'a ksnrinsŭ de mare temere шi îngrijire. Dar fъrъ a se retrage, a statŭ ne lokŭ шi a înчenstŭ a trъta desnre naчe ks Tsrчiĭ nrin mijloчirea Пашeĭ de la Nikonole. În timnŭ de чinчĭ zile, a шi isbstitŭ sъ fъkъ naчe, ks mare mslцъmire din nartea Tsrчilorŭ, înkeindŭ la 7 oktomvrie a anslsĭ 1598 шi tratatslŭ, dsnъ kare trimiцъndŭ îmnъratslsĭ maĭ mslte darsrĭ, s'a întorsŭ liniшtitŭ la skasnslŭ seŭ.

Între aчeste, Sigismsndŭ Batori, obositŭ de neînчetatele esnediцisnĭ шi resbóe în kontra Tsrчilorŭ, a înkinatŭ nrinчinatslŭ seŭ înnъratslsĭ Asstrieĭ. Îmnъratslŭ, trimiцъndŭ în Transilvania doĭ komisarĭ шi treĭ Eniskonĭ înnresnъ ks fiislŭ lsĭ Istvanfi, aŭ nrimitŭ kъrma gsvernslsĭ шi jsrъmintele de ssnsnere ale Baronilorŭ. Iar Batori s'a retrasŭ la o чetate kare ĭ-o dase îmnъratslŭ snre liniшtea sa.

Ssltanŭ Meemetŭ, neobositŭ nentrs întinderea ksчeririlorŭ sale, a trimisŭ earъшĭ ne Meemet Паша Vezirazim ks nsmerósъ oшtire de Tsrчĭ шi Tъtarĭ assnra Asstrieĭ. Atsnчe Batori, resgъndindsse de abdikarea sa, a eшitŭ într'o nónte din чetatea în kare se afla, шi viindŭ în Transilvania, aŭ

kematŭ пe Baronii џereĭ, шi aчeштia kв bвkвrie l'aŭ rekвnoskвtŭ earъшĭ de пrinчiпe. Dвпъ aчeasta, пrinzъndŭ пe Komisariĭ îmпъrъteштĭ шi legъndв'ĭ, ĭ-a trimisŭ lвĭ Mixaĭв Vodъ шi l'a пoftitŭ ka sъ se џie dę alianџa шi amiчia de maĭ nainte. Mixaĭв Vodъ a пrimitŭ kв bвkвrie пroпвnerea, шi dвпъ чererea lвĭ Batori, ĭ-a trimisŭ 3500 de ostaшĭ aleшĭ sвb komъndвlŭ lвĭ Aga Lвka, de ajвtoriв în kontra inemikвlвĭ seŭ.

Între aчeste, Пórta a trimisŭ gвvernatoriв la Vidinŭ шi пe tótъ marginea Dвпъrei пe Xadim Паша. Aчesta, avъndŭ пatimъ пe Mixaĭв Vodъ, kвmŭ a sositŭ, a skrisŭ lвĭ Meemet-Паша de la Silistra sъ пleчe kв oшtire în Џeara Mвnteneaskъ шi sъ okвпe Bвkвreшtiĭ. Meemetŭ treчe Dвпъrea шi înчeпe a jefвi lokвrile пrin kare se aratъ. Dar Mixaĭв Vodъ trimite asвпrъ-ĭ пe Vornikвlŭ Dвmitrв, karele întъmпinъndŭ kв oшtirea romъneaskъ пe Tвrчĭ la satвlŭ. Kaseleшtiĭ, s'a пвsŭ a-ĭ bate шi a isbвtitŭ a-ĭ înfrъnge kв totвlŭ шi a-ĭ înпinge îndъrъпtŭ пeste Dвпъre. Vornikвlŭ Dвmitrв atвnчe a lвatŭ шi doъ stindarde de la Tвrчĭ, пe kare le-a trimisŭ la Mixaĭв Bodъ, karele atвnчe se afla la Karakalŭ. Mixaĭв Vodъ, îmbъrbъtatŭ de învingerea aчeasta, se gъteшte a пleka însвшĭ kв oшtirea asвпra lвĭ Xadimŭ-Паша. Deчĭ trekъndŭ Dвпъrea, s'a lovitŭ kв Tвrчiĭ aпróпe de Nikoпole, вnde reпвrtъndŭ o viktorie komпletъ, a пrinsŭ tóte tвпвrile tвrчeшtĭ. Xadim-Паша aflъ skъпare пrin fвgъ шi шi intrъ la Nikoпole în чetate. Mixaĭв Vodъ jefвeшte înпrejвrimile, aпoĭ assedieazъ чetatea: o bate maĭ mвlte zile, îĭ dъ maĭ mвlte assaltвrĭ; dar nв o пóte lвa, fiindŭ kъ Tвrчiĭ пeste пóпte dregea tóte sпъrtвrile kare se fъчeaŭ пeste zi. În fine Mixaĭв пъrъseseшte assedivlŭ шi пleakъ asвпra Vidinвlвĭ. Beĭвlŭ, karele пъzĭa чetatea aчeasta, aвzindŭ de venirea lвĭ Mixaĭв, adвпъ oшtirile disпoпibile de пrin пrejвrŭ шi ese înaintea Romъnilorŭ. Bъtъlia џine maĭ mвlte zile, dar în fine oшtirea romъпъ învinge пe Tвrчĭ шi-ĭ rъsineшte în tóte пъrџile. Mixaĭв Vodъ, karele în aшa împrejвrъrĭ se vъra шi elŭ singвrŭ în fokŭ, lвъndŭ parte шi în bъtъlia aчeasta, într'вnŭ lokŭ se întъlni kв вnŭ Tвrkŭ fanatikŭ, ka-

rele se renezi assnrъ-ĭ sъ-lŏ strъnsngъ ks ssliụa; Mixaĭs ansksъ ssliụa ks mъna ші o abate, dar o reụine ks atъta tъrie în kъtŏ Tsrkslŏ ns nstea niчĭ sъ o tragъ niчĭ sъ o înningъ. În ања nssъчĭsne aŏ statŏ amъndoĭ maĭ msltŏ timnŏ fъrъ a se nstea bate. Atsnчe fraụiĭ Bszeшtĭ, Ilreda шi Stroe, vъzъndŏ ne Domnslŏ lorŏ în nerikolŏ, s'aŏ renezitŏ ka fslgerslŏ ші aŏ mъчelatŏ ne Tsrkŏ în klinъ. Mixaĭs Vodъ, ne srmъ, totŏ de sna le mъrtsrisĭa aчestora kъ le era datorĭs ks viaụa. Iletrekъndŏ maĭ msltŏ de zeчe zile în assedislŏ Vidinslsĭ, dsnъ чe a arsŏ ші a jefsitŏ tóte loksrile desnre Dsnъre, Mixaĭs Vodъ înnresnъ ks oшtirea ші ks toụĭ boeriĭ, la 5 noemvri 1599, s'aŏ întorsŏ ks veselie la Tъrgoviшtea.

Sigismsndŏ Batori, kъindsse earъшĭ kъ aŏ lsatŏ Domnia Ardealslsĭ, a skrisŏ fratelsĭ seŏ Andreĭ Batori, karele se afla în Ilolonia, nronsindsĭ sъ abdiчe în favórea sa. Andreĭ, nrimindŏ nronsnerea a venitŏ în Transilvania ші a nrimitŏ jsrъmintele Baronilorŏ ші ale nobililorŏ kъ-ĭ vorŏ fi kredinчĭoшĭ; iar Sigismsndŏ s'a retrasŏ într'o чetate în Ilolonia ka sъ se odixneaskъ. Atsnчe fiindŏ Domnŏ în Moldova Ieremia Movilъ, a skrisŏ lsĭ Andreĭ Batori noftindsĭŏ ka sъ se lege în alianụъ ші sъ skótъ ne Mixaĭs Vodъ din domnia Ụereĭ Msnteneшtĭ. Ilrimindsse nromsnerea, aŏ trimisŏ amъndoĭ domniĭ kъte snŏ boerĭs la Mixaĭs Vodъ ks nronsnerea kъ sъ se tragъ de bsnъ voĭe din domnie, ші kъ de ns va voi, eĭ îlŏ nrinde ka ші-lŏ vorŏ da ne mъna Tsrчilorŏ.

Mixaĭs Vodъ s'a întristatŏ, vъzъndsse ameringatŏ astfelĭs de doĭ inemiчĭ veчinĭ; ks tóte aчeste, adsnъndŏ boeriĭ, s'aŏ kibzsitŏ ksmŏ sъ naraliseze nlansrile lorŏ. Ања darъ, ne de o narte a înчenstŏ a adsna oшitre ші a se gъti de rъsboĭs, ĭar ne de alta a skrisŏ lsĭ Rodolfŏ împъratslsĭ Asstrieĭ kъ Andreĭ Batori s'a snitŏ ks Tsrчiĭ ka sъ le dea Ụeara Romъneaskъ, ші kъ nentrs ања skonŏ voeшte sъlŏ skótъ din domnie; nentrs kare a rsgatŏ ne Rodolfŏ ka sъ-ĭ dea ajstorĭs ші snŏ împrsmstŏ de banĭ, nromiụъndŏ sъ oksne Transilvania în nsmele împъratslsĭ. Rodolfŏ s'a bsksratŏ de aчeasta, ші, trimiụъnds'ĭ banĭ, ĭ-a resnsnsŏ kъ se

mѕlцѕmeште kѕ orĭ чe ar faчe; totŭ odatъ l'a nѕmitŭ mareшalŭ. Mixaĭѕ Vodъ, kѕ banіĭ чe kъпъtase, adѕпъ repede oштire шi komпѕne ѕпŭ korпŭ de 30 miĭ ómenĭ; kѕ asemine пѕtere, шi kѕ 18 tѕпѕrĭ, a пlekatŭ fъrъ întъrziere шi a trekѕtŭ peste mѕпцĭ în Transilvania, ѕnde a tъbъrîtŭ aпrópe de чetatea Stefanopole, saŭ Braшovŭ. Akolo, înainte de a înчepe vre-o oпerъчiѕne, notabiliĭ чetъцeĭ шi aѕtoritъцile, temъndѕ-se de vre-o sѕrпrindere, aŭ venitŭ kѕ darѕrĭ шi s'aŭ sѕпѕsŭ. Mixaĭѕ Vodъ, vъzъndŭ înkinarea чetъцeĭ kѕ atъta înlesnire, s'a bѕkѕratŭ fórte, шi îndatъ a skrisŭ lѕĭ Radѕ Bѕzeskѕ шi Banѕlѕĭ Ŭdrea, ka sъ пleчe шi eĭ kѕ oштirile de la Kraĭova шi Mexedinцĭ, шi sъ intre în Transilvania пe de чeea-l-altъ пarte, ka sъ se întъlneaskъ kѕ elŭ la Sibiĭѕ.

Andreĭ Batori, aѕzindŭ шi elŭ despre intrarea lѕĭ Mixaĭѕ kѕ oштirĭ, шĭ-a adѕnatŭ шi elŭ oштirea, шi a пlekatŭ kѕ grabъ kъtre Sibiĭѕ, ѕnde sosindŭ шĭ-a aшezatŭ tabъra afarъ de чetate înkѕnjѕrъndѕ'o kѕ шanцѕrĭ. Nѕ tъrziŭ s'a adѕnatŭ шi oштirea romъneaskъ, aшezъndѕse în rъndѕealъ de bъtъlie. Andreĭ Batori, temъndѕse a se mъsѕra kѕ eroismѕlŭ lѕĭ Mixaĭѕ, a trimisŭ la elŭ solĭ, împreѕпъ kѕ Nѕпчiѕlŭ Папeĭ, ka sъ trateze despre пaчe. Soliĭ, viindŭ la Mixaĭѕ, ĭ-aŭ sпѕsŭ kъ шi voinцa împъratѕlѕĭ era ka sъ пѕ se batъ; пe lъngъ aчeste Nѕпчiѕlŭ пromitea kъ va îndѕпleka пe Batori sъ se despartъ de Tѕrчĭ. Mixaĭѕ, înцelegъndŭ kъ aчeste eraŭ пѕmaĭ пiште vorbe amъgitóre, a oпritŭ пe Nѕпчiѕ la sine, шi пe solĭ ĭ-a trimisŭ sъ spѕe lѕĭ Batori kъ, de va abdika de la sѕveranitatea Transilvanieĭ, va mijloчi sъ kapete ertъчiѕne de la împъratѕlŭ. Andreĭ Batori, nesѕпѕindѕse la aчeasta, Mixaĭѕ fѕ silitŭ a-ĭ faчe rъsboĭѕ. Aшa darъ înчingъndѕse bъtъlia, îmbe пъrцile s'aŭ bъtѕtŭ mѕltŭ timпŭ kѕ ѕпŭ eroismŭ neasemъnatŭ; în fine, învingerea xotъrъndѕ-se în пartea Romъnilorŭ, Ŭngѕriĭ шi Transilvaniĭ aŭ întorsŭ dosѕlŭ spre fѕgъ, lъsъndŭ пe kъmпѕlŭ bъtъlieĭ tóte пrovisiѕnile lorŭ, пatrѕ-zeчĭ шi чinчĭ tѕпѕrĭ, шi пatrѕ miĭ de ѕчiшĭ.

Andreĭ Batori, dѕпъ sfъrъmarea oштireĭ sale, a lѕat'o la fѕgъ spre Polonia. Înoпtъndŭ, a intratŭ într'o пъdѕre ma-

re, nsmitъ Kodrslŭ Nskslsĭ, în kare nerzъndŭ kalea, s'a rъ-tъчitŭ, ĭar de la snŭ timnŭ, de fóme шi de sete, a kъzstŭ, nъrъsitŭ ks totslŭ de nsterĭ. A treĭa zi, doĭ vъnъtorĭ, snslŭ Ŏngsrŭ шi чelъ-l-altŭ Romъnŭ, dъndŭ neste elŭ,. шi aflъndŭ kĭar de la elŭ kъ era Andreĭ Batori Domnslŭ Transilvanieĭ, l'aŭ dssŭ la kasa lorŭ; dar, în lokŭ sъ-ĭ dea de mъnkare, l'aŭ sчisŭ шi, lsъnds-ĭ kanslŭ, l'aŭ dssŭ la Mixaĭ Vodъ. Domnslŭ s'a întristatŭ fórte de aчeasta, шi a trimisŭ îndatъ de ĭ-aŭ adssŭ шi kornslŭ ne kare l'aŭ trimisŭ la Beligradŭ, de l'aŭ îngronatŭ ks mare nomnъ шi onóre în biserika Regilorŭ; ĭar ne sчigaшĭ ĭ-a rъsnlъtitŭ ks mórtea. Dsnъ aчeasta Mixaĭs Vodъ a lsatŭ Alba Regalъ, шi anoĭ Klaŭdionole (Klsjslŭ), snde a arъtatŭ mare asnrime dъndŭ morџeĭ o samъ de Baronĭ marĭ, nentrs kare шĭ-a atrasŭ sra nenorslsĭ; ne srmъ a lsatŭ Ŏsts, snde eraŭ avsџiile lsĭ Andreĭ Batori; în fine a ksnrinsŭ Transilvania tótъ, шi a intratŭ în kanitala Belgradslsĭ, snde s'a întronatŭ.

Între aчeste Sigismsndŭ Batori, karele se afla în Полonia, îndemnatŭ ne de o narte de Tsrчĭ, ĭar ne de alta de Baroniĭ Transilvanĭ ka sъ vie sъ-шĭ ĭa earъшĭ domnia, a-dsnatŭ kъteva oшtirĭ Пolone шi a venitŭ la Moldova, îndemnъndŭ ne Ieremia Vodъ sъ-шĭ întrsneaskъ nsterile ka sъ batъ ne Mixaĭs. Aчesta, ksmŭ a aflatŭ de miшkъrile aчeste, s'a skslatŭ ks o mare narte de oшtire шi, trekъndŭ msnџiĭ, a intratŭ în Moldova, însъ ks msltъ grestate din kassa linseĭ nstreџslsĭ. Fъr' a nerde timnŭ s'a renezitŭ assnra Пolonilorŭ шi a Moldovenilorŭ, шi ks atъta fsrie ĭ-a lovitŭ, în kъtŭ Batori a skъnatŭ ks fsga în Пolonia, ĭar Ieremia Vodъ, ks nerdere de ontŭ miĭ de ostaшĭ, s'a înkisŭ în чetatea Xotinslsĭ. Mixaĭs Vodъ, bъtъndŭ чetatea treĭ zile шi ne nstъnd'o lsa, a lъsatŭ o narte de oшtire ka sъ o џie în assedĭs, ĭar elŭ a venitŭ în Iaшĭ, snde era skasnslŭ Domnilorŭ. Dar Ieremia Vodъ din Xotinŭ, nrofitъndŭ de întsnereksl snei nonџĭ шi de nebъgarea de seamъ a înksnjsrъtorilorŭ, a fsgitŭ ks toџĭ boeriĭ seĭ шi a treksŭ în Пolonia. Dsnъ чe a ssnssŭ шi Moldova, Mixaĭs a înчenstŭ a se întitsla Domnŭ a treĭ џerĭ, adekъ alŭ Џereĭ Msnteneшtĭ, alŭ

Moldoveĭ шi Ardealsлsĭ. Îmпъratsлš Rodolfš ĭ-a trimisš ръsпsnsš kъ învoeшte domnia Moldoveĭ fiĭsлsĭ seš чelsĭ maĭ mare Nikolae; dar Mixaĭs Vodъ, sokotindš nematsritatea fiĭsлsĭ seš, шi ameninцъrile inemiчilorš seĭ, a rъndsitš пe Šdrea Xatmansлš, пe Vistierisлš Andronaki, пe Armaшsлš Sava, шi пe Sпatariĭsлš чelš mare lokotenenцĭ aĭ domnieĭ. Dsпъ aчeasta Mixaĭs s'a întorsš în Transilvania, пe sпeranцъ kъ va rъmъnea ssb stъпъnirea sa шi цeara aчeasta, ka frsktš alš eroismsлsĭ seš. Dar înпъratsлš a trimisš пe generalissimsлš oшtirilorš asstriaчe George Basta, ka sъ ĭa Transilvania în пossesisne. Aчesta viindš, a fortifikatš чetъцile Šĭvar, Šsts, Linka, шi altele. Mixaĭs Vodъ s'a ssпъratš fórte de o asemine пsrtare a împъratsлsĭ kъtrъ dînsslš шi kъndš trimissлš împъrъteskš ĭĭ arъta porsnka ka sъ trъdea цeara generalisimsлsĭ Basta, elš ssb diverse пreteste întъrziea.

Basta, voindš a пrofita de sra пonorsлsĭ Transilvanš assпra лsĭ Mixaĭs, a otъrъtš sъ ĭa цeara din stъпъnire ks пsterea. Aшa darъ, sksлъndsse ks oшtire, a întъlnitš пe Mixaĭs Vodъ aпrópe de Klsjš, шi fъrъ a-ĭ da timпš ka sъ se пregъteaskъ de bъtae, a kъzstš ks atъta sъlbъtъчĭsne assпra лsĭ, în kъtš ĭ-a sfъrъmatš la чinчĭ miĭ de ostaшĭ. Mixaĭs Vodъ, пъrъsindš пrovisisnile шi doъ-sпre-zeчe tsnsrĭ, a пlekatš sъ treakъ în Цeara Msnteneaskъ; dar în kalea sa se întъlneшte ks Sigismsndš Batori, ks пsцinъ oшtire чe maĭ avea, se bate шi ks aчesta, dar noroksлš шi astъ datъ ĭлš пъrъseшte. Atsnчĭ, amъrъtš de atъte kalamitъцĭ, se întórчe la Basta шi se rógъ ka sъ-ĭ kaпete graцia împъratsлsĭ. Dsпъ aчeasta, пrin mijloчirea лsĭ Basta, i s'aš datš voe sъ se întъlneaskъ ks Arчidsчele Massimilianš, шi sъ se dskъ kĭar la Пraga sъ se înfъцiшeze la împъratsлš Asstrieĭ Rodolfš.

Transilvaniĭ, kari niчĭ o datъ n'aš пststš ssferi ssveranitatea Germanъ, aš konvokatš la Klasdioпole adsnare, шi, desliшindsse de ssпsnerea kъtre împъratsлš, aš alesš de a treĭa órъ de domnš пe Sigismsndš Batori, karele se gъsia în Moldova. Basta a kъstatš sъ-ĭ oпreaskъ; dar Transilvaniĭ aš trimisš soliĭ kъtre împъratsлš ka sъ se jsstifiчe de aчeastъ пrefaчe-

re; ĭar împъratslš n'a voitš niчĭ sъ-ĭ nrimeaskъ. Mixaĭs Vodъ, dsnъ tóte intrigile ші akssъrile lsĭ Basta, avs dibъчia a se nsne atъtš de bine kъtre împъratslš, în kъtš aчesta ĭ-a datš snš nrinчinatš în Silesia în drentslš Transilvanieĭ; ĭar fiĭslš seš Nikolae netreчea la kstrea împъrъteaskъ înnreзnъ ks Dómna soџia sa, kare se aflase în Transilvania. Dъпъ aчeasta, vъzъndš kъ Basta ns nstea înkъ sъ goneaskъ ne Batori din Transilvania, împъratslš a datš lsĭ Mixaĭs oшtirĭ ші banĭ ka sъ se dskъ sъ ĭa narte la onerъчĭsnele resboĭslsĭ. Deчĭ sosindš Mixaĭs în Transilvania ші sninds-se ks Basta, aš nlekatš amъndoĭ ші шĭ-aš aшezatš taberile la Moitirš. Batori, avъndš în ajъtorĭslš seš Tsrчĭ, Tatarĭ ші Moldovenĭ, era în kanslš sneĭ oшtirĭ de treĭ-zeчĭ miĭ de ómenĭ; ks tóte aчeste, rivaliĭ seĭ, nrin taktika ші eroismslš lorš, de ші ks o oшtire msltš maĭ mikъ, lovinds-lš ks fsrie, ĭlš învinserъ ks totslš ші treksrъ ssb sabie neste ontš miĭ de ostaшĭ; în kъtš abĭa ks o rъmъшiџъ de oшtire a gъsitš skъnarea în fsgъ, nъrъsindš ne kъmnslš de bъtъlie nrovisisnile ші tsnsrile.

Dsпъ aчeastъ viktorie strъlsчitъ, s'a rъdikatš între Basta ші Mixaĭs o gelosie, kare a ajsnsš la dsшmъnie. Basta, dsпъ чe a nъrъtš ne Mixaĭs kъ avea înџelegerĭ sekrete ks Tsrчiĭ, a xotъrъtš ka sъ-lš ші aresteze; deчĭ trimiџindš sъ-lš nofteaskъ la konsiliš, ші Mixaĭs nevoindš a veni, a norsnчitš la kъџĭ-va Nemџĭ ka sъ înkonjóre kortslš seš, ші sъ-lš nrinzъ viš, saš sъ-lš omóre. Mixaĭs Vodъ, vъzъnds-se astfelĭs ssrnrinsš, a skosš sabia ші a rъnitš ne snslš din sbiriĭ lsĭ Basta, dar snš altslš strъnsngъnds-lš ks ssliџa în nъnteчe, l'a trъntitš la nъmъntš, ші ĭ-a tъeatš kanslš.

Aчeastъ sчidere infamъ a lsĭ Mixaĭs Vodъ ns fs anrobatъ de nimene la kstrea împъratslsĭ Rodolfš; kъчĭ Mixaĭs, întrs adevъrš, fъksse serviџsrĭ reale împъrъџieĭ ші-ĭ arъtase atъtea nrobe de devotamentš ші de kredinџъ. Ks tóte aчestea, mórtea sa fs în ksrъndš sĭtatъ, ші kassa nentrs kare se lsntase remase ks totslš nerdstъ.

Mixaĭs Vodъ a domnitš ontš anĭ. În timnslš domnieĭ

lšĭ a fъkъtš Mъnъstirea kare se kĭamъ Mixaĭš Vodъ în Bškšremtĭ.

Dšпъ чe s'a aszitš de sчiderea lšĭ Mixaĭš Vodъ, s'a skšlatš Simeonš Vodъ Movilъ karele domnea în Moldova, mi trekъndš kš omtirea în Цeara Mšnteneaskъ, a okšпatš kaпitala mi a gonitš пe lokotenenцiĭ lšĭ Mixaĭš; totš odatъ a пrъdatš Mъnъstirile mi a jefšitš tótъ цeara kš mare krš-zime mi neomenie. Atšnчe fraцiĭ Bšzemtĭ, neпštъndš sъ sšfere atъta împilare, aš trekštš peste Oltš, mi rъdikъndš omtirile Mexedinцšlšĭ, s'aš întorsš ka sъ kazъ asšпra lšĭ Simeonš Vodъ. Aчesta, lšъndš mtire, mi nebizšindš-se a se oпšne kš пšterile чe avea, a èmitš din Tъrgovimtea, mi mĭ-a lšatš dršmšlš kъtre Moldova [1]. Dar Bšzemtiĭ, lšъndš-se kš ĭšцealъ dšпъ elš, l'aš ajšnsš dinkóчe de Fokmanĭ la šnš lokš чe se kĭamъ Valea mare saš Kršчea Komisóeaĭ; akolo lovindš пe Moldovenĭ kš fšrie, le-aš fъkštš marĭ strikъчĭšnĭ, mi le-aš lšatš tóte пrъzile kare le adšnaserъ din Цeara Mšnteneaskъ; ĭar Simeonš Movilъ, fšgъndš kš пrea пšцinĭ ómenĭ, abia a skъпatš în Moldova. De atšnчe valea nšmi-tъ în kare a šrmatš bъtъlia, Mšnteniĭ aš nšmit'o mi Kъkata.

Între aчeste, mi boeriĭ lšĭ Mixaĭš Vodъ, dšпъ mórtea Domnšlšĭ lorš, s'aš întšrnatš din Transilvania kš treĭ kor-пšrĭ de omtirĭ, mi intrъndš пe la Kъĭnenĭ în цearъ, mĭ-aš amezatš tabъra la satšlš Stъnemtiĭ din sšsš de Mъnъstirea Argemšlšĭ. Atšnчe întorkъndš-se mi Bšzemtiĭ învingъtorĭ, s'aš šnitš mĭ aš fъkštš adšnare generalъ пentrš alegerea š-nšĭ Domnš kš minte mi kaпabilš. Astfelĭš konsšltъndš-se kš toцiĭ, ka din isпirare dšmnezeeaskъ, aš alesš într'šnš votš пe šnšlš din boerĭ a nšme Шerbanš, din familia Bas-sarabilorš, пe karele l'aš adšsš la Tъrgovimtea mi l'aš în-tronatš kš mare bškšrie mi ferichire.

. . . .

---

1 De la aчesta esšistъ šnš xrisovš din anšlš 7110.

DOMNULU XLII.

Şierbanŭ Vodă I Bassarabŭ.

Aчesta era ginere lsĭ Mixaĭs Vodъ Viteazslŏ, ши бъr-
D. Chr. 1601. batŏ ks msltъ înџelenчĭsne, blъndeџe ши marinimie.
Din diverse chronice locale şi altele. Îndatъ чe s'a ssitŏ пe tronŏ, elŏ a trimisŏ kъџĭ-va
boerĭ la Konstatinoпole ka sъ dskъ ssпsnerea џereĭ
ĭarъшĭ la Пórta Otomanъ, пromiџъndŏ sъ dea tribstslŏ a-
nsalŏ ka maĭ nainte, nsmaĭ sъ se respekteze пrivelegĭsrile eĭ.
Îmпъratslŏ de atsnчe, Sıltanŏ Msradŏ III, a пriimitŏ ks ma-
re bskşrie ambassada ши a assigsratŏ чererile eĭ. Dsпъ a-
чeasta Шerbanŏ a kъstatŏ de s'a împъkatŏ ks toџĭ veчinĭĭ,
ши s'aŏ întsrnatŏ la srma lorŏ toџĭ boeriĭ emigranџĭ; ĭarъ
џeara a înчeпstŏ a se feriчi ши a gssta dslчeaџa пъчeĭ
ши a liniшteĭ. Dar aчeastъ stare de lskrsrĭ n'a џinstŏ
msltŏ. Sekeli, пrinчiпele Transilvanieĭ, a пornitŏ ши a-
sspra Џereĭ Msnteneшtĭ fъrъ niчĭ snŏ ksvъntŏ. Шer-
banŏ, dsпъ чe în deшertŏ s'a înчerkatŏ a se feri de res-
boĭs, a adsnatŏ oшtire ши, înainte de a lъsa пe inemikŏ
sъ-ĭ kalчe otarъle a trekstŏ în Transilvania ши a sdrobitŏ
oшtirea lsĭ Sekeli, sчizъnds-lŏ ши kĭarŏ пe dъnsslŏ; în-
torkъnds-se aпoĭ în џearъ, ns s'a bsksratŏ ĭarъшĭ msltŏ
timпŏ de пaчe ши a trebsitŏ sъ întimпine пe Simeonŏ Mo-
vilъ Domnslŏ Moldoveĭ, ши пe Xanslŏ Krъmslsĭ, kari intra-
serъ ks oшtirĭ în џearъ. Astъ datъ resbelslŏ fs înfrikoшatŏ:
bъtъlia generalъ se fъks пe valea Teleajъnslsĭ ши џins treĭ
zile ks msltъ vъrsare de sъnge. Пreda Bszesks arъtъ mi-
nsnĭ de eroismŏ; ks mъna sa tъĭъ пe însшĭ пeпotslŏ Xa-
nslsĭ; dar ши elŏ kъпъtъ o пlagъ пeriksló sъ la kaпŏ, пen-
trs a kъreĭa vindekare s'a dssŏ la Braшovŏ; dar mediчiĭ ne-
пstъnds-lŏ skъпa, a msritŏ. În fine Шerbanŏ Vodъ a în-
vinsŏ ши a gonitŏ пe inemiчiĭ seĭ пъпъ чe aŏ eшitŏ din xo-
tarъle џereĭ, fъkъnds-le mare strikъчĭsne.

Dsпъ aчeasta s'a skslatŏ ĭarъшĭ Domnslŏ Transilva-
nieĭ Batori Gaborŏ ши a intratŏ fъrъ de veste în џearъ.
Шerbanŏ Vodъ, aflъnds-se neпregъtitŏ ши nebizsinds-se a

sta la batae kȣ oшtirea kъtъ o avea, a trekȣtȣ̆ în Moldova, dȣпъ o domnie de noъ anĭ. Aчesta a fъkȣtȣ̆ шi Mъпъstirea Kotmeniĭ шi Kombirȣ. Batori Gaborȣ̆, dȣпъ eшirea lȣĭ Шerbanȣ̆ din џearъ, a okȣпatȣ̆ Tъrgoviшtea шi tótъ џeara; ĭar oшtirile lȣĭ aȣ̆ пrъdatȣ̆ шi aȣ̆ jefȣitȣ̆ пe lъkȣitorĭ maĭ rъȣ̆ de kъtȣ̆ orĭ kъndȣ̆. Boeriĭ însъ aȣ̆ fъkȣtȣ̆, пe sȣb mъпъ, kȣnoskȣtȣ̆ Пorџeĭ шi s'aȣ̆ rȣgatȣ̆ sъ le trimiџъ kъtȣ̆ maĭ kȣrъndȣ̆ Domnȣ̆ пe Radȣ fiĭȣlȣ̆ lȣĭ Mixnea Vodъ Tȣrчitȣlȣ̆.

De la Шerbanȣ̆ Vodъ essistъ xrisóve din aniĭ 7112, 7113, 7116, 7117 шi 7118.

Domnulu XLIII.

Radu Vodă I Mixnea.

Aчesta a venitȣ̆ în џearъ kȣ oшtire Tȣrчeaskъ шi adȣпъndȣ̆ шi oшtirile пъmъntene, a datȣ̆ rъsboĭȣ lȣĭ Batori Gaborȣ̆, l'a învinsȣ̆ шi l'a gonitȣ̆ kȣ rȣшine. Atȣnчe Шerbanȣ̆ Vodъ, karele se afla în Moldova, aȣzindȣ̆ kъ Batori fȣ învinsȣ̆, a adȣnatȣ̆ kȣ grabъ oшtirĭ din Moldova шi din Пolonia, шi intrъndȣ̆ în Transilvania, a tъbъrъtȣ̆ шi elȣ̆ asȣпra lȣĭ Gaborȣ̆, пe kare bъtъndȣ-lȣ̆ aпróпe de Braшovȣ̆ шi învingъndȣ-lȣ̆, шĭ-a lȣatȣ̆ Dómna шi koпiiĭ, (пe kari Batori ĭĭ fъkȣse пrisoпierĭ kъndȣ̆ kъlkase fъrъ veste Џeara Mȣnteneaskъ.) Dȣпъ aчeasta Шerbanȣ̆, voindȣ̆ sъ intre earъшĭ în џearъ шi înkrediџъndȣ-se kъ Radȣ Vodъ avea пe lъngъ sine oшtire mȣltъ de Tъtarĭ шi Tȣrчĭ, a trekȣtȣ̆ kȣ tótъ kasa sa în Aȣstria la Viena, ȣnde împъratȣlȣ̆ Rodolfȣ̆ l'a пriimitȣ̆ пrea bine, rъndȣindȣ-ĭ шi пensiȣne anȣalъ, de kare s'a bȣkȣratȣ̆ пъпъ la mórte.

D. Chr. 1610. După chronologii locale, Unguresci și altele.

Radȣ Vódъ, dȣпъ чe a venitȣ̆ în Tъrgoviшte шi шĭ-a lȣatȣ̆ tronȣlȣ̆, a trimisȣ̆ îndъrъtȣ̆ oшtirea tȣrчeaskъ шi чea tъtъraskъ. Dȣпъ aчeasta adȣпъndȣ̆ oшtirea пъmъnteaskъ шi пe boerĭ, le-a чerȣtȣ̆ sъ deпȣe jȣrъmъntȣ̆ kъ-ĭ vorȣ̆ fi kȣ krediпџъ шi kъ vorȣ̆ trъi în ȣnire. Aчeasta a fъkȣt'o din kaȣsъ kъ era mare neînџelegere între diversele klase ale

soчietъџeĭ. N'a trekstǔ msltǔ timnǔ însъ ші snslǔ din boerĭ ansme Berka, Stolnikǔ mare, din satslǔ Meriшaniĭ, jsdeџslǔ Teleormanǔ, a fъkstǔ snǔ komnlotǔ ks alџĭ ontǔ boerĭ ka sъ omóre ne Rads Vodъ ші sъ nrokĭeme Domnǔ ne snslǔ Mixaĭs Kъmъraшslǔ. Konjsraџiĭ veniserъ la aчeastъ xotъrire, din kassъ kъ Rads Vodъ rъndsise în dregъtoriile statslsĭ mslџĭ Greчĭ strъinĭ. Dar Rads Vodъ, simџъndǔ desnre komnlotǔ, îndatъ ĭ-a nrinsǔ ші le-a tъétǔ kanetele în nórta ksrџiĭ, snre essemnls tstorora; dsnъ kare a înчenstǔ sъ domneaskъ în naчe.

Пe timnslǔ aчesta se afla în mare neorъndsealъ Transilvania, din kassa intrigilorǔ nobililorǔ de akolo. Din kassa sreĭ чe aveaǔ nъmъnteniĭ assnra Nemџilorǔ, aǔ ajsnsǔ kъ sniĭ чereaǔ ajstorslǔ Пolonilorǔ, alџiĭ alǔ Tъtarilor ші alџiĭ alǔ Tsrчilorǔ. Aчeasta adsчea îndesite skimbъrĭ în kъrmsirea aчesteĭ џerĭ. Totǔ odatъ, fiindǔ kъ Domniĭ Џereĭ Msntenешtĭ adese eraǔ în dsшmъnie ks gsvernslǔ de akolo, ns înчetaǔ la чea maĭ mikъ okasisne a se rъdika ks rъsboĭs assnra lorǔ. Astfelis ші Rads-Vodъ, nrinzъndǔ de шtire kъ Batori Gaborǔ adsnъ oшtirĭ ka sъ vie earъшĭ în Џeara Msnteneaskъ, s'a înџelesǔ în sekretǔ ks Basta generalisimslǔ Asstriakǔ, ші a nъrъtǔ la Пórtъ ne Batori kъ voeшte sъ-lǔ kalчe; dsnъ kare Пórta ĭ-a ordonatǔ atъtǔ lsĭ kъtǔ ші Domnslsĭ Moldoveĭ ka sъ intre în Transilvania. Dar Baroniĭ ші boeriĭ Transilvanieĭ, ksmǔ aǔ vъzstǔ kъ Domniĭ Romъnĭ aǔ nsrчesǔ assnra џereĭ lorǔ ші kъ totǔ odatъ se miшkъ ші oшtirile asstriaчeшtĭ aǔ sчisǔ ne Batori Gaborǔ, ші astfelis aǔ înlъtsratǔ kassa rъsboĭslsĭ; dsnъ kare Domniĭ s'aǔ întorsǔ fie-kare în џeara sa.

Între aчeste, nemslџъmindъ-se Tsrчiĭ de nrogresele lsĭ Basta, aǔ intratǔ în Transilvania ші înksngĭsrъndǔ чetatea Alba Islia, dsnъ msltъ vъrsare de sъnge ші nerdere din nartea kreшtinilorǔ, aǔ lsat'o. Atsnчe ks ajstorĭslǔ Tsrчilorǔ ші ks snrijinslǔ Baronilorǔ, Moise Sekeli se nsmi Пrinчine; ĭar Basta, fiindǔ kъ ns avea nstere de ajsnsǔ, ші fiindǔ kъ Transilvaniĭ în genere detestaǔ ssveranitatea Asstrikъ, s'a silitǔ sъ se retragъ la Zegmarǔ. Moise Sekeli, în linsa

lsĭ, nrinzъndŏ la inimъ, avъndŏ шi ajstorĭs de la Tsrчĭ шi Tъtarĭ, a ssnssŏ Klsjslŏ, шi anoĭ a înksnjsratŏ Braшovslŏ.

În intervalslŏ aчesta, Rads Vodъ, dsnъ îndemnslŏ lsĭ Basta, s'a skslatŏ fъrъ vsetŏ ks o oшtire minsnatъ шi a trekstŏ în Transilvania. Akolo, într'o nónte a kъzstŏ assnra Tatarilorŏ; aчeшtia, nenstъndŏ ssferi fsria Romъnilorŏ, s'aŭ întorsŏ sъ fsgъ шi aŭ datŏ neste Tsrчĭ, kariĭ sneriinds-se, aŭ înчenstŏ a se rъsini шi a fsgi fъrъ a se maĭ nstea nsne în rъndsealъ. Atsnчe Rads Vodъ, s'a renezitŏ assnra lsĭ Moĭse Sekeli, karele, ks tóte kъ se onsse nsternikŏ, dar în fine fs învinsŏ шi sчisŏ înnreснъ ks vre-o natrs miĭ de ostaшĭ. Astfelĭs Rads Vodъ, a anskatŏ tótъ nrovisisnea, шi a nrinsŏ vre-o sstъ чinчĭ-zeчĭ de stindarde, ne kare le-a trimisŏ la Ilraga Arчidsчelsĭ de akolo ka semnŏ de viktorie. Aszindŏ de aчeasta Basta, a nlekatŏ ks oшtirea sa de la Zekmar шi, intrъndŏ în Transilvania, a bъtstŏ ne Tsrчiĭ шi Tъtariĭ чe maĭ remъseserъ, шi ssnsindŏ tóte oraшele a adssŏ earъшĭ tótъ Transilvania ssb stъnъnirea Împъratslsĭ Asstriakŏ. Iar Rads Vodъ, s'a întorsŏ la skasnslŏ domnieĭ sale.

Aчestŏ Domnŏ a nrenoitŏ шi mъnъstirea Rads Vodъ din Bsksreшtĭ în anslŏ 1614, kare se sfъrъmase din kassa ardereĭ nrъfъrieĭ lsĭ Sinanŏ Паша, ne timnslŏ lsĭ Mixaĭs Viteazs, шi ne kare o fъksse strъmoшslŏ seŏ Alessandrs Vodъ în anslŏ 1575. Dsnъ o domnie de шése anĭ, elŏ a abdikatŏ în favórea fiĭslsĭ seŏ Alessandrs, шi s'a dssŏ la Konstantinonole.

De la aчesta essistъ xrisóve ks data din aniĭ 7120, 7121, 7122, 7123 шi 7124.

Domnulu XLIV.

Alessandru Vodă IV.

Dsnъ чe s'a fъkstŏ aчesta Domnŏ, n'a treкstŏ msltŏ шi Ssltanslŏ Meemetŏ III, ĭ-a ordonatŏ sъ adsne oшtĭ шi sъ meargъ înnreснъ ks Skender D. Chr. 1616. Dupe chronic. locale.

Паша asssпra Пoloniei. Domnslš, поrsпчindš sъ se adsne oштirea afarъ din Tъrgoviштea în tabъrъ, a înчепstš sъ se пregъteaskъ. Dar boeriĭ din цearъ, пe maĭ пstъndš ssfer lъkomia шi absssrile boerilorš Greчĭ, aš komпlotatš ka sъ-ĭ sчidъ. Domnslš, simцindš, se gъtea sъ-ĭ înfrъngъ. Dar шi eĭ, simцindš пlansrile Domnslsĭ, aš fsgitš în Transilvania, avъndš în kaпš пe Пaxarnikslš Lsпs Mexedinцeans; ĭar kъцĭ aš maĭ rъmasš aš пlekatš чerbiчea шi s'aš înkinatš Domnslsĭ.

Alessandrs Vodъ, dsпъ aчeasta, a пlekatš ks Skender Паша, шi trekъndš Nistrslš, aš tъbъrъtš înaintea Kameniцeĭ. Akolo, dsпъ чe s'aš bъtstš kъteva zile fъrъ niчĭ snš resoltatš definitivš, s'a fъkstš пaчe între Пolonia шi Пórta Otomanъ, шi s'a intorsš fiekare la ale sale. Alessandrs Vodъ, întorkъnds-se la Tъrgъviштea, a tъétš kaпslš marelsĭ Vornikš Xristea; voia sъ maĭ tae kaпslš шi altora, dar se temea de Skender Паша karele se afla înkъ пe пъmъntslš цereĭ Romъneшtĭ. N'a trekstš msltš însъ, шi ĭ-a venitš штire kъ Пaxarnikslš Lsпs, ks чeĭ-l-alцĭ boerĭ emigranцĭ, a intratš în цearъ ks msltъ oштire Sngsreaskъ шi kъ vine asspra lsĭ Alessandrs Vodъ. Atsпчe a kiematš kъlъrimea шi infanteria kare era maĭ aпróпe, шi a пromisš ostaшilorš kъ de se vorš bate ks kredinцъ шi ks inimъ, le va пlъti leafa îndoitъ. Ostaшiĭ însъ aš rъsпsпsš, kъ fiindš kъ le mikшorase maĭ denainte leafa, шi fssese siliцĭ a-шĭ vinde armele ka sъ-шĭ ksпrinzъ trebsinцele шi nevoile korпorale, пs aveaš ks чe se bate; în fine, arъtъndš Domnslsĭ kъ inimiчiĭ seĭ se aпroпiaš, ĭlš îndemnaš sъ-шĭ kaste mъntsirea în fsgъ. Domnslš atsпчe le-a mslцъmitš de sinчeritate, шi dъnds-le banĭ ka sъ îmпarцъ între eĭ, a пlekatš sъ fsgъ. Пeste ksrъndš a sositš шi Пaxarnikslš Lsпs шi a înчепstš sъ sчizъ пe boriĭ Greчĭ ks mare krszime, nekrsцъndš niчĭ пe serviĭ lorš. Abia kъцĭ-va ks mare nevoe aš пststš пeste nóпte sъ fsgъ. Iar Alessandrs Vodъ, fsgъndš înпresпъ ks Dómna, шi temъnds-se sъ пs-lš ajsngъ dsшmaniĭ, de la snš lokš a пъrъsit'o шi a fsgitš kъlare kъtre Brъila, snde ks mare greš a skъпatš; ĭar Dóm-

na a skъnatŭ la Gĭsrgĭs, ші de akolo a trekstŭ la Rsшчĭskŭ, snde neste ksrъndŭ gъsind'o Alessandrs Vodъ, a lsat'o ші s'a dssŭ la Konstantinonole, dsnъ o domnie de treĭ anĭ.

Пaxarnikŭlŭ Lsns, înkredinцъnds-se kъ Tsrчiĭ se adsnъ ka sъ treaka în цeara Msnteneaskъ ks noslŭ nsmitŭ Domnŭ de kъtre Пórtъ, totŭ odatъ neavъndŭ banĭ ka sъ nlъteaskъ lefele oшtireĭ Ŭngsreшtĭ, kare o adssese ks dъnsslŭ, a venitŭ la o mъssrъ estremъ: ne de o narte a nssŭ o dare assnra negsцitorilorŭ din Tъrgoviшtea ші Bsksreшtĭ ka sъ nlъteaskъ o însemnatъ kъtime de banĭ; ĭar ne de alta a însъrчinatŭ ne snŭ kъnitanŭ Bszdsganŭ, omŭ krsdŭ ші asnrs, ka sъ sчidъ ne toцĭ negsцitoriĭ Greчĭ kъцĭ va gъsi ші sъ le konfisчe averile. Dar între aчeste, a sositŭ ші Domnslŭ nsmitŭ de Пórtъ Gavrilŭ Vodъ Movilъ.

Domnulu XLV.

Gavrilŭ Vodă Movilă.

Aчesta era originarŭ boerĭs din Moldova. Пrin mijloчirea ómenilorŭ însemnaцĭ de la îmnъrъцie, kъnъtъndŭ domnia цereĭ Msnteneшtĭ, a venitŭ ks oшtire tsrчeaskъ ші a intratŭ ks nstere în Tъrgoviшtea. (D. Chr. 1619. Din chronologia locală.) Пaxarnikslŭ Lsns, nesókotinds-se în stare a se onsne, s'a retrasŭ ks oшtirea чea Ŭrgsreaskъ kъtre msnцĭ. Dar Gavrilŭ Vodъ, înkredinцends-lŭ kъ ns-ĭ va faчe nimika, elŭ a datŭ drsmslŭ Ŭngsrilorŭ ші a venitŭ de s'a ssnssŭ Domnslsĭ. Între aчeste, nrimindŭ ordinŭ de la Пórtъ ka sъ nleчe ks Skenderŭ-Пaшa earъшĭ assnra Пolonieĭ, ші avъndŭ ks oшtirea Romъneaskъ ne Пaxarnikslŭ Lsns, ші ne Kъnitanslŭ Bszdsganŭ, Gavrilŭ Vodъ s'a înцelesŭ ks Пaшa Tsrkŭ ші nrinzъnds-ĭ ĭ-a trasŭ în цeanъ. Dar în ksrslŭ linsireĭ lsĭ Gavrilŭ Vodъ din цearъ, boeriĭ aŭ trimisŭ arzŭ (nlъngere, doleanцъ) assnra lsĭ la Пórtъ, kare l'a ші skimbatŭ dsnъ o domnie abia de zeчe lsnĭ. Gavrilŭ Vodъ n'a voitŭ sъ se

maĭ întórkъ la Konstantinопole, чi s'a dȣsȣ în Ȣngaria, ȣn-de a ші mȣritȣ.

De la dъnsȣlȣ esistъ ȣnȣ xisovȣ din anȣlȣ 7127.

A doua domnie a luĭ Radu Vodă I Mixnea.

Destitȣъndȣ пe Gavrilȣ Vodъ Movilъ, Пórta a trimisȣ
D. Chr. 1619. Dupe chronologia locală. пentrȣ a doa órъ Domnȣ пe Radȣ Vodъ Mixnea, ta-tъlȣ lȣĭ Alessandrȣ Vodъ. Aчesta, astъ datъ, a domnitȣ în пaчe kȣ blъndeцe ші kȣ dreпtate. La 1621 merse kȣ oштirea Romъneaskъ în ȣrma lȣĭ Sȣltanȣ Osmanȣ I asȣпra Пolonieĭ. Dȣпъ aчeasta, în alȣ пatrȣlea anȣ alȣ domnieĭ sale, s'a strъmȣtatȣ la domnia Moldoveĭ; ĭar în цeara Mȣnteneaskъ s'a rъndȣitȣ Domnȣ earъшĭ de alȣ doilea fiĭȣlȣ seȣ Alessandrȣ Vodъ.

A doua domnie a luĭ Alessandru Vodă IV.

Aчestȣ Domnȣ, kȣ tóte kъ înkъ era пrea tъпърȣ, însъ
D. Chr. 1623. Dupe chronicele locale şi Moldave. kъȣta trebile Domnieĭ kȣ mȣltъ xъrniчie ші skȣmпъtate. Iar пroчesele ші neînцelegerile dintre пonorȣ ші boerĭ le jȣdeka kȣ mare dreпtate ші neпъrtinire, пentrȣ kare шĭ-a atrasȣ ĭȣbirea пȣblikъ. Domnia lȣĭ fȣ liniшtitъ ші пaчĭnikъ, dar kȣ tóte aчestea avȣ kъteva sgȣdȣirĭ tarĭ. Kъlъraшiĭ din Tъrgoviшte, neпȣtъndȣ sȣferi disчiпlina la kare aȣ voitȣ a-ĭ sȣпȣne, s'aȣ skȣlatȣ din Gergiцa, Пloeштĭ ші Rȣшiĭ de Vede, ші adȣпъndȣ-se la Mъneштĭ, s'aȣ xotъrъtȣ sъ vie asȣпra Domnȣlȣĭ ші sъ-lȣ goneaskъ din tronȣ. Boeriĭ, kȣmȣ aȣ aȣzitȣ desпre aчeasta, s'aȣ adȣnatȣ toцĭ îmпrejȣrȣlȣ Domnȣlȣĭ. Aчesta, lȣъndȣ-ĭ пe lъngъ elȣ înпreȣпъ kȣ ostaшiĭ чe eraȣ пe lъngъ Kȣrtea Domneaskъ ші kȣ dregъtoriĭ, s'aȣ dȣsȣ la Mъneштĭ ші aȣ kъzȣtȣ fъrъ de veste asȣпra rebelilorȣ. Kъlъraшiĭ fȣrъ în mare пȣmърȣ ȣчiшĭ ші risiпiцĭ, ĭar Domnȣlȣ se întórse învingъtoriȣ la Tъrgoviшtea. N'a trekȣtȣ mȣltȣ timпȣ dȣпъ aчeasta, ші s'aȣ skȣlatȣ lъkȣitoriĭ de пe lъngъ riȣlȣ Lotrȣ de

neste Oltŭ, nrokïemъndŭ Domnŭ ne вnŭ óre kare Паisie. Domnвlŭ îndatъ a trimisŭ oшtire asвnra lorŭ, kare ĭ-a bъtвtŭ шi ĭ-a rъsъшitŭ, вчizъndŭ kïarŭ ne Domnвlŭ lorŭ.

În intervalвlŭ aчesta Domnвlŭ, fiindŭ vъdвvŭ, a voitŭ sъ se însóre kв fiika вnвĭ omŭ inflвentŭ din Konstantinonole, a nвme Skarlatŭ Beĭlikчiвlŭ. Tatъ-seŭ, din Moldova, l'a noftitŭ sъ vie sъ fakъ nвnta la Tekвчĭ. Domnвlŭ s'a dвsŭ kв mare nomnъ шi s'aŭ serbatŭ kвnвniele de faцъ kв toцĭ Arxiereiĭ шi boeriĭ din Moldova шi цeara Mвnteneaskъ шi aŭ nrelвngitŭ veseliile maĭ mвlte zile; dвnъ kare s'a întorsŭ fiekare la ale sale.

Alessandrв Vodъ a terminatŭ de lвkrв шi mъnъstirea Radв Vodъ, ne kare înчenвse a o nrenoi tatъ-seŭ. În aчeastъ biserikъ a adвsŭ elŭ kornвlŭ tatъlвĭ seŭ, dвnъ чe a mвritŭ în domnia Moldóveĭ. În zilele lвĭ aŭ venitŭ fъrъ de veste o mвlцime de Tъtarĭ, kare nrъdъndŭ шi jefвindŭ цeara nъnъ în Oltŭ, s'aŭ întorsŭ, lвъndŭ kв eĭ шi o mвlцime de nrisonierĭ. Elŭ a domnitŭ шénte anĭ, шi mвrindŭ, fв înmormъntatŭ în mъnъstirea Radв Vodъ a tatъlвĭ seŭ din Bвkвreшtĭ.

De la elŭ se gъseskŭ xrisóve din aniĭ 7133, 7134, 7137 шi 7138.

Domnulu XLVI.

Leonŭ Vodă Tomşa.

Dвnъ stъrвinцele ómenilorŭ inflвinцĭ din Konstantinolo, în вrma morцeĭ lвĭ Alessandrв Vodъ, a kъnъtatŭ Domnia Leonŭ, fiĭвlŭ lвĭ Stefanŭ Vodъ Tomшa din Moldova. Aчesta a arвnkatŭ asвnra цereĭ maĭ mвlte dъrĭ, nentrв kare boeriĭ, fъrъ de niчĭ вnŭ resвltatŭ, se tъngвeaŭ la Пórtъ. Ne maĭ nвtъndŭ bieцiĭ lъkвitorĭ sъ întimnine aчъsta greвtate de dъrĭ, s'aŭ îmnrъшtieatŭ în jвdeцele de neste Oltŭ, fвgindŭ fie-kare înkotro nвtea. Iar Domnвlŭ, nrin Anrozĭ, silia ne boerĭ sъ nlъteaskъ denlinŭ dъrile fвgarilorŭ, în kъtŭ strъmbъtatea ajвnsese revoltъtóre. D. Chr. 1630. Dupe chronicele locale.

Atѕnчe ѕnѕlȣ din boerĭ 'anѕme Mateĭ, kѕ rangѕlȣ de Agъ, fiĭѕlȣ Vornikѕlѕĭ Danчĭѕ, koborъtorĭѕ din familia strъlѕчitъ a Bassarabilorȣ, din satѕlȣ Brъnkoveniĭ, jѕdeцѕlȣ Romanaцiĭ, пeste kare elȣ era kъrmѕitorĭѕ, ne maĭ пѕtъndȣ sѕferi atъtea abѕsѕrĭ ші ĭmпilъri, s'a rъdikatȣ ĭппreѕпъ kѕ Aslanȣ Vornikѕlȣ, Dorganȣ Sпatarĭѕlȣ, Barbѕ Пredeskѕ Пaxarnikѕlȣ, Mixaĭѕ Koцofanъ Sпъtarĭѕlȣ, Dimitrie Filiшanѕ Slѕgerĭѕlȣ, Mitrea Vistierĭѕlȣ ші alцĭ boerĭ, ші aȣ trekѕtȣ ĭn Transilvania пrin пlaĭѕlȣ Vѕlkanȣ. Domnѕlȣ Ardealѕlѕĭ George Rakoцi, Baroniĭ ші Nemeшiĭ, ĭ-aȣ пriimitȣ kѕ mare onóre ші le-aȣ datȣ osпilitatea чea maĭ kordialъ. Leonȣ Vodъ le-a skrisȣ de doъ ші de treĭ orĭ ka sъ se ĭntórkъ ші sъ se liniшteaskъ пe la kasele lorȣ, ĭnkredinцъndѕ-ĭ пrin jѕrъminte kъ nѕ va sѕпъra пe niminĭ ĭntrѕ nimika. Boeriĭ n'aȣ voitȣ sъ-lȣ kreazъ ші aȣ statȣ пe lokȣ. Leonȣ Vodъ a trimisȣ de a пatra órъ la eĭ пe Teofilȣ Eпiskoпѕlȣ Rimnikѕlѕĭ ші пe Vornikѕlȣ Xrizea, ka sъ-ĭ ĭndemne sъ se ĭntórkъ ĭn пatria lorȣ; dar strъrѕinцa aчeasta aȣ fostȣ ĭn deшertȣ. Emigraцiĭ, kъпъtъndȣ ѕnȣ korпȣ de oшtire Ȣngѕreaskъ de la Rakoцi, aȣ eшitȣ din Transilvania totȣ пe la пlaĭѕlȣ Vѕlkanѕ, ші s'aȣ koborъtȣ la Tъrgѕlȣ Jiĭѕlѕĭ. Akolo, adѕпъndȣ ші altъ oшtire de цearъ din treaпta Roшiorilorȣ, aȣ пѕrчesȣ sпre Bѕkѕreшtĭ, пѕindȣ avangarda sѕb Barbѕ Пredeskѕ Пaxarnikѕlȣ, ші Mixaĭѕ Koцofanъ. Leonȣ Vodъ, kѕmȣ s'a ĭnшtiinцatȣ de aчeasta, пe de o пarte a trimisȣ ka avangardъ ĭnaintea lorȣ пe Mixѕ Sпъtarĭѕlȣ kѕ o пarte de oшtire, ĭar, пe de alta шĭ-a trimisȣ Dómna kѕ tóte kokónele la Gĭѕrgĭѕ; dѕпъ aчeasta, kѕ oшtirile чe maĭ avea, a mersȣ пъпъ la satѕlȣ Пersiчeniĭ. Akolo, fъkъndȣ konsiliȣ generѕlȣ kѕ boeriĭ ші kѕ kaпiĭ oшtireĭ, maĭ ĭntъĭ a trekѕtȣ armata ĭn revistъ, aпoĭ a пlъtitȣ lefile tѕtѕrorȣ Dorobanцilorȣ, ші dѕпъ aчeasta s'a ĭntorsȣ earъшĭ la Bѕkѕreшtĭ, aшezъndѕ-шĭ tabъra din josȣ de Mъnъstirea Mixaĭѕ Vodъ.

Mixѕ Sпъtarĭѕlȣ, fъrъ a шti de miшkъrile lѕĭ Leonȣ Vodъ, s'a ĭntъlnitȣ kѕ avan-garda rebelilorȣ la satѕlȣ Ȣngѕreiĭ, ші stъndȣ la bъtae se ĭnvinse ші abĭa skъпъ kѕ fѕga. Dѕпъ aчeasta, viindȣ ші Aga Mateĭѕ kѕ чeĭ-l-alцĭ boerĭ sпre

Bъkъreшtĭ, s'aŭ lovitŭ kъ Leonŭ Vodъ чelŭ frikosŭ. Bъtъlia fŭ sъngerósъ, џinъ oпtŭ ore, шi se ъчiserъ mъlџĭ шi drintr'o пarte шi din alta; dar în fine viktoria rъmase în пartea lъĭ Leonŭ Vodъ. Dintre rebelĭ se пrinserъ viĭ Пreda Brъnkoveanъlŭ, ъnkiъlŭ lъĭ Aga Mateĭъ шi Radъ Logofъtъ, kare пe ъrmъ kъ dare de mъlџĭ banĭ шĭ-aŭ kъmпъratŭ libertatea шi viaџa. Adamŭ Banъlŭ шi Пreda Florikoĭъlŭ se tъearъ în mijlokъlŭ taberei; Пrenъшorŭ Armaшъlŭ fъ trasŭ пe џeaпъ; ĭar пatrъzeчĭ de Ŭngъrĭ din чeĭ пrinшĭ se trimiserъ la Konstantinoпole. Dъпъ aчeasta se fъkъ o grópъ mare lъngъ drъmŭ în kare se arъnkarъ korпъrile чelorŭ kъzъџĭ în bъtae, шi de asъпra se fъkъ o movilъ mare. Aga Mateĭъ, шi boeriĭ kъџĭ aŭ пъtъtŭ skъпa kъ rъmъшiџa oшtireĭ, s'a retrasŭ dinkolo de Oltŭ. Dar Leonŭ Vodъ, a trimisŭ dъпъ dъnшiĭ пe kъmnatъlŭ seŭ Banъlŭ Boъ шi Nedelkъ Boteanъ kъ oшtire. Aчeшtia, goпindъ-ĭ шi ajъngъndъ-ĭ la mъnъstirea Tismana, ъnde se înkiseserъ, s'aŭ lъпtatŭ treĭ zile, dar пeпъtъndŭ isпrъvi nimika, s'aŭ întorsŭ. Aga Mateĭъ, aъzindŭ kъ vine oшtire maĭ mъltъ asъпra lъĭ, a eшitŭ din Tismana шi s'a trasŭ în mъnџĭ; în fine, grъmъditŭ de oшtire sъb komъndъlŭ lъĭ Kъпitanŭ Gĭorma, a trekъtŭ earъшĭ în Transilvania.

În intervalъlŭ aчesta, aflъndъ-se gъbernatorĭъ marginilorŭ Dъnъreĭ Meeшetŭ Abaza Пaшa, шi aъzindŭ de чele întъшпlate în џearъ din kassa lъĭ Leonŭ Vodъ шi a Greчilorŭ, s'a întristatŭ fórte. Пentrъ aчeasta s'a xotъrъtŭ sъ statorniчeaskъ пe Aga Mateĭъ Domnŭ, ka пe ъnъlŭ чe-lŭ kъnoшtea de omŭ kaпabilŭ шi virtъosŭ. De aчeea пe de o пarte a raпortatŭ la îmпъrъџie desпre чele întъшпlate, ĭar пe de alta a trimisŭ пe пrotoĭereъlŭ din Silistra Ignatŭ în Transilvania kъtre Aga Mateĭ kъ skrisorĭ, ka sъ vie kъtŭ maĭ kъrъndŭ fъrъ de teamъ la dъnsъlŭ. Totŭ odatъ шi Leonŭ Vodъ a trimisŭ пe Mitroпolitъlŭ Grigorie, пe Ivaшkъ Vornikъ шi пe Grigori Komisъlŭ kъ skrisorĭ atъtŭ kъtre boerĭ пoftindъ-ĭ sъ vie шi пromiџъndъ-le amnistie шi favorĭ, kъtŭ, шi kъtre Rakoџi пoftindъ-lŭ sъ-ĭ îndemne a se întórчe în пatria lorŭ. Aga Mateĭъ шi kъџĭ-va din boerĭ nъ s'aŭ îndъпlekatŭ; ĭar Filiшanъ, Koџofanъ, Пredeksъ, Пetre Slъgerĭъlŭ, Barbъ de

la Поеana, ши Ionaшkъ de la Gaea, s'aŭ întorsŭ în цеarъ ши s'aŭ înkinatŭ Domnъlъï, karele ï-a înaintatŭ îndatъ în dregъtoriï. Dъпъ ачештia a venitŭ ши Aslanŭ Vornikъlŭ, пе kare Leonŭ Vodъ l'a fъkъtŭ Banŭ la Kraïova.

În intervalъlŭ ачesta пriimindŭ ши Пórta рапortъlŭ lъï Abaza Паша, a destitъatŭ пе Leonŭ Vodъ ши l'a adъsŭ la Konstantinопole пrin ъпŭ Kaпъgiŭ îmпъrъteskŭ, rъndъindŭ Domnŭ пе Radъ Vodъ fiïъlŭ lъï Alessandrъ Iliешŭ karele e-ra atъnче Domnŭ în Moldova. Dar boeriï din цеara aŭ skrisŭ îndatъ lъï Aga Mateïъ ka sъ grъbeaskъ a veni fъrъ întъr-ziere. Ачesta îndatъ шï-a lъatŭ zioa bъпъ de la Rakoцi, karele a orъпdъitŭ sъ-lŭ пetreakъ kъ onorï ши kъ помпъ пъпъ la marginile цereï, arъtъndъ-ï пrin ачеasta rekъno-штinцъ пentrъ serviцъrile че-ï fъkъse kъndŭ veniserъ Nem-цiï asъпra lъï Tokaï. Kъmŭ a ajъnsŭ Aga Mateïъ la Roma-naцï, s'aŭ adъnatŭ înпrejъrъlŭ seŭ toцï boeriï ши oштirea ши, fъkъndŭ Adъnare generalъ, aŭ xotъrъtŭ într'ъпŭ kъvъпtŭ sъ пъ пriimeaskъ пе Radъ Vodъ; kъчï aŭ jъdekatŭ kъ Radъ Vodъ, lъъndŭ domnia kъ dare de banï, пi adъkъndŭ earъшï mъlцime de Grечï пе lъngъ elŭ, va adъче earъшï цеara în datoriï ши în nevoï. Аша darъ пrokïemъndŭ Domnŭ пе A-ga Mateïъ, ши lъъndъ-lŭ fъrъ de voe, l'aŭ dъsŭ la Nikопole la Meemetŭ Abaza Паша. Ачesta, пriimindъ-lŭ kъ mare onóre ши kъ Meterxané, saŭ mъzikъ domneaskъ, l'a îmbrъkatŭ kъ blanъ domneaskъ ши l'a felічitatŭ de Domnŭ. Апoï lъъndŭ anafora din пartea boerilorŭ kъ черere de a se înkъviinцa alegerea, ши trimiцъndъ'o la Konstantinопole kъ skrisorï din пartea sa, a trimisŭ пе Mateï Vodъ la tronъlŭ seŭ în Bъkъ-reштï kъ o пъmerósъ oштire Тъrчeaskъ sпre ajъtorïъ.

De la Leonŭ Vodъ essistъ doъ xrisóve kъ data din a-niï 7139 ши 7140.

DOMNULU XLVII.

Mateĭu Vodă Bassarabŭ.

Aчesta era bъrbatŭ плinŭ de esпeriiнцъ, înцelenчiune ши кuragiu; пe lъngъ aчeste era dreптŭ, miserikordiosŭ, пietosŭ, ши dotatŭ кu multe alte virtuцĭ чiviчe ши morale. D. Chr. 1633. Din diverse chronice loc. şi altele

Kъцĭ-va din boerĭ, пreкumŭ Nikolae Vistieriulŭ, Dimitrie Dudesкu, Пaпa Logofъtulŭ de la Greчĭ, Mixu Sпъtariulŭ, Katargiu Stolnikulŭ, Vasilaki Aga ши alцiĭ, auzindŭ къ la Nikoпole se пrokiema Domnŭ Aga Mateiu, s'aŭ dusŭ la Moldova пentru ka sъ se întórкъ кu Radu Vodъ чe venea de la Kontstantinoпole. Radu Vodъ, auzindŭ de чele întъmпlate în цearъ пe drumŭ, a treкutŭ Dunъrea la Obluчiцa ши s'a unitŭ кu пartisaniĭ seĭ, kariĭ adunaserъ кътъva oшtire пъĭmitъ la Slamŭ-Rъmnikŭ. Mateĭ Vodъ, auzindŭ desпre aчeste, a trimisŭ unŭ korпŭ de oшtire la Buzъŭ кu Mixaiu Koцofanъ ши Radu Dademŭ. Boeriĭ, кu Radu Vodъ, atunчe s'aŭ retrasŭ la Movilъ, în marginea Siretiuluĭ. De akolo doĭ boerĭ, skimbъndu-se în xaĭne пróste, s'aŭ dusŭ în tabъra slujitorilorŭ Munteni ши s'aŭ чerkatŭ a-ĭ îndemna sъ deserteze de la Mateiu Vodъ. Slujitoriĭ, deпarte de a le da askultare, ĭ-aŭ пrinsŭ ши ĭ-aŭ adusŭ la Mateiu Vodъ. Aчesta ĭ-a liberatŭ ши ĭ-a trimisŭ îndъrъtŭ sъ sпue kamarazilorŭ ka sъ se întórкъ în цearъ, пromiцъndŭ къ nu le faчe niчĭ o suпъrare. Dar Radu Vodъ ши кu boeriĭ emigraцĭ, къпъtъndŭ ajutoriu de oшtire de la Domnulŭ Moldoveĭ, ши de la Tъtariĭ din Bugeakŭ, kari eraŭ sub komъndulŭ luĭ Skiemnŭ Agasi, a intratŭ în цearъ, пurtъndŭ înainte Tuiurĭ ши steme turчeшtĭ, ши aпuкъndŭ drumulŭ кътre Bukureшtĭ пrъda ши jefuia neferiчita цearъ кu чea maĭ mare kruzime ши neomenie.

Mateiu Vodъ a adunatŭ ши elŭ oшtirea sa, ши îmпъrцindu-o în doъ korпurĭ, пe unulŭ l'a aшezatŭ în marginea Bukureшtilorŭ desпre Dudeшtĭ, ши пe чea-l-altъ în kare se afla elŭ însuшĭ кu boeriĭ seĭ, lъngъ пodulŭ Obileшtilorŭ la Kolintina, din josŭ de mъnъstirea Vornikuluĭ Danŭ. Aшa da-

rъ, la 25 Oktombre în anѕlѕ̆ 1633, întъlnindѕ-se avan-gardele îmbelorѕ̆ пъrдĭ din josѕ̆ de monastirea Шѕmbѕita, шi înkъerъndѕ-se în lѕптъ kѕ mare înverшѕnare, se învinse aчeea a lѕĭ Radѕ Vodъ шi se retrase kѕ marĭ пerderĭ. A-doa zi de dimineaцъ, oшtirile îmbilorѕ̆ Domnĭ se пѕserъ în rъndѕealъ de bъtae: Mateĭ Vodъ a aшezatѕ̆ în dreaпta пe Tѕdosi Sпъtarĭѕlѕ̆ fiĭѕlѕ̆ lѕĭ Lѕпѕ Пaxarnikѕ kѕ пѕterea kavaleriei, komпѕsъ de korпѕlѕ̆ Kъlъraшilorѕ̆, alѕ̆ Skѕtelniчilorѕ̆, шi alѕ̆ Sъrъдeilorѕ̆; în stъnga a пѕsѕ̆ пe Ivaшkѕ Vornikѕlѕ̆ шi пe Bъleanѕ, kѕ korпѕlѕ̆ Kъlъreдilorѕ̆ Roшiorĭ шi kѕ ѕnѕ̆ korпѕ̆ tѕrчeskѕ̆ sѕb komъndѕlѕ̆ ѕnѕĭ Agъ, alѕ̆ lorѕ̆; ĭar în mizlokѕ̆ sta tótъ пѕterea пedestrъ, în kare se afla ѕnѕ̆ kolonelѕ̆ alѕ̆ lѕĭ Abaza Пaшa kѕ Tѕrчĭ, Пaxarnikѕlѕ̆ Пredeskѕ kѕ Dorobanдĭ, Aga Oпrea kѕ Tъlniĭ шi Kъzaчiĭ, saѕ̆ Пedestraшiĭ, шi kѕ Kъпitanѕ̆ Lѕпѕ kѕ Seĭmeniĭ шi Vъпъtoriĭ; în dosѕlѕ̆ aчestora aпoĭ, s'aѕ̆ aшezatѕ̆ шi arierѕ̆-garde, îmпъrдite în diverse korпѕrĭ [1]. Iar stindardѕlѕ̆, kare sta înaintea oшtireĭ, avea zѕgrъvitѕ̆ пe Arxangelѕlѕ̆ Mixailѕ̆ kѕ sabia gólъ întinsъ. Radѕ Vodъ aseшine în dreaпta a пѕsѕ̆ пe Tъtarĭ sѕb komъndѕlѕ̆ a doĭ Mъrzaчĭ [2]; în stъnga kъlъrimea Moldoveĭ sѕb komъndѕlѕ̆ Xatmanѕlѕĭ Moldovenilorѕ̆ шi a doĭ boerĭ Mѕntenĭ, Mixѕ Sпъtarĭѕlѕ̆ шi Xrizea Vornikѕlѕ̆; ĭar în mijlokѕ̆ tótъ infanteria Moldovenilorѕ̆ Seimenĭ, шi a Slѕjitorilorѕ̆ kѕ kъпitaniĭ lorѕ̆, sѕb komъndѕlѕ̆ boerilorѕ̆ Mѕntenĭ, Dimitrie Vistierĭѕlѕ̆ Dѕdeskѕ, Nikolae Vornikѕlѕ̆, Пaпa Logofъtѕ, Aga Vasilaki шi Katargiѕ Stolnikѕlѕ̆. Iar în frѕnte sta stindardѕlѕ̆ împъrъteskѕ̆ шi Tѕĭѕrile kѕ Skiemп-Agasi.

Astfelĭѕ aшezъndѕ-se oшtirile amъndoъ пe kъmпѕlѕ̆ Dѕdeшtilorѕ̆, Domniĭ aѕ̆ datѕ̆ semnalѕlѕ̆ de bъtae. Atѕпчe s'aѕ̆ repezitѕ̆ Tъtariĭ kѕ marĭ strigъte asѕпra Roшiorilorѕ̆ шi a Tѕrчilorѕ̆. Roшiorii, despъrдindѕ-se în doъ, aѕ̆ пѕsѕ̆ пe Tъtarĭ la mijlokѕ̆ шi ĭ-aѕ̆ lѕatѕ̆ între doъ fokѕrĭ. Dar kъlъrimea Moldovenilorѕ̆, sosindѕ̆ în ajѕtorĭѕlѕ̆ Tъtarilorѕ̆, шi aчeea

1 Desпre korпѕrile aчeste de oшtire, vezĭ în tomѕlѕ̆ alѕ̆ II deskrierea чe se faчe пentrѕ organisarea lorѕ̆.

2 Mъrzaчĭ se пѕmea boeriĭ Tъtarilorѕ̆ kari eraѕ̆ koborъtorĭ din familia Xѕnilorѕ̆.

a Kъlъraшilorȣ. în ajȣtorīȣlȣ Roшiorilorȣ, s'a fъkȣtȣ o amestekъtȣrъ înfrikoшatъ шi nedeskrinтibilъ. Asemine oшtirile nedestre, viindȣ nentȣ la nentȣ, kȣ atъta mъnie шi înverшȣnare se lȣntaȣ, în kъtȣ orī чe komъndȣ de retragere saȣ înчetare, ar fi fostȣ kȣ neпȣtinцъ de a fi askȣltatȣ. Era întrȣ adevъrȣ ȣnȣ sпektatolȣ straniȣ sъ vazъ чineva ȣnȣ resbelȣ чivilȣ între Mȣntenī шi Moldovenī, între Romъnī de aчeeaшī familie, nrekȣmȣ шi între Tȣrчī шi Tъtarī, kondȣsȣ de o ambiцiȣne шi ȣnȣ entȣsiasmȣ fъrъ esseшnlȣ. Пe kъndȣ ȣnȣ kornȣ de oшtire înkȣnjȣra ne altȣlȣ, karele de o datъ era îъkȣnjȣratȣ de kъtre altȣlȣ, se vedeaȣ kīar Domnīī alergъndȣ kȣ neobosire în tóte nъrцile шi lȣъndȣ narte în lȣntъ kīar în чentrȣlȣ bъtъlieī, în nerikolȣlȣ чelȣ maī mare. Tъtariī, kȣ renezile lorȣ atakȣrī, aȣ fъkȣtȣ mȣltъ strikъчīȣne Roшiorilorȣ шi Tȣrчilorȣ; dar шi aчeшtia, ajȣtaцī de Kъlъraшī шi alцiī, шī-aȣ resbȣnatȣ maī kȣ aчeeaшī mъsȣrъ. Oшtirea Romъneaskъ earъшī de чinчī orī a întorsȣ dosȣlȣ, neпȣtъndȣ sȣferi nornirile Moldovenilorȣ, шi de чinчī orī earъшī s'a întorsȣ la bъtae. În fine, dȣnъ o bъtae neîntrerȣntъ de onтȣ óre, de dimineaцъ шi nъnъ în searъ, învingerea s'a nronȣnцatȣ în nartea lȣī Mateī Vodъ. Mȣnteniī, vъzъndȣ-se învingъtorī, de шi obosiцī fórte, gonirъ kīar în seara aчeea ne Tъtarī шi Moldovenī nъnъ la Stefъneшtī. Radȣ-Vodъ, nlinȣ de sпaīmъ, шi fȣgîndȣ kȣ kanȣlȣ golȣ, abīa a skъnatȣ kȣ īȣцeala kalȣlȣī seȣ la Afȣmaцī; de akolo, kȣ nȣцine rъmъшiцe din oшtirea Moldoveneaskъ шi Tъtъraskъ, a trekȣtȣ în Moldova. Dȣnъ dъnsȣlȣ s'aȣ dȣsȣ шi boeriī rebelī, din kari Nikolae Vistierīȣlȣ шi Пana Logofъtȣlȣ aȣ rъmasȣ morцī ne kъmnȣlȣ rъsboīȣlȣī. Mateīъ Vodъ însъ nrinzъndȣ ne kъцī va din eī, ī-a trimisȣ ne la kasele lorȣ, fъrъ sъ le fakъ niчī o sȣnъrare; asemine ne Skīemn-Agasi kȣ stindardȣlȣ îшnъrъteskȣ l'a adȣsȣ kȣ kȣviinцъ în Bȣkȣreшtī. În aчeastъ bъtъlie aȣ kъzȣtȣ чeī doī Mъrzaчī Tъtъreшtī, maī mȣlцī kъnitanī însemnaцī Moldovenī шi Mȣntenī, шi aȣ rъmasȣ din îmbe nъrцile ne kъmnȣlȣ bъtъlieī neste чinчī miī de kadavre; īar rъniцī, din чeī maī însemnaцī, aȣ fostȣ Ivaшkȣ Vornikȣ, Пredeskȣ Пaxarnikȣlȣ шi Bъleanȣlȣ.

Dsпъ ačeasta, viindŏ Mateĭ Vodъ în Bskşrешtĭ, a fъkstŏ rsgъčĭsnĭ de mslцsmitъ lsĭ Dsmnezeŏ пentrs învingerea strъlsčitъ če a reпsrtatŏ. Atsnče a sositŏ шi de la Пórtъ snŏ Imbroxorŏ împъrъteskŏ, ansme Solimanŏ Aga, karele ĭ-a adssŏ firmanŏ шi stemele de domnie, dsпъ mijločirea lsĭ Abaza-Пaшa. Dar Mateĭ-Vodъ, înkinsinds-шĭ kъ Alessandrs Vodъ din Moldova, ks fiĭslŏ seŏ Rads, ks boeriĭ fsgarĭ шi ks Grečiĭ, vorŏ srma a-ĭ fače intrigĭ шi пîrĭ la Пórtъ, a gъsitŏ ks kale sъ se dskъ în пersónъ la Konstantinoпole. Dečĭ, lъsъndŏ la tronŏ пe Dómna lsĭ Elena, a lsatŏ ks sine пe Imbroxorslŏ împъrъteskŏ, пe Mitroпolitslŏ Grigorie, пe Teofilŏ Eпiskoпslŏ Rîmnikslsĭ ks maĭ mslцĭ пreoцĭ, boerĭ шi kъпitanĭ de Kъlъraшĭ, Roшiorĭ шi Dorobanцĭ; ks ačeшtia, trekъndŏ пe la Silistra пe la Abasa-Пaшa, s'a dssŏ la Konstantinoпole, snde sosindŏ a trasŏ la пalatslŏ пroпriŏ alŏ цereĭ Romъneшtĭ nşmitŏ Vlax-Seraĭ. Пeste treĭ zile s'a înfъцiшatŏ la marele Vizirŏ, karele l'a пrimitŏ ks onóre, шi îmbrъkъnds-lŏ ks Kaftanŏ, l'a trimisŏ la kasa sa. Atsnče aŏ sositŏ шi boeriĭ emigraцĭ de la Moldoʌa, înпresnъ ks kъцĭva boerĭ Moldovenĭ, adskъndŏ kъtrъ Пórtъ skrisorĭ de rekomъndъčĭsne de la Alesandrs-Vodъ. Ačeшtia, snindu-se шi ks boesiĭ Grečĭ din Konstantinoпole, aŏ datŏ пlъngere la împъratslŏ assпra lsĭ Mateĭ Vodъ, arsъkъndŏ assпra lsĭ o mslцime de înkriminъrĭ. Împъratslŏ a ordonatŏ sъ se jsdeče in пersónъ ks Domnslŏ la Divanslŏ împъrъteskŏ înaintea Vizirslsĭ. Astfelĭs srmъnds-se, Mateĭ-Vodъ s'a jsstifikatŏ înaintea Divanslsĭ, ĭar akssatoriĭ lsĭ aŏ eшitŏ ks rsшine.

Dsпъ ačeasta, Mitroпolitslŏ Grigori ks Eпiskoпslŏ Rîmnikslsĭ шi ks boeriĭ Romъnĭ, aŏ fъkstŏ пlъngere kъtrъ Ssltanslŏ în kontra boerilorŏ Grečĭ, zikъndŏ kъ eĭ aŏ пrъпъditŏ цeara ks strъmbъtъцile, ks korsпцisnea шi ks intrigile lorŏ. Atsče Ssltanslŏ a întъritŏ din noŏ domnia lsĭ Mateĭ Vodъ, шi пoftinds-lŏ sъ i se înkine în пersónъ, l'a onoratŏ ks semnele domneшtĭ dsпъ datinъ, ĭar пe boeriĭ seĭ ĭ-a îmbrъkatŏ пe toцĭ ks kaftane шi astfelĭs ĭ-a trimisŏ a

kasъ kѕ o nomnъ kare nѕ s'a maĭ fъkѕtѕ altѕĭ Domnѕ [1]. Atѕnчĭ Moldoveniĭ шi Greчiĭ boerĭ s'aѕ fъkѕtѕ nevъzѕцĭ de frikъ шi de rѕшine; ĭar boeriĭ Mѕntenĭ, viindѕ kѕ toцiĭ la Domnѕ, aѕ kъzѕtѕ la niчĭórele lѕĭ, чerъndѕ'ĭ ertare. Domnѕlѕ, kѕ generositatea sa чea fireaskъ ĭĭ ertъ шi ĭĭ trimise îndatъ înnreѕnъ kѕ Arxiereiĭ шi kѕ чeĭ-l-alцъ boerĭ în цearъ. Neste treĭ-zeчĭ de zile, ne la 1 marte 1634 a venitѕ шi Mateĭ Vodъ. O mѕlцime de nonorѕ, шi toцĭ boeriĭ, aѕ eшitѕ întrѕ întimninarea sa la malѕlѕ Dѕnъriĭ; шi drentѕ semnѕ de bѕkѕrie шi feriчire, nonorѕlѕ îшĭ desbrъka xaĭnele шi le aшternea la nъmъntѕ, de a venitѕ Domnѕlѕ nreste ele nъnъ în Bѕkѕreшtĭ kъlare.

Nѕ tъrziѕ Sѕltanѕ Mѕradѕ IV, deklarъndѕ resbelѕ Noloniеĭ, a ordonatѕ lѕĭ Mateĭѕ Vodъ шi lѕĭ Moise Vodъ din Moldova ka sъ ĭa narte în esnediцiѕne, înnreѕnъ kѕ Abaza-Naшa шi kѕ Tъtariĭ de la Bѕgeakѕ. Aчeste nѕterĭ întrѕnite, trekъndѕ Nistrѕlѕ, aѕ înчenѕtѕ sъ batъ чetatea Kameniцeĭ; dar înainte de a o lѕa, s'a rъsnъnditѕ o шtire minчinósъ kъ vine mѕlцime de óste kъzъчeaskъ asѕnra lorѕ, dѕnъ kare, însnъĭmъntъndѕ-se Abaza-Naшa, s'a retrasѕ înnreѕnъ kѕ Domniĭ Romъnĭ. Dar kъzъndѕ bъnѕeala asѕnra lѕĭ Moise Vodъ kъ шtirea aчea minчiѕnósъ ar fi fostѕ o stratagemъ trъdъtóre din nartea sa, Nórta l'a destitѕatѕ шi a rъnpѕitѕ în lokѕ-ĭ ne Vasile Vodъ. Aчesta, kѕmѕ a sositѕ în Moldova, krezъndѕ kъ va nѕtea nѕne ne fiĭѕlѕ seѕ Domnѕ în цeara Mѕnteneaskъ, a gъsitѕ nretestѕ шi a nlekatѕ kѕ oшtire asѕnra lѕĭ Mateĭ Vodъ. Kъnъtъndѕ шtire kъ aѕ ajѕnsѕ

1 De atѕnчe s'a fъkѕtѕ datina ka sъ îmbraчe la Nórtъ ne 12 boerĭ kѕ kaftane la fiekare domnie noѕъ: шi fiindѕ kъ boeriĭ lѕĭ Mateĭѕ Vodъ eraѕ kъnitanĭ de oшtire, din kare чelѕ întъĭѕ era kъnitanѕ de Dorobanцĭ, de aчeea ne чeĭ întъĭ boerĭ aĭ domnieĭ Nórta ĭĭ nѕmeшte boerĭ de Dorobъnцie.

De atѕnчe s'a nernetѕatѕ шi datina kъ, kъndѕ este sъ se înfъцiшeze Domnѕlѕ la Sѕltanѕlѕ, în zioa aчeea de dimineaцъ se dѕчe la nalatѕlѕ înnъrъteskѕ kѕ boeriĭ шi gѕstъ din kazanѕlѕ kѕ чiorbъ a Ieniчerilorѕ, lѕkrѕ чe înseamneazъ kъ se înskrie în nѕmъrѕlѕ lorѕ ka komъndantѕ alѕ oшtirilorѕ. Dѕnъ aчeasta se faчe чeremonia înfъцiшъreĭ, nrekѕmѕ se va arъta nre largѕ în tomѕlѕ alѕ III-lea.

пънъ în jsdeцslš Bszъslsĭ, Mateĭ Vodъ ns пerde timпš ші пleakъ asспra lsĭ ks tótъ оштirea че avea ші ks o чeatъ de Sпgsrĭ, kare-ĭ trimesese Rakoци în ajstoris. Vasile Vodъ, vъzъndš пsterile lsĭ Mateĭ, ші пebizsindя-se a se mъssra ks elš, s'a întsrnatš îndъrъпtš ks mare rsшine, alsпgatš пъпъ la Пstпa. Dsпъ ачésta, de akolo a datš drsmslš Sпgsrilorš, kariĭ a trekstš în Ardealš пrin Trotsшĭ, пrъdъndš tóte loksrile пrin kare s'aš streksratš, dar Mateĭ-Vodъ s'a întorsš la Tъrgoviштea.

Vasile-Vodъ ші de a doa órъ a intratš în цeara Msnteneaskъ ks Tъtarĭ ші Moldoveпĭ; dar Mateĭ-Vodъ, ks ĭsцeala lsĭ чea natsralъ eшinds-ĭ înainte la satslš Nenimorš пe lъngъ Iélomiцъ, ші lovinds-lš ks fsrie, ĭ-a sfъrъmatš maĭ tótъ оштirea, în kъtš Vasile Vodъ abia a skъпatš ks kъцĭva ómenĭ la Brъila. Dar dsпъ ачeasta, пsindsse la mijlokš пiшte amiчĭ, s'aš împъkatš Domniĭ; ші în memoria ачesteĭ împъчĭsirĭ, Mateĭs Vodъ a fъkstš la Tъrgoviштea, ks keltselele lsĭ Vasile Vodъ o biserikъ kare esistъ ші пъпъ astъzĭ, пsmitъ Stelea, în kare se vede marka Moldoveĭ; ĭar Vasile Vodъ a fъkstš asemine în Moldova ks keltseala lsĭ Mateĭs Vodъ, mъпъstirea Soveja.

Пачea întъritъ între ачeштĭ doĭ Domnĭ a începstš a fi rъš vъzstъ de Пórtъ; maĭ alesš noroksls lsĭ Mateĭs Vodъ. în bъtъliĭ, ĭĭ înssfla marĭ îngrijirĭ. Aшa darъ, пlъпsindš sfъrъmarea пsterilorš lsĭ, Пórta a ordonatš în asksпsš tъпъrslsĭ Sinan-Пaшa de la Isakчea ka sъ intre ks оштire ші sъ loveaskъ пe Mateĭ Bodъ. Sinan-Пaшa intrъ fъrъ de vesste, ші aпroniindsse de Bsksreштĭ, шĭ-a despъrцitš оштirea în doъ tabere, aшezъndš пe sпa deassпra Kotroчenilorš, ші пe чea-l-altъ din josš de Vъkъreштĭ la Vitanĭ. Mateĭs Vodъ, adsпъndsшĭ оштirea ks ĭsцealъ la Bsksreштĭ ші înarmъndš пoпorslš, a înksnjsratš ka ks sпš пъrete totš oraшslš; dar în aшa пosiцisne, s'a mъrginitš a se цinea în defensivъ ші a observa zi ші nónte miшkъrile lsĭ Sinan-Пaшa Ачesta, krezъndš nóte kъ пsterile sale ns sъntš îndestslъtóre, s'a temstš a lsa ofensiva; чi a trimisš respsnsš în sekretš lsĭ Mateĭs Vodъ kъ elš a venitš dsпъ îndemnsrile lsĭ Vasile

Vodъ, dar kъ, kвnoskъndŭ nedreptatea, se întórчe fъrъ a-ĭ faчe niчĭ o strikъчĭвne. Sinan-Паша, în adevъrŭ, приmindŭ darвrĭ de la Mateĭв Vodъ, a trekвtŭ îndъrъпtŭ пeste Dвпъre. Пórta, dвпъ aчeasta, a întrebвinцatŭ în sekretŭ o altъ strategemъ: a ordonatŭ lвĭ Sinan-Паша sъ adвne oштirĭ шi sъ stea la Oblвчiцa, пe de altъ пarte a skrisŭ atъtŭ lвĭ Mateĭв Vodъ kъtŭ шi lвĭ Vasile Vodъ ka sъ vie kв oштirile lorŭ la Akermanŭ, saŭ чetatea Albъ, шi sъ stea akolo пъпъ la alŭ doilea ordinŭ. Mateĭв Vodъ atвпчe, bъпвindŭ kъ întrв adevъrŭ trebвe sъ fie vre вnŭ пlanŭ askвпsŭ din пartea lвĭ Vasile Vodъ, шi temъndв-se ka nв kвmva sъ vie între doъ fokвrĭ, a refвzatŭ de a eшi din цearъ, шi a trimisŭ la Пórtъ jвstifikъrile sale. Totŭ odatъ, sпre a-шĭ resbвna пe Vasile Vodъ, s'a пвsŭ în alianцъ kв Georgi Rakoцi, kв karele se afla în relaцiвnĭ intime, шi s'a înцelesŭ ka sъ-lŭ dea josŭ din tronŭ. Пentrв aчeasta s'aŭ adresatŭ kъtrъ вnŭ boerĭв din Moldova, a nвme Logofъtвlŭ George de la Bъkъчĭвnĭ, шi пroпвindв-ĭ domnia, l'aŭ îndemnatŭ sъ ĭa пarte în komпlotŭ. Dвпъ aчeasta, oштirile Domnilorŭ aliaцĭ, intrъndŭ fъrъ de veste în цearъ шi avъndŭ în kaпвlŭ lorŭ пe nвmitвlŭ boerĭв, karele se шi пrokĭemase Domnŭ, aŭ kъlkatŭ kaпitala Iaшiĭ. Dar Vasile Vodъ, de maĭ nainte gъsindŭ timпŭ a-шĭ rъdika kasa шi a se retrage la ginerele seŭ Timвшŭ, fiĭвlŭ lвĭ Xmelniski Xatmanвlŭ Kazaчilorŭ, lъsъndвшĭ akolo Dómna kв koпiiĭ, s'a întorsŭ îndatъ kв ginerele seŭ шi kв mвlцime de Kazaчĭ, шi dъndŭ resboĭв lвĭ George Stefanŭ Vodъ ĭlŭ goni din цearъ шi-шĭ lвъ earъшĭ tronвlŭ. George Stefanŭ Vodъ atвпчe se retrase în Transilvania, ĭar oштirea Mвnteneaskъ se întórse în цearъ.

Vasile Vodъ, dвпъ aчeasta, a voitŭ a-шĭ rъsbвna пe Mateĭв Vodъ, пentrв kare a шi intratŭ în цeara Mвnteneaskъ kв oштirea чe o avea шi kв ginerele seŭ Timвшŭ. Mateĭв Vodъ a trimisŭ înaintea lвĭ пe Deĭkв Sпъtariвlŭ kв вnŭ korпŭ de kavalerie, karele, bъtъndвse la Fokmanĭ, fв învinsŭ шi rъsiпitŭ. Dвпъ aчeasta a maĭ trimisŭ вnŭ korпŭ de Seĭmenĭ пedestri kв tвпвrĭ шi xaĭdвчĭ kъlъrĭ, kari earъшĭ fвrъ învinшĭ la Шoпlea пe Teleajъnŭ. Atвпчe Mateĭ Vodъ

se skȣlъ însȣшĭ ka toцĭ boeriĭ шi oшtirea kare-ĭ maĭ rъmъ-sese шi eшi în kalea lȣĭ Vasile Vodъ la satȣlȣ̆ Finta, пe aпa Ialomiцeĭ, ȣnde se întъri kȣ шanцȣrĭ шi kȣ alte întъrirĭ de a-пъrare. Aшezъndȣ-шĭ tabъra, a kĭematȣ̆ пe boeriĭ шi пe kъпi-taniĭ de oшtire шi le-a zisȣ̆: „O braviĭ шi vitejiĭ meĭ ostaшĭ! „rȣgaцĭ пe Dȣmnezeȣ̆ sъ vъ întъreaskъ în bъtъlia aчeasta, ka „în atъte altele de maĭ nainte. Пregъtiцi-vъ, kъчĭ eaka dȣш-„manȣlȣ̆ vine. Vъ rogȣ̆ însъ sъ nȣ kare kȣmva din voĭ sъ se „afle kȣ xotъrъre шi kȣ kȣgetȣ̆ îndoitȣ̆; чi toцĭ într'o kre-„dinцъ, într'ȣnȣ̆ kȣgetȣ̆, într'o xotъrîre, într'o singȣrъ dra-„goste kъtrъ Iisȣsȣ̆ Dȣmnezeȣlȣ̆ nostrȣ, kъtrъ цeara чea mȣltȣ̆ „ĭȣbitъ шi kъtrъ mine Domnȣlȣ̆ vostrȣ, sъ staцĭ kȣ armele „în mъnĭ înaintea dȣшmanilorȣ̆ kȣ statorniчie шi kȣ kȣra-„giȣ, пrekȣmȣ̆ adeseorĭ aцĭ statȣ̆ шi voĭ, шi пъrinцiĭ vostri. „Lȣaцĭ seama ka sъ nȣ înmormъntaцĭ пe пъmъntȣlȣ̆ aчeasta „faĭma чea strъlȣчitъ a nȣmelȣĭ vostrȣ, kъчĭ atȣnчe kȣ nimi-„ka nȣ vъ veцĭ folosi.“ Aчeste zikъndȣ̆, a datȣ̆ fokȣ̆ ȣnȣĭ tȣnȣ̆ ka semnȣ̆ de bъtae, fiindȣ̆ kъ în momentȣlȣ̆ aчela se vedea aпroпiindȣ-se Vasile Vodъ kȣ ginerele seȣ̆ шi kȣ o-шtirea, kare se sokotea de doъzeчĭ de miĭ de ómenĭ, пe kъndȣ̆ aчea Mȣnteneaskъ abĭa nȣmъra oпtȣ̆ miĭ.

Aшezъndȣ-se îmbele oшtirĭ în linie de bъtae, a înчe-пȣtȣ̆ bъtъlia пrin fokȣlȣ̆ tȣnȣrilorȣ̆ шi a пȣшtilorȣ̆, kȣ ma-re iȣцealъ din amъndoъ пъrцie. Dintr'ȣnȣ̆ kaпъtȣ̆ alȣ̆ ta-bereĭ lȣĭ Mateĭȣ, rȣmпъndȣse ȣnȣ̆ kornȣ̆ de oшtire, a trekȣtȣ̆ Ialomiцa шi a fȣgitȣ̆. Atȣnчe Mateĭ Vodъ, vъzъndȣ̆ kъ o-шtirea sa s'a înfrikoшatȣ̆ шi s'a îmпȣцinatȣ̆, s'a îngrijitȣ̆ ka nȣ kȣmva sъ fie învinsȣ̆, шi a înчeпȣtȣ̆ sъ alerge пrin tóte шirȣrile îmbъrbъtъndȣ-le шi zikъndȣ̆: „Braviĭ meĭ ostaшĭ! „fiцĭ kȣ inimъ, kъчĭ vъzȣ̆ kъ darȣlȣ̆ lȣĭ Dȣmnezeȣ̆ este dea-„sȣпra nóstrъ. Amȣ̆ statornikъ kredinцъ kъ o sъ învingemȣ̆ „în kȣrъndȣ̆, шi o sъ gonimȣ̆ пe dȣшmanȣ̆ kȣ rȣшine.“ Kȣvintele Domnȣlȣĭ aȣ̆ însȣfleцitȣ̆ inimile tȣtȣrora: Ro-mъniĭ dȣпъ aчeasta aȣ̆ înчeпȣtȣ̆ a faчe atakȣrĭ înfrikoшa-te; dȣпъ чe-шĭ slobozиaȣ̆ armele чele de fokȣ̆, îшĭ sko-teaȣ̆ sъbiile, se arȣnkaȣ̆ asȣпra dȣшmanilorȣ̆, шi se bъteaȣ̆ пeптȣ̆ la пeптȣ̆. Maĭ kȣ seamъ boeriĭ чeĭ maĭ marĭ kȣ fiiĭ

lorŭ чeĭ de alŭ doilea [1] шi kѕ trentele servitorilorŭ шi ale sѕnѕшilorŭ lorŭ [2], arѕnkъndѕ-se kѕ entѕsiasmŭ în чentrѕlŭ dѕшmanilorŭ, îĭ tъeaŭ kѕ sъbiile góle шi-ĭ goneaŭ în tóte пъrцile. Atѕnчe шi Mateiѕ Vodъ, vîrъndѕ-se în desimea чea maĭ mare a bъtъlieĭ, a kъпъtatŭ o пlagъ la genѕnkiѕlŭ пiчiorѕlѕĭ dreптŭ de la o lovire de пѕшkъ; dar kѕ tóte bъtrъneцele sale, пѕ s'a înfrikoшatŭ, чi a ѕrmatŭ a se bate kѕ însѕfleцire tinereaskъ шi kѕ o bravѕrъ neasemъпatъ. Lѕпta se înчeпѕse de dimineaцъ, шi пъпъ la поѕъ óre [3] înkъ пѕ se xotъrîse viktoria. Atѕnчe ѕпŭ evenimentŭ neaшteпtatŭ a assigѕratŭ învingerea în пartea Mѕntenilorŭ. Пe kъndŭ bъtaea se afla în ferbinцeala чea maĭ mare, s'a rъdikatŭ de odatъ desпre aпѕsŭ ѕпŭ norŭ negrѕ шi desŭ kѕ o fѕrtѕпъ înfrikoшatъ, kare, adѕkъndŭ ѕпŭ пrafŭ teribilŭ, a silitŭ пe îmbele пъrцĭ sъ se retragъ шi sъ se desпarцъ, fiindŭ kъ пѕ se maĭ vedea omŭ kѕ omŭ. Dѕпъ aчeasta norѕlŭ, viindŭ пeste oшtirea Moldo-kъzъчeaskъ, a înчeпѕtŭ a se rѕmпe шi, dѕпъ o grindinъ deasъ шi grósъ, a rъvъrsa o пlóe înfrikoшatъ, în kъtŭ tъbъra lѕĭ Vasile Vodъ se пrefъkѕ într'ѕпŭ eleшteŭ de noroiѕ, în kare soldaцiĭ staŭ în пiчióre fъrъ a se пѕtea шiшka. Dar aчeastъ пlóe delѕviósъ a trekѕtŭ пe lъngъ tabъra Mѕnteneaskъ, fъrъ a se rъvъrsa de feliѕ asѕпra eĭ. Aчeastъ întъшпlare Mateĭ Vodъ a reпresentat'o ka o miпѕпъ чereaskъ kъtrъ ostaшiĭ seĭ, kari atѕnчe înѕsfieцindѕse s'aŭ reпezitŭ asѕпra dѕшmanilorŭ ka niшte lѕпĭ tѕrbaцĭ, шi gъsindѕ-ĭ ѕdaцĭ, tremѕrъtorĭ шi fъrъ пѕtere, aŭ înчeпѕtŭ a-ĭ tъea kѕ nekrѕцare шi a-ĭ пrinde. Triѕmfѕlŭ Mѕntenilorŭ a fostŭ atъtŭ de mare, în kъtŭ Vasile Vodъ шi kѕ Timѕшŭ Xatmanѕlŭ, kѕ пrea пѕцinĭ kъlъreцĭ abia aŭ skъпatŭ kѕ fѕga, ajѕtaцĭ de întѕпerekѕlŭ поппeĭ, шi aŭ trekѕtŭ în Moldova. Iar Mateiѕ Vodъ, rъшъindŭ stъпъпŭ пe tabъra

1 Se vede kъ boeriĭ чeĭ marĭ пe atѕnчe пѕ lѕaŭ la bъtъlie пe fiiĭ lorŭ чeĭ întъĭ пъskѕцĭ, чi пe чeĭ maĭ miчĭ.

2 Aчeшtia eraŭ Sпъtъreiĭ, Vistiereiĭ, Пoslelniчeiĭ, Komiшeiĭ, Шъtrъreiĭ, Kъшъrъшeiĭ шi alцiĭ, desпre a kъrora ordine se va vedea la tomѕlŭ III.

3 Adekъ kѕ treĭ óre înaintea aпѕsѕlѕĭ, dѕпъ чeasornikѕlŭ tѕrчeskŭ.

(Tradѕktorïѕlŭ).

inemikĭ, пe пrovisiȣnĭ шi пe armele eĭ, s'a întorsȣ̆ adoa zi în Тъrgoviшtea învingъtoriȣ шi triȣmfъtoriȣ, ȣnde aȣ̆ fъkȣtȣ̆ rȣgĭ de mȣlцъmitъ lȣĭ Dȣmnezeȣ̆. Пe ȣrmъ a ordonatȣ̆ sъ adȣпe kadavrele morцilorȣ̆, dȣпъ kare, пe ale Moldovenilorȣ̆, în nȣmъrȣ̆ ka de treĭ miĭ, le-a arȣnkatȣ̆ într'o gróпъ de asȣпra kъreia aȣ̆ fъkȣtȣ̆ o movilъ kȣ o krȣчe de пeatrъ, kare se vede шi astъzĭ lъngъ satȣlȣ̆ Finta; ĭar пe ale Kazaчilorȣ̆, kare eraȣ̆ maĭ nȣmeróse, le-aȣ̆ arȣnkatȣ̆ în altъ gróпъ шi aȣ̆ rъdikatȣ̆ o altъ movilъ din josȣ̆ de Тъrgoviшtea în drȣmȣlȣ̆ mare. Dȣпъ aчeasta, пe toцĭ чeĭ пrinшĭ în bъtъlie saȣ̆ fȣgarĭ, adȣnъndȣ'ĭ din diferite пъrцĭ, ĭ-a skosȣ̆ afarъ din Тъrgoviшtea, шi tъindȣle kaпete-le, ĭ-a îngroпatȣ̆ sȣb o altъ movilъ.

Mateĭȣ Vodъ, din kaȣsa пlageĭ чe пrimise la пiчĭorȣ̆, zъkȣ mȣltȣ̆ timпȣ̆ în пatȣ̆, шi sȣferi mȣlte dȣrerĭ. Sȣferinцele sale se adъogarъ шi kȣ o rъskólъ neaшteпtatъ din пartea ostaшilorȣ̆. Elȣ̆, dȣпъ fireaskъ sa bȣnъtate, fъkȣse de demȣltȣ̆ greшeala de aȣ̆ пrimitȣ̆ în nȣmъrȣlȣ̆ ostaшilorȣ̆ maĭ mȣlцĭ Sъrbĭ шi strъinĭ kari veniserъ sъ se înskrie, пe sokotealъ kъ пóte sъ aĭbъ odatъ nevoe de dъnшiĭ. Aчeştĭ aventȣrarĭ, îmȣlцindȣ-se шi rȣdindȣ-se kȣ Dorobanцiĭ, kȣ Seĭmeniĭ шi kȣ Roшioriĭ, se dedeserъ la totȣ̆ felĭȣlȣ̆ de rъȣtъцĭ шi ajȣnseserъ a fi kȣ totȣlȣ̆ nesȣbordinaцĭ. Adeseorĭ intraȣ̆ în kȣrtea domneaskъ, шi lȣъndȣ̆ tȣnȣrile, le skoteaȣ̆ afarъ la kъmпȣ̆. Ȣneorĭ intraȣ̆ пъпъ шi în aпartamentele Domnȣlȣĭ, шi-ĭ sпȣneaȣ̆ kȣ obrъzniчie kъ eĭ aȣ̆ învinsȣ̆ пe Kazaчĭ шi Moldovenĭ, шi kъ пrin ȣrmare trebȣea sъ le întreeaskъ leafa, saȣ̆ de nȣ, amerinцaȣ̆ kъ vorȣ̆ kъlka kĭarȣ̆ kamara sa шi vorȣ̆ rъпi baniĭ din ea. Alteorĭ ĭĭ ziчeaȣ̆ fъrъ rȣшinare kъ, fiindȣ̆ kъ aȣ̆ ajȣnsȣ̆ bъtrъnȣ̆ шi în dóga koпiilorȣ̆, era bine sъ-шĭ lase tronȣlȣ̆ шi sъ se fakъ kъlȣgъrȣ̆. Aчeste tóte aȣ̆ resȣltatȣ̆ din kaȣsa a doĭ ómenĭ înrъȣtъцiцĭ, anȣme Vistierĭȣlȣ̆ Ginea [1] nȣmitȣ̆ шi Olarĭȣlȣ̆ saȣ̆ Чikalъ, шi

1 Aчesta era din Rȣmelia, omȣ̆ пrostȣ̆ шi neînsemnatȣ̆, de meserie ferarĭȣ. Venitȣ̆ de fórte jȣne în цearъ, шi fъkъndȣ-шi avere, se însȣrъ la satȣlȣ̆ Бrъtъшeniĭ, lъngъ Olteцȣ̆, în jȣdeцȣlȣ̆ Romanaцiĭ. Kȣ viklenia sa чeae iskȣsitъ, ajȣngъndȣ̆ a se înainti în dregъtoriile чivile, шi aпroпiindȣ-ȣ

Radѕ Armaшѕ nѕmitŭ шi Varzarĭѕlŭ [1]. Aчeшtia, avъndŭ în mъnĭ kъrma statѕlѕĭ шi înkrederea absolѕtъ a Domnѕlѕĭ, fъчeaŭ abѕsѕrile чele maĭ revoltante. Boeriĭ, ajѕngъndŭ fъrъ пѕtere шi vъzъndѕ-шĭ vieцele în mъĭnile aчestor doĭ tikъloшĭ, sѕfereaŭ tóte în tъчere; ѕniĭ din eĭ însъ, пrofitъndŭ de bъtrъneцele шi slъbiчĭѕnea Domnѕlѕĭ, aцîцaŭ пe askѕnsŭ sпiritele ostaшilorŭ шi ajѕnserъ a-ĭ faчe kѕ totѕlŭ nesѕпѕшĭ шi a faчe, sѕb kѕvъntŭ de aпъrarea dentѕrilorŭ пѕbliчe, felĭѕrite пretensiѕnĭ. Întrѕ ѕna din zile Dorobanцiĭ îппreѕnъ kѕ Seĭmeniĭ, dѕkъndѕ-se în neorъndѕealъ la kѕrtea domneaskъ, aŭ înчeпѕtŭ sъ-ĭ чearъ kѕ strigъrĭ шi kѕ ѕrlete sъ le dea îndatъ пe Чikalъ шi пe Vъrzarĭѕlŭ, zikъndŭ kъ eĭ sъntŭ fъntѕitoriĭ tѕtѕrorŭ relelorŭ din цearъ шi kъ eĭ oпreskŭ пe Domnŭ de a le пъri lefele. Dѕпъ aчeasta aŭ пъvъlitŭ ka fiarele în sпъtъrie шi în пalatŭ, шi în fine, gъsindѕ-ĭ askѕnшĭ în kamera în kare Domnѕlŭ ziчea bolnavŭ, ĭ-aŭ skosŭ afarъ, ĭ-aŭ desbrъkatŭ în пiele, ĭ-aŭ bъtѕtŭ; aпoĭ, skoцъndѕ'ĭ afarъ din oraшŭ, ѕnde eraŭ tóte oшtirile adѕnate, ĭ-aŭ ѕчisŭ kѕ mórte teribilъ. Пe ѕrmъ, întorkъndѕ-se la kasele lorŭ, le-

adese de Domnŭ, îĭ ziчea totŭdeaѕna sъ-lŭ fakъ пe elŭ Vistierĭѕ, шi-ĭ пromitea kъ va afla mijlóчe sъ-ĭ sпoreaskъ venitѕrile, în kъtŭ sъ nótъ kѕпrinde шi alte цerĭ. Mateĭѕ Vodъ, ajѕngъndŭ la bъtrъneцe a se domina de ideea înavѕцireĭ шi de ĭѕbirea de argintŭ, l'a krezѕtŭ шi l'a fъkѕtŭ Vistierĭѕ пlenipotentŭ. Aчesta îndatъ a leпъdatŭ пelea шielѕlѕĭ, шi se arъtъ în adevъrŭ lѕпŭ: trimitea în tóte пъrцile шi desbrъka ómeniĭ kѕ felѕrite kѕvinte; inventa felĭѕrĭ de dъrĭ шi de abѕsѕrĭ, kare ajѕnseserъ a înegri faĭma шi nѕmele чelŭ gloriosŭ alŭ Domnѕlѕĭ, tokmaĭ la zilele de bъtrъneцe.

1 Aчesta era Romъnŭ din Пloeшtĭ, fiĭѕlŭ ѕnѕĭ grъdinarĭѕ karele kѕltiva Varza, de aчeea ïlŭ шi nѕшirъ Vъrzarĭѕlŭ. Ajѕngъndŭ din tinereцe a înainti în dregъtoriile чivile, se fъkѕ шi Armaшŭ mare, odatъ kѕ Чikalъ, kъndŭ s'a fъkѕtŭ Vistierĭѕ. Înzestratŭ kѕ ѕnŭ sѕfletŭ rъѕtъчĭosŭ шi neomenosŭ, îndatъ чe a ajѕnsŭ la postѕlŭ aчesta, a înчeпѕtŭ a revъrsa asѕпra tѕtѕrora veninѕlŭ rъѕtъцeĭ sale; niчĭ boerĭѕ, niчĭ пreotŭ, nѕ skъпa nesѕпъratŭ шi nejefѕitŭ de-пѕterea lѕĭ. Omorĭa ómeniĭ пrin kasele lorŭ, пѕnea de-ĭ îngroпa în lokѕrĭ nekѕrate. Altora le tъea ѕrekile шi nasѕrile, шi-ĭ пѕrta astfelĭѕ пe ѕliцe, шi aпoĭ îĭ trimitea la Okne. În skѕrtŭ nѕ lъsa omŭ nejefѕitŭ de dъnsѕlŭ, шi neameninцatŭ în fie kare zi kѕ пerderea vieцeĭ.

aŭ jefuitŭ ші le-aŭ luatŭ tóte avuџiile. Atunчe aŭ učisŭ ші ne marele kluчeriu Kornъцeanu karele se afla înkъ bolnavŭ, jefuindu'ĭ ші kasa.

Пeste kъtŭ va timnŭ însъnъtoшindu-se Domnulŭ, a eшitŭ în kълътorie la Argeшŭ. De akolo întorkъndusse la Tъrgoviшtea, Dorobanџiĭ ші Seĭmeniĭ aŭ înkisŭ norџile чetъџiĭ ші ĭ-aŭ refuzatŭ intrarea, zikъndŭ kъ nu vorŭ sъ-lŭ maĭ aĭbъ Domnŭ, ші kъ, saŭ sъ se demissioneze de bunъ voe, saŭ sъ se dukъ la o mъnъstire sъ se kълugъreaskъ spre a se liniшti. Treĭ zile aŭ statŭ Mateĭu Vodъ ku boeriĭ seĭ, îmnedekatŭ de a intra în чetate, de unde niчĭ makar de mъnkare nu lъsa ka sъ-ĭ adukъ de la nalatulŭ seŭ; în fine, nroмiџъndu-le banĭ ші snorire de lefĭ, ĭ-aŭ datŭ drumulŭ. Atunчe s'a trekutŭ din viaџъ ші Dómna luĭ Elena, în anulŭ 1653 ші s'a îmormъntatŭ ku mare nomnъ ші чeremonie în biserika domneaskъ din Tъrgoviшtea. Dar Dorobanџiĭ ші Seĭmeniĭ, ku tóte kъ Domnulŭ le mъrise lefele, nu se astъmnъraŭ: чi jefuеaŭ mъnъstirĭ, učideaŭ boerĭ, ші fъчeaŭ felurite rъutъџĭ în tóte zilele. Domnulŭ, neшtiindŭ чe sъ maĭ fakъ nentru ka sъ-ĭ înfrъneze, a adunatŭ boerimea în konsiliu sekretŭ, ші a gъsitŭ ku kale ka de nrimъvarъ sъ adukъ ne askunsŭ treĭ-zeчĭ miĭ de Tъtarĭ ші Ungurĭ, ші sъ snargъ kuĭbulŭ rebelilorŭ. N'a ajunsŭ însъ sъ-шĭ nue nlanulŭ în lukrare, kъчĭ de multъ întristare ші amъrъчiune sufleteaskъ, a muritŭ. Astfeliu, dunъ 21 anĭ de Domnie ші în vъrstъ neste 70 anĭ, trekъndu-se din viaџъ, se înmormъntъ în biserika domneaskъ fъkutъ de dъnsulŭ în anulŭ 1654.

Mateĭu Vodъ, în kursulŭ Domnieĭ sale, multe aшezeminte ші fante frumóse a fъkutŭ. Aчesta a tradusŭ în limba Romъneaskъ ші Пravila. Multe mъnъstirĭ ші biseriчĭ a fъkutŭ din noŭ ші a nrenoitŭ. A nrefъkutŭ din temeliĭ mъnъstirea luĭ Radu Negru de la Kъmnu-lungŭ. A fъkutŭ o biserikъ la Пiteшtĭ. A fъkutŭ mъnъstirea Sъnџilorŭ Arxangelĭ la Slobozie, a kъreĭa biserikъ ku unŭ turnŭ o fъkuse unŭ Џъrigrъdeanu Enake Karagea, ne kare elŭ îlŭ avuse Пostelnikŭ. A maĭ fъkutŭ o biserikъ la nodulŭ Kълugъrenilorŭ, alta la Gergiџa, mъnъstirea Sadova de neste Oltŭ, mъnъs-

tirea Motrѕ la gѕra Motrѕlѕĭ, мъnъstirea Kъlѕgъrilorѕ̆ Dintr'ѕnѕ̆-Lemnѕ̆ la Vъlчea, мъnъstirea Arnota, biserika domneaskъ la Kraĭova, o beserikъ la Karakalѕ̆, мъnъstirea Brъnkovenii, мъnъstirea Negoeшtiĭ lъngъ Argeшѕ̆, мъnъstirea Пlъtъreшtiĭ, мъnъstirea Brebѕ, мъnъstirea Kъldъrѕшaniĭ, мъnъstirea Tîrшorѕ, o biserikъ la Пloeшtĭ, мъnъstirea Maksinenii aпrópe de Siretĭѕ, мъnъstirea Eпiskoпieĭ Bѕzъѕlѕĭ, шi alte мъnъstirĭ шi biseriчĭ, în nѕмъrѕ̆ de 39, asemine шi мъnъstirea Sъrindariĭ din Bѕkѕreшtĭ, kѕ sъrbarea Adormireĭ Maĭчeĭ Domnѕlѕĭ. Пe lъngъ aчeste a dedikatѕ̆ мѕlte aшezъminte мъnъstirilorѕ̆ de la Ierѕsalimѕ̆, de la мѕntele Atos, шi altora. Aчesta a reпaratѕ̆ din temeliĭ шi чetatea Tъrgoviшteĭ în anѕlѕ̆ 1634.

Пe timпѕlѕ̆ domnieĭ aчestѕĭa, чelѕ̆ întъĭѕ Kantakѕzenѕ̆, Kostantinѕ̆ Пostelnikѕlѕ̆, s'a însѕratѕ̆ kѕ Domniџa Elena, nepótъ a lѕĭ Mateĭѕ Vodъ, шi fĭikъ a lѕĭ Шerbanѕ̆ Vodъ I Bassarabѕ̆, karele avѕsese шése fiĭ: Drъgiчĭ Sпatarĭѕlѕ̆, Шerbanѕ̆ Vodъ, Konstantinѕ̆ Vornikѕlѕ̆ (tatъ alѕ̆ lѕĭ Stefanѕ̆ kare пe ѕrмъ s'a fъkѕtѕ̆ Domnѕ̆), Mixaĭѕ Sпatarĭѕlѕ̆, Mateĭѕ Aga (maĭ пe ѕrмъ Domnѕ̆), шi George Sпatarĭѕlѕ̆.

De la Mateĭѕ Vodъ esistъ xrisóve de la anѕlѕ̆ 7141 пъnъ la anѕlѕ̆ 7162.

DOMNULU XLVIII.

Constantinŭ Vodă I Bassarabŭ, Cărnulŭ.

Dѕпъ înмorмъntarea lѕĭ Mateĭѕ Vodъ, la kare a чelebratѕ̆ шi Пatriarxѕlѕ̆ Antioxieĭ, s'aѕ̆ adѕnatѕ̆ Mitroпolitѕlѕ̆ (Ignatiѕ̆), Eпiskoпiĭ, boeriĭ шi ostaшiĭ, шi konsѕltъndѕ-se aѕ̆ alesѕ̆, kѕ пъrerea шi voinџa generalъ, Domnѕ̆ пe Konstantinѕ̆ Sъrdarĭѕlѕ̆, fiĭѕlѕ̆ lѕĭ Шerbanѕ̆ Vodъ I Bassarabѕ̆, nenotѕ̆ rъпosatѕlѕĭ Mateĭѕ Vodъ, шi frate alѕ̆ Domniџeĭ Elene, soџieĭ lѕĭ Konstantinѕ̆ Kantakѕzinѕ̆. Dѕпъ aчeasta aѕ̆ fъkѕtѕ̆ îndatъ kѕnoskѕtѕ̆ la Пórtъ Sѕltanѕlѕĭ Meeметѕ̆ IV шi Vizirѕlѕĭ Derviшѕ̆-Meeметѕ̆

D. Chr. 1654. Dupe istoricii pământeni și alții.

Пaшa, rȣgъndȣ-se ka sъ se trimiцъ stemele Domnieĭ alesȣ-sȣlȣĭ цereĭ.

Sȣltanȣlȣ̆, пriimindȣ̆ Arz-Magzarĭȣlȣ̆ (anaforaoa, пetiцiȣnea saȣ̆ raпortȣlȣ̆) цereĭ, kȣ kare aȣ̆ fostȣ̆ trimiшĭ kъцĭ-va din boerĭ шi din kъпitaniĭ de Romiorĭ шi kleriчĭ, a întъritȣ̆ domnia lȣĭ Konstantinȣ̆; шi trimiцъndȣ̆ пe ȣnȣ̆ fonkцĭonarĭȣ tȣrkȣ̆ Mȣstafaga Skĭemnȣ̆-Agasi kȣ stemele Domnieĭ dȣпъ datinъ, ĭ-a eшitȣ̆ Konstantinȣ̆ Vodъ înainte la пodȣlȣ̆ mъnъstireĭ Пlȣmbȣita, kȣ toцĭ boeriĭ шi kȣ oшtirile. Akolo Konstantinȣ̆ Vodъ, пriimindȣ̆ stemele împъrъteшtĭ, a intratȣ̆ în Bȣkȣreшtĭ kȣ mare чeremonie шi s'a aшezatȣ̆ пe tronȣ̆. Dȣпъ aчeasta, пregъtindȣ̆ tribȣtȣlȣ̆ anȣalȣ̆ шi darȣrĭ kъtre Sȣltanȣlȣ̆ шi kъtre ómeniĭ inflȣenцĭ de пe lъngъ Пórtъ, le-a trimisȣ̆ kȣ nȣmitȣlȣ̆ Skĭemnȣ̆-Agasi. Пe ȣrmъ, legъndȣ̆ amiчie kȣ Domnitoriĭ veчinĭ, пrekȣmȣ̆ kȣ Xanȣlȣ̆ Krъmȣlȣĭ, kȣ Rakoцi Domnȣlȣ̆ Ardealȣlȣĭ шi kȣ Stefanȣ̆ Vodъ alȣ̆ Moldoveĭ, a assigȣratȣ̆ пaчea шi liniшtea цereĭ.

Domnia lȣĭ Konstantinȣ̆ Vodъ a fostȣ̆ întrȣ adevъrȣ̆ пъrinцeaskъ. A пȣblikatȣ̆ amnistie generalъ пentrȣ toцĭ. A пlъtitȣ̆ îndatъ lefile ostaшilorȣ̆. A ertatȣ̆ darea цereĭ пe o trilъnie. A dъrȣitȣ̆ Dorobanцilorȣ̆ шi Kъlъraшilorȣ̆ skȣtealъ de dejmъritȣ̆ шi oeritȣ̆, пrekȣmȣ̆ шi de zeчĭȣeala din stȣпĭ, maskȣrĭ шi oĭ. A îmbrъkatȣ̆ oшtirea kȣ xaĭne bȣne; ĭar пe kъпitanĭ (adikъ kolonelĭ) шi пe Iȣz-baшĭ (sȣtaшĭ) kȣ xaĭne de mъtase, onorъndȣ-ĭ a шedea шi kĭarȣ̆ la masa sa.

Konstantinȣ̆ Vodъ era ȣnȣ̆ omȣ̆ fórte dreпtȣ̆ la jȣdekъцĭ, fórte dȣlчe la vorbъ, fórte komпъtimitorĭȣ kъtre чeĭ sъraчĭ, шi fórte blъndȣ̆ пentrȣ toцĭ. Elȣ̆ nȣ kȣgeta de kъtȣ̆ la feriчirea шi la binele komȣnȣ̆. De aчeea vъzъndȣ̆ kъ Seĭmeniĭ ajȣnseserъ a fi îngrozitorĭ în цearъ пentrȣ neorъndȣelele lorȣ̆, a kȣgetatȣ̆ sъ kȣreцe korпȣlȣ̆ lorȣ̆ de ómeniĭ înrъȣtъцiцĭ шi sъ goneaskъ пe Sъrbiĭ, kari eraȣ̆ kaȣsa nesȣbordinъчĭȣneĭ lorȣ̆. Deчĭ, adȣпъndȣ̆ пe kъпitaniĭ Dorobanцilorȣ̆ шi aĭ Slȣjitorilorȣ̆, le-a komȣnikatȣ̆ ideea sa. Aчeшtia s'aȣ̆ arъtatȣ̆ kъ se ȣneskȣ̆ kȣ пъrerea Domnȣlȣĭ, dar aпoĭ, eшindȣ̆ de la elȣ̆, aȣ̆ deskoпeritȣ̆ пlanȣlȣ̆ kъtre Seĭmenĭ, kъчĭ eraȣ̆ rȣdiцĭ în feliȣrite kiпȣrĭ kȣ eĭ. A doȣa zi, ȣпindȣ-se

amъndoъ kornsrile Seĭmenilorŭ, s'aŭ skslatŭ în revoltъ deklaratъ, ші aŭ începstŭ a ѕчide пе boerĭ, пе kare ksmŭ ĭĭ gъsia, ssb ksvъntŭ kъ eĭ пsпŭ la kale пе Domnŭ пentrs asemine xotъrirĭ. Dsпъ aчeasta s'aŭ revъrsatŭ, ka niшte lsпĭ tsrbaџĭ în tóte пъrџile: aŭ kъlkatŭ Vistieria domneaskъ, de aŭ lsatŭ toџĭ banіĭ kъџĭ aŭ aflatŭ; aŭ jefsitŭ kasele boereшtĭ, mъпъstirile ші beseriчele, rъпindŭ sakrele odóre, kandelele, vestmintele пreoџeшtĭ ші ornamentele пreџióse de пе la ikóne, nekrsџъndŭ niчĭ obĭektele de пе sakrele mese din altarĭe; aŭ ѕчisŭ пе marele Banŭ Gĭorma, пе Drъganŭ fiĭslŭ lsĭ Папа Vistierĭslŭ Greчeans, пе George Karida Vistierĭslŭ, пе Папа fiĭslŭ lsĭ Пreda Vorniks Brъnkovans, пе Xristea fiĭslŭ Klsчerĭslsĭ Sokolŭ Kornъџelŭ, пе Ŏdrea Slsgerĭslŭ Doĭчesks, пе Пreda Benga de la Maĭa, пе Sava Шsfari Ksчĭsreans, пе Dsmitraшks Frizsreans, пе Dsmitrs Kosma fiĭslŭ Пitarĭslsĭ Mitra Stъnesks, пе Mixaĭs Чĭoxodarslŭ, пе kъпitanŭ Gida, пе kъпitanŭ Ivanŭ, пе kъпitanŭ Ianks Kъlinesks, ші alџiĭ maĭ mslџĭ; în kъtŭ, kari din boerĭ пstea skъпa, fsgea saŭ пeste Dsпъre la Rssчĭskŭ, saŭ пeste msпџĭ în Ardealŭ, saŭ în Moldova.

Domnslŭ, rъmъindŭ singsrŭ, ші ajsngъndŭ de bajokora rebelilorŭ, a kъtatŭ mijlóчe, de a skъпatŭ fsgindŭ пeste Dsпъre la Rsшчĭskŭ. De akolo a datŭ шtire la Ssltanslŭ Meemetŭ IV ші Vezirslsĭ Meemetŭ Kĭsпrsli. Ssltanslŭ a ordonatŭ Domnslsĭ Transilvanieĭ Rakoџi ші Domnslsĭ Moldoveĭ de aŭ intratŭ în џearъ ks oшtirĭ. Aчeшtĭ Domnĭ, пъшindŭ de amъndoъ пъrџile totŭ odatъ, s'aŭ întъlnitŭ la satslŭ Чĭoпĭea, snde viindŭ ші Konstantinŭ Vodъ ks oшtire tsrчeaskъ, s'aŭ înпreзnatŭ ks toџiĭ ші aŭ începstŭ a srmъri пе Dorobanџĭ ші пе Seĭmenĭ. În sksrtŭ timпŭ oшtirile aliate aŭ isbstitŭ a sfъrъma tóte bandele, a le rъsiпi, a le nimiчi, ші a restatorniчi пе Konstantinŭ Vodъ în tronslŭ seŭ. Dar, dsпъ чe aliaџiĭ aŭ eшitŭ din џearъ, s'a întorsŭ snŭ kornŭ, kare în timпslŭ пersekstъriĭ fsgise în Ardealŭ, ші snindsse ks rъmъшiџele rebelilorŭ, aŭ începstŭ earъшĭ a se faчe amenințъtorĭ liniшtiĭ пsbliчe. Konstantinŭ Vodъ atsпчe a trimisŭ asspra lorŭ пе Vornikslŭ Пreda Brъnkoveans ші пе Stolnikslŭ

Radȣ Fъrkъшanȣ, kariĭ, sȣrnrinzъndȣ-ĭ la Tъrgȣlȣ̆ Bengi, шi dъndȣ-le rъsboĭȣ, aȣ̆ ȣчisȣ̆ o mȣlцime din eĭ, nrinzъndȣ̆ шi kĭarȣ̆ ne Snъtarĭȣlȣ̆ Xrizea чe era în frȣntea lorȣ̆, ne karele dȣnъ mȣlte kinȣrĭ l'aȣ̆ ȣчisȣ̆ înnreȣnъ kȣ toцĭ komnliчiĭ seĭ. Kȣ tóte aчeste, skъnъndȣ̆ înkъ kъцĭ va din rebelĭ, nȣ înчetaȣ̆ de a faчe tȣrbȣrъrĭ шi reskóle. O asemine stare de lȣkrȣrĭ skandalóse ajȣngъndȣ̆ la kȣnoшtinцa Поrцeĭ, aчeasta a destitȣatȣ̆ ne Konstantinȣ̆ Vodъ шi a trimisȣ̆ Domnȣ̆ ne Mixnea Vodъ III; ĭar Doшnȣlȣ̆ kъzȣtȣ̆ trekȣ kȣ tótъ familia sa în Transilvania.

Konstantinȣ̆ Vodъ a fъkȣtȣ̆ Mitronolia din Bȣkȣreшtĭ, ne o movilъ mare, kȣ sъrbъtórea Sъnцilorȣ̆ Konstantinȣ̆ шi Elena, kȣ stъrȣinцa marelȣĭ Logofъtȣ̆ Radȣ Дȣdeskȣ. Ĭar Dómna lȣĭ Bъlaшa a fъkȣtȣ̆ Mъnъstirea Zetreanȣ, din josȣ̆ de Kraĭova anróne de riĭȣlȣ̆ Jiĭȣlȣĭ; asemine шi rakla móшtelorȣ̆ Sъntȣlȣĭ Grigori Dekanolitȣ, чe se aflъ la Mъnъstirea Bistriцa de la jȣdeцȣlȣ̆ Vъlчeĭ; a maĭ trimisȣ̆ шi mȣlte odóre nreцióse шi mile bъneшtĭ la mъnъstirile de la Atosȣ̆.

De la aчestȣ̆ Domnȣ̆ essistъ .xrisóve din aniĭ 7163, 7164, 7165 шi 7166.

Domnulu XLIX.

Mixnea Vodă III.

Aчesta era fiĭȣlȣ̆ ȣnȣĭ Romъnȣ̆ anȣme Iene Sȣrdȣ. Fiindȣ̆ înkъ nrea jȣne, s'a dȣsȣ̆ ta Konstantinonole, ȣnde, nrin relaцiȣnĭ infame kȣ Tȣrчiĭ, se lini de jȣnele Sinan-Пaшa arъtъndȣ-se ka fiĭȣ̆ alȣ̆ lȣĭ Radȣ Vodъ I шi nenotȣ̆ lȣĭ Mixnea Vodъ II. Sinanȣ̆-Пaшa, gъsindȣ̆ okasiȣnea destitȣъreĭ lȣĭ Konstantinȣ̆ Vodъ Bassarabȣ̆, mijloчi sъ i se dea domnia Цereĭ Mȣnteneшtĭ. Venirea lȣĭ se înseшnъ nrin kalamitъцĭ de totȣ̆ feliĭȣlȣ̆; kъчĭ adȣkъndȣ̆ kȣ sine mȣlцime de Tȣrчĭ шi Tъtarĭ, aчeшtia s'aȣ̆ ȣnitȣ̆ kȣ Dorobanцiĭ шi kȣ Seĭmeniĭ шi nȣ nȣmaĭ kъ aȣ̆ nrъdatȣ̆ tótъ цeara fъrъ krȣцare, dar aȣ̆ шi robitȣ̆ o mȣlцime de lъkȣitorĭ nevinovaцĭ. Mixnea Vodъ, ka ȣnȣlȣ̆ чe nȣtrea în sȣfle-

D. Chr. 1658. Dupe chronicele locale

tъlŏ seŏ planurĭ de apostasie, nu numaĭ kъ nu kъuta sъ-ĭ înfrъneze, чi înkъ statorniчi earъшĭ ordinulŏ Dorobanцilorŏ în puterea sa de maĭ nainte. Пe lъngъ aчeste a îпчeputŏ sъ se aprovizione пe askunsŏ ku tunurĭ, prafŏ шi bombe, a maĭ kiema ómenĭ sub arme, шi a înъlцa întъrіturĭ înprejurulŏ mъnъstireĭ Radu Vodъ, dъndu-ĭ putere de resistinцъ ka uneĭ чetъцĭ.

În dekursulŏ aчesta, Пórta destitunъndŏ пe George Stefanŏ Vodъ din Moldova, a trimisŏ în loku-ĭ пe Georgie Vodъ Gika I. Destituatulŏ Domnŏ treku în Transilvania, шi luъndŏ ajutoriu de Ŭngurĭ de la Georgi Rakoцi, a intratŏ în Moldova ku xotъrъre sъ goneaskъ пe Gika Vodъ. Dar aчesta a trimisŏ пe fiĭulŏ seŏ Grigori kŭ oшtire, шi întъlnindu-lŏ s'a bъtutŏ шi l'a învinsŏ la lokulŏ kare se kiamъ Strunga; în kъtŏ Stefanŏ Vodъ, ku пrea puцinĭ Ŭngurĭ, a pututŏ sъ se întórkъ în Ardealŏ. Dupъ aчeasta Rakoцi, deklarъndŏ kъ voeшte a se skutura de suzeranitatea Пorцeĭ Otomane, împъratulŏ a trimisŏ asupъ-ĭ пe Vizirulŏ Meemetŏ-Kĭuprulі, ordonъndŏ totŏ o datъ Xanuluĭ de la Krъmŏ шi Domnilorŏ Romъnĭ ka sъ ĭa parte în espediцiune. Atunчe Mixnea Vodъ a kiematŏ пe boerĭ шi le-a deskoperitŏ planulŏ seŏ zikъndu-le kъ era timpŏ sъ se uneaskъ ku Rakoцi шi sъ skuture jugulŏ turчeskŏ. Boeriĭ, шtiindŏ puterea чea mare a Turчilorŏ nu s'aŏ unitŏ ku Domnulŏ. Mixnea Vodъ dupъ aчeasta adupъ пe kъpitanĭ шi пe Ius-baшiĭ (xiliarxiĭ, koloneliĭ), шi dupъ чe ĭĭ supuse la jurъmъntŏ, le deskopere planulŏ seŏ; dar шi aчeшtia nu s'aŏ primitŏ. Ku tóte aчeste, fъrъ a divulga niчĭ refuzulŏ boerilorŏ, niчĭ alŏ kъpitanilorŏ, elŏ komandъ plekarea peste Karpaцĭ, ku kuvъntŏ de a merge asupra luĭ Rakoцi în akordŏ ku Turчiĭ, ĭar ku planŏ ka, trekъndŏ akolo, sъ se uneaskъ ku elŏ шi sъ întórkъ armele în kontra Turчilorŏ. Dar ajungъndŏ la satulŏ Чireшu, de unde trebue sъ înчeapъ a sui muntele Kraĭuluĭ, de odatъ uniĭ din boerĭ ĭlŏ pъrъseskŏ шi se întorkŏ la Bukureшtĭ, ĭar alцiĭ ku oшtirea se întorkŏ la Satulŏ Toplea пe apa Teleajъnuluĭ, unde era aprópe tabъra turчeaskъ sub Kadirŏ-Пaшa.

Mixnea Vodъ, vъzъndŏ kъ a rъmasŏ numaĭ ku o mъ-

nъ de ómenĭ, щi kъ пlanвlв seв era sъ se deskoпere, s'a întorsв щi a kъzвtв la пiчĭórele lвĭ Kadirв-Пaщa, щi dъndв-ĭ darвrĭ пreцióse, l'a fъkвtв a krede kъ boeriĭ seĭ îlв îndemnaв la aпostasie. Atвnчe îndatъ aв tъeatв kaпвlв marelвĭ Sпъtariв Пъrvв Bъrkъneskв, marelвĭ Пostelnikв Istrati Gindeskв, Agъĭ Radв Berseкв, kъпitanвlвĭ de Roщĭ Vintilъ, щi lвĭ Badea Vъtafвlв de Пвщkъrie. Totв odata trimiцъndв пe Dinkъ Sъrbвlв Armaщвlв чelв mare kв пosta, a вчisв пe inoчcntвlв Banв Пreda Brъnkovanв, пe kare-lв lъsase lokotenentв la Tъrgoviщtea.

Пe timпвlв aчela bъtrъnвlв Пostelnikв Konstantinв Kantakвzenв, kв tótъ kasa sa щi kв ginerile seв Sпъtariвlв Пanъ Filiпeskв, пetreчea kв aвtorisarea formalъ a Domnвlвĭ la moшia sa Mъgвreniĭ aпróпe de mвnцĭ пe valea Пraxoveĭ. Elв dъdвse nвmaĭ пe doĭ din fiiĭ seĭ пe lъngъ domnie: пe Drъganв Logofъtвlв щi пe Щerbanв Пostelnikвlв; dintre kari пe Drъganв îlв trimisese solв în Transilvania, ĭar пe Щerbanв îlв avea пe lъngъ sine ka Пostelnikв mare. Mixnea Vodъ, determinъndв-se a пerde пe toцĭ boeriĭ kari щtieaв пlanвlв seв de aпostasie, щi пreпвindв kъ Kantakвzenв щi ginerile seв trebвea sъ щtie aчeasta de la Drъganв щi Щerbanв, a ordonatв lвĭ Kъпitanв Tвdorв sъ se dвkъ kв ostaщiĭ de la Tъrgoviщte щi kв Пlъeaщiĭ de la Ialomiцa щi sъ-ĭ пrinzъ fъrъ de veste. La 13 Aпrilie 1658 kъпitanв Tвdorв пleakъ; dar пъnъ a nв sosi, bъtrъnвlв Kantakвzenв, simцindв, se rъdikъ kв tótъ kasa sa, kв ginerile seв, kв femeĭ щi kв koniĭ, щi, dвпъ чe a пetrekвtв doъ zile щi doъ пoпцĭ пrin пъdвrile чele dese ale Bвчeчĭвlвĭ, пrin potiчĭ lъtвraщe щi neвmblate, a trekвtв în fine la Braшovв. De akolo lвъndв пe fiĭвlв seв Drъganв, karele se afla solв (saв agentв,) a trekвtв kв tótъ kasa la Moldova; aпoĭ, skriindв щi fiĭвlвĭ seв Щerbanв, l'a adвsв щi пe elв akolo. Fвga aчestorв boerĭ a впъratв fórte пe Mixnea Vodъ; dar kъinцa sa era пrea întъrziatъ.

Tвrчiĭ, trekъndв în Transilvania щi вmпlъndв-se de jafвrĭ, s'aв întorsв în цeara lorв пeste Dвпъre. Kв eĭ s'a întorsв щi Mixnea Vodъ. Kв tóte aчeste elв totв nвtrea

пlanвlŏ апоstasieĭ, ші пе de о парte avea înцeĭegerĭ sekrete kв Rakoцi, ĭar пе de altă se arъta fórte вsпвsŏ Порцеĭ. А înчепвtŏ пе înчetвlŏ a adвna оштirĭ, înпrвmвtъпdв-se kв banĭ de la Tвrчiĭ чеĭ boгaцĭ din Konstantinопole ші de la чеĭ de пе lъngъ Dвпъre. Între volвntiriĭ че kĭъma sвb arme, eraŭ ші kĭarŏ Tвrчĭ, kъrora le arъta konsiderare maĭ deosebitъ, вsвindв-le kъ elŏ пе askвпsŏ este adoratoriв alŏ religiвпеĭ lвĭ Moametŏ. Atвпче чea maĭ mare парte din boeriĭ emigraцĭ, obosiцĭ de nevo le strъinъtъцеĭ, a venitŏ de i s'aŭ înkinatŏ; ші elŏ le-a datŏ ertare ші ĭ-a lъsatŏ în паче. Dar bъtrъпвlŏ Kantakвzenŏ kв ginerile ші kв fiiĭ seĭ nevoindŏ a se întórче în цеаrъ, Mixnea Vodъ a trimisŏ la Пórtъ de ĭ-a пърътŏ kъ s'aŭ xainitŏ ші kъ kъвta sъ tвrbвre amъndoъ цеrile. Vizirĭвlŏ Meemetŏ-Kĭвпrвli a trimisŏ doĭ Kапвgi-baшĭ la Moldova, ші, lвъndŏ пе Kantakвzenŏ, l'a adвsŏ la Konstantinопole. Mixnea Vodъ a trimisŏ totŏ odatъ пе klвчеrĭвlŏ Kolцa Doĭчeskв, пе Nikвlaĭ Sofialiв ші alцĭ boerĭ kв darвrĭ de banĭ la Vizirвlŏ, ka sъ mijloчеaskъ sъ-lŏ kondamne ші sъ-lŏ вчizъ. Kantakвzenŏ fъkв apelŏ la ĭвbirea de drептate a Divanвlвĭ, вnde înfъцiшъпdв-se de faцъ ші kв Vizirвlŏ se deskвlпъ zikъпdŏ kъ elŏ a fostŏ впвlŏ din чеĭ întъĭ karele a приimitŏ ші s'a arъtatŏ вsпвsŏ lвĭ Mixnea Vodъ kъпdŏ a venitŏ în цеаrъ; kъ Domnвlŏ l'a fostŏ onoratŏ kв rangвlŏ de mare Logofъtŏ ші пе fiiĭ seĭ kв alte rangвrĭ; kъ, fъrъ a da чеlŏ maĭ mikŏ semnŏ de xainie, a fвgitŏ la Moldova пвmaĭ пептrв ka sъ-шĭ skапе viaцa, че шĭ-o vedea amenin цatъ ka a altorŏ boerĭ. Atвпче agenцiĭ lвĭ Mixnea Vodъ se konfвndarъ de totŏ ші se retraserъ din Divanŏ kв rвшine, ĭar Kantakвzenŏ eшi kв onóre ші liberŏ de orĭ че îngrijire.

Dвпъ пвцinŏ timпŏ вsfletвlŏ чеlŏ înrъвtъцitŏ alŏ lвĭ Mixnea Vodъ osindi la пеire o mвlцime de boerĭ; elŏ вчise пе Vornikвlŏ Radв Gindeskв, kв doĭ fraцĭ aĭ seĭ Negoiцъ ші Moise, пе marele Sпъtariв Ŏdriшtea, пе Klвчеrĭвlŏ Diĭkв, пе marele Stolnikŏ Radв Fъrkъшапв, пе marele Пostelnikŏ Fъrkъшапв, пе marele Пostelnikŏ Dъпilъ Пъrъiапв, împreвпъ kв fiĭвlŏ seŭ Пreda Logofъtвlŏ, пе marele Komisŏ

Badea Komъneanȣlȣ̆, пe Klȣчerĭȣlȣ̆ Stroe Berseskȣ, пe marele Kъпitanȣ̆ Vasilie Kъmпineanȣ, шi alцĭ maĭ mȣlцĭ din boerĭ. Kadavrele aчestora se arȣnkaȣ̆ de пe ferestrele Kȣrцeĭ Domneшtĭ afarъ în ȣliцъ, ĭar Dorobanцiĭ, lȣъndȣ-le, le tъraȣ̆ пe strade, le kъlkaȣ̆ în пiчĭóre, шi, refȣzъndȣ̆ de a le da rȣdelolȣ̆ sпre înmormъntare, le arȣnkaȣ̆ în lokȣrĭ nekȣrate. Aчeшtĭ sbirĭ violaȣ̆ пъпъ шi femeile boerilorȣ̆, sȣпȣindȣ-le la felĭȣrĭ de kinȣrĭ шi пrъdъndȣ-le fъrъ niчĭ o omenie. Aчeste krȣzimĭ Mixnea le îndesi kъndȣ̆ se determinъ a пȣne în lȣkrare пlanȣlȣ̆ seȣ̆ de aпostasie. Atȣnчe, nemȣlцъmitȣ̆ kȣ sъngele kъtȣ̆ vъrsase, îшĭ adȣпъ oшtirea, шi kȣ kъlъrimea înkonjȣrъ Tъrgoviшtea, ĭar nedestrimea o пȣse sъ dea пъvalъ în oraшȣ̆ шi sъ treakъ sȣb sabie пe toцĭ lъkȣitoriĭ kъцĭ maĭ remъseserъ. Dȣпъ aчeastъ tragikъ vitejie, îшĭ îmпъrцi oшtirea în doъ korпȣrĭ, пe kare le trimise de bъtȣrъ, arserъ шi пrъdarъ Brъila, Gĭȣrgȣlȣ̆ шi tóte marginele Dȣпъreĭ, trekъndȣ̆ sȣb sabie пȣ пȣmaĭ пe Tȣrчĭ, dar шi пe kreшtinĭ, fъrъ niчĭ o jȣdekatъ saȣ̆ mȣstrare de kȣgetȣ̆. Iar пentrȣ asemine bravȣrĭ înъlцa la rangȣrĭ de kъпitanĭ шi de boerĭ пe Dorobanцiĭ чeĭ пroшtĭ, kъrora le dete шi kostȣmȣlȣ̆ Sпaxiilorȣ̆ sпre a-ĭ faчe maĭ îngrozitorĭ.

Aȣzindȣ̆ de aчeste Sȣltanȣlȣ̆ se ȣmпlȣ de mъnie; ĭar Vizirȣlȣ̆ Kiȣпrȣli шi чeĭ-l-alцĭ Tȣrчĭ marĭ se miraȣ̆ kȣmȣ̆ de s'a revoltatȣ̆ omȣlȣ̆ aчesta, fъrъ sъ fi sȣferitȣ̆ kъtȣ̆ de пȣцinъ sȣпъrare din пartea Пorцeĭ. Deчĭ aȣ̆ trimisȣ̆ пe Kъпitanȣ̆ Пaшa Seraskĭerȣlȣ̆ kȣ oшtirĭ asȣпra цereĭ Romъneшtĭ. Aчesta, sosindȣ̆ fъrъ întъrziere la Rȣшчĭȣkȣ̆, a fъkȣtȣ̆ podȣ̆ пeste Dȣпъre шi, trekъndȣ̆, шĭ-a aшezatȣ̆ tabъra afarъ de Gĭȣrgĭȣ, întъrind'o kȣ шanцȣrĭ. Mixnea Vodъ, adȣпъndȣ-шĭ oшtirea, înainte de a пъшi asȣпra Tȣrчilorȣ̆, s'a rъпezitȣ̆ maĭ întъĭ пъпъ la xotarȣlȣ̆ Transilvanieĭ la Rȣkъrȣ̆, ȣnde s'a întъlnitȣ̆ kȣ Rakoцi шi s'a legatȣ̆ kȣ jȣrъmъntȣ̆ în alianцъ nedesпъrцitъ. Xotъrъndȣ-se între altele, ka sъ goneaskъ шi пe Georgi Gika din Moldova шi sъ пȣe în lokȣ'ĭ пe Konstantinȣ̆ Vodъ Bassarabȣ̆, karele se afla emigrantȣ̆ în Ardealȣ̆, aȣ̆ lȣatȣ̆ mъsȣrile ȣrmъtóre: Konstantinȣ̆ Vodъ, sъ meargъ sъ kȣпrinzъ Moldova, Rakoцi sъ meargъ asȣпra

Tѕrчilorŭ чe intraserъ шi пe la Bъnatŭ, iar Mixnea sъ пъшeaskъ asѕпra чelora чe tъbъrîserъ la Gîѕrgiѕ. Aшa darъ, Konstantinŭ Vodъ, пlekъndŭ kѕ шése miĭ de oшtire Ŭngѕreaskъ sѕb komъndѕlŭ ѕnѕĭ kъпitanŭ, шi intrъndŭ în Moldova, a bъtѕtŭ шi a învinsŭ пe Gika Vodъ; dar aчesta, alergъndŭ la Krъmŭ, a venitŭ kѕ oшtire tъtъreaskъ, шi atъtŭ de tare a bъtѕtŭ пe Ŭngѕriĭ, în kъtŭ Konstantinъ Vodъ, kѕ пrea пѕџinĭ ómenĭ, s'a întorsŭ în Transilvania. Atѕпчe Tъtariĭ aŭ пrinsŭ пe Vornikѕlŭ George Bъleanѕlŭ шi l'aŭ dѕsŭ skavŭ la Krъmŭ. de ѕnde skъпъndŭ maĭ tѕrziŭ, s'a întѕrnatŭ în џeara Mѕnteneaskъ. Iar George Gika Vodъ, dѕпъ чe шĭ-a lѕatŭ domnia пerdѕtъ, a пrimitŭ ordinŭ sъ пъшaskъ înпreѕпъ kѕ Tъtariĭ asѕпra lѕĭ Mixnea.

Rakoџi, пe lъngъ oшtirea чe dedese lѕĭ Konstandinŭ Vodъ, dete шi lѕĭ Mixnea ѕnŭ kornŭ de oшtire sѕb komъndѕlŭ lѕĭ Kъпitanŭ Gaѕtŭ. Aчesta, пlekъndŭ din Tъrgoviшtea înпreѕпъ kѕ Romъniĭ asѕпra Tѕrчilorŭ, întimпinъ ѕnŭ kornŭ de Tѕrчĭ la satѕlŭ Frъteшtiĭ, asѕпra kъrora rъпezindѕ-se kѕ fѕrie, ĭ-a sfъrъmatŭ kѕ totѕlŭ шi a gonitŭ пe kъџĭ skъпaserъ пъпъ în tabъra lorŭ чea mare.

În nóптea aчeea, Mixnea Vodъ пriimi шtire kъ Rakoџi fѕ bъtѕtŭ în Banatŭ de kъtre Tѕrчĭ, kъ Konstantinŭ Vodъ fѕ asemine învinsŭ de Tъtarĭ în Moldova, шi kъ Gika Vodъ vine înпreѕпъ kѕ Sѕltanŭ Galga asѕпra lѕĭ. Aчeste l'aŭ însпъĭmъntatŭ fórte шî l'aŭ fъkѕtŭ sъ se retragъ la Tъrgoviшtea шi sъ se înkizъ în чetate sпre a se aпъra. Dar Dorobanџiĭ se vorbirъ sъ-lŭ пrinzъ шi sъ-lŭ dea пe mъna Tѕrчilorŭ. Mixnea, simџindŭ komпlotѕlŭ, trase пrin banĭ kъџĭ va Dorobanџĭ în favórea sa шi eшindŭ nóптea din Tъrgoviшtea, trekѕ în Ttransilvania, ѕnde пeste kѕrъndŭ шi mѕri. Iar Tѕrчiĭ шi Tъtariĭ, revъrsъndѕ-se ka torente asѕпra џereĭ, aŭ jefѕit'o шi aŭ пrъdat'o fъrъ krѕџare; dѕпъ kare, lѕъndŭ în robie шi o mѕlџime de kreшtinĭ, se întórserъ.

Mixnea Vodъ domnise abĭa doĭ anĭ; de la elŭ se gъseskŭ xrisóve din aniĭ 7167 шi 7168.

DOMNULU L.

George Vodă Gica I.

Дȣпъ fȣga luĭ Mixnea Vodъ, a venitŭ George Vodъ
D. Chr. Gika kȣ пȣtere de Тъtarĭ шi s'a instalatŭ la 20
1660. Noemvrie. Дȣпъ aшezarea sa, a kongediatŭ пe Sȣltanŭ Galga, kȣlminъndȣ-lŭ kȣ darȣrĭ шi kȣ mȣlцъmirĭ. Gika Vodъ, gъsindŭ цeara într'o stare miserabilъ шi maĭ desertъ, a trimisŭ în tóte пъrцile шi a adȣnatŭ пe la vetrele lorŭ пe lokȣitoriĭ fȣgarĭ. Апoĭ a înчепȣtŭ kȣ generositate a se îngriji de interesele generale, a organisa oшtirile, шi a mъngъea familiile чelorŭ miserĭ, saŭ kъzȣцĭ în bъtъliĭ, skȣtindȣ-le de darea anȣalъ kъtre statŭ. Dar liniшtea sa nȣ dъini пrea mȣltŭ. Konstantinŭ Vodъ Bassarabŭ karele se afla în Transilvania, înцelegъndȣ-se пe askȣnsŭ kȣ Dorobanцiĭ, kȣ Seĭmeniĭ шi kȣ чeĭ-l-alцĭ ostaшĭ, s'a rъdikatŭ kȣ пȣцinъ oшtire de Ȣngȣrĭ шi a trekȣtŭ fъrъ de veste în цearъ пe la Kъĭnenĭ. Gika Vodъ, îппreȣпъ kȣ boeriĭ seĭ, abia avȣ timпŭ sъ fȣgъ шi sъ se retragъ la Giȣrgiȣ în чetatea tȣrчeaskъ. Konstantinŭ Vodъ intrъ în Bȣkȣreшtĭ la 1 Maĭȣ шi пrimi sȣпȣnerea lokȣitorilorŭ, шi a oшtirilorŭ. Dar Dorobanцiĭ, Seĭmeniĭ шi Roшioriĭ aŭ înчепȣtŭ earъшĭ a sȣпъra цeara kȣ rъȣtъцile шi kȣ пrъdъчiȣnile lorŭ: strikaŭ шi rъпeaŭ пrodȣktele semъпъtȣrilorŭ de пe moшiile boerilorŭ, шi fъчeaŭ în tóte zilele ekчesȣrĭ kriminale. Întrȣ ȣna din zile, пe kъndŭ boeriĭ fȣgiцĭ kȣ Gika Vodъ, se aflaŭ kȣ femeile шi kȣ koпiiĭ lorŭ în împrejȣrimile Giȣrgiȣluĭ, o чeatъ din aчeшtĭ ómenĭ înrъȣtъцiцĭ s'a repezitŭ asȣпra lorŭ ka fiare tȣrbate шi пe ȣniĭ aŭ пrъdatŭ, пe alцiĭ aŭ пrinsŭ, пe alцiĭ aŭ fȣgъritŭ пъпъ 'ĭ-aŭ înekatŭ în Дȣпъre, — дȣпъ kare aпoĭ s'aŭ întorsŭ earъшĭ la Bȣkȣreшtĭ.

Пórta, aȣzindŭ de aчeste neorъndȣele, a xotъrъtŭ sъ trimiцъ oшtirĭ de Тȣrчĭ шi de Тъtarĭ, sъ пearzъ пe toцĭ Româniĭ шi sъ dekĭare цeara de Пaшalikŭ. Dar Gika Vodъ, kȣ boeriĭ kъцĭ avea пe lъngъ sine, aŭ fъkȣtŭ rȣgъminte la Îmпъratȣlŭ ka sъ nȣ se îndȣre de dȣrerile nevinovatȣluĭ пo-

норŭ kreштinŭ, чi съ le dea ajвtoriв ka нвmaĭ съ goneaskъ пe Konstantinŭ Vodъ Bassarabŭ. Sвltanвlŭ, viindŭ la komпъtimire, a trimisŭ пe Aslan-Пaшa шi пe Sinan-Пaшa kв oштire tвrчeaskъ пrekвmŭ, шi пe At-Mъrza kв Тъtarĭ, ka съ statorniчeaskъ пe Gika Vodъ în domnie. Aчeштia, viindŭ шi înпreвnъndв-se la Giвrgiв, aŭ пlekatŭ la 21 maiв спre Bвkвreштĭ. Konstantinŭ Vodъ, nebizвindвse a se опвne, a fвgitŭ înпreвnъ kв kъцĭ va ómenĭ de kredinцъ пeste мвнцĭ шi a trekвtŭ în цeara Kazaчilorŭ, lъsъndв-шĭ soцia în Transilvania.

Astfeliв statorniчindв-se earъшĭ пe tronŭ Gika Vodъ, Твrчiĭ шi Тъtariĭ че veniserъ kв elŭ trekвrъ la Rвmava, вnde, înпreвnъndв-se kв Bвda-Пaшasi шi kв Seвdi Ali-Пaшa, пlekarъ asвпra lвĭ George Rakoцi în Transilvania. Akolo din josŭ de Klвjŭ, пe aпa Samoшвlвĭ, se fъkв o bъtъlie înfrikoшatъ, нв însъ kв arme de fokŭ, чi kв sabia în мъnъ шi пeптŭ la пeптŭ. Învingerea însъ rъmase a Твrчilorŭ, kъчĭ eraŭ maĭ мвltŭ de 40 miĭ, kъndŭ Ŭngвriĭ eraŭ abia 8 miĭ. Atвnчe шi Rakoцi, arвnkъndв-se kв sabia în мъnъ în mijlokвlŭ Твrчilorŭ, пriimi o lovitвrъ de mórte la kaпŭ; нв kъzв însъ în мъnile inemiчilorŭ, чi fвgi la Oradia mare, вnde zъkв шi мвri dвпъ o domnie de 29 anĭ.

George Gika Vodъ, domnindŭ în цeara Mвnteneaskъ, ordonъ съ adвne dъrile спre a trimite la Пórtъ tribвtвlŭ dвпъ datinъ. Dar lokвitoriĭ, saŭ din neavere, saŭ din viklenie, se опвserъ kв xotъrîre; вniĭ se askвndeaŭ пe tъkвte; alцiĭ se adвnaŭ grъmezĭ шi deklaraŭ kв strigъte kъ нв se свпвnŭ; ĭar alцiĭ înчeпвrъ a koмпlota kiar asвпra vieцeĭ Domnвlвĭ. Sosindŭ însъ шi trekъndŭ terminвlŭ trimitereĭ tribвtвlвĭ, s'a мъnieatŭ Vizirвlŭ Kiвпrвli шi a ordonatŭ ginerelвĭ seŭ Mвstafa-Пaшa de la Silistra de s'a dвsŭ fъrъ de veste kв doъ miĭ de Твrчĭ la Bвkвreшцĭ шi rъdikъndŭ пe Vodъ Gika, l'aŭ adвsŭ la Konstantinoпole съ-шĭ dea seamъ пentrв neregвlaritatea saŭ nekaпaчitatea sa.

Înпreвnъ kв Vodъ Gika rъdikarъ шi пe Пostelnikвlŭ Konstantinŭ Kantakвzenŭ, пe kare-lŭ adвserъ la Andrianoпole, вnde se afla Vizirвlŭ пetrekъndŭ înпreвnъ kв Sвlta-

Întъmплъndв-se sъ mórъ Meemetŏ Kĭвпrвli Vizirвlŏ, Sвltanвlŏ a нвmitŏ în lokв'ĭ пe fiĭвlŏ seŏ Axmet-Kĭвпrвli-Zade, шi пeste kвrъndŏ îlŏ trimise kв oшtirĭ asвпra Ŏngarieĭ, aвtorizъndв-lŏ a lвa kв sine шi пe Domniĭ din Moldova шi din цeara Mвnteneaskъ. Aшa dar, пlekъndŏ шi Grigori Gika kв oшtirea Romъneaskъ, lвъ пe lъngъ sine шi пe treĭ fiĭ aĭ lвĭ Kantakвzenŏ: пe Drъgiчĭ Пaxarnikвlŏ, пe Шerbanŏ Logofъtвlŏ alŏ doile, шi пe Konstantinŏ Пostelnikвlŏ alŏ doile, kariĭ serveaŏ пe Domnŏ kв kredinцъ шi kв dragoste. Iar bъtrъnвlŏ Kantakвzenŏ rъmase akasъ, okвпъndв-se kв faпte kвvióse, пentrв kare se sokotea singвrвlŏ omŏ feriчitŏ în цeara Romъneaskъ, шi kasa lвĭ se нвmea kasa lвĭ Avraamŏ.

Dar invidia, kare нв пóte sвferi virtвtea, rъdikъ пe doĭ boerĭ asвпra virtвosвlвĭ Kantakвzenŏ: вnвlŏ нвmitŏ Vornikв Stroilъ Leвrdeanв Romъnŏ, шi altвlŏ Vistierĭвlŏ Dвmitiraшkв Konstantinoпolitanŏ. Aчeшtia amъndoĭ, rъmъindŏ kъĭmъkamĭ în liпsa Domnвlвĭ, isbвtirъ a faчe пe Dómna Maria a se вnĭ kв eĭ впre a пerde пe Kantakвzenŏ, karele era ka o stavilъ în kontra aпlekъrilorŏ lorŏ впre abвzвrĭ. Пentrв aчeasta skriserъ Domnвlвĭ kъ aчesta îlŏ пîrъшte kъtre Tвrчĭ ka inemikŏ alŏ îmпъrъцieĭ, kъ нв resпekteazъ niчĭ de kвmŏ пe Dómna Maria, kъ'шĭ bate jokŏ de ea, kъ întъrîtъ пe пoпorŏ a нв пlъti dъrile, шi altele de aчeste, de kare inoчentвlŏ Kantakвzenŏ нв avea niчĭ o idee.

Întorkъndвse Grigori Vodъ din esпediцiвnea asвпra Ŏngarieĭ, нвmiцiĭ intrigaнцĭ iĭ eшirъ înainte, шi, пe lъngъ чele чe-ĭ skriseserъ, iĭ maĭ впвserъ o mвlцime de alte minчĭвnĭ. Domnвlŏ Gika, вĭtъndŏ jвrъmъntвlŏ înskrisŏ чe dedвse lвĭ Kantakвzenŏ, вĭtъndŏ datoria de rekвnoшtinцъ чe avea kъtrъ elŏ, вĭtъndŏ kĭar resпektвlŏ чe trebвea sъ aĭbъ kъtrъ вnŏ bъrbatŏ kare fъkвse atъte serviцвrĭ цereĭ, fъrъ a faчe kъtŏ de пвцinъ чerчetare впre a se înkredinцa de adevъrŏ, trimise Dorobaнцĭ, kare-lŏ rъdikarъ пe la mezвlŏ пoпцeĭ din kasa sa, шi la 20 Dekem. a anвlвĭ 1662 îlŏ dвserъ la Mъnъstirea Znagovвlвĭ. În zioa aчeea, fiindŏ dвminekа sъntвlвĭ Ignatŏ, venerebilвlŏ bъtrъnŏ se dвse la biserikъ шi, dв-

цeara Romъneaskъ. Iar Пostelnikȣlŭ Kantakȣzeneŭ rъmase la Konstantinoпole.

DOMNULU LI.

Grigore Vodă I Gica II.

Цeara se afla în starea чea maĭ tъngȣibilъ. Din kaȣ-sa rъȣtъцilorŭ omeneшtĭ, kĭar ȣrgia lȣĭ Dȣmnezeŭ se koborî asȣпra eĭ: maĭ întъĭȣ robirea, пrekȣmŭ s'a zisŭ maĭ în ȣrmъ; aпoĭ bólъ de чĭȣmъ în treĭ anĭ dearъndȣlŭ; aпoĭ doĭ anĭ de fómete înfrikomatъ, în kъtŭ ómeniĭ se цineaŭ kȣ rъdъчinele arbȣrilorŭ; aпoĭ eпidemiĭ de mórte, dintre kare ȣnŭ felĭȣ de bȣbe kȣ flogosis, kare adȣ-чeaŭ mórtea maĭ reпede de kъtŭ чiȣma, шi kare eraŭ în-kȣĭbate maĭ mȣltŭ în Bȣkȣreшtĭ шi în Tъrgoviшtea шi maĭ kȣ seamъ între Dorobanцĭ шi Seĭmenĭ. Пe lъngъ aчeste, neferiчiцiĭ lokȣitorĭ sȣfereaŭ чele maĭ kȣmпlite sȣпъrъrĭ din пartea Tȣrчilorŭ desпre Dȣnъre: ȣniĭ se îmпrȣmȣtaserъ de la eĭ kȣ banĭ, alцiĭ kȣ пrodȣkte în timпȣlŭ fómeteĭ, шi, ne-fiindŭ în stare a le întórчe, se sȣпȣneaŭ la tóte jafȣrile шi maltratъrile. (D. Chr. 1661. Din vechile chronice locale.)

Grigori Vodъ Gika, viindŭ în цearъ la 6 Dekemvrie a anȣlȣĭ 1660, în aшa neferiчitъ stare a gъsitŭ Romъnia. Чe-le întъĭȣ îngrijirĭ ale sale aŭ fostŭ пentrȣ ka sъ ȣшȣreze datoriile lokȣitorilorŭ kъtre Tȣrчĭ; пentrȣ aчeasta a între-bȣinцatŭ nȣ nȣmaĭ venitȣrile Vistierieĭ, dar kĭar шi пe ale sale. Dȣпъ asemine mъsȣrĭ generóse, însȣшĭ Dȣmnezeŭ a trimisŭ bine-kȣvъntarea sa asȣпra цereĭ: пъmъntȣlŭ a de-skisŭ tesaȣrele sale; frȣktele шi пrodȣktele s'aŭ fъkȣtŭ kȣ îmbilшȣgare; vitele s'aŭ înmȣlцitŭ kȣ feriчire. Toцĭ lokȣi-toriĭ într'ȣnŭ kȣvъntŭ aŭ înчeпȣtŭ a resпira пlъчerile vieцeĭ în пaчe, în liniшte шi în feriчire. Iar Пostelnikȣlŭ Kon-stantinŭ Kantakȣzenŭ, întorkъndȣ-se în цearъ, пrimi de la Domnŭ mȣlte mȣlцъmirĭ шi gratifikъrĭ, пrekȣmŭ se vede din xrisóvele чe aŭ rъmasŭ пъnъ astъzĭ; refȣsъ însъ orĭ чe dre-gъtorie чivilъ чe ĭ-a пroпȣsŭ Domnȣlŭ.

Întъmплъndъ-se sъ mórъ Meemetъ Kïъпръli Viziръlъ, Sъltanъlъ a нъmitъ în lokъ'ĭ пe fiĭъlъ seъ Axmet-Kïъпръli-Zade, ши пeste kъръndъ ĭlъ trimise kъ оштirĭ asъпra Ъngarieĭ, aъtorizъndъ-lъ a lъa kъ sine ши пe Domniĭ din Moldova ши din џeara Mъnteneaskъ. Aша dar, плekъndъ ши Grigori Gika kъ оштirea Romъneaskъ, lъъ пe lъngъ sine ши пe treĭ fiĭ aĭ lъĭ Kantakъzenъ: пe Drъgiчĭ Пaxarnikъlъ, пe Шerbanъ Logofъtъlъ alъ doile, ши пe Konstantinъ Пostelnikъlъ alъ doile, kariĭ serveaъ пe Domnъ kъ kredinџъ ши kъ dragoste. Iar bъtrънъlъ Kantakъzenъ rъmase akasъ, okъпъndъ-se kъ fapte kъvióse, пentrъ kare se sokotea singъrъlъ omъ feriчitъ în џeara Romъneaskъ, ши kasa lъĭ se нъmea kasa lъĭ Avraamъ.

Dar invidia, kare нъ пóte sъferi virtъtea, rъdikъ пe doĭ boerĭ asъпra virtъosъlъĭ Kantakъzenъ: ъnъlъ нъmitъ Vornikъ Stroilъ Leъrdeanъ Romъnъ, ши altъlъ Vistierĭъlъ Dъmitiraшkъ Konstantinoпolitanъ. Aчeштia amъndoĭ, rъmъindъ kъĭmъkamĭ în liпsa Domnъlъĭ, isbъtirъ a faчe пe Dómna Maria a se ъnĭ kъ eĭ ъпre a пerde пe Kantakъzenъ, karele era ka o stavilъ în kontra aпlekъrilorъ lorъ ъпre abъzъrĭ. Пentrъ aчeasta skriserъ Domnъlъĭ kъ aчesta ĭlъ пîrъште kъtre Tъrчĭ ka inemikъ alъ împъrъџieĭ, kъ нъ resпekteazъ niчĭ de kъmъ пe Dómna Maria, kъ'шĭ bate jokъ de ea, kъ întъrîtъ пe пoпorъ a нъ плъti dъrile, ши altele de aчeste, de kare inoчentъlъ Kantakъzenъ нъ avea niчĭ o idee.

Întorkъndъse Grigori Vodъ din esпediџiъnea asъпra Ъngarieĭ, нъmiџiĭ intrigaнџĭ ĭĭ eшirъ înainte, ши, пe lъngъ чele чe-ĭ skriseserъ, ĭĭ maĭ ъпъserъ o mъlџime de alte minчiъnĭ. Domnъlъ Gika, ъitъndъ jъrъmъntъlъ înskrisъ чe dedъse lъĭ Kantakъzenъ, ъitъndъ datoria de rekъnoштinџъ чe avea kъtrъ elъ, ъitъndъ kĭar resпektъlъ чe trebъea sъ aĭbъ kъtrъ ъnъ bъrbatъ kare fъkъse atъte serviџъrĭ џereĭ, fъrъ a faчe kъtъ de пъџinъ чerчetare ъпre a se înkredinџa de adevъrъ, trimise Dorobanџĭ, kare-lъ rъdikarъ пe la mezъlъ пoпџeĭ din kasa sa, ши la 20 Dekem. a anъlъĭ 1662 ĭlъ dъserъ la Mъnъstirea Znagovъlъĭ. În zioa aчeea, fiindъ dъmineka sъntъlъĭ Ignatъ, venerebilъlъ bъtrъnъ se dъse la biserikъ ши, dъ-

пъ askultarea sъnteĭ litsrgiĭ, se komsnikъ ks sakrele taĭne; dsпъ aчeasta, seara, пe la mĭezslš попџeĭ, Dorobanџiĭ ĭlš adsserъ în Tranezarĭslš Mъnъstireĭ, шi akolo ĭlš sчiserъ. Domnslš, aszindš de aчeasta, s'a demtentatš ka dintr'o letargie шi a înчeпstš a пlъnge amarš zikъndš Mitroпolitslsĭ Stefanš шi boerilorš kъ mórtea lsĭ Kantakszenš s'a fъkstš fъrъ de шtirea sa, шi blestema neînчetatš пe Vorniksls Stroilъ Lesrdeans шi пe Vistierslš Dimitraшks, kari aš sпeltitš asemine nelegĭsire.

Elena, soџia пeferiчitslsĭ Kantakszenš, înпreѕпъ ks fiĭ seĭ Drъgiчĭ, Шerbanš, Konstantinš, Mixaĭs, Mateĭs шi George, kъпъtъndš kornslš rъпosatslsĭ, ĭlš dsserъ la Mъnъstirea lorš Mъrgineniĭ шi-lš înmormъntarъ ks tóte onorile ksvenite. Tótъ џeara în adevъrš a пlъnsš desпre пerderea snsĭ stъlпš atъtš de пreџiosš, kare fъksse atъta serviџsrĭ пsbliчe шi întimпinъ atъte nevoĭ generale. Пlъngeaš nevoeшiĭ шi sъrmaniĭ de пerderea пatronslsĭ шi a binefъkъtorslsĭ lorš; пlъngeaš vъdsvele шi orfaniĭ de пerderea пrotektorslsĭ шi a пъrintelsĭ lorš; пlъngeaš шi însзшĭ Tsrчiĭ de la Konstantinoпole kari ksnoskssers пersonalš пe aчestš bъrbatš meritosš шi пlinš de virtsџĭ. Tótъ lsmea osindea пsrtarea чea ingratъ a Domnslsĭ шi infamia aчelorš doĭ înпrъstъџiџĭ boerĭ; шtiindš maĭ ks seamъ kъ пe Lesrdeans ĭlš mъntsise Kantakszenš de la mórte, шi-ĭ era kĭar rsdъ, kъчĭ пe fiika lsĭ Lesrdeans o џinea Шerbanš, fĭslš lsĭ Kantakszenš: ĭar Dimitraшks Vistierĭslš era neпotš de sorъ lsĭ Kantakszenš, шi aчesta-lš kreskzse de mikš koпilš în kasa sa шi-lš înaintase în treптele dregъtoriilorš statslsĭ.

În anslš 1664 Пórta, xotъrъnds-se a faчe o nosъ esпediџisne assпra Sngarieĭ, пrimirъ ordine atъtš Xanslš de la Krъmš kъtš шi Domniĭ Romъnĭ ka sъ ĭa пarte. Aшa darъ Esstratie Dabija Domnslš Moldoveĭ шi Grigori Vodъ Gika, se snirъ ks Vizirslš шi ks Xszeim-Пaшa de la Vidinš, шi intrъndš în Sngaria, înчeпsrъ a bate чetatea Leviz. Dar Sngsriĭ, kъпъtъndš ajstoris mare de óste Nemџeaskъ ssb komъndslš generalslsĭ Soškem, înfrъnserъ ks totslš пe Tsrчĭ, le lsarъ tóte tsпsrile, tóte kortsrile, пeste

natrs miĭ de karъ ks nrovisisnĭ шi msnigisnĭ; în kъtă Tsr-чiĭ шi Romъniĭ abĭa fsgeaă ks kornsrile lorŭ, alsngagĭ шi bъtsgĭ neînчetatŭ de kъtrъ Ŭngsrĭ. În bъtъlia aчeea Grigori Vodъ nerds msltъ oшtire, шi din boerĭ ne Konstantinŭ Пaxarnikslŭ, fiĭslŭ lsĭ Rads Armaшs Varzarĭslŭ, ne marele Logofъtŭ Пreda Bskшъneans, ne Ivaшks Чenarĭslŭ, шi ne algiĭ mslgĭ.

Oшtirile înfrъnte, întorkъnds-se ne nъmъntslŭ tsrчeskŭ, Domniĭ Romъnĭ nrimirъ ordine ka sъ se onreaskъ la Belgradslŭ Sъrbeskŭ. Esstrati Dabija rъmase, dar Drigori Gika s'a skslatŭ fъrъ de voe шi a venitŭ la skaѕnslŭ seŭ; akolo, îndatъ чe sosi, snŭ fiĭs alŭ seŭ îsbitŭ kъzs bolnavŭ шi msri. Dsnъ aчeasta se bolnъvi шi elŭ, шi abĭa se însъnъtoшъ fisiчeшte; moraliчeшte însъ era msnчitŭ de doъ rele înfrikoшate: întъĭs msstrarea de ksgetŭ nentrs omorъrea lsĭ Kantakszenŭ, шi alŭ doilea temerea de a ns-шĭ atrage srgia îшnъrъteaskъ nentrs kъ aŭ fsgitŭ de la Belgradŭ ks oшtirea, fъrъ voea Vizirslsĭ. Dominatŭ maĭ tare de aчeastъ temere, în fine шĭ-a lsatŭ Dómna ks koniiĭ шi ks tótъ kasa шi a trekstŭ în Transilvania; de akolo a trekstŭ în Asstria, шi neste nsginŭ s'a koborъtŭ la Venegia.

Grigori Gika a domnitŭ treĭ anĭ шi kъteva lsnĭ. De la elŭ se gъseskŭ xrisóve din aniĭ 7171, 7172 шi 7173.

DOMNULU LII.

Radu Vodă XI, prenumită Stridas.

Dsnъ nlekarea lsĭ Grigore Vodъ Gika, kъgĭ va boerĭ s'aŭ dssŭ la Konstantinonole, ks чerere din nartea gereĭ ka sъ le dea Domnŭ ne Rads fiislŭ lsĭ Leonŭ Vodъ Toшma. Пórta akordъ чererea gereĭ. Leonŭ Vodъ, ksmŭ veni, arsnkъ assnra gereĭ ns nsmaĭ keltsеlele domnieĭ dar шi datoriile sale nrivate; ne lъngъ aчeste adsse ks sine шi maĭ mslgĭ boerĭ Greчĭ, karĭ, ksnrinzъndŭ dregъtoriile nsbliчe fъчeaŭ nrъdъчiшnile шi ekчessri-

D. Chr. 1665. Dupe Chronicele locale și altele.

le челе maĭ nesȣferite. Astfelĭȣ în terminȣlȣ̆ de treĭ anĭ пe kare i se dase domnia, Radȣ Vodъ nȣ nȣmaĭ kъ se плъti de datoriĭ, dar se щi înavȣцi fórte, щi пe lъngъ elȣ̆ toцĭ Greчiĭ se îmbȣĭbarъ de ръпirĭ щi jefȣirĭ. Înkeindȣ-se terminȣlȣ̆ Domnieĭ, Radȣ Vodъ a kъzȣtȣ̆ kȣ rȣgъminцĭ la boerĭ ka sъ vie kȣ elȣ̆ la Konstantinoпole щi sъ-lȣ̆ чearъ earъщĭ пe dъnsȣlȣ̆ Domnȣ̆, — пromiцъndȣ̆ kȣ jȣrъminte kъ în viitorĭȣ nȣ va faчe niчĭ ȣnȣ̆ pasȣ̆ în kontra voinцeĭ щi пъrereĭ lorȣ̆, kъ va îndestȣla пe toцĭ boeriĭ dȣпъ karakterȣlȣ̆ lorȣ̆, kъ va fi bȣnȣ̆ щi dreптȣ̆ kъtrъ sъraцĭ, kъ va ȣщȣra kъtȣ̆ se va пȣtea dъrile din цarъ, щi kъ va goni пe toцĭ Greчiĭ afarъ de kъmъraщȣlȣ̆ чelȣ̆ mare щi чĭoxodariĭ seĭ. Kȣ asemine пromiterĭ щi momele, a îndȣплekatȣ̆ пe boerĭ ka sъ-lȣ̆ чearъ earъщĭ Domnȣ̆. Пentrȣ aчeasta, înainte de a пleka kъtre Konstantinoпole, aȣ̆ trimisȣ̆ înainte пe Vel Sпatarĭȣlȣ̆ Drъgiчĭ Kantakȣzenȣ̆, ka sъ пȣe la kale lȣkrȣrile пrin Пaщiĭ щi ómeniĭ inflȣenцĭ de пe lъngъ Пórtъ, kȣ kari elȣ̆ era kȣnoskȣtȣ̆ înkъ de kъndȣ̆ fȣsese kȣ tatъlȣ̆ seȣ̆. Aчesta, în adevъrȣ̆, пȣse lȣkrȣrile la kale пrekȣmȣ̆ fȣse însъrчinatȣ̆, щi kъndȣ̆ venirъ boeriĭ kȣ Radȣ Vodъ, tóte eraȣ̆ gata, — în kъtȣ̆ a чinчea zi se înfъцiщarъ щi la îmпъratȣlȣ̆ kȣ tótъ rъndȣeala щi пomпa kȣvenitъ.

Dȣпъ чe s'aȣ̆ terminatȣ̆ tóte чeremoniile, Drъgiчĭ Sпatarĭȣlȣ̆ щi kȣ чeĭ-l-alцĭ boerĭ aȣ̆ adȣsȣ̆ Domnȣlȣĭ aminte de пromisiȣnea datъ kъ nȣ va adȣчe Greчĭ kȣ sine în цearъ, щi maĭ kȣ seamъ пe Nikolae Sofiali щi пe Balasaki Пaxarnikȣlȣ̆, kari se fъkȣserъ nesȣferiцĭ în цearъ kȣ ȣra щi пatima чe aveaȣ̆ în kontra Romъnilorȣ̆. Aчeщtĭ miserabilĭ însъ, kȣmȣ̆ aȣ̆ înцelesȣ̆ пrigonirea чe le se faчe, aflarъ mijlokȣ̆ щi înveninarъ пe neferiчitȣlȣ̆ Kantakȣzenȣ̆, alȣ̆ kъrȣĭa korпȣ̆ se adȣse în цarъ de kъtre fratele seȣ̆ Щerbanȣ̆ Sпatarĭȣlȣ̆ щi se înпormъntъ în mъnъstirea Komanilorȣ̆.

Dȣпъ aчeasta Radȣ Vodъ veni în цearъ, adȣkъndȣ̆ kȣ sine щi пe ȣчigaщiĭ lȣĭ Kantakȣzenȣ̆, kari înчeпȣrъ earъщĭ a se пȣrta dȣпъ datina lorȣ̆ desbrъkъndȣ̆ щi jefȣindȣ̆ цeara. Iarъ Domnȣlȣ̆, în lokȣ̆ sъ se îndreпte sпre bine, se kȣпrinse de пofta чea tȣrbatъ a ръпireĭ щi a îmbogъцireĭ Sпre

a-шĭ îndestsla asemine noftъ nв nвmaĭ kъ adoъga dъrile generale, dar alerga шi kĭar la mijloaчe de violare. Dakъ mвrĭa boerĭв saš egвmenš, arximandritš saš kъlвgъrš simnlв, negвцъtorĭв saš meseriaшš, avвtš saš miserš, bъrbatš saš femee, Domnвlš se deklara moштenitorĭв, nвnea mъna ne orĭ чe avere remasъ, шi o vindea în folosвlš sъš. Dвnъ konsiliвrile miserabililorš seĭ sateliцĭ, elš se întinse nъnъ шi asвnra lвkrвrilorš sakre. Maĭ întъĭ a trimisš шi a adвnatš tóte nrodвktele semъnъtвrilorš mъnъstireштĭ, шi le-a vъndвtš; anoĭ a nвsš шi a desbrъkatš biseriчile de vasele чele de argintš, din kare шĭ-a fъkвtš vase nentrв kasъ, nrekвmš mese, blide, ornamente nentrв kaĭ, шi altele; asemine a lвatš шi doъ inele de aвrš kв netre fórte nreцióse de la degetele móштelorš sъntвlвĭ Nikodimš, чe se aflъ la mъnъstirea Tismana. Atвnчe шi Vornikвlš Stroilъ Leвrdeanв, вnindв-se kв Balasaki шi Sofiali, aš nвsš la kale ne Domnš ka sъ вчidъ maĭ mвlцĭ din boerĭ, învinovъцindв'ĭ kъ eĭ komnloteazъ шi adвnъ oштirĭ ne sвb askвnsš ka sъ se reskóle asвnra Domnвlвĭ шi a Greчilorš.

Snre realisarea aчestвĭ nroektš infernalš, în lвna Dekemvrie la anвlš 1668, aš noftitš ne toцĭ boeriĭ la kвrte, вnde eraš nвшĭ Greчĭ шi Slвjitorĭ înarmaцĭ шi kв ordinš ka sъ-ĭ nearzъ ne toцĭ. Dar boeriĭ, kвmš aš simцitš de aчeasta, aš alergatš kв toцiĭ la Mitronolie, вnde, kв tragerea klonotelorš, aš adвnatš nonorвlš шi oшtirile din oraшš, шi le-aš snвsš nlanвrile Domnвlвĭ шi ale Greчilorš. Ponorвlš a strigatš într'o voчe kъ nв va lъsa sъ nearzъ boerimea цereĭ, шi kъ-ĭ va da ajвtorĭв întrв alвngarea Greчilorš. Atвnчe eшindš kв toцiĭ din Mitronolie, boeriĭ marĭ шi miчĭ шi ostaшiĭ, s'aš dвsš la satвlš Kotroчeniĭ. Akolo, konsвltъndвse, aš gъsitš kв kale ka sъ meargъ kв nlъngere la Konstantinonole, asвnra Domnвlвĭ. Dвnъ aчeasta maĭ mвlцĭ boerĭ шi kъnitanĭ de oштire, în nвmъrš ka 600, aš eшitš din цearъ шi aflъndš kъ Sвltanвlš se afla la Larissa, вnde se gъtea sъ treakъ la insвla Kreta ka sъ o kвnrinzъ, s'aš dвsš akolo шi aš arъtatš nlъngerile цereĭ. Sвltanвlš îndatъ a destitвatš ne Domnš, шi kв ordinš asвnrв a xotъritš denъrtarea

Цъrigrъdenilorŭ din цearъ; totŭ odatъ dѕпъ чererea boerilorŭ, aŭ datŭ domnia ѕnѕĭ boerŭ bъtrъnŭ anѕme Vornikѕlŭ Antonie, de la satѕlŭ Попешtĭ din jѕdeцѕlŭ Праxova, karele îndatъ a-ші venitŭ în цearъ.

Aчestŭ Radѕ Vodъ domnise пeste totŭ паtrѕ anĭ ші doъ lѕпĭ. De la elŭ se gъseskŭ xrisóve din anil 7174, 7175 ші 7176.

Domnulu LIII.

Antonie Vodă.

La 9 Апrilie s'aŭ instalatŭ Antonie Vodъ, ĭar la 11 ale aчelĭaшĭ lѕпĭ fiindŭ zioa de Пашtĭ, dѕпъ чelebrarea sъnteĭ Învierĭ, a fъkѕtŭ jѕrъmъntŭ пe sъntѕlŭ Evangeliŭ kъ va пъstra ші va ѕкѕцinea drептѕrile цereĭ, kъ va fi drептŭ kъtre toцĭ sѕпѕшiĭ, fъrъ distinkцiѕne de mare ші mikŭ, ші kъ va ĭѕbi kѕ sinчeritate пe boerĭ, dъndŭ fie-kъrѕĭa чe i se kѕvine. Boeriĭ asemine s'aŭ jѕratŭ kъ vorŭ fi kredinчĭoшĭ Domnitorĭѕlѕĭ, kъ vorŭ fi drепцĭ în dregъtoriile чe le se vorŭ înkredinцa, kъ vorŭ ѕita tóte пatimile ші ѕrile dintre eĭ, ші toцĭ ka пatrioцĭ ші kreштinĭ se vorŭ lѕпta пentrѕ lege, пatrie ші Domnŭ пъпъ la mórte Aчestŭ jѕrъmъntŭ, fъkъndѕ-se ші în skrisŭ, s'a depѕsŭ spre пъstrare în sъnta Mitropolie.

D. Chr. 1669. Dupe chronicele locale.

Dѕпъ aчeasta Antonie Vodъ a înчeпѕtŭ a kъrmѕi цeara kѕ blъndeцe ші drептate. Atѕпчe ші Elena, soцia mortѕlѕĭ Поstelnikŭ Konstantinŭ Kantakѕzenŭ, împreѕпъ kѕ fiiĭ seĭ, vъzъndŭ kъ Dѕmnezeŭ a trimisŭ цereĭ ѕпŭ Domnŭ drептŭ, a venitŭ ші a datŭ пlъngere la Domnie чerъndŭ rъsbѕпarea asѕпra Vornikѕlѕĭ Stroilъ Leѕrdeanѕ пentrѕ mórtea soцѕlѕĭ eĭ. Înfъцiшъndѕ-se kaѕsa înaintea Domnѕlѕĭ ші a Divanѕlѕĭ generalŭ de Arxiereĭ ші boerĭ, Leѕrdeanѕ a înчeпѕtŭ a пega, zikъndŭ kъ n'a fostŭ elŭ kѕlпeшŭ ші kъ пѕ avea пiчĭ o шtiinцъ despre aчeasta. Dar kokóna Elena a înfъцiшatŭ treĭ skrisorĭ aѕtografe чe Leѕrdeanѕ adresase kompliчelѕĭ seŭ Паxarnikѕlѕĭ Konstantinŭ fiĭѕlŭ Armaшѕlѕĭ Radѕ Vъrzarĭѕlŭ, ші kare arъtaŭ kъ elŭ a

пѕѕŏ la kale ѕчiderea bъtrъnѕlѕĭ Kantakѕzenŏ. Aчeste mъrtѕriĭ konfѕndarъ пe kѕlпeшŏ, kъчĭ toцĭ kѕnoskѕrъ skrisórea sa шi niчĭ elŏ nѕ maĭ пѕtѕ nega adevъrѕlŏ. Atѕnчe Domnѕlŏ, konsѕltъndѕ-se kѕ totŏ Divanѕlŏ, osindirъ пe Leѕrdeanѕ la пedeanѕa morцeĭ; se шi dete ordinŏ marelѕĭ Armaшŏ alŏ Пѕшkъrieĭ ka sъ-lŏ omóre. Dar kѕkóna Elena kѕ fiiĭ seĭ, înfiorъndѕ-se de krѕzimea ѕneĭ aшa osinde, se rѕgarъ Domnѕlѕĭ ka sъ-lŏ erte de la mórte, шi sъ-lŏ trimiцъ la o Mъnъstire sъ-lŏ kъlѕgъreaskъ, lъsъndŏ пedeanѕa în jѕdekata lѕĭ Dѕmnezeŏ. Atѕnчe Domnѕlŏ ordonъ шi-ĭ legarъ de gъtŏ skrisorile чele de dovadъ, шi пѕindѕ-lŏ пe ѕnŏ karŏ kѕ doĭ boĭ, jѕmъtate desbrъkatŏ, îlŏ пѕrtarъ пe ѕliцe шi aпoĭ îlŏ dѕserъ la Mъnъstirea Znagovѕlѕĭ. Akolo îlŏ kъlѕgъrirъ шi-lŏ îmbrъkarъ kѕ rasъ, пѕindѕ-ĭ пѕmele Silvestrѕ; ĭar elŏ striga: „Dómne, Dómne, tъrъ de voĭa mea mъ fakŏ kъlѕgъrŏ! „de kъtŏ Silvestrѕ, maĭ bine Meemetŏ".

Kѕ asemine essemпle de drentate, Antonie Vodъ kъrmѕea цeara, ĭѕbindŏ шi trъgъndŏ ĭѕbirea пoпorѕlѕĭ шi a boerilorŏ. Dar aчeastъ пaчe шi liniшte din fatalitate nѕ цinѕ mѕltŏ. O пarte din boerĭ, шi a пѕme Vornikѕlŏ George Bъleanѕ, ginerile seŏ Xrizea Vistierĭѕlŏ, Пaxarnikѕ Staĭkѕ de la Teleormanŏ, Radѕ Шtirbeĭ, шi alцiĭ maĭ miчĭ, adѕnъndѕ-se пoпцile la kasele lѕĭ Bъleanѕ, komпlotaŏ sъ пérzъ пe treĭ boerĭ, пe marele Banŏ Mareшŏ, пe marele Logofъtŏ Radѕ Kreцѕleskѕ шi пe Sпъtarĭѕlŏ Шerbanŏ Kantakѕzenŏ. Ѕra konsпiratorilorŏ пrovenea din kaѕsъ kъ aчeшtĭ treĭ boerĭ eraŏ totŏdeaѕna пatroniĭ пoпorѕlѕĭ, пrotektoriĭ drentъцeĭ шi stѕlпiĭ neklintiцĭ aĭ пatrieĭ; шi maĭ kѕ seamъ din kaѕsъ kъ aчeшtia eraŏ bine vъzѕцĭ de toцĭ Domniĭ, okѕпaŏ dregъtoriile чele maĭ însemnate, шi, îmbogъцindѕ-se, îшĭ bъteaŏ jokŏ de toцĭ чeĭ lalцĭ. Maĭ mare ѕrъ însъ avea George Bъleanѕ, fiindŏ kъ чerѕse Bъnia Kraĭoveĭ, шi din kaѕsa lorŏ nѕ o пѕtѕse kъпъta. Dar чeĭ treĭ boerĭ, simцindŏ komпlotѕlŏ, alergarъ la Domnŏ шi traserъ пe konsпiratorĭ înaintea jѕdekъцeĭ Divanѕlѕĭ. Akѕzaцiĭ nѕ aveaŏ drentŏ deskѕlпare de kъtŏ kѕvintele maĭ sѕsŏ zise. Atѕnчea Domnѕlŏ, mъniindѕ-se, îĭ skóse din dregъtoriile чe aveaŏ, шi le ordonъ sъ se dѕkъ sъ шeazъ пe la

moшiile lorŭ, ka în essilŭ. Пeste пȣцinŭ însъ, iĭ ertъ шi-ĭ пȣse earъшĭ în nostȣrile lorŭ de maĭ nainte.

Între aчeste, înпlinindȣ-se treĭ anĭ aĭ domnieĭ lȣĭ Antonie Vodъ, пlekъ înпreȣnъ kȣ toцĭ boeriĭ la Andrianoпole ȣnde se afla Sȣltanȣlŭ, пentrȣ ka sъ kaпete earъшĭ domnia. Akolo însъ se afla шi Grigori Vodъ Gika, karele se îndreptъцise kъtre Пórtъ пentrȣ fȣga sa în Aȣstria, шi пъndea sъ kaпete earъшĭ domnia. Atȣnчe, desbinъndȣ-se kъцĭ-va din boerĭ чe eraŭ пe lъngъ Antonie Vodъ, шi anȣme Xrizea Vistierĭȣlŭ, Stoĭka Пaxarnikȣlŭ, Radȣ Шtirbeĭ шi alцĭ din fatria lorŭ, înчeпȣrъ a чere пe Gika, kъndŭ чeĭ-l-alцĭ чereaŭ пe Antonie. Jokȣlŭ banilorŭ viindŭ la mijlokŭ, isbȣti a faчe ka îmпъratȣlŭ sъ aleagъ пe Grigori Vodъ Gika. Atȣnчe, kȣmŭ a lȣatŭ semnele domnieĭ, aŭ mijloчitŭ пe lъngъ Пórtъ de aŭ пrinsŭ пe banȣlŭ Mareшŭ, пe Vornikȣlŭ George, sokrȣlŭ lȣĭ Aga Mateĭȣ Kantakȣzenŭ, пe Logofъtȣlŭ Radȣ Kreцȣleskȣ, пe Giaцъ Klȣчerĭȣlŭ шi пe Stoĭka Komisȣlŭ, шi ĭ-aŭ пȣsŭ la înkisóre. Nȣmaĭ Sпъtarĭȣlŭ Шerbanŭ Kantakȣzenŭ aŭ skъпatŭ de пrinsóre kȣ fȣga; dar Grigori Vodъ a zisŭ de aŭ пrinsŭ пe fraцiĭ lȣĭ, Konstantinŭ, Mateĭȣ шi George, шi ĭ-a adȣsŭ kȣ elŭ în цearъ.

Пъnъ a nȣ veni Grigori Gika Vodъ, gъsi timпŭ Mateĭȣ fiĭȣlŭ Vornikȣlȣĭ Stroilъ Leȣrdeanȣ, шi merse kȣ kъцĭ-va ómenĭ de mъntȣi пe tatъlŭ seŭ de la mъnъstirea Znagovȣlȣĭ; trekȣ kȣ elŭ în Ardealŭ, шi, kъndŭ aȣzi de venirea lȣĭ Grigori Gika Vodъ, se întórse în цearъ nesȣпъratŭ de nimenĭ, ĭar tatъlŭ seŭ leпъdъ nȣmele шi rasa de kъlȣgъrŭ.

A doua domnie a luĭ Grigore Gica.

Grigori Vodъ Gika intrъndŭ în цearъ la 20 Martie a anȣlȣĭ 1672, debȣtъ kȣ imпȣnere de dъrĭ noȣĭ шi grele. Пe boeriĭ чe-ĭ înkisese iĭ kinȣea чerъndŭ пa trȣ sȣte de пȣngĭ de banĭ [1], sȣb kȣvъntŭ kъ atъta a (D. Chr. 1672. Dupe chronicele locale.)

[1] Чererea nȣ era modestъ. Пatrȣ sȣte de пȣngĭ fъчeaŭ 200 miĭ de leĭ, kare astъzĭ arŭ faчe пeste 2 milióne. *(Traducĕtoriului.)*

keltȣitȣ̆ din kaȣsa lorȣ̆ пe lъngъ Tȣrчĭ. În fine neferiчiцiĭ ómenĭ, temъndȣ-se sъ пȣ-шĭ пearzъ шi kaпetele, îшĭ vъndȣ-rъ moшiile kȣ цъranii шi kȣ џiganiĭ, шi плъtirъ glóba чe le se чerea. Totȣ̆ odatъ boeriĭ пartisanĭ aĭ Domnȣlȣĭ, ȣnindȣ-se kȣ Greчiĭ чe maĭ veniserъ пe lъngъ elȣ̆, aпȣkaȣ̆ пe чeĭ-l-alцĭ boerĭ пe kari-ĭ шtieaȣ̆ kъ aȣ̆ rъmaȣ̆ kȣ чeva avere, шi desbrъkъndȣ-ĭ ȣȣb felĭȣrite пretekste, îmпъrцeaȣ̆ baniĭ între eĭ. Dar пatima lorȣ̆ чea maĭ mare era asȣпra kaseĭ Kantakȣzenilorȣ̆, de aчeea шi voeaȣ̆ sъ пearzъ пȣ пȣmaĭ пe toцĭ fraцiĭ dar шi tótъ familia lorȣ̆; пentrȣ aчeasta skrieaȣ̆ пe ȣȣb askȣпsȣ̆ la Tȣrчiĭ de la Adrianoпole, пromiцъndȣ-le mȣlцĭ banĭ, ka sъ omóre шi пe Шerbanȣ̆. Aчesta însъ, simцindȣ̆ шi kȣnoskъndȣ̆ lъkomia tȣrчeaskъ, fȣџi la Moldova.

Пersekȣtarea aчeasta se întinse пъпъ шi asȣпra Mitroпolitȣlȣĭ Teodosiȣ̆, fiindȣ̆ kъ se trъџea din familia Kantakȣzenilorȣ̆. Domnȣlȣ̆, dȣпъ îndemnȣlȣ̆ boerilorȣ̆, akȣzъndȣ-lȣ̆ kȣ felĭȣrĭ de kalomniĭ, îlȣ̆ destitȣъ kȣ îndestȣlъ bajokorъ шi-lȣ̆ trimise la înkisóre la mъпъstirea Kozia, пȣindȣ̆ în lokȣ-ĭ пe Varlaamȣ̆ Eпiskoпȣlȣ̆ Rimnikȣlȣĭ, karele se ȣпise la tóte пelegĭȣirile de aчeastъ fire. Asemine trimise la Oknele marĭ пe George Vornikȣlȣ̆, sokrȣlȣ̆ lȣĭ Mateĭȣ Kantakȣzenȣ̆, пe Gĭaцъ Klȣчerĭȣlȣ̆, sokrȣlȣ̆ lȣĭ Шerbanȣ̆, шi пe bъtrъпȣlȣ̆ Logofъtȣ̆ Stoĭka Dȣdeskȣ, kare era omȣ̆ de kasъ alȣ̆ Пostelnikȣlȣĭ Konstantinȣ̆ Kantakȣzenȣ̆; ĭar пe Banȣlȣ̆ чelȣ̆ mare kȣskrȣlȣ̆ lȣĭ Konstantinȣ̆ Kantakȣzenȣ̆, kȣ Logofъtȣlȣ̆ Radȣ Kreцȣleskȣ џinerile lȣĭ, шi пe Mixaĭȣ, Konstantinȣ̆, Mateĭ шi George, fiĭ aĭ bъtrъпȣlȣĭ Kantakȣzenȣ̆, ĭ-aȣ̆ înkisȣ̆ în baшka ȣпȣĭ tȣrnȣ̆; пe Пostelniчeasa Elena Kantakȣzenȣ̆ a înkis'o într'o mъпъstire; ĭar пe alte rȣde din familie, globindȣ-le, le-a liberatȣ̆ din înkisorĭ.

În intervalȣlȣ̆ aчesta Sȣltanȣlȣ̆ Meemetȣ̆, mergъndȣ̆ asȣпra Пolonieĭ, kĭemъ шi пe Gika kȣ oшtirea Romъneaskъ. În lokȣlȣ̆ Domnȣlȣĭ rъmъindȣ̆ kaĭmakamĭ Vornikȣlȣ̆ George Bъleanȣ, џinerile seȣ̆ Xrizea Vistierĭȣlȣ̆, шi Vornikȣlȣ̆ Stroilъ Leȣrdeanȣ, neferiчita familie Kantakȣzenȣ̆ rъmase în sórta чea maĭ desпeratъ. Aчeшtĭ treĭ misebilĭ trimiserъ пe Armaшȣlȣ̆ чelȣ̆ mare Drosȣlȣ̆ Mexedinцanȣlȣ̆ шi skoцindȣ̆ пe

înkimĭ, în tóte zilele îĭ bъtea maĭ întъĭ la talne, anoĭ îĭ snъnzъra kъ frъngiĭ de mъnĭ ші-ĭ kъsnea kъ kinвrile чele maĭ infame kare вnŏ sвfletŏ krвdŏ nóte sъ-шĭ înkinвeaskъ.

Grigori Vodъ Gika, în timnвlŏ kъtŏ se afla la bъtъlie, kъвta kв mвltъ îngrijire ne Шerbanŏ Kantakвzenŏ, dar din noroчire nв-ĭ nвtв da de вrmъ. Dвnъ întórчerea sa în цearъ, aвzindŏ de kasnele чe dederъ înkimilorŏ, arъtъ kaĭmakamilorŏ seĭ mare nemвlцвmire; eĭ însъ, ka ómenĭ fъrъ de kвgetŏ, întъrъtaŏ ne Domnŏ ka sъ-ĭ ші вчidъ, ші-ĭ arъtaŏ nъrere de rъŏ kъ nв ĭ-aŏ вчisŏ în linsa sa.

Шerbanŏ Kantakвzenŏ, aвzindŏ de krвzimele чe sвferea familia sa, a lъsatŏ Moldova, вnde trъea askвnsŏ, ші a trekвtŏ la Andrianonole. Akolo, dъndŏ nlъngere îmnъratвlвĭ, mijloчi, nrin kвnoштinцele чe avea, de se trimise вnŏ Kanвgi-baшa înadinsŏ kв firmanŏ în цeara Romъneaskъ. Grigori Gika, vъzъndŏ ne trimisвlŏ Sвltanвlвĭ viindŏ fъrъ de veste, vъzъndŏ ші firmanвlŏ îmnъrъteskŏ, s'a kвnrinsŏ de grózъ ші tвrbвrare. Dвnъ aчeasta, liberъndв-se arestaцiĭ, sвb nrotekцiвnea lвĭ Kanвgi-baшa trekвrъ kв toцiĭ la Konstantinonole. Kв okasiвnea aчeasta skъnъ din înkisóre ші Gĭaцъ Klвчerĭвlŏ ші trekв înnreвnъ kв familia Kantakвzineaskъ neste Dвnъre. George Vornikвlŏ ші Logofъtвlŏ Stoĭka Dвdeskв rъmaserъ totŏ la oknъ; ĭar Banвlŏ Mareшŏ, îmbolnъvindв-se akolo, fв adвsŏ akasъ ші neste kвrъndŏ mвri.

Grigori Gika, kвnrinsŏ de teamъ, a trimisŏ Vizirвlвĭ 600 nвngĭ de banĭ nentrв ka sъ вчizъ familia Kantakвzineaskъ. Vizirвlŏ nriimi baniĭ, dar nв voi a-шĭ mъnji kвgetвlŏ kв sъnge inoчentŏ, чi ne Logofъtвlŏ Radв Kreцвleskв, ne Kantakвzineштiĭ Шerbanŏ ші Konstantinŏ, i trimise în esilŏ la insвla Kreta; ĭar ne mвma lorŏ Elena a lъsat'o nesвnъratъ la Konstantinonole înnreвnъ kв fiiĭ seĭ чeĭ maĭ miчĭ Mixaĭв, Mateĭв ші George. Grigori Vodъ atвnчe skóse din Oknъ ne George Vornikв, sokrвlŏ lвĭ Kantakвzenŏ, nrekвmŏ ші ne Logofъtв Stoĭka Dвdeskв ші-ĭ închise la monastirea Tismana; dar dвnъ чe aflъ kв Vizirвlŏ a nriimitŏ baniĭ, чe-ĭ trimisese, вчise ne Vornikвlŏ George.

Karamanŏ Xвseinŏ Паша Saraskerвlŏ, nlekъndŏ kв o-

шtirile tsrчeшtĭ în Пolonia, a lsatŏ ks sine шi пe Grigori Vodъ Gika ks oшtirea Româneaskъ шi a tъbъrъtŏ la Xotinŏ. Sobieski, regele Пoloniei, veni assпra lorŏ шi fъkъndѕ-se ѕnŏ resbelŏ înfrikoшatŏ, óstea tsrчeaskъ se sfъrъmъ. Karamanŏ Пaшa abia fsgi ks kъцĭ-va ostaшĭ, ĭarŏ чea maĭ mare пarte de Tsrчĭ se înekъ în Nistrs. Grigore Gika, skъпъndŏ шi elŏ împreѕпъ ks învinшiĭ, n'a kstezatŏ sъ maĭ viъ în цearъ, чi a fsgitŏ пeste Dsпъre în Tsrчia. Atsпчĭ шi Пórta, destitsъndѕ-lŏ, elŏ treks la Konstantinoпole ѕnde шi mѕri. În astъ a doѕъ domnie elŏ a fostŏ пe tronŏ пsmaĭ ѕnŏ anŏ шi oпtŏ lsnĭ.

Пostelniks Mixaĭs Kantakѕzenŏ, kare se afla la чetatea Babadagŏ, îndatъ чe aŏ aѕzitŏ de destitsarea lsĭ Grigori Gika, s'a dssŏ la Kĭsпrsli-Zade Vizirslŏ, шi Meemetŏ Пaшa Kaĭmakamslŏ шi, kъzъndŏ la пiчórele lorŏ se rsgъ sъ rъпdѕeaskъ Domnŏ пe Dska Vodъ, kare de ksrъndŏ fssese destitsatŏ din Moldova. Rsgъmintea lsĭ Kantakѕzenŏ se askѕltъ шi Vizirslŏ i dete ordinile împъrъteшtĭ шi armele domnieĭ. Dska Vodъ, kare niчĭ ns шtia de aчésta, se ѕmпls de bskѕrie шi пromise Kantakѕzenilorŏ kъ'va îmbrъцiшa familia lorŏ, kъ va пlъti datoriile lorŏ, шi kъ în timпslŏ domnieĭ lsĭ vorŏ avea totŏ sпrijinslŏ чe le va пstea da.

Domnulu LIV.

Duca Vodă.

Пlekъndŏ Dska Vodъ din Konstantinoпole împreѕпъ ks Aga Mateĭs Kantakѕzenŏ шi ks пeпotslŏ seŏ Logofъtslŏ Пъrvs, fiĭslŏ Sпъtarĭslsĭ Drъgiчĭ Kantakѕzenŏ, trimise înainte în цearъ ks firmanslŏ împъrъteskŏ пe Slsgerĭslŏ Konstantinŏ, fiĭslŏ Logofъtslsĭ Stoĭka Dsdesks ka sъ ĭa kъrma gѕvernslsĭ dsпъ datinъ. Darŏ Kaĭmakamiĭ lsĭ Grigori Gika, George Baleans, ks ginerile seŏ Xrizea, Vornikslŏ Negoiцъ Sъksĭans, Banslŏ Rads Nъstsrelŏ шi Пaxarniks Staĭks Meriшĭans, l'aŏ пssŏ la înkisóre ks lan-

D. Chr. 1671. Dupe chronicele locale.

цѕrĭ zikѣndŏ kѣ minte: апоĭ înkrediцѣndѕ-se kѣ în adevѣrŏ vine Dѕka Vodѣ kѕ domnia aŭ înчепѕtŏ a fѕgi спre пѣrцile de sѕsŏ ale jѕdeцѕlѕĭ Argeшŏ; ajѕngѣndŏ la Mѣпѣstirea Argeшѕlѕĭ, aŭ liberatŏ пe Slѕgerѕlŏ Konstantinŏ, пre kare-lŏ lѕarѣ kѕ eĭ; апоĭ Bѣleanѕ, Xrizea шi Negoiцѣ aŭ trekѕtŏ la Sibiĭѕ în Transilvania; ĭarŏ Radѕ Nѣstѕrelŏ kѕ Staĭkѕ Пaxarnikѕlŏ s'aŭ askѕnsŏ прin mѕпцĭ.

La 6 Dekemvrie anѕlŏ 1671, instalîndѕ-se Dѕka Vodѣ, maĭ întѣiŭ a liberatŏ пe Logofѣtѕ Stoĭka Dѕdeskѕ kare de doѕĭ anĭ sѕferea osѣndele lѕĭ Grigori Gika, шi апоĭ a înчепѕtŏ a se okѕпa de interesele цѣriĭ în паче шi în liniшte. Пeste пѕцinŏ a venitŏ шi Пostelnikѕ Mixaĭ Kantakѕzenŏ kѕ semnele domnieĭ прekѕmŏ шi tóte чele-l-alte rѕdę esilate la Kreta шi la Konstantinопole înпreѕпѣ kѕ mѕma lorŏ Elena. Domnѕlŏ îĭ приimi kѕ mѕltѣ onóre шi le dete tѕtѕrora dregѣtoriĭ dѕпѣ kѕmŏ li se kѕvinea. Dar Dѕka Vodѣ, fiindŏ de natѕra sa lakomŏ шi iѕbitorŏ de argintŏ, kѣѕta ómenĭ karĭ sѣ-ĭ serveaskѣ în asemenea принчiпiĭ. Îndatѣ skrise lѕĭ George Bѣleanѕ шi ginerelѕĭ seŭ Xrizea, шi altora karĭ emigraserѣ, ka sѣ vie în цarѣ промiцѣndѕ-le amnistie пentrѕ tóte. Ачeшtia venirѣ îndatѣ шi, kѣпѣtѣndŏ în kѕrѣndŏ înkrederea Domnѕlѕĭ, înчепѕrѣ a-lŏ konsѕlta ka sѣ skótѣ dѣrĭ noѕĭ, пропѕnerĭ notrivite kѕ принчiпiile lѕĭ Dѕka Vodѣ. Dѕпѣ ачésta, kѣпѣtѣndŏ шi serviцiѕrĭ пѕbliчe, înчепѕrѣ a jefѕi neferiчfta цearѣ шi a arѕnka diverse kaloпniĭ asѕпra boeriiorŏ че пѕ eraŭ de karakterѕlŏ lorŏ, шi maĭ alesŏ asѕпra Sпѣtarĭѕlѕĭ Шerbanŏ Kantakѕzenŏ шi a fraцilorŏ lѕĭ, kare niчĭ пѕ se gѣndeaŭ la intrigele че li se пѕпea.

Între ачestea, fiindŏ kѣ Пórta earѣшĭ a trimisŏ oшtirĭ asѕпra Пolonieĭ, se dѕse шi Dѕka Vodѣ la bѣtѣlie kѕ oшtirea Romѣneaskѣ. Dar пeste kѕrѣndŏ fѣkѣndѕ-sѣ паче, s'a întorsŏ în чarѣ шi în drѕmѕlŏ seŭ s'a опritŏ пentrѕ kѣteva zile la satѕlŏ Kokorѣшtiĭ din Grindŏ la kasa komisѕlѕĭ Vladŏ. Akolo George Bѣleanѕ kѕ aĭ sѣĭ a înпѕltŏ de minчĭѕnĭ пe Dѕka Vodѣ asѕпra Kantakѕzineшtilorŏ, îndemnѣndѕ-lŏ kѕ tóte kinѕrile ka sѣ-ĭ omóre.

Domnѕlŏ trimise îndatѣ ostaшĭ kredinчoшĭ kѕ ordinŏ

sъ mérgъ sъ пѕе mъna пе familia пеrѕеkѕtatъ. Ostaшiĭ trimiшĭ, ajѕngъndѕ la Drъgъneшtĭ kiarѕ în ajѕnѕlѕ Sf. Nikolae kъtrъ sérъ, gъѕirъ пе Sпъtarĭѕlѕ Шerbanѕ în biserikъ ѕnde se înkina, îlѕ пrinѕerъ шi-lѕ dѕѕerъ la monastirea Snagovѕlѕĭ, ѕnde eraѕ sъ-lѕ ѕчizъ ka пе tatъlѕ seѕ ѕѕb Grigori Gika Vodъ. Alцĭ ostaшĭ s'aѕ dѕѕѕ la moшia Mъrgineniĭ, шi пrinzъndѕ пе Sпatariѕlѕ Mixaĭѕ kѕ fraцiĭ lѕĭ Mateĭѕ шi George, шi пе kѕmnatѕlѕ lorѕ Barbѕ Vistieriѕlѕ, ĭ-aѕ пѕѕѕ пе ѕnѕ karѕ ka sъ-ĭ dѕkъ la Kokoreшtĭ; dar, îmbъtъndѕ-se ostaшiĭ пе drѕmѕ, arestaцiĭ пrofitarъ de okasiѕne шi skъпarъ пеste mѕnцĭ la Braшovѕ. Aѕ maĭ пrinsѕ пе Stolnikѕlѕ Konstantinѕ Kantakѕzenѕ, пе Vistierѕlѕ Barbѕ Fъrkъшanѕ ginere Sпatariѕlѕĭ Mixaĭѕ, пе Radѕ Kreцѕleskѕ ginere lѕĭ Konstantinѕ Kreцѕleskѕ, — kari toцĭ se aflaѕ la Kokorъшtĭ; апоĭ adѕkъndѕ шi пе Sпatariѕlѕ Шerbanѕ de la Znagovѕ, ĭ-aѕ înkisѕ пе toцĭ într'o kamerъ la Kokoreшtĭ. Dar înainte de a пrочede la vre o черчetare saѕ la rostirea vre ѕneĭ senтinцe, Domnѕlѕ, vъzъndѕ kъ чeĭ treĭ fraцĭ Mixaĭѕ, Mateĭѕ шi George aѕ skъпatѕ, шi temъndѕ-se de vre o resbѕnare din пartea lorѕ, шĭ-aѕ skimbatѕ de odatъ пъrerea; шi adѕkъndѕ пе Шerbanѕ îпmreѕпъ kѕ чeĭ-l-alцĭ arestaцĭ înaintea sa, le-a sпѕѕѕ kъ пе viitorĭѕ пѕ vorѕ avea пічĭ o sѕпъrare din пartea sa, dѕпъ kare ĭ-a шi liberatѕ пе toцĭ.

Пе timпѕlѕ ачela Vizirѕlѕ Meemet-Паша kѕ tótъ пѕterea tѕrчeaskъ a пlekatѕ asѕпra Kazaчilorѕ. Kematѕ fiindѕ шi Dѕka Vodъ, a lъsatѕ kъrmѕitorѕ în lokѕ-ĭ пе George Bъleanѕ, пе kare l'a fъkѕtѕ Banѕ, пе Vornikѕlѕ Stroilъ Leѕrdeanѕ, пе Logofъtѕlѕ Шerbanѕ Kantakѕzenѕ, пе Xrizea Vistierĭѕlѕĭ, шi пе Пostelnikѕlѕ Laskarake Kѕпъreskѕ. George Bъleanѕlѕ, kѕ tóte kъ se arъta пе din faцъ înпъkatѕ kѕ Kantakѕzineшtiĭ, пѕ linѕĭa însъ a пъrî mereѕ пе Шerbanѕ шi a-lѕ kalomnia kѕ felĭѕrĭ de kѕvinte пеrfide; în kъtѕ Dѕka Vodъ venise la xotъrire kъ, îndatъ че va veni în цеаrъ, sъ-lѕ пеаrzъ. Пе lъngъ Domnѕ însъ, aflъndѕ-se Stolnikѕlѕ Konstantinѕ Kantakѕzenѕ, ачesta aflъ de intrigile Bъleanѕlѕĭ шi skrise fratelѕĭ seѕ Шerbanѕ ka sъ se пъzeaskъ. Шerbanѕ, kѕmѕ aѕzi kъ Dѕka Vodъ se întórче, îшĭ lъѕ soцia,

koniiĭ mi tótъ kasa mi se trase la momia sa la Пoeana; de akolo, lвъndŏ пe mвmъ-sa, пe fratele seŏ Mateĭ, mi пe чele-l-alte rвde, se koborî la Giвrgiв, de вnde, trekъndŏ Dвпъ-rea, lвъ drвmвlŏ kъtre Adrianonole. În kale întъlnemte пe Sвltanвlŏ Meemetŏ, karele kв tótъ kвrtea mi ввita îmпъrъ-teaskъ se întorчea de la Silistra. Atвnчe Шerbanŏ, fъrъ a пerde timпŏ, dъ пlъngere de tóte вferingele sale Vizirвlвĭ, kв karele se kвnomtea de maĭ nainte, mi чerв komпъtimire mi drentate. Vizirвlŏ îĭ zise sъ vie dвпъ elŏ la Adrianonole; akolo vorbindвse kв îmпъratвlŏ, aŏ xotorъtŏ sъ dea domnia lвĭ Шerbanŏ.

Dвka Vodъ, viindŏ în цearъ mi aflъndŏ desпre emigrarea familieĭ Kantakвzenilorŏ, a trimisŏ îndatъ dвпъ eĭ пe Vornikвlŏ Neagв Sъkвeanв, пe Ivamkв fiiвlŏ lвĭ Bъleanв, mi пe Xrizea Vistieriвlŏ, ka sъ-ĭ вrmъreaskъ mi sъ чearъ пedeпsirea lorŏ. Dar trimimiĭ, sosindŏ la Adrianonole, aflarъ kъ пe Dвka Vodъ l'aŏ strъmвtatŏ la Moldova mi kъ în lokв-ĭ s'a rъndвitŏ Шerbanŏ. Atвnчe aŏ mersŏ de s'aŏ înkinatŏ Domnвlвĭ, afarъ de Staĭkв Пaxarnikвlŏ mi Ivamkв Bъleanв, kariĭ aŏ fвgitŏ îndatъ la Moldova.

Dвпъ mъsвra lвatъ, Vizirвlŏ trimise вnŏ fonkцionariв tвrkŏ înпreвпъ kв Konstantinŏ Brъnkoveanв, пenotŏ lвĭ Шerbanŏ Vodъ, mi rъdikъndв пe Dвka Vodъ din domnia цereĭ Mвntenemtĭ, îlŏ reamezъ la Moldova.

De la aчestŏ Domnŏ essistъ xrisóve din aniĭ 7183, 7184, 7185, 7186 ..i 7187.

Domnulu LV.

Şierbanŭ Vodă II Cantacuzénŭ.

Venirea lвĭ Шerbanŏ Kantakвzenŏ la domnia цereĭ, s'a пrivitŏ ka o întъmпlare de чea maĭ mare feriчire, kare a adвsŏ bвkвrie mi veselie în inimile tвtвrorŏ. Чelŏ întвiв aktŏ de drentate la kare Шerbanŏ Vodъ a kвgetatŏ, a fostŏ liberarea Mitroпolitвlвĭ Teodosiв, karele se afla arestatŏ mi вĭtatŏ în mъпъstirea Tismana. Aчe-

D. Chr. 1679. Din diverse chronice.

sta, a datŭ îndatъ плъngere la Domnŭ пentrв strъmbъtatea че i s'a fъkвtŭ, ші Domnвlŭ a trimis'o la Konstantinonole la Патriarxвlŭ Dionisiŭ впre xotъrîre. Патriarxвlŭ trimise îndatъ пe Mitrononolitвlŭ de la Maronia ші пe Logofъtвlŭ Патriarxieĭ Enaki. Domnвlŭ atвnче adвпъ Divanŭ mare din arxiereiĭ, arximandriцiĭ, egвmeniĭ ші toцĭ boeriĭ цereĭ, вnde se înfъцiшarъ amъndoĭ Mitronoliцiĭ, Teodosiŭ ші Varlaamŭ. Dвпъ jвdekata вrmatъ, Varlaamŭ, пenвtъndв-se jвstifika, a deпвsŭ înaintea Domnвlвĭ kъrja, saŭ toeagвlŭ пъstoreskŭ, ші a пlekatŭ. Iar Шerbanŭ Vodъ, lвъnd'o, o dete lвĭ Teodosiŭ ші-lŭ instalъ în Mitronolie.

Цeara aflъndв-se în mare miserie din kaвsa abвsвrilorŭ Domnilorŭ de maĭ nainte, a boerilorŭ ші a Tвrчilorŭ de пe lъngъ Dвпъre (kari fъчeaŭ miĭ de впъrъrĭ lokвitorilorŭ sъtenĭ, îmпrвmвtъndв'ĭ kв banĭ, апоĭ skoцъndв-шĭ baniĭ kв aвtoritatea lorŭ, апоĭ lвъndв-le vitele ші пrodвktele dвпъ пreцвrile че le пвпeaŭ eĭ), чea întъĭв grijъ a Domnвlвĭ a fostŭ ka sъ se okвпe a faче óre kare îndreптъrĭ ші пвпerĭ la kale. Nв avв însъ timпŭ ka sъ realiseze tóte пroektele sale, kъчĭ la anвlŭ 1680 Пórta, deklarъndŭ resbelŭ Aвstrieĭ, l'a kematŭ ші пe elŭ înпreвпъ kв Dвka Vodъ din Moldova. Dвпъ aчeasta mergъndŭ amъndoĭ Domniĭ, steterъ kв oшtirile lorŭ în Ŭngaria lвkrъndŭ la o чetate de пъmъntŭ; ĭar dвпъ terminarea aчestвĭ lвkrв, kъпъtarъ voe sъ se întórkъ.

Пe atвнче s'a dвsŭ ші Пostelniчeasa Elena, mвma lвĭ Шerbanŭ Vodъ, kв fiĭвlŭ seŭ Mixaĭв ші kв fiĭe-sa Stanka la Ierвsalimŭ; ші dвпъ че s'a înkinatŭ la sъntвlŭ Mormъntŭ, ші la tóte mъnъstirile, dвпъ че s'a вsitŭ ші пe mвntele Sinaĭв, ші a îmпъrцitŭ mвlte mile ші darвrĭ, s'a întorsŭ în цeаrъ. Fiĭвlŭ seŭ ĭ-a eшitŭ înainte kв totŭ klerвlŭ ші kв boeriĭ, ші aŭ adвs'o kв mare чeremonie пъпъ la biserika domneaskъ, вnde s'a fъkвtŭ doksologie (tedeum) ші апоĭ earъшĭ kв помпъ a dвs'o la kasa sa.

În anвlŭ 1682 a пlekatŭ însвшĭ Sвltanвlŭ Meemetŭ aвпra lвĭ Leoпoldŭ îmпъratвlŭ Aвstrieĭ. Sosindŭ la Belgradвlŭ Serbeskŭ, elŭ kв kвrtea sa a rъmasŭ akolo; dar Vi-

zirslŭ Kara Msstafa, ks Xanslŭ de la de la Krъmŭ ks tóte omtirile, ks IIIerbanŭ Vodъ din ɥeara Romъneaskъ, ks Dъka Vodъ din Moldova, ks Amnali Mixailŭ din Transilvania mi ks grafslŭ Tekeli anostatslŭ Sngarieĭ, aŭ nlekatŭ asnra xotarъlorŭ Asstriaчe. Ajsngъndŭ nъnъ la Viena ks 240 miĭ ostamĭ, mi înksngĭsrъnd'o, aŭ bъtst'o în timnŭ de 63 zile. Dar ne kъndŭ чetatea era anróne sъ kanitsleze, a venitŭ în ajstorĭslŭ eĭ Sobieɥki regele IIolonieĭ, karele, bъtъnds se ks Tsrчiĭ, ns nsmaĭ kъ ĭ-a silitŭ a nъrъsi asedislŭ, dar ĭ-a învinsŭ ks totslŭ, în kъtŭ Vizirslŭ s'a întorsŭ ks rsmine. Dsnъ aчeasta Tsrчiĭ, nlekъndŭ asnra IIolonieĭ ka sъ-mĭ resbsne, aŭ mersŭ dsnъ eĭ mi IIIerbanŭ Vodъ, ks oastea sa, dar nsmaĭ nъnъ la Iamĭ, kъчĭ de akolo a kъnъtatŭ voe sъ se întórkъ.

Împъratslŭ Asstrieĭ, srmъrindŭ smilirile Tsrчilorŭ, lsъ din mъna lorŭ чetatea Bsda, kanitala Ssgarieĭ (anslŭ 1686) în kare s'aŭ nerdstŭ 40 miĭ Ieniчerĭ. Dsnъ aчeasta a maĭ lsatŭ чetatea Segedin de lъngъ Tissa, ks mare nerdere din nartea Tsrчilorŭ. La aчeste lsnte se afla ks omtirea Romъneaskъ mi Snatarĭslŭ George Kantakszenŭ, ka generalŭ alŭ lsĭ IIIerbanŭ Vodъ, dar se întórse ks nsɥine rъmъmiɥe de ómenĭ.

Între aчeste a msritŭ mi IIostelniчeasa Elena, msma Domnslsĭ. IIIerban Vodъ ks fraɥiĭ seĭ mi tótъ familia, ks klerslŭ, ks boerimea mi ks ostamiĭ, netreksrъ kornslŭ eĭ nъnъ afarъ de Bsksremtĭ. De akolo Domnslŭ se întórse în kanitalъ, ĭar kortegĭslŭ merse nъnъ la mъnъstirea Mъrginenĭĭ, snde denssersъ kornslŭ rъnosateĭ alъtsrĭ ks aчela alŭ memorabilslsĭ eĭ soɥŭ. Totŭ în anslŭ aчela a msritŭ mi Aga Mateĭs, fratele Domnslsĭ. Kornslŭ aчestsĭa îlŭ denssersъ în biserika mъnъstireĭ Kotroчeniĭ, ne kare o fъksse din temeliĭ IIIerbanŭ Vodъ, într'snŭ lokŭ snde e o nъdsre deasъ. Akolo, în timniĭ nerseksttъrilorŭ familieĭ sale, IIIerbanŭ Vodъ mezsse asksnsŭ treĭ zile nъnъ gъsi kinŭ sъ fsgъ maĭ denarte; mi atsnчe, nromiɥъndŭ Maĭчeĭ Nъskъtóreĭ de Dsmnezeŭ kъ de va skъna de nerikolŭ va rъdika snŭ sъntŭ lo-

kaшŏ, . шi-a îndeплinitŏ kввъntвlŏ îndatъ чe a ajвnsŏ la Domnie.

În anвlŏ 1687 Sвltanŏ Meemetŏ iarъшi a trimisŏ o-шtirĭ asвпra împъratвlвĭ Aвstrieĭ. Dar învingъndв-se шi astъ datъ, Sвltanвlŏ пedeпsi kв mórte пe Sвleĭmanŏ-Пaшa Vizirвlŏ. Dвпъ aчeasta, revoltъndв-se Ieniчeriĭ, aŏ destitвatŏ пe Sвltanŏ Meemetŏ în alŏ патrв-zeчelea anŏ alŏ îm-пъrъцieĭ sale, шi aŏ rъdikatŏ la tronŏ пe fratele seŏ Sвleĭ-manŏ IV. Atвпчe Пórta a trimisŏ, пrin вnŏ fвnkцionarĭв tвrkŏ, lвĭ Шerbanŏ Vodъ *mвkarelŏ*, saŏ înoire de domnie.

În anвlŏ вrmъtorĭв 1688 Шerbanŏ Vodъ a mъritatŏ пe fiĭe-sa Manda kв Grigoraшkв, fiĭвlŏ Logofъtвlвĭ Ivaшkв Бъleanв. În aчevъrŏ rea шi demпъ de osîndъ a fostŏ вra Бъlenilorŏ asвпra familieĭ Kantakвzineшtilorŏ, dar Dвmne-zeŏ пedeпsise în destвlŏ fantele lorŏ. Ivaшkв, dвпъ пвmi-rea lвĭ Шerbanŏ Vodъ la domnie, se trъsese la Moldova; akolo ĭlŏ вrmase шi soцia sa kв fiiĭ шi fiĭчele sale; апoĭ, mвrindŏ Ivaшkв, kasa sa se trase în Transilvania, шi trъea akolo kв mare strъmtorare. Шerbanŏ Vodъ, вrmъndŏ пre-чeпtelorŏ Evangeliчe de a resпlъti kв bine чelorŏ чe ĭ-aŏ fъkвtŏ rъŏ, trimise шi adвse familia lвĭ Ivaшkв, шi-ĭ arъtъ tótъ îmbrъцiшarea пъrinteaskъ. Апoĭ, vъzъndŏ kъ fiĭвlŏ lвĭ Ivaшkв era вnŏ jвne inteligentŏ шi kв kalitъцĭ eminente, rarĭ пe timпвlŏ aчela, вitъ relele tatъlвĭ шi ale bвпвlвĭ seŏ, шi-lŏ fъkв ginere; lвkrв de kare tótъ lвmea se mira шi a-пlaвda. Пeste пвцinŏ însъ neferiчita Manda mвri, în вrma вneĭ bóle grabniчe, шi o înmormъntarъ la mъпъstirea Ko-troчeniĭ kв mare oпóre шi чeremonie, kв assistinцa шi a пatriarxвlвĭ Dionisiŏ de la Konstantinoпole, karele atвпчe se întъmпlase sъ fie în Бвkвreшtĭ.

Totŏ пe atвпчe Sвltanŏ Sвleĭmanŏ a trimisŏ пe Iaвzŏ-Пaшa Seraskerвlŏ шi пe Xaпвlŏ de la Krъmŏ kв mвlцime de oшtirĭ asвпra împъratвlвĭ Aвstrieĭ, шi bъtъndв-se din вsвŏ de Belgradвlŏ sъrbeskŏ, lъngъ пъrъвlŏ Driva, fвrъ învinшĭ kв totвlŏ. Aвstriaчiĭ, dвпъ aчeea, aŏ bъtвtŏ Beligradв, шi, fъkъndŏ o vъrsare de sъnge nedeskrisъ, пeste 32 de zile ĭlŏ шi lвarъ. Апoĭ, la 6 Aвgвstŏ 1688 maĭ lвarъ Kвkвlva-

rѕlѕ̆, апоĭ Sebeшѕlѕ̆, Logoшѕlѕ̆, Orшava шi Kladova; пе ѕr-
mъ ѕпѕ̆ korпѕ̆ de Aѕѕtriaчĭ, ѕѕb generarѕlѕ̆ Veteranѕ̆ trekѕ
în џeara Mѕnteneaskъ шi tъbъrî la Tѕrnѕlѕ̆ Severinѕlѕĭ. A-
tѕnче Шerbanѕ̆ Vodъ a trimisѕ̆ îndatъ пе пепоtѕlѕ̆ seѕ̆, Lo-
gofъtѕlѕ̆ Konstantinѕ̆ Brъnkoveanѕlѕ̆, kѕ darѕrĭ la generalѕlѕ̆
Veteranѕ̆, rѕgъndѕ-lѕ̆ ka sъ se retragъ din џearъ пentrѕ kъ
пѕ kѕmva Пórta sъ bъnѕeaskъ kъ џeara s'a xainitѕ̆ шi sъ
trimiџъ Tъtariĭ kѕ fokѕ̆ шi kѕ sabie asѕпra Romъnilorѕ̆. Ge-
neralѕlѕ̆ Aѕstriakѕ̆, пriimindѕ̆ darѕrile, se rъdikъ de akolo,
dar se aшezъ kѕ tabъra sa desпre пartea mѕnџilorѕ̆ la Kъm-
пѕ-lѕngѕ̆. Шerbanѕ̆ Vodъ trimise earъшĭ пе frate-seѕ̆ Sпъ-
tarĭѕlѕ̆ Mixaĭѕ шi пе ginerile seѕ̆ Konstantinѕ̆ Bъlъчeanѕ, шi,
gъsinдѕ̆ пе Generalѕlѕ̆ Veteranѕ̆ la Kъmпѕ-lѕngѕ̆, ѕnde пе-
treчea kѕ Brъnkoveanѕ, l'aѕ̆ rѕgatѕ̆ earъшĭ ka sъ easъ kѕ
totѕlѕ̆ din џearъ. Generarѕlѕ̆ Veteranѕ̆ în fine se îndѕпlekъ
шi trekѕ kѕ tótъ óstea пeste mѕnџĭ la Braшovѕ̆. Atѕnче
Шerbanѕ̆ Vodъ raпortѣ la Пórtъ kъ a isbѕtitѕ̆ a faче пе
Nemџĭ sъ easъ din џearъ, шi Sѕltanѕlѕ̆ s'a bѕkѕratѕ̆ fórte
шi a lъѕdatѕ̆ пѕrtarea sa.

Assigѕrъndѕ se astfelĭѕ desпre Tѕrчĭ, Шerbanѕ̆ Vodъ
se konsѕltъ kѕ boeriĭ шi xotъri sъ trimiџъ o deпѕtъчĭѕ-
пе la Viena kъtre îmпъratѕlѕ̆ Leoпoldѕ̆, kѕ rѕgъminte kъ,
daka kѕmѕ̆ va Dѕmnezeѕ̆ îĭ va ajѕta sъ învingъ шi sъ go-
neaskъ пе Tѕrчĭ, апоĭ sъ fie џeara sѕb апъrarea sa, пentrѕ
kare шi ea va fi sѕпѕsъ ordinelorѕ̆ sale. Пentrѕ aчeasta a
trimisѕ̆ пе fratele seѕ̆ Sпъtarѕlѕ̆ George Kantakѕzenѕ̆, пе gi-
nerile seѕ̆ Konstantinѕ̆, Bъlъчeanѕ, пе пепоtѕlѕ̆ seѕ̆ Komisѕlѕ̆
Шerbanѕ̆ Kantakѕzenѕ̆ fiĭѕlѕ̆ Sпъtarĭѕlѕĭ Drъgiчĭ Mъgѕreanѕ,
шi пе Komisѕlѕ̆ Шerbanѕ̆, fiĭѕlѕ̆ Vistierĭѕlѕĭ Пъrvѕlѕ̆ Vlъde-
skѕ de la Aпenósa. Dar dѕпъ пlekarea aчestora, Domnѕlѕ̆
kъzѕ bolnavѕ̆. Atѕnче, simџindѕ-шĭ mórtea, a kĭematѕ̆ пе
Arxiereĭ шi пе boerĭ de шĭ-a чerѕtѕ̆ ertъчĭѕne, шi le-a re-
komandatѕ̆ kъ dѕпъ mórte-ĭ sъ aleagъ Domnѕ̆ пе fiĭѕlѕ̆ seѕ̆
George. Astfelĭѕ, dѕпъ o domnie ferichitъ de 9 anĭ шi 10
lѕnĭ, mѕri Шerbanѕ̆ Vodъ, tъngѕitѕ̆ de tótъ џeara, шi kor-
пѕlѕ̆ seѕ̆ se deпѕse în mъnъstirea Kotroчeniĭ, fъkѕtъ de elѕ̆
Шerbanѕ̆ Vodъ, întrѕ adevъrѕ̆, în totѕ̆ timпѕlѕ̆ domnieĭ.

sale a statŭ bъrbatŭ kѕ minte, drentŭ, blъndŭ шi nevindikativŭ. Elŭ a skъпatŭ џeara de mѕlte nevoĭ, a mъntѕitŭ пe bieџiĭ lъkѕitorĭ de sѕпъrъrile пe învețate ale Tѕrчilorŭ de пe lъngъ Dѕпъre, шi a îmbrъџiшatŭ ka bѕпŭ пъrinte пe toџĭ. Elŭ чelŭ întъĭѕ a fѕndatŭ шkóla Ellineaskъ în Bѕkѕreшtĭ. Elŭ чelŭ întъĭѕ a adѕsŭ пorѕmbѕlŭ (пъпѕшoĭѕlŭ) kare maĭ nainte пѕ era kѕnoskѕtŭ. Elŭ a înfiinџatŭ чea întъĭ fabrikъ de пostavŭ la Afѕmaџĭ. Elŭ a fъkѕtŭ mъпъstirea Kotrочeniĭ, пrekѕmŭ s'a zisŭ maĭ în ѕrmъ, шi metokѕlŭ eĭ în oraшѕlŭ Bѕkѕreшtiĭ, пѕmitŭ Шerbanŭ Vodъ. Пъпъ пe timпѕlŭ domnieĭ aчestѕĭa s'a џinѕtŭ obiчeĭѕlŭ de a пѕ se trimite tribѕtѕlŭ џъreĭ la Пórtъ, чi de a se da în пiiimirea ѕпѕĭ fѕnkџionarŭ tѕrkŭ, kare venea de-lŭ lѕa шi апoĭ, întovъrъшindѕ-se de kъtre ѕпŭ boerŭ пъпъ la Giѕrgiѕ, da adeverinџъ de пrimire шi-lŭ dѕчea elŭ la împъrъџie. Elŭ avea пrivelegiѕrĭ шi de la împъratѕlŭ Aѕstrieĭ.

De la Шerbanŭ Vodъ se gъseskŭ xrisóve maĭ mѕlte, de la anѕlŭ 7188 пъпъ la 7196.

DOMNULU LVI.

Constantinŭ Vodă Bassarabŭ Brăncoveanu.

Dѕпъ mórtea lѕĭ Шerbanŭ Vodъ s'aŭ adѕпatŭ toџĭ boeriĭ marĭ шi miчĭ, îпrеѕпъ kѕ Mitroпolitѕlŭ Teodosiŭ шi kѕ eпiskoпiĭ, la Kѕrtea Domneaskъ, шi пoftindŭ sъ assisteze шi пe Пatriarxѕlŭ Dionisiŭ de la Kontantinoпole, karele atѕпчe se afla în џearъ, asemine шi пe ѕпŭ Kaпѕgi-baшa otomanŭ karele se afla venitŭ пentrѕ alte trebĭ împъrъteшtĭ. Пe lъngъ aчeшtia s'aŭ adѕпatŭ шi kъпitaniĭ шi ѕstaшiĭ diverselorŭ korпѕrĭ de oшtirĭ, шi frѕntaшiĭ negѕџitorilorŭ шi altorŭ treпte. Aчeastъ adѕпare, konsѕltъndѕ-se пentrѕ alegerea Domnѕlѕĭ, n'a пѕtѕtŭ sъ se învoeaskъ ka sъ aleagъ пe fiiѕlŭ rъпosatѕlѕĭ Domnŭ, пrekѕmŭ elŭ rekomandase boerilorŭ, din kassъ kъ era пrea tъпъrŭ шi пѕ-lŭ krezѕrъ kaпabilŭ пentrѕ пiшte timпĭ aшa de greĭ

Dupe Chr. 1689. Dupe chronice locale şi streine.

Toцĭ însъ într'unŭ kuvъntŭ s'aŭ unitŭ ka sъ alégъ пe marele Logofъtŭ Konstantinŭ Bassarabŭ Brъnkoveanu, karele era nenotŭ luĭ Mateĭu Vodъ Bassarabŭ. Atunчe arxiereiĭ шi boeriĭ aŭ чerutŭ шi пъrerea Împъrъteskuluĭ Kanugi-baшa, kumŭ sъ fakъ ka nu kumva sъ kazъ цeara în vreo supъrare. Aчesta a rъspunsŭ în auzulŭ tuturora kъ trebuinцa чere ka пe domnŭ sъ-lŭ întroneze îndatъ, maĭ nainte de a se duчe шtirea din цearъ afarъ, шi totŭ o datъ sъ înшtiinцeze пe Пórtъ, чerъndŭ investitura. Elŭ пropunea mijlokulŭ aчesta, пentru ka sъ skaпe цeara din intrigile ómenilorŭ marĭ de la Konstatinoпole, de influinцele rъŭ voitóre ale strъinilorŭ, пrekumŭ шi de kursele Greчilorŭ пrekuпeцĭ, kari пъndeskŭ tronurile цerilorŭ romъneшtĭ.

Atunчe toцĭ grъmadъ s'aŭ dusŭ la Mitroпolie, aŭ kĭematŭ oшtirile, шi le-aŭ spusŭ desпre alegere. Ostaшiĭ, mulцъmindu-se, aŭ aпrobatŭ în gura mare numirea. Duпъ aчeasta, adukъndŭ пe Konstantinŭ Brъnkoveanu, karele rъmъsese la Kurtea Domneaskъ, пe kalŭ Domneskŭ la Mitroпolie, i s'aŭ închinatŭ toцĭ, atъtŭ klerulŭ шi boeriĭ, kъtŭ шi пoпorulŭ шi ostaшiĭ. Пe urmъ eшindŭ de akolo, s aŭ dusŭ ku orъnduealъ maĭ întъĭu la beserika Domneaskъ unde duпъ doksologie (tedeum) l'aŭ пrokĭematŭ, шi aпoĭ la kurte, unde l'a instalatŭ Kanugi-baшa чelŭ împъrъteskŭ între kъnteчele muzikale шi între salve de nuшtĭ шi de tunurĭ.

Atunчe Dómna Maria, soцia luĭ Шerbanŭ Vodъ, kare dъduse mulцĭ banĭ пe la uniĭ din boerĭ шi пe la ostaшĭ ka sъ fakъ пe fiĭulŭ seŭ Domnŭ, vъzъndŭ kъ nu шĭ-a împlinitŭ skoпulŭ, a пlekatŭ ku tótъ kasa sa în Transilvania, unde s'a aшezatŭ.

Boeriĭ îndatъ duпъ aчeasta aŭ fъkutŭ Arz-magzarŭ, saŭ raпortŭ kъtre Пórtъ, arъtъndŭ maĭ întъĭu mórtea luĭ Шerbanŭ Vodъ, aпoĭ nevoea kare ĭ-a silitŭ sъ aleagъ Domnŭ fъrъ voea împъrъteaskъ, aпoĭ alegerea fъkutъ în пersóna unuĭ koboritorĭu din familia strъluчitъ a Bassarabilorŭ шi nepotŭ alŭ kredinчĭosuluĭ împъrъцieĭ Mateĭu Vodъ Bassarabŭ [1], înke-

1 Familia Brъnkoveniilorŭ este alta шi a Bassarabilorŭ alta. Konstantinŭ Vodъ era fiĭu luĭ Brъnkoveanu, dar, fiindŭ kъ era ne- {Dupe chronolog. Serb.}

indŭ kȣ rȣgъmintea de a-lŭ întъri шi kȣ înkezъшȣirea de a fi kredinчĭosŭ ordinelorŭ înalteĭ Порцĭ. Asemine aŭ skrisŭ Vizirȣlȣĭ шi Seraskerȣlȣĭ, karele se afla dinkolo de Dȣпъre. Dȣпъ aчeasta aŭ trimisŭ boerĭ înadinsŭ kȣ aktele aчeste la Konstantinопole, la Adrianопole шi la Babadagŭ, ȣnde se afla Seraskerȣlŭ.

Konstantinŭ Vodъ, dȣпъ чe a lȣatŭ frъnele gȣvernȣlȣĭ, a trimisŭ kȣrierĭ ka sъ întórkъ пe boeriĭ, чe-ĭ trimisese Шerbanŭ Vodъ solĭ kъtre împъratȣlŭ Aȣstrieĭ. Din aчeĭa treĭ s'aŭ întorsŭ în цearъ; ĭar Aga Konstantinŭ Bъlъчeanȣ, ginerile lȣĭ Шerbanŭ Vodъ, remъindŭ în Transilvania, s'a liпitŭ пe lъngъ ȣnŭ visionarĭȣ generalŭ aȣstriakŭ a nȣme Xaslerŭ, karele-шĭ înkipȣea kъ kȣ пatrȣ miĭ de ostaшĭ va пȣtea skъпa цeara Mȣnteneatkъ de tirъnia tȣrчeaskъ. Konstan-

пotŭ de sorъ lȣĭ Mateĭȣ Bassarabŭ, dȣпъ чe s'a fъkȣtŭ Domnŭ, шĭ-a însȣшitŭ шi eпitetȣlŭ de Bassarabŭ ka ȣnȣlŭ чe era maĭ kȣnoskȣtŭ Порцeĭ Otomane шi domniilorŭ veчine, пrekȣmŭ шi maĭ ĭȣbitŭ de цearъ; n'a lепъdatŭ însъ пronȣmele familieĭ sale пъrinцeшtĭ, пrekȣmŭ se vede atъtŭ пe sigilȣlŭ seŭ, kъtŭ шi пe monetele de пe timпȣlŭ seŭ inskriпцiȣnea: „*Konstantinŭ Voevodŭ Bassarabŭ Brъnkoveanȣ.*" Пronȣmele чelŭ пroпriŭ s'a lȣatŭ dȣпъ moшia Brъnkoveniĭ, a kъrȣĭa originъ dъteazъ de la Sъrbiĭ Brankoviчĭ. Istoria este astfelĭȣ:

Simeonŭ. chronolog. Serbă. — În anȣlŭ 1372 mȣrindŭ Lazъrŭ чelŭ întъĭ Samoderskŭ (aȣtokratŭ) alŭ Serbieĭ шi alŭ Ilirikȣlȣĭ, a rъmasŭ doĭ fiĭ: Stefanŭ, karele a lȣatŭ tronȣlŭ пъrinцeskŭ, шi Vъlkȣ, karele a rъmasŭ fъrъ koпiĭ. Lazъrŭ însъ avȣsese шi doъ fete, din kare пe чea întъĭ o цinȣse Danŭ I Bassarabŭ, alŭ treilea Domnŭ alŭ цereĭ Mȣnteneшtĭ, ĭar пe a doȣa Kneazȣlŭ Vъlkȣ Brankoviчĭ, generalissimȣl Voevodŭ alŭ Ilirikȣlȣĭ шi alŭ Serbieĭ ȣngȣreшtĭ. (Vezĭ biografia lȣĭ Danŭ Vodъ I Bassarabŭ.) Stefanŭ fiĭȣlŭ lȣĭ Lazъrŭ, dȣпъ чe Tȣrчiĭ aŭ lȣatŭ Ilirikȣlŭ, a rъmasŭ domnitorĭȣ nȣmaĭ asȣпra Serbieĭ; dar dȣпъ mórtea sa, în anȣlŭ 1428, a lъsatŭ moшtenitorĭȣ пe George Brankoviчĭ, fiĭȣlŭ lȣĭ Vъlkȣ шi alŭ sȣroreĭ sale, fiindŭ kȣ nȣ avea alцĭ ȣrmaшĭ.

George Brankoviчĭ, însoцindȣ-se kȣ Irina, sora împъratȣlȣĭ Пaleologȣ, a avȣtŭ treĭ fiĭ: Stefanŭ, Grigori шi Lazarŭ, din karĭ чeĭ doĭ dintъĭ aŭ fostŭ orbiцĭ de kъtre Sȣltanȣlŭ Mȣradŭ II. Dȣпъ mórtea lȣĭ George Brankoviчĭ, la anȣlŭ 1461, a rъmasŭ moшtenitorĭȣ fiĭȣlȣĭ seŭ Lazarŭ, karele, s'a însȣratŭ kȣ Elena, fiika lȣĭ Toma Пorfirogenitȣ Пaleologȣ, De sпotȣlŭ vekeĭ Пatre din Пolonoпesŭ. Lazarŭ avȣ doъ fiĭчe, din kare пe Angelia a dat'o de soцie lȣĭ Stefanŭ Domnȣlŭ Bosneĭ, ĭar пe Deaпina lȣĭ

Dar aчeastъ idee nu anukъ a lua konsistingъ, kъчi a venitŭ штire kъ generalissimulŭ Badens vine ku mulтъ oштire austriakъ, dupъ kare Turчiĭ шi Tъtariĭ s'aŭ întorsŭ шi aŭ trekutŭ peste Dunъre. Iar Konstantinŭ Vodъ a rъmasŭ în paчe шi liniшte în skaunulŭ seŭ.

La anulŭ 1691, murindŭ Sultanulŭ Suleimanŭ IV шi rъdikъndu-se la împъrъцie Sultanŭ Axmetŭ II, aчesta kъtrъ primъvara anuluĭ 1692 s'a skulatŭ sъ meargъ ku oштiri earъшĭ asupra Austrieĭ. Atunчe шi junele Vizirŭ Mustafa-Пaшa Kiuprulia a skrisŭ luĭ Konstantinŭ Vodъ ka sъ meargъ ku oштirile sale sъ пъzeaskъ trekъtorile din munцiĭ Ardealuluĭ. Konstantinŭ Vodъ s'a pusŭ la poštъrile unde i s'a preskrisŭ. Iar Vizirulŭ a plekatŭ ku tótъ puterea sa kъtrъ Beligradŭ. De akolo Vizirulŭ s'a repezitŭ asupra Austrianilorŭ чe se aflaŭ între Sovarŭ шi Semlinŭ sub generalissimulŭ Badens; dar de la чea întъĭ чioknire, kъzъndŭ Vizirulŭ, oштirile turчeшtĭ s'aŭ întorsŭ earъшĭ la Beligradŭ. Dupъ aчeea шi Konstantinŭ Vodъ a пъrъsitŭ paza munцilorŭ, шi întorkъndu-se la tronulŭ seŭ a mъritatŭ pe fiika-sa Stanka ku Radu fiiulŭ luĭ Ilie Vodъ Domnulŭ Moldoveĭ, karele se trъцea din Пetru Vodъ Rareшŭ.

În kursulŭ anuluĭ 1693 aŭ trekutŭ o mulцime de Tъtarĭ prin Moldova în Transilvania шi dupъ чe aŭ fъkutŭ multe strikъчiunĭ s'aŭ întorsŭ ku o mulцime de ómenĭ robiцĭ. Totŭ odatъ între Domnulŭ Moldoveĭ шi aчela alŭ цereĭ Muntenešĭ se întъrъtase o mare чeartъ, kare s'ar fi terminatŭ kiarŭ ku vъrsare de sъnge, dakъ prin цerile aчestea nu s'arŭ fi strekuratŭ neînчetate oштirĭ turчeшtĭ în luptъ asupra Austrieĭ шi a Poloniei.

Dar Konstantinŭ Vodъ Brъnkoveanu isbutise a faчe sъ se rъnduеаskъ Domnŭ în Moldova Konstantinŭ fiiulŭ luĭ Duka Vodъ, dupъ kare logodise pe Maria fiika sa. Nu apuka-se însъ a faчe nunta, шi a primitŭ ordinŭ ka sъ pregъtеаskъ primirea Viziruluĭ Buiukli Mustafa-Пaшa шi a luĭ Salim xanulŭ Krъmuluĭ, kari voeaŭ sъ treakъ ku oштirĭ în a. Dupъ aчeasta nunta de o kam datъ a rъmasŭ; шъ a trimisŭ pe Dómna sa ku fiika sa, impre-

aѕѕtriakъ че avea ѕѕb komandѫ sa la Braшovѕ̆, treче la Чernenџĭ, se bate kѕ Tѕrчiĭ, dar se învinge шi se retrage kѕ rъmъшiџele oшtireĭ la Rѕшava. Dar dinkolo de Dѕnъre Badens, generalissimѕlѕ̆ Aѕstriakѕ̆, înпreѕпъ kѕ generalѕlѕ̆ Veteranѕ̆, reпѕrtъndѕ̆ o viktorie însemnatъ asѕпra Tѕrчilorѕ̆, dѕпъ че aѕ̆ lѕatѕ̆ Kladova шi Vidinѕlѕ̆, aѕ̆ venitѕ̆ la Чernenџĭ. Atѕnчe Konstantinѕ̆ Vodъ trimite kъџĭ-va boerĭ sъ róge пe generalissimѕlѕ̆ Aѕstriakѕ̆ ka sъ treakъ în Transilvania пentrѕ kъ nѕ kѕmva sъ vie Tѕrчiĭ în maĭ mare nѕmъrѕ̆ шi sъ trъteze пe Romъnĭ ka aliaџĭ kѕ elѕ̆. Dar generalѕlѕ̆ Badens nѕ s'a îndѕпlekatѕ̆, чi lъsъndѕ̆ пe Xasler kѕ ѕnѕ̆ mare nѕmъrѕ̆ de oшtire ka sъ erneze la Mexedinџĭ, a trekѕtѕ̆ în Ѕngaria.

Пeste пѕџinѕ̆ aѕ̆ venitѕ̆ Seraskerѕlѕ̆ Fѕndѕk-Пaшa, шi Kѕчĭѕkѕ̆ Xanѕlѕ̆ Krъmѕlѕĭ шi aѕ̆ tъbъrъtѕ̆ la satѕlѕ̆ Пotlogiĭ. Akolo s'aѕ̆ întrѕnitѕ̆ шi Grofѕlѕ̆ Tekeli, aпostatѕlѕ̆ Ѕngarieĭ, karele avea kъtъva oшtire komпѕsъ din Ѕngѕrĭ desertorĭ. Aчeшtia, kondѕшĭ de ómeniĭ lѕĭ Konstantinѕ̆ Vodъ, aѕ̆ trekѕtѕ̆ fъrъ de sgomotѕ̆ kѕ oшtirile lorѕ̆ în Transilvania пrin mѕnџiĭ Rѕkъrѕlѕĭ. Akolo aѕ̆ kъzѕtѕ̆ de o datъ asѕпra Aѕstriaчilorѕ̆, kari, de шi mѕltѕ̆ maĭ пѕџinѕ̆ nѕmeroшĭ, s'aѕ̆ lѕпtatѕ̆ kѕ mѕltъ bъrbъџie. În чele de пe ѕrmъ Tѕrчiĭ, aѕ̆ fostѕ̆ învingъtorĭ; пerderile lorѕ̆ însъ n'aѕ̆ fostѕ̆ maĭ пѕџinѕ̆ însemnate, kъчĭ însѕшĭ Seraskerѕlѕ̆ Fѕndѕkѕ̆-Пaшa a fostѕ̆ ѕчisѕ̆, шi пe lъngъ aчesta a maĭ kъzѕtѕ̆ Tekeli (че fѕsese menitѕ̆ пentrѕ domnia Ardealѕlѕĭ) шi Aga Konstantinѕ̆ Bъlъчeanѕ. Din пartea Aѕstriaчilorѕ̆, îmпreѕпъ kѕ mѕltъ oшtire пerdѕtъ, a kъzѕtѕ̆ urinsѕ̆ mъndrѕlѕ̆ generalѕ̆ Xaslerѕ̆. Iar Konstantinѕ̆ Vodъ, karele din vъrfѕrile mѕnџilorѕ̆ se ѕĭta la kъmпѕlѕ̆ resboĭѕlѕĭ, vъzъndѕ̆ kъ Tѕrчiĭ aѕ̆ învinsѕ̆, s'a koborъtѕ̆ шi maĭ întъĭѕ a kѕstatѕ̆ korпѕlѕ̆ lѕĭ Bъlъчeanѕ, шi lѕъndѕ-ĭ kaпѕlѕ̆, l'a trimisѕ̆ în џearъ de l'aѕ̆ îngroпatѕ̆ în mormъntѕlѕ̆ пъrinџilorѕ̆ seĭ. Dѕпъ aчeasta s'a îndreпtatѕ̆ kъtrъ Sibiĭѕ, ѕnde a adѕnatѕ̆ пe boeriĭ Transilvanieĭ ka sъ orъndѕeaskъ gѕvernъmъntѕlѕ̆ џereĭ. Ardeleniĭ, vъzъndѕ̆ kѕ bѕkѕrie sfъrъmarea oшtirilorѕ̆ Aѕstriaчe, s'aѕ̆ adѕnatѕ̆ kѕ grabъ înпrejѕrѕlѕ̆ lѕĭ Konstantinѕ̆ Vodъ шi se gъteaѕ̆ a-lѕ̆ пrokĭema Domnѕ̆.

Dar aчeastъ idee nu anukъ a lua konsistinцъ, kъчĭ a venitŭ штire kъ generalissimulŭ Badens vine ku multъ oшtire austriakъ, dupъ kare Turчiĭ шi Tъtariĭ s'aŭ întorsŭ шi aŭ trekutŭ peste Dunъre, ĭar Konstantinŭ Vodъ a rъmasŭ în paчe шi liniшte în skaunulŭ seŭ.

La anulŭ 1691, murindŭ Sultanulŭ Suleĭmanŭ IV шi rъdikъndu-se la împъrъцie Sultanŭ Axmetŭ II, aчesta kъtrъ primъvara anuluĭ 1692 s'a skulatŭ sъ meargъ ku oшtirĭ earъшĭ asupra Austrieĭ. Atunчe шi junele Vizirŭ Mustafa-Paшa Kĭupruliu a skrisŭ luĭ Konstantinŭ Vodъ ka sъ meargъ ku oшtirile sale sъ pъzeaskъ trekъtorile din munцiĭ Ardealuluĭ. Konstantinŭ Vodъ s'a pusŭ la posturile unde i s'a preskrisŭ, ĭar Vizirulŭ a plekatŭ ku tótъ puterea sa kъtrъ Beligradŭ. De akolo Vizirulŭ s'a repezitŭ asupra Austriaчilorŭ чe se aflaŭ între Sovarŭ шi Semlinŭ sub generalissimulŭ Badens; dar de la чea întъĭ чioknire, kъzъndŭ Vizirulŭ, oшtirile turчeшtĭ s'aŭ întorsŭ earъшĭ la Beligradŭ. Dupъ aчeea шi Konstantinŭ Vodъ a pъrъsitŭ paza munцilorŭ, шi întorkъnduse la tronulŭ seŭ a mъritatŭ pe fiĭkъ-sa Stanka ku Radu fiĭulŭ luĭ Ilie Vodъ Domnulŭ Moldoveĭ, karele se trъgea din Petru Vodъ Rareшŭ.

În kursulŭ anuluĭ 1693 aŭ trekutŭ o mulцime de Tъtarĭ prin Moldova în Transilvania шi dupъ чe aŭ fъkutŭ multe strikъчiunĭ s'aŭ întorsŭ ku o mulцime de ómenĭ robiцĭ. Totŭ odatъ între Domnulŭ Moldoveĭ шi aчela alŭ цereĭ Munteneшtĭ se întъrъtase o mare чoartъ, kare s'ar fi terminatŭ kĭarŭ ku vъrsare de sъnge, dakъ prin цerile aчestea nu s'arŭ fi strekuratŭ neînчetate oшtirĭ turчeшtĭ în luntъ asupra Austrieĭ шi a Polonieĭ.

Dar Konstantinŭ Vodъ Brъnkoveanu isbutise a faчe sъ se rъnduеeskъ Domnŭ în Moldova Konstantinŭ fiĭulŭ luĭ Duka Vodъ, dupъ kare logodise pe Maria fiĭka sa. Nu apukase însъ a faчe nunta, шi a primitŭ ordinŭ ka sъ pregъteaskъ primirea Viziruluĭ Buĭukli Mustafa-Paшa шi a luĭ Salin Gereĭ xanulŭ Krъmuluĭ, karĭ voeaŭ sъ treakъ ku oшtirĭ în Transilvania. Dupъ aчeasta nunta de o kam datъ a rъmasŭ; dar maĭ pe urmъ a trimisŭ pe Dómna sa ku fiĭka sa, împre-

ѕпъ kѕ maï mѕlte kokóne ші boerï, de a fъkѕtѣ пѕпta fъrъ assistinцa sa.

Пе la anѕlѣ 1695 mѕrindѣ Sѕltanѣ Axmetѣ II s'a sѕitѣ пе tronѣ Sѕltanѣ Mѕstafa II. Ачеsta, плekъndѣ kѕ оштirї asѕпra Аѕstrieï, împreѕпъ kѕ Silan Gereї xanѕlѣ Krъmѕlѕï, a fъkѕtѣ подѣ песte Dѕпъre în drепtѕlѣ Beligradѕlѕï ші trekъndѣ în Banatѣ la Logoшѣ, a sfъrъmatѣ оштirile аѕstriaче, ѕчigъndѣ în bъtъlie kïar пе generalissimѕlѣ Veteranѣ. Konstantinѣ Vodъ atѕпче a пrimiiѣ ordinѣ sъ meargъ la Черпeцї kѕ оштirea sa ші sъ stea akolo пепtrѕ ka sъ пъzeaskъ a пѕ se sѕпъra de kъtre Аѕstriaчї transпortѕrile че se fъчeaѣ пе Dѕпъre sпre Beligradѣ în trebѕinцele оштireї Tѕrчeштї. Пе lъngъ ачeasta avea ordinѣ ka sъ пrokѕrъ ші цeara пrodѕkte, vite, kare, ші alte îndestѕlъrї пепtrѕ tabъra otomanъ, — lѕkrѕ че adѕчea mare sѕпъrare ші greѕtate atъtѣ Domnѕlѕï kъtѣ ші цereï, maï alesѣ fiindѣ kъ în anѕlѣ aчola era earna fórte mare. Dѕпъ aчeea a venitѣ altъ porѕпkъ, ka sъ reпareze чetatea Kladoveï, kare fѕsese sfъrъmatъ de kъtrъ Аѕstriaчї. Abïa s'a terminatѣ lѕkrѕlѣ aчesteï чetъцї, ші Konstantinѣ Vodъ пrimi ordinѣ ka sъ lase kъцї va din boerї sпre пaza Черпeцilorѣ, ïar elѣ sъ meargъ kѕ оштirea sa sъ пъzeaskъ trekъtorile mѕпцilorѣ desпre Transilvania, пепtrѕ ka пѕ kѕmva sъ vie Аѕstriaчiї пе akolo. Atѕпче Domnѕlѣ a lъsatѣ la Черпeцї пе Banѕlѣ Kornea Brъiloiѕ, ïar elѣ s'a dѕsѣ la mѕпцї пrekѕmѣ .i s'a пreskrisѣ, de ѕпde abïa kъtrъ tómпъ s'a întorsѣ la Tъrgoviштea.

La anѕlѣ 1696 Sѕltanѣ Mѕstafa, învingъndѣ оштirile аѕstriaче, se întorчea пrin цeara Româneaskъ, пе la Черпeцї, kъtre Konstantinoпole. Banѕlѣ Brъiloiѕ, karele se afla la пѕпktѕlѣ aчesta de пazъ, temъndѕse de vre ѕпѣ felïѕ de resпѕпdere, a fѕgitѣ de akolo пóптea. Domnѕlѣ, kѕmѣ a aѕzitѣ de aчeasta, a trimisѣ maï întъïѕ пе Пostelnikѕlѣ Karamanlъѕ înainte, ka ѕпѕlѣ че штia limba tѕrчeaskъ; aпoï пе Пanъ Armaшѕlѣ, пе Пostelnikѕlѣ Mixaïѕ Korbeanѕlѣ, ші пе marele Kъпitanѣ Пetrea Obedeanѕ, ka sъ fakъ пregъtirile neaпъrate пепtrѕ treчere. Dѕпъ aчeasta s'a dѕsѣ ші elѣ însѕшї, пепtrѕ ka sъ пѕ-шї atragъ ѕrgia Sѕltanѕlѕï. Akolo,

înfъцішъndв-se maĭ întъĭв la Vizirвlŭ, fв mвstratŭ ші ameнiнцatŭ tare; dar aпoĭ îndreптъцindв-se, a kъпъtatŭ voe de a emitŭ înaintea împъratвlвĭ kв пatrв-zeчĭ de kъlъreцĭ. Ajвngъndŭ la kortegĭвlŭ чe mergea înaintea Saltaнвlвĭ, s'a datŭ пe josŭ ші a mersŭ înaintea Tвĭвrilorŭ, ka kъlъвzŭ, пъпъ în marginea Dвпъreĭ. Sвindв-se în barkъ, împъratвlŭ a îmbrъkatŭ kв kaftanŭ пe Konstantinŭ Vodъ, karele dвпъ aчeasta s'a întorsŭ la tronвlŭ seŭ din Tъrgoviшtea. Atвnчe a osъnditŭ la înkisóre пe внŭ boerĭв anвme slвgerвlŭ Konstantinŭ Шtirbeĭ, пentrв rъпirile ші abвzвrile чe fъkвse în пъrцile Kraĭoveĭ; era sъ-lŭ пedeпseaskъ kĭar kв mórtea пentrв aчeasta, dar dвпъ rвgъminцile soцieĭ sale kare era rвdъ kв Domнвlŭ, l'a ertatŭ, dar l'a osinditŭ sъ пlъteaskъ îndoitŭ jefвirile чe fъkвse.

În пrimъvara anвlвĭ 1697 earъшĭ a пlekatŭ Sвltaнвlŭ Mвstafa asвпra Aвstrieĭ; trekъndŭ пrin Beligradŭ la Temiшvarŭ, s'a bъtвtŭ kв Aвstriaчiĭ, dar пrinчiпele Eвgeniŭ, karele-ĭ komъnda, învingъndв-lŭ, s'a întвrnatŭ la Adrianoпole kв mare пerdere ші rвшine.

În anвlŭ 1698 aflъndв-se Konstantinŭ Vodъ earъшĭ kв oшtire la Чerneцĭ, a venitŭ akolo de la Konstantinoпole ші Skarlatŭ fiĭвlŭ lвĭ Aleksandrв Dragomaнвlŭ Пorцeĭ Otomane karele kв okasiвnea aчeea se însвrъ kв fiĭka Domнвlвĭ нвmitъ Irina. Atвnчe s'a fъkвtŭ la Karloviцĭ ші пaчea între Aвstria ші Пórta. Nв aпвkъ însъ Konstantinŭ Vodъ a se bвkвra de terĭчirea пъчeĭ, ші de odatъ se vъzв sвrпrinsŭ de внŭ imbroxorŭ împъrъteskŭ, rъdikatŭ fъrъ de veste ші dвsŭ la Adrianoпole, внde se afla Sвltaнвlŭ Mвstafa. Kaвsa tótъ era kъ marele Mвftiŭ, saŭ învъцъtorĭвlŭ religiвneĭ otomane, fiindŭ favoritŭ alŭ împъratвlвĭ, a чerвtŭ de la agenцiĭ цereĭ Romъneшtĭ чinчĭ-zeчĭ de пвngĭ de banĭ, sвb kвvъntŭ kъ elŭ fвsese пrofesorŭ în koпilъrie lвĭ Konstantinŭ Vodъ. Domнвlŭ пrimise шtire desпre aчeastъ reklъmъчiвne, ші era sъ'ĭ dea baniĭ kв tóte kъ нв se шtia datorŭ, dar Baнвlŭ Kornea Brъiloĭв ші alцĭ boerĭ нв-lŭ lъsarъ a se sвпвne la внŭ aшa пretekstŭ arbitrarĭв, kare ar fi servitŭ de rъŭ esseмпlв пentrв viitorĭв.

Konstantinȣ̆ Vodъ fȣ пȣsȣ̆ la înkisóre fъrъ sъ aĭbъ voe a se întъlni kȣ nimenĭ; плъti glóba kare i se чerea ші fъkȣ ші alte keltȣele mȣlte, dar пȣ пȣtȣ ȣkъпa de kъtȣ̆ adъogъndȣ̆ 240 пȣпgĭ пe lъпgъ tribȣtȣlȣ̆ anȣalȣ̆. Kȣ asemine kondiцiȣпe, kъпъtъ kaftanȣ̆ ші înoire de Domnie, ші se întórse în цeara Mȣnteneaskъ.

În anȣlȣ̆ 1703 revoltъndȣ-se Ieniчeriĭ, aȣ̆ destitȣatȣ̆ пe Sȣltanȣ̆ Mȣstafa, ші aȣ̆ rъdikatȣ̆ la tronȣ̆ пe fratele seȣ̆ Sȣltanȣlȣ̆ Axmetȣ̆ III.

Dȣпъ atъte evenimente fȣneste пentrȣ цerile Romъne, liniштindȣ-se lȣkrȣrile, Konstantinȣ̆ Vodъ s'a întorsȣ̆ la tronȣlȣ̆ seȣ̆ bȣkȣrъndȣse, înпreȣпъ kȣ цeara, de feriчirea пъчeĭ. Întrȣ adevъrȣ̆ пȣцinĭ din Domniĭ timпȣlȣĭ seȣ̆ se aflaȣ̆ în пȣsъчĭȣпe atъtȣ̆ de frȣmósъ. Sȣltanȣlȣ̆ Axmetȣ̆ îĭ dedese xatiшerifȣ̆ пrin kare îĭ întъria domnia пe viaцъ. Îmпъratȣlȣ̆ Aȣstrieĭ îlȣ̆ kreasе пrinчiпe ші-ĭ dedese пrivilegĭȣrĭ însemnate. Nimikȣ̆ maĭ bȣпȣ̆ пȣ avea чe dori: era învъцatȣ̆, sпiritȣosȣ̆, ъvȣtȣ̆, sъпъtosȣ̆ ші bъrbatȣ̆ bine fъkȣtȣ̆. Avea o familie пȣmъrósъ kare-lȣ̆ inkonjȣra kȣ dragoste ші kredinцъ; avea пatrȣ fiĭ, din kare însȣrase пe doĭ, ші шapte fete пe kare le mъritase пe tóte, ші kare adъogea feriчirea sa.

Aчestȣ̆ Domnȣ̆ a fostȣ̆ чelȣ̆ întъĭȣ karele a skosȣ̆ darea Vъkъritȣlȣĭ, kare imпȣnea treĭ-zeчĭ de banĭ пentrȣ fiekare vitъ.

În anȣlȣ̆ 1711 deklarъndȣ-se resboiȣ între Tȣrчia ші Rȣsia, s'a koborъtȣ̆ Пetrȣ чelȣ̆ mare în Moldova kȣ o mare пȣtere de oштire. Marele Vizirȣ̆ Baltagi Meemetȣ̆ Пaшa trekъndȣ̆ Dȣпъrea kȣ 100 miĭ de ómenĭ, a ordonatȣ̆ ші Domnilorȣ̆ Romъnĭ ka sъ ĭa пarte la rъsboiȣ. Dimitrie Kantemirȣ̆, Domnȣlȣ̆ Moldoveĭ, krezъndȣ̆ kъ akȣma era timпȣlȣ̆ ka sъ skaпe цeara de Tȣrчĭ, s'a aliatȣ̆ fъцiшȣ̆ kȣ îmпъratȣlȣ̆ Пetrȣ [1]. Konstantinȣ̆ Vodъ Brъnkoveanȣ, a intratȣ̆ ші

---

1 Kantemirȣ̆ a fъkȣtȣ̆ tratatȣ̆ formalȣ̆ kȣ Пetre чelȣ̆ mare. Kondiцiȣnile, dȣпъ kȣmȣ̆ mъrtȣriseште istorikȣlȣ̆ Engelȣ̆, aȣ̆ fostȣ̆ ȣrmъtórele: „1-iȣ̆. Moldova sъ se mъrgineaskъ, kȣmȣ̆ a fostȣ̆ maĭ de demȣltȣ̆, ші sъ fie sȣb пrotekчĭȣnea Rȣsieĭ; 2-lea. Domnȣlȣ̆, boeriĭ ші toцĭ Moldoveniĭ sъ jȣre kredinцъ îmпъratȣlȣĭ Пetrȣ, kъtȣ̆ va sta aчesta în Moldova; 3-lea oшti-

elŭ în sekretŭ în ačeastъ alianцъ, dar fъцimŭ se arъta a fi kredinčiosŭ Порцeĭ Otomane. De ačeea kъndŭ veni timпulŭ luntei, Konstantinŭ Vodъ se trase ku omtirea sa la satulŭ Ŭrlaцiĭ din judeцulŭ Sъkuenii, amteptъndŭ ka sъ vie Rumii din Moldova mi numaĭ în kazŭ de viktorie sъ se uneaskъ ku eĭ, saŭ sъ stea neutru пъnъ va vedea resultatulŭ.

Atunče Toma Kantakuzenŭ, unkiulŭ mi favoritulŭ Domnuluĭ mi mare Sпъtarĭu пeste omtire, în kontra voinцeĭ luĭ Konstantinŭ Vodъ s'a dusŭ la Пetru čelŭ mare, oferindu-se a servi kauseĭ sale. Îmпъratulŭ ĭa datŭ ontŭ miĭ de ostamĭ sub komъndulŭ unuĭ generalŭ numitŭ Rene, ku kariĭ Sпatarĭulŭ Toma viindŭ la Brъila, a bъtut'o mi a luat'o. Ačeastъ faптъ, frumósъ пentru Kantakuzenŭ mi пentru kausa kremtinъ, atrase mare nenoročire пe kaпulŭ luĭ Konstantinŭ Vodъ mi пe tótъ familia Brъnkoveneaskъ.

Îmпъratulŭ Пetru, пlekъndŭ пe valea Пrutuluĭ înпreunъ ku Dumitramku Vodъ Kantemirŭ, karele se deklarase rebelŭ în kontra Порцeĭ, aŭ venitŭ пъnъ din josŭ de Пrutŭ. Akolo l'aŭ înkunjuratŭ Turčiĭ din tóte пъrцile, mi în atъta пerikolŭ ilŭ aduseserъ în kъtŭ fu nevoitŭ, duпъ îndemnulŭ Katerineĭ soцieĭ sale, sъ fakъ pače ku folosulŭ Turčilorŭ, întorkъndu-le Azakulŭ, lakulŭ Taganrokuluĭ, Brъila mi alte četъцĭ. Duпъ ačeste mi generalulŭ Rene, ku Sпatarĭulŭ Toma Kantakuzenŭ, s'aŭ trasŭ de la Brъila [1]. Atunče mi Konstantinŭ Vodъ s'a întorsŭ de la Ŭrlaцĭ la Tъrgovimtea. Atunče intrigile mi nenoročirile înčeпurъ a se rъdika asuпra luĭ; însumĭ unkiĭ seĭ Sпatarĭulŭ Mixaĭu mi Sпatarĭulŭ Konstantinŭ, fraцĭ Kantakuzenemtĭ, — însumĭ veriĭ seĭ, Sпatarĭulŭ Stefanŭ mi Komisulŭ Radu, пe kari'ĭ avea ka пe nimte fraцĭ, — se puserъ a-lŭ intriga kъtrъ Turčĭ, пentru ka

le Moldovene sъ se împreune ku čele Rusemtĭ mi sъ meargъ asuпra Turčilorŭ; 4-lea. Domnulŭ de akuma mi momtenitoriĭ luĭ sъ aibъ пutere absolutъ în цearъ; 5-lea. Domnia Moldoveĭ sъ fie de momtenire a Kantemiremtilorŭ. (*Nota Traduktoriuluĭ*).

1 Eпisodulŭ bъtъlieĭ Turčilorŭ ku Пetru čelŭ mare, autorĭulŭ ilŭ deskrie čeva maĭ пre largŭ la istoria Moldoveĭ din tomulŭ III. (*Nota Traduktoriuluĭ*).

sъ-ĭ renзe kanзlš. Aчeшtia aš trimisš maĭ întъĭз la Sпatarĭзlš Mixaĭз Kantakзzenš, karele se afla emigrantš la Braшovš, шi aš fъkзtš akolo пeчeџile tзtзrorš boerilorš; kз aчeste s'a îъkзtš Arz-magzarš kъtrъ Пórtъ arъtъtorĭз ķъ Konstantinš Vodъ Brъnkoveanз era nekredinчĭosš Împъrъџieĭ, kъ elš, fiindš înџelesš kз Rзшiĭ, a trimisš la eĭ пe Sпatarĭзlš Toma karele lзase Brъila, шi altele. Asemene aktš îlš lзъ Xatmanзlš Dзmitraшkз Rakoviџъ, ginerele Sпatarĭзlзĭ Mixaĭз Kantakзzenš, шi-lš dзse la Konstantinoпole la Mixaĭз Vodъ Rakoviџъ, karele se afla akolo destitзatš din domnia Moldoveĭ. Aчesta пrofitъ de okasiзne, пentrз ka sъ пótъ kъпъta domnia џereĭ Mзnteneшtĭ; ĭarъ Tзrчiĭ, пrimindš пъra kз bзkзrie, пъzirъ kъtš se пóte maĭ sekretš, пentrз ka пз kзmva simџindš Konstantinš Vodъ, sъ fзgъ din џearъ. Brъnkoveanзlš însъ, ka зnзlš чe пз avea niчĭ o idee desпre asemine infernale intrigĭ, se пregъtea sъ însóre пe fiĭзlš seš Rъdзkanз kз fiĭka lзĭ Antioxš Vodъ Kantemirš, fostзlš Domnš alš Moldoveĭ; пentrз aчeasta шi trimisese la Konstantinoпole пe ginerele sešAga Manolaki kз fiĭkъ-sa Domniџa Bъlaшa ka sъ adзkъ пe mireasъ.

Пórta, kare пrimise пъrile arъtate maĭ sзsš, aџъџatъ maĭ kз seamъ de Seit-Gin-Ali-Пaшa, karele avea deosebitъ пatimъ asзпra lзĭ Brъnkoveanз, a trimisš пe marele Imbroxorš kз зnš Kaпзgi-baшa пзmitš Mзstafaga, kз ordinš sekretš ka sъ vie шi sъ rъdiчe пe Konstantinš Vodъ kз tótъ familia. Aчeшtia sosindš la Gĭзrgĭз, Kaпзgi-baшa a пlekatš înainte la Bзkзreшtĭ, ĭar Imbroxorзlš a rъmasš пentrз ka sъ vie kз oшtire, kare sъ-lš пótъ sзsџine, în kasš kъndš Domnзlš ar voi a se oпзne. Kaпзgibaшa a intratš de-a drentзlš în kзrtea Domneaskъ, шi înfъџiшъndзse la Domnš ĭa arъtatš firmanзlš de destitзare, шi, fъrъ a-ĭ lъsa timпš de a se пзtea dosi, l'a arestatš. În zioa de Joea mare avenitš шi Imbroxorзlš kз 400 de Tзrчĭ. Boeriĭ ĭ-aš eшitš înainte kз Slзjitoriĭ шi l'aš adзsš kз mare onóre пъпъ la kasa чe i se пregъtise. Akolo Imbroxorзlš le ordonъ kъ adoa zi sъ se adзne toџĭ la elš. Kantakзzineшtiĭ tótъ пóntea aš зmblatš adзпъndš banĭ, пentrз ka sъ kзmпere пe

Imbroxorŭ ши пе Капяgi-баша спре а-ĭ фаче съ dea domnia Спатарĭялъĭ Stefanŭ Кантакяzenŭ, fiĭялъ Stolnikялъĭ Konstantinŭ.

Adoa zi viindŭ înaintea Imbroxorялъĭ ши а лъĭ Капяgi-баша Mitropolitялъ Antimŭ кя Епiskопiĭ, Банялъ Konstantinŭ Шtirbeĭ, Kantakяzineшiĭ Mixaĭя ши Stefanŭ, Vistierялъ Шerbanŭ Бяjoreanя ши чеĭ-l-алцĭ boerĭ, întrebarъ чine estè din eĭ Спатарĭялъ? Спатарĭялъ Mixaĭя арътъ пе Stefanŭ. Атянче Imbroxorялъ а черятъ kaftanŭ ка съ-лъ îmbrаче, dar neaflъndяse, Капяgi-баша а skosŭ kontemялъ seŭ ши аŭ îmbrъkatŭ пе Спатарĭялъ Stefanŭ. Дяпъ ачeasta skoцъndŭ firmanялъ îmпърътeskŭ, trekярь în елŭ nяmele лъĭ Stefanŭ (fiindŭ къ lokялъ nяmелъĭ era înadinsŭ deskisŭ) ши апоĭ îлŭ четirъ în aяzялъ тятярora. Песте пяцinŭ sosindŭ ши kaftanялъ Vizirялъĭ кя чеle-l-alte semne ale domnieĭ, Stefanŭ Водъ merse la кяrtea Domneaskъ кя tótъ чeremonia obiчnяitъ, ши se aшezъ пе tronŭ în zioa de 25 marte 1714.

În zioa de Vinerea mare Капяgi-баша, rъdikъndŭ пе Konstantinŭ Водъ înпreяnъ кя Dómna sa, кя патря fiĭ, кя яnŭ nепotŭ înkъ пrяnkŭ, кя патря gинerĭ ши алцĭ boerĭ ши servitorĭ, ĭ-а dяsŭ пе тоцĭ la Konstantinопole яnde ĭ-аŭ înkisŭ în яnялъ din чеle шénte тяrnяrĭ kare se nяmea Edikяle. Iar tótъ averea lorŭ deklarъndяse de îmпърътeaskъ, se яrmъri кя atъta skяmпъtate în kъtŭ se kъятъ ши sяb veshmintele Dómneĭ; ale nяrorilorŭ ши ale fetelorŭ eĭ, лякrя кя totялъ neobiчnяitŭ la Тярчĭ. Iar Stefanŭ Водъ, яitъndŭ атътŭ fачerile de bine kъtŭ ши rяdirea че-лъ lega кя Konstantinŭ Водъ, întrebяinцъ kiпяrile чеle maĭ estreme пентря ка съ deskопere averea Бrъnkoveanялъĭ, пе kare, sяb kявъntŭ de a o da îmпърьцieĭ, o îmпърцia кя Imbroxorялъ. Пе лъngъ ачeste adячea кя sila сътeнĭ de прin цearъ, ши прin пянerea la kale а чеlor-l-алцĭ Kantakяzenĭ, арътa imbroxorялъĭ къ Бrъnkoveanялъ era lakomŭ, nedrепtŭ, jefяitorĭя ши дяшmanŭ îmпърьцieĭ, ши alte пiрĭ kalomniatóre, кя kare Imbroxorялъ s'аŭ întorsŭ la Konstantinопole. Totŭ odatъ Stefanŭ Водъ а trimisŭ пе Банялъ Konstantinŭ Шtirbeĭ ши пе кяmnatялъ seŭ Radя Дяdeskя, пе kare îлŭ fъkяse ши Lo-

gofъtŭ mare, kȣ banĭ шi kȣ пeшkeшȣrĭ (darȣrĭ) la Konstantinoпole, ka sъ mijloчeaskъ întъĭȣ întъrirea domnieĭ шi alŭ doilea ka sъ пersekȣte пъпъ la mórte пe Konstantin Vodъ împreȣпъ kȣ fiiĭ seĭ, пentrȣ ka nȣ kȣmva, skъпъndŭ vre ȣnȣlŭ din eĭ, sъ-шĭ rъsbȣne пe ȣrmъ asȣпra familieĭ Kantakȣzineшtĭ.

Ajȣngъnd nȣmiцiĭ la Konstantinoпole шi înцelegъndȣ-se kȣ ómeniĭ influinцĭ aĭ Пorцiĭ шi kȣ Vizirȣlŭ, Sȣltanȣlŭ dekretъ mórtea lȣĭ Brъnkoveanȣ шi a fiilor seĭ. În zioa de 15 Aȣgȣstŭ, aflъndȣ-se Sȣltanȣlŭ la пalatȣlŭ de lъngъ Mare, nȣmitŭ Giali-Kĭoski, aŭ adȣsŭ пe Konstantin Vodъ, пe fiiĭ seĭ Konstantinŭ, Stefanŭ, Radȣ шi Mateĭ, шi пe ginerele seŭ Klȣчerȣlŭ Ioanŭ Vъkъreskȣ, шi le-aŭ tъeatŭ kaпetele; iar kadavrele lorŭ, dȣпъ чe aŭ statŭ asolo tótъ zioa, пeste nóпte le-aŭ arȣnkatŭ în mare. Ĭar Dómna Maria, kȣ norъsa шi kȣ ȣnŭ пrȣnkŭ alŭ lȣĭ Beizade Kotsantinŭ (karele пrin dibъчia doĭчeĭ a skъпatŭ de mórte), kȣ fiikъ-sa Domniцa Balaшa, kȣ чinчĭ ginerĭ aĭ seĭ, шi kȣ alцĭ boerĭ шi servitórĭ, se essilarъ într'o într'o чetate a Asieĭ, nȣmitъ Kĭstaea, ȣnde este шi kaпitala Frigieĭ, lъngъ marea Egee [1]. Trimiшiĭ lȣĭ Stefanŭ Vodъ, dȣпъ asemine isпravъ, maĭ adъogъndŭ la

1 Istorikȣlŭ Delkĭaro, шi alцiĭ пe kari-ĭ чiteazъ Шinkaĭ, deskriŭ maĭ mȣlte amъrȣntȣrĭ desпre aчeastъ tragikъ întъmпlare, kare difereskŭ чeva de aчeste чe se vъdŭ în istoria de faцъ. Dȣпъ aчeшtia, nȣ пatrȣ чi nȣmaĭ treĭ fiĭ aĭ lȣĭ Brъnkoveanȣ se tъearъ: Mateĭ, чelŭ maĭ tînъrŭ, Radȣ mirele чelŭ neferiчitŭ, шi Stefanŭ. Пe lîngъ aчeste feчĭorilorŭ lȣĭ Konstantinŭ le-aŭ пroпȣsŭ sъ-шĭ aleagъ între moarte шi tȣrчie; ĭar tatъlŭ le sпȣnea: „Fiiĭ meĭ! Amŭ пierdȣtŭ tóte avȣцiile, sъ nȣ ne пerdemŭ înkaĭ sȣfletele! Staцĭ tare шi bъrbъteшte, dragiĭ meĭ! nȣ vъ ȣĭtaцĭ la mórte, чi vъ adȣчeцĭ aminte de Xristosŭ Mîntȣitorĭȣlŭ, kare mȣltŭ maĭ kȣmпlitъ mórte aŭ sȣferitŭ пentrȣ noĭ; deчĭ kredeцĭ шi mȣriцĭ în kredinцa пъrinцilorŭ voştri.“ Dȣпъ aчeasta se adaoge kъ kaпetele ȣчiшilorŭ le-aŭ пȣrtatŭ în sȣliцe пe stradele oraшȣlȣĭ; kъ korпȣrile lorŭ dȣпъ чe s'aŭ arȣnkatŭ în mare, s'aŭ skosŭ de kъtre kreшtinĭ, шi s'aŭ îngroпatŭ în sekretŭ la Mъnъstirea Kalkĭ.

(Nota Traducĕtorĭuluĭ.)

tributulŭ ꙗareĭ înkъ 60 пungĭ de banĭ. s'a întorsŭ în ꙗeara Munteneaskъ [1].

Konstantinŭ Vodъ a domnitŭ 25 anĭ шi 6 lunĭ. Elŭ a fъkutŭ multe îmbunъtъꙗirĭ în ꙗearъ, biseriчĭ, mъnъstirĭ шi altele. Elŭ a fъkutŭ biserika sъntuluĭ George din Bukureшtĭ, пe kare a înkunjurat'o ku murĭ de чetate. Asemine шi faĭmósa mъnъstire Xorezŭ din judeꙗulŭ Vъlчeĭ. шi alte maĭ multe biseriчĭ.

De la elŭ aŭ rъmasŭ multe xrisóve, de la anulŭ 7198 пъnъ la 7222.

Domnulu LVI.

Stefanŭ Vodă III Cantacuzenŭ.

Aчesta era fiĭulŭ Stolnikuluĭ Konstantinŭ Kantakuzenŭ шi пeпotŭ luĭ Шerbanŭ Vodъ II. Atъtŭ în fapte kъtŭ шi în kuvinte, era omulŭ чelŭ maĭ nestatornikŭ, шi atъtŭ de aпlekatŭ la rъпire шi nedreptate, în kъtŭ n'a rъmasŭ пreotŭ saŭ mireanŭ, boerĭu saŭ komerꙗantŭ, mare s'aŭ mikŭ, fъrъ a fi jefuitŭ saŭ strъmbъtъꙗitŭ. Maĭ alesŭ ómeniĭ luĭ Konstantinŭ Brъnkoveanu s'aŭ stînsŭ ku totulŭ sub пersekutъrile luĭ чele teroristiчe. N'a пedepsitŭ însъ пe nimenĭ ku mórte, kъчĭ kiar de arŭ fi voitŭ n'a пututŭ шi niчĭ a avutŭ timпŭ, fiindŭ kъ domnia sa niчĭ era asiguratъ bine la Пórtъ, шi niчĭ a ꙗinutŭ multŭ. Aчesta nu askulta de konsiliulŭ nimъruĭ, afarъ de kъtŭ de îndemnъrile чele înrъutъꙗite ale tatъluĭ seŭ. Elŭ nu se mulꙗumea sъ serveaskъ numaĭ пe Пórta Otomanъ, чi se koresпundea шi ku kurꙗile Rusieĭ шi Austrieĭ, пe kare ku diverse intrigĭ le aꙗîꙗa la resboĭu în kontra Turчilorŭ, ku skoпŭ ka sъ-шĭ afle пrotek- D. Chr. 1714. Din diverse chronice locale.

---

1 Istoria Bъlъчeneaskъ. чitatъ de Шinkaĭ adaoge: „Fost'aŭ în domnie feriчitŭ (Konstantinŭ Vodъ), dar nu шi lъudatŭ, пentru kъ aŭ adaosŭ xaraчĭulŭ шi din 250 de пungĭ (125,500 leĭ) s'aŭ suitŭ la 520 пungĭ (260,000 leĭ) шi slujitorimea, de la kare se skotea xaraчĭulŭ, aŭ înпъrꙗit'o prin satele sale шi ale Kantakuzenĭlorŭ. шi tótъ greutatea aŭ arunkat'o пe ꙗearъ."

torŭ, Dar tóte meштешugirile luĭ din noroчire nu servirъ la nimikŭ.

În intervalulŭ aчesta Turчiĭ de la Brъila, avъndŭ пatimъ пe Romъnĭ din kausa Sпъtarĭuluĭ Toma Kantakuzenŭ karele venise ku Ruшiĭ шi le lъsase чetatea, aŭ înчeпutŭ sъ se întinzъ пeste xotarulŭ lorŭ пъnъ în judeцulŭ Ialomiцeĭ la oraшulŭ de Floчĭ, kuпrinzъndŭ maĭ multe sate, rъnduindŭ пeste ele subaшĭ turчeшtĭ, пriimindŭ zeчuiala пroduktelorŭ шi folósele neskuituluĭ din bъlцile Dunъreĭ. Stefanŭ Vodъ, tъnguindu-se la Пórtъ, s'a trimisŭ unŭ fonkцionarŭ turkŭ ku firmanŭ ka sъ чerчeteze шi sъ mъrgineaskъ otarele ka maĭ nainte. Atunчe aŭ rъnduitŭ шi Domnulŭ din пartea цereĭ treĭ boerĭ, пe Stolnikulŭ Neagu Toпliчeanu, пe Medelniчerĭulŭ Drъganŭ Strъmbeanu шi пe Vornikulŭ Radu Пoпesku, kari, adunъnduse înaintea kadiuluĭ (judekъtorĭulŭ turчeskŭ), ş'aŭ disпutatŭ fórte ku Turчiĭ Brъilenĭ. În fine dупъ stъruinцele boerilorŭ Muntenĭ, kari aveaŭ шi dreпtate în пartea lorŭ, s'aŭ aшezatŭ xotarele akolo unde eraŭ maĭ nainte, шi s'aŭ deпъrtatŭ din tóte satele subaшiĭ turчeшtĭ. Aчestŭ Domnŭ a rъdikatŭ ku totulŭ пrin karte Domneaskъ darea Vъkъrituluĭ, a Monastirilorŭ шi a пreoцilorŭ.

Пe timпulŭ aчesta a intratŭ шi Vizirulŭ Gin-Ali-Пaшa în Пoloпonesŭ, saŭ Morea. De 24 de anĭ пuterile turчeшtĭ bъtea, пe mare шi пe uskatŭ, faĭmósa чetate Nauпle, kare era în mъna Veneцianilorŭ шi sta înaintea Otomanilorŭ ka o kee a Пeloпonesuluĭ. Astъ datъ unŭ Korfiotŭ, numitŭ Sala, karele era intendantulŭ fortereцeĭ, vъnzъndu-se Turчilorŭ, a astuпatŭ într'o nóпte tóte tunurile шi a sunusŭ la servitute Пeloпonesulŭ întregŭ. În lokulŭ Viziruluĭ la Konstantinoпole rъmъsese lokotenentŭ Rekelŭ Imbroxorulŭ, amikulŭ intimŭ alŭ luĭ Stefanŭ Vodъ, karele fusese în цeara Munteneaskъ пentru destituarea Brъnkoveanuluĭ. Vizirulŭ, întorkъndu-se triumfъtorĭu, a rъnduitŭ пe numitulŭ Пaшъ la чetatea Benderuluĭ шi пeste пuцinŭ l'a шi deskъпъцinatŭ, fъrъ sъ se kunóskъ kausa. Aчeasta a înspъĭmъntatŭ fórte пe Stefanŭ Vodъ, kъчĭ пrin Rekelŭ se fъkuse Domnŭ, шi în elŭ avea totŭ reazemulŭ seŭ.

Spъtarĭulŭ Mixaiu Kantakuzenŭ, unkĭulŭ Domnuluĭ, ka omŭ neastъmpъratŭ шi ĭubitorŭ de skandalurĭ, atunчe aŭ înчeputŭ sъ skrie luĭ Mixaiu Vodъ Rakoviцъ la Konstantinopole, prin ginerile seŭ Xatmanulŭ Dimitraшku, karele era frate ku Mixaiu Vodъ, îndemnъndu-lŭ sъ чerчe ku dare de banĭ шi ku orĭ чe altŭ mijlokŭ ka sъ kapete domnia цereĭ. Mixaiu Vodъ a чerkatŭ, dar n'a pututŭ reuшi, kъчĭ Sultanulŭ, avъndŭ a veni ku oшtirĭ la Belgradŭ, a numitŭ Domnŭ pe Nikolae Mavrokordatŭ чe era Domnŭ la Moldova, ĭar pe Stefanŭ Vodъ, dovedindu-lŭ ka inemikŭ alŭ împъrъцieĭ, l'a destituatŭ шi rъdikъndu-lŭ împreunъ ku Dómna Пъuna, ku kopiiĭ шi ku tatъlŭ seŭ, l'a trimisŭ la Konstantinopole, unde ĭ-aŭ relegatŭ pe toцĭ în închisóre. Spъtarulŭ Mixaiu Kantakuzenŭ, kumŭ a aflatŭ despre aчeasta, s'a skulatŭ de la moшia sa Kosleцiĭ, unde se afla, шi a datŭ sъ fugъ în Transilvania; dar Пlъeшiĭ пъzitoriĭ munцilorŭ, prinzъndu-lŭ, l'aŭ adusŭ la Bukureшtĭ. Пeste puцine zile aŭ venitŭ skrisorĭ de la Nikolaĭ Vodъ, prin kare rъnduea pe Spъtarĭulŭ Mixaiu lokotenentŭ alŭ seŭ, пъпъ va sosi; totŭ odatъ skriea шi чelor-l-alцĭ boerĭ ka sъ aibъ speranцe bune шi sъ se bukure de venirea sa. Ĭar kъndŭ a venitŭ de la Moldova, aŭ eшitŭ înaintea sa la Fokшanĭ o mulцime de boerĭ Muntenĭ ku oшtirea Slujitorilorŭ, шi adukъndu-lŭ la Bukureшtĭ ku чeremonia kuvenitъ, l'aŭ aшezъtŭ pe tronulŭ seŭ.

Vizirulŭ Gin-Ali-Пaшa, avъndŭ patimъ asupra familieĭ Brъnkovenilorŭ шi a Kantakuzenilorŭ, a ordonatŭ de aŭ sugrumatŭ pe Stefanŭ Vodъ, шi pe tatъlŭ seŭ în închisóre, шi tъindu-le kapetele, le-aŭ pusŭ în pórta Bax-Xumaĭunuluĭ, saŭ a lokuluĭ osindeĭ. Avuцia lorŭ, konfiskъndu-se în folosulŭ împъrъцieĭ, s'a vъndutŭ; ĭar Dómna Пъuna, rъmъindŭ miserъ шi nenoroчitъ, skъpъ ku doĭ fiĭ aĭ seĭ Radu шi Konstantinŭ la Staurodromi de la Galata, unde intrъndŭ într'unŭ vasŭ Veneцianŭ, a trekutŭ la Veneцia. Пe lъngъ aчeste, prinzъndu-se în цearъ Spъtarulŭ Mixaiu Kantakuzenŭ шi marele Logofъtŭ Radu Dudesku, ĭĭ adruserъ шi pe aчeшtia la Konstantinopole, le tъearъ kapetele шi le konfiskarъ averile.

*

Astfelĭв se fѣkв rѣzbвnare providenцialѣ Kantakвzenilorв шi lвĭ Dвdeskв, пentrв sѣngele inoчentв alв Brѣnkovenilorв.

Stefanв Vodѣ a domnitв пвmaĭ вnв anв шi noѣ lвnĭ; de la elв a rѣmasв пвmaĭ вnв xriaovв kв data din anвlв 7223.

Domnulu LVII.

Nikolae Vodă I Maurocordatŭ.

Aчesta a fostв чelв întѣĭв Domnв din Greчĭ, karele s'a rѣndвitв dвпѣ voinцa împѣrѣцieĭ, ĭar пв dвпѣ alegerea шi voinцa boerilorв цereĭ. Чea întѣĭ faпtѣ de kare s'a aпвkatв, dвпѣ чe s'a statorniчitв пe tronв, a fostв ka sѣ persekвte пe Stefanв Vodѣ шi пe tótѣ familia Kantakвzenilorв, temѣndв-se ka пв kвmva aчeшtia, reviindв la пвtere, sѣ se întórkѣ a-lв persekвta пe elв. Keltвindв пeste o mie de пвngĭ de banĭ, a reвшitв a пerde пe Stefanв Vodѣ, пe Mixaĭв Kantakвzenв шi пe ginerile aчestвĭa Radв Dвdeskв, пrekвmв s'a zisв maĭ ввsв. Dвпѣ aчeasta a persekвtatв kв o strѣшniчie krвdѣ пe maĭ mвlцĭ boerĭ, bѣnвiцĭ de partisanĭ aĭ Kantakвzenilorв, пe kari dвпѣ чe-ĭ prindea, îĭ цinea în înkisorĭ, îĭ globea шi îĭ libera.

D. Chr. 1716. Dupe chronicele locale.

Пentrв ka sѣ trѣeaskѣ în paчe kв Tвrчiĭ de пe malвrile Dвпѣreĭ, le-a datв voe sѣ se întinzѣ în tóte înпrejвrimile чetѣцilorв шi sѣ kвпrinzѣ lokвrĭ пentrв пѣшвnatвlв шi erпatвlв vaчilorв шi a tвrmelorв lorв. De atвпчĭ s'aв înѣrѣвvitв Tвrчiĭ a kѣlka цeara шi a faчe, ввb felĭвrite пretexte, atѣta rele în kѣtв lѣkвitoriĭ se aflaв într'o grózѣ neînчetatѣ; шi пв пвmaĭ Domniĭ чeĭ maĭ de пe вrmѣ dar niчĭ însвшĭ Пórta n'a fostв în stare ka sѣ'ĭ goneaskѣ saв sѣ-ĭ mѣrgineaskѣ de la rѣвtѣцile lorв.

Între aчeste deklarѣndв-se resboĭв între Aвstria шi Пórta Otomanѣ, aв venitв Nemцiĭ шi aв пввв domnire пe чele чinчĭ jвdeцe ale Kraĭoveĭ. Domnвlв se afla în mare spaĭmѣ шi frikѣ. Într'вna din zilele lвĭ Aвgвstв, viindв o шtire пrimitѣ kѣ vinв Nemцiĭ ka sѣ'lв prinzѣ, a fвgitв пeste

nónte kѕmѕ̆ a пѕtѕtѕ̆ kѕ boeriĭ seĭ Greчĭ la Gĭѕrgĭѕ. Dѕпъ че a петrekѕtѕ̆ akolo kъteva zile, шi a aflatѕ̆ kъ шtirea era neîntemeeatъ, a xotъrъtѕ̆ ѕъ se întórkъ la Bѕkѕreшtĭ. Boeriĭ Mѕnteniĭ ĭ-aѕ̆ eшitѕ̆ înainte la fъntъпa lѕĭ Radѕ Vodъ. Domnѕlѕ̆ s'a arъtatѕ̆ fórte пorпitѕ̆ asѕпra lorѕ̆: a tъeatѕ̆ kaпѕlѕ̆ Vornikѕlѕĭ Пъtraшkѕ Brezoeanѕ, шi ѕa înчeпѕtѕ̆ earъшĭ ѕъ arѕпче пe boerĭ în temniџe. Atѕпче fiĭѕlѕ̆ lѕĭ Dѕdeskѕ kѕ mѕmъ-sa Maria Dѕdeaska, fiĭka Stolnikѕlѕĭ Konstantinѕ̆ Kantakѕzenѕ̆ шi sorъ kѕ Stefanѕ̆ Vodъ, îпpreѕпъ шi kѕ alџĭ boerĭ aѕ̆ fѕgitѕ̆ în Transilvania.

La 14 Noemvrie ѕпѕ̆ kъпitanѕ̆ Aѕstriakѕ̆ a пѕme Пiovda, kѕ o oшtire ѕшórъ de katane, avъndѕ̆ kѕ sine пe Sъrdarĭѕlѕ̆ Barbѕ fiĭѕlѕ̆ lѕĭ Kornea Brъiloĭѕ шi alџĭ boerĭ de пeste Oltѕ̆, шi kondѕsѕ̆ de Sпъtarĭѕlѕ̆ Goleskѕ, a kъlkatѕ̆ пeste nónte Bѕkѕreшtiĭ шi, înkѕпjѕrъndѕ̆ kѕrtea domneaskъ, aѕ̆ пrinsѕ̆ пe Nekolaĭ Vodъ шi l'aѕ̆ dѕsѕ̆ îпpreѕпъ kѕ toџĭ kasniчiĭ seĭ la Sibiĭѕlѕ̆ Transilvanieĭ. Dѕпъ aчeasta, trekъndѕ̆ пe toџĭ Tѕrчiĭ din Bѕkѕreшtĭ sѕb sabie, s'aѕ̆ întorsѕ̆; dar пeste o ѕъпtъmъпъ a venitѕ̆ earъшĭ ѕпѕ̆ generalѕ̆ mare Aѕstriakѕ̆ kѕ maĭ mѕlte oшtirĭ, шi aѕ̆ шezѕtѕ̆ treĭ zile în Bѕkѕreшtĭ, пъпъ s'aѕ̆ пregъtitѕ̆ boeriĭ kѕ tótъ averea lorѕ̆ miшkъtóre de aѕ̆ trekѕtѕ̆ în Transilvania. Iar Aѕstriaчiĭ, dѕпъ че aѕ̆ fъkѕtѕ̆ o mѕlџime de jъfѕirĭ în Bѕkѕreшtĭ, ka într'ѕпѕ̆ lokѕ̆ neaпъratѕ̆ de nimenĭ, aѕ̆ lѕatѕ̆ шi tѕпѕrile kъte le-aѕ̆ gъsitѕ̆, шi s'aѕ̆ întorsѕ̆ kъtre mѕпџĭ, ѕnde aѕ̆ rъdikatѕ̆ întъritѕrĭ în formъ de чetъџĭ atъtѕ̆ la mъпъstirea Mъrgineniĭ kъtѕ̆ шi la Kъmпѕ-lѕngѕ̆.

În mijlokѕlѕ̆ aчestorѕ̆ fatale evenimente, aflъndѕ-se la Bѕkѕreшtĭ Пatriarxѕlѕ̆ Aleksandrieĭ, шi vъzъndѕ̆ starea tъпgѕibilъ a џereĭ, a skrisѕ̆ Пaшiĭ de la Gĭѕrgĭѕ desпre чele întъmпlate; dѕпъ kare Пórta a trimisѕ̆ Domnѕ̆ пe Ioanѕ̆ Maѕrokordatѕ̆, karele era mare Dragomanѕ̆ шi frate alѕ̆ lѕĭ Nikolae Vodъ.

Nikolae Vodъ astъ datъ a domnitѕ̆ abĭa ѕпѕ̆ anѕ̆. De la elѕ̆ se gъseskѕ̆ xrisóve din aniĭ 7226 шi 7227.

Domnulu LVIII.

Ioanŭ Vodă II Maurocordatŭ.

Ioanȣ Vodъ, viindȣ kȣ domnia, a adȣsȣ kȣ sine шi ȣnȣ Пашъ kȣ zeчe miĭ de Tȣrчĭ kъlъrĭ шi o mȣlџime de Arnъȣџĭ шi Tъtarĭ. Dar aчeшtia, dȣпъ treчere de o sъпtъmъпъ, пrъdъndȣ шi jefȣindȣ, s'aȣ întorsȣ îndъrъtȣ. Tъtariĭ aȣ lȣatȣ шi o mȣlџime de robĭ, dȣпъ datina lorȣ. Domnȣlȣ, aȣzindȣ de aчeasta, aȣ eшitȣ înaintea lorȣ la Пodȣlȣ de Пeatrъ, шi dъndȣ banĭ шi darȣrĭ пe la kъпeteniile lorȣ, ĭ-aȣ mъntȣitȣ. Dȣпъ aчeasta întorkъndȣ-se la Bȣkȣreшtĭ, a trimisȣ doĭȣпrezeчe boerĭ la Konstantinoпole ka sъ dȣkъ sȣпȣnerea џereĭ kъtre îmпъrъџie. Între aчeшtĭ boerĭ eraȣ marele Vistierȣ Mateĭȣ Fъlkoĭanȣ, шi marele Banȣ Пanъ, fratele Dómneĭ lȣĭ Konstantinȣ Vodъ. Aчeшtia înfъџiшъndȣ-se la Пórtъ, îmпъratȣlȣ s'aȣ bȣkȣratȣ fórte, ĭ-a îmbrъkatȣ пe toџĭ kȣ kaftane, шi ĭ-a trimisȣ îndъrъtȣ kȣ ȣnȣ fȣnkџionarĭȣ tȣrkȣ karele adȣse kaftanȣlȣ шi firmanȣlȣ Domnȣlȣĭ, Ioanȣ Vodъ. Fiindȣ kъ atȣnчe era mare fómete în џearъ, a adȣsȣ mȣltȣ grъȣ de пe aĭȣrea шi a пȣtritȣ пoпorȣlȣ.

D. Chr. 1717. Dupe chronice locale.

În timпȣlȣ aчesta [1] s'a înkeeatȣ шi пaчea între Aȣstria шi Tȣrчia la Пassaroviџȣ, la kare a kontribȣitȣ шi Domnȣlȣ. Aȣstriaчiĭ, fiindȣ învingъtorĭ чereaȣ tótъ џeara Mȣnteneaskъ; dar Ioanȣ Vodъ, de шi era пleniпotentȣ шi пȣtea sъ akor-

1 Пaчea s'a înkeeatȣ la 21 Iȣlie 1718. Ioanȣ (saȣ Enaki) Vodъ fȣse ȣnȣlȣ din delegaџiĭ Пorџeĭ чe lȣъ пarte la faчerea tratatȣlȣĭ de пaчe. Dȣпъ kondiџiȣnile aчelȣĭ tratatȣ, s'aȣ liberatȣ пrisonieriĭ dintr'o пarte шi din alta. Atȣnчĭ eliberъndȣ-se шi Nikolaĭ Vodъ чe era arestatȣ în Transilvania, frateseȣ a trimisȣ la marginea џereĭ maĭ mȣlџĭ boerĭ kariĭ l'aȣ пriimitȣ kȣ чeremonie. Nekolaĭ Vodъ dȣпъ чe a пetrekȣtȣ maĭ mȣlte zile la frateseȣ, a пlekatȣ шi s'aȣ dȣsȣ la Adrianoпole. Totȣ dȣпъ kondiџiȣnele пъчeĭ a rъmasȣ ka чele чinчĭ jȣdeџe de пeste Oltȣ adikъ Banatȣlȣ Timiшóreĭ шi Banatȣlȣ Kraĭoveĭ, sъ treakъ sȣb domnirea Nemџilorȣ. Пrin ȣrmare fъrъ de kȣvъntȣ aȣtorĭȣlȣ atribȣe lȣĭ Ioanȣ Vodъ meritȣlȣ kъ a skъпatȣ tótъ џeara din шerbirea Nemџeaskъ.

(Tradȣkȣtorĭȣlȣ).

de черерea Aвstrieĭ, isbвti a faче пачea dъndŏ пвmaĭ чele чinчĭ jвdeџe.

Aчestŏ Domnŏ a skosŏ earъшĭ darea Vъkъritвlвĭ (kъte 20 пarale de vitъ) kare fвsese sвпrimatъ kв jвrъmъntвlŏ lвĭ Stefanŏ Vodъ шi alŏ arxiereilorŏ. Пe lъngъ aчeasta a maĭ skosŏ o dare чe se koma Пeчetlвita, adikъ kъrџĭ пe пвmele fie-kъrвĭ individŏ, kare пв eraŏ maĭ nainte. Elŏ a mijloчitŏ la Пórtъ ka sъ dea шi Itlakŏ-firmanŏ, adikъ karte de graџiare, Dómneĭ lвĭ Konstantinŏ Vodъ Brъnkoveanв, kare, liberъndв-se din esilвlŏ de la Kĭвtaea, s'a întorsŏ în џearъ шi a intratŏ în stъпъпirea averilorŏ salo пemiшkъtóre [1].

Dвпъ o domnie de doĭ anĭ шi пatrв lвnĭ, Ioanŏ Vodъ s'a bolnъvitŏ greŏ. Atвпчe, kĭemъndŏ пe Mitroпolitвlŏ kв Eпiskoпiĭ шi kв boeriĭ, le-a червtŏ maĭ întъĭв ertare de чele чe le-ar fi greшitŏ, aпoĭ le-a spвsŏ kъ чine este îndвшmъnitŏ kв frate-seŏ Nekolaĭ Vodъ sъ se tragъ din џeara Mвnteneaskъ, fiindŏ kъ elŏ are sъ vie Domnŏ. Dвпъ aчeasta mвrindŏ, îlŏ înmormъntarъ în Metroпolia Bвkвreшtilorŏ.

De la aчestŏ Domnŏ essistъ xrisóve din aniĭ 7226 шi 7227.

---

1 Aчeasta dвпe mórte a lъsatŏ fetelorŏ sale tótъ averea miшkъtóre, ĭar пeпotвlвĭ seŏ чea пemiшkъtóre. Dвпъ aчeea, пrin moшtenire, averea a rъmasŏ la familia Brъnkovenilerŏ, alŏ kъrora koboritorĭв astъzĭ este venerabilвlŏ boerĭв Banвlŏ Grigori Brъnkoveanв *.

* Banвlŏ Brъnkoveanв a mвritŏ пe la 1882. Aчesta a fostŏ чelŏ de пe вrmъ koboritorĭв din familia astъ veke шi ilвstrъ în istoria Romъnilorŏ. Elŏ fвsese însвratŏ kв fiĭka Logofъtвlŏ Чĭвntв Balшŏ din Moldova, familie earъшĭ fórte veke. Ne avъndŏ koпiĭ шi voindŏ a пerпetвa пвmele seŏ, adoпtarъ пe Dómn'a Zoę soџia fostвlвĭ Domnŏ Bibeskв (kare era пeпótъ de sorъ a Dómnei Brъnkoveanв, fiĭka Logofъtвlвĭ Alekв Mavrokordatŏ din Moldova) dъndŏ пвmele de Brъnkoveanв чelвĭ întъĭв пъskвtŏ fiĭв alŏ eĭ. Astfelĭв чelŏ întъĭв fiĭв alŏ Domnвlвĭ Bibeskв se пвmi Brъnkoveanв, шi пe lъngъ însemnata avere чe пersonalŏ a moшtenitŏ, a rъmasŏ gerantŏ пleniпotentŏ asвпra avereĭ destinatъ пentrв aшezъmintele de bine faчere пвblikъ. Aчeste aшezъminte konsistъ în sпitalвrĭ шi Mъnъstirĭ. Venitвrile lorŏ se rъdikъ la 80 miĭ galbenĭ пe anŏ.

(Nota Tradвkъtorĭвlвĭ).

A doua domnie a luĭ Nicolae Vodă Maurocordatŭ.

D. Chr. 1719. Dupe chronicele locale.

Dȣпъ пачеа de la Пasarovigȣ, liberъndȣ-se Nikolaĭ Vodъ de la Aȣstriačĭ, a trekȣtȣ la Konstantinoпole, шi dȣпъ mórtea fratelȣĭ seȣ a kъпъtatȣ earъшĭ domnia. Astъ datъ s'a arъtatȣ blъndȣ kъtre boerĭ, miserikordiosȣ kъtre чeĭ sъračĭ шi dreптȣ kъtre пoпorȣ; dar a skosȣ earъшĭ darea Vъkъritȣlȣĭ, a adaosȣ Пogoпъritȣlȣ, a fъkȣtȣ earъшĭ kъrųĭ пeчetlȣite, шi aȣ пȣsȣ dare пe Mъпъstirĭ шi пe пreoųĭ, — dъrĭ kare s'aȣ fostȣ desfiinųatȣ sȣb Stefanȣ Vodъ Kantakȣzenȣ. Elȣ a fъkȣtȣ шi faĭmósa Mъпъstire Vъkъreшtĭ aпróпe de Bȣkȣreшtĭ. Dar avъndȣ пatimъ asȣпra Mitroпolitȣlȣĭ Antimȣ l'a rъdikatȣ din skaȣпȣlȣ Mitroпolieĭ шi zikъndȣ kъ-lȣ trimite în esilȣ пeste Dȣпъre, a datȣ ordinȣ sekretȣ de l'aȣ înekatȣ trekъndȣ Dȣпъrea. Dȣпъ 11 anĭ шi 2 lȣnĭ de domnie în пače шi liniшte, Nikolae Vodъ a mȣritȣ пe tronȣlȣ seȣ în anȣlȣ 1730 шi fȣ înmormъntatȣ în Mъпъstirea Vъkъreшtiĭ.

Пe timпȣlȣ ačesta, fъkъndȣ-se o revolȣųiȣпe la Konstantinoпole, în kaпȣlȣ kъreĭa era ȣпȣ Albaпezȣ пȣmitȣ Пatrona шi ȣпȣ altȣlȣ пȣmitȣ Mȣslȣxȣ, s'a destronatȣ Sȣltanȣlȣ Axmetȣ III шi s'a înъlųatȣ la împъrъųie пeпotȣlȣ seȣ Sȣltanȣ Maxmȣtȣ V.

Domnulu LIX.

Constantinŭ Vodă III Maurocordatŭ.

D. Chr. 1730. Dupe chronicele locale.

Mȣrindȣ Nikolae Vodъ Maȣrokordatȣ, Пórta, dȣпъ čererea kĭarȣ a boerilorȣ din ųearъ, a datȣ domnia fiĭȣlȣĭ Konstantinȣ. Dar abĭa domni пatrȣ lȣnĭ, шi dȣпъ intrigele lȣĭ Mixaĭȣ Rakoviųъ, se destitȣъ.

DOMNULU LX.

Michaĭu Vodă III Racovitză.

Ачеsta se nsmea шi Чехаnŭ. Кs mвltъ dare de bauĭ elŭ destitsase пе Konstantinŭ Vodъ; dar abĭa domni sпŭ anŭ, шi rivalslŭ seŭ ĭĭ lъъ earъшĭ domnia. Din timпslŭ ачеsta a înчепstŭ a se mъri darea kъtre Пórtъ, шi domniĭ a se ъkimba maĭ desŭ.
D. Chr. 1731. Dupe chronicele locale.

A doua domnie a luĭ Çonstantinŭ Maurocordatŭ.

Ачеsta, rekъпъtъndв-шĭ tronslŭ kв mвltъ dare de banĭ, шi viindŭ în џеаrъ, a fъkstŭ Мъпъstirea veke a sъпtвlвĭ Sпiridonŭ în Bвkвreшtĭ. Dar abĭa domni sпŭ anŭ, шi Пórta îlŭ mвtъ la domnia Moldoveĭ, trimiџъndŭ în lokв-ĭ пе Grigori Vodъ Gika. Domnslŭ de akolo.
D. Chr. 1732. Dupe chronicele locale.

DOMNULU LXI.

Grigori Vodă II Ghica.

Ачеsta kв dare de banĭ, a mijlочitŭ sъ-lŭ strъmвte la domnia џеreĭ Mвnteneшtĭ, fiindŭ kъ ачеаsta era maĭ mъпósъ. Elŭ a mъritŭ vъmile, kare пъпъ atsпчĭ eraŭ fórte miчĭ; din ачеаsta a resвltatŭ шi пrefaчеrea în venitsrile Мъпъstirilorŭ, kare dвпъ xrisóvele Domnilorŭ de maĭ nainte eraŭ skвtite de vamъ. Dar dвпъ o domnie de doĭ anĭ, Пórta earъшĭ l'a strъmвtatŭ la Moldova.
D. Chr. 1733. Dupe chronicele locale.

A treia domnie a luĭ Constantinŭ Vodă Maurocordatŭ.

Dвпъ strъmвtarea lвĭ Grigori Vodъ Gika, Пórta a t-i-

Dupe Chr. 1735. Dupe chronicele locale. mişŭ de a treïa órъ Domnŭ пe Konstantinŭ Maвrokordatŭ. Atвnчe, deskizъndв-se resboïв între Aвstria şi Tвrчia a ıntratŭ în цeara Romъneaskъ вnŭ generalŭ kв вnŭ nвmъrŭ însemnatŭ de oшtire. Konstantinŭ Vodъ, kвm a въzвtŭ kъ Nemцiĭ s'aпroпie de Tъrgoveшtea, a fвgitŭ пeste Dвпъre în Tвrчia; ïar boeriĭ aŭ statŭ пe lokŭ. Пe вrmъ viindŭ Konstantinŭ Vodъ kв mare nвmъrŭ de Tвrчĭ, Aвstriaчiĭ, vъzъndв-se în nвmъrŭ inferiorŭ, s'aŭ retrasŭ kъtre mвnцĭ. Tвrчiĭ s'aŭ lвatŭ dвпъ eĭ, шi ajвngъndв-ĭ ĭ-aŭ bъtвtŭ la Пiteшtĭ шi la Пïerшinarŭ, шi ĭ-aŭ învinsŭ. Dвпъ aчeasta ĭ-aŭ maĭ bъtвtŭ шi în alte lokвrĭ, пъпъ чe ĭ-aŭ skosŭ шi din чele чinчĭ jвdeцe de пeste Oltŭ. Пe вrmъ, fъkъndвse паче la anвlŭ 1739, Banatвlŭ Kraïoveĭ s'a lвatŭ în stъпъnirea Tвrчilorŭ. Aчeastъ цearъ în kвrsŭ de 18 anĭ aflъndв-se sвb stъпъnirea Aвstrieĭ s'a gвvernatŭ dвпъ legile цereĭ, kв Divanвlŭ шi orъndвelele sale de maĭ nainte. Konstantinŭ Vodъ maĭ adъogъndŭ 100 miĭ leĭ пe lъngъ tribвtвlŭ цereĭ, maĭ dъndŭ aпoĭ шi darвrĭ la Tвrчĭ, à isbвtitŭ a inkorпora earъшĭ Banatвlŭ kв цeara Romъneaskъ, rъndвindŭ Banŭ пe Mateïв Kantakвzenŭ. Iar boeriĭ Mвntenĭ, kъцĭ se aflaŭ desпre mвnцĭ aŭ trekвtŭ kв Aвstriaчiĭ în Tranailvania, ïar чeĭ desпre kъmпie aŭ venitŭ la Konstantinŭ Vodъ. Domnвlŭ maĭ tъrziŭ a skosŭ Itlakŭ-firmanŭ, saŭ karte de ertare îmпъrъteaskъ, dвпъ kare toцĭ emigraцiĭ, înшtiinцъndв-se de kъtre Lakoviцŭ komandirвlŭ Transilvanieĭ, s'aŭ întorsŭ în цearъ, nesвпъraцĭ шi fъrъ îngrijire.

Dвпъ aчeea, konsвltъndв-se Domnвlŭ kв Mitroпolitвlŭ, kв Eпiskoпвlŭ шi kв boeriĭ, пrin komвnъ înцelegere aŭ fъkвtŭ Reforma, saŭ пrefaчere generalъ în tóte rъndвelele цereĭ. A rъdikatŭ de la Mъnъstirĭ шi dъrile kare le da, шi milele kare le пrimeaŭ dвпъ xisóve, înfiinцъndŭ шi o eпitroпie asвпra lorŭ. Boerilorŭ [1], lвъndв le venitвri e kare le avea пe din afarъ, le-a regвlatŭ lefĭ dвпъ treaпta шi karakterвlŭ lorŭ. A regвlatŭ шi gradвrile boerilorŭ, nвmindŭ пe

---

1 Пrin kвvъntвlŭ *Boerĭ* se înцelegeaŭ fвnkцionariĭ în aktivitate.

(Nota Tradвktorвlвĭ.)

ачeĭ чe ajsnsese la dregъtoriĭ marĭ шi nrimise rangsrĭ *Veliцĭ*, ĭar пe ачeĭ чe se trъgeaš nsmaĭ din boerĭ шi ns ajsnsese la dregъtoriĭ *neamsrĭ*, пe kare ĭ-a skstitš шi de dъrĭ. Пe boeriĭ miчĭ, adekъ пe чeĭ de starea a treĭa ĭ-a nsmitš Mazilĭ, sksindс-ĭ de Vinъritš шi Dejmъritš. A organisakš tóte чele-l-alte nrofessiĭsnĭ. шi a rъdikatš tóte dъrile чele vekĭ, nreksmš *Birslš*, *Sama miks*, *Пlokonslš steagslsĭ*, *Пeчeцile*, *Пogonsritslš*, *Vskrritslš*; ĭar în drentslš ачestora tóte a xotъrъtš ka fie kare Romъnš [1] sъ dea kъte 2 ½ leĭ la *Чfertš* (trilsnie) saš zeчe leĭ пe anš; a mъritš însъ zeчĭselele nrodsktelorš, afarъ de *Oĭeritš*, *Vinъritš*, *шi Dejmsritš*, пe kare le-a lъsatš ka maĭ nainte.

Пъnъ пe timnslš ачesta, eraš sate întregĭ de Romъnĭ boeremtĭ шi de robĭ [Цiganĭ sklavĭ] mъnъstiremtĭ, kari ns nlъteaš darea de o notrivъ ks Romъniĭ liberĭ. Domnslš ĭ-a liberatš шi пe ачeшtia, пe sniĭ ks voea пe alцiĭ fъrъ voea stъnъnilorš lorš; ĭar snre mъngъerea Mъnъstirilorš шi a boerilorš le-a datš пentrs servicš Skstelniчĭ шi Пoslsшniчĭ. [Vezĭ amezъmъntslš ачesta пre largš la tomslš III.]

Ачestš Domnš a înfiinцatš шkolĭ пentrs limba Elinъ, Italianъ шi Slavonъ saš Rsmъneaskъ [2], a aшezatš rъndsele пentrs felĭslš jsdekъцilorš шi a adssš цeara la snorire шi la îmbsnъtъцire. Dar Domniĭ maziliцĭ de la Konstantinonole, rъvnindš bsnъ-starea în kare ajsnsese цeara, aš snoritš darea цereĭ kъtre îmnъrъцie, пentrs ka sъ kaпete Domnia. Dsnъ ачeasta, fiindš kъ Konstantinš n'a voitš sъ dea atъta ssmъ kъtš alцiĭ, Пórta l'a destitsatš, dsnъ чe a domnitš 6 anĭ шi 2 lsnĭ.

---

1 Пrin ksvъntslš *Romsnš* astorĭslš înцelege пe цъranslš sъteanš, kъчĭ, ns nsmaĭ пe timnslš astorĭslsĭ, dar шi kĭar astъzĭ, mslцĭ din boerĭ se rsшineazъ a-шĭ ziчe Romъnĭ, nreferъndš a fi fъrъ naцionalitate de kъtš a se ksfsnda ks nromtiĭ de Romъnĭ.

(Nota Tradsktorĭslsĭ).

2 E ksriosš ksmš astorĭslš konfsndъ limba slavonъ ks чea romъnъ.

(Tradsktorĭslš).

A doa domnie a luĭ Michaĭu Racoviță.

Mixaĭѕ Vodъ Rakoviцъ, aflîndѕ-se datorѕ kѕ banĭ la Devletѕ (adikъ la împъrъцiъ) ши la maĭ mѕlцĭ oamenĭ inflѕinцĭ, ши aflîndѕ kъ venitѕrile цъriĭ s'aѕ sпoritѕ, a пromisѕ sъ-шĭ пlъteaskъ datoriile пrin sпъtarѕlѕ Manolake kare era Kaпѕ-Kexaĭa, îndatъ че ĭ-ar da domnia. Kѕ assemenea пroпѕnerĭ, sпorindѕ totѕ d'odatъ ши tribѕtѕlѕ, aѕ kъпъtatѕ чeea че doria. Viindѕ în цarъ, ши vъzîndѕ kъ kѕ darea de zeчe leĭ de kaпѕ, че era aшезatъ de Konstantinѕ Vodъ, nѕ пѕtea sъ ikonomiseaskъ пlata datoriilorѕ sale, aѕ skosѕ maĭ mѕlte sfertѕrĭ (trilѕniĭ) de kъtѕ пatrѕ, ши o dare пe vite, nѕmitъ Vъkъritѕ. Assemenea greѕtate de dъrĭ aѕ fъkѕtѕ kъ neste 15000 de lokѕitorĭ, atîtѕ de пeste Oltѕ kîtѕ ши de dinkóчe, aѕ fѕgitѕ пeste Dѕпъre. Atѕnчĭ Boeriĭ, dѕkîndѕ-se la Konstantinoпole, aѕ datѕ пlîngere la Пórtъ. Aчeasta, dѕпъ stъrѕinцele oamenilorѕ inflѕinцĭ de пe lîngъ ea, karĭ aveaѕ daraverĭ bъneшtĭ kѕ domnѕlѕ, aѕ întîrziatѕ destitѕarea lѕĭ пînъ la îmпlinirea terminѕlѕĭ de treĭ anĭ, пe kare i se dase domnia, ши пentrѕ kare nѕ avea de kъtѕ treĭ lѕnĭ înkъ. Din timпѕlѕ aчesta aѕ înчeпѕtѕ a se da domniile пe kîte treĭ anĭ, ши deosebitѕ de aчeasta a se da пe fie-kare anѕ mѕkarelѕ, saѕ înoire de domnie, пentrѕ kare se trimitea firmanѕ împъrъteskѕ kѕ ѕnѕ fѕnkцionarѕ tѕrkѕ, ши se ѕrmaѕ o mѕlцime de keltѕelĭ. De atѕnчĭ ши пѕterea domnilorѕ s'a mikшoratѕ, fiindѕ kъ eĭ nѕ se fъчeaѕ dѕпъ alte merite saѕ konsideraцiѕnĭ, de kîtѕ nѕmaĭ пrin пѕterea banilorѕ, ши пrin mijloчirea Kaпѕkexaielelorѕ, în mîna kъrora sta toatъ пѕterea.

D.Chr. 1741. Dupe chronicele locale.

A patra domniâ a luĭ Constantinŭ Maurocordatŭ.

Aчesta, kъпъtîndѕ domnia пentrѕ a пatra oarъ kѕ mѕltъ dare de banĭ, a чerkatѕ sъ ѕrmeze a adѕna dъrile dѕпъ kinѕlѕ aшezъrilorѕ lѕĭ de reformъ de maĭ пainte. Kѕ kinѕlѕ aчesta însъ, пeпѕtîndѕ sъ'шĭ пlъteaskъ datoriile, s'a întorsѕ la sistemele lѕĭ Mixaĭѕ Vodъ

D. Chr. 1744. Dupe chronicele locale.

Rakoviцъ, ші dupъ o domniъ de treĭ anĭ ші поъ lunĭ se destitu̯ъ.

A duoa domniâ a luĭ Grigorie Ghica.

Aчesta, kъпътîndŭ iarъшĭ ku banĭ пentru a doa óръ domnia, ші viindŭ la tronŭ, a urmatŭ adunarea dъrilorŭ dupъ sistema luĭ Konstantinŭ Mavrokordatŭ; a maĭ adъogatŭ ші la Oeritŭ kîte unŭ banŭ ші jumъtate de fie-kare oaiъ, пentru kare пînъ atunчĭ se плъtea чinчĭ парale. Aчesta a fъkutŭ mъпъstirea sfîntuluĭ Пanteleimonŭ afarъ din Bukureшtĭ, în kare a fundatŭ ші unŭ спitalŭ menitŭ a se цinea ku fondurile Monastireĭ. (D. Chr. 1748. Dupe chronicele locale.)

Întîmплîndu-se a muri Grigore Vodъ Ghika, boeriĭ aŭ trimisŭ îndatъ unŭ kurierŭ la Konstantinoпole ku Arzŭ, saŭ ъпlikъ, kъtre Пoartъ ka sъ le dea domnŭ пre fiiulŭ sъŭ Beĭzadea Skarlatŭ. Totŭ d'odatъ aŭ плekatŭ ші kîцĭ-va boerĭ ka sъ se плîngъ la Пórtъ asupra greutъцiĭ dъrilorŭ, asupra keltuelilorŭ muкarelыluĭ, asupra împietъreĭ Turчilorŭ, ші asupra altor subiekte vъtъmъtoare цъriĭ, ші maĭ ku seamъ asupra deseĭ skimbъrĭ a domnuluĭ.

Aflъndu-se atunчĭ Kaпukexaia al domnieĭ unŭ boerŭ a пume Baшa Mixaloпolu, sokrulŭ luĭ Beĭzadea Mateiu Gika, karele era mare dragomanŭ alŭ Пorцeĭ, aчesta, kumŭ aŭ пrimitŭ Arzulŭ trimisŭ de boerĭ, a пrefъkutŭ пumele din пъuntru ші a пusŭ пumele ginereluĭ sъŭ, ші astŭ felŭ пrin mijloчirea amiчilorŭ sъĭ influinцĭ пe lîngъ Пoartъ ші пrin dare de banĭ, s'a fъkutŭ domnŭ ginerele sъŭ Mateĭ Gika. Aчesta, пlekъndŭ sъ vie în цarъ, se întîlni în kale ku Boeriĭ чe veniaŭ ku însъrчinarea arъtatъ maĭ susŭ, ші spuindu-le kъ ellŭ va îndrepta nevoile цъriĭ, ĭ-a înduплekatŭ de s'aŭ întorsŭ.

DOMNULU LXII.

Mateiu Vodâ I Ghica IV.

Aчesta, viindŭ în цеаrъ, a fъkutŭ multe neajunsurĭ Boe-

D. Chr. 1752. Dupe chronicele locale. rilorŭ kare пlekaserъ la Konstantinoпole kъ пlînџerĭ. Aчeшtia, пe maĭ пъtîndŭ sъferi asъпririle lъĭ, aŭ trimisŭ asъпra lъĭ doleanџъ la Пoartъ. Пoarta a orînduitŭ пe ъnŭ Kaпъgi-baшa, kъ însъrчinare ka sъ чerчeteze lъkrъrile la Bъkъreшtĭ. Domnъlŭ a orъnduitŭ пъzitorĭ пentrъ ka sъ nъ meargъ nimenĭ la dînsъlŭ sъ se tîngъeaskъ. Dar în zioa de sfîntъ Konstantinŭ, пe kîndŭ Domnъlŭ se afla la Mitroпolie la biserikъ, aflîndъ-se mъltŭ пoпorŭ adъnatŭ, s'aŭ skъlatŭ kъ toџiĭ kъ strigъrĭ шi kъ sgomotŭ шi lъîndŭ пe Mitroпolitъlŭ înainte înпreъnъ kъ boeriĭ, s'aŭ dъsŭ la Kaпъgi-baшa шi ĭ-aŭ datŭ sъпlika în kontra Domnъlъĭ. Aчesta trimiџîndъ-o la Konstantinoпole, Пoarta destitъъ пe Mateĭъ Vodъ dъпъ noъ lъnĭ de domniъ.

Domnulu LXIII.

Constantinŭ Vodă IV Cehanu.

Aчesta era fiiъlŭ lъĭ Mixaĭъ Vodъ Rakoviџъ. Maĭ na-
D. Chr. 1753. Dupe chronicele locale. inte fъsese Domnŭ la Moldova, шi astъ datъ dъпъ mijloчirea Sпъtarъlъĭ Mixalake, kare era Baшŭ-Kaпъ Kexaĭa, a kъпatatŭ domnia џъreĭ Rъmъneшtĭ. Viindŭ în џarъ, elŭ a orъnduitŭ Kaпчimalŭ, saŭ adъпъtorŭ de banĭ, пe ginerile sъŭ пostelnikъlŭ Geanetŭ. Domnъlŭ, fiindŭ datorŭ пosiџiъnea sa aчestorŭ dъoĭ ómenĭ шi stъпъnindъ-se de kъtre eĭ, ъrma ka strъngerea dъrilorŭ шi gъvernъlŭ џъriĭ sъ se fakъ dъпъ voĭa шi kondъчerea lorŭ. Boeriĭ, vъzъndŭ kъ lъkrъrile din чe în чe mergŭ maĭ rъŭ, s'aŭ konsъltatŭ între eĭ шi aŭ skrisŭ în sekretŭ la Kraĭova. Eпiskoпъlŭ шi kъ toџĭ boeriĭ de akolo aŭ пlekatŭ la Konstantinoпole. Domnъlŭ, kъmŭ a simџitŭ de aчeasta, s'a însпъĭmъntatŭ, шi kemъndŭ пe boerĭ, a statŭ la învoĭalъ kъ dъnшiĭ шi le-a пromisŭ ka sъ nъ ĭa din џearъ maĭ mъltŭ de treĭ miĭ de пъngĭ de banĭ пe anŭ, sъ goneaskъ пe Пostelnikъlŭ Geanetŭ din џearъ шi sъ se trimiџъ ъnŭ boerŭ romъnŭ ka Kaпъ-Kexaĭa la Konstaitinoпole. Boeriĭ mъlџъmindъ-se,

aŭ trimisŭ îndatъ ши ajsngъndŭ пе Епiskonslŭ Rъmnikslsĭ ks Kraĭovenii la Andrianonole, ĭ-aŭ întorsŭ. Ks aчeste învoĭele s'aŭ arъtatŭ de odatъ mslцsmitŭ ши Sпъtarslŭ Manolake, kare era Bашŭ Каns-Кехаĭа; darъ пе srmъ, прin dare de banĭ, aŭ skosŭ firmanŭ înnъrъteskŭ, ks kare a esilatŭ la Чinrs пе doĭ boerĭ Vъkъreшtĭ, ши aŭ gonitŭ din Konstantinonole пе boerslŭ romъnŭ trimisŭ ka Kans-Kexaĭa, nentrs ka sъ îngrozeaskъ пre чeĭ din цearъ ши sъ-шĭ îmnlineaskъ skonsrile. Domnslŭ, îngrijinds-se ka sъ ns se maĭ dea nlъngerĭ assпra lsĭ la Пórtъ, a mijloчitŭ de s'a strъmstatŭ iarъшĭ la domnia Moldoviĭ, dsпъ чe a domnitŭ aчi treĭ anĭ. În anslŭ 1754, adikъ în alŭ dsoilea anŭ alŭ domnieĭ lsĭ, a msritŭ ши Ssltanslŭ Maxmstŭ V ши în loks-ĭ s'a nssŭ fratele seŭ Ssltanŭ Osmanŭ III.

A cincea domnie a luĭ Constantinŭ Vodă Maurocordatŭ.

Ks toate kъ aчesta avea mare treчere la Пórtъ, domnia însъ n'a nstst'o kъпъta de kъtŭ прin dare de banĭ. Viindŭ ks domnia, elŭ a srmatŭ a adsna dъrile dsпъ modslŭ adontatŭ de nredeчesoriĭ sъĭ, nentrs întъmninarea keltselilorŭ sale. Dar цeara, vъzъnds-se înnovъratъ, s'a nlъnsŭ assпra lsĭ la Пórtъ, kare l'a ши desstitsatŭ dsпъ dsoĭ anĭ ши mése lsnĭ de domniъ. În anslŭ alŭ dsoilea alŭ domnieĭ aчestsia a msritŭ ши Ssltanslŭ Osmanŭ III, ши s'aŭ fъkstŭ îmnъratŭ Ssltanŭ Msstafa III, fislŭ lsĭ Axmetŭ III ши vъrŭ lsĭ Osmanŭ III. D. Chr. 1756. Dupe chronicele locale.

Domnulu LXIV.

Scarlatŭ Vodă I Ghica V.

Aчesta era fiŭ alŭ lsĭ Grigore Vodъ Gika ши frate ks Mateĭs Vodъ Gika. Dsпъ чe a fostŭ maĭ întъĭs Domnŭ alŭ Moldoveĭ, s'a strъmstatŭ la Domnia цereĭ Msnteneшtĭ, însъ kŭ mtltъ dare de banĭ. Aчesta, ks tóte kъ strъngerea dъrilorŭ o fъks dsпъ orъndseala Domnilorŭ чe-lŭ nre- D. Chr. 1758. Dupe chronicele locale.

чedase, totъшї a arъtatъ nlekare ka sъ fakъ шi bine џereї. A datъ ssnlikъ la Пórtъ assnra absssrilorъ шi a întindereї Tsrчilorъ în џearъ, шi, keltsindъ neste natrs sste miї leї, a isbstitъ sъ se rъndseaskъ snъ Msvela Efendi, snъ Kansgi-baшa, шi snъ Teftigiъ, kariї aъ gonitъ ne Tsrчї înnresnъ ks vitele lorъ neste Dsnъre, — ї-aъ mъrginitъ de a maї kъlka џeara, a ns nstea veni de kъtъ kъџї-va kananlъї ksnosksџї, nrin шtirea шi învoirea Domnslsї ka sъ ksmnere zaxerele ks bsnъ tokmealъ nentrs trebsinџa împъrъџieї, — orъndsealъ kare se nъzeшte шi nънъ astъzї.

Ks tóte nsrtъrile sale чele bsne kъtrъ boerї, ks tóte serviчisrile чe a fъkstъ џereї, ks tóte kъ ns s'a datъ niчї o nlъngere assnra lsї, Пórta însъ dsnъ înnlinirea de treї anї de domnie l'a destitsatъ fъrъ niчї snъ ksvъntъ.

A şésea domnie a lui Constantinŭ Maurocordatŭ.

Aчestъ Domnъ, de шi ka omъ era nrea bsnъ шi blъndъ, dar fiindъ kъ шi astъ datъ dъdsse mslџї banї ka sъ ïa domnia, шi fiindъ kъ fъksse mslte datoriї la Konstantinonole, a fostъ nevoitъ sъ însъrчineze џeara ks mslte felsrї de dъrї. Пe lъngъ aчeste, fiindъ kъ avea boeriї greчї doї Kans-kexaïa din doъ deosebite fatriї, шi fiindъ datorïs ks banї la amъndoї, eraъ чerte neînчetate între eї, kъчї чelъ maї vekis nretindea sъ fie nlъtitъ maї nainte, шi чelъ maї noъ asemine. Dsшmъniile dintre Kans-kexaele fъksrъ fatriї шi între boeriї din џearъ, kari înчensrъ a se nerseksta шi a se mъnka sniї ne alџiї. Folosindз-se de assemine intrigї Baшa Mixalonslъ, agentslъ lsї Konstantinъ Vodъ Чexanъ, a fъkstъ de a venitъ kъџї-va din boerї la Konstantinonole ne fsrimъ ks nlъngere assnra lsї Maъrokordatъ. Пórta, dъndъ kredinџъ boerilorъ aчestora, a voitъ sъ le fakъ drentate; dar, nentrs ka sъ ns simџъ Kans-kexaelele lsї Maъrokordatъ, s'a arъtatъ fъџiшъ kъ ns krede nlъngerile boerilorъ, шi a trimisъ snъ Kansgi-baшa ks snъ firmanъ de întъrire шi ks snъ altъ firmanъ sekretъ de des-

D. Chr. 1761. Dupe chronicele locale.

titsare. Domnslŭ a eшitŭ înaintea lsĭ Kansgi-baшa шi l'a nrimitŭ ks mare чeremonie. Tsrkslŭ veni la Ksrtea domneaskъ; чeti maĭ întъĭs firmanslŭ de întъrire; ne srmъ skóse fъrъ veste ne aчelŭ de destitsire, шi dsnъ чetire arestъ ne Domnŭ шi konfiskъ tóte averile sale; dsnъ kare-lŭ lsъ ks elŭ la Konstantinonole, dsnъ snŭ anŭ шi ontŭ lsnĭ de Domnie.

A doua domnie a lui Constantinŭ Vodă Cehanu.

Aчesta, viindŭ ks domnia, a lъsatŭ Kans-kexaĭa ne Baшa Mixalonslo; dar snŭ Snatarĭslŭ Stavraki (чe se ziчea шi Stavrskogls) avъndŭ inflsinцъ la Пórtъ шi la îmnъratslŭ, isbsti sъ se fakъ Kans-kexaĭa шi sъ essileze ne Mixalonslo. Aчesta, nîrîndŭ la Пórtъ ne boeriĭ din цearъ kъ vinŭ adese ks nlъngerĭ minчinóse assnra domnilorŭ, a trimisŭ snŭ Kansgi-baшe ks firmanŭ de a arestatŭ în nsшkъria de xoцĭ ne o mslцime de boerĭ, ne kari îĭ kinsea, nъnъ чe kъsta sъ skane ks dare de banĭ. Aчestea le fъчea înadinsŭ nentrs ka sъ slъbeaskъ ne boerĭ, шi sъ-ĭ îngrozeaskъ, nentrs ka sъ ns maĭ vie ks nlъngerĭ la Пórtъ assnra dъrilorŭ шi a abszsrilorŭ Greчilorŭ fanarioцĭ. Dar abĭa domni Konstantinŭ Vodъ zeчe lsnĭ шi ont-snre zeчe zile, шi din kassъ kъ bea mzltъ melissъ шi alte lskrsrĭ snirtóse, msri шi se înmormъntъ la Mitronolia din Bsksreшtĭ.

D. Chr. 1763. Din chronicele locale.

DOMNULU LXV.

Stefanŭ Vodă Racovitză.

Aчesta era frate lsĭ Kostantinŭ Vodъ Чexanŭ. Kъnъtъndŭ domnia nrin nrea nsternikslŭ Stavrakogls, srma sъ askslte tóte nsnerile lsĭ la kale ka ordine. Stavrakogls întrs altele îlŭ nsse la kale kъ, ka sъ îngrozeaskъ ne boerĭ, sъ snъnzsre ne doĭ, nentrs kare îĭ шi skóse snŭ firmanŭ шi i-lŭ dete ne asksnsŭ. Viindŭ Dom-

D. Chr. 1764. Dupe chronicele locale.

пȣlȣ̆ în цearъ, kȣmȣ̆ intra kȣ чeremonie în Bȣkȣreшtĭ, a datȣ̆ ordinȣ̆ îndatъ de aȣ̆ пrinsȣ̆ пe ȣnȣ̆ Stolnikȣlȣ̆ Stefanaki шi пe George Bъzeskȣ шi 'ĭ-aȣ̆ sпъnzȣratȣ̆ пe ȣnȣlȣ̆ în пór-ta din sȣsȣ̆ шi пe altȣlȣ̆ în чea din josȣ̆ a kȣrцeĭ Dom-neшtĭ. Aчeasta s'a întъmпlatȣ̆ în zioa de 26 Aпrilie. Dȣпъ aчeasta a înчeпȣtȣ̆ a skóte o mȣlцime de dъrĭ grele пe цea-rъ. Пresimцindȣ̆ însъ kъ aȣ̆ sъ dea пlъngere asȣпra lȣĭ la Пórtъ, a skrisȣ̆ de ĭ-a maĭ venitȣ̆ ȣnȣ̆ firmanȣ̆, kȣ kare a arestatȣ̆ o mȣlцime de boerĭ marĭ. Aчeĭ kъцĭ aȣ̆ rъmasȣ̆ liberĭ, înfrikoшъndȣ-se de чcea чe s'a întъmпlatȣ̆ чelorlalцĭ, пȣ kȣtezarъ a rosti niчĭ kȣvъntȣ̆ desпre nevoile цereĭ. Dar пoпorȣlȣ̆, пe maĭ пȣtъndȣ̆ sȣferi greȣtъцile, s'a revoltatȣ̆, шi înчeпъndȣ̆ a trage kloпotele чerea liberarea boerilorȣ̆ [1] шi îmпȣцinarea dъrilorȣ̆. Stefanȣ̆ Vodъ, dȣпъ пȣnerile la kale ale ómenilorȣ̆ lȣĭ Stavraki чe avea пe lъngъ elȣ̆, trimise o-sta ĭ înarmaцĭ шi rъsiпi пoпorȣlȣ̆, ȣчizъndȣ̆ шi treĭ ómenĭ. Пaшiĭ din чetъцile tȣrчeшtĭ, aflъndȣ̆ desпre aчeste, aȣ̆ skrisȣ̆ la Kъnstantinoпole kъ tóte nekȣviinцele aчeste se fakȣ̆ din kaȣsa lȣĭ Stavraki. Aflъndȣ-se totȣ̆ odatъ la Konstantino-пole шi Xanȣlȣ̆ de la Krъmȣ̆, s'a imпresionatȣ̆ шi elȣ̆ de relele цereĭ шi a stъrȣitȣ̆ la îmпъrъцie de s'a sпъnzȣratȣ̆ Stavraki înaintea kaseĭ sale; ĭar Stefanȣ̆ Vodъ s'a destitȣatȣ̆ kȣ mare ȣrgie, konfiskъndȣi-se tóte averile, dȣпъ o domnie de ȣnȣ̆ anȣ̆ шi шése lȣnĭ.

A doua domnie a luĭ Scarlatŭ Vodă Ghica.

De шi domniile ajȣnseserъ a se da пe banĭ, totȣшĭ kъndȣ̆ чea maĭ mikъ пlъngere a цereĭ ajȣngea la aȣzȣlȣ̆ îmпъratȣlȣĭ, se fъчea alegerea maĭ bȣnъ. Ast-felȣ̆ astъ datъ, kȣnoskȣtȣ̆ fiindȣ̆ Skarlatȣ̆ Vodъ Gi-ka ka omȣ̆ aпlikatȣ̆ la virtȣte, ĭ s'a datȣ̆ domnia kȣ maĭ пȣцinъ dare de banĭ. Aчesta, vъzъndȣ̆ kъ o пroпrietate a

D. Chr. 1765. Din chonologiele locale.

1 Se vede kъ пe atȣnчe boeriĭ eraȣ̆ пrea bȣnĭ пartioцĭ, de se skȣla пo-пorȣlȣ̆ în favórea lorȣ̆. *(Traducĕtoriulu.)*

ȣneĭ Sȣltane Sofia, nȣmitъ Odaïa Vizirȣlȣĭ, fiindȣ aпróпe de Brъila, adȣчea џereĭ mare пagȣbъ ши strikъчiȣne, s'a tokmitȣ kȣ nȣmita Sȣltanъ ka sъ-ĭ dea kъte 25 miĭ leĭ пe anȣ. ши пroпietatea sъ rъmъe a statȣlȣĭ. Aчeastъ tokmealъ se пъzeшte ши пъпъ astъzĭ [1]. Aчestȣ Domnȣ a fъkȣtȣ ши Mъпъstirea sъntȣlȣĭ Sпiridonȣ în Bȣkȣreшtĭ; dar dȣпъ o domnie пaчnikъ ши liniшtitъ de ȣnȣ anȣ ши шése lȣnĭ, mȣrindȣ пe tronȣ, s'a înmormîntatȣ în aчeastъ biserikъ.

Domnulu LXVI.

Alessandru Vodă Ghica VI.

Dȣпъ mórtea lȣĭ Skarlatȣ Vodъ, înainte de a se da niчĭ o шtire desпre aчeasta la Konstantinoпole, s'aȣ adȣnatȣ Mitroпolitȣlȣ ши boeriĭ, dȣпъ îndemnȣlȣ Dómneĭ, ши aȣ fъkȣtȣ чerere la Пórtъ ka sъ le dea domnȣ пe Aleksandrȣ Vodъ, fiiȣlȣ mortȣlȣĭ. Dȣпъ stъrȣinџa ши a Kaпȣ-kexaelelorȣ de la Konstantinoпole, Пórta ĭ-a trimisȣ semnele domnieĭ. Пeste doĭ anĭ, însъ Пórta, deklarîndȣ resboĭȣ Rȣsieĭ (în anȣlȣ 1768) ши bъnȣindȣ kъ Alessandrȣ Vodъ, fiindȣ пrea jȣne, n'ar пȣtea kъrmui џeara kȣ vredniчie, l'a destitȣatȣ fъrъ niчĭ ȣnȣ kȣvîntȣ ши a rъndȣitȣ пe vъrȣlȣ seȣ Grigori Vodъ Gika. D. Chr. 1766. Dupe chronicele locale.

---

1 Tȣrчiĭ, în bъtъliile kȣ Пoloniĭ, пrinzъndȣ adese orĭ robĭ din пъrџile Пolonieĭ, aȣ statorniчitȣ o kolonie în lokȣlȣ arъtatȣ, kare s'a nȣmitȣ Odaea Vizirȣlȣĭ, iar Tȣrчeшte Vizir-Kislasi. Vizirȣlȣ aчela, avъndȣ de soџie o Sȣltanъ nȣmitъ Sofia, дȣпъ mórte a lъsatȣ пroпrietatea aчeasta soџieĭ sale, kare o stъпînea kȣ Bostanџiĭ tȣrчĭ. Lokȣlȣ aчesta, sȣb пrotekџiȣnea nȣmiteĭ Sȣltane, se fъkȣse adъпostȣlȣ tȣtȣrorȣ fъkъtorilorȣ de rele, kari eшiaȣ de akolo ши fъчeaȣ felȣrite înkȣrgerĭ ши пrъdъчiȣnĭ în împrejȣrimĭ. Пentrȣ asemine kaȣse, Domnȣlȣ s'a învoitȣ kȣ Sȣltana, пrekȣmȣ s'a arъtatȣ maĭ sȣsȣ.

*

DOMNULU LXVII.

Grigore Vodă III Ghica VII.

D. Chr. 1768. Dupe chronicele locale.

Ачеsta era fiĭslš marelsĭ dragomanš al Порџеĭ Alessandrs Gika, ші nепоtš lsĭ Grigore Vodъ Gika. Aflînds-se ші ачеsta maĭ înainte mare dragomanš ші Domnš în Moldova, ks inflsinџa че avea пе lîngъ Пórtъ a kъпъtatš domnia џereĭ Msntenештĭ. Пе timпslš ачela, aš lsatš Rsшiĭ чetatea Xotinslsĭ ші tótъ Moldova. La Fokшanĭ viindš snš Polkovnikš Nazarie Karezinš ks oшtirĭ smóre, adekъ Kazaчĭ, Volintirĭ ші Iegъrĭ, a trimisš пе Volintirĭ пъпъ în jsdeџele Праxova ші Ialomiџa ka sъ опreaskъ пе loksitorĭ a se ssпsпe Domnslsĭ. Atsnче boeriĭ че era în slsjbele domnieĭ, retrъgînds-se, Domnslš a înчепstš sъ-ĭ msstre, zikъndš kъ sîntš înџelешĭ ks Rsшiĭ., ші le-a ordonatš ssb amerinџare de srgie îmпъrъteaskъ ka sъ meargъ sъ rъsпingъ пе Volontirĭ. Boeriĭ atsnче se konssltarъ ші trimiserъ пе snslš din eĭ la Kolonelslš Nazarie sъ se róge пentrs ачeasta. Kolonelslš însъ пs le dete niчĭ o asksltare, fiindš kъ lsase шtire ksmš kъ Ўrfa Valisi, karele se afla la Galaџĭ ks 12 miĭ oшtire, паша de la Brъila ks 15 miĭ ші Grigori Vodъ ks 5 miĭ, пlъпseaš sъ vie sъ-lš lovenskъ de odatъ din treĭ пъrџĭ. Аша darъ, lъsъndš 800 Volintirĭ ka sъ tae drsmslš lsĭ Grigori Vodъ, elš s'a snitš ks Kazaчiĭ ші Iagъriĭ че venise ssb Polkovnikslš Fabriчiš ші-a пlekatš spre Galaџĭ.

Volintiriĭ, înaintîndsse spre Bsksreштĭ, la 7 okt, a anslsĭ 1769 în zorĭ de zioъ aš intratš în oraшš fъrъ niчĭ o împedekare. Попorslš, krezъndš kъ oшtirea rsseaskъ vine sъ-ĭ dea drentsrile пerdste, libertatea doritъ ші mъntsirea nevoilorš, se sni ks Volintiriĭ ші, ks пsџinъ lsптъ, toџĭ Tsrчiĭ din Bsksreштĭ fsrъ sчiшĭ saš fsgъriџĭ. Totš odatъ aš пrinsš ші пе Domnš, ks toџĭ boeriĭ Greчĭ de пе lîngъ elš (afarъ de Doamna пе kare o lъsase la Konstantinopole ks kопiiĭ) ші l'aš trimisš la Moldova, de snde aпoĭ fs trimisš la Petersbsrgš Dsпъ ачeasta Mareшalslš Romianџovš rъп-

dȣi gȣvernatorïȣ пe Sпatarȣlȣ̆ Пъrvȣ Kantakȣzenȣ̆. Atȣпчe aȣ̆ trimisȣ̆ din пartea џereĭ la Пetersbȣrgȣ̆ шi deпȣtaџĭ пe Vistierȣlȣ̆ Grigorie, пe Vistierȣlȣ̆ Mixaĭȣ Kantakȣzenȣ̆ шi пe marele Logofъtȣ̆ Nikolae Brъnkoveanȣ.

Nazarie шi kȣ Fabriчiȣ̆, bъtъndȣ̆ пe Ȣrfa Valisi la Galaџĭ, l'aȣ̆ învinsȣ̆ шi l'aȣ̆ îmпinsȣ̆ пeste Dȣпъre. Akolo aȣ̆ пrinsȣ̆ шi пe Konstantinȣ̆ Vodъ Maȣ̆rokordatȣ̆, karele era de a пatra órъ Domnȣ̆ în Moldova, шi l'aȣ̆ trimisȣ̆ la Iaшĭ, ȣnde a шi mȣritȣ̆. Dȣпъ aчeasta Nazarie, întorkъndȣ-se la Bȣkȣreшtĭ kȣ Kazaчiĭ, ȣnde ajȣnsese шi Maĭorȣlȣ̆ Andrakȣ̆ kȣ 418 Iegъrĭ, aȣ̆ пlekatȣ̆ kъtre Gĭȣrgĭȣ. În kale a întъlnitȣ̆ ȣnȣ̆ korпȣ̆ de oшtire Tȣrчĭ, kare nȣmera пeste 14 miĭ ómenĭ. Kȣ пȣџina oшtire чe avea, nebizȣindȣ-se a se bate kȣ Tȣrчiĭ, s'a înkisȣ̆ în Mъnъstirea Koшana, шi a trimisȣ̆ resпȣnsȣ̆ lȣĭ Andrakȣ̆ шi Sпatarȣlȣĭ Пъrvȣ Kantakȣzenȣ̆ ka sъ-ĭ vie întrȣ ajȣtorȣ̆. Asediatȣ̆ de Tȣrчĭ, s'a џinȣtȣ̆ treĭ zile. La 11 Dekemvrie kъtrъ searъ, arъtъndȣ-se oшtirea чe venea întrȣ ajȣtorïȣ, Tȣrчiĭ aȣ̆ tъbъrîtȣ̆ asȣпra eĭ шi, kȣ nȣmъrȣlȣ̆ lorȣ̆ чelȣ̆ mare, aȣ̆ sfъrъmat'o, ȣчizîndȣ̆ шi пe Maĭorȣlȣ̆ Andrakȣ̆ шi пe Sпatarȣlȣ̆ Пъrvȣ. Atȣпчe a venitȣ̆ la Bȣkȣreшtĭ generalȣlȣ̆ Zametinȣ̆, kȣ ȣnȣ̆ korпȣ̆ de oшtire regȣlatъ, desпre kare aȣzindȣ̆ Tȣrчiĭ, aȣ̆ пъrъsitȣ̆ asediȣlȣ̆ Komaneĭ шi aȣ̆ fȣgitȣ̆ la Gĭȣrgĭȣ. Kȣ kiпȣlȣ̆ aчesta aȣ̆ skъпatȣ̆ Пolkovnikȣlȣ̆ Nazarie, шi Rȣшiĭ aȣ̆ kȣпrinsȣ̆ чele 12 jȣdeџe ale Romъnieĭ marĭ. Tȣrчiĭ, karĭ џineaȣ̆ înkъ Banatȣlȣ̆ Kraĭoveĭ, aȣ̆ пrokematȣ̆ Domnȣ̆ пe Пostelnikȣlȣ̆ Manolaki Rosseti, karele se afla Kaĭmakamȣ̆ akolo. Aчesta, skȣlîndȣ-se kȣ oшtire tȣrчeaskъ ka sъ vie la Bȣkȣreшtĭ, s'a bъtȣtȣ̆ kȣ generalȣlȣ̆ Zametinȣ̆, шi rъmъindȣ̆ învinsȣ̆, a trekȣtȣ̆ пeste Dȣпъre. Zametinȣ̆ a statȣ̆ în Bȣkȣreшtĭ пъпъ пe la înчeпȣtȣlȣ̆ lȣĭ Maĭȣ 1770; шi пre kîndȣ̆ se пreпara ka sъ se loveaskъ kȣ Tȣrчiĭ în bъtae generъlъ, пrimi ordinȣ̆ sъ se retragъ kȣ tóte oшtirile lȣĭ în Bassarabia. Boeriĭ din Bȣkȣreшtĭ atȣпчe, komпromiшĭ пentrȣ devotamentȣlȣ̆ чe aȣ̆ fostȣ̆ arъtatȣ̆ kъtre Rȣшĭ, aȣ̆ kъȣtatȣ̆ sъ fȣgъ de ȣrgia tȣrчeaskъ: ȣniĭ aȣ̆ trekȣtȣ̆ în Transilvania, alџiĭ s'aȣ̆ dȣsȣ̆ dȣпъ Mȣskalĭ în Moldova. Aчeastъ шtire kъпъtînd'o Manoli Vodъ, s'a skȣlatȣ̆

îndatъ kв Rвmeli Valisi, ши trekъndȣ kв oштire în џeara Mвnteneaskъ, aȣ venitȣ în Bвkвreштĭ.

DOMNULU LXVIII.

Manoli Vodă Rosseti, după muma.

Aчesta, kвm a intratȣ în Bвkвreштĭ, a skrisȣ îndatъ boerilor ши lъkвitorilorȣ kari eraȣ emigraџĭ, îndemnъndв-ĭ sъ se întórkъ la kъminele lorȣ. Dar în kвrъndȣ veni шtire kъ, dвпъ viktoria reпвrtatъ de Feld-mareшalвlȣ Romianџovȣ în Bassarabia la Gвra-Kalвlвĭ, вnȣ generalȣ Maĭorȣ пвmitȣ Xlebȣ a lвatȣ Brъila, ши kъ Brigadirвlȣ Gвdoviчĭ vine asвпra Bвkвreштilorȣ. Atвпчĭ Rвmeli Valisi kв oштirea a trekвtȣ пeste Dвпъre, ĭar Manoli Vodъ пeste Oltȣ la Kraĭova.

D. Chr. 1770.

DOMMIA RUŞŞILORU.

Guvernulŭ Divanuluĭ.

Intrъndȣ oштirile Rвseштĭ de a doвa órъ în Bвkвreштĭ, Romianџovȣ a aшezatȣ вnȣ Divanȣ, saȣ adвпare de boerĭ пъmînteni, пentrв kъrmвirea џereĭ [1]. Komandirвlȣ Generalȣ Oligȣ s'a dвsȣ kв o пarte de oштire asвпra

D. Chr. 1770.

1 Maĭ întъĭв s'a чetitȣ вnȣ вkasȣ, saȣ ordinȣ imпerialȣ, atъtȣ kъtre klerȣ kъtȣ ши kъtre пoпorȣ, kare koпrindea kъ, пъпъ пв se va faчe пaчe ши пв se va пвпe џeara la bвпъ orъndвealъ, oштirile imпeriale пв vorȣ liпsi din џearъ, ши în totȣ kвrsвlȣ aчesta se va пъzi bвna orъndвealъ ши dreпtatea пentrв toџĭ. Totȣ odatъ s'a rъdikatȣ darea пe kaпȣ, rъmîindȣ a se strînge пвmaĭ dъrile Komoreĭ, kare eraȣ destinate domnieĭ, adekъ Vъmile, Oknele, Oĭeritвlȣ, Viпъritвlȣ ши Dejmъritвlȣ пorчilorȣ ши alȣ Albinelorȣ. Iar Divanвlȣ sъ îngrijeaskъ пentrв îndestвlarea oштirilorȣ dъndȣ чele trebвinчĭóse din џearъ, пrekвmȣ grъȣ, orzȣ, пorвmbȣ, fъnȣ, karre пentrв transпortвrĭ, lemne пentrв kasarmiĭ ши Sпitalвrĭ, ши salaxorĭ пentrв redвte ши пentrв reпaratвra чetъџilorȣ Brъila ши Gĭвrgĭв.

Giurgiului, mi l'a luatŭ; dupъ kare murindŭ, s'a înmormъntatŭ la Mitronolie. Пeste nuцinŭ Generalulŭ Kriцenie s'a dusŭ la Kraïova mi a gonitŭ ne Manoli Vodъ, karele se afla akolo. Dupъ aчeasta, retregъndu-se generalulŭ Kriцenie spre Bukuremtĭ, Turчiĭ aŭ venitŭ earъmĭ ku Manoli Vodъ mi aŭ okupatŭ чele чinчĭ judeцe de peste Oltŭ. Maĭ tъrziŭ rъndu-indu-se generalulŭ Потemkinŭ ku altъ omtire, a trekutŭ Oltulŭ mi a tъbъrъtŭ anrópe de Turnu, unde aŭ ajunsŭ mi generalulŭ Gudŭ ku o altъ omtire. Пe lъngъ aчemtia a maĭ

La 18 Noemvrie 1771, s'a numitŭ Brigadirulŭ Mederŭ, nremedinte mi membru al Divanuluĭ, ku însъrчinare de a se koresnunde ku Feld-maremalulŭ mi a nu se maĭ lua deslegъrĭ mi ordine de la Komandirulŭ omtirilorŭ, чi de a drentulŭ de la Feld-maremalŭ. Iar Divanulŭ era komnusŭ ast felĭu.

Doĭ Vorniчĭ marĭ, kari aveaŭ Denartamentŭ senaratŭ nentru anelulŭ nroчesselorŭ judekate mi nentru ka sъ nu se fakъ nedrentate în tribunalele din judeцe.

Sпъtarĭulŭ, ku îngrijirea asunra menzilurilorŭ domnieĭ, asunra nъчeĭ fъkъtorilorŭ de rele, asunra întreцinereĭ nodurilorŭ mi a drumurilorŭ.

Marele Vistierĭu, ku îngrijire de a aduna veniturile statuluĭ, mi a da seamъ la înkierea anuluĭ de întrebuinцarea lorŭ. Keltuelele чele ordinare se fъчeaŭ dunъ ordine subskrise de toцĭ boeriĭ Divanuluĭ mi de Brigadirĭ; ĭar чele estraordinare dupъ deslegarea Feld-maremaluluĭ.

Marele Logofъtŭ, marele Kluчerĭu, marele Пaxarnikŭ mi alцĭ boerĭ, aveaŭ însъrчinъrĭ diverse nentru serviцurile цъreĭ mi nrovisionarea omtirilorŭ. Marele Logofъtŭ însъ nurta kanчelaria Divanuluĭ. Iar ne lъngъ чeĭ doĭ Vorniчĭ se rъnduise mi alцĭ boerĭ ka ajutorĭ.

Пontru orĭ чe neînцelegere mi nedumirire, se adunaŭ toцĭ boeriĭ Divanuluĭ, de faцъ ku Brigadirulŭ mi ku Mitronolitulŭ, ku totŭ klerulŭ eklesiastikŭ (dunъ datina veke) nentru ka sъ-mĭ dea пъrerea fie-kare.

Aga, avea îngrijirea oramuluĭ Bukuremtĭ ka maĭ nainte.

Isnravniчiĭ de judeцe, fъчeaŭ analogia чelorŭ чe se чereaŭ din цearъ dunъ ordine, fъr' a se abate între nimikŭ fъrъ mtirea boerilorŭ Divanuluĭ.

Feld-maremalulŭ a datŭ mi rangurĭ de Banĭ, Vorniчĭ, Logofeцĭ, Sпъtarĭ, Vistierĭ, mi altele, însъ fъrъ kaftanurĭ. Rъnduirile în nosturĭ se fъчeaŭ nrin natente timъrite, saŭ nrin ordine kъtre Divanŭ mi kъtre Brigadirĭ; mi fie-kare fonkцionarĭu avea mi venitŭ dunъ nostulŭ mi gradulŭ sъŭ.

În luna Noemvrie a anuluĭ 1773, boeriĭ aŭ trimisŭ Denutaцĭ kъtre Feld-maremalulŭ karele se afla la Fokmanĭ, ku чererea urmъtórelorŭ îndrentъrĭ în rъnduеala Divanuluĭ, adekъ:

venitŭ ші Прinчiпele Reпninŭ, karele s'a rъndsitŭ komandirŭ în loksлŭ лsĭ Oliцŭ. Tsrчiĭ de пeste Dsпъre, aflъndŭ kъ Moskaliĭ чe пъzeaŭ Gĭsrgĭslŭ eraŭ nsmaĭ vre o sstъ, aŭ treksŧŭ în nsmъrŭ maĭ msltŭ de 50 miĭ; ĭar Rsшiĭ, dsпъ ó mikъ resistinцъ, aŭ пъrъsitŭ чetatea de bsna voe.

Kneazslŭ Reпninŭ, aszindŭ de aчeasta, a lъsatŭ la Tsrns nsmaĭ пe Пotemkinŭ, ші elŭ ks чeĭ-l-alцĭ generalĭ ші ks oшtirea чea maĭ mare s'aŭ întorsŭ în Bsksreшtĭ. Tsrчiĭ înaintase пъnъ în marginea kaпitaleĭ la Mъnъstirea Vъkъ-

---

Mitroпolitslŭ ші чeĭ doĭ Eпiskoпĭ sъ fie пelinsiцĭ la Divanŭ.

Пentrs fie-чe kazŭ sъ se fakъ maĭ întъĭs kibzsealъ între boerĭ, ші eĭ sъ dea sentinцa înskrisŭ. Iar kîndŭ va fi desbinare, kaslŭ sъ se jsdeчe de Mitroпolitslŭ, de Eпiskoпĭ ші de Brigadirĭ, dsпъ kare Brigadirslŭ sъ-lŭ xotъraskъ înпresnъ ks snslŭ saŭ doĭ din boerĭ.

Ordinele Divanslsĭ sъ se fakъ пrin Logofъtslŭ чelŭ mare, ĭar ale Visterieĭ пrin Vistierĭs, dsпъ xotъrîrea Divanslsĭ.

Чele trebsitóre oшtirilorŭ sъ se dea nsmaĭ dsпъ ordinslŭ înskrisŭ al Feld-mareшalslsĭ, saŭ al чelorŭ doĭ marĭ komandanцĭ, чe se aflъ în цara Romъneaskъ.

Iar desпre sarчinele boerilorŭ, aŭ чerstŭ srmъtórele rъndsele:

Vorniчiĭ înпresnъ ks kolegiĭ lorŭ sъ observese пroчesele la Deпartamentslŭ lorŭ, sъ aĭbъ îngrijire de пlaĭsrĭ, rъndsindŭ ші deпъrtъndŭ пe Vъtavĭ пrin шtirea Divanslsĭ.

Logofъtslŭ чelŭ mare sъ skrie xotъrîrile Divanslsĭ, sъ rekomande sspliчele пe la Deпartamente dsпъ ksmŭ se ksvine, ші alte lskrsrĭ ksrente de atribsцisnile lsĭ.

Sпъtarslŭ sъ îngrijeaskъ meпzilsrile, пodsrile, drsmsrile ші altele чe se цinŭ de fsnkцisnea sa.

Vistierslŭ sъ fakъ чislele, saŭ analogie пe jsdeцe пentrs чele чe se чerŭ din цearъ, dsпъ otъrîrea Divanslsĭ; sъ adsne venitsrile, sъ цie sokotelele ші sъ dea seшĭ la înkeerea anslsĭ.

Klsчerslŭ чelŭ mare sъ ia însemnare de la Visterie desпre zaxereaoa kъtъ trebseшte, пrin mъna sa sъ se dea ssb adeverinцъ, ші sъ fie rъsпsnzъtorŭ пentrs strъmbъtatea чe s'ar faчe цъranilorŭ la mъssrъ, dъndŭ seamъ Visterieĭ.

Aga sъ îngrijeaskъ de пodsrile Bsksreшtilorŭ, de rъndseala oraшslsĭ, de пaza fokslsĭ, ші altele.

Marele Kъmъraшŭ sъ пrivigeze vъnzarea ші mъrfsrile negsцъtorilorŭ, ші пrin elŭ sъ se komsniчe ordinele Divanslsĭ la negsцъtorĭ.

Serdarslŭ sъ aĭbъ ssb insпekцisnea sa karele ші salaxoriĭ, dsпъ însemnarea Visterieĭ, ші aчesta sъ le trimitъ пe snde se чerŭ ks adeverinцъ.

remtiĭ, dar lovindъ-ĭ Rъmiĭ kъ fъrie mi învingъndъ-ĭ, s'aŭ retrasъ. Dъпъ aчeasta Kneazъlŭ Renninŭ, rekïemъndъ-se în Rъsia, a rъmasŭ Komandantŭ la Bъkъremtĭ generalъlŭ Essenŭ, ïar la Kraïova Потеmkinŭ, karele înkъ se afla la Tъrnъ. Generalъlŭ Essenŭ, плekъndŭ asъпra Gïъrgïъlъĭ, se чearkъ a lъa чetatea; dar se întórчe fъrъ sъkчesŭ la Bъkъremtĭ. Mъsъnaglŭ, seraskerъlŭ generalŭ, rъmъinnd la Gïъrgïъ, trimite asъпra Bъkъremtilorŭ пe Xagi-Meemetŭ-Пama. Dar Rъmiĭ, emindъ-le înainte mi dъndъ-le ъnŭ rъsboïъ generalŭ,

---

Slъgerъlŭ sъ пriimeaskъ vitele dъпъ însemnarea Visterieĭ mi sъ le disпъe la lokъrile însemnate, sъb adeverinцъ.

Armamъlŭ чelŭ mare sъ adъne aъrъlŭ de la цiganĭ mi birъrile lorŭ, mi sъ пrevegeze înkisorile kriminalilorŭ.

Klъчerъlŭ de arie sъ пrevegeze mъsъrъtórea mi пriimirea fъnъlъĭ sъb adeverinцъ, dъndъ-mĭ seamъ la Visterie; mi sъ fie resпъnzъtorïъ dakъ s'ar strъmbъtъцi цъranïĭ.

Isпravnikъlŭ de kъrte sъ îngrijéskъ de kvartire mi sъ aïbъ пrevegerea dъrvarilorŭ пentrъ ka sъ dea fie-kare kъte doъ kare de lemne пe sъпtъmъпъ la fie-kare kasъ ъnde sъntŭ daцĭ ostamĭ.

Ŭnŭ boerïъ sъ se rъndъeaskъ Komisarïъ пeste sпitalъrĭ, kъrъïa Sпъtarъlŭ mi Aga sъ-ĭ dea slъjitorĭ пentrъ îngrijirea sпitalъrilorŭ.

De doъ orĭ пe sъпtъmînъ пesmintitŭ sъ se adъne Divanъlŭ în komплektŭ пentrъ ka sъ orъndъeaskъ чele neчessariĭ пentrъ omtire, sъ чerчeteze lъkrъrile de imпortanцъ пeaпъratъ, xotъrîrile jъdekъtoremtĭ mi sentinцele kriminale.

Tóte disпosiцiъnile aчeste s'aŭ întъritŭ de Feld maremalъlŭ, mi astfelïъ s'aŭ ъrmatŭ.

Пe lъngъ aчeste s'aŭ orъndъitŭ mi 1050 skъtelniчĭ пentrъ Mitroпolie, пentrъ Eпiskoпiĭ mi Mъnъstirĭ. Boerilorŭ le s'aŭ datŭ în jъmъtate din kъцĭ aveaŭ în timпŭ de пaчe; aseminea mi kokónelorŭ vъdъve. Ïar чeĭl-alцĭ skъtelniчĭ s'aŭ îmпъrцitŭ dъпъ analogie пe la boeriĭ чe eraŭ dъпъ rangъrĭ. Divanъlŭ, mi kari пъ aveaŭ venitъrĭ, mi пe la boeriĭ mazilĭ чe eraŭ fъrъ de rangъrĭ mi fъrъ venitъrĭ în serviцъrile Divanъlъĭ.

Пe lъngъ aчeste s'a xotъrîtŭ ka fie-kare lъkъitorŭ sъ dea kîte ъnŭ чetfertŭ (98 oka) grъŭ, ъnъlŭ de orzŭ, ъnъlŭ de meïъ mi ъnъlŭ de пorъmbŭ, afarъ de skъtelniчĭ, пoslъmniчĭ, slъjitorĭ, dъrvarĭ, sъrъgiĭ mi salaxorĭ, kari aŭ rъmasŭ skъtiцĭ. Afarъ de aчeasta, kare, salaxorĭ, fokŭ mi lemne dъпъ întъmпlъtórele trebъinцe ale omtireĭ.

Пentrъ tóte чele de maĭ sъsŭ, s'aŭ fъkъtŭ ordine din пartea Feldmaremalъlъĭ Romiançovŭ, kare s'aŭ essekъtatŭ пъпъ s'a fъkъtŭ пaчe.

iĭ învingŭ. Tѕrчiĭ atѕnчe, пъръseskŭ Giѕrgiѕlŭ шi trekŭ пeste Dѕnъre. Manoli, vъzъndŭ eшekѕrile Tѕrчilorŭ, treчe la Sibiŭ în Transilvania. Generalѕlŭ Пotemkinŭ, totŭ în anѕlŭ aчela, bate пe Tѕrчiĭ din Kraĭova, îĭ goпeшte шi пѕпe stъпъnire пe чele чinчĭ jѕdeџe de пeste Oltŭ. Feld-mareшalѕlŭ Romianџovŭ organiseazъ la Kraĭova ѕnŭ Divanŭ întokmaĭ ka чelŭ din Bѕkѕreшtĭ, шi deosebitŭ пѕmaĭ пentrѕ gѕvernarea jѕdeџelorŭ de пeste Oltŭ. Astfeliѕ tótъ џeara Romъnea-a rъmasŭ sѕb stъпъnirea Rѕшilorŭ, afarъ de чetatea Tѕrnѕlѕĭ, kare пѕ se пѕtea lѕa din kaѕsa tѕпѕrilorŭ de la Nikoпole, kare bъteaŭ шi dinkolo de Tѕrnѕ.

Între aчeste Mѕsѕпoglѕ se faчe Vizirŭ. Пórta, vъzъndŭ atъtea învingerĭ din пartea Rѕшilorŭ, vъzъndŭ kъ a пerdѕtŭ Krъmѕlŭ, Bassarabia, Moldova, џeara Mѕnteneaskъ, шi tóte чetъџile deѕпre Dѕnъre, a sokotitŭ a se пleka la пaчe. Fъkъndѕ-se armistiџŭ (înчetare de bъtae), s'a пrovokatŭ ѕnŭ Kongresŭ. Din пartea Rѕsieĭ se пѕmi komitele Orlofŭ, шi generalѕlŭ Obreџkofŭ; din пartea Пorџeĭ Osman-Efendi шi ѕnŭ altѕlŭ. Între aчeшtia venirъ шi mediatorĭ Ambassadorѕlŭ Aѕstrieĭ шi aчela alŭ Пrѕsieĭ. Aчeшtia toџĭ, adѕпъndѕ-se la satѕlŭ Goleшtiĭ din jѕdeџѕlŭ Slamŭ-Rimпikŭ (în anѕlŭ 1772) шi пeпѕtъndѕ-se ѕni asѕпra пъчeĭ, s'aŭ îmпrъшtiatŭ. Armistiџѕlŭ s'a resпektatŭ пъпъ la kaпъtѕlŭ lѕĭ Aѕgѕstŭ. Пórta чerѕ de a doѕa órъ Kongresŭ шi armistiџŭ de 6 lѕnĭ. Atѕпчe s'a xotъrъtŭ sъ se adѕne la Bѕkѕreшtĭ. Din пartea Rѕsieĭ a venitŭ generalѕlŭ Obreџkofŭ; din пartea Пorџeĭ Reiz-Efendin-Abdѕrazakŭ. Întrevorbirile s 'aŭ ѕrmatŭ пъпъ la 9 martie; dar neпѕtъndŭ veni la niчĭ ѕnŭ resѕltatŭ, Reiz-Efendi a trekѕtŭ пeste Dѕnъre, ĭar Obreџkofŭ la Iaшĭ, шi resboĭѕlŭ s'a înчeпѕtŭ îndatъ.

Romianџovŭ treчe Dѕnъrea пe la Silistra, bate шi învinge пe Tѕrчĭ, шi assedieazъ пe Vizirѕlŭ la Шѕmla. Komitele Soltikofŭ asemine treчe Dѕnъrea пe la Giѕrgiѕ шi taĭe komѕnikъчiѕnile, în kъtŭ пѕ se maĭ пѕtea dѕчe Tѕrчilorŭ în ajѕtorѕlŭ Шѕmleĭ niчĭ de la Nikoпole, niчĭ de alte пъrџĭ. Atѕпчe Vizirѕlŭ, vъzъndѕ-se atъtŭ de strъmtoratŭ, s'a пlekatŭ la пaчe, kare s'a înkeeatŭ la 1774. Dѕпъ kondiџiѕnile sti-

пȣlate Rȣsia a întorsȣ̆ Порцеĭ Otomane цeara Мȣteneaskъ, Moldova, Bassarabia ши tóte четъцile lorȣ̆.

În anȣlȣ̆ ачela a шȣritȣ̆ ши Sȣltanȣlȣ̆ Мȣstafa III ши пе tronȣlȣ̆ seȣ̆ s'a înъlцatȣ̆ fratele seȣ̆ Sȣltanȣ̆ Abdȣlxamidȣ̆ I.

DOMNULU LXIX.

Alessandru Vodă V Ipsilante.

Фъkъndȣ-se пачеа între Тȣрчĭ ши Rȣшĭ, s'aȣ̆ adȣnatȣ̆ boeriĭ la Bȣkȣreштĭ ши, konsȣltъndȣ-se пentrȣ domnie, ȣniĭ aȣ̆ alesȣ̆ Domnȣ̆ пе ȣnȣ̆ boeriȣ Stefanȣ̆ Пriskoveanȣ̆, ĭar alцiĭ aȣ̆ гъsitȣ̆ kȣ kale sъ чеаръ пе Manoli Vodъ Rosetȣ̆. Îmbele пърцĭ aȣ̆ trimisȣ̆ rȣгъminte la Пóртъ ka sъ întъreaskъ пе kandidaцiĭ lorȣ̆, dar ничĭ ȣna пȣ kъпътъ ачееа че черȣ. Atȣnче aflъndȣ-se mare Dragomanȣ̆ Alessdndrȣ Iпsilante (fiĭȣ ȣnȣĭ boerȣ̆ цъrigrъdeanȣ̆ пȣmitȣ̆ Aga Ioanȣ̆) ши avъndȣ̆ mare inflȣinцъ пе lъngъ Пóртъ, a isbȣtitȣ̆ de a kъпътatȣ̆ domnia. În Bȣkȣreштĭ se adȣnaserъ toцĭ boeriĭ, atъtȣ̆ ачеĭ emigraцĭ în Transilvania kъtȣ̆ ши ачеĭ че ȣmblaserъ пе lъngъ Manole Vodъ пrin Тȣрчia, afaръ de ȣnȣlȣ̆ singȣrȣ̆ Banȣlȣ̆ Mixaĭȣ Kantakȣzenȣ̆, karele se dȣsese la Пetersbȣrgȣ̆, ȣnde îmпъrъteasa Ekaterina îlȣ̆ fъkȣse generalȣ̆ Maĭorȣ̆. Domnȣlȣ̆ пriimi пе toцĭ boeriĭ kȣ dragoste ши kȣ kȣviinцъ, fъръ deosebire de simцirile ши ideile lorȣ̆ пolitiче, ши le dete пostȣrĭ ши drogъtoriĭ dȣпе meritele ши kaпaчitatea lorȣ̆. Dȣпъ ачеasta stъrȣi sъ se konserve пrivelegĭȣrile цereĭ, dȣпе пrinчiпiile tratatȣlȣĭ de паче, oпrindȣ̆ пе Тȣрчĭ de a maĭ intra în цеаръ, ши skъzъndȣ̆ din tribȣtȣ̆ sȣma че se da пentrȣ Odaea Vizirȣlȣĭ. Maĭ tъrziȣ̆ veni de la Пetersbȣrgȣ̆ Generalȣlȣ̆ Mixaĭȣ Kantakȣzenȣ̆, ши vъпzъndȣ̆ Domnȣlȣĭ averile miшkъtóre ши nemiшkъtóre че avea în цеаръ, se dȣse în Rȣsia. În lȣna Aȣgȣstȣ̆ 1775, trekъndȣ̆ пrin цеаръ Kneazȣlȣ̆ Reпninȣ̆, karele era rъndȣitȣ̆ ambasadorȣ̆ la Konstantinoпole, Domnȣlȣ̆ ĭ-a fъkȣtȣ̆ marĭ onorĭ ши чeremoniĭ atъtȣ̆ la intrare kъtȣ̆ ши la eшire.

D. Chr. 1774. Dupe note din цeаrĭ.

Alessandrѹ Vodъ a domnitѹ шéпte anĭ în паче шi în liniшte. În ачестѹ restimпѹ komerцѹlѹ a kreskѹtѹ, lъkѹitoriĭ s'aѹ kѹпrinsѹ, шi tótъ цeara a gѹstatѹ kѹ feriчire, sѹb ѹпѹ gѹvernѹ blъпdѹ шi dreптѹ, dѹlчeaцa пъчeĭ. Domnia ачeasta a fostѹ ka o eпokъ шi ѹпѹ sekolѹ de aѹrѹ пentrѹ цeara aчeasta, kare dѹпъ atъtea îппrejѹrъrĭ grele, fѹse sѹпѹsъ la atъte greѹtъцĭ.

Ачестѹ Domnѹ a fъkѹtѹ mѹlte шi bѹne întokmirĭ în цearъ. Elѹ a пѹsѹ în rъпdѹealъ tribѹnalele, legile шi jѹdekъtoriĭ; a aшezatѹ venitѹrile rangѹrilorѹ; a fъkѹtѹ шkolĭ шi le-a dotatѹ kѹ venitѹrĭ, între kare шi пe ачeea din Sъпtѹlѹ Sava; a întrodѹsѹ felĭѹrite rъпdѹele de meseriĭ; a înfiinцatѹ kѹtiea milelorѹ; a regѹlatѹ lefele lѹnare; a organisatѹ korпѹlѹ Slѹjitorilorѹ; a skimbatѹ чfertѹrile dъrilorѹ dѹпъ altъ sistemъ, kare s'a цinѹtѹ шi de domniĭ чe l'aѹ ѹrmatѹ, maĭ mѹltѹ saѹ maĭ пѹцinѹ пъпъ astъzĭ; a fъkѹtѹ пesѹпѹшĭ la dare пe пreoцĭ шi пe Mъпъstirĭ, dъпdѹ ѹпѹ xrisovѹ [1] aпѹme пentrѹ ачeasta. Ачеsta a fъkѹtѹ Kѹrtea поѹъ, saѹ пalatѹlѹ domneskѹ minѹпatѹ din sѹsѹ de Mъпъstirea lѹĭ Mixaĭѹ Vodъ; a fъkѹtѹ шi kasъ *Beĭlikѹ* пentrѹ fѹпkцioпarĭ Tѹrчĭ чe veпeaѹ la Bѹkѹreшtĭ; a fъkѹtѹ kase domneшtĭ la Afѹmaцĭ; a fъkѹtѹ o orfanotrofie la Mъпъstirea tѹtѹrorѹ Sfinцilorѹ, пѹindѹ'o sѹb o eпitroпie îndatoritъ a da sémъ de venitѹrĭ шi keltѹele; a repаratѹ шi a înfrѹmѹseцatѹ Mъпъstirea de la Mъrkѹцa, înzestrъпdѹ-o kѹ ѹпѹ Xanѹ шi пrъvъliĭ чe aѹ fъkѹtѹ пe podѹl lѹĭ Radѹ Vodъ; a fъkѹtѹ mѹlte чiшmele (fъпtъпĭ) de aпъ în oraшѹ, шi alte maĭ mѹlte îmbѹпѹtъцirĭ. Dómna Ekaterina, soцia sa, kare era fiĭkъ lѹĭ Konstantinѹ Vodъ Morѹzi de la Moldova, a fъkѹtѹ ѹпѹ Xanѹ aпrópe de Mъпъstirea Sъпteĭ Ekaterine, metokѹ alѹ mѹпtelѹĭ Sinaĭѹ, пe kare l'a dedikatѹ пѹmiteĭ Mъпъstirĭ.

Пe la kaпъtѹlѹ ачesteĭ feriчite domniĭ, doĭ fiĭ aĭ seĭ, dorindѹ sъ vazъ цerile Eѹroпeĭ, aѹ fѹgitѹ în kontra voinцeĭ tatъlѹĭ lorѹ în Transilvania. Domnѹlѹ, karele se îngrijĭa ka пѹ kѹmva ачeasta sъ dea bъпѹele Пorцeĭ în kontra

1 Vezĭ la Tomѹlѹ III ачестѹ xrisovѹ.

lsĭ, s'a întristatŭ fórte. Ama darъ пe de o пarte a trimisŭ la Konstantinoпole skrisorĭ înkrediпцъtóre deспre devotamentslŭ seŭ, ĭar пe de alta a trimisŭ пe Mitroпolitslŭ шi пe kъцĭ-va boerĭ dsпъ fiiĭ seĭ în Transilvania ka sъ-ĭ întórkъ. Dar fiindŭ kъ Beĭzadelele treksse la Viena, a trimisŭ dsпъ eĭ пe doĭ boerĭ, între kari era snslŭ Ioanŭ (saŭ Enaki) Vъkъresksъ, шi aчeштia ks mare greŭ ĭ-aŭ îndsпlekatŭ sъ-ĭ fakъ a se întórчe. Dar atsпчe Пórtъ fъrъ niчĭ snŭ ksvъntŭ îlŭ destitsъ dsпъ чe a domnitŭ 7 anĭ шi 4 lsnĭ. Destitsatslŭ Domnŭ a treksŭ ks tótъ kasa sa la Konstantinoпole, snde пeste шése lsnĭ aŭ venitŭ шi fiiĭ seĭ de la Viena.

DOMNULU LXX.

Nicolae Vodă III Caragea.

Aчesta era fiĭslŭ snsĭ boerĭs цъrigrъdeanŭ, nsmitŭ Konstantinŭ Karagea, Dragomansslŭ îmпъrъцieĭ. Пrin mijloчirile tatъlsĭ sъŭ kъпъtase domnia, dar fiindŭ kъ dsпъ tatъlŭ seŭ se fъksse Dragomanŭ Mixaĭs Ssцs, aчesta, пrin dare de banĭ destitsъ пe Nikolaĭ Vodъ, dsпъ o domnie de snŭ anŭ шi mése lsnĭ. {Dupe Chr. 1782. Dupe note din цérà.}

DOMNULU LXXI.

Michaiu Vodă IV Suțu.

Aчesta înkъ era цъrigrъdeanŭ, fiĭslŭ sneĭ boerĭs nsmitŭ Konstantinŭ Ssцs. În domnia sa s'a arъtatŭ blъndŭ, bsnŭ шi dreптŭ kъtre toцĭ шi пentrs tóte, шi цeara s'a bskśratŭ de feriчirea пъчeĭ шi a liniшteĭ. Dar dsпъ doĭ anĭ шi oпtŭ lsnĭ, пe la kaпetslŭ lsĭ isпie, se destitsъ din kassa srmъtóre. {D. Chr. 1783. Dupe note locale.}

Kъпitan-Пaшa de atsпчe alŭ armieĭ Otomane, nsmitŭ Gezaerli Xasan Пaшa, favoritŭ intimŭ alŭ Ssltansslsĭ Abdsl-

Xamid, чerea kв stъrвingъ sъ fakъ Domnй în џeara Mвnteneaskъ пe Dragomanвlй Mъreĭ Albe, Nikolae Maвrogeni, пe karele-lй ĭвbea пentrв diversele servigвrĭ чe-ĭ fъkвse. Dar Taraпxanagiвlй Пorџeĭ, adekъ insпektorвlй Monetъrieĭ imпeriale, нвmitй Чelebi Пetraki, karele era пe atвпчe în mare пвtere шi inflвingъ пe lîngъ Пórtъ, se oпвnea straшnikй la чererea lвĭ Kъпitan-Пашa: ziчea шi striga kъ нв se nóte sъ se fakъ Domnй внй Tъвшanй (saй eпвre; astй felй Џъrigrъdeniĭ нвmeskй пe insвlarĭ) fъrъ нвme шi familie [1] шi sъ se fakъ strъmbъtate la atъte beĭzadele de neamй strъlвчitй, kari se вitъ kв dorй mare la aчeste doъ domniĭ. Atвпчe Gezaerli-Xasan-Пашa шi Vizirвlй Iвsвfй-Пашa, se dвserъ la Împъratвlй шi, ka вniĭ чe avea inflвingъ пartikвlarъ asвпra sпiritвlвĭ seй, îlй îndвпlekarъ a da domnia lвĭ Maвrogeni шi пentrв Чelebi Пetraki a da kalte-firmanй, adekъ ordinй de deskъпъџînare. Astй felй kiarй în zioa kîndй Maвrogeni пrimi semnele domnieĭ, шi se întorчea de la Saraĭв la kasa sa, dвшmanвlй seй sвferi tъerea kaпвlвĭ în вliџъ; iar averile sale se konfiskarъ, rъmъindв-ĭ koпiiĭ sъraчĭ шi fъrъ reazъmй.

DOMNULU LXXII.

Nicolae Vodă IV Maurogeni.

Aчesta a statй внй Domnй fórte asпrв шi esчentrikй, kв karakterй bizarй шi kв aпвkъtвrĭ de totй kвriósе. Kъtre пoпorй se arъta пrotektorй шi generosй iar kъtre boerĭ desпreџвitoriв шi tiranй. Kъtre Tвrчĭ se arъta tвrkolatrв шi Moameto-latrв, dar în пarte îшĭ bъtea jokй шi de eĭ шi de religia lorй. În skвrtй essinџa sпiritвlвĭ seй era o amestekъtвrъ de ideĭ шi de fantasiĭ kare se konfвnda kв пrejвdeџele чele maĭ straniĭ шi kв bigotismвlй чelй maĭ komвнй. Adese orĭ sпвnea kiarй

D. Chr. 1786. Memoriale contimpurane ale autorului.

---

1 Nikolae Maвrogeni era fiĭв внвĭ neџвџitoriв obskвrй, нвmitй Пetrв, dintr'o insвlъ a Mъreĭ Egee.

în Divanŭ kъ vede ximere шi kъ a visatŭ lѕkrѕrĭ estraordinare; asemene lѕkrѕrĭ maĭ kѕ seamъ le inventa kъndŭ voea sъ-шĭ batъ jokŭ de boerĭ saŭ de kъlѕgъrĭ, saŭ kъndŭ voea sъ ĭa mitъ de la чineva. Astŭ felĭѕ спre a-шĭ bate jokŭ de kaftanѕrĭ шi de boerĭ, a îmbrъkatŭ kѕ kaftanŭ пe ѕnŭ kalŭ alŭ seŭ, чe se nѕmea Talambaшa, шi ĭ-a datŭ titlѕ de Klѕчerĭѕ. Dar elŭ nѕ-шĭ bъtea jokŭ nѕmaĭ de boerĭ, dar kĭar шi de Пaшiĭ Tѕrчĭ, kari se afla în Bѕkѕreшtĭ пe timпѕlŭ resboĭѕlѕĭ, пrekѕmŭ se va спѕne maĭ deпarte; шi aчeste le fъчea fъrъ niчĭ o teamъ, bizѕindѕ-se în favorile lѕĭ Iѕsѕf-Пaшa шi a lѕĭ Kъпitan-Пaшa Gezaerli. Aчestŭ omŭ, пrivitŭ dѕпъ esteriorŭ, se arъta kъ era originalŭ saŭ nebѕnŭ; dar пrivitŭ dѕпъ interiorŭ, se vedea kъ nѕ era omŭ fъrъ minte шi спiritŭ, fiindŭ kъ era fórte пietosŭ kъtre чele sakre шi fórte drentŭ kъtre пoпorŭ; maĭ alesŭ, în rъsboĭѕlŭ чe a ѕrmatŭ maĭ tъrziŭ, s'a arъtatŭ adevъratŭ пrotektorŭ шi mъntѕitorĭѕ al цereĭ, kъчĭ a oпritŭ пe Tѕrчĭ de la пrъdъчĭѕnile, jъfѕirile шi robirile чe voeaŭ a faчe în цearъ.

La 3 aѕgѕstŭ 1787 s'a deklaratŭ resbelŭ între Пórta Otomanъ шi Rѕsia; шi în пrimъvara anѕlѕĭ 1788 Vizirѕlŭ Iѕsѕf-Пaшa a пlekatŭ kѕ mare пѕtere asѕпra lokѕrilorŭ din sѕsŭ. Atѕnчe шi Nekѕlaĭ Vodъ gъsi okasiѕne ka sъ se lege de boerĭ. Sѕb пretestŭ kъ eraŭ xainĭ, saŭ nekredinчĭoшĭ kъtre Пórtъ, ĭĭ închidea шi ameninцъndѕ-ĭ kѕ mórtea ĭĭ storчea de пarale. Пre fraцiĭ Brъnkovenĭ Nikolae шi Manoilŭ, пe fraцiĭ Gikѕleшtĭ Konstantinŭ шi Skarlatŭ, пe Dimitrie Rakoviцъ, пe Ioanŭ Morѕzi, шi пe Ioanŭ Vъkъreskѕ kѕ fiĭѕlŭ seŭ Aleksandrѕ ĭ-a essilatŭ kѕ firmanŭ îmпъrъteskŭ la insѕla Rodos: пe bъtrînѕlŭ mare Banŭ Пanъ Filiпeskѕ kѕ doĭ fiĭ aĭ seĭ Nikolaĭ шi Konstantinŭ, ĭ-a essilatŭ la Mъnъstirile sъntѕlѕĭ Mѕnte; ĭar familiile lorŭ пe ѕnele le-a trimisŭ la Konstantinoпole, шi пe altele пeste Dѕnъre în Bѕlgaria.

Dѕпъ шése lѕnĭ s'a rъdikatŭ шi Aѕstria, în alianцъ kѕ Rѕшiĭ, asѕпra Пorцeĭ Otomane, пlekъndŭ în esпediцiѕne însѕшĭ Îmпъratѕlŭ Iosifŭ. Atѕnчea шi Mavrogeni a adѕsŭ la Bѕkѕreшtĭ пeste 30 miĭ de oшtirĭ Tѕrчeшtĭ kѕ maĭ mѕlцĭ Aĭanĭ шi Пaшĭ. Пe lъngъ Tѕrчĭ a adѕnatŭ шi volontirĭ de

Albanezĭ, Sъrbĭ шi Bвlgarĭ, în kъtŏ oшtirea tótъ se вrka la 100 miĭ ómenĭ în tótъ цeara. Пeste aчeste trвпe elŏ era Seraskeriв, saŏ generalissimŏ пlenіпotentŏ; шi kв tóte kъ era kreшtinŏ, însъ Пaшiĭ, Aĭanïĭ шi toцĭ Tвrчiĭ atъta se temeaŏ de dъnsвlŏ, în kъtŏ tremвraŏ kъndŏ se înfъцiшaŏ înaintea lвĭ; ĭar elŏ adese ĭĭ maltrъta, ĭĭ цinea în пiчĭóre шi-ĭ mвstra.

Aвstro-Rвшiĭ, ajвngъndŏ la Moldova, Domnвlŏ Mavrogeni a trimisŏ пe fraцiĭ Kantakвzineшtĭ, пe fraцiĭ Kъmпineпĭ, пe Kъrlova шi пe alцiĭ, kв oшtirĭ de Volontirĭ шi de Tвrчĭ, ka sъ stea ka avan-gвardъ la Bвzъŏ шi sъ oпreaskъ treчerea dвшmanilorŏ în цara Romъneaskъ. Dar în aчestŏ intervalŏ, la 7 aпrilie 1789, mвrindŏ Sвltanвlŏ Xamidŏ, s'a вsitŏ пe tronвlŏ tвrчeskŏ пeпotвlŏ seŏ Sвltanŏ Selimŏ III, вnŏ jвne în vъrstъ de 27 anĭ. Domnвlŏ Mavrogeni atвnчea пrin Vizirвlŏ Iвsвfŏ Пaшa nв înчeta de a aцiцa simцemintele resbeliчe în sпiritвlŏ jвnelвĭ Sвltanŏ, шi a-ĭ reпresenta kъ era вшorŏ шi de nevoe a goni пe Aвstro-Rвшĭ din Moldova. Чerkarea însъ fъkв пe Tвrчĭ sъ kвnóskъ kв fъrъ пвterĭ maĭ marĭ шi fъrъ пresinцa marelвĭ Vizirŏ, întreпrinderea nв se пвtea realisa. Rвшiĭ se întinseserъ пъnъ la rîŏ [1], шi вnŏ korпŏ de 6000 sвb generalвlŏ Kamenskoi a пlekatŏ asвпra Galaцilorŏ, вnde se afla вnŏ korпŏ de Tвrчĭ, karĭ eraŏ gata sъ пъшaskъ înlъвntrвlŏ Moldoveĭ, dвпъ îndemnвlŏ шi konsiliвrile lвĭ Mavrogeni. În oшtirea tвrчeaskъ de la Galaцĭ se afla шi Manoli Vodъ, destinatŏ de Пórtъ пentrв domnia Moldoveĭ, шi вnŏ Eпiskoпŏ trimisŏ de Mavrogeni ka sъ se aшeze Mitroпolitŏ în lokвlŏ mortвlвĭ Mitroпolitŏ de akolo.

Între aчeste generalвlŏ Kamenskoi, sosindŏ la Galaцĭ, gъsi tabъra tвrчeaskъ aпъratъ de шanцвrĭ шi întъritвrĭ. Se înчeпe шi se вrmeazъ lвпta kв înverшвnare; în чele de пe вrmъ Rвшiĭ învingŏ, mъчeleazъ o mвlцime de Tвrчĭ, пrindŏ вnŏ Пaшъ Albanezŏ, шi o mвlцime de пrisonierĭ, aпвkъ пro-

1 Aвtorівlŏ nв sпвne nвmele rîвlвĭ; dar de sigвrŏ kъ era Пrвtвlŏ.

(Nota Tradвkъtorĭвlвĭ).

visiѕnile, tѕnѕrile ши tóтъ tabъra, ши dъndѕ oraшѕlѕ în пrada soldaцilorѕ, aѕ datѕ maĭ întъĭ de шtire kreшtinilorѕ ka sъ easъ, ши aпoĭ aѕ datѕ fokѕ tъrgѕlѕĭ, ka sъ nѕ maĭ пoтъ servi de asilѕ Tѕrчilorѕ, kari arѕ maĭ veni de пeste Dѕпъre. Dar înainte de a se efektѕa aчeastъ kѕчerire, Manoli Vodъ, пrevъzъndѕ lѕkrѕrile ши temъndѕse ka nѕ kѕmva înпreѕпъ kѕ Tѕrчiĭ sъ se пerikѕleze ши elѕ, s'a fѕriшatѕ kѕ пѕцinĭ din kasniчiĭ seĭ ши a eшitѕ din tabъra tѕrчeaskъ; s'a dѕsѕ la Iaшĭ ши s'a sѕпѕsѕ Feld-mareшalѕlѕĭ Romianцovѕ, karele, fъkъndѕ-ĭ o пensiѕne anѕalъ de mease miĭ rѕble, l'a trimisѕ la Xersonѕ ka sъ se liniшteaskъ. Astѕ-felĭѕ a lѕatѕ kaпътѕ esпediцiѕnea чea mare a Tѕrчilorѕ, ѕrmatъ dѕпъ konsiliѕrile lѕĭ Maѕrogeni. Dѕпъ aчeastъ învingere, Tѕrчiĭ s'aѕ împrъшtiatѕ пeste Dѕпъre, ĭar Kazaчiĭ aѕ okѕпatѕ Basarabia. Пe de altъ пarte пrinчipele Aѕstrieĭ Kobѕrgѕ amerinцa din пartea sa цeara Romъneaskъ.

Între aчeste aѕ venitѕ kъte-va korпѕrĭ de oшtirĭ aѕstriaчe ши aѕ aпѕkatѕ пъrцile desпre Karпaцĭ ale цereĭ Romъneшtĭ. Mavrogeni, kѕ oшtirile чe le avea, avѕ norokѕlѕ a reпѕrta kъte-va învingerĭ asѕпra Aѕstriaчilorѕ, atъtѕ la Mъnъstirea Sinaea kъtѕ ши la Mъnъstirea Kozia de пeste Oltѕ, ши în alte lokѕrĭ. Aчele lovirĭ, de ши nѕ fѕseserъ de kъtѕ niшte miчĭ xarцe, totѕшĭ Maѕrogeni kъtre Tѕrчĭ le reпresenta ka bъtъliĭ mari; ши mъnъstirile le nѕmea чetъцĭ întъrite, întitѕlъndѕ-le *Sinaia-Kalesi*, *Kozia-Kalesi*, ши altele. Пentrѕ asemine sѕkчese, Sѕltanѕlѕ 'ĭ-a trimisѕ Kiliцѕ-Kaftanѕ, adekъ sabie împъrъteaskъ, ши xaĭnъ kѕ felĭѕrite laѕde ши bine-kѕvîntъrĭ.

Iar marele Vizirѕ, пlekîndѕ din sпre Bѕlgariea ши Serbiea, a intratѕ în пъmîntѕrile ѕngѕreшtĭ пînъ la Temiшѕar. Akolo bъtîndѕ-se ши învingîndѕ oшtirile aѕstriaчe, aѕ robitѕ пeste 70,000 sѕflete de oamenĭ, aѕ пrъdatѕ toate latѕrile, ши aпoĭ s'aѕ trasѕ kъtre Serbiea, ши de akolo kъtre Шѕmla în Bѕlgariea. Întrе aчestea nѕ înчeta ши domnѕlѕ Maѕrogeni a'шĭ ѕrma vitejiile sale, oпrindѕ tot-d'a-ѕna intrarea Aѕstriaчilorѕ în цeara Mѕnteneaskъ; ши aчeasta nѕ era ѕnѕ mikѕ serviцѕ пentrѕ Пoarta Otomanъ, maĭ alesѕ fiindѕ kъ dѕпъ

toate skrisorile чe trimitea la Konstantinonoli nȣ'ï venea niчï keltȣele nentrȣ rъsboïȣ, niчï agiȣtorȣrï de omtire; чi toate le întîmnina kȣ mijloaчele цeriï. În aчestȣ̆ intervalȣ̆ a lȣatȣ̆ mtire kъ generalisimȣlȣ̆ Kobȣrg intra în цearъ kȣ natrȣ-zeчï de miï Aȣstriaчï. La o nȣtere ama de formidabilъ nȣ rъmînea lȣï Maȣ̆rogeni niчï ȣnȣ̆ mijlokȣ̆ de anъrare saȣ̆ de onȣnere, fiind kъ mi Поarta nȣ rъsnȣndea nimikȣ̆ desnre artikolȣlȣ̆ banilorȣ̆. Tot odatъ întîmnlîndȣ-se sъ kazъ din Viziriat nrotektorȣlȣ̆ seȣ̆ Iȣsȣf Пama, s'a rîndȣitȣ̆ în lokȣ'ï Vizirȣ̆ ne Saxin Ali Пama. Atȣnчea doï din konsiliariȣ̆ înnъrъцieï aȣ̆ trimisȣ̆ kȣ viklenie skrisorï sekrete kъtre Maȣ̆rogeni nrin kare îï skrieaȣ̆ ka sъ nȣ maï stъrȣeaskъ a anъra цeara, fiind kъ Поarta nȣ are de gîndȣ̆ sъ-ï trimiцъ niчï banï, niчï agïȣtorȣ̆., niчï rekȣnomtinцъ; nentrȣ aчeasta 'l nȣneaȣ̆ la kale ka maï bine sъ'mï kaȣte mîntȣirea trekîndȣ̆ neste Dȣnъre. Kibzȣindȣ-se atȣnчea Maȣ̆rogeni, a lъsatȣ̆ în цearъ Kaïmakamȣ̆ ne ȣnȣlȣ̆ Dimitrie Tȣrnavitȣ, omȣ̆ nrostȣ̆ mi ignorantȣ̆, ne kare însъ elȣ̆ îlȣ̆ stima mi'lȣ̆ întrebȣinцa în toate fiind kъ i se asemъna în ideï mi anȣkъtȣrï; iar dȣnъ aчeasta a trekȣtȣ̆ neste Dȣnъre la Rȣmчiskȣ̆.

Dȣnъ aчeea Generalisimȣlȣ̆ Пrinчine Kobȣrgȣ̆, intrîndȣ̆ în цeara Romъneaskъ, a fostȣ̆ nriimitȣ̆ de kъtre boeriï de la Bȣzъȣ̆ чe fȣseserъ trimimï de Maȣ̆rogeni ka avan-Gardъ, mi a intratȣ̆ kȣ eï în lъȣntrȣ цeriï. Anroniindȣ-se de Bȣkȣremtï, Tȣrчiï kîцï erаȣ̆ în oramȣ̆ aȣ̆ fȣgitȣ̆ îndatъ, ear Mitronolitȣlȣ̆ kȣ boeriï, emindȣ̆ întrȣ întîmninarea lor, mi înkredinцîndȣ'ï desnre kredinцa lorȣ̆, aȣ̆ intratȣ̆ mi aȣ̆ okȣnatȣ̆ kanitala în lȣna Oktomvrie a anȣlȣï 1788. Dȣnъ aчeasta Aȣstriaчiï aȣ̆ nlekatȣ̆ asȣnra Џiȣrgïȣlȣï, dar nenȣtîndȣ'lȣ̆ lȣa, 'mï aȣ̆ fъkȣtȣ̆ tabъra în anroniere, ne kîndȣ̆ Vizirȣlȣ̆ îmï avea tabъra de чeea narte la Rȣmчïȣkȣ̆. Trekъndȣ-mï însъ astȣ̆-felïȣ timnȣlȣ̆ Aȣstriaчiï ne lъngъ Giȣrgïȣ, mi krezъndȣ̆ kъ omtirea tȣrчeaskъ din чetate era nȣцinъ, nȣ nȣneaȣ̆ niчï o îngrijire asȣnra mimkъrilorȣ̆ lorȣ̆. Tȣrчiï, bъgъndȣ̆ de seamъ la negligenцa lorȣ̆, întrȣ ȣna din zile aȣ̆ deskisȣ̆ norцile чetъцile, mi emiindȣ̆ doъ miï de ómenï alemï, s'aȣ̆ rъnezitȣ̆ kȣ fȣrie asȣnra tabereï, rъsnîndindȣ̆ mórtea mi snaïma. Totȣ̆

odatъ rъпezindв-se ши Тsрчiĭ de la Rвшчiвkв kв mвlциmea, ши пrofitъndв de neorъndвeala în kare se aflaв Aвstriaчiĭ, aв înчeпвtв a-ĭ bate ши a-ĭ fвgъri пînъ че aв trekвtв апa Argeшвlвĭ. Akolo abia aв пвtвtв Aвstriaчiĭ a se adвna ши a se restrînge din ameцeala în kare eraв пentrв ka sъ se пótъ апъra, dar însъ aв lъsatв tótъ пrovisiвnea ши artileria чea grea în mъna Тsрчilorв. Dвпъ aчeasta kв tóte kъ Тsрчiĭ n'aв kвtezatв sъ treakъ Argeшвlв, Aвstriaчiĭ însъ ши lъkвitorii Ввkвreшtilorв îngrijindв-se de jefвirile ши rъsbвnarea lorв, se gъteaв sъ fвgъ în genere. Din noroчire însъ a sositв generalвlв Sovarovв kв пatrв miĭ de ostaшĭ Rвшĭ ши aв întrematв kвragiвlв Nemцilorв. Atвnчĭ Тsрчiĭ, vъzъndв kъ Kazaчiĭ se întindв пînъ aпróпe de Giвrgiв, ka пвrtaцĭ de vъntвrĭ, s'aв trasв kв toцiĭ la Giвrgiв.

Nв tъrziв fъkъndв-se armistiцв, Rвшiĭ s'aв trasв la Mol-Moldova, Тsрчiĭ aв trekвtв пeste Dвпъre, ĭar Aвstriaчiĭ aв rъmasв în цeara Mвnteneaskъ, gвvernъndв-o kв Divanв de boerĭ пъmînteni.

Domnвlв Maвrogeni, aflъndв-se пeste Dвпъre, se пreвmbla de la o чetate la alta, ka впв generalissimв пrea пвternikв kв tótъ demnitatea sa чea domneaskъ, ши adвna oшtire de Bвlgarĭ ши Sъrbĭ, ka sъ fakъ o irвпцiвne în цeara Mвnteneaskъ. Atвnчĭ a lвatв шtire kъ Vizirвlв a kъzвtв, kъ în lokв-ĭ s'a fъkвtв пrotektorвlв seв Gezaerli-Xasan-Kaпitan-Пaшa, ши kъ în kвrъndв soseшte la Швmla. Maвrogeni s'a grъbitв a merge întrв întîmпinarea sa, ши mergъndв la Швmla kĭar în zioa kîndв a sositв Vizirвlв, s'a înfъцiшatв la elв. Aчesta arъtîndв-ĭ mirarea kъ-lв vede akolo, ши întrebъndв-lв kвmв de a lъsatв цeara în aшa împrejвrare, Maвrogeni a rъsпвnsв kъ a fostв îndemnatв a treчe пeste Dвпъre de skrisorile чe пriimise de la konsiliariв îmпъrъцieĭ. Vizirвlв, vъzъndв skrisorile ши konfrвntъndв-le kв aвtorii lorв, kari se aflaв în tabъra de la Швmla, a пвsв îndatъ ши le-a tъeatв kaпetele. Maвrogeni dвпъ aчeasta fв ordonatв a treчe kв oшtire în цearъ, dar trekъndв Dвпъrea пe la Kalafatв ши bъtъndв-se kв Aвstriaчiĭ în jвdeцвlв Mexedinцвlвĭ în maĭ mвlte lokвrĭ, a fostв învinsв ши resпinsв earъшĭ
*

neste Dsnъre. Vizirslš, avъndš ordinš îmпъrъteskš ka nsmaï de kъtš sъ fakъ паче ks amъndoъ ksrцile însъ fъrъ пagsba ші rsшinea Порцеї, ші vъzъndš kъ ns пstea isbsti, s'a otrъvitš ші neste пsцinš a ші msritš. Порта nsmi în loksls lsï Gezaerli de Vizirš пe Челеbi-Xasan-Паша-Rsшчïskliulš. Ачеsta, avъndš srъ veke ші neîmпъkatъ asspra lsï Masrogeni, a trimisš dsпъ elš ші gъsindu-lš la satslš Пelina, апроnе de Sistovš, 'ї aš tъeatš kaпslš fъrъ niчї o jsdekatъ. Astš-felïs de kaпъtš ші rъsпlatъ a avstš omslš karele fъksse Порцеї Otomane atъte serviцsrï ші-ї arъtase atъta zelš ші kredinцъ.

Se ziчe kъ Masrogeni пrinsese de шtire desпre venirea sbirilorš seï ші kъ kъцї-va din kasniчiï seï ilš пsneaš la kale sъ fsgъ în vre o пarte a Esroпeï, snde sъ trъeaskъ ks onóre ші konsiderъчïsne, — dar a refssatš пentrs ka ns ks aчeasta sъ adskъ desпreцš asspra tstsrorš Kreшtinilorš ші sъ bъnseaskъ Tsrчiï în viitorš kъ toцї Domniï vorš fi nekredinчïoшї ші inimiчї; ші ks tóte kъ a пrevъzstš ші a пrezisš sfîrшitslš seš, dar a пlekatš чerbiчea ka mïelslš la înjsngiere. Este asemine lskrs nessпsšš la îndoealъ kъ firmanslš пentrs tъerea kaпslsï seš era minчïsnosš fъrъ шtirea îmпъrъцieï, „fiindš kъ faïmosslš Valide-Ketxsdasi [intendantslš msmeï îmпъratslsï Isssfš-Kriшš] karele atsnчe era Taraпxana-Eminisš (ministrs Tesasrъrieï imпeriale) karele fiindš inemikš alš aчestsï Domnš, a mijloчitš mórtea sa пrin Sala Maxmsdš чe fssese kreskъtorislš lsï Ssltanš Selimš.“ Ші ks tóte kъ Vizirslš a trimisš la Konstantinoпole kaпslš lsï Masrogeni deskriindš kslпa чe a чerstš mórtea sa, dar Ssltanslš s'a ssпъratš fórte; пentrs aчeasta niчї averile lsï ns s'aš vъndstš în folosslš xaznelei îmпъrъteшtï, dsпъ obiчels, чi s'aš lъsatš Dómneï ші koпiilorš seï.

(După notă autografă a marelui Postelnicŭ Iacovachi Rizu, carele s'a ocupatŭ de acéstă istoriă.)

Domnslš Masrogeni domnise treï anï ші 8 lsnї. Dsпъ mórtea sa, de ші цeara era înkъ oksпatъ de Nemцї, însъ Порта a rъndsitš Domnš пe Alessandrs Masrokordatš, karele se ziчea ші Deli-beï, пe kare l'a ші trimisš la tabъra Vizirslsï.

Între aчeste, Пórta vъzъndŭ atъtea viktoriĭ шi kъчeririĭ din пartea Rъшilorŭ, vъzъndŭ lъarea чetъцeĭ Akermanŭ a Bassarabieĭ шi a Moldoveĭ, — vъzъndŭ пъterile sale sfъrъmate atъtŭ пe ъskatŭ kъtŭ шi пe mare, — vъzъndŭ kъ Rъшiĭ se fъkъserъ stъпъnĭ пe Marea Neagrъ шi Nemцiĭ пe Adriatika, în kъtŭ ameninцaŭ kiarŭ Konstantinoпole, — vъzъndŭ în fine kъ nъ maĭ avea пъtere a se oпъne la doъъ пъterĭ aшa de marĭ, s'aŭ пlekatŭ a faчe пaчe maĭ întъĭ kъ Aъstria. Deчĭ kiemъndъ-se din amъndoъъ пъrцile Mъraxaшĭ [ambassadorĭ пleniпotenцĭ] шi întrъnindъ-se пeste Dъnъre la Sistovŭ, dъпъ mъlte desbaterĭ шi negъцъrĭ, abia într'ъnŭ anŭ s'a înkeiatŭ пaчea. Dъпъ kondiцiъnile stiпъlate, la 1 Oktomvrie a anъlъĭ 1791, пrinчiпele Koborgŭ s'aŭ rъdikatŭ kъ tóte oшtirile sale шi a trekъtŭ în Aъstria, lъsъndŭ цeara Mъnteneaskъ în stъпъnirea Пorцeĭ Otomane.

Domnъlŭ Maъrogeni a fostŭ fъkъtŭ în marginea Bъkъreшtilorŭ o beserikъ în nъmele Nъskъtóreĭ de Dъmnezeŭ шi a izvorъlъĭ dъtъtoriъ de viaцъ, în пrejъrъlŭ kъreia a fъkъtŭ kioskъrĭ minъnate шi a adъnatŭ aпe de izvóre, kare essistъ шi пъnъ astъzĭ, însъ neîngrijite шi maĭ în rъine [1].

A doua domnie a luĭ Michaĭu Vodă Sulzu.

De шi se rъndъise Domnŭ Alessandrъ Mavrokordatŭ, пrekъmŭ s'aŭ zisŭ maĭ în ъrmъ, dar Пórta, dъпъ miжloчirile ómenilorŭ inflъenцĭ de пe lъngъ îmпъrъцie, шi dъпъ stъrъinцele boerilorŭ Romъnĭ karĭ чeraŭ пe fostъlŭ Domnŭ Mixaiъ Sъцъ, l'a rъndъitŭ пe aчesta, karele a шi venitŭ în цearъ пe la Seпtemvrie. D. Chr. 1791.

Пeste пъцinŭ s'a fъkъtŭ пaчe шi între Rъsia kъ Пórta, dъпъ kare rъmъindŭ шi Moldova în stъпъnirea Пorцeĭ, s'a rъndъitŭ îndatъ шi akolo Domnŭ пe Alessandrъ Morъzi, karele пe lъngъ inflъinцa sa пersonalъ avea шi пe aчeea a fra-

---

1 Aчeste, de шi nъ le nъmeшte lokъlŭ aъtorĭъlŭ, dar sъntŭ negreшitŭ aпele de la Filaretŭ, шi biserika чe este în aпroпiere de ele пe kósta dealъlъĭ. *(Nota Traducĕtoriuluĭ.)*

telsĭ seŭ Beĭzade George kare era mare Dragomanŭ ne lъngъ Пórtъ. Aчesta, dorindŭ domnia цereĭ Msnteneшtĭ, a lskratŭ шi a isbstitŭ a skimba ne Sзцs la Moldova шi a-lŭ rъndsi ne elŭ în lokŭ. Astfelis Mixaĭs Vodъ Sзцs, dsnъ o domnie de snŭ anŭ шi чinчĭ lsnĭ, în lsna Iansari a anslsĭ 1793 a treksŭ ks domnia la Moldova.

Domnulu LXXIII.

Alessandru Vodă VII Moruzi.

Aчesta era fiĭs lsĭ Konstantinŭ Vodъ Msrszi, шi fssese
D. Chr. 1793. шi mare Dragomanŭ ne lъngъ Пórta Otomanъ. În domnia sa a gsvernatŭ цeara fórte bine: kъtre boerĭ se nsrta ks dragoste шi ks înkredere, onorъnds-ĭ ks rangsrĭ dsnъ merite шi ajstъndŭ ne fie-kare dsnъ karakterslŭ seŭ; ĭar kъtre nonorŭ se arъta ks blъndeцъшi ks dreptate, ka nimenĭ altslŭ. Ks tóte kъ în timnslŭ seŭ s'aŭ întъmnlatŭ doъ marĭ flagele în цearъ, adikъ foamete шi чismъ, dar elŭ s'a strъdsitŭ ka sъ adskъ tóte sшsringele nstinчĭóse. A fъkstŭ afarъ de Bskзreшtĭ snŭ snitalŭ înkъnъtorĭs nentrs чismaшiĭ din oraшŭ, în kъtŭ a fъkstŭ шi o biserikъ destinatъ a avea sъrbarea Sъntslsĭ Alessandrs. Dar în ajsnslŭ zileĭ kъndŭ era sъ o sfinцeaskъ, în ajsnslŭ sъrbъtoreĭ nsmitslsĭ Sfъntŭ, kъtre searъ, a sositŭ destitsarea sa. Astfelis, dsnъ o domnie de treĭ anĭ шi шése lsnĭ, fъkъndŭ lokŭ altsĭa, s'a dssŭ la Konstantinonole.

A doua domnie a luĭ Alessandru Ipsilante.

Destitsarea lsĭ Alessandrs Msrszi fsse ka o konseksD. Chr. 1796. inцъ a destitsireĭ fratelsĭ seŭ din Dragomъnie, karele fъrъ de niчĭ snŭ ksvъntŭ se шi essilъ la inssla Чinrs шi neste ksrъndŭ se шi sчise în flórea vъsteĭ, dsnъ jokslŭ intrigilorŭ de la Fanarĭs. Atsnчe Alessandrs Vodъ Insilante, dъndŭ msлцĭ banĭ ne la ómeniĭ însлsinцĭ ne lъngъ

Пórtъ, a kъпъtatŭ domnia џereĭ Romъnemtĭ. Dar astъ datъ nu пutu sъ ikonomiseaskъ lukrurile џereĭ ka maĭ nainte. Nevoitŭ ka sъ-шĭ пlъteaskъ datoriile чe fъkuse пentru ka sъ kaпete domnia, a trebuitŭ sъ înmulџeaskъ шi dъrile în џearъ. Пe lъngъ aчeste reskoala luĭ Пasvantoglu, Пaшa de la Vidinŭ, era fatalъ nu numaĭ пentru Пórtъ, dar шi пentru џeara Romъneaskъ, kъчĭ Turчiĭ treчeaŭ Dunъrea пrin tóte пъrџile шi fъчeaŭ чele maĭ kumпlite ekчesurĭ. Sultanulŭ Selimŭ, duпъ чe în kursŭ de treĭ anĭ se чerkase fъrъ niчĭ unŭ resultatŭ sъ suпuse пe rebelulŭ Пaшъ, în чele de пe urmъ se determinъ a faчe asuпra luĭ o esпediџiune seriósъ, rъnduindŭ kiarŭ пe favoritulŭ seŭ ministru de rъsboiŭ, Kъпitanŭ-Пaшa-Kuчĭukŭ-Xuseinŭ. Aчesta însъ, чerъndŭ ku stъrуinџъ ka sъ fakъ Domnŭ în џeara Munteneaskъ пe Dragomanulŭ seŭ Konstantinŭ Xangerli, Пórta, a destituatŭ fъrъ vinъ пe Alessandu Vodъ Iпsilante, karele duпъ o domnie de unŭ anŭ шi treĭ lunĭ, s'a întorsŭ la Konstantinoпole.

Domnulu LXXIV.

Constantinŭ Vodă Hangerli.

Aчesta era fiĭulŭ unuĭ medikŭ George Xangerli. Tatъlŭ seŭ, fiindŭ favoritŭ alŭ Sultaneĭ Valide, muma Îmпъratuluĭ, isbuti, пrin mijloчirea aчeшtia, a faчe пe fiĭulŭ seŭ maĭ intъĭ Dragomanŭ în lokulŭ luĭ Stefanaki, пeпotulŭ luĭ Mauroџeni, шi aпoĭ, пrin mijloчirea luĭ Kъпitan-Пaшa Kuчĭukŭ-Xuseinŭ, Domnŭ în џeara Romъneaskъ. La domnia aчeasta însъ a kontribuitŭ multŭ шi revolta luĭ Пasvantoglu, kъчĭ îmпъrъџia, voindŭ a-lŭ suпune, a trimisŭ maĭ de multe orĭ asuпra luĭ oшtirĭ ku Remeli-Valisi шi ku alџĭ Пaшĭ, kari s'aŭ întorsŭ învinшĭ шi ruшinaџĭ, — шi în чele de пe urmъ, Пórta, fъkъndŭ din nevoe generositate, ĭlŭ ertase sub kuvъntŭ kъ ar fi statŭ mijloчitoriu Alessandru Vodъ Muruzi [1]. Dar

---

1 Bunulŭ luĭ Пasvantoglu era originarŭ din Bosna, omŭ пrostŭ шi ordinariu. Aчesta, fiindŭ пъzitoriu oraшuluĭ Sofia (duпъ kare s'a шi numitŭ

Sȣltanȣlȣ̆ Selimȣ̆, neпȣtъndȣ̆ sȣferi mȣltȣ̆ timпȣ̆ rȣшinea a-rъtatъ, шi voindȣ̆ ka sъ-шĭ rъsbȣne, a adȣnatȣ̆ oшtirĭ maĭ nȣmeróse шi a rъndȣitȣ̆ seraskerĭȣ пentrȣ aчeastъ esпediцi-ȣne пe favoritȣlȣ̆ seȣ̆ Ministrȣ de marinъ Xȣsein-Пaшa. Sȣb aчesta eraȣ̆ Пaшĭ kȣ treĭ tȣĭȣrĭ: Ali-Пaшa Rȣmeli-Valisi, Ali-Пaшa Tepelenli, Kĭȣrdȣ̆ Osmanȣ̆-Пaшa, шi Gĭȣrgi Osmanȣ̆-Пaшa; ĭar Пaшĭ kъte kȣ doъ tȣĭȣrĭ maĭ mȣltȣ̆ de zeчe, шi apoĭ o mȣlцime de Beĭ шi Aĭanĭ, din kari maĭ пrin-

---

aшa, fiindȣ̆ kъ Пasvantoglȣ va sъ zĭkъ пaznikȣ̆), s'a întъmпlatȣ̆ sъ întîmпine ȣnȣ̆ fokȣ̆, karele ameninцa strikъчĭȣnĭ marĭ. Atȣnчĭ întъmпlъndȣ-se Vizirȣlȣ̆ akolo, din kassa resboĭȣlȣĭ чe avea Пórta kȣ Îmпъrъteasa Ekaterina, l'a onoratȣ̆ kȣ titlȣlȣ̆ de *Serden-Gieцt-Agasi*. kare va sъ zikъ nobilȣ̆. Dȣпъ aчe sta, aшezъndȣ-se la чetatea Vidinȣlȣĭ, шĭ a fъkȣtȣ̆ óre-kare stare, шi se nȣmъra între Agale. Fiĭȣlȣ̆ aчestȣĭa, dobъndindȣ̆ kȣ nȣmele пъrinцeskȣ̆ o пosiцiȣne шi o stare maĭ bȣnъ, a fostȣ̆ ajȣnsȣ̆ sъ fie ȣnȣlȣ̆ din чeĭ întъĭ Aĭanĭ. Aчesta avъndȣ̆ doĭ fiĭ, ȣnȣlȣ̆ din eĭ, a nȣme Osmanȣ̆, a arъtatȣ̆ din koпilъrie sпiritȣ̆ mare шi ȣnȣ̆ kȣragĭȣ deosebitȣ̆. Osmanȣ̆, dȣпъ mórtea tatъlȣĭ seȣ̆, ajȣngъndȣ̆ пrin felĭȣrite kiпȣrĭ a se îmbogъцi, a trasȣ̆ în пartea sa maĭ mȣlцi Ieniчerĭ шi s'aȣ̆ deklaratȣ̆ de пrotektorȣ̆ alȣ̆ drenтȣrilorȣ̆ lorȣ̆. În чele de пe ȣrmъ a пȣsȣ̆ stъпъnire пe чetatea Vidinȣlȣĭ, a gonitȣ̆ пe Пaшa de akolo шi s'a fъkȣtȣ̆ stъпъnȣ̆ пeste tótъ пrovinцia.

Ne îndestȣlatȣ̆ kȣ atъta, a înчeпȣtȣ̆ sъ batъ шi latȣrile veчine пentrȣ̆ ka sъ le sȣпȣe. Шe atȣnчĭ Sȣltanȣlȣ̆ Selimȣ̆, voindȣ̆ a întrodȣчe Nizam-Geditȣ̆ adekъ rъndȣeala eȣroпeanъ în oшtire, шĭ a desfiinцa Ieniчerimea, a înчetatȣ̆ de a da lefele пe la garnizónele чetъцilorȣ̆. Пasvantoglȣ a пrofitatȣ̆ de neшȣlцъmirile Ieniчerilorȣ̆, s'a deklaratȣ̆ пrotektorȣlȣ̆ lorȣ̆ шi oпosantȣ̆ reformeĭ чe voea sъ fakъ Îmпъratȣlȣ̆ în oшtire. Kȣ aчestȣ̆ kinȣ̆ a ajȣnsȣ̆ a se faчe înпъĭmъntъtorȣ̆ пentrȣ îmпъrъцie, kъчĭ Ieniчeriĭ de la Belgradȣ̆ шi de пrin alte lokȣrĭ, adȣnъndȣ-se înпrejȣrȣlȣ̆ seȣ̆, elȣ̆ s'a vъzȣtȣ̆ în kȣrъndȣ̆ în kaпȣlȣ̆ ȣneĭ oшtirĭ alese de treĭ-zeчĭ miĭ de ómenĭ шi a ȣneĭ чetъцĭ marĭ шi tarĭ. Пórta a trimisȣ̆ asȣпra lȣĭ Пaшĭ ka sъ-lȣ̆ sȣпȣe, dar n'a isпrъvitȣ̆ nimika; aпoĭ a trimisȣ̆ пe Rȣmeli Valisi kȣ alцĭ шeaпte Пaшĭ, dar шi пe aчeшtia 'ĭ a învinsȣ̆ шi 'ĭ a resпinsȣ̆.

Sȣltanȣlȣ̆ Selimȣ̆, vъzъndȣ̆ kъ nȣ-lȣ̆ nóte învinge, a înчeпȣtȣ̆ a kъȣta kȣvъntȣ̆ ka de o kam-datъ sъ-lȣ̆ erte. Atȣnчĭ 'ĭ aȣ̆ venitȣ̆ doъ Arzmagzarȣrĭ (пetiцiȣnĭ) ȣna din пartea цereĭ Romъneшtĭ trimisъ de Aleksandrȣ Vodъ Mȣrȣzi, пrin kare se чerea ertarea lȣĭ, arъtъndȣ̆ kъ este omȣ̆ drentȣ̆ шi folositorĭȣ пentrȣ цearъ, — шi alta din пartea Mitroпolitȣlȣĭ Grigorie de la Vidinȣ̆, karele înпreȣпъ kȣ toцĭ Kreшtiniĭ se rȣga sъ-lȣ̆ erte, arъtъndȣ-lȣ̆ de omȣ̆ drentȣ̆ шi aпъrъtorĭȣ înfokatȣ̆ alȣ̆ tatȣ-

чinalĭ eraŭ: Kara Osmanŭ-Zade, Чeanaoglв шi Sarigioglв, kв oшtirĭ alese de la Anatolŭ; ĭar Aĭanĭ de пe lîngъ Dвпъre eraŭ: Tersenikli, Пikoglв, Satoglв, шi alцiĭ maĭ mвlцĭ, kв oшtirĭ din пъrцile anвsene. Astŭ felŭ, пrekвmŭ maĭ sвsŭ s'a zisŭ, Seraskerвlŭ Kвчĭвkŭ Xвsein-Паша, kъndŭ a voitŭ sъ пleчe kв esпediцiвnea, a чervtŭ sъ aĭbъ în domnвlŭ цereĭ Mвnteneшtĭ вnŭ omŭ devotatŭ шi kв konfiinцъ, karele sъ-ĭ пrokвre înlesnirile kвvenite пe Dвпъre, шi karele nв пвtea sъ fie altвlŭ de kъtŭ Dragomanвlŭ seŭ George Xangerli.

rorŭ raelilorŭ împъrъцieĭ. Dвпъ aчeste впliчe, Sвltanвlŭ Selimŭ s'a fъkвtŭ kъ-lŭ eartъ, kв kondiцiвnĭ kъ elŭ sъ fie чelŭ întъĭŭ kъrmвitorĭв alŭ чetъцeĭ, dar însъ în чetate sъ vie шi вnŭ altŭ Пaшъ kв вnŭ nвmъrŭ de ómenĭ xotъrîtŭ, totŭ odatъ elŭ sъ trimitъ шi venitвrile ordinare ale împъrъцieĭ. Astŭ-felŭ, fъkъndв-se пaчe kв Пasvantoglв, împъratвlŭ l'a onoratŭ шi kв rangвlŭ de Imbroxorŭ, шi s'a liniшtitŭ.

De aiчe a înчeпвtŭ neorъndвeala generalъ шi oпвnerea Tвrчieĭ Evroпene. Aĭaniĭ шi Пaшiĭ diverselorŭ пrovinцiĭ, vъzъndŭ konчesiвnile чe Пórta s'a îndвпlekatŭ a faчe lвĭ Пasvantoglв, aŭ înчeпвtŭ a-lŭ imita шi a se revolta în kontra Nizam-Geditвlвĭ: fie-kare se înkвmъta a se faчe indeпendentŭ în пrovinцia în kare era gвvernatorĭв; шi maĭ alesŭ nвmiцiĭ Kъrjaliĭ (o sъminцie Tвrчeaskъ) чe lъkвeaŭ despre mвnцiĭ Traчieĭ, rъdikъndв-se în maĭ mвlte miĭ, bandele lorŭ kвtrieraŭ шi jefвeaŭ toatъ Traчia шi laturile veчine, fъrъ sъ pótъ împъrъцia niчĭ de kвmŭ sъ-ĭ strвneaskъ.

Пasvantoglв avea statвlŭ de mijlokŭ, faцa smolitъ, okiĭ sвrĭ, barba galbenъ-înkisъ; de natвra sa era ĭвte шi krвdŭ, îndъrъtnikŭ la kвgetare, kвragiosŭ la sвfletŭ, sirgвitorĭв la fante, imпetвosŭ la miшkъrĭ, intiligentŭ la vikleniĭ, пrevъzъtorĭв пentrв fiitorĭв, gata пentrв bъtъlie шi вчiderĭ, ambiцiosŭ, liberalŭ шi generosŭ la mъпъ, пe ĭвbitorĭв de vanitate, stъmпъratŭ la пlъчerĭ, шi mъreцŭ în tóte; maĭ înainte de tóte, avea minte mare шi sпiritŭ înaltŭ, lвkrв rarŭ la naцiвnea tвrчeaskъ.

Dar пaчea чe fъkвse kв Sвltanвlŭ n'a цinвtŭ mвltŭ timпŭ; kъчĭ пe Паша чe fвsese trimisŭ la Vidinŭ, elŭ l'a îngrъditŭ ka într'o înkisóre, ĭar цereĭ Mвnteneшtĭ a înчeпвtŭ sъ-ĭ fakъ felĭвrite впъrъrĭ fъrъ de kвvъntŭ, чerъndŭ în tóte zilele de la Insilante banĭ, zaxerele, пrodвkte vite, вntŭ, шi altele. Пe lъngъ aчeste se lвпta neînчetatŭ kв Aĭaniĭ de пrin пrejвrŭ, шi maĭ alesŭ kв Tersenikli Aĭanвlŭ de la Rвшчĭвkŭ, karele, dвпъ ordinele sekrete a le împъrъцieĭ, îlŭ xъrцвea neînчetatŭ шi-lŭ înпedeka de a se întinde. Kв tóte aчeste, Sвltanвlŭ Selimŭ, vъzъndŭ kъ elŭ din zi în zi se fъчea maĭ пerikвlosŭ, a xotъrîtŭ sъ trimiцъ asвпra lвĭ tóte пвterile de пe вskatŭ шi de пe mare, sвb komъndвlŭ lвĭ Kвчĭвkŭ Xвseinŭ Kъпitanŭ-Паша.

Aчesta, viindŭ în цearъ пe la lsna Noemvrie a anslsĭ 1797, fs nrimitŭ ks mare bskurie ші veselie de kъtre boerĭ ші nonorŭ, ka snslŭ чe era ksnoskstŭ de toцĭ a omŭ bsnŭ, îngъdsitorĭs, veselŭ ші dotatŭ ks mslte virtsцĭ rarĭ ші frsmóse. Dsnъ чe s'a aшezatŭ în domnie, în adevъrŭ s'a arъtatŭ ks msltъ blъndeцe ші dreutate, ші ekonomisea ksmŭ nstea trebsinцele oшtirilorŭ îmnъrъteшtĭ чe se anronieaŭ de Vidinŭ. Dar în чele de пe srmъ, ssb ksvîntŭ de a întsmnina keltsеlеle resbelslsĭ, fs îndemnatŭ a skóte o dare noъ în цearъ, nsшitъ Goшtina, dsnъ kare se lsa nentrs fie-kare vitъ mare kъte doĭ leĭ ші nentrs чea mikъ kъte doĭ zloцĭ. Boeriĭ пъmînteni se onsserъ la aчeasta, arъtъndŭ Domnslsĭ kъ asemene dъrĭ eraŭ rъdikate din цearъ ks jsrъminte ші ks afsrisenii; dar kasniчiĭ seĭ, ómenĭ tikъloшĭ (Greчĭ de Fanarĭs !) destrъmaцĭ ші fъrъ saцiŭ, neksgetъndŭ de kъtŭ nsmaĭ ksmŭ sъ se îmbogъцeaskъ ks desbrъkarea sъraчilorŭ, inflsinцarъ ssfletslŭ seŭ чelŭ mlъdiosŭ, ші-lŭ determinarъ la aчeastъ assnrire, kare adsse mare grestate nonorslsĭ ші snŭ kanъtŭ fórte tragikŭ Domnslsĭ, nreksmŭ se va snsne maĭ nainte. Astŭ felŭ srmъndŭ lskrsrile în цeara Msnteneaskъ, aŭ ajsnsŭ ші oшtirile îmnъrъteшtĭ la Vidinŭ. Шente snrezeчe Пaшĭ, ks oшtirele de ssbt eĭ, aŭ înksnjsratŭ чetatea desnre sskatŭ, ïar desnre Dsnъre s'a aшezatŭ o flotilъ nsmerósъ de шalsne kanoniere, ks bъrbaцĭ esserчitaцĭ la lsntele navale, avîndŭ între eĭ bombardirĭ ші inginerĭ Esroneĭ, ssb komъndslŭ ssb-admiralslsĭ Inцem-beĭ. Înчensrъ deчĭ a bate чetatea, ші în tóte zilele a faчe nъvъlirĭ ka sъ o ïa ks sforцa, însъ tóte eraŭ fъrъ sskчesŭ. Пasvantoglu nrevъzsse lskrsrile de maĭ nainte ші se îngrijise a aшeza în чetate ns maĭ msltŭ de чinчĭ snre-zeчe miĭ ómenĭ, însъ toцĭ bъrbaцĭ aleшĭ ші xotъrîtorĭ; totŭ odatъ se înkinsise ks nrovisisnĭ îndestslъtoare, nentrs ka sъ nótъ ssferi assedislŭ чelŭ maĭ îndelsngatŭ. Iar пe Пaшa, karele se afla în чetate dsnъ norsnka îmnъrъteaskъ, nentrs ksvъntŭ de ssmeцie ші nentrs nrenssŭ de trъdare, l'a sчisŭ.

Între aчeste lsnta se srma în fie-kare zi ші orъ ks înverшsnare. Чeĭ de afarъ arsnkaŭ пe înчetatŭ bombe anrin-

zъtóre, ĭar чeĭ din lъъntrъ le stingeaŭ îndatъ kъ neĭ ъdate. Пasvantoglъ a strъmъtatŭ ne toцĭ lokъitoriĭ Vidinъlъĭ în sъteranele de sъb mъriĭ чetъцeĭ, ĭarъ ne ъliцe amezase o mъlцime de lъzĭ, пline kъ anъ шi kъ nelчele (în linsъ de пъtъrĭ saŭ пъsle) шi nъsese maĭ mъlцĭ ómenĭ de пъzeaŭ ne lъngъ streшinele kaselorŭ, în kъtŭ, îndatъ чe vedeaŭ kъ kade o bombъ, alergaŭ шi arъnkaŭ asъnra eĭ o nele ъdatъ kare o stingea fъrъ sъ nótъ nlesni. Kъ kinъlŭ aчesta în totŭ kъrsъlŭ resbelъlъĭ n'a arsŭ de kъtŭ o geamie шi o kasъ. Assediatoriĭ amezaserъ bъteriĭ într'o insъlъ de ne Dъnъre чe venea în faцъ kъ чetatea, nrekъmŭ шi la Kalafatŭ ne пъmъntъlŭ цereĭ Romъneшtĭ. шi astŭ felĭъ bombardarea se fъчea шi de ne ъskatŭ шi de ne anъ; dar assediaцiĭ se цinea kъ eroismŭ, tъnъrile lorŭ fъчeaŭ marĭ strikъчĭъnĭ шi bъteaŭ kъ nemerire пъnъ din kolo de Dъnъre. Dar dъnъ o lъntъ ne întrerъntъ de чinчĭ lъnĭ întregĭ, în kare шi o narte шi alta arъtaŭ minъnĭ de eroismŭ, assediatoriĭ înчenъrъ a se faчe kamŭ negligenцĭ. Bъgînd de seamъ la aчeasta Пasvantoglъ, întrъ ъna din zile a eшitŭ fъrъ de veste din чetate kъ toцĭ ómeniĭ чeĭ maĭ aleшĭ aĭ seĭ, шi kъzъndŭ ne oшtirea împъrъteaskъ ka niшte fiare sъlbatiчe, aŭ înчenъtŭ a faчe ъnŭ mъчelŭ înfrikoшatŭ; kъ o renejъne nesnъsъ, aŭ snartŭ tótъ tabъra чea mare, aŭ anъkatŭ tóte nrovisiъnile, tъnъrile, kortъrile, stindardele, пъnъ шi kortъlŭ lъĭ Kъnitan-Пaшa kъ tóte abъцiile шi lъkrъrĭle nreцióse kare se afla în elŭ. Kъnitan-Пaшa fъgъritŭ, înъnъĭmîntatŭ шi maĭ golŭ, a trekъtŭ la Raxova шi s'a пъsŭ în anъrare kъ пъцinele шi slabele rъmъшiцe de oшtire чe aŭ skъnatŭ de fъria lъĭ Пasvantoglъ. De akolo a skrisŭ îndatъ împъratъlъĭ desnre чele întîmnlate, шi ĭ-a arъtatŭ kъ altŭ kinŭ nъ este de kъtŭ sъ se trimitъ ertare rebelъlъĭ. Sъltanъlŭ Selimŭ, askъltъndŭ konsiliъlŭ favoritъlъĭ seŭ, a trimisŭ firmanŭ lъĭ Пasvantoglъ, nrin kare ne lъngъ ertare ĭĭ da rangъlŭ de Пaшъ kъ tъĭъrĭ treĭ шi demnitate de Vali, saŭ domnŭ alŭ Vidinъlъĭ.

Kъtŭ a шezъtŭ Kъnitan-Пaшa la Raxova, avea kъ sine шi ne Ali-Пaшa Rъmeli, ne kare-lŭ trъta ka amikŭ sinчerŭ шi-lŭ întrebъinцa în tóte kasъrile. Aflîndъ-se într'o searъ dъ

пъ чинъ amъndoĭ singȣrĭ într'o kamerъ, шi trъgîndȣ-шĭ чiȣbȣчele dȣпъ datina tȣrчeaskъ, de odatъ Xȣsein-Паша sare kȣ пistólele asȣпra lȣĭ Ali, шi slobozindȣ-le, îlȣ̆ rъпeшte de mórte. Ali-Паша, fiindȣ̆ de natȣra sa voĭnikȣ̆, skóte xangerȣlȣ̆ din teakъ шi se rъпede asȣпra ȣчigaшȣlȣĭ seȣ̆: dar fiindȣ̆ kъ slobozitȣra пistólelorȣ̆ lȣĭ Xȣsein stinsese lȣmъпъrile, fiindȣ̆ kъ ranele lȣĭ Ali eraȣ̆ grele, fiindȣ̆ kъ nȣ avea пe nimenĭ din aĭ seĭ пe aпróпe ka sъ-lȣ̆ ajȣte, fiindȣ̆ kъ din kontra ómeniĭ lȣĭ Xȣsein tъbъrîse asȣпra lȣĭ, n'a пȣtȣtȣ̆ sъ-шĭ fakъ rъsbȣnare. Kaȣsa aчestȣĭ assassinatȣ̆ era nekȣnoskȣtъ: пe ȣrmъ însъ se aflъ kъ Kȣчiȣkȣ̆ Xȣsein-Паша, пentrȣ ka sъ se deskȣlпeze de neisbȣtirea esпedițiȣneĭ, skrisese îmпъratȣlȣĭ kъ Ali era înțelesȣ̆ kȣ Пasvantoglȣ шi kъ din kaȣsa lȣĭ nȣ s'a пȣtȣtȣ̆ lȣa Vidinȣlȣ̆, — шi dȣпъ asemene пîrъ kъпъtase firmanȣ̆ ka sъ-ĭ tae kaпȣlȣ̆. Dȣпъ aчeasta Kъпitan-Паша trimise kaпȣlȣ̆ lȣĭ Ali la Konstantinoпole, шi aпoĭ trekȣ la Rȣшчiȣkȣ̆, ȣnde ȣrma sъ se пregъteaskъ de întoarчere la пostȣlȣ̆ seȣ̆.

Dar Rigealȣlȣ̆, saȣ̆ konsiliȣlȣ̆ îmпъrъteskȣ̆, kъȣta sъ arȣnчe asȣпra lȣĭ Xȣseinȣ̆-Паша tóte greшelele esпedițiȣneĭ, kare se fъkȣ kȣ atъta пerdere шi rȣшine. Пentrȣ aчeasta ȣniĭ din membriĭ Devletȣlȣĭ aȣ̆ skrisȣ̆ în sekretȣ̆ lȣĭ Xangerli Vodъ, kъ Kъпitanȣ̆-Паша ȣrmeazъ sъ kazъ sȣb ȣrgia îmпъrъteaskъ, kъ elȣ̆, sпre a-шĭ asigȣra пosițiȣnea, trebȣea sъ raпorteze în kontra lȣĭ. Domnȣlȣ̆, ȣitъndȣ̆ rekȣnoшtința чe era datoriȣ пrotektorȣlȣĭ seȣ̆, totȣ̆ odatъ шi dragostea чe avea îmпъratȣlȣ̆ asȣпra lȣĭ Xȣseinȣ̆-Паша kare îlȣ̆ fъчea neсȣпȣsȣ̆ la niчĭ ȣnȣ̆ feliȣ de rъsпȣndere saȣ̆ пrigonire, — se alȣnekъ шi skrise felȣrĭ de kalomniĭ asȣпra lȣĭ. Din întъmпlare пrovindențialъ însъ, skrisorile lȣĭ Xangerli Vodъ aȣ̆ kъzȣtȣ̆ în mъna ómenilorȣ̆ lȣĭ Xȣseinȣ̆ Паша шi în lokȣ̆ sъ meargъ la Devletȣ̆ s'aȣ̆ oпritȣ̆ la Rȣшчiȣkȣ̆. Xȣseinȣ̆-Паша, пrimindȣ̆ asemine dovezĭ nekontenite, a шi пȣsȣ̆ în lȣkrare пlanȣlȣ̆ rъsbȣnъreĭ sale: fъrъ sъ fakъ niчĭ ȣnȣ̆ vȣetȣ̆, fъrъ sъ sпȣe nimъrȣĭ, skrie la Konstantinoпole шi чere destitȣarea lȣĭ Xangerli. Aчesta, vъzъndȣ-se пe neaшteпtate kъzȣtȣ̆ fъrъ sъ-шĭ înkiпȣeaskъ kîtȣ̆ de пȣținȣ̆ kaȣsa, s'a kȣпrinsȣ̆ de

grózъ: atsnчe skrie lsĭ Xsseinȣ-Паша, rsgъnds-lȣ sъ mijloчeaskъ a-lȣ rъndsi Domnȣ la Moldova. Xsseinȣ-Паша ĭĭ rъsnsnde ks nolitețъ, fъrъ kъtȣ de nsținъ desnlъчere, kъ va faчe чe va nstea ka sъ-ĭ înnlineaskъ чererea. Dsnъ aчeasta Xangerli amtenta ks sigsranțъ domnia Moldoveĭ.

Lskrs de mirare este kъ țъraniĭ, ks msltȣ timnȣ maĭ înainie, nreziчeaȣ în gsra mare шi în tóte nъrțile kъ assnra Domnslsĭ are sъ vie srgie îmnъrъteaskъ шi kъ are sъ i se tae kanslȣ. Domnslȣ, dsnъ чe s'a destitsatȣ, a datȣ gsvernslȣ în mъna Kaĭmakamslsĭ noslsĭ Domnȣ, karele înnreşnъ ks Divanslȣ boerilorȣ kъrmsea trebile țereĭ; ĭar elȣ шedea în liniшte la Ksrtea Domneaskъ шi-шĭ fъчea nrenarativele de nlekare. Dar într'o zi (vinerĭ 18 frevsarie) ne la чinчĭ ore a intratȣ la elȣ snȣ Tsrkȣ Пешkirgiȣ alȣ Vizirslsĭ, nsmitȣ Xsseinȣ, srmatȣ de snȣ Aranȣ шi de doĭ servĭ înarmațĭ. Tsrkslȣ aчesta avea firmanȣ nentrs ka sъ tae ne Domnȣ, шi maĭ nainte de a intra la elȣ se înfъțiшase la Divanȣ шi ĭĭ dъdsse skrisorĭ din nartea Vizirslsĭ în felĭsrite trebĭ, fъrъ sъ snse nimika desnre firmanȣ. Domnslȣ maĭ întъĭ ns voea sъ-lȣ nrimeaskъ, zikъndȣ kъ e bolnavȣ, dar maĭ ne srmъ kъinds-se, a trimisȣ шi l'a noftitȣ. Пешkirgislȣ, ksmȣ intrъ, ĭlȣ salstъ, шede lъngъ elȣ, шi-ĭ dъ în mъnъ o skrisóre de la Xsseinȣ-Паша kare ksnrindea o kassъ simnlъ шi salstъrĭ amikale; ĭar Arabslȣ, înarmatȣ, шedea înaintea lorȣ în niчĭore. Пешkirgislȣ, ne kъndȣ îшĭ lsa чĭsbsks lȣ шi kafeoa, a înчenstȣ sъ-ĭ tremsre mъna, sъ-шĭ skimbe fața шi sъ se sĭte desȣ la Arabȣ. Domnslȣ, observъndȣ figsra чea sъlbatekъ a Arabslsĭ, a zisȣ înчetȣ kъtre serviĭ seĭ ka sъ-lȣ skóțъ atarъ шi sъ-ĭ dea kafea, kъчĭ nresența lsĭ ĭlȣ ssnъrъ. Serviĭ ĭlȣ noftesk ȣ afarъ; elȣ rъsnsnde: *istememȣ*, adikъ *ns voĭs*. Domnslȣ atsnчe s'a tsrbsratȣ la ssfletȣ шi, arsnkъnds-шĭ okiĭ kъtre kъmъramslȣ seȣ, ĭĭ ziчe sъ vadъ dakъ bъețiĭ (adikъ Bslskbaшiĭ шi Arnъsțiĭ) sъntȣ afarъ, шi sъ le snse sъ intre îndatъ akolo. Ksmȣ a eшitȣ kъmъramslȣ, Arabslȣ, karele înțelegea greчeшte, se întórчe kъtre Пешkirgiȣ, шi-ĭ ziчe ks voчe sъlbatekъ: *ne dsrsrssnȣ* saȣ *чe aшtențĭ?* zikъndȣ aчeasta, skóte din sъnȣ o frъngie

ші о arsnkъ la gъtslŏ Domnslsĭ; frъngia kade însъ la ni-чióre... Domnslŏ vrea sъ se rъdiчe... Arabslŏ, strigъndŏ *davranma* [adikъ ns te onsne] ĭĭ deskarkъ snŏ nistolŏ în nentŏ, ші Domnslŏ kade jsmъtate mortŏ. Atsnчe se arsnkъ ші Пешkirgĭslŏ assnra sa ші înчene a-ĭ gъsri ks xangerslŏ nentslŏ, ks tóte kъ Domnslŏ era mortŏ de la чea întъĭ lovitsrъ de nistolŏ.

Din întъmnlare niчĭ snslŏ din ómeniĭ înarmaцĭ aĭ Domnslsĭ ns fsseserъ în momentslŏ aчesta ne lъngъ elŏ, afarъ de Kafegiĭ ші de doĭ Iчĭoglanĭ, kariĭ, vъzъndŏ sчena aчeea tragikъ, aŏ fsgitŏ ks grózъ. Afarъ, în sala Ksrцeĭ, eraŏ o mslцime de ómenĭ, adsnaцĭ nentrs deosebite trebĭ чe aveaŏ la kъrmsire; ші niчĭ ómeniĭ, niчĭ boeriĭ, ns шtieaŏ nimikŏ de чele întъmnlate Чeĭ doĭ tsrчĭ, servĭ aĭ Пешkirgĭslsĭ, temъnds-se ka ns ksmva sъ vie nonorslŏ assnra lorŏ ші sъ-ĭ sчidъ, aŏ slobozitŏ doъ nistóle în sala Ksrцeĭ, ші atsnчe totŏ nonorslŏ a înчenstŏ a fsgi kare în kotro. Iar Arabslŏ, desbrъkъndŏ ne Domnŏ, nъnъ a ns i se rъчi trsnslŏ, ĭ-a tъeatŏ kanslŏ ka sъ-lŏ trimiцъ dsnъ datinъ la Konstantinonole. Пe srmъ, tъrъndŏ kornslŏ fъrъ de resnektŏ de niчióre, l'a skosŏ din salele Ksrцeĭ nъnъ la skarъ, snde l'a snъnzsratŏ ka ne snŏ stъrvŏ de kъne, ші anoĭ l'a arsnkatŏ în mijlokslŏ Ksrцeĭ ne zъnadъ golŏ ші fъrъ de kanŏ, snre însnъĭmъntarea ші înfiorarea nsblikslsĭ nrivitorĭs.

Vaĭ! ksmŏ este lsmea asta krsdъ ші înшelъtoare!
Чe srsitъ are omslŏ kъte-o dat' amъgitóre!
Feriчire ші dsrere, tóte snŏ amestekŏ sъntŏ,
Шi de tóte se înшalъ msritorĭslŏ ne nъmîntŏ!
Ŏnde este Domnslŏ kare nъnъ erĭ ks mъreцie,
Sta ne tronslŏ цereĭ mîndrs, ks nstere de domnie?
Eatъ-lŏ astъzĭ zaчe 'n sъnge, fъrъ kanŏ, fъrъ vestmъntŏ,
Asvъrlitŏ fъrъ 'ndsrare ka snŏ kъĭne ne nъmîntŏ!
Ŏnde-ĭ kabaniцa óre? snde-ĭ kska чea domneaskъ?
Ŏnde e meterxaneaoa ka makar sъ-lŏ tъngseaskъ?
O! deшartъ krsdъ lsme! o destinŏ înшelъtorŏ!
Tóte 'n vъntŏ se dskŏ ka nrafslŏ ші ka fsmslŏ sbsrъtorĭs;

Шi onóre, ш'avѕщie, шi mъrire, шi пѕtere,
De odatъ se stingѕ tóte, kĭar ka visѕlѕ kare пere.
Nѕmaĭ faчerea de bine шi virtѕщile maĭ sъntѕ,
Kare lasъ kъte-o ѕrmъ пe aчestѕ minчĭѕnosѕ пъmъntѕ [1].

Tótъ zioa aчeea a rъmasѕ kornѕlѕ lѕngitѕ în kѕrtea пalatѕlѕĭ Domneskѕ. Пeste пópte, ómeniĭ kaseĭ l'aѕ lѕatѕ пe askѕnsѕ шi l'aѕ înmormъntatѕ în biserika чea поъ a sъnтѕlѕĭ Spiridonѕ; шi astѕ felĭѕ, dѕпъ o domnie de ѕnѕ anѕ шi пatrѕ lѕnĭ, Xangerli Vedъ a datѕ kaпъtѕ vieщeĭ sale.

Boeriĭ Divanѕlѕĭ, atъta se însпъĭmъntaserъ de terórea aчesteĭ tragediĭ, în kъtѕ se înпrъшtieàrъ fѕgъndѕ kare înkotrъ шi dъndѕ ѕnѕlѕ пeste altѕlѕ. Dar Пeшkirgĭѕlѕ, viindѕ în sala Divanѕlѕĭ, a trimisѕ de ĭ-a vestitѕ пe toщĭ ka sъ vie la kѕrte, amerinщъndѕ-ĭ kѕ ѕrgia împъrъteaskъ. Boeriĭ de frikъ aѕ venitѕ. Пeшkirgĭѕlѕ atѕnчe le-a чititѕ firmanѕlѕ пentrѕ tъerea kaпѕlѕĭ lѕĭ Xangerli Vodъ; dѕпъ aчeasta a înчeпѕtѕ sъ desbraчe пalatѕlѕ, adekъ averea domnѕlѕĭ. Tóte avѕщiile kasniчilorѕ, rѕdelorѕ шi tѕtѕrorѕ чelorѕ чe lokѕiaѕ în пalatѕ se konfiskaѕ în favoarea împъrъщieĭ. Dómna чea пenoroчitъ a lѕĭ Xangerli Vodъ, пe lъngъ sfъшierile inimiĭ sale пentrѕ ѕчiderea soщѕlѕĭ seѕ, a trebѕitѕ sъ maĭ пriveaskъ шi kѕmѕ o desbrakъ de totѕ чe avea. Beizadelele, sъrindѕ пe ferestre, aѕ skъпatѕ пe ѕliщe laterale în kasa lѕĭ Manoilѕ Brъпkoveanѕ. Boeriĭ Greчĭ se пѕserъ la închisóre шi la tortѕre пentrѕ ka sъ arъte averea Domnѕlѕĭ, шi maĭ alesѕ ka sъ dea seamъ despre adѕnarea banilorѕ Goшtinъritѕlѕĭ, de kare se kredea kъ se vorѕ gъsi maĭ mѕlte milióne. Astъ datъ eĭ îшĭ trъgeaѕ пъkatѕlѕ, adekъ rъsпlъtirea Dѕmnezeeaskъ, пentrѕ întrodѕчerea ѕneĭ dъrĭ kare fѕsese desfiinщatъ kѕ jѕrъminte шi afѕriseniĭ. Пórta kѕ kiпѕlѕ aчesta kъѕta sъ se desdъѕneze de 40 miĭ пѕngĭ de banĭ чe keltѕise în resbelѕlѕ kѕ Пasvantoglѕ; de aчeea, пe lъngъ

[1] Dѕпe aчeste versѕrĭ se nóte vedea kъ шi astorѕlѕ шi tradѕkъtorѕlѕ aѕ fostѕ пoeщĭ. Пoesia, în originalѕ, este maĭ lѕngъ. Tradѕkъtorĭѕlѕ, neпѕtъndѕ faчe de kъtѕ o imitъчĭѕne, a trebѕitѕ sъ o maĭ skѕrteze.
(*Nota Tradѕkъtorĭѕlѕĭ*).

averea lsï Xangerli, a konfiskatš ші пе ачееа а kasniчilorš seï ші а Капв-kехъilorš sale de la Konstantinonole. Nв era tortsre ші înkisorï teribile ksnoskste, kare sъ ns se fi întrebsinnatš nentrs atъte ssflete nenoroчite, nentrs ka sъ le ïa ші ачееа че ns nsteaš avea.

Пе lъngъ ачеste Xssein-Пaша adsse пе snš George Lanati, karele era Kaïmkamš alš lsï Xangerli la Kraïova, ші bъnsinds-lš kъ а skrisš ks mъna sa пъrile Domnslsï asspra sa, ï-а tъeatš kanslš. Dsnъ ачeasta а nlekatš la Konstantinonole.

A doua domniâ a luï Alessandru Vodâ Muruzi.

Dsnъ mórtea lsï Xangerli, s'a fъkstš Domnš nentrs a doa oarъ Alessandrs Vodъ Msrszi. Înainte de a i se da tsïsrile ші semnele Domnieï, elš nrimi ordinš ka sъ vie rъnede la skasnš, fiindš kъ Пasvantogls ssпъra neînчetatš пeara ks felsrite чererï tsrъ de ksvъntš. La intrarea sa în Bskşreшtï, nonorslš l'a nrimitš ks bsksrie ші entssiasmš, ші elš s'a îngrijitš а kъrmsі пeara ks blъndeпe ші drentate.

D. Chr. 1799.

Пórta, vъzъndš nessnsnerea ші întinderile lsï Пasvantogls, ші maï alesš ssferinпele пereï Romъneшtï, a trimisš firmanš sekretš lsï Tersenikli Aïanslš de la Rsшчiskš ші lsï Ibraimš Nazirs, ks ordinš ka sъ adsne oшtirile de пе lъngъ Dsnъre ші sъ пie пе Пasvantogls înksnjsratš din afarъ, în kъtš sъ ns se nótъ întinde maï msltš ші maï denarte ka maï înainte.

Nsmiпiï, înшirъndš о narte de oшtire пе dinkolo de Dsnъre, aš adssš о altъ narte пе dinkóчe nrin jsdeпele de neste Oltš, nentrs ka sъ înkizъ пе Пasvantogls din tóte пъrпile, ші sъ ns nótъ lsa de nikъire nrovisisnï ші altele snre îndestslarea oшtireï sale. Пlanslš ачesta însъ, în lokš de a le isbsti, fs snre nagsba nevinovateï пereï Romaneшtï. Пasvantogls, vъzъndš miшkъrile ачeste, a trimisš пе snslš din Agaliï seï, anъme Kara-Msstafa, ks о mie de kъlъreпï Vidinliï aleшï ші voïniчï, de aš trekstš Dsnъrea. Ачeшtïa, gъsindš kъile deskise (fiindš kъ oшtirile îmnъrъteшtï se de-

dase la пetreчerї) aȣ sbȣratȣ ka чerbiї шi s'aȣ îndreпtatȣ kъtre Kraїova, kȣ пlanȣ ka sъ пrinzъ пe Kaїmakamȣlȣ de akolo Nikolaї Zagoreȣlȣ. Шtirea ajȣngъndȣ la Kraїova, s'aȣ skȣlatȣ de îndatъ Arпъȣцiї Kreштinї че se aflaȣ akolo înпreȣпъ kȣ o пarte din Tȣrчiї împъrъteшtї, шi aȣ eшitȣ înaintea Пasvantliilorȣ la aпa Jiїȣlȣї, ka sъ le oпreaskъ treчerea. Akolo înчeпъndȣ-se lȣпta kȣ mȣltъ animositate шi eroismȣ, Kreштiniї se vъzȣrъ înпroшkaцї пȣ пȣmaї de dȣшmaniї че aveaȣ înaintea lorȣ, dar шi de Tȣrчiї împъrъteшtї че eraȣ în ȣrma lorȣ. Atȣпчea a înчeпȣtȣ a fȣgi fie-kare în kotro пȣtea gъsi lokȣ de skъпare, шi în чele de пe ȣrmъ Пasvantliiї îшї deskiserъ drȣmȣlȣ neîmпedekaцї kъtre Kraїova. Lokȣitoriї din oraшȣ, kȣпrinшї de gróza nenoroчireї че-ї amenta, aȣ înчeпȣtȣ a-шї kъȣta mъntȣirea vieцeї пrin fȣgъ: чeї че aveaȣ trъsȣrї, lȣarъ че пȣtȣrъ kȣ sine шi fȣgiъ; їar чeї че пȣ aveaȣ înkinȣire de пlekare, maї alesȣ negȣцъtoriї, îшї frъngeaȣ mъnile de desпerare, vъzъndȣ kъ пȣ potȣ rъdika nimikȣ шi kъ пe lъngъ avȣцie aveaȣ sъ-шї пearzъ шi vieцile. Пasvantliiї, viindȣ kȣ sъbiile góle шi kъzъndȣ asȣпra oraшȣlȣї kȣ fȣrie sъlbatekъ, deterъ fokȣ kaselorȣ, пrъdarъ че пȣtȣrъ шi trekȣrъ sȣb sabie totȣ че le kъzȣ la mъпъ. Lȣmina sórelȣї se întȣnekase de fȣmȣ, aerȣlȣ rъsȣfla пȣmaї flakъrї шi skъnteї, шi atmosfera resȣna пȣmaї цiпete шi vaete. În skȣrtȣ, sпektakolȣlȣ era atъtȣ de dȣrerosȣ шi însпъїmъntъtorȣ, în kъtȣ пȣ e mъпъ kare sъ-lȣ пótъ deskrie.

Шtirea desпre nenoroчirile din Kraїova s'a lъцitȣ în tóte пъrцile. Atȣпче Ibrailȣ Nazarȣ a пlekatȣ kȣ Kozariї Zaпorogenї [1] шi o пarte de oшtire împъrъteaskъ че avea sȣb dъпsȣlȣ, ka sъ meargъ asȣпra Vidindiilorȣ. Sosindȣ însъ la Kraїova, a gъsitȣ intrъrile înkise. Kasele че skъпaserъ de flakъrї, шi пъreцiї че maї eraȣ în пiчїóre, serveaȣ de întъritȣrї шi metereze пentrȣ Пasvantliiї; kariї, avъndȣ шi пro-

---

1 Aчeшtї Kozaчї se пȣmeskȣ de kъtre Tȣrчї Gїenat-Kazaklar, adekъ Kazaчї fȣgarї, fiindȣ kъ aȣ fȣgitȣ maї mȣlte miї de la Rȣшї шi s'aȣ aшezatȣ пe marginile imпeriȣlȣї tȣrчeskȣ, пe lъngъ пъrae. Tȣrчiї le-aȣ datȣ пrivilegiȣrї, пentrȣ kare în timпȣ de rъsboїȣ, daȣ ómenї de óste.

visiѕnĭ în lъѕntrѕ, se џineaѕ̆ ші se lѕntaѕ̆ eroiчeште. În fine, чeĭ de afarъ аnѕkъndѕ̆ ші eĭ kъte-va kase, s'aѕ̆ întъritѕ̆ ші s'aѕ̆ пѕsѕ̆ пе bъtae.

Пе de altъ пarte, kѕmѕ̆ aѕ̆ ajѕnsѕ̆ штirea la Bѕkѕreштĭ, Domnѕlѕ̆ a alergatѕ̆ la Slatina kѕ Arnъѕџiĭ kreштinĭ чe avea în serviџѕlѕ̆ seѕ̆. Bѕkѕreштeniĭ atѕnчĭ, înѕпъĭmîntaџĭ voeaѕ̆ sъ fѕgъ, dar Domnѕlѕ̆ kѕ ameninџъrĭ aѕпre ĭ-a înпedekatѕ̆, înkredinџъndѕ'ĭ kъ nѕ vorѕ̆ ajѕnge dѕшmaniĭ пъпъ aiчe. Sosindѕ̆ la Slatina, îndatъ a întъritѕ̆ strъmtorile, ші a пѕsѕ̆ gѕarde пе marginea Oltѕlѕĭ ka sъ nѕ lase sъ treakъ nimenĭ. Totѕ̆ odatъ a trimisѕ̆ пе Arnъѕџĭ la Kraĭova, kѕ ordinѕ̆ ka înпreѕnъndѕ-se kѕ Tѕrчiĭ îmпъrъteштĭ de akolo sъ опereze în kontra Пasvantliilorѕ̆, пromiџъndѕ-le kъ le va rъѕпlъti kѕmѕ̆ meritъ, lѕkrѕ чe a ші fъkѕtѕ̆ kѕ mѕltъ generositate.

Nѕmiџiĭ Arnъѕџĭ, kѕmѕ̆ aѕ̆ ajѕnsѕ̆ la Kraĭova, s'aѕ̆ ѕnitѕ̆ kѕ oштirea lѕĭ Ibrailѕ̆ Nazirѕ, kѕ aчeea a lѕĭ Mѕsliaga ші a Bosniakѕlѕĭ, în kъtѕ̆ aѕ̆ formatѕ̆ ѕnѕ̆ korпѕ̆ formidabilѕ̆. Atѕnчĭ bъtъlia a înчeпѕtѕ̆ a se faчe serioasъ. Tѕrчiĭ, Arnъѕџiĭ ші Kozaчiĭ, în tóte zilele fъчeaѕ̆ пъvъlirĭ fѕrióse. Kѕ tóte aчeste пѕџinъ strikъчiѕne fъчeaѕ̆ dѕшmanilorѕ̆, fiindѕ̆ kъ aчeштia bъteaѕ̆ de la metereze kѕ sigѕranџъ, ĭar чeĭ-l-alџĭ îшĭ deшertaѕ̆ armele maĭ mѕltѕ̆ în vъntѕ̆. Пе lъngъ aчeste, intrъndѕ̆ dѕшmъnie între kreштinĭ ші mѕsѕlmanĭ, aчeштĭ de пе ѕrmъ, kъndѕ̆ se dѕчea la bъtae, ѕчideaѕ̆ пе kamaraziĭ lorѕ̆ пе din dъrъtѕ̆ miшeleште. Nѕmaĭ singѕrѕ̆ Ibrailѕ̆ Nazirѕ, kѕ Kozaчiĭ ші Arnъѕџiĭ Domnѕlѕĭ, se lѕпta în kontra dѕшmanilorѕ̆ kѕ zelѕ̆ ші kѕ bѕnъ kredinџъ, kѕ tóte kъ era пismѕitѕ̆ de Tѕrчĭ.

Dѕпъ maĭ mѕlte zile de lѕпtъ, înkѕnjѕraџiĭ, vъzъndѕ̆ kъ ші-aѕ̆ isпrъvitѕ̆ пrovisiѕnile, aѕ̆ înчeпѕtѕ̆ a gъndi kѕmѕ̆ sъ fѕgъ. Lѕkrѕlѕ̆ însъ era greѕ̆ de essekѕtatѕ̆: înkѕnjѕrъtoriĭ eraѕ̆ mѕltѕ̆ maĭ nѕmeroшĭ de kъtѕ̆ dъnшiĭ. Atѕnчĭ aѕ̆ înчeпѕtѕ̆ a se înџelege пе sѕb mъпъ kѕ ѕniĭ din kъпeteniile oштirilorѕ̆ îmпъrъteштĭ, ші maĭ alesѕ̆ kѕ Bosnĭakѕlѕ̆, karele era vekĭѕ amikѕ̆ alѕ̆ lѕĭ Пasvantoglѕ. Astѕ̆-felĭѕ пѕindѕ-se la kale, ші пrofitъndѕ̆ de întѕпerekѕlѕ̆ ѕneĭ nопџĭ, aѕ̆ eшitѕ̆ пîn-

tre gѕarde din чetate; шi ajѕngъndѕ пъпъ la Чioroiѕ, se gъteaѕ sъ se aшeze шi sъ se întъreaskъ. Dar Ibrailѕ Nazirѕ, lѕъndѕ-se dѕпъ eĭ kѕ Kozaчiĭ seĭ, ĭ-a fѕgъritѕ шi ĭ-a fъkѕtѕ sъ апѕчe kalea kъtre Vidinѕ. Dѕпъ Ibrailѕ Nazirѕ însъ, viindѕ шi Tѕrчiĭ, de пi nѕ пrea kѕ bѕпъ inimъ, jъfѕeaѕ шi ardeaѕ bĭetele sate kъte skъпaserъ de Пasvantliĭ. Aчeштia în fine trekѕrъ de чeea пarte la Vidinѕ kѕ o mѕlџime de jafѕrĭ, vite шi пrodѕkte. Întrѕ adevърѕ kѕmпlitъ a fostѕ katastrofa aчeea пentrѕ Kraĭova шi пentrѕ jѕdeџele de пeste Oltѕ în kѕrsѕ de treĭ lѕnĭ. Пasvantliiĭ aveaѕ de skoпѕ sъ vie шi kĭar la Bѕkѕreштĭ, dar nѕmaĭ mъsѕrile чele energiчe ale Domnѕlѕĭ aѕ fъkѕtѕ de aѕ skъпatѕ oraшѕlѕ de пeirea пeaпъratъ чe-lѕ aшtепta.

Dѕпъ atъte kalamitъџĭ шi nekazѕrĭ чe sѕferea џeara din kaѕsa lѕĭ Пasvantoglѕ, Domnѕlѕ пerdѕ sпeranџa de a împъka lѕkrѕrile шi a domni în liniштe: kъчĭ dakъ s'arѕ fi пlekatѕ la чererile lѕĭ Пasvantoglѕ, s'arѕ fi konsideratѕ ka trъdъtorĭѕ kъtre Пórtъ; ĭar la din-kontra, s'arѕ fi aflatѕ neînчetatѕ în пerikolѕ atъtѕ elѕ kъtѕ шi џeara. De aчeea a fъkѕtѕ tóte kiпѕrile, шi kĭarѕ пrin mare dare de banĭ, de s'a demisionatѕ; шi astѕ-felĭѕ, dѕпъ o domnie de doĭ anĭ шi noъ lѕnĭ, a trekѕtѕ la Konstantinoпole.

A treia domnie a lui Michaĭu Vodă Sutzu.

Dѕпъ demisionarea lѕĭ Alessandrѕ Vodъ Mѕrѕzi, Пórta a rъndѕitѕ пentrѕ a treĭa órъ Domnѕ пe Mixaĭѕ Vodъ Sѕџѕ, îndatorîndѕ-lѕ ka пe de o пarte sъ ѕrmeze rъsboĭѕlѕ în kontra lѕĭ Пasvantoglѕ, ĭar пe de alta sъ ekonomiseaskъ џeara kѕmѕ va пѕtea. Astѕ-felĭѕ Mixaĭѕ Vodъ Sѕџѕ a venitѕ în џearъ пe la lѕna lѕĭ Oktomvrie, пriimitѕ kѕ mare entѕsiasmѕ шi bѕkѕrie, fiindѕ kъ în чele doъ domniĭ ale sale de maĭ nainte se пѕrtase kѕ mѕltъ blъndeџъ шi dreпtate, ka adevъratѕ пъrinte шi bѕnѕ пrotektorѕ пentrѕ toџĭ. D. Chr. 1801.

Lѕъndѕ шi astъ datъ frъnele gѕvernѕlѕĭ, Mixaĭѕ Vodъ a înчeпѕtѕ a пѕne tóte la kale, пrekъtѕ împrejѕrъrile îlѕ er-

taŭ. Oштirea împъrъteaskъ, kare se afla în цearъ, împъrцindo'o în maĭ mъlte kornъrĭ, aŭ aшezat'o пe lъngъ malъrile Dъпъreĭ de пeste Oltŭ пentrъ ka sъ пъzeaskъ шi sъ vegĭeze asъпra miшkъrilorŭ lъĭ Пasvantoglъ, în kontra kъrъĭa de чeea пarte de Vidinŭ se bъtea neînчetatŭ Tersenikli Aĭanъlŭ Rъшчĭъkъlъĭ шi чeĭ-l-alцĭ Aĭanĭ Deli-ormanliĭ. Kъtŭ desпre gъvernъlŭ din lъъntrъ alŭ цereĭ, kъ tóte kъ Domnъlŭ s'a nevoitъ sъ ekonomiseaskъ lъkrъrile sпre a nъ se îngreъea цeara, însъ fiindŭ kъ elŭ keltъise mъlцĭ banĭ пentrъ ka sъ kaпete domnia, fiindŭ kъ avea însemnъtóre keltъelĭ kъ oштirile, (пentrъ kare Пórtъ nъ-ĭ trimitea niчĭ o пara de la Xasneaoa sa,) — a fostŭ nevoitŭ de la ъnŭ timпŭ a пъne maĭ mъlte dъrĭ пe цearъ.

Пasvantoglъ, în timпъlŭ resbelъlъĭ чe i se fъчea, a trimisŭ rъsпъnsŭ Domnъlъĭ kъ dakъ voeшte sъ fie în пaчe, sъ se пъzeaskъ de a-lŭ bate шi elŭ, шi sъ lase пe Tъrчiĭ împъrъteштĭ sъ fakъ чe потŭ шi чe voeskŭ. Domnъlŭ însъ, kalifikъndŭ rъsпъnsъlŭ aчesta dreпtŭ slъbiчĭъne, a îndemnatŭ шi a ajъtatŭ пe Tъrчiĭ чe eraŭ sъb ordinile sale ka sъ ĭa ofensiva. Atъnчe Memiшaga шi Taxiraga, пrekъmŭ шi ъnŭ Axmet-geami, trekъndŭ kъ oштire пeste Dъпъre, aŭ lъatŭ kъ пъterea Fet-Islamъlŭ шi Kraina; dъпъ aчeasta înkъnjъrъndŭ шi bъtъndŭ treĭ lъnĭ de zile Negotinъlŭ, l'aŭ silitŭ sъ kaпitъleze kъ kondiцiъnĭ шi aŭ шi intratŭ în lъъntrъ. Mixaĭŭ Vodъ a raпortatŭ la Пórtъ desпre sъkчesele aчeste, arъtъndъ-ĭ înkъ kъ kъ voea lъĭ D-zeŭ în kъrъndŭ se va lъa шi Vidinъlŭ. Пórta ĭ-a trimisŭ пentrъ aчeasta firmanŭ împъrъteskŭ kъ laъde шi kъ o mъlцime de *berhudarola* (adekъ *aferim* шi bravo), kare aŭ bъkъratŭ fórte mъltŭ пe Domnŭ. Nъ tъrziŭ însъ aчeastъ bъkъrie s'a пrefъkъtŭ în lakrime шi întristare. Пasvantoglъ, sъпъrъndъ-se fórte пe цeara Romъneaskъ, a trimisŭ rъsпъnsŭ îndatъ la faĭmoшiĭ xoцĭ Kъrjaliĭ, kari se aflaŭ desпre Traчia шi Bъlgaria, ka sъ vie la Vidinŭ, — пotrivindŭ însъ ka sъ nъ шtie nimenĭ desпre aчeasta пънъ în momentъlŭ чelŭ de пe ъrmъ. Kъrjaliiĭ n'aŭ întъrzieatŭ de a veni, шi Пasvantoglъ пъindŭ vre o mie de kъlъreцĭ (din eĭ) sъb komъndъlŭ ъnъĭa Manaf-Ĭbraimŭ, faĭ-

mosŭ nentrу rъstate щi krуzime, ĭ-a trimisŭ neste Dуnъre în ţeara Romъneaskъ.

Sуb kondучerea уnуĭ Xĭotŭ a nуme Xristodolo, în zioa de 25 Anrilie a anуlуĭ 1802, Пasvantliiĭ aŭ trekуtŭ nrin mijlokуlŭ a doъ kornуrĭ de oщtire îmnъrъteaskъ, kare staţiona în doъ sate, Moщeţeiĭ щi Baklavitŭ. Se krede kъ Tуrчiĭ ĭ-ar fi vъzуtŭ trekъndŭ, dar kъ s'arŭ fi nrefъkуtŭ kъ niчĭ vedeaŭ niчĭ kуnoщteaŭ ne dущmanĭ, fiindŭ kъ eraŭ sуnъraţĭ asуnra Domnуlуĭ, din kaуsъ kъ le îmnуţinase lefele щi tainуrile (norţiуnile de mъnkare); щi maĭ alesŭ kъ xoţiĭ de fonkţionarĭ aĭ Domnуlуĭ nу le dedese lefele de щése lуnĭ. Din nenoroчire щi Ibrailŭ Nazirу nу se gъsĭa în ţearъ, fiindŭ neste Dуnъre la Lomŭ, щi neщtiindŭ nimika desnre treчerea Kъrjaliilorŭ. Astŭ-felĭу, ne kъndŭ era bъlчĭу (iarmarokŭ) la satуlŭ чe se nуmeщte Klianovŭ, уnde era o mуlţime de lъkуitorĭ щi negуţъtorĭ din maĭ mуlte nъrţĭ, aŭ kъzуtŭ Kъrjaliiĭ de o datъ în mijlokуlŭ tуrgуlуĭ kу sъbiile góle. Чine nóte sъ deskrie snektakolуlŭ aчela înfrikoщatŭ щi îngrozitorĭу kare s'a întъmnlatŭ? Пrekуmŭ kъndŭ intrъ lуnĭĭ în oĭ, gîtуe, întindŭ щi sfъщie kу tуrbare, astŭ-felĭу щi Kъrjaliiĭ tъeaŭ nasуrĭ щi уrekĭ, kъlkaŭ femeĭ щi koniĭ în niчĭórele kailorŭ, щi jefуeaŭ totŭ чe le kъdea sуb mъnъ. Уniĭ din ómenĭ nevinovaţĭ aŭ rъmasŭ morţĭ ne lokŭ, alţiĭ чĭуntiţĭ щi sluţiţĭ, alţiĭ lуaţĭ în robie, alţiĭ aŭ fуgitŭ kуmŭ aŭ nуtуtŭ. Kуmŭ s'a terminatŭ sчena aчeasta tragikъ, Kъrjaliiĭ aŭ trekуtŭ la Mъnъstirea Strъxaĭa. Dar Ibrailŭ Nazirу, aуzindŭ de aчeste, a trekуtŭ îndatъ Dуnъrea щi a trimisŭ resnуnsŭ boerilorŭ de la Tъrgу-Jiĭуlуĭ ka sъ se grъbeaskъ a nleka îndatъ, ka nу kуm-va sъ vie dущmaniĭ щi sъ-ĭ kalчe. Lъkуitoriĭ atуnчea s'aŭ rъdikatŭ kу mare grabъ, lуъndŭ fieчine kу sine чe nуtea; dar abĭa trekуserъ ne la Пlaĭуlŭ Vîlkanŭ în Ardealŭ, щi Kъrjaliiĭ aŭ kъlkatŭ oraщуlŭ щi ĭ-aŭ datŭ fokŭ. A doa zi însъ Ibrailŭ Nazirу sosi kу vre o mie de Kozaчĭ щi Deliĭ aleщĭ kъlъrĭ, kу kari s'aŭ bъtуtŭ neînчetatŭ în kуrsŭ de чinчĭ zile kу mare înverщуnare. A щésea zi a eщitŭ щi o narte щi alta la kъmnŭ, щi amestekъndу-se în bъtъlie generalъ, s'aŭ lуntatу de ne la ameazъ zi

пънъ în nónte, fъrъ sъ se xotъraskъ sórta bъtъlieĭ. Înoontъndȣ, s'a trasȣ шi o пarte шi alta în lътȣrĭ; dar пeste nónte Kъrjaliiĭ aȣ fȣgitȣ kȣ liniшte fъrъ sъ se simцъ, în kъtȣ a doa zi Ibraimȣ Nazirȣlȣ, voindȣ a-ĭ fȣgъri, nȣ шtiea пe чe kale sъ-ĭ ȣrmъreaskъ. Între aчeste Kъrjaliiĭ, mergъndȣ пънъ la Stъneшtĭ, шi gъsindȣ satȣlȣ пȣstiȣ, s'aȣ dȣsȣ kъцĭva din eĭ în пъdȣrile de пe anrópe шi aȣ mъчelatȣ vr'o sȣtъ чinчĭ zeчĭ de sȣflete bъrbaцĭ, femeĭ шi копiĭ, kari se askȣnseserъ akolo. Пeste пȣцinȣ sosindȣ dȣпъ eĭ Ibraimȣ Nazirȣ, se gъtea ka sъ-ĭ loveaskъ, dar eĭ пeste nónte s'aȣ fъkȣtȣ nevъzȣцĭ. Dȣпъ aчeea s'aȣ dȣsȣ la Okna mare, ȣnde earъшĭ aȣ fъkȣtȣ o mȣlцime de esчesȣrĭ. Totȣ odatъ ȣnȣ altȣ kornȣ de Пasvantliĭ s'a arъtatȣ la Karakalȣ kȣ ȣnȣ шefȣ vestitȣ Kȣsangeali, kari aȣ fъkȣtȣ atroчitъцile чele maĭ marĭ: aȣ tъeatȣ, aȣ чiȣntitȣ шi aȣ robitȣ o mȣlцime de ómenĭ nevinovaцĭ. Dȣпъ aчeasta пrъdъndȣ шi пъrjolindȣ kasele, aȣ lъsatȣ nȣmaĭ kъte-va, în kare s'aȣ aшezatȣ шi s'aȣ întъritȣ, fiindȣ kъ Tȣrчĭ îmпъrъteшtĭ nȣ eraȣ ka sъ-ĭ îmпedeчe.

Între aчeste Ibrailȣ Nazirȣ ajȣnge la Rъmnikȣlȣ Vъlчeĭ. De akolo se reпede asȣпra Kъrjaliilorȣ la Okna mare, kȣ kari se bate în kȣrsȣ de чinчĭ-sпre-zeчe zile, пe îmчetatȣ. Atȣnчe Manaf, vъzъndȣ kъ tъrgȣlȣ Okneĭ, Mъnъstirea Govora шi Rъmnikȣlȣ se пȣstieserъ, шi vъzъndȣ kъ nȣ se maĭ nóte цinea, a xotъrъtȣ sъ fȣgъ. Ibrailȣ Nazirȣ însъ nȣ-ĭ slъbeшte. Пe tótъ întinderea malȣlȣĭ Oltȣlȣĭ, tóte satele s'aȣ arsȣ шi s'aȣ пȣstiitȣ, kъчĭ în tóte se ȣrma kъte o lȣптъ între fȣgarĭ шi gonaчĭ. În fine Manaf ajȣnge la Karakalȣ шi se ȣneшte kȣ Kȣsangeali, karele se afla întъritȣ akolo. Ibrailȣ Nazirȣ, karele akȣma avea o oшtire ka de oптȣ miĭ de ómenĭ, (din kare treĭ miĭ Arnъȣцĭ, чinчĭ sȣte Kozaчĭ шi чeĭ l'alцĭ Tȣrчĭ de пe lъngъ Dȣпъre,) sosindȣ dȣпъ eĭ la Karakalȣ, ĭ-a înkȣnjȣratȣ шi s'a пȣsȣ a-ĭ bate.

Dar oшtirea kare se ziчea îmпъrъteaskъ, fъчea nȣ maĭ пȣцinъ strikъчiȣne цereĭ de kъtȣ Пasvantliiĭ. Aчeшtia, de шi eraȣ întrȣ adevъrȣ ómenĭ aleшĭ шi voĭniчĭ, kȣ tóte aчeste oшtirea îmпъrъteaskъ era kȣ atъtȣ maĭ mȣltȣ nȣmerósъ, în kъtȣ arȣ fi пȣtȣtȣ пrea lesne шi пrea kȣrъndȣ sъ-ĭ în-

vingъ. Dar bъtъliile în realitate nȣ se fъчeaȣ seriosȣ, din doъ kasse: întъĭ kъ Tȣrчiĭ eraȣ nemȣlцȣmiцĭ пentrȣ kъ nȣ le se dase lefele de мease lȣnĭ; al doilea, kъ Arnъȣцiĭ eraȣ înцeleшĭ kȣ Пasvantliiĭ, шi kъndȣ se amestekaȣ în lȣптъ îшĭ demertaȣ armele în vъntȣ, ĭar поnцile se înпreȣnaȣ шi мъnkaȣ înпreȣпъ ka amiчĭ adevъraцĭ. Пentrȣ aчeasta lȣkrȣlȣ se пrelȣngea fъrъ niчĭ ȣnȣ folosȣ.

Între aчeste пiшte Taingiĭ (saȣ înпъrцitorĭ de пrovisiȣnĭ aĭ oшtireĭ) aȣ skrisȣ Domnȣlȣĭ kъ Пasvantliiĭ se gъteskȣ sъ treakъ Oltȣlȣ шi sъ vie fъrъ de veste sъ sȣпrinzъ Bȣkȣreшtiĭ. Domnȣlȣ, пrimindŭ asemine шtire, atъta de tare s'a dekonчentratȣ шi s'a sпeriatȣ, în kъtȣ пъrea kъ-шĭ пerdȣse kaпȣlȣ. Atȣnчe adȣnъndȣ-se boeriĭ la elȣ, aȣ înчeпȣtȣ a-lȣ îndemna ka sъ ĭa vre o мъsȣrъ de aпъrare пentrȣ oraшȣ, пъnъ a nȣ sosi devastatoriĭ; dar la asemine iniчiativъ nȣ se пȣtea determina din kaȣsa diverselorȣ konsiliȣrĭ чe-ĭ da boeriĭ Greчĭ, kari-lȣ însпъĭmîntaȣ maĭ мȣltȣ de kъtȣ ar fi fostȣ kȣvîntȣlȣ [1]. De aчeea îndatъ чe a aȣzitȣ kъ oшtirile s'aȣ revoltatȣ шi kъ чereaȣ lefele пe чele мése lȣnĭ чe nȣ le пrimiserъ, aȣ fъkȣtȣ kȣnoskȣtȣ boerilorȣ шi tȣtȣrora ka sъ fȣgъ kare în kotro va пȣtea шi sъ-шĭ assigȣreze familiile. Dȣпъ aчeasta a înчeпȣtȣ tótъ lȣmea a se пregъti de пlekare kъtre Ardealȣ.

Пe la 15 Maiȣ s'aȣ rъdikatȣ boeriĭ шi lъkȣitoriĭ din Bȣkȣreшtĭ kȣ familiile lorȣ, în nȣмъrȣ пeste шeapte-zeчĭ miĭ sȣflete. Toцĭ îшĭ înkideaȣ kasele шi eшĭaȣ din ele пlъngъndȣ шi dъndȣ-le adio чelȣ de пe ȣrмъ; îшĭ înkъrkaȣ karele kȣмȣ пȣteaȣ, шi чeea чe nȣ пȣteaȣ lȣa, lъsaȣ în пъrъsire. Domnȣlȣ ш'a пornitȣ tótъ kasa, rъmъindȣ nȣмaĭ elȣ singȣrȣ kȣ Beizadelele. Пъnъ în doъ zile a rъmasȣ maĭ totȣ

1 Aiчe nȣ notȣ tъчea adevъrȣlȣ, пe kare мȣlцĭ nȣ-lȣ kȣnoskȣ шi kritikъ пe Domnȣ fъrъ de kȣvîntȣ. Aчestȣ nenoroчitȣ Domnȣ n'a fȣgitȣ fъrъ de kȣvъntȣ saȣ de bȣnъ voea sa. Чeea чe l'a îndemnatȣ la aчeasta a fostȣ skrisorile чe-ĭ veneaȣ din Konstantinoпole klar de la ómeniĭ Пorцiĭ, kare skriaȣ kъ de va vedea kъ vinȣ Пasvantliiĭ sȣ fȣgъ îndatъ în Transilvania. Пe lъngъ aчeste ilȣ maĭ îndemna шi ȣnȣ Generalȣ-Maĭorȣ Rȣseskȣ, Baroцi, karele se afla atȣnчe la Bȣkȣreшtĭ, пentrȣ skoпȣrĭ kare пe atȣnчe nȣ eraȣ kȣnoskȣte.

orашѫlѢ пѫstiĭѫ de ómenĭ, шi aѢ maĭ statѢ пѫmaĭ Mitropolitѫlѫ Dositeiѫ шi Episkopѫlѫ Argeшѫlѫĭ, ĭar din boeriĭ marĭ Banѫlѫ Nikolae Brѫnkoveanѫ, Banѫlѫ Skarlatѫ Gika шi înkъ kъцĭ-va, gata шi eĭ a fѫgi la apropierea periкolѫlѫĭ. Пe lъngъ aчeшtia era шi Vistierѫlѫ Konstantinѫ Filipeskѫ, karele zъчea bolnavѫ la kѫrte. O datъ kѫ чeĭ-l-alцĭ lъkѫitorĭ, se rъdikaserъ шi konsѫliĭ пѫteritorѫ streine kѫ familiile шi kѫ kanчelariile lorѫ. Era ѫnѫ lѫkrѫ înfrikoшatѫ de vъzѫtѫ aчeastъ emigraцie impoѕantъ de popor, kare fѫgea ka niшte tѫrme de oĭ de teama lѫpilorѫ, ka sъ skape de sfъшierea dinцilorѫ шi de mórtea neaпъratъ чe-ĭ aшtepta. Drѫmѫlѫ, în întindere de doъ-zeчĭ de ore, era пresъratѫ de aчeastъ mѫlцime de ómenĭ, kare semъna a oшtire пѫsъ în sfъrъmare. Aчi se vedea karete шi bѫtчĭ, пkѫпjѫrate de Arпъѫцĭ шi de servĭ, чe пъreaѫ kъ mergѫ la пreѫmblare; aчi kъte treĭ rъndѫrĭ de kare înkъrkate kѫ lѫkrѫrĭ, femeĭ шi koniĭ: aчi ómenĭ de tóte kondiцiѫпile kъlъrĭ, aчi alцiĭ pe josѫ, пѫrtъndѫ pe ѫmerĭ sarчina lѫkrѫrilorѫ lorѫ. Ajѫngъndѫ tótъ mѫlцimea la Kъmpina, s'aѫ adѫnatѫ boeriĭ emigranцĭ ka sъ se konsѫlte de trebѫia sъ meargъ în nainte saѫ sъ maĭ aшtepte пъпъ чe vorѫ afla чe s'a petrekѫtѫ la Bѫkѫreшtĭ. Пѫrerea чea de pe ѫrmъ s'a gъsitѫ admisibilъ. Dar ѫnde sъ se gъseaskъ atъte kase цъrъпeшtĭ kare sъ dea ospitalitate la atъta poporѫ? Пentrѫ asemene nevoe se tъbъrѣ totѫ popor ѫlѫ pe пesѫrile Kъmpineĭ, шi kъtѫ n'a înkъпѫtѫ s'a întinsѫ spre Komarnikѫ, Пoeana шi Breaza. Ѫniĭ mъneaѫ în karъ, alцiĭ sѫb karъ, alцiĭ sѫb kortѫrĭ improvisate din пъпzъtѫrĭ de kasъ. Ѫniĭ dormeaѫ, alцiĭ mъnkaѫ шi se veseleaѫ, ĭar alцiĭ, maĭ întristaцĭ, îшĭ îngiцiaѫ nekazѫlѫ în sѫsпine, fъrъ sъ pótъ dormi. A doa zi însъ eatъ kъ vine o шtire kѫmѫ kъ Пasvantliĭ s'aѫ despъrцitѫ în treĭ korпѫrĭ, kъ ѫnѫlѫ din aчeste a apѫkatѫ spre mѫпцĭ, altѫlѫ spre Bѫkѫreшtĭ, ĭar altѫlѫ kъ vine spre Kъmpina ka sъ oпreaskъ treчerea emigranцilorѫ peste mѫпцĭ în Ardealѫ.

Aчeastъ шtire, de шi neadevъratъ, a arѫnkatѫ spaĭma чea mare în ómenĭ шi kѫ toцiĭ s'aѫ skѫlatѫ ka sъ apѫчe drѫmѫlѫ Braшovѫlѫĭ. Drѫmѫlѫ aчesta însъ este ѫnѫlѫ sin-

gurĭ, strъmtĭ, stъnkosĭ, neregslatĭ, пrъпъstiosĭ, ші пе sпelokurĭ însпъĭmъпtъtorĭs ші пerikolosĭ. Пе asemine kale mergъndĭ поporslĭ de odatъ se înkise drsmslĭ: sfъrъmъnds-se kъteva karete ші trъssrĭ greĭ înkъrkate, se grъmъdirъ trъssrile чele din srmъ sпa dsпъ alta, ші astfelĭs, пeпstъndĭ nimenĭ da пiчĭ пe alъtsrĭ, пiчĭ înainte, пiчĭ indъrъtĭ, se fъks o însпъĭmъntare generalъ, ka kъnd ĭ-ar fi gonitĭ dsшmanĭĭ ks sabia ші ks tsпslĭ. Risetile sпora ші boчetele altora, цinetele ómenilorĭ ші kataraktele пъraelorĭ, fъчeaĭ nimte rъssпete fioróse; kъчĭ, întrs adevъrĭ loksls era atъtĭ de пerikolosĭ, în kъtĭ sпĭ пasĭ greшitĭ alĭ sпsĭ animalĭ ar fi пrъпъditĭ o trъssrъ, sпĭ пasĭ greшitĭ alĭ sпsi omĭ l'ar fi kostatĭ viaцa. În asemine înпrejsrare era de пeaпъratъ trebsinцъ sъ se fi întъmпlatĭ ші Demokritĭ ka sъ rъdъ пъпъ sъ пlesneaskъ, ші Eraklitĭ ka sъ пlъngъ пъпъ sъ-ĭ easъ okiĭ.

Dsпъ msltъ nevoe ші bъtae de kapĭ, în fine karavana a treksŧĭ strъmtórea ші a ajsпsĭ la Mъпъstirea Sinaea, sпde a пetreksŧĭ пóptea. A doza zi dimineaцa veni earъ ĭ o шtire minчisпósъ kъ Domnslĭ ks Mitroпolitslĭ ші ks boeriĭ чe rъmъseserъ în Bsksreшtĭ se tъearъ de kъtre Tsrчĭ. Чine пóte deskrie цinetele ші пlъnsetele kokónelorĭ? Ksвinte de mъngъere пs se пsteaĭ gъsi. Пólele msпцilorĭ, sпde se aflъ Mъпъstirea Sinaea, se fъksse întrs adevъrĭ valea пlъgerilorĭ. Dar пs treks msltĭ ші sosi sпĭ ksrierĭs inadinsĭ da la Bsksreшtĭ, ks skrisorĭ înkedinцъtóre desпre sъпъtatea tstsrora. Atsпчea întristarea s'a пrefъkslĭ în veselie, ші karavana, fъrъ întъrziere, шĭ-a lsatĭ drsmslĭ ші a ajsпsĭ la Stefaпoпole saĭ Braшovĭ. Dar ші akolo, sпde sъ se gъseaskъ atъtea kase sпde sъ înkaпъ sпĭ пoporĭ atъtĭ de пsmerosĭ? Kiarĭ ші чele пeaпъratĭ trebsitóre пeпtrs vieцsire, ajsпseserъ la o sksmпete пesпsъ. Fie kare atsпчe kъsta sъ se strъmtoreaskъ пeпtrs шedere ksmĭ пstea, ші пeпtrs mъпkare sъ fakъ tótъ ekonomia пstinчiósъ. Dar пs tъrziĭ a venitĭ ordinĭ îmпъrъteskĭ de la Viena, de la пrea generosslĭ îmпъratĭ Franчiskĭ, kъtre dregъtoriile din Braшovĭ ші Sibiĭs ka sъ se dea tóte înlesnirile пstinчióse пeпtrs osпitalitatea emigraцilorĭ, ші sъ se пse

tarifъ пe obĭektele de îndestвlare ka sъ пв se vъnzъ maĭ skвmпв de kъtв fakв. Atвнче emigrañiĭ s'aв maĭ liniшtitв, пъпъ sъ vazъ чe se va maĭ faчe în ñeara Romъneaskъ.

Boeriĭ чe rъmъseserъ la Bвkвreшtĭ kв Mitropolitвlв шi Episkопвlв, trъeaв kв чea maĭ mare grózъ din kaвsa înfrikoшateĭ пвstierĭ. În adevъrв era вnв чe înspъĭmъntъtorĭв. Ñinenie de omв пв se vedea пe вliñъ; kĭarв пъreñiĭ пъreaв sъlbateчĭ шi fioroшĭ пentrв чeĭ чe-ĭ vedeaв. Din kъndв în kъndв se aвzĭaв пвmaĭ вrletele вnorв kъnĭ înspъĭmъntañĭ. Biseriчile eraв închise; klопotele eraв mвte, шi пвmaĭ kвkвvaele ñinaв пe klъпotniñe. Пe вliñe, de se vedea kъte вnв omв, trebвea sъ fie vre вnв чerшъtorĭв, saв vre вnв smintitв de minte. În пrejвrвlв Kвrñeĭ saв în lъвntrв, eraв пвmaĭ kъñĭ-va Arпъвñĭ шi Tвrчĭ, kari voчiferaв чerъndв-шĭ lefele. Пe lъngъ aчeшtia maĭ viindв шi вnв Bimbaшa Sava [kreшtinв] de la Negotinв, reklama шi elв lefile oшtireĭ sale. Dar вnde eraв banĭ? чine пlъtea? kв *пeki*, adikъ *fórte bine*, le se rъsпвndea la toñĭ, шi eĭ rъsпвndeaв kв kвvinte amare. Iar boeriĭ шedeaв la kasele lorв singвrateчĭ, kв inimile tremвrъtóre de frikъ. Vъzъndв kъ lвkrвlв ajвnsese ameriпñъtorĭв, kъ-ĭ aшtepta вnв пerikolв neaшteptatв, adeseorĭ se dвчeaв kв Mitropolitвlв la Kвrte шi чerkaв sъ îndвпleчe пe Domпв ka saв sъ dea lefile oшtirilorв tвrbвrate, saв sъ fвgъ înпreвпъ kв dъпшiĭ; dar tóte чerkъrile lorв eraв deшerte, fiindв kъ Greчiĭ, konsiliariĭ seĭ, aveaв o mare aвtoritate asвпra sпiritвlвĭ seв. În fine se хotъrirъ sъ se dвkъ ka sъ se închizъ în Mitropolie шi în zidвrile sale sъ se aпere în kontra rebelilorв kare-ĭ ameriпñaв шi пe dъпшiĭ. Dвkъndв-se akolo în zioa de 18 Maĭв, a venitв Nikolae Brъпkoveanв, zikъndв kъ a пriimitв o skrisóre de la Karakalв kare spвnea kъ Пasvantliiĭ, trekъndв Oltвlв, aв aпвkatв drвmвlв sпre Bвkвreшtĭ. Atвнче boeriĭ, înspъĭmъntъndв-se, n'aв dormitв tótъ пóptea, шi a doвa zi mergъndв la Domпвlв ĭ-aв zisв: „Mъria ta, чe înшelъчĭвne este aчeasta? пв-ñĭ este milъ de noĭ, de vreĭ se пe sakrifiчĭ пe toñĭ? Dakъ Mъria ta пв vreĭ sъ пleчĭ, aflъ kъ noĭ пв maĭ шedemв.“ Domпвlв, aвzindв aчeste, maĭ întъĭ a tъkвtв kъtva timпв, aпoĭ

deштentъndв-se ka din somnŏ шi kв okiĭ пlinĭ de lakrъmĭ, a zisŏ: „Dakъ D-vóstrъ пlekaцĭ пe mine kвmŏ de mъ lъsaцĭ? Eŏ sъntŏ gata a vъ вrma“. Dвпъ aчeasta toцĭ s'aŏ învoitŏ ka sъ пleчe înпreвпъ sпre Moldova.

Lвъndв-se asemine xotъrъre, s'a пвsŏ la kale, ka boeriĭ sъ easъ la kasa Banвlвĭ Gika de la Kolintiцa, шi akolo sъ aштente пъnъ va sosi шi Domnвlŏ, шi aпoĭ sъ aпвчe înпreвпъ drвmвlŏ sпre Fokшanĭ. Astfeliв boeriĭ se dвserъ la lokвlŏ nвmitŏ, вnde, пe kъndŏ aштetaŏ пe Domnŏ пe la ora de чinъ, a venitŏ Sпъtarвlŏ Anastasaki kв maĭ mвlцĭ kъlъrĭ zikъndŏ kъ la Kвrte s'aŏ revoltatŏ ostaшiĭ kari чereaŏ lefele шi kъ aŏ шi вчisŏ пe Domnŏ. Boeriĭ, fъr'a maĭ aштenta sъ se înkredinцeze dakъ шtirea era adevъratъ, n'aŏ maĭ stъtвtŏ sъ чineze, чi s'aŏ skвlatŏ kв ѓeneјвne шi aŏ пlekatŏ sпre Gergiцa. Fвgъndŏ вniĭ maĭ tare шi alцiĭ maĭ înчetŏ, s'aŏ resleцitŏ вniĭ de alцiĭ шi din kassa întвnereчimeĭ шĭ-aŏ пerdвtŏ drвmвlŏ, aŏ вmblatŏ rъtъчindв-se tótъ nóпtea пrin пъdвrĭ, шi abĭa пe la rъvъrsatвlŏ zorilorŏ s'aŏ adвnatŏ kв toцiĭ la Gergiцa. Dвпъ aчeea fiindŏ kъ toцĭ simцiaŏ trebвinцa de mъnkare, se oпrirъ de пrъnzirъ шi adъstarъ пъnъ doarъ vorŏ пriimi шi vre o шtire de la Bвkвreшtĭ. Пe kъndŏ se gъtĭaŏ sъ se пвe la masъ, eatъ kъ soseskŏ doĭ Greчĭ Domneштĭ kъlъrĭ în fвga mare, kari, întrebaцĭ fiindŏ de вnde vinŏ шi чe шtiŏ, aŏ rъsпвnsŏ kъ în nóпtea пreчedentъ Arпъвцiĭ шi kв Tвrчiĭ, înцelegъndв-se între eĭ, s'aŏ înпreвnatŏ шi aŏ venitŏ la Kвrtea Domneaskъ, вnde aŏ înчeпвtŏ a чere kв mare tвrbвrare шi kв ameninцare lefele чe aveaŏ a lвa; dar eшindŏ Beizadea Grigori ĭ-a fъkвtŏ kв kвvъntŏ ka sъ se liniшteaskъ. Dвпъ aчeasta Domnвlŏ, kĭemъndŏ пe Bimbaшa Sava, îlŏ îmbrъkъ kв kontъшŏ, îĭ dъrвi вnŏ kalŏ minвnatŏ, îĭ dete treĭ miĭ leĭ шi-ĭ zise kъ-lŏ lasъ lokotenentŏ, s'aŏ Kaĭmakвmŏ, îndatorъndв-lŏ sъ пъzeaskъ oraшвlŏ пe пвцinŏ timпŏ kъtŏ are sъ easъ la вnŏ satŏ în aпroпiere; пe lъngъ aчeasta ĭ-a zisŏ kъ пeste doъ zile sъ vie шi ostaшiĭ la Tъrшorŏ пentrв ka sъ-шĭ пrimeaskъ lefile. Dвпъ aчeasta Domnвlŏ, sвindв-se în karetъ kв beĭzadelele sale Grigori шi Ioanŏ, шi вrmatŏ de toцĭ ómeniĭ Kвrцeĭ sale kъlъrĭ, a eшitŏ

la Kolintina. Akolo, negьsindŭ ne niчĭ вnвlŭ din boerĭ, dвnъ kвmŭ îmĭ dase kвvъntвlŭ, a ordonatŭ Vizitiвlвĭ seŭ sъ aпвчe drвmвlŭ kъtre Vъleniĭ de Mвnte пe вnde este drвmвlŭ kъtre Transilvania.

Mitronolitвlŭ шi boeriĭ, kвmŭ aŭ aвzitŭ aчeste amъrвnџimĭ, s'aŭ însпъĭmъntatŭ grozavŭ, dъndŭ kв sokotealъ kъ Domnвlŭ este вrmъritŭ de aпróпe, de bвпъ órъ чe шĭ-a skimbatŭ пlanвlŭ de a пlekatŭ sпre Ardealŭ în lokŭ sъ vie sпre Moldova, пrekвmŭ le dase kвvъntвlŭ; шi пrekвmŭ eraŭ gata ka sъ se пвe sъ mъпъпче, aŭ lъsatŭ masa пe lokŭ шi a înчeпвtŭ fie-kare a fвgi, aпвkъndŭ fie-kare kъte вnŭ drвmŭ deosebitŭ. Gikвleшtiĭ, ajвngъndŭ la Vъlenĭ, eraŭ sъ maĭ stea ka sъ maĭ vazъ чe nóte sъ se întъmпle, maĭ alesŭ kъ akokolo se maĭ aflaŭ neste doвъ-zeчĭ de miĭ de Bвkвreшtenĭ, negвџitorĭ шi пoпorŭ, ka într'вnŭ lokŭ maĭ sigвrŭ шi nesвпвsŭ пerikolвlвĭ. Dar Domnвlŭ, kвmŭ a vъzвtŭ kъ vinŭ boeriĭ, fъrъ a пerde timпŭ, intrѣ în trъsвra sa kв beĭzadelele, lвъndŭ kв sine шi пe marele Banŭ Dimitrie Gika (пe lъngъ karele înпreвпъ шi eŭ, aвtorĭвlŭ Dionisiŭ, mъ aflamŭ шi maĭ nainte шi maĭ пe вrmъ nedesпъrџitŭ în tóte evenimentele) a пlekatŭ reпede kъtre xotarвlŭ Transilvanieĭ шi a trekвtŭ de чeea пarte. Boeriĭ, vъzъndŭ fвga Domnвlвĭ, шi lъkвitoriĭ пe aчeea a boerilorŭ, s'aŭ skвlatŭ шi eĭ ka vaчele шi aŭ înчeпвtŭ a fвgi kв пreчiпitare. În kalea aчeea este вnŭ mвnte mare чe se kĭamъ Vъrfвlŭ-Kraĭвlвĭ, kв frвntea пleшвvъ шi вskatъ, koпeritŭ kв norĭ, шi пe вne lokвrĭ kв ninsóre. Voindŭ чineva sъ treakъ de la Slonŭ în Ardealŭ, trebвe sъ treakъ d'a drentвlŭ neste vъrfвlŭ seŭ, ka sъ se koboare de чeea пarte. Drвmвlŭ este fórte reŭ, strъmtŭ, пetrosŭ шi пerikвlos, avъndŭ пe de lъtвrĭ пrъпъstiĭ adъпчĭ. Пentrв ka sъ meargъ чineva de la Slonŭ пъпъ dinkolo de Пoeana Fetiĭ, trebвe sъ fakъ kale de zeчe ore. Пe lokвlŭ aчesta trъsвrile nв notŭ вrka fъrъ sъ se tragъ kв boĭ. Пentrв aчésta, de шi veniserъ mвlџĭ џъranĭ kв boĭ (пe пlatъ), însъ nв eraŭ de ajвnsŭ, шi mвlџĭ fвrъ nevoiџĭ a-шĭ вsi trъsвrile kв kaiĭ lorŭ пrivaџĭ, ĭar femeile шi koпiiĭ lorŭ a merge пe josŭ. Dвпъ чe mвlџimea ómenilorŭ se вsi пe пodiшвlŭ mвntelвĭ, se rъsпъndi пe earbъ verde ka sъ se

odixneaskъ. Din înъlцimea aчeea se vedea maĭ tótъ întinderea цereĭ Mъnteneшtĭ a Moldoveĭ шi a Transilvanieĭ, пe kъtŏ пóte okĭslŏ sъ se întinzъ. Nъ aпъkarъ bine a se odixni, шi de odatъ veni o пloae reчe, amestekatъ kъ ninsóre. Ne fiindŏ niчĭ ъnŏ arbъre de adъпostŏ, sъferirъ toцĭ пloaea kъ mъĭnile în sinŏ, шi din kassa aчeea mъlцĭ koniĭ шi ómenĭ bolnavĭ mъrirъ. În fine trekъndŏ пloaea, karavana înчeпъ a se koborъ шi, ajъngъndŏ, пetrekъ nóпtea akolo kъ toate inkomoditъцile шi nevoile înkiпъite. A doъa zi mъlцimea trekъ шi ajъnse la Braшovŏ. Nъmaĭ Domnъlŏ kъ beĭzadelele rъmaserъ la vamъ, aшteптъndŏ kъ neastъmпъrŏ sosirea familiilorŏ lorŏ kare veniaŏ kъ Sпъtarъlŏ Anastasaki. Niчĭ o idee însъ nъ aveaŏ desпre чele чe se пetreчeaŏ în ъrmъ. Bimbaшa Sava, karele rъmъsese Kaĭmakamŏ, dъпъ чe a пlekatŏ Domnъlŏ, vъzъndŏ kъ a fostŏ înшelatŏ шi kъ elŏ a fъgitŏ ka sъ skaпe de пlata lefelorŏ, a doъa zi se lъъ dъпъ dъnsъlŏ kъ kъцĭ-va din ómeniĭ sеĭ. Dar în lokŏ sъ ajъngъ пe Domnŏ, în Vъrfъlŏ Kraĭъlъĭ dete peste familia domneaskъ, în kare era Sпъtarĭъlŏ шi Пostelnikъlŏ kъ fiĭчele Domnъlъĭ. Atъnчe Bimbaшa Sava kaъtъ sъ kaпete чe va пъtea, шi, gъsindŏ o lъdiцъ kъ skъle шi пetre skъmпe чe пreцъiaŏ ka чinчĭ zeчĭ miĭ leĭ, o lъъ шi aпoĭ le dete drъmъlŏ. Astfeliъ familia Domneaskъ, пrъdatъ шi maltratatъ, ajъnse la vama Bъzъъlъĭ шi înпreъnъndъ-se kъ Domnъlŏ, trekъ la Braшovŏ. Akolo kreditoriĭ Domnъlъĭ, avъndŏ a lъa vre o doъ miĭ de пъngĭ de banĭ, aŏ datŏ sъпlikъ la îmпъratъlŏ ka sъ-lŏ înпlineaskъ. Nъ tъrziŏ însъ veni ordinŏ îmпъrъteskŏ ka Domnъlŏ sъ meargъ la Sigenъbъrgŏ, kъ învoire kъ, de va voi sъ treakъ în Tъrчia, sъ fie liberŏ.

Epoc'a desperaţilorŭ.

Fъgъndŏ Gъvernъlŏ, пrekъmŏ s'a zisŏ, a rъmasŏ oraшъlŏ Bъkъreшtĭ пъstiiъ шi fъrъ niчĭ ъnŏ feliъ de rъndъealъ. Atъnчe aŏ înчeпъtŏ a domni ómeniĭ desпeraцĭ шi fъrъ kъпъtĭiъ, kari se пъmeskŏ în limba пoпorъlъĭ kraĭ. Aчeшtia,

intrъndŭ în Kѕrtea Domneaskъ, пe kъndŭ щi Bimbaшa Sava linsia, o jъfѕirъ de tóte, fъrъ a lъsa niчĭ mъkar пrafѕlŭ пrin kase. Gъsindŭ akolo semnele Domnieĭ, adekъ tѕĭѕrile щi stindardele, se пreѕmblaŭ kѕ ele пe tóte ѕliцele oraщѕlѕĭ. Iar kъпitanѕlŭ lorŭ nѕmitŭ Melamos, de viцъ Arnъѕtŭ щi de пrofesiѕne Bokчeagiŭ, se пreѕmbla kѕ kѕka domneaskъ пe kaпŭ. Aчeщtia, sfъrъmъndŭ ѕщile kъrчĭѕmelorŭ щi ale nivniцelorŭ, intraŭ щi se dedeaŭ la orgiile чele maĭ skъrbóse, fъrъ niчĭ ѕnŭ frъŭ щi fъrъ niчĭ o mъsѕrъ. Aчeщtĭ miserabilĭ se пreпaraŭ a da щi fokŭ oraщѕlѕĭ, пentrѕ ka sъ însemneze memoria lorŭ пrin rѕine. Din noroчire Beщleaga Ibraimŭ Bosniakѕlŭ, karele se afla la Kotroчenĭ kѕ kъцĭva ostaщĭ, simцindŭ lѕkrѕlŭ aчesta, veni în oraщŭ щi înчeпѕ a sпъnzѕra щi a пedeпsi пe tikъloщĭ, în kъtŭ se fъkѕrъ maĭ toцĭ nevъzѕцĭ. În linsъ de boerĭ elŭ a fъkѕtŭ Sпъtariѕ пe ѕnŭ Gѕliano boeriѕ mikŭ însъ desfrъnatŭ щi kraiѕ, ĭar Agъ пe ѕnŭ sъrakŭ Пolkovniчelѕlŭ Ioniцъ, omŭ onestŭ щi inteligentŭ. Dѕпъ aчeea a adѕsŭ mъчelarĭ щi brѕtarĭ, щi a maĭ adѕnatŭ чeva din ómeniĭ fѕgiцĭ чe eraŭ пe aпróпe, restatorniчindŭ bѕna orъndѕealъ în oraщŭ.

Domnirea Turcilorŭ.

Aѕzindŭ desпre чele întъmпlate la Bѕkѕreщtĭ, Xasan Aga Пaщa de la Nikoпole щi Tersenikli Aĭanѕlŭ Rѕщчĭѕkѕlѕĭ, s'aŭ înцelesŭ щi aŭ пlekatŭ îndatъ ka sъ пѕnъ în rъndѕealъ lѕkrѕrile din цearъ. Deчĭ sosindŭ în Bѕkѕreщtĭ, aŭ înчeпѕtŭ a ѕчide пe xoцĭ щi пe fъkъtorĭ de rele, щi aŭ fъkѕtŭ kъ în kѕrъndŭ aŭ înчeпѕtŭ a se adѕna fѕgariĭ пe la kasele lorŭ щi a se okѕпa fie-kare în liniщte de trebile sale. Nѕ tъrziŭ însъ veni щtire kъ Пórta ertase пe rebelѕlŭ Giѕrgi Osman Пaщa щi kъ aчesta vine Пaщъ la Silistra. Aчeastъ щtire a ѕmпlѕtŭ de grózъ пe Aĭaniĭ de пe lъngъ Dѕпъre, fiindŭ kъ se temeaŭ de elŭ ka de fѕlgerѕlŭ lѕĭ Dѕmnezeŭ. De aчeea, ѕĭtъndŭ tóte чertele dintre dъnщiĭ, s'aŭ adѕnatŭ îndatъ la Bѕkѕreщtĭ toцĭ Aĭaniĭ, пrekѕmŭ Ilikoglѕ,

Batalaga, Satoglѕ, Aslanoglѕ, Xagi Omeroglѕ, Meemet-Ali-Beĭ, Giaѕrŭ Imamŭ, Tirnoglѕ, Xasan Bairaktarїѕ, шi alцiĭ maĭ mѕlцĭ. Ачeшtia, sѕb nreшedinцa lѕĭ Tersenikli, se konsѕltarъ шi xotъrъrъ ka sъ se nѕe kѕ tóte nѕterile lorŭ шi sъ nѕ nrimїaskъ ne ѕnŭ asemene inemikŭ în kanѕlŭ lorŭ, шi nentrѕ ачeasta sъ se lѕnte nъnъ la чea de ne ѕrmъ nikъtѕrъ de sъnge. Dѕnъ ачeasta, înkinѕindŭ ѕnŭ kornŭ de oшtire ka de doъ-zeчĭ miĭ de ómeniĭ, aŭ nlekatŭ o seamъ din eĭ ka sъ-ĭ aцie kalea la treчerea Balkanilorŭ.

Rebeliunea lui Giurgi Osman Paşia.

Ачesta era din Asia, de viцъ Giѕrgiŭ, omŭ kanabilŭ шi kѕtezъtorŭ, însъ шi fъrъ karakterŭ. Fiindŭ Пaшъ la Silistra, elŭ se bъtѕse de mѕlte orĭ kѕ Пasvantoglѕ, dar nentrѕ mѕltele sale absѕrĭ шi maĭ alesŭ nentrѕ sѕnъrъrile чe fъkѕse. цereĭ Romъneшtĭ, Пórta-lŭ destitѕase шi-lŭ trimise la ѕnŭ naшalîkŭ în Asia mikъ. De akolo trekѕ în Tѕrчia Eѕroneanъ, îшĭ fъkѕ o armatъ ka de treĭ zeчĭ de miĭ de Kъrjaliĭ шi Arnъѕцĭ, шi, deklarъndѕ-se rebelŭ, merse sъ batъ Adrianonole. Nimika însъ nѕ reѕшi, kъчĭ neste 60 miĭ lъkѕitorĭ înarmaцĭ aŭ eшitŭ kѕ armele înaintea lѕĭ. Dѕnъ ачeasta merse asѕnra Filinonoleĭ; niчĭ akolo însъ nѕ fъkѕ nimika, fiindŭ kъ orъшaniĭ шi dregъtoriĭ i s'aŭ onѕsŭ kѕ vredniчie. De akolo înчenѕ a kѕtriera Maчedonia шi Traчia шi a rъsnъndi în treчerea sa, fokŭ ѕчidere шi nrъdъчiѕne neste tóte satele шi oraшele чele maĭ miчĭ. În fine, nѕrtъndѕ-se astŭ-felїѕ ka ѕnŭ kometŭ de nenoroчire, ajѕnse anróne de Konstantinonole, în kale ka de шése ore, în kъtŭ însѕшĭ lъkѕitoriĭ kanitaleĭ înчenѕrъ a tremѕra de frikъ. Astŭ-felїѕ, ne kъndŭ în цeara Romъneaskъ se netreчea evenemintele fioróse de kare s'a vorbitŭ, totŭ într'ѕnŭ timnŭ шi în imneriѕlŭ Otomanŭ se netreчea maĭ asemine terorismŭ. Пe kъndŭ Bѕkѕreшteniĭ îшĭ kъtaŭ mъntѕirea emigrъndŭ în Transilvania, Цъrigrъdeniĭ se gъteaŭ sъ emigreze шi sъ se asigѕreze de чeea narte, la Skѕtari.

Sѕltanѕlȣ Selim nornеште assura rebelѕlѕĭ пе Kѕчĭѕkȣ Xѕsein Kапetan Паша generalissimȣ. Aчеsta kѕ о armatъ ka de шése zeчĭ miĭ ómenĭ, Ĭeniчerĭ, Galionчiцĭ ши soldaцĭ regѕlaцĭ dѕпъ noѕa sistemъ Eѕroпeaпъ, а ешitȣ afarъ din orашȣ la ѕпȣ lokȣ че se kema Daѕt-Паша, ши а пѕsȣ ошtirea în rъndѕealъ de bъtae. Пъп' а пѕ înчепе însъ ostilitъцile, elȣ чerkъ sъ adѕkъ lѕkrѕrile la паче, fiindȣ kъ пе de о пarte voea sъ înkѕnjѕre rъsboĭѕlȣ чivilȣ, ĭar пе de alta se îngrijea de vre ѕпȣ resѕltatȣ nenoroчitȣ, Astȣ-felȣ isbѕti а îmпъka пе rebelȣ, dъndѕ-ĭ doъ miĭ de пѕпцĭ de banĭ, fъkъndѕ-se kъ-lȣ eartъ, ши restabilindѕ-lȣ Пашъ la Silistra, пrekѕmȣ чerea elȣ.

Aчеasta era kaѕsa kъ se însпъĭmъntaserъ Aĭaniĭ dintre Balkanĭ ши Dѕпъre. Eĭ se îngrijĭaȣ de rъsbѕпarea aчеstѕĭ omȣ, kѕ kare se lѕntaserъ de atъta orĭ ши kъtre kare se arъtaserъ dѕшmanĭ neîmпъkaцĭ. Deчĭ trimiцъndȣ ошtire în kontra lѕĭ, пrekѕmȣ s'a zisȣ maĭ sѕsȣ, ши опrindѕ-ĭ trekъtorile Balkanilorȣ, Gĭѕrgi Osman Паша renѕпцъ de la Пашalîkѕlȣ Silistreĭ ши se întórse la ѕпȣ altȣ Пашalîkȣ, desпre kare vomȣ vorbi maĭ deпarte.

Urmare istorieĭ Românescĭ.

Tersenikli, kѕшȣ а sositȣ în Bѕkѕreштĭ, îndatъ а trimisȣ vre о doъ miĭ de ómenĭ aleшĭ la Karakalȣ, ka sъ se ѕпeaskъ kѕ aчеĭ че eraȣ sѕb Ibrailȣ Nazirѕ ши sъ batъ пе Пasvantliĭ. Aчештia, sosindȣ akolo, se înчепѕ bъtaea maĭ kѕ пѕtere. Пasvantliiĭ eraȣ înkѕnjѕraцĭ la Karakalȣ de zeче zile, ши kѕ tóte kъ isпrъviserъ пrovisiѕnile de mъnkare, însъ se bъteaȣ kѕ desпerare. În чеle de пе ѕrmъ, vъzъndȣ kъ пѕ se maĭ пotȣ цinea, шĭ-aȣ lъsatȣ akolo rъniцiĭ, ши într'о пoапte s'aȣ rъпezitȣ ши aȣ trekѕtȣ пintre assediatorĭ kъѕtъndѕ-шĭ skъпarea пrin fѕgъ. Dѕпъ aчееa, desпъrцindѕ-se, Manaf Ibraimȣ а aпѕkatȣ sпre Kalafatȣ iar Kѕsangeali sпre Tѕrnѕ, kѕ пlanȣ ka sъ-lȣ ĭa ши sъ se înkizъ în чеtate. Amъndoĭ însъ пѕ шĭ aȣ skosȣ пlanѕlȣ la kaпъtȣ, fiindȣ kъ ошtirile

îmnъrъteшtĭ nȣ le da timnȣ̆ шi orĭ ȣnde se arъtaȣ̆ îĭ îmnroшkaȣ̆ kȣ sȣkчesȣ. De aчeea, vъzъndȣ-se strъmtoraцĭ, s'aȣ̆ renezitȣ̆ шi aȣ̆ trekȣtȣ̆ neste Dȣnъre la Vidinȣ̆. Dakъ gonaшiĭ ĭ-ar fi lovitȣ̆ ne kъndȣ̆ treчeaȣ̆ Dȣnъrea, negreшitȣ̆ kъ n'ar fi skъnatȣ̆ niчĭ ȣnȣlȣ̆ шi ne toцĭ ĭ-ar fi kȣfȣndatȣ̆; dar este adevъrȣ̆ nroverbalȣ̆ kъ *korbȣ̆ la korbȣ̆ nȣ skóte okiĭ.*

La Bȣkȣreшtiĭ se afla neste ontȣ̆ miĭ de oшtire tȣrчeaskъ, dar чea maĭ bȣnъ orъndȣealъ se stabilise. Terseniкli шi kȣ Xasan Aga Пaшa, lȣъndȣ̆ шtiinцъ kъ marele Banȣ̆ Nikolae Brankoveanȣ se afla la Fokшanĭ, ĭ-a skrisȣ̆ îndatъ de a venitȣ̆ la Bȣkȣreшtĭ. Пeste nȣцinȣ̆ a venitȣ̆ шi Dimitrie Xangerli, trimisȣ̆ ka Kaĭmakamȣ̆ de kъtre Domnȣlȣ̆ Moldoveĭ Alessandrȣ Sȣцȣ. Aчeшtia aȣ̆ înчenȣtȣ̆ îndatъ a se okȣnа de îndrentarea цereĭ шi de bȣna orъndȣealъ nъnъ va sosi rъndȣitȣlȣ̆ Domnȣ̆ de la Moldova.

Domnulu LXXV.

Alessandru Vodă Sutzu.

Aчesta aflъndȣ-se Domnȣ̆ la Moldova шi aȣzindȣ̆ de fȣga ȣnkĭȣlȣĭ seȣ̆ în Transilvaniȣ, a skrisȣ̆ îndatъ la Devletȣ̆, чerъndȣ̆ ka sъ i se dea domnia цereĭ Mȣnteneшtĭ. Пórta, între aчeste, dъdȣse ertare lȣĭ Пasvantoglȣ, dȣnъ mijloчirea lȣĭ Xasanȣ̆ Aga Пaшa; dȣnъ aчeasta, nriшindȣ̆ чererea lȣĭ Alessandrȣ Vodъ Sȣцȣ, îĭ dete kъrmȣirea îmbelorȣ̆ цъrĭ, nreskriindȣ-ĭ nrin Xatixȣmaĭȣmȣ̆ îmnъrъteskȣ̆ sъ vie îndatъ în цeara Mȣnteneaskъ, sъ readȣne nonorȣlȣ̆ emigratȣ̆, sъ reaшeze bȣna orъndȣealъ, sъ rъfȣeaskъ шi sъ nlъteaskъ lefele oшtirilorȣ̆ tȣrчeшtĭ шi anoĭ sъ le dea drȣшȣlȣ̆ ka sъ se întórkъ neste Dȣnъre; ĭar dȣnъ aчeste anoĭ sъ aĭbъ a-шi alege ȣna din чele doъ Domniĭ шi sъ skrie Devletȣlȣĭ nentrȣ ka sъ-lȣ̆ întъreaskъ akolo ȣnde-ĭ va nlъчea. D. Chr. 1802.

Astȣ̆-felĭȣ Alessandrȣ Vodъ Sȣцȣ, fъrъ a nerde timnȣ̆, veni în Bȣkȣreшtĭ, шi înчenȣ a îndrenta lȣkrȣrile dȣnъ kъtȣ̆ îmnrejȣrъrile-lȣ̆ ertaȣ̆. Maĭ întъĭȣ însъ s'a sȣrgȣitȣ̆ ka sъ

îmblъnzeaskъ пе împъrъџie ші съ kaпete ѕnѕ̆ firmanѕ̆ пentrѕ graџiarea ѕnkiѕlѕï seѕ̆. Atѕnче Mixaiѕ Vodъ Sѕџѕ, rъdikъndѕ-se kѕ tótъ familia sa din Sigensbѕrg, veni în џeara Romъneaskъ. De aiчea se dѕse la Konstantinoпole, ѕnde fiindѕ̆ ordinѕ̆ ka sъ пlъteaskъ datoriile че avea, i se vъndѕrъ tóte avѕџiile, atъtѕ̆ aчele че avea пe lъngъ sine, kъtѕ̆ ші aчele neмішkъtóre че avea în џeara Romъneaskъ. Пeste пѕџinѕ̆, strivitѕ̆ de atъta nekazѕrï ші nenoroчirï, пъtrѕnsѕ̆ de starea de miserie în kare ajѕnsese, kѕпrinsѕ̆ ші de bъtrъneџe totѕ̆ odatъ, trekѕ la lъkaшѕrile чele eterne.

Între aчeste Alessandrѕ Vodъ a skrisѕ̆ Mitroпolitѕlѕï, Eпiskoпilorѕ̆ ші altorѕ̆ boerï че se aflaѕ̆ la Braшovѕ̆ ka sъ se întórkъ în џearъ la ale lorѕ̆. Aчeштia însъ se oпrirъ de a veni пentrѕ doъ kѕvinte: întъiѕ, kъчï kredeaѕ̆ kѕmѕ̆ kъ, îndatъ че arѕ̆ veni, Domnѕlѕ̆ ші kѕ Tersenikli Пaшa, ï-ar sili ka sъ пlъteaskъ datoriile lѕï Mixaiѕ Vodъ kъtre oштirile împъrъteштï; alѕ̆ doile, kъчï aveaѕ̆ idee kѕmѕ̆ kъ Domnѕlѕ̆ avea skoпѕ̆ sъ osîndeaskъ пe kъџï-va din boerï пentrѕ fѕga lorѕ̆, kѕ skoпѕ̆ sъ deskѕlпe пe ѕnkiѕlѕ̆ seѕ̆. Пъrerile aчeste însъ eraѕ̆ greшite, fiindѕ̆ kъ пe boeriï, kъџï s'aѕ̆ întorsѕ̆ în Transilvania, Domnѕlѕ̆ ï-a пriimitѕ̆ kѕ mare dragoste, ші, deпarte de a le faче vre o sѕпъrare, ï-a mъngъeatѕ̆ ші ï-a onoratѕ̆ kѕ rangѕrï ші dregъtoriï.

La Sibiiѕlѕ̆ Transilvanieï se aflaѕ̆ Mitroпolitѕlѕ̆ Dositeiѕ kѕ Eпiskoпiï, Banѕlѕ̆ Dimitrie Gika kѕ fiiï seï, Manole Brankoveanѕ, Dimitrie Rakoviџъ, Radѕ Goleskѕ, Skarlatѕ̆ Kъmпineanѕ, Isaak Ralletѕ̆, ші alџï maï mѕlџï boerï din Kraiova. Aчeштia, kibzѕindѕ-se asѕпra lѕkrѕrilorѕ̆ џereï, aѕ̆ trimisѕ̆ Arz-Magzar (sѕпlikъ) kъtre Înalta Пórtъ; ші arъtъndѕ-ï dѕrerile ші nenoroчirile karele le sѕfere џeara în oпtѕ̆ anï neîntrerѕпџï, aѕ̆ чerѕtѕ̆ ka sъ le dea Domnѕ̆ пe jѕnele Insilante Konstantinѕ̆ Vodъ, karele fѕsese maï nainte Domnѕ̆ în Moldova ші se arъtase blъndѕ̆, bѕnѕ̆ ші dreпtѕ̆ kъtre џearъ. Пe lъngъ aчeasta se rѕgarъ ka sъ fie skѕtitъ џeara пe ѕnѕ̆ anѕ̆ de tribѕtѕ̆, în пrivirea miserieï la kare ajѕnsese. Sѕпlika aчeasta, înfъџiшъndѕ-se împъratѕlѕï, dѕпъ stъrѕinџele ambassadorѕlѕï Rѕsieï de atѕnчe ші ale bъtrъnѕlѕï Alessandrѕ

Vodъ Iпsilante, avв resвltatвlв чelв maĭ teriчitв. Пeste пв-џinв boeriĭ din Ardealв пriimirъ вnв Xatixвmaĭвmв îmпъ-rъteskв, karele întъrea пв пвmaĭ aчele чe le чerвserъ boe-riĭ, dar înkъ ши altele maĭ mвlte, adekъ: lъkвitoriĭ sъ rъ-mъe nesвпъraџĭ în kвrsв de впв anв ши liberĭ de orĭчe ser-viџiв îmпъrъteskв; Domnвlв sъ fie пe ménte anĭ; Domnвlв sъ пв fakъ nimika fъrъ штirea ши învoirea Mitropolitвlвĭ ши a boerilorв; sъ пв dea fвnkџiвnile џereĭ la boeriĭ Greчiĭ; ve-чiniĭ Пaшĭ, Nazirĭ ши Aĭaniĭ sъ пв aĭbъ niчĭ впв amestekв în џearъ, ши altele, пrekвmв se va vedea la чelв de пe вr-mъ tomв alв aчesteĭ istoriĭ.

Dвпъ aчeasta îndatъ a venitв mazilia (destitвirea) lвĭ Alessandrв Vodъ Sвџв, kare, domnindв abia treĭ lвnĭ, s'a întorsв earъшĭ la Moldova. Dar ши akolo пв rъmase întъ-ritв пrekвmв sпera ши пrekвmв i se пromisese; kъчĭ boeriĭ din Moldova, Ambassadorвlв Rвseskв ши fostiĭ Domnĭ Mв-rвzi ши Iпsilante, kari se aflaв la Konstantinoпole, пrigo-nindв-lв kв stъrвinџъ, ши akвsъndв-lв kъ arв fi din fatria Franчesilorв, isbвtirъ a'lв destitвa ши a trimite, o datъ kв Konstantinв Iпsilante, пe Alessandrв Vodъ Mвrвzi la dom-nia Moldoveĭ.

Domnulu LXXVI.

Constantin Vodă Ipsilante.

Boeriĭ din Transilvania, dвпъ чe aв vъzвtв întъrirea ши înkвviinџarea чererilorв lorв, ши maĭ alesв rъn-dвirea doritъ de toџĭ a lвĭ Konstantinв Vodъ Iпsi-lante, s'aв вmпlвtв de mare bвkвrie ши veselie ши s'aв skв-latв sъ vie în џearъ ka sъ arъte feriчirea lorв kъtre noвlв Domnв. Deчĭ eшindв-ĭ înainte la Dвпъre, în zioa de 14 ok-tomvrie, vinerĭ, îlв пriimirъ ши îndatъ пlekarъ kъtre Bвkв-reшtĭ. Dar la satвlв Radvaniĭ, a marelвĭ Banв Skarlatв Gika, Domnвlв se oпri пentrв ka sъ se odixneaskъ пвџinв ши sъ fakъ kвnoштinџъ kв boeriĭ џereĭ. Atвnчe dвkъndв-se kв to-џiĭ la biserikъ пentrв ka sъ mвlџъmeaskъ lвĭ D-zeв, de o- D. Chr. 1802.

datъ a înчепstŭ a se kъtremsra пъmъntslŭ ks o tъrie kare ns s'a maĭ пomenitŭ [1], înkъtŭ tótъ lsmea a eшitŭ din beserikъ, dъndŭ snii пeste alџiĭ, пliпĭ de sпaĭmъ шi maĭ fъrъ simџire. A doa zi Domnslŭ a пlekatŭ sпre Bskśreшtĭ. Aiчe, gъsindŭ Kśrtea Domneaskъ strsпчinatъ de kstremsrslŭ înfrikoшatŭ че srmase, s'a aшezatŭ la Mъпъstirea Vъkъreшtiĭ, пъпъ s'a repapatŭ palatslŭ Domneskŭ. Dsпъ че s'a aшezatŭ în tronslŭ seŭ, Konstantinŭ Vodъ îndatъ se îngriji ka sъ пlъteaskъ lefele oшtirilorŭ tsrчeшtĭ, пentrs ka sъ le dea kongediŭ sъ se dskъ пeste Dsпъre, sпre a skъпa џeara de пekazsrile че ssferĭa din пartea lorŭ. O datъ ks oшtirile, a

1 Aчea zi se џinea minte, era mare sъrbъtóre,
Zioa Sъnteĭ Paraskeve de minsne fъkъtóre.
S'a kstremsratŭ пъmъntslŭ într'snŭ kiпŭ înfrikoшatŭ;
Dar din mare norочire lskrslŭ zioa s'a 'пtъmпlatŭ.
Dakъ se întъmпla nóптea aшa mare grozъvie,
Чine óre era 'n stare mъkarŭ mintea sъ-шĭ o џie?
Kъtъ stъngere de ómenĭ, atsnчĭ, vaĭ! se maĭ fъчea?
Шi kъџĭ ómenĭ de пeire viaџa lorŭ îшĭ mъntsea?
Era astŭ-felis de sъlbatekŭ vsetslŭ kare venise,
Kъ kĭar fearele selbateчĭ nóte kъ înkremenise.
De kstremsre пъmъntslŭ dese orĭ a fostŭ чertatŭ,
Dar atъta de ksmпlite niчĭ odatъ s'a 'пtъmпlatŭ.
Globslŭ пarkъ era 'n aerŭ, saŭ пe aпe marĭ de mare,
Ka o frsnzъ, ka o пanъ, în a vъntslsĭ ssflare.
Zidirĭ marĭ, vekĭ шi mъreџe, kare sekolĭ înfrsntaŭ,
Sgsdsite пъпъ 'n base, rъststrпъпds-se kъdeaŭ.
Iar пъmъntslŭ пretstindenĭ, de a sa nenorочire
Ssspinъndŭ ka o fiinџъ îmbrъkatъ ks simџire,
A krъпatŭ în mslte loksrĭ шi din sîns-ĭ a vъrsatŭ,
Laksrĭ, rîsrĭ sslfsróse, ka kъndŭ arŭ fi lъkrъmatŭ.
Tsrnslŭ чelŭ înaltŭ alŭ Kolџeĭ, kare 'n Bsksreшtĭ domneшte
Peste чele-l-alte tsrnsrĭ, шi de-o sstъ anĭ trъeшte,
Astъ datъ пleakъ kaпslŭ, ns maĭ nóte resista,
Se restogoleшte, geme пъпъ 'n temelĭa sa.
Ns maĭ zikŭ desпre biserчĭ шi kloпotniџĭ шi palate,
Vekĭ шi noĭ, marĭ шi frsmóse, kare se restornŭ afsrmate...

Astorĭslŭ maĭ пrelsngeшte versslŭ, vrъndŭ sъ demsstre kъ kstremsrslŭ era o чertare пrovidenџialъ пentrs џearъ. Tradsktъtorslŭ însъ, nesnindѕ-se ks aчeastъ idee, treчe înainte.

(Nota Tradsktъtorĭslsĭ).

petrekută kă mari onori ши чeremonii ши пе Хasan Aga Паша, karele, trekъndă пeste Дăпъre, s'a дăsă la Beligradă. Дăпъ ачeasta neferiчita цearъ Romъneaskъ rъmъindă în liniште ши паче, ши săb ănă Domnă пe drentă zisă пъrinte ală пatriei, a încеnăt sъ simцъ kъ faче din zi în zi kъte ănă пasă спre îmbănъtъцire ши спre vindekarea kъmпlitelor rane de kare săferia. Iar Domnălă, дăпъ че s'a maĭ liniштită, fъkъndă kibzăire пrin konsiliălă boerilor цereĭ, a fъkută tóte kiпările de a пlъtită datoriile, kă kare se însъrчinase цeara din timпii Domnilor Săцeшtĭ Mixaĭ ши Alessandră, ши пentră kare se пlъteaă dobъnzĭ grele пe la Tărчiĭ din Konstantinoпole.

Пе lъngъ ачeste, gъsindă kă kale a se пăпe bine kă neîmпъkatălă dăшmană ală omenireĭ, Пasvantoglă, ши a-ĭ stъmпъra setea ши пofta че avea ka sъ săпere цeara, a trimisă la Vidină пe marele Пostelnikă Konstantină Karagea kă darărĭ ши kă banĭ, чerъndă-ĭ amiчia. Пasvantoglă s'a arъtată fórte mălцъmită de maniera Domnăluĭ, ши ĭ-a пromisă amiчie sinчerъ. Iar Konstantină Karagea, întorkъndă-se de la Vidină kă resăltatălă misiăneĭ sale, fă пămită Kaĭmakamă la Kraĭova.

Astă felĭă de пrefaчere fъkъndă-se în цeara Mănteneaskъ, aă încеnăt a se deda тоцĭ Romъniĭ la veseliĭ ши la петреcerĭ, ши în tóte пъrцile пă se aăzia de kъtă semne de feriчire, jokărĭ ши bankete. Kъte пăпцĭ boereштĭ avea sъ se ărmeze, ши se îmпiedekase din kaăsa evenimentelor че s'aă deskrisă, akăma aă încеnăt a se faче kă tótъ manifiчinцa дăпъ datinile цereĭ, ши la Kărtea domneaskъ se fъчeaă neînчetată balărĭ ши kănăпiĭ, la kare însăшĭ Domnălă lăa пarte kă inima чea maĭ deskisъ. Dar liniштea Domnăluĭ пă цină mălтă: Пasvantoglă încеnă earъшĭ a-lă săпъra kă felĭărite чererĭ ши пretensiănĭ. Nemălцămită kă пresentările kare Domnălă din kъndă în kъndă îĭ trimetea, пrekăm karete, bătчĭ ши altele, dar de o datъ trimite sъ-ĭ maĭ чearъ fъrъ de пiчĭ ănă drentă saă kăvъntă o mie de пăпгĭ de banĭ. Domnălă atănчe vede kъ ачeasta пă e semnă de amiчie, ши kъ în kărъndă are sъ încеaпъ earъшĭ ale sale;

kȣ tóte aчeste, sokotindȣ-se kȣmȣ̆ sъ întimпine nevoea, a fъkȣtȣ̆ tóte kinȣrile de ĭ-a trimisȣ̆ o пarte din sȣma чerȣtъ. Kȣ trimiterea banilorȣ̆ aчestora a însъrчinatȣ̆ пe Divan-Efendisi [1] шi ĭ-a spȣsȣ̆ ka, mergъndȣ̆ la Vidinȣ̆, sъ stȣdieze miшkъrile lȣĭ Пasvantoglȣ шi sъ deskósъ пlanȣrile sale. Пasvantoglȣ, пriimindȣ̆ banii, a arъtatȣ̆ mare mȣlцъmire; totȣ̆ odatъ a spȣsȣ̆ lȣĭ Divan Efendisi kъ domnȣlȣ̆ katъ sъ îngrijeaskъ a-ĭ trimite шi restȣlȣ̆ kъtȣ̆ de kȣrъndȣ̆, fiindȣ̆ kъ maĭ tъrziȣ̆ are sъ-ĭ skrie ka sъ-ĭ maĭ trimiцъ шi altele.

Divanȣ̆-Efendisi, пrimindȣ̆ mъrtȣrisirile de mȣlцъmire шi de amiчie din пartea lȣĭ Пasvantoglȣ, se întórse, fъrъ a пȣtea deskoпeri niчĭ ȣnȣ̆ semnȣ̆ desпre пlanȣrile kare amerinцaȣ̆ цara. Dar abia ajȣnse la Kraĭova, шi Пasvantoglȣ пȣse în lȣkrare skoпȣrile sale askȣnse.

În anȣlȣ̆ aчela, fiindȣ̆ earnъ asпrъ шi fórte grea, Dȣnъrea era îngieцatъ. La 18 Ianȣarie, se vъzȣ fъrъ de veste trekъnbȣ̆ Dȣnъrea пe la Ostrovenĭ oшtirea lȣĭ Пasvantoglȣ, în nȣmъrȣ̆ ka de mése miĭ de ómenĭ, kȣ o mȣlцime de tȣnȣrĭ, sȣb komъndȣlȣ̆ Faĭmosȣlȣĭ Manaf Ibraam, Kosangeali, Xagi-Mimiшoglȣ, Чililoglȣ шi alцĭ doĭ Beĭ Albanesĭ. Aчeшtia ziчeaȣ̆ kъ aȣ̆ intratȣ̆ пentrȣ ka sъ treakъ пe dinkóчe de Dȣnъre sъ ĭa Nikoпole, aшa пrekȣmȣ̆ пe dinkolo treчerea era maĭ grea; dar пe ȣrmъ s'a doveditȣ̆ kъ skoпȣlȣ̆ lorȣ̆ în realitate era altȣlȣ̆.

Astȣ̆ felĭȣ, пe kъndȣ̆ bieцii lȣkȣitorĭ kredeaȣ̆ kъ шi-aȣ̆ sпъsitȣ̆ (esпiatȣ̆) пъkatele пrin sȣferinцele trekȣte, пe kъndȣ̆ sпeraȣ̆ kъ se vorȣ̆ bȣkȣra de liniшtea lorȣ̆ чea mȣltȣ̆ doritъ, întorkъndȣse fie-kare пe la vetrele sale шi aпȣkъndȣse de trebile sale, vъzъndȣ̆ de odatъ viindȣ̆ atъta oшtire asȣпra lorȣ̆, s'aȣ̆ kȣпrinsȣ̆ de sпaĭmъ generalъ шi aȣ̆ înчeпȣtȣ̆ a se îmпrъшtia kare în kotro пȣtea. Dar earna era aшa de grea, ninsórea aшa de mare, gerȣlȣ̆ aшa de tare, în kъtȣ̆ bieцiĭ fȣgarĭ se kȣfȣndaȣ̆ în troene (nemeцĭ) ka în aпele de mare,

1 Aчesta se vede kъ era vre ȣnȣ̆ boerĭȣ notabilȣ̆ din Divanȣ̆.

(Nota Tradȣkȣtorĭȣlȣĭ.)

ĭar lsniĭ, vslnile ші вrшiĭ eшiaŭ la drsmsrĭ ka orbĭ шi tsr-bagĭ de sfъшieaŭ msеrile шi koniiĭ че le kъdeaŭ în kale.

Шtirea ачeasta, sosindŭ шi la Bskereшtĭ, a rъsпъnditŭ ns maĭ пsцinъ grózъ шi în orъшanĭ. În adevъrŭ ns пstea sъ ns se sпъĭmъnteze de o oшtire de хoцĭ, kare ns avea niчĭ o lege шi niчĭ o rъndsealъ, шtiindŭ maĭ alesŭ kъ fiindŭ îngeцate пъraele шi neaflъnds-se oшtire sпre a le se oпsne, kalea lorŭ era neîmпedekatъ шi пstea sъ soseaskъ kъtŭ de reпede. Între aчeste Manafŭ шi чeĭ-l-alцĭ kaпĭ Пasvantliĭ skrieaŭ Kaĭmakamslsĭ de la Kraĭova kъ eĭ trekŭ ka amiчĭ шi ka sъ le trimiцъ kъtŭ maĭ kъrъndŭ zaxerele (пrovisisnĭ) пentrs oшtire, sъ le пregъteaskъ konaksrĭ (kase de osпita-litate), пreksmŭ шi пrovisisnĭ de kafe, zaxarŭ, kaпotsrĭ шi blane de samsrŭ, kontъшe шi шalvarĭ, шi telegarĭ пentrs transпortslŭ tsпsrilorŭ; шi пentrs tóte aчeste skrieaŭ ka sъ se fakъ fъrъ întъrziere шi sminteal ъ, ameriнцъnds-lŭ ks пe-deaпsъ fъrъ deskslпare. Kaĭmakamslŭ a raпortatŭ Domns-lsĭ ks deamъrsntslŭ desпre tóte aчeste, Domnslŭ, deпarte de a se ameцi, s'a arъtatŭ întrs aчeasta ks ksmпъnirea шi ksragĭslŭ snsĭ korъbieriŭ esпerimentatŭ la fsrtsnele шi ta-lazsrile mъrilorŭ. Elŭ a rъsпsnsŭ îndatъ Kaĭmakamslsĭ ka sъ fakъ Пasvantliilorŭ tóte înlesnirile пstinчóse шi sъ în-destsleze tóte чererile lorŭ. Totŭ odatъ a înчeпstŭ a lsa mъssrĭ de aпъrare пentrs kaпitalъ; пe o пarte a пssŭ strъjĭ ka sъ ns lase пe nimenĭ sъ easъ din oraшŭ; ĭar пe de al-tъ a trimisŭ în jsdeцele desпre msnte шi de пeste Oltŭ de a adsnatŭ пlъeшiĭ Grъniчerĭ шi Пandsriĭ, (strъneпoцiĭ oшti-rilorŭ Romъneшtĭ пe kare Konstantinŭ Mavrokordatŭ le des-fiinцase) пentrs ka sъ imпroviseze o oшtire. În adevъrŭ, re-krstъndŭ snŭ nsmъrŭ însemnъtoriŭ de ómenĭ, ĭ-a îmbrъkatŭ ks mintene, ks пotsrĭ, ks kъчĭsliцe sniforme, пe sniĭ în ks-lorĭ roшiĭ пe alцiĭ în kslorĭ verzĭ. Пe lъngъ aчeшtia, a or-donatŭ tstsrorŭ treпtelorŭ de negsцitorĭ de s'aŭ alesŭ dintre eĭ чeĭ maĭ tinerĭ, maĭ kredinчĭoшĭ шi maĭ vredniчĭ, пi s'a organisatŭ în oшtire nsmitъ Orъшeniĭ. Totŭ odatъ a trimisŭ de a adssŭ шi o seamъ de Kazaчĭ, karĭ se întъmпlaserъ sъ se gъseaskъ aпróпe de Moldova. A adssŭ tsпarĭ esпeri-

mentaці, de aŭ пregъtitŭ tȣnȣrĭ шi tóte чele-l-alte trebȣitóre. Într'ȣnŭ kȣvъntŭ a înfiinцatŭ o oшtire noъ ka de пatrȣ miĭ ómenĭ, kari, împreȣnъ kȣ alцĭ oптŭ miĭ чe fȣseserъ sȣb arme de maĭ nainte, s'aŭ пȣsŭ пe пičiorŭ de bъtae la чelŭ întъiȣ semnalŭ alŭ Domnȣlȣĭ. Dȣпъ tóte пregъtirile aчestea, fъkȣte maĭ kȣrъndŭ de kъtŭ în doъ sъптъmъnĭ, a trimisŭ чinчĭ sȣte de kъlъreцĭ aleшĭ шi voĭničĭ kȣ ordinŭ ka sъ meazъ пiтiцĭ (tȣпiliцĭ) пrin satele de пe lъngъ Giȣrgiȣ, шi, kъndŭ vorŭ vedea пe Пasvantliĭ viindŭ sпre Bȣkȣreшtĭ, sъ-ĭ ȣrmъreaskъ de deпarte fъrъ sъ se arъte, шi nȣmaĭ kъndŭ vorŭ vedea kъ чeĭ din Bȣkȣreшtĭ înчeпŭ a-ĭ lovi, atȣnчe sъ înчeaпъ шi eĭ a-ĭ bate пe din dъrъптŭ.

Пre kъndŭ Domnȣlŭ lȣa disпȣsъčiȣnile aчeste, Пasvantliiĭ înaintaŭ însъ fórte înчetŭ din kaȣsa greȣtъцeĭ drȣmȣlȣĭ шi asпrimeĭ erneĭ. În satele de пe lъngъ Tȣrnȣ s'aŭ oпritŭ ka sъ se odixneaskъ maĭ mȣlte zile. Aчeastъ întъrziere nȣ se lovia ničĭ de kȣmŭ kȣ vorba lorŭ kъ adikъ voĭaŭ sъ treakъ la Nikoпole. Daka în adevъrŭ voeaŭ sъ fakъ aчeasta, s'arŭ fi grъbitŭ sъ ajȣngъ maĭ kȣrъndŭ пъпъ a nȣ se desgeцa Dȣпъrea шi пъпъ a nȣ lъsa lȣĭ Tersenikli timпŭ ka sъ se пregъteaskъ kȣ oшtirĭ шi kȣ întъritȣrĭ. Dar în realitate, пlanȣlŭ lorŭ era ka sъ loveaskъ Bȣkȣreшtiĭ, sъ пrade oraшȣlŭ шi aпoĭ sъ-ĭ dea fokŭ. La aчeasta însъ, ĭ-a îmпedikatŭ deosebite împrejȣrъrĭ: întъĭ kъ lȣase шtire kȣmŭ kъ Domnȣlŭ adȣnase oшtire mȣltъ, kъ întъrise oraшȣlŭ шi kъ avea de gъndŭ ka sъ se oпȣe; alŭ doilea fiindŭ kъ aflase kȣmŭ kъ în oшtirea Domnȣlȣĭ se afla шése miĭ de Kazačĭ, (de шi nȣ eraŭ de kъtŭ vr'o пatrȣ sȣte de Moldovenĭ îmbrъkaцĭ kъzъčeшte) de kari eĭ se temeaŭ fórte; alŭ treilea fiindŭ kъ s'aŭ iskatŭ чerte шi neînцelegerĭ între eĭ пentrȣ пȣnerea în lȣkrare a пlanȣrilorŭ lorŭ, шi alŭ пatrȣlea, fiindŭ kъ Пasvantoglȣ le trimise ordinŭ ka sъ se întórkъ la Vidinŭ; kъčĭ Domnȣlŭ, îndatъ чe a fostŭ vъzȣtŭ kъ Пasvantliiĭ intrase în цearъ, s'a grъbitŭ de a raпortatŭ la Devletŭ, пrekȣmŭ шi la ambassadoriĭ Rȣsieĭ шi Aȣstrieĭ, kari aŭ skrisŭ lȣĭ Пasvantoglȣ kȣ ameninцъrĭ ka sъ se retragъ din цeara Romъneaskъ. Пentrȣ aчeasta nemȣritorĭȣlŭ Domnŭ шĭ-a atrasŭ

nu numaĭ bine kuvъntarea luĭ Dumnezeŭ dar ші mъrturiile de reknoштingъ din partea цereĭ întregĭ. [1]

Dupъ trechеrea erneĭ cheĭ grele ші a nevoilorŭ deskrise, viindŭ timpulŭ chelŭ dulche alŭ primъvereĭ, tóte s'aŭ întorsŭ în veselie ші fericire. Munцiĭ ші kъmpiile aŭ închеputŭ a înflori ші a înverzi în tóte pъrцile, în kъtŭ pъrea kъ însъшĭ natura s'a însufleцitŭ. Lъkuitoriĭ aŭ închеputŭ a se deda ku mulцъmire la okupъchiunile lorŭ, bukurъndu-se de pachеa ші liniшtea doritъ. Domnulŭ s'a apukatŭ de kъrmuitŭ trebile цereĭ ku îngrijire, ku zelŭ ші ku drentate ka unŭ adevъratŭ pъrinte. Iar цeara dъruitъ ku o rekoltъ bogatъ ші mъnósъ, resufla o bukurie ші o veselie nespusъ. Ursita gelósъ însъ, dupъ datina eĭ, n'a voitŭ sъ lase multŭ timpŭ bukuria ші veselia generalъ neatinsъ de dureri ші de lakrime. La 28 Augustŭ, în alŭ doilea anŭ alŭ acheşteĭ domniĭ, înainte puцinŭ de apusulŭ sóreluĭ, luъndŭ fokŭ o apotekъ (spiцerie) kare se afla în mijlokulŭ oraшuluĭ, dintr'o klae de fъnŭ che avea în kurte, s'a rъspъnditŭ flakъrile, purtate de vъntŭ, asupra oraшuluĭ ku o repejune înfrikoшatъ. Inchendiulŭ (pъrjolulŭ) a цinutŭ maĭ doъ-spre-zeche ore; abĭa a doua zi dimineaцa s'a stinsŭ ku mare ostenealъ din partea Domnuluĭ ші a boerilorŭ, ші s'aŭ okasionatŭ daune de treĭ-zechĭ de miĭ de pungĭ de banĭ ші maĭ bine. Dupъ acheastъ katastrofъ nenorochitъ, Domnulŭ a pusŭ la kale ka sъ se zideaskъ oraшulŭ din nou, ku uliцĭ maĭ largĭ ші maĭ regulate; dar abĭa peste unŭ anŭ s'aŭ koperitŭ ku kase lokurile pustiite de flakъrĭ.

Dupъ che a trekutŭ ші plaga (rana) acheasta, în alŭ treilea anŭ alŭ acheşteĭ domniĭ, pe la luna luĭ Iulie, a venitŭ ші altъ nenorochire. O revъrsare înfrikoшarъ de ape, a înekatŭ kъmpiile ші a stъrpitŭ sъmъnъturile ші pъшunile ші a kausatŭ daune nedeskriptibile. Dar fiindŭ kъ mъ înfiiorezŭ de a maĭ deskrie nenorochirile bĭeteĭ цereĭ Romъneшtĭ, nu mъ maĭ întindŭ în amъrunte, chi urmezŭ a istorisa în skurtŭ evenimentele chele maĭ importante.

---

1 Aiche autorĭulŭ skrie sub impresiunea timpilorŭ; stilulŭ seŭ seamъnъ multŭ ku achela alŭ rъposaцilorŭ Karkaleki ші Asaki.

(Tradukutorĭulŭ).

În alŭ natrulea anŭ alŭ domnieĭ aчestuĭa, adikъ în anulŭ 1806, s'a întъmплatŭ ши fuga пaradoksalъ a luĭ Kónstantinŭ Vodъ Iпsilante, kare a kausatŭ uĭmire ши turburare generalъ. În adevърŭ, vъzъndu-se fъrъ de veste kъ Domnulŭ se gъteште de fugъ ku aшa пreчiпitare, înпreunъ ku tótъ familia ши ku toцĭ boeriĭ Greчĭ, ka kъndŭ ĭlŭ gonĭa duшmaniĭ ku sъbiile skóse, lumea avea kuvъntŭ sъ intre în îngrijirile чele maĭ marĭ. Ku kъteva zile maĭ nainte faĭmosulŭ Aĭanŭ alŭ Rusчĭukuluĭ Tersenikli se assassinase пrin trъdare ku шtirea Порцeĭ. Domnulŭ, karele era amikulŭ seŭ intimŭ, auzindŭ de aчeasta, intrase în îngrijire ши пentru kaпulŭ seŭ. De aчeea kĭemѣ înпrejurulŭ seŭ vre o пatru sute Xarvaцĭ, пe kari-ĭ întrebuinцa ka *garzĭ-de-kornŭ;* пuse în tóte marginile oraшuluĭ vedete [strъjĭ] kredinчĭóse. Пe lъngъ aчeste aduse ши unŭ kornŭ de Kazaчĭ din Moldova, пe kare ĭ-a пusŭ sub komъndulŭ unuĭ óre kare numitŭ Kurti, originarĭu din Kraĭova, ши ĭ-a orъnduitŭ sъ шeazъ în marginea oraшuluĭ. Nimine însъ nu пreпunea altŭ-чeva din aчeste, de kъtŭ kъ Domnulŭ îĭ пoftise пentru maĭ multъ sigurancъ.

În zioa de 16 Augustŭ, în desearъ, se vъzu de o datъ trъgъndu-se la skara Kurцiĭ kareta Domneaskъ ши maĭ multe radvane ши alte trъsurĭ, kare arъtaŭ kuratŭ semne de fugъ. Domnulŭ în momentulŭ aчela a datŭ de шtire boerilorŭ пъmînteni ka sъ vie la elŭ. Boeriĭ, adunъndu-se, aŭ gъsitŭ пe Domnŭ în пiчĭóre. Aчesta, kumŭ ĭ-a vъzutŭ, aŭ înчeпutŭ sъ le spue fъrъ vorbe lungĭ kъ пe dъnsulŭ nevoea-lŭ kĭamъ sъ se retragъ пentru kъtŭ-va timпŭ din Bukureшtĭ, ши пъnъ se va întórчe, eĭ sъ цie kъrma guvernuluĭ цereĭ. Duпe aчeste пuцine vorbe, Domnulŭ a tъkutŭ ши s'a ши koborъtŭ пe skъrĭ, de s'a suitŭ ku Dómna ши ku koniiĭ în karetъ; ши duпъ elŭ toцĭ kasniчiĭ seĭ se suirъ în чele-l alte trъsurĭ. Atunчe, înkunjuratŭ de Kazaчĭ ku suliцile întinse, пreчedatŭ de Xarvaцĭ ku sъbiile góle, avъndŭ în urmъ пe Arnъuцĭ ku Tufekчi-baшa, Delibaшa, Gĭuleraga, Buluk-baшĭ ши Toпчi-baшa ku treĭ tunurĭ miчĭ, toцĭ kъlъrĭ, în numъrŭ ka шénte sute inшĭ, Domnulŭ a пlekatŭ în fuga mare, ши ajungъndŭ la Afumaцĭ, s'a oпritŭ пъnъ a doua zi.

Пeste nópte aŭ sositŭ akolo шi boeriĭ Greчĭ, gata de drumŭ, пrekumŭ s'aŭ пututŭ înkiпuĭ. Iar boeriĭ Greчĭ чeĭ maĭ miчĭ kari rъmъseserъ la Kurtea Domneaskъ, neînцelegъndŭ kausa aчesteĭ fugĭ пrinite, шi intrъndŭ în felĭurite bъnuelĭ, aŭ venitŭ într'o ameцiturъ grozavъ, neшtindŭ kare шi kumŭ sъ fugъ maĭ kurъndŭ, шi kumŭ sъ-шĭ doseaskъ lukrurile чe aveaŭ. Domnulŭ a doua zi dimineaцъ a пlekatŭ ku toцĭ aĭ seĭ, шi a ajunsŭ seara la Mъnъstirea Sinaĭa. De akolo, skulъndu-se dimineaцa, a trekutŭ xotarulŭ шi s'a koborъtŭ la Braшovŭ. Ku sine a luatŭ numaĭ пe Kazaчĭ; ĭar пe Xarvaцĭ ĭ-a întorsŭ la Bukureшtĭ kĭarŭ de la xotarŭ. Пetrekъndŭ kъteva zile la Braшovŭ ka sъ se odixneaskъ, s'a rъdikatŭ aпoĭ ku tótъ familia sa шi a trekutŭ de-a dreptulŭ la Пetresburgŭ. Dómna însъ ku koпiiĭ шi ku kasa a rъmasŭ la Kiovŭ, unde este oraшŭ mare, ku чetate tare, kaпitala Пalatinatuluĭ Ukranieĭ, пe marginea riuluĭ Boristene saŭ Niпru, unde s'a aшezatŭ. Sъ revenimŭ însъ la kausa fugeĭ Domnuluĭ.

Konstantinŭ Vodъ Iпsilante, înkъ de kъndŭ fusese mare Dragomanŭ alŭ Пorцeĭ Otomane, intrase în relaцiunĭ intime ku Rusia. Maĭ tъrziŭ, fъkъndu-se Domnŭ la Moldova шi înveчinъndu-se ku Ruшiĭ, пentru maĭ multe îmпrejurъrĭ шi kause, s'a întъritŭ în intimitatea lorŭ, шi inklinirea luĭ kъtre Ruшĭ ajunsese a fi kĭarŭ naturalъ. Ku tóte aчeste fiindŭ kъ era пaчe între Rusia шi Turчia, fiindŭ kъ Domnulŭ era în mare konsidъrъчĭune пe lъngъ toцĭ ómeniĭ influinцĭ de la Пórtъ шi kunoskutŭ kĭarŭ de Sultanulŭ Selimŭ, ka omŭ ku multe talente rarĭ шi ka kredinчĭosŭ servitorŭ alŭ îmпъrъцieĭ, Turчiĭ nu aveaŭ niчĭ unŭ felŭ de bъnuealъ saŭ îngrijire deпre intimitatea luĭ ku Ruшiĭ. Dar duпъ чe a luatŭ domnia цereĭ Munteneшtĭ, întъmпlъndu-se a se revolta Sъrbiĭ în kontra Пorцeĭ, s'a lъцitŭ vorba kъ elŭ ĭar fi aцiцatŭ la aчeasta, ku tóte kъ niчĭ o пrobabilitate temeĭnikъ, шi niчĭ o dovadъ пositivъ nu era, шi niчĭ o imпortanцъ seriósъ nu se atribuea aчestorŭ auzirĭ. Пe la înчeпutulŭ anuluĭ alŭ пatrulea alŭ domnieĭ sale, se întъmпlъ kъ Naпoleonŭ Bonaпarte, îmпъratulŭ Franцeĭ, voindŭ a rъdika пe Пórtъ în kon-

tra Rssieĭ, a trimisŏ ambassadorŏ la Konstantinonole ne generarslŏ Sebastiani. Aчesta a venitŏ nrin цeara Romъneaskъ. Domnslŏ l'a nriimitŏ ks onorile чele maĭ deosebite. Generalslŏ Sebastiani, înцelegъnds-lŏ kъ era nartisanŏ, ks kornslŏ шi ks ssfletslŏ, alŏ Rsшilorŏ, s'a чerkatŏ ks totŏ felĭslŏ de nromiterĭ ka sъ-lŏ skótъ din konvikцisnile sale шi sъ-lŏ îndsuleчe a se lini de nolitika franчesъ. Insilante rъmase statornikŏ шi rъsnsnse kъ-ĭ era neste nstinцъ a se rsmne din nartitslŏ Rssieĭ. Atsnчe Sebastiani îĭ snsse ksratŏ kъ, mergъndŏ la Konstantinonole, are sъ-lŏ densnцe la Devletŏ шi are sъ se kъeaskъ; шi ks tóte kъ Domnslŏ ne lъngъ onorile чe ĭ-a fъkstŏ, ĭ-a datŏ шi darsrĭ [în malsrĭ шi netre sksmne] ka de doъ sste de miĭ de leĭ, ks sneranцъ ka doarъ-lŏ va abate de la xotъrъrea sa, Sebastiani însъ remase nestrъmstatŏ шi, mergъndŏ la Пórtъ, îlŏ deskrise ks kslorile чele maĭ negre, ka filo-rssŏ, ka amestekatŏ în revolta Sъrbilorŏ, шi ka onosantŏ tstslorŏ intereselorŏ împъrъцieĭ. Пórta, dsnъ asemine deskonerirĭ, a nroektatŏ destitsirea шi sчiderea sa; dar a nrelsngitŏ timnslŏ, nentrs ka ns ksmva sъ afle шi sъ fsgъ.

Aчeste tóte simцinds-le Alesasndrs Vodъ Insilante karele se afla la Konstantinonole, a skrisŏ fiĭslsĭ seŏ îndatъ, arъtъnds-ĭ ksmŏ inemiчiĭ seĭ îlŏ înegreskŏ ssb nrotekцisnea ambassadorslsĭ Franцieĭ, шi konssltъnds-lŏ ka sъ-шĭ trimitъ demisisnea kъtŏ maĭ ksrъndŏ, nentrs kъ ks aчeasta sъ înчeteze nrigonirile шi nrenssnrile чe sъntŏ assnra sa. Dar Konstantinŏ Vodъ n'a nrimitŏ nronsnerea tatъlsĭ seŏ, чi a stъrsitŏ în nosiцisnea sa, ne ksvъntŏ kъ i se dedese domnia ks Xatixsmaĭsmŏ împъrъteskŏ, ne termenŏ de шeante anĭ, lssъnds-шĭ mъssrĭ ka, în kasŏ de a se vedea în nerikolŏ, sъ alerge îndatъ în Rssia. De aчeea a înчenstŏ, maĭ msltŏ de kъtŏ întъĭs, a se koresnsnde ks Ksrtea Rsseaskъ nentrs nlansrile шi nroektele sale, шi maĭ ks seamъ ks marele Dsчe Konstantinŏ Пavloviчĭ, ks karele se afla în intimitate, шi ks Italinski ambassadorslŏ Rsseskŏ din Konstantinonole kare-lŏ nrotegea fъцiшŏ ks tóte nsterile sale. Пe lъngъ aчeste, ks tóte kъ Domnslŏ se îngrijise tare de Пórtъ, dsnъ nrigoni-

rile fъціme ale lsĭ Sebastiani ші ale altorŭ inemiчĭ чe avea, însъ fiindŭ kъ пe de o пarte era strъnsŭ legatŭ ks kъпetenia Sъrbiloлŭ Kara-George Чernea пentrs ajstórele de totŭ felĭslŭ чe-ĭ da пe ssb mъnъ, ĭar пe de alta ks Tersenikli Aĭanslŭ Rssчĭskslsĭ пentrs kasse maĭ sekrete, — пentrs aчeasta, zikŭ, пs-шĭ пerdea de felĭs ksragĭslŭ. Пórta, aflъndŭ desпre tóte relaціsnile aчeste ale lsĭ Insilante, negreшitŭ kъ a avstŭ ksvъntŭ sъ intre în felsrĭ de bъпsele; de aчeea a шi пssŭ la kale de a assasinatŭ пe Tersenikli пrin mъna snsĭ kasnikŭ alŭ seŭ, fъrъ sъ se шtie alta de kъtŭ kъ sчiderea s'a fъkstŭ din întъmпlare, ĭar niчĭ de ksmŭ пrin шtirea saŭ ksпoшtinцa îmпъrъцieĭ.

Dar mórtea lsĭ Tersenikli a adssŭ în ssfletslŭ lsĭ Insilante o înfrikoшare nesпssъ. Mintea lsĭ ns avea niчĭ snŭ momentŭ de liniшte: zi шi nóпte ns gъndea de kъtŭ ksmŭ sъ-шĭ aпere viaцa шi ksmŭ sъ se gъteaskъ de fsgъ. Пentrs aчeasta elŭ шi adssese, пreksmŭ s'a zisŭ, пe Kazaчĭ ka sъ-ĭ fie de пazъ пъпъ va пstea sъ fsgъ. N'a liпsitŭ însъ de a skrie шi tatъlsĭ seŭ la Konstantinoпole, kъ are de gъndŭ sъ treakъ ks tótъ familia în Rssia, koпssltъnds-lŭ totŭ o datъ шi пe elŭ ka sъ-шĭ ĭa familia шi rsdele шi sъ treakъ în vre o пarte de цearъ Esroпeanъ, snde sъ fie sigsrŭ de viaцъ. Dar tatъlŭ a rъmasŭ nemiшkatŭ la îndemnъrile fiĭslsĭ.

Dsпъ astŭ-felĭs de împrejsrъrĭ, ajsngъndŭ lskrsrile la kslmea lorŭ, s'a xotъrîtŭ destitsirea lsĭ Konstantinŭ Vodъ în lsna Asgsstŭ a anslsĭ 1806, dsпъ o domnie de treĭ anĭ шi snsпrezeчe lsnĭ. Пe lъngъ firmanslŭ destitsireĭ însъ, se dase шi snŭ firmanŭ sekretŭ пentrs ka sъ i se tae kaпslŭ, ks kare s'a însъrчinatŭ snŭ fonkціonarŭ împъrъteskŭ, ks ordinŭ ka sъ vie degssisatŭ (skimbatŭ în xaĭne) пentrs ka sъ ns simцъ Insilante sъ fsgъ. Dar Ambasadorslŭ Rsseskŭ Italinski, simцindŭ desпre firmanslŭ aчesta, a skrisŭ îndatъ Domnslsĭ ks înssшĭ mъna sa, шi a trimisŭ skrisórea ks snŭ ksrierĭs Tъtarŭ alŭ Kaпs-Kexaĭalilorŭ lsĭ Alessandrs Vodъ Msrszi, karele atsnчe domnia în Moldova, fiindŭ rъndsitŭ akolo ks domnia o datъ ks Insilante în цeara Msnteneaskъ.

Nsmitslŭ Tъtarŭ, ajsngъndŭ în Bsksreшtĭ ks skrisórea

ambasadorȣlȣĭ în treĭ zile шi treĭ noпцĭ, a dat'o în mъna Domnȣlȣĭ înainte de aпȣsȣlŭ sórelȣĭ în zioa de 16 Aȣgȣstŭ. Dȣпъ aчeea îndatъ ȣrmъ fȣga Domnȣlȣĭ, пrekȣmŭ s'a zisŭ maĭ în ȣrmъ. Se ziчe kъ, пe kъndŭ Domnȣlŭ eшia пe o barierъ, пe altъ barierъ intra tȣrkȣlŭ kȣ firmanȣlŭ пentrȣ tъerea kaпȣlȣĭ; dar elŭ, vъzъndŭ kъ ĭ-a skъпatŭ пrada din mъпъ, a sȣsпinatŭ din adъnkȣlŭ inimeĭ шi s'a întorsŭ îndatъ, fъrъ a se maĭ arъta пrin Bȣkȣreшtĭ.

În lokȣlŭ lȣĭ Iпsilante s'a rъndȣitŭ Domnŭ Alessandrȣ Vodъ Sȣцȣ, ĭar la Moldova, în lokȣlŭ lȣĭ Mȣrȣzi, s'a nȣmitŭ Skarlatŭ Vodъ Kalimaxŭ. Dar пъпъ sъ vie Kaĭmakamȣlŭ noȣlȣĭ Domnŭ, boeriĭ din цearъ, înпreȣпъ kȣ Mitroпolitȣlŭ шi kȣ Eпiskoпiĭ, s'aŭ okȣпatŭ kȣ kъrmȣirea цereĭ dȣпъ orъndȣeala шi legile statorniчite. Între aчeste, ambassadorȣlŭ Rȣseskŭ la Konstantinoпole se oпȣnea fórte mȣltŭ la nȣmirea Domnilorŭ шi чerea kȣ stъrȣinцъ ka sъ rъmъe Domniĭ de maĭ nainte, kari dȣпъ Xatixȣmaĭȣmȣlŭ de maĭ nainte iĭ întъrise пe minte anĭ. Dar fiindŭ kъ пrerogativa îmпъraцilorŭ Otomanĭ de *Ȣpfi* (saŭ aшa voĭȣ) a пrekȣmпъnitŭ, Domniĭ noĭ rъndȣiцĭ aŭ шi пlekatŭ din Konstantinoпole, Kalimaxŭ la Moldova шi Sȣцȣ la цeara Mȣnteneaskъ.

Totŭ o datъ Пórta Otomanъ, kȣmŭ a aȣzitŭ de fȣga lȣĭ Konstantinŭ Vodъ Iпsilante în Rȣsia, îndatъ a arȣnkatŭ în înkisórea kriminalilorŭ пe tatъlŭ seŭ Alessandrȣ Vodъ, înпreȣпъ kȣ ginerele seŭ Alessandrȣ Manȣ, karele era mare Logofъtŭ шi baшŭ-Kaпȣkexaĭa (agentŭ) alŭ Domnieĭ. Dȣпъ aчeasta, пe Aleksandrȣ Vodъ dȣпъ чe l'aŭ tortȣratŭ kȣ kinȣrile чele maĭ kȣmпlite шi maĭ tiraniчe maĭ mȣlte zile, în fine ĭ-aŭ tъeatŭ kaпȣlŭ, konfiskъndȣ-ĭ tótъ averea miшkъtóre шi nemiшkъtóre; ĭar пe ginerile saŭ, Logofъtȣlŭ Manȣ, dȣпъ чe l'aŭ цinȣtŭ maĭ mȣltŭ timпŭ înkisŭ, abĭa ĭ-aŭ dъrȣitŭ viaцa, desbrъkъndȣ-lŭ însъ de avere шi lъsъndȣ-lŭ în kaliчie.

A doua domnie a luĭ Alessandru Vodă Sutzu.

Aчesta, viindŭ de a doa órъ kъ domnia în цeara Romъneaskъ, a statŭ abĭa ѕnsпrezeчe zile ші îndatъ a fostŭ rekĭematŭ la Пórtъ ші destitѕatŭ. Aчeasta însъ s'a fъkѕtŭ dѕпъ îmпrejѕrъrĭ kъ totѕlŭ grave. Domnѕlŭ Insilante, kѕmŭ a ajѕnsŭ la Пetersbѕrgŭ ші s'a întъlnitŭ kъ împъratѕlŭ Alessandrѕ, atъta de mѕltŭ a aцîцatŭ rъsboĭѕlŭ în kontra Tѕrчieĭ, în kъtŭ, fъrъ niчĭ a deklara rъsboĭѕlŭ, a ordonatŭ generalѕlѕĭ Mixelsonŭ ka sъ intre în Moldova kъ oштirile Rѕseштĭ. Mixelsonŭ, gъsindŭ чetъцile Xotinѕlŭ ші Benderѕlŭ deskise, fъrъ niчĭ o îngrijire saŭ пrovisionare, îndatъ le a ші oksпatŭ. Dѕпъ aчeea o пarte din oштirĭ a trekѕtŭ asѕпra Ĭsmailѕlѕĭ sѕb generalѕlŭ Meendorfŭ, ĭar alta a intratŭ în Moldova, sѕb generalѕlŭ Dolgѕrѕki. Atѕnчe Skarlatŭ Vodъ Kalimakŭ, karele abia sosise în Iaшĭ, a fѕgitŭ îndъrъпtŭ kъ mѕltŭ nekazŭ ші tѕrbѕrare. D. Chr. 1806.

Miшkarea aчeasta neaштeptatъ a Rѕшilorŭ a adѕsŭ tѕrbѕrarea чea maĭ mare la Konstantinoпole. Пórta Otomanъ, vъzъndѕ-se astŭ-felĭѕ sѕrпrinsъ ші fъrъ niчĭ o пregъtire, s'a întorsŭ a mъgѕli lѕkrѕrile, пriimindŭ пroпѕnerea ambassadorѕlѕĭ Rѕseskŭ atingъtóre de domniile цъrilorŭ. Astŭ-felĭѕ, rekiemъndŭ пe Alessandrѕ Vodъ Sѕцѕ, a edatŭ ѕnŭ firmanŭ înoitorĭѕ пentrѕ domnia lѕĭ Konstantinŭ Vodъ Insilante. Aчesta, întorkъndѕ-se de la Пetersbѕrgŭ la Kiovŭ, akolo a пriimitŭ firmanѕlŭ ші a ші rъndѕitŭ Kaĭmakamĭ пentrѕ kъrmѕirea цereĭ пъпъ la întórчerea sa kĭar пe ѕniĭ din boeriĭ marĭ din цearъ. Пeste пѕцinŭ, venindŭ în Moldova împreѕпъ kъ generalѕlŭ Mikelson, boeriĭ Moldovenĭ deterъ sѕпlikъ ші чerѕrъ ka sъ fie totŭ elŭ Domnŭ ші în Moldova. Generalissimѕlŭ Mikelsonŭ, ka ѕnѕlŭ чe avea пѕterĭ nemъrginite de la împъratѕlŭ, ші krezъndŭ kъ Konstantinŭ Vodъ va пѕtea rъdika ѕnŭ mare пѕmъrŭ de oштire din îmbele цerĭ (пrekѕmŭ se пromitea) l'a пѕmitŭ Domnŭ ші пeste Moldova dѕпъ чererea boerilorŭ.

Kъ tóte aчeste oштirile Rѕseштĭ пѕ s'aŭ retrasŭ din Moldova. Ambassadorѕlŭ Rѕseskŭ înkъ чerea sъ se пѕe xota-

rѕlѕ̆ пе Dѕпъre. Пórta, kѕ tóte strъmtoririle în kare se a-fla, непѕtъndѕ̆ sъ пriimeaskъ asemine черere, a ordonatѕ̆ în-datъ Aĭanilorѕ̆ de пе lъпgъ Dѕпъre sъ intre kѕ armele în mъпъ în џeara Mѕnteneaskъ шi sъ оnreaskъ пrogresele Rѕ-шilorѕ̆. Dѕпъ aчeea, la 30 Noemvrie, în zioa sъntѕlѕĭ Anos-tolѕ̆ Andreiѕ, se vъzѕrъ intrъndѕ̆ în Bѕkѕreшtĭ o mѕlџime de Tѕrчĭ kѕ Aĭaniĭ шi Bimbaшalele lorѕ̆, avъndѕ̆ în frѕnte пе Aidin-Паша de la Gĭѕrgĭѕ шi пе Kiosekexaĭa de la Rѕш-чĭѕkѕ̆, шi în пѕmъrѕ̆ ka de zeчe miĭ ómenĭ; шi kѕ tóte kъ aveaѕ̆ asпrъ disчiпlinъ шi ordine ka sъ пѕ se fakъ чelѕ̆ maĭ mikѕ̆ esчesѕ̆ în oraшѕ̆, orъшaniĭ însъ se kѕпrinserъ de mare sпaĭmъ, maĭ alesѕ̆ kъ пѕ пѕtea nimenĭ sъ fѕgъ. Boeriĭ пъ-mîntenĭ atѕпчe, kѕ sѕfletѕlѕ̆ tѕrbѕratѕ̆ шi înѕпъĭmъntatѕ̆, se îngrijĭaѕ̆ sъ întîmпine tóte trebѕinџele oшtirilorѕ̆, atъtѕ̆ a-чelorѕ̆ чe veniserъ kъtѕ̆ шi aчelorѕ̆ чe se maĭ aшteпtaѕ̆. Totѕ̆ o datъ, пriimindѕ̆ ordine шi de la Inѕilante ka sъ пregъ-teaskъ пrovisiѕnĭ пentrѕ чinчĭ-zeчĭ miĭ oшtirĭ Rѕseшtĭ чe a-veaѕ̆ în kѕrъndѕ̆ sъ vie, bieџiĭ boerĭ se vъzѕrъ în пosiџiѕnea чea maĭ kritikъ шi maĭ пerikѕlósъ. De aчeea aѕ̆ trimisѕ̆ în-datъ la Fokшanĭ пе doĭ boerĭ, Konstantinѕ̆ Varlaam шi Bъr-kъneskѕ, sѕb kѕvъntѕ̆ ka sъ пregъteaskъ пrovisiѕnĭ пentrѕ oшtirea Tѕrчeaskъ, dъndѕ-le ordine sekrete ka sъ vazъ de vi-ne în kѕrъndѕ̆ oшtirea Rѕseaskъ.

Пе lъngъ aчeste Aidin-Паша шi чeĭ-l-alџĭ generalĭ Tѕrчĭ aѕ̆ înчeпѕtѕ̆ sъ sѕпere пе boerĭ шi kѕ чererĭ de sѕme marĭ de banĭ. Пentrѕ aчeasta ĭĭ oпrirъ la Kѕrtea Domneaskъ шi ĭĭ џinѕrъ ka sѕb arestѕ̆, пъпъ-ĭ silirъ de rъsпѕпserъ baniĭ, пarte kъџĭ eraѕ̆ adѕпaџĭ în Visterie, пarte îmпrѕmѕtъndѕ-se, пѕmaĭ ka sъ nótъ skъпa de sѕпъrarea чe li se fъчea. Dѕпъ aчeasta, skoџîndѕ-шĭ voe ka sъ easъ din Bѕkѕreшtĭ, kѕ kѕvъntѕ̆ ka sъ-шĭ asigѕreze familiile la Gĭѕrgĭѕ saѕ̆ пе la moшiĭ, kare kѕmѕ̆ a пѕtѕtѕ̆ skъпa din oraшѕ̆ a' aпѕkatѕ̆ kѕ grabъ sпre xotarѕlѕ̆ Transilvaniei. Între aчeste, aѕ̆ înчeпѕtѕ̆ шi oшtirile Rѕseшtĭ din Moldova sъ intre în џara Mѕnteneaskъ. Tѕrчiĭ, aѕzindѕ de aчeasta, s'aѕ̆ înѕпъĭmъntatѕ̆ foarte, maĭ alesѕ̆ fiindѕ̆ kъ aflase kъ Rѕшiĭ eraѕ̆ în пѕmъrѕ̆ de treĭ-zeчĭ miĭ, de шi în realitate пѕ eraѕ̆ maĭ mѕlџĭ de шése miĭ

Пe lъngъ aчeste, fiindŭ kъ Tѕrчiĭ se пregъteaŭ ka sъ se oпѕe, oraшѕlŭ kъzѕ ĭntr'o sпaĭmъ generalъ. Пentrѕ aчeasta Mitroпolitѕlŭ Dositeĭѕ, kѕ boeriĭ шi negѕцitoriĭ чe maĭ rъmъseserъ, aŭ чerѕtŭ voe de la Пaшa шi de la чeĭ-l-alцĭ kaпĭ tѕrчeшtĭ ka sъ easъ пoпorѕlŭ sпre sigѕranцъ пe afarъ пe la Mъпъstirĭ. Voea aчeasta dъndѕ-se fъrъ niчĭ o oпѕnere, a ĭnчeпѕtŭ пoпorѕlŭ a eшi kѕ grъmada, шi ĭn kѕrъndŭ a rъmasŭ oraшѕlŭ maĭ mѕltŭ пѕstiŭ шi tъrgѕlŭ ĭnkisŭ.

Era 13 Deчemvrie. Tѕrчiĭ se пregъteaŭ sъ bombardeze Mъпъstirea Radѕ-Vodъ, ĭn kare se цineaŭ ĭnkiшĭ Xarvaцiĭ lѕĭ Iпsilante, ĭn пѕmъrŭ ka пatrѕ sѕte, шi пe kari de maĭ mѕlte zile Tѕrчiĭ kъѕtaŭ sъ-ĭ fakъ a eшi пentrѕ ka sъ-ĭ пearzъ пъпъ 'ntr'ѕпѕlŭ. Xarvaцiĭ ĭnsъ, de шi se vedeaŭ ĭnkonjѕraцĭ de ѕпŭ пѕmъrŭ aшa de mare de dѕшmaпĭ, se цineaŭ kѕ stъrѕiпцъ, пe sпeranцъ kъ пѕ vorŭ ĭntъrziea Rѕшiĭ a veni. Atѕпчe se шi resпъndeшte шtirea kъ Rѕшiĭ aŭ ĭnчeпѕtѕ a se ivi пe la Kolintina. Kreшtiniĭ, kari se ĭnkiseserъ пrin biseriчĭ, sѕindѕ-se ĭn kloпotniцe, aŭ zъritŭ ĭntrѕ adevъrŭ kъteva шirѕrĭ de infanterie regѕlatъ, kare venĭa ĭnчetŭ, шi kariĭ, dѕпъ rъsfrъngerea razelorŭ soarelѕĭ чe bъtea ĭn kasчele шi baĭonetele lorŭ, se arъtaŭ de zeчe orĭ maĭ пѕmeroшĭ. Aчeшtia atѕпчea aŭ ĭnчeпѕtѕ a traцe kloпotele, kare aѕzindѕ-le Tѕrчiĭ, s'aŭ skѕlatŭ kѕ armele ĭn mъпъ, xotъriцĭ a treчe пoпorѕlŭ sѕb sabie, a пrъda шi a da fokŭ oraшѕlѕĭ. Dar eшindŭ kъцĭ-va din eĭ afarъ din oraшŭ шi vъzъndŭ kъ ĭn adevъrŭ Rѕшiĭ vinŭ, kъ Kazaчiĭ alergaŭ ĭmпrъшtieцĭ пe kъmпie, шi kъ totŭ odatъ Xarvaцiĭ din Mъпъstirea Radѕ-Vodъ aŭ rъdikatŭ steagѕrile пe zidѕrĭ шi aŭ ĭnчeпѕtŭ a eшi kѕ sъbiile ĭn mъпĭ afarъ, -- vъzъndŭ aчeste, s'aŭ ĭnsпъimъпtatŭ grozavŭ шi aŭ ĭnчeпѕtŭ a striga *giaѕr-basti* adekъ *kѕĭniĭ пe kalkѕ*. Ka kъndŭ шi ar fi пerdѕtŭ minцile, aŭ ĭnчeпѕtŭ atѕпчea a-шĭ kъѕta fie-kare de mъntѕire пrin fѕgъ: ѕпiĭ ĭnkъlekaŭ пe kaĭ fъrъ шele шi frъe, alцiĭ fъrъ de arme, alцiĭ fъrъ de 'nkъlцъminte, alцiĭ пe jѕmъtate desbrъkaцĭ, alergaŭ kare ĭnkotro ka sъ gъseaskъ lokŭ de eшire fъrъ sъ se ĭntъlneaskъ kѕ dѕшmaniĭ. Xarvaцiĭ шi пoпorѕlŭ de josŭ al kaпitaleĭ ĭĭ ѕчidea kѕ чiomegele пe la toate strъmtorile

ші dosѕrile. În fine, kѕ mare greŭ ші nevoe isbѕtirъ a еші din oraшŭ ші a se adѕna grъmadъ ѕпre a-шĭ lѕa drѕmѕlŭ kъtre Giѕrgiѕ. Xarvaџiĭ ші kѕ o seamъ de Kazaчĭ, lѕъndѕ-se dѕпъ dъnшiĭ ші ajѕngъndѕ-ĭ la апа Argeшѕlѕĭ, aŭ kъzѕtŭ asѕпra lorŭ kѕ sъbiile ші kѕ lъnчile ші aŭ fъkѕtŭ пeste o mie de viktime. Iar oшtirea Rѕseaskъ, intrъndŭ în kaпitalъ sѕb komъndѕlŭ generalѕlѕĭ de Ѕlanĭ Miloradoviчĭ, попorѕlŭ a пrimit'o kѕ entѕsiasmŭ, пrivindŭ în ea niшte kreшtinĭ de aчeeaшĭ lege ші mъntѕitorĭ пentrѕ îmпrejѕrarea de faџъ. Dѕпъ aчeea s'aŭ îmпъrџitŭ soldaџiĭ пe la kfartire ші s'aŭ liniшtitŭ toџĭ lъkѕitoriĭ. Iar boeriĭ чeĭ marĭ, kari апѕkaserъ drѕmѕlŭ ѕпre Transilvania, пriimindŭ шtire desпre fѕgirea Tѕrчilorŭ ші intrarea Rѕшilorŭ пrin kѕrierĭ înainte de a aпѕka sъ treakъ xotarѕlŭ, îndatъ s'aŭ întorsŭ la Bѕkѕreшtĭ. Nѕ tъrziŭ a sositŭ ші Konstantinŭ Vodъ Iпsilante, ші în seara zileĭ aчeia, ilѕminъndѕ-se oraшѕlŭ dѕпъ ordinѕlŭ Domnѕlѕĭ, a sositŭ ші generalisimѕlŭ Rѕшilorŭ Mikelson kѕ maĭ-mѕlџĭ alџĭ generalĭ ші korпѕrĭ de oшtire. Dѕпъ eчeasta s'a trimisŭ îndatъ la Kraĭova generalѕlŭ Isaiof kѕ doъ пolkѕrĭ de Kozaчĭ ші kѕ maĭ mѕltъ infanterie пentrѕ паza jѕdeџelorŭ de пeste Oltŭ. Iar dѕпъ venirea lѕĭ Mikelsonŭ s'a чetitŭ în tótъ џeara ші ѕnŭ ѕkazŭ (пrokieшъчiѕne) alŭ îmпъratѕlѕĭ Aleksandrѕ, adresatŭ îmbelorŭ пrinчiпate, în ѕrmъtórea kѕпrindere:

„Noĭ Aleksandrѕ I îmпъratŭ ші aѕtokratŭ alŭ tѕtѕrorŭ „Rѕsiilorŭ, шчl. шчl. Domnѕlѕĭ, Mitroпoliџilorŭ, Eпiskoпi-„lorŭ, Monaxilorŭ, пreoџilorŭ tѕtѕrorŭ biseriчilorŭ ші Mъпъ-„stirilorŭ, nobililorŭ, kъпetenilorŭ, ші tѕtѕrorŭ din Moldova „ші џeara Mѕnteneaskъ, salѕtare. Simџemintele пъrinteшtĭ „ші îngrijirea neadormitъ, kare пredeчesoriĭ nostri aŭ arъ-„tatŭ în tóte îmпrejѕrъrile, пentrѕ sigѕrъtatea ші libertatea „biserikaшilorŭ, a nobililorŭ ші a tѕtѕrorŭ lokѕitorilorŭ Mol-„doveĭ ші џereĭ Mѕnteneшtĭ, пrekѕmŭ ші interesarea kѕ ka-„re eĭ aŭ sпrijinitŭ kondiџiѕnile stiпѕlate пentrѕ binele vo-„strѕ, aŭ fъkѕtŭ kѕ dreптŭ kѕvъntŭ пe Monarxiĭ Rѕsieĭ пro-„tektorĭ aĭ џerilorŭ vóstre. Din ora în kare ne-amŭ sѕitŭ „пe tronŭ, nѕ amŭ linѕitŭ a merge пe ѕrmele пredeчesori-

„lorŭ nostri, îngrijindŭ zi ші nónte пentrв konsolidarea lini-
„шtiĭ vóstre, saŭ întrebвinцъndŭ drenтвrile nóstre kъпъtate,
„saŭ lвkrъndŭ dвпъ dorinцa nóstrъ пentrв ferічirea vóstrъ.
„Nimenĭ din voĭ nв ne kвnóшte, kъ пrivilegĭвrile kare înke-
„zъшвeaŭ averile ші пersónele vóstre, пe kъtŭ erta natвra
„kъrmвireĭ sвb kare aцĭ fostŭ, a fostŭ resвltatвlŭ neadormi-
„teĭ пrevegierĭ a пredeчesorilorŭ nostri, ші a nóstre. Dis-
„пosiцiвnile че de kъtŭ-va timпŭ a arъtatŭ Ministeriвlŭ Oto-
„manŭ, faпtele sale arbitrare, renвнцarea de a resпekta sti-
„пвlъчĭвnile, aŭ grъbitŭ venirea oштirilorŭ nóstre în Moldo-
„va ші цeara Mвnteneaskъ. Прin вrmare пresenцa aчestorŭ
„oштirĭ vъ vorŭ aпъra de tóte relele, la kare цerile vóstre
„eraŭ sъ fie sвпвse, ші vъ vorŭ întъri în libera întrebвin-
„цare a religiвneĭ voastre, ші în dobъndirea drenтвrilorŭ
„vóstre.

„Identiчitatea kredinцeĭ ші a datinelorŭ, sвvenirea a-
„tъtorŭ serviцe reчiпroчe, ші dorвlŭ atъtorŭ sekolĭ în fine,
„vъ vorŭ faче a пrivi пe eroiчiĭ nostri ostaшĭ ka membri
„aĭ vostri.

„Amŭ пвsŭ tótъ silinцa nóstrъ ka sъ întimпinъmŭ orĭ
„че felĭв de abвsвrĭ, kare arŭ пвtea veni din пartea osta-
„шilorŭ. Generaliĭ nostri ші чeĭ-l-alцĭ Agenцĭ însъrчinaцĭ kв
„essekвtarea ordinelorŭ nóstre, nв vorŭ liпsi a întreцinea
„bвna orъndвealъ, a se konsвlta kв kъпeteniile цereĭ, ші a
„vъ da în tóte zilele пrobe kъ aчeastъ esпediчĭвne nв are
„altŭ skoпŭ de kъtŭ aпъrarea intereselorŭ vóstre generale.

„Skoпвlŭ nostrв este ka sъ rъmъe în lвkrarea fвn-
„kцiвnilorŭ lorŭ tóte aвtoritъцile statorniчite, пresвпвindŭ kъ
„ele din пartea lorŭ vorŭ înlesni miшkarea oштirilorŭ, пre-
„kвmŭ ші lвkrъrile la kare s'aŭ orъndвitŭ, ші kare пriveskŭ
„nвmaĭ konsolidarea пrovinцiilorŭ ші deпlina dobъndire a
„drenтвrilorŭ lorŭ.

„Orĭ ші kare arŭ fi resвltatele, noĭ vъ пromitemŭ a vъ
„faче sъ vъ bвkвraцĭ în tóte îmпrejвrъrile de înalta Nóstrъ
„пrotekцiвne, ші kъ întrebвinцъndŭ mijlóчele nóstre пroпriĭ,
„veцĭ kontribвi ші voĭ la basa mъntвitóre че пroektъmŭ,
„kare este ka sъ se deпъrteze de la xotarъle vóstre orĭ-че

„inemiчĭ, kari arȣ voi sъ tȣrbȣre liniшtea vóstrъ, шi vъ veџĭ
„arъta între tote demnĭ de misiȣnea чe vъ пregъtimȣ.

„Dȣпъ ordinȣ a nȣme alȣ Mъrireĭ Sale împъratȣlȣĭ tȣ-
„tȣrorȣ Ksssiilorȣ. Iassi, 16 Dekemvri 1806.

„Komъndantele-generalissimȣ alȣ oшtirilorȣ din Moldo-
„va шi џeara Mȣnteneaskъ, *Mikelson.*"

A doua domnie a luĭ Constantiiъ Vodâ Ipsilante sub ocupaţiunea Russilorŭ.

Aчesta, restatorniчindȣ-se la domnia џereĭ Mȣnteneшtĭ шi avъndȣ totȣ odatъ шi domnia Moldoveĭ, пrekȣmȣ s'a zisȣ maĭ în ȣrmъ, a lъsatȣ la Moldova Kaĭmakamĭ пentrȣ kъrmȣirea џereĭ, ĭar în Bȣkȣreшtĭ a venitȣ elȣ însȣшĭ пe la lȣna Dekemvrie, шi a lȣatȣ пe mъпъ gȣvernȣlȣ. Maĭ întъĭȣ s'a апȣkatȣ sъ adȣne ostaшĭ din îmbele пrinчiпate, пentrȣ ka sъ-шĭ îndeпlineaskъ пromisiȣnea datъ împъratȣlȣĭ Aleksandrȣ, пe kare îmbrъkъndȣ'ĭ шi înarmъndȣ'ĭ kȣ mȣlte keltȣele, ĭ-a organisatȣ în felĭȣlȣ Kozaчilorȣ; n'a пȣtȣtȣ însъ sъ adȣne niчĭ a чinчea пarte din пȣmъrȣlȣ пromisȣ.

D. Chr. 1806.

Între aчeste, atъta frikъ шi grózъ s'a rъvъrsatȣ în inimile Tȣrчilorȣ de пe lъngъ Dȣпъre, în kъtȣ dakъ generalissimȣlȣ Mikelsonȣ arȣ fi пlekatȣ asȣпra lorȣ îndatъ чe a intratȣ în џeara Mȣnteneaskъ, arȣ fi пȣtȣtȣ sъ ĭa kȣ mare înlesnire чetъџile din malȣlȣ stъngȣ alȣ Dȣпъreĭ, fiindȣ kъ de odatъ rъmъseserъ maĭ пȣstiĭ. Fiindȣ însъ kъ Rȣшiĭ s'aȣ întъrzieatȣ, Tȣrчiĭ aȣ kъпъtatȣ timпȣ шi kȣragĭȣ, шi s'aȣ întъritȣ atъtȣ de bine în kъtȣ aȣ kassatȣ mȣltъ strikъчiȣne atъtȣ latȣrilorȣ de пrin пrejȣrȣ, kъtȣ шi oшtirilorȣ rȣseшtĭ.

În împrejȣrъrile aчeste, deklarъndȣ-se Tȣrчia aliatъ kȣ Franџa шi Rȣsia kȣ Anglia, în lȣna Fevrȣarie a anȣlȣĭ 1807 se ivirъ fъrъ de veste ȣnsпrezeчe vase marĭ de rъsboiȣ Englezeшtĭ intrъndȣ în Bosforȣ, kȣ tótъ oпȣnerea пȣternikъ a чetъџilorȣ din Dardanele. Aчeste vase ameninџъndȣ sъ

bombardeze Konstantinonole, dakъ Sъltanъlŭ nъ se va nleka a faчe naчe kъ Rъшiĭ, arъnkarъ totŭ oraшъlŭ într'o grósъ înfrikoшatъ. Atъnчe îшnъratъlŭ, voindŭ a se nъne în anъrare, a keшatŭ konkъrsъlŭ lъkъitorilorŭ de totŭ neaшъlŭ шi de tóte klasele din oraшŭ. La aчéstъ kieшare s'a skъlatŭ în adevъrŭ totŭ nonorъlŭ Konstantinonoleĭ în niчióre: Otoшaniĭ ostaшĭ шi чivilĭ aŭ anъkatŭ arшele; kreшtiniĭ, sъb kъrшъirea Патriarшilorŭ lorŭ шi Evreiĭ sъb aчeea a lъĭ Xaxaшbaшa, lъaŭ narte zi шi nónte la faчerea шanђъrilorŭ, la aшezarea tъnъrilorŭ шi la totŭ felĭъlŭ de lъkrъrĭ nentrъ întъritъra îшnrejъriшilorŭ Konstantinonoleĭ, snre întiшninarea aчesteĭ katastrofe. Dъnъ aчeste Sъltanъlŭ, dъndŭ înkredinђъrĭ înskrise Englezilorŭ kъ naчeà чerъtъ kъ Rъшiĭ a înkieat'o odatъ kъ naчea fъkъtъ la Tilsitŭ între Franчesĭ шi Rъшĭ, dъnъ ъnsnrezeчe zile aŭ eшitŭ vasele din Bosforŭ, fъrъ a faчe kъtŭ de nъђinъ strikъчiъne oraшъlъĭ; шi astŭfelĭъ a skъnatŭ Konstantinonole de nerikolŭ.

Пórta, rъdikъndŭ la deшnitatea vizirialъ ne Ieniчerŭ Agasi nъшitŭ Xilmi-Ibraiшŭ Пaшa, kъndŭ a voitŭ a-lŭ triшite în esnediђiъne asъnra Rъшilorŭ, a nъшitŭ шi Doшnŭ Moldoveĭ ne Alessandrъ Xangerli, fostъlŭ шare Dragoшanŭ. Aчesta, nriiшindŭ învestitъra Kaftanъlъĭ dъnъ datinъ, a venitŭ odatъ kъ ъrdia (tabъra) Vizirъlъĭ nъnъ la Silistra. Iar Doшnъlŭ rъndъitŭ nentrъ ђeara Mъnteneaskъ, Alessandrъ Vodъ Sъђъ, se triшisese maĭ de nainte la Шъшla. Atъnчe a maĭ fъkъtŭ Пórta Пaшъ ne Mъstafa Bairaktarŭ Aĭanъlŭ Rъшчъkъlъĭ, шoшtenitorъlŭ taĭшosъlъĭ Tersenikli, kъrъĭa ĭ-a triшisŭ шi tъĭъrĭ, nъшindъ-lŭ totŭ odatъ шi Dъna-Seraskerĭъ, adekъ generalissiшŭ Dъnъreanŭ.

Dar Mixelson, generalissiшъlŭ oшtirilorŭ Rъseшtĭ din Moldo-Romania, nlekъndŭ din Bъkъreшtĭ în lъna Anrilie asъnra Gĭъrgĭъlъĭ, înainte de a ajъnge, шi nriiшindŭ ne drъшŭ înшtiinђare kъ oшtirea Rъseaskъ kare se koborîse la Isшailŭ sъb generalъlŭ Meendorfŭ se afla în nosiђiъne nerikъlósъ, a lъsatŭ drъшъlŭ Gĭъrgĭъlъĭ шi a anъkatŭ snre Isшailŭ. Atъnчe în Bъkъreшtĭ s'a rъsnъnditŭ o grózъ nedeskrintibilъ, fiindŭ kъ Tъrчiĭ se adъnaŭ neînчetatŭ la marginele ђereĭ,

ші кѕ inkѕrsiѕnile lorѕ de tóte zilele kaѕsaѕ ѕѕпъгъгі кѕm-
пlite bieцilorѕ Romъnї de пrin satele învечinate. Generalѕlѕ
Miloradoviчї, karele rъmъsese loкotenentѕ alѕ lѕї Mikelsonѕ
în Bѕkѕreшtї, aѕzindѕ kъ ѕnѕ korпѕ ka de чinчї-ѕпre-zeче
miї Tѕrчї se adѕпъ la Obileшtї, în aпroпiere de oпtѕ óre
de Bѕkѕreшtї, s'a xotъrîtѕ sъ meargъ asѕпra lorѕ, kѕ tóte
kъ oшtirea sa пѕ se sѕïa peste пatrѕ miї de ómenї. Kons-
tantinѕ Vodъ Ipsilante atѕпче, vъzъndѕ kъ oraшѕlѕ rъmъпe
fъrъ niчї o sigѕranцъ, s'a dѕsѕ ші a întrebatѕ пe generalѕlѕ
Miloradoviчї dakъ în lipsa sa elѕ пѕ rъmъпe în пerikolѕ.
Generalѕlѕ ї-a respѕпsѕ kъ nevoea de a se dѕче asѕпra Tѕr-
чilorѕ este neaпъratъ, їar kъtѕ despre пerikolѕ kъ пóte sъ
fie пrobabilѕ fiindѕ kъ пѕ se шtie resѕltatѕlѕ rъsboїѕlѕї; a-
dъogъndѕ kъ aчela че arѕ ѕrma dѕпъ oшtirea sa, пóte sъ
aїbъ sigѕranцъ, їar kare пѕ, sъ se îngrijeaskъ de aпъrarea
sa kѕmѕ va шti.

Generalѕlѕ Miloradoviчї, пlekъndѕ asѕпra Obileшtilorѕ
în lѕna Maїѕ a anѕlѕї 1807, Domnѕlѕ a fѕgitѕ kѕ toцї aї
seї la Fokшanї ші de akolo la Bъrladѕ; їar boeriї aѕ înче-
пѕtѕ a fѕgi kъtre Braшovѕ, ші în kѕrъndѕ oraшѕlѕ Bѕkѕ-
reшtilorѕ a rъmasѕ пѕstiѕ. Dar Generalѕlѕ Miloradoviчї, lo-
vindѕ oшtirea tѕrчeaskъ la Obileшtї o sfъrъmъ ші o rъsiпi
Dѕпъ aчeasta însъ пѕ kѕtezъ'a merge maї deпarte, чi aflѣ
kѕ kale a se retrage, fiindѕ kъ lѕase шtire kъ Baїraktarѕlѕ
Mѕstafa Пaшa trekѕse Dѕпъrea пe la Slobozia Giѕrgїѕlѕї kѕ
o mѕlцime de oшtire ші kъ venїa kѕ grъbire asѕпra Bѕ-
kѕreшtilorѕ. Dar ekonomia пrovidenцialъ fъkѕ kъ rîѕlѕ Ar-
geшѕlѕї s'a ѕmflatѕ maї mѕltѕ de kъtѕ totѕ-deaѕпa ші a o-
пritѕ treчerea Tѕrчilorѕ. Miloradoviчї însъ, întorkъndѕ-se la
Bѕkѕreшtї, a înчeпѕtѕ пoпorѕlѕ fѕgitѕ a se adѕna earъшї în
oraшѕ.

În anѕlѕ aчesta, ші maї totѕ în intervalѕlѕ aчesta, s'a
întъmпlatѕ la Konstantinoпole o revolѕцiѕne mare. Dѕпъ ne-
aшteпtata isbѕknire a rъsboїѕlѕї aчestѕїa, ші dѕпъ intrarea
fъrъ de veste a vaselorѕ Englezeшtї în Bosforѕ, în tóte zi-
lele aѕ înчeпѕtѕ a se faчe neorъndѕele diferite. Sѕltanѕlѕ
Selimѕ, voindѕ sъ introdѕkъ пoѕa taktikъ militarъ (пѕmitъ

Nigĭam-Gedită) în omtirea sa, întrebsinga kъndă mъgslele, kъndă ameningъrĭ, kъndă banĭ, nentrs ka sъ îndsnleчe ne konagionaliĭ seĭ la aчeasta. Tóte чerkъrile sale însъ eraă fъrъ resultată, mi trebsea kъ saă sъ amъne ne altъ datъ nroektslă, saă sъ-lă abandoneze ks totslă, fiindă kъ în timnsrile aчele kritiчe, era neanъratъ nevoe de konkssrslă sinчeră ală nonorslsĭ nentrs konsolidarea îmnъrъgieĭ. Dar jsdekъndă maĭ sъnъtosă, gъsi kъ tokmaĭ era timnslă ka sъ realiseze nroektslă. De aчeea a ordonată ka sъ se nregъteaskъ snă mare nsmъră de sniforme regslate mi a însemnată o zi în kare sъ se îmbraчe mi elă însămĭ înnresnъ ks togĭ fsnkgionariĭ чeĭ maĭ înalgĭ, mi astă-felĭs sъ se arate nonorslsĭ snre întъrirea voingeĭ sale îmnъrъtemtĭ.

În ksrъndă s'a rъsnъndită în tóte nъrgile mtirea desnre aчeasta, mi glótele aă înчenstă sъ msrmsre mi sъ rъssfle nemslgъmirĭ. Dъndă felĭsrite intrenretъrĭ lskrsrilоră, aă înчenstă sъ se vorbeaskъ în genere kъ rъsboĭslă nroklamată era ks totslă nlъsmsită, mi kъ ne ssb asksnsă este nlană ka sъ se desfiingeze Ĭeniчerimea, mi sъ se înfiingeze aчeastъ nosъ omtire. Dsnъ aчeea aă înчenstă a konsnira în tóte nъrgile în kontra îmnъrъgieĭ, mi a se nsne la kale ka sъ se onse ks tóte nsterile kъndă se va faчe vre o mimkare seriósъ nentrs aчeasta.

În чetъgile de ne lъngъ Bosforă, dsnъ nroklamarea rъsboĭslsĭ, se amezaserъ vre o mie doъ sste de gsardimtĭ, alemĭ de nrin tóte mirsrile omtireĭ vekĭ. Maĭ togĭ aчestia eraă Albanezĭ mi Lazĭ, mi între algĭ kanĭ aĭ loră era mi fostslă eforă (ministrs) ală trebiloră din lъsntrs Maxmstă Efendi, bъrbată ks minte, kstezъtorĭs, nolitikă, ksnoskъtorĭs de limba franчesъ, ka snslă чe fssese mi ambassadoră ală Порgeĭ Otomane lъngъ ksrtea Britanikъ. Aчesta, fiindă kъ era nartisană ală reformeĭ franчeze în omtire, mi nentrs aчeasta aksssată de filorssă, kъsta sъ se rekomande, stъrsindă ks energie la întrodsчerea reorganisъreĭ aчesteĭa.

În zioa de 13 Maĭs, trimigъnds-se nsmeróse msnigisnĭ militare dsnъ sistema nosъ, s'a dată ordină mi nsmitslsĭ Maxmstă Efendi nreksmă mi la чeĭ-l-algĭ komandangĭ de

o samъ kȣ elȣ, ka sъ sileaskъ kȣ tóte kinȣrile пe Ienĭчerĭ sъ se îmbraчe. Ȣnȣlȣ din komandanцĭ, voindȣ a esseкȣta ordinȣlȣ, kĭemѣ пe ȣniĭ din Ienĭчerĭ шi înчeпȣ a-ĭ ѳaчe kȣ kȣvъntȣ ka sъ se sȣпȣe la ordinȣlȣ îmпъrъteskȣ. Aчeшtia oпȣindȣ-se, elȣ a înчeпȣtȣ a-ĭ ameninцa kȣ пedeпse. Atȣnчe ȣniĭ din Ienĭчerĭ aȣ чerȣtȣ de odatъ timпȣ ka sъ-шĭ ĭa de seamъ; iar alцiĭ, viindȣ de a doa órъ la vorbe kȣ komandantȣlȣ, aȣ înчeпȣtȣ a-lȣ maltrata, — шi în чele de пe ȣrmъ l'aȣ шi ȣчisȣ. Dȣпъ aчeasta aȣ пlekatȣ ka sъ ȣчizъ шi пe Maxmȣtȣ-Efendi. Aчesta însъ, kȣmȣ simцi пornirea lorȣ, se sȣi într'o barkъ шi kъȣtъ sъ skaпe пrin ѳȣgъ. Rebeliĭ se iaȣ dȣпъ dъnsȣlȣ шi-lȣ ajȣngȣ la Bȣĭȣk-dere, ȣnde kъȣta asilȣ într'o Kasarmъ de Ienĭчerĭ; akolo kadȣ assȣpra luĭ шi-lȣ tae în bȣkъцĭ. Dȣпъ aчeea, kȣ kȣtezarea desпerъreĭ, aȣ înчeпȣtȣ a ѳaчe пlanȣrĭ maĭ kȣmпlite шi maĭ kȣtezъtóre.

Aчeste se ȣrmaȣ în 14 Maĭȣ. Întъmпlarea aчeastъ tragikъ s'a rъsпъnditȣ ka пrin elektrismȣ. Kĭarȣ ѳъntȣitoriĭ alergaȣ пe ȣliцe, sпȣindȣ la tótъ lȣmea чe aȣ ѳъkȣtȣ шi пrovokъndȣ пe toцĭ konaцionaliĭ lorȣ la revoltъ ѳъцiшъ. Aȣtoritъцile sokotindȣ lȣkrȣlȣ de la înчeпȣtȣ nȣ atъta de însemnъtorĭȣ, n'aȣ lȣatȣ în пriпъ alte mъsȣrĭ de aпъrare saȣ de stavilare, de kъtȣ trimiцъndȣ kъцĭ-va oѳiцerĭ din ordinea Ienĭчerilorȣ între eĭ, kȣ skoпȣ ka sъ-ĭ liniшteaskъ. Insъ ȣniĭ din aчeшtia de frikъ niчĭ se aпropieaȣ; alцiĭ se întorчeaȣ din mijlokȣlȣ drȣmȣluĭ; alцiĭ kreaȣ felĭȣrite înkinȣirĭ sпre mъngъerea sȣпeriorilorȣ; alцiĭ iarъшĭ mergeaȣ пъnъ la eĭ, шi se ȣneaȣ kȣ dъnшiĭ; alцiĭ, în lokȣ sъ-ĭ îndȣпleчe, se konvertisaȣ шi se întorчeaȣ, nȣ пentrȣ ka sъ deskoпere adevъrȣlȣ kъtre sȣпeriorĭ, чi пentrȣ ka sъ-ĭ adórmъ kȣ diverse momele.

La 16 Maĭȣ s'aȣ adȣnatȣ toцĭ rebeliĭ în пiaцa de la Bȣĭȣk-dere, шi пȣindȣ-шĭ armele la пъmъntȣ aȣ îngenȣnkĭatȣ, dȣпъ obiчeĭȣlȣ tȣrчeskȣ, шi s'aȣ jȣratȣ ka sъ цie ȣnȣlȣ kȣ altȣlȣ. Dȣпъ aчeste шi-aȣ datȣ kȣvъntȣlȣ de пlekare, zikъndȣ kъ aȣ jȣdekatъ kȣ Sȣltanȣlȣ, ĭar în sekretȣ пroektъndȣ rъstȣrnarea aȣtoritъцeĭ. Fiindȣ în nȣmъrȣ ka treĭ miĭ, s'aȣ îmпъrцitȣ în doȣ korпȣrĭ, din kare ȣnȣlȣ sȣb komanda ȣnȣĭ Albanesȣ, omȣ neînsemnatȣ, a пȣrkatȣ kъtre Me-

diterana, kȣ nlanȣ ka sъ ціe kalea trȣnelorȣ organisate dȣ-пъ noȣa disчinlinъ (kare se nȣmeaȣ Leventȣ-Чiftilikȣ) neutrȣ ka nȣ kȣmva sъ ĭa mъsȣrĭ agressive; ĭar чelъ-l-altȣ kornȣ sȣb komanda ȣnȣĭ Lazȣ, a anȣkatȣ ne lъngъ malȣlȣ mъreĭ la vale snre sȣbȣrbiĭ (maxalale) ші sate.

Miшkarea aчeasta, avъndȣ tóte anarinцele ȣneĭ revolte deklarate, a rъsnъnditȣ o grózъ nedeskrisъ în tóte kasele ші în sȣfletele tȣtȣrorȣ lъkȣitorilorȣ. În adevъrȣ, vъzъndȣ-se aчeste bande nedisчinlinate, lenъdъndȣ frъȣlȣ sȣnȣnereĭ ші alȣ askȣltъreĭ, tótъ lȣmea se aшtenta sъ le vazъ fъkъndȣ ekчesele чele maĭ înfrikoшate, ші fie kare kȣgeta kȣm sъ fakъ sъ-шĭ assigȣreze чe are maĭ nreцiosȣ ші sъ-шĭ kaȣte mъntȣirea nrin fȣgъ. Dar dreanta чea generósъ a lȣĭ Dȣm-nezeȣ a fъkȣtȣ ka tótъ tȣrbȣrarea aчeasta sъ se redȣkъ la nimika ші sъ nȣ se întъmnle niчĭ o neorъndȣealъ.

Пre kъndȣ rebeliĭ ȣmbla nrekȣmȣ s'a snȣsȣ, în frȣntea fie-kъreĭ bande mergea komandantȣlȣ seȣ, nreчedatȣ de ȣnȣ kraĭnikȣ (eraldȣ) karele se adresa kъtre nonorȣ, kĭemъndȣ ne чeĭ în stare de a lȣa armele la anъrarea drentȣrilorȣ lorȣ, ĭar ne bъtrъnĭ, ne negȣцъtorĭ ші meseriaшĭ la ȣrmarea trebi-lorȣ lorȣ în naчe ші liniшte, — înkredinцъndȣ ne toцĭ kъ miшkarea lorȣ nȣ are altȣ skonȣ de kъtȣ mъntȣirea ші si-gȣranцa tȣtȣrora ші konservarea nrivilegĭȣrilorȣ lorȣ strъmo-шeшtĭ. De ші în adevъrȣ kȣgetъrile ші nlanȣrile lorȣ se-krete era kȣ totȣlȣ altele, însъ orĭ ne ȣnde aȣ ȣmblatȣ ші s'aȣ nȣrtatȣ n'aȣ fъkȣtȣ niчĭ ȣnȣ rъȣ nimъrȣĭ, n'aȣ însnъĭ-mъntatȣ niчĭ aȣ înjȣratȣ ne nimenĭ. Ĭar kъtre mezȣlȣ non-цeĭ aȣ venitȣ kȣ toцiĭ la kasarma de la Tonxana, ȣnde aȣ netrekȣtȣ în naчe rъmъшiцa nonцeĭ.

Fъkъndȣ-se zioъ, aȣ venitȣ în vorbъ kȣ tȣnariĭ de a-kolo ші înцelegъndȣ-se între eĭ, aȣ skosȣ kazanele [1] ordinȣ-lȣĭ lorȣ, ші le-a nȣsȣ la mijlokȣ snre semnȣ de alianцъ. Dȣ-

1 Kazanele sъntȣ kъldъrile în kare se fъчea чĭorba Ieniчerilorȣ. Toцĭ a-чeĭ чe se înskrieaȣ în ordinȣlȣ aчesteĭ oшtirĭ, trebȣea sъ gȣste din Ka-zane ші aчeea se sokotea ka jȣrъmъntȣ. Însȣшĭ domniĭ Romъnilorȣ, kъndȣ lȣa investitȣra, gȣstaȣ maĭ întъĭ din чĭorba Ieniчerilorȣ, ші se sokoteaȣ înskriшĭ între Ieniчerĭ. *(Tradȣkъtorĭȣlȣ).*

пъ ачеаsta, плекъndŭ кŭ stindardele пе ѕліці͡ile de la Galata щi прin înпrejѕrimĭ, aŭ maĭ adѕnatŭ ka zeчe miĭ de kamarazĭ. Atѕnчe Kaĭmakamѕlŭ, saŭ lokotenentѕlŭ Vizirѕlѕĭ, voi sъ intre la îmпъratѕlŭ sъ-ĭ ѕпѕe kъ rъѕlŭ se îngróщъ щi kъ, пentrѕ ka sъ se потóle, altŭ kiпŭ пѕ este de kъtŭ sъ se desfiinџeze оштirea din поŭ organisatъ. Dar Sѕltanѕlŭ пѕ пѕmaĭ kъ n'a voitŭ sъ askѕlte, dar пiчĭ voĭe ka sъ se înfъџiшeze пѕ ĭ-a datŭ. Atѕnчe flakъra s'a апrinsŭ maĭ tare. Rebeliĭ, adѕпъndŭ la Galata щi maĭ mѕlte vase de rъsboĭŭ, kѕ kare se пѕseserъ în înџelegere, se disпósaŭ sъ treakъ de чeea парte de Bosforŭ.[1] Dar aѕzindŭ kъ akolo sъntŭ maĭ mѕlte trѕпe de оштirea поѕъ пѕse ѕпre апъrararea Bizanџѕlѕĭ, щi bъпѕindŭ kъ sъntŭ пѕse пѕterĭ ѕпre a-ĭ опri în treчere, aŭ trimisŭ rъspѕnsŭ пъzitorilorŭ de чeea парte kъ voeskŭ sъ treakъ. Aчeщtia le-a rъspѕnsŭ kъ потŭ veni orĭ пе ѕnde щi orĭ kъndŭ fъrъ a avea kъtŭ de mikъ ѕпъrare.

Miшkъrile, manifestъrile щi înџelegerile aчeste, liniштea щi orъndѕeala kare se пъzĭa, tóte aчeste înkredinџaŭ пе toџĭ kъ revolta se fъчea kѕ înџelegerea пrealabilъ a ѕпorŭ ómenĭ însemnaџĭ, înџelenџĭ щi bѕnĭ politiчĭ.

Sѕltanѕlŭ, пrivindŭ de la Bizanџŭ kѕ teleskoпѕlŭ miшkarea попorѕlѕĭ пrin щirѕrile оштireĭ, aѕzindŭ totŭ odatъ щi strigъtele înfiorъtóre kare пresѕпѕneaŭ o revoltъ manifestъ, s'aŭ kѕпrinsŭ de îngrijire. Atѕnчe elŭ n'a пѕtѕtŭ sъ kѕgete щi sъ fakъ de kъtŭ aчeea чe чine-va пóte sъ fakъ în asemine înпrejѕrare. Пe de o парte a trimisŭ kъtre eĭ парlamentarĭ sъ-ĭ întrebe de kaѕsa reskóleĭ lorŭ, arъtъndѕ-le ka пѕ o kѕnóшte, щi promiџъndŭ kъ le va împlini tóte пropѕnerile, пѕmaĭ sъ se astъmпъre щi sъ se liniшteaskъ. Пe de altъ парte a trimisŭ пrin oraшŭ în tóte пъrџile eralzĭ vestitorĭ, kari ѕпѕneaŭ kъ Mъrirea Sa пrin jѕrъmъntŭ пromite kъ desfiinџeazъ поѕa оштire щi kъ ridikъ darea impѕsъ пentrѕ organisarea eĭ. Dar Ieniчeriĭ, kari maĭ пrimiserъ fъrъ niчĭ ѕnŭ resѕltatŭ asemine пromiterĭ, пѕ maĭkredeaŭ astъ datъ. Пarlamentariĭ s'aŭ întorsŭ fъrъ niчĭ ѕnŭ sѕkчesŭ, щi eralziĭ strigaŭ fъrъ a fi askѕltaџĭ. Пe lъngъ aчeste împъratѕlŭ, ordonъndŭ lѕĭ Bostanџi-baшa ka sъ înarmeze пе gѕarziĭ палatѕlѕĭ imperialŭ щi

sъ întъreaskъ gsardele, nrimeште rъsnsnsŏ kъ toцĭ Bostangiiĭ aŏ fsgitŏ. Atsnчe lъsъndѕ-se зirmanslŏ în voea sórteĭ saŏ în xotъrirea rebelilorŏ, se resignѣ a sta tremsrъndŏ în nalatslŏ seŏ пъnъ va vedea kanъtslŏ.

Rigealsrile [konsiliariĭ] îmnъrъteшtĭ, ksm aŏ vъzstŏ kъ rebeliĭ s'aŏ înkisŏ la Tonxana, îndatъ s'aŏ adsnatŏ nlinĭ de snaĭmъ la Kaĭmakamslŏ ka sъ se konsslteze ks чe kinŏ arŏ nstea notoli revolsцisnea; dar akolo îndatъ le veni шtire kъ rebeliĭ trekŏ din kóчe de Bosforŏ. Atsnчe snaĭma lorŏ s'a îndoitŏ; în desnerare aŏ nerdstŏ orĭ чe nlansrĭ de întrenindere; шi lъsъndŏ sĭtъreĭ шi femeĭ, шi koniĭ, шi kase, шi orĭ чe alte interese, s'aŏ rъsinitŏ kare în kotro, kъstъndѕ-шĭ sigsranцa nrin fsgъ.

Kъte adsчe întъmnlarea! Kъte nrefaчerĭ ksrióse adsчe ne neaшtentate în lskrsrile omeneшtĭ! Bogaцiĭ, mъndriĭ, nreansterniчiĭ, îmbsĭbaцiĭ de strъlsчire шi de mъrire, într'o klinъ se fakŏ nevъzsцĭ, чerшitorĭ, neînsemnaцĭ шi neksnoskѕцĭ! Aчeĭ чe sgsdseaŏ imnerislŏ Otomanŏ, de odatъ se fakŏ neritorĭ de fóme! Шi aчeĭ ne kari ns-ĭ maĭ înkъnea lokslŏ ajsngŏ ka vaĭ de dъnшiĭ de se asksndŏ, kare ssb strъшinele bordeilorŏ, kare în rinele nъraelorŏ, kare în loksrile чele maĭ degradate!

A чinчea zi шi ne la dosъ ore de zi, rebeliĭ s'aŏ întrsnitŏ la Ŏn-Kananŏ (magazinele de grъne), шi de akolo s'aŏ vъrъtŏ ks toцiĭ în odъile Ieniчerilorŏ. Eĭ mergeaŏ ks stindardele desfъшsrate, avъndŏ ne kъnitaniĭ шi eralziĭ lorŏ înainte. Glótele lorŏ se îmmslцise de o grъmadъ de чerшitorĭ шi aventsrarĭ, sniĭ înarmaцĭ, alцiĭ fъrъ arme, kare ksmŏ se întъmnla. Mslцĭ din nonorslŏ aчesta ns шtiea niчĭ чe vrea, niчĭ чe faчe, niчĭ snde merge, niчĭ snde o sъ ajsngъ. Astfelis rebeliĭ, înaitъndѕ-se, aŏ ajsnsŏ пъnъ la o nĭaцъ, snde eraŏ mъчelъriile Ieniчerilorŏ, nsmitъ nentrs aчeasta Atmeĭdanŏ, шi snde obiчnsĭaŏ Ieniчeriĭ de se adsnaŏ totŏ-deasna kъndŏ venea vre o întъmnlare estraordinarъ, fiindŏ kъ îmnrejsrslŏ aчestsĭ lokŏ eraŏ шi kasarmele lorŏ

De aiчe a înчenstŏ revolsцisnea a se faчe sistematikъ. Ieniчeriĭ aŏ skosŏ Kazanele lorŏ шi le-aŏ nssŏ în mijlokslŏ

nieџeĭ. Aчeste kazane la eĭ se konsideraŭ ka sakre, шi skóterea lorŭ la ѕnŭ lokŭ era manifestare de neмѕлџъmire шi пretenџiѕnĭ, пrekѕmŭ шi rъdikarea lorŭ semnŭ de împъkъчiѕne шi liniшte.

Dѕпъ aчeasta fъkъndѕ-se konsiliŭ între rebelĭ, s'a xotъrъtŭ ka пoпorѕlŭ пlebeŭ sъ rъmъe пe lokŭ înпreѕпъ kѕ oficeriĭ sпre пaza sakrelorŭ Kazane; ĭar kaпiĭ Ieniчerimeĭ, lѕъndŭ kѕ sine пe ómeniĭ înarmaџĭ, kѕ stindardele întinse înainte, s'aŭ dѕsŭ la lъkѕinџa Шeik-Islamѕlѕĭ (kaпѕlŭ religiѕneĭ tѕrчeшtĭ) шi aŭ înчeпѕtŭ sъ-ĭ arъte nemѕlџъmirile lorŭ шi kaѕsele пentrѕ kare aŭ rъdikatŭ stindardele rebelieĭ. Eѕпѕindŭ kѕ de a mъrѕntѕlŭ sѕferinџele lorŭ, arbitraritъџile шi înшelъчiѕnile esserџate din пartea Sѕltanѕlѕĭ шi a gѕvernѕlѕi seŭ, abѕsѕrile шi kъlkъrile чe s'aŭ fъkѕtŭ în datinele шi obiчeĭѕrile lorŭ naџionale, l'aŭ întrebatŭ în чele din ѕrmъ daka legea învoeшte Sѕltanѕlѕĭ a tolera asemine abѕsѕrĭ, шi daka dѕпъ tóte aчeste maĭ este elŭ vrednikŭ ka sъ împъrъџeaskъ. Шeik-Islamѕlŭ, saŭ dѕпъ lege, saŭ dѕпъ simџirile inimeĭ sale, saŭ dѕпъ împrejѕrъrire estraordinare în kare se afla, шĭ-a datŭ пъrere de kondamnare. Rebeliĭ nemѕlџъmindѕ-se kѕ sentinџa rostitъ, aŭ чerѕtŭ de le-aŭ dat'o kѕ voe fъrъ voe în skrisŭ.

Setinџa Шeik-Islamѕlѕĭ de o kamdatъ se askѕnse, шi desпre Sѕltanѕlŭ nimikъ nѕ se maĭ vorbi. Dѕпъ aчeasta rebeliĭ lѕarъ пe Шeik-Islamѕlŭ шi пe Kazaskerĭ (jѕdekъtoriĭ) шi merserъ la Aga-Kaпѕsi (eforia Ieniчerilorŭ) ѕnde se fъчea adѕnare generalъ a tribѕnalѕlѕĭ legislatorilorŭ шi a kaпilorŭ Ieniчerilorŭ. Akolo konsiliѕlŭ se deskise sѕb пreшedinџa Шeik-Islamѕlѕĭ, sѕb assistinџa Kazaskerilorŭ, a lѕĭ Semenŭ-baшa karele џinea lokѕlŭ lѕĭ Ieniчerŭ-Agasi, шi a пrinчiпalilorŭ kъпitanĭ militarĭ. Oficeriĭ inferiorĭ шi kaпiĭ rebelilorŭ staŭ înainte, înfъџiшъndŭ Konsiliѕlѕĭ чererile шi nemѕlџъmirile пoпorѕlѕĭ. Nimenĭ însъ din konsiliѕlŭ imпerialŭ nѕ era faџъ, kъчĭ toџĭ fѕgiserъ, шi nѕmaĭ kъџĭ-va se aflaŭ la Пaшa Kaпѕsi înпreѕпъ kѕ Kaĭmakamѕlŭ.

Dѕпъ maĭ mѕlte arъtъrĭ de abѕsѕrĭ шi arbitraritъџĭ, kare se пroпѕneaŭ înaintea konsiliѕlѕĭ шi пentrѕ kare se înke-

eaŭ sentinце (numite fetfale), în fine s'aŭ espusŭ шi kestiunea noŭeĭ disчiplinĭ în oшtire, kare s'a judekatŭ de kontrarie religiuneĭ otomane. Пentru aчeasta akusъndu-se пe maĭ mulцĭ konsiliarĭ aĭ Sultanuluĭ, ĭ-aŭ osinditŭ la пedeansa morцeĭ шi la konfiskarea averilorŭ. Numele aчestorŭ ómenĭ, kъzuцĭ viktime пentru kausa чivilisaцiuneĭ, istoria le-a пъstratŭ; eĭ sъntŭ:

Memiш Efendi, Xalĭa Kexaĭa-beĭ, ministrulŭ afaчerilorŭ interiore.

Reiz-Efendi, ministrulŭ чelorŭ din afarъ.

Bekir-Efendi, Zarпxana-Emini, ministrulŭ de finance.

Iusuf-Aga, Valide Kedxudasi, ministrulŭ împъrъteseĭ mume.

Omer-Aga, Sultan-Kexaĭasi, ministrulŭ sororeĭ чeĭ maĭ marĭ a Sultanuluĭ шi frate luĭ Iusuf-Aga.

Ibraim Efendi, Sambika Mexaĭa-beĭ, fostŭ ministru alŭ afaчerilorŭ din lъuntru.

Xagi-Ibraim-Efendi, Tersana-defterdar, ministru kurцeĭ imпeriale шi komandantŭ alŭ nuoeĭ oшtirĭ.

Fadulax-Efendi, Kaпan-Naini, eforŭ alŭ magazinelorŭ.

Sir-Kiatini, sekretarulŭ intimŭ alŭ Sultanuluĭ.

Axmet-Bei Babeingi, kamardinerulŭ împъratuluĭ.

Bostangibaшa, komandantulŭ guarzilorŭ imпerialĭ.

Din aчeшtia, пe чeĭ treĭ dintъĭ ĭ-aŭ omorъtŭ la 16 Maĭu kъtrъ searъ la Пaшa Kapusi, ĭar пe чeĭ-l-alцĭ, gъsindu-ĭ fugarĭ шi askunшĭ în maĭ multe lokurĭ, ĭ-aŭ uчisŭ ku kinurĭ krude шi neomenóse, пъnъ la treĭ óre de nópte. Dupъ aчeasta aŭ vestitŭ Sultanuluĭ Selim пrin Шeik-Islamulŭ, kъ este destituatŭ, шi rъdikъndu-lŭ l'aŭ arestatŭ într'unŭ пalatŭ anume пentru aчeasta. Пe urmъ skoцîndŭ пe vъrulŭ seŭ Sultanŭ Mustafa, fiĭulŭ luĭ Abdul-Xamid, l'aŭ пroklamatŭ împъratŭ, пe la чinчĭ ore шi jumъtate la 17 Maĭu. Astfelĭu a luatŭ kapъtŭ revoluцiunea fъrъ kъtŭ de puцinъ strikъчiune пentru kreшtinĭ. Dintre konsiliariĭ Sultanuluĭ kъzutŭ a skъpatŭ numaĭ unulŭ, Чelebi-Efendi Kĭosé-kexaĭa, karele avъndŭ пoпularitate între Ieniчerĭ se fъku eforŭ alŭ magazinelorŭ im-

пeriale, saŭ Kanan-Emini; ĭar Sъltanъlŭ la 18 Maĭъ l'a fъkъtŭ Tersana-Emini, saŭ ministrъ kъrцeĭ imпeriale

Totŭ într'ъnŭ timпŭ, la 19 Maĭъ fъgindŭ шi Insilante din Bъkъreшtĭ la Bъrladŭ, пrekъmŭ amŭ zisŭ, nъ tъrziŭ se întórse la Fokшanĭ. Akolo пetrekъndŭ vr'o doъ lъnĭ шi maĭ bine, skriea neînчetatŭ boerilorŭ чe emigrase la Braшovŭ, îndemnъndъ-ĭ sъ se întórkъ fъrъ de frikъ în пatria lorŭ. Eĭ însъ nъ s'aŭ îndъпlekatŭ, шi aŭ statŭ пe lokŭ. Domnъlŭ atъnчe aŭ trimisŭ lokotenentŭ alŭ seŭ la Bъkъreшtĭ пe Konstantinŭ Varlaamŭ. Dar totŭ odatъ i se lъъ domnia Moldoveĭ din mъnъ; dъпъ чe gъvernase vre o ménte lъnĭ, boeriĭ dъdъserъ пlъngere asъпra lъĭ пentrъ maĭ mъlte kaъse, шi de aчeea elŭ aпъkъ înainte a se demisiona de bъnъ voe.

Generalъlŭ Mikelsonŭ, пъindŭ în bъnъ rъndъealъ oшtirea чe assedia Ismailъlŭ, s'a întorsŭ la Fokшanĭ пe la înчeпъtъlŭ lъĭ Aъgъstŭ. Akolo esпlikъndъ-se шi Domnъlŭ Insilante kъ dъnsъlŭ, dъпъ neînцelegerea чe fъsese între eĭ kъndŭ s'a întorsŭ de la assedierea Gĭъrgĭъlъĭ, aŭ venitŭ amъndoĭ la Bъkъreшtĭ. Nъ tъrziŭ însъ, Mikelsonŭ, kъzъndŭ greŭ bolnavŭ, mъri, шi rъmase în lokъlŭ seŭ generalъlŭ Miloradovichĭ, пъnъ sъ vie feld-mareшalъlŭ Пrozorovski чe se nъmise generalissimŭ în aчeastъ esпediчĭъne. Dar fiindŭ kъ Miloradovichĭ era inemikŭ neîmпъkatŭ alŭ lъĭ Insilante шi se jъrase sъ nъ mórъ militarŭ de nъ-шĭ va rъsbъna, kъm шĭ-a datŭ sъfletъlŭ Mixelsonŭ, Insilante, a fъgitŭ kъ toцĭ aĭ seĭ la Bъrladŭ. Пe lъngъ Miloradovichĭ însъ, Insilante avea inemichĭ шi пe toцĭ чeĭ-l-alцĭ generalĭ aĭ oшtireĭ Rъseшtĭ; kaъsa era maĭ întъĭ kъ, Grekŭ fiindŭ, i s'a datŭ stъпъnirea ъnorŭ цъrĭ kъчerite kъ armele lorŭ, шi alŭ doile fiindŭ kъ Insilante adese orĭ se oпъnea la чererile шi пretenцiъnile чele essorbitante ale Rъшilorŭ, kari voeaŭ, nъ nъmaĭ чele trebъinчóse пentrъ oшtire, dar stъrъeaŭ sъ se amesteчe шi în venitъrile цereĭ, kontrariŭ simцimintelorŭ aъtokratъlъĭ Alessandrъ.

Пe la kaпъtъlŭ lъĭ Sentemvri venise ordinŭ imпerialŭ ka sъ se retragъ oшtirile Rъseшtĭ din Moldova шi цeara Mъnteneaskъ, шi sъ rъmъe цerile aъtonome, sъb kъrmъirea boerilorŭ пъmînteni. Aчestŭ ordinŭ se dase, fiindŭ kъ înчe-

tase rъsboĭslŭ dintre Rssia ши Franцa, ши fiindŭ kъ dsпъ kondiцisnile пъчeĭ srma sъ se retragъ ши oштirile Francese de la Tilsitŭ. Nѕ tъrziŭ însъ veni kontra ordinŭ ka sъ rъmъe oштirile пe lokŭ. Atsnчe Domnslŭ Ipsilante a trimisŭ la Bskѕreшtĭ de lokotenentŭ alŭ seŭ пe Пostelnikslŭ Antonie.

Între aчeste se maĭ srmъ o întъmплare tragikъ, în timпslŭ îmпъrъцieĭ lsĭ Ssltanŭ Msstafa. Пaшa de la Rsшчĭskŭ Baĭraktarslŭ Msstafa Пaшa, karele era ши generalissimslŭ de пe Dsпъre, aцîцatŭ de snii din kasniчiĭ lsĭ Ssltanŭ Selimŭ kari fsgiserъ la elŭ, s'aŭ înцelesŭ ks Vizirslŭ de la Шsmla Чelebi Msstafa Пaшa ka sъ obóre пe Ssltanslŭ Msstafa ши sъ srчe пe tronŭ earъшĭ пe Ssltanslŭ Selimŭ. Dsпъ asemine înцelegere, în lsna Asgsstŭ a anslsĭ 1807 a пlekatŭ Vizirslŭ ks tótъ armata assпra Konstantinoпoleĭ, fъrъ niчĭ o deslegare formalъ îmпъrъteaskъ. Dsпъ elŭ a пlekatŭ ши Baĭraktarslŭ Msstafa Пaшa ks toцĭ Aĭaniĭ de пe lъngъ Dsпъre ши ks o oштire ka zeчe miĭ de ómenĭ. Ajsngъndŭ amъndoĭ aпróпe de Konstantinoпole la Dastŭ-Пaшa, totŭ oraшslŭ s'a ksпrinsŭ de grózъ. Ssltanslŭ, nevъzъndŭ kinŭ de oпsnere la o lovitsrъ atъtŭ de reпede, a fъkstŭ nevoea diskreцisne, ши a trimisŭ îndatъ Dalegiŭ (noftitoriŭ) ka sъ inviteze пe Vizirslŭ sъ intre ks armata sa în oraшŭ. Vizirslŭ, пrofitъndŭ de deferinцa чe i se arъta, intrъ în oraшŭ, dar Msstafa Пaшa rъmase afarъ la Dastŭ Пaшa kъteva zile. Akolo în tóte zilele veniaŭ konsiliariĭ îmпъrъцieĭ de-lŭ vizitaŭ ши-lŭ feliчitaŭ. Întrs sna din zile înkъ veni ши însшĭ Ssltanslŭ ka sъ-lŭ vazъ de ksriositate. Într'o altъ zi Baĭraktarslŭ Msstafa orъndsi пe Aĭanĭ ka sъ stea ks oштirea sъ пъndeaskъ пe la пorцile oraшslsĭ sъ ns easъ nimenĭ; dsпъ aчeea alease шése ste de kъlъreцĭ înarmaцĭ, ши intrъndŭ пe пórta nsmitъ Toп-Kaпssi, ks sĭmirea ши sпaĭma tstsrora aŭ mersŭ reпede пъпъ la Пaшa-Kaпssi, fъrъ sъ ksteze nimenĭ a-ĭ sta în kale saŭ a-ĭ faчe чea maĭ mikъ lsare aminte. Ks aчeasta s'a înцelesŭ kъ elŭ avssese de maĭ nainte înцelegere ks Vizirslŭ ши ks пartisaniĭ lsĭ Ssltanŭ Selimŭ. Intrъndŭ la Пaшa-Kaпssi, s'a ssitŭ îndatъ ks toцĭ aĭ seĭ la Arz-odasi

(kamera ѕnde fonkцioneazъ Divanѕlѕ împъrъteskѕ sѕb пrešedinцa Vizirѕlѕї). Akolo vъzъndѕ-lѕ Vizirѕlѕ, s'a sпeriatѕ de odatъ, dar maї пe ѕrmъ l'a пrimitѕ kѕ politeцъ. Mѕstafa-Пaшa, lѕъndѕ-шї lokѕ îndatъ, îчeпѕ a se adresa kъtre Vizirѕlѕ kѕ tonѕ aѕпrѕ шi nekѕviinчїosѕ. Vizirѕlѕ îlѕ пofti ka sъ fakъ semnѕ la aї seї sъ easъ, ka sъ rъmъe singѕrї sъ se înцeleagъ. Mѕstafa-Пaшa, fъrъ a-ї rъspѕnde, se adresъ la ѕnѕlѕ kare sta lъngъ Vizirѕlѕ шi-lѕ întrebъ ѕnde se aflъ sigilѕlѕ (пeчetea) împъrъteskѕ. Aчesta rъspѕnse kъ se aflъ la Mъria Sa, arъtъndѕ-ї пe Vizirѕ. Mѕstafa Пaшa atѕnчe se întórse kъtre Vizirѕlѕ шi чerъndѕ-ї sigilѕlѕ kѕ ѕnѕ tonѕ sъlbatekѕ, îlѕ lѕъ; dѕпъ aчeasta rъdikъ пe Vizirѕ шi-lѕ trimise la înkisóre.

În intervъlѕlѕ aчesta aѕ intratѕ шi Aїanїї kѕ tótъ oшtirea. Mѕstafa Пaшa, пѕindѕ-se în frѕntea eї, s'a dѕsѕ întinsѕ la пalatѕlѕ împъrъteskѕ. Akolo aflъndѕ пorцile înkise ordonъ sъ le dъrъme, zikъndѕ kъ voeшta sъ vazъ пe Sѕltanѕlѕ Selimѕ. Dѕпъ пѕцinъ oпѕпere, пorцile se deskiserъ, dar în пragѕlѕ lorѕ vъzѕrъ пe Sѕltanѕlѕ Selimѕ ѕчisѕ шi kѕ ѕпѕme înkъ la gѕrъ, sѕgrѕmatѕ din ordinѕlѕ lѕї Sѕltanѕ Mѕstafa. Mѕstafa Пaшa, vъzъndѕ пe mortѕ a kъzѕtѕ asѕпra lѕї шi a îчeпѕtѕ a пlъnge amar шi fъrъ mъngъere. Dѕпъ aчeea чerъndѕ sъ vazъ пe Sѕltanѕ Maxmѕdѕ, kѕmѕ l'a vъzѕtѕ, s'a arѕnkatѕ la пiчórele lѕї шi aпoї, lѕъndѕ-lѕ, l'a aшezatѕ пe tronѕ; їar пe fratele seѕ, Sѕltanѕ Mѕstafa, destronъndѕ-lѕ, l'a пѕsѕ în înkisóre. Dѕпъ aчeasta, mergъndѕ la Пaшa-Kaпѕsi, шї-a însѕшitѕ demnitatea de Vizirѕ, dъndѕ ordine шi lѕъndѕ mъsѕrї kѕ пѕtere absolѕtъ, în kъtѕ Sѕltanѕlѕ era пѕmaї o ѕmbrъ. Чea întъї faпtъ a sa a fostѕ de a пedeпsi kѕ mórtea пe ѕчigaшiї Sѕltanѕlѕї Selimѕ; a maї sѕgrѕmatѕ o mѕlцime de Arabї шi mѕerї din пalatѕ ka пъrtaшї la ѕчiderea împъratѕlѕї, шi n'a lъsatѕ пe nimenї fъrъ rъsbѕпare; a aшezatѕ bѕпa orъndѕealъ în Konstantinoпole, în kъtѕ toцї fъkъtoriї de rele s'aѕ kѕпrinsѕ de frikъ шi de grózъ. Пe konsiliariї Divanѕlѕї її trъta kѕ desпreцѕ шi kѕ asпrime ka mieшme nefolositóre шi strikъчóse împъrъцieї; їar kъtre пoѕa oшtire disчiпlinatъ s'a arъtatѕ, înпreѕпъ kѕ

Sѫltanѫlѫ, anѫrѫtorіѫ, întѫrind'o maї mѫltѫ de kѫtѫ înainte, пre kѫndѫ kѫtrѫ ordinѫlѫ Ieniчerilorѫ, se arѫta asпrѫ ші neпѫrtinitorіѫ.

Пentrѫ tóte aчeste însѫ шї-a atrasѫ, atѫtѫ elѫ kѫtѫ ші Sѫltanѫlѫ, ѫra generalѫ, ші aѫ înчeпѫtѫ mѫrmѫre de revoltѫ. Totѫ o datѫ noѫlѫ Sѫltanѫ, îmпreѫnѫ kѫ Vizirѫlѫ Bairaktarѫ Mѫstafa Пaшa, aѫ înчeпѫtѫ sѫ negѫџeze desпre паче kѫ Rѫшiї. În Konstantinопole însѫ a înчeпѫtѫ rѫѫlѫ din zi în zi sѫ kreaskѫ. Ieniчeriї пlѫnѫeaѫ sѫ se revolteze, dar se temeaѫ de oшtirea Dѫnѫreanѫ чe era пe lѫngѫ Vizirѫlѫ. Aчesta, nebѫgѫndѫ de seamѫ mѫrmѫrele чe se aѫzіaѫ, a înчeпѫtѫ a trimite пe afarѫ oшtirea sa чea kredinчiósѫ, oпrindѫ пrea пѫџinѫ пe lѫngѫ sine. Ianiчeriї, vѫzѫndѫ aчeasta, s'aѫ пѫsѫ la kale sѫ rѫdiчe stindardѫlѫ revolteї în lѫna lѫї Noemvri. Пentrѫ aчeasta, fiindѫ kѫ aveaѫ sѫ înчeaпѫ nóпtea, шї-aѫ пѫsѫ între sine semne de întrebѫrї ші rѫsпѫnsѫrї, kѫ kare sѫ se înџeleagѫ пrin întѫnerekѫ; adikѫ Ieniчerѫlѫ întreba kѫ ѫnѫ kѫvѫntѫ de ordinѫ пe orї kare întѫlnіa, ші dakѫ aчela resпѫndea kѫ aчelaшї kѫvѫntѫ se înџelegea kѫ era kamaradѫ, їar de nѫ se ѫчidea. Organisѫndѫ-se ast-felіѫ, într'o nóпte aѫ înkѫnjѫratѫ пalatѫlѫ Пaшa-kaпѫsi ші ї-aѫ datѫ fokѫ în tóte пѫrџile. Vizirѫlѫ, aflѫndѫ-se în minѫtѫlѫ aчela la xaremѫlѫ seѫ, kѫmѫ a aѫzitѫ desпre aчeasta, a eшitѫ desbrѫkatѫ afarѫ kѫ пistoalele în mѫnѫ, ѫrmatѫ nѫmaї de niшte їete sklave ші de ѫnѫ bѫetѫ; dar vѫzѫndѫ kѫ niчї ѫnѫlѫ din kasniчiї seї nѫ era пe lѫngѫ elѫ, aѫzindѫ sgomotѫlѫ Ieniчerilorѫ, kari ѫrlaѫ, ші flakѫrile kare kѫпrindeaѫ пalatѫlѫ, s'a întorsѫ rѫпede ші s'a koborѫtѫ înпreѫnѫ kѫ fetele ші bѫetѫlѫ în bolta ѫnѫї tѫrnѫ, ѫnde era deпositѫ de пrafѫ.

Konsѫmѫndѫ-se пalatѫlѫ de flakѫrї, elѫ a rѫmasѫ nesѫпѫratѫ; nimenї însѫ nѫ шtiea nimikѫ desпre elѫ; чeї maї mѫlџї kredeaѫ kѫmѫ kѫ a skѫпatѫ, ші se îngrijeaѫ tare ka sѫ nѫ se întórkѫ kѫ oшtirї.

Tótѫ nóпtea oraшѫlѫ se ilѫmina de fokѫ, ші flakѫrile, ѫrkѫndѫ-se пѫnѫ la norї, konsѫmaѫ fѫrѫ niчї o oпrire strѫlѫчitele ші mѫreџele пalatѫrї ale lokѫlѫї aчelѫїa. Ieniчeriї,

alergaŭ prin tóte uliцele orawuluĭ, ucizъndŭ шi mъчelъndŭ pe чeĭ чe întъlneĭaŭ din ómeniĭ luĭ Mustafa Паша, prekumŭ шi pe ostaшiĭ reformaцĭ. Iar a doa zi, adunъndu-se mulцimea Ieniчerilorŭ la At-Meĭdanŭ ku stindardele desfъшurate, aŭ skosŭ earъшĭ Kazanele, dupъ datina lorŭ în timpŭ de revoluцiune. Atunчe Admiralulŭ Ramis-Паша, karele era шi elŭ partisanŭ alŭ Nizam-geditului, împreunъ ku subadmiralulŭ Ingebei, aŭ trasŭ din arsenalŭ kъte-va korъbiĭ în mijlokulŭ golfuluĭ de la Kornulŭ-de-aurŭ, шi aŭ înчeputŭ sъ împróшte ku tunurile pe Ieniчeriĭ adunaцĭ în At-Meĭdanŭ, sokotindŭ kъ înkъ trъeшte Mustafa Паша. Пe de altъ parte, unulŭ Kadir-Паша din oшtirea Nizam-gedituluĭ, a intratŭ în Bizanцŭ, unde eraŭ înkъ vre-o zeчe miĭ din armatъ, шi s'aŭ pusŭ în apъrare. Ianiчeriĭ, ku tóte kъ aŭ fъkutŭ maĭ multe nъvъlirĭ, însъ n'aŭ pututŭ lua întъriturile. Iar împъratulŭ, în mijlokulŭ aчestorŭ împrejurъrĭ, perzъndŭ orĭ чe sperancъ шi planurĭ, sta înkisŭ în lъuntrulŭ zidurilorŭ Bizanцuluĭ, aшteptъndŭ resultatulŭ întъmplъreĭ шi alŭ norokuluĭ.

Пe kъndŭ aчeastъ katastrofъ înfrikoшatъ se petreчea, a eшitŭ Mustafa Паша afarъ de unde era askunsŭ; dar, dupъ чele чe a vъzutŭ, kъzъndŭ în desperare, s'a întorsŭ шi a slobozitŭ unŭ pistolŭ în depozitulŭ prafuluĭ. Atunчe sъrindŭ totŭ turnulŭ în aerŭ, Ramis-Паша, karele vedea de departe aчeasta, a sokotitŭ kъ aчeasta era unŭ semnŭ alŭ luĭ Mustafa Паша, prin kare чere ajutoriu de la flotъ; de aчeea a înчeputŭ bombardamentulŭ ku îndoitъ putere шi a faчe strikъчiunĭ înfrikoшate în mirurile Ieniчerilorŭ. Oшtirea regulatъ, krezъndŭ asemine, luъ îndoitŭ kuraцiu шi se repezĭaŭ ku atъta furie asupra Ieniчerilorŭ, în kъtŭ aчeшtia veniserъ în desperare.

A treĭa-zi Ieniчeriĭ, sъpъndŭ ruinile de la Паша-Kapusi, шi gъsindŭ pe Mustafa Паша učisŭ sub o mare bukatъ de marmurъ, ĭ-aŭ skosŭ kornulŭ шi, legъndu-lŭ de piчióre, l'aŭ tъrъtŭ pe tóte uliцele oraшuluĭ шi apoĭ l'aŭ spъnzuratŭ. Dupъ aчeasta înbъrbъtъndu-se, aŭ reînчeputŭ revoluцiunea ku maĭ mare înverшunare. Iar kamaraziĭ luĭ Mustafa Паша, kumŭ aŭ auzitŭ de mórtea sa, шi-aŭ perdutŭ шi kuraцiulŭ

ши шперанцеле, ши аŭ înчепȣtŭ fie-kare съ fȣгъ ka съ-шĭ skape viaца. Kadir-Паша a trekȣtŭ în Asia; Ramis Kъpitan Паша, Ingebeĭ, ȣnŭ Kolonelŭ din оштirea поȣъ, Kiose-kexaĭa, Armeanȣlŭ Manȣkŭ [1], dragomanȣlŭ лȣĭ Mȣstafa Паша, — тоцĭ ачештia, fȣgindŭ din Konstantinопole, ȣniĭ пe ȣskatŭ, ȣniĭ пe Marea Négrъ, аŭ ajȣnsŭ la Rȣшчiȣkŭ; de akolo, trekъndŭ Dȣпъrea, аŭ черȣtŭ asilŭ la Rȣшĭ, kari ĭ-аŭ приimitŭ kȣ mare îngrijire. Dar Dragomanȣlŭ Manȣkŭ, kȣ kasa sa ши kȣ чеĭ-l-alцĭ Armenĭ, аŭ ръmasŭ în цeara Romъneaskъ, ши maĭ търziŭ împъratȣlŭ Aleksandrȣ l'a onoratŭ kȣ kavaleriĭ ши l'a înъlцatŭ la gradȣlŭ de generalŭ. Чеĭ-l-alцĭ, kȣ Ramis Паша, fȣrъ trimiшĭ în Bassarabia, ши de akolo Remis-Паша singȣrŭ trekȣ la Пetersbȣrgŭ, дȣпъ deslegare imперialъ.

O datъ kȣ fȣgariĭ пȣmiцĭ, аŭ înчепȣtŭ a se ръsini ши тоцĭ чеĭ-l-alцĭ пartisanĭ aĭ sistemȣlȣĭ лȣĭ Mȣstafa Паша. Ieniчeriĭ, въzъndȣ-se skъпaцĭ de inemiчiĭ lorŭ, аŭ плekatŭ asȣпra Bizanцȣlȣĭ. Akolo гъsindŭ порцile înkise ши пe чеĭ din лъȣntrȣ gata шпre апъrare, аŭ strigatŭ kъ аŭ съ пропȣe чеrorĭ Sȣltanȣlȣĭ. Ачеsta, бъпȣindŭ kъ skопȣlŭ lorŭ era ka съ-lŭ detroneze, a ordonatŭ съ ȣчidъ пe fratele seŭ Mȣstafa (karele fȣsese destitȣatŭ ши se afla arestatŭ) ши апоĭ съ deskizъ порцile. Ачеasta fъkъndȣ-se, Ieniчeriĭ intrarъ, dar îndatъ въzȣrъ korпȣlŭ Sȣltanȣlȣĭ Mȣstafa ȣчisŭ; atȣпче штiindŭ kъ din familia împъръteaskъ пȣ maĭ era nimenĭ, пe kare съ-lŭ пótъ пȣпe în lokȣlŭ лȣĭ Sȣltanŭ Maxmȣdŭ, аŭ arȣnkatŭ îndatъ armele ши s'аŭ înkinatŭ лȣĭ, renȣnцъndŭ la orĭ-че пъrerĭ saŭ пretenцiȣnĭ arŭ fi avȣtŭ; ши eшindŭ de la палatŭ în liniштe, revolȣцiȣпеа s'a stъmпъratŭ. Sȣltanȣlŭ дȣпъ ачеasta a înчепȣtŭ съ пȣe tóte în ръndȣealъ kȣ sirgȣinцъ ши dreпtate; ши totŭ odatъ съ intre în negȣцъrĭ de паче kȣ Rȣшiĭ.

Iar în цeara Mȣnteneaskъ, пe la лȣпa Dekemvrie a a-

1 Ачеsta era kъtŭ пe че съ se fakъ ши Domnŭ în цeara Romъneaskъ, fiindŭ kъ era fórte iȣbitŭ de Mȣstafa Паша; ши era пȣ пȣmaĭ Dragomanŭ dar ши Kexaĭa-Bei, ши konsiliarŭ intimŭ, ши Tesaȣrariȣ; era într'ȣnŭ kȣвъntŭ челŭ întъiȣ персonagiȣ дȣпъ Vizirȣlŭ.

*

чelsїamї anš 1807 a venitš mi Feld-maremalslš Пrozorovski, dar dsпъ чe a пetreksts kъte-va zile în Bsksremtї s'a întorsš la Iamї, fiindš kъ пe la înчeпstslš anslsї 1808 s'a fъkstš înчetare de arme, mi la Rsmчїskš s'aš deskisš konferinцa пentrs пaчe între Msraxamiї Порцeї Otomane mi ambassadorslš Rssieї Laskarof. Dsпъ aчeste Ipsilante, vъzъnds-se mi domnš a цereї Msntenemtї [1] a treksts la Kiovš mi s'a amezatš akolo. Iar цerile Moldova mi цeara Romъneaskъ aš rъmasš amъndoъ ssb administrarea Divanelorš lorš пroпriї, komпsse din boeriї пъmînteni. Пeste aчeste Divansrї însъ era Пresidentš generalš Kssnikof, nsmitš de Împъratslš Rsseskš. Aчesta a institsatš în amъndoъ Divansrile kъte snš komitetš, komпssš din Mitroпolitslš, snslš din Eпiskoпї, mi пatrs saš чinчї boerї marї nsmiцї dsпъ alegerea sa. Aчestš komitetš avea komпetinцa a da xotъrîrile чele de пe srmъ, пe kare era datorїs mi Пrezidentslš a le konfirma; їar aчesta ns avea niчї o пstere în nimika fъrъ konsimцъmъntslš komitetslsї. Elš a maї rъndsitš mi пe lъngъ Visterie snš Пresidentš ofiцerїs rssesk, karele пrevegїa îпpresпъ ks Vistierїslš intrъrile mi emirile venitsrilorš цereї, пreksmš mi keltselele чe se fъчeaš ks omtirile mi ks alte trebsinцe пsbliчe. În kalitate de Пresidentš la Moldova a statš însšmї Kssnikof; їar în цeara Romъneaskъ a trimisš Viчe-Пresidentš alš Divanslsї пe generalslš Engelxart. Цerile se administraš ks aчeleamї regsle mi legї ka maї nainte: adsnarea dъrilorš, jsdekъцile, rъndsirile în пostsrї, se srmaš ka mi în timпslš Domnilorš. Boeriї komitetslsї, din kari snslš era mi Vistierslš чelš mare, se nsmeaš de kъtre Пresidentš de a drepts lš; їar чeї-l-alцї fonkцionarї, se alegeaš maї întъїs de Mitroпolitš, de boeriї Komitetslsї mi de Viчe-Пresidentš, mi aпoї se sspsneaš ks Note (anaforale saš raпortsrї) Пresidentslsї spre întъrire. Marele Vistierїs nsmea пe Isпravniчї ks înцelegerea Viчe-Пresidentslsї, їar чeї-l-alцї boerї asemine пe ssbalterniї lorš.

1 În timпslš domnieї sale ssb Rsmї, Ipsilante fъчea boeriile ks Пitaksrї, saš dekrete, їar ns ks kaftansrї dsпъ datina Tsrcilorš. Dar îndatъ dsпъ пaчe, s'aš skimbatš tóte.

Tóte disnosigiunile în genere atingъtóre de trebuingele omtirilorŭ se fъчeaŭ de kъtre komitetŭ. Tóte nroчesele kare se deчidea la komitetŭ dunъ legile mi obiчeiurile nъmъntuluĭ, se sununeaŭ nrin anafora Пresidentuluĭ mi se întъriaŭ odatъ nentru totŭ-deauna. Tóte nosturile mi drogъtoriile nubliчe se urmaŭ ka maĭ nainte; numaĭ kъte-va, kare era nersonale ale Domnuluĭ mi se da maĭ ku seamъ la Greчĭ, s'aŭ desfiingatŭ, mi anume: Пostelnikulŭ, Kamaramulŭ, Kunarĭulŭ mi altele maĭ inferióre. Dar fiindŭ kъ aчeste nosturĭ aveaŭ mi óre kare veniturĭ, s'aŭ înkredingatŭ numaĭ unuĭ singurŭ boerĭu (mi euŭ amŭ okunatŭ nostulŭ aчesta unŭ anŭ), karele la îmnlinirea anuluĭ da seamъ Visterieĭ desnre tóte. Iar sokotelele Visterieĭ, revisuindu-se de kъtre чeĭ-l-algĭ membri aĭ Komitetuluĭ mi de kъtre Viчe-Пresidentŭ, se înaintaŭ snre întъrire la Пresidentŭ.

Între aчeste, urmъndu-se negugъrile nentru naчe la Rumчĭukŭ mi neterminъndu-se akolo, s'aŭ trimisŭ la Iamĭ în Moldova Muraxamiĭ din nartea Пorgeĭ Otomane, mi anume Kexaĭabei Galib-Efendi, Bekirbei Пelononesiakulŭ, Ordu-Kadisi (judele armateĭ) mi Beizade Dimitrie Muruzi, ka lokotenentŭ alŭ Dragomъnieĭ, ku sneranдъ ka sъ se esnliчe mi nersonalŭ ku Feld-maremalulŭ desnre kondigiunile nъчeĭ. Dar dunъ doъ lunĭ de întrevorbirĭ s'aŭ înturnatŭ fъrъ niчĭ unŭ resultatŭ de îngelegere. Atunчe înkeindu-se mi terminulŭ armistigiuluĭ, Maremalulŭ Пrozorovski a venitŭ la Bukuremtĭ ka sъ înчeanъ ostilitъgile. În luna Martie 1809, a nlekatŭ generalulŭ Miloradoviчĭ asunra Giurgiuluĭ; dar fiindŭ kъ (nentru sgъrчenia чea mare a Maremaluluĭ) nu avea ku sine, niчĭ bombe, niчĭ alte instrumente trebuitóre nentru assaltŭ, s'a întorsŭ neste kurъndŭ fъrъ niчĭ unŭ resultatŭ, ba înkъ ku marĭ strikъчĭunĭ în omtire mi ku nerderea unuĭ viteazŭ generalŭ de Xusarĭ, numitŭ Sabiski.

Dunъ aчeasta a mersŭ însumĭ Feld-maremalulŭ la Brъila, mi a assediat'o ku 25 miĭ de omtire; dar dъndu-ĭ assaltŭ generalŭ sub Generaliĭ Kaminski, Kutusof mi algiĭ, n'aŭ nutut'o lua, fiindŭ kъ garnisona turчeaskъ de akolo, sub komъndulŭ luĭ Axmet Ibrailŭ Naziru, ĭ-a resnunsŭ ku nerdere

de чinчĭ miĭ de ómenĭ. Dвпъ aчeasta, пъгъsindв assedisлв aчesta neferiчitв, s'a îndreptatв la Galaцĭ, вnde, fъkъndв подв neste Dвпъre, a trekвtв de чeea парte în lвna Iвlie; dar neste kъte-va zile, în zioa de 11 Aвgвstв a mвritв апрópe de Maчinв, la вnв lokв чe se kĭamъ Пrotokв, în vъrstъ a-прópe de noъ-zeчĭ anĭ, шi din kaвsa aчeasta maĭ вrdв шi smintitв la minte. Korпвlв seв s'a adвsв la Galaцĭ шi de a-kolo s'a trimisв în Rвsia. Iar în lokвlв seв rъndвindв-se generalissimв Generalвлв Пangration, karele era de viцъ din Georgia, aчesta, îndatъ чe a venitв, a trekвtв Dвпъrea шi priimindв armata de la Пrotokв, îndatъ a lвatв Maчinвлв, шi anoĭ Xîrsova, kare s'a predatв de bвпъ voe. Dвпъ aчeasta, plekъndв assвпra Silistreĭ, kare era апъratъ de Пexlivan-Пaшa, de o datъ a reпвrtatв o viktorie, dar maĭ пe вrmъ, învingъndв-se, s'a întorsв la Xîrsova kв пerdere de doъ miĭ ómenĭ, патrв tвпвrĭ шi вnв stindardв.

În intervalвлв aчesta, a kaпitвlatв Ismailвлв din kaвsa lipseĭ de provisiвnĭ, dвпъ чe fвsese вnв anв шi jвmъtate în-kisв. Brъila asemine, fiindв assediatъ de generalвлв Essen, ajвnsese la atъta lipsъ de provisiвnĭ, în kъtв ómenĭ mъn-kaв kaĭ шi alte dobitóчe impвre. Axmetв Ibrailв Nazirв, kвmв a vъzвtв kъ s'aв storsв tóte mijlóчele de пвtrire, a înчeпвtв a trъta de kaпitвlare. Generalвлв Essenв, priimindв чetatea kв kondiцiвnĭ, a emitв kв tótъ oшtirea înarmatъ шi kв toцĭ lъkвitoriĭ Tвrчĭ, femeĭ шi koпiĭ, kariĭ, lвъndв kв si-ne tóte чele miшkъtóre ale lorв, aв trekвtв neste Dвпъre шi s'aв rъsпъnditв în Tвrчia. Generalissimвлв Пangration, dвпъ чe a aшezatв înkъ вnв подв пe Dвпъre în faцъ kв Xîrsova, a lъsatв akolo oшtirile sвb komanda чelвĭ maĭ ma-re frate din Kamenski пвmitв Sergie. Dвпъ aчeasta, trekъndв în цeara Romъneaskъ, a lвatв Slobozia de lъngъ Gĭвrgĭв, kare era fortifikatъ шi цinвtъ de Bosnakв Aga, Aĭanвлв Rвш-чĭвkвлвĭ. Akolo a gъsitв la 30 miĭ kile (kъte 300 oka kila) de grъв шi orzв, пe kare l'a arsв înadinsв, sвb kвvъntв kъ nв пвtea sъ-lв rъdiчe în skвrtв timпв шi fiindв kъ se пв-tea sъ vie earъшĭ Tвrчiĭ sъ-lв ĭa. Dвпъ aчeasta a venitв la Bвkвreшtĭ ka sъ petreakъ earna; dar în lвna Martie a vii-

tórei nrimъveri (1810) ĭ-a venitŭ destitsirea din komanda sъnremъ, kare se ziчea kъ arŭ fi fostŭ din kassъ kъ a arsŭ aчea mslцime de nrodskte de la Slobozia, nrekъndŭ mi цeara mi oштirea avea nevoe mare de nъne. În loksls seŭ s'a rъndsitŭ generalissimŭ fratele чelŭ maĭ mikŭ din Kaminski Nikolae [1]. Dsnъ ordinele aчestsĭa, fratele seŭ Sergie a nlekatŭ ks oштirile de la Xirsova assnra Babadagslsĭ, nre kare lsъnds-lŭ, s'a dssŭ îndatъ assnra Rasgradslsĭ mi a Koslцeĭ. Akolo aflъnds-se oштirea tsrчeaskъ ssb faĭmosslŭ Пexlivan-Пamа, s'a srmatŭ bъtъlie mare, în kare, dsnъ msltъ vъrsare de sъnge, viktoria s'a alesŭ în nartea lsĭ Kaminski. Rsшiĭ, sfъrъmъndŭ ks totslŭ ne inemiчĭ, aŭ lsatŭ o mslцime de snoliĭ, stindarde mi nrisonierĭ; între aчeштia era însъшĭ Пexlivan Пamа, nrinsŭ la Koslцa dsnъ o anъrare eroikъ, snŭ Aranŭ Пamа, mi Domnslŭ Skarlatŭ Vodъ Kalimaxŭ [2] karele se rъnise în bъtъlie mi se nrinsese de generalslŭ Lantof la Rasgrad. Пe aчeштia, înnresnъ ks alцiĭ, ĭ-aŭ trimisŭ în Rssia.

Generalissimslŭ Nikolae Kamenski, kobor ъnds-se dsnъ aчeasta la Silistra, a mi înчenstŭ a o bate ks tóte nsterile sale. Aĭanslŭ Ilikogls, karele se afla într'ъnsa, de mi s'a anъratŭ ks msltŭ eroismŭ mi s'a цinstŭ maĭ mslte zile, dar în чele de ne srmъ, vъzъnds-se fórte strъmtoratŭ, s'a nredatŭ ks kondiцisnĭ; mi, emindŭ din чetate ks oштirea mi ks toцĭ loksitoriĭ, a trekstŭ neste Balkanĭ. Atsnчe Kamenski, amezъndŭ înkъ snŭ nodŭ în drentslŭ Silistreĭ, a trekstŭ ks tóte oштirile neste Dsnъre. Dsnъ aчeasta, înnresnъnds-se mi ks armata kare era ssb fratele seŭ mi karele se întorsese de la Babadag mi Rasgrad, a nlekatŭ ks natrs-zeчĭ miĭ ómenĭ mi, trekъndŭ neste Balkanĭ, a ajsnsŭ la Шsmla.

---

1 Între aчeste destitsinds-se Mitronolitslŭ Dositeĭs, Ímnъratslŭ Aleksandrs a trimisŭ de la Пetersbsrgŭ ne Ignatie Mitronolitslŭ de la Arta, karele a fostŭ în kanslŭ biseriчeĭ nъnъ la înkierea nъчeĭ.

1 Aчesta, viindŭ dsnъ Alessandrs Vodъ Xangerli la Dragomъnia Пorцeĭ, mi fъkъnds-se Ímnъratŭ Ssltanŭ Msstafa, ne Xangerli l'a destitsatŭ, ĭar ne aчesta nsminds-lŭ Domnŭ alŭ Moldoveĭ, l'aŭ îmbrъkatŭ ks kaftanŭ dsnъ obiчeĭs mi l'aŭ trimisŭ în tabъra oштireĭ.

Чetatea aчeasta era anъratъ de o oштire destslš de nsmъ-rósъ, ssb komanda Vizirslsĭ Kĭorš Issšf Паша. Rsшiĭ o assediarъ, însъ ns din tóte пъrцile din kassa nosiцisnilorš sale anormale. Assedislš a цinstš maĭ doъ lsnĭ, în kare timnš aš fostš mslte bъtъliĭ ks nerderĭ din îmbe пъrцile. Între alцĭ generalĭ însemnaцĭ, Rsшiĭ aš nerdstš шi ne snš generalš-maĭorš, nsmitš Папadonslo, barbatš ks talente rarĭ шi de originъ Grekš din Insslele Mъreĭ Egee, karele a fostš tъngsitš atъtš de Rsшĭ kъtš шi de toцĭ konsîngeniĭ seĭ.

Generalissimslš Kamenski, vъzъndš kъ ns nóte ksчe-ri чetatea dsnъ o anъrare atъtš de eroikъ din nartea lsĭ Kĭor Issšf-Паша, maĭ alesš kъ-ĭ linsĭa mslte din чele trebsitóre nentrs snš assaltš, s'a întorsš sъ assedieze Rsшчĭsksls̆. Dar Aĭanslš de akolo, faĭmosslš Bosnakš Aga, avъndš o nsme-rósъ oшtire aleasъ, atъtš de bine întъrise чetatea în kъtš o fъksse nelsabilъ. Kamenski, ambiцionъnds-se a o lsa ns-maĭ de kъtš, se determinъ a o lovi ks assaltš. Аша dar, fъkъnds-se tóte nrenarativele шi dъnds-se semnalslš de as-saltš, s'aš renezitš oшtirile din tóte пъrцile assnra zidsrilorš чetъцeĭ; dar dsnъ greшala inginerilorš, kari fъksse skъrile nrea skssrte, dsnъ diversele intrigĭ чe srmaš între generalĭ, kari ns nsteaš ssferi manierele asnre шi barbare ale gene-ralissimslsĭ, dsnъ eroika шi neasemъnata vitejie ks kare se anъraš Tsrчiĭ, tóte onintirile шi sakrifiцsrile Rsшilorš aš fostš nefrsktóse. De la чea întъĭ nъvъlire s'a sчisš snš în-semnatš generalš de artilerie, a nsme Siverš; dsnъ aчeasta aš kъzstš, ne lъngъ zidsrĭ шi în шanцsrĭ, o mslцime de soldaцĭ, ofiцerĭ шi generalĭ; kъчĭ Tsrчiĭ de ne zidsrĭ ns se servĭaš nsmaĭ ks tsnsrile, ks sъbiile шi ks nsшtele, dar шi ks kóse, ks seksrĭ, шi alte instrsmente omorъtóre. Ks tóte aчeste generarslš Baxmetĭs totš a rъsbъtstš ks vre o ontš sste de soldaцĭ în lъsntrs în чetate; dar, ajsngъndš nъnъ la snš lokš anróne de geamie шi vъzъndš kъ ns vine dsnъ dъnsslš nimenĭ karele sъ-lš seksndeze, ne lъngъ aчeste vъ-zъnds-se îmnrosшkatš de Tsrчĭ din tóte пъrцile, abĭa a ns-tstš sъ se întórkъ, rъnitš în doъ loksrĭ ks lovitsrĭ de nsшkъ.

În aчestŭ assaltŭ aŭ kъzutŭ neste ontŭ miĭ de soldagĭ alemĭ, maĭ mulgĭ generalĭ шi kolonelĭ, шi o mulgime de ofigerĭ maĭ inferiorĭ. Generalissimulŭ, vъzъndŭ kъ dunъ atъta nerdere în armatъ n'a nututŭ lua чetatea ku assaltŭ, a lъsatŭ numaĭ o narte de oштire ka sъ o gie înkunjuratъ: dar ku чea maĭ mare narte s'aŭ dusŭ din susŭ de Rusчiŭkŭ, la lokulŭ чe se numeшte Batini, unde era tabъra чea mare turчeaskъ. Akolo era neste natru-zeчĭ de miĭ de oштire ku Însalali Axmetŭ-Паша, ku fiiĭ Albanezĭ aĭ luĭ Ali-Паша Tenelenli шi ku algiĭ sub Seraskerulŭ Kusangŭ Ali Паша. Ruшiĭ, de шi maĭ nugină numeroшĭ, nъvъleskŭ asunra oштireĭ aчeштia шi kanъtъ o învingere strъluчitъ. Abĭa a treĭa narte de oштire, sub fiiiĭ luĭ Ali-Паша, a nututŭ skъna ku fuga; o a treĭa narte a rъmasŭ ne lokŭ luntъndu-se nъnъ la чelŭ de ne urmъ soldatŭ sub Seraskerulŭ Kusangŭ Ali Паша; ĭar restulŭ, sub Insalali Axmetŭ Паша, ku maĭ mulgĭ ofigerĭ, s'a trimisŭ sub eskortъ în Russia. Dar tóte nrovisiunile, tunurile шi strindardele aŭ kъzutŭ în mъĭnile Ruшilorŭ.

Dunъ aчeastъ strъluчitъ viktorie, Ruшiĭ s'aŭ nusŭ de aŭ assediatŭ tóte чetъgile de ne lъngъ Dunъre, шi a nume Rusчiŭkulŭ Giurgiulŭ, Nikonole, шi Turnu. Singurŭ Vidinulŭ rъmase neassediatŭ, fiindŭ kъ Mola Паша, karele luase lokulŭ luĭ Пasvantoglu (чe murise de mórte fireaskъ) se nurta ku noliteгъ kъtre Ruшĭ, шi fiindŭ kъ aчeштia, kunoskъndŭ tъria чetъgeĭ, kъtaŭ sъ snikuleze timnulŭ. Чerkurъ însъ ku tóte kinurile ka sъ ĭa чetatea Ada-Kalesi, kare sъ aflъ ne o insulъ între kataraktele Dunъreĭ шi este neanroniatъ; dar ku tóte nromiterile чe fъkurъ luĭ Reчen-Aga, karele o komъnda, nentru ka sъ o dea, elŭ niчĭ într'unŭ kinŭ nu voi a se îndunleka.

În intervalulŭ aчesta, a sositŭ шi fiĭulŭ faĭmosuluĭ Suvarovŭ ku чinчĭ-snre-zeчe miĭ ostaшĭ alemĭ. Aчesta, dunъ ordinulŭ generalissimuluĭ, treku neste Dunъre; lъъ Пlevna шi se întórse earъшĭ în geara Romъneaskъ nentru ka sъ netreakъ earna. Atunчe viindŭ шi generalissimulŭ Kamenski în Bukureштĭ, a netrekutŭ tótъ earna înnreunъ ku gene-

ralii̓ ші кв boerii̓ пъminteni̓ în jokвri̓ ші veselii̓ neîntrerвпte. Dar în пrimъvara anвlвi̓ 1811, generalissimвlŏ se пregъtea a treчe кв tóte оштirile (în пвmъrŏ пeste 70 mii̓) пeste Dвпъre, ka sъ loveaskъ Adrianoпole ші kiarŏ Konstantinoпole, пentrв ka кв aчeasta sъ sileaskъ пe Пórta a faчe паче, fiindŏ kъ Rвssia era ameninцatъ de rъsboĭвlŏ Franчesilorŏ. Înainte de пlekare însъ, пe la kaпъtвlŏ lвĭ Fevrвari, a datŏ вnŏ banketŏ mare tвtвrorŏ generalilorŏ ші kaпilorŏ оштireĭ. Пeste treĭ zile xъtъrъndв-se a пleka, пentrв пlanвlŏ пrezisŏ, de o datъ se bolnъvi ші se oпri. Bóla lвĭ era nekвnoskвtъ пentrв mediчĭ, ші din zi în zi se întъrea. S'a bъnвitŏ кв înkredinцare kъ l'ar fi adъпatŏ кв otravъ, ші kъ aчeasta ĭ-ar fi venitŏ de la fiĭвlŏ lвĭ Sвvarovŏ, karele era вnŏ omŏ пlinŏ de rъвtate ші sъlbatekŏ ka вnŏ вrsŏ neîmblъnzitŏ. Пentrв aчeasta ĭĭ ші veni rъsпlъtire пrovidenцialъ, kъчĭ nв tъrziŏ se înekъ în aпa Rimnikвlвĭ, kiarŏ în lokвlŏ вnde nemвritorĭвlŏ tatъlŏ seŏ înъlцase trofeele glorieĭ sale. Dar neferiчitвlŏ Kamenski, bъrbatвlŏ aчela adorabilŏ ші meritosŏ, faĭmosвlŏ generassimŏ ші laвda îmпъratвlвĭ ші a пatrieĭ sale, simцindŏ kъ i se aпroпie mórtea, a пlekatŏ sъ meargъ în Rвssia; dar mвrindŏ пe drвmŏ, în mijlokвlŏ glorieĭ sale, ші în vъrsta чea maĭ frвmósъ de пatrв zeчĭ anĭ, ĭĭ dвserъ korпвlŏ sпre îmmormъntare la Odessa.

În lokвlŏ lвĭ Kamenski se rъndвi generalissimŏ generalвlŏ Kвtвsofŏ, karele sosi în цeara Romъneaskъ în lвna lвĭ Martie. Generalвlŏ Kвsnikofŏ, dъndв-шĭ demissiвnea din Пremedinцa цereĭ, fв înlokвitŏ de Senatorвlŏ Milaшeviчĭ. Aчesta a пвmitŏ Viчe-ПresidentŏmaĭM întъĭ пe generalвlŏ Чiчirofŏ, aпoĭ пe generalвlŏ Steterŏ, aпoĭ пe generalвlŏ Komnino, ші maĭ tъrziŏ пe generalвlŏ Renninski.

Naпoleonŏ, îmпъratвlŏ Franчesilorŏ, înkredinцъndв-se kъ оштirile Rвsешtĭ se întinseserъ пъпъ în чentrвlŏ Tвrчieĭ la Швmla, a înчeпвtŏ ші elŏ (kiarŏ înainte de a înчeпe rъsboĭвlŏ) a-шĭ miшka оштirile kъtre пъrцile Пolonieĭ sпre Tilsitŏ. Rвssia, vъzъndŏ miшkъrile aчeste, a înчeпвtŏ ші ea a-шĭ trage оштirile din Moldova ші цeara Romъneaskъ kъ-

tre Bassarabia спre Nistrȣ, лъсъндȣ̆ прea пȣцine пentrȣ пaza чetъцilorȣ̆ de пeste Dȣпъre.

Generalissimȣlȣ̆ Kȣtȣsofȣ̆, trekъndȣ̆ Dȣпъrea, шĭ-a ашezatȣ̆ tabъra лъngъ Rȣшчĭȣkȣ̆. Oшtirea tȣrчeaskъ astъ datъ-лȣ̆ aштenta. Ibrailȣ̆ Nazirȣ Axmetȣ̆-Пaшa, пȣmitȣ̆ Vizirȣ̆ ĭn lokȣlȣ̆ destitȣatȣlȣĭ Kĭorȣ̆ Iȣsȣfȣ̆ Пaшa, Чeaпanoglȣ Пaшъ kȣ treĭ tȣĭȣrĭ, fiiĭ лȣĭ Ali Пaшa Tепelenli, Mȣxtar Пaшa, Ali Пaшa шi alцĭ Пaшĭ maĭ шiчĭ komъndaȣ̆ o oшtire aleasъ ka de пatrȣ-zeчĭ miĭ, Anatoliцĭ, Albanezĭ, Dȣпъrenĭ шi Ieniчerĭ. Oшtirea лȣĭ Kȣtȣsofȣ̆, kȣ tóte kъ пȣ пȣшъra maĭ mȣltȣ̆ de шése miĭ ómenĭ, a statȣ̆ ĭпsъ afarъ de Rȣшчĭȣkȣ̆ maĭ mȣlte zile шi s'a bъtȣtȣ̆. Dar de la ȣпȣ̆ timпȣ̆, vъzъndȣ̆ kъ inemikȣlȣ̆ are пȣterĭ maĭ ȣпeriόre, soldaцĭ entȣsiastĭ шi komandanцĭ eпerimentaцĭ, s'aȣ̆ trasȣ̆ ĭn лъȣntrȣлȣ̆ чetъцeĭ Rȣшчĭȣkȣлȣĭ [1]. Kȣtȣzofȣ̆, vъzъndȣ̆ kъ пiчĭ akolo п'ar fi пȣtȣtȣ̆ sъ se цie, a voitȣ̆ sъ striчe чetatea; dar пeavъndȣ̆ timпȣ̆, a пъръsit'o пȣstie, шi a trekȣtȣ̆ kȣ tótъ armata ĭntr'o пόпte пeste Dȣпъre ĭn цeara Mȣnteneaskъ. Aiчe шĭ-a ашezatȣ̆ tabъra aпрόпe de Gĭȣrgĭȣ, fortifikъndȣ-se kȣ шanцȣrĭ ȣпre aпърare. Totȣ̆ odatъ a datȣ̆ ordinȣ̆ чelorȣ̆-l-alte korпȣrĭ, чe eraȣ̆ ĭmпrъштiate пe la чetъцile de пeste Dȣпъre, ka sъ le abandoneze шi sъ vie kȣrъndȣ̆ ĭn ajȣlorȣлȣ̆ seȣ̆. Rȣшiĭ чe okȣпaȣ̆ Nikoпole, Silistra шi Sistovȣлȣ̆, sfъrъшъndȣ̆ чetъцile шi arzъпȣ̆ oraшele, aȣ̆ rъdikatȣ̆ de akolo пȣцinĭ лъkȣitorĭ kreштinĭ kȣ dъпшiĭ шi aȣ̆ trekȣtȣ̆ ĭn цeara Mȣnteneaskъ. Dar kȣ tóte korпȣrile venite ĭn ajȣtorȣлȣ̆ лȣĭ Kȣtȣzofȣ̆, armata sa пȣ treчea пeste пȣшъrȣлȣ̆ de oпtȣ̆ miĭ ómenĭ, пre kъndȣ̆ aчea tȣrчeaskъ de пeste Dȣпъre ĭn tóte zilele se adъogea. Vizirȣлȣ̆, gъsindȣ̆ Rȣшчĭȣkȣлȣ̆ deшertȣ̆, a intratȣ̆ ĭn elȣ̆ шi de akolo ĭшĭ regȣla пlanȣrile kȣ ĭnlesnire.

O пarte din oштirea tȣrчeaskъ, xotъrъndȣ-se a лȣa ofensiva, a trekȣtȣ̆ ĭntr'o insȣлъ чe este ĭntre Rȣшчĭȣkȣ̆ шi Gĭȣrgĭȣ ĭn Dȣпъre, шi kare era aпroпiatъ de tabъra rȣseaskъ. Ĭntъrindȣ-se akolo, пȣ ĭnчeta a lovi пe Rȣшĭ ĭn tóte

1 Пъпъ aiчĭ astorĭȣлȣ̆ п'a ȣпȣsȣ̆ ĭnkъ ĭntъшпlarea лȣъreĭ Rȣшчĭȣkȣлȣĭ de kъtre Rȣшĭ. *(Tradȣkȣtorĭȣлȣ̆).*

zilele. Aчeштia de ші se џineaŭ nsmaĭ în defensivъ. kв tóte aчeste, ръsnвnzъndŭ la fokвrile Tвrчilorŭ, le fъчea simџitóre strikъчĭвnĭ. Kвtвzofŭ, vъzъndв-se în nosiџiвne nerikвlóвъ, a skrisŭ la Moldova ka sъ se întórkъ oштirea de akolo ші sъ-ĭ vie în ajвtorĭв. Totŭ o datъ a ordonatŭ ka sъ se ridiчe вnitalвrile din Bвkвreштĭ, ші sъ nleчe вnre Moldova. Lъkвitorii kanitaleĭ, vъzъndŭ rъdikarea вnitalвrilorŭ ші a tвtвrorŭ aшezъmintelorŭ militare, lвkrв чe nresnвnea retragerea totalъ a Rвшilorŭ, aŭ venitŭ la вnaĭmа чea maĭ mare; ші atъtŭ boerii kъtŭ ші mвlџimea, aŭ înчenвtŭ a se nregъti de fвgъ. Dar între aчeste a sositŭ generalвlŭ Markofŭ din Moldova kв вnŭ kornŭ de oштire în ajвtorвlŭ generalissimвlвĭ. Aчeste întъritвrĭ însъ nв fвserъ în stare ka sъ goleaskъ ne Tвrчĭ din insвla чitatъ; ші aчeштia, anъraџĭ de tвnвrile ші de bateriile din malвlвlŭ Rвшчĭвkвlвĭ, treчeaŭ neînчetatŭ în insвlъ, în kъtŭ nвmъrвlŭ lorŭ se ввea la treĭzeчĭ miĭ.

Vizirвlŭ, kв tótъ oштirea чe adвsese ne insвlъ, nв kвteza sъ easъ din ea ші sъ nъшeaskъ ne nъmъntвlŭ Romъneskŭ. Kaвsa era nentrв kъ se temea sъ nв dea neste vre o kвrsъ de a Rвшilorŭ, maĭ alesŭ kъ vedea în kъteva lokвrĭ maĭ din ввsŭ konstrвindв-se bъrчĭ, lвkrв чe lŭ nвnea la bъnвealъ ka sъ nв i se tae kalea din вrmъ. De aчeea, lъвъndŭ ne Чeananoglв în insвlъ, a trekвtŭ îndъrъtŭ la Rвшчĭвkŭ ka sъ adвkъ ші rъmъшiџa oштireĭ de akolo, kъ aшa, kв nвterĭ sigвre, sъ intre, în џeara Romъneaskъ. Ilanвlŭ seŭ însъ se naralisъ: tóte чerkъrile, чe fъkвse ka sъ îndвnleчe ne fiiĭ lвĭ Tenenleli la aчeasta, fвserъ fъrъ de folosŭ; aчeштia se refввaŭ kв îndъrtniчie, zikъndŭ kъ aveaŭ ordinŭ de la tatъlŭ lorŭ ka sъ nв treakъ Dвnъrea niчĭ o datъ, ші kъ de arŭ treчe вnŭ riŭ aшa de mare se temŭ kъ nв se vorŭ maĭ întórчe.

Kвtвzofŭ, vъzъndŭ nekвtezarea Tвrчilorŭ de a înainta, simџindŭ totŭ o datъ ші neînџelegerile dintre Vizirвlŭ kв fiiĭ lвĭ Tenelenli, aflъ kв kale ka sъ nrofite de okasiвne. Aшa darъ fъrъ a nerde timnŭ, komвnikъ generalвlвĭ Markofŭ nlanвlŭ seŭ, ші, în întвnerekвlŭ вneĭ nonџĭ, aчesta treчe kв

divisiunea sa пе vase de чееа парte de Dъnъre, чеva maĭ din ssѕǔ de Rsшчĭskǔ. Пlanslǔ aчestеĭ espediцiunĭ era ka sъ kalчe пе neaшteпtate tabъra inemikъ шi sъ anuчe bateriile kare eraǔ пе malǔ de апъraǔ inssla. Lskrslǔ se essekutъ de minune: treчerea lsĭ Markofǔ se urmъ în liniшte, шi tъчere, fъrъ ka Tsrчiĭ sъ simцъ mъkar чeva desпre o asemine stratagemъ.

Abĭa se fъksse ziоъ, шi, пъn'a ns rъsъri sórele, Tsrчiĭ se pomenirъ ks шirsrile Rsшilorǔ în апroniere, viindǔ ks пашĭ repezĭ, шi пе Kazaчĭ sbsrъndǔ ka înarinaцĭ asupra taberiĭ lorǔ. Spaĭma шi gróza fs generalъ: tótъ tabъra a kъzutǔ într'o ameцitsrъ пe deskrisъ: ns se auzea de kъtǔ sberete шi strigъte de *Glaurǔ bize basti*, adekъ *kъĭnĭĭ пe-aǔ kslkatǔ*, — шi fie-kare kъuta sъ fsgъ kare în kotro ka sъ-шĭ afle шъntuirea vieцeĭ. Rsшiĭ atunчe, lsъnds-ĭ înainte ks kavaleria шi ks baĭoneta, ĭĭ шъчelaǔ fъrъ krsцare saǔ ĭĭ пrindeaǔ fъrъ опunere. Fъrъ multъ întъrziere tótъ tabъra tsrчeaskъ kъzs în пuterea Rsшilorǔ. Aчeшtia пrinserъ tóte пrovisiunile, tunurile, stindardele, munuцiunile, armele шi kortsrile, între kare era шi însuшĭ kortslǔ чelǔ bogatǔ alǔ Vizirslsĭ (пe kare l'amǔ vъzutǔ шi eǔ), karele fs trimisǔ îndatъ îmпъratslsĭ Alessandrs. Vizirslǔ, karele numaĭ singur skъпase de aчeastъ surпrindere, fsgea sпre Шumla ka vaĭ de kapulǔ lsĭ; ĭar fiiĭ lsĭ Ali Tepelenli, aǔ apukatǔ kъtre patria lorǔ, fъrъ sъ se maĭ uĭte îndъrъtǔ. Kъtǔ пe чe eraǔ sъ se пrinzъ шi Muraxaшiĭ, Galibǔ-Efendi шi чeĭ-l-alцĭ ks Beĭzade Dumitrie Murszi. Atunчe apukъnds-se шi bateriile, s'aǔ tъeatǔ totǔ feliulǔ de komunikъчĭune dintre Rsшчĭskǔ ks inssla, шi Rsшiĭ, ks tunurile tsrчeшti, s'aǔ pusǔ a bate пе Tsrчĭ din insulъ.

Tsrчiĭ, în inssla чe okupaǔ, eraǔ aшa de bine întъriцĭ ks шапцurĭ шi ks kasemate (kasarmiĭ пe sub пъшъntǔ) în kъtǔ totǔ puteaǔ suferi bombardarea kare-ĭ lovea din amъndoъ malurile Dunъreĭ. Dar aчeastъ stare de апъrare пrelungindu-se maĭ multe zile, шi neavъndǔ, пrekumǔ s'a zisǔ, niчĭ unǔ feliu de komunikare, пepsъtъndǔ kъпъta de nikъirĭ пrovisiunĭ de mъnkare, desпre kare ns fuseserъ bine kъпu-

цiĭ, ajѕnserъ la atua mare nevoe în kъtѕ îmĭ mъnkaѕ kaiĭ. Din kaѕsa nѕtrimentѕlѕĭ mi a ѕmezeleĭ, kare în earna aчea-sta era înfrikomatъ, s'a înkѕibatѕ în tabera lorѕ o mortalitate înfrikomatъ, kare îmпѕцina пѕmъrѕlѕ maĭ reпede de kъtѕ rъsboïѕlѕ.

Vizirѕlѕ, karele lъsase tóte în diskreцiѕnea Rѕmilorѕ, dѕпъ чe a ajѕnsѕ la Шѕmla, vъzъndѕ kъ nѕ maĭ пóte пrelѕngi rъsboïѕlѕ, a trimisѕ пarlamentarĭ de aѕ чerѕtѕ înчetare de arme mi пroпѕnerĭ de паче. Пе la kапъtѕlѕ lѕneĭ Noemvrie s'a fъkѕtѕ armistiцѕlѕ, mi s'aѕ deskisѕ konferinце în Bѕkѕremtĭ sпre a negoцia desпre паче. Dar înainte de aчeasta Чeanaпoglѕ, karele komъnda Tѕrчiĭ din insѕlъ, dѕпъ чe a sѕferitѕ пatrѕ-zeчĭ de zile liпsa mi nevoile чele maĭ marĭ, în fine a пlekatѕ чerbiчea mi s'a пredatѕ. Nenoroчiцiĭ Tѕrчĭ, dѕпъ чe aѕ deпѕsѕ armele, fѕserъ adѕпмĭ ka пrisonierĭ în пѕmъrѕ aпróпe de чinчĭ-sпre-zeчe miĭ la Bѕkѕremtĭ. Era ѕnѕ lѕkrѕ dѕrerosѕ de vъzѕtѕ starea în kare ajѕnsese aчeastъ omenire sѕferitóre: ómeniĭ semъnaѕ ka kъndѕ ar fi emitѕ din morminte; пalizĭ mi vestejiцĭ în kъtѕ nѕ se deosebiaѕ de kadavre; abïa se цineaѕ în пiчóre de slъbiчiѕne mi abïa пѕteaѕ arъta kъ le e fóme. Aчemtia fѕrъ trimimĭ îndatъ sѕb eskortъ în Rѕsia, mi чeĭ maĭ mѕlцĭ aѕ mѕritѕ пe drѕmѕ; ïar Чeanaпoglѕ fѕ oпritѕ în Bѕkѕremtĭ, trъtatѕ kѕ kѕviinцъ mi liberѕ de a пetreчe în bѕпъ voe dѕпъ rangѕlѕ mi karakterѕlѕ seѕ.

Vizirѕlѕ Axmet-Пама, akѕsatѕ kъ înadinsѕ a bъgatѕ omtirea în insѕlъ, пentrѕ ka sъ o trъdea în mъna inemiчilorѕ, fѕ destitѕatѕ. În lokѕlѕ seѕ se nѕmi Vizirѕ Xѕrmid-Пама, kѕ пleninѕtinцъ ka sъ termineze mi паче a kѕ Rѕmiĭ. Tótъ earna mi пrimъvara anѕlѕĭ 1812 Mѕraxamiĭ se negѕцaѕ kѕ generalissimѕlѕ rѕsesk Kѕtѕsof mi nѕ se пѕteaѕ învoi, maĭ kѕ seamъ пentrѕ artikolѕlѕ xotarѕlѕĭ. Rѕmiĭ чereaѕ цerile Romъnemtĭ mi Dѕпъrea dreпtѕ xotarѕ; Tѕrчiĭ se oпѕneaѕ. În fine пe la lѕna Aпrilie se învoirъ ka sъ desпartъ Moldova în doъ, mi sъ se пѕe xotarѕ пe Пrѕtѕ; astfelïѕ Basarabia kѕ чele чinчĭ jѕdeцe din ea mi kѕ чetъцile tѕrчemtĭ de пe Nistrѕ mi Dѕпъre rъmaserъ Rѕsieĭ, ïar

Moldova ши цeara Мsnteneaskъ rъmaserъ ka maĭ nainte ssb domnirea Поrцeĭ.

Dsпъ akordslŏ aчestorŏ învoelĭ însъ, Vizirslŏ, karele se afla la Шsmla, întъrziea de a ssbskrie aktslŏ de паче, ши, fъrъ a dekĭara опsnere, amъna lskrslŏ din zi în zi ks felĭsrite пreteste. Kassa era kъ Bonanarte îmпъratslŏ Franчesilorŏ, пornindŏ o esпediцisne teribilъ assпra Rsшilorŏ, skrisese ши Поrцeĭ îndemnъnd'o ka sъ aĭbъ rъbdare ши sъ ns lase armele, пromiцъnds-ĭ kъ, de ns se va ssпsne stъrsinцelorŏ Rssieĭ, elŏ va mijloчi ns nsmaĭ neшtirbirea teritorislsĭ seŭ, dar înkъ va isbsti a-ĭ întórчe în ksrъndŏ ши Krъmslŏ.

Dsпъ aчeste împrejsrъrĭ, trimiцъnds-se ши Vizirslsĭ skrisorile lsĭ Naпoleonŏ, dsпъ obiчeĭs, elŏ întъrziea de a da xotъrirea definitivъ пentrs kondiцisnile пъчeĭ. Iar Rssia, vъzъnd esпediцisnea franчesъ viind assпrъ-ĭ, se vedea atъt de strъmtoritъ, în kъtŏ dakъ Пórta arŏ fi stъrsitŏ, arŏ fi fъkst'o sъ rensnцe ши kĭarŏ la lsarea Bassarabieĭ, nsmaĭ sъ înkeie пачea. De aчeea, vъzъndŏ întъrzierea aчeasta, Rssia a arsnkatŏ tótъ kslпa assпra generalisimslsĭ Kstssofŏ, — ши destitsъnds-lŏ, a trimisŏ în loks-ĭ пe Admiralslŏ generalslŏ Чiчĭakofŏ, ks ordinŏ ka sъ termine пачea ksmŏ va пstea ши sъ se întórkъ kъtŏ maĭ ksrъndŏ ks oшtirile în Rssia.

Kstszofŏ s'a amъrъtŏ tare de inssltа чe i se fъчea; n'a lъsatŏ însъ ka snŏ altslŏ sъ ksleagъ frsktslŏ glorieĭ sale; чi, ksmŏ a aszitŏ kъ kabinetslŏ l'a destitsatŏ, în datъ a trimisŏ la Шsmla пe generalslŏ Baroцi kъtrъ Vizirslŏ, skrinds-ĭ deчisivŏ ши lъmsritŏ kъ saŭ sъ ssbskrie kondiцisnile пъчeĭ, saŭ sъ rъsпsnzъ kъ ns voeшte, пentrs ka sъ reînчeaпъ bъtъlia; arъtъnds-ĭ totŏ o datъ kъ dakъ va treчe înkъ o datъ Dsnъrea, atsnчe va faчe nóte învoele ks totslŏ în alte kondiцisnĭ de kъtŏ aчeste.

Vizirslŏ, neksnoskъndŏ înkъ bine temerile Rssieĭ ши пeriksliĭ чe o ameninцaŭ dsпъ esпediцisnea franчesъ, neavъndŏ totŏ odatъ шtire despre skimbarea generalissimslsĭ, vъzъndŏ пe lъngъ aчeste kъ a пerdstŏ atъte oшtirĭ ши atъte чetъцĭ, a sokotitŏ kъ dakъ Kstssofŏ ar maĭ treчe odatъ

Dȣnъrea, nȣtea sъ adȣkъ totȣ imnerinlȣ în nerikolȣ; de aчeea, ȣîtъndȣ nromiterile шi însȣffleцirile lȣĭ Nanoleonȣ, a rъsnȣnsȣ în skrisȣ lȣĭ Kȣtȣsofȣ kъ nъnъ în чinчĭ-snre-zeчe zile va avea fъrъ sminteálъ aktȣlȣ de naчe sȣbskrisȣ шi ratifikatȣ dȣnъ tóte formele; totȣ odatъ a datȣ шi nresentȣrĭ însemnate generalȣlȣĭ Baroцi, kъndȣ s'a întorsȣ.

Noȣlȣ nȣmitȣ generalissimȣ, Чiчeakofȣ, viindȣ în Iaшĭ, a nlekatȣ în datъ kȣ mare grabъ sъ vie la Bȣkȣreшtĭ. Dar în ajȣnȣlȣ sosireĭ sale a sositȣ шi aktȣlȣ de naчe, ne la kanъtȣlȣ lȣneĭ lȣĭ Maĭȣ, karele s'a datȣ în nrimirea fostȣlȣĭ generalissimȣ Kȣtȣzofȣ. La 2 Iȣnie s'a fъkȣtȣ skimbarea aktȣrilorȣ шi naчea a lȣatȣ întъrirea definitivъ. Între kondiцiȣnile stinȣlate era ȣnȣ artikolȣ adontatȣ, karele kȣnrindea ka stъnъnirea Rȣшilorȣ în цerile Romъneшtĭ sъ se nrelȣngeaskъ nъnъ la lȣna Oktomvrie, în kare timnȣ sъ se retragъ oшtirile din цearъ, sъ se rъdiчe snitatele шi kanчelariele, sъ se libereze nrisonieriĭ din îmbe nъrцile, шi sъ se rъfȣeaskъ sokotelele dintre aȣtoritъцile Rȣseшtĭ шi nъmъntene. Ȣnȣ artikolȣ stinȣla ka Domniĭ în Moldova шi цeara Mȣnteneaskъ sъ rъmъe ne kъte ménte anĭ, шi întъria Xatixȣmaĭȣmȣlȣ kare se fъkȣse în zilele lȣĭ Sȣltanȣ Selimȣ nentrȣ nrevilegĭȣrile amъndȣrorȣ цerilorȣ.

Dȣnъ venirea Admiralȣlȣĭ Чiчeakofȣ în цeara Romъneaskъ, Kȣtȣsofȣ s'a întorsȣ în Rȣsia. Noȣlȣ generalissimȣ, ne maĭ avъndȣ a se okȣna kȣ trebile militare (fiindȣ kъ naчea se înkeease) a înчenȣtȣ a se okȣna kȣ чele чivile. Elȣ a desfiinцatȣ mъsȣra întrodȣsъ de senatorȣlȣ Milaшeviчĭ ka la fie-kare jȣdeцȣ sъ fie ne lъngъ чeĭ doĭ isnravniчĭ romъnĭ шi kъte ȣnȣlȣ Rȣsȣ. A desfiinцatȣ шi ne Nresidentȣlȣ Visterieĭ; ĭar în lokȣlȣ Viчe-Nresidentȣlȣĭ de Divanȣ, a rъndȣitȣ eforȣ (saȣ ministrȣ) ne marele Banȣ Kostaki Gika, karele era шi Generalȣ-Maĭorȣ Rȣseskȣ. Astfelȣ, regȣlъndȣ tótъ administrъчĭȣnea, шi înkredinцъndȣ-o în mъĭnile boerilorȣ nъmînteni, în fine ne la lȣna Sentemvrie a nъrъsitȣ шi elȣ цeara. În ȣrma lȣĭ rъmъsese nȣmaĭ generalȣlȣ Jaltȣxinȣ; aчesta a rъdikatȣ чele de ne ȣrmъ oшtirĭ rȣseшti шi a eшitȣ din цearъ în zioa de 2 Oktomvrie a anȣlȣĭ 1812. În-

datъ dъпъ eшirea Rъшilorŭ, a venitŭ marele Banŭ, Georgie Argiropolъ ka Kaĭmakamŭ alŭ noъlъĭ Domnŭ rъndъitŭ, шi a lъatŭ kъrma џereĭ.

Înпreъnъ kъ Rъшiĭ s'aŭ dъsŭ din џearъ шi doъ familiĭ din boeriĭ marĭ, шi anъme: marele Vornikŭ Konstantinŭ Varlaam шi marele Vornikŭ Stefanŭ Bъrkъneskъ; ĭar Mitropolitъlŭ Ignatie шi marele Banŭ шi Generalŭ-Maĭorŭ Kostake Gika aŭ trekъtŭ la Viena.

Esпediџiъnea asta de шése anĭ a Rъшilorŭ în kontra Tъrчieĭ, a fostŭ maĭ mъltŭ de пagъbъ de kъtŭ de folosŭ пentrъ dъnsa, sokotindъ-se пerderea oшtirilorŭ шi keltъelele чele marĭ чe a avъtŭ. Niчĭ odiniórъ ka astъ datъ Rъsia n'a skosŭ atъte oшtirĭ afarъ din џeara sa. În kъrsъlŭ aчestorŭ шése anĭ s'aŭ koborъtŭ peste ъna sъtъ чinчĭ-zeчĭ miĭ de ómenĭ, din kare чelŭ пъџinŭ treĭ-zeчĭ miĭ s'aŭ пerdъtŭ în asedierile шi asaltъrile чetъџilorŭ шi în bъtъtiile tъџiшe чe aŭ avъtŭ; ĭar peste чinчĭ-zeчĭ miĭ aŭ mъritŭ în пitalъrĭ de rъnĭ, de tifъsŭ шi de diverse bóle kare le s'aŭ kaъsatŭ din пepotrivirea klimatъlъĭ. Пrisonierĭ însъ пrea пъџinĭ aŭ kъzъtŭ în mъĭnile Tъrчilorŭ. Пrin analogie, шi keltъelele fъkъte kъ atъte oшtirĭ шi în atъta timпŭ aŭ fostŭ пrea marĭ, kъndŭ kъшtigъlŭ lorŭ a statŭ neînsemnatŭ. [1]

Mare strъпчinare însъ шi marĭ greъtъџĭ aŭ sъferitŭ lokъitoriĭ џerilorŭ aчestora, din kaъsa abъsъrilorŭ fъkъte de Rъшĭ. Bъnъlŭ шi filantroпъlŭ îmпъratŭ Aleksandrъ, kъ tóte kъ vъrsa visteriile sale fъrъ krъџare, trimiџъndŭ neînчetatŭ la milióne пentrъ keltъelele oшtirilorŭ, kъ tóte kъ ordona kъ asпrime ka sъ nъ se asъпreaskъ lъkъitoriĭ, шi, kъ пentrъ transпortъrĭ, пentrъ пregъtirea шi îngrijirea amezъmintelorŭ шi пentrъ пrovisionarea artikolilorŭ de îndestъlare, sъ se пlъteaskъ fie-kъrъĭa kъ banĭ împъrъteшtĭ îndatъ; kъ tóte aчeste însъ Generaliĭ Rъшĭ, чe administraŭ џeara, шi maĭ alesŭ fъnkџionariĭ чivilĭ (пrekъmŭ Пresidentъlŭ Kъsnikof, Senatorъlŭ Milaшeviчĭ, Viчe-Пresidenџiĭ шi alџiĭ

1 Lъarea Bassarabieĭ aъtorъlŭ nъ o sokoteшte.

(Traducĕtoriuluĭ.)

de la mare пъnъ la mikȣ) fiindȣ dedaцĭ la ръпire шi la nesaцiȣ, kaȣsaȣ чele maĭ marĭ abȣsȣrĭ: banil îmпъръteшtĭ, în lokȣ sъ se keltȣeaskъ пlъtindȣ-se пrodȣktȣrĭ шi transпortȣrĭ, treчeaȣ în пȣngile lorȣ пrivate: ĭar пe bieцiĭ lъkȣitorĭ, kari-ĭ пriimiserъ ka kreшtinĭ totȣ de o kredinцъ шi kari se grъbĭaȣ a-ĭ servi întrȣ tóte ka пe niшte fraцĭ, ĭĭ desbrъkaȣ sȣb felĭȣrite kiпȣrĭ fъrъ niчĭ o konшtiinцъ, ĭĭ însъrчinaȣ kȣ dъrĭ grele, ĭĭ silĭaȣ la lȣkrȣrĭ пeste пȣtere, fъrъ шtirea шi voea împъrъteaskъ, шi kъndȣ se чereaȣ пrovisiȣnĭ de îndestȣlare le lȣaȣ îndoite шi întreite, шi aпoĭ, întrebȣinцъndȣ-se чele de nevoe, пrisosȣlȣ ĭlȣ vindeaȣ earъшĭ la lъkȣitorĭ пe banĭ шi se înavȣцĭaȣ. Fȣnkцiȣnile пȣbliчe пъnъ în atъta se degradarъ, în kъtȣ ajȣnseserъ ka o marfъ: le vindeaȣ ka la mezatȣ, шi le daȣ nȣ aчelora чe aveaȣ karakterȣ шi vredniчie ka sъ le пórte, чi aчelora kari oferĭaȣ maĭ mȣltъ mitъ. Eпistaцiĭ kfartirȣrilorȣ fъчeaȣ grozъviĭ: пe de o пarte lȣaȣ kontribȣцiȣne lȣnarъ de la пroпrietariĭ de kase, ĭar пe de alta grъmъdeaȣ soldaцiĭ în nȣmъrȣ maĭ mare de kъtȣ пȣteaȣ înkъпea în kasele sъraчilorȣ чe nȣ пȣteaȣ пlъti; пe lъngъ aчeasta îndatoreaȣ пe gasde a nȣtri пe soldaцiĭ din kfartirъ, пentrȣ ka eĭ sъ-шĭ însȣшeaskъ пrovisiȣnile destinate... шi altele de asemine kare nȣ se maĭ цinȣ minte [1]. Пe lъngъ aчeste чeĭ maĭ mȣlцĭ dintr'înшiĭ trъtaȣ пe lъkȣitoriĭ kreшtinĭ, boerĭ saȣ пroшtĭ, avȣцĭ saȣ sъraчĭ, ka пe kredinчĭoшĭ шi nelegĭȣiцĭ, nȣmindȣ-ĭ kȣ пorekla *Maldavan*, kare în limba lorȣ e sinonimȣ kȣ barbarȣ шi mojikȣ; шi dakъ ȣnȣ Rȣsȣ întъlnea пe ȣnȣ Romъnȣ, ĭlȣ skȣĭua kȣ desпreцȣ шi bajokorъ, nȣmindȣ-lȣ *Tȣreцki-dȣxȣ*, adikъ *sпiritȣ tȣrчeskȣ*, lȣkrȣ чe niчĭ Tȣrчiĭ niчĭ Evreiĭ nȣ întrebȣinцeazъ kъtre чeĭ de altъ lege kȣ eĭ. Dar tóte aчeste se fъчeaȣ fiindȣ kъ nȣ era kiпȣ sъ ajȣngъ nimikъ la aȣzȣlȣ пrea bȣnȣlȣĭ шi dreпtȣlȣĭ împъratȣ, kъчĭ komandiriĭ шi Пresidenцiĭ пrevegĭaȣ kȣ asпrime ka niчĭ sъ meargъ чineva la Пeter-

1 Asemine lȣkrȣrĭ le-amȣ vъzȣtȣ шi eȣ kȣ okasiȣnea okȣпъчĭȣnilorȣ rȣseшtĭ la 1848 пъnъ la 1850 шi de la 1853 пъnъ la 1854.

(Tradȣktorĭȣlȣ).

ȣbȣrgȣ, niчĭ sъ dea vre o sȣпlikъ kъtre împъratȣlȣ; пe lъn-gъ aчeste, kĭar de fъчea чineva ȣna ka aчeasta, eĭ aveaȣ ші пe lъngъ kȣrtea imпerialъ, kĭar dintre konsiliarĭ, kom-пliчĭ la faпtele lorȣ de rъпire ші de abȣsȣrĭ.

Ĭn fine, fъkъndȣ-se пaчea, aȣ skъпatȣ bĭetele цerĭ de nevoĭ ші greȣtъцĭ, intrъndȣ sȣb regimȣlȣ de maĭ nainte; ĭar bĭeцiĭ lъkȣitorĭ aȣ rъmasȣ desbrъkaцĭ ші strъmbъtъцiцĭ.

DOMNULU LXXXVI.

Ioanŭ Vodă Caragea.

Aчesta era fiĭȣlȣ lȣĭ George Karageа marelȣĭ Drago-manȣ alȣ Пorцeĭ Otomane ші neпotȣ lȣĭ Nikolaĭ D. Chr.
Vodъ Karagea. Dȣпъ ȣчiderea lȣĭ Beĭzadé Alekȣ 1812.
Sȣцȣ, fъkъndȣ-se ші aчesta Dragomanȣ în anȣlȣ 1708, fȣse destitȣatȣ dȣпъ ȣnȣ anȣ de fonkцionare ші sȣkчedatȣ de Beĭ-zadé Ioanȣ Karagea. Aчesta mȣrindȣ пeste vre-o treĭ-zeчĭ zile, s'a fъkȣtȣ în lokȣlȣ seȣ Beĭzade Dimitrie Mȣrȣzi, kare-le, în timпȣlȣ rъsboĭȣlȣĭ, dȣkъndȣ-se kȣ Kexaĭa-beĭ Galibȣ Efendi ші kȣ Vezirȣlȣ la Шȣmla, fȣ înlokȣitȣ de Sпъtarĭȣlȣ Bibika. Dȣпъ чe s'a înkeeatȣ пaчea, de a doȣa órъ s'a rъndȣitȣ Ioanȣ Karagea la Dragomъnia Пorцeĭ. Nȣ tъrziȣ însъ Пórta, xotъrъndȣ-se a nȣmi пe Domniĭ Пrinчiпatelorȣ, a rъndȣitȣ la Moldova пe Skarlatȣ Kalimaxȣ, karele fȣsese пrinsȣ robȣ în Rȣsia, ĭar în цeara Mȣnteneaskъ пe Ioanȣ Karagea, karele de treĭ-zeчĭ zile era Dragomanȣ. Aчesta s'a înfъцiшatȣ Sȣltanȣlȣĭ, dȣпъ obiчeĭȣ, la 24 Aȣgȣstȣ, ші пe la înчeпȣtȣlȣ lȣĭ Oktomvrie a пlekatȣ din Konstantinoпole ka sъ vie în цearъ. Atȣnчe s'aȣ deskъпъцinatȣ ші чeĭ doĭ fraцĭ Mȣrȣzeшtĭ: Beĭzade Dimitrie, ȣnȣlȣ din Mȣraxaцiĭ fĭin-dȣiцĭ пentrȣ faчerea пъчeĭ, akȣsatȣ пentrȣ kъ arȣ fi stъrȣitȣ de s'a datȣ Bassarabia Rȣsieĭ, fȣ tъeatȣ de kъtre Vizirȣlȣ la Шȣmla; ĭar frate-seȣ, Beĭzade Пanaĭotaki, fȣ tъeatȣ în Konstantinoпole, îndatъ чe adȣseserъ kaпȣlȣ fratelȣĭ seȣ. Kaȣsa пrinчiпalъ пentrȣ пerderea aчestorȣ doĭ fraцĭ, a fostȣ

maĭ kȣ seamъ fiindȣ̆ kъ s'aȣ̆ înцelesȣ̆ a fi filorȣшĭ. Пerderea aчestorȣ̆ doъ пersóne strъlȣчite a fostȣ̆ mare пagȣbъ пentrȣ némȣlȣ̆ nostrȣ [1], fiindȣ̆ kъ, kȣ karakterȣlȣ̆ шi kalitъцiie lorȣ̆ чele rarĭ, aȣ̆ fъkȣtȣ̆ mare onóre naцiȣneĭ nóstre; de aчeea aȣ̆ шi fostȣ̆ пlъnшĭ de tótъ lȣmea.

Ioanȣ̆ Vodъ Karagea, пlekъndȣ̆ din Konstantinoпole, s'a oпritȣ̆ kъteva zile la Vizirȣlȣ̆, чe era la Шȣmla, пentrȣ niшte trebĭ пartikȣlare ale sale. Пe la kaпъtȣlȣ̆ lȣĭ Noemvrie a intratȣ̆ în цeara Romъneaskъ шi în ziоa Sъntȣlȣĭ Sпiridonȣ̆, la 12 Dekemvrie, a venitȣ̆ în kaпitalъ шi s'a aшezatȣ̆ пe tronȣ̆ kȣ tótъ чeremonia kȣvenitъ în bȣkȣria шi veselia generalъ. În anȣlȣ̆ aчela a fostȣ̆ earna aшa de grea, în kъtȣ̆ de maĭ mȣlцĭ sekolĭ nóte nȣ se întъmпlase: era чeva пeste natȣrъ, în kъtȣ̆ semъna a ȣrgie dȣmnezeeaskъ, înadinsȣ̆ trimisъ пentrȣ ka sъ se înfъцiшeze sчena чea maĭ tragikъ шi maĭ fъrъ de essemпlȣ în пȣstiȣrile чele întinse шi nemъsȣrate ale Rȣsieĭ. În earna aчeasta rebeliĭ kъtre Dȣmnezeȣ̆ шi îmпъraцĭ, ineшiчiĭ komȣnĭ aĭ omenireĭ, пeriчiȣnea moralitъцeĭ пȣbliчe, miesmele neamȣrilorȣ̆ kreшtine, s'aȣ̆ maĭ bine zikъndȣ̆ (dȣпъ Teologȣlȣ̆ шi Evangelistȣlȣ̆ Ioanȣ̆) biчiȣrile пȣstiireĭ, lȣminaцĭ întrȣ întȣnerikȣlȣ̆ пerzъreĭ, Franчesiĭ, шĭ-aȣ̆ lъsatȣ̆ akolo kȣ toцiĭ ósele шi s'aȣ̆ пrъпъstȣitȣ̆, ka în desertȣlȣ̆ Sinaĭȣlȣĭ Evreiĭ rebelĭ în kontra lȣĭ Dȣmnezeȣ̆ чelȣĭ пrea înaltȣ̆ [2].

Aчeastъ fȣrtȣnъ ernatekъ, domnindȣ̆ шi în цeara Romъneaskъ, a kaȣsatȣ̆ o mȣlцime de nenoroчirĭ, пerzъndȣ̆ miĭ de vite marĭ шi miчĭ шi o mȣlцime de óменĭ, пe karĭ ĭ-a aпȣkatȣ̆ timпȣlȣ̆ пe kъmпiĭ шi пe drȣmȣrĭ. Noȣlȣ̆ Domnȣ̆ a înчeпȣtȣ̆ sъ se okȣпe de trebile цereĭ, sirgȣindȣ-se fъrъ obosire sъ adȣkъ trebile în orъndȣeala lorȣ̆ de maĭ nainte. Mitroпolia цereĭ, fiindȣ̆ vъdȣvъ, Domnȣlȣ̆, пrin înцelegere шi kȣ boeriĭ, a nȣmitȣ̆ Mitroпolitȣ̆ пe Nektarie Eпiskoпȣlȣ̆ Rimnikȣlȣĭ, nȣmindȣ̆ în lokȣlȣ̆ aчestȣĭa пe egȣmenȣlȣ̆

1 Aiчe aȣtorȣlȣ̆ vorbeшte ka Grekȣ̆.

(*Traducĕtorĭuluĭ*).

2 Dȣпъ aчeste eпitete шi asemъnъrĭ se kȣnóшte kъtȣ̆ de filorȣsȣ̆ era bietȣlȣ̆ aȣtorĭȣ.

(*Traducĕtorĭuluĭ*).

Mъnъstireĭ Govora *Kir* Galaktionȣ. Dar пе la kaпъtȣlȣ lȣ-пeĭ Dekembri s'a sиъĭmъntatȣ Domnȣlȣ de aпrinderea fъrъ de veste a Kȣrцeĭ Domneшtĭ, kare într'o nόпte s'a mistȣitȣ de flakъrĭ. Iar пe la lȣna Martie a anȣlȣĭ 1813 s'a întъm-пlatȣ шi treчerea lȣĭ Ramis-Пaшa пrin цeara Romъneaskъ, dȣпъ kare s'a шi ȣчisȣ.

Ramis-Пaшa, dȣпъ revoliцiȣnea Ienichерilorȣ пe timпȣlȣ lȣĭ Sȣltanȣ Maxmȣdȣ în kontra lȣĭ Baĭraktarȣ Mȣstafa Пaшa шi a Nizam-Gheditȣlȣĭ, trekȣse în Rȣsia la Пetersbȣrgȣ. A-kolo îmпъratȣlȣ Aleksandrȣ îĭ dase tόte îngrijirile шi tόte onorile kȣvenite, în resпektȣlȣ meritelorȣ lȣĭ пersonale. Sȣl-tanȣlȣ Maxmȣdȣ însъ nȣ înчeta de a-ĭ skrie шi a-lȣ îndem-na sъ se întόrkъ earъшĭ la Konstantinoпole, пromiцъndȣ-ĭ favorĭ шi distinkцiȣnĭ onorabile. În чele de пe ȣrmъ Ramis-Пaшa se îndȣпlekъ, шi пlekъ, lȣъndȣ шi skrisόre aȣtografъ din пartea îmпъratȣlȣĭ Aleksandrȣ kъtre Sȣltanȣlȣ, пrin ka-re-lȣ rekomanda ka kredinчĭosȣ шi kaпabilȣ de a fi folosi-torĭȣ intereselorȣ îmпъrъцieĭ. Dar tokmaĭ aчeastъ rekomъn-dъчĭȣne era kontrariъ пolitiчeĭ tȣrчeшtĭ шi fatalъ пentrȣ re-komъndatȣ: Sȣltanȣlȣ, kȣnoskъndȣ karakterȣlȣ шi valoarea lȣĭ Ramis-Пaшa шi maĭ alesȣ antiпatia чe aveaȣ în kontra lȣĭ Ieniчeriĭ, пe kare elȣ îĭ rъsboise în timпȣlȣ revolteĭ lorȣ, îndatъ чe aȣ aȣzitȣ de eшirea lȣĭ din Rȣsia, a trimisȣ ȣnȣ. fonkцionarĭȣ Deli-baшa kȣ kъцĭ-va Tȣrчĭ în цeara Romъnea-skъ, kȣ ordinȣ ka sъ ĭ adȣkъ kaпȣlȣ. Ramis-Пaшa, sosindȣ în Iaшĭ, fȣ trъtatȣ kȣ tόte onorile kȣvenite de Domnȣlȣ Mol-doveĭ Skarlatȣ Vodъ Kalimaxȣ; шi aпoĭ dȣпъ пetreчere de kъteva zile. a пlekatȣ sпre Bȣkȣreшtĭ. Deli-baшa kȣ Tȣr-чiĭ seĭ sta de пъndъ la Mъnъstirea Kotroчeniĭ, sȣb felĭȣrite пretekste, fъrъ a шti nimenĭ skoпȣlȣ seȣ: kȣmȣ a aȣzitȣ însъ de aпroпierea lȣĭ Ramis-Пaшa, ĭ-a eшitȣ înainte ka sпre întimпinarea din пartea Domnȣlȣĭ. Atȣnчe folosindȣ-se de ȣnȣ momentȣ kъndȣ ómeniĭ lȣĭ Ramis-Пaшa se aflaȣ în ȣr-mъ, s'aȣ reпezitȣ asȣпra lȣĭ шi l'aȣ ȣчisȣ kĭarȣ în karetъ kȣ kъteva lovitȣrĭ de пistόle; dȣпъ kare lȣъndȣ-ĭ kaпȣlȣ, a пlekatȣ.

Între aчeste, trekъndȣ-se asпrimea чea kȣmulitъ a er-

neĭ, desnre kare s'a vorbitŭ, tótъ natsra s'a skimbatŭ nrin întsrnarea dslчeĭ nrimъverĭ. Kъmniile ші dealsrile înverziaŭ; arborii înfloreaŭ; kodriĭ rъssnaŭ de msrmsra чea dslчe a aneolorŭ; nrivigъtorile kъntaŭ ks desfъtare în krъngsrĭ; rъndsnelele vesele îшĭ kъstaŭ loksrĭ ka sъ se ksĭbъreaskъ; ne messrile чele 'nverzite sbsrdaŭ mĭelsшeiĭ чeĭ tinerĭ; în risrĭ шi în bъlцĭ neшtiĭ se jskaŭ. De aчeea se bsksraŭ шi ómeniĭ ks msltъ veselie, bine ksvъntъndŭ ne astorislŭ lorŭ de darsrile natsreĭ; kъчĭ, întrs adevъrŭ, orĭ înkotro îшĭ întorчea omslŭ nrivirile, dsnъ чeea чe vedeцa simцĭa kъ i se 'nveseleskŭ simцirile: kslórea чea verde a nъmъntslsĭ, mirosslŭ florilorŭ, sbsrdarea vitelorŭ, kъntarea nъsъrilorŭ, legъnъtsra etersls ĭ, strъlsчirea sórelsĭ, limnezirea atmosfereĭ, dslчeaцa vъntsrilorŭ, msrmsra kadenцatъ a anelorŭ, înчetarea rъsbóelorŭ, шi ne lъngъ aчeste sigsranцa.... tóte aчeste îndslчiaŭ шi înveselĭaŭ simцirile шi ssfletele ómenilorŭ, шi fie kare 'шĭ kъsta de ale sale ks ferichire. Totŭ odatъ, skstinds-se шi цeara în ksrsŭ de doĭ anĭ de tribstŭ, nreksmŭ se stinsl se în kondiцisnile nъчeĭ, nonorslŭ gssta шi elŭ dslчeaцa nъчeĭ шi a odixneĭ, dsnъ atъte kalamnitъцĭ, nevoĭ шi nekazsrĭ. N'a fostŭ skrisŭ însъ în kartea srsiteĭ kъ aчeastъ stare de ferichire sъ цie lsngŭ timnŭ în цerile aчeste, шi aŭ trebsitŭ sъ vie kasse kare sъ adskъ earъшĭ greстъцĭ шi nenoroчirĭ. Пórta Otomanъ, xotъrъnds-se sъ ridiчe din noŭ шi sъ renareze rsinele чetъцilorŭ de ne malsrile Dsnъreĭ, шĭ-a înssшitŭ drentslŭ a se servi ks braцele Romъnilor; шi maĭ tótъ grestatea transnortsrilorŭ de materiale шi msnka lskrъtorilorŭ a trebsitŭ sъ kazъ maĭ ks seamъ ne цeara Msnteneaskъ. Dsnъ aчestŭ rъŭ a venitŭ altslŭ шi maĭ mare, bóla чismeĭ, kare a rъnitŭ o mslцime de vieцe. Ks tóte mъssrile feritóre, kare le lsase Domnslŭ nentrs Bsksreшtĭ, bóla a rъsbъtstŭ шi aiчe. Atsnчe aŭ înчenstŭ a se rъsnъndi toцĭ în tóte nъrцile шi a fsgi ka de sabie шi de fokŭ: în ksrъndŭ a rъmasŭ oraшslŭ desertŭ, stъndŭ ne lokŭ nsmaĭ Domnslŭ ks boerĭĭ de ne lъngъ elŭ шi konsslatsrile [1]; n'a rъmasŭ însъ niчĭ

1 În timnslŭ aчesta Domnslŭ, srgisъnds se assnra a doĭ boerĭ marĭ, a skosŭ

Kьrtea Domneaskъ neatinsъ, чi aŭ mьritŭ kъцĭ-va, kь tóte îngrijirile чe eraŭ. Aчeastъ bólъ era aшa de kьmnlitъ, în kъtŭ mьreaŭ kъte o sьtъ de ómenĭ пе zi, nьmaĭ dintre lъkьitoriĭ sъrmanĭ aĭ maxalalelorŭ чe rъmъseserъ în oraшŭ, fъr'a sokoti пе aчeĭ чe mьrĭa în spitalьrile aшezate afarъ din oraшŭ. Aчeastъ ьrgiъ dьmnezeeaskъ a прelьngit maĭ ьn anŭ în oraшŭ. Dьпъ aчeasta, înчetъndŭ de la sine, aŭ înчeпьtŭ ómeniĭ a se adьna пе a kasъ. Dar чea maĭ mare nenoroчire fь kъ ea se întinsese prin tóte satele шi oraшele din цearъ, шi пе akolo a цinьtŭ treĭ anĭ aпróпe; în kъtŭ se krede kъ ar fi mьritŭ aпroksimativŭ peste шeapte-zeчĭ miĭ lъkьitorĭ în tótъ întinderea цereĭ Romъneшtĭ.

În fine dьпъ чe a trekьtŭ шi aчeastъ pedea sъ Dьmnezeeaskъ, попоrьlŭ a rъmasŭ în liniшte шi Domnьlŭ s'a okьпatŭ în пaчe kь kъrmьirea шi îmbьпъtъцirea цereĭ. Iarъ kъtre alŭ чinчilea anŭ alŭ domnieĭ lьĭ (1817) пе la kaпъtьlŭ lьneĭ lьĭ Martie, a essilatŭ шi пе marele Banŭ Konstantinŭ Filineskь [1], împreьnъ kь tótъ familia sa, kь fiĭ, nьrorĭ шi ne-

firmanŭ împъrъteskŭ шi ĭ-a essilatŭ: пе marele Vornikŭ Konstantinŭ Bъlъчeanь, la Kastoria, шi пе marele Logofъtŭ (maĭ tъrziŭ Banŭ шi Domnŭ) în kasa sa afarъ din Bьkьreшtĭ. Nь tъrziŭ însъ ĭ-a liberatŭ пе amъndoĭ шi ĭ-a trъtatŭ kь onóre.

1 Familia aчeasta a Filineшtilorŭ essistъ de vre o patrь sьte de anĭ, sьb felirite nьmirĭ. Чelŭ maĭ vekĭь kare se kьnóшte, a fostŭ ьnьlŭ Bьga, karele avьse ьnŭ fiĭь nьmitŭ Drъgiчĭ. Nepoцiĭ aчestĭa, fraцiĭ Banьlŭ Ŭdriшtea шi Vornikьlŭ Drъgiчĭ, чe se nьmeaŭ Drъgiчeшtĭ, în anьlŭ 1544 în zilele lьĭ Radь Vodъ VIII fiĭьlŭ lьĭ Radь Vodъ de la Afьmaцĭ, aŭ ziditŭ la satьlŭ Mъrgineniĭ Mъпъstirea, kare dьпъ nьmele lorŭ aŭ nьmit'o Drъgiчeшtiĭ. Iar nepoцiĭ aчestora aŭ nьmit'o Mъrgineniĭ, dьпъ nьmele satьlьĭ, kare l'aŭ adoпtatŭ шi eĭ. Iar în anьlŭ 1646, în zilele lьĭ Mateĭ Vodъ Basarabŭ, învekindь-se nьmita Mъпъstire, aŭ fъkьt'o din noŭ Spatarьlŭ Пanъ Filineskь, karele era nepotŭ alŭ doilea alŭ Vornikьlьĭ Filinŭ (de la kare s'a lьatŭ шi nьmele Filineшtilorŭ) fiĭь Banьlьĭ Ŭdriшtea, împreьnъ kь sokrьlŭ seŭ Postelnikьlŭ Konstantinŭ Kantakьzenŭ (ginerele lьĭ Шerbanŭ Vodъ I Bassarabŭ), шi împreьnъ kь marele Stolnikŭ Dьmitraшkь, marele Vistierŭ Eьstratie (fiiĭ Mъrginenilorŭ), шi episkoпьlъ Partenie, egьmenьlŭ aчeьieĭ Mъпъstirĭ. Sьsŭ nьmitьlŭ mare Spatarĭь Пanъ Filineskь avь nepotŭ пе marele Klьчerĭь Grigorĭ Filineskь; aчesta avь fiĭь пе marele Banŭ Пanъ Filineskь, tatъ alŭ mareльĭ Banŭ Konstantinŭ Filineskь, karele a statŭ omŭ venerabilŭ în tótъ пьterea kьvъn-

noцĭ, (kari kȣ servĭ kȣ totȣ, kȣ daskъlĭ ші alцĭ ómenĭ de kasъ nȣmъraȣ la ȣna sȣtъ чatrȣ-zeчĭ sȣflete), la o mошie a sa nȣmitъ Bȣkovȣlȣ, deпarte de Bȣkȣreшti ka 12 ore. Akolo l'a цinȣtȣ arestatȣ în kasa sa meante lȣnĭ întregĭ; dȣпъ aчeasta, întъmпlъndȣ-se a se bolnъvi bъtrъnȣlȣ, Domnȣlȣ l'a ertatȣ, de s'a întorsȣ kȣ tótъ famіlla la Bȣkȣreшti, ȣnde dȣdȣпъ doъ-zeчĭ ші чinчĭ zile a ші mȣritȣ [1].

FINELE TOMULUĬ ALŬ DOILEA.

---

tȣlȣĭ. Aчesta era naltȣ ші bine fъkȣtȣ, fórte frȣmosȣ, veselȣ, afabilȣ, komȣnikativȣ, kȣ înfъцiшare mъreaцъ, religiosȣ, ospitalierȣ, generos ші пietosȣ kъ nimenĭ altȣlȣ. Elȣ a trъitȣ kȣ strъlȣчire ші kȣ mъrire; a fostȣ ferbinte aпъrъtorȣ alȣ пatrieĭ ші stъlпȣ neklintitȣ alȣ цereĭ: a fostȣ în mainte rъndȣrĭ mare Vistierȣ kȣ пȣtere mare, ші în чele de пe ȣrmъ mare Banȣ. Trъindȣ maĭ-zeчĭ ші mése anĭ, a trekȣtȣ la lъkaшele eterne în 20 Noemvri 1817, plъnsȣ ші tъngȣitȣ de tótъ lȣmea. Elȣ a lъsatȣ treĭ fiĭ, marele Vornikȣ Grigorie, marele Logofъtȣ George, Aga Nikolae, ші doъ fiiчe; ïar toцĭ aчeшtia aȣ fiĭ ші fiiчe.

1 Пortretȣlȣ Domnȣlȣĭ Karagea ші alȣ Dómneĭ sale se aflъ în Kaпela Sпitalȣlȣĭ Filantroпia lъngъ Bȣkȣreшti.

(Traducĕtoriulŭ).

ISTORIA GENERALA

A

DACIEI,

SAŬ A TRANSILVANIEĬ, ŢEREĬ MUNTENESCĬ ŞI A MOLDOVEĬ.

DE

DIONISIU FOTINO,

traducere de

GEORGE SION.

TOMULŬ III.

BUCURESCĬ.

Imprimeria Naţionalĕ a luĭ Iosef Romanov et Companie.

1859.

ISTORIA GENERALA

A

ȚIEPEĬ MUNTENESCĬ ȘI A MOLDOVEĬ.

PARTEA A PATRA.

EPOC'A IV.

CAPITULŬ I.

Domnitoriĭ Moldoveĭ.

În zilele împъrъцieĭ lȣĭ Ioan VII Kantakȣzenȣ̆ la Konstantinoпole, ale lȣĭ Orkan I împъratȣlȣĭ Otomanilorȣ̆ în Asia, ale marelȣĭ Kazimirȣ̆ III regelȣĭ Пolonieĭ, ale marelȣĭ Lȣdovikȣ̆ regelȣĭ Ȣngarieĭ, ale lȣĭ Laĭotȣ̆ fiȣlȣ̆ lȣĭ Karolȣ̆ Domnȣlȣĭ Transilvanieĭ, шi ale lȣĭ Aleksandrȣ Vodъ I Domnȣlȣĭ цereĭ Mȣnteneшtĭ; — пe timпȣlȣ̆ aчestora, s'a ȣrmatȣ̆ шi deskъlikarea Dako-Pomanilorȣ̆ din Maramȣrъшȣlȣ̆ Transilvanieĭ în Moldova, din kaȣ̆sa inkȣrsiȣneĭ (пъvъlireĭ) Tъtarilorȣ̆ în Ȣngaria шi Transilvania шi din kaȣ̆sa violinцelorȣ̆ чe se fъчeaȣ̆ ortodoksilorȣ̆ din пartea Krȣчiaцilorȣ̆ ordinȣlȣĭ пaпalȣ̆. Niчĭ ȣnȣlȣ̆ din istoriчĭ nȣ deskrie пrelargȣ̆ istoria чelorȣ̆ întъĭ Domnĭ aĭ Moldoveĭ, чi nȣmaĭ пe skȣrtȣ̆ шi fъrъ eksaktitate, adȣkъndȣ̆ шi mȣlte neпrobabilitъцĭ fa-

*



bȣlóse. Bomfiniȣ̆, aȣtoriȣlȣ̆ istorieĭ Ȣngȣreшtĭ, în Kartea X kaпȣ̆ II alȣ̆ oпereĭ sale ziчe kъ în zilele lȣĭ Lȣdovikȣ̆ regelȣĭ Ȣngarieĭ, ȣnȣ̆ Bogdanȣ̆ Vodъ, пъръsindȣ̆ Domnia sa din Maramȣrъшȣ̆, din kaȣsa sȣпъръreĭ veчinilorȣ̆, s'a rъdikatȣ̆ de akolo kȣ Dako-Romaniĭ seĭ шi a trekȣtȣ̆ de s'a aшezatȣ̆ în цeara Moldoveĭ. Aчestaшȣ̆ skriitorȣ̆ adaoge, kъ maĭ пe ȣrmъ nȣmitȣlȣ̆ Lȣdovikȣ̆ a sȣпȣsȣ̆ la tribȣtȣ̆ пe Bogdanȣ̆ Vodъ; чi minte vederatȣ̆ sпre a fi пlъkȣtȣ̆ Ȣngȣrilorȣ̆. Kȣ tóte kъ, în ȣrma strъmȣtъreĭ Dako-Romanilorȣ̆ din Maramȣrъшȣ̆, Domniĭ avȣrъ adeseorĭ rъsbóe între sine шi-шĭ kъlkaȣ̆ цerile kȣ reчinroчitate, niчĭ odatъ însъ Moldova n'a statȣ̆ tribȣtarъ Ȣngȣrilorȣ̆; шi aчela чe a deskъlekatȣ̆ maĭ întъĭ în Moldova n'a fostȣ̆ Bogdanȣ̆ Vodъ, чi fiiȣlȣ̆ seȣ̆ Dragoшȣ̆. Aшa o dovedeшte istorikȣlȣ̆ Moldoveĭ Vornikȣlȣ̆ Ȣreke, kȣ tóte kъ шi elȣ̆ sпȣne mȣlte neadevъrate desпre înчeпȣtȣlȣ̆ aчesta. Elȣ̆ ziчe kъ, viindȣ̆ Dragoшȣ̆ Vodъ kȣ treĭ sȣte de bъrbaцĭ în Moldova шi, vъnъndȣ̆ ȣnȣ̆ Zimbrȣ (boȣ̆ sъlbatekȣ̆) l'a ȣчisȣ̆ lъngъ ȣnȣ̆ пъrъȣ̆; kъ akolo kъnele seȣ̆ de vъnatȣ̆, чe se nȣmea Molda, de mȣltъ osteneaлъ шi sete bъndȣ̆ mȣltъ aпъ, ar fi krъпatȣ̆; ĭar Dragoшȣ̆ Vodъ, пentrȣ dragostea чe a avȣtȣ̆ kъtre kъne, a nȣmitȣ̆ пъrъȣlȣ̆ Molda, шi de la пъrъȣ̆ s'a nȣmitȣ̆ tótъ цeara Moldavia [1]). Kъtȣ̆ de-

1). Eȣ̆ krezȣ̆ kъ, tóte kъte se sпȣnȣ̆ desпre origina Moldoveĭ, a Valaxieĭ шi a Ardealȣlȣĭ, sъnt neпrobabile. Maĭ de sigȣrȣ̆ este kъ aчeste цerĭ s'aȣ̆ nȣmitȣ̆ aшa dintre înчeпȣtȣ̆ de kъtre kiarȣ̆ lъkȣitoriĭ lorȣ̆. Kȣvъntȣlȣ̆ Moldava saȣ̆ Moldavia s'a formatȣ̆ de la Slavoneskȣlȣ̆ kȣvъntȣ̆ *Malȣ*, чe înssemneazъ lokȣ̆ rъdikatȣ̆, шi de la *Davĭ*, kare (dȣпъ Strabone) însemneazъ пoпorȣlȣ̆ чe lъkȣia aiчe; aшa darъ, de la *Malȣ шi Davĭ* цeara s'aȣ̆ nȣmitȣ̆ Malȣ-davia, шi пrin korȣпцiȣne *Moldava шi Moldavia.* Asemine kȣvъntȣlȣ̆ *Valaxia* s'a formatȣ̆ de la kȣvîntȣlȣ̆ Slavoneskȣ̆ *Valea* kare însemneasъ lokȣ̆ sпrъvъlitȣ̆ шi *aпa* kare latineчe se ziчe *akŭa*, aqua; aшa darъ de la *Valea-aпeĭ* saȣ̆ *Valea akȣa*, s'a fъkȣtȣ̆ *Valania* saȣ̆ *Valakŭa* шi пrin korȣпцiȣne *Valakia* шi *Valasia*, saȣ̆ *Valaxia* шi *Vlaxia.* Totȣ̆ asemine шi Transilvania s'a nȣmit Ardealȣ̆, de la kȣvъntȣlȣ̆ *Arie* kare Slavoneшte însemeneazъ lokȣ̆ netedȣ̆ (faцъ de trieratȣ̆) шi *dealȣ̆*, чe însemneasъ mȣnte; пrin ȣrmare, fiindȣ̆ kъ цeara în mijlokȣ̆ este deskisъ ka o arie шi înkȣnjiȣratъ de dealȣrile, saȣ̆ mȣnцiĭ Karпaцilorȣ̆, s'a nȣmitȣ̆ Ardealȣ̆.



sпre nȣmirea oraшȣlȣĭ Iaшiĭ, Ȣreke ziчe kъ, lokȣindȣ akolo ȣnȣ omȣ чe se nȣmea Iaskȣ, împreȣnъ kȣ alцĭ slavonĭ, de la aчesta шĭ-a lȣatȣ lokȣlȣ nȣmirea. Kantemirȣ însъ ziчe kъ Iassiĭ are nȣmirea de la vekile kolonii Romane. Aчesta maĭ ziчe desпre Sȣчeava, kъ akolo maĭ întъiȣ lokȣeaȣ Sak-sonĭ шi Ȣngȣrĭ; шi, fiindȣ kъ Ȣngȣriĭ se nȣmeaȣ Kojokarĭ (dȣпъ kojokȣlȣ, xaĭna de пele de oae чe пórtъ lokȣitoriĭ шi пъпъ astъzĭ) kare în ȣngȣreшte se ziчe *Sȣчiȣ*, aпoĭ de la kȣvъntȣlȣ *Sȣчiȣ* a lȣatȣ nȣmirea de Sȣчeava шi riȣlȣ шi jȣ-deцȣlȣ. Dar noĭ, lъsъndȣ la o пarte iпotesele aчeste, ka lȣkrȣrĭ neпrobabile, venimȣ sъ faчemȣ nȣmaĭ biografia Dom-nilorȣ, kȣ tóte kъ шi aчeaşta din originъ este fórte obskȣ-rъ, skȣrtъ шi fъrъ mъrtȣriĭ sigȣre. Kȣlegъndȣ пrekъtȣ amȣ пȣtȣtȣ, asserцiȣnile чele maĭ пrobabile din aȣtorĭ, deskriemȣ xronologiчeшte faпtele чele maĭ essenцiale, fъrъ fabȣlismȣ шi fъrъ înfloritȣrĭ. Înчeпemȣ kȣ чelȣ întъiȣ Domnȣ, Dra-goшȣ Vodъ. Istorikȣlȣ Пolonieĭ, Strikofski, ziчe kъ aчesta a domnitȣ пe timпȣlȣ îmпъrъцieĭ lȣĭ Mixailȣ Пaleologȣ îm-пъratȣlȣ Konstantinoпoleĭ; se înшalъ însъ, kъчĭ пe timпȣlȣ aчesta domnea tatъlȣ lȣĭ Dragoшȣ, Bogdanȣ Vodъ în Mara-mȣrъшȣ, ĭar nȣ în Moldova.

DOMNULU I.

Dragoşiŭ Vodă.

Aчesta, пrekȣm s'a zisȣ maĭ sȣsȣ, a fostȣ fiĭȣlȣ lȣĭ Bog-danȣ, Domnȣlȣ Maramȣreшȣlȣĭ din Transilvania. Rъ-dikъndȣse din пъmъntȣlȣ seȣ natalȣ, împreȣnъ kȣ alцĭ nobilĭ шi neпoцĭ din familia sa, a venitȣ kȣ o mikъ kolonie de Dako romanĭ în Moldova. Alegъndȣшĭ de resi-denцъ Sȣчeava, i s'aȣ sȣпȣsȣ fъrъ niчĭ o oпȣnere toцĭ lokȣi-toriĭ de пrinпrejȣrȣ, fiindȣ kъ eraȣ totȣ Dako-romanĭ, saȣ Slavinĭ чe vorbeaȣ totȣ o limbъ шi aveaȣ totȣ o religiȣne. Цeara nȣ era, пrekȣmȣ zikȣ ȣniĭ, de totȣ deшeartъ; lokȣi-torĭ eraȣ, însъ цrea пȣцinĭ din kaȣsa neînчetatelorȣ inkȣr- D. Chr. 1352.

siȣnĭ ale попórelorȣ Sцitiчe. Aчeĭ чe se okȣпaȣ kȣ agrikȣltȣra saȣ kȣ пъstoria trъeaȣ rъsпъndiцĭ пrin mȣnцĭ шi lokȣrĭ riпóse, gȣvernъndȣse de maĭ mȣlцĭ kaпĭ maĭ miчĭ, kari eraȣ desпervaцĭ шi kȣ totȣlȣ slabĭ din kaȣsa neînчetatelorȣ rъsbóe. Niчĭ ȣnȣlȣ din istoriчĭ nȣ sпȣne maĭ mȣltȣ desпre Dragoшȣ Vodъ, de kъtȣ kъ, domnindȣ doĭ anĭ, a mȣritȣ. Aчesta a fъkȣtȣ шi o biserikъ de lemnȣ la Volovъцȣ, ȣnde fȣ шi înmormъntatȣ; dar maĭ tъrziȣ Stefanȣ Vodъ V a strъmȣtatȣ biserika aчeasta la Пȣtna, fъkъndȣ akolo o altъ biserikъ totȣ din lemnȣlȣ aчela; ĭar la Volovъцȣ o altъ biserikъ de пeatrъ.

Domnulu II.

Sasu Vodă.

Aчesta a fostȣ fiiȣ lȣĭ Dragoшȣ Vodъ. Nimikȣ maĭ mȣltȣ nȣ se vorbeшte desпre aчesta, de kъtȣ kъ, domnindȣ пatrȣ anĭ пe tronȣlȣ пъrintelȣĭ seȣ, a mȣritȣ [1]).

D. Chr. 1354. Chronolog. localȣ.

Domnulu III.

Iliașiŭ Vodă.

Vornikȣlȣ Ȣreke ziчe kъ aчesta a fostȣ fiiȣ lȣĭ Sasȣ Vodъ. Dar Kantemirȣ шi Mironȣ Logofъtȣlȣ, ȣnȣ altȣ istorikȣ alȣ Moldoveĭ, пretindȣ kъ arȣ fi fostȣ vъrȣ lȣĭ Sasȣ Vodъ; elȣ, moшtenindȣ tronȣlȣ, a întinsȣ пe înчetȣlȣ marginele stъпъnireĭ sale sпre Basarabia шi sпre

D. Chr. 1358.

---

1). Dȣпъ ȣn diпlomatȣ alȣ re elȣĭ Ȣngȣreskȣ Lȣdovikȣ, чitatȣ de П. inkaĭ la пeg. 326, se vede kъ Sasȣ Vodъ a avȣtȣ 4 fiĭ шi anȣme Balk, Drag, Dragomirȣ шi Stefanȣ. Se maĭ vede kъ пe Sasȣ Vodъ l'aȣ omorîtȣ Bogdan Vodъ kȣ feчiorii seĭ, karele (dȣпъ Fotino) a venitȣ dȣпъ domnia lȣĭ Iliaшȣ (saȣ Laцko) Vodъ.

(*Traducĕtorulŭ.*):

пъргile din josŭ ale Moldoveĭ; ĭar dъпъ опtŭ anĭ de domnie, a mъritŭ totŭ într'ъnŭ timпŭ kъ Nikolae Vodъ din џeara Mъnteneaskъ.

Domnulu IV.

Bogdanŭ I.

Niчĭ ъnŭ skriitorŭ nъ ъпъne alŭ kъĭ fiiŭ este Domnъlŭ aчesta, de kъtŭ kъ a fostŭ totŭ din familia nъmiџi-lorŭ, kъ s'a sъitŭ пe tronŭ odatъ kъ Radъ Vodъ II Bassarabŭ în џeara Mъnteneaskъ, ші kъ domnindŭ шése anĭ ші kъteva lъnĭ, a mъritŭ. D. Chr. 1366.

Domnulu V.

Petru Vodă I.

Aчesta a fostŭ fiiъlŭ ъnъĭ Mъшatŭ Vodъ, karele a fostŭ domnitŭ în Maramъrъшŭ înainte de Bogdanŭ Vodъ. Пetrъ Vodъ a domnitŭ 16 anĭ, ші a mъritŭ. Vorni-kъlŭ Ŭreke se mirъ kъmŭ de nъ ъпъnŭ nimikъ skrii-toriĭ deспre Domnъlŭ aчesta, karele a domnitŭ atъtŭ de mъltŭ. Elŭ пressъпъne kъ lokъitoriĭ nъ se întinseserъ în kъm-пiĭ de teama înkъrџereĭ Tъtarilorŭ, ші, din kaъsъ kъ nъ e-raŭ în komъnikъчiъne kъ попórele veчine, nъ eraŭ kъno-skъte niчĭ fanteie Domnilorŭ. Dar Strikofski, ъnŭ istorikŭ Пolonŭ, totŭ ъпъne kъ aчestŭ Domnŭ a avъtŭ rъsbóe kъ Пoloniĭ ші kъ Tъtariĭ din Bassarabia. D. Chr. 1372. Chronolog. Ţierei.

Domnulu VI.

Romanŭ Vodă I.

Пe la anъlŭ alŭ пatrъlea alŭ domnieĭ lъĭ Mirчea Vodъ

D. Chr. 1388. Chronolog. Ţierei. În џeara Мѕntеneaskъ, a domnitѕ în Moldova Romanѕ Vodъ I, karele a fostѕ frate kѕ Петрѕ Vodъ. Ачеsta a strъmѕtatѕ 'ші skaѕnѕlѕ domnieĭ de la Sѕчeava la Romanѕ, întinzъndѕse mѕltѕ kѕ xotarele џereĭ. Dositeiѕ, Mitroпolitѕlѕ Moldoveĭ, vorbindѕ desпre Domnѕlѕ ачesta, sпѕne, dѕпъ mъrtѕria lѕĭ Ѹreke, kъ dѕпъ dъnsѕlѕ s'a nѕmitѕ ші oramѕlѕ ші jѕdeџѕlѕ întregѕ. Amъndoĭ însъ se înшalъ, kъчĭ nѕmirea ачeasta ѕ'a datѕ kѕ o mie de anĭ maĭ nъinte de la kolonia Romanъ, kare o trimisese akolo împъratѕlѕ Romeĭ Karakala. (Vezĭ tomѕlѕ I Партеa II Kaпѕ VII.) Domnѕlѕ ачesta a avѕtѕ fiiѕ пе Stefanѕ, Петрѕ, Aleksandrѕ, Bogdanѕ ші alџĭ doĭ, пrekѕmѕ se vede dintr'ѕnѕ xrisovѕ alѕ seѕ че se gъseште în Monastirea Пrobota, în kare se aratъ ші xotarele Moldoveĭ, de la marginea Полonieĭ ші a Ѹngarieĭ пъnъ la Marea Neagrъ, пе kare le deskrie ші fiiѕlѕ seѕ Aleksandrѕ kѕ deamъrѕntѕlѕ. Dѕпъ treĭ anĭ de domnie, Romanѕ Vodъ a mѕritѕ.

DOMNULU VII.

Stefanŭ Vodă I.

Ачеsta a fostѕ fiiѕlѕ чelѕ maĭ mare alѕ lѕĭ Romanѕ

D. Chr. 1391. Vodъ. Istoriчiĭ streinĭ nimikѕ nѕ sпѕnѕ desпre elѕ, dѕпъ o greшealъ kare se va lъmѕri maĭ deпarte la domnia lѕĭ Петрѕ Vodъ. Îĭ daѕ însъ şese anĭ de domnie, kъndѕ întrѕ adevъrѕ n'a domnitѕ niчĭ ѕnѕ anѕ întregѕ, destitѕatѕ fiindѕ de kъtre fratele seѕ Петрѕ ші de kъtre boerĭ [1]).

---

1). Aѕtoriѕlѕ s'a lѕatѕ dѕпъ kronikariĭ Moldovenĭ Mironѕ Kostinѕ ші Ѹreke. Dѕпъ tótъ пrobabilititatea însъ, istoria este greшitъ. Шinkaĭ, karele a avѕtѕ în vedere ші пе kronikariĭ Moldovenĭ ші пе strъinĭ, nѕ determineasъ aniĭ ші мirѕlѕ Domnilorѕ astfel. — Пъnъ la anѕlѕ 1359 nѕ însémnъ a nѕme kъndѕ a venitѕ Dragoшѕ ші kъte kъџĭ anĭ aѕ domnit Domniĭ; чĭ înшirъ пе Domnĭ în kiпѕlѕ ѕrmъtoriѕ: 1. Dragoшѕ; 2. Sasѕ, fiiѕlѕ seѕ; 3. Bogdanѕ, ѕчigъtorѕlѕ lѕĭ Sasѕ; 4. Stefanѕ I fiiѕlѕ lѕĭ Bogdanѕ; 5. Петрѕ I, fiiѕlѕ lѕĭ Stefanѕ I; 6. Laџko, (пе kare Fotino 'lѕ nѕmeшte Шiaшѕ) Fiiѕlѕ lѕĭ Петрѕ I; 7. Петрѕ Мѕ-

DOMNULU VIII.

Petru Vodă II.

Ачеsta, кs toate къ era maĭ jsne de кътš fratele seš, a fostš însъ пreferatš de кътre boerĭ ши de пoпorš, пentrs blъndeцa ши talentele sale чele rarĭ. De aчeea, кs пsterea aчestora ши кs ajstoriš de la Sngsrĭ, a destitsatš пe fratele seš Stefanš ши ĭ-a lsatš skaвnslš domnieĭ. Stefanš Vodъ, simцindsse strъmbъtъцitš dsпъ drentsrile sale de пrimogenitsrъ ши temъndsse ka пs ksmva sъ fie svisš de кътre fratele seš, -a fsgitš кs къцĭ-va boerĭ din цearъ ши a чerstš пrotekцisnea lsĭ Ladislaš VI regelsĭ Пolonieĭ, кs rsgъminte ka sъ-lš ajste a-шĭ rekъпъta tronslš domnieĭ. Aчesta, krezъndš momentslš favorabilš ka sъ-шĭ întinzъ xotatъle regatslsĭ, s'a arъtatš îndsĭoшatš de sórta Domnslsĭ alsngatš, ши ĭ-a ши datš de ajstoriš snš nsmъrš însemnatš de oшtirĭ ka sъ meargъ assпra fratelsĭ seš. Пetrs Vodъ, кs tóte къ пs avea пsterĭ analoge, însъ s'a oпssš кs bъrbъцie în maĭ mslte lovirĭ. În чele de пe srmъ, înцelegъndsse în sekretš кs boeriĭ fsgarĭ de пe lъngъ Stefanš Vodъ, a alergatš la o stratagemъ ingeniósъ, kare fs fatalъ пentrs armia Пolonъ. A пssš de a tъeatš o mslцime de arbsrĭ кs ferъstrъslš, lъsъnds-ĭ însъ în piчĭóre ши gata a se rъstsrna la чea dintъĭ aпroпiere. Dsпъ aчeastъ oпerъчĭsne, fъkstъ într'o пъdsre deasъ ши noroĭósъ, atrase oшti- D. Chr. 1392.

---

maтš. Пe lъngъ aчeste, кs пensmъrate akte ши dovezĭ astentiчe în mъпъ, dovedeшte къ Stefanš Vodъ I a msritš la anslš 1359. — Пrin srmare Stefanš Vodъ, aчest arъtatš de Fotino ka I este fils lsl Stefanš I, пrin srmare e Stefanš II ши frate кs Пetrs Vodъ II, desпre kare srmeazъ istoria. — Ns înцelegš însъ konfssisnea datelorš: къчĭ, dsпъ Шinkaĭ, fraцiĭ Stefanš II ши Пetre II înчenš a jska rolš de la anslš 1359, ĭar ns de la 1391, пreksmš skrie Fotino. Eš krezš къ asserцisnea lsĭ Шinkaĭ este maĭ adevъratъ, fiind къ чiteazъ sn estraktš din Dlsgoшš, kronikarĭs Пolonš, кs detaĭlsrĭ interesanțe desпre lsпta dintre aчeшtĭ doĭ fraцĭ kare se пotriveskš кs istoria lsĭ Пetre II deskrisъ de Fotino.

(Nota Traducĕtoruluĭ)

rea Ilolonъ akolo, ші de odatъ înченsrъ arborii a kъdea a-ssпra sa. Astfelš Iloloniï înksrkъndsse ka într'o ksrsъ, a kъzstš ші Ilетrs Vodъ ks оштirea sa assпra lorš ші a fъ-kstš o vъrsare de sъnge înfrikoшatъ. Stefanš Vodъ abia skъпъ ks o rъmъшiцъ de ómenĭ; ĭar Ilетre Vodъ anskъ tóte провisiзnile оштireĭ, doъ-snre-zeчe stindarde, o msлцime de arme ші прisonierĭ, maĭ msлцĭ Xatmanĭ ші doĭ Voevozĭ din Iloдolia, пе kari maĭ tъrziš Ladislaš trimise ші-ĭ reskзm-пъrъ, ks kondiцisnĭ de паче avantagióse пеntrs Moldova.

Kromerš ші Bomfinie zikš kъ пsmitslš Stefanš Vodъ ar fi fsgitš în Ilolonia пе timпslš lsĭ Kasimirš чelš mare ші kъ Ilетrs Vodъ оштile aчestsĭa le-ar fi bъtstš. Aчeste însъ le snsnš din greшealъ, kъчĭ Kazimirš dsпъ 37 anĭ de domnie a msritš la 1370 ші, neavъndš moшtenitoriš de пar-tea bъrbъteaskъ, a lъsatš пе fiislš Elisabeteĭ ssroreĭ sale Lsdovikš чe era rege alš Sngarieĭ; dsпъ aчesta a domnitš Edvigš, апоĭ Iagelone, dsчele Litsanieĭ, karele a lsatš tro-nslš, dsпъ чe s'a însoцitš ks Edviga fiika lsĭ Kasimirš чelš mare ші dsпъ чe a promisš kъ elš ks ssпsшiĭ seĭ va îm-brъцiшa kristianismslš; ші aчesta s'a пrensmitš Ladislaš VI în anslš 1386. Aшa darъ la aчesta a fsgitš Stefanš Vodъ ші ks оштirile aчestsĭa s'a bъtstš Ilетrs Vodъ.

Bonfinie maĭ vorbeшte (ші dsпъ aчesta se ĭa ші isto-rikslš Moldoveĭ Sreke Vorniksls) desпre snš Stefanš Vo-dъ I, karele ar fi fostš dsпъ Romanš Vodъ ші karele ar fi avstš fiĭ пе Stefanš чe-lš nsmeшte alš II-lea ші пе Ilетrs Vodъ III. Este însъ vederatъ greшealъ: kъчĭ Stefanš Vodъ este totš fiislš lsĭ Romanš Vodъ ші frate ks Ilетrs Vodъ, ĭar пs tatъ. Aшa darъ, пsmaĭ ka sъ akoпere datele, adao-ge snš Stefanš Vodъ maĭ msltš, пsindз-lš totš пе aчela ші I, ka tatъ în zilele lsĭ Kazimirš, ші апоĭ alš II-lea ka fiiš în zilele lsĭ Vladislaš, пreksmš este totš Stefanš I. Asemi-ne greшelĭ se gъseskš msлte atъtš în skriitoriĭ Ilolonĭ ші Sngsrĭ, kъtš ші între aĭ Romъnilorš, kari se vede kъ aš skrisš maĭ msltš dsпъ tradiцisne; ші пsmaĭ kъndš чerче-teazъ чineva kronologia ks sksmпъtate ші komпarъ lsksrs-

rile kȣ alte kronichĭ, deosebeшte adevъrȣlȣ̆ [1]). Bomfinie maĭ adaoge kъ dȣпъ acheste a venitȣ̆ asȣпra lȣĭ Пetrȣ Vodъ fratele seȣ̆ Stefanȣ̆ kȣ oшtirĭ Пolone, dar s'a întorsȣ̆ învinsȣ̆; шi maĭ sпȣne kъ, dȣпъ mórtea lȣĭ Пetrȣ, Ladislaȣ̆ a aшezatȣ̆ Domnȣ̆ în Moldova пe Пetrȣ Vodъ, fъkъndȣ-lȣ̆ шi vassalȣ̆ alȣ̆ seȣ̆ пentrȣ asemine îndatorire, dar achesta maĭ tъrziȣ̆ s'a leпъdatȣ̆ de vasselagiȣ̆. Asemine sпȣne kъ Mirchea Domnȣlȣ̆ g̱ereĭ Mȣnteneшtĭ, fiindȣ̆ vassalȣ̆ la Ȣngȣrĭ, шĭ-a skȣtȣratȣ̆ jȣgȣlȣ̆, пre kъndȣ̆ Mirchea învinsese пe Sȣltanȣlȣ̆ Baĭazetȣ̆ Ildirimȣ̆, (karele пrъпъdise пe Ȣngȣrĭ la Nikoпole) шi-lȣ̆ alȣngase пъпъ la Andrianoпole. Kȣmȣ̆ darъ пȣtea sъ fie vassalȣ̆, nȣ la învingъtorĭ, chi la învinшiĭ de kъtre cheĭ învinшĭ de elȣ̆? Din acheste tóte jȣdeche fie-karo adevъrȣlȣ̆.

Пetrȣ Vodъ, domnindȣ̆ шépte anĭ, a mȣritȣ̆.

DOMNULU IX.

Iuga Vodă.

Dȣпъ mórtea lȣĭ Пetre Vodъ, boeriĭ Moldovenĭ aȣ̆ alesȣ̆ Domnȣ̆ пe ȣnȣ̆ Iȣga Vodъ, karele nȣ se шtie alȣ̆ kȣĭ fiiȣ̆ a fostȣ̆. Achesta a cherȣtȣ̆ de la Пatriarxȣlȣ̆ Oxrideĭ, de a înaintatȣ̆ пe Eпiskoпȣlȣ̆ Moldoveĭ Teoklitȣ̆ la demnitatea de Mitroпolitȣ̆. Achesta a strъmȣtatȣ̆ шi mȣlte oraшe de ale Moldoveĭ în пosig̱iȣnĭ maĭ bȣne [2]) întъrindȣle шi kȣ zidȣrĭ, sпre a servi de aпъrare în kontra inkȣrsiȣnilorȣ̆ Tъtarilorȣ̆. Elȣ̆ a fъkȣtȣ̆ din noȣ̆ шi chetatea Kilieĭ kъtrъ gȣrile Dȣпъreĭ, пe kare maĭ пe ȣrmъ a venitȣ̆

D. Chr. 1399. Chronolog. localŭ.

---

1). Aшa este. Dar aȣtoriȣlȣ̆ nȣ ne sпȣne kȣ che aȣtoritъg̱ĭ kombate пe Bomfinie? Nȣ sпȣne mъkarȣ̆ kъ a koпiatȣ̆ пe Mironȣ̆ Kostinȣ̆. Dakъ ar fi chetitȣ̆ пe Dlȣgoшȣ̆, negreшitȣ̆ kъ altȣ̆ felȣ̆ arȣ̆ fi rag̱ionatȣ̆.
(Traducĕtorulŭ).

2). Vornikȣlȣ̆ Ȣreke ȣdaogъ kъ achesta a închepȣtȣ̆ a îmпъrg̱i moшiĭ (kare se vede kъ пъпъ atȣnchĭ eraȣ̆ ale statȣlȣĭ) пe la cheĭ che fъcheaȣ̆ vitejiĭ în resboae. Ast-felȣ̆ s'a închepȣtȣ̆ originea пroпrietъg̱iĭ în Moldova.
(Traducĕtorulŭ)

Mirчea Vodъ шi o lsat'ó ks bъtae. Atsnчe Aleksandrs, fiĭslŏ lsĭ Romanŏ Vodъ, profitъndŏ de învingerea чe repsrtase Mirчea assnra lsĭ Isga, s'a înџelesŏ ks boeriĭ шi l'aŏ destitsatŏ, dsпъ doĭ anĭ de domnie. Џeara a privitŏ ks mare mslџъmire шi bsksrie ssirea пe tronŏ a lsĭ Aleksandrs Vodъ, fiindŏ kъ elŏ era singsrslŏ чe se trъgea de-a drentslŏ din familia strъlsчitъ a Domnilorŏ Romanĭ, kari s'aŏ ашezatŏ în Daчia ks koloniile trimise de îmnъratslŏ Traianŏ [1]).

Domnulu X.

Alesandru Vodă I.

D. Chr. 1401. Dupe chronice locale și Polone.

Aчesta ks drentŏ ksvъntŏ s'a пrepsmitŏ *чelŏ Mare*[2]) fiindŏ kъ a întrodssŏ mslte шi bsne rъndsele atъtŏ în partea biseriчeaskъ kъtŏ шi în чea чivilъ. Elŏ a sspssŏ пe Mitropolitslŏ Moldoveĭ Patriarxieĭ de la Konstandinopole; iar Mitropolia a ашezat'o la Ssчeava, înzestrînds-o ks msłte moшiĭ, sklavĭ шi diferite odóre sakre; a fъkstŏ шi din episkoпĭ; пe чelŏ de Romanŏ, a kъriea eparxie a xotъrît'o în џeara de josŏ desпre msnte; шi пe чelŏ de la Rъdъsџŏ, xotъrînds-ĭ de eparxie џeara de sssŏ desпre Polonia. În alŏ doile anŏ alŏ domnieĭ lsĭ elŏ a trimisŏ la Trapezsnta dinkolo de Marea Neagrъ în Asia, шi a adssŏ ks marĭ keltsele móшtele Sъntslsĭ Ioanŏ чelŏ Noŏ, пe kare le-a pssŏ în чetatea Ssчeveĭ. Elŏ a maĭ fъkstŏ шi doъ Mъnъstirĭ marĭ, Bistriџa шi Moldoviџa. Iar în partea чivilъ a sistematisatŏ orîndseala kъrmsireĭ шi a klasifikatŏ ierarxia boerimeĭ, în kipslŏ srmъtorŏ:

---

1). De aiчe înainte istoria se faчe maĭ preчisъ шi maĭ sigsrъ. Nsmele шi datele mergŏ maĭ konformŏ ks kronika seriósъ a lsĭ Шinkaĭ. (*Traducĕtorulŭ*).

2). Autorslŏ шi aiчe greшeшte: ps *чelŏ Mare*, чi *чelŏ Bsnŏ* s'a psmitŏ Aleksandrs Vodъ. — (*Traducĕtorulŭ*.)

„A. — Logofътŭ mare [1]), jsdekъtoriŭ шi alegъtoriŭ de oчine, шi Isпravnikŭ пe o frsnte de ómenĭ de цearъ чe ssntŭ ksrtenĭ, шi jsdekъtoriŭ tstsrorŭ чe sъntŭ ks strъmbъtъцĭ în цearъ, de a lsa seamъ tstsrorŭ Isпravniчilorŭ чe sъntŭ la Ksrtea Domneaskъ.

„B. — Vornikŭ mare de цeara de giosŭ, jsdekъtorŭ tstsrorŭ kare aŭ strъmbъtъцĭ în цearъ, шi globnikŭ de morцĭ de omŭ шi de mвgsbinele de josŭ, шi vornikŭ Bъrladslsĭ.

„C. — Vornikŭ mare de цeara de sssŭ, jsdekъtorĭŭ tstsrorŭ din цearъ ks strъmbъtъцĭ, шi globnikŭ de morцĭ de omŭ, шi de msgsbinele чe se fakŭ la пъrцile lsĭ, шi Vornik Doroxoislsĭ.

„D. — Пъrkъlabŭ de Xotinŭ la marginea desпre цeara Leшeaskъ шi Kъzъчeaskъ, jsdekъtorĭŭ tstsrorŭ la aчelŭ цinstŭ.

„E. — Xatmanŭ шi Пъrkъlabŭ de Ssчeava шi Isпravnikŭ пeste tóte oшtile цereĭ.

„F. — Пostelnikŭ mare mezъtoriŭ înaintea Domnslsĭ шi Пъrkъlabŭ de Iaшĭ (ks tóte kъ Iaшiĭ ns era oraшŭ aшa de mare) шi tъlmaчiŭ alŭ limbelorŭ strъine.

„G — Sпъtarŭ mare шi Staroste de Чernъsцŭ, dsпъ obiчeiŭ înbrъkatŭ la zile marĭ ks xaĭnъ sksmпъ domneaskъ, шi dvoritorŭ înчinsŭ ks arme domneшtĭ la sпatele Domnslsĭ.

„H. — Пaxarnikŭ, шi alцĭ boerĭ atътŭ aĭ Ksrцeĭ Domneшtĭ kît шi пe la jsdeцe, a kъrora demnitate abĭa în smbrъ se maĭ vede astъzĭ.“

În timпslŭ aчela regele Ŭngarieĭ a rъdikatŭ пe Grisoniĭ Пrssieĭ în kontra lsĭ Iagelone regelsĭ Пolonieĭ. Aчesta atsnчe a trimisŭ solĭ la Aleksandrs Domnslŭ Moldoveĭ sъ-ĭ чearъ ajstorŭ. Aleksandrs ĭ-a datŭ пatrs miĭ de ostaшĭ aleшĭ, kari, sпindsse ks Пoloniĭ, aŭ fъkstŭ marĭ strikъчisnĭ Grisonilorŭ пъпъ ĭ-aŭ silitŭ de aŭ fъkstŭ пaчe. Stricofski Cart. XVI. Chromer Cart. XX.

1). Aчeste sъntŭ koпiate dsпъ Mironŭ Kostinŭ, maĭ ad-literam.
(Traducĕtorulŭ.)

Dѕпъ aчeasta regele Пoloнieĭ a trimisѕ̆ în dъrъпtѕ̆ пe ostaшiĭ Moldovenĭ kѕ mѕlte mѕlцъmirĭ шi darѕrĭ пentrѕ Domnѕlѕ̆ lorѕ̆ Aleksandrѕ. Amiчia kare s'a kontraktatѕ̆ între aчeшtĭ doĭ sѕveranĭ, s'a strinsѕ̆ anoĭ шi maĭ tare; kъчĭ Aleksandrѕ Vodъ, mergъndѕ̆ în пersóпъ ka sъ visitese пe Ladislaѕ̆, a însѕratѕ̆ пe fiiѕlѕ̆ seѕ̆ Пiaшѕ̆ Vodъ kѕ sora regelѕĭ nѕmitъ Sofia [1]).

Întra aчeste, întorkъndѕse de la Viena Andronikѕ̆ Пaleologѕlѕ̆, fiiѕlѕ̆ lѕĭ Manѕilѕ̆ împъratѕlѕ̆ Konstantinoпoliĭ, шi ginere al împъratѕlѕĭ Aѕstrieĭ, a trekѕtѕ̆ пrin Moldova. Aleksandrѕ, fъkъndѕ-ĭ marĭ onorĭ шi чeremoniĭ, l'a пetrekѕtѕ̆ пъпъ la Galaцĭ. Dѕпъ aчeasta, Andronikѕ̆ ajѕngъndѕ̆ a se sѕi пe tronѕlѕ̆ împъrъцieĭ, a trimisѕ̆ lѕĭ Aleksandrѕ Vodъ diademъ (koróпъ) împъrъteaskъ împreѕпъ kѕ alte darѕrĭ, ĭar Mitroпolitѕlѕĭ Moldoveĭ sakѕ̆ шi mitrъ пrekѕmѕ̆ шi ikóпa fъkъtóre de minѕnĭ a maĭчeĭ Domnѕlѕĭ, kare se aflъ шi astъzĭ îmbrъkatъ kѕ argintѕ̆ la Mъпъstirea Neamцѕlѕĭ.

George Francis.

Maĭ tъrziѕ̆ însъ, în ѕrma înцelegerilorѕ̆ ѕrmate între Aleksandrѕ Vodъ шi Sfridigelѕ̆ kneazѕlѕ̆ Ѕkraineĭ, karele de шi frate dar era шi inemikѕ̆ neîmпъkatѕ̆ kѕ Ladislaѕ̆, Domnѕlѕ̆ Moldoveĭ a rѕпtѕ̆ пaчea kѕ regele Пolonieĭ. Ѕпѕ̆ însemnatѕ̆ nѕmъrѕ̆ de oшtirĭ Moldovene, întrъndѕ̆ în Пolonia, aѕ̆ jefѕitѕ̆ Kameniцa шi maĭ tótъ Пodolia; darъ пe kъndѕ̆ se întorчeaѕ̆ шi voeaѕ̆ sъ treakъ riѕlѕ̆ Nistrѕ, oшtile lѕĭ Ladislaѕ̆ aѕ̆ lovitѕ̆ gѕarda din ѕrmъ a oшtireĭ шi, sпъrgъndѕo, aѕ̆ lѕatѕ̆ sпoliele (jafѕrile) чe rъпiserъ în Пolonia. N'a trekѕtѕ̆ însъ mѕltѕ̆ dѕпъ aчeasta, шi a mѕritѕ̆ Aleksandrѕ Vodъ, dѕпъ чe a domnitѕ̆ treĭ zeчĭ шi doĭ anĭ, lъsъndѕ̆ doĭ fiĭ, пe Iliaшkѕ шi Stefanѕ̆, dintre kari a nѕmitѕ̆ шoшtenitorĭѕ, пъпъ a nѕ mѕri, пe чelѕ̆ întъiѕ̆ пъskѕtѕ̆.

---

1). Шinkaĭ ziчe kъ soцia чe a lѕatѕ̆ Iliaшѕ̆ Vodъ era Maria sorъ kѕ Sofia, чe a fostѕ̆ a пatra soцie a regelѕĭ Пolonieĭ Iagelone.

(*Traducĕtoruluĭ.*)

Domnul XI și XII.

Iliașiu Vodă II și Stefanŭ Vodă II.

Dȣпъ mórtea lȣĭ Aleksandrȣ Vodъ, lȣъnd stъпînirea tronȣlȣĭ Iliaшȣ̆ Vodъ, fratele seȣ̆ Stefanȣ̆ s'a dȣsȣ̆ la Dragȣ Vodъ Domnȣlȣ̆ цereĭ Mȣnteneшtĭ шi ĭ-a черȣtȣ̆ ajȣtorȣ̆ ka sъ goneaskъ пe Iliaшȣ̆. Dragȣ Vodъ, îndȣпlekîndȣ-se la aчeasta, ĭ-a datȣ̆ ȣnȣ̆ nȣmerȣ̆ însemnatȣ̆ de oшtirĭ de a intratȣ̆ kȣ ele în Moldova. Iliaшȣ̆ Vodъ ĭĭ eшi înainte kȣ tóte пȣterile salle la lokȣl kare se kĭamъ Lolotnĭa [1], шi akolo fъkîndȣ-se bъtъlie mare шi sîngerósъ între чeĭ doĭ fraцĭ, s'aȣ̆ alesȣ̆ viktoria în пartea lȣĭ Stefanȣ̆. Atȣnчe Iliaшȣ̆ a alergatȣ̆ la Vladislaȣ̆ regele Пolonieĭ, kȣ rȣgъminte ka sъ-lȣ̆ ajȣte a-шĭ rekъпъta tronȣlȣ̆, aшa пrekȣm шi dȣпъ întîĭetatea naшtereĭ шi dȣпъ alegerea tatъlȣĭ seȣ̆, se sokotea a avea dreпtȣrĭ; пromiцъndȣ'ĭ пentrȣ aчaasta rekȣnoшtinцъ шi vassalitate пe toatъ vĭaцa.

D. Chr. 1433. Cromer Cart. XX

Stefanȣ̆ Vodъ, kȣ tóte kъ avea ajȣtorȣlȣ̆ шi alianцa lȣĭ Dragȣ Vodъ, nȣ s'a lъsatȣ̆ însъ nȣmaĭ în reazъшȣlȣ̆ aчesta: чi trimise шi elȣ̆ solĭ la Vladislaȣ̆, de-ĭ arъtarъ kъ пonorȣlȣ̆ Moldoveĭ, dȣпъ пъrerea generalъ, пe dînsȣlȣ̆ îlȣ̆ voeшte de Domnȣ̆, ĭar пe Iliaшȣ̆ Vodъ цeara nȣ-lȣ̆ sȣfere, шi-lȣ̆ ȣreшte. Vladislaȣ̆, de шi era înkȣшпъцitȣ̆ kȣ Iliaшȣ̆ Vodъ, a gъsitȣ̆ kȣ kale, konsȣltîndȣ̆ sokotinцa шi a tȣtȣrorȣ̆ boerilor Пolonĭ, ka sъ rъmъe totȣ̆ Stefanȣ̆ Vodъ пe tronȣlȣ̆ Moldoveĭ, de bȣnъ oarъ kъ este ĭȣbitȣ̆ de цearъ. A пropȣsȣ̆ însъ lȣĭ Stefanȣ̆ Vodъ ka sъ dea fratelȣĭ чele de keltȣĭalъ пe anȣ̆ шi ȣnȣ̆ цinȣtȣ̆ (distriktȣ̆) în Moldova, ȣnde sъ trъeaskъ liniшtitȣ̆ kȣ familia sa Iliaшȣ̆ Vodъ, neшȣlцȣmitȣ̆ kȣ aчeasta, a adȣnatȣ̆ oшtire de Пolonĭ шi intrînd în Moldova, s'a bъtȣtȣ̆ de a doa órъ kȣ frateseȣ̆ la lokȣlȣ̆ чe se keamъ Dъrmъneшtĭ: dar шi astъ datъ rъmîind învinsȣ̆, s'a întorsȣ̆ earъшĭ în Пolonia. Vladislaȣ̆, neînkȣviinцîndȣ̆

Stricofski Cart. XVII.

---

1). Шinkaĭ ziчe *Lolomnikȣ̆*, ĭar Letoпiseцele Moldoveĭ *Lolonĭ* шi *Loneшtĭ*. (*Traducĕtorĭuluĭ.*)

fanta aчasta, пreferъndŭ amiчiцia lsĭ Stefanŭ Vodъ пentrs vredniчia щi eroismslŭ seŭ, щi vъzîndŭ kъ Iliaщŭ earъщĭ are de gîndŭ sъ adsne oщtĭ ka sъ meargъ assпra fratelsĭ seŭ, a ordonat de l'aŭ înkisŭ în чetatea Sireцslsĭ, aпroape de rislŭ Barta, împreспъ ks Dómna щi ks fiiĭ seĭ, rъndsindsĭ щi пazъ bsпъ de soldaцĭ. Пentrs aчeasta Stefanŭ Vodъ a mslцsmitŭ пrea msltŭ lsĭ Vladislaŭ, щi ĭ-a пromisŭ a-lŭ asksltа щi a-ĭ fi totŭ-deasna aliatŭ nedesпъrцitŭ. Ns tîrziŭ a venitŭ timпsl ka sъ dovedeaskъ kъ alianцa lsĭ Stefanŭ Vodъ a fostŭ folositóre Пoloniеĭ; kъчĭ sksltndsse Tъtariĭ щi intrînd în Пolonia, Stefanŭ Vodъ a kъzstŭ fъrъ de veste assпra lorŭ щi, fъkîndsle marĭ strikъчĭsnĭ, ĭ-a alsngatŭ пe toцĭ. Пe lîngъ aчeasta a lsatŭ щi чetatea Brailav din stъпînirea lsĭ Sfidrigelŭ щi a dat'o lsĭ Vladislaŭ. Ĭar la ansl 1434 a msritŭ regele Iagelone, dsпъ 49 de anĭ de domnie, lъsъndŭ în tronŭ пe fiĭslŭ seŭ Vladislaŭ III. Atsпчe aŭ mersŭ maĭ msлцĭ boerĭ Пolonĭ la regele щi l'aŭ rsgatŭ ka sъ libereze пe Iliaщŭ Vodъ de la înkisórea чetъцiĭ. Regele însъ ns asksltъ rsgъminцele aчeste, fiindŭ kъ sosiserъ щi soliĭ lsĭ Stefanŭ Vodъ ks darsrĭ kъtre nosl rege, щi înoirъ amiчia щi alianцa чe avssese ks tatъlŭ sъŭ. Iliaщŭ Vodъ dsпъ aчeasta, gъsindŭ timпŭ îndemъnatekŭ (din пeпaza чetъцeĭ, пreksmŭ se krede) fsgi din чetate, щi intrînd în Moldova, atrase kъцĭ-va boerĭ în пartea sa щi, ks пsцinъ oщtire adsnatъ, s'a bъtstŭ de a treĭa órъ ks fratele seŭ la okslŭ чe se kiamъ Пodraga; rъmъindŭ însъ învinsŭ щi aksma, a treksŭ îndъrъtŭ în Пolonia щi maĭ adsnînd kîteva чete de oştaщĭ, a venitŭ înkъ odatъ щi de a пatra órъ îlŭ învinse [1]) Stefanŭ Vodъ. Jsnele Vladislaŭ atsпчe, ka rsdъ чe era ks Iliaщŭ Vodъ, veni la mijlokŭ ka sъ fakъ пaчe între fraцĭ, щi în чele de пe srmъ isbsti de împъrцi Moldova în doъ: Stefanŭ Vodъ oпri цeara de josŭ ks чetatea Albъ (Akermanslŭ),

---

1). Dsпъ Sreke, bъtъlia aчeasta s'a srmatŭ la Пiпъreщĭ în 4 asgsstŭ 1435, щi se maĭ vede kъ щi de a чinчea órъ aŭ venitŭ Пiaщŭ Vodъ, kъчĭ nsmitslŭ istorikŭ чiteazъ kъ s'aŭ bъtstŭ la 8 Martie într'o joĭ a anslsĭ 1437. (*Traducĕtorĭulŭ*).

Kilia шi altele; ĭar lȣĭ Iliaшŭ Vodъ ĭĭ dete цeara de sȣsŭ kȣ Xotinȣl, Sȣчeava шi altele. Dȣпъ aчeasta Iliaшŭ Vodъ merse îndatъ la Liovŭ kȣ boeriĭ sъĭ, шi mȣlцȣmindŭ lȣĭ Vladislaŭ a fъkȣtŭ jȣrъmîntŭ înskrisŭ kъ'ĭ va fi amikŭ, aliatŭ шi totŭ deaȣna sȣпȣsŭ; totŭ odatъ a пromisŭ sъ-ĭ dea пe fiekare anŭ ȣna sȣtъ kaĭ, пatrȣ sȣte boĭ, пatrȣ sȣte baĭbaraчe, saŭ xaĭne roшiĭ, шi чinчĭ [1]) kъmine de Morȣnŭ пentrȣ bȣkъtъria regeaskъ (aчeste însъ nȣmaĭ ȣnŭ anŭ s'aŭ datŭ); пe lъngъ aчeste a întorsŭ lȣĭ Vladislaŭ шi цinȣtȣlŭ [distriktȣlŭ] Шчeninȣlȣĭ [2]) în dreptȣlŭ strikъчĭȣnilorŭ чe fъkȣse Aleksandrȣ Vodъ, tatъlŭ seŭ, kîndŭ пrъdase Пodolia. Dȣпъ aчeste aŭ пetrekȣtŭ fraцiĭ în bȣnъ пaчe, fъkъndŭ tokmealъ kȣ jȣrъmîntŭ între dînшiĭ. Ĭar în anȣl 1438 [3]) пrъdъndŭ Tъtariĭ Пodolia, în întoarчcrea lorŭ aŭ venitŭ пъnъ la Botoшanĭ шi aŭ datŭ fokŭ tîrgȣlȣĭ. În alŭ doilea anŭ s'aŭ întinsŭ earъшĭ пъnъ în Moldova de josŭ, шi aŭ arsŭ oraшele Bъrladȣlŭ шi Vaslȣĭȣlŭ. Dar ȣnindȣ'шĭ amъndoĭ fraцiĭ пȣterile, ĭ-aŭ alȣngat din цcarъ.

Пe timпȣlŭ aчela, dȣпъ stъrȣinцele lȣĭ Sȣltanŭ Mȣratŭ II aŭ mersŭ solĭ din пartea Elisabeteĭ, regineĭ Ȣngarieĭ, kъtre Vladislaŭ, kȣ пroпȣnere ka sъ o ĭa пe dînsa de soцie шi sъ пriimeaskъ шi koróna Ȣngarieĭ. (Cromer Cart XXI.) Vladislaŭ se oпȣnea la aчeasta, fiindŭ kъ ea era шi bъtrînъ шi grea kȣ bъrbatȣl чelŭ din tîĭȣ Albertŭ; dar fiindŭ kъ magnaцiĭ Пolonĭ aŭ gъsitŭ kȣ kale sъ se fakъ kъsъtoria aчasta, Vladislaŭ a trebȣitŭ sъ se xotъraskъ a o faчe; шi пentrȣ aчeasta s'a пȣsŭ kondiцiȣne kъ, daka Elisabeta va naшte fiĭȣ, Vladislaŭ sъ îngrijeaskъ des-

1). Ȣreke sпȣne de 200 kamine. Dar чe sъ fie óare kaminele? *(Traducĕtoruluĭ).*

2). Aчeasta se nȣmea шi Пokȣцia, шi fȣsese sȣb stъпînirea Moldoveĭ ka amanetŭ пentrȣ ȣnŭ îmпrȣmȣtŭ de banĭ чe fъkȣse Aleksandrȣ Vodъ regelȣĭ Пolonieĭ. — *(Traducĕtoruluĭ).*

3). Aiчe aȣtorȣlŭ greшaшte data, kъчĭ dȣпъ Ȣreke se vede kъ чea întъĭ lovire kȣ Tъtariĭ a ȣrmatŭ la 28 Noemvrie 1439 ĭar a doa, în alŭ doilea anŭ la 12 Dekemvrie, 1440. Aчeste trebȣĭ sъ fie пositive, de vreme чe le însemnъ aшa de sigȣrŭ. — *(Traducĕtoruluĭ).*

пre elȣ̆ шi sъ-lȣ̆ fakъ rege alȣ̆ Boemieĭ, ĭar Ȣngaria sъ-ĭ rъшie de moшtenire. Astfelĭȣ Vladislaȣ̆ s'aȣ̆ înkoronatȣ̆ rege al Ȣngarieĭ; dar nȣ tîrziȣ̆, пlekînd în esпediцiȣne asȣпra lȣĭ Amȣratȣ̆, în bъtъlia de la Varna tȣ ȣчisȣ̆. Atȣnчĭ Ȣngȣriĭ шĭ-aȣ̆ alesȣ̆ de rege пe Ladislaȣ̆ fiĭȣlȣ̆ lȣĭ Voĭrex Albertȣ̆, kȣ kare fȣse grea Elisabeta, пrekȣm s'a zisȣ̆ maĭ sȣsȣ̆. Dar fiindȣ̆ kъ aчesta atȣnчĭ era în vъrstъ nȣmaĭ de чinчĭ anĭ, a rъmasȣ̆ sȣb eпitroпia maĭkъ-seĭ, kare kъrmȣea regatȣlȣ̆ Ȣngarieĭ. Ĭar în Пolonia alegîndȣ̆ пe Kazimirȣ̆ Kneazȣlȣ̆ Litȣanieĭ, alȣ̆ doilea frate al ȣчisȣlȣĭ Vladislaȣ̆, l'aȣ̆ înkoronatȣ̆ rege.

Amъndoĭ Domniĭ Moldoveĭ aȣ̆ domnitȣ̆ îmпreȣnъ шaпte anĭ; dar în чele de пe ȣrmъ Stefanȣ̆, voindȣ̆ a rъmînea singȣrȣ̆ Domnitoriȣ̆, a trasȣ̆ пe Iliaшȣ̆ într'o kȣrsъ шi ĭ-a skosȣ̆ okiĭ, dȣпъ kare a шi mȣritȣ̆ [1]. Dȣпъ aчeasta Stefanȣ̆ Vodъ a domnitȣ̆ singȣrȣ̆ înkъ чinчĭ anĭ, шi a mȣritȣ̆ ȣчisȣ̆ de neпotȣlȣ̆ seȣ̆ Romanȣ̆, fiĭȣ̆ alȣ̆ doile alȣ̆ lȣĭ Iliaшȣ̆ Vodъ.

DOMNULU XIII.

Romanŭ Vodă

Dȣпъ mórtea lȣĭ Stefanȣ̆ Vodъ, a rъmasȣ̆ ȣnȣ̆ fiiȣ̆ alȣ̆ seȣ̆ nȣmitȣ̆ Пetrȣ, шi doĭ fiĭ aĭ lȣĭ Iliaшȣ̆ Vodъ, Aleksandrȣ шi Romanȣ̆. Aчestȣ̆ de пe ȣrmъ (karele era шi maĭ mikȣ̆ de kъtȣ̆ frate-seȣ̆) neпȣtъndȣ̆ mistȣi simцirile de rъsbȣnare чe nȣtrea пentrȣ mórtea tatъlȣĭ seȣ̆, s'a ȣnitȣ̆ kȣ o seamъ de boerĭ kari nȣ maĭ пȣteaȣ̆ sȣferi krȣzimile шi neomeniile lȣĭ, шi a tъeatȣ̆ kaпȣlȣ̆ lȣĭ Stefanȣ̆ Vodъ. Nȣ domni însъ maĭ mȣltȣ̆ de ȣnȣ̆ anȣ̆, шi vъrȣlȣ̆ seȣ̆ Пetrȣ, fiĭȣlȣ̆ lȣĭ Stefanȣ̆ Vodъ, l'a gonitȣ̆ din tronȣ̆. Romanȣ̆ dȣпъ aчeea a trekȣtȣ̆ în Пolonia kȣ mȣmъ-sa Dómna Sofia, sorъ a regelȣĭ Vladislavȣ̆, шi akolo

D. Chr. 1445. Chronolog. vechia a Ţierei

---

1). Ȣniĭ istoriчĭ sпȣnȣ̆ kъ elȣ̆ arȣ̆ fi ȣчisȣ̆ шi kiarȣ̆ пe mȣmъ-sa. (*Traducĕtorulŭ.*)

mᴕri înveninatᴕ (otrъvitᴕ) прin mijloчirea vъrᴕlᴕĭ seᴕ Петрᴕ Vodъ.

DOMNULU XIV.

Petru Vodă III. celŭ Bunŭ.

Петрᴕ Vodъ, пrenᴕmitᴕ шi чelᴕ Bᴕnᴕ, alᴕngъndᴕ пe vъrᴕlᴕ seᴕ Romanᴕ Vodъ kᴕ ajᴕtorᴕlᴕ boerilorᴕ шi alᴕ lᴕĭ Ŏniade gᴕvernatorᴕlᴕ Transilvanieĭ шi înveninîndᴕ'lᴕ пrekᴕmᴕ s'a zisᴕ, s'a sᴕitᴕ пe tronᴕlᴕ Moldoveĭ, шi a dепᴕsᴕ omagiᴕ kᴕ jᴕrъmъntᴕ lᴕĭ Kasimirᴕ regelᴕĭ Пolonieĭ [1]). Ачеsta arᴕ fi datᴕ lᴕĭ Петрᴕ Vodъ шi пartea de lokᴕ kare se kiamъ *Kᴕmпᴕlᴕ Ŏngᴕreni,* пᴕ se пtie însъ пentrᴕ чe felᴕ de kaᴕsъ. În timпᴕlᴕ ачestᴕia aᴕ maĭ kъlkatᴕ Tъtariĭ пeara de aᴕ fъkᴕtᴕ marĭ strikъчiᴕnĭ; dar Петрᴕ Vodъ i-a alᴕngatᴕ kᴕ пᴕterea. Dᴕпъ чinчĭ anĭ de domnie însъ a mᴕritᴕ. D. Chr. 1446. Vechia Chronolog. a Ţiereĭ.

DOMNULU XV.

Stefanŭ Vodă III.

Dᴕпъ mórtea lᴕĭ Петрᴕ Vodъ, a kъпъtatᴕ tronᴕlᴕ, пrin пᴕterea Пolonilorᴕ, Stefanᴕ Vodъ III, пeпotᴕlᴕ de sorъ alᴕ Domnilorᴕ Пiamkᴕ шi Stefanᴕ. Nᴕ domni însъ maĭ mᴕltᴕ de ᴕnᴕ anᴕ, шi ᴕnᴕ fiiᴕ fireskᴕ alᴕ lᴕĭ Aleksandrᴕ Vodъ I, anᴕme Bogdanᴕ, a venitᴕ шi l'a gonitᴕ din Domnie [2]). D. Chr. 1451. Chronice Polone.

---

1). Ачeстᴕ jᴕrъmъntᴕ (dᴕпъ Kromer) se vede kъ l'a dепᴕsᴕ la Хotinᴕ, ᴕnde aᴕ venitᴕ пatrᴕ solĭ din пartea regelᴕĭ Пolonieĭ la anᴕlᴕ 1448. Ачeстᴕ jᴕrъmъntᴕ a avᴕtᴕ de skoпᴕ desfiinпarea alianпeĭ чe Петрᴕ fъkᴕse kᴕ Ŏngᴕriĭ. Kᴕ tóte ачeste Engel zиче kᴕ Петрᴕ Vodъ a datᴕ Ŏngᴕrilorᴕ чetatea Kilia din Basarabia. (*Traducĕtoruluĭ.*)

2). Desпre esistinпa ачestᴕĭ Domnᴕ este îndoealъ. Dlᴕgoшĭ, чitatᴕ de Шinkaĭ, пᴕne la anᴕlᴕ 1450 шirᴕlᴕ Domnilorᴕ Bogdanᴕ шi Aleksandrᴕ. Kᴕ tóte ачeste Letoniseпele Moldoveĭ nomeneskᴕ de ачestᴕ Ste-

*

DOMNULU XVI ȘI XVII.

Bogdanŭ Vodă al II și Alessandru Vodă II.

D. Chr. 1452. Aчesta abia anȣkase Domnia, шi a venitŭ asȣпra lȣĭ Aleksandrȣ Vodъ, fiĭȣlŭ lȣĭ Пiaшkȣ Vodъ, ajȣtatŭ de Пolonĭ. Bogdan Vodъ însъ l'a bъtȣtŭ шi l'a învinsŭ kȣ totȣlŭ, ȣчigъndŭ шi паtrȣ Xatmanĭ Пolonĭ. Nȣ tъrziŭ dȣпъ aчeasta a venitŭ earъшĭ Aleksandrȣ Vodъ kȣ altŭ ajȣtoriŭ de Пolonĭ, шi astъ datъ a învinsŭ пe Bogdanŭ, Dupe Chronice locale și Polonе. ĭ-a lȣatŭ maĭ mȣlte чetъцĭ шi kĭarŭ kaпitala. Dar readȣnъndȣшĭ пȣtarile, Bogdanŭ a bъtȣtŭ earъшĭ пe Aleksandrȣ Vodъ шi l'a gonitŭ din tronŭ. Kȣ asemine lȣпte, Bogdan Vodъ a domnitŭ doĭ anĭ, din kare kъtŭ va timпŭ a domnitŭ шi Aleksandrȣ Vodъ, karele în чele de пe ȣrmъ a fȣgitŭ în Пolonia. Dȣпъ aчeste skȣlъndȣse Пetrȣ Vodъ IV, nȣmitŭ шi Aaronŭ, s'a bъtȣtŭ kȣ Bogdan Vodъ шi, învingъndȣ'lŭ, l'a ȣчisŭ [1].

DOMNULU XVIII.

Petru Vodă IV numitŭ și Aaron.

Aчestŭ Пetrȣ Vodъ a avȣtŭ lȣпte neînчetate kȣ Aleksandrȣ Vodъ, karele nȣ înчeta de a se reпezi din D. Chr. 1454. Dupe chronice locale și Polone. Пolonia kȣ oшtirĭ asȣпra Moldoveĭ, dar karele rъmînea totŭ deaȣna învinsŭ. În чele de пe ȣrmъ, dȣпъ doĭ anĭ de domnie, a venitŭ din цeara Mȣnteneaskъ Stefan Vodъ nȣmitŭ чelŭ Bȣnŭ kȣ oшtirĭ чe ĭ-a datŭ

---

fanŭ Vъdъ, sпȣindŭ kъ dȣпъ o lȣпъ arŭ fi domnitŭ ȣnŭ Чiȣbъrŭ-Vodъ, karele aпoĭ a fostŭ gonitŭ de Bogdanŭ II.

(*Traducĕtoriuluĭ.*)

1). Bъtъlia a ȣrmatŭ la satȣlŭ Rъȣsenĭĭ, din josŭ de tъrgȣlŭ Sȣчeveĭ. Aчestŭ Bogdanŭ Vodъ a fost tatъlŭ lȣĭ Stefanŭ Vodъ чelŭ Mare. —

(*Traducĕtoriuluĭ.*)

Radulŭ Vodă celŭ Frumosŭ, și învingăndŭ pe Petru Vodă l'a gonitŭ din tronŭ, de a fugitŭ în Transilvania [1]).

DOMNULU XIX.

Stefanŭ Vodă IV celŭ Mare.

Acesta a fostŭ fiiŭ luĭ Bogdanŭ Vodă II, nepotulŭ luĭ Aleksandru Vodă II, strănepotŭ luĭ Iliașŭ Vodă II, și restrenepotŭ luĭ Aleksandru Vodă I celŭ Bătrînŭ. Kăpătănd domnia părinteaskă prin ajutorulŭ oștirilorŭ Muntenești, prekum s'a zisŭ, a arătatŭ, de la celŭ întăiŭ anŭ, kă era să fie omŭ răsboĭnik. Priimindu-se ku mulțămirea generală și ku bukuriea tuturorŭ boerilorŭ și a poporuluĭ, se unse de kătră Teoktistŭ Mitropolitulŭ Moldoveĭ; după aceasta îndată începu a spori oștirea și a rîndui kăpitanĭ vrednicĭ, ku kari, ka unŭ adevăratŭ eroŭ, a întinsŭ marginele țereĭ maĭ multŭ de kâtŭ toțĭ predecesoriĭ seĭ, a învinsŭ pe Polonĭ, pe Tătarĭ, pe Ungurĭ, pe Muntenĭ și kiarŭ pe sultanulŭ Meemetŭ II, Spaĭma Europeĭ întregĭ. D. Chr. 1456, Dupe chronice locale și Polone.

În anulŭ 1461, al cincelea al domnieĭ sale, ațițatŭ de maĭ multe kause, a trekutŭ ku tótă puterea oștirilorŭ sale în Transilvania și, prădăndu-o. s'a întorsŭ îndărătŭ. După aceasta, la anulŭ 1465, adunăndu-șĭ tóte puterile, s'a dusŭ asupra cetăților Kilia și Cetatea albă (Akerman) kare în timpulŭ Domnilorŭ de maĭ nainte kăzuseră în mănile Otomanilorŭ, și bătăndu-le le-a luatŭ și a kurățitŭ țeara de păgănĭ [2]). După aceasta a începutŭ a zidi și Mănăstirea

---

1). În anulŭ 1453 luăndŭ Turciĭ Konstantinopole, aŭ începutŭ a amenința și țerile Romîne. Petru Vodă la 1456 a trimisŭ solĭ la Moametŭ II și a făkutŭ pace, supuindu-se a da tributŭ de 2000 galbenĭ pe anŭ. Așa skrie Kromerŭ. (*Traducĕtoriulŭ.*)

2). La anulŭ 1462 s'a inčerkatŭ întăĭa óră să ĭa cetățile aceste, dar kăpătăndŭ o împușkătură la unŭ picĭorŭ, n'a maĭ înaintatŭ răsboĭulŭ.

inte la Rîmniksls Sъratš. Akolo srmъndsse bъtъlie ks mare înversшsnare în ksrsš de maĭ mslte zile, Stefanš Vodъ în fine a învinsš шi nrinzъndš пе Џепelsшš, ĭ-a tъeatš kansls. Atsnчe a nrinsš шi maĭ msлџĭ boerĭ Msntenĭ dsnъ чe snš însemnatš nsmъrš aš kъzstš în bъtъlie. Dsnъ aчeasta viindš шi oksnъndš Oraшsls Bsksreшtĭ, a aшezatš în tronš ne snsls Vladš, karele se nsmea Kъlsgъrsls, шi astfelš s'a întorsš în Moldova.

Dar Rads, fiĭsls lsĭ Џепelsшš Vodъ, karele fsgise neste Dsnъre, lsъndš ajstoriš de oшtirĭ tsrчeшtĭ шi trъgъndš în nartea sa шi o seamъ din oшtirile nъmîntene, a isbstitš a kъnъta tronsls nъrinџeskš în ansls 1475. Iar Domnsls rъndsitš de Stefanš Vodъ, dsnъ o fórte sksrtъ domnie, skъnъndš ks mare nevoe din mъnile lsĭ Rads Vodъ, a fsgitš, în Moldova. Niшte Tsrчĭ, trimiшĭ de Rads Vodъ, l'aš fsgъritš nъnъ la Bъrladš, de snde, neksteзъndš a merge maĭ denarte, s'aš întorsš nrъdъndš tóte loksrile ne snde kъlkaš. Stefanš Vodъ atsnчe, sure rъsbsnare, se skslъ ks oшtirile sale шi, intrъndš în џeara Msnteneaskъ, nradъ tóte marginile шi dъ fokš kĭarš Brъiлeĭ. Atsnчe a tъeatš la Vaslsiš шi treĭ boerĭ de aĭ seĭ, bъnsiџĭ de trъdъtorĭ, шi ansme ne Isaiea Vorniksls, ne Negrea Пaxarniksls шi ne Alekse Stolniksls. Dsnъ aчeste însъ gъtindsse шi Rads Vodъ ks nsterniks nsmъrš de oшtire, a intratš în Moldova; ajsngъndš la loksls kare se kĭamъ Soчiĭ, snde se gъsea Stefanš Vodъ, s'a fъkstš o bъtъlie fóarte înversшsnatъ din amъndoъ nъrџile, kare a џinstš neîntrerssntъ шéпte zile. În чele de ne srmъ, ks ksragĭsls шi eroismsls seš, Stefanš a învinsš ne Rads Vodъ шi l'a alsnџatš din џearъ, fъkъndš marĭ strikъчisnĭ în шirsrile oшtireĭ Msnteneшĭ; atsnчe a nrinsš maĭ mslte kortsrĭ шi nrisonierĭ, ne kari fъrъ deosiбire ĭ-a treksts ssb sabie, afarъ de Stanš Logofъtsls шi Mirчea Komissls, ne kari ĭ-a adssš ks sine viĭ.

Ns tъrziš dsnъ aчeasta întorkъndsse de a doa órъ amъndoĭ Domniĭ, Stefanš Vodъ шĭ-a aшezatš tabъra ne ana Milkovslsĭ, ĭar Rads Vodъ ne loksls чe se kĭamъ Ksrssls Aneĭ. Akolo înчenъndsse bъtъlia, a sr-

Dupa chronicele munteneseci

sпъnditȣ în totȣ lokȣlȣ fokȣ шi sabie sпre rъsbȣnare regelȣĭ Matiaшĭ; dȣпъ ачeasta s'a întorsȣ îndъrъptȣ kȣ liniшte. Dar nȣ dȣпъ mȣltъ treчere de timпȣ ачeшtĭ doĭ Domnitorĭ, vъzъndȣ kъ Otomaniĭ, inemiчiĭ kreшtinъtъцiĭ, din zi în zi fъчeaȣ пrogrese marĭ шi se întindeaȣ asȣпra цerilorȣ lorȣ, kȣ skoпȣ ka sъ le îngiцъ, aȣ fъkȣtȣ între eĭ legъtȣrъ de паче шi alianцъ kȣ jȣrъmъntȣ, dȣпъ kare Matiaшĭ a чedatȣ lȣĭ Stefanȣ Vodъ doъ чetъцĭ în marginele Transilvanieĭ, nȣmite Balta шi Чiчeȣlȣ. Aȣzindȣ de ачeste Kazimirȣ, regele Полonieĭ, шi bъnȣindȣ ka nȣ kȣm va alianцa ачestora sъ fie în kontra sa, a trimisȣ шi elȣ solĭ în anȣlȣ 1466 шi aȣ înoitȣ пачea шi alianцa kȣ Stefan Vodъ. Totȣ atȣnчe Kazimirȣ a fъkȣtȣ паче шi kȣ Megligereĭ Xanȣlȣ Krimeeĭ.

Dȣпъ ачeste koborъndȣse o mȣlцime de Tъtarĭ din sпre aпa Volgъĭ шi kъlkъndȣ marginile Moldoveĭ, a mersȣ Stefanȣ Vodъ kȣ oшtirea sa în kontra lorȣ, шi, kъlkъndȣ-ĭ într'o пъdȣre nȣmitъ Liпniцa aпróпe de aпa Nistrȣlȣĭ, ĭ-a lovitȣ kȣ atъta fȣrie în kъtȣ ĭ-a sfъrъmatȣ kȣ totȣlȣ, ȣчigъndȣ o mȣlцime din eĭ шi пrinzъndȣ kiar пe fiĭȣlȣ Xanȣlȣĭ Maĭnakȣ, karele 'ĭ komъnda. Пentrȣ ачeasta tatъlȣ seȣ a trimisȣ solĭ la Stefanȣ Vodъ kȣ darȣrĭ шi kȣ rȣgъminte ka sъ-lȣ libereze; dar soliĭ, adresъndȣse kȣ sȣmeцie шi kȣ ameninцъrĭ, Stefanȣ Vodъ a skosȣ пe fiĭȣlȣ Xanȣlȣĭ înaintea lorȣ шi ĭ-a tъeatȣ kaпȣlȣ; aпoĭ пe solĭ ĭ-a trasȣ пe цeaпъ, afarъ de ȣnȣlȣ singȣrȣ, пe kare l'a liberatȣ tъindȣ-ĭ nasȣlȣ шi ȣrekile. Dȣпъ ачeste isbъnzĭ feriчite, пe kare nȣ le atribȣea niчĭ înцelenчiȣneĭ niчĭ vitejieĭ sale, чi nȣmaĭ ajȣtorĭȣlȣĭ пrovidenцialȣ, a sfinцitȣ шi Mъnъstirea Пȣtna kȣ чeremonie mare, fъkъndȣse sъnta letȣrgie de kъtrъ шese zeчĭ Arximandriцĭ шi Egȣmenĭ împreȣnъ kȣ Teoktistȣ Mitroпolitȣlȣ шi kȣ Tarasie Eпiskoпȣlȣ.

Dlugosh Cromer şi Mehovie istorici Poloni.

Stefan Vodъ, dȣпъ ачeste, пreпȣindȣ kъ Vladȣ Vodъ Цeпeleшȣ, Domnȣlȣ цereĭ Mȣnteneшtĭ, s'a ȣnitȣ kȣ Tȣrчiĭ în kontra sa, a пlekatȣ kȣ oшtirile sale шi, intrъndȣ în цeara Mȣnteneaskъ, a înчeпȣtȣ a o пrъda (anȣlȣ 1474.) Цeпeleшȣ Vodъ atȣnчe adȣпъ шi elȣ oшtirile sale шi-ĭ ese îna-

inte la Rîmnikslš Sъratš. Akolo srmъndsse bъtъlie ks mare înverшsnare în ksrsš de maĭ mslte zile, Stefanš Vodъ în fine a învinsš шi пrinzъndš пe Џenelsпiš, ĭ-a tъeatš kaпslš. Atsnчe a пrinsš шi maĭ mslџĭ boerĭ Msnteniĭ dsпъ чe snš însemnatš пsmъrš aš kъzstš în bъtъlie. Dsпъ aчeasta viindš шi oksпъndš Oraшslš Bsksreшtĭ, a aшezatš în tronš пe snslš Vladš, karele se nsmea Kъlsgъrslš, шi astfelš s'a întorsš în Moldova.

Dar Rads, fiĭslš lsĭ Џenelsшš Vodъ, karele fsgise пeste Dsпъre, lsъndš ajstoriš de oшtirĭ tsrчeшtĭ шi trъgъndš în пartea sa шi o seamъ din oшtirile пъmîntene, a isbstitš a kъпъta tronslš пъrinџeskš în anslš 1475. Iar Domnslš rъndsitš de Stefanš Vodъ, dsпъ o fórte skurtъ domnie, skъпъndš ks mare nevoe din mъnile lsĭ Rads Vodъ, a fsgitš, în Moldova. Niшte Tsrчĭ, trimiшĭ de Rads Vodъ, l'aš fsgъritš пъпъ la Bъrladš, de snde, neksteзъndš a merge maĭ deпarte, s'aš întorsš пrъdъndš tóte loksrile пe snde kъlkaš. Stefanš Vodъ atsnчe, sпre rъsbsnare, se skslъ ks oшtirile sale шi, intrъndš în џeara Msnteneaskъ, пradъ tóte marginile шi dъ fokš kĭarš Brъileĭ. Atsnчe a tъeatš la Vaslsiš шi treĭ boerĭ de aĭ seĭ, bъnsiџĭ de trъdъtorĭ, шi anшme пe Isaiea Vorniksl, пe Negrea Пaxarnikslš шi пe Alekse Stolnikslš. Dsпъ aчeste însъ gъtindsse шi Rads Vodъ ks пsterniksš nsmъrš de oшtire, a intratš în Moldova; ajsngъndš la lokslš kare se kĭamъ Soчiĭ, snde se gъsea Stefanš Vodъ, s'a fъkstš o bъtъlie fóarte înverшsnatъ din amъndoъ пъrџile, kare a џinstš neîntreгsntъ шéпte zile. În чele de пe srmъ, ks ksragĭslš шi eroismslš seš, Stefanš a învinsš пe Rads Vodъ шi l'a alsngatš din џearъ, fъkъndš marĭ strikъчisnĭ în шirsrile oшtireĭ Msnteneшĭ; atsnчe a пrinsš maĭ mslte kortsrĭ шi пrisonierĭ, пe kari fъrъ deosibire ĭ-a treksts ssb sabie, afarъ de Stanš Logofъtslš шi Mirчea Komisslš, пe kari ĭ-a adssš ks sine viĭ.

Ns tъrziš dsпъ aчeasta întorkъndsse de a doa órъ amъndoĭ Domniĭ, Stefanš Vodъ шi-a aшezatš tabъra пe aпa Milkovslsĭ, iar Rads Vodъ пe lokslš чe se kiamъ Ksrsslš Aпeĭ. Akolo înчeпъndsse bъtъlia, a sr-

Dupa chronicele munteneşci

matŭ treĭ zile kȣ mȣltъ vъrsare de sъnge; a пatra zi s'a fъkȣtŭ bъtaea generalъ, în kare amъndoъ пъrцile aŭ desvъlitŭ mare vitejie. În fine Radȣ Vodъ se învinse шi пъrъsindȣ'шĭ tabъra, fȣgi la Bȣkȣreшtĭ. Stefanŭ Vodъ îlŭ lȣъ пe ȣrmъ kȣ чea maĭ mare grъbire, шi, ajȣngъndȣ-lŭ, înkȣngiȣrъ oraшȣlŭ. Radȣ Vodъ abia пȣtȣ sъ skaпe пeste пónte singȣrŭ, шi trekȣ пeste Dȣпъre la Tȣrчĭ, lъsъndŭ în mîna inemikȣlȣĭ seŭ цeara, tronȣlŭ шi familia. Stefanŭ Vodъ, adoazi, intrъndŭ în Bȣkȣreшtĭ, se fъkȣ stъпъпŭ пeste tóte: lȣъ tóte пrovisiȣnile tabereĭ, 28 de stindarde, o mȣlцime de jafȣrĭ, tótъ averea miшkъtóre a lȣĭ Radȣ Vodъ, o mȣlцime de пrisonierĭ notabilĭ; пrinse шi kĭarŭ пe Dómпa Vokiцa, soцia lȣĭ Radȣ Vodъ, шi пe fiĭkъsa Maria, пe kare le trimise la Moldova; ĭar пe Maria maĭ tîrziŭ o lȣъ de soцie, пrekȣmŭ se va sпȣпe maĭ înainte [1]).

Radȣ Vodъ, karele a fostŭ fȣgitŭ пeste Dȣпъre, lȣъndŭ de la Sȣltanȣlŭ Meemetŭ ajȣtoriŭ de 12000 Tȣrчĭ, a intratŭ în цeara Mȣnteneaskъ. Stefanŭ Vodъ, neavъndŭ destȣlъ пȣtere ka sъ se oпȣe, a пъrъsitŭ tronȣlŭ цereĭ Mȣnteneшtĭ шi s'a trasŭ în Moldova, ka sъ пregъteaskъ oшtirĭ maĭ mȣlte. În ȣrma lȣĭ, Radȣ Vodъ a okȣпatŭ Bȣkȣreшtiĭ шi a înчeпȣtŭ a organisa oшtirile din цearъ, пentrȣ ka sъ meargъ kȣ пȣterĭ maĭ serioase asȣпra inemikȣlȣĭ seŭ. În

---

1). Bъtъliile aчeste dintre Radȣ шi Stefanŭ, пeste kare aȣtorĭȣlŭ aŭ trekȣtŭ fórte repede în istoria цъreĭ Mȣnteneшtiĭ, sъntŭ mъrtȣrisite maĭ în konglъsȣire de kъtre Kronikariĭ Moldovenĭ шi strъinĭ. Totȣшĭ sъntŭ mȣlte lakȣпe, desпre kare mъ simцŭ datorĭȣ a vorbi чeva.

Maĭ întъĭȣ eпisodȣlŭ bъtъlieĭ kȣ Цeпelȣшĭ, пre kare aȣtorĭȣlŭ îlŭ пȣпe шi în istoria цereĭ Mȣnteneшtĭ [Tomȣlŭ II,] ȣчiderea lȣĭ шi пȣnerea lȣĭ Vladŭ Kъlȣgъrȣlŭ în lokȣ-ĭ, пȣ este arъtatŭ niчĭ de kroniчile Moldoveĭ niчĭ de Шinkaĭ. Se vede kъ aȣtorĭȣlŭ s'a lȣatŭ dȣпъ vre ȣnŭ dokȣmentŭ greшitŭ: aчeasta maĭ ales se lъmȣreшte kĭar din asergiȣnea lȣĭ Fotino kъ Radȣ din botezŭ se пȣmea Vladŭ. Adoa lakȣпъ însemnatъ este kъ Stefanŭ Vodъ, kîndŭ a gonitŭ пe Radȣ шi ĭ-a пrinsŭ familia, a пȣsŭ Domnŭ пe ȣnŭ Laĭotŭ Bassarabŭ. Fotino пȣ ziчe nimika desпre aчeasta; ĭar Шinkaĭ шi alцĭ ĭstoriчĭ aratъ kъ пe aчasta, dȣпъ o lȣпъ, Radȣ a venitŭ kȣ Tȣrчĭ шi l'a gonitŭ пъпъ la Bъrladŭ. (*Traducĕtoriuluĭ.*)

timnslŭ aчesta Stefanŭ Vodъ чere ajstorĭŭ de la Kazimirŭ, regele Поloniеĭ. Aчesta, пe de o пarte dъ ordinŭ gsvernatorslsĭ Пodolieĭ ka sъ-шĭ sneaskъ oшtirile ks ale lsĭ Stefanŭ Vodъ, ĭar пe de alta, înцelegъndŭ interesslŭ kъ Domniĭ Voшъnĭ trebse sъ fie avangarda sa înaintea Tsrчilorŭ, a sokotitŭ ka sъ fakъ kiпŭ sъ-ĭ îшпaчe. Пentrs aчeasta elŭ a trimisŭ solĭ la Rads Vodъ, dar nimikъ n'a isпrъvitŭ.

Rads Vodъ, ks tóte kъ-шĭ înkinsise o oшtire destslŭ de nsmerósъ, totŭ ns ksteza însъ ka sъ se mъsóre ks vitejia lsĭ Stefanŭ Vodъ; de aчeea a чerstŭ de la Ssltanslŭ Meemetŭ ka sъ ĭ maĭ dea шi altŭ ajstorŭ. Ssltanslŭ, voindŭ ka sъ rъпse пe Stefanŭ Vodъ, karele se fъksse sпъĭmъntъtorŭ, a maĭ trimisŭ lsĭ Rads oшtirĭ, ordonъndŭ шi Xanslsĭ de la Krъmŭ ka sъ пъшaskъ asspra Moldoveĭ. Astfelŭ oшtirea aliatъ de Tsrчĭ, Tъtarĭ шi Msntenĭ se ssĭa la nsmъrŭ de 120 miĭ, пe kъndŭ aчea a lsĭ Stefanŭ Vodъ, ks ajstorŭ de 2000 kъlъreцĭ чe kъпъtase de la Kazimirŭ regele Пolonieĭ шi ks 5000 de la Mateaшŭ regele Sngarieĭ, ks kavalerie ks infanterie ks totŭ ns se srka maĭ msltŭ de kъtŭ la 45 miĭ de oштaшĭ. Stefanŭ Vodъ însъ, ks tóte kъ-шĭ vedea пsterile aшa de пsцinŭ analóge, ns пerds ksragĭslŭ de felŭ. Maĭ întъĭs a rъdikatŭ toцĭ lokssitoriĭ шi a kositŭ tóte kъmпiile, пentrs ka dsшmanslŭ sъ ns gъseaskъ în kalea sa niчĭ snŭ mijlokŭ de nstrimentŭ. Dsпъ aчeasta, пrin felĭsrite stratageme, s'a îngrijitŭ ka sъ atragъ пe inemiчĭ în loksrĭ strîmte, пъпъ din sssŭ de Bъrladŭ, în kodriĭ Rakoveĭ. Ksmŭ a vъzstŭ пe inemiчĭ în loksrile aчestea, Stefanŭ Vodъ a пssŭ de a ssnatŭ din trъmbiцe din tóte пъrцile шi a datŭ semnalslŭ de bъtae. Moldoveniĭ ks Пoloniĭ шi ks Sngsriĭ aŭ înчeпstŭ atsпчe ks цinete шi ks vsete a lovi пe dsшmanĭ din tóte пъrцile. Tsrчiĭ, Tъtariĭ шi Msnteniĭ, aszindŭ vsetele aчestea, ssnetele trъmbiцelorŭ шi цinetele omeneшtĭ, koпleшiцĭ fiindŭ шi de o negsrъ ksmпlitъ în kъtŭ ns se vedeaŭ sniĭ пe alцiĭ, aŭ kъzstŭ înt'o sпaĭmъ grozavъ, sokotindŭ kъ sъntŭ îшпressraцĭ de o oшtire îndoitŭ maĭ nsmerósъ: aчeasta adsse o konfssie шi o neorъndsealъ, în kъtŭ tóte шirsrile s'aŭ amestekatŭ, шi aŭ înчeпstŭ a fsцi kare înkotro,

ȣчisъndȣse ȣniĭ пe alџiĭ. Stefanȣ̆ Vodъ atȣnчe se repede kȣ maĭ mȣltȣ̆ kȣragiȣ шi faчe în inemiчĭ o mъчelъrie înfrikoшatъ. Radȣ Vodъ kȣ Mȣnteniĭ, de шi s'a џinȣtȣ̆ kъtȣ̆-va timпȣ̆ kȣ maĭ mȣltъ bъrbъџie шi a fъkȣtȣ̆ maĭ mȣltъ strikъчiȣne Moldovenilorȣ̆, totȣшĭ n'a пȣtȣtȣ̆ sъ se oпȣe пъпъ în fine шi a kъȣtatȣ̆ sъ fȣgъ шi elȣ̆ kȣ чeĭ-l-alџĭ. Astfelȣ̆, în чele de пe ȣrmъ, Stefanȣ̆ Vodъ a rъmasȣ̆ învingъtorȣ̆ шi triȣmfъtorȣ̆, шi în zioa aчeea a lȣatȣ̆ пeste o sȣtъ de stindarde, tóte пrovisiȣnile taberei, o mȣlџime de arme, maĭ mȣlџĭ пrisonierĭ пe kari maĭ пe ȣrmъ ĭ-a trasȣ̆ în џeaпъ, afarъ de Isa Пaшa, пe kare l'a liberatȣ̆, шi kъџĭ-va maĭ însemnaџĭ, пe kari ĭ-a trimisȣ̆ пresentȣ̆ aliaџilorȣ̆ seĭ Kazimirȣ̆ шi Matiaшȣ̆, îmпreȣnъ kȣ maĭ mȣlte stindarde шi jafȣrĭ пreџióse, ka frȣktȣ̆ alȣ̆ eroismȣlȣĭ seȣ̆ шi ka dovadъ a viktorieĭ sale. Iar пe kъmпȣlȣ̆ rъsboiȣlȣĭ aȣ̆ rъmasȣ̆ пeste 50 miĭ de ómenĭ ȣчiшĭ [1], din kari чeĭ maĭ mȣlџĭ s'aȣ̆ ȣчisȣ̆ între sine, шi între aчeшtia шi пatrȣ Пaшĭ. Stefanȣ̆ Vodъ, de шi a rъmasȣ̆ învingъtorȣ̆, kȣ tóte aчeste a пerdȣtȣ̆ mȣlџĭ ómenĭ din aĭ seĭ; dar dȣпъ aчeasta a statȣ̆ пe lokȣ̆ пatrȣ zile, în kare timпȣ̆ atъtȣ̆ elȣ̆ kъtȣ̆ шi tótъ oшtirea a пostitȣ̆ nȣmaĭ kȣ пъine шi aпъ, шi a datȣ̆ laȣdъ lȣĭ Dȣmnezeȣ̆ пentrȣ viktoria чe a reпȣrtatȣ̆. Iar Tȣrчiĭ îmпrъшtieaџĭ пrin пъdȣrĭ, abia s'aȣ̆ adȣnatȣ̆ din diferite lokȣrĭ în jȣdeџȣlȣ̆ Tȣtoveĭ, ȣnde aȣ̆ mȣlџъmitȣ̆ ȣrsiteĭ lorȣ̆ kъ aȣ̆ skъпatȣ̆ de пeirea totalъ, de kare fȣseserъ ameninџaџĭ. Stefanȣ̆ Vodъ însъ nȣ ĭ-a lъsatȣ̆ sъ-шĭ maĭ fakъ пlanȣrĭ, чi a trimisȣ̆ oшtirĭ de ĭ-a alȣngatȣ̆ пъпъ aȣ̆ trekȣtȣ̆ Siretȣlȣ̆ пe la satȣlȣ̆ Ionъшeшtiĭ, ȣnde шi пъпъ astъzĭ se nȣmeшte Vadȣlȣ̆ Tȣrчilorȣ̆. Dȣпъ aчeasta, întorkъndȣse viktoriosȣ̆ la Sȣчeava, a ziditȣ̆ biserika sъntȣlȣĭ Пrokoпie la satȣlȣ̆ Bъdъȣџiĭ. Dar maĭ înainte de aчeasta a fъkȣtȣ̆ шi în Vaslȣiȣ o biserikъ, kare esistъ шi

---

1). Strikofski skrie în kroniчile sale kъ пe la anȣlȣ̆ 1575 kъlъtorindȣ̆ elȣ̆ însȣшĭ пe la lokȣlȣ̆ ȣnde a fostȣ̆ nȣmita bъtъlie, a vъzȣtȣ̆ kȣ okiĭ seĭ treĭ krȣчĭ de пeatrъ шi moviliĭ de óse шi tikve de ómenĭ, шi sпȣne kъ dȣпъ tradiџiȣnĭ a aȣzitȣ̆ sпȣindȣ-se kъ nȣ 50 de miĭ dar пeste 100 miĭ aȣ̆ kъzȣtȣ̆ akolo din îmbe пъrџile. Aчeasta o adevereшte шi Kromerȣ̆.

пъпъ astъzĭ kȣ sъrbarea sъntȣlȣĭ Ioanŭ Mergъtorȣlȣĭ-înainte, în onórea învingerilorŭ че a kъпъtatŭ. Totŭ la Vaslȣĭȣ atȣnчĭ a fъkȣtŭ шi kase domneшtĭ în kare de mȣlte orĭ a lokȣitŭ [1]).

Dar Sȣltanȣlŭ Meemetŭ, neпȣtъndŭ sȣferi atъte daȣne шi strikъчiȣnĭ че a fъkȣtŭ Stefanŭ Vodъ în oшtirea sa, neпȣtъndŭ sȣferi de a vedea четъцile Kilia шi Akermanȣlŭ în mъnile Moldovenilorŭ, s'a deчisŭ sъ пleче elŭ în пersónъ asȣпra Moldoveĭ. Deчĭ, adȣnъndŭ o oшtire neпȣmъratъ, s'a апропiatŭ de Dȣnъre. Atъtŭ Ȣngȣriĭ kъtŭ шi Пolonii, пismȣindŭ gloria lȣĭ Stefanŭ Vodъ, astъ datъ n'aŭ voitŭ sъ'ĭ dea niчĭ ȣnŭ ajȣtorĭŭ, чi, vъzъndŭ miшkarea lȣĭ Sȣltanŭ Meemetŭ шĭ-aŭ adȣnatŭ oшtirile шi le-aŭ пȣsŭ пe marginea цerilorŭ lorŭ sпre observare. Stefanŭ Vodъ atȣnчe se repede nȣmaĭ kȣ oшtirile Moldovene шi se пȣne la Dȣnъre a апъra treчerea Tȣrчilorŭ. Dar пe kъndŭ se afla elŭ în апъrare, de odatъ se пomeneшte kȣ mȣlцimea Tъtarilorŭ kъ-lŭ ameninцъ a-lŭ lovi пe dindъrъtŭ. Atȣnчe se întórче kȣ tótъ пȣterea sa asȣпra lorŭ, шi, învingъndȣ-ĭ kȣ anȣringъ, ĭ-a gonitŭ пъпъ ĭ-a trekȣtŭ пeste Nistrȣ. În aчestŭ intervalŭ Sȣltanȣlŭ Meemetŭ a gъsitŭ timпŭ sъ treakъ Dȣnъrea шi sъ se ȣneaskъ kȣ armata lȣĭ Radȣ Vodъ.

Întorkъndȣse atȣnчe Stefanŭ Vodъ шi vъzъndŭ mȣlцi-

---

1). Aiчe aȣtorĭȣlŭ are o mare lakȣnъ. Kronikariĭ Moldoveĭ sпȣnŭ kъ, dȣпъ învingerea aчeasta, Radȣ Vodъ s'a maĭ întorsŭ asȣпra lȣĭ Stefanŭ. Aчesta atȣnчe a trimisŭ пe kȣmnatȣlŭ seŭ Xatmanȣlŭ Шendrea ka sъ-lŭ reпingъ. Dar Шendrea kъzъndŭ în bъtъlie, viktoria a rъmasŭ lȣĭ Radȣ Vodъ. Dȣпъ aчeasta s'a dȣsŭ însȣшĭ Stefanŭ шi, bъtъndȣ-se din sȣsŭ de Rimnikŭ, a învinsŭ шi a datŭ voĭe oшtilorŭ sale de aŭ пrъdatŭ treĭ zile цeara Mȣnteneaskъ. Atȣnчea s'aŭ пȣsŭ шi xotarȣlŭ пe Milkovŭ, kъчĭ цeara Mȣnteneaskъ пъпъ atȣnчe disпȣta tъrъmȣlŭ пъпъ în апa Trotȣшȣlȣĭ.

Пe lъngъ aчeasta aȣtorĭȣlŭ maĭ treчe sȣb tъчere o altъ bъtъlie че avȣ Stefanŭ Vodъ kȣ niшte Kazaчĭ, kare venise sȣb doĭ Xatmanĭ aĭ lorŭ ka sъ пrade цeara, Stefanŭ ĭ-a bъtȣtŭ; a пrinsŭ пe Xatmanȣlŭ Lobodъ, ĭar Xatmanȣlŭ Nelivaĭkȣ s'a înekatŭ în Nistrȣ, împreȣnъ kȣ maĭ mȣlцĭ Kazaчĭ, în fȣgъ goniцĭ de Moldovenĭ.

(*Traducĕtoriulŭ.*)

mea de Tȣrчĭ, Tъtarĭ шi Mȣntenĭ чe veniserъ asȣпra lȣĭ, kȣ o mȣlџime nenȣmъratъ de tȣnȣrĭ, s'a konsȣltatȣ̆ kȣ boeriĭ seĭ, шi s'a gъsitȣ̆ kȣ kale sъ se retragъ la lokȣrĭ strimпte шi grele de trekȣtȣ̆, întъiȣ̆ пentrȣ ka sъ пótъ aпъra Moldova de sȣsȣ̆ în orĭ чe eventȣalitate, шi al doilea ka sъ nȣ se пótъ întinde mȣlџimea inemiчilorȣ̆ шi sъ înkonjóre пȣџinȣlȣ̆ lorȣ̆ nȣmъrȣ̆ din tóte пъrџile. Ast-felĭȣ̆, retrъgъndȣse kъtrъ mȣnџĭ, Stefanȣ̆ Vodъ s'a aџinsȣ̆ la Valea Albъ, într'ȣnȣ̆ lokȣ̆ kare de atȣnчe шi пъnъ astъzĭ se nȣmeшte Rъsboeniĭ. Sosind шi Sȣltanȣlȣ̆ Meemetȣ̆ kȣ armata sa, la 26 Iȣlie [1]), s'a datȣ̆ o bъtъlie înfrikoшatъ шi sъngerósъ, în kare mȣltȣ̆ timпȣ̆ învingerea nȣ se kȣnoшtea în kare пarte va rъmînea. Tȣrчiĭ, avъndȣ̆ îndъrъпtȣlȣ̆ lorȣ̆ mȣltъ oшtire, înoeaȣ̆ neînчetatȣ̆ пe aчeĭ чe se osteneaȣ̆ saȣ̆ se ȣчideaȣ̆ în bъtъlie, шi kȣ kiпȣlȣ̆ aчesta kĭar bъtъlia din orъ în orъ se înoea; ĭar bieџiĭ Moldovenĭ, fiindȣ̆ fъrъ aliaџĭ шi neasemъnaџĭ la nȣmъrȣ̆ kȣ mȣlџimea inemiчilorȣ̆, se lȣпtaȣ̆ singȣrĭ пъnъ la чea de пe ȣrmъ rъsȣflare, шi kъdeaȣ̆ maĭ mȣlцĭ de obosealъ de kъtȣ̆ de lovitȣrĭ. Atȣnчe шi Stefanȣ̆ Vodъ, пeпezindȣse ka o fĭarъ шi vъrъndȣse kĭar în mijlokȣlȣ̆ rъsboiȣlȣĭ, пerdȣ kalȣlȣ̆ de sȣb dъnsȣlȣ̆ шi kъzȣ la пъmîntȣ̆; nȣ sȣferi însъ nimikъ шi skъпъ ka пrin minȣne dȣmnezeeaskъ din mъnile dȣшmanilorȣ̆. În fine kъtrъ searъ Stefanȣ̆ Vodъ, vъzъndȣ̆ kъ nȣ are пerspektiva ka sъ kaпete viktoria, s'a retrasȣ̆ în lokȣrĭ maĭ neaпroпiate, lъsъndȣ̆ triȣmfȣlȣ̆ komпlektȣ̆ пe seama Sȣltanȣlȣĭ Meemetȣ̆. Totȣ̆ kъmпȣlȣ̆ bъtъlieĭ rъmase koпeritȣ̆ de korпȣrile ȣчise ale Moldovenilorȣ̆, între karĭ o mȣlџime de boerĭ Moldovenĭ din чeĭ maĭ de frȣnte s'aȣ̆ sakrifikatȣ̆ în zelȣlȣ̆ пatriotismȣlȣĭ lorȣ̆, шi aȣ̆ datȣ̆ kaпъtȣ̆ vieџeĭ lorȣ̆, fъkъndȣ̆ însъ шi marĭ daȣne în шirȣrile inemiчilorȣ̆.

Tȣrчiĭ шi Tъtariĭ, întinzъndȣse kъtrъ distriktȣlȣ̆ Sȣчeveĭ, aȣ̆ arsȣ̆ oraшȣlȣ̆ kȣ asemine nȣme шi s'aȣ̆ întȣrnatȣ̆ arzъndȣ̆ шi jefȣindȣ̆ totȣ̆ чe le kъdea în kale. Stefanȣ̆ Vodъ

---

1). Aȣtorĭȣlȣ̆ ȣitъ a чita aniĭ. De aчeea însemnъmȣ̆ kъ bъtъlia de la Rakova se ȣrmъ la 17 Ianȣariȣ 1475, ĭar aчea de la Valea Albъ la 26 Iȣlie 1476. *(Traducĕtoriulŭ.)*

atsnчe aŭ trimisŭ solĭ kъtrъ Sъltanъlŭ шi a fъkstŭ пaчe, dъndŭ Tsrчilorŭ чele doъ чetъцĭ, Kilia шi Чetatea Albъ (saŭ Akermanslŭ), пreksmŭ шi maĭ o treĭa пarte din Moldova de josŭ, kare vine sпre sъdslŭ Basarabieĭ шi se keamъ пъnъ astъzĭ Bsgeakŭ, sitsatъ assпra Mъreĭ Negre [1]). Dsпъ aчeasta Sъltanslŭ Meemetŭ a пlekatŭ; ĭar Stefanŭ Vodъ, viindŭ la lokslŭ bъtъlieĭ, a пssŭ de a fъkstŭ o grópъ mare, în kare a arsnkatŭ korпsrile kreшtinilorŭ sчiшĭ шi a fъkstŭ deassпra o Movilъ mare, ĭar în aпroпiere o beserikъ, kare a nsmit'o Rъsboenĭĭ [2]). Dsпъ aчeasta, mergъndŭ la Teksчiŭ, a statŭ treĭ zile oksпъndsse de trebile цereĭ într'snŭ kortŭ пe o movilъ mare, fъkstъ înadinsŭ. Akolo ĭ-a venitŭ шtire kъ vine Radъ Vodъ ks oшtire în Moldova. Atsnчe Stefanŭ Vodъ a înчeпstŭ îndatъ sъ-шĭ adsne oшtirea, kare era fórte пsцinъ, шi sъ o пse în rîndsealъ de bъtae. Totŭ odatъ

---

1). Aiчea astorĭslŭ komite o eróre. Niчĭ snŭ istorikŭ ns vorbeшte desпre пaчea aчeasta, niчĭ desпre darea чetъцilorŭ. Sъltanslŭ Meemetŭ a пъrъsitŭ Moldova, kъчĭ de шi învingъtorĭs la Valea Albъ, însъ dsпъ aчeea a fostŭ neînчetatŭ xъrцsitŭ de Stefanŭ Vodъ. Iar Kronikarslŭ Sreke sпsne kъ la anslŭ 1478 a înчeпstŭ Stefanŭ Vodъ a zidi чetatea Kilieĭ: vrea sъ zikъ kъ ns o dase Tsrчilorŭ.

(Traducĕtorĭulŭ.)

2). Aчeastъ biserikъ essistъ шi пъnъ astъzĭ. De assпra smeĭ are o пeatrъ ks inskriпчisnea srmъtóre [în limba Sъrbeaskъ.] „Stefanŭ ks „mila lsĭ Dsmnezeŭ Domnŭ цereĭ Moldoveĭ, în anslŭ de la zidirea ls„meĭ 6954 saŭ dsпъ Xristosŭ 1476, în alŭ doъ-zeчelea anŭ alŭ Dom„nieĭ nóstre, пsternikslŭ îmпъratŭ alŭ Tsrчilorŭ Meemetŭ ks tóte „пsterile Asieĭ шi ks Radъ Bassarabŭ Domnslŭ цereĭ Msnteneшtĭ „ks tóte пsterile sale, venit'aŭ пe пъmъntslŭ Moldoveĭ, пъnъ aiчĭ la „Valea Albъ. Iar noĭ Stefanŭ IV, împreъnъ ks fiĭslŭ nostrъ A„leksandrъ Vodъ, lsъtъndъ-ne пentrs цearъ, цinst'amŭ mare bъtъlie la „26 ale lsĭ Islie, în kare s'aŭ învinsŭ kreшtiniĭ de kъtrъ dsшmaniĭ „пъgъnĭ. Drentŭ aчeea rъdikat'amŭ biserika aчeasta în nsmele Ar„xangelslsĭ Mixailŭ, sпre a se rsga lsĭ Dsmnezeŭ пentrs elŭ шi Dóm„na Maria шi пentrs fiiĭ meĭ Aleksandrъ шi Bogdanŭ шi sпre пomeni„rea kreшtinilorŭ чe aŭ kъzstŭ aiчe. În anslŭ de la Krist 1496, la „20 Seпt."

În anslŭ aчesta se vede kъ s'a fъkstŭ sfinцirea biserichiĭ aчesteĭa.

a sositŭ ші Xatmanъlŭ Шendrea, fratele mъmeĭ sale [1]), **ka**rele rъmъsese îndъrъntŭ, пrekъmŭ ші Kostea Пaxarnikъlŭ, karele fъsese trimisŭ dъпъ o seamъ de Tъrчĭ чe rъmъsese din arier-gъarda Sъltanъlъĭ [2]). Bъkъrъndъse Stefanŭ Vodъ de sosirea aчestorŭ ajъtóre, a reпezitŭ îndatъ пe Xatmanъlŭ Шendrea kъ пъцinъ oштire ka avan-gъardъ asъпra Mъntenilorŭ. Aчeштia însъ fiindŭ mъltŭ maĭ пъmeroшĭ, aŭ sfъrъmatŭ mika oштire a Moldovenilorŭ ші a ъчisŭ kĭar пe Xatmanъlŭ Шendrea. Dar Stefanŭ Vodъ, trekъndŭ îndatъ Siretĭъlŭ ші întimпinъndъse kъ oштirea lъĭ Radъ Vodъ, s'a înчeпъtŭ lъпta kъ mare înverшъnare: mъltŭ timпŭ viktoria nъ se alegea în kare пarte va rъmъnea, ші se ъчideaŭ Moldovenii kъ Mъntenii în чea maĭ mare fъrie; dar în fine Moldovenii aŭ învinsŭ ші aŭ îmпrъштiatŭ armata Mъnteneaskъ [3]).

Atъnчe Stefanŭ Vodъ a datŭ voe oштireĭ sale **ka** sъ пrade kъtŭ va пъtea în цeara Mъnteneaskъ în kъrsŭ de treĭ zile. Dar stъndŭ elŭ akolo пъnъ sъ se adъne la lokŭ oштirea, aŭ venitŭ la elŭ maĭ mъlцi boerĭ Mъntenĭ, ші alцiĭ s'aŭ adъsŭ de kъtre ostaшĭ ka пrisonierĭ; totŭ odatъ viindŭ ші maĭ mъlцĭ boerĭ Moldovenĭ, s'aŭ пъsŭ la kale între eĭ ka sъ mijloчeaskъ a se îmпъka Domnii ші sъ înчeteze lъпtele dintre dъmnii, kare adъчeaŭ strikъчĭъnĭ amъndororŭ цerilorŭ. Astfelĭъ înцelegъndъ-se, s'aŭ fъkъtŭ пaчe între Domnĭ ші s'a aшezatŭ xotarъlŭ între amъndoъ цerile пe aпa Milkovъlъĭ, în jъdeцъlŭ Slam-Rimnikъlŭ, пrin oraшъlŭ Fokшanii, lъъndŭ Stefanŭ Vodъ чetatea Krъчĭъna din sъsŭ de Milkovŭ kъ totŭ jъ-

1). Шendrea a fostŭ kъmnatŭ lъĭ Stefanŭ Vodъ. Aшa mъrtъriseskŭ Kronikarii Moldovenĭ. (*Traducĕtorĭuluĭ.*)

2). O kronikъ Moldoveneaskъ sпъne kъ întorkъndъ-se Sъltanъlŭ Meemetŭ din Moldova s'a reпezitŭ Stefanŭ Vodъ asъпra lъĭ ші, la treчerea Dъnъreĭ sfъrъmъndъ-ĭ tótъ arier-garda, ĭ-a lъatŭ tóte пrъzile; dar nimenĭ altъlŭ nъ пomeneште deпre aчeasta. [Aъtorĭъlŭ].

3). Nъ штiŭ dъпъ чe izvóre Fotino пъne eпisodъlŭ aчesteĭ bъtъlii aiчe; kъчĭ, dъпъ kъmŭ arъtaĭ în notele пreчedente, bъtъlia aчeasta a lъĭ Stefanŭ kъ Radъ s'a ъrmatŭ în ъrma bъtъlieĭ de la Rakova, ĭar nъ în ъrma чeĭ de la Valea Albъ. Aчeasta o mъrtъriseште ші Ŭreke ші Mironŭ Logofъtъlŭ ші Kronikarii Пolonĭ, kare ĭĭ пъtemŭ avea sъb okĭ. (*Traducĕtorĭuluĭ.*)

deųslŏ Пstneĭ, пentrs kare пъпъ atsnчe fssese чeartъ neînчetatъ între maĭ mslцĭ Domnĭ. Totŏ odatъ Stefanŏ Vodъ aflъnds-se vъdsvŏ de ksrъndŏ, a чerstŏ ka sъ ĭa de soцie пe Maria fata lsĭ Rads Vodъ, пe kare o avea róbъ împreъпъ ks msmъsa Dómna Voĭkiцa, пreksmŏ s'a zisŏ maĭ în srmъ.

Astfelĭs împъkъnds-se Domniĭ, s'a întsrnatŏ fie kare la Chronolog. Tierei. ale sale. Dar atsnчe Stefanŏ Vodъ пriimeшte veste de la districtslŏ Sorokъĭ kъ o seamъ de Kazaчĭ ssb doĭ Xatmanĭ, Lobodъ шi Nelivaĭks, intrъndŏ în цearъ, s'aŏ пssŏ пe пradъ. Deчĭ, fъrъ a пerde timпŏ, s'a reпezitŏ într'akolo ks kъtъ oшtire s'a întъmпlatŏ sъ aĭbъ пe lъngъ sine шi, kъzъndŏ assпra lorŏ, пreksmŏ eraŏ împrъшtieцĭ dsпъ пrъzĭ, ĭ-a sfъrъmatŏ ks totslŏ пrinzъndŏ шi пe XatmanslŏLobodъ robŏ; iar kъцĭ aŏ skъпatŏ de sчidere, alergъndŏ sъ treakъ пeste Nistrs ks Xatmanslŏ Nilevaĭks шi ks snŏ пolkovnikŏ, s'aŏ înekatŏ în riŏ. Dsпъ aчeea, întorkъnds-se Stefanŏ Vodъ, s'a oпritŏ la Iaшĭ шi-a înчeпstŏ sъ zideaskъ biserika Sъntslsĭ Nikolae, înaintea Ksrцeĭ Domneшtĭ [1]). Atsnчe (anslŏ 1477) s'a ksnstatŏ шi ks Dómna Maria, fiĭka lsĭ Rads Vodъ чelŏ Mare, trimiцъndŏ пe msmъsa Dómna Voĭkiцa ks mare чeremonie шi onóre la soцslŏ eĭ, domnslŏ цereĭ Msnteneшtĭ.

Пe timпslŏ aчela SsltanslŏMeemetŏ, trimiцъndŏ armaIstoria Cantemiru ta пe Mare a gonitŏ пe Genovezĭ din пeninssla Krimeeĭ шi a lsatŏ Kafa шi alte чetъцĭ чe stъпъneaŏ eĭ. Dar dsпъ aчeasta, пregъtinds-se sъ meargъ ks o neпsmъratъ oшtire ka sъ ksчereaskъ Egintslŏ шi sъ ssпse inssla Rodosŏ, a kъzstŏ la bólъ grea шi a msritŏ la anslŏ 1481 în alŏ 53-lea anŏ alŏ împъrъцieĭ sale, lъssъndŏ moшtenitorĭs пe fiĭslŏ seŏ Baĭazetŏ II.

Aszindŏ Stefanŏ Vodъ de treчerea din vĭaцъ a SsltaGeorge Frances. Stricofski. nslŏ Meemetŏ, s'a skslatŏ la anslŏ 1482 шi a lsatŏ îndsrъtŏ чetъцile Kilia шi Чetatea Albъ, sчizъndŏ o

1). Biserika aчeasta essistъ шi пъпъ astъzĭ lъngъ vekea Ksrte Domneaskъ, kare astъzĭ este ПalatslŏAdministrativŏ. (*Traducĕtoriuluĭ*)

mȣlцime de Tȣрчї. Dar viindȣ maї пe ȣrmъ Sȣltanȣlȣ Baiazetȣ asȣпra lȣї, iarъшї a lȣatȣ четъцile; n'a пȣtȣtȣ însъ sъ meargъ maї nainte, temъndȣ-se de kȣrsele lȣї Stefanȣ Vodъ, karele nȣ eшїa la kъmпȣ шi voea sъ-lȣ tragъ la lokȣrї strъmte, — чi s'a întorsȣ îndȣrъtȣ, lъsъndȣ kȣ sine la Konstantinопole bъrbaцiї шi femeele че robise în четъцї (anȣlȣ 1484.) Пe timпȣlȣ ачela Stefanȣ Vodъ a înчeпȣtȣ a zidi шi чetatea de la Romanȣ, че se kїamъ Smerodava [1]. Iar în anȣlȣ 1486, пe kъndȣ se lȣпta în alianцъ kȣ Kasimirȣ în kontra Tъtarilorȣ, a intratȣ Xroїotȣ kȣ oaste Ȣngȣreaskъ în Moldova, шi a înчeпȣtȣ a пrъda tóte lokȣrile че kъlka. Stefanȣ Vodъ, eшindȣ-ї înainte, sfъrъmъ пe Ȣngȣrї шi, пrinzъndȣ kїar пe Xroїotȣ viȣ, її tъїъ kaпȣlȣ.

În anȣlȣ 1492 a mȣritȣ шi Kasimirȣ, regele Пolonieї, dȣпъ че a domnitȣ 45 de anї шi a trъitȣ 64. Asemine în anȣlȣ 1490 a mȣritȣ Mateeaшї regele Ȣngarieї шi Ioanȣ, fiiȣlȣ îмпъratȣlȣї Moskveї, karele era neпotȣ lȣї Stefanȣ Vodъ. Dȣпъ ачeasta la anȣlȣ 1496 a mȣritȣ шi Aleksandrȣ fiїȣlȣ lȣї Stefanȣ Vodъ, întъмпlare че a kaȣsatȣ mare întristare în sȣfletȣlȣ tatъlȣї seȣ, fiindȣ kъ avea marї kalitъцї.

Kasimirȣ, regele Пolonieї, dȣпъ moartea sa a lъsatȣ пatrȣ fiї. Din ачeшtia Ioanȣ Albrextȣ a rъmasȣ la tronȣlȣ seȣ пъrinцeskȣ; Vladislavȣ s'a alesȣ rege alȣ Ȣngarieї; Kneazȣlȣ Aleksandrȣ s'a fъkȣtȣ Kneazȣ alȣ Litȣanieї; iar alȣ пatrȣlea frate Zigmonȣ (saȣ Sigismondȣ) пrinчiпe alȣ Transilvanieї. Albrextȣ шi Kneazȣlȣ Aleksandrȣ, înцelegъndȣse ka sъ obóre пe Stefanȣ Vodъ шi sъ пȣe пe fratele lorȣ Zigmon la domnia Moldoveї, aȣ intratȣ în Moldova în anȣlȣ 1498, kȣ ménte-zeчї miї ostaшї zikъndȣ kъ mergȣ în kontra Otomanilorȣ, шi trimiцъndȣ resпȣnsȣ lȣї Stefanȣ Vodъ sъ-шї ȣпeaskъ oшtirea sa kȣ a lorȣ; dar îndatъ че aȣ ajȣnsȣ la Sȣчeava, aȣ înkȣngїȣratȣ четatea шi aȣ înчeпȣtȣ a o bate, sпerъndȣ kъ vorȣ пȣtea-o lȣa îndatъ. Garnisona din lъȣntrȣ însъ se oпȣnea kȣ mȣltъ inimъ, шi

Cromer şi Stricofski.

1). Ачeastъ четate nȣ maї esistъ astъzї. Nȣmaї temeliile eї se kȣnoskȣ de abїa. (Traducĕtorului.)

rѣspundea la fokurile inemiцilorŭ kŭ vitejie. Stefanŭ Vodѣ asemine, eшindŭ din цetate, шï-a adunatŭ puterile din tóte pѣrцile, шï-a цerutŭ шi la Radu Vodѣ de ï-a trimisŭ ajutorïŭ de ostaшï Munteni; nu s'a pusŭ însѣ la rѣsboiŭ ku Poloniï în kѣmpŭ deskisŭ, цi a închisŭ tóte drumurile шi strѣmtorile, în kѣtŭ inemiцiï nu maï puteaŭ kѣpѣta provisiunile цe le era de neapѣratѣ trebuinцѣ. Oшtirea Polonѣ, vѣzѣndu se espusѣ a muri de fóme, înцepu a murmura la revoltѣ în kontra luï Albrextŭ. Iar Vladislavŭ regele Ungarieï, înkredinцѣndu-se de perikolulŭ fratelui seŭ шi a oшtireï sale, a trimisŭ solï kѣtre Stefanŭ Vodѣ шi aŭ statŭ de s'aŭ împѣkatŭ ku Albrextŭ. Dupѣ aцeasta, Albrextŭ urmѣndŭ a pleka ku oшtirea sa, n'a apukatŭ drumulŭ pe kare intrase în Moldova, цi pe altulŭ. Stefanŭ Vodѣ atunцï ï-a trimisŭ rѣspunsŭ kѣ tokmeala a fostŭ ka sѣ easѣ pe unde aŭ intratŭ, kѣ drumulŭ цe l'aŭ apukatŭ este maï lungŭ, greŭ шi plinŭ de pѣdurï шi munцï, шi kѣ lѣkuitoriï цe sѣntŭ în pѣrцile aцele, fiindŭ supѣraцï шi îngreueaцï de kѣtrѣ Polonï, iï vorŭ lua de inemiцï шi vorŭ faцe vre o ostilitate în kontra lorŭ, în kѣtŭ niцï elŭ singurŭ nu-ï va putea opri. Albrextŭ nu-шï skimbѣ planulŭ, nu askultѣ kuvintele Domnuluï, шi urma aцeeaшï kale. Stefanŭ Vodѣ шi de a doa órѣ iï trimise rѣspunsŭ ka sѣ se întórkѣ, dar nimikѣ nu isbuti.

Astfelïu Albrextŭ, urmѣndŭ kalea цe a apukatŭ, a ajunsŭ în a patra zi într'o pѣdure mare numitѣ Kodrulŭ Kosminuluï, karele are vѣrfurï 'nalte ku rѣpï шi ku prѣpѣstiï din tóte pѣrцile шi este koperitѣ ku pѣdurï dese шi arburï urieшï; iar drumulŭ era strѣmtŭ, nepraktikabilŭ шi noroiosŭ. Akolo maï întѣiu aŭ intratŭ karele împѣrѣteшti, apoï regele Albrextŭ ku guarda sa, шi pe urmѣ oшtirea ушórѣ dupѣ kare venea toцï generaliï nobiliï Polonï, karrele ku munigiunï шi provisiunï, шi tóte oшtirile Polone шi Ruseшti în neorѣnduealѣ, fѣrѣ цea maï mikѣ îngrijire, ka kѣndŭ se aflaŭ în kurцile lorŭ. Ku kipulŭ aцesta înaintѣndu-se karѣle цele greŭ înkѣrkate pѣnѣ în inima aцesteï pѣdurï îmfrikoшate, eatѣ kѣ de odatѣ o mulцime de sѣtenï Moldovenï, s'aŭ repezitŭ din toate pѣrцile, înarmaцï цeï maï mulцï ku sekurï, ku kóse

ші kȣ чiomege, ші kȣ ръknete înfrikoшate, kъzъndŭ asȣпra шirȣrilorŭ че kъlъtoreaŭ fъrъ de nічĭ o grijъ, aŭ înчeпȣtŭ a ȣчide fъrъ de milъ ші a ръпі lȣkrȣrile de пrin karъ, strigъndŭ ші ръknindŭ: *Ȣчideцĭ, ȣчideцĭ пre vrȣjmaшiĭ noшtriĭ!* Iarъ strigъtele aчestora, înmȣlцindȣ-se пrin resȣnetȣlŭ пъdȣrilorŭ ші a mȣnцilorŭ, fъчeaŭ atъta vȣetŭ în kъtŭ se kȣtremȣraŭ kearŭ fearale selbatiче. Ȣniĭ din Moldovenĭ tъeaŭ arboriĭ, kariĭ kъdeaŭ kȣ mare sgomotŭ în tótъ întinderea drȣmȣlȣĭ, ші kaȣsaŭ mare пiedekъ ші sȣпъrare tȣtȣrorŭ oшtirilorŭ, kъчĭ atъta se înkȣrkase пintre arborĭ ші karъle ші vitele ші ómeniĭ, în kъtŭ nічĭ чeĭ din пainte nȣ пȣteaŭ sъ ajȣte пe чeĭ din ȣrmъ, nічĭ чeĭ din ȣrmъ sъ se ȣneaskъ kȣ чeĭ din nainte. Atȣnчea de odatъ se arъtъ ші Stefanŭ Vodъ kȣ o mȣlцime de oшtire, kavalerie ші infanterie, reпezindȣ-se asȣпra Пolonilorŭ ka ȣnŭ leŭ ші kaȣsъndȣ-le strikъчiȣnĭ înfrikoшate. Între aчeste, пeste kъtŭ-va timпŭ, пȣindȣ-se ші Пoloniĭ în óre-kare rъndȣealъ, se lȣпtaŭ kȣ mȣltŭ kȣrajŭ ші vitejie; dar aflъndȣ-se fъrъ ordine, fъrъ Xatmanĭ, fъrъ ofiцerĭ komandanцĭ, neaȣzindȣ-se ȣnȣlŭ пe altȣlŭ din kaȣsa ръknetelorŭ Moldovenilorŭ, din kaȣsa vȣetȣlȣĭ kъderiĭ arborilorŭ, din kaȣsa vȣetȣlȣĭ armelorŭ ші a resȣnetȣlȣĭ пъdȣreĭ, kare mȣltiпlika orĭ че sgomotŭ, desпerъndȣ-se de la ȣnŭ timпŭ, aŭ înчeпȣtŭ a arȣnka armele, ші пъръsindŭ karele kȣ пrovisiȣnĭ ші mȣniцiȣnĭ, aŭ înчeпȣtŭ a fȣgi kare în kotro пȣteaŭ, kъzъndŭ maĭ mȣlцĭ sȣb чekȣrile Moldovenilorŭ. Regele Albrextŭ kȣ kъцĭ va din magnaцiĭ seĭ abia aŭ пȣtȣtŭ eшi din пъdȣre la lȣminъ într'ȣnŭ satŭ nȣmitŭ Kozmina. De akolo elŭ a trimisŭ gȣarda sa ші kъцĭ oшtamĭ vitejĭ maĭ eraŭ пe lъngъ dъnsȣlŭ în agĭȣtoriȣ чelorŭ че remъsese în ȣrmъ; ear elŭ a statŭ пe lok în asteпtare. Dar Stefanŭ Vodъ, kъzъndŭ ші asȣпra aчestora kȣ fȣrie, i-a ръsiпitŭ fъkъndŭ mare ші esemпlarъ strikъчiȣne între eĭ, kъчĭ orĭ пe kъцĭ îĭ пrindeaŭ Moldoveniĭ îĭ ȣчideaŭ fъrъ milъ. În fine Пoloniĭ ші Rȣшiĭ, kъцĭ aŭ пȣtȣtŭ skъпa de пrin toate пърцile, aŭ agĭȣnsŭ la Kozmina, ȣnde de doъ zile aшteпta Regele Albrextŭ, însъ abia пe gĭȣmъtate era oшtirea. Astfeliŭ eшindŭ din пъdȣrĭ, aŭ înчeпȣtŭ a-шĭ ȣrma kъlъtoria. dar a-

*

Mehovie Cartea IV. Cromer. stъ datъ, fiindȣ kъ kъпъtase o lekцiȣne atъtȣ de înfrikoшatъ, mergeaȣ kȣ mare bъgare de seamъ шi kȣ пazъ, avъndȣ'шï kolónele restrinse шi gata de rъsboiȣ. Ear Moldoveniï n'aȣ înчetatȣ de aï ȣrmъri lȣпtъndȣ-se kȣ eï шi înjȣrъndȣï kȣ reknete шi kȣ strigъrï înfrikoшate. În a doȣa noaпte Пoloniï aпъzîndȣ-шï tabъra пe ȣпȣ kъшпȣ, ш'aȣ fъkȣtȣ întъritȣrï de frikъ. Dar Moldoveniï, kare пȣ-ï slъbia din ȣrmъ, aȣ datȣ fokȣ la пiшte klъï de fъпȣ чe eraȣ din sȣsȣ de lagъrȣ, шi vъпtȣlȣ dȣkъndȣ fȣmȣlȣ asȣпra Пolonilorȣ kъtȣ пe чe era sъ le aпrinzъ tabъra шi sъ-ï înчeчe. De akoлo a doȣa zi aȣ пlekatȣ ïarъшï kȣ rъпdȣealъ de resboiȣ; ïar Stefanȣ Vodъ, înшirъпdȣ-шï oшtirea пe marginea Пrȣtȣlȣï, se aцinea пeпtrȣ ka sъ dea inemichilorȣ lovitȣra чea de пe ȣrmъ. Albrextȣ însъ, sosindȣ la Чernъȣцï, se oпri treï zile înkisȣ în întъritȣrï, пeпtrȣ ka sъ se restaȣreze oшtirea de osteneaлъ. Atȣпчe de odatъ se rъsпъпdeшte vorba în tabъrъ kъ viindȣ treï miï de Пoloпï kъlъreцï în ajȣtoriȣ, Stefanȣ Vodъ ï-ar fi întъlпitȣ шi ï-ar fi sdrobitȣ. O smaïmъ grozavъ intrъ în inimile tȣtȣrora, шi toцï înчeпȣ a чere ka sъ se пȣe пe fȣgъ. Albrextȣ tótъ nóпtea se пreȣmblъ kȣ laшпe пrin kortȣrile ostaшilorȣ, îmbъrbъtъпdȣ'ï шi înkredinцъпdȣ'ï kъ шtirea era miпчiȣпósъ. Aчeasta întrȣ adevъrȣ a doa zi se verifikъ, kъчï de dimineaцъ se vъzȣ viindȣle în ajȣtoriȣ o kavalerie пȣmerósъ trimisъ de Kneazȣlȣ Aleksandrȣ. Kȣ tóte aчeste, Stefanȣ Vodъ, n'a înчetatȣ de a xъrцȣi пe inemichï la treчerea Пrȣtȣlȣï, kȣ tóte kъ n'a пȣtȣtȣ sъ-ï oпreaskъ; dȣпъ aчeasta ï-a maï bъtȣtȣ шi la Шiпiцï шi пȣ ï-a lъsatȣ în паче пъпъ чe aȣ trekȣtȣ Nistrȣlȣ la Sneatinȣ, în kъtȣ Albrextȣ s'a întorsȣ la Krakovia kȣ o rȣшiпe шi o пerdere пedeskrintibilъ.

Ȣniï din istoriчiï Пoloпï sпȣпȣ kъ kaȣsa aчesteï пenoroчite esпediцiȣпï a fostȣ ȣпȣ óre-kare Filiпȣ Kalimaxȣ. Aчesta, fiindȣ originarȣ Italiaпȣ din Florenцa, de пrofesiȣпe пrofessorȣ, veпise în Пolonia de maï mȣltȣ timпȣ шi ajȣпsese la atъta favoare пe lъпgъ kȣrtea lȣï Albrextȣ, în kъtȣ se fъkȣse konsiliarȣlȣ seȣ intimȣ; шi fiindȣ kъ elȣ îndemnase пe rege sъ fakъ rъsboiȣlȣ aчesta, fȣ goпitȣ din Пolonia. Aчe-

sta, dȣkъndȣ-se în Italia, пeste kȣrъndŭ se îmbolnъvi шi mȣri; Iar soцia sa kȣ kopiiĭ seĭ, пenȣtъndŭ sъ maĭ trъeaskъ în Пolonia, s'a mȣtatŭ în Moldova [1]).

Stefanŭ Vodъ, ka sъ-шĭ rъsпlъteaskъ asȣпra Пolonilorŭ пentrȣ strikъчiȣnile чe fъkȣse Moldoveĭ, a пlekatŭ шi elŭ în anȣlŭ ȣrmъtoriŭ 1498, шi a intratŭ în Пodolia шi în Rȣsia Blondъ kȣ tóte oштirile sale, avъndŭ kȣ sine aliaцĭ Tъtarĭ шi Tȣrчĭ. Пrъdъndŭ, dъndŭ fokŭ шi robindŭ, a kȣtrieratŭ nȣ nȣmaĭ цerile aчestea, dar шi Litȣaniea în lȣngŭ шi în largŭ, ağiȣngъndŭ пъnъ la riȣlŭ Vistȣla. Mare sпaimъ шi grózъ kъzȣse пe toatъ Пolonia, kъчĭ la aчeastъ repede nъvъlire nȣ se gъsi nimine gata sпre a se oпȣne, saȣ sпre a înпiedeka ȣn inemikŭ atъtŭ de пȣternikŭ. De aчeea пoпorȣlŭ fȣgea ka tȣrmele sпre skъпare пrin чetъцĭ, mȣnцĭ шi пъdȣrĭ; kȣ toate aчestea Stefan Vodъ la întórчerea lȣĭ a adȣsŭ цeste o sȣtъ miĭ sȣflete de Rȣшĭ шi Пolonĭ, пe kari ĭ-a aшezatŭ în Moldova; ear Tъtariĭ шi Tȣrчiĭ, пrinzîndŭ aseminea mȣlцĭ robĭ, ĭ-aŭ dȣs în Bȣlgariea шi Maчedoniea, ȣnde ĭ-aŭ statorniчitŭ. (Chronolog. Polonĭ.)

Regele Albrextŭ, vъzъndŭ atъta strikъчiȣne шi nenoroчire чe a sȣferitŭ цeara lȣĭ, n'a statŭ în liniшte; чi, adȣnъndȣ'шĭ oштirile, a intratŭ iarъшĭ în Moldova, шi a înчeцȣtŭ a пrъda шi a arde пъnъ la oraшȣlŭ Botoшaniĭ. Dar Stefan Vodъ, kȣm a lȣatŭ stire desпre aчeasta, шĭ-a adȣnatŭ ostirile kъte le-a avȣt sȣb mъnъ, шi eшindŭ înaintea lȣĭ la Botoшanĭ, l'a lovitŭ kȣ atъta fȣrie, în kъtŭ îndatъ l'a învinsŭ

1). Aȣtorȣlŭ пe arŭ fi fъkȣtŭ ȣnŭ mare serviцŭ daka ne-arŭ fi arъtatŭ isvorȣlŭ aчesteĭ asserцiȣnĭ.

În Moldova, întrȣ adevъrŭ, a essistatŭ o veke familie *Kalmȣшъ* din ale kъreia rъmȣrĭ maĭ sȣntŭ înkъ kъцĭ-va moшпenĭ [rъzъшĭ] în Bȣkovina. Din aчeastъ famile, meргъndŭ ȣnȣlŭ la Konstantinoпole, пe kъndŭ Fanarioцiĭ jȣkaŭ mare rolŭ шi-a greчisatŭ nȣmele, zikъndȣ-шĭ *Kalimaxŭ*. Din aчelŭ Kalimaxŭ aпoĭ s'a trasŭ Skarlatŭ Kalimaxŭ, чe a fostŭ ka Domnŭ Grekŭ în Moldova. Tatъlŭ meŭ îmĭ sпȣnea kъ de doъ orĭ ne [illegible] veneaŭ moшпeniĭ цeranĭ din Bȣkovina de vedeaŭ пe Domnȣlŭ Kalimaxŭ; шi aчesta, fъrъ a se rȣшina, îĭ trъta ka пe rȣde шi-ĭ rekomanda boerilorŭ цereĭ.

(*Traducĕtoriuluĭ*)

ши l'a пъвъ пе fъгъ. Nъ тъrziъ dъпъ ачеаsta, fъkъndъse alianцъ între Vladislavъ, regele Ъngarieï, Albrextъ regele Полonieï, Aleksardrъ Kneazъlъ Litъanieï, ши Zigmondъ Прinчiпеle Transilvanieï, kъ skoпъ ka sъ se dъkъ în kontra Тъrчilorъ s'a пъsъ la mijlokъ Vladislavъ, ши a împъkatъ пе Stefanъ Vodъ kъ fratele seъ Albrextъ. Nъ trekъ mъltъ însъ ши la anъlъ 1500, a mъritъ Regele Albrextъ ши s'a alesъ în lokъ-'ï la tronъlъ Полonieï fratele seъ Aleksandrъ, Kneazъlъ Litъanieï.

În anъlъ 1502 Stefan Vodъ, intrъndъ iarъшï în Полoniea, пъse stъпînire. пе Покъцiea, (lokъ între Nistrъ ши între мъпцï) sъb kъvъntъ kъ din învekime ачеаstъ парte era a Moldoveï; dar kъm a пlekatъ Stefanъ Vodъ de akolo, Полonii aъ пъsъ iarъшï stъпъnire пе ea.

Dъпъ ачеаstъ eksпediцiъne, Stefan Vodъ, întorkъndъse

Dupe chronice locale și altele. în kaпitala sa, învinsъ de dъrerile пodagreï, apъsatъ de anii vrъstiï ши obositъ de lъntele neînчetatelorъ resbóie, a пresimцitъ kъ sosеште terminъlъ vieцiï sale. De ачееа, vъzъndъ пrogresele чele marï ale Otomanilorъ ши slъbiчiъnea Полonilorъ, a Nemцilorъ ши a Ъngъrilorъ, ши temъndъse ka nъ kъmva пъпъ în fine sъ kazъ цeara la nevoie ши sъ-шï пearzъ libertatea ka Greчiea, a kematъ пе fiiъlъ seъ Bogdanъ, пе kare îlъ lъsa moштenitorïъ, ши пе Boerï, ши le-a rekomandatъ ka sъ aпъче înainte sъ sъпъse цeara la Пórta Otomanъ de bъnъ voie, черъndъ пrivilegiъrï ka цeara Mъnteneaskъ. Dъпъ ачеаsta шï-a datъ tribъtъlъ komъnъ în al 47-lea anъ al domnieï sale, fiindъ în vrîstъ de 71 anï; iar înmormîntarea lъï s'a fъkъtъ la mъnъstirea Пъtneï.

Se înseamnъ kъ ачестъ Domnъ maï întъï a avъtъ de soцie пе sora lъï Simeonъ îmпъratъlъ Rъsieï (ъniï istoriчï Полonï zikъ kъ arъ fi fostъ fiïka ачеstъïa) de la Kievъ, anъme Eъvdokiea: ши al doilea пе Mariea, fiïka lъï Radъ Vodъ чelъ mare, Domnъlъ цereï Mъnteneшtï [1])

---

1). Ъniï istoriчï spъnъ kъ Stefanъ Vodъ a fostъ de чinчï orï insъratъ.
(*Traducëtoruluï.*)

DOMNULU XX.

Bogdanŭ Vodă III.

Dȣпъ mórtea lȣĭ Stefanȣ Vodъ челȣ mare, a ръmasȣ moштenitorĭȣ tronȣlȣĭ seȣ, kȣ пrimirea generalъ a boerilorȣ, fiĭȣlȣ seȣ Bogdanȣ III, karele era înzestratȣ шi kȣ kalitъцile пъrintelȣĭ seȣ. Aчesta, dȣпъ testamentȣlȣ шi ordinȣlȣ tatъlȣĭ seȣ, a trimisȣ kъцĭ va boerĭ, пe Tъȣtȣ Logofъtȣlȣ шi alцiĭ, la Sȣltanȣlȣ Baĭazetȣ II kȣ darȣrĭ, шi aȣ înkinatȣ цeara de bȣnъ voĭe, пromiцъndȣ a dakъte zeчe пȣngĭ de banĭ пe anȣ, пe kari ĭ-aȣ adȣsȣ kȣ eĭ. Sȣltanȣlȣ de mare bȣkȣrie шi mȣlцȣmire пentrȣ aчeastъ sȣпȣnere de bȣnъ voe a цъri, a datȣ în datъ Xatixȣmaiȣmȣ, saȣ xrisovȣ îmпъrъteskȣ, пrin kare a întъritȣ dȣпъ чererea Moldovenilorȣ пrivilegĭȣrile чe sъ пъzeskȣ шi пînъ astъzĭ. Ear Domnȣlȣĭ ĭ-a trimisȣ semnele de domnie, пrekȣmȣ se trimeteaȣ шi Domnȣlȣĭ Mȣnteneskȣ, adikъ: xaĭnъ îmпъrъteaskъ, чe se nȣmea Kabaniцъ, Sangeakȣ, saȣ Stindardȣ, Sabie, Toпȣzȣ шi doȣъ tȣiȣrĭ; ear *пainȣ*, saȣ gradȣ, ĭ-a datȣ de treĭ tȣĭȣrĭ ka шi vizirilorȣ sпre distikцiȣne de gradȣlȣ Domnilorȣ Mȣnteneштĭ, fiindȣ kъ цara Romъneaskъ se sȣпȣse пrin пȣtere earȣ nȣ de bȣnъ voe ka Moldova [1]). Sȣltanȣlȣ, пe lîngъ aчeasta, tribȣtȣlȣ anȣlȣĭ aчelȣia l'a dъrȣitȣ Logofъtȣlȣĭ Tъȣtȣ, karele întorkîndȣ-se în Moldova, a fъkȣtȣ o biserikъ kȣ baniĭ aчeштia la satȣlȣ Bъileштiĭ în jȣdeцȣlȣ Sȣчevi, kare eksistъ шi пъпъ astъ-zĭ. D. Chr. 1503. Dupe chronice locale.

---

1). Aȣtorȣlȣ de bȣnъ seamъ nȣ avea штiinцъ esaktъ desпre aчeastъ eпokъ a istorieĭ; de aчeea niчĭ data trimiteriĭ Logofъtȣlȣĭ Tъȣtȣ la Konstantinoпole nȣ o înseamъ. Deskoпeririle kare s'aȣ fъkȣtȣ dȣпъ stȣdiĭ serioase arъtȣ kъ nȣ sȣb Sȣltanȣlȣ Baĭazitȣ, чi sȣb Sȣltanȣlȣ Selimȣ, ȣrmъtorĭȣlȣ aчestȣea la anȣlȣ 1513 s'a înkeatȣ traktatȣ formalȣ kȣ Tȣrчiea în 13 artikolĭ, între kare челȣ dȣпe ȣrmъ ziчe: „Цara nȣ este îndatoratъ kъtre Пoartъ de kîtȣ kȣ ȣnȣ darȣ [пeшkeшȣ] anȣalȣ de пatrȣ miĭ galbenĭ. Aчestȣ traktatȣ sȣb-skrisȣlȣ îlȣ va adъoga între чele-l-alte la kolekцiȣnea Aȣtorȣlȣĭ.

(Traducĕtorulŭ).

Aчestȣ̆ Bogdanȣ̆ Vodъ era ȣrîtȣ̆ шi avea nȣmaĭ ȣn o-kĭȣ. Elȣ̆ чerîndȣ̆ întrȣ însoцire пe Elisabeta sora reцeluĭ Пolonieĭ Aleksandrȣ, ea n'a пriimitȣ̆ din kassa slȣцeniĭ luĭ, шi regele ĭ-aȣ̆ rъspȣnsȣ̆ kъ mȣma eĭ nȣ o lasъ a se deпъrta de ea. Nȣ tîrziȣ̆ mȣrindȣ̆ mȣma eĭ a trimisȣ̆ Bogdanȣ̆ earъшĭ sъ чearъ пe Elisabeta; dar шi atȣnчĭ la refȣsatȣ̆ atîtȣ̆ Aleksandrȣ kîtȣ̆ шi sorȣsa. Konsiderъndȣ̆ refȣsȣlȣ̆ ka insȣltъ, Bogdanȣ̆ îndatъ îшĭ adȣnъ oшtirile, intrъ în Пokȣцiea, шi gъsindȣ̆ чetъцile fъrъ oшtiri, îndatъ aȣ̆ пȣsȣ̆ stъпînire пe ea. Пolonii, пeпȣtîndȣ̆ sȣferi asemenea пerdere îndatъ aȣ̆ пlekatȣ̆ kȣ пatrȣ miĭ de Rȣшĭ пъimiцĭ, шi dȣпъ чe aȣ̆ luatȣ̆ пrovinцiea îndъrъtȣ̆ шi aȣ̆ gonitȣ̆ пȣцina oшtire Moldoveanъ чe rъmъsese sпre пazъ, aȣ̆ intratȣ̆ în Moldova шi aȣ̆ пrъdatȣ̆ цeara пînъ la Botoшanĭ. Moldovenii reпezindȣse asȣпra lorȣ̆, îndatъ ĭ-aȣ̆ risiпitȣ̆ шi aȣ̆ пrinsȣ̆ dȣoĭ Generalĭ robĭ, kariĭ adȣшĭ fiindȣ̆ înaintea luĭ Bogdanȣ̆ Vodъ aчesta ĭĭ osîndi la moarte. Aчeшtĭ Generalĭ fiindȣ̆ kъ era niшte пersoane foarte însemnate шi din familiĭ strъluчite, moartea lorȣ̆ kaȣsъ o întristare generalъ în toatъ naцiȣnea Пolonъ. De aчeea sпre rъsbȣnare, înkȣrîndȣ̆ intrarъ Пoloniĭ în Moldova шi ajȣngîndȣ̆ пînъ la Xotin aȣ̆ luatȣ̆ чetatea aчeasta kȣ marĭ пierderĭ din пartea Moldovenilorȣ̆ шi a ȣчisȣ̆ kiarȣ̆ пe Пîrkъlabȣlȣ̆ de akolo, în kîtȣ̆ Xatmъпȣlȣ̆ Kornaчiȣ̆ abia aȣ̆ skъпatȣ̆ din mîna lorȣ̆. Atȣnчea пrinzîndȣ̆ maĭ mȣlцĭ boerĭ în robie шi adȣkîndȣĭ la Kameniцa, le-aȣ̆ tъeatȣ̆ kaпetile la toцĭ în fȣriea resbȣпъri lorȣ̆ пentrȣ пȣшiцi dȣoĭ generalĭ Пolonĭ. Dȣпъ aчeea Bogdanȣ̆ Vodъ aȣ̆ trimisȣ̆ la regele Aleksandrȣ solĭ ka sъ fakъ пaчe, чerîndȣ̆ de a treia oarъ пe Elisaveta de soцie. Dar soliĭ s'aȣ̆ întorsȣ̆ fъrъ de niчĭ ȣnȣ̆ resȣltatȣ̆, fiindȣ̆ kъ Aleksandrȣ înbolnъvindȣse de пaralisie a mȣritȣ̆, шi în lokȣĭ s'a nȣmitȣ̆ fratele seȣ̆ Zigmnoȣ̆, пrinчiпele Ardealȣluĭ [1]).

Chronolog. Polonă și locală.

Mehovie Varovski, istorici Poloni.

1]. Dȣпъ aчestȣ̆ faktȣ̆, aȣtorĭȣlȣ̆ treчe kȣ vederea a пȣne în шirȣlȣ̆ istorieĭ ȣnȣ̆ rъsboiȣ чe maĭ avȣ Bogdanȣ̆ Vodъ kȣ Radȣ, Domnȣlȣ̆ цereĭ Mȣnteneшtĭ. Aчestȣ̆ rъsboiȣ este пearъtatȣ̆ de kronikariĭ Пolonĭ, dar nȣ este îndoealъ kъ a ȣrmatȣ̆; kъчĭ Kronikarȣlȣ̆ Moldoveĭ, Ȣreke, arată kĭarȣ̆ data luĭ la anȣlȣ̆ 1507, Okt. 28. Bъtъl'a aчeasta s'a fъ-

Bogdanŭ Vodъ trimise ші kъtrъ Zigmonŭ sъ чеаrъ пе sorъsa; dar întîmпinъndŭ ші de astъ datъ refusŭ, în anulŭ 1510 îші adunъ оштirile toate, ші intrъ earъші în Пolo-niea ka sъ'ші resbune: trekîndŭ Nistrulŭ, a jъfuitŭ toatъ Kameniцa, ші a trekutŭ sub fokŭ tótъ Пodoliea; ajungîndŭ пъпъ la Liovŭ, чetatea ачеasta пu aŭ пutut'o lua, dar toate чele-l-alte de прin прejurŭ le aŭ rasŭ din faцa пъmîntului. De akolo aŭ luatŭ ші unŭ klопotŭ mare, пе kare adukîndu-lŭ la Moldova ku întoarчerea sa, l'a pusŭ la Mitropolia Suчevi. Totŭ de odatъ robindŭ maї mulцi boerї ші пoпorŭ de rъndŭ, ї-a aшezatŭ în maї multe пъrцї ale Moldoveї. (Miron Logofetulu.) Zigmondŭ dupъ ачeasta a înчeпutŭ a se gъtí ka sъ treakъ în Moldova ku оштirї Пolone ші Rusemtї, dar fratele seŭ Vladislavŭ, regele Ungarieї, aŭ trimisŭ la elŭ solї ka sъ-lŭ îndemne a se îmпъka ku Bogdanŭ Vodъ, adukъndu-ї aminte strikъчiunile чe a suferitŭ fratele seŭ Albrextŭ de la Stefan Vodъ ші kъ interesulŭ чere ka sъ se îmпaчe, kъчї dakъ de asemine rъsbóe ar slъbi saŭ s'ar пustii Moldova, kare este sentinela Пolonieї în kontra Otomanilorŭ, atunчe цeara sa ar rъmîneà deskisъ despre tóte пъrцile la пъvъlirile Turчilorŭ ші ale Tъtarilorŭ, ші прin urmare ші Ungaria. (Striicoski.) Zikmondŭ însъ пu askultъ konsiliurile frateluї seŭ, чi, fiindŭ kъ se afla bolnavŭ, dete ordine luї Nikolae Kamineцki Voevodulŭ Krakovieї, karele era Xatmanŭ generalŭ alŭ Пolonieї, ka sъ se прeпare пentru espediцiune în kontra Moldoveї.

Аша darъ пlekъndŭ Kameneцki ші trekъndŭ Nistrulŭ, a înчeпutŭ sъ arzъ ші sъ прade цeara, dъrъmъпъndŭ districtele Чernъuцiї, Doroxoiulŭ, Botoшaniї ші Xotinulŭ, ajungъndŭ ші kîar пъпъ la Suчeava. Bogdanŭ, aflъndu-se neпreпaratŭ, (fiindŭ kъ dupъ întórчerea sa din Пolonia dedese drumulŭ oштanilorŭ пentru ernatekŭ), a emisŭ din kaпitalъ

kutŭ la movila Kъeata, lъngъ Rimnikŭ, ші viktoria a fostŭ a luї Bogdanŭ. Unŭ Kъlugъrŭ Maksimianŭ atunчe a statŭ mizloчitoriu de s'aŭ îmпъkatŭ Domniї Romъnї.

(*Traducĕtorulŭ*)

ші a înчепзтъ a adзna оштire. Iar Пolonії, дзпъ че аъ бъ-тзтъ маї мзlte zile четатеа Sзчевеї фъръ a o пзтеа lза, lзъндъ штiinцъ къ Bogdanъ Vodъ нз e akolo ші temъndзse de vre o kзrsъ, аъ abandonatъ assediзlъ ші аъ începзтъ a se retrage kз пръzile ші kз robiї че prinsese. Dar пе къndъ trечеа Nistrзlъ ші trekзse jзmъtate din оштirea Полопъ, s'a repezitъ o чеатъ de Moldovenї assзpra оштiriї че ръmъsese dinkoaчї de rîъ: s'a фъkзтъ o бъtъlie krзntъ ші бърбатъ din ambe пърціle, ші fiindъ къ Moldoveniї eraъ foarte пз-цinї s'aъ învinsъ de kъtre Поloнї ші s'aъ пlekatъ пе fзгъ. Atзnчї între alцї prizonierї s'aъ prinsъ ші kîцї-va boerї, dintre kari чеї maї însemnaцї aъ fostъ Пostelnikзlъ Kîrjъ, fratele sъъ Medelniчerзlъ Stefanъ, K зчерз Пatriчi Doroteiъ, kari adзkîndз-se înaintea lзї Kamenецki, ачеста a ordonatъ de le-aъ тъiatъ kапetele zikîndъ къ ast-felъ фъчеа ші tatъlъ lзї Bogdanъ Vodъ kз prisonieriї Поloнї: dar тъerea kапetelorъ se фъkз kз sekзrea ear пз kз sabiea.

Întorkîndз-se Kamenецki învingъtorъ din Moldova, kз mзlte пръzї ші prisonierї, aъ гъsitъ пе rege la Liovъ foarte bolnavъ. Atзнчї aъ venitъ earъшї solї de la Vladislavъ regele Ънгаriї, mizloчitorї ka съ se fakъ паче între Zikmonъ ші Bogdanъ Vodъ. Soliea astъ datъ reзшї, пачеа se фъkз kз kondiцiзne ka Bogdanъ Vodъ съ întoarkъ тоцї prisonieriї, съ пlъteaskъ keltзelile resboiзlзї, шї strikъчiзnile че aъ фъkзтъ în Подоліа ші Rзsiea, ear regele Пoloniei asemineа съ întoarkъ prisonieriї ші съ пlъteaskъ strikъчiзnile че фъkзse în Moldova.

În anзlъ 1510 Betgereї Xanзlъ Krimeiї a пъвълitъ de o datъ kз o mзlцime de Тътарї ші intrъndъ în Moldova prin treї lokзrї, a prъdatъ цеарà de la Orxeї ші пînъ la Doroxoiъ, ші a datъ fokъ ші oraшзlзї Iaшї. Bogdan Vodъ, adзnъndз-шї оштirile, a бъtзтъ пе Тътарї în maї mзlte lokзrї ші ї-a învinsъ în kъtъ aъ fзгitъ din цеаръ фъръ a пзтеа lза niчї robiї niчї пръzile че фъkзse, ші dзkъndъ пе Xanзlъ lorъ foarte ръъ ръnitъ de съгеатъ, în kъtъ песте пзцinъ aъ mзritъ.

La anзlъ 1511 a mзritъ ші Doamna Maria mзma lзї Bogdan Vodъ ші fiika lзї Radз Vodъ чеlъ Mare, Domnзlъ цъ-

rĭ Mȣntenéшtĭ, пe kare aȣ îmormîntat'o la Mъnъstirea Пȣtniĭ lъngъ soцȣlȣ eĭ Stefanȣ Vodъ.

În aчestaшȣ anȣ earъшĭ aȣ nъvъlitȣ Tъtari din Krimea шi aȣ intratȣ în Moldova; darȣ пe kîndȣ se gъtea Bogdanȣ ka sъ meargъ asȣпra lorȣ, Tъtari aȣzindȣ kȣmȣ kъ alцi Tъtarĭ Nogaĭ aȣ nъvъlitȣ în Krimeia шi o пradъ, aȣ пъrъsitȣ eksпediцiȣnea lorȣ шi s'aȣ întorsȣ [1].

La 1516 aȣ mȣritȣ шi Vladislavȣ regele Ȣngarieĭ, rъmîindȣ moшtenitorĭȣ fiĭȣlȣ seȣ Lȣdovikȣ, ĭn vîrstъ de zeчe anĭ. Ĭar în anȣlȣ 1517, dȣпъ o Domnie de doĭ-spre-zeчe anĭ шi nоȣъ lȣnĭ, a mȣritȣ Bogdanȣ Vodъ în oraшȣlȣ Xȣшiĭ, de ȣnde fȣ transпortatȣ шi îmmormîntatȣ la Mъnъstirea Пȣtneĭ lîngъ mormîntȣlȣ tatъlȣĭ sъȣ.

Domnulu XXI.

Stefanŭ Vodă V, prenumitŭ celŭ Tĕnĕrŭ.

Aчesta a fostȣ fiiȣlȣ lȣĭ Bogdanȣ Vodъ, kъпъtîndȣ tronȣlȣ пrin moшtenire шi alegerea Boerilor. În alȣ doilea anȣ alȣ domnieĭ lȣĭ elȣ s'a dȣsȣ kȣ toate пȣterile sale asȣпra Tъtarilorȣ, kare intraserъ în цearъ шi jefȣea sȣbȣ Albȣgereĭ Xanȣlȣ lorȣ шi ĭ-a risiпitȣ kȣ mare пagȣbъ. D. Chr. 1517. Chronolog. Moldoveĭ.

Aчestȣ Stefanȣ Vodъ fiindȣ Domnȣ krȣdȣ шi vъrsъtorȣ de sînge a tъĭatȣ пe Xatmanȣlȣ Arbȣre îmпreȣnъ kȣ doĭ fiĭ nevinovaцĭ, Teodorȣ шi Nikita, sȣb kȣvîntȣ kъ l'arȣ fi aflatȣ în viklenie. Boeriĭ înspъĭmîntîndȣ-se de aчeasta s'aȣ ridikatȣ kȣ toцi asȣпrъ-ĭ în revoltъ fъцiшъ. Bogdanȣ Vodъ însъ ridikîndȣ пoпorȣlȣ asȣпra lorȣ ĭ-a îmпrъштiatȣ шi a

---

1]. Aȣtorĭȣlȣ aiчea nȣ înseamnъ ȣnȣ faптȣ. Kroniчele Moldoveĭ sпȣnȣ kъ în alȣ zeчelea anȣ alȣ Domnieĭ lȣĭ Bogdanȣ la 1514 fevrȣarie 27, a venitȣ ȣnȣ aventȣrarĭȣ anȣme Trifailъ kȣ oaste Ȣngȣreaskъ, zikъndȣ-se a fi fiĭȣ de Domnȣ шi voindȣ a destitȣa пe Bogdanȣ. Moldoveniĭ l'aȣ îmпresȣratȣ la пodȣ în Josȣ de Vaslȣĭȣ шi пrinzъndȣ-lȣ viȣ l'aȣ dȣsȣ înaintea lȣĭ Bogdanȣ шi ĭ-aȣ tъĭatȣ kaпȣlȣ.

[*Traducĕtoriuluĭ.*]

fȣgitŭ fie-kare înkъtr'o пȣtea. Dintre Boeri rebelĭ пȣmaĭ пostelnikȣlŭ Шarпe a fȣgitŭ în Пoloniea, iar чeĭ maĭ mȣlцĭ kъzîndŭ în mîna lȣĭ Stefanŭ Vodъ, li se тъеаrъ kaпitile în tîrgȣlŭ Romanȣlȣĭ; între viktime se înseamnъ Kostea Пîrkъlabȣlŭ, Ivaшkъ logofъtȣlŭ ши Sima Vistierȣlŭ.

La anȣlŭ 1526 Stefanŭ Vodъ a intratŭ în цeara Romъneaskъ kȣ oaste în ajȣtorȣlŭ lȣĭ Teodosie Vodъ fiiȣlŭ lȣĭ Neagȣ Basarabŭ ши a unkiȣlȣĭ seŭ Пreda în kontra ȣзȣrпatorȣlȣĭ Radȣ Vodъ; dar ajȣngъndŭ пînъ la Tîrgшorŭ ши aȣzindŭ de moartea lȣĭ Пreda, ши de fȣga lȣĭ Teodosie Vodъ, ши totȣ de o datъ de venirea lȣĭ Mexmetŭ Beiŭ de la Nikoпoli kȣ oшtiri, s'a întorsŭ în Moldova, пrъdъndŭ lokȣrile пe unde aŭ kъlkatŭ.

Intorkîndȣ-se пatrȣ miĭ de Tȣrчĭ din Пoloniea, ши koborîndȣse пrin Moldova, le-a eшitŭ Stefanŭ Vodъ înainte ши lovindȣ'ĭ пe Valea Пrȣtȣlȣĭ, atîta de tare ĭ-a sfъrîmatŭ în kъtŭ пȣцinĭ aŭ пȣtȣtŭ skъпa de moarte. Elŭ a fъkȣtŭ ши traktatŭ de пaчe kȣ Zikmonŭ regele Пolonieĭ, stiпȣlъndŭ între eĭ ka Пolonii sъ пoatъ faчe negoцŭ în Moldova kȣ toatъ libertatea, ши Moldovenii asemenea în Пoloniea.

În anȣlŭ 1526 a intratŭ ши Sȣltanȣlŭ Sȣleimanŭ alŭ III în Ȣngariea, ши kъzъndŭ regele Lȣdovikŭ în rъsboiŭ, Tȣrчiĭ aŭ stъпînitŭ Bȣda ши alte чetъцĭ. Ȣngȣriĭ aŭ пȣmitŭ de odatъ în lokȣlŭ lȣĭ Lȣdovikŭ пe Ioanŭ Zaпoliea, karele, bъtъndȣse kȣ Tȣrчiĭ, a kъпъtatŭ Bȣda îndъrъtŭ. Dar maĭ пe ȣrmъ, înцelegъndȣse Ȣngȣriĭ kȣ Mariea soцiea regelȣĭ ȣчisŭ, aŭ alesŭ rege пe Ferdinandŭ I. Dupъ aчeasta însъ Ioanŭ Zaпoliea, kȣ ajȣtorȣlŭ lȣĭ Sȣltanŭ Sȣleimanŭ, iarъ-ши kъпъtъ tronȣlŭ Ȣngarieĭ, ши Ferdinandŭ se destitȣ.

La anȣlŭ 1530 Stefanŭ Vodъ, aflъndȣse în чetatea Xotinȣlȣĭ, de odatъ mȣri, înveninatŭ de înseшĭ Doamna sa, kare nȣ maĭ пȣtea sȣferi atъta vъrsare de sъnge omeneskŭ [1]).

În intervalȣlŭ aчesta a mȣritŭ ши Zikmonŭ regele

1). Nȣ шtiŭ dupъ чe date Autorȣlŭ înseamneazъ moartea lȣĭ Stefanŭ la 1530, kъndŭ kroniчele Moldoveĭ oпȣnŭ la 1527.

(Traductorȣlŭ)

Полониеĭ, ремъиндŭ la тронулŭ сеŭ moштенiторŭ Аугустŭ Зикмонŭ.

DOMNULU XXII.

Петру Водъ, пренумитŭ Рареşŭ.

Дупъ мóртea luĭ Stefanŭ Водъ, adunîndu-se boerii, aŭ alesŭ Domnŭ пе un Петру numitŭ Рареmŭ, коборъторŭ din съмînца luĭ Stefanŭ Водъ челŭ mare. Пе атунчеа афлъндусе în Полониеа mi Iоанŭ Zanólia, кареле de курîндŭ se дistitusese дупе тронулŭ Унгариĭ, прекум s'a zisŭ, a trimisŭ skrisorĭ luĭ Петру Водъ, ругîндулŭ ка съ меаргъ în kontra regeluĭ Унгариĭ Ferdinandŭ, mi промiцъндуĭ къ, de se va restabili elŭ пе тронŭ, îĭ va da четатеа Bistriцеĭ mi alte lokurĭ din Transilvaniea, învечinate ку Moldova. Дупъ ачесте îndemnърĭ, Петру Водъ a intratŭ de доуъ orĭ în Transilvaniea фъръ îмпедikare mi a jefuit'o, принзîндŭ mi maĭ мулцĭ din boerĭ robĭ. De mi Ferdinandŭ дупъ ачеаста a trimisŭ akolo oштirĭ de апъраre, dar Петру Водъ a intratŭ mi de a treia oaръ mi сфъръмîндŭ oштirea нумитъ, a luatŭ четатеа Bistriцеĭ, în kare a mi пусŭ Исправникŭ, mi anoĭ s'a întorsŭ aдукîндŭ ку sine multe прадъ.

D. Chr. 1530. Dupe chronice locale şi Polone.

Сумецindусе Петру Водъ în viktoriile kare le-a къштигатŭ în kontra Унгурилорŭ, a sokotitŭ къ norokulŭ îĭ va fi totŭ d'auna în ajuторŭ. De ачеea a trimisŭ solĭ кътре Аугустŭ Zikmonŭ regele Полониеĭ, черîндŭ съ'ĭ întoarkъ пъмîнтулŭ Покуцieĭ, пе kare îlŭ вîндусеръ strъmoшилорŭ сеĭ regiĭ de maĭ nainte aĭ Полониеĭ. Solii, întоркъндусе фъръ de ничĭ унŭ ръспунсŭ, Петру Водъ, апринсŭ de мънie, фъръ a пierde vreme, a strънсŭ oaste mi intrъндŭ în Полониеа, a пръдатŭ mi a arsŭ Kolomea, Sneatinu, Tismeniцa, mi alte oraшe mi sate пънъ la Халичŭ; дупъ kare, лъсîндŭ oaste de пазъ în Покуцiea, s'a intorsŭ îндъретŭ триумфъторŭ. Кум a luatŭ штire desпre ачеаста Аугустŭ Zikmondŭ, îndатъ a trimisŭ пе Хатманулŭ Tarnovski асупра Покуцieĭ. Totŭ de o датъ mi Петру Водъ, аузîндŭ de venirea Полонилорŭ, a trimisŭ îна-

[illegible] шease miĭ de Moldovenĭ în ajȣtorȣlŭ garnizoaneĭ din Покȣџiea. Se fъкȣ bъtъlie între ачeштiea шi Xatmanȣlŭ Tarnovski; шi Moldovenii, fiindŭ maĭ пȣџinĭ нȣmeroшĭ, fȣrъ învinшĭ. Dar eatъ къ Петрȣ Vodъ soseште fъrъ de veste кȣ doŭъ-zeчĭ de miĭ de oamenĭ шi цъnȣrĭ. Atȣnчea Полонiĭ se кȣпrindŭ de groazъ шi vorŭ sъ пъrъseaскъ tabъra împreȣnъ кȣ цъnȣrile ка sъ fȣgъ. Dar Xatmanȣlŭ Tarnovski prefеrъ sъ moarъ кȣ onoare de кîtŭ sъ trъeaскъ fȣgindŭ кȣ ruшine. De ачeea se шi întъreште кȣ шanџȣrĭ adînчĭ шi кȣ alte mizloaчe, ȣsindȣ-se în defensivъ. Петрȣ Vodъ, viindŭ asȣпra lorŭ, i-a împresȣratŭ din toate пъrџile шi a înчепȣtŭ a'ĭ bate neînчetatŭ кȣ опtŭ цъnȣrĭ. Moldovenĭ se învîrteaŭ în totŭ felȣlŭ пentrȣ ка sъ поatъ trage пe Полонĭ afarъ din шanџȣrĭ, dar ачeштia staŭ neклintiџĭ. Atȣnчea Петрȣ Vodъ se xotъrъште a da asaltŭ: dъndȣse ordinȣlŭ, Moldovenĭ se repъdŭ asȣпra шanџȣrilorŭ, шi se faчe ȣnŭ resbelŭ înfrikoшatŭ кare џine чinчĭ ore. Xatmanȣlŭ Tarnovski, кȣmŭ a vъzȣtŭ къ Moldovenĭ aŭ anȣкatŭ шanџȣrile шi къ aŭ isbȣtitŭ a-шĭ faчe o intrare, a eшitŭ îndatъ шi elŭ пe de altъ пarte кȣ кavaleriea шi a къzȣtŭ asȣпra lorŭ пe dindъrъtŭ кȣ toatъ fȣriea. Atȣnчea bъtъliea se faчe generalъ шi în кȣrsŭ de doŭъ ore din ambe пъrџile se faчe o vъrsare de sъnge înfrikoшatъ. În fine Moldovenĭ пierzъndŭ rîndȣeala кȣ oкasiea asaltȣlȣĭ, шi пe maĭ пȣtъndȣ-se îndrepta, s'aŭ întorsŭ la fȣgъ. Петрȣ Vodъ, кarele sta sȣsŭ пe o movilъ, vъzъndŭ пierderea rъsboĭȣlȣĭ, a fȣgitŭ шi elŭ кȣ grabъ. Ear Полонiĭ aŭ rъmasŭ stъпînĭ пe toatъ tabъra, пe пrovisiȣnĭ, пe цъnȣrĭ шi пe къшпȣlŭ rъsboĭȣlȣĭ, ȣnde eraŭ пeste пatrȣ miĭ de ȣчishĭ. Xatmanȣlŭ Tarnovski dȣпъ aчeastъ viktorie s'a întorsŭ la rege, lъsъndŭ пarte din oштirile sale în Покȣџiea спre апъrare. O чeatъ de o mie de oamenĭ din garnizona Полопъ s'aŭ înкȣmъtatŭ sъ intre în Moldova кa sъ пrъde, dar oштirile lȣĭ Петрȣ Vodъ aŭ sfъrîmat'o кȣ totȣlŭ. Dȣпъ aчeasta o altъ чeatъ de Полонĭ s'a înaintatŭ пînъ la Чернъȣцĭ, a datŭ fокŭ aчestȣĭ oraшŭ шi a пrъdatŭ maĭ mȣlte sate din distriктȣlŭ Botoшanilorŭ. Петрȣ Vodъ, кȣ toate къ era тimпŭ de earnъ, a adȣnatŭ шi elŭ кȣmŭ a

пȣtȣtŭ oшtirĭ, a intratŭ în Пodolia шi aŭ rъspъnditŭ în toatŭ lokȣlŭ fokŭ шi sabie. Regele Пoloniei trimite îndatъ nȣmeroase oшtirĭ asȣпra lȣĭ; dar astъ datъ Пolonii se învingŭ, пierdŭ o mȣlцime de oameni, шi Пetrȣ Vodъ se întoarче kȣ o mȣlцime de robĭ шi пrъzĭ.

Atȣnчea regele Пolonieĭ a skrisŭ la Konstantinoпole Sȣltanȣlȣĭ, пlъngъndȣ-se de daȣnele чe îĭ fъчea Пetrȣ Vodъ. Sȣltanȣlŭ Sȣleimanŭ intrъ kȣ o mȣlцime de oшtirĭ în Moldova, lȣkrȣ чe vъzîndŭ Пetrȣ Vodъ шi nebizȣindȣse a se oпȣne, a trekȣtŭ în Transilvania шi s'a retrasŭ în чetatea Чiчeȣlŭ [1]). Sȣltanȣlŭ kȣ oшtirea sa a înaintatŭ пъnъ la Sȣ-

---

1). Чetatea Чiчeȣlŭ din Transi'vania, era datъ de regele Mateeaшŭ lȣĭ Stefanŭ Vodъ чelŭ Mare, dȣпъ чe se îmпъkase amъndoĭ; шi, la orĭ чe întъmпlare grea, în чetatea aчeasta se retrъgeaŭ Domniĭ din Moldova kȣ familiile шi averile lorŭ. Iar desпre treчerea aчeasta a lȣĭ Пetrȣ Rareшŭ, astfeliȣ skrie Kronikarȣlŭ Ȣreke: „Vъzъndŭ Пetrȣ „Vodъ kъ l'aŭ îmпresȣratŭ vrъjmaшiĭ de toate пъrцile, шi aĭ seĭ l'aŭ „пъrъsitŭ toцĭ, lъsat'aŭ skaȣnȣlŭ, шi s'aŭ datŭ sпre mȣnцĭ, ȣnde kȣ-„noskъndŭ kъ niчĭ akolo nȣ se va пȣtea mistȣi, aŭ sokotitŭ sъ treakъ „la цearъ Ȣngȣreaskъ. Шi aшa aflъndȣ-шĭ kalea deskisъ пrin tъrgŭ „пrin Пiatrъ, aŭ trekȣtŭ пre lъngъ Mъnъstirea Bistriцiĭ, шi lъsъndȣ-„se ka sъ пoatъ чevaшĭ odixni în mȣnte de asȣпra Mъnъstiriĭ, vъzȣ-„t'-aŭ ka ȣnŭ roiȣ din toate пъrцile înkonjȣratъ Mъnъstirea ka sъ'lŭ „пoatъ пrinde Deчĭ kȣnoskъndŭ elŭ aчeste, aŭ înkъlekatŭ пre kalŭ, „шi singȣrŭ aŭ fȣgitŭ sъ xъlъdȣeaskъ, în 18 zile Seпtemvrie, intrъndŭ „în mȣnte într'adъnkŭ. Fъrъ drȣmŭ, fъrъ пovaцъ, aŭ datŭ la strimtorĭ ka aчele, de nȣ era niчĭ de kalŭ niчĭ de пedestrȣ; чe ĭ-aŭ kъȣ-„tatŭ a lъsa kalȣlŭ. Шi aшa în mése zile învъlȣindȣ-se пrin mȣn-„te, flъmъndŭ шi trȣditŭ aŭ nemeritŭ la ȣnŭ пъrъŭ în josŭ, aŭ datŭ „de niшte пeskarĭ, kariĭ daka ĭ-aŭ lȣatŭ seama kȣ dragoste 'lŭ aŭ пri-„imitŭ. Earъ Пetrȣ Vodъ înfrikoшъndȣ-se de eĭ s'aŭ sпъĭmъntatŭ; „earъ eĭ kȣ jȣrъmъntŭ s'aŭ jȣratŭ înainte'ĭ kȣmŭ kъ îĭ vorŭ fi kȣ dreп-„tate, шi nimikŭ sъ se teamъ. Earŭ elŭ le-aŭ datŭ lorŭ ménte-zeчĭ de „galbenĭ banĭ de aȣrŭ; шi vъzъndŭ eĭ galbeniĭ kȣ bȣkȣrie ĭ-aŭ lȣatŭ „шi 'l-aŭ dȣsŭ la otakȣlŭ lorŭ, de 'laŭ osпъtatŭ kȣ пъĭne шi kȣ пeшte „frintŭ, oзпъцŭ пeskъreskŭ de чe mъnka шi eĭ. Шi daka aŭ înseratŭ „'laŭ îmbrъkatŭ kȣ xaĭne пroaste de ale lorŭ, шi ĭ-aŭ datŭ koшъnakŭ „în kaпŭ, шi 'l-aŭ skosŭ la Ardealŭ. Шi fiindŭ oaste Ȣngȣreaskъ de „streajъ la margine, ĭ-aŭ întrebatŭ пre dъnшiĭ чe oamenĭ sъntŭ; eĭ aŭ „zisŭ: Sȣntemŭ пeskarĭ. Шi aшa aŭ trekȣtŭ пrin streaja Ȣngȣ-„reaskъ, шi niminea nȣ l'aŭ kȣnoskȣtŭ. Deчĭ пeskariĭ l'aŭ dȣsŭ la

[illegible]a. Iar пoporȣlŭ împrъшtiindȣse în tóte пъrцile de fri-ka Тъrчilorŭ, Arxiereiĭ ші boeriĭ s'aŭ adȣnatŭ la ȣnŭ satŭ de lъngъ Sȣчeava, пȣmitŭ Bъdъȣцiĭ ші, sfъtȣindȣse, aŭ gъsitŭ kȣ kale съ trimiцъ solĭ la Sȣltanȣlŭ, че se afla la Sȣчeava, съ'ĭ arate kъ цeara nȣ e vinovatъ kȣ nimika ші kъ se roagъ съ le dea altŭ Domnŭ. Sȣltanȣlŭ пriimindȣ'ĭ kȣ mare indȣlginцъ, a rъndȣitŭ Domnŭ пe fiiȣlŭ lȣĭ Aleksandrȣ

„kasa ȣnȣĭ Boerїȣ Ȣngȣreskŭ, kare aŭ fostŭ avъndŭ пrieteшȣgŭ mare „kȣ Пetrȣ Vodъ; чi пre Domnȣlŭ nȣ'l-aŭ aflatŭ akasъ, пȣmaĭ пre jȣ-„пъneasa lȣĭ; ші пre taĭnъ sȣпȣserъ eĭ de Пetrȣ Vodъ, kȣ dragoste „'l-aŭ пriimitŭ la kasa eĭ, ші ĭ-aŭ fъkȣtŭ oспъцŭ. Earŭ ȣnŭ volnikŭ „óre-чine че fȣsese пrodŭ la Пetrȣ Vodъ, пrilejindȣ-se într'aчelŭ satŭ, „fiindŭ akъsatŭ ші elŭ dintr'aчele rъstъцi, îĭ sпȣserъ lȣĭ de пeskariĭ „aчeia че venise din mȣnte, ші шtiindŭ elŭ kъ Пetrȣ Vodъ aŭ intratŭ „în mȣnцĭ, ші nimika de dъnsȣlŭ nȣ se шtie, ші kȣgetъndŭ întrȣ ini-„ma sa, kȣmŭ arŭ пȣtea înцelege чeva de Domnȣlŭ sъŭ, aŭ mersŭ la „пeskariĭ съ'ĭ întrebe; ші dakъ ĭ-aŭ vъzȣtŭ îndatъ aŭ kȣnoskȣtŭ пre „Domnȣlŭ sъŭ Пetrȣ Vodъ; ші aŭ kъzȣtŭ de ĭ-aŭ sъrȣtatŭ пiчoarele. „Atȣnчe vъzъndŭ Пetrȣ Vodъ пre kredinчoasa slȣga sa, mȣltŭ s'aŭ bȣ-„kȣratŭ ші s'aŭ mъngъeatŭ, ші mȣlte kъvinte de taĭnъ ĭ-aŭ vorbitŭ, „ші îmblъnzindȣi-se inima aŭ adormitŭ пȣцintelŭ. Niчĭ zъbavъ mȣltъ „fъkъndŭ, пъnъ a odixni Пetrȣ Vodъ, ear aчea jȣпъneasъ aŭ gъtitŭ „leagъnŭ пȣmaĭ kȣ aчelŭ пrodŭ, ші aŭ mersŭ пre lokȣrĭ fъrъ de „drȣmŭ, пъnъ aŭ sositŭ la kasa ȣnȣĭ Boerŭ Ȣngȣreskŭ, kare ші aчela „era пrietenŭ lȣĭ Пetrȣ Vodъ, ші aчela daka 'l-aŭ vъzȣtŭ, kȣ dragoste „'laŭ пriimitŭ ші 'l-aŭ oспъtatŭ, ші îndatъ, ĭ-aŭ gъtitŭ leagъnŭ kȣ шése „kaĭ, kъ lokŭ de zъbavъ nȣ era. Kъ din ȣrmъ пrinsese de veste oa-„stea че era la Streaja Ȣngȣreaskъ, kȣmŭ Пetrȣ Vodъ aŭ trekȣtŭ пъn-„tre dъnшiĭ, ші nȣ 'l-aŭ kȣnoskȣtŭ, ші s'aŭ pornitŭ dȣпъ dъnsȣlŭ a'lŭ „чerka ka съ'lŭ пoatъ ajȣnge. Чi Dȣmnezeŭ чela че'ĭ okъrmȣitorŭ „tȣtȣrorŭ чelorŭ че ĭ se roagъ kȣ kredinцъ, aŭ akoпeritŭ пe Пetrȣ „Vodъ, ші ĭ-aŭ datŭ kale deskisъ; ші mergъndŭ kȣ nevoinцъ aŭ sositŭ „lâ Чiчeŭ, ші sъmbъtъ în rъsъritȣlŭ soareluĭ, Sentemvrie în 28, aŭ „intratŭ Пetrȣ Vodъ în чetatea Чiчeȣlŭ ші aŭ înkisŭ пorцile. Ear чeĭ „че 'lŭ gonea din ȣrmъ vъzъndŭ kъ aŭ xъlъdȣitŭ Пetrȣ Vodъ dinain-„tea lorŭ, s'aŭ întorsŭ înanoĭ. Akolo plъngere ші tъngȣire era de „Dómna sa Elena ші de fiiĭ seĭ de Iliaшŭ ші Stefъniцъ, ші de fiika „sa Rъksanda, ші de alцĭ kъsaшĭ, пentrȣ mȣltъ skъrbъ че le venise „asȣпrъ-le, шtiindȣ-se de kъtъ mъrire aŭ kъzȣtŭ la atъta пedeaпsъ. „Deчi Пetrȣ Vodъ aŭ intratŭ în Biserikъ de s'aŭ înkinatŭ, mȣlцȣmindŭ „lȣĭ Dȣmnezeŭ kъ 'l-aŭ izbъvitŭ din mъinile vrъjmaшilorŭ seĭ.“

Vodъ Stefanȣ, dȣпъ kare s'a întorsȣ. Ĭar Петrȣ Vodъ [illegible] aчeasta, ешindȣ din Transilvaniea ши mergъndȣ la Konstantinoпole, s'a îndreптъцitȣ kъtre Sȣltanȣlȣ ши aȣ kъпътatȣ ertare.

DOMNULU XXIII.

Stefanŭ Vodă VI.

Aчesta пroklamъndȣ-se Domnȣ alȣ Moldoveĭ totȣ пrin Sȣltanȣlȣ Sȣleimanȣ, 'l-a akomпaniatȣ la întoarчere пъпъ чe aȣ trekȣtȣ Dȣпъrea. Kȣ пȣmirea sa mъrindȣ-se tribȣtȣlȣ anȣalȣ пъпъ la zeчe miĭ galbenĭ, dȣпъ xotъrîrea Sȣltanȣlȣĭ, a însъrчinatȣ цeara kȣ mȣlte birȣrĭ. D. Chr. 1539. Chronolog. Tierei.

Пe lъngъ aчestea era ши fórte vъrsъtorȣ de sъnge; a ȣчisȣ mȣlцĭ oamenĭ ши a тъeatȣ kъцĭ-va kĭarȣ kȣ mъna lȣĭ. În zilele aчestȣia a fostȣ mare fómete în цearъ, din kaȣsa lъkȣstelorȣ kare mъnkarъ tóte semъnъtȣrile пъпъ în faцa пъmъntȣlȣĭ [1]). Dar dȣпъ doĭ anĭ de domnie, kъцĭ-va din boerĭ ши anȣme Гъneшtiĭ ши Arbȣreшtiĭ, Logofъtȣlȣ Trotoшanȣ, Mixȣ Xatmanȣ, ши alцiĭ, ne maĭ пȣtъndȣ sȣferí tiraniile lȣĭ, aȣ komпlotatȣ ши l'aȣ ȣчisȣ kĭarȣ în kamera sa de nópte, în чetatea Sȣчevi.

DOMNULU XXIV.

Alecsandru Vodă III, Cornea.

Dȣпъ ȣчiderea lȣĭ Stefanȣ Vodъ, boeriĭ adȣпъndȣ-se aȣ rъdikatȣ Domnȣ пe ȣnȣ Kornea Пortarȣ karele era omȣ din neamȣ пrostȣ ши servȣ пe lъngъ Mixȣ Sпъtarȣlȣ. Aчesta ajȣngъndȣ a se faчe пortarȣ alȣ чetъцiĭ Sȣчeava, kъndȣ s'a fъkȣtȣ Domnȣ s'a пȣmitȣ Aleksandrȣ Vodъ. Rъsпъndindȣ-se шtirea kъ Sȣltanȣ Sȣleimanȣ D. Chr. 1540. Dupe chronice locale.

1). Din kaȣsa aчeasta Domnȣlȣ rъmase kȣ пȣmele de Lъkȣstъ Vodъ. (*Traducĕtorulŭ*).

Vrea sъ trimiцъ ȼarъшĭ Domnȣ̆ пe Пetrȣ Vodъ Rareшȣ̆, Aleksandrȣ Vodъ a skrisȣ̆ lȣĭ Ferdinandȣ̆ regele Ȣngarieĭ rȣgъndȣ-se sъ'ĭ dea ajȣtorȣ̆ în kontra inemikȣlȣĭ seȣ̆. Sȣltanȣlȣ̆ aȣzindȣ̆ de koresпondinцele ачestea ale Domnȣlȣĭ kȣ regele Ȣngarieĭ, a grъbitȣ̆ întъrirea lȣĭ Пetrȣ Vodъ шi l'a trimisȣ̆ kȣ ȣnȣ̆ Ibroxorȣ̆ шi kȣ oшtire ka sъ'lȣ̆ aшeze пe tronȣlȣ̆ Moldoveĭ, Mixȣ Sпъtarȣ шi чeĭ-l-alцĭ boerĭ, înцelegъndȣ̆ de ачeasta шi îngrijъndȣ-se de rъsbȣnarea lȣĭ Пetrȣ Vodъ, aȣ̆ ȣчisȣ̆ пe Aleksandrȣ Vodъ dȣпъ kъte-va lȣnĭ de domnie, dȣпъ kare s'aȣ̆ dȣsȣ̆ întrȣ întъmпinarea Domnȣlȣĭ чe venea [1]).

A doa domniă a luĭ Petru Vodă Rareşŭ.

Пetrȣ Vodъ, trekъndȣ̆ Dȣпъrea пe la Brъila ka sъ vie în Moldova, akolo 'ĭ-aȣ̆ eшitȣ̆ înainte шi boeriĭ ȣпre întъmпinare. Elȣ̆, шtiindȣ̆ vikleniea шi sпiritȣlȣ̆ lorȣ̆ de trъdare, шtiindȣ̆ kъ ачeшtiea ȣчiseserъ maĭ întъĭȣ пe Stefanȣ̆ Vodъ, шi aпoĭ пe Aleksandrȣ Vodъ Kornea, a пȣsȣ̆ de le-a tъeatȣ̆ kaпetele [2]). Dȣпъ чe aȣ̆ venitȣ̆ la skaȣnȣlȣ̆ seȣ̆ în Sȣчeava, a пriimitȣ̆ ordinȣ̆ de la Пórtъ ka sъ intre în Ȣngariea, kȣ kare Tȣrчiĭ aveaȣ̆ rъsboĭȣ. Пetrȣ Vodъ, împreȣnъ kȣ Radȣ Vodъ Пaisie din цeara Romъneaskъ, aȣ̆ trekȣtȣ̆ în Ardealȣ̆ шi a fъkȣtȣ̆ marĭ strikъчiȣnĭ; dar fъkъndȣ-se паче între Tȣrчĭ шi Ȣngȣrĭ, s'a întorsȣ̆ îndъrъtȣ̆ în цearъ.

D. Chr. 1540. Chronolog. Țierei.

Dȣпъ ачestea Пetrȣ Vodъ a ziditȣ̆ monastirea Пobrata, Moldoviцa nȣȣъ, monastirea Dobrovъцȣ шi monastirea Rîшka; a lȣkratȣ̆ шi la monastirea Kiпrieana шi a maĭ fъkȣtȣ̆ mȣlte biseriчĭ de пiatrъ la Bae, la Xîrlъȣ̆ шi în alte пъrцĭ. Elȣ̆ întrȣ tóte a imitatȣ̆ пe tatъlȣ̆ seȣ̆, atъtȣ̆ în blъn-

---

1]. Vornikȣlȣ̆ Ȣreke ziчe kъ Aleksandrȣ Vodъ aȣ̆ eшitȣ̆ kȣ oaste înaintea lȣĭ Пetrȣ Vodъ, шi kъ ачesta пrinzъndȣ-lȣ̆ ĭ-aȣ̆ tъeatȣ̆ kaпȣlȣ̆ într'o Mierkȣrĭ în lȣna lȣĭ Fevrȣarie anȣlȣ̆ 1541.

2]. Nȣmaĭ Mixȣ Xatmanȣ, Logъfъtȣlȣ̆ Trotoшanȣ̆, Krasneшȣ̆ шi Kozma fȣrъ tъeaцĭ de Пetrȣ Vodъ.

(*Traducĕtoriuluĭ.*)

deџe, kъtъ шi ìn dreптatea jsdekъџilorъ, kъtъ шi ìn askslta-rea strъmbъtъџilorъ. Dar dsпe mente anĭ din a doša Do-mnie, a msritъ шi s'a îmormъntatъ la Mъnъstirea Пobrata, lъsъndъ doĭ fiĭ, Iliaшъ шi Stefanъ.

Domnulu XXV.

Iliaшŭ Vodă III.

În srma morџeĭ lsĭ Пetrs Vodъ, boeriĭ aŭ rъdikatъ la tronslъ џereĭ пe fiĭslъ seŭ Iliaшъ, ks konfirmarea шi a Пorџeĭ Otomane. Aчesta a fostъ bъtъĭosъ ka шi tatъlъ seŭ, kъчĭ, lsntъndsse ks Пolonii, a sчisъ пe Xatmanslъ Varting. Пe lъngъ aчeasta, intrъndъ în Transilvania dsпъ ordinslъ Пorџeĭ avъndъ шi omtiri tsrчeшtĭ, a fъkstъ marĭ strikъчĭsnĭ шi пrъdъчĭsnĭ. Dar, dsпъ treĭ anĭ de domnie, aпlekъnds-se la legea lsĭ Moametъ, a leпъdatъ kredinџa kreшtineaskъ шi s'a dssъ la Konstandinoпole de s'a tsrчitъ. Ajsngъndъ însъ la influinџъ пe lъngъ Sсltanslъ, шĭ-a fъkstъ rivalĭ, kari l'aŭ пъrъtъ kъ ns пъzeшte rъndselele kredinџeĭ Otomane; dsпъ kare Sсltanslъ Ssleimanъ a ordonatъ de l'aŭ sчisъ [1].

D. Chr. 1547. Chronolog. Țierei

Domnulu XXVI.

Stefanŭ Vodă VII.

Tsrчinds-se Iliaшъ Vodъ, Пórta, dsпъ чererea boerilorъ, a rъndsitъ Domnъ пe fratele seŭ чelъ maĭ jsne Stefanъ. Aчesta dintrs înчenstъ s'a arъtatъ fórte drentъ, blъndъ шi generosъ, în kъtъ a шtersъ din memoria ssпsшilorъ seĭ reaoa reпstъчĭsne a tsrчitslsĭ seŭ

D. Chr. 1554. Chronolog. Țierei.

1). O rektifikare. — Kroniчele џereĭ, niчĭ пentrs Iliaшъ Vodъ niчĭ пentrs fratele seŭ Stefanъ, ns vorbeskъ de Konfirmarea Пorџeĭ. Пъnъ пe timпslъ aчesta alegerea Domnslsĭ se fъчea de kъtre boerĭ.

(*Traducĕtoriulŭ.*)

*

frate ші a înoitǔ memoriea чea bǔnъ a fratelǔĭ seǔ Rareшǔ. Aчesta a alǔngatǔ din цearъ пе тоці ereтiчiĭ, în kъtǔ mǔlці din eĭ, пentrǔ ka sъ nótъ rъmъnea, s'aǔ botezatǔ. Dar maĭ tъrziǔ s'a dedatǔ la mare desfrъnare, strikъndǔ în tóte zilele feчiore, ші violъndǔ femeĭ mъritate. Boeriĭ, ne maĭ пǔtъndǔ sǔferi fantele lǔĭ чele mъrшave, s'aǔ komплotatǔ ші l'aǔ ǔчisǔ sǔb kortǔlǔ seǔ, dǔпъ treĭ anĭ de domnie.

Domnul I şi XXVII.

Alecsandru Vodă IV, *Lăpuşneanu.*

Boeriĭ, kari aǔ ǔчisǔ пe Stefan Vodъ, îndatъ aǔ прokłematǔ Domnǔ пe ǔnǔ óre kare чe se nǔmea Joldea.

D. Chr. 1557. Chronolog. a Ţierei.

Dar alці boerĭ, emigraці maĭ dedemǔltǔ în Полоnia, viindǔ de akolo kǔ oшtire, aǔ прokłematǔ Domnǔ пe Stolnikǔlǔ Пetrea, пre kare l'aǔ пrenǔmitǔ Aleksandrǔ Lъпǔшneanǔ; ĭar, пe Joldea прinzъndǔ-lǔ viǔ, ĭ-aǔ tъeatǔ nasǔlǔ ші l'aǔ înkisǔ într'o Mъnъstire. Aleksandrǔ Vodъ dǔпъ aчeasta s'a însǔratǔ kǔ Rǔksandra, fiika lǔĭ Пetrǔ Vodъ Rareшǔ [1]) kǔ kare a fъkǔtǔ doĭ fiĭ, Пetrǔ ші Bogdanǔ.

Kъtrъ alǔ чinчelea anǔ alǔ domnieĭ sale ǔnǔ Desпotǔ Vodъ, intrъndǔ kǔ oшtirĭ Полоne, a venitǔ asǔпra lǔĭ. Aleksandrǔ Vodъ, fiindǔ nепregъtitǔ пentrǔ rъsboĭǔ, fъrъ пǔterĭ analoge, пъrъsitǔ de boerĭ, a fǔgitǔ ші a trekǔtǔ la Konstantinoпole. În domnia sa însъ elǔ a ziditǔ Mъnъstirea Slatina ші Пъngъraціĭ.

Domnulu XXVIII.

Despotu Vodă *Iacobŭ.*

Aчestǔ Desпotǔ Vodъ Iakobǔ maĭ nainte se nǔmea Va-

---

1). Aчeasta fǔsese logoditъ kǔ Joldea Vodъ, karele fǔ прinsǔ tokmaĭ kъndǔ se gъtea de nǔntъ.

(*Traducĕtoriuluĭ.*)

silie. Ȣniĭ zikȣ kъ era din insola Samos, alцiĭ din insъla Kreta; dar maĭ пrobabilȣ este kъ era din Serbia, ȣnde, fiindȣ gramatikȣ пe lъngъ ȣnȣ strъпeпotȣ alȣ Despoцilorȣ Serbieĭ чe se trъgeaȣ din familia îmпъrъteaskъ a Romanilorȣ, a fȣratȣ dȣпъ mórtea aчestȣĭa dokȣmintele familieĭ, Dȣпъ aчeasta, dȣkъndȣ-se la Arxidȣчele Aȣstrieĭ Ferdinandȣ, karele era щi rege alȣ Ȣngarieĭ, s'a înfъцiщatȣ, пȣ ka gramatikȣ, чi ka Kneazȣ koborъtorĭȣ din familia Despoцilorȣ. Kȣ asemine îпщelъчĭȣne elȣ kъпъtъ ajȣtorĭȣ de oщtirĭ щi de la Ȣngȣrĭ щi de la Пolonĭ, щi intrъ în Moldova, ȣnde bъtъndȣ пe Aleksandrȣ Vodъ, ĭlȣ sili sъ fȣgъ la Konstantinoпole. Dȣпъ kiпȣrile kȣ kare a kъпъtatȣ domnia, ast-felĭȣ a щi gȣvernat'o; a înkъrkatȣ цeara kȣ birȣrĭ marĭ: a despoeatȣ sъntele biseriчĭ щi, lȣъndȣ vasele sakre щi ornamentele ikónelorȣ, a fъkȣtȣ banĭ, kȣ kari плъtea lefele ostaщilorȣ чe adȣпase пe lъngъ sine; щi din monetele чe bъtȣse, a trimisȣ щi Sȣltanȣlȣĭ méпte miĭ galbenĭ. Boeriĭ, пe maĭ пȣtъndȣ sȣferi de la ȣnȣ timпȣ neleцĭȣirile щi rъȣtъцile lȣĭ, aȣ organisatȣ пe sȣb mъпъ oщtire щi aȣ trasȣ în пartea lorȣ щi пe Xatmanȣlȣ Tomщa, karele se afla despre Nistrȣ kȣ oщtire. Konjȣrъчĭȣnea se fъkȣ atъtȣ de sekretъ, în kъtȣ Despotȣ Vodъ пȣ simцi nimikъ пentrȣ ka sъ se gъteaskъ sъ o întimпine. Dar kъndȣ komпlotȣlȣ se dete пe faцъ, Despotȣ, пe de o пarte чerȣ ajȣtorĭȣlȣ regelȣĭ Пolonieĭ, ĭar пe de alta se înkise kȣ oщtirea sa пъimitъ în Чetatea Sȣчeveĭ. Xatmanȣlȣ Tomщa bъtȣ maĭ întъĭ пe generalȣlȣ Пolonȣ Viщпoveski чe venea în ajȣtorĭȣlȣ lȣĭ Despotȣ; dȣпъ aчesta, пrokĭemъndȣse Domnȣ, пъщi asȣпra Sȣчeveĭ. Akolo atъta se strimпtori Despotȣ, în kъtȣ emi щi kъzȣ la пiчĭórele inemikȣlȣĭ seȣ. Dar Tomщa ĭlȣ ȣчiso, fъrъ a ĭ da niчĭ o askȣltare, dȣпъ o domnie de doĭ anĭ.

D. Chr. 1562. Chronolog. Moldovei şi a Serbiei.

DOMNULU XXIX.

Stefanŭ Vodă VIII, Tomşia.

Ачестȣ̆ Stefanȣ̆ Vodъ нȣ avȣ lȣngъ domnie. Пórta, (D. Chr. 1564. Chronolog. Ţierei.) înштiinцъndȣse deспre чele întъмплate, a rъndȣitȣ̆ îndatъ Domnȣ̆ пe Aleksandrȣ Vodъ Lъпȣшneanȣ, karele se afla la Konstantinопole, trimiцъndȣ-lȣ̆ în цéarъ kȣ oштire tȣrчeaskъ. Stefanȣ̆ Vodъ Tomшa, пeavъndȣ̆ destȣlъ пȣtere ka sъ se опȣe, a fȣgitȣ̆ în Пolonieа, dȣпъ o skȣrtъ domnie de doȣ̆ъ lȣnĭ [1]).

A doa domniă a luĭ Alessandru Vodă Lăpuşnieanu.

Aleksandrȣ Vodъ, viindȣ̆ de a doȣ̆a órъ în Moldova (D. Chr. 1564. Chronolog. Ţierei.) kȣ domniea ши пȣrtъndȣ̆ пatimъ пe boerĭ пentrȣ nekredinцa чe-ĭ arъtaserъ în чea dintъĭ domnie, a vъrsatȣ̆ mȣltȣ̆ sъnge. Dȣпъ чe s'a aшezatȣ̆ пe tronȣ̆ a kiematȣ̆ la o zi însemnatъ tótъ boerimea la kȣrte, ши akolo îndatъ se înkiserъ ȣшile, ши sbiriĭ Domnȣlȣĭ omorъrъ 47 de boerĭ maĭ însemnaцĭ, afarъ de alцiĭ maĭ miчĭ [2]). Din kassa aчeasta s'a îmпrъштiatȣ̆ tótъ цeara, ши aȣ̆ rъmasȣ̆ чetъцile deшerte [3]), afarъ nȣmaĭ de Xotinȣ̆. În aчeastъ чetate aflъndȣ-se Domnȣlȣ̆ ши bolnъvindȣ-se de mórte, a чerȣtȣ̆ sъ-lȣ̆ kъlȣgъreaskъ, lȣkrȣ чe s'a ши fъkȣtȣ̆; dar dȣпъ чe s'a îndreпtatȣ̆ чeva, a înчeпȣtȣ̆ sъ ameninцe пe чeĭ чe l'aȣ̆ kъlȣ-

---

1). Tomшa Vodъ a trekȣtȣ̆ în Пolonia înпreȣnъ kȣ treĭ boerĭ însemnaцĭ: Moцokȣ̆ Vornikȣlȣ̆, Veveriцъ Пostelnikȣlȣ̆ ши Sпanчiokȣ̆ Sпъtarȣlȣ̆. Dar regele Пolonieĭ, dȣпъ чererea lȣĭ Lъпȣшneanȣ, ши ka sъ nȣ se striчe kȣ aчesta, a пȣsȣ̆ de ĭ-aȣ̆ ȣчisȣ̆. (*Traducĕtoriŭluĭ.*)

2). Asȣпra aчesteĭ faпte, D. K. Negrȣцi a skrisȣ̆ ȣnȣ̆ eпisodȣ̆ admirabilȣ̆, modelȣ̆ de пrosъ în limba romъneaskъ. Vezĭ *Пȣkatele tinereцelorȣ̆!* (*Traducĕtoriŭluĭ.*)

3). Aȣtorĭȣlȣ̆ aiчe e konfȣnsȣ̆. — Aleksandrȣ Lъпȣшneanȣ, dȣпъ чererea Tȣrчilorȣ̆ a strikatȣ̆ tóte чetъцile, пȣindȣ̆ în ele lemne ши dъndȣ-le fokȣ̆. De atȣnчe aȣ̆ апȣsȣ̆ пȣterea armelorȣ̆ Moldoveĭ! (*Traducĕtoriŭluĭ.*)

gъritŭ. Dómna Rѕksandra, temъndѕse sъ nѕ înчeanъ earъшї a vъrsa sъngele ómenilorŭ, l'a otrъvitŭ, în anѕlŭ alŭ чinчelea alŭ domnieї a doa.

Domnulu XXX.

Bogdanŭ Vodă IV.

Mѕrindŭ Alessandrѕ Vodъ, dѕпъ чererea boerilorŭ шi a пoпorѕlѕї, a rъmasŭ moшtenitoriѕ alŭ Domnieї fiïѕlŭ seŭ Bogdanŭ Vodъ. Dar fiindŭ nevъrstnikŭ, se kъrmѕea џeara de mѕmъ-sa Dómna Rѕksandra, kare era mѕџere vrednikъ. (D. Chr. 1569. Chronolog. Tierei.) Aчeasta însъ mѕrindŭ пeste ѕnŭ anŭ шi kъteva lѕnї, Пórta a rъndѕitŭ Domnŭ пe Ionŭ Vodъ. Nevъrstnikѕlŭ Bogdanŭ Vodъ atѕnчe a trekѕtŭ în Пolonia, ѕnde avea doъ sѕrorї mъritate kѕ Knezї Пolonї.

Domnulu XXXI.

Iónŭ Vodă I.

Aчestŭ Ioanŭ Vodъ nѕ se шtie bine alŭ kѕї fiïѕ aŭ fostŭ шi din чine se trage. Kronikarѕlŭ Moldoveї Vornikѕlŭ Ŭreke ziчe kъ arŭ fi de viџъ Armeanŭ. Ŭnѕlŭ din istoriчiї Пolonї sѕпѕne kъ arŭ fi fostŭ fiïѕ natѕralŭ alŭ ѕnѕї Stefanŭ Vodъ. (D. Chr. 1570. Chronolog. Tierei.) Istorikѕlŭ Gѕagni la kronologia Пolonieї Kartea XXI sѕпѕne kъ elŭ e de viџъ Пolonъ, din Mazoviea Пolonъ шi kъ arŭ fi fostŭ kiarŭ în serviчiѕlŭ Voїvodѕlѕї Krakovieї. Kѕnoskъtorŭ de maї mѕlte limbї, s'a dѕsŭ пe lъngъ ambasadorѕlŭ Пolonieї ka Dragomanŭ la Konstantinoпoli. Akolo пetrekъndŭ maї mѕltŭ timпŭ, a intratŭ kѕ înчetѕlŭ în dragostea oamenilorŭ inflѕinџї, шi a ajѕnsŭ sъ se fakъ mare Dragomanŭ alŭ Пorџiї Otomane; dar fiindŭ intrigantŭ шi amestekъndѕ-se în trebile Moldoveї, l'a essilatŭ la insѕla Rodosŭ. Maї tъrziŭ Sѕltanѕlŭ Selimŭ alŭ II, aѕzindŭ de пeksviinчoasele ѕrmъrї ale lѕї Bogdanŭ

Vodъ, kъ ш'aŭ. mъritatŭ ssrorile în Пoloniea, kъ are sъ se însoare шi elŭ ks o Пolonъ, kъ are nsmaĭ Пoloniĭ konsiliarĭ пe lъngъ dъnsslŭ, întrebsinцъnds-ĭ în fsnkцisnile цereĭ шi desпreцsindŭ пe Boeriĭ пъmъnteni, s'a îngrijirŭ ka ns ksmva sъ se sneaskъ ks regele Пolonieĭ шi sъ se deslineaskъ de пartea Otomanъ. De aчeea l'a шi destitsatŭ шi adskъndŭ din inssla Rodosŭ пe nsmitslŭ Ioanŭ, l'a rъndsitŭ Domnŭ шi ks oшtiri Tsrчeшti 'l-a trimisŭ sъ se aшeze în tronŭ [1]). Aчesta a statŭ maĭ mare tiranŭ de kъtŭ toцĭ tiraniĭ kъцĭ aŭ fostŭ înaintea lsĭ. Пe Mitroпolitslŭ Grigorie, fiindŭ kъ era bogatŭ шi voea sъ'ĭ iea avsцia. l'a inkriminatŭ ks пъkatslŭ sodomieĭ шi 'l-a arsŭ de viŭ. Asemenea шi Mitroпolitslŭ Teofanŭ n'arŭ fi skъпatŭ de elŭ, daka n'arŭ fi fsgitŭ пeste msnцĭ în Ardealŭ. Înkisorile eraŭ пline de Kъlsgъrĭ; mslцĭ Boerĭ oпeшtĭ ĭ-a sчisŭ ks felsrite kasne [2]) шi într'-snŭ ksvъntŭ a statŭ maĭ ksmпlitŭ de kъtŭ toцĭ tiraniĭ. чeĭ maĭ nelegisцĭ шi sъlbateчĭ.

Dsпъ treĭ ani de domnie, Пórtъ Otomanъ 'l-a destitsatŭ шi a rъndsitŭ пe Пetrs Vodъ nsmitŭ Шkioпslŭ. Ioanŭ Vodъ atsnчea adsnъndŭ oшtire msltъ a bъtstŭ пe Aleksandrs Vodъ Domnslŭ цereĭ Msnteneшti, karele dsпъ ordinslŭ Пorцiĭ venea ks oшtirĭ ka sъ aшeze пe fratele seŭ Пetrs пe tronslŭ Moldoveĭ. Bъtъlia чea maĭ mare s'a fъkstŭ în jsdeцslŭ Slam-Rimnikŭ. Шi învingъndŭ Ioanŭ Vodъ, Пetrs fsge la Brъila шi de akolo la Konstandinoпoli, ĭar Aleksandrs Vodъ la oraшslŭ de Floчĭ din Ialomiцъ. Dsпъ aчeasta aпskъndŭ шi tronslŭ цъreĭ Romъneшtĭ, a aпъzatŭ Domnŭ пe snŭ boerŭ Moldoveanŭ nsmitŭ Vintilъ, rъndsindŭ maĭ mslцĭ boerĭ Moldovenĭ пe lъngъ dъnsslŭ; aпoĭ a lovitŭ ks fsrie чetatea Brъileĭ, sчigъndŭ пe toцĭ Tsrчi de akolo, bъrbaцĭ шi femeĭ, fъrъ sъ ĭase niчĭ ssfletŭ de koпilŭ; dsпъ aчeasta a lsatŭ din mъna Tsrчilorŭ шi чetъцile Kiliea шi чe-

1). Bogdanŭ Vodъ, lsъndŭ ajstorŭ de Пolonĭ a voitŭ sъ'шĭ цie Domniea; Dar îmbolnъvinds-se de okĭ s'a dssŭ la Moskva snde a шi msritŭ. Elŭ domnise snŭ anŭ шi treĭ lsnĭ. (*Traducĕtoriulŭ.*)

2). A îngroпatŭ de viĭ пe Veveriцъ, пe пoпa Kosma шi пe Molodeцs Kъlsgъrs. (*Traducĕtoriulŭ.*)

tatea Albъ. În ȣrma sa însъ Aleksandrȣ Vodъ, readȣnъndȣ'шĭ oшtirile шi viindȣ̆ asȣпra lȣĭ Vintilъ Vodъ, l'aȣ̆ învinsȣ̆ шi l'aȣ̆ ȣчisȣ̆, ĭar пe boeriĭ Moldoveniĭ ĭ-aȣ̆ gonitȣ̆.

Sȣltanȣlȣ̆ Selimȣ̆ alȣ̆ II-lea, vъzъndȣ̆ rebeliȣnea lȣĭ Ioanȣ̆ Vodъ, a trimisȣ̆ пe ȣnȣ̆ Паша Seraskerȣ̆, saȣ̆ Generalisimȣ̆, шi цe Xanȣlȣ̆ Krimeeĭ, kȣ oшtire foarte nȣmeroasъ asȣпra lȣĭ. Dъndȣse rъsboiȣ̆ пȣternikȣ̆, Ioanȣ̆ Vodъ шi astъ datъ învinge шi ȣчide o mȣlцime de Tȣrчĭ [1]. Dar în чele dȣпe ȣrmъ, nenoroчitȣlȣ̆, trъdatȣ̆ fiindȣ̆ de kъtre Boerĭ, a kъzȣtȣ̆ viȣ̆ în mъĭnile Seraskerȣlȣĭ Tȣrчeskȣ̆, шi aчesta a ordonatȣ̆ de ĭ-aȣ̆ legatȣ̆ piчioarele de kozile a doȣъ kъmilĭ, пe kare dislegъndȣle l'aȣ̆ sfîшieatȣ̆ шi aȣ̆ mȣritȣ̆ [2].

Aчesta чelȣ̆ întъiȣ̆ a strъmȣtatȣ̆ skaȣnȣlȣ̆ domnieĭ la Iaшĭ. Domnia lȣĭ a пrelȣngitȣ̆ nȣmaĭ méпte anĭ. Iar dȣпъ чe l'aȣ̆ ȣчisȣ̆, Tъtariĭ aȣ̆ fъkȣtȣ̆ mare пradъ шi robie, în kъtȣ̆ mare пarte de цearъ a rъmasȣ̆ пȣstie.

Domnulu XXXII.

Petru Vodă VI Şchiopulŭ.

Dȣпъ ȣчiderea lȣĭ Ioanȣ̆ Vodъ, Пoarta a trimisȣ̆ Domnȣ̆ пe Пetrȣ Vodъ Skioпȣ, karele era fiiȣ lȣĭ Mirчea Vodъ шi пepotȣ̆ de sorȣ̆ lȣĭ Mixnea Vodъ din цeara Romъneaskъ. Viindȣ̆ kȣ Domniea, elȣ̆ a gъsitȣ̆ цea- D. Chr. 1570. Chronolog. Ţierei.

---

1). Eȣgenie Bȣlgarȣlȣ̆ la biografia lȣĭ Sȣltanȣ̆ Selimȣ̆ zise kъ Ioanȣ̆ Vodъ bъtъndȣ-se kȣ Tȣrчiĭ a aшternȣtȣ̆ la пъmъntȣ̆ într'o zi пeste 100 miĭ. Darȣ̆ nóte пreskiitorȣlȣ̆ din greшalъ a adъogatȣ̆ o пȣlъ lъngъ nȣmъrȣlȣ̆ zeчe.

2). Bъtъliea aчeasta kȣ Tȣrчiĭ a fostȣ̆ fórte seriósъ. Ioanȣ̆ Vodъ avea treĭ-zeчĭ miĭ oшtire regȣlatъ шi vre o шése miĭ de Kazaчĭ kare ĭ-aȣ̆ venitȣ̆ în ajȣtorȣ̆. Aȣ̆ fostȣ̆ lovirĭ maĭ mȣlte în kare Ioanȣ̆ Vodъ aȣ̆ arъtatȣ̆ minȣnĭ de vitejie. Dar în fine, nȣmъrȣlȣ̆ Tȣrчilorȣ̆ înspъĭmъntъndȣ̆ пe Boeriĭ чe komanda oшtirea, aчestiea s'aȣ̆ dȣsȣ̆ de s'aȣ̆ închinatȣ̆ lȣĭ Пetrȣ Vodъ. Ioanȣ̆ Vodъ de шi abandonatȣ̆ шi trъdatȣ̆, totȣшĭ kȣ пȣцinъ oaste se fortifikъ lъngъ ȣnȣ̆ satȣ̆ Romkaniĭ. Tȣrчiĭ maĭ mȣlte zile 'l-aȣ̆ împresȣratȣ̆ шi elȣ̆ de sete s'a пredatȣ̆.

(*Nota Traducĕtorului*)

ra тȣinatъ ши într'o stare miserabilъ; кȣ toate ачестea mȣltȣ̆ timпȣ̆ n'a rъmasȣ̆ în пaче. Пeste ȣnȣ̆ anȣ̆ s'a skȣlatȣ̆ ȣnȣ̆ Kazakȣ̆ anȣme Ivanȣ̆ Пotkeavъ ши viindȣ̆ asȣпra лȣĭ кȣ oшti-re къzъчeaskъ, l'aȣ̆ gonitȣ̆ ши s'a fъкȣtȣ̆ stъпъnȣ̆ пe Domnie. Пetrȣ Vodъ, fȣgъndȣ̆, s'a întorsȣ̆ кȣ ȣnkiȣlȣ̆ sъȣ̆ Mixnea Vo-dъ ши кȣ oшtirĭ Tȣrчeшtĭ ши aȣ̆ gonitȣ̆ пe Kazaчĭ. Dar ka-zakȣlȣ̆ Пotkeavъ împreȣnъ кȣ fratele seȣ̆ Aleksandrȣ, a maĭ venitȣ̆ de doȣ̆ъ treĭ orĭ ши aȣ̆ anȣkatȣ̆ Skaȣnȣlȣ̆ Moldoveĭ, în kîtȣ̆ Пetrȣ Vodъ în чinчĭ anĭ aȣ̆ avȣtȣ̆ lȣпtъ neînчetatъ кȣ dînшiĭ. În чele dȣпъ ȣrmъ Пórta Otomanъ, destitȣъn-dȣ'lȣ̆, l'a essilatȣ̆ la Xalenȣ̆, ши a rъndȣitȣ̆ Domnȣ̆ пe ȣnȣ̆ Sakson anȣme Iankȣ karele era de ritȣlȣ̆ lȣteranȣ̆.

Domnulu XXXIII.

Iancu Vodă Sasulŭ.

Ачеsta viindȣ̆ кȣ domniѳa în Moldova ши fiindȣ̆ de na-

D. Chr. 1581. Chronoleg. Tierei.

tȣra sa oмȣ̆ lakoмȣ̆ ши rъпitorȣ̆, пe mȣlцĭ aȣ̆ omo-rîtȣ̆ пentrȣ ka sъ le ea averea; пe lъngъ deosebite dъrĭ grele чe a пȣsȣ̆ asȣпra цeriĭ, a impȣsȣ̆ ши le-gea de a lȣa din zeчe boĭ ȣnȣlȣ̆. Asemenea rele пe maĭ пȣtъndȣ-se sȣferi, boeriĭ Lъпȣшenĭ aȣ̆ пrokiematȣ̆ Domnȣ̆ пe ȣnȣ̆ Ioan Vodъ пȣmitȣ̆ Lȣngȣlȣ̆, earȣ̆ пe Iankȣ Vodъ l'aȣ̆ gonitȣ̆ [1]). Dar în intervalȣlȣ̆ ачеsta Ioanȣ̆ Vodъ Lȣngȣlȣ̆ s'a înekatȣ̆ din întîmпlare trekъndȣ̆ Пrȣtȣlȣ̆, ши Sasȣ̆ Vodъ ea-

---

1). Ачеasta a fostȣ̆ пȣmaĭ o revoltъ. Ioanȣ̆ Lȣngȣ în adevărȣ̆ se пrokla-mъ Domnȣ̆, dar Sasȣ̆ Vodъ sȣgrȣmъ revolȣцiȣnea; Lъпȣшenii se re-siпirъ ши kaпȣlȣ̆ lorȣ̆ se înekъ fȣgindȣ̆ пeste Пrȣtȣ̆. Ear desпre ka-rakterȣlȣ̆ lȣĭ Sasȣ̆ Vodъ, Vornikȣlȣ̆ Ȣreke faчe ȣrmъtoarea deskriere: „Mȣlte lȣkrȣrĭ sпȣrkate fъчea Iankȣ Vodъ în domniea sa; în „kъtȣ̆ de rъȣlȣ̆ lȣĭ tótъ цeara ши boeriĭ lȣĭ se oцeria, къ legea kre-„шtîneaskъ пȣ o iȣbea; la avere lakoмȣ̆ ши пrъdъtorĭȣ; цeara кȣ dъ-„rile o îngreѳia, ши alte lȣkrȣrĭ sпȣrkate ши nesȣferite, fъчea; къ era „kȣrvarȣ̆ пeste seamъ, къ пȣ пȣmaĭ afarъ чi niчĭ din kasa sa пȣ se „ferea, къ de la ЖȣпȣпeѳiIe boeilorȣ̆ sъĭ, de la masa Dómneĭ sale, le

ръшї аŭ ръmasȣ̆ Domnȣ̆; dȣпъ kare boerii, împreȣпъ kȣ Mitropolitȣlȣ̆, aŭ fȣgitȣ̆ în Polonia. Înштiinцъndȣ-se Pórta despre miseriea шi greȣtъцile цъreĭ, prekȣmȣ̆ шi despre fȣga Mitropolitȣlȣĭ шi a Boerilorȣ̆, a destitȣatȣ̆ pe Sasȣ̆ Vodъ dȣпъ treĭ anĭ шi méпte lȣпĭ de domnie шi a rъndȣitȣ̆ earъшĭ pe Petrȣ Vodъ Șkiopȣlȣ̆, ear Sasȣ̆ Vodъ fȣgъndȣ̆ în Poloniea, regele Stefanȣ̆ Batori l'a prinsȣ̆ шi ĭ-a tъeatȣ̆ kapȣlȣ̆.

A doa domnĭă a luĭ Petru Vodă Șchĭopuluĭ.

Ачesta dȣпъ чe a venitȣ̆ de a doȣa oarъ la Domniea Moldoveĭ, fȣ priimitȣ̆ kȣ mare bȣkȣrie de kъtre toцĭ boerii. Kazaчi însъ n'aŭ lipsitȣ̆ de a faчe пъvъlirĭ în цearъ, pe kare Domnȣlȣ̆ le întъmpinъ kȣ vitejie шi sȣkчesȣ̆. În alȣ̆ treilea anȣ̆ alȣ̆ domnieĭ lȣĭ a însȣratȣ̆ pe ȣnȣ̆ nepotȣ̆ alȣ̆ seȣ̆ Vladȣ̆, fiĭȣ fratelȣĭ seȣ̆ Milошȣ̆, kȣ fiĭka fostȣlȣĭ Domnȣ̆ alȣ̆ цъri Romъneшtĭ Mirчea Vodъ. Fъkъndȣse пȣnta aчeasta la Tekȣчiȣ̆, aŭ venitȣ̆ akolo шi Mixnea Vodъ kȣ toцĭ boerii цъreĭ Romъneшtĭ шi s'aŭ fъkȣtȣ̆ veseliĭ шi petreчerĭ deosebite. Dȣпъ aчeasta Pórta Otomanъ a ridikatȣ̆ pretenцiȣnea de a spori darea anȣalъ a цъriĭ. Petrȣ Vodъ neîngъdȣindȣ̆ a se sȣpȣne la o asemenea kъlkare de dreptȣ̆ alȣ̆ цъriĭ, a preferatȣ̆ a-шĭ пъrъsi domniea шi a treчe în Poloniea, lъsъndȣ̆ цeara шi boerii în mare întristare шi îngrijire. Domnȣ̆ ka aчesta n'a statȣ̆ altȣlȣ̆ în цeara Moldoviĭ, niчĭ maĭ dreptȣ̆, niчĭ blъndȣ̆, niчĭ maĭ generosȣ̆; kъndȣ̆ jȣdeka proчessele, elȣ̆ avea lъngъ sine totȣ̆

D. Chr. 1584. Chronolog. Moldovei și a Țierei Românesci.

„skotea шi le rȣшina. Aчestea tóte nepȣtъndȣ̆ sȣferi boerii, maĭ vъrtosȣ̆ Movileштiĭ, Vlъdika Georgie, Ieremia Vornikȣlȣ̆, karele maĭ tъrziȣ̆ aŭ fostȣ̆ шi Domnȣ̆, шi frate-sȣȣ̆ Simeonȣ̆ Paxarnikȣlȣ̆, шi Balika Xatmanȣlȣ̆, s'aŭ sfъtȣitȣ̆ în tainъ, ka sъ pribegeaskъ; kare întȣiȣ m'aŭ fъkȣtȣ̆ prilejȣ̆ kȣ voĭa lȣĭ ka sъ meargъ sъ sfinцeaskъ Mъпъstirea Sȣчeviцa, de ȣnde maĭ apoĭ aŭ trekȣtȣ̆ în цeara Leшeaskъ, alцiĭ la Tȣrчi, alцiĭ la Mȣntenĭ, alцiĭ într'alte цerĭ. Pentrȣ aчeea mergъndȣ̆ jalbъ la împъrъцie de risipea цereĭ, 'l-aŭ mazilitȣ̆; шi aŭ datȣ̆ domniea iar lȣĭ Petrȣ Vodъ Шkiopȣlȣ̆. (*Traducĕtoriuluĭ*)

d'asna o nsngъ ks banĭ, din kare nlĕtea datoriile sъraчilorĕ чe era tramĭ în jsdekatъ; de aчeea se mi nsmea nъrintele tstslorĕ.

Aчestĕ Пetrs Vodъ a fъkstĕ Mъnъstirea Galata în anroniere de Iamĭ. Elĕ astъ datъ aĕ domnitĕ mênte anĭ mi jsmъtate, earĕ în totslĕ doĭ snre-zeчe aniĭ.

Domnulu XXXIV.

Aronŭ Vodă I.

Пlekъndĕ Пetrs Vodъ din цearъ, Пoarta Otomanъ a
D. Chr. 1591. Chronolog. Moldovei şi a ţierei Romăneşti. trimisĕ Domnĕ ne Aronĕ Vodъ, karele s'a îndatoritĕ ks mslцĭ banĭ la Konstandinonole nentrs ka sъ kanete Domniea. Dsnъ чe a venitĕ în Moldova, afarъ în цarъ fъчea marĭ rъnirĭ ks dъrile чe imnsnea; earĕ în lъsntrs în oramĕ netreчea totĕ d'asna ks joksrĭ mi ks felsrite desfrînъrĭ silniчindĕ ne soцiile чele maĭ oneste ale boerilorĕ. Elĕ a rъndsitĕ o dare ka fiemte-kare omĕ sъ dea kъte snĕ boĕ. Dъrile le adsna nrin Zanчiĭ, saĕ slsjbamĭ Tsrчĭ. Aчeste rele ne maĭ nstъnds-le ssferi boeriĭ Lъnsmneni, Orxeenĭ mi Soroчenĭ, s'aĕ skslatĕ ks revoltъ asunra lsĭ Aronĕ Vodъ ssb kondsчerea snsĭ Ionamks nsmitĕ mi Bogdanĕ, ne kare-lĕ nroklamase Domnĕ. Aronĕ Vodъ însъ învinse ne rebelĭ mi sчise o mslцime de Boerĭ ns nsmaĭ din чeĭ kslnemĭ, dar mi ne alцiĭ ssb ksvъntĕ de înцelegere ks eĭ. Пoarta, înkredinцъnds-se desnre aчestea, l'a destitsatĕ dsne snĕ anĕ de Domnie.

Dar kreditoriĭ seĭ de la Konstandinonoli, fiindĕ oamenĭ inflsinцĭ, ksmĕ aĕ aszitĕ de destitsirea lsĭ, aĕ alergatĕ la Marele Vizirĕ mi s'aĕ rsgatĕ ka sъ ns'lĕ skoaцъ nentrs ka sъ ns niarzъ baniĭ чe'lĕ îmnrsmstase. Vizirslĕ, nentrs xatîrslĕ aчestora, isbsti sъ'ĭ înoeaskъ Domniea nrin norsnkъ îmnъrъteaskъ, ne kare ĭ-o trimise nъnъ a ns sosi elĕ la Konstantinonole. Aronĕ Vodъ, ksmĕ a nriimitĕ înoirea Domnieĭ, întorkъnds-se de nre drsmĕ, a trimisĕ înainte ne O-

пrea Armamȣ kȣ ordinȣ sekretȣ ka sъ aresteze maĭ mȣlцĭ boerĭ. Aчeштiea însъ simцindȣ, aȣ emigratȣ în Пoloniea. Dȣпъ чe s'aȣ aшezatȣ пe tronȣ, Aronȣ Vodъ a aпъsatȣ цeara kȣ maĭ mȣltъ asпrime шi tiranie de kъtȣ maĭ nainte, шi în чele dȣпe ȣrmъ revoltъndȣ-se în kontra пorцiĭ Otomane, s'a legatȣ în alianцъ în kontra Tȣrчilorȣ, kȣ Mixaĭ Viteazȣ Domnȣ цeriĭ Romъneштĭ, kȣ Batori Zikmonȣ пrinчiпele Transilvanieĭ, шi kȣ Rodolfȣ îmпъratȣlȣ Aȣstrieĭ.

Sȣltanȣlȣ Mȣratȣ III a datȣ ordinȣ lȣĭ Kazanȣ Gireĭ Xanȣlȣ Krimeeĭ ka sъ intre kȣ toatъ пȣterea sa în Moldova шi цeara Romъneaskъ. Aronȣ Vodъ kȣ Ȣngȣriĭ чe avea de ajȣtorȣ învingъndȣ пe Xanȣlȣ, 'l'aȣ gonitȣ kȣ marĭ пierderĭ. Dȣпъ aчeasta Aronȣ Vodъ, fiindȣ bъnȣitȣ de trъdъtorȣ alȣ aliaцilorȣ, Batori Zikmonȣ trimise пe Xatmanȣlȣ Rъzvanȣ шi'lȣ ridikъ fъrъ de veste adȣkъndȣ'lȣ în Transilvaniea. Akolo mȣri în înkisoare, dȣпъ treĭ anĭ de Domnie. Ĭar în lokȣlȣ seȣ rъndȣi пe Stefanȣ Radȣ Vornikȣlȣ.

DOMNULU XXXV.

Ieremiea Vodă Vintilă.

Пe timпȣlȣ aчela ȣnȣ boerȣ mare din Mold[illegible] Ieremiea Vintilъ [1]), se afla emigratȣ în П[illegible] Kȣm a aȣzitȣ de destitȣirea шi arestarea [illegible] Vodъ, mizloчi a kъпъta ajȣtorĭȣ de [illegible] sȣb komanda Xatmanȣlȣĭ Zamoiцkĭ [illegible] ka sъ aпȣчe Domnia. Пórta Oto[illegible] a ordonatȣ îndatъ lȣĭ Kazanȣ Gireĭ [illegible] vie kȣ Tъtarĭ шi Ieniчeri sъ [illegible] sъ пȣe Domnȣ în цearъ [illegible] ambele oштirĭ la Цeцora [illegible] mare kare цinȣ treĭ zile [illegible]

1]. Aȣtorĭȣlȣ se [illegible]

remiea Movilъ, îngrijindȣse de resȣltatȣlŭ resboiȣlȣĭ, totŭ de o datъ prevъzъndŭ kъ kȣ îndъrъtniчiea пȣtea sъ adȣkъ tóтъ пȣterea Otomanъ în kontrъ-ĭ, înчepȣ a trata de паче kȣ Xanȣlŭ шi isbȣti a o realisa. Atȣnчea Domnȣlŭ aчesta dete în stъпъnirea Xanȣlȣĭ шéпte sate din Moldova, kare шi пъпъ astъ-zĭ se kiamъ satele Xъпeшtĭ, adikъ ale Xanȣlȣĭ; totŭ-d'odatъ promise ka sъ'ĭ dea шi пoшkeшȣrĭ anȣale. Dȣпъ asemenea tokmele, Xanȣlŭ isbȣti sъ adȣkъ Xatixшmaiȣmŭ de la Sȣltanȣlŭ пentrȣ întъrirea lȣĭ Ieremiea Vodъ la Domnie, dъndȣ'ĭ-o înkъ шi de moшtenire familieĭ sale.

Пrinчipele Transilvanieĭ Batori Zikmonŭ a trimisŭ earъшĭ пe Stefanŭ Vornikȣlŭ kȣ Xatmanȣlŭ Rъsvanŭ шi kȣ oшtirĭ ka sъ пȣe stъпъnire пe Moldova în nȣmele lȣĭ Aronŭ Vodъ. (Chronolog. Ungarieĭ.) Lȣъndŭ шtire Ieremia Vodъ despre aчeasta, se skȣlъ îndatъ kȣ oшtirea kъtъ avȣ, ka sъ întъmpine пe inemiчĭ, skriindŭ шi starostelȣĭ de la Kameniцa ka sъ'ĭ trimiцъ ajȣtorĭŭ de Пolonĭ. Dȣпъ aчeasta întъlnindȣsъ kȣ Stefanŭ шi kȣ Rъsvanŭ Xatmanȣlŭ, s'a fъkȣtŭ o bъtъlie foarte înverшȣnatъ, din kare Ieremiea Vodъ a eшitŭ triȣmfъtorŭ. Stefanŭ шi Rъsvanŭ, пierzъndȣ'шĭ oшtirea, îшĭ kъȣta skъпarea prin fȣgъ; dar цъranii sъtenĭ ĭ-aŭ prinsŭ шi ĭ-aŭ adȣsŭ la Ieremiea Vodъ, karele пe Stefanŭ l'a trasŭ în цeapъ, earŭ пe Rъsvanŭ Xatmanȣlŭ l'a deskъпъцъnatŭ [1]. Batori Zikmonŭ, aflъndŭ despre пierderea oшtiri sale, пeste kȣrъndŭ intrъ kȣ пȣtere mare în Moldova шi se пȣse a bate чetatea Sȣчevi din toate пъrцile. Ieremiea Vodъ, poftise пe Xanȣlŭ Krimeeĭ ka sъ'ĭ dea ajȣtorĭŭ; aчeasta sosise kȣ mȣltъ oaste Tъtъreaskъ, шi se fъчea rъsboiȣlŭ, însъ nȣ kȣ seriosi-

---

1). Bъtъliea aчeasta a fostŭ în anȣlŭ 1596 Dekemvrie în 5 пe valea rîȣlȣĭ Moldoveĭ despre Siretŭ. Oшtirea Ȣngȣreaskъ era în nȣmъrŭ de doȣъ-spre-zeчe miĭ. Xatmanȣlŭ Rъzvanŭ, kare era de originъ Цiganŭ, fȣsese destinatŭ sъ se fakъ Domnŭ, шi nȣ era akompaniatŭ de Stefanŭ Vornikȣlŭ fiindŭ kъ aчesta kъzȣse în disgraцia lȣĭ Batori. Rъsvanŭ Vodъ se lȣptъ kȣ mare eroismŭ; dar Ieremiea Vodъ, dȣпъ чe 'l-a învinsŭ, ĭ-a tъeatŭ kapȣlŭ шi apoĭ 'l-a пȣsŭ în цeapъ пe o movilъ чe este în drȣmȣlŭ Rȣsieĭ de lъngъ Fъltiчenĭ, kare шi пъпъ astъzĭ se kiamъ movila lȣĭ Rъsvanŭ.

(*Traducĕtoriuluĭ.*)

tate, чi нȣmaĭ kȣ xъrцȣirĭ miчĭ, kare împedikaȣ опeraцiȣ-nile deчisive a le Ȣngȣrilorȣ în kontra четъцeĭ. Batori Zikmonȣ însъ voi a xotъrî bъtaea; deчĭ lъsъndȣ o пarte de oшtire în asediȣlȣ четъцiĭ, lovi kȣ toate пȣterile sale oшtirea Tъtъreaskъ, o învinse шi o risipi. Дȣпъ aчeasta întorkъndȣ-se ĭarъшĭ la чetate o bъtȣ treĭ sъptъmъnĭ fъrъ înчetare; dar въzъndȣ kъ nȣ-o пóte lȣoa, se întórse îndъrъtȣ în цeara sa. Maĭ tъrziȣ Ieremiea Vodъ se ȣni kȣ Batori Andreĭ Прinчipele Transilvanieĭ ka sъ goneaskъ пe Mixaĭ Vodъ din цeara Romъneaskъ. Дar Mixaĭ Vodъ, trekъndȣ maĭ întъiȣ în Transilvania, sfъrъmъ toatъ пȣterea lȣĭ Batori Andreiȣ шi пȣse stъпъnire пe царъ; дȣпъ aчeasta bъtъndȣ шi пe Ieremiea Vodъ, пȣse stъпъnire шi пe Moldova. Dar Ieremiea Vodъ karele fȣцise în Пoloniea, întorkъndȣ-se kȣ Xatmanȣlȣ Zamoiski шi kȣ mȣlte oшtirĭ Пolone, a lovitȣ oшtirile de garnizonъ ale lȣĭ Mixaĭ Vodъ шi, дȣпъ mȣltъ vъrsare de sъnge din amъndoъ пъrцile, le-a risipitȣ шi a апȣkatȣ earъшĭ skaȣnȣlȣ Domnieĭ. Dar дȣпъ doĭ anĭ din a doȣa Domnie, Ieremiea Vodъ a mȣritȣ. Aчesta a fъkȣtȣ Mъnъstirea Sȣчeviцa.

Istoria generalĭ şi Moldavĭ.

Domnulu XXXVI.

Simeon Vodă I Movilă.

Дȣпъ mórtea lȣĭ Ieremia Vodъ, tronȣlȣ domnieĭ a trekȣtȣ la frate-seȣ Simeonȣ Vodъ Movilъ. Aчesta, kȣmȣ a aȣzitȣ de mórtea lȣĭ Mixaĭȣ Viteazȣ, Domnȣlȣ цereĭ Mȣnteneшtĭ, a adȣnatȣ oшtire de Moldovenĭ шi Пolonĭ шi, intrъndȣ în цeara Mȣnteneaskъ, a пръdatȣ tóte monastirile шi пe toцĭ boeriĭ пe kъцĭ a пȣtȣtȣ пȣпe mъna; într'ȣnȣ kȣvъntȣ a jefuitȣ maĭ tótъ цeara. Dar fraцiĭ treĭ Bȣzeшtĭ, vъzъndȣ infamia aчeasta, s'aȣ skȣlatȣ kȣ oшtĭ de la Kraĭova шi, viindȣ asȣпra lȣĭ Simeonȣ Vodъ, l'aȣ învinsȣ шi l'aȣ gonitȣ kȣ rȣшine în Moldova, aпȣkъndȣ шi tóte пръзile че fъkȣse elȣ. Maĭ tъrziȣ, aliatȣ

D. Chr. 1600. Chronolog. Moldovei şi a Ţerei Româneşti.

kȣ Xanȣlȣ Krimeeĭ, Domnȣlȣ aчesta a maĭ intraiȣ în цeara Mȣnteneaskъ; dar, învinsȣ шi astъ-datъ de Шerbanȣ Vodъ, s'a întorsȣ. În чele de пe ȣrmъ, dȣпъ optȣ anĭ de domnie, otrъvitȣ de kȣmnatъ-sa, Dómna lȣĭ Ieremia Vodъ, kare voea sъ fakъ Domnȣ пe fiĭȣlȣ eĭ Konstantinȣ, a mȣritȣ.

DOMNULU XXXVII.

Constantinŭ Vodă I Movilă.

Aчesta era fiĭȣlȣ lȣĭ Ieremiєa Vodъ. Elȣ a kъпъtatȣ tronȣlȣ dȣпъ mórtea ȣnkĭȣlȣĭ seȣ, пrekȣmȣ s'a zisȣ maĭ sȣsȣ. Elȣ maĭ avea шi alцĭ doĭ fraцĭ, Aleksandrȣ шi Bogdanȣ. Dar ȣnkĭȣlȣ seȣ Simeonȣ Vodъ, lъsъndȣ чinчĭ fiĭ, Mixailȣ, Gavrilȣ, Пъtraшkȣ, Moise шi Ioanȣ, a venitȣ mare пĭsmȣire шi neînцelegere între eĭ пentrȣ tronȣ. La neînцelegere viindȣ шi boeriĭ, s'aȣ îmпъrцitȣ шi eĭ în doȣъ: ȣniĭ eraȣ пentrȣ kasa lȣĭ Ieremiea Vodъ; alцiĭ пentrȣ aчeea a lȣĭ Simeon Vodъ. Aчeшtĭ din ȣrmъ aȣ fostȣ пroklamatȣ de Domnȣ пe Mixaĭ fiĭȣlȣ lȣĭ Simeonȣ Vodъ. Dar Kostandinȣ Vodъ, lȣъndȣ ajȣtorȣ de la Пolonĭ, a învinsȣ пe Mixaĭ Vodъ шi a rъmasȣ stъпъпȣ пe tronȣlȣ пъrinteskȣ, kȣ mȣlцȣmirea цъriĭ întregĭ, kare ȣпera kъ elȣ va fi fiĭȣlȣ demnȣ alȣ tatъlȣĭ seȣ шi kъ ĭlȣ va ȣrma în пaшtele lȣĭ чele frȣmoase. Цeara însъ se înшelъ, kъчĭ elȣ s'a dedatȣ în kȣrъndȣ la desfrъпъrile tinereцelorȣ, neîngrijindȣ trebile цeriĭ. Пentrȣ aчeasta, de шi dȣпъ пъrinteskȣlȣ Xatixȣmaiȣmȣ avea dreптȣ de moшtenire asȣпra tronȣlȣĭ, Пórta Otomanъ dȣпъ ȣnȣ anȣ шi kъte-va lȣnĭ, ĭlȣ destitȣъ шi пȣmi în lokȣĭ пe Stefanȣ Vodъ VIII пrenȣmitȣ Toмшa. D. Chr. 1608. Chronolog. Tierei.

DOMNULU XXXIII.

Stefanŭ Vodă Tomşa.

Aчesta era dreптȣ Moldoveanȣ din satȣlȣ Oteшti (de

ne valea Rъkъtъslsĭ) din districtslš Пstneĭ. Elš se afla de maĭ msltš timпš la Konstantinonole ne lъngъ Kanskexaelile Domnieĭ; akolo însinsinds-se ne lъngъ oamenii inflsingĭ aĭ împъrъцieĭ, kъnъtъ Domniea шi veni în Moldova. Konstandinš Vodъ ks fratele seš Aleksandrs, vъzъndš ne rivaliĭ lorš kъ intrъ în цearъ ks nstere de Tsrчĭ шi de Tъtarĭ, avsrъ reksrsš la Пoloniea, de snde se întórserъ ks oшtire ka sъ'ĭ rekanete tronslš. Deчĭ fъkъnds-se rъsboiš, Tomшa Vodъ învinse. Snslš din komandanцiĭ tъtъrъшtĭ nrinse viš ne Konstandinš Vodъ, шi voindš a-lš dsчe ks sine la Xanslš, s'aš înekatš amъndoĭ trekъndš ana Ninrslsĭ. Aleksandrs Vodъ împreснъ ks Generalslš Пolonilorš Пotofski, kъzъndš ĭarъшĭ în mъĭnile lsĭ Stefanš Vodъ, fsrъ trimiшĭ la Konstantinonole. Akolo Aleksandrs Vodъ se tsrчi, ĭarš Пotoцki se liberъ nrin rъsksmnъrare. Totš de odatъ kъzъndš în mъna lsĭ Tomшa Vodъ шi toцĭ boeriĭ lsĭ Ieremiea, fsrъ nedensiцĭ ks mórte. Vъrsarea de sъnge, înчensтъ ks Domniea lsĭ Stefanš, Vodъ se nernetsъ nъnъ în kanъtš: la aшa gradš ajsnsese tiraniea, în kъtš fie kare din boerĭ în totš minstslš trebsea sъ'шĭ nrevazъ mórtea. Ks toate aчeste boeriĭ aš organisatš snš komnlotš, în kare aš trasš шi snš mare nsmъrš de Slsjitorĭ; darš Stefanš Vodъ ks oшtiréa чe îĭ rъmъsese kredinчiósъ îĭ învinse, шi nedensi ks moartea ne toцĭ чeĭ чe kъzsrъ în mîna lsĭ [1]). Maĭ tъrziš însъ Doamna lsĭ Ieremiea Vodъ împresnъ ks fiislš seš Bogdanš, veni ks ajstorš de oшtirĭ Пolone шi goцĭ din цearъ ne tiranš. Ast-felĭš dsnъ чinчĭ anĭ de Domnie, Stefanš Vodъ fsgi la Konstantinonole.

D. Chr. 1610. Chronolog. Tierei.

---

1). Boeriĭ konsnirаtorĭ eraš Beldimanš Logofъtslš, Bъrbois Vornikslš, Boslš Vistierslš шi Stsrza Xatmanslš. Пentrs întъeaшĭ datъ se vede familiea lsĭ Stsrza jskъndš rolš în istorie. Rъsboislš a fostš anroane de Iaшĭ la satslš Ksksteniĭ. Dsnъ învingerea rebelilorš, Bъrbois чelš bъtrъnš fs trasš în цeanъ шi fiislš sъš snъnzsratš; ĭarš Beldimanš, Boslš шi Stsrzea fsgirъ în цeara Romъneaskъ.

(*Traducĕtorulŭ*).

DOMNULU XXXIX.

Bogdanŭ Vodă V.

Doamna lȣĭ Ieremiea Vodъ, împreȣnъ kȣ fiĭȣlȣ seȣ Bogdanȣ, aȣ gȣvernatȣ Moldova ȣnȣ anȣ, ajȣtaцĭ de oштirĭ Polone. Dar Poarta Otomanъ a trimisȣ pe Skenderȣ Paшa kȣ oштirĭ ka sъ aшeze la Domniea Moldoviĭ pe Radȣ Vodъ I, fostȣlȣ Domnȣ alȣ цъriĭ Rъmъneштĭ. Aчesta, пȣrчezъndȣ sъ vie în Moldova, шĭ-a fъkȣtȣ datoriea ka Kreштinȣ de a skrisȣ Doamneĭ lȣĭ Ieremiea Vodъ ka sъ fȣgъ. Ea însъ de o datъ nȣ s'a îndȣпlekatȣ; dar dȣпъ чe a vъzȣtȣ kъ Tȣrчiĭ se aпropie, a apȣkatȣ drȣmȣlȣ sъ fȣgъ spre Poloniea. Oштirea Tȣrчeaskъ чe akompaniea pe Radȣ Vodъ ȣrmъrĭ pe fȣgarĭ шi ĭĭ ajȣnse. Doamna lȣĭ Ieremiea Vodъ kȣ fiĭȣlȣ seȣ kъzȣ în mъĭnile Tȣrчilorȣ; dȣпъ чe sȣferi totȣ felȣlȣ de insȣlte шi batjokȣre rȣшinoase, fȣ dȣsъ la Konstantinopole, ȣnde ȣnȣ Tȣrkȣ o lȣъ de kadînъ ĭar fiĭȣlȣ seȣ fȣ tȣrчitȣ kȣ sila.

D. Chr. 1615. Chronolog. Moldoveĭ. şĭ a Ţiereĭ Româneścĭ.

DOMNULU XL.

Radu Vodă I Michnea

Aчesta, statorniчindȣ-se la Domniea Moldoveĭ de kъtre Skenderȣ Paшa, precȣm s'a maĭ zisȣ, dȣпъ treĭ anĭ шi kъte-va lȣnĭ kъпъtъ o boalъ de okĭ. Dȣrerile lȣĭ fiindȣ grozave, 'l-aȣ fъkȣtȣ de aȣ abandonatȣ tronȣlȣ шi a se dȣчe la Konstantinopole spre kȣtare, fъrъ sъ'lȣ prigoneaskъ s'aȣ sъ'lȣ destitȣe чine-va.

D. Chr. 1616. Chronolog. Ţiereĭ.

DOMNUL XLI.

Gasparŭ Vodă.

Поarta Otomanъ, dѕпъ abdikarea lѕĭ Radѕ Vodъ, a rъndѕitŭ Domnŭ пe ѕnŭ Gaspar de ritѕlŭ dogmelorŭ апѕsene. Aчesta, aflъndѕse mare dragomanŭ alŭ împъrъцieĭ шi konlѕkrъndŭ la înkeerea пъчeĭ dintre Пórta Otomanъ kѕ Пolonia, a kъпъtatŭ domnia Moldoveĭ, ka rekompensъ пentrѕ serviцѕrile sale. Dar, kѕmŭ s'a fъkѕtŭ Domnŭ, ĭ-a venitŭ în gъndŭ ka sъ se reskóle în kontra Tѕrчilorŭ. Пórta Otomanъ, îndatъ чe a simцitŭ, a trimisŭ пe ѕпŭ Skiemп Agasi [1]), sѕb kѕvъntŭ de deosebite trebĭ шi kѕ ordine sekrete ka sъ'lŭ destitѕe. Gaspar Vodъ însъ пrinse пe fonkцionarѕlŭ tѕrkŭ шi'lŭ ѕчise, împreѕпъ kѕ toцĭ чeĭ de пe lъngъ elŭ; dѕпъ aчeasta îndatъ începѕ a se пregъti de rъsboĭŭ, adѕkъndŭ шi doĭ Xatmanĭ kѕ oшtire de Пolonĭ. Skender Паша kѕ Xanѕlŭ Krimeeĭ пѕ întъrzieаrъ a intra în Moldova шi, bъtъndѕse kѕ Gaspar Vodъ la Цѕцora, îlŭ învinserъ kѕ totѕlŭ, пrinzъndŭ шi пe amъndoĭ Xatmaniĭ Пolonĭ, Jolkovski шi Koneцпolski. Gaspar Vodъ însъ gъsi timпŭ шi kiпŭ de fѕgъ ka sъ skape de пerikolŭ; dar boeri seĭ Xatmanѕlŭ Шentiliчĭ шi Пostelnikѕlŭ Goĭa îlŭ пrinserъ шi'lŭ ѕчiserъ. Domniea aчestѕĭa пrelѕпgi пѕmaĭ doĭ anĭ.

D. Chr. 1619. Chronolog. Ţiereĭ.

DOMNULU XLII.

Alecsandru Vodă V Iliaşiŭ.

Dѕпъ mórtea lѕĭ Gaspar Vodъ, Пórta Otomanъ a rъndѕitŭ Domnŭ пe Aleksandrѕ Vodъ V filѕlŭ lѕĭ Iliaшĭŭ Vodъ шi пepotŭ lѕĭ Пetrѕ Vodъ Rareшŭ. Aчesta îndatъ a tъeatŭ kaпetele ѕчigaшilorŭ lѕĭ Gaspar Vodъ, Xatmanѕlѕĭ Шenteliчĭ шi Пostelnikѕlѕĭ

D. Chr. 1621. Chronolog. Moldoveĭ şi a Ţiereĭ Munteneştĭ.

---

1). Aшa se kĭamъ fѕпkцionariĭ imperaliĭ чe пѕ aŭ fѕпkцiѕпĭ шi se trimitŭ în цъrile Romъпeшtĭ ka sъ instaleze пe Domnĭ.

*

Goĭa. Ueste kεrъndε Sεltanεlε Osmanε I, a rъdikatε o esnedigiεne kε marĭ nεterĭ de omtire asεnra Uoloniei: kεmε a sositε în Moldova, a venitε mi Radε Vodъ din geara Romъneaskъ kε omtire de Mεntenĭ, kare s'a îmnreεnatε kε aчea Tεrчeaskъ. Ajεngъndε la Xotinε, s'a întъlnitε kε omtirea Uolonъ, s'a înчenεtε lεnta mi nъnъ în 40 de zile viktoriea era nealeasъ din amъndoεъ nъrgile; kε toate aчestea Uoloniea a sεferitε mεltъ strikъчiεne din nartea Tъtarilorε, kari iĭ ardea mi nrъda totε чe le kъdea în kale. Dεnъ aчeasta fъkъndεse naчe între ambele nεterĭ, Aleksandrε Vodъ a kъzεtε sεb εrgiea Sεltanεlεĭ, fiind kъ nε îngrijise desnre nrovisiεnile omtirilorε mi desnre nodεrile drεmεrilorε; — de aчeea se mi destitεъ dεnъ εnε anε de domnie.

A doua domnie a lui Stefanu Vodă Tomșa.

Sεltanεlε Osmanε atεnчe a rъndεitε de a doεa órъ Domnε ne Stefanε Vodъ Tommа. Aчesta, asъ dată, se arъtъ fórte skimbatε de чeea чe fεse maĭ nainte: kεrmεea geara kε blъndege mi kε drentate, mi kъtre boerĭ se nεrta kε resnektε mi delikategъ. Ue lъngъ alte mεlte fante frεmóse, elε a fъkεtε mi Biserika Kεrgiĭ, Mъnъstirea Solka mi altele. Earε Radε Vodъ Domnεlε gereĭ Mεntenemtĭ, dorindε sъ kanete tronεlε Moldoveĭ, n'a linsitε a nεne în lεkrare tóte mijlóчele; întrε aчeasta isbεtindε nrin Kanε-kexaĭelile sale de la Konstantinonole, Uórta a destitεatε ne Tomma Vodъ dεnъ εnε anε de domnie, a transmεtatε ne Radε Vodъ în lokε-ĭ la Moldova, mi a rъndεitε la Domnia gereĭ Mεntenemtĭ ne fiĭεlε seε Aleksandrε Vodъ kε a doεa Domnie.

(D. Chr. 1622. Chronolog. Moldovei şi a Ţerei Româneşti.)

În timnεlε aчesta s'a revoltatε la Konstantinonole Icniчerĭĭ, mi aε destitεatε ne Sεltanεlε Osmanε sεb kεvъntε

kъ n'a dirigiatȣ̆ bine rъsboĭȣlȣ̆ în kontra Пoloniei, шi ȣчizъndȣ-lȣ̆ aȣ̆ ridikatȣ̆ la tronȣ̆ пe Sȣltanȣlȣ̆ Mȣstafa I [1]).

A doua domnie a lui Radu Vodă Michnea.

Aчestȣ̆ Radȣ Vodъ era bъrbatȣ̆ пlinȣ̆ de înцelenчiȣne шi de eksпerienцъ. Пe boerĭ îĭ onora шi îĭ trata kȣ dragoste; ĭar la jȣdekъцĭ era atъtȣ̆ de drentȣ̆ în kъtȣ̆ jȣdekъtoriĭ îlȣ̆ aveaȣ̆ ka lege skrisъ. Kȣ tóte aчestea, ka omȣ̆, avea шi defektele sale; îĭ плъчea пrea mȣltȣ̆ mъreцiea; de aчeaa kȣrtea sa era пlinъ de ómenĭ, шi servitoriĭ чeĭ maĭ de rъndȣ̆ la masa sa serveaȣ̆ îmbrъkaцĭ kȣ xaĭne skȣmпe шi kȣ kaftanȣrĭ. Aчestea tóte чerъndȣ̆ mȣlte keltȣelĭ, mare greȣtate kъdea пe цearъ, în kъtȣ̆ din zi în zi lokȣitoriĭ se risiпeaȣ̆.

D. Chr. 1623. Chronolog. Moldovei şi a Ţierei Munteneşti.

Voindȣ̆ a însȣra пe fiĭȣlȣ̆ seȣ̆ Aleksandrȣ Vodъ Domnȣlȣ̆ цereĭ Mȣnteneшtĭ kȣ fiĭka ȣnȣĭ însemnatȣ̆ boeriȣ Konstantinoпolitanȣ̆, anȣme Skarlatȣ̆ Чelemȣ̆ Baшa (Beĭlikчiȣ̆) a fъkȣtȣ̆ nȣnta la Tekȣчiȣ în Moldova. Akolo Domniĭ amъndororȣ̆ цerilorȣ̆, tatъ шi fiiȣ, kȣ toцĭ boeriĭ lorȣ̆ s'aȣ̆ dedatȣ̆ la veseliĭ, la jokȣrĭ шi la пetreчerĭ, stъndȣ̆ la masъ Moldoveniĭ în dreaпta шi Mȣnteniĭ în stъngъ. Aпoĭ aȣ̆ venitȣ̆ шi solĭ din Transilvaniea, Ȣngariea шi Пoloniea kȣ darȣrĭ, kari lȣъndȣ̆ пarte la veseliea nȣnцiĭ, aȣ̆ пetrekȣtȣ̆ doȣ̆ъ sъntъtъmъnĭ kȣ mare mȣlцъmire шi strъlȣчire, dȣпъ kare s'aȣ̆ întorsȣ̆ în цerile lorȣ̆. Nȣ tъrziȣ̆ dȣпъ aчeasta aȣ̆ arsȣ̆ dinîntъmпlare шi пalatȣlȣ̆ domneskȣ̆ din Iaшĭ, dȣпъ kare Domnȣlȣ̆ s'aȣ̆ mȣtatȣ̆ la Xъrlъȣ̆, ȣnde a шi mȣritȣ̆ dȣпъ treĭ anĭ de domnie.

---

1). În zilele aчestȣĭ Domnȣ̆ s'a deslinitȣ̆ kȣ totȣlȣ̆ Mold[illegible] desпre Пoloniea, kare eksersa ȣnȣ̆ felȣ̆ de ȣпremaцie asȣпra trebilorȣ̆ пolitiчe ale цeri пъnъ atȣnчe.

DOMNULU XLIII.

Mironŭ Vodă Barnovski Movilă.

Мȣrindȣ̆ Radȣ Vodъ, boeriĭ s'aȣ̆ adȣnatȣ̆ шi aȣ̆ alesȣ̆ Domnȣ̆ пe Хatmanȣlȣ̆ Barnovski Movilъ. Ачesta vъzъndȣ̆ kъ џeara ajȣnsese la nevoe шi lъkȣitoriĭ se risipirъ, a rъndȣitȣ̆ ka пȣmaĭ o datъ пe anȣ̆ sъ se dea o singȣrъ dare; dȣпъ kare în kȣrъndȣ̆ a înчeпȣtȣ̆ пoпorȣlȣ̆ a se adȣna шi îmпoпorarea a kreшte. Fiindȣ̆ din natȣra luĭ omȣ̆ bȣnȣ̆ шi blъndȣ̆, kъrmȣea џara kȣ mȣltъ dreпtate шi filantroпie. Dar пȣ tъrziȣ̆ Пórta Otomanъ a чerȣtȣ̆ ȣnȣ̆ adaoчȣ̆ la tribȣtȣlȣ̆ anȣalȣ̆ de 40 de пȣngĭ de banĭ. Mironȣ̆ Vodъ nevoindȣ̆ a înkъrka sȣfletȣlȣ̆ seȣ̆ kȣ пъkatȣlȣ̆ îmпovъrъriĭ пoпorȣluĭ шi a kъlkъriĭ dreпtȣrilorȣ̆ џeriĭ, a пreferatȣ̆ sъ abdiчe de bȣnъ voe de kъtȣ̆ sъ se sȣпȣe la чererea Пorџiĭ; de ачeea dȣпъ пatrȣ anĭ de domnie a trekȣtȣ̆ în Пoloniea.

D. Chr. 1626. Chronolog. Moldovei și a Poloniei.

Ачesta a ziditȣ̆ шi Мъпъstirea din Iaшĭ kare пórtъ пȣmele seȣ̆; пe lъngъ alte biseriчĭ mȣlte a terminatȣ̆ шĭ Мъпъstirea Dragomirna, kare fȣsese înчeпȣtъ de Mitroпolitȣlȣ̆ Krimka.

DOMNULU LXIV.

Moisi Vodă.

De la пlekarea luĭ Barnovski, Пórta Otomanъ a rъndȣitȣ̆ Domnȣ̆ пe Moisi fiĭȣlȣ̆ luĭ Simeonȣ̆ Vodъ. Dar inemiчiĭ seĭ de la Konstantinoпole, пъrъndȣ-lȣ̆ la îmпъratȣlȣ̆ kъ voeшte sъ se înkine Пolonieĭ ka Barnovski Vodъ, Sȣltanȣlȣ̆ a trimisȣ̆ în Moldova пe Kantemirȣ̆ Пaшa, karele destitȣъndȣ-lȣ̆ dȣпъ ȣnȣ̆ anȣ̆ de domnie, 'l-a trimisȣ̆ la Konstantinoпole [1]).

D. Chr. 1630. Chronolog. Џierei.

1). Kronikarȣlȣ̆ Mironȣ̆ Krostinȣ̆ dȣпъ Barnovski Vodъ пȣпe пe Aleksandrȣ fiĭȣlȣ̆ [illegible]adȣ Vodъ din џeara Romъneaskъ karele arȣ̆ fi domnitȣ̆ maĭ пȣџinȣ̆ de ȣnȣ̆ anȣ̆. (*Traducĕtoruluĭ*).

A doŭa domnie a lui Alecsandru Vodă Iliaşŭ.

Пórta rъndȣindȣ̆ de a doȣ̆a órъ пe Aleksandrȣ Vodъ Iliaшȣ̆, mare întristare шi џȣrbȣrare s'a fъkȣtȣ̆ în tótъ џeara. Boeriĭ, шtiindȣ̆ relele sale пlekъrĭ de la чea din tъĭȣ Domnie, aȣ̆ înчeпȣtȣ̆ ȣniĭ a emigra, earъ o seamъ s'aȣ̆ dȣsȣ̆ la Konstantinoпole sъ dea пlъnge- re la îmпъratȣlȣ̆ шi sъ arate kъ nȣ'lȣ̆ пriimeskȣ̆ [1]. Vizirȣlȣ̆ însъ îĭ oпri de a da пlъngere шi le înkezъшȣi din пartea Domnȣlȣĭ kъ nȣ va sȣпъra пe nimenĭ шi kъ va kъrmȣi џeara kȣ blъndeџe шi dreпtate. Dȣпъ ordinȣlȣ̆ Vizirȣlȣĭ, Domnȣlȣ̆ fъkȣ jȣrъmъntȣ̆ Boerilorȣ̆ пentrȣ tóte înkezъшȣirile Vizirȣlȣĭ, пromiџъndȣ̆ înkъ mȣlte lȣкrȣrĭ frȣmóse. Dar dȣпъ чe a venitȣ̆ la tronȣ̆, sȣfletȣlȣ̆ seȣ̆ чelȣ̆ reȣ̆, deпarte de a ȣĭta чele trekȣte, nȣtrĭa rъsbȣnare шi ȣчidere, adȣkъndȣ-шĭ aminte de пȣrtarea de maĭ nainte a boerilorȣ̆ kъtre dъnsȣlȣ̆.

În intervalȣlȣ̆ aчesta, Abaza Паша, komъndantȣlȣ̆ marginilorȣ̆ Dȣпъreĭ, vъzъndȣ̆ abȣsȣrile lȣĭ Leonȣ̆ Vodъ Domnȣlȣ̆ џereĭ Mȣnteneшtĭ, l'aȣ̆ пъrъtȣ̆ la Пórtъ шi l'aȣ̆ destitȣatȣ̆. Alȣksandrȣ Vodъ kȣ mȣltъ dare de banĭ isbȣti a lȣkra ka Domniea џereĭ Mȣnteneшtĭ sъ se dea fiĭȣlȣĭ seȣ̆ Radȣ. Boeriĭ џeriĭ Romъneшtĭ, înџeleшĭ шi ajȣtaџĭ de Abaza Паша, пroklamase Domnȣ̆ пe Mateĭȣ Vodъ Bassarabȣ̆ чe fȣsese mȣltȣ̆ timпȣ̆ emigratȣ̆ în Transilvaniea пe lъngъ пrinчiпele Georgie Rakoџi.

Aчesta, dȣпъ чe a venitȣ̆ în џarъ, s'a disпъrџitȣ̆ boeriĭ în doȣъ tabere; o seamъ din eĭ, kȣ toate oшtirile, s'aȣ̆ grȣпatȣ̆ îmпrejȣrȣlȣ̆ lȣĭ Mateĭȣ̆ Vodъ; ĭar o seamъ karĭ nȣ îlȣ̆ voeaȣ̆ aȣ̆ fȣgitȣ̆ пeste Seretȣ̆ în Moldova. Aчeшtĭ din ȣrmъ, kȣm a sositȣ̆ Radȣ Vodъ de la Konstantinoпole, s'aȣ̆ ȣnitȣ̆ kȣ elȣ̆ шi aȣ̆ intrat în џeara Romъneaskъ kȣ oшtirĭ de

D. Chr. 1631. Chronolog. Moldovei şi a ţierei. Românesti

1). Însemnъmȣ̆ aiчé nȣmele boerilorȣ̆ чe s'aȣ̆ dȣsȣ̆ la Konstantinoпole. Aчestia eraȣ̆: Lȣпȣ Vasilie Vornikȣ̆, чe aȣ̆ fostȣ̆ maĭ пe ȣrmъ шi Domnȣ̆, Чexanȣ̆ Vornikȣlȣ̆, Savinȣ̆ Xatmanȣlȣ̆, Kostinȣ̆ Пostelnikȣlȣ̆, Ȣreke Sпъtarĭȣlȣ̆, Bȣxȣшȣ̆ Vistierĭȣlȣ̆, Fȣrtȣnъ Komi[illegible], Baшotъ Logofъtȣlȣ̆ шi alџĭ maĭ miчĭ пъnъ la nȣmъrȣ̆ de oпtȣ̆-[illegible].

(*Traducĕtorĭulŭ, dȣпъ M. Kostin*).

Moldovenĭ, ши de Тътарĭ. În împrejmѕirile Бѕкѕрещtilorѕ s'a fъkѕtѕ mare ръsboiѕ între ачештĭ dѕoĭ Domnĭ, kѕ mare върsare de сънge din amъndoѣъ пърцile. În чele дѕпъ ѕrmъ ръmъindѕ învingъtoriѕ Mateiѕ Vodъ, a gonitѕ пе Radѕ Vodъ ши пе тоцĭ boerіĭ Romънĭ че eraѕ пе лъngъ elѕ. Ачештiеa însъ niчĭ дѕпе ачеаsta nѕ s'aѕ astъmпъratѕ, чi s'aѕ дѕsѕ la Konstantinonole împreѕnъ kѕ maĭ mѕlцĭ boerĭ Moldovenĭ kѕ skrisorĭ de rekomandaцiѕне din партеа lѕĭ Aleksandrѕ Vodъ ши kѕ плънgere de-a dreпtѕlѕ la împъratѕlѕ, arъtъndѕ o mѕlцime de kalomniĭ în kontra lѕĭ Mateiѕ Vodъ. Дѕпъ дъншi însъ s'a дѕsѕ ши Mateiѕ Vodъ în персóнъ la Konstanitnonole, ѕnde дѕпъ че s'a îndreпtъцitѕ, boeriĭ rebelĭ aѕ kъzѕtѕ la пiчioarele lѕĭ kѕ rѕгъчiѕнĭ de ertare; дѕпъ kare Mateiѕ Vodъ s'a întorsѕ în цеаръ împreѕнъ kѕ дъншiĭ.

În intervalѕlѕ ачеsta, пе kъndѕ Aleksandrѕ Vodъ пlънѕеа sъ'шĭ пѕе în lѕkrare пroektѕlѕ seѕ пrekѕgetatѕ ka sъ ѕчizъ ѕнѕ нѕмъrѕ de boerĭ, ши anѕme пе Vornikѕlѕ Lѕпѕ, Xatmanѕlѕ Sava, Vistierѕlѕ Бѕхѕшѕ ши Sпъtarisѕlѕ Ѕreke, ачештiеa пresimцindѕ, aѕ ръdikatѕ komпlotѕ asѕпra lѕĭ ши reskѕlъndѕ mѕlцimea пoпorѕlѕĭ 'l-aѕ alѕngatѕ din tronѕ [1]. Ast-felіѕ Aleksandrѕ Vodъ, дѕпъ dѕoĭ anĭ ши kъte va lѕнĭ a trekѕtѕ la Konstandinonole. Atѕнчеа Sѕltanѕlѕ Mѕratѕ IV a skrisѕ lѕĭ Mironѕ Vodъ Barnovski, karele se afla în Пoloniea, ka sъ vie kъtѕ maĭ kѕrъndѕ la Konstantinonole, înkredinцъndѕ'lѕ kъ 'lѕ va faче ĭarъшĭ Domnѕ în Moldova. Ast-felіѕ înшълatѕ Mironѕ Vodъ, merse la Konstantinonole ѕnde îndatъ îĭ тъеаръ kaпѕlѕ. Eear la Domniea Moldoveĭ s'a trimisѕ пentrѕ a doѕa oаръ Moĭse Vodъ Movilъ.

---

1). Пе timпѕlѕ domniеĭ ачеstѕĭa, пrekѕmѕ se vede, aѕ înчепѕtѕ Greчiĭ a se introdѕче în Пrinчiпate.

Kronokarіѕlѕ Moldoveĭ Mironѕ Kostinѕ, karele deskrie kѕ de amъrѕнtѕlѕ domnia ачеаsta a lѕĭ Aleksandrѕ Vodъ, sпѕне kъ ачеаsta a fostѕ o adevъratъ revolѕцiѕне, ши strigarea чеа mare a цereĭ a fostѕ maĭ kѕ seamъ în kontra Greчilorѕ. Moldoveniĭ generoшĭ, de ши, în fѕria lorѕ, [illegible]aѕ sъ kazъ în esчesѕ, însъ kaпiĭ revѕlѕцiѕнеĭ lѕаръ пе Domnѕ sѕb [illegible]rotekцia lorѕ ши'lѕ петrekъrъ пънъ la Galaцĭ.

(*Traducĕtoriulŭ.*)

A doua domnie a luĭ Moĭse Vodŭ Movilă.

Ачеsta, кsm a sositŏ în Moldova, a пrîimitŏ ordinŏ ka sъ зneaskъ oшtirile sale кs Abaza Паша шi кs Mateiŏ Vodъ Domnslŏ џereĭ Romъneшtĭ, ka sъ mearгъ în kontra Пolonieĭ. Пe къndŏ aчeшtĭ aliaцĭ bъteaŭ чetatea Kameniцa, boeriĭ Moldovenĭ aŭ rъsпъnditŏ vorba къ vine assпra lorŏ o msлцime de oшtirĭ de Kazaчĭ, în ajstorslŏ Пolonilorŏ. Abaza Паша, înspъîmъntъndsse, lъsъ asedislŏ шi пlekъ de akolo îmпreunъ кs Domniĭ îndъrъtŏ; dar пe srmъ, кsnoskъndŏ minчisna шi înшelъчisnea boerilorŏ Moldovenĭ, шi bъnsindŏ къ aчeasta era fanta Domnslsĭ, skrise în kontra lsĭ la Пoartъ, kare îlŏ шi destitsi. În lokslŏ seŭ se rъndsi Vasilie Vodъ, earŏ elŏ s'a dssŏ la Konstantinoпole. D. Chr. 1633. Chronolog. Moldovei.

Domnulu XLV.

Vasilie Vodă I.

Aчeѕta era de originъ Albanezŏ, шi ajsnsese în Moldova la dregъtoriĭ însemnate шi la rangslŏ de Vornikŏ mare. Пe къndŏ se destitsa Moĭse Vodъ, elŏ se afla la Konstantinoпole пentrs diferite пriчinĭ ale џeriĭ шi пrin dare de banĭ gъsi timпŏ a къпъta domniea. D. Chr. 1634. Chronolog. Moldovei şi altele. Пe timпslŏ aчela toate interesele Пorџeĭ Otomane se fъчeaŭ пrin dosъ пersone, пrin Silixtarŏ Agasi [Пrotospъtarslŏ Ssltanslsĭ] шi пrin Къzlarŏ Agasi [Esnsкslŏ пъzitorŏ alŏ Xaremslsĭ], kare avea mare inflsinцъ assпra Ssltanslsĭ. Vasilie Vodъ din Moldova avea ajstoriŏ шi пrotektorŏ, шi totŏ de o datъ era omŏ de kasъ alŏ Vizirslsĭ; ĭar Mateiŏ Vodъ din џara Romъneaskъ avea de пrotektorŏ пe Silixtarŏ Agasi. Aшa dar Vasilie Vodъ, dsпъ чe a sositŏ în Moldova a lskratŏ пrin Кîzlarŏ Agasi шi Vizirslŏ ka sъ se rъndsiaskъ пe fiĭslŏ seŭ Ioanŏ Vodъ la Domniea џereĭ Romъneшtĭ. Пe lъngъ пrotekцisnea чe avea în Konstantinoпole, elŏ maĭ avea de ajstoriŏ шi пe dsoĭ gınerĭ aĭ seĭ, Xmilniц

ki fiislŭ luĭ Timuшŭ Xatmanŭ de Kazaчĭ шi Radzivilŭ пrinчiпe de Пoloniea. Aшa darъ пoftindŭ пe aчeшtiea în ajutorulŭ seŭ, elŭ ridikъ totŭ de o datъ шi пumeroase oшtirĭ din цearъ, шi intrъ în цeara Romъneaskъ. Norokulŭ însъ пu îlŭ ajutъ, kъчĭ Mateiŭ Vodъ de doŭъ шi de treĭ orĭ îlŭ învinse, fъkъndu'lŭ sъ se întoarkъ fъrъ niчĭ unŭ sukчesŭ шi ku marĭ пierderĭ.

Пe timпulŭ aчela Vasile Vodъ, пedeпsindŭ ku mórtea пe kъцĭ va Tъtarĭ, kari fъrъ de шtirea шi învoirea Xanuluĭ lorŭ fъkuserъ niшte neorъnduele la satulŭ Brъtuleni, s'aŭ skulatŭ maĭ mulцĭ din Tъtarĭ шi intrъndŭ în цearъ aŭ jefuitŭ mare пarte de lokŭ. Duпъ aчestea fъkъndŭ пaчe ku Tъtari, s'a unitŭ ku tъnъrulŭ Sinanŭ Пaшa de la Isakчea пentru ka sъ intre earъшĭ în цeara Romъneaskъ. Dar Mateiŭ Vodъ, simцindŭ de aчeasta, s'a unitŭ ku Rakoцi пrinчiпele Transilvanieĭ, шi aŭ trimisŭ amъndoĭ oшtire în Moldova de aŭ gonitŭ пe Vasile Vodъ шi aŭ aшezatŭ în tronŭ пe unŭ boerĭŭ Logofъtu George Stefanŭ. Vasilie Vodъ, duпъ surпrinderea aчeea, fuцindŭ ginerele seŭ Timuшŭ Xatmanulŭ de Kazaчi, se întórse ku oшtirĭ de Kazaчĭ, alungъ пe George Stefanŭ Vodъ шi пuse earъшĭ stъпъnire пe tronŭ. Duпъ aчeasta, nevoindŭ a sta în пaчe, a intratŭ earъшĭ în цeara Romъneaskъ ku ginerele seŭ Timuшŭ шi ku o mulцime de Kazaчĭ: bъtъndusse de a пatra oarъ ku Mateiŭ Vodъ la satulŭ Finta пe lъngъ Ialomiцъ, duпъ multъ vъrsare de sъnge, ĭarъшĭ s'a întorsŭ ruшinatŭ îmпreunъ ku Timuшŭ.

George Stefan Vodъ, karele duпъ îmпrejurъrile de maĭ susŭ se afla fugarŭ în Transilvaniea, auzindŭ de umilirea luĭ Vasilie Vodъ, a venitŭ în цeara Romъneaskъ ku rugъminte la Mateiŭ Vodъ ka sъ'ĭ dea oшtirĭ sъ intre ĭarъшĭ în Moldova. Kъпъtъndŭ un ajutorĭŭ de oшtire Romъneaskъ пumeroasъ, шi luъndŭ шi de la Rakoцi пrinчiпele Transilvanieĭ oшtire de Ungurĭ, a intrat în Moldova шi, bъtъndusse ku Vasilie Vodъ, ĭarъшĭ l'aŭ învinsŭ. Vasilie Vodъ atunчea s'a retrasŭ în Basarabia unde se gъsea Xanulŭ Krimeeĭ ku mulцime de Tъtarĭ; earъ George Stefanŭ Vodъ, duпъ чe a luatŭ oraшulŭ Iaшĭ, s'a dusŭ ku toatъ oшtirea sa de aŭ ase-

diatǔ четatea Sǔчevei, ѕnde se afla Doamna lѕĭ Vasilie Vodъ kѕ fiĭѕlǔ seǔ Stefъnѕцъ шi kѕ toatъ averea sa. Пnре апъrarea Четъцiĭ era шi ginerile seǔ Timѕшǔ kѕ опtǔ miĭ de Kazaчĭ; aчesta eшindǔ în toate zilele шi lѕптъndѕse kѕ Stefanǔ George Vodъ, îĭ fъчea mare шi mѕltъ strikъчiѕne. Asediѕlǔ a цinѕtǔ treĭ lѕnĭ. Într'ѕna din zile, пe kъndǔ se afla Xatmanѕlǔ Timѕшǔ sѕb kortѕlǔ seǔ, s'a întъmплatǔ ka o bombъ de tѕnǔ de la Ѕngѕrĭ sъ loveaskъ într'o ladъ чe se afla sѕb kortѕ; lada sпъrgъndѕse, o bѕkatъ din ea a lovitǔ пe Timѕшǔ пeste ѕnǔ пiчiorǔ din kare i s'a trasǔ шi mórtea. Atѕnчe Kazaчiĭ alegъndǔ altǔ Xatmanǔ, aǔ fъkѕtǔ пaчe kѕ Stefanǔ George Vodъ, шi пredъndѕ'ĭ четatea Sѕчevi aǔ плekatǔ. Domnѕlǔ atѕnчe a rъmasǔ stъпъnǔ пe четate, avъndǔ între пrisonierĭ пe Doamna шi пe Stefъnѕцъ fiĭѕlǔ lѕĭ Vasilie Vodъ, пrekѕmǔ шi пe fratele seǔ George Xatmanѕlǔ; Iar Vasile Vodъ, neavъndǔ kѕnoшtinцъ desпre чele întъmплate, a alergatǔ kѕ mѕlte rѕgъminцĭ la Xanѕlǔ Krimeeĭ ka sъ'ĭ dea ajѕtorǔ de oшtire, sъ meargъ la Sѕчeava, sъ libereze de akolo пe doamna sa, пe fiĭѕlǔ seǔ шi averea kare o avea. Xanѕlǔ Krimeeĭ, îndѕплekatǔ de rѕgъminцile sale, 'ĭ-a datǔ doъ-zeчĭ miĭ de Tъtarĭ. Vasilie Vodъ, venindǔ kѕ oшtirea пъпъ la Пrѕtǔ шi aѕzindǔ de tristele nenoroчirĭ ale familieĭ sale, de moartea gînerelѕĭ seǔ, de пredarea четъцeĭ, de robirea doamneĭ a fiĭѕlѕĭ, шi fratelѕĭ seǔ шi de jetѕirea averiĭ sale, s'a întorsǔ плinǔ de întristare la Xanѕlǔ. Xanѕlǔ пrinzъndѕ-lǔ l'a пѕsǔ îndatъ în lanцѕrĭ шi l'a trimisǔ la Konstantinoпole; akolo din ordinѕlǔ Sѕltanѕlѕĭ Meemetǔ IV, fѕ înkisǔ în чele ménte tѕrnѕrĭ, de ѕnde maĭ tъrziǔ liberъndѕ-se, a mѕritǔ în miserie. — Vasile Vodъ, a domnitǔ noъ-sпre-zeчe anĭ. Elǔ a ziditǔ în Iaшĭ шi doѕъ minѕnate mъnъstirĭ, a Golieĭ шi a sfinцilorǔ Treĭ Ierarшĭ. Пe lъngъ aчeste a adѕsǔ шi relikvele Sfinteĭ Пaraskive, kare se aflъ шi пъпъ astъzĭ la Treĭ-Ierarxĭ.

Iar George Stefanǔ Vodъ întorkъndѕ-se de la Sѕчeava, învingъtor шi triѕmfъtorǔ la Iaшĭ, a trimisǔ sѕплikъ din пartea boerilor la Пórtъ în favórea sa, adъogъndǔ шi elǔ sѕ-

пѫрере шi askѫltare din партea sa. Дѫпѫ ачеаsta Sѫltanѫlѫ întѫrîndѫ-i Domniea, i-a trimisѫ дѫпѫ obiчeiѫ шi semnele Domniei.

Domnulu XLVI.

George Stefanŭ Vodă IX.

Ачestѫ Stefanѫ Vodѫ, ajѫngѫndѫ la Domnie прin mijlóчele lѫi Mateiѫ Vodѫ шi Rakoцi, ш'a trasѫ dragostea цerei прin пѫrtarea шi kѫrmѫirea sa. Iar дѫпѫ ordinѫlѫ Порцii a intratѫ шi elѫ în цeara Romѫнeaskѫ împreѫпѫ kѫ Rakoцi прinчiпele Transilvaniei în kontra Seimenilorѫ шi a Dorobanцilorѫ kari se revoltaserѫ asѫпra lѫi Konstantinѫ Vodѫ Bassarabѫ. Дѫпѫ ачeasta întorkѫndѫ-se în Moldova, Xanѫlѫ Krimeii, дѫпѫ пatima чe avea în kontra lѫi, fiindѫ kѫ alѫngase пe Tatari din цearѫ, l'-a пѫrѫtѫ la Пórtѫ. Ачeasta atѫпчe i-a trimisѫ ordinѫ kă sѫ vie la Konstantinoпole, sѫ se înkine în пersónѫ Sѫltanѫlѫi шi sѫ пrimeaskѫ semnele Domniei de akolo. George Stefanѫ Vodѫ însѫ, temѫndѫ-se de vre-o kѫrsѫ, шi-a trimisѫ demisiѫnea дѫпѫ пatrѫ ani шi kѫte-va lѫni de domnie, шi апoi a trekѫtѫ în Ѫngariea.

Ачesta a fѫkѫtѫ Mѫпѫstirea Kaminѫlѫi în distriktѫlѫ Bakѫѫlѫi.[1]

D. Chr. 1654. Chronolog. Moldovei şi a ţierei Munteneşti.

Domnulu LXVII.

George Vodă Gica I.

Ачesta era de originѫ Albanezѫ. Пѫrinцii sei ilѫ adѫserѫ de koпilѫ la Konstantinoпole шi дѫпѫ чe'lѫ deterѫ la skólѫ ka sѫ înveцe пѫцinѫ karte, ilѫ пѫserѫ la o пrѫvѫlie ѫnde se vindea varzѫ. Dar пe kѫndѫ ilѫ adѫчeaѫ din Albania, elѫ era akompaniatѫ de ѫnѫ altѫ bѫeatѫ de religiea Moametanѫ, karele se пѫmea Meemetѫ шi kѫ karele intrase în legѫtѫrile de amiчie. Ачestѫ

D. Chr. 1658. Chronologii diverse şi locale.

de пе зrшъ, ajзtatŭ de кътre конnaцionaliĭ seĭ, a ajзnsŭ la пalatзlŭ Sзltanзlзĭ, шi înчetŭ înчetŭ кз mъrirea vъrsteĭ lзĭ a ajзnsŭ la marĭ demnitъцĭ împъrъteшtĭ. Într'зna din zile кзnosкъndŭ пе кamaradзlŭ seŭ de кълъtorie George, karele adзчea în tóte zilele varzъ la пalatзlŭ seŭ, ilŭ lзъ пе lъngъ sine, шi'lŭ reкomandъ пе lъngъ agentзlŭ Moldoveĭ de atзnчea Vasilie, karele era шi elŭ Albanesŭ. Dзпъ aчeea Vasilie, ajзngъndŭ a se faчe Domnŭ la Moldova, a lзatŭ шi пе George (în limba Albanesъ Gika) кз sine шi dзпъ ordinзlŭ пroteкtorĭзlзĭ seŭ Meemetŭ Kĭзпrзli, ka котпratiotŭ alŭ seŭ, l'a rъdiкatŭ la чele maĭ înalte dregъtorii, l'a însзшatŭ, шi aпoĭ l'a trimisŭ la Konstantinoпole ka sъ fie Kaпз-кexaea din пartea цeri. Dзпъ destitзirea lзĭ Vasilie Vodъ a rъmasŭ Kaпзкexaea totŭ George Gika шi sзb domniea lзĭ George Stefanŭ Vodъ. Domnзlŭ aчesta, кз nemergerea sa la Konstantinoпolŭ ka sъ se înкine Sзltanзlзĭ пreкзm i se ordonase, пrovoкъ mъniea Vizirзlзĭ Meemetŭ Kĭзпrзli, шi aчesta dete domniea lзĭ George Gika. Deminisionatзlŭ Domnŭ, voindŭ sъ treaкъ în Transilvaniea шi temъndз-se a nз fi maltratatŭ de ostaшiĭ цereĭ, a rъndзitŭ loкotenentŭ alŭ Domnieĭ пе Aga Grigorie fiĭзlŭ lзĭ Gika Vodъ; шi astfelĭз sзb пroteкцiзnea aчestзea, a sкъпatŭ de maltratъrĭ шi a treкзtŭ în sigзranцъ кз tótъ kasa sa пeste mзnцĭ.

George Gika Vodъ, viindŭ în Moldova, a înчeпзtŭ sъ gзverneze цeara кз înцelenчiзne. N'a rъmasŭ însъ mзltŭ timпŭ în liniшte; къчĭ George Raкoцi пrinчiпele Transilvanieĭ, deкlarъndз-se rebelŭ în кontra Пorцeĭ шi зnindз-se кз Mixnea Vodъ din цeara Romъneasкъ, xotъrъserъ sъ aшeze Domnŭ în Moldova пе Konstantinŭ Vodъ Bassarabŭ, karele se afla atзnчe emigratŭ în Transilvaniea. Aшa dar Raкoцi пзindŭ la disпosiцiзnea lзĭ Konstantinŭ Vodъ mése miĭ ostaшĭ Ŭngзrenĭ, ĭar Mixnea Vodъ alte mése miĭ de Romъnĭ komandaцĭ de кзmnatзlŭ seŭ Sпъtarĭзlŭ Dimitrie Sъrbз шi de Vorniкзlŭ George Бъleanз, a пleкatŭ sъ intre reпede în Moldova. Gika Vodъ, neavъndŭ шtire analogъ кз kare sъ se пótъ oпзne la пзterea чe venea asзпra lзĭ, a lзatŭ кз sine пе toцĭ Boeriĭ, кз femeĭ шi кз koniĭ, шi a treкзtŭ пe-

ste Првтš la Ццора; ïar la Іашї a lъsatš nвmaï пвцina o-штire че avea ssb mъпъ пentrв апъrarea oraшвlвї. Konstantinš Vodъ, viindš asвпra kапitaleï, a kъzвtš kв fвrie пeste mъпa de ómenï kare o апъraš, шi învingъndв-ї a iпtratš tri-вmfъtorš la skaвпвlš Domnieï. Iar din oштirea Moldoveneaskъ o пarte a rъmasš шi s'a sвпвsš kвчeritorвlвї, ïar o пarte a trekвtš la Цвцora пeste Првtš. George Gika Vodъ, lвъndš lъmвrire desпre чele întъmпlate, a пlekatš îndatъ kв toцї boerіï шi kвkónele шi s'a koborъtš la Tigina, saš Benderв. Akolo se afla Galga Sвltanš de la Krimeia. Aчesta, пriimindš ordinš de la împъratвlš, a venitš kв doъ-zeчї miï de Tъtarї la Іашї, шi s'a întъlnitš kв oштirea lвї Konstantinš Vodъ din josš de oraшš пe valea Vaslвïвlвї. Înчeпъndв-se o bъtъlie înverшвnatъ, mвltš timпš пъrea kъ viktoriea va fi a Romъnilorš; dar în fine aчeштiea пe maï пвtъndš sвferi fвriea Tъtarilorš, kare eraš шi îndoitš maï пвmeroшї, aš înчeпвtš a se împrъштiea în пeorъndвеalъ. Tъtarіï, grъmъdindв'ї kъtre gвra Baxlвïвlвї пeste kare пв era kiпš de a treчe din kassa noroïвlвї, aš вчisš пeste doъ miï de infanterie Romъnъ шi altš atъta пвmъrš de kavalerie Romъno-Sngarъ. Aš lвoatš пe lъngъ aчeste пeste treï miï de пrisonierї. Restвlš oштireï învinse, aпвkъndš kalea пrin kodri kъtre цeara Romъneaskъ, fв вrmъritš шi sdrobitš fъrъ de krвцare; ïar de la впš timпš desпъrцindв-se în doъ, Kostantinš Vodъ kв fórte пвцinï oamenï a skъпatš în цeara Kazaчilorš шi Sпъtarвlš Dimitrie Sъrbв în цeara Romъneaskъ; însъ Vornikвlš George Bъleanв, kъzîndš пrisonierš, fв transпortatš la Krimeea.

George Gika Vodъ dвпъ че s'a aшezatš ïarъшї la skaвпвlš seš, a пriimitš ordinš împъrъteskš ka sъ intre kв Sвltanš Galga шi kв Tъtarіï în цeara Romъneaskъ. Mixnea Vodъ atвпчè, vъzîndš пeпвtinцa de a se oпвne la atîtea пвterї че venea în kontra lвї, a fвgitš în Transilvaniea. Dвпъ aчeasta Sвltanš Galga kв Tъtarіï s'a întorsš în цeara sa; ïar George Gika Vodъ, dвпъ че domnise în Moldova dвoї anї, se orъndвi de kъtre Пórtъ la domniea цereï Romъneштї пentrв ka sъ regвleze шi sъ organiseze цeara.

DOMNULU XLVIII.

Stefanŭ Vodă X.

Dзпъ strъmзtarea lзĭ George Gika Vodъ în цeara Romъneaskъ, Пórta a пзmitȢ DomnȢ în Moldova пe Stefъпзцъ fiĭзlȢ lзĭ Vasilie Vodъ. Aчesta пз se aшъzase înkъ bine la domnie шi s'a пomenitȢ kъ KonstantinȢ Vodъ BassarabȢ intrъ în цeаrъ kз Kazaчĭ. AчestȢ rivalȢ însъ шi astъ datъ învingъndз-se a fзgitȢ. D. Chr. 1660. Chronolog. Moldovei şi a Ţierei Romănești

Пórta Otomanъ, voindȢ a пedeпsi revolta lзĭ George Rakoцi, пrinчiпele Transilvanieĭ, шi trimiцъndȢ пe Seidi Ali Паша asзпra lзĭ, a ordonatȢ шi lзĭ StefanȢ Vodъ ka sъ trimitъ oшtire пentrз aчeastъ esпediцiзne. StefanȢ Vodъ a trimisȢ зпȢ korпȢ de ómenĭ armaцĭ sзb komanda Serdarзlзĭ Leaшko. Dзпъ aчeasta зrmъndз-se rъsboĭз în Transilvaniea, Tзrчiĭ aȢ învinsȢ, Rakoцi s'a зчisȢ шi în lokзlȢ seȢ s'a пзmitȢ пrin alegere Ambeli MixailȢ. Nз tъrziȢ StefanȢ Vodъ пriimindȢ earъшĭ ordinȢ îmпъrъteskȢ ka sъ akomпanieze пe XanзlȢ Krimeĭ шi пe alцĭ Пашĭ чe îшĭ disпзtaȢ niшte чetъцĭ de пe lъngъ Niпrз, a пlekatȢ sъ'шĭ îmпlineaskъ datoriea, dar пe drзmȢ s'a îmbolnъvitȢ шi sosindȢ la BenderȢ a мзritȢ [1]).

DOMNULU XLIX.

Eustrate Vodă Dabija.

Boeriĭ din Moldova, vъzъndȢ зkasзlȢ domnieĭ vъdзvȢ dзпъ mórtea lзĭ Stefъпзцъ Vodъ, s'aȢ adзпatȢ шi kз пъrerea generalъ aȢ alesȢ DomnȢ пe VornikзlȢ Eзstrate Dabija, karele erea de originъ drentȢ boerȢ D. Chr. 1662. Chronolog. Moldovi.

---

1). Istoria Bъlъчeneaskъ faчe karakteristika lзĭ StefanȢ Vodъ.

„FiindȢ DomnȢ шi tъпъrȢ se desmerda шi fъчea lзkrзrĭ koпilъreшtĭ шi nebзneшti; nз kъta trebile domnieĭ чi kзrviile, шi nз пз-

Moldoveanŭ, шi kareļe în fine, dȣпъ Arzŭ Magzarȣlŭ џereĭ, kъпътъ konfirmarea Пorџiĭ. Aчesta din natȣra sa era omŭ kȣ sȣfletŭ fórte bȣnŭ шi drepţŭ, dar era dominatŭ de patima beџieĭ. De doȣъ orĭ пe zi fъчea divanŭ пentrȣ jȣdekarea пroчeselorŭ, dar divanȣlŭ de dȣпъ пrъnzŭ пȣ aļъчca boerilorŭ. În zilele lȣĭ s'a fъkȣtŭ monetъrie la чetatea Sȣчevi, шi se tъea monede de aramъ. Aчestŭ Domnŭ a aшezatŭ întъea datъ пogoпъritȣlŭ, adikъ darea пe пъmъntȣlŭ viilorŭ, afarъ de zeчiȣeala frȣktȣlȣĭ. Aчesta a fъkȣtŭ шi monastirea чe se пȣmeшte Bîrnova.

Пriimindŭ ordinŭ sъ mérgъ kȣ Grigore Gika domnȣlŭ џereĭ Romъneшtĭ dȣпъ oшtirile Tȣrчeшtĭ în Ȣngaria, Dabija Vodъ a lȣatŭ пarte la esпediџiȣnea aчeasta; kare la чetatea Leviџŭ se termina kȣ mare пierdere din пartea Tȣrчilorŭ. Vezirȣlŭ, dȣпъ aчeastъ katastrofъ, ordonase Domnilorŭ ka sъ stea la Belegradŭ. Grigore Gika însъ s'a întorsŭ în џearъ fъrъ de voe, dȣпъ kare temъndȣse de vre-o ȣrgie a fȣgitŭ în Aȣstriea; ĭar Eȣstrate Dabija sȣпȣindȣ-se la ordinȣlŭ чe пriimise, a kъпътatŭ laȣda Sȣltanȣlȣĭ, kaftanŭ îmпъrъteskŭ шi înoire de Domnie.

Dar dȣпъ пatrȣ anĭ de domnie Dabija Vodъ îmbolnъvindȣ-se greŭ a mȣritŭ.

DOMNULU L.

Dȣca Vodă I.

Aчesta era de originъ Albanezŭ. Din frageda kopilъrie, kreskъndŭ în kasa lȣĭ Vasilie Vodъ, пe timпȣlŭ Domnieĭ aчestȣia se înaintase la o mikъ boerie. Dȣпъ aчeasta însȣrîndȣ-se kȣ o fatъ a Doamneĭ

D. Chr. 1666. Chronolog. Ţiereĭ.

---

maĭ kȣ пartea femeéskъ чi шi kȣ пartea bъrbъteaskъ, kȣ kokoniĭ Moldovenilorŭ чeĭ frȣmoшĭ. Kъndŭ eшia la пreîmblare шi la vъnatŭ, пȣпea пe boerĭ пe kaĭ tȣrчeшtĭ шi aпoĭ пorȣпчea de lȣa frъnele, în kъtŭ le fъчea пrimejdie de mórte. Era lъngъ kasele domneшtĭ ȣnŭ xeleшteŭ mare шi deasȣпra ȣnŭ foimorŭ: De akolo пe mȣlџĭ boerĭ îĭ arȣnka în aпъ шi aпoĭ ridea, шi skoпindȣ-ĭ îĭ îmbrъka în xaĭne domneшtĭ."

[Dens Miksal].

Dafni sogieĭ luĭ Vasile Vodъ, ajunsese ши mare Vistierŭ. Dupъ mórtea Domnuluĭ, boeriĭ ilŭ aleserъ пе elŭ ши Поarta ilŭ întъri.

Aчeşta se arъtъ a fi omŭ bunŭ ши virtuosŭ, dar fiindŭ kъ domniea luĭ n'a ginutŭ de kъtŭ jumъtate anŭ, nu aŭ avutŭ timпŭ a se deosebi în чe-va.

DOMNULU LI.

Iliaşŭ Vodă IV.

Aчesta era fiĭulŭ luĭ Aleksandru Vodъ al чinчelea. Aflъndu-se la Konstandinопоle ши ajungъndŭ în mare miserie, a datŭ suпlikъ Sultanuluĭ Meemetŭ ши aчesta iĭ dete ka de milъ Domniea пъrinteaskъ, rъnduindu-lŭ în lokulŭ luĭ Duka Vodъ. Elŭ era omŭ foarte dreptŭ, blъndŭ, ши întru atъta de generosŭ, în kъtŭ dakъ чine-va se osъndea la înkisoare пentru datoriĭ elŭ плъtea îndatъ din пunga sa; пе lъngъ aчeste fъчea în toate zilele kъte o milъ ŭ'aŭ o faпtъ frumoasъ. Elŭ întъmпina însъ mare difikultate în împlinirea intenцiunilorŭ sale, fiindŭ kъ nu kunoштea limba nацionalъ de felŭ. În zilele luĭ însъ a domnitŭ mare seчetъ ши foamete în toatъ цeara. D. Chr. 1667. Chronolog. Moldovei.

Dupъ dŭoĭ anĭ ши mease luпĭ de domnie Поarta l'a skimbatŭ ши a rъnduitŭ în lokul'ĭ ĭarъшĭ пе Duka Vodъ.

A doa domniă a luĭ Duca Vodă.

Îndatъ dupъ чe aŭ venitŭ Duka Vodъ ku a doŭa Domnie la Moldova, a fъkutŭ mъnъstirea Чetъцuia. Darъ totŭ de o datъ fiindŭ kъ înkъrkase цeara ku multe ши grele dъrĭ s'a rъdikatŭ Stolnikulŭ Durakŭ ku тоцiĭ Orxeeniĭ, Lъпuшneniĭ, Soroчeniĭ ши alцĭ komплotiштĭ ши l'aŭ gonitŭ din tronŭ fъkъndu'lŭ sъ fugъ. Dar dupъ aчeasta înцelegъndu-se ku Поarta, s'a întorsŭ ĭarъшĭ în цearъ D. Chr. 1669. Chronolog. Moldovei.

kȣ oшtire de Tȣrчĭ шi Tъtarĭ, a bъtȣtȣ̆ пe rebelĭ шi пe konsпiratorĭ, шi aȣ̆ ȣчisȣ̆ o mȣlцime de oamenĭ vinovaцĭ шi пevinovaцĭ. Dar întъmпlъndȣse ka Sȣltanȣlȣ̆ Meemetȣ̆ IV sъ treakъ пrin Moldova la Kameniцъ, boeriĭ, aцъцaцĭ maĭ kȣ seamъ de kъtre Grigore Vodъ Gika, aȣ̆ пъrîtȣ̆ пe Dȣka Vodъ пentrȣ mȣlte rъȣtъцĭ, de kare Sȣltanȣlȣ̆ gъsindȣ'lȣ̆ vinovatȣ̆ era пe aпroaпe sъ'lȣ̆ osъndeaskъ kȣ moartea; dar kȣ mȣltъ dare de banĭ a skъпatȣ̆ de пerikolȣlȣ̆ vieцiĭ шi s'a destitȣatȣ̆ în alȣ̆ treilea anȣ̆ alȣ̆ domnieĭ sale.

DOMNUL LII.

Stefanŭ Vodă XI, Petreceĭcu.

Sȣltanȣlȣ̆ Meemetȣ̆ la întoarчerea sa din eksпediцiȣnea
D. Chr. 1672. Chronolog. Tierei. Kameniцi, aflъndȣse la Xotinȣ̆, a zisȣ̆ boerilorȣ̆ ka sъ'шĭ aleagъ Domnȣ̆ dintre eĭ. Atȣnчea kȣ alegerea tȣtȣrora se nȣmi Domnȣ̆ ȣnȣ̆ boerȣ̆ nȣmitȣ̆ Stefanȣ̆ Пetreчeĭkȣ de originъ пъmъnteanȣ̆. Aчesta avea defektȣlȣ̆ kъ era пrea bȣnȣ̆ шi fъrъ aktivitate, din kare kaȣsъ nimenĭ nȣ se temea de elȣ̆.

Пoarta Otomanъ, aflъndȣse earъшĭ în rъsboiȣ̆ kȣ Пoloniea, a пlekatȣ̆ Karaĭmanȣ̆ Пaшa Seraskerȣlȣ̆, lȣъndȣ̆ kȣ sine, dȣпъ ordinȣ̆ imпerialȣ̆, шi пe Пetreчeĭkȣ Vodъ kȣ Grigore Gika Domnȣlȣ̆ цeri Romъneшtĭ. În bъtъliea чe s'a fъkȣtȣ̆ la Xotinȣ̆, Domniĭ s'aȣ̆ înцelesȣ̆ în sekretȣ̆ kȣ Sobieцki regele Пolonieĭ ka sъ se skȣtȣre de jȣgȣlȣ̆ Otomanȣ̆ шi sъ se ȣneaskъ kȣ elȣ̆. Din aчeasta a resȣltatȣ̆ kъ viktoria a eшitȣ̆ în пartea Пolonilorȣ̆. Atȣnчea Stefanȣ̆ Vodъ, karele abiea domnise ȣnȣ̆ anȣ̆, a trekȣtȣ̆ în Пoloniea, ȣnde a mȣritȣ̆; ĭar Grigore Gika Vodъ, kъindȣse de чeea чe fъkȣse, s'a mъrtȣrisitȣ̆ Vizirȣlȣĭ шi îndreпtъцindȣse s'a întorsȣ̆ la skaȣnȣlȣ̆ seȣ̆.

DOMNULU LIII.

Dumitraşcu Vodă Cantacuzino.

Ksmȣ s'a asɀitȣ la Konstantinoпole desпre desertarea lsĭ Пetreчeĭks Vodъ în Пoloniea, agentslȣ seȣ, ka-rele era Grekȣ Konstandinoпolitanȣ, alergъ îndatъ la oameniĭ inflsinџĭ aĭ Пorџi шi ks dare de banĭ kъ-пъtъ Domniea Moldoveĭ. Aчesta era snȣ omȣ nestatornikȣ, frikosȣ, lakomȣ шi rъпitorȣ, шi în timпslȣ scȣ џeara ajsnse-se în чea de пe srmъ slъbiчisne шi miserie. Пe lъngъ a-чeste, fiindȣ kъ Tsrчiĭ ns se îmпъkaserъ înkъ ks Пoloniĭ, elȣ, de frikъ ka sъ ns fie ssrпrinsȣ, adsse o mslџime de Tъ-tarĭ, kariĭ пetrekъndȣ earna în џearъ, aȣ kassatȣ o mslџi-me de rele шi nenoroчirĭ, aȣ tortsratȣ шi aȣ robitȣ o msl-џime de oamenĭ. D. Chr. 1674. Chronolog. Ţierei

Aчestȣ Domnȣ aȣ fostȣ чelȣ întъĭ karele a skosȣ Kъr-џile neчetlsite шi alte dъrĭ grele în џearъ. În intervalslȣ a-чesta, Ssltanslȣ Meemetȣ, trekъndȣ în џeara Kaɀaчilorȣ, a bъ-tstȣ чetъџile lorȣ шi le-a rasȣ de пe faџa пъmъntslsĭ ka sъ sпargъ ksĭbslȣ lorȣ. Dsпъ aчeasta Sismanȣ Ibraxamȣ Пaшa îmпresпъ ks Selimȣ Gereiȣ Xanslȣ Krimeeĭ aȣ пlekatȣ ks oшtirĭ asspra Пolonieĭ. Dar dsпъ чe s'a fъkstȣ паче, Sis-manȣ Ibraxamȣ Пaшa, întorkъndsse пrin Moldova шi пrii-mindȣ mslte пlъngerĭ din пartea џeriĭ, a ridikatȣ ks mare srgie пe Dsmitraшks Vodъ ks sine шi l'a dssȣ la Konstan-dinoпole în alȣ doilea anȣ alȣ Domnieĭ sale.

DOMNULU LIV.

Antonie Vodă Roseti I.

Aчesta maĭ nainte se nsmea Kiriџъ Drъganȣ. Elȣ a înoitȣ biserika Sfъntslsĭ Nikolae din Iaшĭ. Fiindȣ kъ era omȣ foarte пietosȣ, bsnȣ шi generosȣ, a între-пrinsȣ шi alte faпte bsne, пentrs kare îmпrejsrъrile D. Chr. 1676. Chronolog. Moldoveĭ.

*

timпȣlȣї n'aȣ ertatȣ ka sъ kaпete mȣlцȣmirea шi rъsпlъ-
tirea din пartea boerilorȣ шi a пoпorȣlȣї. Vizirȣlȣ Kara
Mȣstafa Пaшa, dȣпъ че sȣrпase чetatea Taxri în цeara Ka-
zaчilorȣ, întorkъndȣse пrin Moldova, шi пriimindȣ nimte
пîrї aдъцate de kъtre fostȣlȣ Domnȣ Dȣka Vodъ, aȣ desti-
tȣatȣ fъrъ de niчї ȣnȣ kȣvъntȣ пe Antonie Vodъ, karele
domnise abiea пatrȣ anї.

A trea domnіă a luї Duca Vodă.

Dȣka Vodъ, viindȣ de la Domniea цereї Romъneшtї de
D. Chr. 1679. Chronolog. Moldovei. a treea oarъ Domnȣ în Moldova, veni investitȣ kȣ
o aȣtoritate nemъrginitъ din пartea Пorцї, пe lъngъ
kare era în mare favoare. Nestrъmȣtatъ de fireaskъ
ka sa iȣbire de argintȣ шi de dorȣlȣ de a se înavȣцi, a a-
rȣnkatȣ asȣпra цeri o mȣlцime de dъrї grele. Atȣnчea ȣni
din boerї, konjȣrъndȣse kȣ Lъпȣшneni Orxeїenї шi Soro-
чenї, s'aȣ konчertatȣ ka sъ skaпe цeara de asemine tikъloшȣ.
Dȣka Vodъ însъ, simцindȣ de aчeasta a пrinsȣ пe kaпiї kom-
пlotȣlȣї, шi anȣme пe Tъtȣ Vistierȣlȣ, Bogdan Jigniчerȣlȣ шi
Lȣпȣ Slȣgerȣlȣ, шi le-a tъeatȣ kaпetile, iar пe чeї maї mȣlцї
din boerї ї-a arȣnkatȣ în înkisorї, пrofitъndȣ de okasiȣne
ka sъ'ї globeaskъ шi sъ le їea banї. Vistierȣlȣ Ȣrȣake, ȣ-
пȣlȣ din viktimele aчestea, dȣпъ че dete o mȣlцime de banї
kȣ sпeranцъ ka sъ'шї skaпe viaцa, îшї aflъ moartea în în-
kisoare. O mȣlцime de boerї de starea întъiȣ gemeaȣ în
lanцȣrї пrin înkisorї; femeele lorȣ eraȣ legate la stъlпї шi
batjokorite în kiпȣlȣ чelȣ maї neomenosȣ. Toate înkisorile
gemeaȣ de bъrbaцї шi de femeї, шi daka vre ȣnȣlȣ skъпa
din ele, îшї lъsa soцiea шi koпiiї шi fȣцea de rъsbȣnarea
aчestȣї tiranȣ. O mȣlцine de kase de boerї s'aȣ stinsȣ, kъчї
ţiraniea aчestȣї Domnȣ aпъsa пe toatъ цeara ka o ȣrgie
Dȣmnezeїaskъ пentrȣ пъkatele пoпorȣlȣї. Dar пrovedenцa
kare adese orї îndreaпtъ relele шi sȣferinцele, пъпъ în че-
le dȣпe ȣrmъ, a rъsпlъtitȣ шi tiranȣlȣї aчestȣїa: Omtirile

Пolone, întorkъndsse trismîъtoare de la Viena [1]), Пetreчeiks Vodъ karele komanda o пarte de omtire, intrъndŭ în цoarъ l'a пrinsŭ la satslŭ Domneшtĭ. Ast-felĭŭ dsпe чinчĭ anĭ de Domnie, Dska Vodъ, dssŭ fiindŭ în Пoloniea, пlъti relele sale ks moartea.

A doa domniă a luĭ Dumitrașcu Vodă Cantacuzenŭ.

Aчesta, viindŭ ks a doa domnie în цearъ, a înчeпstŭ ĭarъшĭ a adsчe marĭ greստъцĭ шi ssпъrъrĭ assпra цereĭ. Kъцĭ va vъzъndŭ atъta nevoe, aŭ treksъŭ пrin цeara Romъneaskъ la Vizirslŭ Ssleimanŭ Пaшa, karele atsnчea se afla la Oblsчiцa, шi ks ajstorslŭ lsĭ Шerbanŭ Vodъ Domnslŭ цereĭ Romъneшtĭ, aŭ datŭ пlъngere asпra lsĭ Dsmritraшks Vodъ. Atsnчea Vizirslŭ le-a datŭ voe ka sъ aleagъ snŭ Domnŭ dintre dъnшi ĭar пe Dsmitraшks Kantakozino, dsпъ snŭ anŭ de domnie, l'a destitsatŭ. (D. Chr. 1684. Chronolog. Moldoveĭ.)

În timпslŭ aчestsĭ Domnŭ, s'a întъmпlatŭ în tótъ цeara Moldoveĭ o foamete înfrikoшatъ, în kъtŭ пsцinŭ linsea a se mъnka omŭ пe omŭ.

Domnulu LV.

Constantinŭ Vodă *II Cantemirŭ celŭ Bĕtrânŭ.*

Dsпъ konчesisnea чe le s'aŭ datŭ, boeriĭ aŭ alesŭ Domnŭ пe bъtrъnslŭ Konstantinŭ Kantemirŭ. Aчesta se trъцea din пъrinцĭ пroшtĭ lъksitorĭ din satslŭ Fъlчiŭ. Maĭ întъĭs elŭ a fostŭ în цeara Romъneaskъ snde a ajsnsŭ чeaзшŭ de Sпъtъrie, aпoĭ Kъпitanŭ mare, шi maĭ aпoĭ s'a înaintatŭ la rangslŭ de Klsчerŭ mare. Întorkъnds-se în Moldova, elŭ ajsnse la чele întъĭs dregъtoriĭ (D. Chr. 1685. Chronolog. Moldoveĭ şi a Țereĭ Românești.)

---

1). Dska Vodъ a fъksтŭ пarte, ks omtile din цearъ, în esпediчisnea memorabilъ a Tsrчilorŭ din anslŭ 1683 assпra Vieneĭ, împreснъ шi ks Шerbanŭ Vodъ Kantakszenŭ din цeara Msnteneaskъ. În linsa lsĭ, Пetriчeĭks Vodъ oksпase Moldova ks Пolonĭ, fiindŭ kъ aчeшtia sfъrъmaserъ пe Tsrчĭ ssb Viena. Dska Vodъ întorkъnds-se din esпedi-

ale цereĭ. Kȣ tóte kъ nȣ шtiea karte niчĭ de kȣmȣ̆, dar era omȣ̆ kȣ inteliцinцъ, kȣ dreптъ jȣdekatъ, kȣ bȣnȣ̆ sȣfletȣ̆, întreпrinzъtorȣ̆ шi generosȣ̆. Kъndȣ̆ s'a fъkȣtȣ̆ elȣ̆ Domnȣ̆, venitȣrile цereĭ eraȣ̆ fórte miчĭ, fiindȣ̆ kъ lъkȣitoriĭ emigraserъ de nevoĭ de fómete шi de neînчetatele nъvъlirĭ streine. Пartea din sȣsȣ̆ a Moldoveĭ era okȣпatъ de Пolonĭ. Пe lъngъ aчeasta цeara era infestatъ de o mȣlцime de bande de xoцĭ. Kantemirȣ̆ Vodъ пentrȣ aпъrarea kaпitaleĭ trebȣea sъ цie oшtire пъĭmitъ de slȣjitorĭ. Regele Пolonieĭ Sobieцki, aflъndȣ-se în rъsboiȣ kȣ Tъtariĭ s'a koborîtȣ̆ пrin Moldova în kontra lorȣ̆, kaȣsъndȣ̆ o mȣlцime de strikъчiȣnĭ шi nevoĭ; ĭar kъndȣ̆ s'a întorsȣ̆, a lȣatȣ̆ kȣ sine шi relikvele Sf. Ioanȣ̆ чelȣ̆ noȣ̆ din Mitroпoliea Iaшȣlȣĭ, dȣkъndȣ̆ robȣ̆ шi пe Dositeiȣ Mitroпolitȣlȣ̆ [1]. Aчestȣ̆ Domnȣ̆ a desпъrцitȣ̆ шi darea пreoцilorȣ̆ din aчeea a lъkȣitorilorȣ̆ mirenĭ. Elȣ̆ a tъeatȣ̆ kaпetele la doĭ boerĭ marĭ, fraцiĭ, Mironȣ̆ Logofъtȣlȣ̆ шi Velitkȣ Xatmanȣlȣ̆, din kaȣsъ kъ i se arъtaȣ̆ kontrariĭ шi desпreцȣitorĭ, bъnȣindȣ̆ totȣ̆ o datъ kъ arȣ̆ fi în înцelegere kȣ Konstantinȣ̆ Vodъ Brъnkoveanȣlȣ̆ din цeara Romъneaskъ ka sъ'lȣ̆ obóre din domnie. Dȣпъ aчeasta kъцi-va boerĭ, trekъndȣ̆ în цeara Romъneaskъ, шi lȣъndȣ̆ skrisorĭ de la Konstantinȣ̆ Vodъ Brъnkoveanȣlȣ̆, s'aȣ̆ dȣsȣ̆ la Konstantinoпole ka sъ пъraskъ пe Kantemirȣ̆ Vodъ пentrȣ ȣчiderea nevinovaцilorȣ̆ dȣoĭ boerĭ. Dar agentȣlȣ̆ Moldoveĭ de akolo, Sпъtariȣlȣ̆ Laskarake, simцindȣ̆ intenцiȣnile lorȣ̆, a fъkȣtȣ̆

чiȣne, a kъzȣtȣ̆ în mъna luĭ Пetriчeikȣ, karele, dȣпъ чe l'a пrinsȣ̆, l'a trimisȣ̆ în Пolonia într'o sanie kȣ пae trasъ de ȣnȣ̆ kalȣ̆ negrȣ шi ȣnȣlȣ̆ albȣ̆.

(Nota Traducĕtoruluĭ)

1). Dȣпъ чe a jъfȣitȣ̆ kaпitala, Sobieцki aпȣkъ sпre цeara de sȣsȣ̆ шi merse sъ ĭa чetatea Neamцȣlȣĭ, în kare sпera sъ afle avȣцiĭ marĭ. Чetatea era пъzitъ de 10 пlъeшĭ, kari, dȣпъ чe sпrijinirъ assediȣlȣ̆ în timпȣ̆ de treĭ zile, isпrъvindȣ̆ пrafȣlȣ̆ de пȣшkъ, kaпitȣlarъ kȣ kondiцiȣne ka garnisona sъ fie liberъ a eшi kȣ morцiĭ seĭ. Mare fȣ mirarea luĭ Sobieцki kъndȣ̆ vъzȣ eшindȣ̆ nȣmaĭ шése ómenĭ, пurtъndȣ̆ în sпinare alцĭ пatrȣ morцĭ: atȣnчe de nekazȣ̆, elȣ̆ a voitȣ̆ sъ-ĭ omóre, dar Mareшalȣlȣ̆ seȣ̆ Iablanovski nȣ l'a lȣsatȣ̆.)

(Traducĕtoruluĭ).

tóte kinȣrile de ĭ-a arestatȣ ші апоĭ ĭ-a trimisȣ la Moldova; Domnȣlȣ însъ nȣ le-a fъkȣtȣ niчĭ ȣnȣ reȣ. чi înkъ liberъndȣ-ĭ, le a пlъtitȣ ші keltȣelele че fъkȣse în kъlъtoriea la Konstantinoпole. Între aчeștĭ dȣoĭ Domnĭ Romъnĭ a fostȣ ашa de înverшȣnatъ ȣrъ, în kъtȣ s'arȣ fi ȣrmatȣ bъtъliĭ înfrikoшate între îmbele поpóre, dakъ џerile n'arȣ fi fostȣ înkonjȣrate ші kъlkate neînчetatȣ de mȣlџimea ошtirilorȣ Tȣrчeштĭ, kare eraȣ în rъsboĭȣ kъndȣ kȣ Aȣstriea kъndȣ kȣ Пoloniea [1]).

În чele din ȣrmъ, dȣпъ опtȣ anĭ de domnie, Kantemirȣ Vodъ a reпosatȣ în skaȣnȣlȣ seȣ.

DOMNULU LVI.

Constantinŭ Vodă Duca.

Mȣrindȣ bъtrъnȣlȣ Kantemirȣ Domnȣlȣ Moldoveĭ, boeriĭ s'aȣ adȣnatȣ ші aȣ alesȣ пe fiĭȣlȣ seȣ maĭ mikȣ de moштenitorȣ domnieĭ, dȣпъ kare aȣ ші skrisȣ lȣĭ Saшdarabȣzȣ Ali Vizirȣlȣ че se afla la Andrianoпole, ka sъ mijloчeaskъ a se întъri de kъtre Sȣltanȣlȣ ші a i se trimite investitȣra domnieĭ. Dar Konstantinȣ Vodъ Brъnkoveanȣlȣ, karele пъndea timпȣlȣ ші okasiȣnea пentrȣ ka sъ пȣe Domnȣ пe fiĭȣlȣ lȣĭ Dȣka Vodъ че era logoditȣ kȣ fiĭkъ-sa Mariea, a skrisȣ îndatъ agenџilorȣ ші amiчilorȣ seĭ, kariĭ, alergъndȣ la Vizirȣlȣ, aȣ isbȣtitȣ a faчe ka

D. Chr. 1693. Chronolog. Tierei.

---

1). Aȣtorĭȣlȣ treчe kȣ vederea ȣnȣ faptȣ însemnatȣ alȣ istorieĭ пe timпȣlȣ aчesta, desпre kare krezȣ kъ trebȣe sъ fakȣ o însemnare:

Regele Sobieџki, bizȣindȣ-se în пȣterea ші sпrijinȣlȣ lȣĭ Leoпoldȣ I îmпъratȣlȣ Aȣstrieĭ, ші krezъndȣ kъ dȣпъ viktoriile че reпȣrtase asȣпra Tȣrчilorȣ va пȣta sъ-шĭ întemeeze dinastia, a пroektatȣ sъ fakъ din џerile romъneштĭ ȣnȣ regatȣ пentrȣ fiĭȣlȣ seȣ. Deчĭ la anȣlȣ 1691 a пъвъlitȣ în Moldova ka sъ o kȣпrinzъ. Kantemirȣ, ajȣtatȣ de Tъtarĭ, ĭ-a disпȣtatȣ kalea, fъrъ a se пȣne în bъtъlie regȣlatъ. În чele de пe ȣrmъ Пoloniĭ, redȣшĭ la nevoe din liпsъ de пrovisiȣnĭ, se întórserъ fъrъ niчĭ ȣnȣ resȣltatȣ.

(*Traducĕtorĭulŭ.*)

sъ se dea domniea lsĭ Konstantinŏ Dska Vodъ. Dsnъ aчeastŏ sпчeesŏ a venitŏ la Moldova snŏ Kansgi-bawa îmпъrъteskŏ шi, rъdikъndŏ пe Dimitrie Kantemirŏ alesslŏ џereĭ, 'l-a dssŏ la Konstantinoпole, snde de maĭ nainte se afla шi fratele seŏ чelŏ maĭ mare Antioxŏ. Iar Konstantinŏ Vodъ Dska s'a grъbitŏ sъ vie rъпede la Moldova ks skoпŏ ka sъ пrinzъ пe Xatmanslŏ Bogdanŏ ginerele lsĭ Kantemirŏ, шi пe Vistierslŏ George fiĭslŏ Ksпarslsĭ; însъ n'aŏ пstst ishsti, kъчĭ aчeштia ksmŏ aŏ пrinsŏ de veste aŏ fsgitŏ în Пoloniea. Dska Vodъ atsnчé a konfiskatŏ averea lsĭ Kantemirŏ Vodъ, a boerilorŏ emigraџĭ шi a tstslorŏ пartisanilorŏ џereĭ: aчeste averĭ le vindea пe sliџe, ĭar пe femeile lorŏ le batjokorea în totŏ felslŏ, înkizъnds-le în temniџe, lskrs fъrъ eksemпls пъпъ atsnчe în Moldova. Џentrs aчeste faпte, kare ns'lŏ пsneaŏ maĭ пre josŏ de karakterslŏ tatъlsĭ seŏ, boeriĭ шi пoпorŏlŏ ajsnseserъ a fi fórte nemslџъmiџĭ [1]). Dska Vodъ пe lъngъ aчeste, katexisatŏ de konsilisrile Brъnkoveanslsĭ, a skosŏ în џearъ darea Vъkъritslsĭ шi alte dъrĭ maĭ grele snele de kъtŏ altele.

Пe timпslŏ aчela Пoloniĭ a oksпatŏ чetatea Neamџslsĭ. Între Пolonĭ se aflaŏ шi boeriĭ emigraџĭ, шi ansme Vistierslŏ George, Xatmanslŏ Bogdanŏ, Serdarslŏ Moisi, Slsgerslŏ Manole шi alџiĭ. Dsпъ пsnerea la kale a aчestora, Serdarslŏ Moisi a lsatŏ snŏ korпŏ de oшtire Пolonъ шi viindŏ la Iaшĭ snitŏ ks Пotgeaziĭ (snŏ felŏ de ostaшĭ Moldoveniĭ) шi kъlkъndŏ oraшslŏ fъrъ de veste, aŏ sчisŏ пe snŏ Kaпsgi-bawa împъrъteskŏ, шi пe sn Bangi-bawa alŏ Xanslsĭ Krimeeĭ шi alџĭ Tsrчĭ kare se aflaserъ în Iaшĭ. Ks aчeastъ stratagemъ aŏ voitŏ sъ fakъ ka Пórta Otomanъ sъ akssə пe

---

1). Istoria Bъlъчeneaskъ adaogъ:

„Dómna lsĭ Konstantinŏ Dska, Mariea, ssmeџindu-se kъ are пe tatъseŏ Domnŏ Mnnteneskŏ, a înчeпstŏ a neчinsti gĭsпъneselo boerilorŏ; шi într'o zi de Пaшtĭ viindŏ o gĭsпъneasъ ks iшlikŏ, dsпъ ksmŏ le este obiчeĭslŏ msierilorŏ boereшtĭ a пsrta în kaпŏ, Dómna ĭ-a lsatŏ iшlikslŏ din kaпŏ шi l'a bъgatŏ în fokŏ zikъndŏ: Kъ nsmaĭ Dómnelorŏ se kade a пsrta iшlikŏ, ĭar ns gĭsпъneselorŏ."

(*Traducĕtoriuluĭ.*)

Domnȣ ka nekanabilȣ de a-ші пъzi tronȣlȣ ші sъ'lȣ destitȣe. Totȣ odatъ ші boeriĭ Moldovenĭ aȣ înkredinцatȣ пe Salinȣ Gereĭ Xanȣlȣ Krimeeĭ kъ Пòloniĭ kȣ пtirea Domnȣlȣĭ aȣ fostȣ fъkȣtȣ тъчelȣlȣ de kare s'a vorbitȣ. Salinȣ Gereĭȣ, skriindȣ Sȣltanȣlȣĭ despre ачeasta ші mijloчindȣ în favórea lȣĭ Kantemirȣ, kȣ kare era în strъnse legъtȣrĭ, Пórta a trimisȣ ȣnȣ fȣnkцionarȣ Tȣrчeskȣ ші a rъdikatȣ пe Dȣka Vodъ, karele domnise treĭ anĭ.

Domnulu LVII.

Antiochŭ Vodă Cantemirŭ.

Aчesta era fiĭȣlȣ чelȣ maĭ mare alȣ lȣĭ Konstantinȣ Vodъ Kantemirȣ. Kъпъtъndȣ Domniea, пrekȣmȣ s'a arъtatȣ maĭ sȣsȣ, îndatъ чe a intratȣ în Moldova boeriĭ lȣĭ Dȣka Vodъ aȣ trekȣtȣ îndatъ în цeara Romъneaskъ. Fiindȣ neînsȣratȣ, elȣ a чerȣtȣ пe ȣna din fetele lȣĭ Шerbanȣ Vodъ Kantakȣsenȣ, kare se aflaȣ kȣ mȣma ші kȣ fratele lorȣ George în Transilvaniea. Konstantinȣ Vodъ Brъnkoveanȣlȣ, kare era vъrȣ, a întrebȣinцatȣ tóte kinȣrile de a îmпedikatȣ kъsъtoriea ачeasta. Antioxȣ Vodъ atȣnчea a alesȣ o fatъ tare frȣmósъ a ȣnȣĭ boerȣ Dȣmitraшkȣ Чeaȣrȣ, ші s'a kȣnȣnatȣ kȣ ea. Dȣпъ ачeasta, fiindȣ kъ Konstantinȣ Vodъ Brъnkoveanȣlȣ, пrin bogъцiile sale, avea пȣtere de a skimba пe Domniĭ Moldoveĭ, Antioxȣ Vodъ a trimisȣ la elȣ пe Xatmanȣlȣ Bogdanȣ de aȣ fъkȣtȣ пaчe între eĭ, kȣ jȣrъmъntȣ de a пȣ se amesteka ȣnȣlȣ în domniea altȣia. Kȣ tóte aчeste Konstantinȣ Vodъ Brъnkoveanȣlȣ, kъlkъndȣ-шĭ jȣrъmъntȣlȣ, a keltȣitȣ mȣlцĭ banĭ ші a isbȣtitȣ sъ destitȣe пe Antioxȣ Vodъ dȣпъ чinчĭ anĭ de domnie în favórea ginerelȣĭ seȣ Konstantinȣ Dȣka Vodъ. D. Chr. 1696. Chronolog. Moldoveĭ.

A doa domnie a luï Constantinŭ Duca Vodă.

Ачеsta, кs tóte къ ші-а rекъпътатѕ domniea прin mijlo-
D. Chr. 1701. Chronolog. Moldovei. чirea sokrslsї seš, s'а arъtatš însъ пereкsnoскъtorš кътre dъnsslš; къчї а fostš ші elš snslš dintre ine-
miчiї lsї Brъnкoveanslš, кariї aš întъrъtatš пe Vi-
zirslš Ramizš Msstafa Паша пentrs кa sъ'lš кїeme la Kon-
stantinopole ші sъ'lš destitse. Пe lъngъ ачеste, Konstantinš
Dsкa Vodъ прin пsrtъrile sale чеle neкsviinчóse atъtš re-
voltase пe boerї în кontra sa, în кътš o mare парte din eї
aš treкstš în цеara Romъneasкъ, ші aкolo în înцelegere кs
Konstantinš Vodъ Brъnкoveanslš, aš lsкratš кa sъ dea dom-
niea lsї Mixaї Vodъ Raкoviцъ. Konstantinš Vodъ astъ datъ
domnise treї anї.

DOMNULU LVIII.

Michaĭ Vodă Racoviță.

Ачеsta era de originъ Romъnš, avea dregъtoriea de
D. Chr. 1704. Chronolog. Moldovei. Sъпtarїs ші se trъgea de пe valea Raкoveї din js-
deцslš Vaslsїslsї. Nsmirea lsї la domnie s'а fъкstš
dsпe alegerea boerilorš ші s'а întъritš de кътre Ssl-
tanslš Axmetš III. Din natsra sa, elš era omš кs inimъ
desкisъ, кїema пre toцї пre nsme, ші sшile кaseї sale eraš
totš-deasna desкise fъrъ grije saš bъnsealъ. Ачеsta а шъ-
ritš biseriкa Ksrцiї ші а fъкstš din noš biseriкa de la vamъ.
Domniea lsї însъ aš fostš sкsrtъ къчї ns împlinise înкъ snš
anš, ші Пórta l'а destitsatš.

A doa domnie a luĭ Antiochŭ Cantemirŭ.

Antioxš Vodъ, viindš de а doa órъ кs domniea, se
D. Chr. 1705. Chronolog. Moldovei. пsrta кътre boerї ші кътre пoпorš кs msltъ drago-
ste ші sinчеritate; кътre кlerš era generošš, în js-
deкъцї fórte drепtš, ші semъna în totslš кs tatъlš

seš. Kѣndš jšdeka ne šnš boerš kš šnš omš de rѣndš, maĭ alesš nentrš veчinѣtate, maĭ totš-deašna se arѣta favorabilš nentrš omšlš de rѣndš. În aчeastѣ domnie, elš a fѣkštš mѣnѣstirea Mira ne Milkovš. Elš чelš întѣĭš a skošš Vѣdrѣritšlš, adikѣ darea ne vinš kѣte dšoĭ banĭ vadra asemenea ши Fšmѣritšlš, adikѣ darea ne kѣrчĭšmile ши kѣrчšmariĭ din џearѣ. Dšnѣ doĭ anĭ de domnie, пriimindš ordinš îmnѣrateskš, elš s'a dšsš la Benderš, nentrš lškrarea чetѣџeĭ, sšb ordinile Saraskieršlšĭ Iššsfš Паша. Iar dšnѣ îmnlinirea de treĭ anĭ, Пórta l'a destitšatš.

A doua Domnie a luĭ Michaĭ Racoviţă.

Mixaĭ Vodѣ Rakoviџѣ, viindš de a došа oarѣ kš domnia, a strikatš vekea orѣndšialѣ a Vѣkѣritšlšĭ, ши a nššš o dare generalѣ nreste mare ши nreste mikš. De ши ridikase Vѣkѣritšlš kš jšrѣmѣntš ши afšrisenie, kš toate aчestea însѣ maĭ tѣrziš Iarѣшĭ elš 'l-a introdššš. Elš a maĭ adѣogatš înkѣ treĭ-zeчĭ narale la Пogonѣritš, karele nѣnѣ atšnчe era kѣte šnš leš de nogonšlš de vie; asemenea ши kѣte došĭ banĭ înkѣ la Vѣdrѣritš, în kѣtš s'a fѣkštš natrš banĭ de vadrѣ. În timnšlš aчesta Пetrš Aliksieviчĭ îmnѣratšlš Ršsieĭ a învinšš la Benderš ne Karolš XII regele Sveџieĭ ши ne Xatmanšlš de Kazaчĭ Mazепа, karele trѣdase ne îmnѣratšlš Пetrš ши se šnise kš Sveџiĭ. Dšnѣ koborѣrea aчestora la Benderš, šnš generalš nšmitš Ioanš Savidovski împrešnѣ kš kѣџĭ-va Sveџiĭ s'aš fostš aшѣzatš la Чernѣšџĭ ka sѣ erneze; dar šnš brigadirš Ršseskš lovindšĭ fѣrѣ de veste, ne šni 'ĭ-aš šчisš Iarš ne alџiĭ 'ĭ'aš lšatš nrisonierĭ. Dšnѣ aчeasta, rѣsnѣndindšse vorbѣ kѣ nrin înшtiinџarea lšĭ MixaĭšRakoviџѣ Ršшiĭ aš fostš fѣkštš mѣчelšlš aчeasta, Пoarta l'a destitšitš kš mare šrgie ши, adškѣndšlš la Koastantinonole, 'l-a închišš în чele mente tšrnšrĭ. Din norочirea sa însѣ, întѣmnlѣndšse atšnчea Vizirš Nomanš Паша Kiѣnršli, 'l-aš liberatš de la închisoare.

D. Chr. 1570. Chronolog. Moldevei.

DOMNULU LIX.

Nicolae Vodă Mavrocordatü.

Ачеста era феЧіорѕлѕ лѕі Aleksandrѕ Mavrokordatѕ ka-
D. Chr. 1710. Chronolog. Moldovei. rele fѕseсe mare dragomanѕ alѕ ímпъръціеі Otoma-
ne. Мѕма лѕі Sѕltana era neпoatъ лѕі Aleksandrѕ
Vodъ Ilianuї че ce trъgea din vekia шi memorabila
familie a лѕі Aleksandrѕ Vodъ челѕ бътрънѕ. Дѕпъ moartea
tatълѕі seѕ, фъkъndѕse елѕ dragomanѕ alѕ Порцеі, ачеаста,
дѕпъ amestekърile karele eraѕ în церile ачестеа, 'л аѕ ръндѕ-
itѕ пе дънсѕлѕ, ka омѕ kѕ kredinцъ kътре позиціѕnea шi in-
teresile sale. Елѕ era ѕnѕ омѕ foarte instrѕitѕ în filosofie
шi Istorie шi kѕnoskъtorѕ de toate къте se kѕvine a шti ѕnѕ
domnitoriѕ. Пе лънгъ ачестеа avea mѕltъ devoціѕne kътръ
mънъстірі; era generosѕ kътре сърачі, пъринте îngrijitorіѕ пен-
трѕ orfanі шi въдѕve, шi foarte drentѕ în jѕdekъці, în kътѕ
чеі maі mѕлці дѕпъ че se înфъцішаѕ la дънсѕлѕ ешіаѕ îm-
пъkaці. Цеara era în genere foarte mѕлцѕmitъ; nimenea
нѕ se плънгеа de nimikѕ, afarъ de къці-va boerі nerekѕnos-
kъtorі. Дар avъndѕ inemikѕ пе Davletѕ Gireі Xanѕлѕ Kri-
meeі, karele atѕnчea se afla la Konstantinonole, se възѕ de
o datъ destitѕitѕ, дѕпъ ѕnѕ anѕ de domnie.

DOMNULU LX.

Dumitraşcu Vodă II Cantemirü.

Дѕпъ mizloчirile Xanѕлѕі Krimeeі, s'a nѕmitѕ Domnѕ
D. Chr. 1711. Chronolog. Moldovei. Дѕmitraшkѕ fiiѕлѕ лѕі Konstandinѕ Vodъ Kantemirѕ
karele a venitѕ în Moldova kѕ mare grabъ ka kѕ-
rierѕ, дѕпе instrѕkціѕnile шi ordinile kare avea.
Kѕmѕ s'a aшezatѕ în Domnie, întъmплъndѕse a se rѕпе па-
чеа între Tѕrчіea шi Rѕsіеа, елѕ a intratѕ îndatъ în înцеле-
gere sekretъ kѕ Петрѕ челѕ mare îmnъratѕлѕ Rѕsіеі. Kon-
stantinѕ Vodъ Brъnkoveanѕ Domnѕлѕ Цереі Ромънешті se

пȣсese în asemenea relaцiȣnĭ, dar elȣ̆ ikonomisea lȣkrȣlȣ̆, arъtъndȣse fъцimȣ̆ kȣ kredinцъ kъtre Tȣrчi, ĭarȣ̆ în sekretȣ̆ înцelegъndȣse kȣ Rȣшiĭ. Dȣmitraшkȣ Vodъ însъ, kȣmȣ̆ a intratȣ̆ Rȣшiĭ în Moldova, îndatъ atr ekȣtȣ̆ kȣ toate пrovisiȣnile шi oastea sa în пartea lorȣ̆. Vizirȣlȣ̆ Baltagi Mexmetȣ̆, karele komъnda oшtirile Tȣrчeшtĭ, intrъndȣ̆ шi elȣ̆ în цearъ s'a lovitȣ̆ kȣ Rȣшi la Stъnileшtĭ. Lȣпta a цinȣtȣ̆ treĭ zile шi viktoria era însъ nexotъrîtъ. Îmпъratȣlȣ̆ Пetrȣ, vъzъndȣ̆ oшtirile sale mȣltȣ̆ maĭ пȣцinȣ̆ nȣmeroase de kъtȣ̆ a le inemikȣlȣĭ, пentrȣ ka sъ skaпe din пerikolȣ̆ s'a grъbitȣ̆ a înkeea пачea; însъ kȣ mare пagȣbъ, kъчĭ a чedatȣ̆ чetatea Azofȣlȣĭ шi sfъrъmarea ȣneĭ alte чetъцĭ desпre xotarele Krimeeĭ. Dȣпъ înkeerea пъчi, s'aȣ̆ întorsȣ̆ oшtirile Rȣseшtĭ în цeara lorȣ̆, ĭarȣ̆ Kantemirȣ̆ Vodъ, atъtȣ̆ de tare komпromisȣ̆, ne maĭ пȣtъndȣ̆ sta în цearъ, s'a retrasȣ̆ îmпreȣnъ kȣ eĭ dȣпe шaпte lȣnĭ de Domnie, dȣkъndȣ̆ kȣ sine toatъ familia sa шi maĭ mȣlцĭ oamenĭ de kasъ [1]). Dȣпъ acheasta Tъtariĭ rъsпъndindȣse în цearъ a jefȣitȣ̆ satele шi oraшele de totȣ̆ чe aȣ̆ gъsitȣ̆. Skaȣnȣlȣ̆ Domnieĭ rъmъindȣ̆ пȣstiȣ̆, a venitȣ̆ ȣnȣ̆ Kȣrtȣ̆ Пaшa de s'a aшezatȣ̆ ka kaĭmakamȣ̆ fъrъ sъ aibъ niчĭ o îmпȣterniчire, karele în timпȣ̆ de zeчe zile, a datȣ̆ maĭ mȣlte rangȣrĭ шi kaftanȣrĭ шi a rъпitȣ̆ kъtȣ̆ a пȣtȣtȣ̆.

1). Kantemirȣ̆ fъkȣse kȣ Пetrȣ чelȣ̆ Mare tratatȣ̆ formalȣ̆ în ȣrmъtórele kondiцiȣnĭ: „Цeara Moldoveĭ kȣ Nistrȣlȣ̆ sъ'ĭ fie xotarȣlȣ̆, шi Bȣ„geakȣlȣ̆ шi kȣ tóte чetъцile totȣ̆ a Moldovieĭ sъ fie; nȣmaĭ de o datъ „пrin чetъцĭ sъ aшeze Mȣskaliĭ oшtenĭ, пъnъ s'a întemeĭa цeara; ĭar „aпoĭ sъ liпseaskъ óstea Moskiчeaskъ. — Birȣ̆ sъ nȣ dea цeara niчĭ ȣnȣ̆ „banȣ̆. — Пre Domn sъ nȣ'lȣ̆ mazîleaskъ îmпъratȣlȣ̆ пъnъ la mórte; „шi пre ȣrmъ din fiiĭ lȣĭ sъ fie пre karele шi-arȣ̆ alege цeara. — Neamȣlȣ̆ lȣĭ sъ nȣ ĭasъ din domnie; nȣmaĭ kъndȣ̆ s'arȣ̆ xaini, saȣ̆ kъndȣ̆ „'шĭ-arȣ̆ leпъda legea, atȣnчe aчela sъ liпseaskъ шi sъ пȣe din fraцiĭ „lȣĭ. — Пre boerĭ sъ nȣ'ĭ mazileaskъ Domnȣlȣ̆ din boerie пъnъ la mór„te, saȣ̆ kȣ mare vinъ sъ'ĭ skótъ. — Vama Okneĭ шi a altorȣ̆ tъrgȣrĭ „sъ fie venitȣlȣ̆ Domnilorȣ̆, ĭarъ altъ dare sъ nȣ fie. — Mazilii шi Mъ„nъstirile sъ'шĭ stъпъneaskъ oчinile, moшiile, шi veчiniĭ lȣĭ; шi sъ-шĭ „ĭa шi desetinъ de stȣпĭ, шi de maskȣrĭ, шi de goшtinъ de oĭ de пre „moшiile sale. — Zeчe mii de oste sъ fie totȣ̆ gata în цearъ, шi îm-

Dȣпъ ачеаста a venitŭ din ordinȣlŭ Vizirȣlȣĭ Kaĭmakamŭ Vornikȣlŭ Lȣпȣ, dar fiindŭ kъ nichĭ ачеста nȣ s'a пȣrtatŭ bine a trimisŭ Vizirȣlŭ de l'a ridikatŭ în lanцȣrĭ kȣ mare ȣrgie îmпreȣпъ kȣ Antonie Jora шi kȣ Пostelnikȣlŭ Maksȣtŭ шi 'l-a trimisŭ în închisoare la Varna. Iar la domniea Moldovi a trimisŭ îndatъ пe Ioanŭ fratele lȣĭ Mavrokordatŭ karele atȣnчea era mare Dragomanŭ alŭ îmпъrъцieĭ, kȣ însъrчinare de a kъrmȣi цeara пъпъ Sȣltanȣlŭ va rъndȣi ȣnŭ altŭ Domnŭ. Atȣnче попorȣlŭ îmпъrшtiatŭ a înчeпȣtŭ a se adȣna пe la vetrile sale, шi sпeranцa a mъngъĭatŭ toate inimile kȣ ȣnŭ viitorŭ шi o soartъ maĭ bȣпъ.

A doa domnie a luĭ Nicolae Vodă Mavrocordatŭ.

Dȣпъ rebelia lȣĭ Dȣmitraшkȣ Vodъ, Sȣltanȣlŭ Axmetŭ a kĭematŭ пe Nikolae Mavrokordatŭ ka omŭ de kredinцъ шi ĭ-aŭ înkredinцatŭ domniea пentrȣ a doa órъ. (D. Chr. 1711. Chronolog. Moldovei.) Aчеста пlekъndŭ din Konstantinoпole ka sъ vie în цearъ, s'a întъlnitŭ kȣ Vizirȣlŭ Baltagi Пaшa шi kȣ Devletŭ Gireĭ Xanȣlŭ Krimeeĭ aпróпe de Andrianoпole шi, rȣgъndȣsė lorŭ, a liberatŭ пe boeriĭ închiшĭ la Varna шi maĭ mȣlцĭ ómenĭ robiцĭ че eraŭ în tabъra Tȣrчeaskъ. În цearъ era mare tȣrbȣrare пentrȣ rъпirile че Tȣrчiĭ fъчeaŭ neînчetatŭ lъkȣitorilorŭ; Domnȣlŭ a avȣtŭ mare aпevoinцъ ka sъ îmпaче

„пъrъцiea sъ le dea lefĭ din Visteriea îmпъrъteaskъ Stoliцъ. — Din „Moskalĭ sъ nȣ se améstiче la boeriile Moldoveĭ, nichĭ sъ se însóre în „цearъ, nichĭ moшiĭ sъ nȣ kȣmпere. Domnȣlŭ пre boerĭ sъ nȣ fie „volnikŭ a-ĭ пerde orĭ че greшalъ arŭ faче, fъrъ sfatȣ'ŭ tȣtȣlorŭ, шi „fъrъ de iskъlitȣra Mitroпolitȣlȣĭ. — Kъtre aчеstea ĭ-aŭ datŭ шi titъ de „domnie sъ se skrie maĭ de чinste шi maĭ sȣsŭ dȣпъ kȣmŭ se skriŭ „Domniĭ de akȣmŭ; ĭarъ aшa era: „Seninatȣlŭ Domnŭ alŭ цereĭ „Moldoveĭ, Samodergezŭ (adikъ singȣrŭ stъпъnitorŭ) шi kolegatorŭ, „(adikъ пrietenŭ) цereĭ Moskiчeшtĭ; ĭar nȣ robŭ sȣпȣsŭ, kare aчеstŭ „nȣme este nȣцinŭ óre kȣmŭ maĭ de josŭ de kъtŭ a ȣnȣĭ Kraĭȣ kare „se kĭamъ latineшte, Serenissimȣs, ĭar Slavoneшte Пredsfealnime; ĭar „leшeшte Zшniosfinцȣniĭ. —'"

(*Traducĕtoriuluĭ, după Ioanŭ Neculcea*).

neînцelegerile ши съ апере пе лъкъitorĭ de jafsrile la kare eraŭ eksпsшĭ din пartea Тътарilorŭ Nogaĭ. De mirare lskrs este, kъ dsпъ tótъ miseria în kare se afla цeara, o пarte din oштirea Полонъ a ernatŭ în пartea de sssŭ ssb generalslŭ Xaliцki. Atsпчé ши regele Stanislavŭ a venitŭ skimbatŭ în xaîne la Iaшĭ ши s'a înfъцiшatŭ la Domnslŭ fъrъ a spsne чine este; dar Domnslŭ ksnoskъnds-lŭ ĭ-a fъkstŭ mare onóre ши пriimire îmпъrъteaskъ.

Ka gsvernatorŭ, Nekolae Vodъ a ikonomisitŭ greстъцile цeri ши чererile îmпъrъцieĭ fъrъ sъ impse niчĭ o dare noвъ; ba înkъ a desfiinцatŭ ши mslte dъrĭ abssive, пreksmŭ пogonъritslŭ, цigъпъritslŭ, чeĭ dsoĭ banĭ de la въdrъritŭ, въkъritslŭ de la boerĭ ши alte; пe lъngъ aчeste a ridikatŭ darea Arxiereilorŭ, a пreoцilorŭ ши a mъпъstirilorŭ, legъndsle ks testamente întъrite, ks jsrъminte ши afsriseniĭ пrin dŭoĭ Патriarшĭ kari atsпчe se aflaŭ în Iaшĭ, Samsilŭ alŭ Alekksandrieĭ ши Xrisantŭ alŭ Ierssalimslsĭ. Era пe lъngъ aчeste darnikŭ la mъпъ, ши ръbdъtorŭ la ksвъntŭ; onora пe boerĭ ши niчĭ o strъmbъtate нs fъчea la чeĭ sъraчĭ. Пentrs aчeasta era ши цeara în genere mslцsmitъ, ши пrin voinцъ пrovidenцialъ пъmъntslŭ a пrodsssŭ frskte ши grъne ks îmbelшsgare. Пe timпslŭ aчela Tsrчiĭ aŭ ziditŭ чetatea Xotinslsĭ. Anti Паша Seraskierslŭ ши Xanslŭ Krimeeĭ voea sъ sneaskъ ши districtslŭ Soroчi ks ksпrinsslŭ Xotinslsĭ; dar Nikolae Vodъ ks mare greŭ a isbstitŭ a împedika lskrslŭ aчesta. Dar dsпъ пatrs anĭ ши пatrs lsnĭ de domnie, Пoarta Otomanъ spre a ръsпlъti serviчisrile sale l'a mstatŭ l'a domnia цeri Msnteneштĭ [1]).

---

1). Aksinte Srikarslŭ, karele a skrisŭ пre largŭ istoria aчestsĭ Domnŭ, spsne între altele kъ aчesta a fъkstŭ o tiпografie ши skóle în Kstrtea Biserichieĭ Sfъntslsĭ Sava, introdskъndŭ limba Elinъ, Greчeaskъ ши Slavonъ. Din timпslŭ aчesta a înчeпstŭ чivilisaцisnea Fanariotikъ.

(Traducĕtoriulŭ.)

A treia Domnie a luĭ Michaĭ Vodă Racoviţă.

Aчesta aȣ venitȣ de a treia oarъ kȣ domniea tokmaĭ kъndȣ Tȣrчiĭ aȣ rȣntȣ пачеа kȣ Aȣstria. Atȣnчe kъцĭ va din boeriĭ пъmъntenĭ, Stolnikȣlȣ Vasile Чeaȣrȣ шi alцiĭ, îndemnaцĭ de kȣgete rele, aȣ trekȣtȣ în Ȣngariea шi akolo adȣnъndȣ o sȣmъ de katane, saȣ ostaшĭ, împreȣnъ kȣ ȣnȣ kъпitanȣ nȣmitȣ Ferenцȣ, aȣ intratȣ în цearъ шi aȣ anȣkatȣ чetъцile Neamцȣ шi Kaшinȣlȣ. Dȣпъ aчeea ръsпъndindȣse în цearъ aȣ venitȣ шi kiarȣ asȣпra lȣĭ Mixaĭ Vodъ kȣ sпeranцъ ka sъ'lȣ приnzъ. Dar Domnȣlȣ, kiemъndȣ în ajȣtorȣ oшtire de Tъtarĭ, ĭ-a lovitȣ шi ĭ-a învinsȣ; iarъ пe kъпitanȣlȣ Ferenцȣ пrinzъndȣ'lȣ, ĭ-a tъeatȣ kaпȣlȣ [1]). Dȣпъ aчeasta Mixaĭ Vodъ a ръsпъnditȣ Tъtariĭ în toatъ цeara, пentrȣ ka sъ goneaskъ пe Transilvanĭ шi пe katane din чetъцĭ; kȣ aчea împrejȣrare Tъtariĭ aȣ пrъdatȣ пenoroчita цearъ dinkoaчe шi dinkolo de Siretȣ, lȣъndȣ în robie шi maĭ mȣlte miĭ de oamenĭ. Dȣпъ aчeasta însъ a trekȣlȣ шi Mixaĭ Vodъ în Ȣngariea kȣ Sȣltanȣ Seraskierȣlȣ шi kȣ oшtire Tъtъreaskъ шi aȣ fъkȣtȣ mȣlцime de strikъчiȣnĭ шi пrъzĭ. Dȣпъ toate aчeste nenoroчirĭ, Domnȣlȣ, neavъndȣ de ȣnde maĭ adȣna banĭ, a skosȣ o mȣlцime de dъrĭ kare nȣ maĭ fȣsese, пrekȣmȣ sekъritȣlȣ, morъritȣlȣ, kъrчȣmъritȣlȣ шi kiarȣ vъkъritȣlȣ kare se ridıkase kȣ jȣrъminte шi afȣrisenii; пe lъngъ aчeste a lȣatȣ шi o mȣlцime de banĭ kȣ dobъndъ de la negȣцъtorĭ шi de la boerĭ. Atȣnчe kъцĭ-va boerĭ din цeara Romъneaskъ, fȣgindȣ în Moldova, Nekȣlae Vodъ Mavrokordatȣ îĭ чerea шi Mixaĭ Vodъ nȣ voea sъ'ĭ dea. Nekolae Vodъ, пъrъndȣ'lȣ пentrȣ aчeasta la Пoartъ, пe lъngъ kare avea mare inflȣinцъ шi kredinцъ, isbȣti de a'lȣ destitȣa kȣ

---

2). Aчeasta a fostȣ o adevъratъ revolȣцiȣne. Mixaĭ Vodъ, karele fȣsese de maĭ mȣlte orĭ în пerikolȣ, a înfrъntȣ revolta aчeasta kiarȣ în marginea Iaшȣlȣĭ; astъzĭ înkъ eksistъ Krȣчea пъпъ пe lokȣlȣ ȣnde s'aȣ ȣrmatȣ bъtaia, шi movila nȣmitъ a lȣĭ Ferenцȣ.

(*Traducĕtoriuluĭ.*)

firmanŭ împъrъteskŭ. Ast-felŭ Mixaĭ Vodъ Rakoviцъ, dupъ un-spre-zeчe anĭ de Domnie, în anulŭ 1727, se înlokuĭ prin Grigore Vodъ II Gika III.

În timpulŭ aчesta toatъ цeara Moldoveĭ a fostŭ infestatъ de o чumъ înfrikoшatъ, kare a seчeratŭ o mulцime de suflete.

Domnulu LXI.

Grigore Vodă II Gica III.

Aчesta era fiiulŭ luĭ Beizadea Mateiŭ Gika шi nepotŭ alŭ luĭ Grigore Vodъ Gika I шi strъnepotŭ alŭ luĭ George Vodъ Gika I. Muma luĭ era fiikъ luĭ Aleksandru Mavrokordatŭ. Aчestŭ Domnŭ, aflъnduse în kursŭ de un-spre-zeчe anĭ Dragomanŭ pe lъngъ Pórta Otomanъ, dupъ чe a kъpъtatŭ Domniea Moldoveĭ pentru serviчiurile sale, a fъkutŭ pe fratele seŭ Aleksandru Dragomanŭ în lokulŭ seŭ. D. Chr. 1727.

Grigore Gika Vodъ, dupъ чe a venitŭ la tronŭ, prin înцelepчiunea sa шi prin bunele orъndueli чe a introdusŭ în guvernarea цereĭ, liniшti шi mulцъmi atъtŭ pe poporŭ kъtŭ шi pe boerĭ. Numaĭ Tъtariĭ Nogaĭ eraŭ nemulцumiцĭ de elŭ fiindŭ kъ se purta aspru kъtre dъnшiĭ; шi pentru aчeasta în totŭ timpulŭ Domnieĭ sale avu supъrъrĭ din partea lorŭ.

Pe atunчe revoltъndu-se unŭ Sultanŭ Galga Ardelŭ Gireiŭ kapulŭ Nogailorŭ în kontra luĭ Miglinŭ Gireĭ Xanulŭ Krimeeĭ, s'a întinsŭ luptele dintre dъnшiĭ pъnъ pe pъmъntulŭ Moldoveĭ. Nogaĭ învinшĭ, se rъspъndirъ în чete шi lokuitoriĭ de frika lorŭ fugea kare înkotro saŭ kъdea sub lovirile шi prъzile lorŭ. Atunчe шi kъцĭ-va boerĭ, prekumŭ Xatmanulŭ Dumitraшku шi Stolnikulŭ George, se uniserъ ku Tъtariĭ шi kausaŭ o mulцime de turburъrĭ, pe sperancъ ka Pórta Otomanъ sъ destitue pe Grigore Gika. Dar Domnulŭ, prinzъndŭ pe Stolnikulŭ George, 'ĭ-a tъeatŭ kapulŭ ka unuĭ trъdъtorŭ шi rebelŭ. Dupъ aчeasta Domnulŭ, priimindŭ ordinŭ împъrъteskŭ ka sъ pleчe ku oшtire în kontra No-

gailorŭ, a ajŭnsŭ пъnъ la Kodrs, ѕnde sosise шi Xanѕlŭ Krimeeĭ kѕ oшtirile sale; dar Nogaiĭ, ѕsпѕindѕ-se fъrъ a se bate, s'a întorsŭ fie-kare la ale sale în liniшte.

Aчestŭ Domnŭ a skъпatŭ шi o пarte din Moldova, kare de maĭ mѕlцĭ anĭ fѕsese îmпressѕratъ шi stъпъnitъ de Benderliĭ шi de Tъtarĭ, aшъzъndŭ kѕ mѕltъ aпevoinцъ xotarѕlŭ пrekѕmŭ era maĭ nainte. La alŭ чinчilea anŭ alŭ domnieĭ lѕĭ, Eniчeriĭ de la Konstantinoпole revoltъndѕ-se шi destitѕindŭ пe Sѕltanѕlŭ Axmetŭ, aŭ înъlцatŭ пe Sѕltanѕlŭ Maxmѕtŭ V. Atѕnчe a eшitŭ la mijlokŭ ѕnŭ mъчelarŭ aпѕme Bѕgiganŭ, karele, în пѕterea stъrѕinцeĭ lѕĭ Пatrona kaпѕlŭ revolѕцiѕneĭ, s'a fъkѕtŭ Domnŭ Moldoveĭ, шi s'a îmbrъkatŭ kiar kѕ kaftanѕlŭ înaintea Vizirѕlѕĭ. Domniea aчestѕia însъ a цinѕtŭ nѕmaĭ чinчĭ zile, пъnъ kъndŭ s'aŭ liniшtitŭ rebeliĭ, dѕпъ kare jѕnele Sѕltanŭ a tъeatŭ kaпѕlŭ atъtŭ aчestѕĭa kъtŭ шi пrotektorѕlѕĭ seŭ. Ĭar Grigore Vodъ Gika, rъmъindŭ liniшtitŭ în domniea sa, a fъkѕtŭ mѕlte lѕkrѕrĭ bѕne шi îmbѕпъtъцirĭ în цearъ: a fъkѕtŭ din noŭ biserika Sfinцilorŭ Arxangelĭ, a fъkѕtŭ tѕrnѕlŭ desпre пoarta Kѕrцiĭ domneшtĭ, a adѕsŭ шi aпe înaintea aчestѕĭ tѕrnŭ. Dѕпъ шéпte anĭ de domnie însъ, îmпъrъцiea 'l-a mѕtatŭ la tronѕlŭ цereĭ Mѕnteneшtĭ, trimiцъndŭ în lokѕ'ĭ пe Konstantinŭ Vodъ Maŭrokordatŭ.

DOMNULU LXII.

Constantinŭ Vodă Maurocordatŭ.

Aчesta era fiĭѕlŭ lѕĭ Nikolae Vodъ Mavrokordatŭ, шi fѕsese ѕnŭ anŭ шi treĭ lѕnĭ Domnŭ în цeara Romъneaskъ. Astъ datъ Пoarta, skimbъndѕlŭ пe elŭ la Moldova, s'a întъlnitŭ la Fokшanĭ kѕ vъrѕlŭ seŭ Grigore Vodъ Gika шi a пetrekѕtŭ împreѕпъ kѕ mѕltъ veselie doѕъ zile. O aseпenea întъmпlare de strъmѕtare de domniĭ nѕ se maĭ întъmпlase пъnъ atѕnчĭ. Kostantinŭ Vodъ, viindŭ în

D. Chr. 1733.

Moldova, a domnitŭ dвoĭ anĭ шi mése lвnĭ; dвпъ aчeasta destitвindв-se, a venitŭ de a doвa oarъ Grigore Vodъ Gika.

NB. De aiчea înainte, aвtorĭвlŭ пъпъ la anвlŭ 1812 înшirъ nвmъrвlŭ шi nвmele Domnilorŭ, fъrъ a skrie nimikŭ maĭ mвltŭ despre dъшiĭ. La aчeasta a fostŭ redвsŭ negreшitŭ din kaвsa lipseĭ do dokвmente. Lakвna este însemnatъ, de шi epoka e tristъ. Dintre kronikariĭ vekĭ, (пe kare ĭ-a datŭ la lвminъ mвltŭ meritosвlвĭ bъrbatŭ M. Kogъlniчeanв în anвlŭ 1846 în treĭ volвme) чeĭ maĭ de пe вrmъ sъntŭ: Spъtarĭвlŭ Ioanŭ Kanta шi Enaki Kogъlniчeanв; чelŭ întъĭŭ a tratatŭ istoria de la 1741 пъпъ la 1769; чelŭ alŭ doilea de la 1733 пъпъ la 1774. Dar пe aчeшtĭ kronikarĭ, de bвпъ seamъ kъ Fotino nв ĭ-a possedatŭ.

De aчeea krezŭ kъ fakŭ вnŭ serviцŭ чetitorilorŭ aчesteĭ tradвчerĭ, adъogъndŭ komпilъrile mele asвпra aчesteĭ eпoчe, întorkъndвmъ kĭarŭ la istoria lвĭ Konstandinŭ Vodъ Mavrokordatŭ, пe kare aвtorĭвlŭ o deskrie fórte пe skвrtŭ.

(Traducĕtorĭuluĭ.)

Aчesta era fiiв lвĭ Nikolae Vodъ Maвrokordatŭ, omŭ mikŭ de statвrъ, kв kъвtъtвra înkrвчiшatъ шi kв graĭвlŭ defektвosŭ, saŭ kвmŭ zikŭ kronikariĭ *kв vorba înekatъ*, dar kв sвfletŭ bвпŭ шi blъndŭ. Kв aчestŭ Domnŭ aŭ venitŭ o mвlцime de Greчĭ, kari aŭ aпвkatŭ dregъtoriile цereĭ. Elŭ trъta пe boerĭ kв distinkцiвne: kв tóte aчeste nвmaĭ вnвlŭ din пъminteпĭ, Visternikвlŭ Tóderŭ Пaladi, avea favorile sale; чeĭ-l-alцĭ eraŭ despreцвiцĭ. Iar Greчiĭ, пrekвmŭ s'a zisŭ, okвпъndŭ tóte fвnkцiвnile, fъчeaŭ o mвlцime de abвsвrĭ шi kъпъtaŭ lefĭ însemnate. Пe lъngъ aчeste toцĭ intrigaпцiĭ шi înшelъtoriĭ, пrekвmŭ шi vre o zeчe цiitorĭ mъritate ale tatъlвĭ seŭ kв bъrbaцiĭ lorŭ, eraŭ în dregъtoriĭ шi пriimeaŭ lefĭ din Visterie. Пentrв ka sъ nótъ întreцinea atъtea keltвélĭ, Konstantinŭ Vodъ skotea neînчetatŭ la dъrĭ, în kъtŭ adъogъndŭ lipsa de пrodвkte шi mortalitatea în vite, чe aŭ вrmatŭ doĭ anĭ d'a rъndвlŭ, ajвnsese цeara în чea maĭ mare miserie. Dвпъ aseminea stare de lвkrвrĭ, vъ- D. Chr. 1733.

* *

zъndȣ kъ nȣ maï nóte stórчe bïata Moldovъ, a înчепstȣ a intriga la Konstantinonole nrin agenцiï seï nentrȣ ka sъ treakъ earъшï la domniea цeri Romъneшtï. Iar domnia lȣï a nrelȣngitȣ dȣoï anï шi mése lȣnï.

Domnulu LXIII.

A doa domnie a luï Grigore Vodă Gica.

Aчestȣ Domnȣ, strъmȣtatȣ ïarъшï la Moldova, nrekȣmȣ s'a zisȣ, fiindȣ kъ'шï strikase relaцiȣnile шi intimitatea kȣ vъrȣlȣ seȣ Konstantinȣ Vodъ, viindȣ la Moldova, astъ datъ niчï n'a voitȣ sъ se întъlneaskъ kȣ elȣ în kale; чi ne kъndȣ Konstantinȣ Vodъ Maȣrokordatȣ treчea anȣkъndȣ drȣmȣlȣ Brъileï, Grigore Vodъ treчea ne valea Siretȣlȣï, anȣkъndȣ ne akolo drȣmȣlȣ snre Iaшï. Kȣ tóte kъ elȣ din natȣra sa era omȣ blъndȣ, însъ din natima nersonalъ чe avea asȣnra vъrȣlȣï seȣ, a arȣnkatȣ tótъ ȣra asȣnra ómenilorȣ lȣï Maȣrokordatȣ. Пe dȣoï boerï шi anȣme Vistierȣlȣ Пaladi шi Sandȣ Stȣrzea, bъnȣindȣ-ï kъ arȣ fi konlȣkratȣ la strъmȣtarea lȣï, ï-a nȣsȣ îndatъ la înkisóre sȣb nretekstȣ kъ aȣ fъkȣtȣ abȣsȣrï în dregъtoriile lorȣ.

D. Chr. 1736.

Aчesta a înчепȣtȣ iarъшï a skóte dъrï nȣoï nre цearъ: baniï Steagȣlȣï, dъrï ne boeriï mazîlï, ne nreoцï шi ne biseriчï, kъte чinчï leï de kъrчȣmъ, kъte ȣnȣ leȣ de kasъ, kъte ȣnȣ zlotȣ de vitъ шi altele de aчestea, kare anъsaȣ kȣ mare greȣ ne bïata цearъ, stórsъ de atъtea kalamitъцï. Nȣ era destȣlȣ linsa шi fómetea kare domnea înkъ din timnȣlȣ lȣï Maȣrokordatȣ, шi lъkȣitoriï îndatъ dȣnъ venirea aчestȣï Domnȣ se însпъïmъntarъ de ȣnȣ kȣtremȣrȣ înfrikoшatȣ kare a dȣratȣ maï o orъ, de чiȣmъ шi de felȣrite semne чe se arъtaȣ ne чerȣ.

Întъmnlъndȣ se ka sъ se striчe naчea dintre Пórta Otomanъ kȣ Rȣшiï, Grigore Vodъ a nriimitȣ ordinȣ ka sъ meargъ la Kartalȣ ne Dȣnъre, ȣnde se afla Vizirȣlȣ. De akolo elȣ a fostȣ silitȣ sъ rъndȣeaskъ felȣrite nrovisiȣnï, nrodȣkte, karъ, vite, kerestele, шi alte mȣlte nesfъrшite angъriï

пentrȣ trebȣinцele oшtireĭ. Dȣпъ aчeasta, ȣrmъndȣ-se ръsboiȣlŭ kȣ Rȣшiĭ, Tȣrчiĭ aŭ fostŭ bъtȣцĭ пȣ пȣmaĭ în Krimeea dar шi пe lъtȣrile Moldoveĭ la Xotinŭ. Grigore Vodъ Gika, kȣmŭ a vъzȣtŭ kъ Rȣшiĭ vorŭ sъ okȣпe цeara, a rъndȣitŭ îndatъ Kaĭmakamĭ шi a fъkȣtŭ пreпarativele de пlekare sпre Galaцĭ. Rȣшiĭ, intrъndŭ în Iaшĭ la 3 Seпtemvrie 1740 sȣb Generalȣlŭ Mĭȣпxenŭ, aŭ fostŭ пriimiцĭ de kъtre Mitroпolitȣlŭ шi tótъ boerimea kȣ mare entȣsiasmŭ. Dȣпъ aчeasta Rȣшiĭ aŭ okȣпatŭ tótъ Moldova, ĭar trebile цereĭ se kъrmȣea de kъtre Kaĭmakamĭ lъsaцĭ de Grigore Gika, kariĭ fъчeaŭ esчesȣrĭ шi abȣзȣrĭ fъrъ niчĭ o temere [1]). Dar пe lъngъ Rȣшĭ se afla шi ȣnŭ fiȣ alŭ lȣĭ Dȣmitraшkȣ Vodъ Kantemirŭ, Konstantinŭ; aчesta, avъndŭ пatimъ пe Grigore Gika înkъ пъпъ a пȣ fȣgi la Mȣskalĭ, a fъkȣtŭ пe Generalȣlŭ de aŭ risiпitŭ Kȣrцile domneшtĭ de la Frȣmósa; dȣпъ aчeasta a

1). Rȣшiĭ aŭ imпȣsŭ Kaĭmakamilorŭ шi boerilorŭ Moldoveпĭ de aŭ sȣbskrisŭ aktȣlŭ ȣrmъtorĭȣ:

1° Sъ fie Moldoveniĭ kredinчĭoшĭ kȣ tótъ inima împъrъцieĭ Rȣsieĭ.

2° Sъ пȣ aĭbъ Moldoveniĭ resпȣndenцie kȣ neпrieteniĭ împъrъцieĭ Rȣsieĭ.

3° Boeriĭ пribeцĭ kȣ Grigore Vodъ sъ se întórkъ toцĭ пъпъ într'ȣnŭ anŭ; ĭar karele пȣ s'arŭ întórчe пъпъ la anȣlŭ sъ пȣ aĭbъ ertare.

4° Doŭъ-zeчĭ de miĭ de óste sъ erneze цeara шi sъ o xrъneaskъ, шi sъ шadъ пrin tъrgȣrĭ пre ȣnde s'arŭ sokoti.

5° Treĭ miĭ de salaxorĭ sъ пȣ liпseaskъ пeste toцĭ aniĭ, sъ lȣkreze пre la чetъцĭ la чe arŭ trebȣi.

6° Пentrȣ ómenĭ de óste чe vorŭ fi bolnavĭ, sъ keltȣeaskъ kȣ dъпшiĭ la aпtikъ, sъ le dea oцetŭ шi ȣntȣroĭȣ.

7° Ofiцerilorŭ чe vor fi kȣ aчele doŭъ-zeчĭ de miĭ de óste, -ĭarъшĭ sъ le dea чe le arŭ trebȣi.

8° Moskalŭ, Grekŭ saŭ alцĭ ómenĭ strъinĭ, sъ пȣ înkaпъ niчĭ la o diregъtorie în цearъ; чi пȣmaĭ kȣ negȣцъtorie.

9° Kъцĭ boerĭ шi kъцĭ slȣjitorĭ чe n'orŭ fi la vre-o dregъtorie sъ înkaleчe sъ meargъ kȣ toцiĭ la óste, шi leafъ sъ le dea împъrъцiea. Ĭar birȣlŭ шi nevoea цereĭ чe le-arŭ fi пartea sъ'шĭ dea.

10° Noŭъ zeчĭ de пȣngĭ de banĭ, sъ dea пlokoпȣlŭ lȣĭ Miпixŭ.

11° O sȣtъ de пȣngĭ de banĭ sъ dea masa lȣĭ Miпixŭ în toцĭ aniĭ, kariĭ banĭ fъчea doŭъ-sпre-zeчe miĭ de galbenĭ de aȣrŭ Ŭngȣreшtĭ, galbenȣlŭ ȣmbla пatrȣ leĭ пe aчea vreme.

12° Nime sъ пȣ tъgъdȣeaskъ bȣkate saŭ xaĭne, saŭ banĭ tȣrчeшtĭ, saŭ greчeшtĭ kъ kȣ kaпȣlŭ vorŭ da seama.

nssĕ mъna ne averile Grečilorĕ če rъmъsese în џearъ asksnse nrin biseriči. În fine, kъtre tómnъ fъkъndв-se nače între Rsmĭ mi Tsrčĭ, Rsmiĭ s'aŭ trasĕ, ĭar fiĭslĕ lsĭ Kantemirĕ a maĭ remasĕ în Iaшĭ ks nsџinъ óste, abъtъnds-se la felsrite esčesrĭ. Grigore Gika, înaintъnds-se sпre Iaшĭ, a trimisĕ ne Tъtariĭ če'lĕ nrečedaŭ mi aŭ gonitĕ ne Msskalĭ.

Ks retragerea Rsmilorĕ s'a dssĕ mi Mitronolitslĕ Antonie, karele se vede kъ se komnromisese tare kъtre Tsrčĭ. Grigore Gika, ssnъratĕ de ačeasta, ne de o narte a čerstĕ de la Patriarxie afsrisanie ne nsmele lsĭ, ĭar ne de alta a nsmitĕ în loks-ĭ Mitronolitĕ ne snĕ Grekĕ anaume Nikiforĕ.

Dsnъ ačeasta četatea Xotinslsĭ a rъmasĕ maĭ snĕ anĕ de zile nsstie mi în rsinъ. Tsrčiĭ însъ, dsnъ tóte stъrsinџele Domnslsĭ, totĕ ns o lъsarъ Moldoveĭ; či trimiserъ ne snĕ Kolčeagĕ Beĭ ka sъ o restaureze mi sъ o oksne. Domnslĕ trimise întrs întъmninarea sa ne snĕ boerĭĕ Antoni Pъrkъlabs, ks ordinĕ ka sъ nórte de grijъ de čele trebsitóre omtireĭ. Tsrkslĕ, nemslџъmitĕ ks îndemъnъrile če i se nroksra, bъts ne Antoni la talne, lskrs če însnъĭmъntъ tare ne Grigorie Vodъ.

Dar intrigile Fanarslsĭ ns lъsarъ msltĕ timnĕ trebile Moldoveĭ în nače. Mazilitslĕ Domnĕ Mixaĭ Rakoviџъ, setosĕ de a se maĭ fače domnĕ, arsnkъ o mslџime de kalomniĭ asspra lsĭ Grigorie Gika, de mi era kssksri amъndoĭ, De ačeea în lsna sentemvri a anslsĭ 1742 veni snĕ kansgibama tsrčeskĕ mi rъdikъ ne Grigori Gika la Konstantinonole; kъčĭ Pórta mstъ nentrs adoŭa órъ ne Konstantinĕ Mavrokordatĕ din џeara Msnteneaskъ la Moldova, rъndsindĕ în loks-ĭ ne Mixaĭĕ Vodъ Rakoviџъ.

A doua domnie a luĭ Constantinŭ Vodă Maurocordatŭ.

De astъ datъ domnia lsĭ Mavrokordatĕ ns s'a însemnatĕ de kъtĕ ks óre kare reforme finanџiare. Keltsĕlele domnieĭ eraŭ ama de nemъssrate, Grečiĭ de ne lъngъ Domnĕ ama de mslџĭ mi ama de lakomĭ, greстъџile џereĭ ama de marĭ, în kъtĕ ne tótъ zioa

D. Chr. 1742. D. I. Canta. E. Cogălnicénu și Neculcea.

se inventaŭ sisteme finanџiare, kare de kare maĭ meшteшъgite пentrъ ka sъ stórkъ avъtъlŭ lъkъitorilorŭ sъtenĭ. Greutъџile че aпъsaŭ пe џearъ fъчeaŭ пe ómenĭ de emigraŭ пeste xotarŭ, saŭ ъmblaŭ fъgarĭ пrin mъnџĭ шi пrin kodri шi mъlџĭ пerĭaŭ de frigŭ шi de fóme.

Aчestŭ Domnŭ a înkinatŭ sъntъlъĭ Mormъntŭ Monastirile Taslъъlŭ, Kaшinъlŭ, Soveja шi Пobrota.

Nъ aпъkъ însъ a împlini anъlŭ, шi în 6 Iъlie 1743 Пórta-lŭ destitъъ шi-lŭ adъse la Konstantinopole, ĭar în lokъ-ĭ trimise пe fratele seŭ Ioanŭ.

DOMNULU LXIV.

Ionŭ Vodă Maurocordatŭ.

Kronikariĭ în domniea aчestъĭa se mъrgineskŭ a însemna maĭ kъ seamъ dъrile чele grele че se impъneaŭ пe џearъ; în kъtŭ lъkъitoriĭ, de mъlte vъkъritъrĭ че se skoteaŭ, îшĭ ъчideaŭ vitele пentrъ ka sъ skape de tirъniile împlinitorilorŭ. „Iar boerilorŭ le пъrea bine (ziче Enake Kogъlniчeanъ), kъчĭ mъnka fieшte kare шi avea rъdikъtъrĭ de la aчestŭ Domnŭ; шi чeĭ maĭ mъlџĭ boerĭ de la aчestŭ Domnŭ s'aŭ rъdikatŭ, alesŭ чeĭ че шedeaŭ la џearъ, шi de atъnчe aŭ fъkъtŭ banĭ toџĭ boeriĭ.“ Demoralisarea пъnъ într'atъta пerdъse ъsfletele шi inimele boerilorŭ Moldovenĭ, în kъtŭ, depaгte de a se faчe modele de virtъte шi apъrъtorĭ aĭ împilaџilorŭ, rivalisaŭ kъ Greчiĭ în mъnkъtoriĭ шi desbrъkъtoriĭ. Întrъ adevъrŭ din timpiĭ aчeшtiea kapiĭ s'aŭ stъlpiĭ џereĭ aŭ înчepъtŭ a eserчita krъzimea asъpra kompatrioџilorŭ lorŭ sъtenĭ; a-ĭ vinde ka пe robĭ, a-ĭ împъrџi ka пe џiganĭ, despъrџindŭ пъrinџiĭ de kopiĭ, a-ĭ treчe în zapise шi în foĭ de zestre, a-ĭ lъa în kasele boereшtĭ la slъjba lorŭ шi a-ĭ mъta de la ъnŭ lokŭ la altъlŭ, dispъnъndŭ de eĭ ka de robĭ. D. Chr. 1743. D. I. Canta și Enache Cogolnicén

Apropiindъse terminъlŭ de treĭ anĭ, Ioanŭ Vodъ trimise la Konstantinopole o depъtъчiъne de patrъ boerĭ ka sъ

dskъ împъrъцieĭ arъtare din пartea цereĭ kъ elȣ e bsnȣ шi ĭsbitȣ, шi totȣ o datъ sъ чerчeteze шi keltselele agenцilorȣ, fiindȣ kъ чereaȣ banĭ neînчetatȣ шi ns se maĭ sъtsraȣ. Aчeштĭ boerĭ eraȣ: Xatmanslȣ Kostake Razs, Visterniksiȣ Rads Rakoviцъ шi Vorniksiȣ Manolaki Kostake. Пъnъ sъ ajsngъ la Konstantinoпole шi пъnъ sъ se înfъцiшeze la loksrile ksvenite, terminslȣ de treĭ anĭ s'a îmпlinitȣ. Atsnчe lokotenentslȣ Viziruslsĭ kemъnds-ĭ ĭĭ întrebъ de sъntȣ mslцъmiцĭ de Domnȣ. Boeriĭ rъsпsnserъ afirmativȣ. „ — Dakъ-ĭ aша sъ lsaцĭ Msxarelslȣ (firmanslȣ înoitorȣ de domnie). — Пrea bine rъsпsnserъ boeriĭ. — Dar banĭ aveцĭ? — Banĭ ns avemȣ, dar sъ ni se пse sn terminȣ шi mergъndȣ în цearъ vomȣ trimite.“

Boeriĭ deterъ zaпisȣ шi, lsъndȣ Mskarelslȣ, venirъ în цearъ. Domnslȣ ĭĭ msstrъ kъчĭ fъksrъ aчeasta fъrъ штirea sa. Iar kъndȣ veni terminslȣ пlъцeĭ, veni шi snȣ Bsmbaшirȣ esekstorȣ. Domnslȣ niчĭ într'snȣ kiпȣ ns voi sъ пlъteaskъ baniĭ de la sine; чi пsse пe boerĭ la înkisóre, пъnъ чe rъsпsnserъ toцĭ baniĭ.

Faпta aчeasta шi altele ajstarъ пe Agenцiĭ tostslsĭ Domnȣ Grigori Gika ka sъ fakъ intrigĭ la Konstantinoпole în kontra lsĭ Ioanȣ Vodъ, шi isbstirъ a'lȣ destitsa dsпъ treĭ anĭ de domnie.

A treea domnie a luĭ Grigore Vodă Gica.

Grigori Vodъ Gika. dsпъ чe se destitsѣ la anslȣ 1742,
D. Chr. 1747. fs relegatȣ la inssla Tenedosȣ fъrъ пermisisne de a
D. I. Canta şi Enache Cogălnicén. eшi d'akolo. Îndatъ чe a kъпъtatȣ graцiarea, fiislȣ seȣ Skarlatȣ fs îmbrъkatȣ ks kaftanȣ în okslȣ seȣ; earȣ elȣ dsпъ чe a venitȣ la Konstantinoпole s'a înfъцiшatȣ la Пórtъ шi a adresatȣ Vizirslsĭ snȣ disksrsȣ de mslцъmire în limba tsrчeaskъ, într'snȣ limbagiȣ atъtȣ de frsmosȣ în kъtȣ s'aȣ minsnatȣ toцĭ aчeĭ чe l'aȣ askultatȣ. Dsпъ aчeasta fъkъndsшĭ пregъtirile, a пlekatȣ kъtre Moldova шi la 10 Islie a sositȣ în Iaшĭ, snde s'a întronatȣ dsпe цeremoniea obiчnsitъ.

Keltsselile esilslsĭ seŭ, плata firmanslsĭ de grapiare шi dobъndirea Domnieĭ, însъrчinase пe Grigore Gika ks o msl-pime de datoriĭ. Îndeшertŭ чerkъ elŭ ka sъ stoarkъ bani din pearъ ks imпsnerĭ de felsrite dъrĭ, kъчĭ peara era foarte stoarsъ de пredeчesoriĭ seĭ шi astъ datъ ns maĭ avea чe lsa. De aчeea lskrъ пrin toate mizloaчele la Konstantinoпole, шi în sfъrшitŭ isbsti a kъпъta Domnia pereĭ Romъneшtĭ, kare era maĭ bogatъ de kъtŭ a Moldoveĭ. Astŭ felĭŭ, dsпъ шéпte lsnĭ de domnie, se skimbъ ĭarъшĭ ks Konstantinŭ Vodъ Mavrokordatŭ, karele era Domnŭ în peara Romъneaskъ. Astъ datъ îmпъkъndsse Domniĭ, s'aŭ întъlnitŭ la Fokшanĭ шi, dsпъ чe aŭ пetrekstŭ îmпresпъ treĭ zile, a пlekatŭ fieшte kare kъtre tronslŭ seŭ.

A treea domnie a luĭ Constantinŭ Vodă Mavrocordatŭ.

Dsпъ шése domniĭ sskчesive, adikъ patrs în peara Romъneaskъ шi dosъ în Moldova, Konstantinŭ Mavrokordatŭ veni ks a treia Domnie. Istoriksłŭ Fo- { D. Chr. 1748. tino în istoriea aчeasta n'a пomenitŭ nimika desпre marea reformъ kare aчestŭ domnŭ fъksse în anslŭ 1746 în peara Romъneaskъ. Aчeastъ reformъ era emanчiparea *Rsmsnilorŭ*, saŭ a lъksitorilorŭ плsgarĭ kariĭ пrin abssslŭ пroпietarilorŭ ajsnsese ka шi чeĭ din Moldova în stare de robie. În 5 Avgsstŭ 1746 Kostantinŭ Mavrokokordatŭ konvokъ o adsпare generalъ de boerĭ în peara Romъneaskъ шi înkeiъ snŭ aktŭ ks jsrъmъntŭ пentrs aчeastъ faпtъ mare, kare indirektŭ da ssfletŭ шi tъrie napionalitъpiĭ Romъne. Adsпarea peri Romъneшtĭ atsпчe deklarъ kъ „Ea ns ksnoaшte maĭ greŭ шi maĭ mare пъkatŭ de kъtŭ a avea пre frapiĭ nostri чeĭ întrs Xristosŭ ssb jsgslŭ robieĭ noastre, de vreme чe Sfъnta Evangeliea ne ziчe: *„Isbeшte пre aпroaчele tŭ ka înssшĭ пre tine.“* Ka srmъtorĭ darъ aчesteĭ пorsпчĭ, ns trebse sъ robimŭ пre frapi noшtriĭ; kъчĭ robiea n'aŭ fostŭ de niчĭ snŭ folosŭ, чe înkъ snŭ obiчeiŭ de mare пagsbъ ssfletelorŭ noa-

stre, rъmasъ fiindŭ de la strъmoшĭ ka unŭ blestemŭ asu-пra kaпetelorŭ noastre.“ Aчeastaшĭ adunare xotъrì: „Maĭ multŭ пentru uшurarea sufletelorŭ noastre, шi a пъriпцi-lorŭ, a moшilorŭ шi a strъmoшilorŭ, ka orĭ la чine din neamulŭ boereskŭ, saŭ la monastirĭ, vorŭ fi Rumъnĭ ku mo-шiile lorŭ, moшiile sъ rъmъe la stъпъпirea noastrъ, sъ stъпъпimŭ kumŭ шi пъпъ akumŭ; dar kъtŭ пentru kaпetele Rumъnilorŭ fъrъ de moшie, kare dintre noĭ va vrea din bunъ voinцa luĭ ka sъ'ĭ erte пentru a sa omenire, bine va faчe; earъ de nu va vrea sъ fakъ aчeastъ faчere de bine sufletuluĭ seŭ, sъ aĭbъ a faчe aчeĭ Rumъnĭ kumŭ vorŭ пutea, шi sъ dea banĭ de fieшte чe kaпŭ kъte talerĭ ze-чe шi sъ se reskumпere, шi ku voĭe de va fi stъпъпuluĭ seŭ, шi fъrъ de voĭe.“

Treĭ anĭ în urmъ, în шease aпrilie a anuluĭ 1749, vi-indŭ aчelaшĭ domnŭ în Moldova, konvokъ ĭarъшĭ o adunare generalъ, komпusъ de klerulŭ eпiskoпalŭ шi egumenikŭ, de tótъ boerimea, veliцĭ, a doa шi a treĭa stare шi de altъ *ob-шtie*, kare xotъrî emanчiпerea *veчinilorŭ* fъrъ rъskumпъrare.

Dar чe eraŭ aчeĭ veчinĭ?

Пentru ka sъ fimŭ înцeleшĭ, trebue sъ arъtъmŭ kъ lъ-kuitoriĭ agrikolĭ atunчe se îmпъrцiaŭ în treĭ klase: 1° *Rъzъ-шiĭ, Kneziĭ* saŭ *Moшneniĭ*, kariĭ îшĭ пъstrarъ пroпrietatea шi libertatea; 2° *Lъturaшiĭ, oamenĭ slobozĭ, oamenĭ domneшtĭ*, ka-ri se bukuraŭ numaĭ de libertate fъrъ a avea пroпrietate: a-чestia se komпuneaŭ din rъzъшiĭ чe-шĭ vъndusserъ moшia fъrъ пersóna lorŭ, — din kolonistiĭ aduшĭ de bunъ voĭe, — din kolonistiĭ aduшĭ de bunъ voĭe, — din ostaшiĭ kari se liberaŭ din serviцu; eĭ lъkuiaŭ пe moшiile boereшtĭ fъrъ sъ fie liпiцĭ ku пъmъntulŭ, numindusse *luturaшĭ* adekъ alъturĭ ku *veчiniĭ* saŭ *xrisovoliцiĭ*. Пentru lъkuinцa шi lokurile lorŭ de xranъ, eĭ se învoeaŭ ku пroпrietariĭ пrin bunъ tokmealъ; ĭar maĭ tъrziŭ se statorniчi ka sъ lukreze 12 zile пe anŭ шi sъ dea dijmъ; 3° *Veчiniĭ* saŭ *шerbiĭ*, a kъrora kondiцiune era de a fi liпiцĭ ku пъmъntulŭ: eĭ nu пuteaŭ niчĭ o datъ a se duчe de пe moшie, шi пartea bъrbъteaskъ era deaпuru-rea în serviчiulŭ boerilorŭ; ĭar пrin abusŭ ajunsese a fi trъ-

taņĭ ka robĭ; a fi lsaņĭ în kasele bœremtĭ sure slsjbъ, a fi mstaņĭ de la snŏ lokŏ la altslŏ dsnъ nlakslŏ nronrietarslsĭ, a fi vъndsņĭ mi desnъrņiņĭ koniiĭ de nъrinņĭ, amanetaņĭ mi treksņĭ în foĭ de zestre întokmaĭ ka ņiganiĭ.

Aчeastъ de ne srmъ klaşъ fs emanчinatъ de Konstantinŏ Vodъ Masrokordatŏ. Пóte kъ Domnslŏ a fъkst'o în intenņisne de a snori nsmъrslŏ kontribsitorilorŏ, nóte kъ a fъkst'o din simņъmъntslŏ de smanitate, destslŏ e kъ s'a rъdikatŏ snŏ mare blestemŏ de assnra ņereĭ. Пóte kъ mslņĭ din boerĭ, kondsmĭ de sniritslŏ nrogresslsĭ, mi alŏ notriotismslsĭ, aŏ kontribsitŏ la aчeasta; dar mi mslņĭ aŏ rъmasŏ nemslņъmiņĭ. Eatъ ksmŏ strъmomslŏ înfokatslsĭ anъrъtorŏ alŏ kestisnilorŏ soчiale de astъ-zĭ, Enake Kogъlniчeans, karele, ka mi strъnenotslŏ seŏ Mixailŏ, a skrisŏ narte din istoria ņeriĭ, deskrie fanta aчeasta a lsĭ Konstantinŏ Mavrokordatŏ:

„Aŏ maĭ skornitŏ kъ ns trebse boeriĭ sъ aĭbъ veчinĭ „în satele lorŏ, dъndŏ mtire ne la tóte ņinstsrile ne snde „vorŏ fi veчinĭ sъ vie la Iamĭ ka sъ se desbatъ de veчinъ„tate, norsnчindŏ mi boerilorŏ чelorŏ чe aŏ veчinĭ mi sine„tsrĭ nentrs veчinĭ sъ vie, kъчĭ este ka sъ se kaste aчeastъ „nriчinъ ks divansrĭ. Шi strъngъndsse veчinъtatea de nre„tstindene la divanŏ ks o mare obrъzniчie, kъчĭ îĭ fъksse „Konstantinŏ Vodъ de ns bъga ne nimenĭ în seamъ, viindŏ „mi boerimea de nе afarъ чeĭ чe avea veчinĭ; kariĭ dsnъ „чe s'aŏ strъnsŏ ks toņiĭ s'aŏ orъndsitŏ ka sъ se fakъ mare „soborŏ în Monastirea Trisfetitele. Шi ama mergъndŏ do„mnslŏ ks toņĭ boeriĭ akolo, aŏ înчenstŏ a faчe mare чer„чetare, de kъndŏ sъntŏ veчinĭ mi de la чine 'ĭ-aŏ ksmnъ„ratŏ, mi înkъtŏ 'ĭ-aŏ ksmnъratŏ. Atsnчe aŏ rъsnsnsŏ toņĭ boe„riĭ, zikъndŏ: Noĭ ns ĭ-amŏ ksmnъratŏ, чi ĭ-amŏ gъsitŏ ve„чinĭ de la momiĭ mi strъmomiĭ nostri, mi'ĭ stъnъnimŏ mi „noĭ; Iar a'ĭ vinde ns nstemŏ ka sъ'ĭ vindemŏ, чe'ĭ nsnemŏ „kъte la o slsjbъ a kaseĭ de ne daŏ ajstorŏ. Atsnчe aŏ no„rsnчitŏ Vodъ ks mare xotъrъre чъ ns maĭ fie veчinĭ de a„чiчĭ în nainte, nsmaĭ nentrs kъ medŏ nrin satele boeremtĭ „mi se xrъneskŏ ne momiile lorŏ, sъ lskreze kъte 24 de zi-

„le într'ȣnȣ anȣ boerilorȣ vara ші earna, aȣ съ dea къte „dȣoĭ leĭ de fieште kare kaсъ ші съ lȣkreze къte 12 zile пе „anȣ vara ші earna. Ші xotъrъndȣ într'aчeстȣ kinȣ s'aȣ „mȣlцъmitȣ ші boeriĭ, învъцъndȣ Domnȣlȣ ka съ se dea ve„чinilorȣ ші къte o цidȣlъ Domneaskъ kȣ пeчetie Gosпodȣ, „arъtъndȣ kъ de aiчe înkoaчe съ nȣ se maĭ пomeneaskъ „veчinĭ, ші съ aĭbъ a slȣji aчele zile de maĭ sȣsȣ пomenite, „dъndȣ пe aчele цidȣle ȣnȣ leȣ lȣĭ Treti Logofъtȣ ші къte „va пarale Skriitorȣlȣĭ."

De la aчestȣ Domnȣ se maĭ чiteazъ ȣnȣ Xrisovȣ пrin kare se skȣteskȣ de дъrile kъtre statȣ boeriĭ kariĭ nȣ maĭ sȣnt în fonkцiȣnĭ. Aчestȣ Xrisovȣ s'a гъsitȣ în Odesa, s'a koпiatȣ de D-lȣĭ K. Xȣrmȣzake ші s'a tiпъritȣ în Arxiva Romъneaskъ чe eшia la 1845 sȣb redakцiȣnea D. M. Kogъlniчeanȣ. De ші пoartъ data din 1737, adikъ пe kъndȣ era kȣ a treea Domnie în цeara Romъneaskъ, dar îlȣ чitъmȣ aчi ka o мъsȣrъ finanцialъ a timпȣlȣĭ.

Elȣ a maĭ пȣsȣ дъrĭ пe stȣпĭ, пe maskȣrĭ ші пe tȣtȣnȣ, дъrĭ kare nȣ maĭ fȣseserъ пъnъ atȣnчe în Moldova. Între alte мъsȣrĭ de îngrijire пȣblikъ, aчestȣ Domnȣ a пȣsȣ la oпrealъ ші пe мȣĭerile пerdȣte kare se sпekȣlъ kȣ korпȣlȣ lorȣ, ші nȣ le libera пъnъ nȣ'шĭ гъsea бъrбaцĭ съ se мъrite.

Kostantinȣ Mavrokordatȣ a sfъrшitȣ de a skoсȣ ȣnȣ Xatixȣmaiȣmȣ îmпъrъteskȣ пrin kare s'aȣ deпъrtatȣ пe toцĭ negȣцъtoriĭ Tȣrчĭ kare fъчeaȣ marĭ neorъndȣelĭ în цeаръ.

Timпȣlȣ aчestȣĭ Domnȣ s'a maĭ însemnatȣ kȣ kalamitatea veniri lъkȣstilorȣ ші kȣ o fómete înfrikoшatъ, în kъtȣ lъkȣitoriĭ trъeaȣ kȣ пъĭne fъkȣtъ de kojĭ de arбȣrĭ saȣ de gindъ.

Dar пe kъndȣ se afla într'o zi de veselie, kȣnȣnîndȣ пe ȣna din fiiчile sale kȣ ȣnȣ fiȣ alȣ lȣĭ Mixaĭ Vodъ Rakoviцъ, пriimi de o datъ шtire din Konstantinoпole kъ Пórta 'l-a destitȣatȣ ші a rъndȣitȣ Domnȣ пe Konstantin fratele ginerelȣĭ sъȣ; dȣпъ kare, fъrъ mȣltъ întristare, s'a rъdikatȣ kȣ toatъ kasa ші a пlekatȣ la Konstantinoпole.

DOMNULU LXV.

Constantinŭ Vodă Racoviţă Cehanŭ.

Aчestȣ Domnȣ, dȣпъ чe шĭ-a lȣatȣ firmanȣlȣ de ръndȣire, a maĭ шezȣtȣ la Konstantinопole înkъ vre o treĭ lȣnĭ, trimiцъndȣ în lokȣ'ĭ Kaĭmakamȣ пe ȣnȣ Ппъtarĭȣlȣ Iordake пentrȣ kъrmȣirea trebilorȣ цeri; ĭar la méпte Dekemvrie a intratȣ în Iaшĭ. Dȣпъ orъndȣirea Ministrilorȣ шi a isпravniчilorȣ, a fъkȣtȣ îndatъ konsiliȣ kȣ tótъ boerimea, шi a пȣsȣ la kale aшezarea dъrilorȣ, пe kare le-a adъogatȣ шi le-a îmmȣlцitȣ пentrȣ ka sъ-шĭ skótъ keltȣelele шi datoriile чe fъkȣse la Konstantinопole. D. Chr. 1749. D. I. Canta și Enache Cogălnicén

Fiindȣ kъ Greчiĭ aпȣkase tóte trebile цereĭ, boeriĭ пъmъntenĭ, vъzъndȣ-se daцĭ la o пarte шi fъrъ mijlóчe de a se folosi de jafȣrĭ шi kivernisealъ, komпlotarъ în kontra lorȣ. Deчĭ konsпirъndȣ în sekretȣ, lȣarъ xotъrъrea de a пъrъsi цeara; шi ka vre-o пatrȣ-zeчĭ de familiĭ de boerĭ marĭ шi bъtrъnĭ s'aȣ rъdikatȣ fъrъ de veste шi aȣ пlekatȣ пeste Ппȣtȣ, xotъrъцĭ a se dȣчe la Tъtarĭ.

Domnȣlȣ, înspъĭmъntatȣ de aчeasta, bъnȣindȣ resȣltate ȣпъrъtóre пentrȣ пosiцiȣпea sa шi temъndȣ-se ka пȣ kȣmȣ-va asemenea manifestaцiȣпe sъ пȣ'ĭȣ striчe în okiĭ Пorцeĭ, a reпezitȣ îndatъ dȣoĭ Greчĭ din ministri seĭ dȣпъ eĭ, kariĭ kȣ dibъчia lorȣ ĭĭ îndȣпlekarъ sъ se întórkъ.

În цeara Romъneaskъ fiindȣ asemenea marĭ пemȣlцȣmirĭ în kontra Greчilorȣ, ageпцiĭ ambelorȣ Domniĭ simцindȣ kъ Пorta пóte voĭa sъ ĭea mъsȣrĭ ekstraordinare, s'aȣ înцeleсȣ între eĭ шi aȣ fъkȣtȣ tóte kiпȣrile de aȣ mijloчitȣ skimbarea Domnilorȣ dintr'ȣnȣ lokȣ într'altȣ, пentrȣ kъ kȣ aчeasta sъ se stъmпere ȣra пȣblikъ.

Astfelȣ deпъ o domnie neînsemnatъ de treĭ anĭ шi zeчe lȣnĭ, Konstantinȣ Vodъ a trekȣtȣ în цeara Romъneaskъ шi în Moldova a venitȣ Domnȣlȣ de akolo Mateĭȣ Gika.

DOMNULU LXVI.

Mateïu Gica Vodă.

D. Chr. 1753. D. I. Canta și Enache Cogălnicén

Mateïȣ Gika era alȣ̆ doilea fiïȣ alȣ̆ lȣ̆ї Grigorie Vodъ, karele maĭ fȣsese Domnȣ̆ în Moldova. Elȣ̆ a intratȣ̆ în Іашї la Iȣlie 1753. Domnia lȣї s'a însemnatȣ̆ kȣ adъogirea нȣмъrȣlȣї Greчilorȣ̆; dar aчestia, înпnъї-мъntaџї de спiritȣlȣ̆ пȣblikȣ̆ kare se revoltase în kontra lorȣ̆, нȣ maĭ eraȣ̆ atъtȣ̆ de сȣпerbї шi niчї se пrea amestekaȣ̆ în trebile џereĭ.

Mateïȣ Gika era tънъrȣ̆ шi neeksпerimentatȣ̆ la trebile џereĭ: la jȣdekъџї нȣ se пrea înџelegea, шi *чe ziчea boeriĭ awa gȣsea шi Mȣria Sa kȣ kale.* Elȣ̆ era de natȣra sa veselȣ̆, ïȣbea пetreчerile шi mȣïerile. De aчeea adese orĭ fъчea mese marĭ, la kare kïema din ordinȣ̆ domneskȣ̆ пe boeriĭ tinerĭ, шi kïarȣ̆ пe Evreiĭ kare aveaȣ̆ femeĭ frȣmóse, шi dȣпъ чe se desfъtaȣ̆ kȣ felȣrite пetreчerĭ, пȣnea шi fъчea jokȣ̆.

Din birȣrile kare skosese în џearъ Mateïȣ Vodъ adȣnase mȣlџї banĭ, darъ ї-aȣ̆ мъnkatȣ̆ toџї Greчiĭ kariĭ eraȣ̆ пe lъngъ dъnsȣlȣ̆, пentrȣ kare, dȣпъ чe a eшitȣ̆ din domnie a trebȣitȣ̆ sъ se jȣdiчe пe la tribȣnalele tȣrчeшtĭ din Konstantinoпole.

La anȣlȣ̆ 1755 viindȣ̆ шtire kъ a mȣritȣ̆ Sȣltanȣlȣ̆ шi s'a fъkȣtȣ̆ înпъratȣ̆ Sȣltanȣlȣ̆ Osmanȣ̆, îndatъ a datȣ̆ ordinȣ̆ de s'a ilȣminatȣ̆ oraшȣlȣ̆ Іашї шi tóte tъrgȣrile de afarъ, fъkъndȣ-se veselie пȣblikъ în tóte пъrџile, lȣkrȣ чe нȣ se maĭ fъkȣse пъnъ atȣnчĭ.

Konstantinȣ̆ Vodъ Maȣrokordatȣ̆, karele se afla la Konstantinoпole de maĭ mȣltȣ̆ timпȣ̆ mazîlitȣ̆, пrofitъ de skimbarea Senatȣlȣї Tȣrчeskȣ̆ шi пrin intrigile sale isbȣti a kъпъta ïarъшї tronȣlȣ̆ џereĭ Romъneшtĭ. Dȣпъ aчeasta, Konstantinȣ̆ Vodъ Rakoviџъ, sȣb пrotekџiȣnea пartikȣlarъ a Vizirȣlȣї Mȣstafa Паша, se strъmȣtъ ïarъшї la domnia Moldoveĭ; ïar Mateïȣ Vodъ Gika, dȣпъ o domnie de dȣ̆oĭ anĭ шi mése lȣnĭ se destitȣъ.

A doua domnie a lui Constantinŭ Vodă Racoviță.

Ачesta veni în Moldova пe la Martie. Domnia lȣĭ nȣ se înseamnъ de kъtȣ̆ kȣ rъdikarea dъrii vъkъritȣlȣĭ, (чe se întrodȣsese înkъ de Dȣka Vodъ чelȣ̆ bъtrъnȣ̆) пentrȣ kare a adȣsȣ̆ karte de blestemȣ̆ sȣb-skrisъ de чeĭ пatrȣ Пatriarшĭ, la a kъreia чetire aȣ̆ fostȣ̆ faцъ totȣ̆ klerȣlȣ̆ шi boerimea шi kъte шénte цъranĭ adȣшĭ din fie kare distriktȣ̆. Dar kъndȣ̆ пe de o пarte rъdika o dare ka ачeasta, пe de alta se întrodȣчea Koniцa шi altele; kъчĭ kȣ tótъ bȣna voinцъ чe ar fi avȣtȣ̆ ȣnȣ̆ Domnȣ̆ ka sъ ȣшȣreze цeara, greȣtъцile timпȣlȣĭ чereaȣ̆ keltȣelĭ neînlъtȣrate.

D. Chr. 1756. D. I. Canta și Enache Cogălnicén

Abĭa aпȣkase a îmпlini aпȣlȣ̆ шi, întъmпlъndȣ-se a kъdea din vizirie пrotektorȣlȣ̆ seȣ̆ Mȣstafa Пaшa, destitȣirea lȣĭ se xotъrî шi în lokȣ-ĭ se rъndȣi Beĭzadea Skarlatȣ̆ Gika.

DOMNULU LXVII.

Scarlatŭ Grigorie Gica Vodă.

Domnia ачestȣĭa nȣ s'a însemnatȣ̆ de kъtȣ̆ kȣ jafȣrĭ шi miseriĭ. Ĭatъ kȣmȣ̆ deskrie Enake Kogъlniчeanȣ eпoka ачeasta:

D. Chr. 1757. Ioan Canta și Enache Cogălnicén

„Rȣшfertȣrĭ шi aпȣkъtȣrĭ nȣ se sokotea kъte lȣa toцĭ în „tóte пъrцile, sfertȣrĭ шi dъjdiĭ maĭ пe tóte lȣnile, шi maĭ de „mȣlte orĭ îndoite, avъndȣ̆ пe lъngъ цinstȣrĭ ómenĭ Greчĭ, „la kariĭ aчeĭ de lokȣ̆ nȣ kъȣta пrea bine, kъ n'avea niчĭ o „kiverniseala. Шi aшa kȣ mare strъшniчie пetreчea aчea „domnie; ĭarъ zikъtȣrĭ, jokȣrĭ, шi пlimbъrĭ de agĭenȣ̆.“

Skarlatȣ̆ Vodъ Gika, îndemnatȣ̆ de Greчiĭ чe îlȣ̆ înkonjȣraȣ̆, a voitȣ̆ sъ striчe legъtȣra чe se fъkȣse пentrȣ aпȣlarea vъkъritȣlȣĭ. Mitroпolitȣlȣ̆ шi kȣ eпiskoпiĭ se oпȣserъ kȣ toatъ пȣterea lorȣ̆. Dȣпъ ачeasta Domnȣlȣ̆ avȣ rekȣrsȣ̆ la Konstantinoпole, de ȣnde шi isbȣti a skoate ȣnȣ̆ firmanȣ̆ пentrȣ reîntrodȣчerea aчeштiĭ dъrĭ ȣrъчĭoase. Nȣ aпȣkъ însъ a se пȣne în lȣkrare шi veni штire kъ Пórta Otomanъ,

destitsъndŏ ne Domnslŏ din ȥeara Romъneaskъ a rъndsitŏ ne elŏ în loks'ĭ.

Domnulu LXIII.

Ioanŭ Teodorŭ Vodă Calimachŭ.

Eatъ snŏ domnŏ Romъnŏ în enoka Fanarioȥilorŏ. Ioanŏ Teodorŏ Kalimaxŏ era fiislŏ snsĭ Teodorŏ Kъlmъшslŏ nronrietarŏ mikŏ din distriktslŏ Orxeislsĭ. Tatъlŏ seŏ 'la trimisŏ de mikŏ la Liovŏ în Nolonia, de snde s'a întorsŏ ks ksnoштinȥĭ nerfekte în limba Latinъ шi Nolonъ. Tъnъrslŏ Kalimaxŏ fs îmbrъȥimatŏ îndatъ de Nikolse Vodъ Mavrokordatŏ, шi trimisŏ ka Sekretarŏ ne lъngъ fratele seŏ Ioanŏ Mavrokordatŏ, чe era mare dragomanŏ alŏ Norȥeĭ la Konstantinonole. Akolo, dsnъ чe Ioanŏ Mavrokordatŏ s'a fъkstŏ Domnŏ în ȥeara Romъneaskъ, Kъlmъшslŏ (karele îшĭ greчizъ nsmele în Kalimaxŏ), rъmase lokotenentŏ alŏ seŏ vre-o sn-snre-zeчe anĭ. Dsnъ aчeea Kalimaxŏ veni în Moldova ne timnslŏ lsĭ Grigore Vodъ Gika шi, întrebsinȥatŏ fiindŏ în maĭ mslte dregъtoriĭ, ajsnse renede la rangslŏ de Medelniчerŏ; anoĭ fs trimisŏ ĭarъшĭ ka Sekretarŏ ne lъngъ Aleksandrs fratele Domnslsĭ Gika чe era dragomanŏ alŏ Norȥiĭ. Msrindŏ Aleksandrs Gika, Kalimaxŏ ka snslŏ чe se întrodssese nintre oameni inflsinȥĭ aĭ Norȥiĭ, traso lsarea aminte a Vizirslsĭ шi se fъks lokotenentŏ de dragomanŏ, шi dsnъ aчeea se întъri kiarŏ defenitivŏ, шi servi astŏ-felŏ vre-o dozъ-zeчĭ шi dsoĭ de anĭ. Dsnъ serviчisrile lsĭ kreskъndsĭ шi konsideraȥisnea, împъratslŏ ĭlŏ dъrsi ks domnia Moldoveĭ.

Între oameniĭ чe adsse de la Konstantinonole ks sine Kalimaxŏ Vodъ, avea шi ne snŏ Grekŏ ansme Stъvъrake, omŏ foarte kanabilŏ, însъ vikleanŏ шi lakomŏ ka snŏ Fanariotŏ. Kalimaxŏ ns se nstea desnъrȥi de elŏ, fiindŏ kъ ne de o narte ĭĭ era rekomandatŏ de Vizirŏ, ĭarŏ ne de alta fiindŏ kъ ĭĭ era neanъratŏ trebsitorŏ în trebile gsvernslsĭ,

D. Chr. 1758. D. I. Canta și Enache Cogălnicén

ka omŭ inteligentŭ aktivŭ ши esпrimentatŭ. Dar, dsпъ ksmŭ sпsnŭ kronikarii, Stavarake, nsindŭ *banĭ пe boerĭ ши пe Mъnъstirĭ, ши пe Jsпsnese kai dc Menzilŭ, Пodenĭ ши Пogonъritŭ ши altele*, elŭ ĭшĭ atrase ѕra пsblikъ ши boerii чeĭ marĭ ĭnчeпsrъ a msrmsra ĭn kontra lsĭ. Stavarake, пentrs ka sъ se asigsreze, skrise la Konstantinoпole ши skoase sпŭ firmanŭ ka sъ ekzileze пe boerii чe'lŭ amerinцa. Astŭ-felŭ Logofъtslŭ Ioanŭ Bogdanŭ, Logofъts Manolake Kostake, Vorniksl Kostantinŭ Balшŭ, Vorniksl Dsmitraшks Пaladi, Vorniksl Lsпs Balшŭ, Sпъtarislŭ Filiпŭ Katargis, Vorniksl Ioniцъ Stsrzea, Stolniksl Vasile Negelŭ, Stolniksl Konstantinŭ Rĭшkans, Nikolae Bsxsшŭ, ши Ioniцъ Ksza, fsrъ de o datъ ridikaцĭ de Arnъsцĭ ши Чeaѕшĭ ĭшпъrъteшti ши transпortaцĭ ĭn Asia la Samson-Kalisi ши la Ionikalisi. Atsnчĭ boerii чe aŭ rъmasŭ ĭn цearъ s'aŭ revoltatŭ ши maĭ tare ши, пrofitъndŭ de okazisnea sneĭ zile de tъrgŭ (ĭarmarokŭ), kъndŭ era o msлцime de пoпorŭ adsnatŭ ĭn Iaшĭ, aŭ aцъцatŭ o revolsцisne пsternikъ. Stavarake, ks Arnъsцii de gardъ Domneaskъ s'a barikadatŭ ĭn ksrtea пalatslsĭ. Пoпorslŭ tsrbatŭ, пъvъli ks srlete, ши sпarse пorцile пalatslsĭ чerъndŭ kaпslŭ lsĭ Stavarake. Aчesta ĭnsъ, vъzъndŭ kъ ks kъцĭ-va oameni sчiшĭ ns se ĭnsпъĭmъnta пoпorslŭ, kъstъ de fsгъ; ши, skimbatŭ ĭn xaĭne Tsrчeшti, se streksrъ пъпtre msлцime, ши пrin Galaцĭ treks la Konstantinoпole. Пoпorslŭ, dsпъ чe kъlkъ пalatslŭ, negъsindŭ пe Stavarake, se mslцsmi a-шĭ rъsbsna ks kъte va insslte assпra чelorŭ-l-alцĭ Greчĭ, ши dsпъ aчeasta ĭnчeпs a чere de la Domnŭ пe Boerii ekzilaцĭ. Domnslŭ, пromiцъndŭ kъ va adsчe пe Boerĭ, revolsцisnea s'a astъmпъratŭ.

Ekzilaцii ĭn adevъrŭ ns tъrziŭ aŭ reintratŭ ĭn цearъ, ши Domnslŭ, arsnkъndŭ toatъ vina assпra lsĭ Stavarake, s'a ĭmпъkatŭ ks eĭ.

Kalimaxŭ Vodъ, gъsindŭ finanцele цerii ĭn пróstъ stare ши, пsпstъndŭ ĭntъmпina чererile Tsrчilorŭ, ks toatъ dragostea чe avea пentrs цearъ, ks tótъ bsnъtatea inimi ши пietatea ssfletslsĭ sъŭ, veni la xotъrĭre ka sъ reĭntrodskъ Vъkъritslŭ. Mitroпolitslŭ Iakobŭ ĭnsъ пreferъ aшĭ da dimisisnea de kъtŭ sъ

se învoeaskъ la o mъsȣrъ legatъ kȣ blestemȣ̆. Atȣnчe Domnȣlȣ̆ adȣse пe fratele seȣ̆ Gavrilȣ̆, чe era Arxiereȣ̆ la Salonikȣ̆, шi 'lȣ̆ fъkȣ Mitroпolitȣ̆ Moldoveĭ. Dar шi aчesta niчĭ într'ȣnȣ̆ kiпȣ̆ nȣ se ȣni la reîntrodȣчerea vъkъritȣlȣĭ. Domnȣlȣ̆ atȣnчe, fъkъndȣ̆ adȣnare de boerĭ шi arъtъndȣle greȣtъцile шi nevoile цereĭ, eĭ aȣ̆ kibzȣitȣ̆ ka sъ se skoaцъ o dare ekstraordînarъ nȣmaĭ пe ȣnȣ̆ anȣ̆ sȣb nȣme de ajȣtorinцъ: kъte 11 leĭ, чinчĭ шi jȣmъtate, шi 3 leĭ de koшȣ̆ (ogeakȣ̆) пentrȣ fie kare kasъ.

Dȣпъ aчeste Kalimaxȣ̆ Vodъ, kъrmȣi цeara kȣ blъndeцe шi kȣ dragoste, atrъgъndȣ-шĭ iȣbirea generalъ. Dar dȣпъ îmпlinirea de treĭ anĭ, de o datъ пriimi шtire de la Aдenцiĭ seĭ din Konstantinoпole kъ destitȣirea lȣĭ s'a determinatȣ̆ dȣпъ stъrȣinцele Domnilorȣ̆ mazilĭ de akolo. Elȣ̆ nȣ se tȣrbȣrъ, kъчĭ în vъrsta în kare ajȣnsese, Domniea îĭ пъrea sarчinъ. Пeste kȣrъndȣ̆ însъ пriimi din noȣ̆ шtire kъ Пoarta, konsiderъndȣ̆ serviчiȣrile шi karakterȣlȣ̆ seȣ̆, aȣ̆ nȣmitȣ̆ пe fiiȣlȣ̆ seȣ̆ Grigore Domnȣ̆ alȣ̆ Moldoveĭ. Dȣпъ kare aшteпtъndȣ̆ venirea sa, 'l-a aшezatȣ̆ elȣ̆ singȣrȣ̆ în skaȣnȣlȣ̆ Domneskȣ̆, lȣkrȣ чe nȣ se maĭ întъmпlase de kъndȣ̆ цeara s'a пȣsȣ̆ sȣb пrotekцiȣnea Tȣrчilorȣ̆.

Astȣ̆-felȣ̆ bъtrъnȣlȣ̆ Domnȣ̆ a maĭ пetrekȣtȣ̆ kъte va zile kȣ fiĭȣlȣ̆ seȣ̆ în Iaшĭ, шi aпoĭ dъndȣĭ чea de пe ȣrmъ bine kȣvъntare шi чele de пe ȣrmъ konsiliȣrĭ, a пȣrчesȣ̆ шi s'a dȣsȣ̆ la Konstantinoпole.

DOMNULU LXIX.

Grigorie Iónŭ Calimachŭ Vodă.

Aчestȣ̆ Domnȣ̆, dȣпъ чe s'a aшezatȣ̆ în domnie, a întъritȣ̆ în fȣnkцiȣnile lorȣ̆ пe toцĭ dregъtoriĭ чe rъmъsese de la tatъlȣ̆ seȣ̆. Elȣ̆ fiindȣ̆ пe eksпerimentatȣ̆ în trebile цereĭ, îшĭ lъsъ tótъ înkrederea în eĭ, шi din aчeasta nȣ пȣцine nemȣlцȣmirĭ se ridikarъ în цearъ;

D. Chr. 1761. D. I. Canta și Enace Cogâlnicén

kѣчĭ Grечiĭ lakomĭ fѣчеаŭ че le eraŭ voea шi skoteaŭ felѕrite dѣrĭ че апѣsaŭ пе lѣkѕitorĭ.

Grigore Vodѣ Kalimaxŭ, fiindŭ пеĭпѕѕratŭ, trimise la Konstantinopole шi adѕse пе fiĭka lѕĭ Aleksandrѕ Vodѣ Maѕrokordatŭ, kѕ kare s'aŭ kѕпѕпatŭ aiчĭ. Dѕпѣ o domnie de treĭ anĭ, ĭn kare nimikŭ ĭnsemnatŭ пѕ s'a петrекѕtŭ ĭn џeara ачеasta, intrigile Fanarѕlѕĭ isbѕtirѣ alŭ destitѕa: Пórta, rѣпdѕindŭ Domnŭ пе Grigorie Aleksandrѕ Gika, kĭemѣ пе Kalimaxŭ la Konstantinopole.

DOMNULU LXX.

Grigore Alessandru Ghica III.

Ачеsta a kѣпѣtatŭ domnia ĭn anѕlŭ 1764 пе la feѵrѕarie. Sosindŭ la Galaџĭ, boeriĭ че 'ĭ-aŭ eшitŭ ĭnainte 'l-aŭ vѣzѕtŭ akompaniatŭ de faĭmosѕlŭ Stavarake, din a kѣrѕеa kaѕzѣ se revoltase џeara ĭn timпѕlŭ bѣtrѣпѕlѕĭ D. Kalimaxŭ. Dar elŭ, vѣzѣndŭ mѕrmѕra generalѣ a џereĭ ĭn kontra ачеstѕĭ omŭ, ĭndatѣ ĭlŭ шi ĭntórse la Konstantinopole. Dѕпѣ ачеasta viindŭ ĭn Iaшĭ, dѕпѣ че aŭ пѕmitŭ ministriĭ шi administratorĭ, le a datŭ mare пorѕпkѣ: „Ka sѣ fie kѕ mare dreпtate sѣraчilorŭ, пеĭпgѣdѕindŭ пе пiminea ka sѣ'ĭ kalчe шi sѣ'ĭ пѣпѣstѕеaskѣ, kѣчĭ de va aѕzi „kѣtŭ de пѕџinŭ, kѣ aŭ пѣzitŭ xatѣrѕlŭ kѕĭva, шi va veni „vre ѕпŭ sѣrakŭ sѣ jѣlѕеaskѣ, atѕпче kѕ mare пеdeaпsѣ ĭl „va пеdeпsi, fѣkѣпdŭ marĭ dreпtѣџĭ tѕtѕrorŭ; arѣtѣпdŭ tѕtѕ„rorŭ boerilorŭ, ka sѣ se пѣzeaskѣ fieшte kare, de a lѕa „mitѣ de пе la sѣraчĭ, kѣtŭ de пѕџinŭ; шi de va veni la ѕrе„kele Mѣrieĭ sale, sѣ fie ĭn шtiinџa tѕtѕrorŭ, kѣ se va пе„deпsi kѕ mare пеdeaпsѣ, пеkѣѕtѣпdѕ-ĭ niчĭ nikŭ de xatѣrŭ, „de va fi шi boerŭ mare, orĭ шi rѕdѣ, de vreme kѣ Dѕm„пеzeŭ 'l aŭ trimisŭ ĭntr'ачеstŭ пѣmѣпtŭ, ka sѣ пѣzeaskѣ пrе „sѣraчĭ, шi sѣ'ĭ fie milѣ de dѣпшiĭ.“ D. Chr. 1764. Canta şi Cogălnicean

Ачеstŭ Domnŭ s'a arѣtatŭ пеrfektŭ ĭn tóte. Пе lѣпgѣ instrѕkџiѕпе solidѣ, elŭ пoseda шi o deosebitѣ пriчепеrе

*

пentrв administrarea џereĭ. Elĕ a fъkвtĕ lъngъ Mitroпolie пiшte kase marĭ шi frвmóse destinate пentrв învъџъtвra jвnimeĭ; пentrв ачeasta aпезъ шi treĭ пrofesorĭ kв leafъ bвпъ, пentrв limba Elinъ, Grечeaskъ шi Romъneaskъ. Elĕ чelĕ întъiв fъkв чiшmele în oraшĕ: вna în пórta Golieĭ, шi alta în пórta Sf. Пiridonĕ. Пe lъngъ ачeste totĕ elĕ fв чelĕ întъiв karele avв ideea de a introdвче fabriчĭ în џearъ: fъkв în aпroпiere de Iaшĭ, la Kiпъreшtĭ вnde se îmпreвnъ Baxlвiвlĕ kв Jîjiea, o fabrikъ de пostavĕ kв meшterĭ adвшĭ din strъinъtate.

Grigore Vodъ Gika, vъzъndĕ kъ între alte obiчeiвrĭ degrъdъtóre domnia шi mania lвksвlвĭ între boerĭ; observъndĕ kъ пentrв ka sъ'шĭ îndestвleze o asemenea пoftъ nebвneaskъ, boeriĭ saŭ kъ'шĭ пerdeaŭ averea saŭ kъ se dedaŭ la abвsвrĭ în serviчiвrile чe li se înkredinџaŭ; vъzъndĕ ачeasta, sokoti ka sъ fakъ elĕ însвшĭ eksemпlв de modestie. Deчĭ într'o zi a eшitĕ fъrъ de veste la Divanĕ îmbrъkatĕ kв Libade шi giвbé de пostavĕ fъkвtĕ în џearъ, lвkrв de kare fórte se rвшinarъ boeriĭ чe eraŭ strъlвчitorĭ de xaine skвmпe; dвпъ kare toџĭ вrmarъ eksemпlв Domnвlвĭ kiarĕ de a doŭa zi.

În zilele ачestвĭ Domnĕ s'a ziditĕ în Mitroпolia чea vekiъ din Iaшĭ Biserika Sf. George kare eksistъ шi пъnъ astъzĭ.

La anвlĕ 1766 Aŭgвstĕ 12 elĕ liberъ вnĕ Xrisovĕ, пrin kare întъri пrivilegiвrile boerilorĕ, пвindĕ stavilъ ómenilorĕ пroшtĭ de a intra în rъndвlĕ boerimiĭ. Dar dвпъ dŏoĭ anĭ шi nóвъ lвnĭ de domnie, fiindĕ kъ n'aŭ voitĕ sъ keltвiaskъ kв Mвkarelвlĕ, Пórta 'l-a destitвatĕ, rъndвindĕ în lokвlĕ seŭ iarъшĭ пe Grigore Vodъ Kalimaxĕ.

A doŭa domnie a luĭ Grigore Vodă Calimachĭ.

Kъпъtъndĕ Domniea de a doвa oarъ, Grigore Vodъ

Kalimaxŭ îші lsъ adio de la familiea taтъlsĭ seŭ din Konstantinonole, ші împreъnъ ks familiea sa ші ks o msлџime de Greчĭ din Fanarŭ veni la Moldova. D. Chr. 1767. Canta şi Cogălnicén

Aiчe boeriĭ, kari se nъrъviserъ ks abszsrile ші ks korsnџisnea, îlŭ nriimirъ ks msltъ afekџisne, шtiindŭ kъ Domnslŭ este moale ші ne esnerimentatŭ ші kъ o sъ'шĭ fakъ trebile dsnъ nlakŭ.

Kalimaxŭ însъ de astъ datъ voi sъ se arate maĭ asnrs kъtre boerĭ. De aчeasta snii din eĭ nemsлџsmiџĭ kъ ns li s'aŭ datŭ nostsrĭ, în nsmъrŭ de ontŭ-snre-zeчe, aŭ emigratŭ la Tъtarĭ ші de akolo aŭ fъkstŭ arzsrĭ (ssnliчe) kъtre îmnъrъџie ші aŭ trimisŭ ne snslŭ din eĭ la Konstantinonole. Nimikŭ însъ n'aŭ isnrъvitŭ, kъчĭ Vizirslŭ, fiindŭ amikŭ intimŭ alŭ lsĭ Grigore Vodъ se mъrgini a skrie Xanslsĭ ka sъ trimiџъ ne boerĭ la srma lorŭ, iar Dsmnslsĭ îĭ rekomъndъ ka sъ ikonomiseaskъ lskrsrile sъ ns maĭ vie asemenea nlъngerĭ la Îmnъratslŭ. Dsnъ aчeasta emigraџiĭ se întoarserъ, ші Domnslŭ îĭ nriimi ks onóre ші îĭ nsse în fsnkџisnĭ, nreksmŭ le nlъчea.

Între aчestea, џeara era fórte greŭ anъsatъ ks keltsielile ші ks angъriile; kъчĭ Noloniea, ajsngъndŭ a kъdea în mъînele Rsшilorŭ, Tsrчiea se temea sъ ns ssfere aчeeaшĭ soartъ. De aчeea la Xotinŭ, la Benderŭ ші la Krimeea se trimetea oшtĭ Tsrчeшtĭ neîнчetatŭ, dъndŭ mare ssnъrare Domnslsĭ ші loksitorilorŭ.

Înkeindsse anslŭ domnieĭ, Agenџiĭ lsĭ Grigore Vodъ isbstirъ a kъnъta Mskarelslŭ (firmanslŭ de înoire) în lsna lsĭ Islie 1768. Dsnъ aчeasta boeriĭ Greчĭ, vъzъndŭ ne de o narte greстъџile џereĭ iar de alta kъ Domnslŭ se servea maĭ msltŭ ks boeriĭ nъmъntenĭ, aŭ înчensтŭ a emigra ші a se dsчe la Konstantinonole, nentrs ka sъ'шĭ întinzъ ksrsele în kontra Domnslsĭ.

Relъчisnile dintre Rssia ші Tsrчia strikъndsse ks totslŭ, Katerina II ridikъ o armatъ nsternikъ ші o trimise ssb komъndslŭ nrinчinelsĭ Galiџin assnra Moldoveĭ. În lsna lsĭ Anrilie anslŭ 1769, Rsшiĭ bъtsrъ la Xotinŭ snŭ kornŭ de doъ-zeчĭ miĭ Tsrчĭ, kariĭ eraŭ ssb komъndslŭ lsĭ Karaĭmanŭ

Паша. Dвпъ ачеаsta în Iвlie Galiцinš bъtв anš altš kornš de Tвrчĭ la Vъskъвцš, desпre xotarвlš nordikš alš Moldoveĭ, ши o flotilъ Tвrчeaskъ fв nimiчitъ anroane de Vozia.

Vizirвlš, rъdikъndв-se kв tóte nвterile Tвrчieĭ, aš trekвtš nrin цeara Romъneaskъ în Moldova ши a tъbъrîtš пe valea Пrвtвlвĭ la Movila Rъbîeĭ. Akolo Domnвlš 'ĭ-a eшitš înainte kв kъцĭ-va boerĭ ka sъ'lš feliчite. Vizirвlš însъ, aцъцatš de intrigile Greчilorš din Fanarš ши, nemъlцъmitš de molъtatea lвĭ Grigore Vodъ în пregъtirea пrovizivnilorš, îndatъ îlš пвse în feare ши îlš trimise la Konstantinoпole, вnde împreвnъ kв agentвlš seš Nikolae Drakв (saš Sвцв) fвrъ вnъnzвraцĭ ka trъdъtorĭ kавzeĭ Tвrчeшtĭ.

Aчestš Domnš a aшezatš darea Goшtineĭ (oeritвlš) kъte zeчe banĭ de oae, kare se înчeпвse înkъ de la Ioanš Maвrokordatš ши kare kontribвi a împвцina foarte tare aчete animale în цearъ.

A patra domnie a luĭ Constantinŭ Maurocordatŭ.

D. Chr. 1769. Canta și Cogălnicén

În grelele împrejвrъrĭ în kare se afla Пoarta Otomanъ, sokoti a trimite пe чelš maĭ kredinчiosš omš alš seš la Domniea Moldoveĭ. Kostantinš Mavrokordatš, investitš de a пatra oarъ kв Domniea la 29 Iвnie 1769, пlekъ îndatъ la Moldova. Чea întъiš grije a sa fв de a пrokвra пrovizivnĭ de nвtritвrъ, de kare Tвrчiĭ aveaš mare nevoe. Terorismвlš domniea în tótъ цeara: însвшĭ Domnвlš mergea din satš în satš kв slвjitorĭ ши kв zaпчiĭ, ши aпвka kв mare tъrie пe boerĭ ши пe sъtenĭ ka sъ arate groпile în kare цineaš askвnse grîвlš ши orzвlš de frika invazivnilorš.

Dar kв tóte nвterile nвmeroase ale Tвrчilorš, Mвskaliĭ orĭ вnde s'aš întъlnitš kв eĭ 'ĭ-aš bъtвtš ши 'ĭ-aš zdrobitš kв totвlš. În fine Vizirвlš kв rъmъшiцele oшtireĭ sale a sokotitš ka sъ se retragъ. Aчeastъ miшkare se ши efektвъ, ши пe la kaпъtвlš lвĭ Sentemvrie maĭ tótъ Moldova se koпrinse de oшtile Rвseшtĭ. Konstantinš Vodъ, karele se afla în arierš garda Tвrчeaskъ, întъrziindвse la Galaцĭ kв

тречереа ошtiрилорȣ песте Дȣнъре, фȣ ловитȣ де корпȣлȣ volontirilorȣ Rȣsешtĭ, ши, прinsȣ împreȣnъ kȣ maĭ mȣlџĭ Тȣрчĭ, фȣ transportatȣ la Iamĭ. Aiче, kȣ tóte kъ fȣse destȣlȣ de bine tratatȣ, dar пъtimindȣ de o ranъ че kъпъtase la Galaџĭ, la 4 Dekemvrie a mȣritȣ.

Astȣ-felȣ îшĭ terminъ zilele Domnȣlȣ Konstantinȣ Maȣkordatȣ, dȣпъ че domnise în џeara Romъneaskъ 16 anĭ în шése rъndȣrĭ, ĭar în Moldova vanĭ în патрȣ rъndȣrĭ.

Interegnulŭ Rusescŭ.

Dȣпъ че аȣ kȣпrinsȣ Galaџiĭ, Rȣшiĭ s'аȣ întinsȣ repede ши asȣпra џereĭ Romъneшtĭ, lȣъndȣ Brъila ши Bȣkȣreшtiĭ, prinzъndȣ totȣ odatъ ши пе Grigore Gika III Domnȣlȣ de akolo. Партеа Moldoveĭ din Basarabiea însъ пînъ în primъvara anȣlȣĭ 1770 se okȣпa de Тȣрчĭ ши de Тъtarĭ; ши în timпȣlȣ ачеста Тъtariĭ fъkȣse o mȣlџime de пръдъчiȣnĭ ши robise peste 16 miĭ de sȣflete, din kariĭ ȣniĭ se trimiseserъ sпre vъnzare la Konstantinopole, alџiĭ se înekarъ, ĭar alџiĭ se tȣrчirъ pentrȣ ka sъ skaпe kȣ vieaџъ. Dar faĭmoasa bъtъlie de la Kaxȣlȣ [1]) xotъrî de soarta Тȣрчilorȣ: peste 120 miĭ de Тȣрчĭ se perdȣrъ înekъndȣ-se în lakȣrile Meridionale ale Basarabieĭ ши în тречере peste Dȣпъре; tóte karele lorȣ kȣ provizinȣnĭ ши kȣ mȣniџiȣnĭ, tȣпȣrile ши kaiĭ, prekȣmȣ ши o mȣlџime de robĭ, kъzȣrъ în mъĭnile Rȣшilorȣ ши пȣџinĭ kъlъreџĭ пȣmaĭ аȣ skъпatȣ fȣgindȣ în четъџile de пе Dȣпъре Ismailȣ, Kilia, ши Benderȣlȣ. D. Chr. 1770. Enace Cogălnicén

În Moldova okъrmȣirea џereĭ аȣ lȣat'o generalȣlȣ Gorчeakovȣ. Ачеста, orъndȣindȣ Jȣdekъtorĭ ши Administratorĭ dintre boeriĭ пъmъnteni, le însemnъ ши lefe din venitȣrile vъmeĭ ши a okneĭ.

Atъta skrie xronografȣlȣ Enake Kogъlпiчeanȣ desпre чele din пъȣntrȣ a le џereĭ. Niчĭ o notъ, niчĭ o însemnare

---

1). Пе lokȣlȣ Bъtъlieĭ sȣntȣ ши astъ-zĭ doȣъ monȣmente rъdikate de Rȣшĭ. *(Vezĭ kъlъtoria în Basarabia de G. Sion.)*

desnre rъndselile din noŭ introdsse de Rsmĭ mi desnre gre-stъџile че aŭ anъsatŭ ne џearъ.

Rъsboislŭ s'aŭ nrelsngitŭ чinчĭ anĭ anroane. La 17 Is-lie 1774 abia s'a înkeeatŭ naчea faĭmoasъ de la Kĭsчskŭ Kaĭ-nargi. Traktatslŭ de naчe în art. 16 nrivitorŭ ne Hrinчinate konrinde srmъtoarele: „Rssia dъ Horџiĭ îndъrъtŭ Hrinчina-„tele Moldovieĭ mi Romъnieĭ ks aчeste kondiџisnĭ. 1) Am-„nestie komnlektъ nentrs toџĭ, restitsirea averilorŭ mi de-„mnitъџilorŭ чeloŭ komnromimĭ în resbelŭ. 2) libertatea re-„ligisneĭ kremtine în Hrinчinate. 3) restitsirea averilorŭ bise-„riчemtĭ mi nrivate kare se oksnaserъ de Tsrчĭ mi se ada-„sserъ la regisnea (raia) Brъileĭ, Xotinslsĭ, Tigineĭ, etc; 4) „Traktare omeneaskъ a klerslsĭ; 5) liberъ emigrъчisne ks „toate averile în ksrsŭ de snŭ anŭ de zile; 6) dъrĭ vekĭ sъ „ns sъ чearъ de la Hrinчinate. 7) чi din kontrъ sъ se ierte „tribstslŭ nre doĭ anĭ din kassa dasnelorŭ întъmnlate nrin „resbelŭ; 8) dsnъ termenslŭ aчesta, Hórta sъ fie moderatъ „în nsnerea tribstslsĭ, kare se va da totŭ la doĭ anĭ, mi sъ „observe nrivelegisrile nrinчinatelorŭ garantisate de Maxo-„medŭ IV; 9) Hrinчinatele sъ aĭbъ agenџiĭ lorŭ la Hórtъ, „kari sъ fie resnektaџĭ dsnъ drentslŭ ginџilorŭ; 10) Ministe-„rslŭ Rsseskŭ de la Hórtъ sъ aĭbъ drentŭ de a înterчede „nentrs Hrinчinate; earъ Hórta sъ fie datoare a lsa în kon-„sideraџisne arъtъrile lorŭ."

A doua domnie a luĭ Gligore Vodă Gicka III.

În srma traktatslsĭ de la Kisчisk-Kaĭnargi, de mi Ro-mъni aveaŭ drentŭ sъ revie la vekile lorŭ tratate ks Tsrчia, Hoarta Otomanъ însъ, vъzъndŭ slъbiчisnea lorŭ, nrofitъndŭ de neînџelegerile dintre dъnmiĭ чe le fъчea slъbiчisnea mi maĭ mare, nsmi ĭarъmĭ d'a drentslŭ ne Domnĭ. Hentrs џeara Romъneaskъ, nsmi ne Dragoma-nslŭ Aleksandrs Insilante, ĭar nentrs Moldova ne Grigore Gika, karele dsnъ чe se întorsese de la Hetrezbsrgŭ snde fssese ekzilatŭ, netreчea în Iamĭ ka nrivatŭ. Investitsra Do-

D. Chr. 1774. Dupŭ di-verse note.

mnȣlȣĭ sosi la 28 Seпtemvrie, 1774, kъndȣ Rȣшiĭ înkъ nȣ deшertaserъ kȣ totȣlȣ пъmъntȣlȣ Moldoviei. Domnȣlȣ gȣvernъ цeara foarte înцeleпцeшte, sъ okȣпъ de îmbȣnъtъцirea skoalelorȣ шi a biserichilorȣ, шi introdȣse maĭ mȣlte rъndȣele bȣne пentrȣ administrarea drептъцiĭ.

Пrofitъndȣ de чele din ȣrmъ evenimente, de ameцitȣra шi de slъbiчiȣnea Tȣrчilorȣ, Aȣstria, în înцelegere kȣ Rȣsia, okȣпъ пartea nordikъ a Moldoveĭ, sȣb пrotekstȣ de a aпъra Galiцia deспre пъvъlirile Tъtarilorȣ. Dȣпъ eшirea Rȣшilorȣ, atъtȣ Пórta kъtȣ шi Domnȣlȣ voirъ a resпinge oшtirile Aȣstriaче, dar fȣ indeшertȣ. Aȣstria deskise negoцiaцiȣnĭ diпlomatiче la Konstantinoпole, чerъndȣ de la Пórtъ ka sъ'ĭ dea Bȣkovina, пentrȣ ka sъ'шĭ fakъ trekъtórea între Galiцia шi Transilvania. Пórta Otomanъ. de шi пoate arȣ fi voitȣ a se oпȣne, de шi пoate reksȣnoшtea kъ nȣ era în drептȣ a чeda пъmъntȣ streinȣ, dar, obositъ de rъsboae, konчedъ în fine пъmъntȣlȣ Bokovineĭ; шi în 2 Iȣnie 1777 se skimbarъ aktele konvenцionale пentrȣ aшezarea xotarelorȣ între Aȣstria шi Tȣrчia.

O asemenea шtirbire de пъmъntȣ пrodȣse în цearъ o imпresiȣne dȣreroasъ. Jȣdeцele, xotъrîte de a rъmînea sȣb пossesiȣnea Aȣstrieĭ, пrekȣmȣ шi jȣdeцele înveчinate, se oпȣserъ la aшezarea linieĭ xotarȣlȣĭ шi la ezekȣtarea aktȣlȣĭ konvenцiȣneĭ. Grigore Gika Vodъ, neпȣtъndȣ niчĭ elȣ mistȣi în sȣfletȣlȣ sъȣ de Romъnȣ o asemenea nelegiȣire, sȣпȣse Пorцeĭ пrotestъrile цereĭ, fiindȣ kъ nȣ era în stare Moldova ka maĭ n'ainte de a пrotesta kȣ armele în mъnъ. Пórta, sȣпъratъ de manifestъrile de nemȣlцȣmire din цearъ, îшĭ deskъrkъ toatъ mъnia пe Domnȣ, шtiindȣ kъ kȣ aчeasta va пotoli de sigȣrȣ orĭ чe revolte saȣ intenцiȣnĭ de lȣkrare din пartea Moldovenilorȣ. De aчeea trimise la Iaшĭ ȣnȣ Kaпigi-Baшa kȣ ordinȣ ka sъ adȣkъ пe Grigore Gika viȣ s'aȣ mortȣ. Tȣrkȣlȣ, sosindȣ la Iaшĭ, trase la Beilikȣ, пiaцa în kare era пalatȣlȣ destinatȣ пentrȣ osпitalitatea fȣnkцionarilorȣ Tȣrчĭ; dȣпъ aчeasta trimise rъsпȣnsȣ lȣĭ Grigore Gika kъ e bolnavȣ шi kъ doreшte sъ'lȣ vazъ.

Tradiцiȣnea sпȣne kъ Grigore Gika arȣ fi zisȣ sъ'ĭ - a

adȣkъ kalȣlȣ de kъlърie ka sъ meargъ la Tȣrkȣ. Kalȣlȣ adȣsȣ la skarъ maĭ întъĭȣ a îngenȣkiatȣ шi anoĭ s'a kȣlkatȣ la пъmъntȣ, пevoindȣ sъ пiimeaskъ a fi înkъlekatȣ. Familia шi toatъ kasa Domnȣlȣĭ, пrevъzъndȣ în aчeasta ȣnȣ nenoroчitȣ aȣgȣrȣ, se skȣlъ în пiчoare шi kȣ lakrъmĭ rȣgъ пe Domnȣ ka sъ nȣ se dȣkъ la Tȣrkȣ. Domnȣlȣ însъ, пe sȣsпektъndȣ vre ȣnȣ пerikolȣ aшa de mare, zise sъ'ĭ adȣkъ trъsȣra ka sъ easъ. Intrъndȣ la Tȣrkȣ, în nainte de a aпȣka a se aшesa, elȣ rъkni la dъnsȣlȣ kȣ kȣvъntȣlȣ de xainȣ шi kȣ o figȣrъ sinistrъ. Domnȣlȣ atȣnчe fъkȣ ȣnȣ пasȣ îndъrъtȣ ka sъ ĭasъ. Eniчeriĭ însъ пȣserъ mъna пe elȣ. Grigore Gika, fiindȣ omȣ korпȣlentȣ шi tare, se lȣntъ kъte va momente, dar în fine kъzȣ sȣb lovirile ĭataganelorȣ. Dȣпъ aчeasta korпȣlȣ Domnȣlȣĭ fȣ arȣnkatȣ пe fereastrъ în ȣliцъ, ĭar kaпȣlȣ se trimise îndatъ la Konstantinoпole, ȣnde a înkredinцa пe tiranȣ desпre laшitatea komisъ.

Ast-felĭȣ пeri Grigore Vodъ Gika dȣпъ dȣoĭ anĭ шi mése lȣnĭ de domnie, пlъnsȣ de tótъ цeara ka viktimъ a пatriotismȣlȣĭ seȣ în niшte timпĭ atъtȣ de nenoroчiцĭ în kъtȣ nimenĭ nȣ пȣtea sъ rъdiчe mъkarȣ o statȣъ în memoria sa, mъkarȣ ȣnȣ kȣvъntȣ пentrȣ rъsbȣnarea morцiĭ sale.

Istoria a doue-decĭ şi cincĭ de anĭ.

Dȣпъ ȣчiderea lȣĭ Grigorie Vodъ Gika пe la kaпъtȣlȣ
D. Chr. 1777. 1812. aпȣlȣĭ 1777 Пórta nȣmi Domnȣ пe Dragomanȣlȣ seȣ Konstantinȣ Mȣrȣzi. Neînsemnata lȣĭ domnie se пrelȣngi пatrȣ anĭ шi oпtȣ lȣnĭ, dȣпъ kare destitȣъndȣ-se la 1782 se nȣmi Aleksandrȣ Maȣrokordatȣ, (nȣmitȣ шi Delibeĭ) fiĭȣlȣ fostȣlȣĭ Domnȣ Konstantinȣ Vodъ Maȣrokordatȣ. În timпȣlȣ domnieĭ aчestȣĭa se пȣserъ la Iaшĭ шi la Bȣkȣreшtĭ agenцĭ konsȣlarĭ din пartea Aȣstrieĭ шi a Tȣrчieĭ.

La 1784 Пórta Otomanъ, îmпinsъ de influinцa шi aȣtoritatea Rȣsieĭ, dete ȣnȣ noȣ xatiшerifȣ kȣпrinzъtorȣ ka шi чelȣ datȣ în ȣrma traktatȣlȣĭ de la Kȣчȣkȣ-Kaĭnargi, kъ nȣ

va skóte пе Domnŭ fьrь dovezĭ kь sъntŭ rebelĭ. Kъ tóte aчeste nъ lьsь înkь sь treakь anъlŭ шi deцtitъь пе Aleksandrъ Vodь Maŭrokordatŭ fьrь niчĭ ъnŭ kъvъntŭ valabilŭ dъпь dŭoĭ anĭ шi трeĭ lъnĭ de domnie.

La anъlŭ 1785 Пórta Otomanь trimite Domnŭ în Moldova пе Aleksandrъ Maŭrokordatŭ Firariŭ, vьrŭ kъ omonimъlŭ seŭ Aleksandrъ Vodь Maŭrokordatŭ. Dъпь dŭoĭ anĭ însь trimite Domnŭ пе Aleksandrъ Ипsilante. Atъпчea înчenъndŭ ĭarьшĭ diskordiile între Rъsia шi Tъrчia, Aleksandrъ Ипsilante kьzъ în bъnъealь kь arŭ fi înцelesŭ kъ Rъшiĭ. Пórta atъпчea a trimisŭ ъnŭ Tъrkŭ ka sь'ĭ ĭ-a kanъlŭ. Ипsilante însь, simцindŭ, fъцi în Rъsia.

La 1788 rъmпъndъ-se ĭarьшĭ пачea între Rъsia шi Tъrчia, пьmьntъlŭ Moldavieĭ se fьkъ ĭarьшĭ teatrъlŭ rьsboĭъlъĭ. Astь datь Aъstria, aliatь kъ Rъsia, ĭea пarte în kontra Tъrчilorŭ. Doŭь-zeчĭ miĭ Aъstriaчĭ sъb Пrinчinele Kobъrgŭ, la 9 fevrъarie intrь în Moldova шi okъпь Botoшaпiĭ, ъnde se ъni kъ Generalъlŭ Saltikovŭ karele komanda 12 miĭ de Rъшĭ. Armata aliatь atakь чetatea Xotinъlъĭ шi пе la kaпьtъlŭ lъniĭ lъĭ Aъgъstŭ, dъпь ъnŭ asediŭ de пatrъ lъnĭ, o ĭa, trekъndŭ sъb sabie tótь цarnisona.

În пrimьvara anъlъĭ 1789 опerьчĭъnile resbelniчe se înчeпŭ ĭarьшĭ, пrinчinele Kobъrgŭ пleakь kьtre Romъnia; ĭar Rъшiĭ atakь чetatea Tigina de пе Dъпъre. La 1 Maĭъ Rъшiĭ okъпь Galaцiĭ; шi dъпь aчeasta Kobъrgŭ, ъnitŭ kъ Sovarovŭ, bate пе Tъrчĭ la 31 Iъlie la Fokшanĭ, la 22 Sепtemvrie la Martineшtĭ шi la 6 Oktomvrie la Пorчianĭ. În lъna lъĭ Oktomvrie Rъшiĭ ĭaŭ чetatea Albь. În Noemvrie aliaцiĭ se fakŭ stьпъnĭ пeste tótь цeara Romъneaskь.

Пeste ĭarnь se fьkъ înчerkьrĭ de împъkare; dar aчeste пekъпьtъndŭ niчĭ ъnŭ resъltatŭ, kъ înчeпъtъlŭ пrimьveriĭ anъlъĭ 1790 înчeпъrь ĭarьшĭ a sъna armele. Astŭ-felŭ, пе kъndŭ Franцa se afla sgъdъitь de revolъцiъnea чea înfrikoшatь, цerile Romъneшtĭ se aflaŭ sъb terorismъlŭ a doŭь oшtirĭ пъterniчe чe le okъпaŭ пentrъ ъnŭ resbelŭ de kare пъ eraŭ ele kaъsa.

Tótь vara anъlъĭ 1790 rьsboĭъlŭ se ъrmézь: чele maĭ

însemnate eveneminte se petrekŭ în цeara Mŭnteneaskъ, пре-кsmŭ s'a vorbitŭ la istoria aчesteĭ цerĭ din Tomulŭ II. În fine în Iarna anilorŭ 1790 шi 1791 negoцiъrile de паче Iarъшĭ în-чепŭ, шi, dupъ multe greutъцĭ, la 4 Augustŭ 1791 se înkee tratatulŭ de la Sistovŭ între Austria ku Turчia; Iar ku Ru-sia se înkee deosebitŭ tratatŭ la Iaшĭ în 29 Dekemvrie. Kondiцiunile aчestorŭ tratate a fostŭ ka sъ rъmъe lukrurile în aчeeaшĭ stare ka maĭ nainte de resboĭu, шi sъ nu se цie niчĭ într'o seamъ atъta sъnge omeneskŭ vъrsatŭ шi de o пар-te шi de alta! Iar kъtŭ пентру цerile Romъne, Пórta, прин art. IV alŭ tratatuluĭ, se obligъ din noŭ a garanta vekile lorŭ drepturĭ шi a nu lua tributŭ în kursŭ de doĭ anĭ.

Пórta Otomanъ rъndui dupъ aчeasta Domnŭ пе Aleksan-dru Muruzi; nu-lŭ lъsъ însъ a împlini bine anulŭ шi, пентру ka sъ maĭ пótъ stórче banĭ ku investitura, strъmutъ пе Miхaĭ Suцu din цeara Mŭnteneaskъ aiче. Aчesta asemine abĭa împlini treĭ anĭ, шi în 1705 se înlokui de kъtre Aleksandru Ioanŭ Kalimaxŭ, karele la anulŭ 1797 fъku lokŭ luĭ Kon-stantinŭ Ipsilante. La anulŭ 1800 în lokulŭ luĭ Ipsilante se rъndui Aleksandru Suцu. Aчesta, dupъ turburъrile urmate în цeara Mŭnteneaskъ din kausa rebeluluĭ Пasvantoglu karele sguduise imperiulŭ Otomanŭ, fu kĭematŭ пе kъtŭ-va timpŭ la guvernulŭ цereĭ Romъneшtĭ; de akolo însъ, în kurъndŭ пri-mi ordinŭ sъ se întórkъ la domnia Moldoveĭ. Dupъ aчeasta elŭ domni пъпъ la 1803, kъndŭ, (пе la luna luĭ Oktomvrie) Пórta de o datъ-lŭ destitui ka akusatŭ kъ ar fi de партitulŭ Franчesilorŭ.

Dupъ destituirea luĭ Aleksandru Suцu, Пórta numi de a doua órъ пе Aleksandru Vodъ Muruzŭ, шi totŭ o datъ în цeara Mŭnteneaskъ numi пе Konstantinŭ Ipsilante, fiiulŭ luĭ Aleksandru. Ku okasiunea aчeasta, la 23 Oktomvrie se про-mulgъ unŭ xatiшerifŭ прин kare se xotъrî numirea Domnilorŭ пе шépte anĭ; чetatea шi цinutulŭ Xotinuluĭ se lъsъ пе sea-ma Moldoveĭ; цeara tótъ se deшertъ de trupele Turчeшtĭ шi se ertъ tributulŭ пе unŭ anŭ.

Dupъ aчeste abĭa putúrъ bĭeцiĭ Romъnĭ sъ maĭ resufle de nevoĭ шi de asupririĭ, шi lukrurile din Europa Okчiden-

talъ începȣrъ iarъші a amenința liniштеa lorȣ. La 1804 în 2 Dekemvrie fъkъndȣ-se Napoleonȣ Bonaparte împъratȣ alȣ Francesilorȣ, deklarъ rъsboiȣ Aȣstriei. Rȣшii, voindȣ a veni în ajȣtorȣlȣ Nemțilorȣ, trekȣrъ prin Moldova în kontra lȣi Napoleonȣ. Francesii pȣrȣrea învingъtori, bъtȣrъ ші pe Nemți ші pe Rȣші; dar în fine la 24 Dekemvrie 1805 fъkȣrъ pače prin traktatȣlȣ de la Presbȣrgȣ. — Între ačestea ambasadorȣlȣ Franței de la Konstantinopole ațъța neînčetatȣ pe Selimȣ III în kontra Rȣsiei ші isbȣti a-lȣ determina ka sъ skóțъ pe Domnii din Prinčipate, ka ȣnii če ținea kȣ Rȣшii. Atȣnči Pórta (Aȣgȣstȣ 1806) revokъ pe Aleksandrȣ Morȣzȣ ші trimise în lokȣlȣ seȣ pe Skarlatȣ Kalimaxȣ; totȣ odatъ în țeara mȣnteneaskъ trimise pe Aleksandrȣ Sȣțȣ, iar Konstantinȣ Vodъ Ipsilante, simțindȣ kъ Pórta xotъrъse sъ'i tae kapȣlȣ, pъrъsi Bȣkȣreштii la 16 Avgȣstȣ ші trekȣ prin Transilvaniea în Rȣsiea.

Ačeastъ lȣkrare din partea Porței, fiindȣ kontrarie kȣ Xatiшerifȣlȣ karele întъrea domniile pe 7 ani, ші kȣ politika Rȣsiei, prodȣse îndatъ rȣptȣrъ într'ačeste doȣъ pȣteri. Sȣțȣ ші Kalimaxȣ abia domniserъ kъte zeče zile ші, pe la kapъtȣlȣ lȣi Oktomvrie, primirъ ordine sъ vie la Konstantinopole. Dar în deшertȣ Pórta voi sъ îndrepte greшala sa dъndȣ firmanȣ de restabilirea Domnilorȣ de mai nainte, kъči Rȣsia, ka ȣna če întrȣ ačeasta avea nȣmai ȣn pretekstȣ, merse înainte kȣ planȣrile sale. Astъ datъ ea nȣ čerea mai pȣținȣ de kъtȣ Dȣnъrea dreptȣ xotarȣ despъrțitorȣ între ea ші Imperiȣlȣ Otomanȣ.

Astȣ-feliȣ rъsboiȣlȣ se începȣ. Generalȣlȣ Mixelsonȣ okȣpъ Moldova ші împresȣrъ četъțile despre Dȣnъre. Rȣшii adȣserъ între ei pe fostȣlȣ Domnȣ alȣ țerei Romъneшti Konstantinȣ Ipsilante ші îlȣ deklararъ Domnȣ peste amъndoȣъ Prinčipatele. Mixelsonȣ totȣ odatъ la 16 Dekemvrie 1806 pȣblikъ ȣnȣ manifestȣ în nȣmele împъratȣlȣi prin kare dekiarъ. „Kъ armata Rȣseaskъ intrъ în Prinčipate spre apъrarea religiȣnei ші a dreptȣrilorȣ lorȣ, ші se va pȣrta „kȣ tótъ disčiplina.“ Rъsboiȣlȣ ȣrmъ kȣ mare înverшȣnare, ші progresile Rȣшilorȣ se fъčeaȣ din če în če mai simți-

tóre. Dar Rsmiï, aflъndв-se totš o datъ în rъsboïв mi kв Franчesiï, în bъtъlia de la Tilɡitš fъkвrъ паче, прin kare se determinъ ka Rвsiea sъ dea Прinчinatele Remъneшtї îndъrъtš mi sъ'шї retragъ oштirile. Kв tóte aчestea kondiɡiвnea aчeasta пв se пвtea efektвa fъrъ вnš deosebitš traktatš kв Tвrчia. Rъsboiвlš înkъ se вrmъ, шi abia se înkee пачea de la 1812 прin kare se stinвleazъ kondiɡiвnile вrmъtoare: „Првtвlš sъ fie margine despъrɡitoare între провinɡiile Порɡiї Otomane шi între посесiвnile Rвseшtї; Domniї Прinчinatelorš Romъne sъ se întъreaskъ пе kъte 7 anї, шi sъ se observe Xatimerifвlš lвї Sвltanš Seilimš III, прin kare se garanta дrentвrile Прinчinatelorš." Aчestš traktatš fв o sвrprizъ пentrв Tвrчї. Пórta, kв toate kъ'lš sвbskrise, dar osъndi ka înшelъtorї пе fraɡiї Dimitrie шi Панaioti Marвzš kare fвseserъ între deleɡaɡї seї însъrчinaɡї kв neɡoɡiъrile, шi ordonъ de iї tъearъ la Швmla. Kв toate aчestea nevinovata Moldovъ пеrdв maї mвltš de jвmъtate din teritoriвlš seš, din kare abia la 1856 двпъ rъsboiвlš orientalš îшї rekъпъtъ o парte deспre Sвdš.

La 24 Avgвstš Пórta пвmi Domnš, în Moldova пе Skarlatš Kalimaxš шi în ɡeara Romъneaskъ пе Dragomanвlš Ioanš Karagea.

Пъпъ aiче vine avtorïвlš kв Istoria sa.

FINE.

PARTEA V.

DESCRIERE GEOGRAFICA ŞI POLITICA

A

ŢIERRĬ ROMÂNEŞTĬ.

CAPITULU I.

Despre întinderea Teritoriuluĭ.

Цeara Româneaskъ împreunъ kу Banatулȣ Kraiovi se întinde în lungime între gradele 39 шi 45, ĭar în lъrgime între gradele 43 шi 45, dупъ meridianулȣ Parisулуĭ.

Aчeastъ цearъ are figуръ lungъreaцъ, în lungime kу o întindere de 94 ore, ĭar în lъrgime kу 40 ore шi în unile lokурĭ, прekумȣ despre trekъtoarea Kъĭnenilorȣ, kу чinчĭ-zeчĭ ore.

Мунцiĭ kariĭ se întindȣ de la Rъсъritȣ spre Апусȣ, despartȣ цeara aчeasta de Transilvaniea шi de Banatулȣ Temisianȣ alȣ Ȣngarieĭ.

Rîuшorулȣ numitȣ Milkovȣ, karele purчede din arъtaцiĭ мунцĭ шi dъ în Siretȣ чeva maĭ înjosȣ de Fokшanĭ, desparte цeara aчeasta de Moldova.

Dunъrea пънъ la Гуra Пъrîуцулуĭ Bodiчea, прekурge prin Banatулȣ Kraiovi, o desparte de Bulgaria despre partea Sуdikъ.

În fine Ȣngariea, de la Чetaţea Ormova (saȢ Adakalesi чe este пe o insȢlъ a Dȣпъriĭ) пъпъ пe marginele Mexadieĭ, o despарte desпre aпȣsȢ, ȣnde xotarȣlȢ пъръseщte Dȣпъrea щi aпȣkъ spre Mȣпцĭ, пъпъ чe dъ ĭarъщĭ în xotarȣlȢ Transilvanieĭ.

CAPITULU II.

Despre Munţĭ.

Mȣпцiĭ, kari se întindȢ de la Ръсъритѣ спре АпȣсȢ щi desпартȢ цeara Romъneaskъ de BanatȣlȢ Ȣngarieĭ щi de Transilvaniea, sȣпtȢ Karпaцiĭ. Aчeщtia se aseмъneazъ kȣ mȣпцiĭ чeĭ maĭ mari щi maĭ nalцĭ din Eȣroпa: Ȣnele din vъrfȣrile lorȢ sъntȢ maĭ nalte de kъtȢ noriĭ щi adese orĭ koпerite kȣ zъпadъ. Aчestaщȣ lanцȢ de mȣпцĭ, sȣb diverse nȣmirĭ, despарte Пolonia de Ȣngariea, Transilvania de Moldova щi treчe пrin Ȣngariea, Boemia, Silezia щi пarte din Germania. Aчeщtĭ mȣпцĭ sȣпtȢ zidȣlȢ чelȢ maĭ tare de aпъrare чe natȣra a datȢ цereĭ Romъneщtĭ în kontra a orĭ-чe пъвълирĭ din пartea aчeea. AȢ пrea пȣцine trekъtorĭ, щi aчelea foarte grele. Vъrfȣrile чele maĭ nalte despre цeara Romъneaskъ sȣпtȢ treĭ: SasȣlȢ, BȣчeчiȣlȢ щi VъrfȣlȢ Kraiȣlȣĭ.

Цeara Romъneaskъ are 485 de mȣпцĭ, din kare vre o doȣъ sȣte despre nordȢ, щi kare legaцĭ între eĭ delimiteazъ цeara Romъneaskъ de Transilvania.

Ea are 114 dealȣrĭ, saȢ пodgoriĭ kȣ viĭ; 190 de dealȣrĭ despre пoalele mȣпцilorȢ, dar пe frȣktifere, 570 de пъdȣrĭ marĭ kȣ stejarĭ; 25 de dȣmbrъvĭ maĭ însemnate, afarъ de o mȣlцime kare sȣпtȢ fъrъ de nȣme; 223 movilĭ artifiчiale, kare se vede kъ din vekime s'aȢ înъlцatȢ saȢ spre komemorizarea resboaelorȢ saȢ spre îmormъпtarea ȣчiщilorȢ.

CAPITULU III.

Despre Climatŭ.

Klimatȣlŭ este sъnъtosŭ шi dȣlчe. Se deosibeskŭ însъ la natȣrъ lokȣrile mȣntoase din чele kъmпene: Чele mȣntoase sȣntŭ maĭ reчĭ, ĭarъ чele kъmпene maĭ kъldȣroase. Vara se întъmпlъ aдeшiџe înfrikoшate kȣ tȣnete, fȣlgere, grindine, vъrtejȣrĭ шi trъsnete. Earna este geroasъ, în kъtŭ atъtŭ пъrъile шi eleшteile kъtŭ шi kiarŭ Dȣnъrea îngiaцъ de потŭ treчe ka пe ȣskatŭ karele чele maĭ grele. Пrimъvara шi Toamna sȣntŭ timпiĭ чeĭ maĭ frȣmoшĭ aĭ anȣlȣĭ.

Maĭ jȣmъtate цeara Romъneaskъ este lokŭ de kъmпie шi foarte пrodȣktivŭ, adъпîndȣse de o mȣlцime de пъrae шi rъȣleцe, шi înfъцiшъndŭ miĭ de livezĭ veselitoare. Цeara Romъneaskъ are 3740 de moшiĭ, din kare 935 sȣntŭ fъrъ de sate; 26 de kъmпiĭ marĭ însemnate, 82 de цoenĭ frȣktifere пrintre пъdȣrĭ; oптŭ lȣпчĭ kare aŭ пȣmirile lorŭ dȣпъ rъȣrĭ, пrekȣmŭ, Bȣzъŭ, Ialomiцa, Dîmboviцa, Argeшŭ, Vedea, Oltȣlŭ, Olteцȣ шi Jiĭŭ, kare sȣntŭ lȣngъreцe шi îngȣste пe lъngъ marginile apilorŭ.

CAPITULU IV.

Despre Rîurĭ.

Пȣцine цerĭ пosedŭ ka цeara Romъneaskъ atъtea Пъrae, Eleшtee шi Sorgente, kare gemŭ de felȣrimĭ de пeшtĭ. În Dȣпъre este atъta mȣlцime de пeшte, în kъtŭ s'arŭ пъrea kȣĭ-va fabȣlъ, dakъ n'arŭ vedea kȣ okiĭ. Пe la Maĭ шi Iȣпie, kъndŭ пinsoarea se toпeшte de la mȣпцĭ, sъ întъmпlъ adesea marĭ rъvъrsъrĭ de aпe. Riȣrile цeriĭ Romъneшtĭ, kare пaчedŭ din mȣпцiĭ seĭ, saŭ se varsъ din alte lokȣrĭ пrin ea în Dȣпъre, sȣntŭ 13: Шiretȣlŭ, Rъmnikȣlŭ, Bȣzъȣlŭ, Пraxova, Ialomiцa, Dîmboviцa, Mostiшtea, Argeшȣ, Vedea, Oltȣ, Lotrȣ, Jiiȣlŭ шi Toпoliцa. Чele maĭ însemnate din

ачestea sѫntȣ 4: Siretȣlȣ, Ialomiцa, Argeшȣlȣ шi Oltȣlȣ, kare fiindȣ destȣlȣ de adѫnчї sѫntȣ шi плȣtitoare. Rѫȣrї maї miчї sѫntȣ песte 140; despre aчeste e de prisosȣ de a vorbi, iar despre чele maї marї sѫntemȣ datorї a spȣne kѫte чe-va.

Siretȣlȣ. Aчesta din vekime se nȣmea Seretrȣ. În elȣ se varsѫ rѫȣrile din Moldova, Trotȣшȣlȣ, Bistriцa, Bѫrladȣlȣ, (nȣmitȣ din vekime Baraloxȣ) шi altile. Elȣ пȣrчede din Moldoviцa (din mȣпцiї Bȣkovineї) шi în Jȣdeцȣlȣ Rѫmnikȣlȣї se faчe xotarȣ între цeara Romѫneaskѫ шi Moldova; Iar чeva maї josȣ de Brѫila se varsѫ în Dȣnѫre.

Rѫmnikȣlȣ. Aчesta din vekime se nȣmea Ramidava; пȣrчede din Moldova шi treчe пе la плaiȣlȣ Ȣngȣrȣlȣї în цeara Romѫneaskѫ vѫrsѫndȣse în Siretȣ.

Bȣzѫȣlȣ. Пȣrчede din Transilvania шi trekѫndȣ prin jȣdeцȣl Bȣzȣlȣ se varsѫ în Siretȣ aproape de Mѫksineнї.

Praxova. Пȣrчede din mȣntele Predealȣ шi se varsѫ în Ialomiцѫ, din sȣsȣ de podȣlȣ lȣї Kiranȣ. —

Ialomiцa. Пȣrчede din mȣпцiї Xodoiȣlȣї Dist. Dѫmboviцi шi trekѫndȣ prin Dist. Ilfovȣlȣї, intrѫ în jȣdeцȣlȣ Ialomiцi, шi de akolo se varsѫ în Dȣnѫre în dreптȣlȣ Чetѫцeї Xîrsova.

Dѫmboviцa. Пȣrчede din mȣпцї Groanele Vasalatȣ шi prin satȣlȣ Bȣdeшtї se varsѫ în Argeшȣ.

Mostiшtea. Пȣrчede din jȣdeцȣl Ilfovȣlȣї de la Satȣlȣ Greчї шi se varsѫ în Dȣnѫre aproape de satȣlȣ Koriaчelȣ.

Argeшȣlȣ. Пȣrчede din mȣпцiї Arifȣlȣї шi trekѫndȣ prin jȣdeцile Argeшȣlȣ, Vlaшka шi Ilfovȣ sev arsѫ пе la Olteлniцѫ în Dȣnѫre în dreптȣlȣ Tȣrtȣkaeї.

Vedea. Пȣrчede din jȣdeцȣlȣ Argeшȣlȣї, шi trekѫndȣ prin jȣdeцȣlȣ Teleormanȣ шi Vlaшka se varsѫ în Dȣnѫre maї din sȣsȣ de Цїȣrgiȣlȣ.

Oltȣlȣ. Aчesta din vekime se nȣmea Alȣta. Elȣ пȣrчede din Transilvania шi; spѫrgѫndȣ Karpaцiї пе la Kѫїneнї, intrѫ în цeara Romѫneaskѫ шi kȣrge printre jȣdeцele Vѫl-

чea, Argeшs, Romanaцї шi Oltslŏ vъrsъndsse în Dsnъre, aпroane de oraшslŏ Tsrnslŏ Mъgsrelele în faцъ ks Nikoпole.

Lotrs. Пsrчede din jsdeцslŏ Argeшŏ, шi trekъndŏ пrin jsdeцslŏ Vъlчea se varsъ în Oltŏ lъngъ satslŏ Brezoaĭa.

Jiislŏ. Пsrчede din Banatslŏ Timiшoareĭ, шi trekъndŏ пrintre Msnцiĭ Siшbile шi Tsrчeniĭ intrъ în jsdeцile Gorgs шi Doljs; akolo se desпarte în doъs rъmsrĭ, din kare sna пe la Orъшelslŏ Nedaia, шi alta пe la Orъшelslŏ Obanslŏ, se varsъ în Dsnъre, în dreпtslŏ чetъцiĭ Raxova.

Toпoliцa. Пsrчede din msnte Domoklitŏ, шi пe lъngъ Oraшslŏ Чerneцĭ se varsъ în Dsnъre.

Afarъ de nsmitele rîsrĭ, maĭ este Borчea, o ramsrъ a Dsnъriĭ, kare desпъrцindsse în doъs în dreпtslŏ Silistreĭ rsпe o margine din jsdeцslŏ Ialomiцiĭ шi vine пъnъ aпroaпe de Oraшslŏ Kъlъraшiĭ, în пlasa Likireшtĭ, de snde îшĭ îndreaптъ drsmslŏ la vale; aпoĭ ksrgъndŏ maĭ пe lъngъ toatъ marginea desпre Dsnъre a nsmitsluĭ jsdeцŏ, шi desпъrцindŏ пъmъntsl în maĭ mslte inssle, se varsъ ĭarъшĭ în Dsnъre la satslŏ Skrofenĭ, în faцъ ks чetatea Xîrsova. Borчea însъ este snŏ adevъratŏ rîŏ mare kъtŏ шi Dsnъrea, în kare пlsteskŏ korъbiĭ. Ĭar Dsnъrea, în kare se varsъ d'a dreпtslŏ saŏ indirektŏ toate rîsrile nsmite maĭ sssŏ, este snslŏ din чele maĭ marĭ flsviĭ a le Esroпeĭ, шi пъnъ la gsra Oltsluĭ are maĭ jsmъtate lege de lъrgime. În aчestŏ Flsviŏ sъntŏ o mslцime de inssle, snile lъksite, altile ksltivate, шi adornate ks чele maĭ înavsцite пъшsnĭ. Niчĭ snslŏ din rîsrile Esroпeĭ ns este maĭ veselŏ шi maĭ folositorŏ цъrilorŏ цъrmsrene. Aчesta are toate kalitъцile de îndemъnare чe notŏ sъ пrokśre niшte rîsrĭ пentrs o цearъ. Maĭ toatъ întinderea în lsngime a цeri Romъneшtĭ esre пe lъngъ rîslŏ aчesta: intrъndŏ desпre Sngariea, elŏ înчeпe a sda toatъ пartea stъngъ a sa пe la Dist. Mexedinцsluĭ, шi treчe пe lъngъ jsdeцele Doljiŏ, Romanaцĭ, Oltslŏ, Teleormanŏ, Vlaшka, Ilfovs, Ialomiцa, шi Brъila, de snde пriimindŏ în sinslŏ seŏ rîslŏ Siretsluĭ ese din цeara Romъneaskъ; de akolo trekъndŏ пrintre Bslgaria шi Moldova, intrъ în Marea Neagrъ пrin treĭ gsrĭ, kare tsrчeшte se kiamъ Sslina, Bo-

gazŭ, Indrile-Bogazŭ шi Kanі-Bogazŭ. Пrin aчeste gurĭ intrъ шi ese korъbiĭ de orĭ чe mъrime, kare nlutesku nînъ la Xîrsova, fiindŭ kъ Dunъrea nъnъ aiчe are adъnчime de la 18 nъnъ la 16 niчioare, ĭar de la Xîrsova în susŭ nlutesku vase maĭ miчĭ fiindŭ kъ шi adъnчimea maĭ skade.

Цeara Romъneaskъ are înkъ 15 Rîuleцe kare esŭ din nъmъntŭ шi se nerdŭ ĭarъшĭ în nъmъntŭ. 202 Isvoare; 93 de bъlцĭ kare se naskŭ din Dunъre; 150 de eleшteе ku mulцime de neшtĭ; шi 67 Fъntъnĭ ne lъngъ drumurĭ maĭ însemnate.

Ana tuturorŭ Rîurilorŭ шi Rîuleцelorŭ este în genere bunъ de bъutŭ; ĭar a Dunъriĭ este чeva kamŭ sъlчie însъ sъnъtoasъ. Toate rîurile aŭ mulцime de neшtĭ foarte gustoшĭ, nrekumŭ Morunĭ marĭ, Пъstrъvĭ, Nisetru, Vizъ, Чegъ, Somnŭ, Шalъĭ, Kranĭ, Skumbriĭ шi altele maĭ multe kare nu se deosibeskŭ la gustŭ din neшtĭ de mare. Пe lъngъ aчestea suntŭ шi moluшчe, nrekumŭ skoĭчe шi raчĭ.

Ana din eleшteе are în genere gustŭ metalikŭ шi sъlчiŭ. Пe lъngъ mulцimea neшtilorŭ, suntŭ desnre nъrцile de munte шi o mulцime de Пъstrъvĭ шi Lostriцe marĭ nъnъ la 7 oka, шi foarte gustoase la mъnkare; asemenea în lokurile de kъmnie suntŭ Mixalцĭ kare se aseamъnъ чe-va ku Xeliĭ de mare шi aŭ mare renutaцiune.

CAPITULU V.

Despre Pămêntŭ.

Пroduktibilitatea naturalъ a nъmъntuluĭ ku fórte nuцinъ munkъ шi silinцъ rъsnlъteшte ne agrikultorulŭ Romъnŭ ku felurite frukte шi grъne.

Пъшunile шi livezile se fakŭ de minune, în kъtŭ se nutreskŭ шi se îngraшъ ku nuцinъ osteneаlъ, o mulцime de vite, boĭ, kaĭ, oĭ шi norчĭ. Kъmniile sъntŭ atъta de bogate în kъtŭ шi lъkuitoriĭ înveчinaцĭ trimitŭ în цeara Ronъneaskъ

miĭ de miĭ de vite atътš пentrв ernatekš kътš шi пentrв vъratekš.

Adese orĭ gъseшte чine-va krъngвrĭ întregĭ de arborĭ roditorĭ, пrekвmš merĭ, пerĭ, чireшĭ, пвчĭ, шi maĭ alesš пrвnĭ. Maĭ în tóte пъrцile цereĭ Romъneшti viea se kвltivъ, ĭar la пólele mвnцilorš, vinвlš se faчe maĭ reпвtatš, шi maĭ tótъ lвngimea цereĭ Romъneшtĭ, пъrцile desпre mвnte sвntš adornate kв kвltвra viilorš.

Mвnцiĭ цeriĭ Romъneшtĭ шi o пarte din lokвrile de kъmпie sвntš пline de пъdвrĭ marĭ шi frвmóse kв arbвrĭ minвnaцĭ de konstrвkцiвne, afarъ de kъmпia desпre Dвnъre, пъnъ în пatrв чinчĭ ore deпarte de la rъš, вnde greš se gъseшte чelš maĭ mikš lemnš saš пiatrъ.

În пъdвrĭ шi în mвnцĭ sвntš o mвlцime de animale пentrв vъnъtóre, пrekвmš Kaпre sъlbatiчe, Чerbĭ, Чвte, Mistreцĭ, Eпвrĭ, Šrшĭ, Lвпĭ. Rîшĭ, Vвlпĭ, Чeakalĭ, Veveriцe, Nevъstвĭчĭ, Kakomĭ, Vĭezвrĭ, шi altele de aчestea; ĭar desпre marginea Dвnъriĭ se gъseskš шi kъĭnĭ de aпъ saš Vidre.

Generea пъsъrilorš întreчe în mвlцime пe aчeea a animalilorš: milióne de Пreпeliцe, Kъrsteĭ, Tвrtвrcle, Bekaцĭ, Пorвmbĭ, Fasanĭ, Пelekanĭ шi altele neпвmъrate: ĭar пrivegĭetorile sъntš maĭ desfъtъtóre, шi maĭ пвterniчe la voчe de kъtš în orĭ kare altъ цearъ.

În bъlцile Dвnъreĭ sъntš ĭarъшĭ o mвlцime de пasъrĭ de aпъ, пrekвmš raцe, gъшte, lebede шi altele. Asemenea se gъseskš шi пasъrĭ rъпariцe; пrekвmš Vвltвrĭ, Šlĭ, Ereцĭ; ĭar în пъrцile de mвnte sъntš шi Шoĭmĭ, de kare eraš datorĭ vъtaшiĭ de пlaĭвrĭ ka sъ пrinzъ o kъtime xotъrъtъ, шi sъ adвkъ Domnвlвĭ, aшa пrekвmš între kondiцiвnile tribвtвlвĭ sta ka sъ se trimiцъ îmпъratвlвĭ la Konstantinoпole în totš-aпвlš kъцĭ-va Шoĭmĭ.

Albinele sъntš fórte пвmeróse atъtš în пъrцile de kъmпie kъtš шi în чele de mвnte, шi пrodвkš miere fórte mвltъ шi bвnъ.

CAPITULU VI.

Despre Metale.

Mѕnцiĭ цereĭ Romъneшtĭ, dѕnъ semnele vederate kare se kѕnoskѕ, aѕ totѕ felѕĭѕlѕ de metale, nrekѕmѕ aѕrѕ, argintѕ, aramъ, fĭerѕ, argintѕ viѕ, nѕчóѕъ, sare, katranѕ шi altele. Mine de metale nѕ eksistъ, kъчĭ lъkѕitorii de frika stъnъnitorilorѕ nѕ deskonerѕ asemenea avѕцiĭ, nentrѕ ka nѕ din kaѕѕa aчestora sъ nĭarzъ шi nѕцinele rъmъшiцe de libertate чe lea-ѕ maĭ remasѕ; ĭar stъnъnitoriĭ, din nrivire nolitikъ, nentrѕ ka sъ nѕ arate veчinilorѕ kъ în nlaĭѕrile aчestea se aflъ metale nreцióse, nѕ se anѕkъ sъ le eksnlóteze. De aчeea nѕmaĭ treĭ mine de sare se eksnloateazъ; ѕna nѕmitъ Okna mare, anróne de oraшѕlѕ Rimnikѕ Jѕdeцѕlѕ Vъlчeĭ: alta la satѕlѕ Slъnikѕ în Jѕdeцѕlѕ Sъkѕeniĭ; шi a treea Okna dela Telega în Jѕdeцѕlѕ Пraxoveĭ. În mѕnцiĭ Jѕdeцelorѕ Fokшanĭ, Bѕzъѕ шi Dъmboviцa sѕntѕ шi alte lokѕrĭ de ѕnde s'arѕ skóte sare, dar fiindѕ kъ чele treĭ okne nrodѕkѕ neste 20 milióne oka sare ne anѕ, nѕ s'a simцitѕ trebѕinцa a le eksnlóta.

Пѕчĭósa se gъseшte în Distriktele Mѕшчelѕ, Argeшѕ, Dъmboviцa шi Sъkѕeniĭ, dar nѕ se eksnloateazъ.

Katranѕlѕ se gъseшte în mѕlte lokѕrĭ de mѕnte шi maĭ kѕ seamъ ne lъngъ Okne anróne de sare; elѕ ese din vinele nъmъntѕlѕĭ шi se skóte nrin nѕцѕrĭ fъkѕte anѕme, stъndѕ d'asѕnra aneĭ ka ѕntѕ de lemnѕ.

Aѕrѕlѕ чe se eksnloateazъ este nrin nisinѕrile rіѕrilorѕ Oltѕ, Tonologѕ, Argeшѕ шi Dъmboviцa. Цiganiĭ Domneшtĭ kare în genere se okѕnъ kѕ meѕѕe de a-lѕ kъѕta, шi kare se шi nѕmeskѕ Aѕrarĭ, sъntѕ îndatoraцĭ a adѕчe ne fieшte kare anѕ kъte treĭ natrѕ dramѕrĭ, de fie kare omѕ la Domnie (karele este venitѕlѕ Dómneĭ) ĭar restѕlѕ, daka gъseskѕ maĭ mѕltѕ, îlѕ vъndѕ la orĭ шi чine ka nronietatea lorѕ.

Argintѕlѕ se gъseшte în maĭ mѕlte lokѕrĭ dar maĭ kѕ seamъ în dѕoĭ mѕnцĭ din jѕdeцѕlѕ Bѕzъѕlѕĭ; stъ însъ neek-

snloatatŭ. În mъnџiĭ Bъzъulъĭ se gъseште ши aurŭ, kъчĭ metalurgĭ kare s'a înfъџiшatŭ aŭ nropusŭ Guvernuluĭ ka sъ le dea voe ши ajutorŭ a'lŭ eksnlóta, ku kondiџiune ka sъ dea Statuluĭ kъte 50 leĭ de okaoa de argintŭ ши kъte dŭoĭ leĭ ши jumъtate nentru dramulŭ de aurŭ.

Argintulŭ viŭ se gъseште în judeџulŭ Gorjuluĭ dar nu se eksnloateazъ.

Arama se eksnloata odiniórъ lъngъ oraшulŭ Чerneџĭ din Distr. Mexedinџiĭ, unde ши nъnъ astъzĭ lokulŭ se nuмeште Baea de Aramъ; dar de multŭ timnŭ aчeastъ bae nu maĭ ekzistъ.

Fierulŭ 'l-aŭ fostŭ deskoneritŭ Nemџiĭ în judeџulŭ Gorjuluĭ; dar astъzĭ ши aчesta nu se maĭ eksnloateazъ.

CAPITULU VII.

Despre Producte.

Пrodusktele nrinчinale ale џereĭ Romъneшtĭ suntŭ diversile feluri de semъnъturĭ, nrekumŭ: grъulŭ, norumbulŭ, orzulŭ, mъlaĭulŭ saŭ meĭulŭ, ovъzulŭ, ши altele kare aŭ sъmъnџъ; inulŭ ши kъnena le kultivъ numaĭ nentru trebuinџele nrivate ale lokuitorilorŭ.

Ŭna din чele maĭ marĭ avuџiĭ ale џereĭ suntŭ vitele, nrekumŭ: kaĭ, boĭ, oĭ, kanre, norчĭ, kare tóte suntŭ fórte bune ши aduskъtóre de venitŭ ши kiar nrin nĭeile, чirviшulŭ, seulŭ, ши lъna lorŭ. Maĭ ku seaмъ kaшkavalulŭ de la Kîmnina ши Пenteleu suntŭ vestite ши se faчe mare eksnortaџie în Turчiea.

Lemnъrie (kerestea) de totŭ felulŭ ши fórte bunъ se eksnorteazъ o mulџime.

Sarea este unulŭ din чele maĭ însemnate nroduskte karele se eksnorteazъ în Turчiea.

Vinulŭ eate fórte gustosŭ ши nesunusŭ la strikъчĭune.

Rakiulŭ de nrune se faчe în mare kъtime ши fórte bunŭ.

Mĭerea se esnorteazъ ĭarъшĭ în mare kantitate.

Mъtasea ĭarъшї de kīцї va aпї a înчeпstš a se ksltiva шi va merge în пrogresš пrin пlantarea Dsziilorš.

Пieĭ de eпsre, de vslпї, de lsпї, шi altele se esпorteazъ fórte mslte în Пoloniea шi Germaniea.

Пъksra, saš katransls пъmъntslsї, este ĭarъшї snš пrodsktš fórte însemnъtorš.

În aчeastъ цearъ пrodsktivъ ssntš шi alte пrodskte minsnate, kare însъ пs se ksltivъ ks destslš interesš din пartea loksitorilorš; kъчї natsra пare kъ a ambiцionatš ka sъ înavsцeaskъ цeara aчeasta ks tóte чele neчesariї пentrs nstrimentslš шi îndemъnarea vieцiї omeneшtї.

CAPITULU VIII.

Despre caracterulŭ locuitorilorŭ.

Romъniї în genere ssntš nalцї la statsrъ, bine fъksцї, frsmoшї la figsrъ, ks msltъ inteligiнцъ, шi ks konstitsцisne sъnъtoasъ. Boalele între eї ssntš rarї: aчele eпidemiчe kare infesteazъ imпerislš Otomanš atъtš de ksmпlitš, пs vinš între eї de kъtš foarte rarš, шi пrin oшtirile strъine.

Este întristъtorš lskrs ka o цearъ atъtš de bsnъ шi frsmoasъ, snš пъmъntš atъtš de пrodsktivš шi ks snš klimatš atъtš de sъnъtosš, sъ fie atъtš de пsцinš loksitъ. Ssntš sigsrš kъ elš arš пstea sъ пstreaskъ ks îmbelшsgare o пoпslaцisne de чinчї шi шése orї maї maro de kъtš чea de astъzї: шi чe e maї tristš este kъ din zi în zi цeara maї msltš se devastеazъ.

Kaszele devastъriї ssntš mslte: înainte de toate rъsboaele чele dese ale Пorцiї Otomane ks Rssia шi ks Asstria, greстъцile пemъssrate kare aпasъ assпra loksitorilorš din пartea oшtirilorš strъine, kare пs пъzeskš niчї disчiпlinъ niчї ordine, чi kalkъ în пiчoare шi religie шi smanitate, пe lъngъ aчestea boalele eпidemiчe kare se introdskš, kontribse foarte msltš la stingerea шi la desertarea loksitorilorš, шi пrin srmare la devastarea цereї aчeшtiea. Nsmaї vor-

beskŭ desпre ale gѣvernѣlѣĭ, чi zikŭ nѣmaĭ, kъ în starea în kare se gъseште astъzĭ цeara Romъneaskъ trebѣeште ѣnŭ gѣvernŭ stabilŭ шi de maĭ mѣlцĭ anĭ, пentrѣ ka sъ ajѣngъ sъ пoatъ adѣчe цeara în vekia eĭ strъlѣчire, sъ rъdiчe din rѣine atъtea oraшe чe ekzistaŭ din vekime, шi sъ restaѣreze atъtea sate îmпoпѣlate, din kare astъzĭ la fie-kare пasŭ nѣ vede чineva de kъtŭ niшte triste rъmъшiцe.

CAPITULU IX.

Despre Datine.

Datinele Romъnilorŭ sѣntŭ în genere пrimitive шi simпle; чele maĭ mѣlte le aŭ împrѣmѣtatŭ de la dominatoriĭ lorŭ Otomanĭ. Eĭ sѣntŭ oamenĭ foarte bѣnĭ liniшtiцĭ, sѣпѣшĭ, шi rъsboitorĭ virtѣoшĭ; kѣ toate aчestea astъzĭ rarĭ dintre dъnшiĭ întrebѣinцeazъ armele; dar la vînъtorie, maĭ alesŭ lokѣitoriĭ de mѣnte, sѣntŭ foarte dedaцĭ шi foarte dibaчĭ.

Romъniĭ kѣ toate kъ sѣntŭ liberĭ nѣ aŭ însъ шi sentimentele libertъцiĭ. Aчeasta nѣ vine de la natѣrъ, чi de la servitѣtea kѣ kare aŭ fostŭ aпъsaцĭ шi de la dominarea de kare aŭ fostŭ ѣmiliцĭ. Rarŭ s'aѣde în цeara Romъneaskъ de xoцiĭ, ѣчiderĭ шi alte rele; dakъ kiar se întъmпlъ kъte чeva fapte rele, elle se komitŭ de Bѣlgarĭ, de Sъrbĭ шi de Цiganĭ.

Romъniĭ цeranĭ se îmbrakъ kѣ kъmъшĭ de inŭ, kѣ mantale albe de lînъ, шi iarna, din kaѣza gerѣlѣĭ, întrebѣinцeazъ kъчiѣle шi kojoaчe de пieĭ de oaie. Femeele, kare în genere sѣntŭ frѣmoase, albe kѣ пъrŭ galbenŭ шi kѣ okiĭ frѣmoшĭ, пoartъ шi iarna шi vara o kъmaшъ, ѣnŭ пeшtimanŭ nѣmitŭ de elle fotъ kѣ kare se învъleskŭ de la brîŭ în giosŭ, шi o skѣrteikъ fъrъ mъnічĭ nѣmitъ Tevelekie, ѣnele din elle пórtъ шi rokie; iar пe kaпŭ o пъnzъtѣrъ sѣпцire шi albъ. Fetele ѣmblъ kѣ kaпѣlŭ golŭ, kѣ koadele împletite пe kaпŭ шi legate kѣ o пalglikъ.

Мънkarea lorŭ este kъmпътатъ; пreferъ maĭ мъltŭ legъmele de kъtŭ kърnъrile, maĭ alesŭ fasole, varzъ akrъ, laпte шi frъkte пъstrъmъrĭ шi пeшte.

Пъĭnea lorŭ obiчnъitъ este мъшъliga, kare se faчe de fъinъ de porъmbŭ {пъпъшoĭŭ] шi de meĭŭ пъindъ-o într'ъnŭ vasŭ kъ апъ шi kъ пъџinъ sare, amestekъndъ-o (пe kъndŭ ferbe) kъ ъпŭ fъkъleџŭ пъпъ sъ îngroaшe: atъпчe ръstoarпъ vasъlŭ deasъпra ъпeĭ skъndъre, шi мъмъliga ръмъne ka o mikstъrъ, de se мъпъпkъ ka пъĭnea, kъ orĭ чe feliŭ de ъdъtъrъ.

Kasele lorŭ sъntŭ fъkъte пe пъмъntŭ din gardŭ din пъеle, liпite пe din lъъntrъ шi пe din afarъ kъ lъtŭ frъмъntatŭ, шi koпerite kъ trestie de бъlџĭ; ъпele sъntŭ koпerite шi kъ skъndъrele ъъbџirĭ пъмite шindrile, kare se aшeazъ ъпa пeste alta kъ meшteшъgire; чele maĭ мъlte însъ sъntŭ fъkъte în пъмъntŭ шi se пъмeskъ bordee. Iar kasele bogaџilor sъntŭ zidite kъ kъръmizĭ шi varŭ, konfortabile, мъreџe шi înalte, — kъ kъrџĭ întinse шi regъlate, — kъ пivniџe adъпчĭ шi marĭ, în kare se пъstreazъ vinъrile шi alte obiekte de menagiъ.

Româniĭ în genere se arъtŭ leneшĭ, fiindŭ kъ пъ îngrijeskŭ sъ мъпчeaskъ maĭ мъltŭ de kъtŭ le trebъeшte ka sъ-шĭ пlъteaskъ darea шi sъ-шĭ пrokъre ale vieџъireĭ. Aчeasta însъ пъ e ъпŭ defektŭ пatъralŭ la eĭ: eĭ пъ kaъtъ a se îmbogъџi, vъzъndŭ kъ totŭ чe dobъndeskŭ li se ръпeшte sъb diverse пretekste. Eĭ din natъrъ sъntŭ beџivĭ шi simџъalĭ. Femeile шi fetele lorŭ пъ le џinŭ askъnse, ka în чele-l-alte пърџĭ ale Tъrчieĭ; aчeastъ datinъ aŭ kontraktat'o maĭ kъ seamъ dъпъ venirea Nemџilorŭ шi a Rъшilorŭ, kari aŭ okъпatŭ џerile aчeste în timпъlŭ rosbóelorŭ lorŭ kъ Tъrчiĭ.

În tótъ întinderea џereĭ Romъneшtĭ, kъlъtoriĭ, din kaъsa liпseĭ de otelъrĭ, staŭ de se odixneskŭ пe la kъrчĭъme saŭ пe la kasele џeranilorŭ, kare sъntŭ fórte osпътъtorĭ.

Karakteristika datinelorŭ, desпre kare amŭ vorbitŭ, se redъчe maĭ kъ seamъ asъпra џeranilorŭ sъtenĭ, iar пъ asъпra tъtъrorŭ Romъnilorŭ. Чeĭ maĭ marĭ dintre eĭ, kъrtisaniĭ шi bogaџiĭ, imiteazъ kъ deosebire пe

Otomanĭ atьtȣ la îmbrькьminte kьtȣ шi la îmпodobirea kaselorȣ, la mese, la mȣlцimea bȣkatelorȣ, la чeremoniĭ, la rьndȣele, la mȣlцimea servilorȣ, la lȣksȣ, шi la altele mȣlte. Kȣ tóte aчeste, dȣпь okȣпьчiȣnile Nemцilorȣ шi a Rȣшilorȣ, aȣ înчeпȣtȣ a-ĭ imita пe dьпшiĭ. Astfelĭȣ vede чineva o amestekьtȣrь de datine Eȣroпene шi Tȣrчeшtĭ, шi la mesele lorȣ шi la kostomȣlȣ femeilorȣ шi la konfortabilȣlȣ kaselorȣ lorȣ.

Afarь de boeriĭ marĭ чe amȣ kȣnoskȣtȣ în цeara Romьneaskь, onestĭ la karakterȣ, virtȣoшĭ, religioшĭ, oшпьtьtorĭ, шi în adevьrȣ nobilĭ atьtȣ dȣпь vekimea шi strьlȣчirea familieĭ lorȣ kьtȣ шi dȣпь serviцȣrile strьmoшilorȣ lorȣ kьtre пatrie, — nobleцa чelor-l-alцĭ este falsь шi dateazь nȣmaĭ de la îmbrькarea kaftanelorȣ, introdȣ-se de Domnĭ dȣпь datina Tȣrчilorȣ; шi kare le-aȣ kьпьtatȣ nȣ dȣпь serviцȣrĭ пersonale saȣ dȣпь vekimea familieĭ, чi dȣпь favorĭ saȣ mijloчirile boerilorȣ чelorȣ marĭ, saȣ пrin dare de banĭ kьtre ómeniĭ de пe lьngь Domnĭ.

Boeriĭ Romьnĭ aȣ tóte simпtomele desпotismȣlȣĭ, шi se пórtь absolȣцĭ шi aȣпri пe la moшiile lorȣ kьtre lькȣitorĭ шi kьtre ȣпȣшiĭ lorȣ. Aчeasta însь nȣ o zikȣ desпre toцĭ; шi kaȣsa e kь jȣnimea kreшte înkȣngiȣratь de цiganiĭ lorȣ robĭ шi de servitorĭ fórte rьĭ, kȣ kare se deпrindȣ a пorȣnчi în lokȣ de a askȣlta.

Пe lьngь aчeste шi tineriĭ din familiĭ nobile, kari aȣ sпiritȣ maĭ desvoltatȣ, dȣпь чe ajȣngȣ la vьrsta de чinчĭsпre-zeчe anĭ, saȣ чeva maĭ mȣltȣ, îшĭ пьrьseskȣ învьцьtȣrile, шi nȣ se okȣпь niчĭ se gьndeskȣ la alta de kьtȣ la kaftanȣrile de la Kȣrte; шi daka чineva mȣstrь пe vre-ȣnȣlȣ de чe nȣ-шĭ ȣrmeazь stȣdiile, rьsпȣnde kь n'are sь se fakь, daskьlĭ fiindȣ kь este nobilȣ, — ka kьndȣ învьцьtȣra nȣ пóte fi folositóre la nobiliĭ чe ajȣngȣ boerĭ шi jȣdekьtorĭ aĭ пoпorȣlȣĭ, шi ka kьndȣ daskьliĭ чe пossedȣ шtiinцele sьntȣ meпrisabilĭ. Ar fi însь mȣltȣ maĭ lьȣdabilȣ шi maĭ folositorĭȣ ka шi ȣna sь fakь шi чeea-l-altь sь nȣ o lase.

CAPITULU X.

Despre Arte.

Istoria sniritslsï omeneskš a statš nsrsrea aчeeaшï. Vъrsta nrimitivъ a snsï nonorš este totš deasna nlinš de nrejsdeųe шi de barbarie. Fılosofia vine înчetš, dsnъ înavsųire шi nrosneritate; dar îndatъ чe se întrodsчe într'snš nonorš, îlš mъntse de ›langsrile kare-lš ųinš: ignoranųa, minчisna, ns maï notš ssbsista шi domni akolo lsminele s'aš rъsnъnditš. De ųeara Romъneaskъ e înkъ denarte sekolslš filosofieï: niчï messeriile, niчï artele liberale n'aš fъkstš norgresš între nъmъntenï, ka шi în tóte nrovinųiile de ssb gsvernslš Otomanš.

În adevъrš se gъseskš bъrbaųï ersdiųï în stsdiile Eleniчe, în litere, în filosofie, în matematiчï, nreksmš шi în ksnoшtinųe limbistiчe шi medikalъ, dar aчeшtia ssntš în genere strъinï, ïar ns nъmъntenï. Este tristš de a vedea чineva kъ în ųeara asta minsnatъ, maï liberъ de kъtš чe-l-alte nrovinчiï tsrчeшtï шi gsvernatъ de Domnï orotdoksï instrskųisnea este atъtš de abandonatъ шi ns maï essistъ emslaųisnea aчea strъmoшaskъ Romanъ nentrs ksltivarea Msselorš. Ssntš, în adevъrš, kъųï-va din boerï, kare ųinš în kasseųe lorš nrofessorï nentrs kreшterea fiilorš шi a fiчelorš lorš; dar învъųъtsrile se mъrgineskš maï msltš în ksnoшtinųa limbelorš Elinъ шi Franчesъ, шi ns se întindš assnra klaselorš inferióre.

Rarš gъseшte чineva nintre boerï, kare sъ чiteaskъ onére noliтiчe saš morale; dakъ ssntš kъųï-va чe ksnoskš limba franчesъ, eï îшï mъrgineskš lektsra în Romanųe шi alte lskrsrï ssnerfiчiale. Aчeï чe ksnoskš limba Romъneaskъ ns чiteskš niчï skriš alta de kъtš kъrųile biseriчeшtï ale religieï rъsъritene, în ale kъreïa dogme se închinš.

CAPITULU XI.

Despre Messerii.

Lъksitorii din ɥeara Romъneaskъ fórtē nsɥinš se oksпъ de messeriile folositóre. Nsmaĭ Nemɥiĭ, Armeniĭ шi Evreiĭ поssedš пrivelegiĭslš aчestorš oksпaɥisnĭ. Iar Romъniĭ, ks tóte kъ aš msltš sпiritš natsralš шi dibъчie пentrs a imita, însъ пs aš апlekare ka sъ se oksпe de lskrsrĭ чe чerš strъdsinɥъ, grije шi reflekɥisne. Aчeasta însъ пs пrovine din defektsositatea natsralъ a karakterslsĭ lorš, чi пóte din neînчetata ssbjsgare шi servitate, пreksmš se vede шi în Greчia, snde atъtea sпirite viĭ se stingš fъrъ niчĭ o ksltsrъ ssb giŏgslš servitsɥeĭ.

CAPITULU XII.

Despre Comerciu.

Kъndš чineva arsnkъ пrivirea assпra Dsпъriĭ, aчestš riš însemnatš atъtš пentrs lsngimea шi lъrgimea sa kъtš шi пentrs îndemъnarea komerɥslsĭ чelsĭ. maĭ îndelsngatš dintre Asia шi Esroпa; kъndš vede risrile Olts, Ialomiɥa шi Siretslš чe ksrgš пrin ɥeara Romъneaskъ шi ssntš пlstitorĭ, se înkredinɥeazъ kъ aчeastъ ɥearъ a kъпъtatš de la natsrъ tóte înlesnirele komerɥslsĭ, пe kare alte ɥerĭ le kaпъtъ ks mslte osteneli шi ks mslte keltseli. Tóte пъrɥile ɥereĭ Romъneшtĭ, пrin mijlokslš aчestorš risrĭ, arš пstea sъ kъstige komerɥslš чelš maĭ folositorš; kъчĭ avъndš kъtre rъsъritš Konstantinoпolš, kaпitala sneĭ marĭ шi bogate monarxiĭ, iarš kъtre aпssš atъtea oraшe marĭ шi strъlsчite, чe aš în пerfekɥisne totš felslš de arte шi meseriĭ, пriimitóre de orĭ чe felš de skimbš, înɥelege la чe gradš de înavsɥire arš пstea sъ ajsngъ ɥeara Romъneaskъ.

Din învekime eraš kъte va oraшe komerɥiale, пreksmš de ekzemпls Oraшslš de Floчĭ, чe era kъtre gsra Ialomiɥĭ

kare odinioarъ era în mare înflorire, ĭarȣ în zilele noastre în rȣinъ komnlektъ, kъчĭ în anȣlȣ 1842 пе kъndȣ eramȣ isnravnikȣ jȣdeцȣlȣĭ Ialomiцa, abia ĭ-amȣ gъsitȣ ȣrmele.

În genere vorbindȣ, komerцȣlȣ în цeara Romъneaskъ totȣ d'aȣna a statȣ adormitȣ; kъчĭ Romъniĭ niчĭ o datъ n'aȣ arъtatȣ sniritȣlȣ aчela de dibъчie de stъrȣinцъ ші de mȣnkъ kare este baza komerцȣlȣĭ.

Kaȣzele însъ ші desnre aчeasta sȣntȣ altile, ĭar nȣ nrekȣmȣ ȣniĭ nresȣnȣnȣ din lene saȣ din o stîngъчie fireaskъ. Astъzĭ Gȣrgiȣlȣ ші Brъila sȣntȣ denozitele mъrfȣrilorȣ; пе aiчe se faчe esnortaцiȣnea nrodȣktelorȣ nrin Dȣnъre ші Marea Neagrъ la Konstantinonole, nrekȣmȣ ші imnortaцiȣnea mъrfȣrilorȣ strъine în цearъ.

Прodȣktele nrinчinale kare se skotȣ din цearъ sȣntȣ aчele desnre kare amȣ vorbitȣ la kanȣlȣ nreчedentȣ, adikъ: boĭ, kaĭ, oĭ, nъstrъmȣrĭ, seȣrĭ, vinȣ, miere, ȣntȣ, lînъ, nieĭ de vite ші vъnatȣrĭ, lemne, sare ші altile. Kaiĭ цeriĭ Romъneштĭ aȣ mare kъȣtare în lokȣrile Tȣrчeштĭ nentrȣ agerimea ші frȣmȣseцea lorȣ. Boĭ aseminea, atъtȣ nentrȣ mъrimea ші nȣterea lorȣ nrekȣmȣ ші nentrȣ dȣlчeaцa kъrniĭ lorȣ, se kaȣtъ în nъrцile anȣsene, ші se esnoartъ nъnъ nrin Silezia ші alte nrovinцiĭ ale Aȣstrieĭ. Otomaniĭ nreferъ kȣ deosibire oile din цeara aчeasta nentrȣ dȣlчeaцa kъrniĭ lorȣ, de aчeea ші eksnorteazъ în totȣ anȣlȣ o mȣlцime în цeara Tȣrчeaskъ. Aseminea se trimitȣ o mȣlцime de nъstrъmȣrĭ la Konstantinonole ші în alte nъrцĭ ale imnerіȣlȣĭ Otomanȣ. Ȣntȣlȣ, kaшkavalȣlȣ, mierea, lîna ші nieile чe se vъndȣ în nъrцile Tȣrчeштĭ sȣntȣ ȣnȣ mare komerцȣ alȣ цeri. Kȣ toate kъ agrikȣltȣra, dakъ vomȣ kъȣta bine, este ші astъzĭ nrekȣmȣ aȣ fostȣ totȣ d'aȣna foarte neîngrijitъ în цeara Romъneaskъ, însъ se faчe destȣlъ esnortaцiȣne, de grъȣ orzȣ ші ovъzȣ atъtȣ nentrȣ Konstantinonole kъtȣ ші nentrȣ alte цъrĭ.

Nenȣmъrata mȣlцime de neштĭ din Dȣnъre arȣ fi nȣtȣtȣ sъ se fakъ чelȣ maĭ însemnatȣ komerцȣ alȣ цereĭ; dar neskъritȣlȣ; ka ші alte meseriĭ de dibъчie ші mȣnkъ este abandonatȣ ші neîngrijitȣ. Kȣ toate aчeste se faчe oare-ka-

re vъnzare înlъѕntrѕ ꞑeri, maĭ alesѕ̆ de nemte ѕъratѕ̆ karele se vinde ne la mѕnꞑĭ, ші kiarѕ̆ în Transilvania. Пrodѕktela alese, kare în klimatѕlѕ̆ aчestѕ̆ feriчitѕ̆ se fakѕ̆ fъrъ de niчĭ o silinꞑъ, arѕ̆ merita maĭ mѕltъ kѕltѕrъ нre a nrodѕчe ѕnѕ̆ folosѕ̆ maĭ mare: Vinѕlѕ̆ este nrea bѕnѕ̆, ші se faчe nъnъ la 20 milioane de vedre kъndѕ̆ e anѕlѕ̆ bѕnѕ̆: se bea însъ în ꞑearъ, ші foarte nѕꞑinѕ̆ sъ esnorteazъ în Ѕngaria, Transilvania, Пoloniea ші Ѕkraina. Daka însъ s'ar întrebѕinꞑa maĭ mѕltъ grijъ la kѕltora viilorѕ̆, ші la fabrikarea vinѕlѕĭ, negreшitѕ̆ kъ s'arѕ̆ nrodѕчe ші maĭ mѕltѕ̆, ші în bѕnъtate arѕ̆ întreчe toate vinѕrile din marea neagrъ: kъчĭ dѕnъ observarea чe amѕ̆ fъkѕtѕ̆ în kѕrsѕ̆ de maĭ mѕlꞑĭ anĭ, m'amѕ̆ înkredinꞑatѕ̆ kъ vinѕlѕ̆ ꞑeriĭ Romъneшtĭ, nъstratѕ̆ kѕ чe-va îngrigire maĭ mѕlꞑĭ anĭ, este bѕnѕ̆ nentrѕ stomaxѕrile чele maĭ delikate ші întreчe toate vinѕrile din nъrꞑile Eѕroniĭ ші din Marea Albъ.

Пъdѕrile ѕѕntѕ̆ nline de arborĭ de totѕ̆ felѕlѕ̆, kare în altъ ꞑearъ ѕѕntѕ̆ atъtѕ̆ de kъѕtaꞑĭ, atъtѕ̆ nentrѕ klъdirĭ kъtѕ̆ ші nentrѕ konstrѕkꞑiѕnĭ de vase nlѕtitoare. În ꞑeara Romъneaskъ însъ, nѕ serveskѕ̆ de kъtѕ̆ de azilѕ̆ fiarelarѕ̆ sъlbatiчe. Arbѕriĭ frѕktiferĭ, nrekѕmѕ̆ alѕnĭ, nѕчĭ, чireшĭ, kare se kaѕtъ în alte ꞑerĭ nentrѕ lѕkrъrĭ de obiekte fine, în ꞑeara Romъneaskъ n'aѕ̆ niчĭ o kъѕtare. Abia de kъꞑĭ-va anĭ s'aѕ înfiinꞑatѕ̆ vre-o чinчĭ mase morĭ nentrѕ tъeatѕlѕ̆ skъndѕrilorѕ̆, darѕ̆ ші aчeasta se faчe kѕ mare neîngrijire. Din aчeasta noate чine-va sъ'шĭ înkinѕeaskъ kъ ѕnѕ̆ nonorѕ̆ kare nѕ'шĭ îngrijaшte de komerꞑiѕlѕ̆ sъѕ̆, nѕ noate sъ fakъ nrogresѕ̆ niчĭ în Indѕstrie. Odinioarъ era în Bѕkѕreшtĭ o fabrikъ de nostavѕ̆, ѕna de ꞑesъtѕrĭ de mъtase [de шalѕrĭ ші germesitѕrĭ] dar s'aѕ̆ strikatѕ̆ fiindѕ̆ kъ n'aѕ̆ nѕtѕtѕ̆ nrosnera.

Din чele zise maĭ sѕsѕ̆ se dovedeшte kъ ꞑeara Romъneaskъ nѕ nѕmaĭ kъ are norĭ nentrѕ ka sъ fakъ ѕnѕ̆ kamerꞑѕ̆ întinsѕ̆ stabilѕ̆ ші folositorѕ̆, dar kъ ші kiarѕ̆ natѕra ĭ-a datѕ̆ o noziꞑiѕne kѕ toate îndemъnъrile nentrѕ a se faчe frѕktiferъ ші înavѕꞑitъ.

Komerꞑѕlѕ̆, karele în sekѕlѕlѕ̆ aktѕalѕ̆ s'a doveditѕ̆ kъ este fъntîna nrinчinalъ a înavѕꞑiriĭ ші a nѕteriĭ statѕrilorѕ̆,

ші totŭ o datъ stȣdiȣlŭ stъrȣitorŭ alŭ spiritelorŭ челорŭ maĭ kȣltivate, este abandonatŭ într'o цеаrъ пе kare natȣra o ajȣtъ kȣ fertilitatea ші kȣ toate mizloaчele sale. Dar ачеastъ adînkъ litargie, kare adoarme ȣnŭ попorŭ, пȣ este o boalъ fъrъ de kaȣzъ: Ea este konsekȣinца ȣпȣĭ despotismŭ îndelȣngatŭ, karele kȣ înчetȣ seakъ toate isvoarele vieцiĭ, staцioneazъ ші îmпedikъ toate organile sȣfletȣlȣĭ, ші ajȣnge în чеle dȣпе ȣrmъ de a adȣчe o staцionare mortifirъ în totŭ korпȣlŭ soчialŭ.

Astŭ-felĭŭ este starea aktȣalъ a цereĭ Romъпешtĭ. Sȣb despotizmȣlŭ în kare se aflъ, попorȣlŭ пȣ поate пічĭ sъ se înavȣцeaskъ, пічĭ sъ пrosпereze. Skimbъrile чеle dese ale Domnilorŭ, пeînцelegerile dintre îmпъrъцiĭ, rъsboaele dintre strъinĭ ȣrmate пе пъmъntȣlŭ ачеsta, aŭ adȣsŭ цeara în aseminea stare. Aseminea mizeriĭ aŭ însȣflatŭ frikъ ші linsъ de simцiminte în sȣfletele ȣпȣĭ попorŭ, karele din afarъ n'are пічĭ ȣпŭ sпrijinŭ, ші în lъȣntrȣ пічĭ o пȣtere; ачеste mizeriĭ aŭ fъkȣtŭ din цeara ачеasta o vitъ ȣmilitъ ші frikoasъ.

Astŭ-felĭŭ este ȣrsita ші skimbarea lȣkrȣrilorŭ omeneштĭ! Strъпeпoцiĭ faĭmoшilorŭ Daчĭ ші Romanĭ, îmпreȣпъ kȣ libertatea ші kȣ karakterȣlŭ lorŭ rъsbȣitorŭ, aŭ пerdȣtŭ ші amorȣlŭ kъtre indȣstrie ші arte. Sȣvenirile ȣпorŭ aшa strъlȣчiцĭ strъmoшĭ пȣ fakŭ чеа maĭ mikъ energie în sȣfletile ȣmilite din kaȣza servitȣdeĭ, ші, depарte de a maĭ adȣче simцiminte de mъrire ші de glorie, întȣпekъ orĭ-че nobile instinkte.



PARTEA VI.

ÎМПАRЦIREA POLITICA A ЦIEREĬ ROMANEШTĬ.

CAPITULU I.

Цeara Romъneaskъ se desпarte în doъ пrin rîȣlȣ Oltȣlȣ: Партea desпre rъsъritȣ formeazъ Romъnia пroпrie, iarъ пartea desпre aпȣsȣ Banatȣlȣ Kraioveĭ, saȣ Romъnia mikъ.

Romъnia mare se îmпarte în 12 distrikte, afarъ de raialile чetъцilorȣ Brъila, Цiȣrgiȣ, ши Tȣrnȣ; iarъ Romъnia mikъ în чinчĭ jȣdeцe. Чele 12 jȣdeцe ale Romъnieĭ marĭ sȣntȣ: Slam-Rъmnikȣ, Bȣzъȣ, Sъkȣenĭ, Пraxova, Ialomiцa, Ilfovȣlȣ, Dъmboviцa, Vlaшka, Teleormanȣ, Mȣшчelȣlȣ, Argeшȣlȣ ши Oltȣ. — Iar jȣdeцile Banatȣlȣĭ Kraiovi, sȣntȣ Romanaцĭ, Vъlчea, Doljȣ, Gorjȣ ши Mexedinцĭ.

Din aчeste jȣdeцe 10 sȣntȣ Nordiчe ши 7 Sȣdiчe. Чele Nordiчe sȣntȣ: Argeшȣlȣ, Mȣшчelȣlȣ, Dъmboviцa, Пraxova, Sъkȣenĭĭ, Bȣzъȣ, Rъmnikȣ, Mexedinцiĭ, Gorjȣlȣ, ши Vъlчea; iar чele sȣdiчe sъntȣ; Oltȣlȣ, Teleormanȣlȣ, Vlaшka, Ilfovȣlȣ, Ialomiцa, Doljȣlȣ, ши Romanaцiĭ.

Afarъ de distriktele nȣmite, sъntȣ ши alte пъrцĭ пe пъmъntȣlȣ Romъnieĭ, kȣ maĭ mȣlte sate, kare se nȣmeskȣ raealele чetъцilorȣ okȣпate de Tȣrчĭ.

Raĭalele aчeste se stъпъneskĕ de kъtrъ Naziriĭ чetъцilorĕ пrin kadiĭ ші Voevozĭ, dвпъ sistemele gвvernвlвĭ Otomanĕ.

Raĭaoa Brъileĭ se desпarte пrin вnĕ semnĕ de jвdeцвlĕ Rъmnikвlвĭ ші se întinde пъпъ în Dвпъre; ĭar desпre Moldova se desпarte пrin rîвlĕ Siretвlвĭ.

Raĭaoa Gĭвrgĭвlвĭ se otъreште kв jвdeцвlĕ Vlaшka ші se întinde пъп' în Dвпъre.

Asemine Raĭaoa Tвrnвlвĭ se desпarte de jвdeцвlĕ Oltвlвĭ пъпъ în Dвпъre, în kare se varsъ вna din gвrele Oltвlвĭ, desпre Tвrnĕ.

Ĭar o пarte din Raiaoa Brъileĭ, чe se nвmeште odaea Vizirвlвĭ, saĕ Vizirĕ Kislasi, kв xotare deosebite, se stъпъneште de Domnвlĕ цereĭ Romъneштĭ пrin вnĕ isпravnikĕ (vezĭ biografia lвĭ Skarlatĕ Vodъ Gika).

Чele 17 jвdeцe ale цereĭ Romъneштĭ, пentrв înlesnirea Administratorilorĕ, se sвb îmпartĕ în okoale, din kare чele desпre kъmпie se nвmeskĕ Пlъшĭ, ĭar чele desпre mвnte Пlaĭвrĭ. La пlъшĭ se orъnдвeskĕ de kъtre Isпravniчĭ Zaпчiĭ (Sвbkъrmвitorĭ), kari klasifikъ dъrile пe sate ші le adвпъ dвпъ orъndвelele Isпravniчilorĕ, îngrijeskĕ пentrв bвna rъndвealъ ші пentrв îmпъчĭвirea sъtenilorĕ, ші observъ miчele lorĕ neînцelegerĭ ka sъ nв se asвпreaskъ вniĭ пe alцiĭ. Ĭar la Пlaiвrĭ se rъndвeskĕ de kъtrъ Vorniчĭ (Ministri din lъвntrв) Vataшĭ, kari пъzeskĕ intrъrile trekъtorile Karпaцilorĕ; vegĭazъ ші пъndeskĕ xoцiĭ; îngrijeskĕ ka sъ nв treakъ nimenĭ пrin поteчile mвнцilorĕ în Ardealĕ saĕ în Ŏngaria; ĭeaĕ seama sъ nв se kalчe xotarele de kъtre veчiniĭ; klasifikъ ші adвпъ dъrile пrin sate, dъndĕ seamъ Isпravniчilorĕ; jвdekъ, xotъreskĕ, пedeпseskĕ ші aresteazъ.

Însemnъmĕ aiчe îmпъrцeala aчestorĕ 17 jвdeцe kв пlъшile ші satele lorĕ kв lъkвitoriĭ lorĕ, ші kв toate чele чe se aflъ în ele, dвпъ katagrafiia fъkвtъ în anвlĕ 1815 sвb Domnia Mъrieĭ sale Domnвlвĭ Ioan Karagea.

CAPITULU II.

DISTRICTELE MUNTENE.

1. SLAM-RIMNICŬ.

Aчestȣ Distriktȣ, dȣпъ geografia lȣĭ Птolemeȣ, se nȣmea din vekime Ramidava dȣпъ oramȣlȣ seȣ, kare se nȣmea astȣ-felĭȣ de la ȣnȣ riȣ чe kȣrge пrin elȣ шi karele astъzĭ se nȣmeштe Slam-Rîmnikȣlȣ, пentrȣ aпele sale sъrate чi vinȣ din mȣnцĭ de sare. Ast-felĭȣ s'a nȣmitȣ шi oramȣlȣ Rîmnikȣlȣ шi totȣ jȣdeцȣlȣ.

Se otъreшte la nordȣ kȣ mȣnцiĭ Bȣzъȣlȣĭ desпre Transilvania; la rъsъritȣ desпre mȣnte kȣ jȣdeцele Moldoveĭ Пȣtna, Tekȣчĭȣlȣ шi Kovȣrlȣĭȣlȣ; la sȣdȣ kъtre kъmпie kȣ raĭaoa Brъileĭ, шi la aпȣsȣ într'o mikъ пarte kȣ jȣdeцȣlȣ Ialomiцa, ĭar în чea maĭ mare пarte kȣ jȣdeцȣlȣ Bȣzъȣlȣĭ.

Afarъ de rîȣlȣ omonimȣ Slam-Rъmnikȣlȣ, jȣdeцȣlȣ aчesta are înkъ 10 Пъrae: Balĭa, чe пȣrчede de la mȣntele Baleanȣ шi dъ în Rîmnikȣ; Baba, чe пȣrчede de la Bъbenĭ шi dъ în Rîmnikȣ; Kakova чe пȣrчede de la isvorȣlȣ Toпličenĭĭ шi dъ earъшĭ în Rîmnikȣ; Reцka mikъ, чe пȣrчede din sȣsȣ de Bъbenĭ шi dъ în Pîmnikȣ; Kreцȣlȣlȣ, чe пȣrчede din mȣnцiĭ Kȣkȣlȣĭ шi dъ în Rîmnikȣ; Orĭavȣlȣ, karele пȣrчede totȣ de akolo, шi dъ earъшĭ în Rîmnikȣ; Mȣntenelȣlȣ, чe пȣrчede de la Dimitreшtĭ din Dealȣlȣ-romȣ шi se varsъ în Rîmnikȣ; Valbali, чe пȣrчede din malȣlȣ Kaпreĭ шi dъ în Milkovȣ; Rikorȣlȣ mare, пȣrчede din mȣnцiĭ Koцira, шi se varsъ în Milkovȣ; Rîmna saȣ Milkovȣlȣ, чe пȣrчede din mȣnцiĭ Mȣntimorȣ, aпoĭ пъrъseцe шanцȣlȣ la Gioliцa шi dъ în Rîmnikȣ, ĭarȣ o ramȣrъ formeazъ xotarȣlȣ între Moldova шi цeara Mȣnteneaskъ.

Aчestȣ jȣdeцȣ se sȣb îmпarte în 10 пlъшĭ шi ȣnȣ Пlaĭȣ kȣ 144 sate, шi anȣme:

1° Пlassa Bъlцeĭ kȣ 10 sate: Пȣцinteiĭ, Kikineцiĭ,

Totarslš, Slsjitoriĭ Albotemtĭ, Bъrbъtemtiĭ, Stanka, Zъvóele, Ⴘlmslš, Vadslš Veĭцiĭ, mi altš Vadslš Veĭцiĭ.

2⁰ Пlassa Gradimtea ks 14 sate: Drogslš, Amarslš, Vaцaniĭ, Ssrsgiiĭ Oveцeniĭ, Maraloĭslš, Vivaniĭ, Domniцa, Kъĭneniĭ, Kotslš Farlъslsĭ, Пisks lsĭ Nigrs, Frigsrósa, Пlemoĭslš, Rakoviцa saš Kameniцa, mi Gradimtea.

3⁰ Пlassa Maksinenilorš ks 10 sate: Gsrgseцiĭ, Korbslš, Maksineniĭ, Slobozia Blexaneĭ, Belчisgslš, Tъtarslš, alцĭ Maksineniĭ, Rimniчeniĭ, Bolboka, mi altъ Bolbóks.

4⁰ Пlassa Mijloksls ks 14 sate: Kodremtiĭ, alцĭ Kodremtĭ, Voetinslš, Чioremtiĭ, alцĭ Чioremtĭ, Bogza, Sixlele, Bslemtiĭ, Gsdemtiĭ Ⴘngsrĭ, Ⴘngsreniĭ ot Retezanĭ, Mixalцeniĭ, Ⴘngsreniĭ de la Kъĭata, mi Mъrtinemtiĭ.

5⁰ Пlassa Beleцeцiĭ, ks 15 sate: Цsgseцiĭ, Soчiĭ, Malsrile, Xiglemtiĭ, Obilemtiĭ, Beslegeniĭ, alцĭ Цsgseцĭ, Пaraskeveniĭ, Limotemtiĭ, Golograns, alцĭ Limotemtĭ, Mъndremtiĭ, Borчeleslš, mi Baxnele.

6⁰ Пlasa Milkovslsĭ ks 14 sate: Пenteцemtiĭ, alцĭ Пenteцemtĭ, Vъlчelele, Adsnaцiĭ de la Olteniĭ, Пaraskeveniĭ, Vîrtiskoĭslš, Faraónele, Gstejslš, Bslkъneasa, Пribeagslš, Bromteniĭ, Пitslsma, Osebiцiĭ, Andreĭamslš.

7⁰ Пlassa Msnцilorš ks 20 sate: Rasla, Пods-laksls, Délslš-lsngš, Bsdemtiĭ, Dъlxъsцslš, Gsra Kaliцiĭ, Пoenile, Frasinslš de gĭosš, Kîrligile, Laksls lsĭ Bombanš, Пonemtiĭ, Golemtiĭ, Vasele Koĭseĭ, Odobeaska, Frasinslš de sssš, Dragosloveniĭ, Tъtъraniĭ, Koteцiĭ, Ⴘrekemtiĭ, Blidariĭ.

8⁰ Пlassa Rîmneĭ ks 14 sate: Kindemtiĭ, alцĭ, Kindemtĭ, Brodemtiĭ, Tъmnoemtiĭ, Gsrboveniĭ, Slimnikslš, Obregiцa, Adsnaцiĭ, Koroteniĭ, Tigoĭslš, Olereniĭ, Zideniĭ din vale, Tъbъkariĭ.

9⁰ Пlassa Rimnikslsĭ de sssš ks 14 sate: Dedslemtiĭ, Bъbeniĭ, Drъgoemtiĭ, Rъdsчemtiĭ, Toпliчeniĭ, Zgъrчemtiĭ de gĭosš, Zgъrчemtiĭ de sssš, Ksrstieniĭ, Grъmsnslš, Fsndsrile, Zeпlamiĭ, Fъntana Tsrkslsĭ, Пstrede, Mekaniĭ.

10⁰ Пlasa Rimnikslsĭ de josš, ks 21 sate: Tsrgslš Rimnikslsĭ, Obedemtiĭ, Шtĭsbeĭslš, Fotinslš, Galbenslš, Xъrtoпa, Ksfsriцiĭ, Nikslemtiĭ, Bagdatslš, Odaea Babanslsĭ,

Sokarigiĭ, Sпълъчеanѕ, Бълчióra, Kostienií de ssѕ, Kostienií de josѕ, Шloniĭ, Boldѕlѕ, Rѕbla, Мърѣчiniĭ Grekѕlѕĭ, Пѕeшtiĭ, Makrina.

11° Шlaĭѕlѕ Rimnikѕlѕĭ kѕ 8 sate: Bѕda, Bѕgeшtiĭ, Dѕпълeшtiĭ, Biчeшtiĭ, Kĭozdeniĭ, Dimitreшtiĭ, Zitigĭa, Шleшeшtiĭ.

Nѕmitѕlѕ Шlaĭѕ se пъзеште de ѕnѕ Vъtafѕ, karele пriveglazъ хоціile. Nѕ are niцĭ o потекъ, къчĭ nѕ se хотъraште kѕ Transilvania. În ачestѕ jѕdeцѕ сънtѕ доъ oraшe: Fokшaniĭ, ѕkaѕпѕlѕ Ісправнічilorѕ, прin kare treче o гърлъ din Milkovѕ че фаче хотarѕlѕ între Moldova шi цeara Мѕnteneaskъ; ачestѕ oraшѕ se îmпarte în шéпte ѕѕbѕrbiĭ (maхаlале) шi are o Мъпъstire a Sъntѕlѕĭ Ioanѕ шi шése biserічĭ de пeatrъ. Alѕ doilea oraшѕ este Rîmnikѕlѕ kѕ o Monъstire nѕmitъ Rimnikѕlѕ шi чinчĭ biserічĭ de пeatrъ.

Ачestѕ jѕdeцѕ are o Пolkovnічie шi ѕnѕ Bѕчĭѕkѕ (ѕnѕ ordinѕ kѕ jѕmъtate tѕĭѕ; vezĭ la reforma lѕĭ Konstantinѕ Vodъ Maѕrokoѕdatѕ).

Are поъ kъпitъnii, шi anѕme: Vъrtiskoiĭ, Belчĭѕgata, Maksineniĭ, Мъrtineшtiĭ, Gradiшtea, Ѕntѕrósa, Rimnikѕlѕ, Krѕчea Komisóeĭ, шi Alboteшtiĭ.

Are патrѕ Monastirĭ: Bъbeniĭ, Dъdѕleшtiĭ, Maksineniĭ шi Bordeшtiĭ.

Are ѕпѕпrezeче Metoaшe: ПoeanaМърѕlѕĭ, Skitrѕ, Koliska, Borчeшtiĭ, Bogdъneшtiĭ, Dълхъѕціĭ, Vързъreшtiĭ, Gърbovіĭ, Treistenіĭ, шi Шerbanѕ; ĭar biserічĭ 68, afarъ de чele din oraшe.

Ачestѕ jѕdeцѕ are o singѕrъ trekъtoare kѕ Vaшъ la Fokшanĭ кътre Moldova; ĭar despre Dѕпъre are treĭ, însъ nѕ d'a drentѕlѕ чi прin raĭaoa Brъileĭ: Ѕna din ssѕѕ de четate прin o гърлъ a Dѕпъreĭ treче dinkolo la Мъчinѕ; a доĭa la satѕlѕ Berteшtĭ din Ialomiцъ, депarte onтѕ ore de Brъila la гѕra Bълцеĭ, пe ѕnde se treче ĭarъшĭ la Мъчinѕ; шi a treea la satѕlѕ Шloniĭ din Ialomiцъ доѕъ ore депarte de Berteшtĭ treче la satele Tѕrчeшtĭ de dinkolo.

Drѕшѕlѕ komѕnѕ de la Bѕkѕreшtĭ la Fokшanĭ este de

zeчe пostiĭ: Шindrilița, Moviliцa, Ȣrziчenĭ, Mъrgineanȣ, Kъlmъцȣiȣ, Bȣzъȣ, Kъlпъȣ, Rimnikȣ, Kȣkȣ шi Fokшanĭ.

Aчestȣ jȣdeцȣ are 7681 familiĭ шi anȣme:

5074.	Birniчĭ, sȣпȣшĭ la dъrĭ шi Angъriĭ.	
24.	Пostelniчeĭ, skȣtiцĭ kȣ skrisorĭ Domneшtĭ.	
60.	Neamȣrĭ.	Пriveligeaцĭ kȣ skrisorĭ.
179.	Kompaniтшĭ.	Domneшtĭ шi sȣпȣшĭ
70.	Mazilĭ.	la Angъriĭ.
7.	Rȣпtaшĭ, kȣ deosebitъ dare la Visterie.	
560.	Skȣtelniчĭ, kȣ deosebitъ dare la boerĭ шi Mъпъstirĭ.	
785.	Пoslȣjniчĭ, rъndȣiцĭ la boerĭ шi Mъпъstirĭ.	
253.	Slȣjitorĭ, rъndȣiцĭ la Isпrъvniчiĭ.	
159.	Пreoцĭ, kȣ dare la Mitropolitȣ шi Episkopĭ.	
11.	Diakopĭ, asemenea.	
291.	Ȣngȣrenĭ.	Kȣ deosebitъ dare la Visterie.
81.	Bȣlgarĭ.	
127.	Biчe de sȣrȣgiĭ, fъrъ dare în serviчiȣ.	
7681.		

2. BUZEŬ.

Dȣпъ geografia lȣĭ Пtolemeȣ, aчestȣ jȣdeцȣ se nȣmea Naпȣka. Aseminea nȣmire пȣrta шi riȣlȣ шi oraшȣlȣ, kare astъzĭ se nȣmeskȣ Bȣzъȣlȣ. Desпre Nordȣ se xotъreшte kȣ Transilvania; desпre rъsъritȣ kȣ o mikъ пarte din jȣdeцȣlȣ Пȣtna alȣ Moldoveĭ шi în tótъ întinderea d'alȣngȣ kȣ jȣdeцȣ Rimnikȣ; desпre sȣdȣ kȣ jȣdeцȣ Ialomiцa шi desпre aпȣsȣ kȣ jȣdeцȣ Sъkȣeniĭ.

Afarъ de riȣlȣ omonimȣ Bȣzъȣ, are înkъ oпtȣ пъrae шi anȣme: Чirчea чe пȣrчede din Slъnikȣ шi dъ în Bȣzъȣ; Sъrъцelȣ din Mȣntele Ioвъпцȣ mare шi dъ în Bȣzъȣ; Kъlmъцȣiȣ чe пȣrчede de la пъdȣrea Kȣпere шi dъ în Dȣпъre; Kъlпъȣ, din mȣпцiĭ Kȣrmъtȣra-Omȣшorȣlȣĭ шi dъ în Bȣzъȣ; Mimanȣlȣ din Mȣntele Пodȣre шi Modea шi dъ în

Bъzъŭ; Zъbalea, din Чeѕlŭ Transilvanieĭ шi dъ în Kъlnъŭ; Slъnikѕlŭ, din Mѕntele Mѕшa шi dъ în Bъzъŭ; Bika ѕъratъ, din Mѕntele Lъkѕeцѕ din Transilvania шi dъ în Bъzъŭ шi Ialomiцъ.

Aчestŭ jѕdeцŭ se ѕѕb-îmпarte în treĭ пlъшĭ, шi doѕъ пlaĭѕrĭ шi anѕme:

1. Пlasa Kъmпѕlѕĭ kѕ 24 sate [1]).
2. — Пeшtea-Bъzъѕlѕĭ kѕ 23 sate.
3. — Sъrъцeĭ kѕ 17 sate.
4. Пlaĭѕlŭ Slъnikѕlѕĭ kѕ 25 sate.
5. — Пîrskovѕlѕĭ kѕ 28 sate.

Aчeste de пe ѕrшъ doѕъ пlaѕrĭ se пъzeskŭ de kъtre doĭ Vъtaшĭ. Ele aŭ doѕъ пoteчĭ: пoteka пlaĭѕlѕĭ Slъnikѕlѕĭ înчeпe de la satele Mъпъшtiĭ шi Loпъtarĭ; ĭarŭ a Пîrskovѕlѕĭ de la satѕlŭ Brъeшtil, шi пrin mѕntele Пenteleŭ trekѕ amъndoѕъ în Transilvania.

Oraшѕlŭ de rezidenцъ alŭ Isпravniчilorŭ se пѕmeшte Bъzъŭ. Aiчĭ este ѕnŭ skaѕnŭ de Eпiskoпie шi doѕъ Mъпъѕtirĭ, Baпѕlŭ шi Eпiskoпia; шése Biseriчĭ, kѕ шése eпoriĭ, ѕna Greчeaskъ, ѕna a Tîrgѕlѕĭ шi alte пatrѕ. În aчestŭ oraшŭ în totŭ anѕlŭ la 24 Iѕnie se faчe ѕnŭ tîrgŭ mare kare se пѕmeшte Drъgaĭka. În aчestŭ jѕdeцŭ sѕntŭ пatrѕ kъпitaпiĭ: a Skaѕnѕlѕĭ, a Пalaпчiĭ, a Rѕseцѕlѕĭ шi a Tîrgѕlѕĭ. Kъпitaпiĭ se rъndѕeskŭ de kъtre Sпъtarѕlŭ чelŭ mare. Maĭ este шi ѕnŭ Kîrk-ѕѕrdariŭ (Koloпelŭ) karele пriveгiaѕъ пentrѕ fъkъtori de rele.

Maĭ are o Mъпъѕtire kare se пѕmeшte Nѕчetѕ шi oпtŭ Metoaшe: Vintilъ Vodъ, Berka, Ŭпgѕreĭѕ, Пîrskovѕ, Isvoreпiĭ, Чeleѕ, Barbѕ шi Gъvaпa.

Afarъ de biseriчele din oraшŭ, în aчestŭ jѕdeцŭ sѕntŭ шénte-zeчĭ шi treĭ.

Trekъtorile пeste Dѕпъre sѕntŭ totŭ aчele kare le-aшŭ sпѕsŭ шi la jѕdeцѕlŭ Slam-Rîmnikŭ.

---

1). Nѕmele satelorŭ aшŭ sokotitŭ de пrisosŭ a le înшira dѕпъ tekstŭ.
(*Traducĕtorulŭ*).

Aчestŭ jѕdeцŭ are 5334 familiĭ шi anѕme:

2706.	Birniчĭ.
26.	Пostelniчeĭ.
40.	Neamѕrĭ.
2.	Komпaniшtĭ.
139.	Mazîlĭ.
128.	Rѕntaшĭ.
1198.	Skѕtelniчĭ.
650.	Пoslѕшniчĭ.
125.	Slѕjitorĭ.
154.	Пreoцĭ.
41.	Diakonĭ.
30.	Ѕngѕrenĭ.
24.	Bѕlgarĭ.
71.	Sѕrѕgiĭ de пoшtъ.
5334.	

3. SĂCUENI.

Aчestŭ jѕdeцŭ se delimiteazъ despre nordŭ kѕ Transilvania, despre rъsъritŭ kѕ jѕdeцѕlŭ Bѕzъѕlѕĭ, despre sѕdŭ kѕ alŭ Ialomiцiĭ шi despre aпѕsŭ kѕ alŭ Пrahoviĭ.

Niчĭ ѕnŭ rîŭ însemnatŭ nѕ treчe prin jѕdeцѕlŭ aчesta. Totѕшĭ sѕntŭ vre-o 17 пîrîeaшe kare пentrѕ neînsemnъtatea lorŭ nѕ le maĭ nѕmimŭ.

Aчestŭ jѕdeцŭ se sѕb-îmпarte în чinчĭ пlъшĭ шi doъ пlaiѕrĭ, kѕ 186 de sate шi anѕme:

1. Пlasa Kîmпѕlѕĭ kѕ 21 sate.
2. — Toxanilorŭ kѕ 24 sate.
3. — Krîkovѕlŭ kѕ 18 sate.
4. — Пotgoriĭ kѕ 12 sate.
5. — Skъenilorŭ kѕ 23 sate.
6. Пlaiѕ Teleajъnѕlŭ kѕ 26 sate.
7. — Despre Bѕzъŭ kѕ 49 sate.

Шlaĭurile aчestea sъntŭ administrate de kъtre Vъtamĭ.

Шlaĭulŭ Teleajъnuluĭ are oптŭ потeчĭ de trekъtoare în Transilvania, шi anume:

Пe la satulŭ Bъtrînĭ прin muntele Brezeanu;
пe la satulŭ Чireшŭ прin muntele Пiшekuka;
пe la satulŭ Mъneштiĭ прin плaĭulŭ Bъtrînilorŭ;
пe la satulŭ Isvoarele прin плaĭulŭ Mare;
пe la aчelaшŭ satŭ прin Teleajъnŭ;
пe la satulŭ Stefъneштiĭ прin muntele Ursoaea;
пe la satulŭ Berta прin плaĭulŭ Шerbanŭ Vodъ;
пe la aчelaшŭ satŭ прin munцiĭ Vulnea, Skъrimoara шi Lutu Roшu.

Iar плaĭulŭ despre Buzъŭ are шéпte потeчĭ trekъtoare ĭarъшĭ în Transilvania la vama Buzъuluĭ шi anume:

Пe la satulŭ Starkiozu прin muntele Kъlugъriĭ,
пe la satulŭ Kiozdi прin muntele Biska,
пe la satulŭ Пъltineniĭ прin muntele Пitiku,
пe la satulŭ Nevoeaшu прin плaĭulŭ Buzъuluĭ,
пe la satulŭ Biska-Ruшiĭ прin muntele Arsile,
пe la satulŭ Nevoeaшuluĭ прin multele Kalauka,
пe la satulŭ Biska-Ruшiĭ прin muntele Tega.

Judeцulŭ aчesta are douъ oraшe unde este rezidenцa ispravnichilorŭ: Bukovulŭ ku douъ biserichĭ шi enoriĭ; Vъleniĭ de munte ku treĭ enoriĭ, o mъnъstire, шi douъ biserichĭ. Maĭ este unŭ oraшŭ numitŭ Slъnikulŭ, unde este okna de sare, Skaunulŭ kъmъrашilorŭ, ku treĭ enoriĭ шi ku treĭ biserichĭ.

Suntŭ patru kъпitaniĭ: a Skaunuluĭ, a Starkiozi, a Mъrgineanuluĭ шi a Gъgenilorŭ. Пe lîngъ aчeste maĭ este шi o Пolkomnichie.

Suntŭ douъ Monъstirĭ, Bradulŭ шi Kornulŭ; asemenea 11 metóшe: Vъleniĭ, Iordъkianu, Aпostolake, Vorbila, Barbu, Zanfira, Bъdeniĭ, Alunishulŭ, Tufaniĭ, Mixъileштiĭ шi Skeatulŭ.

Suntŭ 187 Biserichĭ afarъ de чele de прin oraшe.

Trekъtoarea прinчipalъ este пe la Vъleniĭ de munte прin Karпaцĭ, unde este шi vamъ, drumulŭ se întinde de la Vъlenĭ, прin satulŭ Чireшu пeste vîrfulŭ Kraiuluĭ, de unde du-

пъ ноъъ ore de kълъtorie ajȣnge la vama Bȣzъȣlȣĭ în Transilvania.

Jȣdeцȣlȣ ачеsta are 10,892 familiĭ ши anȣme:

5992.	Birnicĭ.
61.	Пostelniчeĭ.
97.	Neamȣrĭ.
1.	Kompanimtĭ.
17.	Rȣntamĭ.
1987.	Skȣtelnicĭ.
935.	Пoslȣjnicĭ.
176.	Slȣjitorĭ.
388.	Пreoцĭ.
162.	Diakonĭ.
834.	Ȣngȣrenĭ.
339.	Mazîlĭ.
75.	Sȣrȣgiĭ.
10,892.	

---

4. PRAHOVA.

Jȣdeцȣlȣ ачеsta se delimiteazъ desпre nordȣ kȣ Transilvania, desпre rъsъritȣ kȣ jȣdeцȣlȣ Sъkȣeniĭ, desпre sȣdȣ kȣ jȣdeцȣlȣ Ialomiцa, ши desпre апȣsȣ kȣ jȣdeцȣlȣ Dîmboviцa.

Afarъ de rîȣlȣ пrinчipalȣ karele se пȣmeште Пraxova, maĭ sîntȣ vre-o 17 пîrîeaшe kȣ totȣlȣ neînsemnate kare пȣrчezîndȣ din Mȣnцĭ se varsъ în Пraxova ши în Teleajenȣ.

Aчestȣ jȣdeцȣ se sȣb împarte în чinчĭ plъшĭ ши ȣпȣ плaiȣ kȣ 112 sate ши anȣme.

1. Пlasa Kъmпȣlȣĭ kȣ 13 sate.
2. — Rifovȣlȣĭ kȣ 20 sate.
3. — Tîrmorȣlȣĭ kȣ 17 sate.
4. — Пlasa Filiпeштilorȣ kȣ 27 sate.
5. — Telegiĭ kȣ 16 sate.
6. Пlaiȣlȣ Пraxoveĭ kȣ 19 sate.

Ilaiului aчesta, пъzitŭ ĭarъшĭ de uпŭ Vъtafŭ, are noвъ поteчĭ de trekъtoare sпre Transilvania шi aпume:

Пe la satulŭ Breaza пrin Muntele Turgueata.

пe la Mъпъstirea Sinaea пrin muntele Furnika.

пe la satulŭ Komarniku пrin muntele Gîrbova, пe unde dъ la Vama Timeшiului din Transilvania шi la Săчele, aпroaпe de Braшovŭ;

Пe la satulŭ Sъkariĭ пrin muntele Steiasa.

пe la satulŭ Tesila пrin muntele Ilrisonu.

пe la satile Trestrieniĭ пrin muntele Orjogu.

пe la Posada пrin muntele Ilarakle.

пe la Kъшъria de poduri пrin muntele Muшiца.

пe la Tesila пrin Doftana.

Suntŭ douъ kъпitъпiĭ: a Skaunuluĭ шi a Mъпъstirilorŭ, o пolkomпiчie шi o vъtъшie de Arabagiĭ.

Maĭ are Monastirea Mъrgineniĭ, шi пouъ Metoaшe; Sinaea, Lesпezile, Пoeana, Brebu, Mislea, Tîrшorŭ, Ilraxoviца, Brezoaea шi Korlъteшtĭ; ĭarŭ Biseriчĭ oпtŭ-zeчĭ шi méпte.

Aчestŭ judeцŭ are treĭ oraшe: Ploeшtiĭ skaunulŭ isпravпiчilorŭ, o biserikъ Domпeaskъ, шi alte чiпчĭ; Filiпeшtiĭ douъ biseriчĭ; шi Kъшpina, ku mъпъstirea Lupoпilorŭ, шi douъ biseriчĭ. Maĭ este шi oraшulŭ Telega, unde este okпъ de sare шi skaunulŭ kъшъraшuluĭ.

Aчestŭ judeцŭ are 7132 de familiĭ шi aпume.

3139.	Birпiчĭ.
35.	Postelпiчeĭ.
36.	Neamurĭ.
16.	Mazilĭ.
244.	Ruпtaшĭ.
1606.	Skutelпiчĭ.
1113.	Posluјпiчĭ.
121.	Slujitorĭ.
194.	Preoцĭ.
21.	Diakoпĭ.
330.	Ŭпgureпĭ.
264.	Bulgarĭ.
13.	Surugiĭ.
7132.	

5. DĂMBOVIȚA.

Jȣdeцȣlȣ̆ aчesta se хotъrъшte desпre nordȣ̆ kȣ Transilvania, desпre rъsъritȣ̆ kȣ jȣdeцȣlȣ̆ Праховa, desпre sȣdȣ̆ kȣ jȣdeцȣlȣ̆ Ilfovȣ̆, шi desпre aпȣsȣ̆ kȣ jȣdeцele Mȣsчelȣ шi Vlaшka.

Afarъ de rîȣlȣ̆ omonimȣ̆ Dъmboviцa, în aчestȣ̆ jȣdeцȣ sȣntȣ̆ înkъ шase пъraе destȣlȣ̆ de viĭ: Sabarȣlȣ̆ че dъ în Argeшȣ̆; Kolintina, Ialomiцa mikъ, Glavoчeniĭ, Bratea, kare daȣ̆ în Dъmboviцъ; шi Ilfovȣlȣ̆, че пȣrчede din satȣlȣ̆ Doiчeшtĭ шi dъ în Dȣnъre.

Aчestȣ̆ jȣdeцȣ̆ se sȣb îmпarte în oпtȣ̆ пlъшĭ шi doȣъ пlaiȣrĭ kȣ 168 sate.

1. Пlasa Ialomiцa kȣ 24 sate.
2. — Kornъцelȣlȣ̆ kȣ 15 sate.
3. — Bolintinȣlȣĭ 23 sate.
4. — Mijlokȣlȣĭ kȣ 13 sate.
5. — Vъkъreшtiĭ kȣ 23 sate.
6. — Kirчinovȣlȣĭ kȣ 11 sate.
7. — Dъmboviцa kȣ 19 sate.
8. — Dealȣlȣ̆ de sȣsȣ̆ kȣ 13 sate.
9. Пlaiȣl Dъmboviцa kȣ 11 sate.
10. — Ialomiцa kȣ 11 sate.

Din aчestȣ̆ jȣdeцȣ̆ пȣrчedȣ̆ zeчe пotecĭ sпre Transilvania, шi anȣme.

De la satȣlȣ̆ Breaza пrin mȣntele Пъdȣkiosȣ.
— Mъnъstirea Sinaea пrin mȣntele Fȣrnika.
De la Пъrъȣlȣ̆ Пшiчorȣ пrin Mȣntele Sȣrlele;
Пe la Kъrligȣ̆;
пe la Mȣntele Rъtȣnda;
пe la satȣlȣ̆ Пietromiцa пrin пlaiȣlȣ̆ Dobeшkȣlȣĭ;
пe la Bъdenĭ пrin Mȣntele Migoarele;
пe la Пъrъȣlȣ̆ Albȣ̆ пrin Mȣntele Brebȣ;
пe la Пȣenĭ пrin Пlaiȣlȣ̆ Sȣkenĭ;
Totȣ̆ пe akolo пrin Mȣntele Marginea Domneaskъ.

Orашslŭ de residinцъ alŭ Isпravnicilorŭ este Tъrgoviшtea, odinioarъ fórte mare шi kв четате mare. Aчeasta din vekime (dвпъ Lazis) se nвmea Tiriskв шi Tersiskŭ, saŭ Tarosŭ. Aiчĭ era a treĭa residenцъ a Domnilorŭ kariĭ, de la anвlŭ 1833 înkoaчe ĭarna se dвчeaŭ de петречеaŭ la Bвkвreшtĭ; шi nвmaĭ de la 1716 aŭ învetatŭ de a resida vara la Tъrgoviшte.

Пalatвrile Domneшtĭ, kare sвntŭ înkъ în rвine, se restaвrase шi se înfrвmвseцase în domnia lвĭ Grigore Vodъ Gika II; dar пe timпвlŭ domnieĭ lвĭ Konstantinŭ Mavrokordatŭ în timпвlŭ resbolвlвĭ kв Aвstria, Tвrчiĭ le-aŭ arsŭ kв totвlŭ.

Aчestŭ oraшŭ are treĭ Mъnъstirĭ: Mitroпolia, Stelea шi Пolniцa. Eksistъ înkъ шi вnŭ tвrnŭ înaltŭ în kвrtea пalatвlвĭ Domneskŭ. Afarъ de aчeasta maĭ sвntŭ 22 biserichĭ din kare treĭ пвstiĭ шi чinчĭ fъrъ de nвme.

Jвdeцвlŭ are шase Kъпitъniĭ; a Skaвnвlвĭ, a Kazaчilorŭ, a Vъlenilorŭ, a Kornъцelвlвĭ, a Florentilorŭ, a Brezoaeĭ шi a Чoro-Gъrli; пe lъngъ aчeste шi o пolkovniчie,

Ear mъnъstirĭ sвntŭ пatrв: Mъnъstirea Dealвlвĭ, Nвчetŭ, Bвskв, шi Golgota. Afarъ de aчestea înkъ шése Metoaшe: Vвlkana, Dвkвleшtiĭ, Viforita, Чeцвшea, Rъtoĭв шi Gъiseniĭ. Biserichile din jвdeцŭ, afarъ din чele din oraшŭ sвntŭ la nвmъrŭ de вna sвtъ treĭ zeчĭ.

Jвdeцвlŭ aчesta nв are niчĭ o trekъtoare kъtre Transirvania, afarъ de aчéea a Kъĭnenilorŭ пe la Kвrtea de Argeшŭ.

Îmпoпorarea nвmъrъ 11,937 familiĭ шi anвme:

7129.	Birniчĭ.
23.	Пostelniчeĭ.
13.	Neamвrĭ.
22.	Mazîlĭ.
179.	Rвptaшĭ.
2036.	Skвtelniчi.
1330.	Пoslвjniчĭ.
266.	Slвjitorĭ.

305.	Пreoцĭ.
69.	Diakonĭ.
432.	Ȣngѕrenĭ.
69.	Sѕrѕgiĭ.
11,937.	

6. MUŞCELŬ.

Jѕdeцѕlȣ aчesta se mъrgineшte desпre nordȣ kѕ Transilvania, desпre rъsъritȣ kѕ jѕdeцѕlȣ Domboviцa, desпre sѕdȣ kѕ jѕdeцele Vlaшka шi Teleormanȣ, ĭar desпre aпѕsȣ kѕ jѕdeцѕlȣ Argeшѕlѕĭ.

Niчĭ ѕпȣ rîȣ însemnatȣ nѕ treчe пrin jѕdeцѕlȣ aчesta afarъ de vre-o 9 пъrъeaшe fórte miчĭ,

Se sѕb-îmпarte în цése пlъшĭ шi doȣъ пlaĭѕrĭ kѕ 121 sate шi anѕшe.

1. Пlaĭѕ Dъmboviцa kѕ 15 sate.
2. — Nѕkшoara kѕ 12 sate.
3. Пlasa Argeшѕlѕĭ de sѕsȣ kъ 10 sate.
4. — Riѕlȣ Dómni kѕ 23 sate.
5. — Brъtianȣ Bѕga kѕ 24 sate.
6. — Argeшѕlȣ de josȣ kѕ 16 sate.
7. — Dealѕlȣ kѕ 7 sate.
8. — Kъrчinovѕlȣ kѕ 14 sate.

Din aчestȣ jѕdeцȣ sѕntȣ 10 пoteчĭ trekъtóre în Transilvania шi anѕшe:

Пe la satѕlȣ Чetъцeniĭ пrin Mѕntele Sleasa.
пe la satѕlȣ Bъdeni пrin Valea Bъdeniĭ.
пe la satѕlȣ Dragoslaele пrin Mѕntele Gimпaȣ.
пe la satѕlȣ Rѕkъrѕ пrin пlaĭѕlȣ Tѕrkѕlѕĭ, пrin gѕra vъiĭ Tamaшѕlѕĭ шi пrin Zibadia.
Пe la satѕlȣ Nemeeatѕ пrin пlaĭѕlȣ Xoцѕlѕĭ.
пe la satѕlȣ Nѕkшoara пrin пlaĭѕlȣ Пetrovȣ.
пrin Mѕнцiĭ Nѕkшoareĭ шi Kъlbѕneшtiĭ.
пe la Пlъiшorȣ la satѕlȣ Пinda шi Sъmbъta пrin Mѕntele Seпѕ.

Пe la satȣlȣ Verivoeшtĭ, пrin mȣnџiĭ Karпanteanȣ, Frъgelȣ, Voĭvoda, шi Пъltinetȣ.

Afarъ de aчeste maĭ este шi o skelъ kȣ trekъtóre mare шi kȣ vamъ, kare se koboarъ de la satele Rȣkarȣ шi Moeџiĭ шi în kȣrsȣ de шése ore ajȣnџe la Branȣlȣ Fъgъraшȣlȣĭ пrin Transilvania.

Jȣdeџȣlȣ aчesta are oraшȣlȣ Kъmпȣ-Lȣnџȣ de residindenџъ alȣ Isпravniчilorȣ. Aiчe a fostȣ Skaȣnȣlȣ чelȣĭ întъĭȣ Domnȣ Radȣ Vodъ Negrȣ, karele a fъkȣtȣ пalatȣrĭ domneшtĭ, kare astъzĭ sȣntȣ în rȣine, шi Mъnъstirea nȣmitъ Kъmпȣ-Lȣnџȣ. Oraшȣlȣ este îmпъrџitȣ în 13 maxalale kȣ aчelaшȣ nȣmъrȣ de Biseriчĭ, шi înkъ ȣna Latinъ.

Jȣdeџȣlȣ are treĭ Kъпitъniĭ: a Skaȣnȣlȣĭ, a Vъnъtorilorȣ, шi a Bàskovȣlȣĭ; пe lъnџъ aчeste шi o Пolkovniчie.

În aчeastȣ jȣdeџȣ este шi Mъnъstirea Viшoiȣ шi 11 metoaшe: Aninoasa, Rȣngazovȣlȣ, Rȣdoшtiĭ, Valea-mare, Kъlȣgъreiĭ, Пiskȣleшtiĭ, Dobereшtiĭ, Valea Пoпiĭ, Goleшtiĭ, Чokanȣlȣ, шi Чoka.

Afarъ de biseriчile din oraшȣ, jȣdeџȣlȣ nȣmъrъ înkъ o sȣtъ treĭ-zeчĭ de biseriчĭ.

Earъ în totȣlȣ jȣdeџȣlȣ aчesta se nȣmъrъ 6291 de familiĭ шi anȣme:

3313.	Birniчĭ.
14.	Пostelniчeĭ.
25.	Neamȣrĭ.
110.	Mazîlĭ.
300.	Rȣptaшĭ.
1092.	Ȣkȣtelniчĭ.
661.	Пoslȣjniчĭ.
156.	Slȣjitorĭ.
286.	Пreoџĭ.
167.	Diakonĭ.
132.	Ȣngȣrenĭ.
35.	Sȣrȣџiĭ.
6291.	

7. ARGEШȢ.

Jȣdeцȣlȣ ачеста se delimiteazъ despre nordȣ kȣ Transilvania, întinzъndȣse ші пеste Oltȣ пънъ în jȣdeцȣlȣ Gorjiȣ, despre ръсъritȣ kȣ jȣdeцȣlȣ Mȣscelȣ, despre sȣdȣ kȣ jȣdeцile Oltȣlȣ, Teleormanȣ, ші Vlaшka, ĭar despre апȣсȣ kȣ jȣdeцȣlȣ Vîlчea.

Afarъ de rîȣlȣ omonimȣ Argeшȣ karele din vekime se пȣmea Araroșȣ, ші afarъ de rîȣlȣ Lotrȣ, karele пъrчede din jȣdeцȣlȣ ачеsta, elȣ maĭ are опtȣ rîȣrĭ maĭ miчĭ: Dъmboviцъ че dъ în Neazlovȣ; Neazlovȣlȣ ші Baskovȣlȣ, че daȣ în Argeшȣ: Vadiцa че dъ în Vedea; Kotmana, kare din vekime se пȣmea Tiarantȣ, dъ în Dȣпъre; Vȣlkanȣlȣ, Topologȣlȣ ші rîȣlȣ Cerȣlȣĭ че daȣ în Oltȣ.

Jȣdeцȣlȣ ачеsta se sȣbîmпarte în optȣ пlъшĭ ші doȣъ пlaĭȣrĭ, kȣ 172 sate ші anȣme:

1. Плаsa Sъпeцiĭ de josȣ kȣ 16 sate.
2. — Oltȣlȣĭ de josȣ kȣ 17 sate.
3. — Kremenarilorȣ kȣ 12 sate.
4. — Oltȣlȣĭ de sȣsȣ kȣ 17 sate.
5. — Topologȣlȣĭ kȣ 21 sate.
6. — Argeшȣ kȣ 11 sate.
7. — Пitemштilorȣ kȣ 23 sate.
8. — Valeanȣlȣ kȣ 15 sate.
9. Плaĭȣlȣ Arifȣlȣĭ kȣ 20 sate.
10. — Loviштeĭ kȣ 20 sate.

Плaĭȣlȣ Arifȣlȣĭ are поȣъ потечĭ, dȣkъtoare spre Transilvaniea:

Пе la satȣlȣ Selatrȣkȣ prin mȣntele Mȣntişorȣ; пе la satȣlȣ Arifȣ prin пlaĭȣlȣ Oiȣȣ.

Пе la satȣlȣ Korbeniĭ prin mȣntele Korbeniĭ;
пе la satȣlȣ Brъtienĭ prin mȣntele Brъtieniĭ;
пе la satȣlȣ Bъlъчeniĭ prin пlaĭȣlȣ Sitinȣlȣĭ;
пе la satȣlȣ Titeштiĭ prin mȣntele Mъrginenĭĭ:
пе la satȣlȣ Bъiшoara prin mȣntele Zănoga.
пе la satȣlȣ Glъveштiĭ prin mȣntele Koчiĭ,
пе la satȣlȣ Kъpeniĭ prin mȣntele Zanoga.

Ĭar плaĭъlŭ Loviшtiĭ treчe подъlŭ Oltъlъĭ шi despartе jъdeцъlŭ Vъlчeĭ пъпъ ъnde se ъneшte kъ jъdeцъlŭ Gorjiŭ.

Elŭ are чinчĭ poteчĭ kъtre Transilvania шi anъme:
Пe la satъlŭ Robeшtiĭ prin mъntele Mъrgaшъ;
пe la satъlŭ Brezoaea prin mъntele Klъbъчetъ;
пe la satъlŭ Troeniĭ prin mъntele Robъ;
пe la satъlŭ Mъlaiŭ prin Dealъ Negrъ;
пe la satъlŭ Voĭneasa prin mъntele Пokъlъbeanъ:

Jъdeцъlŭ aчesta are doъъ oraшe: Пiteшtiĭ, skaъnъlŭ Ispravniчilorŭ kъ optŭ Biseriчiĭ шi Enoriĭ; шi kъrtea de Argeшŭ, ъnde era a doъa rezidinцъ a lъĭ Radъ Vodъ Negrъ, kъ kъrte шi palatъrĭ Domneшtĭ, a le kъrora ъrme шi пъпъ astъ-zĭ se kъnoskŭ. Aчestŭ de пe ъrmъ oraшŭ are чinчĭ Biseriчĭ, din kare ъna se пъmeшte Biserika Domneaskъ, ъnde este шi mermъntъlŭ lъĭ Radъ Vodъ Negrъ. Пe lъngъ aчestea este шi faĭmoasa Mъпъstire a Argeшъlъĭ, zidiтъ de Neagъ Vodъ Basarabŭ, edifiчiъlŭ чelŭ maĭ frumosŭ шi maĭ monъmentalŭ чe ekzistъ пъпъ astъzĭ în цeara Romъneaskъ. Amъndoъъ aчeste oraшe din învekime aŭ fostŭ rezidinцe Domneшtĭ.

Aчestŭ jъdeцŭ are patrъ kъпiтъniĭ: a Skaъnъlъĭ, a Vъпъtorilorŭ, a Baskovъlъĭ шi a Loviшtiĭ; пe lъngъ aчestea шi o Пolkovniчie.

În jъdeцъlŭ aчesta sъntŭ шi treĭ mъпъstirĭ: Kotmana, Tъtana шi Vъleniĭ; asemenea чinчĭ-spre-zeчe metóшe: Kornetъ, Fedeleшoĭъ, Berislъveшtiĭ, Bъliga, Brъdetъlŭ, Brъtъшeшtiĭ, Robaĭa, Tъrgъ, Koteшtiĭ, Teĭъшъlŭ, Flъmъnda шi Morъnglavъ. Maĭ sъntŭ шi 174 de biseriчĭ afarъ de чele din oraшŭ.

Aчestŭ jъdeцŭ are 10,744 de familiĭ:

7382. Birniчĭ.
18, Пostelniчeĭ.
46. Neamъrĭ.
50. Mazilĭ.
403. Rъptaшĭ.
842. Skъtelniчĭ.

731.	Пoslȣjniчĭ.
231.	Slȣjitorĭ.
374.	Пreoцĭ.
289.	Diakonĭ.
279.	Ȣngȣrenĭ.
[illegible]9.	Sȣrȣgiĭ.
10,744.	

Districtele Cămpene despre Apusŭ şi Sudŭ.

1. IALOMIŢA.

Aчestȣ jȣdeцȣ se xotъrаште despre nordȣ kȣ jȣdeцele Sъkȣeniĭ шi Пraxova, despre rъsъritȣ kȣ jȣdeцele Bȣzъȣ шi Slamȣ Rimnikȣ, despre Mĭazъ-zi kȣ Dȣnъrea шi raĭaoa Brъileĭ, шi despre apȣsȣ kȣ jȣdeцȣlȣ Ilfovȣlȣĭ.

Пrin aчestȣ jȣdeцȣ treчe rîȣlȣ Ialomiцa, karele din vekime se nȣmea Naparisȣ шi s'a nȣmitȣ maĭ tъrziȣ Ialomiцa dȣпъ nȣmele omonimȣ alȣ oraшȣlȣĭ distriktȣalȣ, kare se vede kъ era odinioarъ akolo ȣnde astъ-zĭ este oraшȣlȣ de Floчĭ. Afarъ de rîȣlȣ aчesta maĭ este ȣrȣ rîȣ nȣmitȣ Retetȣlȣ de josȣ kare пȣrчede de la satȣlȣ Bordonanĭ шi dъ în Пraxova.

Jȣdeцȣlȣ aчesta se sȣb împarte în 7 пlъшĭ kȣ 127 de sate.

1. Пlasa Likiriшtilorȣ 16 sate.
2. — Stelniki kȣ 18 sate.
3. — Oraшȣlȣĭ kȣ 26 sate.
4. — Slobozieĭ kȣ 20 sate.
5. — Gîrbovilorȣ kȣ 16 sate.
6. — Jilъviĭ kȣ 11 sate.
7. — Dridȣlȣĭ kȣ 20 sate.

Jȣdeцȣlȣ aчesta are шéпte kъпitъniĭ: a Skaȣnȣlȣĭ, a Likireшtilorȣ, a Stelniчiĭ, a Oraшȣlȣĭ Sloboziĭ, a Grindȣ Fъgъraшȣlȣĭ; a Fȣndȣ Danцȣlȣĭ, шi o Пolkomniчie.

Afarъ de Mъпъstirea Slobozia lȣĭ Enake, în jȣdeцȣlȣ aчesta nȣ este niчĭ o mъпъstire шi niчĭ ȣпȣ metokȣ; ĭar biseriчĭ sȣntȣ 79 afarъ de чele din oraшȣ.

Oramslŭ nrinчinalŭ alŭ aчestsĭ jsdeцŭ este oramslŭ de Floчĭ, ne anroane de gsra Ialomiцi, snde odinioarъ era mare mimkare komerцialъ; dar isnravniчiĭ mъdŭ la Tirgsmorslŭ Ŭrziчeniĭ snde este o singsrъ biserikъ 1).

Afarъ de skelile Bertemtĭ mi Ilonĭĭ desnre kare amŭ vorbitŭ la jsdeцslŭ Rimnikslsĭ, în jsdeцslŭ aчesta sъntŭ natrs skelĭ însemnъtoare:

Чea întъĭs ne la oramslŭ de Floчĭ, natrs ore denarte da la Bertemtĭ, snde este gsra Ialomiцi mi vine în faцъ ks чetatea Xъrsovi.

A doŭa la Stelnika kare este natrs ore denarte de oramŭ mi se koboarъ nrin Borчea mi intrъ în Dsnъre nrin gsra Ialomiцi.

A treea ne la Timbsremtĭ, denarte ks natrs ore Stelnika se koboarъ nrin Borчea la gsra Vali mi de akolo treчe Dsnъrea la чetatea Silistriĭ.

Чea de ne srmъ, ne la orъmelslŭ Kъlъramiĭ din nlasa Likiremtilorŭ, treчe îndatъ nrin Borчea în Dsnъre la Silistra. Jsdeцslŭ aчesta are 6256 familiĭ mi ansme:

2835.	Birniчĭ.
38.	Nostelniчeĭ
35.	Neamsrĭ.
1.	Komnanistĭ.
75.	Mazilĭ.
59.	Rsntamĭ.
701.	Sksteniчĭ.
546.	Nostelniчĭ.
269.	Slsjitorĭ.
168.	Nreoцĭ.
21.	Diakonĭ.
366.	Ŭngsrenĭ.
899.	Bslgarĭ.
243.	Ssrsgiĭ.
6256.	

1). Astъzĭ niчĭ srmele oramslsĭ de Floчĭ ns se ksnoskŭ; ĭar rezidinцa isnravniчilorŭ, este la Kъlъramĭ. *(Tradsкtorslŭ).*

2. ILFOVULŬ.

Jsdeцslš aчesta se mъrgineшte despre nordš ks jsdeцslš Dîmboviцa, despre rъsъritš ks jsdeцele Праxова шi Ialomiцa, despre sсdš ks Dsnъrea, шi despre апssš ks Vlaшka.

Afarъ de rislš Dîmboviцa, karele treчe prin jsdeцslš aчesta, maĭ ssntš înkъ опtš rîsrĭ maĭ miчĭ шi ansme, Bъlgъteцs, kare dъ în Dsпъre; Verboloasa чe dъ în Kolintina; псцs-Valiшtea, чe dъ în balta Kъldъrsшĭ; Печiцs, Пasеrеa шi Dъgreшtĭ, чe daš totš în balta Kъldъrsшi шi Чorogъrla kare dъ în Sabarš.

Jsdeцslš aчesta se ssb îmпarte în 12 пlъшĭ ks 208 sate.

1. Пlasa Чokъneшtilorš ks 15 sate;
2. — Obileшtĭ ks 22 sate.
3. — Msstiшtea ks 17 sate.
4. — Gergiцi de josš ks 17 sate.
5. — Znagovs ks 18 sate.
6. — Gergiцi de sssš ks 25 sate.
7. — Sabars de sssš ks 25 sate.
8. — Sabars de josš ks 16 sate.
9. — Dъmboviцa de sssš 13 Sate.
10. — Dъmboviцa de josš ks 16 sate.
11. — Negoeшtĭ ks 14 sate.
12. — Olteлniцi ks 10 sate.

În aчestš jsdeцš este snš orъшelš kare se nsmeшte Gergiцa ks treĭ biseriчĭ шi Enoriĭ. Dar oraшslš prinчipalš, karele astъ-zĭ este kaпitala цori Romъneшtĭ шi Шeasnslš Domnilorš, este Bskъreшtĭ. Înaintea lsĭ Mirчea Vodъ, Domniĭ îшĭ aveaš rezidinцele prin alte oraшe preksmš s'a maĭ vorbitš. În anslš 1383 nsmitslš Mirчea Vodъ a ziditš aiчe Ksrtea veke kare ekzistъ шi пъnъ astъzĭ în Bskreшtĭ, шi sskчesoriĭ seĭ aš întemeĭatš oraшslš preksmš se vede пъпъ astъzĭ.

Aiчĭ însъ Domniĭ petreчeaš nsmaĭ earna, ĭar primъvara se sseaš la Tъrgoviшte; dar de la anslš 1716 aš înчetatš de a maĭ merge akolo.

Bȣkȣreштiĭ dȣпъ limba пoпorȣlȣĭ însemneazъ oraшȣlȣ bȣkȣrieĭ, шi se зiчe kъ Mirчea Vodъ 'l-a fȣndatȣ de bȣkȣria viktorieĭ чe a reпȣrtatȣ пe lokȣlȣ aчesta, în kontra lȣĭ Sȣltanȣ Baiazetȣ Ilderimȣ.

Aчestȣ oraшȣ este mare шi пoпȣlatȣ; aшъzatȣ пe o kъmпie fórte întinsъ пrin mijlokȣlȣ kъria treчe riȣlȣ Dъmboviцa. Elȣ kȣпrinde noȣъ mъпъstirĭ marĭ domneштĭ шi anȣme:

Mitroпolia, serbarea Sf. Îmпъraцĭ Konstantinȣ шi Elena, aшъzatъ пe o movilъ kȣ o пoziцiȣne minȣnatъ; Radȣ Vodъ kȣ serbarea Sf. Treimĭ; Sf. Sпiridonȣ чelȣ noȣ; Domna Bъlaшa kȣ serbarea Înъlцъriĭ; Kolцea kȣ serbarea чelorȣ treĭ Ierarшĭ; Sъrindarȣ kȣ serbarea Adormireĭ Maĭчiĭ Domnȣlȣĭ; Arximandritȣ kȣ Serbarea Sf. Aпostolĭ; Mixaĭȣ Vodъ kȣ serbarea Sf. Nikolae; шi Antimȣ kȣ serbarea tȣtȣrorȣ Sfinцilorȣ.

Пe lъngъ aчeste maĭ sȣntȣ înkъ oпtȣ mъпъstirĭ marĭ kari aȣ în kȣrtea lorȣ шi xanȣrĭ: Sf. George чelȣ mare, Sf. Ioanȣ; Stravoпolisȣȣ; Greчiĭ; Zlъtariĭ; Sf. Sпiridonȣ чelȣ vekiȣ, Xanȣ Kolцiĭ; шi Шerbanȣ Vodъ.

Maĭ sȣntȣ zeчe mъпъstirĭ de klassa a doȣa; Sfъnta Ekaterina, Stelea, Rъzvanȣ, Odrikaniĭ, Sf. Lefterie; Eпiskoпia Rimnikȣlȣĭ; Sf. Sava; Kreцȣleskȣ; Skitȣ Kъlȣgъrilorȣ, шi Sпirea.

Ear biserichĭ sȣntȣ шépte-zeчĭ шi doȣъ. În пlasa de josȣ sȣntȣ: Sf. Atanasiȣ; Sf. George чelȣ vekiȣ, Sf. Ionikъ; Sf. Nikolae; Пrofetȣlȣ Ilie; Sf, Nikolae din цiцъnie; Bъrbъteskȣ; Alekse; Flъmъnda; Slobozia; Broшteniĭ; Kъrъmidariĭ de josȣ; Aпostolake; Dobroteasa; Tabaчiĭ; Пoпeskȣ; Olteniĭ; Bradȣ; Foiшorȣ; Sf. Troiцъ; Чeaȣшȣ Radȣ; Lȣkaчiȣ; Sf. Stefanȣ; Xaцiȣ; Dealȣ-noȣ; Dealȣ-vekiȣ; Пoпa Nanȣ; Iankȣ; Oborȣ vekiȣ: Sf. Пantelimonȣ; Olariĭ; Пoпa Soare; Mъntȣleasa; Negȣstoriĭ шi Sf. Пaraskiva.

Iar пlasa de sȣsȣ: Biserika lȣĭ Пitarȣ Moшȣ; Silivestrȣ; Пrekȣпeцiĭ vekĭ; Пoпa Пetre; Чeaȣшȣ Davidȣ; Boteanȣ; Batiшtea; Oцetariĭ; Пoпa Rȣsȣ; Kaĭmeta; Sevilele; Skaȣnele; Пȣшkъria; Шelariĭ; Bъlъчeanȣ; Dómna; Biserika

Eni; Biserika dintr'o zi; Moldoveniĭ; Brezoeanѕ; Пона Kozma; Stejarѕ; Biserika Albъ; Sf. Vasilie; Пона Radѕ; Fъntъna Boѕlѕĭ; Skitѕ Vistierѕlѕĭ; Подѕ de пъмъntŏ; Gorganiĭ; Поstъvariĭ; Kъrъmidariĭ de sѕsŏ; Amza; ші Sf. Dimitrie, Еniskoпie a Bѕzъѕlѕĭ.

Înъѕntrѕ Bѕkѕreшtilorŏ, sѕntŏ ші 17 Пaraklise; a lѕĭ Banѕ Gika; a lѕĭ Skarlatŏ Gika; a skóli Greчeшtĭ; a lѕĭ Rakoviцъ; a lѕĭ Manolake Brъnkoveanѕ; a lѕĭ Grigore Brъnkoveanѕ; a Drъgъneskѕlѕĭ; патrѕ ale Kolцiĭ, a lѕĭ Stravoпolissŏ: a lѕĭ Sf. George; a Mitroпolieĭ; a Dómniĭ Bъlaшiĭ; a Zlъtarilorŏ ші a Sъrindarѕlѕĭ.

Maĭ sѕntŏ пe la marginile Oraшѕlѕĭ vre-o 25 de bisеriчĭ de lemnŏ.

Ear biseriчĭ de alte ritѕrĭ sѕntŏ патrѕ: a Папistaшilorŏ; a Lѕteranilorŏ; a Armenilorŏ, ші a Evreilorŏ.

Xanѕrĭ marĭ fъrъ biseriчĭ sѕntŏ шénte: Manѕkŏ; Konstantinŏ Vodъ; Папazoglѕ; Goleskѕ; Gabroveniĭ; Zamfirŏ ші Filiпeskѕ.

Xanѕrĭ maĭ miчĭ пѕste doŏъ-zeчĭ ші oпtŏ.

Bъĭ патrѕ.

Fъntъnĭ saŏ чiшmele doŏъ-zeчĭ ші doŏъ.

O skoalъ domneaskъ kѕ шése пrofesorĭ пentrѕ învъцъtѕrile filosofiчe ші literare, afarъ de skoalele пrivate kare sѕntŏ în oraшŏ ші пrin kasele boerilorŏ.

O altъ skoalъ, kѕ dŏoĭ пrofesorĭ de limba romъneaskъ, kare s'aŏ resпektatŏ de kъtre toцĭ Domniĭ, чe aŏ fostŏ dѕпъ timпŏ.

Sпitalѕrĭ sѕntŏ патrѕ, ѕпѕlŏ la Kolцea, fъkѕtŏ de Sпъtarĭѕlŏ Mixaĭѕ Kantѕkѕzenŏ пentrѕ rъniцĭ, ші alte felѕrĭ de bóle, kѕ aшternѕtѕrĭ, mъnkare ші servitorĭ kѕ ѕnŏ doktorŏ, ѕnŏ xirѕrgŏ ші o sпiцerie.

Alŏ Sf. Пantelimonŏ, fondatŏ de Grigore Vodъ Gika II пentrѕ bolnavĭ ші rъniцĭ, kѕ ѕnŏ doktorŏ, ѕnŏ xirѕrgŏ ші o sпiцerie.

Ѕnŏ altŏ sпitalŏ la Skitѕlŏ Sf. Visarionŏ, пentrѕ чѕmaшĭ, пe kare l'a rezidiтŏ ші l'a mъritŏ Aleksandrѕ Vodъ Mѕrѕzŏ.

13.	Mazilĭ.
17.	Rsntamĭ.
1807.	Skstelniчĭ.
2133.	Поslsjniчĭ.
465.	Slsjitorĭ.
509.	Пreoцĭ.
32.	Diakonĭ.
1110.	Ȣngsrenĭ.
2232.	Bslgarĭ.
268.	Ssrsgiĭ.
11,773.	

---

3. VLAŞCA.

Jsdeцslŭ aчesta se otъremte desпre nordŭ ks jsdeцele Msшчels шi Dъmboviцa, desпre rъsъritŭ ks Dъmboviцa шi Ilfovŭ, desпre ssdŭ ks raĭaoa Gĭsrgslsĭ шi Dsпъrea шi desпre aпssŭ ks jsdeцslŭ Teleormanŭ.

Nsmaĭ doъ пъrae miчĭ trekŭ пrin jsdeцslŭ aчesta: Kilniшtea чe se varsъ în Argeшŭ, шi Glavaчĭokslŭ aseminea.

Elŭ se ssb împarte în noъ пlъшĭ ks 120 sate:

1.	Пlasa	Kobie ks 15 sate.
2.	—	Gъlъшeшtilorŭ ks 17 sate.
3.	—	Isvorslsĭ ks 12 sate.
4.	—	Greчilorŭ ks 11 sate.
5.	—	Ogrъzenilorŭ ks 11 sate.
6.	—	Kilniшteĭ ks 20 sate.
7.	—	Frъsinelslsĭ ks 9 sate.
8.	—	Xodovoiĭ ks 10 sate.
9.	—	Bъlцiĭ ks 15 sate.

Singsrslŭ oraшŭ din aчestŭ jsdeцŭ este satslŭ Gъeшtiĭ skasnslŭ Isпravniчilorŭ, ks o singsrъ biserikъ.

Are 9 Kъпeteniĭ; a Gъeшtilorŭ, a Baчĭslsĭ, a Поdslsĭ Dómneĭ, a Fъlъstóчeĭ, a Kъlsgъrenilorŭ, a Dsgeĭ, a Xodivoeĭ, шi a Kakaleцilorŭ; пe lsngъ aчeste o singsrъ Пolkovniчie.

1401. Slsjitorĭ (dorobanųĭ, géndarmĭ.)
280. Ūreoųĭ mirenĭ.
54. Ssrsgiĭ.

5535.

Ks kъųĭ-va anĭ maĭ înainte eraš afarъ din Bskrremtĭ ɯi fabriчĭ de manзfaktsrъ, nreksmš de nostavš, xъrtie, мé-lsrĭ, germesitsrĭ, kare eraš în mare nrogresš; dar de la snš timnš s'a desfiinųatš linsite de ajstoriв ɯi nrotekųisne. Ns-maĭ o fabrikъ de testemelsrĭ maĭ este la Mъrksųa; afarъ de aчeasta fakš ɯi nъmъntenii nsmiųĭ Ūostovarĭ nrin kasele lorš snš feliв de nostavš (nъnsrъ) grósš nentrs ųeranĭ.

Aчestš jsdeųš are zeчe kъnitъniĭ: a skasnslsĭ, a Gags-lsĭ, a Чĭokъneɯtilorš, a Ūods Ūitarslsĭ, a Obileɯtilorš, a Konъчenilorš, a Ūasereĭ, a Olteniųeĭ ɯi a Ȣrziчenчeĭ. Ase-mine doъ Ūolkovniчiĭ, sna a jsdeųslsĭ ɯi alta a Vlъsieĭ.

Maĭ are ɯi 11 Mъnъstirĭ: Vъkъreɯtiĭ, Kotroчeniĭ, Zna-govslš, Kъldъrsɯaniĭ, Ūanteleimonslš, Ūlsmbsita, Negoeɯtiĭ, Ūlъtъreɯtiĭ, Balamsks, Kodreniĭ ɯi Tingans. Iar Metóɯe 15: Kъlsiв, Maчins, Ūъrlita, Titireчiв, Grsgiв, Malamska, Mъrksųa, Чernika, Rsntsra, Tsrbaųiĭ, Ųigъneɯtiĭ, Dobrote-ɯtiĭ, Vorniчeasa, Bъlteniĭ, ɯi Samsrkъɯeɯtiĭ, skitš de kъls-riųe. Iar biseriчĭ, afarъ de чele din kanitalъ, ssntš 120.

Maĭ are ɯi treĭ trekъtorĭ saš skelĭ kъtre Dsnъre: sna ne la Чĭokъneɯtĭ, denarte ks natrs ore de la Kъlъraɯĭ, tre-kъndš nrintr'snš krakš alš Dsnъreĭ snre Silistra ne la Kъ-lъraɯiĭ vekĭ; a doša ne la Kornъųelš ɯi Zbanчĭokš, ne snde kъndš sъntš anele miчĭ, se treчe neste Dsnъre de-adreutslš: ɯi a treĭa ne la Olteniųa, ks 14 ore denarte de Чĭokъneɯtĭ din josš de gsra Argeɯslsĭ, trekъndš dinkolo la Tsrtskaĭa.

Drsmslš komsnš de la Bskrreɯtĭ la Olteniųa este de 12 ore; ĭar aчela alš ksrierilorš e de treĭ noste: de la Bs-ksreɯtĭ la Tingans, la Negoeɯtĭ ɯi la Olteniųa.

Afarъ de lъkssitoriĭ kanitaleĭ, jsdeųslš aчesta nsmъrъ 11,773, familiĭ ɯi ansme:

3150. Birniчĭ.
24. Ūostelniчeĭ.
13. Neamsrĭ.

13.	Mazilĭ.
17.	Rsntamĭ.
1807.	Sksteluiчĭ.
2133.	Пoslsjniчĭ.
465.	Slsjitorĭ.
509.	Пreoцĭ.
32.	Diakonĭ.
1110.	Ȣngsreнĭ.
2232.	Bslgarĭ.
268.	Ssrsgiĭ.
11,773.	

---

3. VLAŞCA.

Jsdeцslȣ aчesta se otъreшte desпre nordȣ ks jsdeцele Msшчels шi Dъmboviцa, desпre rъsъritȣ ks Dъmboviцa шi Ilfovȣ, desпre ssdȣ ks raĭaoa Gĭsrgslsĭ шi Dsпъrea шi desпre aпssȣ ks jsdeцslȣ Teleormanȣ.

Nsmaĭ doъ пъrae miчĭ trekȣ пrin jsdeцslȣ aчesta: Kilniшtea чe se varsъ în Argeшȣ, шi Glavaчĭokslȣ aseminea.

Elȣ se ssb împarte în noъ пlъшĭ ks 120 sate:

1. Пlasa Kobie ks 15 sate.
2. — Gъlъшeшtilorȣ ks 17 sate.
3. — Isvorslsĭ ks 12 sate.
4. — Greчilorȣ ks 11 sate.
5. — Ogrъzenilorȣ ks 11 sate.
6. — Kilniшteĭ ks 20 sate.
7. — Frъsinelslsĭ ks 9 sate.
8. — Xodovoiĭ ks 10 sate.
9. — Bъlцiĭ ks 15 sate.

Singsrslȣ oraшȣ din aчestȣ jsdeцȣ este satslȣ Gъeшtiĭ skaunslȣ Isпravniчilorȣ, ks o singsrъ biserikъ.

Are 9 Kъпeteniĭ; a Gъeшtilorȣ, a Baчĭslsĭ, a Пodslsĭ Dómneĭ, a Fъlъstóчeĭ, a Kъlsgъrenilorȣ, a Dsgeĭ, a Xodivoeĭ, шi a Kakaleцilorȣ; пe lъngъ aчeste o singsrъ Пolkovniчie.

Are treĭ Mъnъstirĭ: Glavaчĭokslŏ. Kъsiчĭóra шi Komana: ĭar Metóшe 5: Babele, Пoenars, Kobia, Libъreшtiĭ шi Negrs Vodъ, ĭar biseriчĭ în totŏ jsdeцslŏ sъntŏ 214.

Are treĭ skelĭ la Dsnъre: sna пe la чetatea Gĭsrgslsĭ, 12 ore deпarte de Tsrtskaĭa, treчe пrintr'o gъrlъ a Dsnъreĭ nsmitъ Rama-dana, din josŏ de чetate, la satslŏ Slobozia lsĭ Чelembaga, de akolo пrin Dsnъre la чetatea Rsшчĭskslsĭ; a doa пe la Sloboziea lsĭ Чelembaga, o orъ deпarte de Gĭsrgĭs, treчe Dsnъrea de-a drentslŏ la Rssчĭskŏ; шi a treĭa пe la satslŏ Пetroшaniĭ, шése ore deпarte de Gĭsrgĭs, trekъndŏ dinkolo la niшte sate tsrчeшtĭ.

Drsmslŏ de la Bsksreшtĭ la Gĭsrgĭs este de 12 ore; ĭar пoste sъntŏ чinчĭ.

Aчestŏ jsdeцŏ are 7036 familiĭ, шi ansme:

4206.	Birniчĭ:	641.	Пoslsшniчĭ.
13.	Пostelniчeĭ.	471.	Slsjitorĭ.
17.	Neamsrĭ.	430.	Пreoцĭ.
29.	Mazilĭ.	8.	Diakonĭ.
3.	Rsntaшĭ.	372.	Bslgarĭ.
558.	Sksteniчĭ.	268.	Ssrsgiĭ.
		7036.	

---

4. TELEORMANŬ.

Aчestŏ jsdeцŏ se otъraшte desпre nordŏ ks jsdeцile Argeшŏ шi Msшчelŭ, desпre rъsъritŏ ks jsdeцslŏ Vlaшka, desпre ssdŏ ks Dsnъrea, шi desпre aпssŏ ks jsdeцslŏ Oltslsĭ.

Afarъ de rislŏ Vedea, чe se nsmea din vekime Vъnъta, maĭ are dosъ risrĭ maĭ miчĭ: Teleormanslŏ чe dъ în Vedea, шi Ŏrlsĭŏ чe dъ în Kotmana.

Elŏ se ssb îmпarte în 10 пlъшĭ ks 137 sate:

1. Пlaшa Vezeĭ ks 12 sate.
2. — Kotmaniĭ ks 21 sate.

3. — Teleormanȣ de sȣsȣ kȣ 16 sate.
4. — Teleormanȣ de mijlokȣ kȣ 12 sate.
5. — Mijlokȣlȣĭ de josȣ kȣ 7 sate.
6. — Mijlokȣlȣĭ de sȣsȣ kȣ 12 sate.
7. — Sirgȣlȣĭ kȣ 15 sate.
8. — Teleormanȣ de josȣ kȣ 11 sate.
9. — Margineĭ de josȣ kȣ 15 sate.
10. — Margineĭ de sȣsȣ kȣ 16 sate.

In jȣdeцȣlȣ ачesta este ȣnȣ singȣrȣ orашȣ, Rȣшiĭ de Vede, skaȣnȣlȣ Isпravniчilorȣ kȣ 2 biseriчĭ.

Are 7 kъпitъпiĭ: a skaȣпȣlȣĭ, a Kotmaneĭ, a Xȣmaleĭ, a Balaчiȣlȣĭ, a Чiolъnemtilorȣ, a Rakeĭ, a Пetreĭ, шi a Zemniчeĭ. Пe lъngъ aчeste, o Пolkovniчie шi o Vъtъшie de Arabagiĭ.

Niчĭ o mъnъstire, afarъ de 2 metóшe: Drъgъnemtiĭ шi Dъdieцiĭ; ĭar biseriчĭ 190 în totȣ jȣdeцȣlȣ.

Are o singȣrъ skele пe la Zemniчea, чinчĭ ore deпarte de Giȣrgiȣ, koborъndȣse пrintr'ȣnȣ krakȣ alȣ Dȣnъreĭ чe se varsъ în bъlцĭ шi trekъndȣ de чeea пarte la Sistovȣ.

Aчestȣ jȣdeцȣ are 12,146 familiĭ шi anȣme:

9007.	Birniчĭ.	535.	Пoslȣjniчĭ.
8.	Пostelniчeĭ.	357.	Slȣjitorĭ.
22.	Neamȣrĭ.	385.	Пreoцĭ.
43.	Mazîlĭ.	264.	Diakonĭ.
183.	Rȣпtaшĭ.	927.	Bȣlgarĭ.
245.	Skȣtelniчĭ.	170.	Sȣrȣgiĭ.
		12146.	

5. OLTULŬ.

Aчestȣ jȣdeцȣ se otъrешte desпre nordȣ kȣ jȣdeцȣlȣ Argeшȣlȣ, desпre rъsъritȣ kȣ alȣ Teleormanȣlȣĭ, desпre sȣdȣ kȣ Dȣnъrea, шi desпre aпȣsȣ kȣ jȣdeцile Romanaцiĭ шi Vъlчea, de kътrъ kare se desпarte пrin riȣlȣ Oltȣlȣĭ.

Afarъ de omonimslŭ riŭ Olts (din vekime nsmitŭ Alsta) karele sdъ toatъ întinderea în lsngime a aчestsĭ jsdeцŭ, are шi natrs nъrae maĭ miчĭ; Kъlmъцsĭŭ, чe dъ în Dsnъre; Xъrlъŭ, чe dъ în Olts; Jiĭs, чe dъ în Oltimorŭ; шi Oltimorslŭ чe dъ în Oltŭ.

Elŭ se ssb împarte în 8 плъшĭ ks 141 sate:

1. Пlasa Oltslsĭ de sssŭ ks 18 sate.
2. — Bezeĭ ks 28 sate.
3. — Пlinцiĭ ks 20 sate.
4. — Mijlokslsĭ ks 20 sate.
5. — Шerbъneшtilorŭ ks 15 sate.
6. — Kъlmъцsĭslsĭ ks 9 sate.
7. — Margeneĭ ks 14 sate.
8. — Oltslsĭ de josŭ ks 17 sate.

Skasnslŭ Isпravniчilorŭ este în oraшslŭ Slatina, karele are пatrs biseriчĭ.

Aчestŭ jsdeцŭ are o Пolkovniчie шi шése kъпitъпiĭ; a Skasnslsĭ, a Пoganslsĭ, a Шerbъneшtilorŭ, a Пoteшtilorŭ, a Ŭngsreslsĭ шi a Ŭdeĭ; Mъnъstirĭ doъ: Klokoчĭskslŭ шi Gilmeile, ĭar metóшe шénte: Strexaĭa, Deliniŭ, Пlaviчeniĭ, Geriцiĭ, Gobroteniŭ, Sanotŭ, шi Komaniĭ; ĭar biseriчĭ, afarъ de чele din oraшŭ 151.

Пrin aчestŭ jsdeцŭ este o singsrъ trekъtoare пeste Dsnъre пe la чetatea Tsrnslsĭ, 7 ore deпarte de Zemniчea, dъndŭ de чeea пarte la чetatea Nikoпole.

Drsmslŭ de la Bskstreшtĭ la Slatina este de 36 ore, ĭar alŭ ksrierilorŭ de 9 пoшte.

Aчestŭ jsdeцŭ are 6220 familiĭ шi aпsme:

4379.	Birniчĭ.	237.	Пoslsшniчĭ.
7.	Пostelniчeĭ.	252.	Slsjitorĭ.
10.	Neamsrĭ.	310.	Пreoцĭ.
43.	Mazilĭ.	255.	Diakonĭ.
97.	Rsptaшĭ.	262.	Ŭngsrenĭ.
293.	Skstelniчĭ.	85.	Ssrsцiĭ.
		6220.	

JUDEȚELE DE PESTE OLTŬ.

1. VÂLCEA.

Ачестă jsdeцă se otъrъште desпre nordă kъ Mъnцiĭ jsdeцsлsĭ Argeшă, desпre rъsъrită kъ jsdeцslă Argeшslă, desпre sădă kъ jsdeцele Olts шi Romanaцiĭ шi desпre апъsă kъ Gorjs шi Doljs.

Afarъ de rislă Oltslsĭ, прin acestă jsdeцă se skurgă vre o 13 risleцe neînsemnate.

Aчestă jsdeцă se ssb împarte în 9 плъшĭ шi 2 плaĭsrĭ ks 175 sate, шi a nsme.

1. Пlasa Oltslsĭ de sssă ks 16 sate.
2. — Oltslsĭ de josă ks 20 sate.
3. — Чerneĭ de sssă ks 20 sate.
4. — Чerneĭ de josă ks 12 sate.
5. — Olteцslsĭ de sssă ks 17 sate.
6. — Olteцslsĭ de josă ks 18 sate.
7. Плaĭslă Xoresslsĭ ks 28 sate.
8. — Kozieĭ ks 21 sate.
9. Пlasa Otemeslsĭ de sssă ks 10 sate.
10. — Otemeslsĭ de josă ks 11 sate.
11. — Rîmnikslsĭ ks 13 sate.

Пlaĭsrile se пъzeskă de kъtrъ doĭ Vataшĭ, dar ns aă niчĭ o potekъ spre Transilvaniea, kъчĭ sînt în mijlokă mъnцiĭ jsdeцslsĭ Argeшă.

Doъ oraшe sъntă în aчestă jsdeцă: Rimnikslă aпroaпe de malsrile Oltslsĭ, skaunslă Isпravniчilorъ, шi чea întъĭ Episkoпie a цereĭ Romъneшtĭ, ks mease biseriчĭ шi doъ skitsrĭ, Titireчislă шi Teimslă. Aпroaпe de aчestă oraшă, desпre marginea Oltslsĭ, la lokslă чe se keamъ Rizrenii, se faчe în totă anslă zi de tъrgă (Iarmarokă) mare, пe la înчeпstslă lsĭ Sentemvrie. Чela-l-altă oraшă este Oknele marĭ, ks чinчĭ biseriчĭ шi snă skită Цsĭka, împъrцită în чinчĭ maxalale.

Aчestă jsdeцă are 4 kъпitъпiĭ: a Skasnslsĭ Slsjitorilorъ

Rimnikѕlѕĭ, a Пotireĭ, a Katanilorѕ̆ lѕĭ Markѕ, ші a Olteцѕlѕĭ. Elѕ̆ maĭ are 6 monastirĭ: Kozia, Arnota, Monastirea dintr'ѕnѕ̆ lemnѕ̆ de Kъlѕgъriцe, Ȝistriцa, Xorezѕ̆, ші Govora. Afarъ de aчeste ші 12 metoaшe: Stъneшtiĭ, Dobroчea, Чetъцeniĭ, Sъrъчineшtiĭ, Arxangelѕ̆, Slъtioara, Bonчeшtiĭ, Vъleniĭ, Neteda, Mъnъileшtiĭ, Bъbeniĭ ші Romanъlѕ̆; ĭar biseriчĭ, afarъ de чele din oraше, 446.

Drѕmѕlѕ̆ komѕnѕ̆ de la Rimnikѕ̆ în Transilvania este пe la Kъĭneniĭ, kale maĭ de 10 ore.

Aчestѕ̆ jѕdeцѕ̆ are 12,014 familiĭ de lъkѕitorĭ:

7826.	Birniчĭ.	1010.	Skѕtelniчĭ.
14.	Пostelniчeĭ.	668.	Пoslѕшniчĭ.
75.	Neamѕrĭ.	374.	Slѕjitorĭ.
110.	Komпaпiшtĭ.	1378.	Пreoцĭ.
248.	Maziliĭ.	163.	Diakonĭ.
89.	Rѕntaшĭ.	222.	Bѕlgarĭ.
		12,014.	

---

2. GORJIŬ.

Jѕdeцѕlѕ̆ aчesta se otъreшte deпre nordѕ̆ kѕ Transilvania, deпre rъsъritѕ̆ kѕ mѕnцiĭ Jѕdeцѕlѕĭ Argeшѕlѕ̆ ші aĭ Vъlчeĭ, deпre sѕdѕ̆ kѕ jѕdeцele Doljĭѕ ші Mexedinцiĭ, ші deпre aпѕsѕ̆ ĭarъшĭ kѕ Mexedinцiĭ.

Rіѕlѕ̆ чelѕ̆ maĭ însemnatѕ̆ чe treчe пrin jѕdeцѕlѕ̆ aчesta, este Jiĭѕlѕ̆, karele din vekime se nѕmea Sigetѕlѕ̆ ші пѕrчede din oraшѕlѕ̆ Sigetѕ̆ din Ȣngaria. Afarъ de aчesta maĭ are vre o 20 riѕleцe maĭ miчĭ neînsemnate.

Jѕdeцѕlѕ̆ aчesta se sѕb îmпarte în 8 пlъшĭ ші 2 пlaĭѕrĭ, kѕ 230 sate, ші anѕme:

1. Пlaĭѕlѕ̆ Novaчilorѕ̆ kѕ 16 sate.
2. — Vѕlkanѕlѕ̆ kѕ 34 sate.
3. Пlasa Tismeniĭ de sѕsѕ̆ kѕ 21 sate.
4. — Tismeniĭ de josѕ̆ kѕ 14 sate.

5. — Jiĭslŭ de susŭ kѕ 24 sate.
6. — Jiĭslŭ de josŭ kѕ 19 sate.
7. — Чilortѕlѕĭ de susŭ kѕ 24 sate.
8. — Чilortѕlŭ de josŭ kѕ 25 sate.
9. — Xamrezi de susŭ kѕ 22 sate.
10. — Xamrezi de josŭ kѕ 25 sate.

Потечеle jѕdeцѕlѕĭ aчestѕĭa, din kassa mѕnцilorŭ, sъntŭ fórte greŭ de trekѕtŭ.

Skaѕnѕlŭ Isпravnicilorŭ este în oraшѕlŭ Tъrgѕlŭ-Jiĭslѕĭ, karele are 4 biserici; afarъ de aчesta maĭ este шi orъшelѕlŭ Kъrbѕneшtiĭ, kѕ o biserikъ.

În aчestŭ jѕdeцŭ sъntŭ 5 kъпetъniĭ: a Slѕjitorilorŭ Skaѕnѕlѕĭ, a Потireĭ, a Katanilorŭ Tismaneĭ, a Xaĭdѕчilorŭ Пredaцĭ, шi a Xamorezilorŭ.

Maĭ sъntŭ 3 mъnъstirĭ: Tismana, Krasna шi Strimba. Asemine 3 metóшe, Чĭoklovina шi Поlovraчiĭ шi ѕnŭ Skitŭ. Iar biserici în totŭ jѕdeцѕlŭ sъntŭ 193.

Trekъtórea saŭ skelea чe dѕчe în Transilvania este пe la Vѕlkanŭ: ĭar drѕmѕlŭ komѕnŭ de la Tъrgѕ-Jiĭslѕĭ, пъnъ la xotarѕlŭ Transilvanieĭ este maĭ de 12 ore.

Lъkѕitoriĭ aчestѕĭ jѕdeцŭ se nѕmъrŭ la 10,522 familiĭ шi anѕme:

6701.	Birnicĭ.
20.	Postelnicеĭ.
43.	Neamѕrĭ.
191.	Komпanimtĭ.
338.	Mazilĭ.
114.	Rѕпtamĭ.
257.	Skѕtelnicĭ.
1077.	Poslѕшnicĭ.
256.	Slѕjitorĭ.
399.	Пreoцĭ.
208.	Diakonĭ.
768.	Bѕlgarĭ.
10,522.	

3. ROMANAŢI.

Jsdeцsls acesta se otьrьmte desпre nordš ks jsdeцsls Vьlceĭ, desпre rьsritš ks jsdeцsls Oltslsĭ, desпre ssdš ks Dsпьrea, ши desпre aпssš ks jsdeцsls Doljĭs.

Afarь de risls Oltslsĭ, karele ksrge în tótь întinderea dé-lsngsls jsdeцslsĭ acestsĭa, maĭ sьntš doь risleцe, Beĭka ши Olteцsls, kare se varsь în Oltš.

Jsdeцsls acesta se ssb împarte în 9 пlьшĭ ks 124 sate.

1. Пlasa Bьlцeĭ de sssš ks 8 sate.
2. — Bьlцeĭ de josš ks 13 sate.
3. — Oltslsĭ de josš ks 20 sate.
4. — Oltslsĭ de sssš ks 16 sate.
5. — Olteцslsĭ de sssš ks 19 sate.
6. — Olteцslsĭ de josš ks 17 sate.
7. — Teslsĭslsĭ ks 19 sate.
8. — Kьmпslsĭ ks 17 sate.
9. — Mijloksls ks 15 sate.

Skasпsls Isпravnicilorš este în oraшsls Karakalš, kare odatь se пsmea Bsridava ши s'a пsmitš aшa dsпь cetatea ce a fьkstš ceva maĭ din sssš împьratsls Antoninš Karakala în ansls 216 dsпь Kristš. (Vezĭ tomsls I als acesteĭ istoriĭ.) Acestš oraшš are treĭ bisericĭ.

Acestš jsdeцš are 6 kьпeteniĭ; a Kьlьraшilorš Skasпslsĭ, a Пotircĭ, a Islazslsĭ, a Sarslsĭ, a Belsslsĭ, ши a Celeĭslsĭ.

Els are doь Mьпьstirĭ: Brьnkoveniĭ шĭ Xotьraniĭ, ĭar metóшe пatrs: Greceniĭ, Brьtoĭsls, Katalsĭsls, ши Balшiĭ; ĭar bisericĭ afarь de cele din oraшš, sьntš 166,

Trekьtorĭ desпre Dsпьre sьntš doьь: sna пe la satsls Islazs din sssš de cetatea Tsrnslsĭ ks 2 ore, în faць ks satsls Barnogls; ши cea-l-altь пe la satsls Celeĭs, din sssš de Islazš ks 6 ore, пrintr'snš krakš als Dsпьreĭ eшitš din bьlцĭ, în faць ks orьшelsls Пlevna.

Drsшsls de la Karakalš la Celeĭs este de 7 ore, ĭar la Islazš de 10 ore.

Jȣdeцȣlȣ̆ aчesta are 7396 familiĭ шi anȣme:

4545	Birniчĭ.	596	Пoslȣшniчĭ.
23	Пostelniчeĭ.	232	Slȣjitorĭ.
21	Neamȣrĭ.	338	Пreoцĭ.
93	Komпaniшtĭ.	348	Diakonĭ.
25	Mazîlĭ.	717	Bȣlgarĭ.
156	Rȣпtaшĭ.	26	Sȣrȣgiĭ.
276	Skȣtelniчĭ.	7396.	

---

4. DOLJŬ.

Aчestȣ̆ jȣdeцȣ̆ se otъraшte desпre nordȣ̆ kȣ jȣdeцele Gorjȣlȣ̆ шi Vъlчea, desпre rъsъritȣ̆ kȣ Romanaцiĭ, desпre sȣdȣ̆ kȣ Dȣпъrea, шi desпre aпȣsȣ̆ kȣ Mexedinцiĭ.

Elȣ̆ nȣ are alte rîȣrĭ de kъtȣ̆ Jiĭȣlȣ̆, karele пȣrчede din jȣdeцȣlȣ̆ Gorjiȣ, шi пrin jȣdeцȣlȣ̆ aчesta se kobórъ шi dъ în Dȣпъre.

Elȣ̆ se sȣb-îmпarte în 10 пlъшĭ kȣ 146 sate:

1. Пlasa Kъmпȣlȣĭ kȣ 15 sate.
2. — Bъlцeĭ de sȣsȣ̆ kȣ 8 sate.
3. — Bъlцeĭ de josȣ̆ kȣ 11 sate.
4. — Dȣmbrъveĭ de josȣ̆ kȣ 14 sate.
5. — „ „ sȣsȣ̆ kȣ 14 sate.
6. — Jiĭȣlȣĭ de josȣ̆ kȣ 17 sate.
7. — „ „ sȣsȣ̆ kȣ 13 sate.
8. — Xaшrezȣlȣ̆ de josȣ̆ kȣ 24 sate.
9. — „ „ sȣsȣ̆ kȣ 19 sate.
10. — Чilortȣlȣĭ kȣ 11 sate.

Oraшȣlȣ̆ пrinчiпalȣ̆ din aчestȣ̆ jȣdeцȣ̆ este Kraĭova (saȣ̆ Kraĭȣ-Iova), alȣ̆ treilea skaȣnȣ̆ alȣ̆ Bъnieĭ. Elȣ̆ s'a fȣndatȣ̆ de Kraĭȣlȣ̆ Iova (îmпъratȣlȣ̆ Ioanȣ̆) alȣ̆ Bȣlgaro-romъnilorȣ̆ în anȣlȣ̆ 1285, karele a fъkȣtȣ̆ шi biserika astъzĭ nȣmitъ Bъneasa, kȣ sъrbarea marelȣĭ Martirȣ̆ Dimitrie. Aчesta se пrokĭemase Domnȣ̆ Maчedonieĭ шi Tessalieĭ шi îmпъratȣ̆ alȣ̆ Romъnilorȣ̆ шi alȣ̆ Bȣlgarilorȣ̆ (Vezĭ Пartea III tomȣlȣ̆ I

alŭ acesteĭ Istoriĭ); шi atsnce se vede kъ s'a strъmstatŭ шi skaunulŭ Bъnieĭ de la Strexaĭa în acestŭ oraшŭ. Elŭ este onoratŭ шi ks skaunulŭ Episkopuluĭ, karele kъte odatъ шade la Rîmnikŭ unde este proпria sa residenцъ, шi kъte-odatъ la Kraĭova, unde este шi skaunulŭ Banuluĭ.

Astъzĭ însъ în lokŭ de Banŭ este lokotenentulŭ (Kaĭmakamulŭ) ce se rъndueшte de Domnŭ; ĭar Banulŭ residъ în Bukureшtĭ.

Aice suntŭ шi deosebite dregъtoriĭ: Polkovnikulŭ Kalaraшilorŭ, Logofъtulŭ alŭ treilea, Armaшulŭ alŭ doilea, шi Portarĭulŭ, dregъtorĭ ce se numeskŭ de kъtre Domnŭ prin rekomandarea Kaĭmakamuluĭ. Maĭ suntŭ шi treĭ Logofъцĭ de Divanŭ, unŭ judecъtorŭ шi unŭ Staroste de negucъtorĭ.

Acestŭ oraшŭ are în lъuntrulŭ seŭ patru kъpitъniĭ: a Katanelorŭ, a Armъшeilorŭ, a Mazîlilorŭ шi a Slujitorilorŭ.

Aice este шi unŭ Divanŭ, unde se kautъ procesele шi judekъцile celorŭ cincĭ judeцe de kъtre Kaĭmakamulŭ шi boeriĭ marĭ divaniцtĭ de akolo; ĭar acele maĭ însemnate se supunŭ deslegъreĭ шi xotъrîreĭ Domnuluĭ prin intermediulŭ Banuluĭ, karele шéde de-a purerea la Bukureшtĭ.

În acestŭ oraшŭ este шi residenцa Ispravnicilorŭ, kari se okupъ ku trebile administrative шi ku strъngerea dъrilorŭ.

În lъuntrulŭ oraшuluĭ suntŭ 8 monastirĭ: a Obedeanuluĭ, a Gъneskuluĭ, St. Sergie, St. Dimitrie, St. Nikolae, a Vlъdoĭanuluĭ, a Duduluĭ, шi Profetulŭ Ilie; afarъ de aceste шi cincĭ bisericĭ de peatrъ: a luĭ Petru Vocĭu, a Stirbóĭceĭ a sъntuluĭ Ioan, a Ungureluluĭ шi a Jieanuluĭ; ĭar bisericĭ de lemnŭ suntŭ 33.

Multele шi marĭ kase boereшtĭ, tъrgulŭ întinsŭ шi mare, isnafurile de negucъtorĭ meseriaшĭ strъinĭ шi pъmъntenĭ, împoporarea kare trece de 25 miĭ lokuitorĭ, шi posiцiunea minunatъ a acestuĭ oraшŭ, represintъ o adevъratъ a doa kapitalъ a Romъnieĭ.

Aice este o skólъ publikъ Elineaskъ шi unŭ spitalŭ minunatŭ ziditŭ la anulŭ 1811 sub-kъĭmъkъmia fericituluĭ întru pomenire Vornikŭ Manolake Laxovari, sub-guvernulŭ provisoriŭ alŭ Ruшilorŭ.

Afarъ de boerĭ ші negeцitorĭ, în aчestŭ oraшŭ maĭ sѫnt ші 1129 familiĭ de lъkuitorĭ:

167	Komпaniшtĭ.
400	Ruптaшĭ.
465	Пosluшniчĭ.
97	Пreoцĭ mirenĭ.
1129.	

Afarъ de kъпitъniile oraшuluĭ, maĭ sѫntŭ чinчĭ ale judeцuluĭ: a Skauпuluĭ, a Пotireĭ, a Gidiцuluĭ, a Чiobaпuluĭ ші a Пrodileĭ.

În aчestŭ judeцŭ sѫntŭ doъ monastirĭ: Bukovъцulŭ ші Jiteaпulŭ; aseminea ші 6 metóше: Segarцa, Sadova, Чiutora, Tъrnovъцu, Róba ші Greчeшtiĭ; ĭar biseriчĭ, afarъ de чele din oraшŭ, 161.

Kъtre Duпъre are чinчĭ trekъtorĭ: una пe la satulŭ Чiolпaпu, din susŭ de Чeleĭu ku 8 ore, unde dъ Jiĭulŭ în Duпъre, dreпtŭ satulŭ Basklikioi alŭ orъшeluluĭ turчeskŭ Raxova; a doa пe la satulŭ Nedeĭa, din susŭ de Чiolпaпŭ ku treĭ ore, dreпtŭ în faцъ ku Raxova; a treĭa пe la satulŭ Bistriцa, ku o orъ din susŭ de Nedeĭa, trekъпdŭ Duпъrea пintre bъlцĭ la Чimbru Пalega; a пatra пe la satulŭ Gidiцa, din susŭ de Bistriцa ku чinчĭ ore, dъпdŭ пrin unŭ rîuшorŭ în Duпъre, dreпtŭ satulŭ Lomŭ; ші a чinчea пe la satulŭ Zdeglu, чinчĭ ore din susŭ de Gidiцa, dъпdŭ пintre bъlцĭ în Duпъre la Пalaпka Aksarŭ.

Afarъ de lokuitoriĭ oraшuluĭ, judeцulŭ aчesta maĭ пuшъrъ 10,315 familiĭ:

6151	Birniчĭ.	1087	Пosluшniчĭ.
11	Пostelniчĭ.	374	Slujitorĭ.
62	Neaшurĭ.	322	Пreoцĭ.
297	Komпaniшtĭ.	173	Diakonĭ.
122	Mazîlĭ.	921	Bulgarĭ.
841	Ruптaшĭ.	124	Surugiĭ.
830	Skutelniчĭ.	10,315.	

5. MEHEDINЦI.

Aчesta este челȣ din ȣrmъ jȣdeцȣ alȣ цereĭ Romъneшtĭ шi maĭ mare de kъtȣ tóte. Întinderea lȣĭ în lȣngime, din mȣnцiĭ Karпaцĭ desпre nordȣ шi sпre sȣdȣ пъпъ la satȣlȣ Чiȣпelniцa, are o kale de 35 ore шi maĭ bine. Elȣ se otъraшte desпre nordȣ kȣ Banatȣlȣ Temiшóreĭ din Ȣngaria, desпre rъsъritȣ kȣ jȣdeцele Gorjȣ шi Doljȣ, desпre sȣdȣ ïarъшĭ kȣ Doljȣ, шi desпre aпȣsȣ kȣ Dȣnъrea, ȣnde de чeea пarte este Bȣlgaria шi maĭ din sȣsȣ Serbia.

Afarъ de rîȣlȣ челȣ mare Dȣnъrea, karele ȣdъ doъ treimĭ din lȣngimea aчestȣĭ jȣdeцȣ, maĭ чirkȣlъ înkъ 12 rîȣrĭ maĭ miчĭ.

Jȣdeцȣlȣ aчesta se sȣb-îmпarte în 11 пlъшĭ шi 1 пlaïȣ kȣ 293 sate, шi anȣme:

1. Пlasa Jilцȣlȣĭ de sȣsȣ kȣ 38 sate.
2. — — josȣ kȣ 22 sate.
3. — Dȣmbrъviĭ de sȣsȣ kȣ 28 sate.
4. — — josȣ kȣ 24 sate.
5. — Kъmпȣlȣĭ de josȣ kȣ 23 sate
6. — — sȣsȣ kȣ 21 sate.
7. — Blaxniцa de sȣsȣ kȣ 16 sate.
8. — — josȣ kȣ 17 sate.
9. — Okolȣlȣĭ de sȣsȣ kȣ 30 sate.
10. — — josȣ kȣ 23 sate.
11. — Baea kȣ 27 sate.
12. — Пlaïȣlȣ Kloшaniĭ kȣ 24 sate.

Aчestȣ пlaïȣ se пъzeшte de ȣnȣ vъtafȣ шi are 33 de пoteчĭ trekъtóre în Ȣngaria. Dar trekъtorĭ maĭ însemnate sȣntȣ doъ: ȣna пe la Vama Чerneцilorȣ чe dъ la Mexadia; шi alta пe la Vama Baxneĭ (ȣnȣ satȣ în aчestȣ jȣdeцȣ) dъndȣ пrin Пlaïȣlȣ Lȣngȣ la satȣlȣ Tȣfarȣ din Banatȣlȣ Mexadieĭ.

Aчestȣ jȣdeцȣ are doъ oraшe: Чerneцiĭ în faцъ kȣ Kladova, skaȣnȣlȣ Isпravniчilorȣ, шi kȣ o Monastire шi doъ biseriчĭ; шi Kalafatȣlȣ în faцъ kȣ Vidinȣlȣ, kȣ чinчĭ biseriчĭ.

Aпróпe de Чeгпeџĭ este Тѕгпѕlѕ Severinѕ, ѕnde era o-diniórъ шi oraшѕlѕ Severinoпole (пe ѕпѕ шesѕ чe se kĭaшъ Къшпѕlѕ Severinѕlѕĭ) ziditѕ de Severѕ îmпъratѕlѕ Romeĭ, în timпѕlѕ esпediџiѕпeĭ sale asѕпra Goџilorѕ. De la aчelѕ împъratѕ a lѕatѕ пѕmire шi џeara din Oltѕ пъпъ în Dѕпъre Komitatѕlѕ Severinѕ; aчestѕ komitatѕ se gѕverna de kъtre Ko-miџĭ (saѕ Banĭ în limba пoпѕlarъ), kariĭ din vekime îшĭ aveaѕ skaѕпѕlѕ în Strexaea [1], de ѕnde aпoĭ l'aѕ strъшѕtatѕ la Severinoпole шi maĭ tъrziѕ la Kraĭova.

În dreпtѕlѕ Тѕгпѕlѕĭ Severinѕ se vъdѕ în Dѕпъre шi rъшъшiџile faĭmosѕlѕĭ podѕ alѕ lѕĭ Traĭanѕ. Maĭ în sѕsѕ de aiчe sѕпtѕ шi kataraktele Istrѕlѕĭ, kare tѕrчeшte se kĭaшъ Gerdaпѕrĭ шi Demirkaпi; шi чeva maĭ din sѕsѕ este чetatea tѕrчeaskъ Orшova desпre rîѕlѕ Чerna, чe este xotarѕ des-пъrџitorѕ între Banatѕlѕ Temiшóreĭ шi Banatѕlѕ Kraĭoveĭ.

Orшova veke este пe malѕlѕ Dѕпъreĭ sѕb stъпъпirea Aѕstriakъ; ĭar Orшova поѕъ este în aпroпiere пe o insѕlъ пelѕabilъ, kare se kĭaшъ Ada-Kalesi шi e sѕb stъпъпirea Тѕгчilorѕ

Jѕdeџѕlѕ aчesta are 7 kъпeteriĭ: a Skaѕпѕlѕĭ, a Kala-fatѕlѕĭ, a Пotireĭ, a Чerчĭѕrilorѕ, a Пrostolѕlѕĭ, a Въeĭ шi a Vodiџeĭ.

Elѕ are шi пatrѕ Monastirĭ: Motrѕ, Џîпџъreпiĭ, Тoпol-пiџa шi Strexaĭa; metóшe пѕ are; ĭar biserĭчĭ 179.

Desпre Dѕпъre are чiпчĭ trekъtorĭ: ѕпa пe la Kala-fatѕ la Vidiпѕ, a doa пe la satѕlѕ Salчea, пatrѕ ore din sѕsѕ de Kalafatѕ пriпtre bъlџĭ, ese la orъшelѕlѕ Florenti-пiĭ; a treea пe la Чĭorborenĭ, пriп Balta verde, din sѕsѕ de Salчea kѕ пatrѕ ore, treчe dinkolo la satѕlѕ Пraova; a пatra пe la Чeгпeџĭ шi Тѕгпѕlѕ Severinѕlѕĭ, чiпчĭ ore din sѕsѕ de Balta verde, trèчe la Fetislam, saѕ Kladova; a чiпчea пe la Rѕшava чiпчĭ ore din sѕsѕ de Чeгпeџĭ, la чetatea Ada-Kalesi.

1). Strexaĭa astъzĭ пѕ maĭ e oraшѕ; dar пe rѕiпele sale Mixaĭѕ Vodъ Viteazѕlѕ a zid'tѕ o Monastire înkѕпjѕratъ kѕ zidѕ, înainte de à se faчe Domпѕ.

În jȣdeцȣlȣ aчesta sъntȣ 14,376 familiĭ:

11,427.	Birniчĭ.
14.	Пostelniчeĭ.
50.	Neamȣrĭ.
205.	Skȣtelniчĭ.
1125.	Пoslȣшniчĭ.
233.	Slȣjitorĭ.
373.	Пreoцĭ.
30.	Diakonĭ.
372.	Bȣlgarĭ.
146.	Sȣrȣgiĭ.
14,376.	

CAPITULU III.

Despre clerulŭ цereĭ Românescĭ.

Nȣmitele 17 jȣdeцe din цeara Romъneaskъ se împartȣ шi biseriчeшte în пatrȣ Eпarxiĭ: a Mitroпolitȣlȣĭ шi a Eпiskoпilorȣ de Rîmпikȣ, Bȣzeȣ шi Argeшȣ.

Пъпъ la domnia lȣĭ Radȣ Vodъ чelȣ mare, în цeara Romъneaskъ era nȣmaĭ ȣnȣ Arxiereȣ. Nȣmitȣlȣ Domnȣ, пe la înчeпȣtȣlȣ sekolȣlȣĭ XV, adȣkîndȣ пe Nifonȣ Пatriarxȣlȣ Konstantinoпoleĭ чe era eksilatȣ la Andrianoпole, l'a пȣsȣ în lokȣlȣ Mitroпolitȣlȣĭ, alȣ kъrȣĭa пostȣ era vakantȣ. Dȣпъ kombinarea aчestȣĭ Пatriarxȣ, Domnȣlȣ a kreatȣ Eпiskoпatȣrile de Rîmnikȣ шi Bȣzъȣ. (Vezĭ biografia lȣĭ Radȣ Vodъ чelȣ mare la tomȣlȣ II alȣ aчesteĭ oпere.) Dȣпъ aчeea în zilele noastre, sȣb întъĭa domnie a lȣĭ Aleksandrȣ Vodъ Mȣrȣzi, s'a înfiinцatȣ шi alȣ treilea Eпiskoпȣ de Argeшȣ. Astfelȣ Eпarxia Mitroпolitȣlȣĭ kȣпrinde шéпte jȣdeцe; adikъ: Slam-Rîmnikȣlȣ, Пraxova, Ialomiцa, Ilfovȣ, Dъmboviцa, Vlaшka шi Teleormanȣ; aчeea a Rîmnikȣlȣĭ, jȣdeцele de пeste Oltȣ; a Bȣzъȣlȣĭ treĭ jȣdeцe, Bȣzъȣ, Sъkȣeniĭ шi Mȣшчelȣ; ĭar a Argeшȣlȣĭ, Oltȣlȣ шi Argeшȣlȣ.

·Пe Arxiereĭ шi пe Eкgsmenĭ ĭĭ rъndseшte Domnslŏ. Semnele demnitъџeĭ lorŏ ssntŏ deosebite: Mitroпolitslŏ are Пateriџъ saŭ toeagŏ пъstoreskŏ; Eпiskoпiĭ aŭ Xaдranŏ (kъrjъ ks kaпŏ de argintŏ) ĭar egsmeniĭ kъrjĭ maĭ simпle шi maĭ miчĭ de kъtŏ ale Eпiskoпilorŏ. Aчeste semne se daŭ în mъĭnile lorŏ kĭar de kъtre Domnslŏ kъndŏ ĭĭ instaleazъ.

Iar rъndseala, ks kare se dsчe Mitroпolitslŏ la skaasnslŏ seŭ dsпъ чe ĭ-ea Пateriџa de la Domnŏ, se faчe în kiпslŏ srmъteris:

Mergŏ înainte: Kъпitanslŏ de Dorobanџĭ, ks Пolkovnikslŏ oraшslsĭ kъlъrĭ, ks zaпчiĭ шi ómeniĭ lorŏ пe josŏ.

Dsпъ aчeшtia Aga, ks Zaпчiĭ шi ómeniĭ seĭ.

Vel Kъпitanslŏ de Lefegiĭ, ks Baш-Bslskbaшa, шi ks toџĭ Seimeniĭ Sпъtъrieĭ.

Пortarslŏ чelŏ mare, ks tótъ ssita Пortъrieĭ шi ks шése Пostelпiчeĭ.

Пatrs Logofeџĭ de taĭпъ, din kari doĭ Logofeџĭ treĭ îmbrъkaџĭ ks kaftansrĭ.

Пatrs zaпчiĭ de Divanŏ.

Пostelnikslŏ alŏ treilea, ks Пitarslŏ alŏ doilea.

Doĭ treti-Logofeџĭ din џeara de sssŏ шi de josŏ.

Logofъtslŏ alŏ doilea din џéra de josŏ, ks Пostelnikslŏ alŏ doilea.

Пitarslŏ чelŏ mare, ks Logofъtslŏ alŏ doilea din џeara de sssŏ.

Пrotoпoпiĭ ks toџĭ пreoџiĭ пe josŏ în doъ шirsrĭ.

Arxidiakonslŏ ks Пateriџa.

Doĭ boerĭ marĭ, Logofъtslŏ de џeara de sssŏ шi чelŏ de џeara de josŏ, ks Mitroпolitslŏ în karetъ.

Шése fsstamĭ ks temberzrile.	4 Чĭoxodarĭ.	Kareta Domnslsĭ ks шése kaĭ.	4 Чĭoxodarĭ.	Шése fsstamĭ ks temberzrile.
	Logofeџĭ de Divanŏ.		Logofeџĭ de Divanŏ.	

Ĭar rъndȣeala, kȣ kare se trimite Eпiskoпȣlŭ de la Kȣrte la skaȣnȣlŭ seŭ, se faчe în kiпȣlŭ ȣrmъtoriŭ:

Kъпitanȣlŭ de Dorobanцĭ, kȣ Пolkovnikȣlŭ oraшȣlȣĭ шi kȣ toцĭ ómeniĭ seĭ.

Logofъtȣlŭ alŭ treilea din цeara de josŭ, kȣ Logofъtȣlŭ alŭ treĭlea de taĭnъ.

Logofъtȣlŭ alŭ treilea din цeara de sȣsŭ, kȣ Пitarȣlŭ alŭ doilea.

Arxidiakonȣlŭ kȣ Xasranȣlŭ.

Doĭ Logofeцĭ alŭ doilea din цeara de sȣsŭ шi de josŭ în karetъ kȣ Eпiskoпȣlŭ.

Treĭ Чĭoxodarĭ.	Kareta Domneaskъ kȣ шése kaĭ.	Treĭ Чĭoxodarĭ.
Logofeцĭ de Divanŭ.		Logofeцĭ de Divanŭ.

Mitroпolitȣlŭ шi Eпiskoпiĭ aŭ пremedinцa în adȣпъrile generale. Aчeшtia, în eпarxia sa jȣdekъ klerȣlŭ, пriimeskŭ dъrile de la пreoцĭ шi ĭeaŭ пlatъ пentrȣ xirotoniĭ. Eĭ kaпъtъ folóse шi de la laiчĭ, пe botezȣrĭ, пe kȣпȣпiĭ, шi altele; maĭ aŭ moшiĭ kȣ sate, цiganĭ, robĭ, skȣtelniчĭ, Пoslȣшniчĭ, kъte 12 marĭ Monastirĭ, шi kъte o kъrчiȣmъ în Bȣkȣreшtĭ, libere de orĭ чe dare. Mitroпolitȣlŭ, Eпiskoпiĭ шi Monastirile kȣ donaцiȣnele lorŭ, sȣntŭ libere de Viпъritŭ, Dijmъritŭ шi Oeritŭ.

Mitroпolitȣlŭ este sȣпȣsŭ tronȣlȣĭ пatriarkalŭ din Konstantinoпole, kъrȣĭ-a i se sȣпȣпŭ sпre dezlegare шi xotъrîre kaȣsele sпiritȣale чele maĭ însemnate. Nȣmirea Mitroпolitȣlȣĭ o rekomandъ Domnȣlŭ пrin înцeleцere шi ȣnire kȣ Eпiskoпiĭ шi kȣ boeriĭ чeĭ marĭ; totŭ Domnȣlŭ îĭ dъ în mъпъ шi Пateriцa, шi-lŭ trimite la Mitroпolie kȣ чeremonie. Пrekȣmŭ s'a zisŭ maĭ sȣsŭ, înшtiinцъndŭ nȣmaĭ пe Пatriarkȣlŭ desпre rъndȣirea sa. Mitroпolitȣlŭ însъ trimite Пatriarkȣlȣĭ чe va darȣrĭ sпre semnŭ de sȣпȣnere, dȣпe kare îndatъ i se trimite konfirmarea dȣпъ obiчeiȣ.

În kasŭ de vakanцъ, Episkopulŭ Rîmnikuluĭ are dreptulŭ a fi înaintatŭ la demnitatea skaunuluĭ Mitropolieĭ.

Episkopiĭ se fakŭ prin шtirea Domnuluĭ шi prin alegerea Mitropolituluĭ шi a boerilorŭ. Mitropolitulŭ îĭ xirotoneшte шi Domnulŭ le dъ în mъnъ Xasranulŭ [saŭ kъrja].

Din Monastirĭ suntŭ supuse Mitropolituluĭ шi Episkopilorŭ, ĭar altele tronuluĭ Antioxieĭ, Aleksandrieĭ, Ierusalimuluĭ, munteluĭ Sinaea шi Atosŭ, шi altorŭ lokurĭ sfinte din imperiulŭ Otomanŭ. Egumeniĭ ačestora se rъnduieskŭ de kъtre Patriarшiĭ respektivĭ, шi se rekomandъ Domnuluĭ шi Mitropolituluĭ spre reknóшtere шi instalare. Iar Egumeniĭ Monastirilorŭ pъmînteшtĭ se rekomandъ la întъrirea Domnuluĭ de kъtrъ Mitropolitulŭ шi Episkopiĭ prin Logofъtulŭ čelŭ mare.

Sokotelele de venitusrĭ шi keltuele ale Monastirilorŭ suntŭ supuse lokurilorŭ sfinte din imperiulŭ Otomanŭ, se čerčeteazъ de kъtre epitropulŭ rъnduitŭ de kъtre skaunele respektive шi de kъtrъ Logofъtulŭ čelŭ mare; ĭar sokotelele Monastirilorŭ pъminteneшtĭ de kъtre Mitropolitulŭ, Episkopiĭ шi marele Logofъtŭ.

În tóte judeцele suntŭ Protopopĭ numiцĭ de Mitropolitulŭ шi Episkopiĭ respektivĭ aĭ eparxiilorŭ.

Preoцiĭ tutulorŭ biseričilorŭ din цearъ se xirotoneskŭ de kъtre arxiereiĭ fie-kъriĭ eparxiĭ: Eĭ în totalŭ suntŭ 10,278, шi a nume:

3430.	Preoцĭ.	Sub Mitropolitulŭ.
478.	Diakonĭ.	
2907.	Preoцĭ.	Sub Episk. Rîmnikuluĭ.
932.	Diakonĭ.	
828.	Preoцĭ.	Sub Episk. Buzъuluĭ.
370.	Diakonĭ.	
684.	Preoцĭ.	Sub Episk. Argeшuluĭ.
544.	Diakonĭ.	
10,278.		

CAPITULU IV.

Despre Ķiganiĭ din ţear'a Românéscă.

Ȋn tótъ џeara Romъneaskъ se aflъ o mѕlџime de Џiganĭ, sklavĭ domneшtĭ, boereшtĭ шi monastireшtĭ.

Eatъ nѕmъrѕlŏ lorŏ:

700.	Ѧѕrarĭ saŏ Rѕdarĭ.	Domneшtĭ.
100.	Въeaшĭ aѕrarĭ.	
1000.	Ŏrsarĭ пъmîntenĭ.	
800.	Lingѕrarĭ.	
700.	Lъeшĭ ferarĭ.	
20,000.	Vatraшĭ boereшtĭ шi Monastireшtĭ.	
23,300.	Sъlaшe saŏ familiĭ [1].	

CAPITULU V.

Despre frontierele ţereĭ Românescĭ.

Dѕпъ koпrinderea Xѕdѕtnamelelorŏ, (saŏ xotъrniчia џereĭ fъkѕtъ dѕпъ пачea de la 1741) limitele џereĭ Romъneшtĭ se înчeпŏ de la Rѕшava, ѕnde se despарte de Serbia tѕrчeaskъ прin Dѕпъre шi de Germania [2] прin Banatѕlŏ Temiшoareĭ. Semnele пѕse, înчeпъndŏ de la jѕdeџѕlŏ Mexedinџiĭ, sѕnt ѕrmъtoarele:

---

1). Arŏ fi fostŏ lokѕlŏ aчi ka aѕtorѕlŏ sъ fi vorbitŏ чe-va maĭ пrelargŏ despre istoria, limba шi datinile aчestorŏ lokѕitorĭ чe s'aŏ liпitŏ de пъmъntѕlŏ nostrѕ.

Sпre шtiinџa posteritъџeĭ însemnъmŏ, kъ mѕlџѕmitъ пrogresѕlѕĭ чivilisaџiѕneĭ între Romъnĭ, astъzĭ sklavie nѕ maĭ este пe пъmъntѕlŏ nostrѕ. Џigäniĭ Domneшtĭ шi Monastireшtĭ s'aŏ emanчiпatŏ înkъ în anѕlŏ 1846; iar чeĭ boereшtĭ la 1854, adekъ în ѕrma Revolѕџiѕneĭ de la 1848, kare пrokemase пrinчiпѕlŏ emanчiпъreĭ lorŏ.

(*Traducĕtoriŭluĭ.*)

2]. Aѕtorѕlŏ пrin aчestŏ kѕvъntŏ voeшte sъ zikъ *Austriea*, lѕъndѕ-se dѕпъ џergѕlŏ попѕlarіѕ, karele пrin kѕvъntѕlŏ *Nemţĭ*, înџelege шi пe Aѕstriakŏ шi пe Germanŏ. [*Traducătoriŭluĭ.*]

Mehedinţiĭ. *Nȣmele moшiilorŭ шi alŭ nronrietarilorŭ lorŭ.*	De la gȣra rîȣlȣĭ Vodiцa чe se varsъ în Dȣnъre, în sȣs пъпъ la o movilъ.
Пaxna Monastireĭ Tismana, шi Loviцa totŭ a aчeĭ Monastireĭ.	Шi пe din sȣsŭ de aпa Цara-velчȣlȣĭ, ȣnde rъmъne aпa Vodiцeĭ în цeara Romъneaskъ, kъtre kȣlmea mȣntelȣĭ Daraшkȣ saŭ Daraninȣlŭ, ȣrmeazъ din vîrfȣlŭ mȣntelȣĭ Doranȣ Meterezȣlȣĭ, între doъ пĭetre пȣse пe xotarȣlŭ vekiȣ, atȣnчĭ kъndŭ s'a fъkȣtŭ пaчea, ȣnde s'aŭ înъlцatŭ шi doъ movile. De akolo treчe пrin desпъrцirea mȣntelȣĭ Irtane saŭ Gĭertanti, шi ȣrmeazъ: kъtre vîrfȣlŭ mȣntelȣĭ Dȣmȣkȣ̀lta saŭ Dȣп.ȣkletȣ;
Kъmina Koшoenilorŭ.	Kъtrъ vъrfȣlŭ mȣntelȣĭ Kerkiцa; Kъtrъ vъrfȣlŭ mȣntelȣĭ .Пĭatra kъĭnelȣĭ, kare de lokȣitorĭ se nȣmeшte Пeliniцa mare;
Gorvodiцa lȣĭ George шi Trъilъ kȣ aĭ seĭ.	Kъtre vъrfȣlŭ mȣntelȣĭ Пeliniцa mare la пъrъȣlŭ Чesna, ȣnde se varsъ în Чerna;
Пrasna lȣĭ Ioanŭ шi Krъчĭȣnŭ kȣ aĭ seĭ.	De la aпa Чerna пe din sȣsŭ пъпъ la aпa Kraĭoviцa, ȣnde se varsъ în Чerna;
Isvarna lȣĭ Georgiȣ шi Lonia Kъпitanȣlȣĭ kȣ aĭ seĭ.	Treчe xotarȣlŭ пeste aпa Чerneĭ шi rъmîne aчestŭ пъrъŭ în цearъ; ȣrmeazъ пe sȣb пoalele mȣntelȣĭ Kobant, saŭ Kaпino, шi se întinde:
Meriшeшtiĭ lȣĭ Konstantinŭ Stoĭneskȣ.	Пe la vъrfȣlŭ mȣntelȣĭ Dȣmbravȣlŭ;
	Пe la vъrfȣlŭ mȣntelȣĭ Tȣtov;
A Пredeшtilorŭ.	Пe la vъrfȣlŭ mȣntelȣĭ Tȣtȣla (Satȣlŭ Kloшaiĭ).
a Frъцeшtilorŭ.	Пe la vъrfȣlŭ mȣntelȣĭ Nesekŭ saŭ Sekŭ (satȣlŭ Vieniĭ).

Aiче se terminъ jȣdeцȣlȣ Mехеdinцiĭ ші înчепе jȣdeцȣlȣ Gorjiȣ; ші în Aȣstria se terminъ xotarȣlȣ Banatȣlȣĭ Temішоareĭ ші se înчепе alȣ Ardealȣlȣĭ saȣ Transilvanieĭ. În Xȣdȣtпamea se kȣпrinde, kъ de aiче пȣ s'aȣ пȣsȣ altę lemne de xotarъ, чi aȣ rъmasȣ dȣпъ xotarъle vekĭ ale Moшiilorȣ; kъчĭ atъtȣ din пartea цereĭ Romъneшtĭ, kъtȣ ші din пartea Transilvanieĭ, s'aȣ mȣlцъmitȣ amъndoъ пъrцile ka sъ meargъ пъпъ în aпa Rîȣlȣ Vadȣlȣĭ, karele se varsъ kъtre пodȣlȣ rîȣlȣĭ Oltȣ. Пe lîngъ aчeste lъmȣreшte ші semnile kare s'aȣ arъtatȣ пe xotarъ de kъtre пroпrietariĭ de akolo, de ȣnde se înчепе jȣdeцȣlȣ Gorjiȣ, ші kȣm se delimiteazъ kȣ Transilvania пînъ în rîȣlȣ Oltȣlȣĭ.

Gorju.

Monastirea Tismana.

Vъrfȣlȣ mȣnteluĭ Stȣrȣlȣ, ȣnde faчe xotarȣ de vale în aпa Jiȣlȣ Romъneskȣ, karele ese din dȣoĭ mȣnцĭ aĭ цereĭ Romъneшtĭ, ȣnȣlȣ nȣmitȣ Шerbile ші altȣlȣ Tȣrчeniĭ, kare aпъ kȣrцe kъtre Raшiĭ Retiĭ, пe sȣb шése mȣnцĭ nȣmiцĭ:

Tismana.

Tȣrzeneasa!

Osla;

MoшneniĭTȣrenĭ. ші Frъцeшtiĭ.

Nъdelea;

Rostovanȣlȣ;

Пiatra Tanasiĭ ші

Arkanȣlȣ:

De aчi ese xotarȣlȣ kъtre rîȣ, ші faчe disпъrцirea desпre Transilvania. Aпoĭ xotarȣlȣ merge пe sȣb zeчe mȣnцĭ nȣmiцĭ:

alȣ Bengeшtilorȣ. ші Brъiloiȣ lȣĭ Geanoglȣ.

Segriȣlȣ;

alȣ Frъцeшtilorȣ.

Mȣшчelȣ;

al Skit. Stъneшtĭ.

Kornile!

al Kъlineшtilorȣ.

Negrile!

alȣ Vateskiilorȣ.	Mȣtȣlȣ;
alȣ Xȣneџenilorȣ.	Fȣtaĭȣlȣ;
alȣ Brъiloilorȣ.	Balkanȣlȣ;
alȣ Moшnenilorȣ.	Drъgoĭȣlȣ;
alȣ Пlъĭaшilorȣ.	Mȣџile;
alȣ Vȣlkanilorȣ.	Kindekȣlȣ.

Aчeastъ aпъ se întinde aпoĭ пînъ în aпa Jiȣlȣĭ, desпre kare am vorbitȣ maĭ sȣs шi ȣrmeazъ xotarȣ mȣntele nȣmitȣ Grȣĭȣ Gardȣlȣĭ, пeste alȣ kъrȣia kreшtetȣ treчe пînъ ȣnde se ȣneшte aпa Jiȣlȣ Romъneskȣ kȣ Jiȣlȣ Ȣngȣreskȣ, karele vine din Ardealȣ din mȣntele nȣmitȣ vîrfȣlȣ lȣĭ Пetrȣ, шi kȣ nȣmirea de Jiĭȣ se varsъ în џeara Romъneaskъ.

Xotarȣlȣ treчe dinkolo de Jiĭȣ пe din josȣ, пînъ ȣnde se ȣneшte шi dъ în aпa nȣmitъ Пolotiшtea de sȣs, kare vine din treĭ mȣnџĭ nȣmiџĭ:

al Arbȣbeшtilorȣ.	Пalatiшtea;
al Berlèшtelorȣ..	Пrilonile;
al Stъnчeшtilorȣ.	Џemъnariĭ:

De aiчe ȣrmeazъ xotarȣlȣ пe ȣskatȣ пe la lokȣlȣ nȣmitȣ Kȣrmъtȣra, пe sȣb чinчĭ-sпre-zeчe mȣnџĭ nȣmiџĭ.

al Stъnчeшtilorȣ.	Stoaniџa.
al Mȣшъteшtilor.	Dealȣ Isvorȣlȣĭ.
alȣ Radelorȣ.	Badiȣ.
alȣ Пolinilorȣ.	Gȣra Пlaiȣlȣĭ.
	Slima.
alȣ Tibanilorȣ.	Slъviȣlȣ.
	Kiшtea Romȣ.
alȣ Xȣlȣbenilorȣ.	Џibanȣlȣ.
alȣ Bъĭkoenilorȣ шi Kiniпaшtilorȣ.	Groana seakъ.
	(Totȣ din kȣrmъtȣra kostimȣlȣĭ)
al Rodъmeneшtilorȣ.	Bȣrta.
	Пrovaчiȣ.

alȣ Razilorȣ ши Kinsteшtilorȣ. —	Пoeana Mȣeriĭ.
	Saxanikle.
alȣ Vlъdenilorȣ.	Sxomoiȣlȣ.
	Xotarȣlȣ de aiчe ȣrmeazъ пe vîrfȣlȣ a шante mȣnцiĭ nȣmiцĭ:
alȣ Bereшtilorȣ.	Larga din Bъtrîna;
	Larga din Пîrîȣlȣ feti;
	Larga din Grȣiȣ;
alȣ Bereшtilorȣ.	Balȣlȣ; de aiчe înчeпȣ semnile de xotar.
	Saraчiцiȣlȣ Grivelorȣ;
	Din Mijlokȣ.
	Xîrцeшtiĭ.
Argeşiu. Totȣ a Bereшtilorȣ.	Aiчe se terminъ jȣdeцȣlȣ Gorjiȣ ши înчeпȣ mȣnцiĭ Lotrȣlȣĭ din jȣdeцȣlȣ Arцeшȣlȣĭ; ear xotarȣlȣ ȣrmeazъ пe oпtȣ-ȣпre-zeчe mȣnцiĭ nȣmiцĭ:
	Gotega;
	Streцa:
	Xъĭneskȣ;
	Vîrfȣlȣ Gronilorȣ.
	Balintȣlȣ.
	Strikatȣlȣ.
	Vîrfȣlȣ Nedi.
	Dobronȣlȣ;
	Zidȣlȣ;
	Xotanȣlȣ.
	Bȣчegiȣlȣ.
	Voĭnegȣ.
aĭ Moшnenil. din Voĭnea ши Malaĭȣ	Toate vîrfȣrile mȣntelȣĭ Negrȣ.
	Voinesiцa.
a Skitȣl. Kornet.	Mîndra.
a Olъneskȣlȣĭ.	Шerbinȣlȣ.
	Пîrkъlabȣlȣ.
a Moшnenilorȣ Kъĭnenĭ.	Koasta Kiĭnenilorȣ.

Din ачеастъ коастъ a Kîĭnenilorȣ̆ есе апа rîȣlȣ̆ Vadȣlȣĭ, despre kare se vorbeше ши în Xȣdȣtmane, прекȣm s'a zisȣ̆ maĭ sȣs ши ачеастъ апъ ȣrmeazъ ka xotarȣ̆ пînъ la подȣlȣ̆ Oltȣlȣĭ.

Ачесте sȣnt semnele че s'aȣ̆ datȣ̆ lȣĭ Skarlatȣ̆ Vodъ Gika дȣпъ черчетарея че s'aȣ̆ фъkȣtȣ̆ în anȣlȣ̆ 1766.

De la подȣlȣ̆ kare s'a nȣmitȣ̆ maĭ sȣsȣ̆, xotarȣlȣ̆ treче песте апа Oltȣlȣĭ, totȣ̆ în jȣdeцȣlȣ̆ Argeшȣlȣĭ.

totȣ̆ a Kъînenilor.

Xotarȣlȣ̆ treче прin valea Frate, ши ȣrmeazъ пе vîrfȣrile mȣnцilorȣ̆ nȣmiцĭ:

Прionȣ̆.

a Grъbleштilorȣ̆.

Прikȣlme.

Mȣntele kolцȣlȣĭ.

alȣ̆ satȣlȣĭ Пano.

Vîrfȣlȣ̆ Boi.

a Or. Пiteштĭ.

Skъrimoara.

a satȣlȣĭ Arifȣ̆.

Xotarȣlȣ̆ de aчi ȣrmeazъ пе плaiȣlȣ̆ Arџeшȣlȣĭ, пе la Obîrшie, пе la Топологȣ̆, пе la vîrfȣlȣ̆ Mȣntelȣĭ Чokanȣ, пе la Kȣlme ши пе la vîrfȣrile Пazilorȣ̆ earъшĭ în Kȣlme пînъ la Boltȣ.

a Arifȣlȣĭ.

De aiче treче пе la Vîrfȣlȣ̆ Obîrшiĭ Kaпra Reче, пînъ la Obîrшia апeĭ Bȣda, kare ȣnitъ kȣ Kaпra Reче formeazъ rîȣlȣ̆ Arџeшȣlȣĭ.

Ȣrmeazъ пе la vîrfȣlȣ̆ mȣntelȣĭ Simчiȣ Фъгъraшȣlȣĭ ши пре vîrfȣlȣ̆ Mȣntelȣĭ Moldoveanȣ, пînъ la Obîrшia апeĭ Valsanȣ, ȣnde se terminъ jȣdeцȣlȣ̆ Argeшȣlȣĭ ши încепе jȣdeцȣlȣ̆ Mȣшчelȣlȣĭ.

idem.

Mușcelŭ.

De aiче treче xotarȣlȣ̆ прin mȣntele Valea Lȣngъ ши ȣrmeazъ прin mȣnцiĭ:

Skъrimoara.

Пlъimorȣlȣ̆.

Galbenile.

	Valea Rea.
Alȣ̆ Monastirieĭ Argeшȣ.	Bȣda din kare ese rîȣlȣ̆ Doamneĭ,
	Tindora,
	Mȣшъtaskȣ,
	Boraчiȣlȣ̆,
	Пiskȣlȣ̆ Leotiĭ,
	Valea,
	Чirna,
idemȣ̆.	Malaшorȣlȣ̆,
	Пiskȣlȣ̆ Neпotȣlȣĭ,
	Brъtila,
a Mst. Kъmпȣ-lȣngȣ̆.	Mъdъшorȣlȣ̆,
a Mst. Aninoasa.	Пiskȣlȣ̆ Neпotȣlȣĭ,
a Mst. Kъmпȣ-lȣngȣlȣĭ.	Brъtila,
	Mȣntele Gronile, karele este în fagъ kȣ Fъgъraшȣ шi din kare kȣrge apa Bratea; mȣntele Valea Dealȣlȣĭ, din kare se înчeпe пlaiȣlȣ̆ Dîmboviцeĭ, de ȣnde ese apa Kîmпȣ-Lȣngȣlȣĭ între dȣoĭ mȣнцĭ;
idemȣ̆.	Пerivoeшtiĭ, din kare se varsъ apa Dîmboviцeĭ din mȣнцiĭ Lȣчile.
aĭ lȣĭ Balotъ,	Пrin dȣoĭ mȣнцĭ aĭ komisȣlȣĭ Olъreskȣ;
a satȣlȣĭ Rȣkъlȣ̆.	Xogetȣ Kaпreĭ.
	Tomaшȣlȣ̆ чelȣ̆ mare,
	Пandeшȣlȣ̆ mikȣ̆,
idemȣ̆.	Пiatra lȣĭ Kraiȣ̆,
	Fȣndȣrile,
	Цerile, de ȣnde пȣrчede apa Dîmboviцeĭ;
	Mȣntele Konцiĭ, ȣnde e drȣmȣlȣ̆ Baпȣlȣĭ;
A satȣlȣĭ Dragoslъveniĭ.	Mȣntele Fȣndata;
	Mȣntele Sekarele; шi
	mȣntele Sîntȣlia.

Dîmbovița. Аиче се терминъ жѕдецѕлŭ Мѕшчелѕлѕї, ши інчепе жѕдецѕлŭ Дъмбовицеї, де ла локѕлŭ че се кїамъ Marginea Domneaskъ ши ѕрмеазъ:

пе la мѕнтеле лѕї Laїотъ;
пе la Slemne;
пе la мѕнтеле Мачеаѕлŭ;
пе la Петреле Albe;
пе la мѕнцiї Slemneї ши Кѕлмеї.
ши пе la мѕнтеле Дѕдѕлѕї.

Аиче се кобоаръ la Obîршia Бrътоiѕлѕї ши се ѕѕе în вързѕлŭ Котекїѕлѕї прин мijлокѕлŭ Stringeї, din Slimnŭ пънъ în margine, ши ѕрмеазъ пе la Obîршia Ialomiцеї.

De la Slimnŭ пънъ în marцinea Кодорѕлѕї: пе la Balele, ши пе dindosѕлŭ Бѕчеgiѕлѕї.

Prahova. Аиче се înкее жѕдецѕлŭ Dîmboviцеї, ши інчепе жѕдецѕлŭ Праховеї; рътъне мѕнтеле Бѕчеgiѕлŭ în цеаръ ши хотарѕлŭ ѕрмеазъ пе дѕпъ Бѕчеgiѕлŭ Slemneї la мѕнтеле Плаїѕлѕї.

Ши еаръшї пе Slemnea пънъ la Кѕпеї пе la Предеалŭ, де ѕнде есе апа Праховеї ши се варсъ în цеаръ, ши апа Темiшѕлѕї че кѕрге спре Transilvania.

Ши еаръшї Slemna, пе la мѕнтеле Sѕsaiѕлŭ.

пе la мѕнтеле Пеатра;
ши еаръшї Slemna.
пе la мѕнтеле Valea Neагръ.
пе la Sasѕлŭ Паiѕлѕї пънъ la Gebrѕtiї.

Sâcuenії. Аиче се терминъ жѕдецѕлŭ Праховеї ши інчепе жѕдецѕлŭ Съкѕенiї, пе la плаїѕлŭ Teleajenŭ, ѕнде ѕрмеазъ хотарѕлŭ:

Alŭ lѕї Radѕ Бъркънескѕ. пе la мѕнтеле Grotiшѕлŭ în Slemna;

alŭ Mst. Мъргіненії. пе la Бобѕл mare, ѕнде се тае апа Teleajenѕлѕї;

alȣ̆ Vъtafȣlȣĭ Miklea.
alȣ̆ Stolnikȣlȣĭ Skarlatȣ̆.

пе la Bobȣlȣ̆ mikȣ̆;

пе la Slemnea în mȣntele Babeшȣlȣ̆;
шi earъшĭ Slemnea mȣntelȣĭ Aratoчiĭ;
шi în Slemnea mȣntelȣĭ Teĭgoĭȣ;
шi în Slemnea mȣntelȣĭ Kȣl-Roшȣ;
шi în Slemnea Vъeĭ Steџilorȣ̆.

alȣ̆ Megiaшilorȣ̆.
alȣ̆ lȣĭ Пanъ Filineskȣ.

Din mȣnџiĭ aчeшtia se adȣпъ aпa Bȣzъȣlȣĭ шi se varsъ în Transilvania. Xotarȣlȣ̆ ȣrmeazъ Slemnea пе la kȣrmъtȣra Kȣrȣlȣ̆-Пъmîntȣlȣĭ, ese în шanџȣ̆; de akolo пrin Slemnea пъпъ în mȣntele Tъtarȣlȣ̆.

Iar de la mȣntele Tъtarȣlȣ̆ înчепе Slemna din чela-laltȣ̆ пlaĭȣ alȣ̆ aчeстȣĭ jȣdeџȣ̆, пъпъ în kȣrmъtȣra Kraseĭ, шi în josȣ̆ пъпъ la vъrsъtȣra Kraseĭ în Bȣzъȣ̆.

Aпa Bȣzъȣlȣĭ.

Шi Пiatra Keeĭ, de ȣnde rъmîne aпa Bȣzъȣlȣĭ în џearъ, ear xotarȣlȣ̆ ȣrmeazъ пrin dealȣlȣ̆ Keiĭ пînъ la desпъrџirea Neшџilorȣ̆, ȣnde se keamъ Xerdȣkȣ̆, шi пînъ la Isvorȣlȣ̆ Xerdȣkȣ̆, din josȣ̆ de Пiska-шanџȣ̆; шi пînъ în aпa Besȣчiĭ, шi în josȣ̆ пînъ la xotarȣlȣ̆ Bȣzъȣlȣĭ, în aпa Пiska-Roшiĭ.

Buzăŭ.
A Kindeшtilorȣ̆.

Aiчe intrъ xotarȣlȣ̆ din jȣdeџȣlȣ̆ Bȣzъȣlȣĭ шi treчe aпa Biska-Roшiĭ пе la xotarȣlȣ̆ Sъkȣenilorȣ̆ пе lîngъ koasta mȣntelȣĭ desпre џearъ, шi de akolo se koboarъ пînъ la isvorȣlȣ̆ Tъmъшoiȣlȣĭ ȣnde se ȣneшte kȣ Bъrkъliџa.

Ȣrmeazъ пе kȣrsȣlȣ̆ пȣmitȣ̆ Isvorȣ̆ пе dȣпъ mȣntelə Karȣiȣlȣĭ, karele rъmîne în џearъ.

idemȣ̆.

De la desпъrџirea Mȣntelȣĭ Bъbeskȣ xotarȣlȣ̆ se ȣȣe пînъ în vîrfȣ̆ шi se koboarъ în altъ aпъ kare se пȣmeшte Пiska.

Aпa Mogerb[illegible] karele se desпъrtea-

zъ mȣltȣ пънъ se koboarъ la Isvorȣlȣ Гȣrgiȣlȣĭ.

Ши de la апа Гȣrgȣlȣĭ totȣ пе ачестȣ isvorȣ пînъ la kȣrmъtȣra mȣntelȣĭ ач[illegible], karele remîne totȣ în цеаrъ.

Aiче se terminъ xotarȣlȣ Transil[illegible] ши înчепе xotarȣlȣ цереĭ Romъneшtĭ [illegible] Moldova.

idemȣ.

Xotarȣlȣ ачеста înчепе de la поалеле mȣntelȣĭ Чirчiȣ.

Ачестȣ mȣnte fiindȣ kъ se abandoneazъ de kъtre Moldovenĭ, se însemnъ xotarȣ de kъtre boeriĭ îmbelorȣ пърцĭ.

De aiче ȣrmeazъ xotarȣlȣ kъtre Slemne пе vîrfȣlȣ mȣнцilorȣ:

a lȣĭ Панъ Гръmъtikȣ.

Mȣsa,

Fȣrȣlȣ,

Ши Mȣntiorȣlȣ.

Rîmnicu - Sâratŭ.

De aiче se înчепе jȣdeцȣlȣ Rî[illegible]lȣĭ-Sъratȣ.

De la mȣntele nȣmitȣ Mȣntiorȣ, se desпarte апа Milkovȣlȣĭ, kare merge ka xotarȣ пînъ la moшia Vîrteшkoĭȣ.

De la Vîrteшkoĭȣ remîne апа Milkovȣlȣĭ în цеаrъ ши se faче xotarȣ шанцȣlȣ în kare kȣrge апа Milkovȣlȣĭ. Ачестȣ шанцȣ treче прin oraшȣlȣ Fokшaniĭ ши se dȣче ka xotarȣ пънъ la Mъksinenĭ ȣnde dъ în Siretȣ.

Апа Siretȣlȣĭ se faче xotarȣ пînъ ȣnde înчепе xotarȣlȣ koпrinsȣlȣĭ Brъileĭ.

Din rîȣlȣ Siretȣlȣĭ, ȣnde se des[illegible] xotarȣlȣ Moldoveĭ ши alȣ цереĭ Mȣnteneшчĭ se înчепе xotarȣlȣ Brъileĭ.

Пе marginea Siretȣlȣĭ s'a fъkȣtȣ xota[illegible] de la sine o movilъ, ши din movilъ пînъ [illegible]Пalцivna s'a пȣsȣ пiatrъ.

De akolo la Zadna sпre пodȣlȣ̆ Badea s'a fъkȣtȣ̆ movilъ; ши de akolo în lȣnkъ, пe marginea Tȣrlȣĭȣlȣĭ s'a fъkȣtȣ̆ movilъ, ши пe drȣmȣlȣ̆ чelȣ̆ vekiȣ̆ în lȣnkъ s'a пȣsȣ̆ [illegible]; ши пe dinaintea odъi lȣĭ Sar-Xai-Ali-Чelibi în ka[illegible] desпre sȣdȣ̆ sa пȣsȣ̆ пiatrъ; ши пe drȣmȣlȣ̆ Baldovi[illegible]ilorȣ̆ desпre rъsъritȣ̆ s'a пȣsȣ̆ пiatrъ; ши пe lokȣlȣ̆ bi[illegible]riчi de la Baldovineшtĭ, între dȣoĭ stîlпĭ de пiatrъ s'a пȣsȣ̆ ши altъ пiatrъ; ши de la Baldovineшtĭ sпre sȣdȣ̆ este o altъ movilъ.

De aчi maĭ nainte sȣnt alte treĭ movilĭ, ши пe vîrfȣlȣ̆ ȣnea din ele s'a пȣsȣ̆, пiatrъ; ши пe movilele de la Цemenĭ ȣnde se întinde drȣmȣlȣ̆ între movilĭ, este altъ пiatrъ; ши la odaia lȣĭ Sari-Sȣleĭmanȣ̆ пe alъtȣrĭ kȣ satȣ, este o пiatrъ albъ veke, ши în faцъ kȣ пiatra aчeea o movilъ, ши în satȣlȣ̆ Чȣtaчiĭ la movilъ, ȣnde se îngroaпъ tȣrчiĭ, este xotarȣ̆ vekiȣ; ши пe la odaia lȣĭ Sȣleĭmanȣ̆-Aga ȣnde este o пiatrъ veke, în dreпtȣlȣ̆ eĭ s'a fъkȣtȣ̆ movilъ; ши пe la odaea Oeneшtĭ este o movilъ în vîrfȣlȣ̆ kъria s'a пȣsȣ̆ пiatrъ; ши desпre пartea nordikъ a Tȣsȣlȣĭ ȣnde era o пiatrъ veke [illegible] пȣsȣ̆ ȣna noȣъ; ши пe koasta Anцiĭ ȣnde este mo[illegible] Dȣlъiȣ ши o пiatrъ veke roшie s'a fъkȣtȣ̆ movilъ; пe movila Sъпatȣl desпre koasta Anцiĭ, ȣnde este o пiatrъ albъ veke, s'a fъkȣtȣ̆ aпroaпe de ea movilъ.

Шi Siliшtea lȣĭ Sterianȣ̆ este totȣ̆ a цereĭ Romъneшtĭ; ear la пodȣ̆ ши пe lokȣlȣ̆ iпȣsleĭ lȣĭ Emirȣ̆ este o movilъ kare sъ keamъ Leшinata; ши пe vîrfȣlȣ̆ movileĭ este o пiatrъ ши la Iovaneli sȣntȣ̆ treĭ miчĭ movile пe vîrfȣlȣ̆ ȣnea din ele s'a пȣsȣ̆ пiatrъ ши aпroaпe de aчeea s'a maĭ fъkȣtȣ̆ ȣna. Odaea Vizirȣlȣĭ пъпъ la чinчĭ Gorganĭ este totȣ̆ пe пartea цereĭ Romъneшtĭ ȣnde este xotarȣ̆ vekiȣ̆, ши din aчeste чinчĭ movilĭ ȣna este пe la mijlokȣlȣ̆ Kȣrцiĭ Odъiĭ, ши пe movila Kalȣlȣĭ s'a пȣsȣ̆ пiatrъ, tъindȣ-se movila în doȣъ ши rъmîindȣ̆ jȣmъtate a Tȣrчieĭ ши jȣmъtate a цereĭ Romъneшtĭ; movila din koasta satȣlȣĭ Kȣntorȣ s'a пȣsȣ̆ пiatrъ; de akolo înainte merge pînъ la lokȣlȣ̆ ȣnde se keamъ Nisiпȣrile, saȣ̆ Solinȣ̆, пъпъ la lokȣlȣ̆ ȣnde se kiam[illegible] Orъцъniĭ; ши de akolo merge la satȣlȣ̆ Boȣlȣ̆ saȣ̆ [illegible] Boȣlȣĭ, ȣnde kiarȣ̆

пe xotarȣlŭ цereĭ Romъneшtĭ a ziditŭ ѕпъtarȣlŭ **Mixaiȣ Kantakȣzenŭ** o biserikъ.

De ачi înainte se întinde xotarȣlŭ пînъ la marџinea Dȣпъriĭ шi de la odaea lȣĭ Iasigi Sȣleĭmanŭ пъпъ la ȣnџȣlŭ Цiganȣlȣĭ, ȣnde este o movilъ kȣ kъrbȣnĭ; de ачi пînъ la пȣцȣlŭ Batoiȣlȣĭ ȣnde este earъшĭ o movilъ kȣ kъrbȣnĭ шi de akolo se întinde iarъшĭ пînъ la movila Katîrȣlȣĭ ȣnde este altъ movilъ kȣ kъrbȣnĭ; шi se întinde înkъ пînъ în drȣmȣlŭ Brъileĭ, ȣnde maĭ este o movilъ kȣ kъrbȣnĭ.

De ачi înkolo Dȣпъrea se faчe xotarŭ цereĭ Romъneшtĭ, kare dȣпъ Xatixȣmaiȣmȣlŭ împъrъцiĭ merge kiar пe matka rîȣlȣĭ пeste kare tȣrчiĭ nȣ aŭ voe ka sъ treakъ; пe lъngъ aчeste шi insȣlile kare sȣntŭ în mijlokȣlŭ Dȣпъriĭ, ȣnele vinŭ în пartea цereĭ Romъneшtĭ iar altele în пartea Tȣrчieĭ, stъпînite de Nazirȣlŭ.

Kъtre kaпъtȣlŭ jȣdeцȣlȣĭ Fokmanĭ otarȣlŭ merge пe la moшia mare în kare se koпrindŭ mȣlte nȣmirĭ a le marelȣĭ boerŭ Vistierȣlŭ Mixaiȣ Kontakȣzenŭ.

Ialomiцa.	Ȣrmeazъ xotarȣlŭ пe marџinea Dȣпъriĭ пe la moшiile ȣrmъtoare.
Vlъdoeniĭ.	a Monastireĭ St. Ioanŭ din Bȣkȣreшtĭ
Fъkъeniĭ.	a lȣĭ Baшa Eni Dimitriȣ.
Lъцeniĭ.	a Monastireĭ Kъȣчoarele.
Bordoшaniĭ.	a Brъtъшanilorŭ шi a Kindeшtilorŭ.
Цiganiĭ.	a lȣĭ Banȣ Kreцȣleskȣ шi a Meцiaшilorŭ.
Пiskȣlŭ Eпȣre.	a Megiaшilorŭ.
Stelnika.	a Monastireĭ Kolцiĭ.
Fȣteшtiĭ.	a Monastireĭ Argeшȣ.
Dȣdeшtiĭ.	a Monastireĭ Sinaea.
Timпȣreшtiĭ.	a Brînkoveanȣlȣĭ.
Пiatra.	a Monastireĭ Пlȣmbȣita.
Brînzeniĭ.	a Monastireĭ Dealȣlȣĭ.
Dikiseшtiĭ.	aĭ Episkonieĭ Bȣzъȣlȣĭ шi aĭ Marieĭ Iпoneaski.
Xotarȣlŭ.	a Monastireĭ Radȣ-Vodъ.

Xiremborȣlȣ̆.	a Banȣlȣĭ Kreцȣleskȣ.
Trînшaniĭ.	a Monastireĭ Radȣ-Vodъ.
Kreцeniĭ saȣ̆ Mъgȣreniĭ	indemȣ̆.
Likireшtiĭ.	a Monastireĭ Kъldъrȣшaniĭ.
Kakameĭ.	a Monastireĭ Radȣ-Vodъ.
Ilfovulŭ.	
Gъlъцȣiȣ̆.	a Monastireĭ Tȣtȣlorȣ̆ Sfinцilorȣ̆.
Fokъneшtiĭ.	a Monastireĭ Mixaĭ-Vodъ.
Gъrъшtiĭ.	a Monastireĭ Viforîta.
Kornъцelȣ.	a lȣĭ Dȣmitraшkȣ Rosset.
Kelesetȣ. Stъneniĭ.	a Monastireĭ Radȣ-Vodъ.
Snagovȣ.	a Monastireĭ Radȣ-Vodъ шi Znagovȣ.
Tatinile.	a Sпъtarȣlȣĭ Mixaĭ Kantakȣzen.
Tatiorile.	a lȣĭ Konstantin Tъȣшanȣ.
Шtiȣbeĭȣlȣ̆.	a Monastireĭ Vъkъreшtĭ.
Ȣlmele.	a lȣĭ Kantakȣzen.
Olteniцa.	a Kantakȣzineшtilorȣ̆.
Kristeшtiĭ шi Zmoleanȣ.	a Monastireĭ St. Пantelimonȣ̆.
Bozoniȣlȣ̆.	a Marieĭ Пoneaskiĭ.
Katalîiȣ.	a Monastireĭ Kotroчenĭ.
Kъsчoarele.	a Sъrdarȣlȣĭ Obedeanȣ шi a lȣĭ Dan Nona.
Krîngȣlȣ̆.	a Marieĭ Пoneaski.
Vlașca.	
Fȣndaea.	a Mitroпolieĭ.
Greaka.	a Monastireĭ Mislea.
Valea Barbi.	a lȣĭ Enake Mextȣпчiȣ.
Пrȣntȣ.	a lȣĭ Rakoviцъ.
Пȣeniĭ.	a Monastireĭ St. GG.
Пĭetrele.	a Monastireĭ Kotroчeniĭ.

Aiчe xotarȣlȣ̆ пъrъseшte moшiile de пe malȣlȣ̆ Dȣпъriĭ, шi ȣrmeazъ пe ȣskatȣ̆ desпъrцindȣ̆ пъmъntȣlȣ̆ цereĭ de înпrejmȣirea Giȣrцȣlȣĭ.

De la marginea Dȣnъriĭ merge la satȣlȣ Branimtea, la satȣlȣ Шtȣbeiȣ, шi la moшia Шъrbъneшtĭ anroane de ȣnȣ lakȣ, de akolo în drȣmȣlȣ Banȣlȣĭ la zъgazȣ, ȣnde este xotarȣ movila Xodivoĭeĭ, kare se nȣmeшte a lȣĭ Mixnea Vodъ; пe la matka пîrîȣlȣĭ пînъ în baltъ шi iarъшĭ din baltъ drentȣ în malȣlȣ Dȣnъriĭ la gȣra girliĭ Glavokȣlȣĭ, ȣnde este o movilъ nȣmitъ Xisarlikȣ anroane de biserika Gleboчenilorȣ, devale de via Vornikȣlȣĭ la groana lakȣ Пîrvȣlȣĭ; Пe din dosȣ Branimteĭ, balta Boчilorȣ, ȣnde este шi ȣnȣ satȣ romînenskȣ; valea Sъkȣeniĭ; Пetroiȣ în drȣmȣlȣ Banȣlȣĭ; Derevea Komovanilorȣ, ȣnde este пiatrъ xotarȣ; kanalȣlȣ чimmelelorȣ шi earъшĭ treĭ пietre în шirȣ пe moшiile Kъlъraшilorȣ lȣĭ Stoean din Xodivoea.

Xodivoaea a Sf Пantelemon.

Moara Xodivoĭeĭ în zъgazȣlȣ lȣĭ Ginea.

Пarainanȣlȣ.

Drȣmȣlȣ чe merge la satȣlȣ Drъgiчeniĭ пъnъ la movila Цiganȣlȣĭ ȣnde este satȣlȣ Drъgiчeniĭ.

a Mst. Radȣ-Vodъ.

De aчi drentȣ înainte la zalxanaoa Nȣkȣlȣĭ; шi earъшĭ пna Dȣnъriĭ este xotarȣ пъnъ la zъgazȣlȣ Tȣrnȣlȣĭ, kare se nȣmeшte Kȣleшȣ, шi este la kanȣlȣ jȣdeцȣlȣĭ Oltȣ. Moшiile ale kъrora marginĭ mergȣ пînъ în Dȣnъre:

a Mst. Radȣ-Vodъ.

Rъчeniĭ }
Пaraĭnanȣlȣ } totȣ ȣnȣ xotarȣ.

a D-eĭ Bъlaшi.

Gъitaniĭ.

Teleormanȣ.

Пetroшaniĭ.

A Stolnikȣlȣĭ Bъlъчeanȣ, a Monastireĭ Kotmana шi a Пaxarnikȣlȣĭ Nikolae.

Jȣdeцiĭ.

a Stolnikȣlȣĭ George.

Пoaшtiĭ.

a lȣĭ Banȣ Fierъskȣ.

Zimniчea.

a Monastireĭ Kotroчeniĭ.

Xiremborȣlȣ.	a Banȣlȣĭ Kreцȣleskȣ.
Trînшanii.	a Monastireĭ Radȣ-Vodъ.
Kreцeniĭ saȣ Mъgȣreniĭ	indemȣ.
Likireшtiĭ.	a Monastireĭ Kъldъrȣшaniĭ.
Kakameĭ.	a Monastireĭ Radȣ-Vodъ.
Ilfovulŭ.	
Gъlъцȣiȣ.	a Monastireĭ Tȣtȣlorȣ Sfinцilorȣ.
Сokъneшtiĭ.	a Monastireĭ Mixaĭ-Vodъ.
Съrъшtiĭ.	a Monastireĭ Viforîta.
Kornъцelȣ.	a lȣĭ Dȣmitraшkȣ Rosset.
Keleшetȣ. Stoeneniĭ.	a Monastireĭ Radȣ-Vodъ.
Snaчovȣ.	a Monastireĭ Radȣ-Vodъ шi Znagovȣ.
Tatinile.	a Sпъtarȣlȣĭ Mixaĭ Kantakȣzen.
Tatiorile.	a lȣĭ Konstantin Tъȣшanȣ.
Шtiȣbeĭȣlȣ.	a Monastireĭ Vъkъreшtĭ.
Ȣlmele.	a lȣĭ Kantakȣzen.
Olteniцa.	a Kantakȣzineшtilorȣ.
Kristeшtiĭ шi Zmoleanȣ.	a Monastireĭ St. Пantelimonȣ.
Bozoniȣlȣ.	a Marieĭ Пoneaskiĭ.
Katalîiȣ.	a Monastireĭ Kotroчenĭ.
Kъȣчoarele.	a Sъrdarȣlȣĭ Obedeanȣ шi a lȣĭ Dan Nona.
Krîngȣlȣ.	a Marieĭ Пoneaski.
Vlașca.	
Fȣndaea.	a Mitroпolieĭ.
Greaka.	a Monastireĭ Mislea.
Valea Barbi.	a lȣĭ Enake Mextȣпчiȣ.
Пrȣntȣ.	a lȣĭ Rakoviцъ.
Пȣeniĭ.	a Monastireĭ St. GG.
Пietrele.	a Monastireĭ Kotroчeniĭ.

Aiчe xotarȣlȣ пъrъseшte moшiile de пe malȣlȣ Dȣпъriĭ, шi ȣrmeazъ пe ȣskatȣ desпъrцindȣ пъmъntȣlȣ цereĭ de înпrejmȣirea Giȣrцȣlȣĭ.

De la marginea Dȣnъriĭ merg[illegible] la satȣlȣ Braniшtea, la satȣlȣ Шtȣbeiȣ, шi la moшia Шпъrbъneшtĭ апroape de ȣnȣ lakȣ, de akolo în drȣmȣlȣ Banȣlȣĭ la zъgazȣ, ȣnde este xotarȣ movila Xodivoĭeĭ, kare se nȣmeшte a lȣĭ Mixnea Vodъ; пe la matka пîrîȣlȣĭ пînъ în baltъ шi iarъшĭ din baltъ drentȣ în malȣlȣ Dȣnъriĭ la gȣra girliĭ Glavokȣlȣĭ, ȣnde este o movilъ nȣmitъ Xisarlikȣ апroape de serika Gleboчenilorȣ, devale de via Vorni[illegible]lȣĭ la groapa lakȣ Пîrvȣlȣĭ; Пe din dosȣ Braniшteĭ, balta Boчilorȣ, ȣnde este шi ȣnȣ satȣ romîneskȣ; valea Sъkȣeniĭ; Пetroi[illegible] în drȣmȣlȣ Banȣlȣĭ; Derevea Komovanilorȣ, ȣnde este пiatrъ xotarȣ; kanalȣlȣ чiшmelelorȣ шi earъшĭ treĭ пietre în шirȣ пe moшiile Kъlъraшilorȣ lȣĭ Stoean din Xodivoea.

Xodivoaea a Sf Пantelemon.

Moara Xodivoĭeĭ în zъgazȣlȣ lȣĭ Ginea.

Пaraipanȣlȣ.

Drȣmȣlȣ че merge la satȣlȣ Drъgiчeniĭ пъпъ la movila Цiganȣlȣĭ ȣnde este satȣlȣ Drъgiчeniĭ.

a Mst. Radȣ-Vodъ.

De aчi drentȣ înainte la zalxanaoa Na[illegible]kȣlȣĭ; шi earъшĭ apa Dȣnъriĭ este xota[illegible] пъпъ la zъgazȣlȣ Tȣrnȣlȣĭ, kare se nȣmeшte Kȣleшȣ, шi este la kanȣlȣ jȣdeцȣlȣĭ Oltȣ. Moшiile ale kъrora marginĭ mergȣ пînъ în Dȣnъre:

a Mst. Radȣ-Vodъ.

Rъчeniĭ }
Пaraĭpanȣlȣ } totȣ ȣnȣ xotarȣ.

a D-eĭ Bъlaшi.

Gъitaniĭ.

Teleormanȣ.

Пetroшaniĭ.

A Stolnikȣlȣĭ Bъlъчeanȣ, a Monastireĭ Kotmana шi a Пaxarnikȣlȣĭ Nikolae.

Jȣdeцiĭ.

a Stolnikȣlȣĭ George.

Пoaшtiĭ.

a lȣĭ Banȣ Fierъskȣ.

Zimniчea.

a Monastireĭ Kotroчeniĭ.

Zimnicea Ȣlmȣlenĭĭ.	a Banȣlȣĭ Konstandin Kreцȣleskȣ.
Fîntînelile.	a Пaxar. Nikolake.
Sȣxaea.	a Monastireĭ Klokoчovȣ.
Viiшoara.	a Stolnikȣlȣĭ Stefan шi a lȣĭ Radȣ Gȣliano.
Kъkъпъȣlȣ, шi Lisa.	a Klȣчerȣlȣĭ Slъtineanȣ.
...karea.	
...ara.	a Banȣlȣĭ Konstantin Kreцȣleskȣ.
Tȣraia.	a Monastireĭ Vъkъreшtiĭ.

OLTULȢ.

Deспre kaпъtȣlȣ jȣdeцȣlȣĭ Oltȣ, xotarȣlȣ înчeпe din marginea Dȣпъriĭ deспъrцindȣ împrejmȣirea Kȣleĭ de Чetatea de пъmîntȣ; de la Traianȣ пe ȣskatȣ treчe пe aпroaпe de o movilъ чe este пe marginea Troianȣlȣĭ; de akolo merge la alte doъ movilĭ totȣ пe marginea Troeanȣlȣĭ шi iarъшĭ la a treia movilъ totȣ пe marginea Troianȣlȣĭ, de ȣnde merge пe drȣmȣlȣ nȣmitȣ al Banȣlȣĭ, dreпtȣ în ȣsȣȣ la aпa nȣmitъ Xîrlъȣ, шi se întinde пîntre viĭ пînъ la biserika чe era пe ȣnȣ satȣ desfiinцatȣ alȣ цereĭ Romъneшtĭ.

Xotarȣlȣ ȣrmeazъ пe Mъgȣrъ, пîntre viile Чȣпerчenilorȣ, din kare jȣmъtate rъmînȣ la Kȣla шi jȣmъtate în цeara Romъneaskъ. Se întinde de la Mъgȣrъ пe drȣmȣlȣ Vierilorȣ пînъ la altъ mъgȣrъ шi iarъшĭ пînъ la gȣra Rȣȣчiȣkȣlȣĭ, шi la Negȣra de la Gȣnoiȣlȣ-dȣшmanȣ, totȣ пe drȣmȣlȣ Banȣlȣĭ, întinsȣ la marginea moшieĭ lȣĭ Пeklivanoglȣ sпre Kȣla; earȣ moшia remîne în цearъ, пînъ în aпa Xîrlъȣlȣĭ la moara Beilikȣlȣĭ.

De la aпa Xîrlъȣlȣĭ sпre Dȣпъre пînъ la moara Пanteĭ, чe este la satȣlȣ Пiskȣ, шi totȣ пe aпa Xîrlъȣlȣĭ пъпъ ȣnde se varsъ în Oltȣ; de akolo treчe dinkolo de rîȣlȣ Oltȣ, din josȣ de Romanaцĭ пînъ la gîrla чe se deспarte din Oltȣ sȣb nȣme de Oltiшorȣ, шi se varsъ în Dȣпъre; ĭar din josȣ de Izlazȣ se faчe Dȣпъrea xotarȣ.

Romanaţiĭ. **Dotjiĭ.** **Meedinţiĭ.** Шi пe пartea de din ѕѕѕѕ аneĭ Dѕпъriĭ, atîtѕ a jѕdeцѕlѕĭ Romanaцiĭ kъtѕ шi a jѕdeцѕlѕĭ Doljiѕ шi Mexedinцiĭ, пînъ la semnѕlѕ чe sa пѕsѕ xotarѕ пe Пaxna, în aпa Vodiцa lîngъ Rѕшava, se înkee xotarѕlѕ.

—•••••◆•••••—

PARTEA VII.

Despre chipulŭ moştenireĭ şi alŭ Cărmuireĭ Domnilorŭ.

CAPITULU I.

Domniĭ џereĭ Romънesчĭ eraŭ de sine stъпînitorĭ шi aѕtonomĭ. Dѕпъ moartea lorŭ eĭ se înlokѕĭaŭ saŭ пrin dreптѕlŭ mosчenireĭ saŭ пrin alegerea Boerilorŭ; aчestia maĭ totŭ-dauna votaŭ пentrѕ fiiĭ шi rѕdele mortѕlѕĭ Domnŭ, ĭar ѕne-orĭ пentrѕ ѕnѕlŭ dintr'înшiĭ. Aчeastъ datinъ s'a ѕrmatŭ пъnъ la înkinarea џereĭ kъtre Пoarta otomanъ, kѕ toate kъ adesea-orĭ neînџelegъndѕ-se Boeriĭ asѕпra пersoaniĭ Domnѕlѕĭ, fieшte-kare пartidъ îшĭ alegea пe Domnѕlŭ sъŭ. Пoarta otomanъ în aшa kazŭ întъrea пe ѕnѕlŭ din aleшĭ kare îĭ venea maĭ bine la sokotealъ; rъndѕĭala aчeasta s'a пъzitŭ пъnъ la anѕlŭ 1730, la чea întъiŭ Domnie a lѕĭ Konstantin Vodъ Mavrokordatŭ.

Gѕvernarea Domnilorŭ se fъчea totŭ-d'aѕna пrin konsѕltarea adѕпъreĭ boerilorŭ fъrъ de kare niчĭ o desпosiџiѕne generalъ шi însemnatъ nѕ se introdѕчea: Ordinele se da dѕпъ xotъrîrea mitroпolitѕlѕĭ шi a sfatѕlѕĭ boerilorŭ чelorŭ marĭ, пrinчiпŭ karele se пreskriea în toate fermanile îшпъrъteшtĭ atъtŭ пentrѕ domnie noъ, saŭ пentrѕ înoire de Do-

mnie [1]) ші kare пȣnea îndatorire Domnȣlȣĭ de a lȣkra în armonie kȣ boeriĭ [2]). Rangȣrile se da de kъtre Domnĭ dȣпъ alegerea boerilorȣ чelorȣ marĭ la чeĭ maĭ nobilĭ ші maĭ demni пentrȣ seviчiȣrile kъtre пatrie ші virtȣцile пersonale; dar dȣпъ domnia lȣĭ Konstantin Vodъ Mavrokordatȣ în anȣlȣ 1739, institȣцiȣnea boerismȣlȣĭ s'a пrefъkȣtȣ kȣ totȣlȣ din чeea чe era.

1]. Dintrȣ înчeпȣtȣ domnia se da пe viaцъ, dar maĭ tъrziȣ tȣrчiĭ aȣ statorniчitȣ ka sъ se dea nȣmaĭ пe treĭ anĭ, dȣпъ kare sъ se skimbe s'aȣ sъ se înoeaskъ. Maĭ tъrziȣ s'a пȣsȣ la kale ka Domnȣlȣĭ sъ'ĭ i se dea în fie kare anȣ întъrire пrintr'ȣnȣ fermanȣ îmпъrъteskȣ чe se nȣmea Mȣxarelȣ. Din aчeastъ nestatorniчie a пosiцiȣneĭ Domnilorȣ цeara aȣ sȣferitȣ fórte mȣltȣ; forma din nъȣntrȣ a gȣvernȣlȣĭ din timпȣ în timпȣ a lȣatȣ felȣrite пrefaчerĭ; чea dȣпъ ȣrmъ este reforma lȣĭ Konstantin Vodъ Mavrokordatȣ kare a skimbatȣ faцa tȣtȣlorȣ orъndȣelilorȣ de maĭ nainte. Mȣlte din orъndȣelele noĭ s'aȣ пrefъkȣtȣ în meшteшȣgirĭ de a faчe banĭ, ші argintȣlȣ s'aȣ fъkȣtȣ mijlokȣlȣ ші kъmпъna пentrȣ orĭ чe lȣkrare. Aчeastъ aшezare пotrivindȣ-sъ kȣ пrinчiпiile stъпъnitorilorȣ, aȣ пъzit'o neaпъratъ ші ȣrmaшiĭ lȣĭ Konstantin Vodъ Mavrokordatȣ; ші de atȣnчĭ tóte domniile ші пъnъ astъzĭ nȣ s'aȣ sokotitȣ de kъtȣ niшte organe de sпekȣlaцiȣne.

2]. Boerĭ se nȣmĭaȣ [Vezĭ Kaп. IV. din Tomȣlȣ I. alȣ aчesteĭ oпere] toцĭ aчeĭ kare aȣ fostȣ ші sȣntȣ în dregъtoriĭ; distikцiȣnea aчeasta este totȣ atъtȣ de veke ka ші aчeea a Domnilorȣ; ĭar orъndȣeala kare s'a aшъzatȣ пentrȣ ĭerarxiea lorȣ s'a înчeпȣtȣ de la domnia lȣĭ Radȣ Vodъ чelȣ Mare în anȣlȣ 1482. Atȣnчĭ dȣпъ konsiliȣlȣ Пatriarxȣlȣĭ de la Konstantinoпole Nifonȣ, s'a organisatȣ aчeastъ institȣцiȣne dȣпъ modelȣlȣ statȣlȣĭ imпeriȣlȣĭ Bizantinȣ din Konstantinoпole, пre kȣmȣ se vede dȣпъ nȣmirile чe aȣ ȣnele boeriĭ, пrekȣmȣ Logofъtȣ, Sпъtarȣ, Komisȣ ші altele. Rangȣrile de Sъrdarȣ ші Agъ s'aȣ introdȣsȣ maĭ tъrziȣ de domnia lȣĭ Radȣ Vodъ ші sȣntȣ îmпrȣmȣtate de la Tȣrчĭ. Asemenea ші rangȣlȣ de Xatmanȣ s'a lȣatȣ de la Пolonĭ.

Votȣlȣ boerilorȣ din vekime avea mare пȣtere la alegerea Domnilorȣ; Пórta otomanъ пriimea ші întъrea totȣ-d'aȣna пe aчela чe se alegea kȣ votȣlȣ în ȣnanimitate. Чelȣ dȣпъ ȣrmъ eseмпlȣ a fostȣ alegerea lȣĭ Konstantinȣ Vodъ Mavrokordatȣ din 1730; dȣпъ aчeasta Пórta шĭ-a lȣatȣ dreпtȣlȣ de a rъndȣi domnĭ fъrъ întrebarea boeririlorȣ, ші în fermanȣlȣ kare se dъ fie kъrȣĭ noȣ domnȣ kȣпrinde ka lokȣitoriĭ sъ'lȣ rekȣnoaskъ ші sъ i se sȣпȣe sпre împlinirea împъrъteшtilorȣ ordine пreskriindȣ ші Domnȣlȣĭ ka sъ dea пrotekцiȣne boeri-

CAPITULU II.

Despre reformă saŭ Reorganisare.

Konstantinȣ Vodъ Mavrokordatȣ în a doa domnie a sa a fъkȣtȣ Reforma, saȣ a reorganizatȣ toate orъndȣelele ши datinile цереĭ. Maĭ întъĭ elȣ s'a konsȣltatȣ kȣ mitrополitȣlȣ kȣ епiskопiĭ ши kȣ boeriĭ чеĭ marĭ; пе ȣrmъ a adȣnatȣ пе arximandriцĭ ши egȣmenĭ marĭ ши miчĭ, пе boeriĭ de starea a doa mazîlĭ [1]) ши пе чеĭ-l-alцĭ, ши fъkîndȣ Divanȣ, a desfiinцatȣ orъndȣelele vekĭ ши aȣ аштъzatȣ kȣ jȣrъmîntȣ ши kȣ afȣrisenie altele пȣоĭ, пrekȣmȣ se va спȣне maĭ nainte:

a). A desfiinцatȣ dъrile tȣtȣlorȣ monastîrilorȣ din цеаrъ, опrindȣ ши milile че ачestea lȣaȣ пrin Xrisoave Domneштĭ de la vъmĭ okne ши altele. A rъndȣitȣ afarъ de egȣmenĭ ши епitropĭ deosebiцĭ пentrȣ пъzirea kȣ skȣmпъtate a апеzъrilorȣ ktitoriчeштĭ. Egȣmeniĭ, dȣпъ че adȣпaȣ venitȣrile monastirilorȣ [2]) keltȣiaȣ din ele maĭ întъĭȣ пentrȣ

---

lorȣ ши raĭelilorȣ ши sъ raпorteze desпre ачеĭ че arȣ kȣteza a пȣ se sȣпȣне.

Fie kare boerȣ are fȣnkцiȣne deosebitъ, ши тоцĭ îmпreȣпъ sȣntȣ konsiliarĭ ши ajȣtorĭ Domnȣlȣĭ; în îпprejȣrъrĭ grave Domnȣlȣ se konformъ kȣ пъrerile lorȣ, пrekȣmȣ se vede din топȣlȣ пorȣпчilorȣ ши alȣ xrisóvelorȣ kare kопrindȣ апȣме: „Kȣ îmпreȣпъ înцelegerea a boerilorȣ ношtriĭ mari ши miчĭ." Ачештĭ boerĭ marĭ aȣ ши dreптȣlȣ de a rъsпȣнde în Divanȣ [saȣ Adȣnare] kĭarȣ fъrъ a fi întrebaцĭ ши a-шĭ da însȣшĭ пъrerea. Domnȣlȣ are пȣtere de a deпъrta пе чine va voi din dregъtorie ĭar a omorî, a eksila saȣ a întemniцa boeriĭ чеĭ marĭ пȣ пóte fъrъ штirea îmпъrъцieĭ ши fъrъ firmanȣ.

1). Kȣvъntȣlȣ Mazilȣ este Tȣrчeskȣ, ши însemneazъ boerȣ kare пȣmaĭ este în fȣnkцiȣne; se пȣmeskȣ astъzĭ mazilĭ ши kĭarȣ strъпeпоцiĭ ȣnorȣ boerĭ, a kъrora familie n'a maĭ ajȣnsȣ a se rъdika la dregъtoriĭ boereштĭ, пrekȣmȣ maĭ deпarte se va lъmȣri.

2]. Monastirile ачestea пriimeaȣ mile dȣпъ xrisoavele domnilorȣ че le înfiinцase de la vъmile marĭ ши miчĭ, de la viпъritȣlȣ Domneskȣ, o kъtime de bolovanĭ de sare de la okne, ши alte venitȣrĭ kȣ kariĭ egȣmeniĭ îndeпlineaȣ trebȣinцele monastirilorȣ. Domniĭ че aȣ venitȣ dȣпъ timпȣ aȣ пȣsȣ birȣrĭ grele пе averile monastirilorȣ; kȣ tóte ачestea

treąsingele monastiremtĭ ear restulŭ nrin mtĭrea Domnului se da în felurite faverĭ de bine, dunъ glъsuirea testamentelorŭ Ktitoriчemtĭ. [1]) Elŭ a desfiinąatŭ mi darea nreoąilorŭ [2]) nreskriindŭ ka sъ nu se maĭ fakъ nreoąĭ neînvъąaąĭ, nentru kare a mi înfiinąatŭ skolĭ sneąiale [3]).

b). Aŭ desfiinąatŭ darea kare era ne boerĭ. [4]) mi aŭ fъkutŭ alegere mi îmnъrąealъ, numindsĭ ne unĭ întîĭ, ne aląiĭ alŭ doilea mi ne fii lorŭ neamurĭ [5]).

---

ele totŭ nriimeaŭ milele rъndsite nrin xrisóve. La anulŭ 1734 Grigore Vodъ Gika a snoritŭ nreąulŭ vъmilorŭ, dunъ aчeea unorŭ monastirĭ le-aŭ tъeatŭ ku totulŭ milele ĭar altora le-a adъogatŭ înoindu-le xrisóvele. Asemenea a amъzatŭ mi milele vinъritulsĭ, kъчĭ dunъ vekile xrisóve se lua dŭoĭ banĭ ne vadrъ ĭar Konstantinŭ Vodъ Mavrokordatŭ l'aŭ kres...tŭ nъnъ la 4 mi 5 banĭ. Astŭ-felŭ monastirile чe dunъ xrisóve aveaŭ a nriimi vinъritŭ, nriimeaŭ numaĭ чeĭ dŭoĭ banĭ, ĭar чeĭ treĭ adъogiąĭ întra în kъmara Domnuluĭ.

Milele чe le aveaŭ de la okne le nriimeaŭ numaĭ monastirile aчelea чe aveaŭ xrisóve înoite. Konstantinŭ Vodъ Mavrokordatŭ, vъzъndŭ kъ monastirile din kassa dъrilorŭ kъzuserъ în datoriĭ, nrin reforma sa a amъzatŭ ka de dъrĭ sъ fie skutite, ĭar milele dunъ xrisóve sъ nu le maĭ kanete în kъtŭ niчĭ sъ ea niчĭ sъ dea. Atunчĭ egumenii fъkъndŭ strigare kъ li s'aŭ luatŭ veniturile, elŭ a amъzatŭ enitronĭ îngrijitorĭ nentru kъstarea momiilorŭ, a viilorŭ, a ąiganilorŭ mi a altorŭ averĭ nrekumŭ maĭ nainte se va însemna.

1]. Unele din monastirĭ s'a ziditŭ de kъtre Domnĭ mi s'aŭ înzestratŭ ku averĭ mi ku alte veniturĭ; ĭar altele s'aŭ ziditŭ de kъtre boerĭ mi s'aŭ înzestratŭ asemenea. Dunъ testamentele deosebiąilorŭ fondatorĭ, unele suntŭ amezate ka kinoviĭ ku maĭ muląĭ kъlugъrĭ, altele ka skiturĭ, allele ka orfano-trofiĭ mi altele ka sъ mъrite fete sъraчe; ĭar aчele închinate la monastirile din ąeara turчeaskъ maĭ întъiu îmĭ închinueskŭ trebuinąele lorŭ, alŭ doilea îmĭ nlъteskŭ dъrile mi alŭ treilea din nrisosŭ daŭ milele orъnduite dunъ testamentele ktitorilorŭ. Astъzĭ însъ aчeste monastirĭ aŭ înчetatŭ de a milui ne sъraчĭ mi de a nъzi rъnduelele ktitorilorŭ fiindŭ kъ kъlugъriĭ aŭ arъtatŭ kъ monastirile aŭ kъzutŭ în datoriĭ; kassa însъ este lъkomia mi abusurile nekontenite a-le kъlugъrilorŭ.

2]. Aчeastъ legiuire une-orĭ s'a nъzitŭ, ĭar alte-orĭ s'a desfiinąatŭ.

3]. Astъzĭ skólele numaĭ eksistъ, mi nreoąĭ se fakŭ numaĭ din ómenĭ neînvъąaąĭ.

4.) Aчeasta a kontribuitŭ la retragerea boerilorŭ din mirurile omtireĭ.

5). Aчestŭ Domnŭ a deosebitŭ ne strъnenoąiĭ b...lorŭ de starea întъiu mi

c). A desfiinцatŭ venitȣrile чe пriimeaŭ ka darŭ boerii шi kȣkoanile, rъndȣindŭ fieшte kъria leafъ, пotrivitъ kȣ venitȣlŭ de kare s'a lipsitŭ; пe lъngъ aчestea a rъndȣitŭ шi lefĭ boerilorŭ чe nȣ aveaŭ dregъtorii. [1])

d). A rъdikatŭ de la kъпitanĭ пȣterea шi stъпînirea чe avea de пeste jȣdeцele din цearъ, шi în lokȣlŭ lorŭ a rъndȣitŭ isпravniчĭ dintre boeriĭ nobilĭ пentrȣ fie kare jȣdeцŭ, kȣ lefĭ din visterie пotrivitŭ kȣ demnitatea lorŭ [2]).

e). A nȣmitŭ пe strъnepoцiĭ boerilorŭ mazîlĭ [3]) orîndȣ-

---

a doȣa шi a fъkȣtŭ din eĭ o a treia klasъ nȣmitъ neamȣrĭ adikъ ó-menĭ koborîtorĭ din nobilĭ. Aчeшtia пrekȣmŭ шi mazîliĭ, despre kare se va vorbi maĭ nainte, aŭ rъmasŭ skȣtiцĭ de Vinъritŭ шi Dijmъritŭ, пlъtindŭ nȣmaĭ Oeritȣlŭ.

1]. Aчeastъ legiȣire шi se пare înцeleantъ шi imitabilъ. Ea s'a konservatŭ пъnъ în zilele lȣĭ Konstantinŭ Vodъ Ipsilantŭ, dar de la okȣпaцiȣnea de mése anĭ a Rȣшilorŭ [1806—1812] a înчeпȣtŭ a nȣ se respekta; în kъtŭ astъzĭ пrea пȣцine persóne. пriimeskŭ lefĭ шi skȣtelniчĭ, пe kъndŭ maĭ înainte mȣlte vъdȣve шi boerĭ, fъrъ fȣnkцiȣnĭ пriimeaŭ lefĭ lȣnare, skȣtelniчĭ шi darȣrĭ la Пaшte шi la anȣlŭ noŭ dȣпъ karakterȣlŭ шi rangȣlŭ lorŭ, пentrȣ ka sъ'шĭ ikonomiseaskъ greȣtъцile kaseĭ.

2]. Kъпitaniĭ чeĭ maĭ marĭ din învekime eraŭ jȣdekъtorĭ jȣdeцelorŭ, atъtŭ de dinkoaчe kъtŭ шi de dinkolo de Oltŭ. Чeĭ maĭ marĭ kaпitanĭ era чeĭ de la Fokшanĭ шi Чerneцĭ. Чelŭ de la Fokшanĭ avea шi jȣmъtate tȣĭȣ [stindardŭ kȣ o kódъ de kalŭ] karele шi astъzĭ esistъ kȣ nȣmele în ordinȣlŭ Kaпitъnieĭ de Fokшanĭ, sȣb nȣme de Bȣчȣkŭ, nȣmindȣ-se шi чeĭ de sȣb dъnsȣlŭ bȣчȣkaшĭ. Toцĭ Kaпitaniĭ în genere aveaŭ mare пȣtere în пartea militarъ шi administrativъ. Dȣпъ desfiinцarea lorŭ s'aŭ rъndȣitŭ пe lъngъ isпravniчĭ maĭ mȣlцĭ kaпitanĭ miчĭ kȣ kъte пȣцinĭ slȣjitorĭ, sȣb aȣtoritatea Sпъtarȣlȣĭ чelȣĭ mare, пentrȣ пaza de xoцĭ, пentrȣ serviчȣlŭ de kȣrierĭ, пentrȣ adȣnarea dъrilorŭ шi alte esekȣцiȣnĭ, dȣпъ ordinile isпravniчilorŭ.

3]. Înainte de Reformъ toцĭ boeriĭ чe nȣ eraŭ în fȣnkцiȣne se nȣmeaa mazîlĭ. Konstantinŭ Vodъ Mavrokordatŭ aŭ fъkȣtŭ o distinkцiȣne; пe boerii marĭ kare eraŭ în fȣnkцiȣne ĭ-a nȣmitŭ Veliцĭ, ĭar пe aчeĭ чe eraŭ fъrъ fȣnkцiȣne ĭ-a nȣmitŭ Biv-velŭ, adikъ foшtĭ boerĭ marĭ; пe aчeĭ чe eraŭ nȣmaĭ koborîtorĭ din neamŭ de boerĭ kare nȣ fȣseserъ niчĭ de kȣmŭ în dregъtoriĭ ĭ-a nȣmitŭ mazîlĭ. Atъtŭ aчeшtia kъtŭ шi aчeĭ чe se nȣmeaŭ neamȣrĭ eraŭ datorĭ sъ lȣkreze la пrovisionarea чelorŭ trebȣinчoase la timпŭ de resboĭȣ.

indŭ ka sъ rъmîe nesъпъraцĭ de dijmъritŭ ші vinъritŭ, ɑ-пsindsĭ nsmaĭ la dare de пatrs orĭ пe anŭ.

f). Brasla logofeцilorŭ de visterie, kare mъdeaŭ afa-rъ пe la sate a skimbat'o ks aчeea a mazîlilorŭ; asemenea ші пe aчeea a logofeцilorŭ de divanŭ [1]) ші alte brasle maĭ miчĭ.

1]. Logofeцieĭ de Divanŭ se fъчeaŭ dsпъ ereditatea familieĭ, Înainte de Reformъ eĭ serveaŭ la Divanŭ пe rъndŭ fъrъ sъ dea dijmъritŭ ші vinъritŭ; de atsnчĭ însъ s'aŭ ssпssŭ ші eĭ la darea aчeasta.

Mazîliĭ ші Kaпitaniĭ s'aŭ fъkstŭ breasle noĭ, inventate dsпъ Reformъ.

Kaпitaniĭ, kare aŭ fostŭ deпъrtaцĭ din Kaпitъniĭ, s'aŭ fъkstŭ ші eĭ alte breasle.

Negsцъtoriĭ din Bsksreшtĭ eraŭ breaslъ veke: aчeasta maĭ пe srmъ s'a ɑsritŭ пъпъ la 24 ssb snŭ staroste karele o reпresinta.

Komпaniile Kraĭoveĭ, adikъ komпania mare ші mikъ konsista din negsцъtoriĭ de пeste Oltŭ. Aчeste din timпslŭ domnieĭ nemцilorŭ s'aŭ nsmitŭ komпaniĭ, avъndŭ xrisóve domneшtĭ ші пrivilegĭsrĭ deosebite de a le чelorŭ-l-alцĭ negsцъtorĭ. Aчeшtia aveaŭ în fie-kare jsdeцŭ kъte-o komпanie deosebitъ ші îшĭ srmaŭ komerчĭslŭ lorŭ.

Negsцъtoriĭ fsgarĭ de пeste Dsпъre în цeara Romъneaskъ, sъntŭ o altъ breaslъ în felslŭ komпanieĭ, ші se nsmeskŭ Arnaзцĭ-Keĭsliĭ, saŭ lokзitorĭ de Albania.

Braшoveniĭ, adikъ lokзitoriĭ din Braшovŭ чe aŭ пrъvъliĭ ші viĭ în цeara Romъneaskъ formeazъ o breaslъ deosebitъ ks пriveligĭsrĭ, figsrъndŭ între eĭ ші alцĭ Braшovenĭ maĭ miчĭ, kare dsпъ timпŭ s'aŭ aшezatŭ ks totslŭ în цeara Romъneaskъ.

Rsntaшiĭ, sъntŭ breaslъ vekîe, kare difera de цъranĭ пentrs aчeea kъ пlъteskŭ darea d'a dreptslŭ la Visterie.

Aleшiĭ, ssntŭ o breaslъ maĭ noŭъ fъkstъ ssb domnia lsĭ Grigore Vodъ Gika, kare însъ astъzĭ s'aŭ asimilatŭ ks klasa Rsntaшilorŭ.

Kaloeniĭ, ssntŭ doъ sate lъkзite de Bslgarĭ, veniцĭ de пeste Dsпъre în jsdeцslŭ Ialomiцiĭ, ші ssпsшĭ la dare deosebitъ.

Armeniĭ, ssntŭ altъ breaslъ ssb sn staroste чeĭ reпresintъ.

Evreiĭ, asemenea.

Toцĭ aчeшtia se nsmeaŭ Breasle ші aveaŭ пrivelegĭsrĭ deosebite: Sniĭ din eĭ îшĭ пredaŭ darea la Visterie, ĭar alцiĭ, пrekзmŭ Komпaniшtiĭ, Armeniĭ ші Evreiĭ, la kъmara domneaskъ. În чele din srmъ sпinds-se Visteria ks kъmara, tóte breaslele aчestea îшĭ пlъteskŭ darea la Visterie, ші nsmaĭ starosti lorŭ se nsmeskŭ de kъtre Kъmъraшslŭ чelŭ mare.

g). Elŭ a redusŭ numĕrul Slujitorilorŭ, Sŭtĕreilorŭ, Armășeilorŭ, Aprozilorŭ și alŭ Ічoglanilorŭ (gŭarzĭ de korpŭ aĭ Domnilorŭ) dîndŭ la dare pe toțĭ aчeĭ чe s'aŭ desfiinцatŭ [1]. Asemenea a împuцinatŭ și slujitoriĭ de la kăpitănіile de afară.

1]. Чeĭ maĭ alesĭ ostașĭ din vekime eraŭ dorobanцiĭ. Fiiĭ aчestora moștienindŭ totŭ-d'auna de la părinцiĭ lorŭ virtutea răsboĭnikă, eraŭ așa zikăndŭ Eniчeriĭ saŭ Pretorieanіĭ gŭardienĭ aĭ цereĭ Romăneștĭ. Чea maĭ mare parte era infanterie și artilerie. Dar fiindŭ kă adesea-orĭ eĭ se revoltaŭ, uчideaŭ boerĭ, predaŭ monastirĭ și făчeaŭ miĭ de esчesurĭ în цeară, Konstantinŭ Vodă Kărnu Basarabŭ, a înчeputŭ a împuцina numĕrulŭ lorŭ: elŭ îĭ pusese sub komanda Agi, ĭar țĕnurile le-aŭ pusŭ sub Armașulŭ чelŭ mare. Șărbanŭ Vodă Kantakuzino în anulŭ 1688 maĭ ku totulŭ a desfăkutŭ oștirea aчeasta și puцinĭ kăцĭ maĭ rĕmăsese dintre eĭ s'aŭ împărцitŭ păntre alte чete de ostașĭ, prekumŭ Talpiĭ și Kazaчiĭ kare s'aŭ pusŭ sub komanda Agiĭ.

Din învekime era înkă unŭ felŭ de ostașĭ kare se numea Roșiĭ de цeară, sub komanda Paharnikuluĭ чeluĭ mare; dar de la domnia luĭ Konstantinŭ Vodă Brănkoveanu s'aŭ desfiinцatŭ.

Oștirea kompusă de streinĭ se numea Seimenĭ [kuvăntŭ turчeskŭ] era sub komanda luĭ Bașŭ-Bulubașŭ, karele era supusŭ Spătaruluĭ чeluĭ mare.

Lefegiĭ, era sub komanda unuĭ kapitanŭ deosebitŭ; ĭar Lefegiĭ Spătăriеĭ, eraŭ sub чeaușulŭ Spătaruluĭ.

Sărăцeiĭ și Skutelniчiĭ, eraŭ kavaleria Bukureștilorŭ, sub kapitanĭ deosebiцĭ, supușĭ Spătaruluĭ чeluĭ mare; dar și aчeștia s'aŭ desfiinцatŭ toцĭ.

Vănătoriĭ, eraŭ sub kapitaniĭ lorŭ, supușĭ Agăĭ.

Kazaчiĭ, eraŭ sub Polkovnikulŭ și se numeaŭ nedeștrașĭ; aчeștia eraŭ totŭ sub Aga karele avea și kălăreцĭ dintre dănșiĭ.

Lipkaniĭ și Kălărașiĭ, kare eraŭ toцĭ kălărĭ, se aflaŭ sub Postelnikulŭ чelŭ mare.

Pușkașiĭ, kare păzeaŭ pușkăria, și Tunariĭ, eraŭ sub Armașulŭ чelŭ mare.

Aproziĭ saŭ împlinitorĭ datoriilorŭ și uшieriĭ Divanuluĭ, eraŭ sub Vătafulŭ și чeaușulŭ de Aprozĭ, supușĭ Postelnikuluĭ чeluĭ mare.

Ічoglaniĭ, numiцĭ în limba цereĭ Koniĭ de kasă, eraŭ gŭardieniĭ personalĭ aĭ Domnuluĭ; aчeștia purtaŭ și Stindardulŭ Domneskŭ, pe kare era marka цereĭ ku Sfinцiĭ Konstantinŭ și Elena pe o parte, și pe de alta Vulturulŭ ku Kruчea în чiokŭ: aчeștia purtaŭ și suliцe ku flamure miчĭ în doŭă kulorĭ; portulŭ lorŭ era poloneŭ; eĭ purtaŭ și kokure [tolbe] ku săгeцĭ pe lăngă suliцile în kare eraŭ flamurile.

h). Пe Sпътъreiĭ, Vistereiĭ, Roшiĭ, Пъхъrniчeiĭ, Пos-telniчeiĭ, Viziteĭ, Koшiшeĭ, Штъrъreĭ, шi alцiĭ sȣbalternĭ aĭ

Tóte oшtirile aчestea eraȣ neretribȣite. Sȣb Mirчea Vodъ чelȣ bъtrъnȣ însъ fie-kare пriimea kъte doĭ banĭ roшiĭ пe zi шi пorцiȣne de karne шi mъlaiȣ de meiȣ, la Пaшtĭ o manta de пostavȣ leшeaskъ шi o kivъrъ пe kaпȣ, ĭar чeaĭ-l-altъ îmbrъkъminte ш'o fъчea fie-kare de la sine. Sȣb Mateiȣ Vodъ Basarabȣ leafa lorȣ s'a ȣrkatȣ пъпъ la oпtȣ banĭ пe zi. Aчeĭ чe aȣ maĭ remasȣ dȣпъ reforma lȣĭ Konstantinȣ Vodъ Mavrokordatȣ пriimeaȣ пъпъ la ȣnȣ timпȣ kъte treĭ leĭ пe lȣпъ leafъ, пorцiȣnele de пъine шi de karne, шi пostavȣlȣ; dar maĭ tъrziȣ tóte aчestea s'aȣ rъdikatȣ, în kъtȣ astъzĭ nȣ nȣmaĭ kъ nȣ li se dъ nimika dar înkъ li se ea kъte чe-va пentrȣ ka sъ fie liberĭ шi nesȣпъraцĭ de dъrĭ.

Oшtirea regȣlatъ desпre kare s'a vorbitȣ maĭ sȣsȣ, koшпȣnea ȣnȣ korпȣ пeste 30 miĭ ómeniĭ шi anȣme:

10,000.	Dorobanцĭ nedestri, sȣb Kъпitanȣlȣ de Dorobanцĭ.	
2000.	Talпĭ	nedestri sȣb Agъ.
2000.	Kazaчĭ	
2000.	Seimenĭ sȣb Baшȣ-Bȣlȣbaшa Sпътъrieĭ.	
5000.	Roшiĭ sȣb Пaxarnikȣlȣ чelȣ mare.	
1000.	Lefegiĭ sȣb kъпitanȣlȣ de Lefegiĭ alȣ Sпътъrieĭ.	
500.	idem sȣb Чeaȣшȣlȣ Visterieĭ.	
500.	Sъrъцeĭ	sȣb Kъпitaniĭ Sпътъrieĭ, kъlъrĭ.
500.	Skȣtelniчĭ.	
500.	Vъпъtorĭ пedestrĭ	sȣb Aga.
500.	idemȣ kъlъrĭ.	
2000.	Kazaчĭ пedestri шi kъlъrĭ kȣ ȣnȣ Пolkovnikȣ sȣb Aga.	
1000.	Linkanĭ.	kъlъrĭ sȣb Пostelnikȣlȣ чelȣ mare.
1000.	Kъlъraшĭ.	
5000.	Пȣшkaшĭ	sȣb Armaшȣlȣ чelȣ mare.
5000.	Tȣпarĭ	
500.	Aпrozĭ kȣ ȣn Vъtafȣ шi ȣn Чeaȣшȣ, sȣb Пostelnikȣlȣ чelȣ mare.	
500.	Koпiĭ de kasъ sȣb ȣnȣ deosebitȣ Vъtafȣ.	
30,500.		

Aчeastъ oшtire ȣne-orĭ se înmȣlцea, alte-orĭ se îmпȣцina, dȣпъ voinцa Domnilorȣ, dȣпъ îmпrejȣrъrĭ, шi dȣпъ пȣterea цereĭ. Afarъ de aчeasta, eraȣ шi alte maĭ miчĭ korпȣrĭ ostъшeшtĭ, sȣпȣse nȣmaĭ la Boerĭ kȣ rangȣrĭ ka gȣarzĭ aĭ lorȣ, kare lȣaȣ armele în timпȣ de resboiȣ.

Maĭ era o oшtire de 18,000 ómenĭ sȣb 18 Kъпitaпĭ чe lȣkȣeaȣ пrin jȣdeцe, kare nȣ пriimeaȣ leafъ, чi eraȣ skȣtiцĭ de dъrĭ пentrȣ ka sъ ĭea armele în timпȣ de resboiȣ. Aчestia se nȣmeaȣ Kazaчĭ Martalogĭ шi Kazaчĭ Katarogĭ, kare adese orĭ s'a ilȣstratȣ în resboaĭe kȣ enemiчiĭ цereĭ. Nikolae Vodъ Mavrokordatȣ la anȣlȣ 1716 a desfiin-

dregъtoriilorŭ kȣ aчelamŭ nȣme, de kare eraŭ foare mȣlцĭ пrin sate, ĭa пȣsŭ la dare [1]).

i). Пe цъraniĭ kari era robĭ [2]) aĭ boerilorŭ шi aĭ monastirilorŭ ĭa sȣпȣsŭ пe toцĭ la dare generalъ, dîndŭ în lokȣlŭ lorŭ dreптŭ desпъgȣbire kîte ȣnŭ nȣmъrŭ de skȣtelniчĭ [3]).

цatŭ чea maĭ mare пarte din oшtirea aчeasta [kare пъпъ atȣnчea rъmъsese maĭ jȣmъtate;] ĭar fiĭȣlŭ seŭ Konstantinŭ Mavrokordatŭ a desfiinцat'o maĭ kȣ totȣlŭ, lъsъndŭ nȣmaĭ пȣцinĭ ómenĭ, шi aчeĭa пearmaцĭ, пentrȣ serviчĭȣrile administrative, пrekȣmŭ se va sпȣne maĭ înnainte.

1]. Boeriĭ de starea întъĭŭ шi a doȣa aveaŭ o mȣlцime de servitorĭ, kari пȣrtaŭ nȣmele dȣпъ rangȣlŭ lorŭ: Aчeĭ kare se aflaŭ sȣb Sпъtarȣlŭ se nȣmeaŭ sпъtъreĭ; чeĭ чe era sȣb Vistierȣlŭ visterniчeĭ, чeĭ de sȣb Пostelnikŭ пostelniчeĭ, шi пrin ȣrmare пъхъrniчeĭ, komiseĭ, шъtrъreĭ, пitъreĭ [saŭ vizitiĭ] шi altele. Eraŭ sate întregĭ de aчeшtia, kare în timпŭ de пaчe eraŭ nesȣпъraцĭ de orĭ чe dъrĭ, ĭar în timпŭ de resboiȣ lȣaŭ armele. Nikolae Mavrokordatŭ шi kȣ fiĭȣlŭ seŭ Konstaitinŭ ĭ-aŭ desfiinцatŭ kȣ totȣlŭ, lъsъndŭ nȣmaĭ kъцĭ-va Sпъtarȣlȣĭ шi Agi пentrȣ serviчĭȣlŭ din Bȣkȣreшtĭ.

2]. Din învekime ȣniĭ din цъranĭ aveaŭ пroпrietъцile lorŭ, se nȣmeaŭ Megiaшĭ шi Moшnenĭ, liberĭ de atъrnarea boerilorŭ. Alцiĭ earŭ liberĭ fъrъ sъ aibъ moшie, шi se nȣmeaŭ Klъkaшĭ, шъzъndŭ пe moшiile boerilorŭ шi ale mъnъstirilorŭ; ĭar чeĭ maĭ mȣlцĭ eraŭ sklavĭ шi se nȣmeaŭ veчinĭ, [în starea iloцilorŭ din Laчedemonia.] Aчeĭ liberĭ шi moшneniĭ пlъtea dъrile чele maĭ grele; ĭar sklaviĭ saŭ veчiniĭ пlъteaŭ o dare maĭ mikъ fiindŭ sȣb aпъrarea stъпъnilorŭ lorŭ, kare aveaŭ пȣtere absolȣtъ de aĭ vinde îmпreȣnъ kȣ satele saŭ în familiĭ desпъrцindŭ пe пъrinцĭ de koniĭ шi пe koniĭ dintre sine. Konstantinŭ Vodъ Mavrokordatŭ în domnia sa чea din tъĭȣ aŭ пȣsŭ la birŭ шi пe veчinĭ de o пotrivъ kȣ moшneniĭ, kȣ klъkaшiĭ шi kȣ slȣjitoriĭ чe'ĭ desfiinцase; ĭar în a doȣa domnie kъndŭ a fъkȣtŭ Reforma ĭ-a liberatŭ пe toцĭ kȣ voĭe шi fъrъ de voĭea boerilorŭ lъsъndŭ în lokȣlŭ lorŭ ka desпъgȣbire kъte kъцĭ-va skȣtelniчĭ, în analogia robilorŭ чe lĭ s'aŭ lȣatŭ. De atȣnчe цъraniĭ aŭ remasŭ nȣmaĭ în doȣъ klase, Moшnenĭ шi Klъkaшĭ; moшneniĭ шezъndŭ пe пъmъntȣlŭ lorŭ de пroпrietate fъrъ sъ fie sȣпȣшĭ la serviчĭȣlŭ nimȣlȣĭ, ĭar klъkaшiĭ, шezъndŭ пe moшiile boerilorŭ a mъnъstirilorŭ, dъndŭ dijmъ din tóte semъnъtȣrile шi altele шi lȣkrъndŭ 12 zile de klakъ la arъtȣrъ, la seчere, пrъшilъ, пrekȣmŭ se va sпȣne înainte maĭ пre largŭ.

3]. Skȣtelniчiĭ nȣ eraŭ milъ domneaskъ, чi desпъgȣbire чe s'a fъkȣtŭ пrin Reformъ, чelorŭ чe aveaŭ robĭ. Aчestia eraŭ fъrъ dare kъtre Statŭ шi mȣnчeaŭ saŭ пlъteaŭ stъпъnilorŭ lorŭ kъte-чeva dȣпъ tokmealъ.

j). A desființatŭ dъrile че eraŭ sȣb nȣme de vъkъritŭ, nogonъritŭ, neчeцile, nlokonȣlŭ шi altele.

k). A aшezatŭ ka fie kare цъranŭ sъ dea kîte 10 leĭ ne anŭ în natrȣ termene, adikъ kîte doĭ leĭ шi 60 banĭ la fie kare sfertŭ, (tribȣnie) шi din zeчe oamenĭ ȣnȣlŭ sъ dea kîte чinчĭ leĭ ne anŭ. Atȣnчe fъkъndŭ katagrafie a gъsitŭ 147 miĭ bъrbaцĭ kare s'aŭ aшъzatŭ la darea generalъ, afarъ de Bresle.

l). A snoritŭ venitȣrile tesaȣrȣlȣĭ Domneskŭ, adъogîndŭ la nlata oeritȣlȣĭ kîte 16 banĭ, la vinъritŭ kîte шase banĭ de vadrъ, la dijmъritŭ kъte 13 banĭ de stȣnĭ шi de norkŭ; vъmile le'a lъsatŭ dȣnъ aшezarea lȣĭ Grigore Vodъ Gika; nreцȣlŭ sъreĭ de la Okne l'a mъritŭ kȣ firmanŭ împъrъteskŭ, vînzîndȣse kъte 180 banĭ sȣta de oka, шi astŭ felŭ a statorniчit venitȣlŭ цereĭ dȣnъ vekĭȣlŭ obiчeĭ.

Ka Domnŭ aȣtonomŭ шi indenendentŭ de Kanȣ-kexaealile sale, elŭ a ȣnitŭ venitȣlŭ kъmъriĭ (kaseta sa nrivatъ) kȣ venitȣlŭ Visteriĭ, fъkîndŭ o singȣrъ kasъ din kare se nlъtea tribȣtȣlŭ kъtre împъrъцie, keltȣelile kȣ magnaцiĭ Porцiĭ, darȣrile че se trimitea la Пашĭ, keltȣelile kadiilorŭ dȣnъ margine, lefile, шilele шi alte keltȣelĭ, ĭar restȣlŭ rъmînea în folosȣlŭ seŭ.

Kȣ kinȣlŭ aчesta, цeara intrase de o kam datъ în bȣnъ orъndȣealъ, шi din zi în zi fъчea nrogrese de snorire, kъчĭ venea lokȣitorĭ de neste, Dȣnъre din Transilvania шi din Ȣngaria, de îmȣlцea nȣmъrȣlŭ îmnonorъreĭ.

Asemenea skȣtelniчĭ s'aŭ datŭ шi mъnъstirilorŭ шi kokónelorŭ vъdȣve шi fiilorŭ de boerĭ, kari nȣ eraŭ în fȣnkцiȣnĭ. Domniĭ чe aŭ ȣrmatŭ dȣnъ Mavrokordatŭ aŭ resnektatŭ orъndȣeala skȣtelniчilorŭ dar din timnŭ în timnŭ s'aŭ îmnȣцinatŭ din nȣmъrȣlŭ nreskrisŭ de Reformъ; kȣ tóte aчestea шi nъnъ astъzĭ eĭ eksistъ; ȣniĭ nlъteskŭ o sȣmъ de banĭ la stъnъniĭ lorŭ în doŭъ termene a le anȣlȣĭ; alцiĭ fakŭ diverse serviчiȣrĭ dȣnъ kȣmŭ se învoeskŭ, nrekȣmŭ aчeĭ чe adȣkŭ ȣnŭ óre-kare nȣmъrŭ de karъ de lemne se nȣmeskŭ Dъrvarĭ, aчeĭ чe adȣkŭ o sȣtъ de raчĭ ne sъntъmъnъ Rъkarĭ, шi nrin ȣrmare Peskarĭ, Stȣnarĭ, Vъkarĭ, Morarĭ, Pogonarĭ, Vierĭ шi altele. Mȣlцĭ din aчestia sȣntŭ noslȣjniчĭ, neste nȣmъrȣlŭ skȣtelniчilorŭ, nlъtindŭ la stъnъniĭ lorŭ kъte o dare anȣalъ la Sfъntȣ George шi la Sf. Dȣmitrȣ fъrъ sъ serveaskъ, saŭ servindŭ fъrъ sъ nlъteaskъ.

*

Mixaĭꙋ-Vodъ Rakoviцъ, vъzъndꙋ feriчirea aчeшtiĭ цerĭ, adъogi darea îmnъrъцieĭ шi nemkeшъrile kъtre oameniĭ inflꙋenцĭ din Konstantinonole, шi kaпътъ Domnia. Atꙋnчe viindꙋ în цeara Romъneaskъ, a adъogitꙋ dъrile în kîtꙋ цъraniĭ aꙋ înчenꙋtꙋ a fꙋgi iarъшĭ neste xotarꙋ saꙋ a se amesteka într'o konfꙋziꙋne generalъ.

Aчesta a skosꙋ în цearъ carъшĭ Vъkъritꙋlꙋ, adikъ darea ne vitele mari. Dar nemꙋlцꙋmirea цereĭ ajꙋngъndꙋ la Поartъ, шi rъndꙋindꙋse earъшĭ Konstatinꙋ Vodъ Mavrokordatꙋ, aчesta aꙋ чerkatꙋ toate kinꙋrile ka sъ îndrente lꙋkrꙋrile, dar 'ĭ-a statꙋ kꙋ nenꙋtinцъ; kъчĭ lъkꙋitoriĭ sпъĭmîntaцĭ de mꙋlцimea dъrilorꙋ fꙋgiserъ în toate nъrцile, în kъtꙋ dꙋnъ katagrafia чe s'a fъkꙋtꙋ în anꙋlꙋ 1745 nꙋmъrꙋlꙋ lorꙋ abia s'a sꙋitꙋ la 70 шiĭ. Atꙋnчe a fostꙋ silitꙋ шi elꙋ sъ ꙋrmeze sistemꙋlꙋ lꙋĭ Mixaĭ Vodъ Rakoviцъ.

CAPITULU III.

Căderea.

Dꙋnъ nꙋmita Reformъ, kъnd Domniĭ aꙋ înчetatꙋ de a se maĭ faчe dꙋnъ alegere шi s'a desfiinцatꙋ vekiĭ ostaшĭ шi boerĭ aĭ цereĭ kari anъraꙋ natria kꙋ zelꙋ de rele шi strîmbъtъцĭ, цeara Romъneaskъ a kъzꙋtꙋ în mare tikъloшie шi nevoe, kъчĭ niчĭ din afarъ nꙋ avea vre o nrotekцiꙋne saꙋ ajꙋtorꙋ, niчĭ din nъꙋntrꙋ vre-o nꙋtere saꙋ anъrare.

Поarta Otomanъ lъsase în adevъrꙋ Domnilorꙋ oare kare nrivilegiꙋrĭ; nꙋ se amesteka fъцiшꙋ шi direktꙋ în administraцiꙋnea interioarъ; kꙋ aчeastъ nolitikъ ea nꙋ voea niчĭ no Romъnĭ sъ'ĭ atingъ, niчĭ ne veчini lorꙋ sъ'ĭ nemꙋlцꙋmeaskъ; чi kꙋ kꙋvъntꙋlꙋ de drentate шi kꙋ nꙋmele de nrotektoare a nonorꙋlꙋĭ, îшĭ fъчea toate voile nrin deasa skimbare a Domnilorꙋ. Aчeasta maĭ kꙋ seamъ a nrovenitꙋ din kaꙋza lꙋĭ Kostantinꙋ Vodъ Mavrokordatꙋ, karele kꙋ toate kъ aшъzase oare kare bꙋne orъndꙋelĭ în Domnia sa чea din tъĭꙋ, a fъkꙋtꙋ însъ maĭ mꙋltꙋ rъꙋ цereĭ de kъtꙋ toцĭ чeĭ

lalцĭ Domnĭ; kъчĭ la relile чele nrofsnde шi învekite a le цereĭ elŭ n'a întrebsinцatŭ de kîtŭ niшte naliative mîngîi-toare.

Чelŭ întъiŭ rъŭ чe a fъkstŭ a fostŭ desfiinцarea onшti-reĭ nъmînteшtĭ, kare înчenъndŭ-se de tatъlŭ seŭ Nikolae Ma-vrokordatŭ, s'a îndenlinitŭ de elŭ, шi astŭ-felĭŭ ns nsmaĭ kъ a îndenlinitŭ skonslŭ Tsrчieĭ, lъsîndŭ цeara în diskreцisnea sa, dar a deskisŭ kalea tslslorŭ Tsrчilorŭ veчinĭ de neste Dsnъ-re ka sъ fakъ totŭ felslŭ de ekчessrĭ шi ssnъrъrĭ lъksitori-lorŭ din цeara Romъneaskъ. Пъnъ la rъsboĭslŭ alŭ doilé alŭ îmnъrъteseĭ Ekaterineĭ II, inemiчiĭ de neste Dsnъre fъчeaŭ neînчetate nъvъlirĭ fъrъ de niчĭ o frikъ saŭ ksvъntŭ, nentrs ka sъ kanete ks nsterea darsrĭ de la Domnŭ, saŭ ka sъ se îmbogъцeaskъ din snoliile bieцilorŭ Romînĭ. Nъvъlirea lsĭ Пasvantoglъ, шi a le altora desnre kari s'a vorbitŭ în bio-grafia Domnilorŭ цereĭ Romъneшtĭ, a fostŭ konseksinцa fsnestъ a desarmъriĭ bravilorŭ ostaшĭ kari anъra цeara.

Alŭ doilea rъŭ чe a fъkstŭ цereĭ a fostŭ kreшterea tri-bstslsĭ kъtrъ îmnъrъцie. Konstantinŭ Vodъ Mavrokordatŭ, în lokŭ sъ fi stъrъitŭ a redsчe ssma чe se lsa în kontra ve-kilorŭ tratate шi Xateшerifsrĭ, îndatъ чe a vъzstŭ kъ riva-liĭ seĭ îmbla sъ kanete Domnia, a kъstatŭ sъ se întъreaskъ în nosiцisnea sa, adъogъndŭ înkъ o mie de nsngĭ de banĭ la tribstslŭ ansalŭ kъtre Пoarta Otomanъ. Aчeastъ fantъ nenrekъgetatъ a ksfsndatŭ ns nsmaĭ цeara într'snŭ xaosŭ de tikъloшiĭ; dar шi înssшĭ Domnslsĭ, ĭ-a fostŭ fatalъ шi kassъ de neвoe шi kъdere; kъчĭ adъogirea tribstslsĭ la înчenstslŭ fie kъriĭ Domniĭ a servitŭ nentrs Tsrчĭ ka kassъ bine ks-vъntatъ snre a skimba ne Domnĭ kîtŭ maĭ desŭ шi fъrъ de ksvъntŭ, nentrs ka sъ noatъ lsa kъtŭ maĭ desŭ ssma de s-na mie nsngĭ de banĭ; шi astŭ-felĭŭ obiчeĭslŭ la Пórtъ s'aŭ fъkstŭ lege, în kъtŭ fъrъ ssma arъtatъ niчĭ snŭ Domnŭ ns nstea kъnъta Domnia. Mъssra aчeasta a fostŭ îndoitŭ fa-talъ, kъчĭ шi цeara s'a îmnovъratŭ ks keltseli nessferite, шi demnitatea Domnilorŭ s'a fъkstŭ nslъ: s'aŭ nssŭ dъrĭ ne-mъssrate ne klasa lskrъtorilorŭ de nъmъntŭ, înkъtŭ aŭ a-jsnsŭ în чea maĭ mare tikъloшie, шi kъndŭ se sskчeda snŭ

Domnȣ dъrile se înnrosnъtaȣ ші se adъogeaȣ dȣnъ gȣstȣlȣ ші voinџa Domnȣlȣї.

E de mirare kъ niчї ȣnȣ Domnȣ n'a voitȣ sъ înџeleagъ resȣltatile aчestȣї nenoroчitȣ obiчeїȣ nentrȣ ka sъ чerчe alȣ desfiinџa. Dakъ dъrile s'arȣ fi aшъzatȣ ne nrodȣktele пъmъntȣlȣї їar nȣ ne kanәte, vederatȣ e kъ la greȣtъџile џereї arȣ fi lȣatȣ narte ші bogatȣlȣ îmnreȣnъ kȣ sъrakȣlȣ; ші atȣnчe însȣшї Otomaniї kare, snekȣlъ kȣ nrodȣktele џereї arȣ fi kontribȣitȣ la greȣtatea dъrilorȣ kare se чereaȣ.

Toatъ lȣmea astъ-zї шtie kъ darea indirektъ ne nrodȣktele пъmъntȣlȣї, kъndȣ nȣ treчe mъsȣrile drentȣlȣї, întъreшte aktivitatea, îmȣlџeшte nrodȣktele, kontribȣe la snorirea nonorȣlȣї ші la îmȣlџirea vitelorȣ, stimȣleazъ meseriile ші komerчiȣlȣ, ші în totȣ kinȣl dъ miшkare sniritȣlȣї omeneskȣ; din kontra darea ne kanȣ, anlikatъ din sniritȣ desnotikȣ, sъrъчeшte kȣ totȣlȣ ne lъkȣitorї, naralizeazъ agrikȣltȣra, lъnџȣeшte ші îmnedikъ meseriile, tîmnешte sniritȣlȣ ші adȣчe toatъ mȣlџimea relelorȣ, kare fakȣ viktїme kiar ne gȣvernele чele maї konшtiinчoase.

CAPITULU IV.

Despre Tributŭ.

Tribȣtȣlȣ kъtre Înalta Поartъ пъпъ la 1769 se da în kinȣlȣ ȣrmъtorȣ:

500 leї saȣ 3000 banї Romiї (Monedъ kare ȣmbla kîte 6 la leȣ) s'a datȣ în timnȣlȣ lȣї Mirчea Vodъ чelȣ bъtrînȣ karele înkinase џeara la Otomanї în anȣlȣ 1393.

40,000 leї saȣ zeчe miї de galbenї (kîte 4 leї galbenȣ) datȣ de Laїotȣ Vodъ în anȣlȣ 1460 kîndȣ de a doȣa oarъ s'a înkinatȣ џeara.

125,000 leї s'a adъogitȣ de Mateї Vodъ Basarabȣ, kъndȣ s'a îmnъkatȣ kȣ Tȣrчiї în anȣlȣ 1640.

50,000 a maї adъogaї Kostantinȣ Vodъ Brînkoveanȣ la 1701.

100,000 leĭ a maĭ adъogatŭ Konstantin Vodъ Mavrokordatŭ kъndŭ a lsatŭ чele чinчĭ jsdeцe de пeste Oltŭ de la Nemцĭ la anslŭ 1739.

500,000 leĭ a maĭ adъogatŭ totŭ aчestŭ Domnŭ ssb пsme de Geaige, adikъ dar împъratslsĭ în anslŭ 1761.

125,000 leĭ totŭ aчesta ssb пsme de Geaige Vizirslsĭ.

2000 leĭ a maĭ adъogatŭ Шtefanŭ Vodъ Rakoviцъ în anslŭ 1764 пentrs пiшte inssle чe i saŭ datŭ în drentslŭ Silistreĭ пe Dsпъre.

32,500 s'a maĭ adъogatŭ totŭ de aчestŭ Domnŭ ssb пsme de Шlokonŭ, saŭ dar de Baeramŭ.

25,000 leĭ a maĭ adъogatŭ Skarlatŭ Vodъ Gika kъndŭ a lsatŭ ssb stъпъnirea sa Odaea Vizirslsĭ. (Vezĭ biografia aчestsĭ Domnŭ la Tomslŭ II).

Ast-felĭŭ tribstslŭ цereĭ de la ssma de 500 leĭ ajsnse пъпъ la 1,000,000. Пъпъ la a treea domпie a lsĭ Mixaĭ-Vodъ Ssцs. Aчesta fsgindŭ în Transilvania dsпъ evenimentele ksnoskste de atsпчea, boeriĭ emigraцĭ împresпъ ks Mitroпolitslŭ Dositeĭ шi ks eпiskoпiĭ aŭ fъkstŭ Arzmagzarŭ kъtre Пoarta Otomanъ, tъngsindsse de miseriile цereĭ шi arъtъndŭ пeпstinцa de a maĭ rъsпsnde o ssmъ atъtŭ de essorbitantъ. Atsпчé Sсltanslŭ Selimŭ dete snŭ Xati-Xsmaĭsnŭ (în anslŭ 1803) пrin kare xotъrî ka цeara Romъneaskъ, sъ dea пe anŭ nsmaĭ 619 пsngĭ tribstŭ, 180 пsngĭ *edigié* шi 80 пsngĭ *rikiabia* [1]), шi пe lъngъ aчeasta întъri пrivilegĭsrile шi skstinцele цereĭ ksпrinse în firmanele de maĭ nainte, kare se vor arъta la loksl lorŭ.

---

1). În totslŭ 897 пsngĭ, saŭ 439,500 leĭ, sokotitŭ kъte 500 leĭ пsnga.

CAPITULU V.

ADUNAREA VECHILORU HATIHUMAIUNURI.

Hati-humaiunulŭ luĭ Sultanŭ Baĭazetŭ I Ilderimŭ din anulŭ 1393 dupe Christŭ.

Memleketѕlȣ (џeara) Romъneskȣ karele akѕma s'a sѕпѕsȣ neînvinsȣ пѕtereĭ nóstre, 'lȣ aшezъmȣ пrin înalta nóstrъ milostivire ka sъ se gѕverneze dѕпъ legile sale пroпriĭ, шi Eflak-Voevodasi (Domnѕlȣ) sъ aĭbъ deпlinъ пѕtere ka sъ fakъ rъsboĭѕ veчinilorȣ seĭ, saȣ sъ înkee паче kъndȣ va voi; шi пrin ѕrmare sъ aĭbъ dreпtȣ de viaџъ шi de mórte asѕпra sѕпѕшilorȣ seĭ.

Kreшtinii kari, dѕпъ че ar пriimi legea lѕĭ Moametȣ, ar treче ĭarъшĭ din џinѕtѕrile nóstre în џeara Romъneaskъ шi ar îmbrъџiшa ĭarъшĭ krìstianismѕlȣ, пѕ vor пѕtea fi ѕrmъriџĭ saȣ sѕпъraџĭ.

Kъџĭ din Romъnĭ ar treче în vre-o пarte din џinѕtѕrile nóstre пentrѕ trebѕinџĭ пartikѕlare, vor fi nesѕпъraџĭ de xaraчĭѕ (kaпitaџiѕne) шi пe черчetaџĭ пentrѕ пortѕlȣ lorȣ.

Domniĭ kreшtinĭ se vor alege de kъtre Mitroпolitѕlȣ шi de kъtre boerĭ.

Dar пentrѕ înalta nóstrъ milostivire, шi пentrѕ kъ amȣ înskrisȣ пe aчeastъ raĭa (sѕпѕsȣ) în katalogѕlȣ чelorȣ-l-alџĭ sѕпѕшĭ aĭ пoшtriĭ, elȣ va fi datorĭѕ a da la îmпъrъteskѕlȣ nóstrѕ Miri (tesaѕrѕ) în fie-kare anȣ kъte 3000 banĭ d'aĭ џereĭ, saȣ 500 leĭ de argintȣ în moneda nóstrъ.

S'a datȣ aчeasta în Nikoпole la 805 în lѕna Rabĭѕl-evel, шi s'a înskrisȣ în Kĭѕtѕkѕrile (kondiчele) nóstre [1].

1.) Într'o însemnare veke a ѕпѕĭ boerȣ Serdarȣ Konstantinȣ Kiџoreanѕ amȣ gъsitȣ пreskrisȣ dѕпъ ѕпȣ xrisovȣ vekĭѕ, titlѕ lѕĭ Mirчea Vodъ чelȣ bъtrъnȣ karele чelȣ întъĭѕ a închinatȣ џeara Romъneaskъ Tѕrчi-

ESTRASŬ DURĔ

Hati-humaïunulŭ luĭ Sultanŭ Meemetŭ II din anulŭ 1460 după Christŭ.

Aчêstȣ aktȣ, пe lъngъ чele konrinse în чelȣ чitatȣ maĭ sȣsȣ adaoge шi ȣrmъtórele:

Otomaniĭ sъ nȣ se amesteчe niчĭ de kȣmȣ întrȣ ale џereĭ, niчĭ sъ aĭbъ пroпrietъџĭ niчĭ sъ se pórte пrin џearъ. Nȣmaĭ пentrȣ пriimirea tribȣtȣlaĭ sъ se trimiџъ ȣnȣ omȣ îmпъrъteskȣ, шi пrin шtirea Domnȣlȣĭ, sъ treakъ Dȣnъrea шi sъ vie пînъ la Tъrgoviшte kȣ omȣ Domneskȣ, de ȣnde пrimindȣ tribȣtȣlȣ, sъ se întórkъ ĭarъшĭ kȣ ómeniĭ Domnȣlȣĭ пъnъ la Gĭȣrgĭȣ, ȣnde nȣmъrъndȣ de alȣ doilea baniĭ, kare trebȣe sъ fie zeчe miĭ galbenĭ Sȣltaninĭ kȣ пeчetiea nóstrъ, sъ пriimeaskъ akolo ilaмȣ (dovadъ) de la kadiȣ, шi trekъndȣ la Rȣsчĭȣkȣ sъ dea ĭarъшĭ ilamȣ, пentrȣ ka sъ rъmъe џeara nesȣпъratъ dáka s'arȣ întъmпla sъ se пĭarzъ baniĭ пe drȣmȣ [1].

Daka vre ȣnȣ tȣrkȣ arȣ avea jȣdekatъ kȣ vre-ȣnȣ romъnȣ, пroчesȣlȣ sъ se kaȣte la Divanȣlȣ Domnȣlȣĭ, шi xotъrъrea jȣdekъџiĭ sъ se întъreaskъ dȣпъ legile џereĭ.

Negȣџъtoriĭ Otomanĭ, kъndȣ vorȣ voi a veni kȣ marfъ, nȣ vorȣ пȣtea fъrъ de a da de шtire Domnȣlȣĭ din чe lokȣ se aflъ; шi fъrъ zъbavъ sъ kȣmпere шi sъ vъnzъ lȣkrȣrĭ nemiшkъtóre dȣпъ kare indatъ se easъ din џearъ.

---

lorȣ шi aȣ fъkȣtȣ traktatȣlȣ de maĭ sȣsȣ kȣ Sȣltanȣlȣ Baĭazetȣ Ilderimȣ. Titlȣ lȣĭ Mirчea Vodъ era aшtȣ-felȣ:

„Drentȣ kredinчĭosȣlȣ întrȣ Xristosȣ Dȣmnezeȣ, nietosȣlȣ шi ĭȣbitorȣlȣ „de Dȣmnezeȣ Mirчa чelȣ mare, Domnȣ kȣ mila lȣĭ Dȣmnezeȣ шi „singȣrȣ Stъпъnitorȣ a totȣ пъmъntȣlȣĭ Ȣngro-Vlaxieĭ, шi de dinkolo „de Mȣnџiĭ Karпaџĭ, пъnъ în пъmъntȣlȣ Tъtъreskȣ [Basarabia], Xer„џogȣ [Dȣчe] Almaшȣlȣĭ шi Fъgъraшȣlȣĭ, Domnȣ alȣ Banatȣlȣĭ des„пre Aпȣsȣ, Stъпъnilorȣ îmbelorȣ lъtȣrĭ ale Dȣnъreĭ пъnъ în Marea „Neagrъ, шi Domnȣ чetъџiĭ Drъstiorȣlȣĭ шi alȣ tȣtȣlorȣ џerilorȣ шi „Oraшelorȣ, пъnъ în xotarele Andrianoпoleĭ. Anȣlȣ de la faчerea lȣ„meĭ 6901."

1). Aчestȣ modȣ de trimitere a tribȣtȣlȣĭ s'a ȣrmatȣ пъnъ la Шerbanȣ Vodъ Kantakȣzino.

Otomaniĭ nu aŭ voe sъ ĭ-a niчĭ servitorŭ niчĭ servitóre dintre Romъnĭ; niчĭ vorŭ avea deosebitŭ lokŭ nentru înkinъчĭune.

Igzarŭ firmanŭ (ordinŭ de kemare) sъ nu se fakъ niчĭ unuĭ dintre nъmъntenĭ; шi nentru niчĭ o kauзъ nu se va rъdika niminĭ din цearъ ka sъ fie dusŭ la Konstantinonole saŭ la altŭ judeцŭ alŭ Turчieĭ. Datŭ în anulŭ 1822 [1].

Arъtatele kondiцiunĭ s'aŭ stinulatŭ шi în firmanele nosteriórе, kare s'aŭ trimisŭ dunъ vreme în цeara Romъneaskъ adikъ:

Firmanurile întъritóre nriveligĭurilorŭ цeriĭ dunъ vekile xatixumaĭunurĭ;

Firmanurile чe чiteazъ totŭ-dauna legile цereĭ шi liniшtirea eĭ din întru;

Firmanurile nrin kare se stinuleazъ чirkularea negu цъtorilorŭ turчĭ nrin цearъ, ku termenŭ xotъrъtŭ шi numaĭ în oraшe, îndatorъndu-se a'шĭ da marfa ku dearidikata;

Firmanurile kare reguleazъ ka romъniĭ în цerile imneriuluĭ Otomanŭ sъ nu fie sunъraцĭ niчĭ nentru dare niчĭ nentru kostumulŭ чe noartъ;

Firmanurile kare onreskŭ treчerea шi netreчerea în цearъ nu numaĭ a Turчilorŭ nroшtĭ dar шi a Пaшilorŭ чelorŭ marĭ;

Firmanurile nrin kare se onreшte a se rъdika din цearъ ne unŭ nъmъnteanŭ snre alŭ duчe înaintea tribunalelorŭ turчeшtĭ de neste Dunъre;

Firmanurile kare înшtiinцeazъ kъ alegerea Domnilorŭ sъ se fakъ din nartea Domnilorŭ nъmъntenĭ; ne lъngъ aчeasta tóte firmanele nъnъ astъzĭ nreskriŭ îndatorirea nentru boerĭ de a fi sunuшĭ Domnuluĭ, шi nentru Domnĭ de a se nurta ku dragoste kъtre Boerĭ; шi orĭ чe nroчesŭ din

1]. Konrinderea aчestorŭ dokumente amŭ gъsito într'o kъrtiчikъ чe mĭ-a dato ferichituluĭ întru memorie Aleksandru Vъkъresku, karele o noseda de la tatъlŭ seŭ Banu Enake Vъkъresku, karele шi aчesta le-aŭ kъnъtatŭ ku mare keltuialъ de banĭ koniindu-le dunъ kondiчiile îmnъrъteшtĭ, nre kъndŭ se afla la Konstantinonole.

џearъ sъ se kaвte ши sъ se termineze kв konsiliвlв boerilorв [1].

Firmanulŭ luĭ Sultanŭ Meemetŭ IV. despre boerĭ. (Anulŭ 1663.)

Alesвle dintre domniĭ seminџieĭ lвĭ Mesia, astъzĭ domnвle alв џereĭ Romъneшtĭ Grigorie Vodъ, sfъrшitвrile tale fie kв bine! ĭar voĭ ĭaвda челorв maĭ marĭ din seminџia lвĭ Mesia, boerĭ aĭ џereĭ, mъritъ fie sвпвnerea vóstrъ! kъndв va ajвnge aчestв lвminatв ordinв, kвnoskвtв sъ vъ fie, kъ fi-

---

1]. Aiчea krezъ de kвviinџъ a пвne sвb okiĭ чititorilorв шi traktatвlв Moldoveĭ înkeĭatв între Bogdanв Vodъ шi Sвltanвlв Selimв în anвlв 1513, пe kare aвtorвlв se vede kъ nв l'a пosedatв, dar kare este konstatatв de toџĭ kronikariĭ Moldovenĭ шi de toџĭ istoriчiĭ strъinĭ.

Art. 1. „Sвltanвlв kвnóшte kъ Moldavia de bвnъ voĭъ, fъrъ a fi silitъ, fъgъdвĭeшte askвltare Împъrъџieĭ Tвrчeшtĭ.

Art. 2. Naџica Moldoveanъ rъmъne, ka шi maĭ nainte, bвkвrъndв-se de libertъџile sale, fъrъ ka sъ fie în vre вnв kinв asвпritъ, шi fъrъ ka Пórta sъ aĭbъ чeva volniчie a se atinge de aчelea. Legile, datinile, dreпtвrile шi пrivilegiele Џereĭ rъmъnв пentrв totв-deaвna nevъtъmate.

Art. 3. Domniĭ vor gвverna џeara ka шi maĭ nainte neatъrnatв fъrъ ka Пórta sъ se amestiчe kвm-va niчĭ mijloчitв niчĭ nemijloчitв.

Art. 4. Totв asemenea nв sè va amesteka Пórta în niчĭ o daraverъ din întrв saв din afarъ; чi desпre aчestea va xotъrî Domnвlв kв Senatвlв seв, fъrъ ka Пórta, dъndв-i-se пrilejв, sъ se înkвmete a se amesteka în ele niчĭ mijloчitв niчĭ nemijloчitв.

Art. 5. Moldavia îшĭ va пъstra graniџele sale neatinse шi în tótъ întregimea lorв.

Art. 6. Religia tвrчeaskъ e oпritъ în tótъ Moldavia.

Art. 7. Niчĭ вnв tвrkв nв este ĭertatв a avea în Moldavia de пroпrietate пъmъntв, kasъ saв пrъvъlie, niчĭ sъ petreakъ în џearъ peste sorokвlв xotorîtв de Domnв.

Art. 8. Negoџвlв Moldavieĭ va fi liberв пentrв tóte naџiile; totвшĭ în kвmпъrъtórea пrodвktelorв џereĭ, negвџъtoriĭ tвrчĭ vorв avea întъĭetate asвпra altora de verв kare naџie vor fi. Kв tóte astea eĭ îшĭ vorв faчe la Galaџĭ, Ismailв шi Kilia kв bвnъ tokmealъ, învoinџele lorв, fъrъ sъ kвteze a intra maĭ deпarte în џearъ de kъtв nвmaĭ kв înadinsa învoinџъ a Domnвlвĭ.

indŭ kъ цeara Romъneaskъ este moштenirea strъlsчiťeĭ mele împъrъцiĭ шi grъnarĭs înalteĭ mele kaпitale, ks ksviinцъ este sъ o întîmпinъmŭ, sъ o пъzimŭ шi sъ o aпъrъmŭ de fъkъtoriĭ de rele, чe s'arŭ întinde asзпra пonorslsĭ seŭ, karele dsпъ înalta nóstrъ bsпъ-voinцъ dorimŭ sъ samene шi sъ seчere' în пaчe шi în feriчire. Kъчĭ în vremile treksté

Art. 9. Titls de neatъrnatŭ se va пъstra пentrs Moldavia шi se va întrebsinцa în tóte skrierile îndreptate din пartea Пorцiĭ kъtre Domnŭ.

Art. 10. Tsrчiĭ trimiшĭ de Пórtъ ks skrisorĭ kъtre Domnŭ пs vorŭ fi ĭertaцĭ a treчe пeste Dsпъre. Eĭ vorŭ rъmъпea пe чelŭ de dinkolo malŭ alŭ rîslsĭ, шi vorŭ trimite de akolo stafetele lorŭ kъtre [administratorslŭ] пъrkъlabslŭ din Galaцĭ kare le va invita la Domnŭ, шi va пreda aпoĭ шi resпsnssrile la aчele stafete la alergъtoriĭ trъmiшĭ de Пórtъ.

Art. 11. Domniĭ naцieĭ Moldovene se vorŭ alege de kъtre Obшteaska Adsпare, шi se vorŭ reksnóшte de kъtrъ Пórtъ, fъrъ ka sъ se amestiчe чeva în alegere, saŭ sъ fakъ vre-o împotrivire, orĭ vre-o greutate, orĭ пiedikъ la aчeea.

Art. 12. Цeara va fi aпъratъ de Tsrчia în orĭ чe întъmplare, îndatъ чe naцia Moldoveanъ va чere ajstoris шi reazimŭ.

Art. 13. Пentrs tóte aчeste folóse цeara пs este îndatoratъ kъtre Пórtъ de kъtŭ ks snŭ darŭ [peшkeшŭ] anualŭ de пatrs miĭ galbenĭ."

Пe lъngъ aчesta, repгodsчemŭ шi srmъtorslŭ **tratatŭ de negoцŭ** înkeĭatŭ la anslŭ 1588 între Пetrs Vodъ шi Elisabeta Regina Anglieĭ.

„Пetrs, ks mila lsĭ Dsmnezeŭ Domnŭ alŭ цereĭ Romъneшtĭ шi alŭ Moldavieĭ, faчemŭ ksnoskstŭ prin aчesta la toцĭ шi la fie-kare kъrorŭ se ksvine saŭ se va ksveni sъ шtie, kъ amŭ înkeĭatŭ ks marele domnŭ Gslielmŭ Xarebornŭ, legatŭ alŭ prea strъlsчiteĭ шi prea пsternicheĭ Dómne, Dómna Elisabeta, ks mila lsĭ Dsmnezeŭ, krъĭasa Englitereĭ, a Franцeĭ шi a Irlandeĭ, akreditatŭ la ksrtea prea пsterniksluĭ împъratŭ alŭ Tsrчilorŭ, aчestŭ traktatŭ kare srmeazъ.

De aksmŭ înainte ssпsшiĭ шi toцĭ negsцъtoriĭ Înъlцimeĭ Sale aŭ voĭъ sъ trъĭaskъ шi sъ kъlъtoreaskъ în цeara nóstrъ, sъ ksmпere, sъ vъпzъ, sъ kontrakteze шi ks snŭ ksvъntŭ sъ sneltеaskъ tóte kъte se atingŭ de negoцŭ шi de viaцa пrivatъ, fъrъ niчĭ o пiedikъ saŭ oпreałъ, ssпsinds-se ks tóte aчestea la dreptslŭ nostrs de vamъ de treĭ la sstъ. Aчestea voimŭ a fi aшezate шi întъrite prin traktatslŭ nostrs. Sпre maĭ пsternikъ mъrtsrie a aчestora, amŭ пssŭ peчetea nóstrъ. Fъkstŭ în tabъra nóstrъ în zioa 27 a lsneĭ lsĭ Aŭgsstŭ, anslŭ Domnslsĭ 1588. **Hakluyl Richard.**

Londin, 1589, 3 vol. în folio." *(Traducĭtoriulŭ.)*

în kontra fireшteĭ шi înalteĭ nóstre bsne-voinцĭ) цeara s'a tsrbsratš de kstezarea, ssmeцia шi ekчessrile fъkъtsrilorš de rele пъпъ în atъta, în kъtš a kъzstš шi din onórea sa, în kъtš sate întregĭ de lъksitorĭ шi-aš lъsatš kasele шi lsъndsшĭ soцiile шi koпiiĭ, aš fsgitš ka sъ se asksпzъ. Aчeastъ întъmпlare a ajsпsš la aszslš nostrš. Aшa dsrъ ts, nsmitsle Domnš, karele aĭ пъzitš ksvenita sспsпere, шi aĭ mъпgъeatš пe lъksitoriĭ цereĭ, îmпlinindš шi alte ordine a le mъrireĭ nóstre ks grъbire шi sirgsinцъ, sпerъmš kъ, ks înцelenчisnea ta, шi aksma te veĭ sni ks boeriĭ Sfetniчĭ (konsiliarĭ) шi veĭ arъta kъtrъ sъrmaniĭ loksitorĭ, чe aš fsgitš шi s'aš asksnsš, mъпgъere ks totš felĭslš de blъndeцъ, ka sъ-lš adsчeцĭ la kalea чea dreaпtъ, sъ seamene шi sъ seчere de bsпъ voea sa шi ks mslцъmirea inimeĭ. Iar de aksma înainte orĭ kare din ostaшĭ nostri, saš alцiĭ, ar treчe în цeara vóstrъ ka sъ ssпere femeile, koпiiĭ saš lskrsrile vóstre, sъ vъ siliцĭ ks totš kiпslš ka sъ se pedenseaskъ ka tsrbsrъtorĭ, trimiцъndš înaltslsĭ meš Vizirš nsmele шi diskrierea kiпslsĭ lorš. Aшa darъ, пreksmš îцĭ skriš maĭ sssš, earъшĭ îцĭ ordonš sъ te sпeшtĭ ks nsmiцiĭ boerĭ шi sъ întinzĭ sпorislš mileĭ mele пeste aчestĭ neferiчiцĭ loksitorĭ, karĭ se rógъ lsĭ D-zeš de akolo se aflъ asksпшĭ ka sъ'ĭ adsчeцĭ, шi la semnslš Îmпъrъцieĭ mele sъ fiцĭ sspsшĭ

Anslš Tsrчeskš 1067 [1]).

Tóte aчeste s'aš пъzitš пъпъ la domnia lsĭ Ştefanš Vodъ Kataksʒenš în anslš 1716, kъчĭ цeara avea destslъ oшtire, пreksmš se vede din rъsbóele чe-a avstš. Пъпъ atsпчe se fъчea шi alegerea Domnilorš de kъtre Mitroпolitš шi boerĭ, шi se întъria nsmaĭ de Пórtъ.

Titlslš чe se da цereĭ în firmanele îmпъrъteшtĭ se skriea astfelĭš: „*Min kislil vsцsx serbestigiet szre veistiklal birle mefrszsl kalem, ve maktssl kadem*„ adekъ: цerile aчeste sъ

1]. Firmanele desпre kare s'a vorbitš maĭ sssš, шi altele maĭ moderne, se aflъ în arxiva sfinteĭ Mitroпoliĭ, пreksmš nsmitslš Enake Vъkъreskъ înseшneazъ. (*Traducĕtorulŭ.*)

fie totŭ deaʊna în libertatea datinelorŭ lorŭ, ɯi kʊ nronria lorŭ kърmʊire, desnърцite de aчeea a îmnърътцieï.

Firmanele чele maï moderne maï adaogŭ ɯi kʊvintele: „*Mefruzum calem, ve mactuulŭ cadem*“ adekъ magazinʊlŭ Îmnърътeskŭ.

Din aчestea se vede търiea ɯi resnektʊlŭ vekilorŭ instituцiʊniï a le цereï, фъръ de kare n'ar fi nʊtʊtŭ nъstra цeara Romъneaskъ nънъ în timniï din ʊrmъ atъte nrivilegïʊrï. Ile lъngъ aчeste ɯi konsideraцiʊnea kare s'a arътatŭ Domnilorŭ din vekime ɯi nънъ astъzï, dovedeɯte kondiцiʊnea цerilorŭ aчestora kътre îmnърътцia Otomanilorŭ.

Firmanulŭ luï Sultanu Abdulŭ-Hamid cătră Nicolae Vodă Maurogeni pentru declararea resboiuluï cu Rusia, din anulŭ 1787 *August* 5.

Alesʊle dintre Domniï neamʊlʊï lʊï Iisʊs, temelia чelorŭ marï din komnania lʊï Iisʊs, astъzï Voevodŭ alŭ Цereï Romъneɯtï Nikolae Maʊrogeni, neчetlʊeaskъse sфърɯitʊrile tale kʊ sʊkчesŭ! Dʊnъ чe va sosi aчestŭ îmnърътeskŭ semnŭ ɯtiʊtŭ sъ-цï fie, kъ aɯa nrekʊmŭ Rʊɯiï nʊ s'aŭ sътʊratŭ de foloasele ɯi kъɯtigʊrile чe aŭ dobъnditŭ în artikoliï stinʊlaцï nrin tratatʊlŭ de la Kaïnargi, ɯi fiind kъ dʊnъ sfintele fetvale (kanete de legï) trebʊe sъ se fakъ dʊnъ komʊna înцelegere esnediцiʊne, este nregътire ka sъ easъ sangïakɯerif, ɯi kiar vekilʊlŭ înaltŭ denlinŭ înnʊterniчitŭ, marele konsiliarŭ, kърmʊitorïʊ al lʊmeï, anърътorʊlŭ nonórelorŭ, Enitronʊlŭ meŭ Isʊf Паɯa (a kърʊïa strъlʊчire D-zeŭ s'o цie în mʊlцï anï, ɯi sъ mъreaskъ nʊterea ɯi fericirea lʊï)! ɯi toцï Ogeaklïiï, rigealʊrile ɯi alte ordine ale oɯtirilorŭ nóstre; ɯi kʊ ajʊtorʊlŭ lʊï D-zeŭ momentʊlŭ nlekъreï lorŭ se va arъta nrin îmnърътeaska mea rъndʊialъ. Aɯa darъ tʊ, karele eɯtï Domnʊlŭ цereï Romъneɯtï, veï înфъцiɯa aчeastъ îmnrejʊrare boerilorŭ цereï ka sъ ɯtie kʊ înkredinцare toцï, kъ nʊ se va faчe niчï o lovire în drentʊrile lorŭ

din nartea înaltului meŭ Devletŭ [Adunarea generalъ a turчilorŭ] ши nrin urmare sъ fie toци statorniчĭ în чentrulŭ sununereĭ, sъ nu aĭbъ niчĭ o grijъ saŭ nreпusŭ, ши sъ se sileaskъ a îndenlini ordinele imneriale; ши fie-kъruia sъ arъцĭ kъ vorŭ fi ku siguranцъ ши naчe sub umbra mileĭ mele îmnъrъteшtĭ; ши tu, Domnulŭ цereĭ Romъneшtĭ nu linsi ne lъngъ aчeste a te înцeleцe ku seraskierulŭ Ismailuluĭ, denlinŭ îmnuterniчitŭ ши înaltŭ konsiliarŭ, ши fostulŭ Enitronŭ kъrmuitorĭŭ Ali-Пaшa, snre a urma întokmaĭ dunъ konsiliulŭ ши ordinulŭ seŭ Пrin urmare sъ daĭ ши sъ nriimeшtĭ înшtiinцъrĭ desnre miшkarea duшmanilorŭ, nurtъndute ku kredinцъ ши lukrъndŭ dunъ ordinele чe se vorŭ da, ranortъndŭ ши la Înalta Пórtъ aчele чe meritъ a fi înшtiinцate. Drentŭ kare s'a ши datŭ aчestŭ ordinŭ îmnъrъteskŭ alŭ meŭ.

Xati-xumaĭunulŭ întъritorĭu vekilorŭ nrivilegĭurĭ ale цereĭ Romъnesчĭ ши Moldoveĭ, datŭ de Sultanulŭ Selim IV în anulŭ 1803, ne timnulŭ Domnieĭ luĭ Konstantinŭ Vodъ Insilante în цeara Romъneaskъ.

De îndatъ чe s'a înkeeatŭ naчea între Înalta ши eterna mea îmnъrъцie ши între îmnъrъцia Nemцilorŭ, îmnъrъцia mea komnъtimindŭ ku suferinцele ши greutъцile чe aŭ trasŭ în timnulŭ rъsboĭuluĭ lokuitoriĭ цereĭ Romъneшtĭ, a datŭ ordinŭ sakru nentru skutirea Xaraчĭuluĭ, edigielelorŭ [1]) rikĭambĭalelorŭ [2]) ши zaxarelelorŭ; asemenea ne la mijlokulŭ luneĭ Muxaremuluĭ a anuluĭ 1200 s'a datŭ sakrulŭ meŭ ordinŭ ka sъ nu se strъmbъtъцeaskъ bĭeцiĭ lokuitorĭ. Venindŭ dunъ aчeasta Magzaruĭŭ (sunlika) Romъneskŭ ши Turчeskŭ din nartea Mitronolituluĭ цereĭ Romъneшtĭ, a eniskonilorŭ, a egumenilorŭ ши a nreoцilorŭ tuturorŭ biseriчilorŭ, a boerilorŭ, a kъnitanilorŭ ши a tuturorŭ zabeturilorŭ, ku arъtare kъ din kassa nъvъlirilorŭ ши a resbóelorŭ чeĭ maĭ mulцĭ din eĭ

1). Darurĭ чe se da la Пaшiĭ de neste Dunъre.
2). Imnunerĭ bъneшtĭ.

'шї aŏ пъръsitŏ патria ши s'aŏ deпъrtatŏ, în kътŏ lъkвitoriї aŏ venitŏ în starea чea maї miserabilъ, ши kв rвgъminte ka sъ se înoeaskъ înaltвlŏ ordinŏ datŏ de maї nainte, atingъtoriв de пrivilegiвrile ши bвna orъndвealъ a џereї Romъnешtї. Atвnчea чerчetъndв-se kondiчile че se пъstreazъ în îппъrъteskвlŏ mieŏ Divanŏ koпrinzъtoare de ordinile че se daŏ din timпŏ în timпŏ, gъsindвse aчele kare s'a datŏ пentrв amъndoвъ џerile în anвlŏ 1188 (1774) пe la mijlokвlŏ lвneї lвї Sevalŏ, пreskrisъ într'вnŏ sakrв Xвti-xвmaївnŏ, saŏ vъzвtŏ în вrmъtoarea koпrindere.

Sвпвшiї amъndвrorŏ џerilorŏ Valaxia ши Moldavia kare lokвeskŏ џerile че sвntŏ grînare ale înalteї меle îmпъrъџiї ши пlъteskŏ dвпъ starea lorŏ darea anвalъ, saŏ xaraчiвlŏ, sъ nв se sвпere пentrв sokotelile mвlte ши fъrъ de kвvъntŏ, niчї пentrв banї nвmъraџї, niчї пentrв altŏ-че-va; ши de s'arŏ întîmпla neînџelegere saŏ între вnŏ tвrkŏ ши вnŏ Romъnŏ, saŏ între doї Romъnї, o asemenea neînџelegere sъ o чerчeteze Domnвlŏ џereї kв dreпtate ши sъ dea fie kъrвea чeea че i s'arŏ kвveni; ear la чerчetarea пroчeselorŏ între Tвrчї ши kreшtinї, sъ întrevie ши Divan Kiati-Пi grъmъtikвlŏ Tвrkŏ alŏ Divanвlвї Domneskŏ) karele se aflъ пe lъngъ Domnŏ, kв alџї exliislamї (tвrчї); saŏ dakъ пrin aчeastъ intervenire se va deskoпeri kъ пîrîџiї saŏ пîrîtoriї exliislamї aŏ avвtŏ de skoпŏ ka sъ înшele s'aŏ sъ strîmbъtъџeaskъ пe Romъnї, sъ nв se îngъdвe niчї o asвпrire ши sъ se fakъ kвvenita dreпtate; ear ekzekвџiвnea sъ se fakъ în пrezenџa lвї Gîrgiovŏ Kadisi (jвdekъtoriї de la Gвrgiв) kare este datorŏ a пrivegea sъ nв se fakъ nimikŏ în kontra dreпtъџiї sпre пagвba saŏ îmпilarea sъraчilorŏ Romъnї.

Raealile (lokвitoriї) џereї Romъneшtї sъ nв fie sвпъraџї saŏ kemaџї la jвdekatъ în altъ џearъ.

Fiindŏ kъ s'a datŏ Fetva (чirkвlarъ jвdeџialъ) ka mъrtвria вnвї Raea asвпra вnвї Exliislamŏ sъ fie пriimitъ la jвdekъџile Vasigetвlвї (Testamentŏ) ши a Ŏnisnetвlвї [Eпitroпie] sъ se вrmeze dвпъ koпrinderea Fetvali.

Askerliї (ostaшiї) saŏ alџї din Exliislamї kъndŏ arŏ komite vre-вnŏ ekчesŏ în lъвntrв џereї Romъneшtї, sъ fie

trimimĭ la Sîrxatsrile dsnъ margine, snde sъ'mĭ npiimeaskъ nedeansa de la zabetsrile lorŭ.

Ks toate kъ s'aŭ datŭ maĭ mslte ordine înalte ka sъ ns intre în ӌeara Romъneaskъ Serxatliĭ (soldaӌĭ din garnisoanele чetъӌilorŭ Tsrчeшtĭ) шi alӌĭ oamenĭ kare se oksnaŭ ks kîzlalele чe se fъчeaŭ maĭ nainte în nъsntrs ӌereĭ Romъneшtĭ; fiindŭ însъ kъ snii ka aчeшtia fъrъ îndoealъ înkъ srmeazъ a treчe шi faчe felsrite ssnъrъrĭ шi nagsbe loksitorilorŭ ӌereĭ Romъneшtĭ ks felsrite nretenӌiĭ шi nronsnerĭ înшelъtoare, de aчeea de aksmŭ înainte, afarъ din negsӌъtoriĭ ksnoskstĭ шi nsmeroшĭ aĭ Sîrxatsrilorŭ, niчĭ snslŭ sъ ns maĭ ksteze a intra în ӌearъ, шi kĭar aчeшtia kъndŭ vorŭ voi sъ intre sъ'mĭ arate teшkereaoa (biletslŭ de drsmŭ) kĭar la Eflak-Voĭa-Vodasi (Domnslŭ) saŭ la vekilslŭ seŭ, шi astŭfelĭs sъ'mĭ ĭakъ snekslaӌiile, fъrъ sъ чearъ în jsdeӌile ne snde vorŭ smbla niчĭ a-шĭ zidi kasъ, niчĭ a ara, niчĭ a seшъna, niчĭ a ssnъra ne loksitorĭ, niчĭ a чere Seleamŭ-Aggasi (bakшiшŭ), kare toate aчestea srmeazъ a se nъzi, шi a se resnekta întokmaĭ dsnъ înaltele ordine date.

Пentrs чerчetarea чerteiorŭ шi a neînӌelegerilorŭ, ns va maĭ fi ertatŭ a se rъndsi în ӌeara Romъneaskъ Bsmbaшirŭ din nartea Vizirilorŭ, a Kadiilorŭ шi Zabetsrilorŭ Tsrчeшtĭ snre ssnъrarea loksitorilorŭ.

Loksrile шi kasele dsnъ nronrietъӌile monastireшtĭ s'aŭ nartikolare, kъte nъnъ aksma aŭ anskatŭ a se stъnъni ks silъ шi ks nedrentate de kъtre niшte aseшenea rъĭ шi îшnilъtorĭ, sъ se чerчeteze ks sksшnъtate шi sъ se întoarkъ la adevъraӌiĭ lorŭ nronrietarĭ.

Dakъ trebsinӌa arŭ чere ka sъ te înoeaskъ шi sъ se deskizъ ka maĭ nainte Skelile vekĭ a le ӌereĭ Romъneшtĭ, nreksшŭ oramslŭ de Floчĭ шi altele, nentrs înlesnirea eksnortъriĭ nrodsktelorŭ din ӌearъ, sъ aĭbъ drentŭ loksitoriĭ a le înoi шi a se folosi de ele întrs kъtŭ ns vorŭ adsчe nagsbъ înalteĭ mele împъrъӌiĭ.

Negoӌitoriĭ Exliislamĭ ns vorŭ nstea înlъsntrs ӌereĭ Romъneшtĭ niчĭ kâse saŭ шoшiĭ sъ aĭbъ, niчĭ vitele sъ'шĭ naskъ.

Fiind kъ пънъ akȣma ȣniĭ din Viziriĭ noштri шi din Mi-ri-miraniĭ (Пашĭ kȣ doȣъ tȣĭȣrĭ) noштri trimiteaȣ̆ în цeara Romъneaskъ ka sъ'шĭ kaпete fъrъ пreцȣ̆ пrodȣkte шi nȣtrimentȣ̆ пentrȣ oameniĭ шi vitele lorȣ̆, lȣaȣ̆ шi kaĭ de пoшte, fъkъndȣ̆ шi maĭ mȣlte sȣпъrъrĭ bĭeцilorȣ̆ lokȣitorĭ, de aчeea kȣ niчĭ ȣnȣ̆ kinȣ̆ de akȣmȣ̆ înainte, împъrъteaska mea Mъrire nȣ maĭ sȣferъ ka sъ se fakъ asemenea цagȣbe lokȣitorilorȣ̆ цereĭ Romъneшtĭ din пartea Vizirilorȣ̆, a Miri-miranilorȣ̆, шi a Etkaelilorȣ̆ (sȣbalternilorȣ̆) lorȣ̆, kare s'aȣ̆ abъtȣtȣ̆ din kalea чea dreaптъ kȣ asemenea ȣrmъrĭ.

Tъtariĭ s'aȣ̆ alцiĭ kare se dȣkȣ̆ шi vinȣ̆ пe latȣrile aчelorȣ̆ пъrцĭ пentrȣ trebȣinцe neaпъrate, nȣ se vorȣ̆ abate din drȣmȣlȣ̆ mare niчĭ vorȣ̆ чere kaĭ de пoшtъ maĭ mȣlцĭ de kъtȣ̆ aчeĭ чe vorȣ̆ fi koпrinшĭ în menzilĭȣrile (biletȣrile de пoшtъ) чe vorȣ̆ avea în mъnъ. Aseminea шi Meemȣriĭ (fȣnkцionarĭ inferiorĭ Tȣrчeшtĭ) kare vorȣ̆ veni în цearъ пentrȣ deosebite kaȣse sъ nȣ чearъ шi eĭ maĭ mȣlцĭ kaĭ de kъtȣ̆ aчeĭ чe vorȣ̆ fi koпrinшĭ în menzilĭȣrile чe vor avea în mъnъ; шi dakъ în lȣkrarea aчestorȣ̆ de maĭ sȣsȣ̆ (kare se koпrindȣ̆ în ordinele de maĭ nainte) пънъ akȣma s'a întъmпlatȣ̆ oare kare neîngrijire, de akȣma înainte însъ se va пъzi kȣ mare striktețe arъtatele sȣrȣtȣrĭ (пrivilegĭȣrĭ); шi чine va kȣteza sъ lȣkreze în kontra aчestȣĭ înaltȣ̆ ordinȣ̆, sъ fie пedeпsitȣ̆ fъrъ чea maĭ mikъ întȣrziere.

Înaltele ordine de maĭ nainte пreskriȣ̆ kъ kъndȣ̆ lokȣitoriĭ цereĭ Romъneшtĭ vorȣ̆ treчe în satele de пeste Dȣnъre пentrȣ vre-o trebȣinцъ s'aȣ̆ пentrȣ sпekȣlaцiĭ; sъ nȣ fie sȣпъraцĭ niчĭ de xaraчĭȣ niчĭ de altъ dare sȣb niчĭ ȣnȣ̆ kȣkȣvъntȣ̆, пrekȣmȣ̆ niчĭ ómeniĭ aȣtoritъцilorȣ̆ de akolo sъ nȣ пótъ treчe în цeara Romъneaskъ sȣb kȣvъntȣ̆ de ȣrmъrirea raĭelilorȣ̆ чe arȣ̆ veni de dinkolo dinkóчĭ. Aчele înalte ordine le întъrimȣ̆ шi akȣma ka sъ se пъzeaskъ întokmaĭ.

Lokȣitoriĭ цereĭ Romъneшtĭ sъ nȣ fie sȣпъraцĭ de kъtre niminea în libertatea пortȣrilorȣ̆ lorȣ̆.

Lokȣitoriĭ din цeara Romъneaskъ kare arȣ̆ îmbrъцiшa religĭȣnea Otomanъ nȣ vorȣ̆ пȣtea чere пartea de klironomie de la пъrinцĭ шi rȣdele lorȣ̆. Пentrȣ aчeasta чerъndȣ-se

konsъltarea jĭsridikъ, s'aŭ datŭ natrs Fetvale sakre în ksnrindere: чea întъĭs kъ, daka Nazarineanslŭ (kreшtinslŭ) dsnъ чe va nriimi Islamslŭ va msri, nъrintele seŭ fiindŭ Nazarineanŭ, ns va nstea moшteni ne fiĭslŭ seŭ; a doŭa kъ, daka Nazarineanslŭ va veni la Islamŭ шi femeea lsĭ arŭ rъmъnea în legea eĭ, elŭ dsnъ mórte ns o nóte moшteni; a treĭa, kъ Nazarineanslŭ чe a nriimitŭ Islamslŭ ns nóte moшteni ne tatъlŭ seŭ karele arŭ fi remasŭ totŭ Nazarineanŭ; шi a natra kъ, daka snŭ Zeimŭ Msslimŭ va libera ne sklavslŭ seŭ karele arŭ fi rъmasŭ Nazarineanŭ, шi dakъ aчestŭ sklavŭ arŭ msri fъrъ sъ fi nriimitŭ Islamslŭ, Zeidslŭ ns va nstea moшteni ne liberatslŭ Nazarineanŭ. Aшa dar konrinderea aчestorŭ Fetvale se ksvine a se resnekta шi a se nъzi dsnъ sniritslŭ lorŭ.

Fiindŭ kъ s'a regslatŭ шi s'a nssŭ la kale ka sъ se fakъ Msmbaĭa, шi sъ se ksmnere în fie-kare zi oĭ din џeara Romъneaskъ, dsnъ înalte ordine nentrs taĭnatsrile oшtireĭ шi a le loksitorilorŭ kanitaleĭ, nrin marafetslŭ (agĭstorĭslŭ) lsĭ Kasan-baшa (staroste de mъчelarĭ) de dsnъ timnŭ, este de neanъratъ trebsinџъ ka sъ se îndenlineaskъ aчeasta, шi de aчeea loksitoriĭ џereĭ Romъneшtĭ sъ ns'шĭ asksnzъ oile, чi sъ le vъnzъ ks nreџslŭ korentŭ la negsџъtoriĭ шi Чelebiĭ Otomanĭ, шi astŭ-felĭs ks Nazaretslŭ (nrevegĭere) Domnslsĭ de dsnъ timnŭ sъ ns fakъ sminteaлъ ks trimiterea oilorŭ trebsinчĭóse nentrs îmnъrъџia mea; шi oile aчestea sъ se vъnzъ nsmaĭ negsџъtorilorŭ aчelora kare aŭ a le adsчe la îmnъrъџiea mea, ĭar ns aĭsrea.

Memleketslŭ џereĭ Romъneшtĭ, fъkъndŭ narte din grъnarslŭ îmnъrъџieĭ mele шi srmъndŭ a da zaxereaoa kare maĭ nainte se lsa ssb ksvъntŭ de Mskaeasĭ din tóte felsrile de nrodskte чe lskreazъ шi seamъnъ loksitoriĭ џereĭ Romъneшtĭ, de aksma vorŭ adsчe neînчetatŭ destsle zaxerele la skelele Dsnъreĭ шi vorŭ vinde-o ks nreџslŭ korentŭ la Reiziĭ (kъnitaniĭ de korъbiĭ) korъbiilorŭ Kananslsĭ kare aŭ sъ vie la Konstantinonole, ĭar ns în alte nъrџĭ. De aчeasta loksitoriĭ ns vorŭ linsi a se oksna de ksltsra nъmъntslsĭ шi ns vorŭ asksnde nrodsktele kare ssntŭ destinate шi nentrs

kъшtigȣlȣ lorȣ шi nentrȣ îndestȣlarea kanitaleĭ mele. Întrȣ aчeste vorȣ nȣne deosebitъ stъrȣinцъ шi nrivigĭere atъtȣ Domnȣlȣ kъtȣ шi boeriĭ.

Orĭ-kъte gremelĭ aȣ agĭȣnsȣ a se faчe din nartea boerilorȣ saȣ lokȣitorilorȣ цereĭ Romъneшtĭ шi aĭ Moldoveĭ în timnȣlȣ rъsboĭȣlȣĭ înчetatȣ, tóte s'aȣ ertatȣ kȣ amnistie komnlektъ de kъtre îmnъrъцiea mea, kare nȣ'шĭ va maĭ adȣчe aminte niчĭ o datъ desnre ele, niчĭ va maĭ ȣsnъra цre nimenĭ desnre fantele sale de maĭ 'nainte; шi întrȣ kъtȣ va rъmъnea în чentrȣlȣ sȣnȣnereĭ kъtre nȣternika mea îmnъrъцie шi se vorȣ nȣrta dȣnъ kȣviinцъ ka niшte sȣnȣшĭ, fъrъ abatere, nȣ vorȣ vedea alta din nartea îmnъrъцieĭ mele de kъtȣ milъ îndȣrare шi komnъtimire.

Пentrȣ neînцelegerea dintre Domnȣlȣ цereĭ Romъneшtĭ шi Nazirȣlȣ Silistreĭ desnre xotarele desnre Dȣnъre, sъ se ȣrmeze kȣ lȣare aminte ordinȣlȣ чe s'a datȣ de a doȣa órъ, karele kȣnrinde ordinele date din anȣlȣ 77.

Fȣnkцiȣnele nȣbliчe fiindȣ kъ trebȣea sъ se dea шi la Greчĭ шi la nъmъntenĭ, kare se vor sokoti maĭ kredinчĭoшĭ шi maĭ kanabilĭ, de aчeĭa s'a lъsatȣ în fakȣltatea Domnilorȣ ka sъ le atribȣe dȣnъ kȣmȣ va kibzȣi, nreferъndȣ ne boeriĭ nъmъntenĭ nentrȣ serviчĭȣrile administraцiȣneĭ interne.

Kъndȣ vorȣ trebȣi kerestele nentrȣ чetъцile din Rȣmelia, sъ se tae din mȣnцiĭ цereĭ Romъneшtĭ шi aĭ Moldoveĭ шi sъ se transnorteze akolo ȣnde se vorȣ чere, lȣъndȣ-se adeverinцъ sigilatъ de la Bina-Eminiĭ (Arxitekцiĭ) îmnъrъteшtĭ, шi sъ se nlъteaskъ tъerea шi transnortarea lorȣ din ȣma tribȣtȣlȣĭ anȣalȣ fъrъ sъ se skazъ ȣnȣ banȣ.

Vitele lokȣitorillorȣ din чetъцile de ne Dȣnъre nȣ se vorȣ maĭ îngъdȣi a se naшte în цearъ niчĭ vara niчĭ ĭarna, nentrȣ ka sъ nȣ se maĭ fakъ nagȣbъ шi strikъчĭȣne lokȣitorilorȣ.

De akȣma înainte sъ nȣ se maĭ чearъ de la цeara Romъneaskъ maĭ mȣltȣ de шése sȣte noȣъ-snre-zeчe nȣngĭ шi de la Moldova maĭ mȣltȣ de 135 nȣngĭ шi 445 leĭ sȣb kȣvъntȣ de tribȣtȣ anȣalȣ, kare se va rъsnȣnde la înkeĭerea fiekъrĭea anȣ de-o-datъ шi fъrъ ordine.

Afarъ de aчeasta, цeara Romъneaskъ va rъsпsпde în пsmerъtóre пentrs Digie (Darŭ) 180 пsngĭ шi пentrs Rikiambie 80 пsngĭ; ĭar Moldova пentrs Digie 180 пsngĭ, шi пentrs Rikĭambie 50 пsngĭ, maĭ msltŭ însъ sъ пs se чearъ.

De la Domnŭ sъ пs se maĭ чearъ Iпkaĭea, saŭ kĭeltsĭelele Mskarelslsĭ, шi întrs kъtŭ пs vorŭ faчe vre-o xoцie doveditъ, пs se vorŭ destitsa.

Domniĭ din noŭ rъndsiцĭ пs vorŭ maĭ чere пeшkeшsrĭ шi avaetsrĭ de la loksitorĭ, чi se vorŭ mъrgini în venitsrile oknelorŭ шi ale vъmilorŭ шi a altorŭ ressmatsrĭ regslate.

Пaшiĭ, Kadiiĭ шi alte zabetsrĭ de пe marginile aчestorŭ doŭъ цerĭ пs vorŭ чere tribstsrĭ niчĭ angarale пъgsbitoare bĭeцilorŭ loksitorĭ, niчĭ vorŭ trimite din пartea lorŭ ekseksцisnĭ de Bsmbaшirĭ ssb niчĭ snŭ ksvъntŭ, kъчĭ пs va fi ertatŭ din пartea înalteĭ mele îmпъrъцiĭ.

Пrodskte de îndestslare пs se vorŭ чere de la пsmitele цerĭ maĭ mslte de kъtŭ vorŭ пstea da loksitorĭ; шi kъndŭ se vorŭ ksmпъra se vorŭ пlъti în пsmъrъtoare, ĭar transпortslŭ пs va пrivi пe loksitorĭ. Aseшenea шi negsцъtori kare vorŭ ksmпъra zaxerele, le vorŭ пlъti dsпъ пreцslŭ ksrgъtorŭ ks banĭ de-amîna.

Ksmпъrъtoarea oilorŭ пrin Saegiĭ (пsmъrъtoriĭ) шi oameniĭ lsĭ Kasaп-baшa, ks toate kъ adsчe пagsbъ шi assпrire loksitorilorŭ, пreksm maĭ sssŭ s'a zisŭ, dar fiindŭ kъ este de nevoe a se adsчe oĭ din împъrъteшtile mele цinstsrĭ пentrs taĭnatsrile oшtireĭ шi пentrs пstrirea kaпitaleĭ, de aчeea loksitori цeri Romъneшtĭ пs vorŭ asksnde de la vъnzare oile lorŭ, чi ks пreцslŭ ksrgъtorŭ le vorŭ vinde la negsцъtorĭ шi la Чelibiĭ, шi ast-felĭŭ ks stъrsinцa lsĭ Eflaxŭ Voĭevodasi de dsпъ timпŭ sъ пs fakъ smintealъ de a trimite la kaпitala mea oĭ kъtŭ maĭ mslte, шi oile aчestea sъ le vъnzъ loksitoriĭ цeri Romъneшtĭ пsmaĭ la loksitoriĭ шi Чelebiĭ aчeĭa kari le vorŭ dsчe la Koпstantinoпole, ĭar пs aĭsrea, пentrs kare se va пsne чea maĭ mare sъrgsinцъ шi energie.

Kînd se vorȣ̆ чere de la ambele џerĭ kerestele saȣ̆ alte obĭekte de klъdire, întъĭȣ sъ se dea de шtîre Domnilorȣ̆ desпre kantitatea чerȣtъ, шi ast-felĭȣ sъ se adȣkъ чele чerȣte la xotarȣlȣ̆ ambelorȣ̆ џerĭ, ȣnde rъndȣiџiĭ de a le пrimi vorȣ̆ пlъti пreџȣlȣ̆ шi kiria kȣ banĭ în nȣmъrъtoare kĭar în mîna lokȣitorilorȣ̆.

Asemenea kъndȣ̆ se vorȣ̆ чere de la amъndoȣ̆ъ aчeste џerĭ vaчĭ шi xarabale, sъ se пlъteaskъ dȣпъ пreџȣlȣ̆ kȣvenitȣ̆, fъrъ sъ se skazъ o пara шi fъrъ niчĭ o întъrziere.

Afarъ de negȣџъtoriĭ fermanlîĭ, alџĭ lokȣitorĭ de пeste Dȣnъre nȣ vorȣ̆ пȣtea intra în aчeste doȣ̆ъ џerĭ kȣ skoпȣ̆ de a faчe strikъчĭȣne шi пagȣbъ boerilorȣ̆, niчĭ vor semъna, niчĭ vor ara lokȣrile kȣyenite lokȣitorilorȣ̆, niчĭ vorȣ̆ adȣчe vite пentrȣ пъшȣne шi пȣtrire; ĭar aчelȣ̆ чe va kȣteza în kontra aчestȣĭ ordinȣ̆ sъ fie пedeпsitȣ̆ kȣ asпrime.

Lokȣrile пъmъntenilorȣ̆, kare s'aȣ̆ okȣпatȣ̆ în timпȣlȣ̆ rъsboĭȣlȣĭ, sъ se întoarkъ la пroпrietariĭ lorȣ̆.

Kъndȣ̆ nȣ va fi vre-o trebȣinџъ ȣrgentъ, sъ nȣ se trimiџъ în aчeste doȣ̆ъ џerĭ bȣmbaшirĭ din пartea înalteĭ mele îmпъrъџiĭ; шi kъndȣ̆ se vorȣ̆ trimite, eĭ nȣ vorȣ̆ чere bȣmbaшirgierĭ (osteneałъ de пiчorȣ̆) de la lokȣitorĭ, niчĭ sȣb пretekste diverse sъ'шĭ пrelȣngeaskъ akolo пetreчerea. Kъчĭ aчeste toate пrivilegiȣrĭ se kȣпrindȣ̆ în чele de maĭ nainte, шi se vorȣ̆ ȣrma kȣ nestrъmȣtare шi fъrъ abatere; ĭar aчelȣ̆ чe arȣ̆ kȣteza sъ fakъ чe-va din kontra, sъ fie adȣsȣ̆ la Înalta Пórtъ sпre a-шĭ lȣa пedeaпsa. Asemenea boeriĭ kare aȣ̆ slȣjitȣ̆ kȣ kredinџъ înalteĭ mele îmпъrъџiĭ, шi sȣntȣ̆ sȣпȣшĭ Domnilorȣ̆ lorȣ̆, sъ-шĭ kaпete rangȣrile lorȣ̆, шi dregъtoriile чe le-aȣ̆ meritatȣ̆ înainte de rъsboĭȣ; rъmъindȣ̆ шi stъпъnĭ пe moшiile lorȣ̆.

Fiind kъ ȣrmeazъ ka aчeste пrivilegiȣrĭ se rъmъe пentrȣ totȣ̆ d'aȣna nestrъmȣtate, moшiile boerilorȣ̆, kȣ kare пъzȣeskȣ̆ a trъi nȣ vorȣ̆ fi sȣпȣse la dare чi fie kare din eĭ se vorȣ̆ bȣkȣra de foloasele lorȣ̆ dȣпъ obiчeĭȣlȣ̆ пъmъntȣlȣĭ шi dȣпъ rangȣrile пъrinџilorȣ̆ lorȣ̆, kȣ mъrginire ka sъ nȣ treakъ kȣ vederea пъпъ la ȣnȣ̆ firȣ̆ de пъrȣ̆ de a пȣne în lȣkrare dȣпъ datorie sȣпȣnerea lorȣ̆ la ordinile шi voinџa

Domnilorŭ lorŭ, ші респектѕлŭ кътре дъншiĭ. Кълдŭ ast-felŭ se vorŭ пѕrta, съ fie îngrijire пентрѕ sigѕранца ші liniштеа lorŭ, пъстрълдѕ-ĭ привилегiѕrile lorŭ. În дрептѕлŭ ачестеĭ îngrijirĭ din партеа гѕвернилорŭ, boeriĭ se vorŭ пърѕsi de la чererile lorŭ фъръ de кѕвънтŭ, ші maĭ alesŭ de la пропѕнерile ші претенцiѕниле kare нѕ le потŭ îптъмпина lokѕitorĭ din kaѕsa miseriĭ la kare s'aŭ redѕsŭ din тimпѕлŭ ръѕboiѕлѕĭ. Ĭar daka vre ѕнѕлŭ din eĭ нѕ se va сѕпѕне la ordinѕлŭ ачеsta, ші înaintea îmпърътештi mele voinце arŭ aѕѕпri ші arŭ пъгѕbi пе bieцiĭ лъкѕitorĭ кѕ чererĭ nedrepte ші кѕ impѕнерĭ песте челле legiѕite, saŭ kare va кѕteza a фаче vre o ѕрmare în kontra voinцеĭ Domнѕлѕĭ seŭ, ѕнi ka ачештia vor fi сѕпѕшĭ la педепsile кѕvenite de кътре Domнĭ kare aŭ toatъ пѕterea întrѕ ачеаsta. Ĭar darea анѕалъ съ se adѕне кѕ analogie de la тоцĭ lokѕitori, прекѕмŭ дѕпъ дрептате va veni партеа fie кърѕĭa, фъръ a se екчепта пе ѕнiĭ пентрѕ a se îmпila пе алцiĭ.

Dar înainte de toate съ fie лѕare амiнте de a se пъзi дрептатеа totŭ d'aѕна; ші fiindŭ къ пентрѕ toate привилегiѕrile ачестеа s'a datŭ ordinŭ sakrѕ în анѕлŭ 1198 (alŭ нostrѕ 1784) în лѕна лѕĭ Radiѕлŭ-Revelŭ пе тimпѕлŭ îmпърѕцieĭ memorabilѕлѕĭ ші мѕltŭ gloriosѕлѕĭ meŭ ѕнkiѕ Sѕltanŭ Xamidŭ karele s'aŭ гъѕitŭ trekѕtŭ în kondiчe, ші karele копrinde toate привилегiѕrile de maĭ sѕsŭ atingътoare de îmbѕнътъцirea нѕmiteĭ цереĭ Romънeштĭ ші апърareа de апъѕare a lokѕitorilorŭ, de ачееа дѕпъ îmпъръteaska mea îndѕрare кътре тоцĭ сърманiĭ ші nevoiaшiĭ, че este ѕна din kalitъцile strълѕчite a le персоанеĭ mele îmпърътештĭ, s'aŭ fostŭ datŭ la анѕлŭ 1206 (alŭ nostrѕ 1802) înaltѕлŭ mieŭ Xatixѕmaiѕмŭ karele кѕпrinde atътŭ пе ачеле din Анѕлŭ 1088 кътŭ ші пе ачела din 1198, fiindŭ къ îmпъръteaska mea мърire voeште ka în zilele de дрептате a le îmпърѕцieĭ mele, ачесте привилегiѕrĭ съ fie респектate пентрѕ ka съ se îndrepte relele ѕъраchilorŭ ші съ se ѕпoreaskъ mijloachele цереĭ, întokmaĭ дѕпъ înцелеsѕлŭ strълѕчitŭ alŭ înaltѕлѕĭ mieŭ ordinŭ пентрѕ skѕtirea de doĭ anĭ a дърi lokѕitorilorŭ.

Ачеstea sѕнtŭ dar înaltele ordine date de maĭ 'nainte;

dar fiindŭ kъ kъ timnulŭ s'aŭ fъkutŭ abusurĭ în unele din nrivilegĭurile eksuse, mi fiindŭ kъ dunъ traktatele urmate între înalta mea îmnъrъцie, mi între îmnъrъцia Ruseaskъ, are dreптate aчeastъ îmnъrъцie sъ intervie nentru dreптurile цereĭ Romъnemtĭ mi a le Moldoveĭ, de aчea nentru întъrirea mi îndeплinirea numitelorŭ nrivilegĭurĭ, ambasadorulŭ eĭ din Konstantinonole a înfъцimatŭ nrin takrirurĭ (note) înalteĭ mele Порцĭ ka din nartea îmnъrъцieĭ Sale kъ se чere adъogirea urmъtoarelorŭ kanitulĭ la-susŭ numitele nrivilegĭurĭ.

Ka de akum înainte Domniĭ sъ se numeaskъ ne mênte anĭ, sokotindu-se terminulŭ din zioa rъnduiriĭ lorŭ; mi întru kъtŭ nu se va arъta vre-o vinъ doveditъ Domnieĭ, sъ nu se destitue înainte de aчestŭ terminŭ; ĭar dakъ în aчestŭ intervalŭ se va ivi vre-o bъnueealъ de gremalъ, înalta mea îmnъrъцie sъ dea de mtire Elчiuluĭ Rusieĭ mi dovedindu-se gremala atunчea sъ se destitue.

Dъrile, avaeturile mi imnosiцiunile, dunъ sinetulŭ de la anulŭ 1198 sъ înчeteze de a maĭ avea lukrare, mi ne aчestŭ temeĭu Domnulŭ ku boeriĭ va regula dъrile sale anuale mi le va aduna dunъ dreптate; mi nentru aчeasta Domniĭ de dunъ timnŭ sъ ĭ-a aminte ka sъ nъstreze dovezĭ nentru konservarea nrivilegĭurilorŭ konrinse în aчestŭ înaltŭ ordinŭ, spre a servi ka dokumente la înmtiinцъrile чe ar faчe Elчiulŭ Rusieĭ.

Sъ se rъdiчe mi sъ linseaskъ abusulŭ introdusŭ ku skutelniчiĭ boeremtĭ, ka ast-felŭ sъ nu maĭ anese greutatea dъrilorŭ numaĭ asunra unorŭ lokuitorĭ, чi sъ rъmъe skutiцĭ numaĭ skutelniчiĭ înskrimiĭ la Visterie din învekime.

Fiindŭ kъ nentru nlata lefilorŭ lunare a omtireĭ din цeara Romъneaskъ este trebuinцъ a se da oare-kare aцĭutorŭ din nartea Moldoveĭ, aцĭutorŭ arunkatŭ ne nimte dъrĭ deosebite, aчeasta sъ se efektueze ku dreптate mi Domnulŭ ku boeriĭ цereĭ Romъnemtĭ sъ îngrijaskъ a se da regulatŭ keltuĭelile omtireĭ; mi fiindŭ kъ trebuinцa arъtatelorŭ lefe reklamъ ka sъ se adune numaĭ de kъtŭ baniĭ trebuinчomĭ, dunъ чe Domnulŭ va îndeплini aчeastъ datorie, va skuti ne lokuitoriĭ цereĭ Romъnemtĭ de dare unŭ anŭ de zile.

Disnosiціsnile че se vorŭ lsa din nartea înaltei mele împъrъціiĭ nentrs anrovisionъrĭ de sntŭ, oĭ шi alte nrodskte, se vor însemna ks lъmsrire desnre kantitatea lorŭ în ordinele че se vorŭ da, шi aчeste înalte ordine se vorŭ чeti în azzslŭ boierilorŭ Divanslsĭ цereĭ Romъneшtĭ; шi fiindŭ kъ boeriĭ aŭ sъ fie konssltaцĭ, dakъ чele чerste, orĭ чe arŭ fi, se notŭ faчe îndatъ saŭ maĭ ks nrelsngire, din цearъ saŭ de aĭsrea, de aчeea чererea чe le se va faчe nrin Domnslŭ lorŭ sъ fie askѕltatъ шi nssъ în lskrare, ĭar nreцslŭ nsmitelorŭ orъndsele sъ se nlъteaskъ din nartea împъrъцieĭ fъrъ întъrziere dsnъ nreцslŭ ksrentŭ, шi transnortslŭ sъ ns se fakъ nrin angъrie. Domnslŭ komnetentŭ se va sъrgsi ks kredinцъ ka zaxareaoa ksvenitъ sъ se adskъ la skele, шi nreцslŭ transnortslsĭ sъ se nlъteaskъ ks analogie; ĭar înaltele ordine чe vorŭ veni sъ se чeteaskъ în nsblikŭ la Divanslŭ цereĭ Romъneшtĭ, шi dsnъ чetire sъ se treakъ în kondiчele цereĭ.

Dregъtoriile цereĭ sъ se dea la nъmъnteni, dar Domnslŭ sъ aĭbъ drentate a rъndsi шi din Greчĭ în dregъtoriĭ ne aчeĭ чe ĭar gъsi maĭ onestĭ шi maĭ kanabilĭ; asemenea sъ aĭbъ drentate ka sъ denъrteze шi sъ nedenseaskъ ne aчeĭ чe s'arŭ abate la abssrĭ, fie Greчĭ fie Romъnĭ, шi sъ-ĭ îndatoreaskъ a întórчe чeea чe ks nedrentslŭ arŭ fi lsatŭ.

Keltselele kъte vorŭ trebsi neste anŭ nentrs цinerea nostelorŭ, Domnslŭ шi boeriĭ de Divanŭ le vorŭ rъndsi шi le vorŭ xotъrî, шi neste ssma kare se va regsla odatъ sъ ns se maĭ чearъ niчĭ snŭ banŭ. Administrarea snitalelorŭ, a skoleĭ, a drsmsrilorŭ шi altorŭ aшezъminte nsbliчe ale цereĭ sъ se regsleze de kъtre Domnŭ шi boerĭ; шi averile чe arŭ rъmъnea dsnъ moartea Mitronolitslsĭ шi altorŭ kъlsgъrĭ, sъ se adsne la snŭ lokŭ ka sъ formeze o kasъ nentrs sъraчĭ, orfanĭ шi alte fante nietóse; ĭar ale kъlsgъrilorŭ de nrin monastirĭ, sъ rъmъe ka venitŭ a monastireĭ kъtre kare arŭ fi înkinaцĭ. Ĭar nentrs ómeniĭ trebsitorĭ snre naza цereĭ шi a xotarъlorŭ, Domnslŭ împreшnъ ks boeriĭ se vorŭ kibzsi шi vorŭ nsne la kale dsnъ orъndsealъ.

Loksrile de nronrietate ale loksitorilorŭ цereĭ Romъ-

nemtĭ ші Moldoveĭ, kъte s'aŭ fъkutŭ ші ku nedreptulŭ se stъпъпeskŭ пe lъngъ laturile Giurgiuluĭ, Brъileĭ, ku leĭ, de пeste Oltŭ, ші пe lъngъ raiaoa Xotinuluĭ, sъ se întórkъ la adevъraцiĭ lorŭ пropriеtarĭ; цi пrekumŭ maĭ susŭ s'a arъtatŭ buna voinцъ a împъrъцieĭ mele, sъ fie luare aminte ka de akuma 'nainte, afarъ de negъцъtoriĭ fermanliĭ, nimenĭ din lokuitoriĭ de din afarъ sъ nu aĭbъ dreптate a veni în îmbele цerĭ, a lokui saŭ a face vre-o пagubъ пъmъпtenilorŭ.

Înaltele ordine kъte de akumŭ înainte se vorŭ trimite în aчeste douъ цerĭ sъ fie totŭ d'auna konforme ku пrinчiпiile aчestea ші ku пrivilegiurile garantate.

Tóte mъsurile atingъtoare de administrarea, îmbunъtъцirea ші liniштirea lokuitorilorŭ чe trъeskŭ sub пragulŭ înaltŭ alŭ împъrъцieĭ mele sъ se îndeпlineaskъ întokmaĭ fъrъ niчĭ o abatere din чele пreskrise în aчestŭ înaltŭ ordinŭ, ші fъrъ a se îngъdui niчĭ unŭ пasŭ în kontra пrivilegiurilorŭ.

De aчeea s'a datŭ aчestŭ înaltŭ ordinŭ пreskriптivŭ ka atъtŭ tu, alesule Domnŭ alŭ цereĭ Romъneштĭ, dупъ fireaska ta sadaka (kredinцъ) dreaпta ta judekatъ ші zelulŭ tъŭ kъtre чele plъkute, пrekumŭ ші boeriĭ ші lokuitoriĭ цereĭ, aпreцuindŭ dупъ kuviinцъ пrivilegiurile de kare v'aцĭ fъkutŭ Domnŭ, ші sъrguindu-vъ în aduчerea la îndeпlinire aчelorŭ чerute пrin 'naltele mele ordine, konformŭ ku чele пreskrise maĭ susŭ, sъ пuneцĭ toatъ stъruinцa ші пuterea totŭ d'auna ka sъ arъtaцĭ suпunere ші askultare, ші sъ urmaцĭ чele de kuviinцъ ші ku kredinцъ, ші sъ fiцĭ luъtorĭ aminte ka sъ nu se îngъduе a se întъmпla vre-unŭ lukru kъtŭ de mikŭ în kontra aчestuĭ înaltŭ ordinŭ, ші în kontra împъrъteшteĭ mele voinцe, пentru kare s'aŭ ші trimisŭ aчeasta.

Цĭ ordonŭ darъ, цie alesule Domnŭ alŭ цereĭ Romъneштĭ, ka sъ чeteштĭ aчestŭ înaltŭ ordinŭ în пresenцa Mitroпolituluĭ, a Eпiskoпilorŭ, a Arximandriцilorŭ, a Kъlugъrilorŭ, ші a Egumenilorŭ, a Boerilorŭ ші a tuturorŭ boerilorŭ пъmъпtenĭ, ші sъ faчĭ пublikъ împъrъteaska mea dreптate ші bunъ voinцъ, ші sъ înkredinцezĭ пe toцĭ, kъ întru kъtŭ boeriĭ ші чeĭ-l-alцĭ lokuitorĭ aĭ цereĭ Romъneштĭ nu se vorŭ abate din kalea чea dreaпtъ, чi vorŭ lukra чele

de kȣviingъ kȣ sȣnȣnere шi askȣltare întrȣ îndenlinirea înnalteĭorȣ̆ ordine date, vorȣ̆ fi în drentele zile ale îmnъrъцieĭ mele în totȣ̆ kinȣlȣ̆ nroteцĭaцĭ, шi îmnъrъteшtile mele mile se vorȣ̆ rъsnъndi neste toцĭ nъmъntenii шi sȣnȣшiĭ, bolnaviĭ шi nenȣtinчĭoшiĭ, шi vorȣ̆ dobъndi fъrъ sminteálъ шi nentrȣ totȣ̆ d'aȣna liniшte шi resȣflare nemъrginitъ.

Ĭar tȣ, alesȣle Domnȣ̆, шi aчeĭ чe te vorȣ̆ ȣrma, kъtȣ̆ veцĭ arъta sȣnȣnerea voastrъ шi mȣlцȣmirea kъtre îmnъrъteшtile mele strъlȣчite bine faчerĭ, întrȣ kъtȣ̆ veцĭ ȣrma шi veцĭ îndenlini чele nreskrise în îmnъrъteшtile mele ordine maĭ sȣsȣ̆ arъtate, sъ fiцĭ sigȣrĭ kъ de nȣ se va arъta vre-o vinovъцie vъditъ în kontra voastrъ dȣnъ kare sъ meritaцĭ denъrtare шi skimbare, nȣ veцĭ avea niчĭ o grijъ de destitȣare saȣ̆ esilȣ̆, шi întrȣ kъtȣ̆ veцĭ sta în kredinцa шi înцeĭenчĭȣnea voastrъ, veцĭ rъmъnea la domnia цereĭ Romъneшtĭ, шi nȣ nȣmaĭ kъ se vorȣ̆ nъstra totȣ̆-dea-ȣna arъtatele maĭ sȣsȣ̆ nrivelegĭȣrĭ, чi înkъ se va faчe nȣnere la kale ka atъtȣ̆ mariĭ meĭ viziri kъtȣ̆ шi strъlȣчiцiĭ enitronĭ aĭ îmnъrъцieĭ mele sъ nriviгĭeze a se resnekta nrivilegĭȣrile шi skȣtinцile kъte s'aȣ̆ datȣ̆ nъmъntenilorȣ̆ aчesteĭ цerĭ înkъ din timnȣlȣ̆ nemȣritorĭȣlȣĭ mieȣ̆ strъmoшȣ̆ Sȣltanȣ̆ Maxmȣdȣ̆ Xanȣ̆ (nreste kare sъ reverse Dȣmnezeȣ̆ nemъrginitъ milъ de ertare!) шi sъ se шtie de sigȣrȣ̆ kъ toцĭ exaliĭ (konnaцionaliĭ) de neste Dȣnъre de nrin sîrxatȣrĭ шi de nrin alte nъrцĭ marĭ шi miчĭ, шi orĭ kare arȣ̆ kȣteze a lȣkra în kontra aчestȣĭ ordinȣ̆, ȣniĭ ka aчeшtia, îndatъ чe se va da шtire desnre nekȣviinчĭoasa lorȣ̆ ȣrmare, îndatъ se vor nedensi kȣ kȣvenitele nedense.

Aшa darъ nȣblikъndȣ̆ шî înkredinцъndȣ̆ ne toцĭ boeriĭ шi чeĭ-l-alцĭ lokȣitorĭ desnre kȣnrinderea aчestȣĭ înaltȣ̆ ordinȣ̆, tȣ, alesȣle Domnȣ̆ alȣ̆ цereĭ Romъneшtĭ, le veĭ ordona de sъ se okȣne rъgъndȣ-se lȣĭ Dȣmnezeȣ̆ nentrȣ nrelȣngirea vĭeцiĭ îmnъrъцieĭ mele, шi nentrȣ întъrirea mъrireĭ mele, kȣ lȣare aminte a nȣ se abate nentrȣ nimika de la înaltȣlȣ̆ ordinȣ̆ de faцъ. Datȣ-s'aȣ̆ în lȣna Gemaгĭȣlȣ̆ Arxirȣ̆ anȣlȣ̆ 1217 (al nostrȣ 1803.)

PARTEA VIII.

Despre datinele proprietățiĭ.

CAPITULU I.

Пропrietъцile din învekime eraŭ maĭ toate пȣbliче saŭ domneшtĭ. Domniĭ de dȣпъ timпŭ, îmпъrцindŭ пъmъntȣlŭ în moшiĭ, aŭ înzestratŭ kȣ ȣnele monastirile че aŭ fȣndatŭ, ĭar пe altele le-aŭ dъrȣitŭ la пersoanele пrivate че merita rekomпensa Statȣlȣĭ, în kъtŭ astъzĭ maĭ nȣ maĭ sȣntŭ пропrietъцĭ пȣbliче. Astŭ-felĭȣ цeara Romъneaska astъzĭ este îmпъrцitъ în moшiĭ boereшtĭ, monastireшtĭ, шi moшnene (rъzъшeшtĭ); ĭar цъraniĭ че nȣ aŭ moшiĭ sȣntŭ datorĭ sъ lȣkreze пропrietarȣlȣĭ пe a kъrȣĭ moшie шedŭ шi se kiverniseskŭ.

Din învekime lȣkraŭ stъпъnȣlȣĭ moшieĭ la orĭ-че lȣkrȣ arŭ fi avȣtŭ. Пe ȣrmъ, dȣпъ че jȣdeцele Kraĭoveĭ aŭ kъzȣtŭ sȣb stъпъnirea Nemцilorŭ, eĭ 'ĭ aŭ sȣпȣsŭ a lȣkra 48 de zile. Dȣпъ aчeasta Konstantinŭ Vodъ Mavrokordatŭ пrin Reformъ aчeste zile le-aŭ mъrginitŭ la 24. Maĭ tъrziŭ Domniĭ modernĭ le-aŭ redȣsŭ la 12 zile, пrekȣmŭ se ȣrmeazъ шi пъnъ astъzĭ. La mȣlte moшiĭ însъ kare nȣ sȣntŭ destȣlŭ de lokȣite, пропrietariĭ пentrȣ ka sъ atragъ пe lokȣitorĭ ĭ-aŭ învoitŭ пъnъ la oпtŭ шi шése zile.

Aчeĭ че aŭ viĭ пe moшiĭ strъine, daŭ din 20 vedre

vinŭ una stъnъnului moшiiĭ, kare se numeшte otoшtinъ; alцiĭ daŭ kъte 20 narale de nogonŭ, шi alцiĭ kъte doĭ шi treĭ leĭ.

Nimenĭ nu are voe sъ nlъnteze ne moшie strъinъ vie saŭ livede de noмĭ roditorĭ fъrъ шtirea шi voĭa stъnъnuluĭ.

Din toate semъnъturile se dъ din zeчe una stъnъnuluĭ moшiiĭ, kare se numeшte dijmъ.

Nimenĭ nu noate sъ neskueaskъ nrin gъrle шi bъlцĭ fъrъ шtirea stъnъnuluĭ.

Nimenĭ nu are voe sъ kalчe nъdurea saŭ livedea de fъnŭ saŭ kъmnulŭ de semъnъturĭ ne kare le-arŭ fi alesŭ stъnъnulŭ moшieĭ nentru sine.

Kъndŭ unŭ lokuitorŭ va nъrъsi ogorulŭ sъŭ nînъ în treĭ anĭ, stъnъnulŭ moшieĭ nóte sъ'lŭ dea kuĭ va voi.

Din fъneцe nronrietariĭ ĭaŭ douъ din zeчe klъĭ.

Чeĭ чe aŭ stunĭ, daŭ kъte nouъ banĭ de fie-kare stunŭ, шi din douъ-zeчĭ roĭ unulŭ ne anŭ.

De fieшte kare kanrъ daŭ kъte 12 banĭ nrimъvara шi mése ĭarna.

De la tóte turmele de oĭ se dъ kъte unŭ mĭelŭ шi brъnzъ dunъ învoĭalъ.

Пentru norчĭ daŭ kъte 18 banĭ nentru nъdurea kare are gindъ шi este netrebuinчĭoasъ stъnъnuluĭ moшieĭ; ĭar în nъdurea nonritъ ne seama sa, niminea nu are voe sъ vъre vite fъrъ tokmealъ шi învoire.

Niminea nu noate sъ vъnzъ vinŭ rakiŭ шi alte de aчestea ne o moшie, afarъ de nronrietarulŭ eĭ; kъчĭ aчeasta este unulŭ din чele maĭ însemnate veniturĭ.

Moшteniĭ lokueskŭ liberĭ ne moшiile lorŭ, fъrъ a fi suнuшĭ la alte îndatorirĭ de kъtŭ la ale Domnuluĭ. Nu aŭ însъ voe sъ se mute în alte sate. Klъkaшiĭ чe nu suntŭ nronrietarĭ se notŭ muta de la unŭ satŭ la altulŭ, însъ ku kuvъntŭ întemeĭatŭ; ĭar kъndŭ se va strъmuta fъrъ kuvъntŭ, stъnъnulŭ moшieĭ are drentate sъ'lŭ urmъreaskъ шi sъ'lŭ întórkъ la satulŭ seŭ.

Aчelŭ чe voeшte sъ se strъmute de la o moшie la alta trebue sъ arate kuvintele sale nrin suнlikъ kъtre Domnŭ, шi

dȣпъ черчеțarea marelȣĭ Vistierȣ ші a Divanȣlȣĭ kaпътъ karte domneaskъ de stъmȣtare.

Nȣ are însъ пічĭ stъпъпȣlȣ moшieĭ voe ka sъ sȣпere пe lokȣitoriĭ dȣпъ moшia sa пeste orъndȣelele пreskrise че le-amȣ enȣmertaȣ maĭ sȣsȣ.

CAPITULU II.

Despre Ţiganĭ.

Nȣmaĭ џiganiĭ sȣntȣ sklavĭ în џeara Romъneaskъ. Eĭ se împartȣ în domneштĭ boereштĭ ші monastireштĭ; чeĭ domneштĭ пórtъ felȣrite пȣmirĭ ші пrofesiȣnĭ.

Rȣdariĭ saȣ *Aȣrariĭ*. Aчeштia daȣ în lokȣ de dare kъte treĭ saȣ пatrȣ dramȣrĭ de aȣrȣ пe anȣ la domnie, ші aȣ voe sъ'lȣ kȣleagъ пe malȣrile riȣrilorȣ, Oltȣ, Toпologȣ, Argeшȣ ші Dъmboviџa. Kȣ aчeastъ meserie fiindȣ ші џiganiĭ Monastiriĭ Kozieĭ, domnia îĭ ĭa пe seama sa îndatorъndȣ-ĭ a пlъti la Monastire kъte ȣnȣ leȣ de sъlaшȣ [familie]. Aчeштiea sȣntȣ пъпъ la No. de 700.

Bȣeaшiĭ Aȣrarĭ. Aчeштia skotȣ aȣrȣlȣ sъпъndȣ în пietre, ші sȣntȣ o sȣtъ sъlaшe.

Ȣrsariĭ. Aчeштia se пórtъ пrin џearъ kȣ ȣrшĭ îmblъnziџĭ, пe kare îĭ joakъ пe la kase пentrȣ kъштigȣ. Aчeштia îmmȣlџeskȣ ші katъriĭ. Eĭ daȣ kъte 20 saȣ 30 leĭ la domnie пe anȣ, ші sȣntȣ sъlaшe 1000.

Lingȣrariĭ. Aчeштia fakȣ albiĭ, kъrbȣnĭ, ші alte lȣkrȣrĭ de lemnъrie; daȣ dare ka ші чeĭ de sȣsȣ ші sȣntȣ 800 sъlaшe.

Lȣeшiĭ. Aчeштia sȣntȣ ferarĭ ші lъkъtȣшĭ, în пȣmъrȣ de 700 sъlaшe.

Aчeштia toџĭ împreȣпъ, пrekȣmȣ s'a zisȣ maĭ în ȣrmъ se ȣrkъ la пȣmъrȣ de 3,300 sъlaшe. Toџĭ sȣntȣ Nomazĭ, strъmȣtъndȣ-se din lokȣ în lokȣ sȣb kortȣrĭ ші sȣntȣ sȣb kъrmȣirea Armaшȣlȣĭ чelȣĭ mare.

Џiganiĭ boereштĭ ші monastireштĭ, se пȣmeskȣ Vъ-

tramĭ. Eĭ sъntŭ kъ totъlŭ lъsaцĭ în disnosiцiъnea stъпъnilorŭ lorŭ, шi domnia nъ are nimikŭ a faчe kъ eĭ.

Eĭ lokъeskŭ nrin sate saŭ nrin oraшe se okъпъ kъ toate meшteшъgъrile la kare îĭ anlikъ, шi sъntŭ foarte dibaчĭ. Eĭ sъntŭ întrebъinцaцĭ maĭ kъ seamъ de stъпъniĭ lorŭ în diverse serviчĭъrĭ domestiчe. Fetele шi femeile sъntŭ nentrъ trebъinцele din lъъtrъ ale kasiĭ; konііĭ шi bъrbaцiĭ se întrebъinцeazъ ka servĭ, bъkъtarĭ, brъtarĭ, vizitiĭ, kъrъчerĭ, ferarĭ; шi mъlцĭ din eĭ sъntŭ zidarĭ, lemnarĭ, kroitorĭ шi altele. Kъ deosebire eĭ sъntŭ fórte îndemъnatiчĭ nentrъ mъzikъ шi kъntъ kъ vióra, kъ kobza шi kъ mъskalъ [naĭъ]; întrъ aчeasta eĭ întrekŭ ne orĭ kare altъ naцiъne шi kĭarŭ ne Пerшĭ, nrekъmŭ, aŭ mъrtъrisitŭ шi însъшĭ Xanъlŭ fratele Шaxъlъĭ Пersieĭ, karele trimisŭ la Nanoleonŭ Bonanarte ka ambasadorŭ, шi întorkъndъ-se din Franцa nrin цeara Romъneaskъ în anъlŭ 1810, s'a minъnatŭ de talentъlŭ lъъtarilorŭ цiganĭ maĭ vъrtosŭ la Mъskalŭ. Eĭ kъntъ шi din gъrъ de minъne, шi fъrъ avea o învъцъtъrъ oare-kare sistematikъ komnъnŭ шi kъnteчe fórte dъlчĭ în kъtŭ шi mъzikanцiĭ Eъroneĭ îĭ admirъ.

Vъtraшiĭ boereшtĭ шi monastireшtĭ, kъ tóte kъ nъ s'aŭ fъkъtŭ niчĭ o katagrafie desnre eĭ, se nresъnъne înkъ kъ trebъe sъ fie neste 20,000 familiĭ; ъniĭ din eĭ sъntŭ шi kortaшĭ, nlъtindŭ dare anъalъ stъпъnilorŭ lorŭ.

CAPITULU III.

Despre prerogativele Domnilorŭ.

În statъlŭ monarxikŭ alŭ цereĭ Romъneшtĭ, чea întъĭъ nersónъ este Domnъlŭ. Elŭ gъverneazъ ka aъtonomŭ, шi are nrerogativele ъrmъtóre:

a). Sъ aшeze legĭ noĭ însъ kъ învoirea Mitronolitъlъĭ, a Eniskonilorŭ шi a Boerilorŭ. Sъ desfiinцeze legile vekĭ шi sъ îndrenteze ne aчele чe sъferъ îndrentare; se adaogъ

ші sъ interпreteze пе aчele чe sзntš întзnekóse ші пе lъ-mзrite.

b). Sъ fie jзdekъtorĭзlš sзпremš: tóte xotъrîrile чelorš-l-alte tribзnale se terminъ în чea de пе зrmъ instanцъ, fъrъ апelš, la Divanзlš seš, adikъ la tribзnalзlš seš.

ч). Sъ xotъraskъ пedeпsile пе kare legile пз le пrevъdš, sъ mъreaskъ saš sъ modereze dзпъ trebзinцъ пе aчele пrevъzзte de legĭ, saš sъ graцieze пе vinovaцĭ.

d). Elš singзrš are dreптзlš a eksila ші a пedeпsi kз Okna пе vinovaцĭ.

e). Elš singзrš are dreптзlš a xotъrî mórtea vinovaцilorš.

f). Elš пroklamъ ші întъreште пе Mitroпolitš ші пе Eпiskoпĭ, însъ kз akordзlš boerilorš; elš întъreште пе Egзmeniĭ monastirilorš; elš dekretъ boeriile ші dregъtoriile.

g). Elš dъrзeште пrivilegĭзrile, adikъ nobleцea, skзtirile de dare, milele, skзtelniчiĭ, robiĭ ші altele.

h). Elš orъndзeште dзrile ші zeчĭзelile, пrekзmš dijmъritзlš [1], oĭeritзlš [2], vъkъritзlš [3], vъmile [4] ші чele-l-alte.

CAPITULU IV.

Despre datoriile Domnuluĭ.

Datoria Domnзlзĭ este a se sъrgзi sъ se fakъ dreптate, sз adзkъ пе fie-kare de la rъš la bine, saš пrin ordine saš пrin пedeпse, sъ oпreaskъ nekзviinцele, sъ mъrgineaskъ пе fie-чine în karakterзlš seš, sъ se kзnóskъ пе sine, sъ пз atingъ зnзlš onórea altзĭa, sъ resпekteze onórea atъtš a arxiereзlзĭ kъtš ші a boerilorš, sъ пз risiпeaskъ averile пз-

---

1.) Dijmъritзlš se zichea zeчĭзeala чe se lзa din пrецзlš maskзrilorš ші alš stзпзrilorš.

3). Oĭeritзlš, asemine de la oĭ.

4.) Vinъritзlš, asemine de la vinзrĭ.

4.) Vъmile, asemine de la lзkrзrile чe se kзmпъrš ші se vъndš.

bliчe, sъ se îngrijeaskъ desпre liniшtea шi пaчea пoпorsлsĭ, sъ fakъ dreпtate în jsdekъцĭ, fъrъ sъ arate пъrtinire niчĭ чelsĭ mare niчĭ чelsĭ mikš, sъ пъzeaskъ datinile, шi sъ пs aibъ voe a пsпe dъrĭ fъrъ konsimцъmъntslš пsblikš; sъ fakъ Divanš [1] în zile xotъrъte, ka sъ пs se пrelsпgeaskъ jsdekъцile шi sъ se sъrъчeaskъ чeĭ чe se jsdekš.

CAPITULU V.

Legĭuirile luĭ Alecsandru Ipsilante despre boerĭ.

Boeriĭ trebse sъ se înainteze la rangš gratsitš, dъndš пsmaĭ avaetsrile obiчnsite шi altš nimikš.

Boĭerslš, karele arš kъпъta rangslš ks dare de banĭ saš s'arš пrinde fsrš, se пsblikъ, se essileazъ шi se пedeпseшte trsпeшte.

Orĭ-чe boeris saš isпravnikš treчe din tr'sпš jsdeцš în altslš пs are dreпtate a чere angъrie (beĭlikš) de la loksitoriĭ, чi va întrebsinцa vitele шi kĭeltselele sale.

Dsmineчele шi serbъtorile boeriĭ sъntš datorĭ a чerчeta arestsrile шi a se înkredinцa dakъ arestaцiĭ sъntš trataцĭ omeпeшte шi de kaпъtъ îndestslarea ksvenitъ.

Aчeĭ чe se mъrtsriseskš sъntš demпĭ de soчietate, onoraцĭ шi aпъrъtorĭ aĭ dreпtslsĭ; aчeĭa se înainteazъ la rangsrile boereшtĭ fъrъ niчĭ o dare; шi чelš чe se va dovedi kъ alsatš vre sпš rsшfetš пeпtrs asemine înaintъrĭ, se va îndatori a пlъti la Visterie îndoitš de чe a lsatš.

Atъtš boeriĭ de Divanš, kъtš шi jsdekъtoriĭ de jsdeцe, sъntš datorĭ înainte de toate a se пъzi de a lsa чelš maĭ

1]. Divanš se ziчe kъndš însшшĭ Domnslš ks Mitroпolitslš шi ks boeriĭ se konstitse în tribsnalš. În zioa шi în kamera însemnatъ ĭesš logofeцiĭ alš doilea шi ansпцъ пroчesele чe sъntš sпre kъstare; aпoĭ Пostelnikslš чelš mare ansпцъ kъ Divanslš e gata, шi atsпчĭ vine Domnslš de jsdekъ шi xotъraшte. Divanslš se konvókъ în zile пsmite, Lsпea, Mĭerksrea шi Vinerea.

mikŏ rumfetŏ, ші a se mulцumi ku чeea чe kaпъtъ din Visterie.

Niчї unŏ boerїu nu va veni în kaпitalъ fъrъ voїe.

Onorile ші rangurile sъ se dea чelorŏ чe meritъ; їar чeї чe kaпъtъ aчeste пrin dare de banї, se essileazъ, se desonoreazъ ші se degradeazъ.

Boerїї xoцї sъ se deпъrteze din dregъtoriї ші sъ nu maї пere a reintra niчї o datъ.

Orї-чe boerїu, în orї-чe dregъtorie arŏ avea, sъ nu se abatъ la niчї unŏ abusŏ, ші sъ se mulцъmeaskъ ku чeea чe kaпъtъ din Visterie.

Boerїї чeї maї miчї trebue sъ arate kъtre чeї maї marї resпektŏ ші deferenцъ.

Boerїї nu vorŏ da voїe zaпчiilorŏ Divanuluї sъ împlineaskъ maї multŏ de kъtŏ xotъrъta zeчїuealъ, чi sъ-ї oпreaskъ, ші de nu vorŏ askulta, sъ raпorteze Domnuluї.

CAPITULU VI.

Despre rănduirea Domnilorŭ.

Kъndŏ este sъ se rъnduїaskъ чine-va Domnŏ în цeara Romъneaskъ saŭ Moldova, kїarŏ de arŏ fi fostŏ elŏ Domnŏ, este пoftitŏ de ku searъ de kъtre marele Vizirŏ ka sъ meargъ пe a doŭa zi la Паша-Kaпusi (пalatulŏ împъrъteskŏ,) unde se kautъ trebile administrative ші judekъtoreшtї ale împъrъцieї ші unde se konvókъ Divanulŏ împъrъteskŏ sub пreшedinцa Vizirulu, karele dupъ orъnduialъ se îmbrakъ ku kaftanŏ în zioa aчeea.' Dakъ kandidatulŏ este mare Dragomanŏ, fiindŏ kъ elŏ se gъseшte în tóte zilele la Паша-Kaпusi, Vizirulŏ îlŏ kїamъ îndatъ ші-lŏ пroklamъ; їar elŏ, înkinъndu-se пъпъ la пъmъntŏ duпъ datina turчeaskъ ші sъrutъndŏ Sangeakulŏ, [adikъ marginea aшternutŭluї пe kare шéde Vizirulŏ, ші kare are anume lokŏ пentru sъrutare] eso îndatъ de akolo ші mergъndŏ la kasa sa, îшї rъnduesшte maї întъїu Kaпu-Kexaїalele ші a aпoї înчeпe a se шegъti.

În zioa aчeea seara, пé la 4 saŭ 5 ore de nónte (dвne orologiвlŭ tвrчeskŭ), Viziвlŭ îĭ trimite вnŭ Davegiŭ (invitъtorĭв) kв o barkъ domneaskъ vъпsitъ kв albŭ ші kв чinчĭ vъslaшĭ. A doŭa zi se вvĭe întъĭв Davegiвlŭ în barkъ ші dвпe elŭ пredestinatвlŭ Domnŭ kв Kanв-Kexaĭalele ші boerii seĭ; ші anoĭ, trekъndŭ la malвlŭ de la Bakчe-Kanвsi, se kobórъ înпreвnъ kв toцĭ aĭ seĭ, вnde-lŭ aшteaptъ вnŭ kalŭ îmпodobitŭ, пe kare înkъlekъndŭ Domnвlŭ înпreвnъ kв boerii seĭ [kari aŭ kaĭ пregъtiцĭ kв пlatъ] se ввĭe la Пaшa-Kaпвsi.

Vizirвlŭ, шezъndŭ în Divanŭ kв toцĭ magnaцiĭ îmпъrъцieĭ, se înfъцiшeazъ ші Domnвlŭ kв kвvenita orъndвĭalъ, Atвnчĭ Vizirвlŭ îĭ впвne kъte-va kвvinte de laвdъ пentrв demnitatea sa ші пentrв kredinчĭósele sale serviцiвrĭ, îndemnъndв-lŭ sъ-шĭ пъzeaskъ datoriile dвпъ kвviinцъ, ші anoĭ îlŭ îmbrakъ kв kaftanвlŭ, [шanta asiatikъ, kвsвtъ kв firŭ ші lвngъ, kв gъвrĭ desпre вmere пrin kare-шĭ skóte mъĭnele, iar mъnichele впъnzвrъ пъпъ în пъmъntŭ.] Domnвlŭ se înkinъ ĭarъшĭ въrвtъndŭ sangeakвlŭ Vizirвlвĭ, ші anoĭ ese ші înkalekъ înпreвnъ kв toцĭ boeriĭ seĭ, kъrora li se oferъ ĭarъшĭ kaĭ îmпodobiцĭ. Înainte mergŭ пe josŭ toцĭ Ianiчeri Ortaleĭ (Divisiвneĭ) Xasaшilorŭ, kв tóte stindardele lorŭ, пвrtъndŭ în mъĭnĭ bastoane ші пe kaпŭ вnŭ felĭв de korónе kв kвrele arвпkate îndъrъtŭ, în пвmъrŭ de 200 ші maĭ bine. Dвпъ aчeштia вrmeazъ Xasas-baшa (Divisionarĭвlŭ) kв oficerimea sa, ввbaшa (пrefektвlŭ kaпitaleĭ) kв чĭoxodariĭ seĭ, ші Чĭorbagiвlŭ [kolonelвlŭ] Ortaleĭ, toцĭ kъlъrĭ. Пe вrmъ vinŭ kв tóte stindardele lorŭ: Чeaвшlarĭв-Kolaвzŭ (kъпitanвlŭ de чeaвшĭ) kв aĭ seĭ, Чeaвшlar-Doagisi kв alaĭ-чeaвшlariĭ [eralziĭ] seĭ, Чeaвшŭ-baшa-Kĭesadari [lokotenentвlŭ lвĭ Чeaвшŭ-baшa] kв aĭ seĭ, Reisŭ-Kĭesaderi (lokotenentвlŭ lвĭ Reisŭ-Efendi, ministrвlŭ trebilorŭ din afarъ) kв aĭ seĭ, Beĭlikчi-Kĭesaderi (lokotenentвlŭ Beĭlikчĭвlвĭ, ministrвlŭ kanчelarieĭ îmпъrъteштĭ al Divanвlвĭ) kв aĭ seĭ, Iчĭoglanŭ-Чeaвшlariĭ (eпistaцiĭ servitorilorŭ îmпъrъteштĭ), ші anoĭ boeriĭ Domnвlвĭ, ші Domnвlŭ înkвnjĭвratŭ de Чĭoxodarĭ, de satirĭ, de чeaвшĭ, ші alцĭ servitorĭ strъlвчitŭ îmbrъkaцĭ.

*

Înainte de a se koborî la kasa sa, tótъ парада se oпреште înaintea порції Fanarsлsї. Domnsлš ks boerii seї nsmaї, intrъ în biserika mare a Патриархіеї. Akolo Патриархsлš îmbrъkatš în vestmintele натриаркале ші ks evangelia în мънъ ks arxiereї преоції ші ierodiakoniї, îmпъrъkaції ks sakrele vestminte, ks fъkliї ші ks kъdelniце, ші kъntъreції kъntъndš *Vredniks este,* îї ese în nainte; Domnsлš se înkinъ, se sбіe пе tronš ші se îndeплineште tótъ чeremonia. Daka este чеа întъiš domnie, îndatъ че intrъ în bisericъ, îлš aпskъ de smere Arxieresлš Erakliei ші altsлš kare va fi din чеї de faцъ, ші adskъndsлš înaintea Патриархsлsї, kъntъ în glasš mare: *Bine ksvinteazъ пре челš че se înkinъ ціе.* Патриархsлš, пsindš мъna пе kaпsлš Domnsлsї, ziчe în glasš mare: *Darsлš лsї Dsmnezeš прин smerenia noastrъ te înaлцъ Domnš stъпъnitorіs алš tóteї цереї Româneштї*; ші sngъndsлš ks sakrsлš mirš, Arxidiakonsлš deklamъ faїma Патриархsлsї:" *Преа-sfinцitsлsї Патриархš алš tóteї лsmї [kstare] msлцї anї.*" Atsnчї Domnsлš se sse пе tronš, ші îndatъ se kъntъ: „*Ks vъrstъ îndeлsngatъ sъ fakъ Domnsлš Dsmnezeš пе bine kredinчіоssлš ші drentš sлsvitorsлš Domnsлš stъпъnitorš алš цереї Româneштї [kstare] la msлцї anї!*" Пе srmъ Diakonsлš înчeпе rsгъчіsnile, *milseште Dsmnezesle,* ші чеle-l-alte. Dsпъ aчeasta Предикаторsлš se sse пе amvomš ші faчe ksvъntsлš de lasdъ. Terminъnds-se ksvъntsлš iarъші înчeпš srъrile, ші se faчe înkeierea. Iar Domnsлš, eшindš, se dsчe ks чeremonia kare-лš аштеantъ akasъ, snde înчeпе sъ'ї kъnte meterxaneaoa Vizirsлsї.

Dsпъ kъte-va zile, într'o zi xotъrъtъ, (kare trebse sъ fie marцї), înainte de ръsъritsлš sórelsї, Domnsлš se dsчe la îmпъrъціе, ks doї-sпre-zeчe saš maї msлцї boerї de aї seї Intrъndš în kurtea a doša a палатsлsї treчe într'snš kioskš алš Kaпsgibaшilorš (sшierii îmпъrъteштї). Akolo se пsne o masъ înaintea Domnsлsї, adskъndš maї întъis de gsstare чіorba Ianiчerilorš, (kare înseamneazъ kъ se препsшъrъ în katalogsлš lorš) ші апої alte bskate felsrite. La masa aчeasta serveazъ Iчї-agalele (servitorii din afarъ aї Палатsлsї), ші înпresпъ ks Domnsлš мънъnkъ Kaпsgi-baшiї, Dragoma-

nslš чelš mare, saš шi vre-o altъ rsdъ a sa чe arš fi akolo; ĭar boeriĭ Domnslsĭ la o altъ masъ în anroniere.

Dsnъ чe se terminъ aчeasta, Vizirslš чe шéde la Kalaba-Divanš, (lokslš konsilislsĭ sekretš), snde ansme trebse sъ se afle în ora aчeea înnresnъ ks чeĭ-lalцĭ konsiliarĭ, faчe *texlizš* (ranortš kъtre îmnъratslš) kъ a venitš Beĭslš. Aчestš ranortš îlš dsчe snš Kansgi-baшa saš snš Kansgilar-Kexaĭa, karele nórtъ semnele ofiчĭslsĭ seš, adikъ snš Xasranš (bastonš de abanosš ks gъmъlia de argintš) шi чisme galbene. Dskъndš ranortslš, îmnъratslš înseamnъ ne elš katslš, adikъ ordinslš de a veni. Trimisslš, lsъnds-lš ĭarъшĭ, îlš цine în sssš deassnra kanslsĭ, шi eшindš ks mare resnektš шi bъtъndš mereš ks bastonslš în nъmъntš, noftemte resnektšosš ne Domnš.

Atsnчea se înfъцiшeazъ Msgzsr-aga (intendantslš înkisorilorš îmnrъteшtĭ) шi Kaftangi-baшa (garderonistslš) îmnъratslsĭ. Чelš întъĭs, lsъndš din kanslš Domnslsĭ kъчĭsla de samsrš, îĭ nsne în lokš Kska, kare este fъrъ arinĭ шi în formъ niramidalъ ka Kĭslafslš, îmbrъkatš ne din afarъ ks katifea asrie; ĭar чelš alš doilea îlš îmbrakъ ks Kaftanš atъtš ne elš kъtš шi ne чeĭ 12 boerĭ aĭ seĭ. Dsnъ aчestea Vizirslš, eшindš de la Kalabaoa Divanslsĭ ka sъ intre la îmnъratslš, salstъ ne Domnš înkinъnds-шĭ kanslš чe-va kъtre smъrš; ĭar Domnslš îĭ rъsnsnde ks temenele, adikъ nlekъndš kanslš, întinde mъna nъnъ la nъmъntš, o adsчe la gsrъ, o sъrstъ шi o nsne la kanš, [dsnъ salstarea Tsrчilorš.)

Dsnъ чe intrъ Vizirslš la Îmnъratslš, esš dšoĭ Kansgilar-Kexaĭasi, шi lsъndš ne Domnš, snslš din drenta шi altslš din stъnga (ĭar boeriĭ lsĭ remъnš denarte afarъ la sшъ), îlš adskš ks mare grabъ de-lš înfъцiшeazъ la îmnъratslš. Akolo staš de faцъ, ks semnele lorš, marele Vizirš. Kъnitanš-Паша (ministrs de marinъ), Miralemslš (kanslš Kansgi-baшilorš) шi marele Dragomanš alš îmnъrъцieĭ. Îmnъratslš шéde ne o sofa înaltъ (kъчĭ Tsrчiĭ ns aš tronš) atъtš de mikъ în kъtš abia înkane singsrš; elš este îmbrъkatš ks Kabaniцъ, saš mantъ kssstъ în firš de asrš шi de

argintŭ, blънitъ kѕ samѕrŭ saŭ vѕlџe neagrъ, ші kѕ nólъ îndъrътŭ lѕngъ ka de treĭ пalme kѕ-de ачеeашĭ blanъ, kѕ mъĭnile skóse пrin gъѕrĭ desпre ѕmere ka la Kaftanŭ, ĭar mъnічele arѕnkate îndъrътŭ пъnъ la пъmъntŭ ші kѕ mъnічele arѕnkate îndъrътŭ пъnъ la пъmъntŭ ші kѕ marginele ĭarъшĭ blъnite; dinainte la пentŭ are чeaпrazѕrĭ (шiretѕrĭ în lanџѕrĭ ші nastѕrĭ marĭ); пórtъ чisme galbene, ші пeste genѕkĭ are o пólъ kѕsѕtъ kѕ firŭ; пe kaпŭ пórtъ ѕnŭ Kavѕkŭ (ѕnŭ felĭѕ de kъчĭѕlъ) kѕ sѕrgѕчĭѕ (пanъ naltъ kѕ пĭetre skѕmпe; пe de o пarte are în aпroпiere o sabie mare kѕ doѕъ askѕџitѕrĭ, ĭar пe de alta o kъlimare mare; alъtѕrĭ stъ în пiчĭóare Silixtar-aga, (пrotosпъtarĭѕlŭ) пѕrtъndŭ sabie îmпъrъteaskъ, atъrnatъ kѕ ѕnŭ kolanŭ aѕritŭ de ѕmere sѕb sѕbџiorĭ.

Înfъџiшъndѕ-se Domnѕlŭ, dѕпъ înkinъчĭѕnile îsĭ пъnъ la пъmъntŭ, îmпъratѕlŭ îĭ ziчe пrin Vizirѕlŭ, ші ачesta пrin Dragomanѕlŭ чelŭ mare:

„Kileri Xѕmaĭѕnѕmŭ, dikatilenŭ rebetaшini ksedenŭ „matlѕmпŭ olѕпѕrŭ. Eѕroпa tarafѕndan xavadiшŭ gietisti„resiŭ, iflak voĭevodalî minkѕli шerbestietŭ ѕzre Sana пasпѕ „olѕndѕ, sadakatinѕ matlѕmпŭ olѕпѕrŭ.“ adikъ: „A îmпъ„teskѕlѕĭ mĭeŭ grъnarŭ îndestѕlare, de la tine se чere kѕ „stъrѕinџъ. Din џerile Eѕroпene sъ пe trimiџĭ grabniчe „шtirĭ. Domnia џereĭ Romъneшtĭ kѕ libertate ші пѕtere ab„solѕtъ џie џi sъ dъ; se чere însъ ші kredinџa ta.“

Domnѕlŭ dѕпъ aчeasta kѕ mѕlte înkinъrĭ se пleakъ пъnъ la пъmîntŭ sъrѕtîndŭ пoala пatѕlѕĭ îmпъrъteskŭ. Dѕпъ aчeasta deklamъ ѕnŭ diskѕrsŭ skѕrtŭ în limba Arabъ (ѕniĭ însъ se abџinŭ de aчeasta) de mѕlџѕmire kѕtre îmпъratѕlŭ; aпoĭ ese din пalatѕlŭ îmпъrъteskŭ ші se adѕчe iarъшĭ la kĭoskѕlŭ Kaпѕgi-baшilorŭ. Akolo îĭ пѕnŭ пe kaпŭ Kѕka kѕ niшte пeпe albe lѕngĭ ші frѕmóse, kare înkinѕeskŭ o kaskъ minѕnatъ ші шъreaџъ; se dezbrakъ de kaftanŭ ші se îmbrakъ kѕ o kabaniџъ [1], totŭ înforma aчeĭ чe пórtъ îmпъ-

1). Înkъ de la чea întъĭѕ sѕпѕnere a џereĭ Romъneшtĭ. Sѕltaniĭ trimitea Domnilorŭ o Kabaniџъ, stindardŭ ші Tѕĭѕrĭ. Kѕka este maĭ modernъ:

ratulŭ, пе kare însuшĭ o пregъteшte elŭ de akasъ. Dупъ aчeasta Domnulŭ, îmпreупъ ku boeriĭ sъĭ, îmbrъkaцĭ шi eĭ ku kaftane, se koboarъ пе skara îmпъrъteaskъ, în kaпulŭ kъria marele imbroxorŭ (komisŭ îmпъrъteskŭ) ĭĭ oferеazъ уnŭ kalŭ îmпъrъteskŭ karele se kĭamъ tablam-пaшa, (чelŭ d'întîiŭ din staulŭ) ku friŭ kusutŭ în firŭ шi îmпodobitŭ, avîndŭ пе шea toпuzŭ шi sabie. Akolo înkalekъ împreупъ ku boeriĭ seĭ, kъrora li se dъ kaĭ îmпъrъteшtĭ, шi eшindŭ se oпreшte kъlare înaintea пorцiĭ a doua a пalatuluĭ, пе unde aŭ sъ treakъ toate rigealurile (konsiliariĭ) kari se întîmплъ sъ fie la пalatŭ.

Atunчea ese Eniчerŭ-Aga (komandantulŭ eniчerilorŭ) împreупъ ku aĭ seĭ, aпoĭ toпчi-пaшa (komandantulŭ artileriеĭ) ku aĭ seĭ. Aпoĭ Чemпezi-baшa, (kolonelulŭ artileriеĭ) ku aĭ seĭ, aпoĭ kuмпara-baшa (intendantulŭ arsenaluluĭ), ku aĭ seĭ, aпoĭ Siliktarŭ-Agasi (пrotoзпъtarulŭ) ku aĭ seĭ. Defterdarŭ-Efendi (kontabilulŭ vistierii imпeriale) ku toatъ suita sa, suita уlemalelorŭ (klerulŭ), Reizŭ-efendi, Kъпitanŭ пaшa шi Vizirulŭ ku suitele lorŭ. Toцĭ aчeшtia, trekîndŭ пе dinaintea Domnuluĭ, îlŭ feliчitъ; ĭar elŭ ĭĭ salutъ ku temenele. Atunчĭ maĭ vinŭ шi doĭ Пeĭkiĭ (guarzĭ de kornŭ aĭ Sultanuluĭ) пе josŭ, kari dупъ чe salutъ пе Domnŭ se пunŭ în dreaпta шi în stînga sa. Aчeшtia пoartъ niшte teaurĭ nalte шi aurite пе kaпŭ, ku surguчurĭ de пепe de пъunŭ rъtunde; aŭ niшte suliцĭ lungĭ în mînъ шi suntŭ îmbrъkaцĭ numaĭ ku kaftanurĭ, ale kъrorŭ пoale suntŭ rъsfrînte шi ridikate la brîŭ, шi suntŭ înчinшĭ ku brîe kusute, în firŭ ku xangere aurite, ku sъbiĭ miчĭ чe sпînzurъ de уmere de уnŭ kolanŭ auritŭ de subцiorĭ, шi ku чizme galbene [1].

Se ziчe kъ уnŭ Domnŭ óre-kare [чine nu se шtie] aflъndu-se odiniórъ ku уnŭ Sultanŭ în esпediцiune, fъkuse atъtea vitejiĭ, în kъtŭ voindŭ aĭ arъta mulцumirea шi neavъndŭ altŭ чe-va sub mъпъ ka sъ'ĭ dea, a luatŭ de la уnŭ Mugjur-Agasi de lъngъ elŭ kuka чe пurta пе kaпŭ, шi a пus'o пе kaпulŭ Domnuluĭ. De atunчĭ se ziчe kъ s'a obiчnuitŭ a se da Domnuluĭ шi kukъ între чele-l-alte semne de domnie.

1). Onoarea aчeasta de a se da Domnilorŭ kъte dŭoĭ gŭarzĭ de kornŭ, este чea maĭ mare din tóte шi nu se faчe niчĭ Vizirilorŭ.

Dѕпъ че vinѕ пѕmiцiĭ Пeikĭ, tótъ парada se пѕпe în mirѕ dѕпъ orъndѕĭalъ întokmaĭ прekѕmѕ se faчe kъndѕ Vizirѕlѕ îmbrakъ пe Domnѕ kѕ kaftanѕ; kѕ atъta diferinцъ, kъ dѕпъ Eniчeriĭ шi fѕnkцionariĭ че mergѕ înainte, ѕrmeazъ boerimea Domnѕlѕĭ kъlare, mergъndѕ kъte doĭ, doĭ, пe kaĭ îmпodobiцĭ шi îmbrъkaцĭ kѕ kaftane. Dѕпъ aчeasta ѕrmeazъ treĭ edekѕrĭ, adikъ kaĭ kѕ frъe înfirate шi kѕ arшale strъlѕчite, fъrъ kъlъreцĭ. Dѕпъ aчeasta vinѕ dѕoĭ Solaчĭ, kare fakѕ parte din gѕarzi de kornѕ aĭ îmпъratѕlѕĭ, шi mergѕ înaintea kalѕlѕĭ domneskѕ пe josѕ. Astѕ-felĭѕ Domnѕlѕ, avъndѕ la latѕrile sale пe чeĭ dѕoĭ Пeiчĭ, пleakъ înkonцiѕratѕ de o mѕlцime de чĭoxodarĭ, satiraшĭ, чeaѕшĭ, шi alцĭ de aчeшtia strъlѕчitѕ îmbrъkaцĭ.

Kѕ asemenea парadъ strъlѕчitъ trekъndѕ прin ѕliцa mare a Konstantinoпoleĭ, în vederea mѕlцimeĭ lokѕitorilorѕ de tóte пaцiѕnile, Domnѕlѕ пleakъ la kasa sa, ѕnde este iarъшĭ trimisъ meterxaneoa (mѕzika) Vizirѕlѕĭ, kare iarъшĭ kъntъ ka maĭ 'nainte [1].

Domnѕlѕ dѕпъ aчeasta maĭ stъ kъte-va zile în Konstantinoпole пъпъ îшĭ faчe пreпarativele de kъlъtorie шi 'шĭ пѕпe la kale interesele. Atѕnчĭ la o zi însemnatъ trimite la Паша-Kапѕsi пe vre ѕпѕlѕ din rѕdele sale чele maĭ aпroпiete, îmпreѕпъ kѕ boeriĭ seĭ, шi îĭ adѕkѕ tѕĭѕrile domnieĭ (kare пѕ sѕntѕ de kъtѕ пiшte kozĭ de kalѕ (пe kare aлeшiĭ Domnѕlѕĭ le цinѕ în mъпъ kѕ mѕltѕ resпektѕ, akomпaniaцĭ пe drѕmѕ de meterxaneaoa îmпъrъteaskъ. Domnѕlѕ atѕnчĭ se koboarъ la пoarta din afarъ, ѕnde ѕпѕ Imamѕ (пoпъ Tѕrkѕ) alѕ пalatѕlѕĭ чiteшte ѕпѕ felѕ de rѕгъчĭѕne, dѕпъ kare Domnѕlѕ le пriimeшte kѕ rѕгъчĭѕnĭ resпektѕoase, шi aпoĭ le atъrпъ de ѕѕliцile lorѕ kare staѕ înfiпte în пъmъntѕ dreпte. Dѕпъ aчeasta пefiindѕ ertatѕ a шedea maĭ mѕltѕ de treĭ zile, (пentrѕ kare este îndatoratѕ a плъti kъte чinчĭ sѕte de leĭ пe zi la bѕkъtъria Vizirѕlѕĭ,) îшĭ faчe пregъtirile de a eшi din Konstantinoпole. Dar orĭ kъte zile arѕ шe-

1]. Se înseamnъ kъ toцĭ magnaцiĭ îmпъrъцieĭ, trimitѕ kaĭ шi alte darѕrĭ Domnѕlѕĭ, kare li se rъsпѕnde kѕ darѕrĭ mѕltѕ maĭ пreцioase.

dea, meterxaneoa iĭ kъntъ neînчetatȣ ka шi la kasa Vizirȣlȣĭ.

Dȣпъ пriimirea tȣĭȣrilorȣ, în aчeste treĭ zile Domnȣlȣ faчe шi treĭ divanȣrĭ la kasa sa, la kare asistъ treĭ Пeĭkiĭ, treĭ divanȣ-чeaȣшlarî, treĭ Iчiolanlar-Чeaȣшlarî, treĭ Xasaxir-Kaseleri, dȣoĭ чioxodarî aĭ lȣĭ Mȣgzȣr-Aga, Divanȣ-Efendi-Efendesi alȣ Domnȣlȣĭ, шi toцĭ boeriĭ. Aчeasta se faчe în kiпȣlȣ ȣrmъtorȣ: Toцĭ чeĭ de maĭ sȣsȣ staȣ în пiчiόre dȣпe orъndȣialъ sȣsȣ în sala Domneaskъ, ȣnde daka Domnȣlȣ voeшte vine шi însȣшĭ; ĭar de nȣ, aчeшtia пȣnȣ kȣka în mijlokȣlȣ sъli пe ȣnȣ skaȣnȣ koпeritȣ kȣ mъxramъ kȣsȣtъ kȣ firȣ, шi apoĭ o salȣtъ kȣ ȣrъrĭ de mȣlцĭ aпĭ пentrȣ пȣterпikȣlȣ îmпъratȣ. În aчestȣ intervalȣ meterxaneaoa Domnȣlȣĭ kъntъ, шi dȣпъ чe înчeteazъ пleakъ kȣ toцiĭ. În aчeste treĭ zile Domnȣlȣ dъ шi rangȣrĭ la чeĭ чe voeшte aĭ faчe boeri, denȣmindȣ-ĭ шi în dregъtoriile чe voeшte ale înkredinцa în цearъ.

Dȣпъ чe se faчe пregъtirea, Domnȣlȣ ese din Konstantinoпole ĭarъшĭ kȣ чeremonie strъlȣчitъ шi mъreaцъĭ toatъ komпȣsъ de kreшtinĭ. Aчeastъ чeremonie пentrȣ ka sъ se arate maĭ пomпoasъ, oamenii Domnȣlȣĭ gъsesk oamenĭ пъĭmiцĭ kȣ zioa пe kare iĭ пȣnȣ în шirȣ пъпъ kъndȣ ese Domnȣlȣ la lokȣlȣ însemnatȣ. Adese-orĭ aчeastъ пaradъ se faчe foarte întinsъ în kiпȣlȣ ȣrmъtorȣ:

Mergȣ înainte doȣъ шirȣrĭ lȣngĭ de Tȣrчĭ пe josȣ kȣ пȣшчile пe ȣmъrĭ; dȣпъ aчeшtia ȣrmeazъ stindardȣlȣ Kanelorȣ din цearъ, пreȣrmatȣ de Aga пe ȣnȣ kalȣ îmпodobitȣ împreȣnъ kȣ aĭ seĭ toцĭ îmbrъkaцĭ kȣ strъlȣчire; apoĭ ȣrmeazъ stegariĭ Agieĭ kȣ stindardȣlȣ aчestȣĭ пostȣ шi kȣ alцiĭ kъlъrĭ dȣпe dъnsȣlȣ, kare цinȣ toцĭ în mъпъ пraпȣrĭ; apoĭ Baшȣ-Beшleaga kȣ toцĭ Neferi seĭ înainte kъlъrĭ шi înarmaцĭ; пe ȣrmъ kъlъraшiĭ шi Linkaniĭ Xъtmъnieĭ kъlъrĭ totȣ-kъte dȣoĭ, Deliiĭ, Tȣfekчiiĭ, Lagȣшgiiĭ, шi alцiĭ kȣ Odobaшiĭ lorȣ kъlъrĭ, înarmaцĭ шi kȣ stindardȣlȣ Ogeakȣrilorȣ lorȣ; dȣпъ aчeшtia ȣrmeazъ Пostelnikȣlȣ чelȣ mare kȣ aĭ seĭ шi stindardȣlȣ Xъtmъnieĭ; apoĭ пarada Sпъtarȣlȣĭ чelȣĭ mare, Bȣчiȣkȣlȣ (jȣmъtate tȣiȣ) шi Sпъtarȣlȣ kȣ aĭ seĭ, dȣ-

пъ kare vine stegarȣlȣ̆ kȣ stindardȣlȣ̆ ȣпътъrieĭ, lefegiiĭ toцĭ kȣ пrапȣre ші trъmbiцile kȣ чimbalele; апоĭ zапчiiĭ Divaпȣlȣĭ ші портarȣlȣ̆ челȣ̆ mare kȣ aĭ seĭ, stindardele domпeштĭ trъmbiцele ші чimbalele, tȣĭȣrile împъrъteштĭ, ші Iȣrȣkȣ̆ Bairakȣlȣ̆ (stindardȣ̆ albȣ̆ de kъlъtorie;) пе ȣrmъ sakalile kȣ Saka-бaшa; mataragiiĭ kȣ Mataragi-бaшa, Saraчĭ-бaшa kȣ aĭ seĭ; salaxoriĭ kȣ toege în mъпъ, ші edekȣrile trase kъte ȣпȣlȣ̆ dȣпъ orъпdȣĭalъ. Dȣпъ ачештia ȣrmeazъ kъlъrĭ kъte dȣ̆oĭ:

Komisȣlȣ̆ alȣ̆ doilea, kȣ alȣ̆ treilea;
Пitarȣlȣ̆ alȣ̆ doilea kȣ alȣ̆ treilea Пostelnikȣ̆;
Пitarȣlȣ̆ челȣ̆ mare kȣ Пostelnikȣlȣ̆ alȣ̆ doilea;
Шi Komisȣlȣ̆ челȣ̆ mare kȣ aĭ seĭ;
Stindardȣlȣ̆ lȣĭ Tabla-бaшa (kalȣlȣ̆ împъrъteskȣ̆) kȣ Iȣzȣ̆-бaшa; пе ȣrmъ viпȣ̆ beĭzadelile Domпȣlȣĭ (daka are) kȣ kъчĭȣlъ de samȣrȣ̆ în kaпȣ̆, ші апоĭ:

Skiemпȣ̆-Agasi [1] kȣ Divaпȣ̆ Efendi-si [2].
Dȣ̆oĭ чeaȣшĭ împъrъteштĭ
Dȣ̆oĭ eniчerĭ keчeliĭ
Satiraшĭ.
Апоĭ чeaȣшȣ̆-larĭ
Iчolaпȣ̆-larĭ чeaȣшȣ̆-larĭ
Dȣ̆oĭ kavaшĭ
Dȣ̆oĭ Xasȣ̆-Axъrliĭ;
Deli-Бaшa — — — Gĭȣlerȣ̆-Aga
Бaшȣ̆-Чĭoxodarȣlȣ̆ — — — Tȣfekчi-Бaшa;
Чoxodarĭ пedestri;
Doĭ ȣȣlaчĭ din korпȣlȣ̆
de gȣardie alȣ̆ Împъratȣlȣĭ

Ȣпȣ̆ Пeikȣ̆		Ȣпȣ̆ Пeikȣ̆
Чoxodarĭ	**ші Domпȣlȣ̆**	Чoxodarĭ
Tȣfekчiĭ		Tȣfekчiĭ.

1 Ачeasta este ȣпȣ̆ fȣпkцionarȣ̆ Tȣrkȣ̆, kare se trimite ka sъ întroneze пе Domпȣ̆.

2 Ачesta цiпe lokȣlȣ̆ de sekretarȣ̆ ші jȣdekъtorȣ̆ la Divaпȣlȣ̆ Domпȣlȣĭ, în kaȣzele întîmпlъtóre dintre Kreштiпĭ ші Tȣrчĭ.

Kъlare пe kalslš împъrъteskš, îmbrъkatš ks kabaniųa, ші ks ksкa пe kaпš.

Пe srmъ vine:

Sпъtarslš alš doilea ks tопszslš ші sabiea Domnslsĭ;	Vъtafslš de Divanš ks arkslš ші kskвra de sъgeųĭ a Domnslsĭ;

Stindardslš Domnieĭ ks sfinųiĭ Konstantinš ші Elena;

Sъngeakslš (stindardslš) împъrъteskš înkonjsratš de maĭ mslte пrапsre;

Kъmъrашslš чelš mare — Grъmъtikslš чelš mare

Isпravnikslš de ksrte — Ksпarslš

Kafegi-bаша — — — Iчĭ-чoxodarslš;

ші toųĭ чeĭ maĭ miчĭ servitorĭ ші edekliĭ aĭ Domnslsĭ. În fine Mexterš-bаша ks toųĭ Mexteriĭ de ssb elš, adikъ ordinslš mszikanųilorš, tobошarilorš, trîmbiųашilorš ші altora, kari ssntš toųĭ kъlъrĭ ші kîntъ neînчetatš ks organele lorš.

Toųĭ boeriĭ marĭ aĭ Domnslsĭ ші fsnkųionarĭ de starea a doŭa ші a trea, kari komпsnš aчeastъ пaradъ, ssntš îmbrъkaųĭ ks msltъ strъlsчire ші пe kaĭ foarte îmпodobiųĭ, împrsmstaųĭ de la amiчiĭ lorš Tsrчĭ пentrs aчeastъ zi. Пe kîndš Domnslš ese ks asemenea чeremonie, adsчe orĭ vine Eniчerš-agasi ks ofiųerimea sa tentilš (degsisatš) la Пoarta Fanarslsĭ, snde îndatъ чe înkalekъ Domnslš, merge dsпъ elš ks toųĭ aĭ seĭ, înlъtsrîndš mslųiмea попorslsĭ din sliųe ші mergîndš пînъ la bariera de la Aivasš-Sari, de snde se întoarчe îndъrъtš. Domnslš, eшindš ast-felš din Konstantinопole, se опreшte la satslš Avssš-Keoii, чe este апroaпe doŭъ ore de oraшš; akolo elš adese orĭ se опreшte пentrs kîte-va zile ka sъ'шĭ пse la kale interesele, ші апоĭ împresпъ ks toatъ familia Domneaskъ ші ks familiile boerilorš seĭ апskъ kalea sпre ųeara Romъneaskъ.

Se însemneazъ kъ dakъ în ksrsslš treчeriĭ Domnslsĭ пrin oraшš ks чeremonia arъtatъ, dakъ vre snslš din otomanĭ arš ksteza sъ пs'lš salste, elš пóte sъ'lš пedeпseaskъ ші kiar ks mórte, adskîndš пsmaĭ la штirea Împъratslsĭ kaŭza. Onoarea ші чeremonia чe se faчe Domnilorš de Moldova ші de ųeara Romъneaskъ în Konstantinопole пs se

faче niчĭ Vizirilorŭ niчĭ altorŭ persóne superióre ale împъrъціeĭ. Kauza kъ li se dъ douъ tuĭurĭ ĭar nu treĭ, este: întîiŭ kъ suntŭ kreштinĭ шi legea otomanъ preskrie kъ e pъkatŭ a li se da treĭ; alŭ doilea kъчĭ provinціile aчestea fiindŭ oare-kumŭ autonome шi veчine ku împъrъціile kreштinilorŭ, li se dъ înadinsŭ asemenea onóre ka sъ nu fie bъnuite de trъdare.

CAPITULU VII.

Despre autoritatea nouluĭ Domnŭ.

Din zioa kîndŭ noulŭ Domnŭ priimeшte kaftanulŭ de la vizirŭ, se faчe шi firmanŭ împъrъteskŭ prin kare se xotъraшte destituirea чeluĭ de maĭ nainte шi întъrirea чeluĭ noŭ. Aчestŭ fermanŭ se trimite ku unŭ kapuoglanŭ înadinsŭ ka kurierŭ în цeara Romъneaskъ, Domnulŭ trimite boerilorŭ чelorŭ marĭ din цearъ шi skrisorĭ deosebite, prin kare rîndueшte kaĭmakamĭ ka sъ priimeaskъ puterea de la fostulŭ Domnŭ шi sъ guverneze цeara pînъ va veni elŭ. Peste puцine zile însъ trimite шi unŭ deosebitŭ kaĭmakamŭ dintre boeriĭ seĭ ka sъ konlukreze ku boeriĭ din цearъ. — Kapuoglanulŭ (saŭ omulŭ Domneskŭ) ajungîndŭ ku чea maĭ mare grabъ la Bukureшtĭ merge întinsŭ la Mitropolie. Akolo Mitropolitulŭ adunъ pe boeriĭ pъmînteniĭ, le чiteшte skrisorile Domneшtĭ шi se duчe îndatъ la Domnulŭ aktualŭ, în orĭ чe orъ arĭ fi, de ĭĭ vesteшte destituirea; dupъ aчeasta se întórчe la Mitropolie. Apoĭ adunîndu-se la Mitropolie Episkopiĭ ku boeriĭ чeĭ marĭ шi miчĭ pînъ la Kluчerŭ, atîtŭ funkціonarĭ kîtŭ шi partikularĭ, ku Mitropolitulŭ înainte, se dukŭ ku toцiĭ la kurte шi intrîndŭ la Domnulŭ se faчe чetirea solemnelъ a firmanuluĭ de destituire. Întorkъndu-se ĭarъшĭ la Mitropolie, Mitropolitulŭ, ku Episkopiĭ шi ku boeriĭ de starea întîiu ĭaŭ kîrma guvernuluĭ цereĭ, destitue pe funkціonariĭ Domnuluĭ skosŭ шi rîndueskŭ pe alцiĭ provizoriŭ pînъ la venirea Domnuluĭ. La aчeste rînduirĭ se preferъ ku deo-

sebire boeriĭ sъraчĭ шi nekivernisiцĭ, пentrs ka sъ se foloseaskъ mъkarŭ 40 saŭ 60 de zile sne-orĭ шi kiarŭ treĭ lsnĭ, пînъ vine Domnslŭ. Iar Kaĭmakamslŭ Domneskŭ îndatъ чe soseшte пreksm amŭ zisŭ, konlskreazъ ks boeriĭ пъmînteni, jsdekъ, xotъraшte, ssb-skrie împreснъ ks dъпшiĭ sentinцele de пroчese, шi чerчeteazъ sokotelele шi venitsrile de пe dъrile regslate, пreksmŭ dijme, okne, vъmĭ шi altele, kare se kъvinŭ noslsĭ Domnŭ, din zioa de kъndŭ a пriimitŭ kaftanslŭ de la Vizirŭ.

Цeara este datóre sъ trimiцъ' la Konstantinoпole kare пentrs bagagĭsrile noslsĭ Domnŭ, шi snŭ boerŭ însemnatŭ ka Mexmendariŭ, adikъ îngrijitorŭ alŭ kъlъtorieĭ, ks snŭ Baшbslsbaшŭ шi maĭ mslцĭ Neferĭ arnъsцĭ de пazъ; totŭ odatъ sъ dea шi Domnslsĭ destitsatŭ karъ шi óment пъпъ la Konstantinoпole, kъчĭ aчesta e datorĭs sъ пъrъseaekъ цeara înainte de a intra чelŭ noŭ; ese însъ din oraшŭ ks destslъ пaradъ шi onóre din пartea boerilorŭ пъmînteni.

În tótъ întinderea kъlъtorieĭ sale de la Konstantinoпole пъпъ în цearъ, noslŭ Domnŭ merge ks stindardele sale deskise, ks tsĭsrile rъdikate, шi ks meterxaneaoa kъntъndŭ. Kъndŭ ajsnge la Dsпъre ka sъ treakъ пe la Tsrtskaĭa la Olteniцъ, se oпreшte пъпъ îĭ vinŭ karetele, bstчele шi karele, шi пriimeшte feliчitъrile boerilorŭ чe vinŭ întrs întimпinarea sa. De akolo vine ks tótъ ssita sa la monastirea Vъkъreшtiĭ în marginea Bsksreшtilorŭ, snde stъ kъte-va zile пъпъ sъ se пregъteaskъ alaĭslŭ цereĭ; în aчele пsцine zile însъ, elŭ vine пrin Bsksreшtĭ пentrs trebile domnieĭ, dar fъrъ stindarde шi tsĭsrĭ. Dsпъ чe se fakŭ пreпarativele, în zioa însemnatъ ese tóte ordinele de boerĭ шi mslцimea пoпorslsĭ fórte de dimineaцъ, шi înчeпe пarada de la monastirea Vъkъreшtĭ.

CAPITULU VIII.

Ceremonia și întronarea Domnuluĭ.

Merge înainte stindardslŏ katanelorŏ de-ɥearъ, ks kъnitaniĭ шi tóte katanele (rъmъшiɥe ale vekilorŏ ostaшĭ de ɥearъ) armaɥĭ шi kъlъrĭ.

Dsnъ aчeшtia srmeazъ toɥĭ isnafiĭ чe ssntŏ ssb ĭsrisdikɥisnea Agieĭ kъlъrĭ, шi anoĭ Пolkovnikslŏ nodsrilorŏ ks toɥĭ nodariĭ înainte nsшĭ în doъ шirsrĭ ne josŏ шi ks sekзrile ne smere.

Toɥĭ Пolkovniчiĭ Agieĭ kъlъrĭ шi armaɥĭ.

Velŏ kъnitanslŏ Kazaчilorŏ nъmînteni armatŏ шi ks stindardslŏ seŏ.

Talniĭ Dorobъnɥieĭ ks kiverile, ne josŏ, ks stindardslŏ lorŏ, шi ks mssika lorŏ nronrie.

Kъnitanslŏ de Dorobanɥĭ kъlare ks zanчiiĭ seĭ înainte, ks kъɥĭ-va din kornoraɥia Armenilorŏ, шi ks stindardslŏ seŏ.

Kazaчiĭ de Agie ne josŏ, ks mssika lorŏ.

Vъnъtoriĭ asemenea, ks snŏ edekŏ alŏ Agъĭ.

Kъnitaniĭ de Agie armaɥĭ, îmbrъkaɥĭ ks kanotsrĭ шi kъlъrĭ.

Чeasшslŏ Agieĭ, ks Пolkovnikslŏ de Tъrgoviшte.

Пolkovnikslŏ vъnъtorilorŏ, ks logofъtslŏ Agieĭ.

Aga ne kalŏ frsmosŏ împodobitŏ, ks kъчĭslъ de samsrŏ шi ks kontъшŏ.

Stegarslŏ ks stindardslŏ Agieĭ, ks mslɥĭ kъlъrĭ ne lъngъ elŏ, ɥiindŏ Пransre.

Isnravnikslŏ de oraшŏ ks aĭ seĭ.

Ordinulŭ Hatmanieĭ.

Baш-beшleaga ks toɥĭ Neferiĭ seĭ armaɥĭ шi kъlъrĭ.

Kъlъraшiĭ Xъtmъnieĭ ks zanчiiĭ lorŏ, kъlsrĭ totŏ kъte doĭ.

Deliiĭ шi Tsfekчiiĭ ks Odabaшiĭ lorŏ.

Velŭ kъnitanѕlŭ Menzilѕrilorŭ.	—	Kѕ Polkovnѕkѕlŭ Xъtmъniei.

Шi Postelnikѕlŭ чelŭ mare

Ordinulă Spătăriei.

Lefegiii kъlъrĭ kѕ stindardѕlŭ lorŭ.

Vѕlŭ kъnitanѕlŭ de Lefegiĭ kѕ zanчiii seĭ.

Bѕчĭѕkѕlŭ (jѕmъtatea de toĭѕ) snъtъrieĭ kѕ tobъ ш trъmbiцъ deosebitъ, шi skѕtelniчiĭ snъtъrieĭ armaцĭ.

Poteraшiĭ toцĭ armaцĭ, kъlъrĭ, kѕ xaĭne verzĭ deskise, kѕ fѕnde la Baretele lorŭ din kanŭ, шi kѕ mѕsika lorŭ.

Seĭmeniĭ armaцĭ, kѕ xaĭne roшiĭ, kѕ fѕnde galbene la barete, kѕ stindardŭ mare, kѕ mѕsikъ, шi doъ edekѕrĭ ale Snъtarѕlѕĭ.

Kъnitaniĭ de snъtъrie kъlъrĭ, armaцĭ, kѕ barete шi kanotѕrĭ roшiĭ.

Polkovnikѕlŭ de notirъ, kѕ Чeaѕшѕlŭ snъtъrieĭ.

Polkovnikѕlŭ de Seĭmenĭ, kѕ aчela de Vъnъtorĭ.

Logofъtѕlŭ Snъtъrieĭ, kѕ baш-bѕlѕkbaшa.

Snъtarѕlŭ чelŭ mare.

Stegarĭѕlŭ kѕ stindardѕlŭ, lefegiiĭ kѕ nranѕrile, шi kѕ mѕsiчele lorŭ.

Zapčiiĭ de Divanŭ.

Anroziĭ Vъtъшieĭ шi aĭ Чeaѕшieĭ, шi toцĭ Koшiiĭ din kasъ aĭ vъtъшieĭ Divanѕlѕĭ шi aĭ Vъtъшieĭ Pъxъrniчeilorŭ.

Vъtafѕlŭ de Vistierie.	— —	Vatafѕlŭ de Pъxъrniчeĭ.

Vъtafѕlŭ de anrozĭ, шi чeaѕшѕlŭ de anrozĭ.

Ordinulă Portăriei.

Portъreiĭ ne josŭ kѕ stindardele lorŭ în шirŭ.

Portarĭѕlŭ alŭ doile, — шi alŭ treilea.

Portarѕlŭ чelŭ mare.

Negѕцitoriĭ nъшînteni kъlъrĭ.

Negsцitoriĭ de kompanie kъlъrĭ.
Starostele de negsцitorĭ.
Lipkaniĭ kъlъrĭ kъte doĭ ks kaпiĭ lorš.
Шi toцĭ boeriĭ пъmînteni kъlъrĭ kъte doĭ dsпъ karakterslš lorš, de la Klsчerslš de Agie пъпъ la Banslš чelš mare [1].

Ordinulă Armășieĭ.

Armъшeiĭ шi Пsшkaшiĭ пe josš kъte doĭ.
Armaшslš II — — — ks armaшslš III.
Armaшslš чelš mare.
Toцĭ lъstariĭ пъmîntenĭ.
Mssika Esropeanъ.
Stindardele domneшtĭ.
Trъmbiцele.
Tsĭsrile.
Isrskš-baeraksls.
Sakagiiĭ dsпъ orъndsealъ ks sakalele.
Salaxoriĭ Kъmъrъшieĭ пe josš ks bastónele în mъпъ.
Edeksrile domneшtĭ trase kъte doĭ dsпъ orъndsealъ.
Komisslš II — — — — ks komisslš III.
Kъlъraшiĭ — — — — ks Lipkaniĭ.
Vistierslš III — — — ks Пostelnikslš III.
Logofъtslš III — — — ks logofъtslš III.
Logofъtslš II — — — ks logofъtslš II.
Пitarslš чelš mare — — ks Пostelnikslš II.
Ṡnš mare Klsчerš — — ks snš mare Kъminarš
Ṡnš fostš Spatarĭs — — ks snš fostš xatmanš.
Beĭzadelele (dakъ are).
Skiemn-agasi — — — ks Divanš-efendisî.
Ṡnš чeasшš împъrъteskš — ks altš чeasшš.
Ṡnš keчeliš împъrъteskš — ks snš altš keчeliš.
Iszbaшa.
Treĭ satiraшĭ — — — шi treĭ satiraшĭ.

---

1). Boeriĭ de starea întъĭ пórtъ kъчĭsle de saшsrš; iar чeĭ de starea a doa konteшe шi kъчĭsle nalte шi rъtsnde.

Iamaчiĭ Mataragiĭ.
Mataragi-baшa.
Alaĭ-чeaвшlar [1].
Fвstaшĭ — [2] — шi ĭar Fвstaшĭ.
5 kъпitanĭ de sпъtъrie — 5 kъпitanĭ de sпъtъrie.
Orta-kвsakв kв Tabla-baшa, шi Orta-kвsakв.
Iamaчiĭ lвĭ Saraчĭ-baшa.
Saraчĭ-baшa.
Iчĭ-oglandarв — Чeaвшlarĭ.
Doĭ Kavaшĭ.
Doĭ Xas-axîrliĭ îmпъrъteшtĭ.
Deli-baшa — — — Gîвler-agasi.
Baш-чĭoxodarвlв — — Tвfekчi-baшa.
Чĭoxodarĭ пedestri.
Unв Пeĭkв îmпъrъteskв — altв Пeĭkв.

Чĭoxodarĭ. Tвfekчiĭ. — **Domnulŭ** — Чĭoxodarĭ. Tвfekчiĭ.

Sпъtarвlв, II kв Sabia шi Toпвzвlв. } — { Vatafвlв de Divanв kв sъgeata шi kвkвra.

Stindardвlв Domneskв kв sfinцiĭ Kostantinв шi Elena, шi kв sъnta Krвчe de o пarte, ĭar de alta marka domneaskъ.

Sangeakвlв îmпъrъteskв.
Koпiĭ din kasъ kв пraпвrele îmпrejвrв.
Kъmaraшвlв чelв mare — Grъmatikвlв чelв mare.
Isпravnikвlв de Kвrte — Kвпarĭвlв.
Kafegi-baшa — — — Iчĭ-чĭoxodarвlв,
шi toцĭ servitorĭ шi Iedekliĭ Domnвlвĭ.
În fine Meterxaneaoa пe josв.

În asemenea пaradъ, în sвпetвlв neînчetatв alв tвtвrorв klопotelorв din oraшв, intrъ Domnвlв în Bвkвreшtĭ. Iar Mitropolitвlв kв Eпiskoпiĭ aшteaпtъ în biserika de la Kвrtea Veke, вnde era odinioarъ пalatвlв de reшedinцъ alв Dom-

1). Aчeшtia цinв în шъпъ rъdikate în sвsв niшte kъrje miчĭ kв kaпete, klопoцeĭ шi lъпцimóre de argintв kare se kĭamъ цвene.

2). Aчeшtia цinв în mъпъ niшte sвliцe kв krвчĭ de ferв în vъrfв, ale kъrora beцe sъntв îmbrъkate în postavв roшв.

nilorŭ. Akolo sosindŭ чeremonia se oпreшte, шi Domnулŭ kу toцĭ boeriĭ se kobórъ ka sъ intre în biserikъ. Mitroпolitулŭ kу Eпiskoпiĭ îlŭ пriimeskŭ la ушъ, îmbrъkaцĭ în vestmintele arxiereшtĭ, kу Evangelia în mъnъ шi kъntъndŭ „*Vrednikŭ este;*" шi lуъndу-lŭ de braцe îlŭ vъrъ în altarĭу шi fakŭ okolŭ sъnteĭ mese kъntъndŭ „*Isaia dъnцуeшte*". Dупъ aчeasta skoцîndу-lŭ din altarŭ пe уша чea mare, Arxidiakoнулŭ deklamъ faĭma Mitroпolitулуĭ:

„Пrea sfinцitулуĭ шi de Dумnezeŭ bine kуvîntatулуĭ „Mitroпolitŭ alŭ sfinteĭ Mitroпoliĭ a цereĭ Romaneшtĭ, пrea „onoratулуĭ Eksarxŭ alŭ пlaĭурilorŭ Чesarieĭ шi Kaпadoчieĭ, „mулцĭ ani."

Dупъ aчeasta aшъzîndŭ пe Domnŭ în Tronулŭ sъŭ, kîntъreцiĭ îndatъ înчeпŭ a kînta:

„Viaцъ îndelуngatъ sъ dъrуĭaskъ Domnулуĭ Dумnezeŭ, „dreптŭ kredinчosулуĭ шi iуbitorулуĭ de Xristosŭ Domnулуĭ „nostrу Stъпînitorŭ alŭ tóteĭ цereĭ Romaneшtĭ . . . . . „îmпreуnъ шi dreптŭ kredinчóseĭ Doamne шi fiilorŭ lorŭ, „Dómne пъzeшte-ĭ întrу mулцĭ anĭ."

Diakoнулŭ deklamъ rугъчĭунlie, dупъ kare пredikatorулŭ îndatъ se уrkъ пe amvonŭ шi faчe diskуrsŭ de lауdъ, пre kare îlŭ terminъ kу bine-kуvîntarea Mitroпolitулуĭ. Dупъ aчeasta Domnулŭ rъsпуnde kу уnŭ kуvîntŭ de mулцъmire kъtre Dумnezeŭ шi de lауdъ kъtre boerĭ; aпoĭ înчeпŭ a se kînta Пolixronismiĭ шi se înkeе чeremonia.

Domnулŭ, eшindŭ din Biserikъ ĭarъшĭ kу toцĭ boeriĭ, merge kу aчeeaшĭ пaradъ пînъ la kуrtea Domneaskъ. Akolo se уеe într'o salъ mare, kare se нумeшte Sъпътуrie, шi aпroпiindу-se de tronулŭ Domneskŭ se oпreшte. În dreaпta шi în stъnga staŭ Mitroпolitулŭ, eпiskoпiĭ шi boeriĭ de toatъ klasa; dar maĭ aпroaпe de elŭ staŭ doĭ Пeĭkiĭ din гуarzĭ de kornŭ aĭ îmпъratулуĭ. Atуnчĭ fуnkцionarулŭ îmпъrъteskŭ skoate firmanулŭ dintr'уnŭ tokŭ аурitŭ; Domnулŭ îlŭ пriimeшte kу adînkŭ resпektŭ шi kу înkinъчĭунĭ, aпoĭ îlŭ sъrутъ шi îlŭ dъ în mîna луĭ Divanŭ-efendisi. Aчesta îlŭ чiteшte kу glasŭ mare în limba arabъ. Dупъ aчeastъ чetire se deklamъ шi o rугъчĭуne tуrчeaskъ kъtre Dумnezeŭ

пentrѕ îndelѕngarea vieцeĭ шi a sъпъtъцiĭ împъratѕlѕĭ, se daŭ tѕпѕrĭ шi împѕшkъtѕrĭ, шi kîntъ meterxaneaoa în kѕrte kѕ toate чele-l-alte mѕziчĭ. Domnѕlŭ, dѕпъ чe se aшazъ пe Tronŭ, пofteшte пe fѕnkцionarѕlŭ împъrъteskŭ шi îlŭ îmbrakъ kѕ xaĭnъ de samѕrŭ, asemenea пe чeĭ doĭ Пeĭki, ĭar пe tѕrчiĭ чeĭ maĭ marĭ îĭ îmbrakъ kѕ kaпodѕrĭ. Dѕпъ aчeasta Vistierѕlŭ чelŭ mare alŭ цereĭ vine шi чiteшte tradѕчerea firmanѕlѕĭ în Româneшte пentrѕ înцelegerea пъmъntenilorŭ. Îlŭ îmbrakъ шi пe aчesta Domnѕlŭ kѕ blanъ de samѕrŭ, шi dѕпъ aчeasta, Arxiereiĭ шi Boeriĭ чeĭ marĭ aĭ цereĭ, sъrѕtъndŭ maĭ întîiѕ шъna Domnѕlѕĭ, se aшeazъ la lokѕrile lorŭ dѕпъ orîndѕĭalъ. Se dъ чĭѕbѕkŭ Domnѕlѕĭ; ĭar arxiereilorŭ шi boerilorŭ dѕlчeaцъ шi kafele. Într'aчeste salvele de tѕпѕrĭ шi de пѕшчĭ шi kînteчele meterxaneliĭ пѕ înчeteazъ. Domnѕlŭ skimbъ kъte-va vorbe kѕ arxierei шi kѕ boeriĭ desпre diverse lѕkrѕrĭ шi interese lokale, dѕпъ kare, skѕlîndѕ-se toцĭ în пiчĭoare, salѕtъ пe Domnŭ шi ese, dѕkъndѕ-se fie-kare la ale sale.

Se înseamnъ kъ dakă Domnѕlŭ adѕчe kѕ sine шi пe Dómna sa, se dѕkŭ tóte kokónele чele marĭ la Monastirea Vъkъreштĭ de o salѕtъ. Iar dѕпъ чeremonia Domnѕlѕĭ, se faчe шi a Dómneĭ în kiпѕlŭ ѕrmъtorŭ:

100 de Seĭmenĭ пolkovniчeштĭ mergŭ înainte kъlъrĭ шi înarmaцĭ.

100 Seĭmenĭ Bѕчĭѕk-bъшeштĭ,	asemenea.
4 Пostelniчeĭ kъlъrĭ — —	шi alцĭ пatrѕ.
Чeaѕшѕlŭ Sпъtъrieĭ — —	чeaѕшѕlŭ Agieĭ.
Пolkolvnikѕlŭ пodѕlѕĭ — —	Пolkovnikѕlŭ чoklilorŭ.
Пolkovnikѕlŭ Seĭmenilorŭ —	Пolkovnikѕ vъпъtorilorŭ
Ŭn Bѕlѕk-baшŭ — — —	Пolkovnikѕlŭ de oraшŭ.
Vel Kъпitanѕlŭ de Menzilѕrĭ —	Vel Kъпitanѕl de Lefegiĭ
Komisѕlŭ III — — — —	Armaшѕlŭ III.
Пostelnikѕlŭ III — — —	Armaшѕlŭ II.
Vornikѕlŭ xaremѕlѕĭ — —	Kъпitanѕl de Dorobanцĭ.
Grъmъtikѕlŭ II — — —	Komisѕlŭ II.
Logofъtѕlŭ III — — —	Пostelnikѕlŭ II.

Doĭ foшtĭ serdarĭ.

*

Ŏn fostŏ Snъtarŏ. — Armamъlŏ чelŏ mare.
50 Nemцi de Пórtъ пе josŏ kъ kostъmele lorŏ.
12 Fъstami de xaremŏ kъ Izъ-bama lorŏ.
8 Kъпitani, 4 din Seimeni Sпъtъrieї mi 4 din aї Agieї пе josŏ mi înarmaцi.
10 Чioxodarї, aпroaпе de kareta Dómneї, пе amъndoъъ пъrцile.

Kareta kъ 6 telegarї.

6 Чioxodarї aпróпе de kareta Domniцelorŏ.
Ŏrmeazъ aпoї karetele kokónelorŏ чelorŏ marї, fie-kare dъпе rangъlŏ mi gradъlŏ съŏ.
Kъ astŏ-felїъ de orъndъialъ vine Dómna la xaremъlŏ (Gineчeъlŏ) Kъrцiї. Akolo se ameazъ пе tronŏ, mi kokónele чele marї vinŏ dъпъ rъndŏ mi iї съrъtъ mъпa, dъпъ kare lъъndŏ dъlчeaцъ mi kafea se dъkŏ пе la kasele lorŏ.
Arxiereiї mi boeriї, dъпъ чe îndeпlineskŏ чeremonia Domnъlъї пrekъmŏ s'a zisŏ, trekŏ îndatъ mi la Dómna. Atъпчї ea съrъtъ mъпa Mitroпolitъlъї, se пъпе iarъmї пе tronŏ, boeriї iї съrъtъ dreaпtъ, se dъ iarъmї dъlчeaцъ mi kafea, o salъtъ toцї mi esŏ.

CAPITULU IX.

Despre decretarea funcţiunelorŭ.

Înaintarea rangъrilorŏ la boerї mi orъndъirea fъnkцioнarilorŏ aŏ atъrnatŏ totŏ-d'aъna de voinцa Domnъlъї. Din învekime înaintarea rangъrilorŏ se fъчea dъпъ resпektъlŏ ierarxieї; dar în timпiї maї din ъrmъ, Domnii, пentrъ ka съ mъlцъmeaskъ пе Otomanї, пе Greчї mi пе Romъпї, aŏ îmmъlцitŏ titlъrile mi le-aŏ datŏ kъ пrodigalitate mi la чeї kare n'aŏ okъпatŏ fъnkцiъпї. Aчeasta s'aŏ fъkъtŏ пentrъ ka съ пótъ kъпъta пъmerъlŏ determinatŏ de skъtelniчї, пremedinцa dъпъ gradъlŏ rangъlъї mi tóte чele-l-alte пrivilegiъrї. Iar пъmirea aчestora se faчe пrin îmbrъkare de kaftaпъrї.

Dsпъ че Domnslš se aшeazъ пe tronš, maĭ întъĭs deпsmъшte пe Пostelnikslš челš mare, kъчĭ прin ачesta se întrodskš чeĭ-l-alцĭ boerĭ la Domnslš.

Dsпъ ачeasta faчe пe Vistierslš челš mare; kъчĭ ачesta îmbrakъ пe boerĭ ks kaftansrĭ; aпoĭ пe Banslš челš mare, пe чeĭ doĭ marĭ Vornичĭ, пe чeĭ doĭ marĭ Logofeцĭ, пe Sпъtarslš челš mare, шi чeĭ-l-alцĭ boerĭ de starea întъĭs пъпъ la Komisslš челš mare kare se nsmeskš Veliцĭ. Aчeшtia пriimeskš titls de *чinstiцĭ шi kredinчĭoшĭ*, прeksmš se vede în xrisóvele шi kъrцile domneшtĭ, snde Domnslš le ziчe *„чinstitš шi kredinчĭosš boerĭs domnieĭ mele.“* Dsпъ ачeasta faчe пe boeriĭ de starea a doša de la Serdarslš челš mare пъпъ la la Klsчerslš de Agie, kare пriimeskš titls de *kredinчĭoшĭ nsmaĭ*; aпoĭ se fakš boeriĭ de starea a treĭa ks titls de slsцĭ aĭ domnieĭ. Ĭar nsmirea aчestora se faчe în kinslš srmъtorš.

În ajsnslš zileĭ kъndš este sъ nsmeaskъ пe vre snslš din boeriĭ marĭ, Domnslš trimite la elš de ĭlš пoĭteшte пe a doša zi la Ksrte. Ĭar Пostelnikslš челš mare trimite snš пitakš (biletš) kъtre aчelš чe este menitš a fi deštitsatš, прin kare ĭĭ skrie kъ aшa прeksm înъlцimea sa a gъsitš ks kale alš lъsa în liniшte, sъ ns se maĭ sпere пe a doša zi a maĭ veni la Ksrte чi sъ trimiцъ semnslš ofiчĭslsĭ sež. Boerslš пredestinatš vine a doša zi de dimineaцъ la Ksrte шi шéde la Пostelniчie. Domnslš dsпъ чe ese în Sпъtъrie (sala snde se fakš пrezentaцisnele шi Divanele) se aшazъ пe tronš, stъndš de faцъ toцĭ boeriĭ чeĭ marĭ în kostsmele lor (ĭar пe kaпš пsrtъndš nsmaĭ fessrĭ fъrъ kъчĭslĭ) шi alцiĭ maĭ mslцĭ пrivitorĭ; intrъ Пostelnikslš челš mare, пsrtъndš în mъпъ snš toeagš de argintš ks kaпš de toпszš, шi înfъцiшeazъ пe пredestinatslš la Domnš. Akolo Vistierslš челš mare, stъ în пiчĭóre цiindš în mъпъ kaftanslš. Пredestinatslš ĭlš sъrstъ la gslerš, шi îmbrъkъnds-se ks elš stъ în mijlokš, Domnslš ĭĭ faчe o прeksvъntare zikъndš: „Пentrs strъlsчirea strъmoшilorš tъĭ (saš пentrs kredinчĭósele tale serviчĭsrĭ) eatъ kъ te onorъmš ks rangslš kstare шi kastъ sъ te пorцĭ bine.“ Atsnчĭ densmitslš sъrslъ mъna Domnslsĭ шi, lsъndš

de la elȣ Xasranȣlȣ, saȣ altȣ semnȣ alȣ rangȣlȣĭ seȣ, ese din спъtъrie, пrечеdatȣ de Пostelnikȣlȣ чelȣ mare, karele пroklamъ în aȣzȣlȣ tȣtȣlora nȣmele rangȣlȣĭ, mare Banȣ, mare Vornikȣ, шi чele-l-alte. Îmbrъkatȣ kȣ kaftanȣlȣ intrъ în Пostelniчie, ȣnde пъnъ se se gъteaskъ пarada i se faчe чeremonie din пartea edekliilorȣ Domnȣlȣĭ, adikъ чiȣbȣkчi-baшa, Kafegi-baшa шi alцiĭ. De akolo treчe în апartamentȣlȣ boerilorȣ Veliцĭ, ȣnde nȣшiцiĭ kaȣtъ пriчinile шi jȣdekъцile; saȣ daka este Vistierȣ mare, treчe în kъmara Visteriei шi înчeпe a da ordinile dregъtoriei sale la sȣbalterniĭ шi logofeцiĭ seĭ.

Dȣпъ чe se gъteшte пaradа, dakъ este boerȣ bъtrъnȣ шi dін чeĭ maĭ însemnaцĭ, 'ĭ se adȣчe karetъ Domneaskъ kȣ шase kaĭ; ĭar de este din чeĭ maĭ tinerĭ, i se adȣчe kalȣ Domneskȣ frȣmosȣ îmпodobitȣ de înkalekъ, пȣrtъndȣ în kaпȣ kъчȣlъ de samȣrȣ шi konteшȣ; înaintea lȣĭ mergȣ kъlъrĭ fȣnkцionariĭ чeĭ miчĭ aĭ Divanȣlȣĭ. Ĭar daka este Vornikȣ mare, mergȣ шi toцĭ Vorniчiĭ пe josȣ kȣ bastónele în mъnъ; daka este Logofъtȣ mare, mergȣ toцĭ Logofeцiĭ; daka este Пostelnikȣ mare, mergȣ 12 Пostelniчeĭ kъlъrĭ шi toцĭ Lipkaniĭ шi Kъlaraшiĭ; daka este Vistierȣ mare, mergȣ toцĭ skriitoriĭ (saȣ dieчiĭ) Visteriei; шi astȣ-felȣ eskortatȣ de чeaȣшĭ, чioxodarĭ, seĭmenĭ, шĭ alцiĭ пedestri, se dȣчe la kasa sa, ȣnde пeste пȣцinȣ i se trimite meterxaпeaoa Domneaskъ de-ĭ kъntъ.

Daka însъ denȣmitȣlȣ este Spъtarȣ, Agъ, Xatmanȣ saȣ Armaшȣ, atȣnчĭ чeremonia se faчe maĭ пomпósъ, ka пentrȣ niшte пostȣrĭ militare. Înaintea Spъtarȣlȣĭ шi a Agъĭ se dȣkȣ înainte пe josȣ toцĭ zabeцiĭ de sȣb eĭ, adekъ Пolkovniчĭ, Kъпitanĭ, Bȣlȣk-baшĭ kȣ Neferiĭ Arnъȣцeшtĭ, шi toцĭ чeĭ чe nȣmaĭ kȣ nȣmele aȣ rъmasȣ din vekile oшtirĭ romъneшtĭ, пrekȣmȣ Lefegiĭ, Seĭmenĭ, Katane, Slȣjitorĭ, Dorobanцĭ, Talпĭ, Vъnъtorĭ, Kazaчĭ, шi alцiĭ, kȣ stindardele шi trъmbiцele lorȣ; la Xatmanȣlȣ, toцĭ Zaпчiĭ Divanȣlȣĭ kȣ toцĭ Koпiĭ din kasъ, adikъ bȣmbaшiriĭ Domneшtĭ чe se trimitȣ în цearъ пentrȣ serviцȣlȣ пoliцiei; ĭar la Armaшȣlȣ чelȣ mare, afarъ de sȣbalterniĭ Пȣшkъriei, пrekȣmȣ Toпчiĭ

(tsnarĭ) Пsшkaшĭ шi alцiĭ, merge шi' tótъ lъstъrimea цigъneaskъ din Bskðreшtĭ, kъntъndŏ din vióre, kobze mðskalðrĭ шi altele, kare faчe narada veselъ.

Boerilorŏ de starea a doð, de la Serdarðlŏ чelŏ mare пъпъ la Klðчerðlŏ de Agie, li se faчe totŏ aчea чeremonie la nalatŏ; nð se dðkŏ însъ kð naradъ ne la kasele lorŏ, dar li se trimite meterxaneaoa. Asemenea se ðrmeazъ шi kð чeĭ de starea a treĭa. Пe boeriĭ чeĭ marĭ пъпъ la Sъrdarŏ, Vistierðlŏ îĭ îmbrakъ kð kaftanðrĭ; ne чeĭ de Starea a doða de la Medelniчerŏ înainte îĭ îmbrakъ Vistierðlŏ alŏ doilea, ĭar ne чeĭ de a trea klasъ, Vistierðlŏ al treilea. Asemenea ne boeriĭ чeĭ marĭ пъпъ la Serdarĭ, Пostelnikŏ îĭ introdðчe шi îĭ skoate, ne чeĭ de starea a doða Пostelnikðlŏ alŏ doilea, шi ne чeĭ de a trea Пostelnikðlŏ al treilea. Asemenea ne boeriĭ чeĭ marĭ Domnðlŏ îĭ densmeшte în Sпъtъrie шezîndŏ ne tronŏ; ĭar ne чeĭ de starea a doðъ шi a treea îĭ densmeшte în odaea sa nrivatъ kare se nðmeшte Babeine.

Kъndŏ se daŏ fðnkцiðnile шi rangðrile arъtate, aчeĭ чe le nriimeskŏ nlъteskŏ oare kare dare de banĭ xotъrъtъ, dðпъ anológia gradðlðĭ шi dðпъ însemnarea Vistieriĭ, ka nrezentðrĭ nentrð servitoriĭ Domnðlðĭ, nentrð onoarea чe li sъ faчe, nentrð kareta saŏ armъsarðlŏ kð kare se trimitŏ ne akasъ, шi nentrð meterxanea; daŏ ne lъngъ aчeasta шi la kasa milelorŏ o sðmъ determinatъ, adikъ чeĭ de starea întъĭð kъte natrð sðte leĭ, ĭar чeĭ-l-alцĭ пъпъ la 30 шi 20 leĭ. Asemenea Пostelnikðlðĭ чelðĭ mare, boeriĭ de starea întъĭð шi a doða, îĭ daŏ kîte ðn darŏ dðпъ analogia gradðlðĭ lórŏ; ĭar Пostelnikðlŏ alŏ doilea шi al treilea aŏ asemenea avaetðrĭ, saŏ rðшfetðrĭ determinate.

Dregъtoriele чele marĭ, Domnðlŏ le dъ dðпъ nlъчere шi interesŏ saŏ boerilorŏ пъmîntenĭ saŏ Greчilorŏ; ĭar ne чele de gradðlŏ alŏ doĭlea le dъ dðпъ nofta sa, saŏ dðпъ rðgъmintea шi îndemnðl ministrilorŏ, saŏ nrin graчie. Dregъtoriile boerilorŏ de starea întъĭ шi a doða se daŏ nentrð kaðze шi kðvinte felðrite; ðniĭ se înainteazъ fiindŏ kъ aŏ servitŏ la alцĭ Domnĭ kð onoare; ðniĭ nentrð konsideraцiðnea familiĭ шi kanaчitatea lorŏ: alцiĭ nentrð kъ sðntŏ rðde

kȣ Domnȣlŭ saŭ kȣ boerii чeĭ marĭ, шi alцiĭ пentrȣ bъtrî-neцele lorŭ; Aчeĭ чe nȣ sînt de o familie kȣnoskȣtъ se înaintеazъ dȣпъ пroпia lorŭ kaпaчitate saŭ dȣпъ vre ȣnŭ deosebitŭ serviчiŭ чe arŭ fi fъkȣtŭ Domnieĭ. Dregъtoriile le dъ шi le skimbъ Domnȣlŭ dȣпъ пlakŭ: пe ȣniĭ îĭ lasъ nȣmaĭ ȣnŭ anŭ în fȣnkцiȣnile lorŭ; пe ȣniĭ îĭ destitȣъ maĭ kȣrîndŭ s'aŭ maĭ tъrziŭ; пe alцiĭ îĭ lasъ шi în totŭ kȣrsȣlŭ Domnieĭ.

Isпravniчiĭ, чe se rîndȣeskŭ kъte doĭ la fie-kare jȣdeцŭ, цinŭ lokȣlŭ de voevozĭ, ka în Tȣrчia, шi totŭ o datъ de kadiĭ. Eĭ jȣdekъ шi xotъrъskŭ, пedenseskŭ, aresteazъ, amendeazъ (globeskŭ), klasifikъ dъrile asȣпra satelorŭ шi le adȣпъ, шi gȣverneazъ kȣ absolȣtismŭ, afarъ nȣmaĭ kъ nȣ aŭ drentȣlŭ de moarte. Eĭ se rekomandъ de kъtre Vistierȣlŭ чelŭ mare шi Пostelnikȣlŭ чelŭ mare, шi se întъreskŭ de Domnŭ; ȣniĭ însъ se rîndȣeskŭ dȣпъ favoarea Domnȣlȣĭ, ȣniĭ dȣпъ mijloчirea boerilorŭ marĭ, шi alцiĭ пentrȣ serviчiȣrĭ пersonale. Eĭ nȣ se îmbrakъ kȣ kaftanȣrĭ, kъчĭ trebȣe sъ fi maĭ fostŭ boerĭ; чi kъndŭ se rъndȣeskŭ se пofteskŭ la Kȣrte пrin Vistierȣlŭ saŭ Пostelnikȣlŭ чelŭ mare, akolo sъrȣtъ mъna Domnȣlȣĭ шi пleakъ fie kare la jȣdeцȣlŭ seŭ. Ȣniĭ ka aчeшtia, îndatъ чe soseskŭ la taktȣlŭ lorŭ, rъndȣeskŭ пe Zaпчiĭ saŭ eпistaцiĭ пlъшilorŭ, (sȣb administratorĭ) kari цinŭ lokȣlŭ ka sȣb-Baшiĭ în Tȣrчia. Fȣnkцionariĭ sȣbalternĭ, пrekȣmŭ шi Kъпitъпiile шi Vъtъшiile, se întъreskŭ de Domnŭ dȣпъ alegerea шi rekomandarea sȣпeriorilorŭ lorŭ; adikъ Logofeцiĭ marĭ пroпȣnŭ пe Logofeцiĭ alŭ doilea шi alŭ treilea: Vistierȣlŭ чelŭ mare, Пostelnikȣlŭ, Komisȣlŭ, Sпъtarȣlŭ шi Aga пe чeĭ de sȣb eĭ, шi чele-l-alte.

Din învekime era 12 dregъtoriĭ însemnate, kare se чiteazъ пrin firmane шi xrisóve. Din aчeste чele întъiȣ eraŭ Banȣlŭ чelŭ mare, Vornikȣlŭ, Logofъtȣlŭ, Sпъtarȣlŭ, Vistierȣlŭ шi Пostelnikȣlŭ; чele de a doȣa katigorie eraŭ Aga, Klȣчerȣlŭ, Kъminarȣlŭ, Пaxarnikȣlŭ, Stolnikȣlŭ шi Komisȣlŭ чelŭ mare. Maĭ tъrziŭ însъ dregъtoriile s'aŭ adъogatŭ шi s'aŭ înmȣlцitŭ. Чeĭ шése din tъiȣ, de la Banŭ пъпъ la Пostelnikŭ, sȣntŭ ka Miniştri, intrъ la Domnŭ în orĭ-чe timпŭ

aŭ voe sъ vorbeuskъ, sъ шazъ înaintea lui ши sъ jsdeчe; iar чeĭ чe vinŭ dъпъ Постelnikslŭ intrъ nsmaĭ kъndŭ ssntŭ kemaцĭ, resпsndŭ kъndŭ ssntŭ întrebaцĭ, ши meдŭ nsmaĭ kъndŭ ssntŭ порsнчiцĭ. Iar la adsпъrile чele marĭ, saŭ la Divansrile generalĭ ale цereĭ (kъndŭ se întъmпlъ trebsinцъ ka sъ se konvóчe), meдŭ înaintea Domnsluĭ toцĭ boeriĭ de la Banslŭ чelŭ mare пъnъ la Klsчerslŭ de Agie, atъtŭ чeĭ чe ssntŭ în fsnkцisnĭ, kъtŭ ши чeĭ maziliцĭ, adikъ destitsaцĭ. Iarъ rъndsirea ши îndatoririle fie kъrsia se aratъ la kaпitslŭ srmъtorĭs.

Se însemneazъ kъ în anslŭ 1763, kъndŭ aŭ kъzstŭ ssb srgie îmпъrъteaskъ Konstantinŭ Vodъ Mavrokordatŭ, Пórta Otomanъ a fostŭ rъndsitŭ прin ordinŭ eksпresŭ пe snslŭ din boeriĭ цereĭ kъrmsitorŭ пrovisoriŭ, ks titls de baшŭ Boerŭ. De atsnчĭ aŭ srmatŭ de a se da asemenea nsmire snsia dintre boeriĭ чeĭ maĭ vekĭ, пe kare Domnslŭ îlŭ îmbrakъ ks xaĭnъ de samsrŭ, ши fъrъ a avea vre-o fsnkцisne пreчidъ Divanslŭ dъпъ Domnŭ, ши kaпъtъ kъte odatъ leafъ de la 1000 пъnъ la 1500 leĭ пe lsnъ.

CAPITULU X.

Despre atribuțiunile dregătoriilorŭ.

OFICIULŬ I.

Marele Banŭ de Craiova și Caimacamŭ.

Banslŭ de Kraĭova din învekime era singsrŭ gsvernatorŭ alŭ чelorŭ чinчĭ jsdeцe de пeste Oltŭ, ши avea o simпlъ sssпsnere kъtre Domnslŭ цereĭ Romъneшtĭ. Ks tóte kъ Domniĭ de dъпъ timпŭ шĭ-aŭ întъritŭ astoritatea ши akolo, dar Banslŭ Kraĭoveĭ a rъmasŭ administratorŭ ши jsdekъtorŭ alŭ aчelorŭ jsdeцe, ши ordinele Domnsluĭ пentrs loksrile aчele se îndeпlineaŭ прin mъna sa. Elŭ fъчea Divanŭ, ka

шi Domnȣlȣ̆ din Bȣkȣreшtĭ; avea sȣb elȣ̆ ȣnȣ̆ Logofъtȣ̆ III de Divanȣ̆ пentrȣ пriчinile din lъȣntrȣ, ka Logofъtȣlȣ̆ de taĭnъ din Bȣkȣreшtĭ; avea ȣnȣ̆ Пolkovnikȣ̆ de oraшȣ̆ (ka Aga din Bȣkȣreшtĭ) пentrȣ пaza ȣliџelorȣ̆ шi a fokȣlȣĭ, шi пentrȣ Пartȣrĭ, adikъ fiksarea пreџȣlȣĭ lȣkrȣrilorȣ̆ vъnzъtóre, — ȣnȣ̆ Iчĭ-baшa пentrȣ пetiџiȣnile чelorȣ̆ чe aveaȣ̆ пroчese, — ȣnȣ̆ Armaшȣ̆ II пentrȣ Пȣшkъria de akolo, — ȣnȣ̆ Пortarĭȣ III пentrȣ ospitalitatea Tȣrчilorȣ̆ чe veneaȣ̆ ka sъ întъlneaskъ пe Banȣlȣ̆, шi alџĭ Logofeџĭ de Divanȣ̆. Kъndȣ̆ elȣ̆ se întъmпla sъ se afle în Bȣkȣreшtĭ, jȣdeka a kasъ la sine; пe lъngъ aчeasta avea шi deosebitȣ̆ sigilȣ̆, kȣ kare sigila xotъrîrile jȣdekъџilorȣ̆ шi ordinele Volniчiilorȣ̆.

Ear чererile шi пretenџiȣnile țъrъ de kȣvъntȣ̆ a le Tȣrчilorȣ̆ de пe lъngъ Dȣnъre adresъndȣ-se fъrъ întrerȣпere kъtre elȣ̆, ka kъtre ȣnȣ̆ eпitroпȣ̆ alȣ̆ Domnȣlȣĭ, aȣ̆ fъkȣtȣ̆ kъ de la anȣlȣ̆ 1761 nȣ se maĭ trimite niчĭ ȣnȣ̆ Banȣ̆ la Kraĭova, чi ȣnȣ̆ simпlȣ boerȣ̆ kȣ titlȣ de kaĭmakamȣ̆, пrekȣmȣ̆ se ȣrmeazъ пъnъ astъzĭ.

Aчestȣ̆ kaĭmakamȣ̆ se bȣkȣrъ de tóte пrerogativele шi de tóte venitȣrile шi foloasele bъnieĭ. Iar Banȣlȣ̆ чelȣ̆ mare, dȣпъ чe aȣ̆ remasȣ̆ шezъtorȣ̆ în Bȣkȣreшtĭ, avea kъte treĭ sȣte leĭ пe lȣnъ leafъ шi venitȣlȣ̆ nȣmitȣ̆ Rъsȣra, adikъ kъte o пara de leȣ̆ din venitȣrile domnieĭ; astъzĭ însъ шi aчestea s'aȣ̆ sȣпrimatȣ̆. Пe lъngъ aчestea Пolkovnikȣlȣ̆, Logofъtȣlȣ̆ III, Пortarȣlȣ̆ III, Armaшȣlȣ̆ II шi чeĭ-l-alџĭ fȣnkџionarĭ aĭ Kraĭoveĭ, îĭ da kъte ȣnȣ̆ пrezentȣ̆, fiindȣ̆ kъ пrin trъnsȣlȣ̆ îшĭ пriimeaȣ̆ dregъtoriile. Kȣ kъџĭ-va anĭ maĭ nainte aчeste dregъtoriĭ le vindea însȣшĭ banȣlȣ̆ kȣ пreџȣ̆ fórte bȣnȣ̆ la чine voea, шi aчeasta era venitȣlȣ̆ seȣ̆ пroпriȣ̆. Astъzĭ însъ le vinde Kaĭmakamȣlȣ̆ пrekȣmȣ̆ voeшte, шi ȣneorĭ îmпarte folosȣlȣ̆ kȣ Banȣlȣ̆, ȣne-orĭ шi'lȣ̆ aпroпieazъ, dȣпъ favórea de kare se bȣkȣrъ пe lъngъ Domnȣ̆. Aчeste folóse se sȣe la 30,000, ȣne-orĭ maĭ mȣltȣ̆, ȣne-orĭ maĭ пȣџinȣ̆. Banȣlȣ̆ din învekime avea шi venitȣlȣ̆ de la Bъniшorĭ[1] kare jȣdekaȣ̆ ȣnele чerte шi neînџelegerĭ a le aчelorȣ̆

---

1). Aчeшtia de bȣnъ seamъ kъ eraȣ̆ administratorĭ jȣdeџelorȣ̆ de пeste Oltȣ̆. [*Traducĕtoriuluĭ*].

чinчĭ jsdeџe; Dar Konstantinŭ Vodъ Makordatŭ a suпrimatŭ venitslŭ aчesta, regslъndŭ ka Isпravniчiĭ sъ dea nsmaĭ 500 de leĭ Banslsĭ la nsmirea lorŭ. Kaiĭ kare se пerdeaŭ se adsчeaŭ la Banslŭ, snde se oпreaŭ пъnъ veneaŭ stъпъniĭ lorŭ de iĭ чerea; Astъzĭ însъ шi aчestŭ folosŭ este datŭ Kaĭmakamslsĭ. Aчesta jsdekъ шi xotъraшte ks deпliнitate orĭ-чe пroчese în чele чinчĭ jsdeџe, afarъ de aчelea чe ssntŭ de komпetinџa isпravniчilorŭ. kare deпъndŭ de Domnŭ шi de Vistierslŭ чelŭ mare.

Kaĭmakamslŭ se bsksrъ шi de ŭnŭ venitŭ maĭ modernŭ чe se nsmeшte kъĭmъkъmitŭ, пriimindŭ kъte пatrs leĭ de fie-kare vitъ mare din aчele чe trekŭ în Tsrчia. Aчestŭ venitŭ se srkъ adesea orĭ шi la 100,000 miĭ leĭ пe anŭ. În skurtŭ din zi în zi шi din Domnŭ în Domnŭ пsterea Bъniei a skъzstŭ шi aчeea a Kъĭmъkъmieĭ a kreskstŭ. Ks tóte aчestea aпsntamentele banslsĭ astъzĭ ssntŭ maĭ marĭ de kъtŭ чeea чe eraŭ maĭ 'nainte. Din vekime elŭ kъпъta:

3600	leĭ	leafъ пe anŭ:
900	—	venitslŭ kъte o пara la leŭ din venitsrile Vistierieĭ.
500	—	de la Bъniшorĭ.
500	—	de la dekretele dregъtoriilorŭ.
2820	—	de la venitsrĭ întъmпlъtoare.
1680	—	de la 70 skstelniчĭ kъte doĭ leĭ пe lsnъ
30,000		din Vistierie.

Astъ-zĭ însъ are:

12,000	leĭ	leafъ пe anŭ.
30,000	—	dsпъ dekretele dregъtoriilorŭ.
6400	—	пentrs 80 skstelniчĭ kъte leĭ 80.
48,400		

Aчestea ssntŭ venitsrile Banslsĭ de astъzĭ; dar dakъ se bsksrъ de favoarea Domneaskъ potŭ sъ se srчe шi maĭ ssss.

Kaĭmakamslŭ are venitŭ peste 100,000 leĭ; iar daka se bsksrъ de favoarea Domnslsĭ, kaпъtъ maĭ îndoitŭ. Isпravniчiĭ чelorŭ чinчĭ jsdeџe ale Banslsĭ deпindŭ d'a dreпtsl de Domnŭ шi-aŭ misisnea de a adsna dъrile generalĭ.

Banslŭ чelŭ mare, чelŭ d'alŭ doilea dsпъ Domnŭ шi dsпъ Mitronolitŭ, elŭ џine nremedinџa în Divanŭ. La toate nrezentaџisnele elŭ nórtъ kъчslъ de samsrŭ шi konteшŭ. Semnslŭ dregъtorieĭ sale este xazranslŭ, adekъ snŭ bastonŭ ks baga шi sidefŭ, ne kare îlŭ noartъ шi înaintea Domnslsĭ. Elŭ asistъ шi la kamera nsmitъ a Veliџilorŭ, împreснъ ks Mitronolitslŭ, ks Vorniчiĭ, ks Logofeџiĭ шi ks чeĭ-l-alџĭ boerĭ marĭ.

Se înseшneazъ kъ boerslŭ чe nriimeшte skstelniчĭ dsпъ gradslŭ dregъtorieĭ sale, se bsksrъ de eĭ ne viaџъ шi kiar dsпъ чe ese din fsnkџisne. Dsпъ moarte, Visteria îĭ ĭa ne jsmъtate, ĭar de jsmъtate se bsksrъ ne viaџъ femeĭa шi koniĭ seĭ. Din învekime toџĭ boeriĭ nentrs skstelniчiĭ lorŭ nriimeaŭ kъte doĭ leĭ ne lsпъ de snslŭ din Visterie; astъ-zĭ însъ fie kare boerŭ îшĭ nriimeшte venitslŭ de la skstelniчiĭ seĭ dsпъ învoealъ, kъte 70—80 saŭ 100 leĭ, în doъ termine la Anrile шi Oktombre.

OFICIULŬ II.

Marĭ Vornicĭ de ţeara de susŭ şi ţeara de josŭ.

Din învekime era snŭ singsrŭ mare Vornikŭ. Ĭar Konstantin Vodъ Mavrokordatŭ în anslŭ 1761 a maĭ kreatŭ înkъ snslŭ, nsmindŭ ne snslŭ de џeara de sssŭ шi ne altslŭ de џeara de jossŭ. Чelŭ de џeara de sssŭ era Gsvernatorŭ шi jsdekъtorŭ neste чele шése jsdeџe anssene, Oltŭ, Argeшŭ, Teleorman, Vlaшka, Ilfovŭ шi Dъmboviџa; ĭar чelŭ de џeara de jossŭ neste чele шése jsdeџe rъsъritene, Fokшanĭ, Bszъŭ, Sъksenii, Praxova, Msшчelŭ шi Ialomiџa. Maĭ nainte eraŭ Vorniчeĭ în toate jsdeџele, nreksm Bъnimoriĭ în чele чinчĭ jsdeџe de neste Oltŭ. Dar Konstantin Vodъ Mavrokordatŭ a desfiinџatŭ Vorniчeiĭ шi a rъndsitŭ Isnravniчĭ jsdekъtorĭ.

Vъtaшiĭ de nlъeшĭ adekъ de nъzitorĭ trekъtorilorŭ desnre Karnaџĭ, atъtŭ de dinkoaчe kъtŭ шi de dinkolo de Oltŭ, ssntŭ ks astoritatea Vorniчilorŭ. Eĭ ĭar le ofereaŭ darsrĭ kъndŭ se aшezaŭ vъtaшĭ, шi eraŭ datorĭ sъ vъnzъ

fie kare în vъtъmia lsĭ kъte o bstie de vinš în folosslš Vornicilorš. Acemtia avcaš mi jsmъtate din vama oborslsĭ mi a treea narte din vama Bsksremtilorš; dar aceste nrivelegĭsrĭ le aš desfiinnatš Konstantin Vodъ Mavrokordatš în Reforma ce a fъkstš.

Venitsrile nrincinale a le Vornicilorš astъzĭ ssntš nsmaĭ vъtъmiile nlaĭsrilorš. Čelš de neara de sssš le vinde în kinslš srmъtorš;

4000	leĭ	nlaislš Dîmbovinĭ.
3000	—	al Ialominĭ.
4000	—	al Nskmoari.
3500	—	al Arifslsĭ.
14,900	—	al Kъĭnenilorš.
7000	—	al Orezslsĭ.
6000	—	Novacilorš.
7000	—	al Koziĭ.
4000	—	al Bslakanslsĭ.
1000	—	al Klomanilorš.
53,500		

Acestea sne-orĭ kreskš, alte orĭ skadš.

Afarъ de acestea maĭ are kъte cincĭ sste leĭ ne lsnъ leafъ kare face în totalš 66,000 leĭ.

Ĭar Vorniksslš de josš vinde:

14,000	leĭ	nlaĭslš Praxoveĭ.
15,000	—	al Teleajenslsĭ.
12,000	—	nlaĭslš desnre Bszъš.
12,000	—	al Pîrskovslsĭ.
7000	—	al Slъnikslsĭ.
3000	—	al Rîmnikslsĭ.
63,000		

Acestea iarъmĭ sne-orĭ skadš, alte orĭ snoreskš.

Afarъ de aceasta maĭ are mi kîte cincĭ ssteleĭ leafъ ne lsnъ kare în totslš komnsne 69,000 leĭ ne anš; mi ontšzecĭ skstelnicĭ ne d'assnra.

Amъndoĭ vornicïĭ ceĭ marĭ aš lokš înaintea Domnslsĭ la Divanš, mi nrerogrativa de a jsdeka mi ne la kasele lorš. Eĭ ssb-skriš kъrnile de jsdekatъ dsnъ Banslš celš

mare. Kъndŏ se întъmnlъ nroчese nentrŏ înveчinъrĭ de kase, Domnŏlŏ îĭ trimite ne dъnшiĭ snre observarea neînџelegerilorŏ la faџa lokŏlŏĭ. Fie-kare are kъte ŏnŏ Logofъtŏ, ŏnŏ kondikarŏ, шi kъte ontŏ Vorniчeĭ, kari la zile de naradъ mergŏ înaintea lŏĭ ne josŏ kŏ bastoane în mъnъ, kŏ kъчŏle înalte ne kanŏ, kŏ biniшŏrĭ шi kŏ barbe. Aчeшtĭ Vorniчeĭ se întrebŏinџeazъ шi ka bŏmbaшirĭ (ezekŏtorĭ de sentinџe) în xotъrîrele neînџelegerilorŏ desnre xotare de kase. Aчeшtĭ boerĭ amъndoĭ nortŏ konteшe шi kъчŏle de samŏrŏ. Semnŏlŏ dregъtorieĭ lorŏ este ŏnŏ bastonŏ de argintŏ nre kare îlŏ noartъ la zile de naradъ шi în Divanŏ kъndŏ jŏdekъ înaintea Domnŏlŏĭ.

OFICIULŬ IV.

Marele Vornicŭ III.

Dregъtoria aчeasta s'a kreatŏ sŏb domnia lŏĭ Aleksandrŏ Vodъ Morŏzi. Aчestŏ Vornikŏ nŏ are altъ sarчinъ de kъtŏ a jŏdeka în tribŏnalŏlŏ Veliџilorŏ îmnreŏnъ kŏ чeĭ-l-alџĭ boerĭ. Elŏ are bastonŏ de argintŏ, leafъ de 750 leĭ ne lŏnъ, ontŏ-zeчĭ skŏtelniчĭ шi natrŏ-zeчĭ Vorniчeĭ.

OFICIULŬ V.

Marele Vornicŭ IV.

Aчestŏ ofiчiŏ s'aŏ kreatŏ o datъ kŏ чelŏ de sŏsŏ kŏ aчeleaшĭ nrerogative, kŏ aчeeaшĭ leafъ, aчeaшĭ skŏtelniчĭ шi Vorniчeĭ.

OFICIULŬ VI.

Marele Logofĕtŭ de ţeara de susŭ.

Aчesta este kanŏlŏ kanчelarieĭ Domnŏlŏĭ. Ilrin elŏ se daŏ tóte dekretele desnre administrarea џereĭ, kъrџile de jŏdekatъ a le îmnriчinaџilorŏ, anaforalele, xrisóvele, kъrџile de skŏtealъ шi чele-l-alte. Aчesta klasifikъ nroчesele чe aŏ

a se înfъцiшa Domnȣlȣĭ. Elȣ̆ апostileazъ пetiцiȣnile че se adreseazъ Domnȣlȣĭ. Elȣ̆ este eпitroпȣ̆ generalȣ̆ alȣ̆ Domnȣlȣĭ în tóte пrічinile Biseriчeшtĭ: Elȣ̆ îngrijaшte desпre monastirĭ. Mitroпolitȣlȣ̆ шi eпiskoпiĭ пrin elȣ̆ se rъndȣeskȣ̆. Kъndȣ̆ se rъndȣeшte în пostȣ̆, tóte monastirile de цeara de sȣsȣ̆ sȣntȣ̆ datóre aĭ da o filodorimъ (пrezentȣ̆), asemenea kaпъtъ пrezentȣrĭ шi de la toцĭ egȣmeniĭ noĭ. Elȣ̆ faчe шępte kondikъriĭ în jȣdeцele din цeara de sȣsȣ̆ шi пatrȣ Logofeцĭ alȣ̆ treilea, adikъ: пe Logofъtȣlȣ̆ Tribȣnalȣlȣĭ Kriminalȣ̆, пe aчela alȣ̆ tribȣnalȣlȣĭ Deпertamentȣlȣĭ alȣ̆ oпtȣlea, пe alȣ̆ tribȣnalȣlȣĭ Deпartamentȣlȣĭ alȣ̆ шéptelea, шi пe aчelȣ̆ alȣ̆ Deпartamentȣlȣ̆ Kraĭoveĭ; Asemenea treĭ Logofeцĭ de taĭnъ, adikъ sekratarĭ aĭ kanчeleriеĭ Divanȣlȣĭ; asemenea шi пe ҹeĭ шése jȣdekъtorĭ aĭ Divanȣlȣĭ Kraĭoveĭ, пrekȣmȣ̆ шi пe jȣdekъtoriĭ aчelorȣ̆ шépte jȣdeцe de dinkoaчe.

Dȣпъ Reforma lȣĭ Konstantin Vodъ Mavrokordatȣ̆ venitȣrile mareĭ Logofeцiĭ se komпȣneaȣ̆ din 250 leĭ leafъ пe lȣпъ шi 70 skȣtelniчĭ, kare în totȣlȣ̆ abĭa se sȣĭa la 10—12 miĭ leĭ пe anȣ̆. Aчeste venitȣrĭ însъ astъzĭ s'aȣ̆ ȣrkatȣ̆ пeste îmпъtritȣ̆, шi anȣme:

6000 leĭ de la dekretele чelorȣ̆ пatrȣ Logofeцiĭ.
5000 — de la шépte kondikъriĭ.
8000 — de la xȣzmetȣrile чe se vъndȣ̆, пrekȣmȣ̆ dijmъritȣlȣ̆, oĭeritȣlȣ̆, vinъritȣlȣ̆, oknele шi vъmile [1].
6000 — leafъ kъte 500 пe lȣпъ.
25,000 — de la xavaetȣrile monastirilorȣ̆. De la пeчetia
50,000 чe se пȣne пe sȣпliчe (kъte ȣnȣ̆ leȣ̆) шi de la anaforalile sigiliate (de la zeчe пъnъ la пatrȣ-zeчĭ leĭ dȣпъ valoarea пrічini) de la xrisóvele noĭ шi altele.

Kъndȣ̆ este Domnie noȣъ, fiindȣ̆ kъ în anȣlȣ̆ din tъĭȣ se пrenoeskȣ̆ шi tóte kъrцile domneшtĭ, шi maĭ alesȣ̆ xrisó-

1). Aчeste xȣzmetȣrĭ s'aȣ̆ vъndȣtȣ̆ în aniĭ trekȣцĭ kȣ doȣъ milióne leĭ, din aчeшtia se ĭaȣ̆ kъte treĭ leĭ de fie-kare пȣngъ de kъtre logofeцie, kare komпȣnȣ̆ 13,050 leĭ. Logofъtȣlȣ̆ чelȣ̆ mare пriimeшte sȣma însemnatъ maĭ sȣsȣ̆, ĭar restȣlȣ̆ se dъ пrin analogie Logofъtȣlȣĭ чelȣĭ mare de цeara de josȣ̆, шi чelorȣ̆ dȣoĭ logofeцĭ alȣ̆ doilea de цeara de sȣsȣ̆ шi de цeara de josȣ̆.

vèle Monastirilorŭ de la kare kanъtъ kъte natrъ ъte, чinчĭ ъte шi nъnъ la noъъ ъte leĭ dъnъ întinderea fie kъreĭa Monastirĭ, atъnчĭ venitъlŭ ese maĭ îndoitŭ; Iar kъndŭ se skimbъ saŭ moare Mitronolitъlŭ saŭ vre ъnъlŭ din Eniskonĭ шi Egъmenĭ, atъnчĭ kanъtъ kъ mъltŭ maĭ mъltŭ.

Semnъlŭ dregъtorieĭ sale este ъnŭ bastonŭ kъ argintŭ. Elŭ are drentъlŭ de a jъdeka îmnreъnъ kъ чeĭ-l-alцĭ boerĭ în tribъnalŭ Veliцilorŭ, ъnde este nrivitŭ ka eforŭ. Elŭ jъdekъ шi akasъ la sine. Dъnъ ordinele Domnъlъĭ elŭ se okъnъ шi de trebile monastireшtĭ înnreъnъ kъ Mitronolitъlŭ. Elŭ are sъb sine ъnŭ Logofъtŭ II шi dŭoĭ Logofeцĭ de taĭnъ (sekretarĭ) шi alцĭ Logofeцĭ de Divanŭ maĭ miчĭ. Elŭ sъnъne Domnъlъĭ netiцiъnele шi anaforarele, kъndŭ este sъ se nъe ne ele sigiliъlŭ domneskŭ, шi ĭarъшĭ elŭ le libereazъ sъb-skriindъ-le ka шi Banъlŭ чelŭ mare шi boeriĭ Vornichĭ. Elŭ maĭ are шi 80 skъtelnichĭ.

OFICIULŬ XII.

Marele Vornicŭ de Cutie.

Aчestŭ nostŭ nъ esista din vekime. Aleksandrъ Vodъ Inъĭlante, în timnъlŭ nrimeĭ sale domniĭ, înfiinцъndŭ kasa milelorŭ a rъndъitŭ enitronĭ, ne Mitronolitъlŭ шi ne alцĭ kъцĭ-va anъme kъ dekrete domneшtĭ ka sъ adъne venitъrile rъndъite nentrъ mile, nrekъmŭ maĭ la vale se va arъta, nъindъ-le în nimte kъtiĭ sigilate de kъtre toцĭ enitroniĭ. Aчele kъtiĭ, nrin шtirea Domnъlъĭ, se deskidŭ la fie-kare treĭ lъnĭ, de faцъ kъ boeriĭ шi alцĭ rъndъiцĭ aĭ Domnъlъĭ. Enitroniĭ aчeшtia eraŭ datorĭ se fakъ listъ desnre nersónele чe merita a nrimi milъ, nrekъmŭ fete de boerĭ în vъrstъ de mъritatŭ шi fъrъ avere, strъinĭ kъzъцĭ în sъrъчie, шi alte feцe oneste kъzъte în datoriĭ; aчele liste se înfъцiшaŭ Domnъlъĭ, шi elŭ fъчea analogia sъmelorŭ чe trebъea sъ se dea fiekъrъĭa, dъnъ kare restъlŭ se arъnka ĭarъшĭ în kъtiĭ sigilate snre nъstrare.

Aleksandrъ Vodъ Morъzi чe a ъrmatŭ dъnъ Inъilante,

đesfiinцѫndŭ enitronia aчeasta, a kreatŭ nostѕlŭ de Vornikŭ de Kѕtie, însѕmѫndѕ-lŭ între boeriĭ de starea întѫĭѕ. Dѕnѫ aчeasta însѫ institѕцiѕnea aчeasta a degeneratŭ în abѕsŭ, kѫчĭ ѕniĭ din Vorniчiĭ de dѕnѫ timnŭ, în lokŭ de a întrebѕinцa чele adѕnate dѕnѫ skonŭ, шĭ-aŭ fѫkѕtŭ din ele venitѕrile lorŭ; шi Domniĭ, nenѕtѫndŭ a-ĭ nrevegĭa, saŭ nevoindŭ a-ĭ nedensi, în konsiderarea karakterѕlѕĭ lorŭ, aŭ remasŭ sѫraчiĭ fѫrѫ ajѕtorĭŭ.

Venitѕrile чe se destinase dintrѕ înчenѕtŭ nrin xrisovŭ nentrѕ kassa milelorŭ de kѫtre Domnѕlŭ Insilante, eraŭ чele ѕrmѫtóre:

leĭ.

6000, Sѫ dea Domniĭa kѫte 500 leĭ ne lѕnѫ.

500, Mitronolitѕlŭ, la sѫrbѫtórea sѫntѕlѕĭ Konstantinŭ

300, Eniskonѕlŭ Rîmnikѕlѕĭ }
200, — — Bѕzeѕlѕĭ } la serbѫtorile Eniskoniilorŭ lorŭ.
100, — — Argeшѕlѕĭ. }

500, De la Oknele de sare.

600, idem nentrѕ Orfano-trofie.

1500, De la Vѫmĭ шi dijme.

2440, De la boerĭ kѫnd nrimeskŭ kaftanele, de la 250 nѫnѫ la 20, 10 шi 5 leĭ, fie-kare dѕnѫ rangѕlŭ seŭ [1].

280, De la dregѫtoriile Kѕrцeĭ.

80, De la чele ale Kraĭoveĭ.

500, De la boeriĭ jѕdekѫtorĭ aĭ Denartamentѕlѕĭ I.

180, De la 9 boerĭ, jѕdekѫtorĭ la Denartamentele II, III шi IV.

50, De la 5 jѕdekѫtorĭ aĭ Kraĭoveĭ.

1700, De la Isnravniчĭ, kѫte 50 de ѕnѕlŭ.

3600, De la monastirile чele marĭ, kѫte 20 de ѕna.

1000, De la чele miчĭ, kѫte 10 de ѕna.

500, De la Komerцanцĭ, dѕnѫ lista sigilatѫ.

15,000, De la toцĭ nreoцiĭ din цearѫ kari aŭ rѫmasŭ skѕtiцĭ de orĭ-чe altѫ dare, dѫndŭ nѕmaĭ kѫte 3 leĭ

1). Aчeastѫ dare însѫ maĭ tѫrziŭ s'a maĭ snoritŭ, lѕѫndѕ-se de la чeĭ de starea I шi nѫnѫ la 400 leĭ.

ne anŭ, kari se daŭ jumътate nentru kutia milelorŭ.

30,000, S'aŭ maĭ adъogatŭ de la vъnzarea Vorniчiilorŭ;
65,120. aчeasta însъ sə sokoteшte nregвirea strikъчĭunilorŭ чi fъчeaŭ vitele în ogórele шi semъnъturile din tótъ цeara.

Ne lîngъ veniturile de maĭ susŭ, s'aŭ maĭ fъkutŭ шi altele întîmnlъtóre,* nrekumŭ o dare oare-kare de la boeriĭ titularĭ, kare nriimeskŭ rangurĭ însъ fъrъ dregъtorie; aseminea;

1000	leĭ de la noulŭ Mitronolitŭ kъnd se întroneazъ.
250	— idem de la Eniskonulŭ Rîmnikuluĭ.
250	— — de la чelŭ de Buzъŭ.
250	— — de la чelŭ de Argeшŭ.
1750.	

Ne lîngъ aчeasta totŭ чelŭ чe îшĭ faчe testamentulŭ, fie laĭkŭ fie klerikŭ, trebue sъ lase o narte analogъ din averea 'sa la kasa milelorŭ; ĭar kъndŭ va muri fъrъ testamentŭ, s'aŭ nu'шĭ va aduчe aminte desnre aчeasta, de este klerikŭ i se ĭa a treĭa narte din avere nentru kasa milelorŭ, ĭar de este laĭkŭ шi fъrъ moшtenitorŭ s'aŭ rude, i se ĭa tótъ averea, dîndu-se numaĭ nomenile kuvenite nentru sufletulŭ seŭ; ĭar de la чelŭ чe are rude se ĭa numaĭ a treĭa narte.*

De la aчeastъ kasъ de milъ, Domnulŭ dunъ anaforaoa boerilorŭ xotъraшte lefĭ lunare la kukoane vъduve шi sъraчe, la orfanĭ шi skъnъtaцĭ, шi la alte nersóne vredniчe de milъ; asemenea шi nentru îndestularea institutuluĭ de orfanĭ, s'aŭ a koniilorŭ lenъdaцĭ de nъrinцiĭ lorŭ.

Aчestŭ Vornikŭ are sub sine unŭ kondikarŭ шi unŭ logofъtŭ; este membru în Divanulŭ Veliцilorŭ boerĭ; are ka semnŭ de dregъtorie bastonŭ de argintŭ; nriimeшte leafъ de шése miĭ leĭ ne anŭ, шi ne lîngъ aчeasta a zeчea narte din averile чe adunъ de la morцĭ, kare nrin elŭ se nredaŭ la moшtenitorĭ; elŭ maĭ are шi ontŭ-zeчĭ skutelniчĭ.

OFICIULŬ VIII.

Marele Logofătŭ de Ţeara de josŭ.

Logofeцia aчeasta este o kreaцiяne maĭ modernъ. Чelя чe se investemte kя aчeastъ dregъtorie are kъte 500 leĭ leafъ пe lяnъ zeчe kondikъriĭ în чele zeчe jяdeцe din цeara de josя mi яnя logofъtя III; пriimemte xavaetяrĭ de monastirĭ, komпяne jяdekъtoriile din цeara de josя, eksamineazъ пriчinele чe ese din kanчelarie kя sigiliяlя Domneskя; mi de la anaforale mi xrisoave пriimemte oare-kare пlatъ чe se яrkъ пînъ la 30 miĭ leĭ пe anя; elя maĭ are mi 80 skяtelniчĭ, e membrя Divanяlяĭ Veliцilorя, mi пórtъ bastonя de argintя.

OFICIULŬ IX.

Marele Logofătŭ de obiceĭurĭ.

Aчeastъ dregъtorie înkъ este kreatъ de Aleksandrя Vodъ Ипsilante în timпяlя domnieĭ sale a doяa, în цeartъ Romъneaskъ. Aчeastъ fяnkцiяne are însъrчinare de a цinea kondika rîndяelilorя mi obiчeĭяrilorя lokale în kare se înskriя toate disпoziцiяnile пolitiчe mi klerikale, reчenцiяnile пersónelorя чelorя marĭ, mi altele de aчestea.

Elя este membrя Divanяlяĭ Veliцilorя boerĭ, пoartъ bastonя de argintя, are sяb-dînsяlя яnя logofъtя, are 80 skяtelniчĭ mi leafъ de 500 leĭ пe lяnъ. Domniĭ чe s'aя sяkчedatя 'ĭ-aя maĭ datя mi alte miчĭ venitяrĭ de la rяsяmatяrĭ, kare împreяnъ kя leafa lяĭ se яrkъ la 12 miĭ leĭ пe anя.

OFICIULŬ X.

Spătarulŭ celŭ mare.

Dregъtoria aчeasta înainte de reformъ era яna din чele maĭ folositoare mi maĭ însemnate, în raпortя kя чele-

*

l-alte. Spъtarulŭ era komandantulŭ generalŭ alŭ tuturorŭ puşkarilorŭ ꞔereĭ. Fie-kare ofiꞔerŭ, kъnd se fъчea, ĭĭ fъчea unŭ darŭ; şi kъndŭ se fъчea noulŭ Spъtarŭ, fie kare Slujitorŭ ĭĭ da kъte o pieleде vulpe şi kъte unŭ karŭ de fъnŭ pe fie-kare anŭ. Пe lъngъ aчeste prezenturĭ, fie-kare slujitorŭ era datorŭ aĭ da kъte treĭ leĭ la fie kare mése lunĭ. Astŭ-felĭu venitulŭ Spъtъrieĭ se suea пъпъ la 30 miĭ leĭ pe anŭ. Astъzĭ, ku tóte kъ puşkarile пъmъntenestĭ s'aŭ desfiinꞔatŭ şi n'aŭ remasŭ de kъtŭ puꞔinĭ Slujitorĭ, Lefegiĭ, Seĭmenĭ şi Skutelnichĭ, pentru serviчiulŭ Bukureştenilorŭ, venitulŭ însъ este destulŭ de însemnatŭ. Spъtarulŭ чelŭ mare din înveki-me avea sub askultarea sa şi pe kъpitaniĭ Menzilurilorŭ şi pe Menzilgiĭ, prekumŭ şi pe Velŭ-Kъpitanulŭ lorŭ. Astъzĭ însъ fiindŭ kъ se rъnduеşte boerŭ deosebitŭ Poştŭ-Maestru, s'aŭ direktorŭ de Menzilurĭ. Spъtarulŭ nu are niчĭ o autoritate asupra lorŭ.

Spъtarulŭ are sub dъnsulŭ unŭ boerŭ Logofъtŭ, şi mése boerĭ Zapчiĭ, adikъ pe kъpitanulŭ de Lefegiĭ, pe Velŭ чeauşu, pe Polkovniku de poterъ, pe Polkovniku de Vъnъtorĭ, pe Polkovniku de Seĭmenĭ şi pe Başŭ-Buluk-başa. Aчeştia suntŭ rekomandaꞔĭ Domnuluĭ prin trъnsulŭ, şi se rъnduеskŭ ku kaftanurĭ. Kъpitanulŭ de Lefegiĭ are sub dъnsulŭ 20 de Lefegiĭ; Velŭ Чeauşu 40 de Lefegiĭ, şi amъndoĭ aчeştia aŭ temniꞔe prin maxalale în kare înkidŭ pe vinovaꞔiĭ pentru priчinĭ miчĭ. Ĭar Başŭ-Buluk-başa kare are 40 de Seĭmenĭ, are temniꞔe la Kurte, unde înkarчereazъ dupъ ordinulŭ Domneskŭ.

Spъtarulŭ чelŭ mare are sub komanda sa pe toꞔĭ пъzitori de bariere, la kare suntŭ stindardele ꞔereĭ şi pe toꞔĭ Polkovniчi şi kъpitaniĭ din judeꞔe, kare kumpъrъ de la elŭ posturile lorŭ ku tokmealъ anualъ,

Elŭ are unŭ logъfъtŭ de rъvaşe de drumŭ, kъчĭ elŭ trebue sъ ştie kъꞔĭ oamenĭ intrъ şi esŭ din ꞔeara Romъneaskъ pentru trebĭ saŭ komerꞔŭ. Elŭ îngrijeşte de prinderea xoꞔilorŭ şi a fъkъtorilorŭ de rele şi adese orĭ umblъ şi elŭ însuşĭ ku zapчiĭ de sub elŭ prin Bukureştĭ pen-

trв naza oraшвlвĭ. Elв are dreптвlв sъ jвdeчe шi akâsъ la sine, вnde are înkisoare шi falangъ.

Sпъtarвlв merge kъlare la narвdele Domnвlвĭ kв toatъ ofiцerimea шi stindardele lвĭ. La zile de sъrbъtorĭ însemnate, Domnвlв ĭlв îmbrakъ kв kaftanв (ka шi Postelnikв чelв mare шi пe alцiĭ Zabiцĭ boerĭ) шi цine tonвzвlв Domneskв шi sabia, kare atъrnъ de вmъrв sпъnzвratъ kв вnв kolanв aвritв de sвbцiorĭ, merge la biserikъ kв Domnвlв шi stъ anroane de tronв. Elв цine în mъna dreantъ шi o basma kвsвtъ kв firв, пe kare Domnвlв depвne kъчiвla sa de samвrв kъndв se înkinъ; ĭar kъndв Domnвlв ese de la biserikъ шi se întoarчe la Kвrte, вnde se faчe чeremonia шi narada de faцъ kв totв Divanвlв elв stъ ĭarъшĭ anroane de tronвlв domneskв пъnъ kъndв toatъ boerimea sъrвtъ mъna Domnвlвĭ; dвпъ aчeea, depвindв sabia шi tonвzв, ese din Sпъtъrie, шi desbrъkъndв-se de kaftanв, se dвчe la kasa sa kв toatъ sвita sa. Elв are sвb dъnsвlв шi вnв alв doilea Sпъtarв kare ĭĭ цine lokвlв kв aчelaшв kinв la naradъ шi чeremoniĭ maĭ miчĭ.

Sпъtarвlв are dreптвlв a da шi kongediв slвjitorilorв ka sъ lipseaskъ de la serviчiвlв lorв, lвъndв пentrв aчeasta kъte пatrв шi чinчĭ leĭ пe sъptъmъпъ. Elв intrъ la Domnв kв raпortвrile kъпitanilorв de margine шi пentrв alte пriчinĭ întъmпlъtoare a le dregъtorieĭ sale. La Divanв elв are lokв de шedere îmпreвпъ kв Logofъtвlв de obiчeĭвrĭ. Venitвrile lвĭ чele maĭ însemnate sвntв вrmъtoarele:

Leĭ.		
6000	dвпъ rъvaшele de drвmв.	
8000	de la kъпitъnia Lefegiilorв,	
6000	—	Velв Чeaвшie,
7000	—	Polkovniчia de пoterъ.
6000	—	Polkovniчia de vъпъtorĭ.
3000	—	Polkovniчia Seĭmenĭ.
2000	—	Baшв Bвlвbъшieĭ.
11,000	—	Vъtъшia de Arabagiĭ.
2000	—	Stegъria.
2200	—	Чeĭ пatrв kъпitanĭ de bariere, пodв Mogo-

		шoaeĭ, подȣ Tъrgȣlȣĭ de afarъ, Шerbanȣ Vodъ, шi Kaliцi.
1000	—	doȣъ komande de поmпierĭ.
400	—	пatrȣ komande de Seĭmeнĭ.
400	—	oпtȣ Baĭrakȣrĭ de skȣtelniчĭ.
4000	—	Jȣdeцȣlȣ Slamȣ Rъmnikȣ; adikъ de la поȣъ Kъпitaniĭ, de la Пolkovniчie, шi de la Bȣчĭȣkȣ.
3000	—	Kъпitъпiile шi Пolkovniчia Bȣzъȣlȣĭ.
4000	—	Kъпitъпiile шi Пolkovniчia Sъkȣenilorȣ.
3000	—	Kъпitъпiile Пolkovniчia шi Vъtъшia de Arabagiĭ de la Пraxova.
7000	—	Kъпitъпiile шi Пolkovniчia de Ialoмiцъ.
7000	—	Kъпitъпiile Ilfovȣlȣĭ.
4500	—	Kъпitъпiile шi Пolkovniчia Dъmboviцi.
5000	—	idem de la Vlaшka.
10,100	—	idem — Teleormanȣ.
2000	—	idem — Mȣшчelȣ.
2500	—	idem — Argeшȣ.
5000	—	idem — Oltȣ.
4000	—	idem — Romanaцĭ.
3000	—	idem — Vъlчea.
4500	—	idem — Gorgĭȣ.
5000	—	idem — Mexedinцĭ.
132,300		

Aчeste venitȣrĭ, dȣпъ împrejȣrъrile timпȣlȣĭ, dȣпъ пersoana Sпъtarȣlȣĭ, шi dȣпъ favoarea lȣĭ kъtre Domnȣ, sпoreskȣ saȣ skadȣ. Afarъ de aчestea, maĭ are venitȣrĭ întъmпlъtoare, пrekȣm zeчĭȣeala de la пriчinele tribȣnalȣlȣĭ seȣ, шendele bъпeшtĭ a le temniцeĭ sale, шi altele kare trekȣ пeste 50 de miĭ, ĭar daka ajȣnge lȣkrȣlȣ la abȣsȣ, saȣ dȣпъ treчerea kȣ vederea a Domnȣlȣĭ пentrȣ favóre, saȣ dȣпъ lъkomia Sпatarȣlȣĭ, atȣnчe пostȣlȣ aчesta пóte sъ пrodȣkъ шi пeste 300 miĭ leĭ пe anȣ.

Sпъtarȣlȣ are шi 80 Skȣtelniчĭ.

OFICIULŬ XI.

Hatmanulŭ de Divanŭ.

Titlȣlȣ̆ aчestei dregъtorii este пroпriȣ̆ alȣ̆ Moldovei, шi este sinonimȣ̆ kȣ Sпъtъria цerei Romъneшtĭ. Пarte din atribȣцiȣnile Xatmaniei în цeara Romъneaskъ eraȣ̆ date Пostelnikȣlȣi чelȣi mare, kъчi aчesta era шi eforȣ̆ de Menzilȣri пъnъ s'a fъkȣtȣ̆ пentrȣ aчeasta ȣnȣ̆ direktorȣ̆ sпeчialȣ̆. Dar пrekȣmȣ̆ în Moldova s'a fostȣ̆ înfiinцatȣ̆ dregъtoria Vornikȣlȣi de Aпrozĭ, karele era kъпetenia Zaпчiilorȣ̆ de Divanȣ̆ шi avea sarчina de a înfъцiшa în Divanȣlȣ̆ Domnȣlȣi jȣdekъцile пъnъ se xotъraȣ̆, asemene s'a fъkȣtȣ̆ шi în цeara Romъneaskъ пostȣlȣ̆ aчesta, kȣ titlȣlȣ̆ de Xъtmъnie.

Boerȣlȣ̆ aчesta are la чeremonii lokȣ̆ între Sпatarіȣlȣ̆ шi Vistierȣlȣ̆ чelȣ̆ mare, шéde înaintea Domnȣlȣi; iar kъndȣ̆ se fakȣ̆ jȣdekъцile în Divanȣ̆, stъ în пiчóre aпróпe de înпriчinaцĭ, kȣ bastonȣlȣ̆ de argintȣ̆ în mъnъ, avъndȣ̆ шi votȣ̆ între чei-l-alцĭ boerĭ Veliцĭ. Elȣ̆ are sȣb dъnsȣlȣ̆ ȣnȣ̆ Sameшȣ̆, ȣn stegarіȣ шi în tóte Deпartamentele kъte ȣnȣ̆ Zaпчiȣ̆ rъndȣitȣ̆ ka sъ înfъцiшeze пriчinele.

Din vekime în цeara Romъneaskъ eraȣ̆ шése Zaпчiĭ de Divanȣ̆, adikъ Vъtafȣlȣ̆ de Aпrozĭ, Чeaȣшȣlȣ̆ de Aпrozĭ, Vъtafȣlȣ̆ de Divanȣ̆, Vatafȣlȣ̆ de Пъxъrniчei, Vatafȣlȣ̆ de Visterie шi Vatafȣlȣ̆ de Kȣrte. La aчeшtia se rekomъndaȣ̆ de Domnȣ̆ sȣпliчele reklamanцilorȣ̆ de datorii, klironomii, zestrȣri, moшii, kase шi alte, — шi aпoi ei trimitȣ̆ bȣmbaшirĭ, în kaпitalъ saȣ̆ în jȣdeцe, de kiamъ la înfъцiшare пe пъrîцĭ. Dȣпъ xotъrîrea ȣnei jȣdekъцĭ, Zaпчiȣlȣ̆ чe era însъrчinatȣ̆ sъ o adȣkъ întrȣ îmпlinire пrimia a zeчea пarte din чeea чe îmпlinea. Dar dȣпъ чe s'a înfiinцatȣ̆ пostȣlȣ̆ aчesta, fȣnkцiȣnea Zaпчiilorȣ̆ se îndeпlineшte пrin elȣ̆, шi toцĭ aчeшtia шi bȣmbaшirii lorȣ̆ deпъndȣ̆ de Xatmanȣlȣ̆, karele are ȣnȣ̆ venitȣ̆, karele se ȣrkъ пъnъ la 30 mii lei пe anȣ̆. Xatmanȣlȣ̆ n'are leafъ lȣnarъ, чi nȣmai 80 Skȣtelniчĭ.

OFICIULŬ XII.

Vistierulŭ celŭ mare.

Aчesta este tesaвrarвlȣ чelȣ mare alȣ venitвrilorȣ Statвlвĭ. Elȣ e kaпвlȣ kanцelarieĭ sokotelilorȣ de venitвrĭ шi kĭeltвele шi de toate orъndвelele atingъtoare de finanцe. Elȣ kвnoaшte toate breslele шi daraverile atingъtoare de dъri. Elȣ liberează шi kъrцile пentrв adвnarea dъrilorȣ. Elȣ dъ instrвkцiвnĭ Isпravniчilorȣ пentrв îndeпlinirea serviчiвlвĭ finanцialȣ. Elȣ faчe пвblikaцiile, kare dвпъ чe trekȣ пrin observarea boerilorȣ чelorȣ marĭ, se sвпвпȣ Domnвlвĭ шi aпoĭ se sigilează шi se trimitȣ Isпravniчilorȣ de jвdeцe.

Elȣ are sвb dъnsвlȣ вnȣ alȣ doilea шi вnȣ alȣ treilea Vistierȣ, вnȣ Sameшȣ чe цine sokotelile dъrilorȣ, вnȣ grъmъtikȣ de Visterie, шi noȣъ kaпĭ de masъ, kare sвntȣ: alȣ Kaпanвlвĭ, alȣ breslelorȣ, alȣ skвtelniчilorȣ, alȣ пostlвjniчilorȣ, alȣ ekstraktвrilorȣ, alȣ neцiцiвnilorȣ, alȣ xavalerilorȣ, alȣ slвjitorilorȣ, шi alȣ kondiчilorȣ Visterieĭ. Afarъ de aчeшtia înkъ 18 sвb Logofeцĭ, шi 20 Logofeцeĭ maĭ miчĭ: Sвb elȣ sвntȣ шi mése boerĭ de Visterie zarafĭ, dвпъ чele mése dъjdiĭ regвlate, шi toate breslele din Bвkвreшtĭ шi din jвdeцe. Sвb elȣ maĭ sвntȣ шi toцĭ Isпravniчi шi Sameшi de jвdeцe шi чele treĭ gazde saȣ lokoteneнцĭ aĭ Isпrъvniчiilorȣ пrekвшȣ шi vъtafȣ ze Visterie, шi Jвdeцiĭ, kare adвпъ dъrile de la Rвпtaшĭ.

Aчestȣ mare fвnkцionarȣ пв are niчĭ вn semnȣ пartikвlarȣ distinktivȣ de dregъtoria sa; elȣ intrъ adesea orĭ la Domnȣ fъrъ semnȣ, пentrв пriчinile fвnkцiвniĭ sale. Venitвĭȣ sъȣ din învekime era abĭa de 30 miĭ leĭ, între kare intra шi 70 skвtelniчĭ; astъzĭ însъ venitвlȣ este maĭ 50 miĭ leĭ, шi anвme.

Leĭ

24,000 de la fie kare dajdie kъte 4000.

8000 — 2 semestrвrĭ a le Menzilвrilorȣ.

6000 — treĭ trimistrвrĭ a le breslelorȣ.

6000 — Xssmetsrile dijmъritslsĭ oĭeritslsĭ шi alš vinъritslsĭ; kъte došъ miĭ.
6000 — rъmъшiцsrile dъrilorš.
50,000

Iar venitslš determinatš se sse neste 150 miĭ leĭ: kъчĭ kъndš se faчe Vistierš noš toцĭ ssbalterniĭ ĭĭ daš nrezentsrĭ în nronorцisne ks чeea чe kanъtъ eĭ; Asemenea шi Isnravniчiĭ шi Sameшiĭ la rъndsirea lorš. Iar în anslš 1-iš alš Domnieĭ, kъndš se îndoeskš neчetlsitele skstelniчilorš шi ale slsjitorilorš, nreksmš шi kъrцile breslelorš nriveligĭate шi ne nriveligĭate, venitslš Vistierslsĭ se ssĭe neste 300 miĭ leĭ. Elš leafъ lsnarъ ns are, чi nsmaĭ 80 de skstelniчĭ.

La înkeerea fie kъrsĭa anš, dsnъ ordinš Domneskš se adsnъ la Visterie Mitronolitslš, Ilostelnikslš шi boeriĭ чeĭ marĭ, de eksamineazъ sokotelile Vistierslsĭ.

Aчesta are lokš de шedere înaintea Domnslsĭ la solemnitъцĭ dsnъ Xatmanslš, afarъ nsmaĭ dakъ ns ksmš-va are titls maĭ mare de kъtš Vistierš. La jsdekъцile Divanslsĭ elš ns assistъ, чi se oksnъ nsmaĭ de trebile nartikslare a le Visteriĭ, în kamera sa.

OFICIULŬ XIII.

Marele Vornicŭ de politie.

Dregъtoria aчeasta înkъ este modernъ. Vornikslš de nolitie, saš de oraшš, adsnъ darea strъinilorš din Bsksreшtĭ. Are ssb elš snš Sameшš, snš Ilolkovnikš de strъinĭ, шi vъtъшeĭ, saš Zanчiĭ de maxalale, kari adsnъ dъrile. Elš assistъ ks чeĭ-l-alцĭ boerĭ marĭ la Divanš, avъndš шi bastonš de argintš. Are leafъ de 250 leĭ ne lsnъ, шi Rъssrъ kъte 150 leĭ kare se adsnъ în ssma srшъtoare:

Leĭ
4800 Rъssrъ.
6000 de ne vъnzarea Ilolkovniчieĭ.
20,000 de la Ilosl sjniчĭ, de la strъinĭ, шi altele întъшnlъtóre.
30,800

Afarъ de kare maĭ are 60 skstelniчĭ.

OFICIULŬ XIV.

Postelniculŭ celŭ mare.

Aчestи este nronriŭ zisŭ ministrulŭ trebeilorŭ din afarъ alŭ Domnuluĭ. Elŭ e чeea чe este la Otomanĭ Kexaea-beĭ; de aчeea шi totŭ-d'auna Domniĭ fakŭ Postelnikŭ ne unulŭ din Greчĭ karele este maĭ intimŭ шi îlŭ gъseskŭ maĭ kanabilŭ. Aчesta stъ totŭ-d'auna în niчĭóre dinaintea Domnuluĭ, nurtъndŭ semnulŭ dregъtorieĭ sale, kare este unŭ bastonŭ întregŭ de argintŭ lungŭ шi ku kanu mare ka tonuzu. Kъцĭ din boerĭ vinŭ ka sъ întъlneaskъ ne Domnŭ saŭ nre aшĭ lua zioa bunъ kъndŭ se dukŭ afarъ, nre a nronune чe-va, saŭ kъndŭ Domnulŭ voeшte a le nronune чe-va, Postelniku чel mare este mijloчitorŭ; asemenea kъndŭ urmeazъ a se da kuĭva kaftanurĭ, nrin aчesta se nregъteskŭ, шi totŭ nrin aчesta se întrodukŭ la Domnŭ шi se skotŭ afarъ. Toate koresnondinцele Domnuluĭ ku Konstantinonole, ku Paшiĭ чetъцilorŭ dune margine шi ku alte nъrцĭ din afarъ, nrin elŭ se trimitŭ, шi nrin elŭ se nrimeskŭ rъsnunsurile kare se daŭ în mъna Domnuluĭ. Pentru aчeasta elŭ are sub dъnsulŭ ne Polkovnikulŭ de Kъlъraшĭ adikъ ne kanulŭ Kurierilorŭ чe se trimitŭ la Konstantinonole, шi ne Linkŭ-Agasi ku maĭ mulцĭ Linkanĭ saŭ kurierĭ Tъtarĭ din alte nъrцĭ.

Toцĭ Agenцiĭ чe se trimitŭ de Domnŭ în sîrxaturile de nrin nrejurŭ suntŭ sunuшĭ luĭ шi nrin elŭ se koresnundŭ nentru tóte nriчinile. Elŭ era sub dъnsulŭ unŭ alŭ doilea шi unŭ alŭ treilea Postelnikŭ, шi doĭ-sunre-zeчe Postelniчeĭ. Elŭ intrъ la Domnŭ orĭ kъndŭ voeшte ne anunцatŭ, dunъ natura trebilorŭ. Kъndŭ este Divanŭ, elŭ stъ totŭ d'auna în niчĭóre anrone de Domnŭ ku bastonulŭ seŭ, шi dunъ dъnsulŭ staŭ Postelnikulŭ alŭ doilea шi alŭ treilea în шirŭ, nurtъndŭ шi eĭ bastoane de Argintŭ, însъ ku kanetile чe-va maĭ miчĭ. Iar чeĭ 12 Postelniчeĭ staŭ desnre une înшiraцĭ, ku bastoane miчĭ шi negre, kare aŭ kanete de argintŭ ka xazranurile.

Venitul nronriŭ alŭ Postelnikuluĭ este numaĭ leafa de o

mie saŭ 1500 leĭ пe lъnъ. Dar afarъ de aчeasta toцĭ чeĭ чe se îmbrakъ kъ kaftanъrĭ sъntъ datorĭ a'ĭ da kъte ъnъ пrezentъ analogъ kъ rangъlъ чe пriimeskъ. Elъ se maĭ foloseшte însъ шi de la alte mъlte пriчinĭ, ka ъnъlъ чe este mijloчitorъ kъtre Domnъ întrъ tóte. De aчeea kъndъ se bъkъrъ шi de favórea Domnъlъĭ, folósele sale se ъĭe шi пъпъ la 100 miĭ leĭ. Adese-orĭ Domnъlъ dregъtoria aчeasta o lasъ aчeliaшĭ пersoane шi dъoĭ шi treĭ anĭ, шi kĭarъ în totъ intervalъ domnieĭ. Elъ are шi 80 skъtelniчĭ.

OFICIULŬ XV.

Marele Logofătŭ alŭ trebilorŭ din afară.

Пredeчessorъlъ Domnъlъĭ aktъalъ a adъogitъ шi aчeastъ dregъtorie пe lъngъ чele-l-alte de starea întъĭъ. Logofъtъlъ trebilorъ din afarъ are ъnъ tribъnalъ sпeчialъ kъ doĭ boerĭ jъdekъtorĭ, kъ ъnъ kondikarъ, ъnъ Logofъtъ шi ъnъ Dragomanъ saъ tradъkъtorъ. La aчesttъ tribъnalъ se kaъtъ toate пroчessele internaцionale dintre strъinĭ kъ пъmъntenĭ. Aчestъ logofъtъ are rangъ între boeriĭ Veliцĭ la Divanъ, bastonъ de argintъ, leafъ de o mie de leĭ пe lъnъ, шi a treea пarte din zeчĭъeala sъdiцilorъ чe se jъdekъ. Elъ altъ venitъ пъ are, чi daka este abъsivъ пóte sъ ĭa maĭ mъltъ de la чeĭ чe jъdekъ. Elъ maĭ are шi 80 skъtelniчĭ.

OFICIULŬ XVI.

Aga.

Aчestъ boerъ din vekime avea titlъ de kъпitanъ de Vъпъtorĭ. Fъnkцiъnea sa era de a trimite în tóte zilele ómenĭ de sъb dъnsъlъ la vъпъtóre sпre a пrokъra чele trebъinчĭóse пentrъ masa domneaskъ; ĭar vъnatъlъ чe пrisosea ĭlъ trimitea în tъrgъ de 'lъ vindea în folosъlъ seъ. De la aчeasta a пrovenitъ maĭ tъrziъ aъtoritate шi asъпra пĭeцilorъ din oraшъ, пrekъmъ шi asъпra пъzitorilorъ de la ba-

riere. Din timnŭ în timnŭ dъndѕ-se maĭ mare imnortanцъ nostѕlѕĭ aчestѕĭa, s'aŭ datŭ Agъĭ шi komanda maĭ mѕltorŭ oшtirĭ de infanterie nъmъnteanъ. Astŭ-felŭ ajѕngъndŭ la dregъtoria aчeasta шi nersoane de familiĭ strelѕчite, шi rѕde de a le Domnilorŭ, Domnѕlŭ Radѕ Mixnea în anѕlŭ 1620 i s'a datŭ titlѕ de Agъ, kare dѕnъ ierarxia rangѕrilorŭ Otomane resnѕnde kѕ rangѕlŭ de Eniчerŭ-Agasi saŭ de Stambѕlŭ-Efendisi. Konstantinŭ Vodъ Basarabŭ Kъrnѕlŭ, voindŭ sъ mikшoreze nѕterea Dorobanцilorŭ, kare se revoltaŭ neînчetatŭ, ѕчizъndŭ boerĭ, nrъdъndŭ biseriчĭ шi fъkъndŭ o mѕlцime de nrъdъчiѕnĭ în цearъ, le-aŭ orъndѕitŭ sѕb komanda Agъĭ, îmnrѕnъ kѕ kъnitanѕlŭ lorŭ; ĭar tѕnѕrile чe le aveaŭ le-aŭ datŭ în nѕterea Armaшѕlŭ чelѕĭ mare. Шerbanŭ Kantakѕzenŭ în anѕlŭ 1638 a desfъkѕtŭ maĭ kѕ totѕlŭ oшtirea Dorobanцilorŭ, шi ne nѕцinĭ чe aŭ maĭ remasŭ îmnreѕnъ kѕ kъnitanѕlŭ lorŭ 'ĭ-aŭ nѕsŭ sѕb komanda Agъĭ.

Iar Konstantinŭ Vodъ Mavrokordatŭ nrin Reforma чe a fъkѕtŭ în anѕlŭ 1738 a redѕsŭ nѕmerѕlŭ oшtirilorŭ de sѕb komanda Agъĭ la цifra ѕrmъtóre.

110 Talnĭ sѕb Kъnitanѕlŭ de Dorobanцĭ.

120 Kazaчĭ sѕb Nolkovnikѕlŭ de Oraшŭ.

120 Kazaчĭ sѕb Nolkovnikѕlŭ de Tъrgoviшte.

120 Slѕjitorĭ sѕb stindardѕlŭ Agъĭ.

500 Slѕjitorĭ kѕ 30 kъnitanĭ шi 60 ofiцerĭ maĭ miчĭ.

Astъzĭ însъ шi aчeшtia s'a desfiinцatŭ шi aŭ remasŭ nѕmaĭ nrea nѕцinĭ nenirѕ serviчiѕlŭ Oraшѕlѕĭ.

Aga este komandantѕlŭ oraшѕlѕĭ Bѕkѕreшtĭ, îngrijindŭ шi nrivegindŭ desnre naza bѕneĭ ordine. Elŭ xotъraшte nreцѕlŭ obĭektelorŭ de îndestѕlare în tóte oraшele, nrivigeazъ ka sъ fie mъsѕrile drente, ѕmblъ nrin oraшŭ kѕ vergĭ шi kѕ falangъ, de nedenseшte ne чe se se abatŭ de la ordine, шi nrivigeazъ nentrѕ anrinderĭ. Nentrѕ aчeasta zi шi nónte nórtъ dѕnъ dъnsѕlŭ ѕnŭ kalŭ gata de alergatŭ. Aga, intrѕ kъtŭ se aflъ în nostѕlŭ aчesta, nѕ nóte sъ fakъ ѕnŭ nasŭ afarъ din oraшŭ. Elŭ are strejĭ nrin maxalale шi ne la bariere, kѕ kare ѕmblъ шi elŭ însѕшĭ ѕne-orĭ nóntea nrin o-

ramŭ. Elŭ are înkisóre deosebitъ шi tribȣnalŭ; kъndŭ este Divanŭ înaintea Domnȣlȣĭ, elŭ nȣ ĭa пarte la jȣdekъцĭ, чi stъ în пiчĭóre afarъ de Пostelnikȣlŭ чelŭ mare, kȣ bastonȣlŭ seŭ de argintŭ. Elŭ este alŭ doilea zabetŭ dȣпъ Spъtarȣlŭ чelŭ mare. De mȣlte orĭ Aga din vekime era în kónflikte kȣ Serdarȣ чelŭ mare, kъчĭ aчesta îĭ disпȣta erarxia. Astъzĭ însъ de kъndŭ Aga se sokoteшte între boeriĭ de starea întъĭȣ, konfliktele aŭ înчetatŭ.

Aga are sȣb dъnsȣlŭ пe kъпitanȣlŭ de Dorobanцĭ, пe Пolkovnikȣ de Tъrgoviшtea, пe Пolkovnikȣ de oraшŭ, пe Пolkovnikȣ de vъпъtorĭ, пe logofъtȣlŭ Agieĭ шi пe stegarȣlŭ, karĭ dȣпъ пroпȣnerea sa пriimeskŭ investitȣrъ de kaftane de la Domnŭ. Чeĭ чe okȣпъ postȣrile aчestea, le kaпъtъ пrin dare de banĭ.

Venitȣlŭ Agъĭ kare din învekime era abĭa de 12 miĭ leĭ, astъzĭ s'aŭ sпoritŭ la цifrele ȣrmъtoare:

Leĭ.		
10,000	—	Aпroksimativŭ de la kъпitanȣlŭ de Dorobanцĭ.
7500	—	de la Пolkovnikȣlŭ de Tъrgoviшte.
6000	—	de la Пolkovnikȣlŭ de Oraшŭ.
5000	—	de la Чeaȣшȣlŭ de Agie.
2000	—	de la Пolkovnikȣlŭ de vъпъtorĭ.
2500	—	de la Logofъtȣlŭ de Agie.
800	—	idemŭ Stegarȣlŭ.
3000	—	— dŭoĭ Bȣlȣkŭ-baшĭ.
2000	—	— Vъtъшia peskarilorŭ.
600	—	— Vъtafȣlŭ de arabagiĭ
1600	—	— doŭъ kъпitъniĭ de alaĭȣ.
1600	—	— kъпitъniile de fokŭ.
90	—	— 18 kъпitanĭ de resпъntiĭ.
700	—	— Пъĭnarĭ.
400	—	— Zimlarĭ.
700	—	— Bakalĭ.
300	—	— Simigiĭ.
400	—	Sъпȣngiĭ.
400	—	— Mȣngiĭ (lȣmъпъrarĭ).
700	—	— Kъrчĭȣmarĭ.

600 — — Пrekȣпeцĭ.
400 — — Fъinarĭ.
100 — — Iȣgȣrgiĭ.
100 — — Ȣleĭerĭ.
100 — — Tabaчĭ.
30 — — Trъĭestarĭ.
26,000 — — Апroksimativȣ̆ de la tribȣnalȣlȣ̆ seȣ̆ шi
73,120 de la înkisórea sa, înпreȣпъ kȣ o пarte din vama tъrgȣlȣĭ de afarъ. Afaцъ de ačestea, пóte maĭ kaпъtъ чeva de la geremele (globirĭ, шtrafȣrĭ, amende), de la okalele чe le împarte пe la kъrчĭȣme, [kare se sȣĭe la 10,000 miĭ leĭ пe anȣ̆] шi de la alte lȣkrȣrĭ întъmпlъtóre, dȣпe favórea de kare se bȣkȣrъ пe lъngъ Domnȣ̆, шi dȣпъ ĭȣbirea de kъшtigȣ̆ a karakterȣlȣĭ seȣ̆. Elȣ̆ mȣĭ are шi 80 skȣtelniчĭ.

Sȣb askȣltarea Agъĭ maĭ sъntȣ̆: Iȣs-baшa de Divanȣ̆, Iȣs-baшa de xaremȣ̆, шi kъпitanȣlȣ̆ Nemцilorȣ̆ (пъzitorȣlȣ̆ пorцilorȣ̆ domneшtĭ); dar de la aчeшtia nȣ kȣпъtъ nimikȣ̆, fiindȣ̆ ómenĭ domneшtĭ. Sȣb stъпъnirea sa Aga maĭ avea шi tóte kȣпtórele de пъĭne din oraшȣ̆, de la kare se folosĭa aпróпe kȣ чinчĭ-zeчĭ miĭ leĭ пe anȣ̆; dar în kȣrsȣlȣ̆ anȣlȣĭ kȣrentȣ̆ Domnȣlȣ̆ a kreatȣ̆ ȣnȣ̆ пostȣ̆ sпeчialȣ̆ пrin kaftanȣ̆, sȣb nȣme de staroste de пъĭnarĭ, karele ȣmblъ mereȣ̆ пrin oraшȣ̆, kъntъrindȣ̆ пъĭnea шi пedeпsindȣ̆ пe чeĭ kȣlпeшĭ kȣ mъsȣrĭ minчĭȣnóse.

Toцĭ bóeriĭ, пъпъ la Aga, în Divanȣrĭ пórtъ kъчĭȣlĭ de samȣrȣ̆, шi bastóne de argintȣ̆; ĭarna пórtъ konteшe de samȣrȣ̆ шi tómna kȣmbȣrȣrĭ de singeanȣ̆; ĭar пrimъvara Domnȣlȣ̆ ĭĭ îmbrakъ пe toцĭ kȣ feregele de xaré.

Dregătoriile de starea a doua.

OFICIULŬ I.

Clucerulŭ celŭ mare.

În timnii ѵeĭ maĭ vekĭ, kъndŭ Domnii împъrцeaŭ порцisnĭ de пъĭne ostamilorŭ ші boerilorŭ, Klsѵerĭslŭ ѵelŭ mare пrimĭa banii din Visterie de ksmпъra пrodsktele; era îngrijitorslŭ generalŭ alŭ пrovisisnilor de resboĭs, ші distribsa порцisnile de la kale se folosĭa пrea msltŭ. Ssb elŭ eraŭ toцĭ Jikniѵeriĭ, saŭ magasionariĭ, boerĭ de starea a doŭa. Dar dsпъ Reforma lsĭ Konstantinŭ Vodъ Mavrokordatŭ, fsnkцisnea aŭ înѵetatŭ, ĭar titlslŭ nominalŭ a remasŭ, ks leafъ de 250 пe lsпъ ші fъrъ niѵĭ o însъrѵinare. Klsѵerĭslŭ ĭa пarte în Divanslŭ Veliцilorŭ boerĭ, însъ fъrъ niѵĭ snŭ semnŭ distiktivŭ, ші are 40 skstelniѵĭ.

Nsmirea aѵesteĭ dregъtorii пare a fi korsптъ: se ziѵe Klsѵerĭs în lokŭ de Krsѵerĭs. Kъѵĭ din învekime, la serbъtorile ѵele marĭ de пeste anŭ, aѵesta dsѵea Krsѵea înaintea Domnslsĭ, ші de la elŭ lsъnds'o Mitroпolitslŭ o dъ Domnslsĭ sъ o sъrste ші апoĭ o sfinцĭa; ші пrin srmare de la Krsѵe se nsmĭa Krsѵerĭs, ĭar пs Klsѵerĭs[1].

OFICIULŬ II.

Căminarulŭ.

Aѵeastъ dregъtorie пs e vekĭe; essista nsmaĭ venitslŭ, kare se nsmĭa Kъminъritŭ, ші-lŭ пriimĭa Пaxarnikslŭ ѵelŭ mare. Domnii modernĭ, ssпrimъndŭ venitslŭ aѵesta de la Пaxarnikŭ, aŭ înfiinцatŭ kъminъria; astŭ-felĭs Kъminarslŭ ĭa kъte 5 leĭ de la fie-kare bstie ks vinŭ ші rakiŭ ѵe se vinde

1). Daka asторslŭ vorbeште пrin indskцisne, se înшalъ: maĭ пrobabilŭ este kъ aѵelŭ ѵe пsrta krsѵea înainte la rъsboĭs se nsmĭa Krsѵerĭs. (*Traducĕtorulŭ*).

tóte oramele ɥereĭ Romъnemtĭ; aseminea mi óre-kare dare пe tĭstĭsnsrile чe vinš în ɥearъ, kare komnsnš snš venitš ansalš anrópe de 40,000 leĭ. Afarъ de aчeasta пs maĭ are niчĭ o însъrчinare, niчĭ lokš la Divanš, niчĭ semnš dinstinktivš, niчĭ leafъ, de kъtš 40 sksteІniчĭ.

OFICIULŬ III.

Paharniculŭ celŭ mare.

Aчeasta maĭ înainte avea venitslš kъminъritslsĭ, din kare de a treĭa пarte mi Ksпarslš; afarъ de aчeasta elš maĭ lsa чeva mi de la satele Пъхъrniчeilorš. Dsпъ чe s'a înfiinɥatš însъ Kъminъria, Пъхъrniчia a remasš nsmaĭ ks titls, fъrъ niчĭ snš venitš. Din vekime Пaxarnikslš era пsrtъtorslš пaxarslsĭ Domneskš; mi la zile de sъrbъtorĭ marĭ kъndš mergea Domnslš la biserikъ, elš îĭ adsчea vinslš mi пresksrea în пaxarš de argintš, asemenea la banketsrĭ elš îĭ oferea чe'lš d'întъiš пaxarš ks vinš. Astъzĭ înkъ fsnkɥisnea aчeasta se îndeпlineмte de kъtre Ksпarslš; ĭar Пaxarnikslš a rъmasš nsmaĭ ks titlslš. Ks toate aчestea elš are 25 de SksteІniчĭ, 250 leĭ leafъ пe lsпъ, mi fakѕltatea de a asista la Divanš daka voeмte.

OFICIULŬ IV.

Stolniculŭ celŭ mare.

Aчesta avea пrivegĭerea asspra bskъtъriĭ Domnslsĭ mi asspra tstslorš чelorš de mъпkare. Elš пriimĭa 15 пarale пe zi leafъ mi la zile marĭ, îmbrъkatš ks kaftanslš, adsчea чelš d'întъĭs bskatele înainté Domnslsĭ. Elš avea mi dšoĭ boerĭ de starea a doša ssb dъnsslš. Benitslš sešera Balta Greчiĭ, пe kare singsrš avea dreпtslš a o пesksi. Astъzĭ însъ fsnkɥisnea aчeasta o îndeпlineмte Beчerslš, mi Stolnikslš a rъmasš nsmaĭ ks titlslš, folosindš-se de 20 Sksleniчĭ mi de 250 leĭ leafъ пe lsпъ. Are lokš mi la Di-

vanŭ ka sъ шeazъ daka voeшte, însъ fъrъ semnŭ distinktivŭ шi fъrъ alte foloase.

OFICIULŬ V.

Comisulŭ celŭ mare.

Aчesta este îngrijitorulŭ grajdului de kaĭ alŭ Domnuluĭ. Elŭ are subt dînsulŭ alŭ doilea шi alŭ treilea Komisŭ шi пe Raktivanulŭ, пrekumŭ шi maĭ mulцĭ Komiшeĭ. Din vekime asista шi elŭ la Divanulŭ de judekatъ alŭ boerilorŭ marĭ, astъzĭ însъ drentulŭ aчesta i s'a ridikatŭ. Luĭ i se faчe de doуъ orĭ пe anŭ чeremonie mare: la serbъtórea Bobotezi, duпъ aiasma чea mare, Domnulŭ îlŭ îmbrakъ ku kaftanŭ шi ku kъчiulъ de samurŭ, шi astŭ-felŭ înkъlikъndŭ пe kalulŭ îmпъrъteskŭ Tabla-baшa îmпodobitŭ ku toate dekorъчiunile salle, шi urmatŭ de toцĭ subalterniĭ seĭ kъlърĭ ĭarъшĭ пe kaĭ îmпodobiцĭ, treчe пe din naintea skъriĭ domneшtĭ, unde Eпiskoпulŭ îlŭ stroпeшte ku aĭasmъ, atъtŭ пe elŭ kъtŭ шi пe boeriĭ чe mergŭ înaintea luĭ, шi kariĭ suntŭ kъlърĭ, îmbrъkaцĭ numaĭ ku kaftanurile, пurtъndŭ numaĭ fesurile шi fъrъ чisme, чi numaĭ ku mestiile în skъrĭ. Rъnduĭala aчesteĭ чeremoniĭ meritъ sъ o însemnъmŭ maĭ пe largŭ aiчe:

Duпъ чe se faчe aĭasma la lokalulŭ însemnatŭ, înчeпŭ a treчe maĭ întъĭ Trъmbiцaшiĭ domneшtĭ, ku musikanцiĭ nemцĭ, шi duпъ eĭ urmeazъ:

Toboшarulŭ.

Surlarulŭ.

Jurukŭ-Baĭraktarulŭ ku Iurukŭ-bairakulŭ kъlare.

Sakagiiĭ, kъte unulŭ пe rъndŭ.

Telegariĭ domneшtĭ, kъte doĭ.

Duпъ aчeшtĭa vinŭ kъlърĭ, пrekumŭ s'a zisŭ, kъte unulŭ fъrъ slugĭ, чi numaĭ ku kъte unŭ komiшelŭ пe josŭ, чeĭ urmъtorĭ:

Ibriktarulŭ.

Пeшkirgiulŭ.

Sofragiulŭ.

Buxurdangiulŭ.

Samdangiȣlȣ.
Шerbegiȣlȣ.
Kredinчerȣlȣ.
Чiȣbȣkчiȣlȣ.
Kaftangiȣlȣ.
Samasirgiȣlȣ.
Kafegi-baшa kȣ aĭ seĭ.
Raxtivanȣlȣ.
Babeingiȣlȣ.
Пitarȣlȣ II.
Diviktarȣlȣ.
Mȣxȣrdarȣlȣ.
Iчĭ-Чioxodarȣlȣ.
Kamaraшȣlȣ II.
Sпъtarȣlȣ II.
Gramatikȣlȣ II.
Kȣпarȣlȣ.
Komisȣlȣ II. — Komisȣlȣ III.
Kъпitanĭ de Agie. — Kъпitanĭ de Sпъtъrie.
Salaxorĭ. — Salaxorĭ.
Alaĭ-Чeaȣшȣ. — Alaĭ-Чeaȣшȣ.
Satiraшĭ. — Satiraшĭ.
Saraчĭ-baшa. — Ajȣtoriĭ seĭ.

6 Чioxodarĭ. — Komisȣlȣ чelȣ mare. — 6 Чioxodarĭ.

Шi Mexter-baшa kȣ aĭ seĭ kъntъndȣ.

Aчeшtia, trekъndȣ toцĭ пe lъngъ пalatȣ, salȣtъ пe Domnȣ, karele шéde la fereastrъ; dȣпъ aчeasta intrъndȣ ĭarъшĭ пe altъ пórtъ în kȣrte, se terminъ чeremonia.

Adoȣa чeremonie se faчe la serbъtórea Sъntȣlȣĭ George, kъndȣ se skotȣ kaiiĭ la ĭarbъ, dȣпъ aseшъпarea чeremonieĭ kailorȣ îmпъrъteшtĭ la Konstantinoпole. În zioa aчeasta, dȣпъ чeremonia kafeleĭ чe se dъ boerilorȣ чelorȣ marĭ de Divanȣ, Domnȣlȣ îmbrakъ пe Komisȣlȣ чelȣ mare kȣ kaftanȣ,

karele se kobóră ші înkalekă пe kalŭ domneskŭ. Dsпă чe se gătemte пarada, înчeпŭ să treakă пe rândŭ, maĭ întâĭŭ kaiiĭ boerilorŭ Domnsluĭ; aпoĭ kaiiĭ чeĭ maĭ de rândŭ aĭ grajdĭuluĭ domneskŭ, koпeriцĭ ku xarшale de пostavŭ roшu, ku frâile în gâtă, ші deasupra kaпuluĭ kâte unŭ sŭrgĭukŭ. Fie-kare kalŭ este dusŭ de kâte doĭ komiшeĭ пe josŭ. Dупă aчeasta viпŭ telegariĭ butчelorŭ ші aĭ karetelorŭ Dómпeĭ, Domпiцelorŭ, Beĭzadelelorŭ ші aĭ Domnsluĭ, koпeriцĭ ku xarшele tarkate; ші aпoĭ kaiĭ чeĭ frumoшĭ de kâlărie, ku surguчĭurĭ пe kaпete; ші maĭ la urmă îmпărăteskulŭ Tablabaша îmпodobitŭ. Iar Komisulŭ чelŭ mare merge în urma aчestuĭa kâlare, înkunjuratŭ de tótă пarada domneaskă; ĭar dупă dânsulŭ viпŭ kâlărĭ, Komisulŭ II ші III, Raxtivaпulŭ ші toцĭ zaпчiiĭ de Divaпŭ; în чele de пe urmă musika, — ші astŭ-felĭu ese afară din Bukureшtĭ la livedele de пăшuпe, unde este unŭ kortŭ, în kare intră ші se desbrakă. Akolo este ші stindardulŭ чelŭ albŭ чe se kĭamă Iurukŭ-Bairakŭ. Dупă aчeasta Komisulŭ se întórчe ku trâmbiцa sa пroпriă akasă, ĭar kaiĭ remâпŭ de пăшuпeaзă.

Aчeastă dregătorie este, пrekumŭ s'a zisŭ, de klassa a doŭa, adukătóre de unŭ kâшtigŭ însemnătorĭu, dупă orânduelele de fâпŭ ші de grăuпцe чe se пriimeskŭ la grajdĭulŭ domneskŭ ші dупă kĭeltuelele чe se fakŭ пrin elŭ. Пeпtru aчeasta ші Domniĭ de dупă timпŭ rânduеskŭ rude saŭ kasniчĭ de aĭ lorŭ пeпtru kiverniseală. Din învekime aчestŭ postŭ nu avea maĭ multŭ de 8000 leĭ пeпtru fâпŭ, grăuпцe ші alte kĭeltuelĭ ale grajdĭuluĭ, 30 skutelniчĭ ші чe-va de la satele Komiшeilorŭ; dar dупe timпŭ ajunsese a avea folóse пeste 100 miĭ leĭ пe anŭ. Fostulŭ Domnŭ însă ĭarăшĭ a îmпuцinatŭ venitulŭ aчesta, suпrimândŭ orânduelele de fâпŭ ші orzŭ. Elŭ a regulatŭ a se da Komisuluĭ, baпĭ ka se kumпere чele trebuinчĭóse пeпtru цinerea grajdĭuluĭ; afară de aчeste:

12,000 leĭ leafă пe anŭ.
3000 — gratifikaцiune la Bobotează ші la Sf. George.
5000 — Ekonomiĭ чe remâпŭ din kĭeltuele.
20,000.

Ачéста este ordinea dregъtoriilorŭ, kare odiniórъ пъпъ la Komisulŭ челŭ mare era de starea întъiu. Astъzĭ însъ în ачeastъ klasъ se sokoteskŭ numaĭ чeĭ 16 boerĭ de la Banŭ пъпъ la Agъ; ĭar de la Kluчeriu пъпъ la Komisŭ suntŭ de klassa II. Чeĭ întъĭ пórtъ bastóne de argintŭ, kъчĭule de samurŭ, konteше, komburъrĭ, шi feregele; чeĭ alŭ doilea пórtъ numaĭ konteше шi kъчĭule nalte rъtunde, afarъ de Komisulŭ kare, afarъ de bastonŭ, пórtъ tóte dekorъчĭunile. Toцĭ înaintea Domnuluĭ se înfъцiшézъ deskoпeriцĭ, шi numaĭ în fesurĭ.

Dregătoriile de clasa doa.

OFICIULŬ I.

Sărdarulŭ celŭ mare.

Ачesta din vekime era suпeriorulŭ Menzilurilorŭ, шi îngrijitorŭ konakurilorŭ (gъsduirilorŭ) ostъшeшtĭ. Elŭ avea sub komanda sa o brigadъ de oшtire, Salaxoriĭ шi karele de пrovisiunĭ; avea leafъ пe lunъ, шi 20 skutelniчĭ. Astъzĭ însъ esistъ numaĭ titlulŭ fъrъ funkцiune, ku 14 skutelniчĭ.

OFICIULŬ II.

Medelnicerulŭ.

Ачesta din vekime era îngrijitorulŭ meseĭ Domneшtĭ; la ospeцe márĭ, elŭ se îmbrъka ku kaftanŭ шi skotea bukate în talerulŭ Domnuluĭ, шi din пartea ачestuĭa boerilorŭ. Astъzĭ însъ esistъ numaĭ titlulŭ ku 12 skutelniчĭ.

OFICIULŬ III.

Slugerulŭ.

Пъпъ înainte de Reformъ, Slugerulŭ avea sarчina de пrovisionariu; elŭ пrimea banĭ din Visterie de kumпъra vi-

te ші îmпъrціа norцisnĭ de karne ші lsmъnъrĭ la slsjitorĭ ші la boerĭ, dsпъ kare avea kъштigs însemnъtorѕ. Dregъtoria aчeasta însъ s'a desfiinцatѕ, rъmъindѕ nsmaĭ titslarъ ks 10 skstelniчĭ,

OFICIULŬ IV.

Pitarulŭ celŭ mare

Aчesta vine îndatъ dsпъ Komissls чelѕ mare în Kъrtea Domnslsĭ. Elѕ îngrijeште de trъssrile, karetele ші bstчele, ші de telegariĭ saѕ kaiĭ de xamѕ. Aчesta ns are leafъ, dar de la dresslѕ trъssrilorѕ ші altele kъштigъ пъnъ la 10 miĭ leĭ пe anѕ, ші se bsksrъ de 6 skstelniчĭ.

OFICIULŬ V.

Armaşulŭ celŭ mare.

Dsпъ klasifikarea rangsrilorѕ, Armaшslѕ vine dsпъ Пitarѕ; dar fiindѕ kъ Domniĭ, în serviчislѕ aчesta, maĭ dese orĭ rъndsesk din rsdele lorѕ, fiindѕ kъ este folositoris, are rъndѕ îndatъ dsпъ Komisѕ, Elѕ este Tonчi-baшa (komandantѕ alѕ artileriеĭ) generalѕ; are ssb asksltarea sa пe Armaшslѕ II ші III, kari ssntѕ boerĭ kъftъniцĭ ші 40 Armъшeĭ, saѕ Bsmbaшirĭ, пentrs esekstarea serviчislsĭ. Elѕ e komandantslѕ Пѕшkъrieĭ saѕ înkisoreĭ sчigaшilorѕ, xoцilorѕ ші a vinovaцilorѕ. Пedepsele ші essekзцisnile de mórte пrin elѕ se fakѕ; are snѕ Iчĭ-baшa, snѕ Vatamanѕ ші snѕ Чeasшѕ de Пsшkъrie. De dъnsslѕ atъrnъ Tsnariĭ, Пsшkaшiĭ, Masalagiĭ Domneштĭ, msika militarъ ші toцĭ Lъstariĭ Domneштĭ. Elѕ are ssпremaцia asspra Цiganilorѕ Domneштĭ, de la kari adsпъ asrslѕ чe ssntѕ datorĭ a da Dómneĭ. Ssb elѕ ssntѕ baeraksrile (stindardele) цereĭ ші tsĭsrile Domneштĭ.

Din vekime Armaшslѕ sta înaintea Domnslsĭ цiindѕ, ka semnѕ alѕ dregъtorieĭ sale, snѕ tonѕzѕ de Argintѕ; astъzĭ însъ nsmaĭ Armaшslѕ II ші III пórtъ tonszsrĭ. Elѕ

este totȣ̆ odatъ президентȣ̆ tribȣnalȣlȣĭ kriminalȣ̆, че este kомпȣsȣ̆ înkъ din патрȣ membri ши ȣnȣ̆ Logofъtȣ̆ II, нȣмиці de Domnȣ̆ kȣ kaftanȣ̆ прin Logofъtȣlȣ̆ челȣ̆ mare.

Venitȣlȣ̆ принчinalȣ̆ alȣ̆ Armъшieĭ este tribȣtȣlȣ̆ циганилорȣ̆, ши аȣрȣлȣ̆ че se адȣнъ de kъtre чеĭ 700 циганĭ аȣрарĭ ши de kъtre чеĭ 100 Бъĭашĭ-аȣрарĭ Romъnĭ, kariĭ daȣ̆ kъte treĭ ши патрȣ dramȣrĭ пе anȣ̆ de fie-kare. Аȣрȣлȣ̆ че se адȣнъ, se dъ Dómneĭ ĭar tribȣtȣlȣ̆ Domnȣlȣĭ. Elȣ̆ însъ afarъ de ekonomiile че шĭ înkinȣеште de la аȣрȣ̆ ши de la tribȣtȣ̆, are ши deosebite folóse пентрȣ sine, ши анȣме:

Leĭ	
18,000	Пlokóne de la печетlȣitele Zапчiilorȣ̆ de циганĭ.
800	idem de la ale Бъĭашилорȣ̆ Romъnĭ аȣрарĭ, kъte 40 leĭ de ȣnȣ̆ lȣde de la 20 lȣde.
10,000	Avaetȣrile пентрȣ katъriĭ че-ĭ îmmȣlцeskȣ̆ Циганиĭ ши-ĭ vъndȣ̆.
8000	Vъtъшiile Slъtarilorȣ̆ din Bȣkȣreштĭ ши din цеаръ.
3000	De la Ічĭ-баша, Чеаȣшȣлȣ̆ ши Vъtъmanȣlȣ̆ Пȣшkъriĭ.
200	De la Sъrdъrъritȣlȣ̆, saȣ̆ glóba vitelorȣ̆ че intrъ прin viĭ în jȣdeцȣлȣ̆ Rъmnikȣlȣĭ.
750	De la Armъшеĭ пентрȣ fъnȣ̆ ши lemne.
600	De la Armъшеiĭ че нȣ intrъ la rъndȣ̆, ши плъteskȣ̆ kъte leĭ 50 пе lȣнъ.
12,000	Апроksimativȣ̆ de la glóbe ши alte întъmплъtóre folóse de la Пȣшkъrie, kъte leĭ 1000 пе lȣнъ.

Afarъ de acestea, Armaшȣlȣ̆ se bȣkȣrъ ши de 20 skȣtelnichĭ, ши daka este favoritȣ̆ alȣ̆ Domnȣlȣĭ, se foloseште ши îndoitȣ̆. Astъzĭ însъ, fiindȣ̆ kъ venitȣlȣ̆ Armъшieĭ s'a datȣ̆ ka ананаgiȣ Beĭzadelelorȣ̆ ши Domniцelorȣ̆, s'a vъndȣtȣ̆ în doȣъ-sȣte miĭ leĭ înпреȣнъ kȣ tótъ dajdia; ши boerȣlȣ̆ че пórtъ dregъtoria aceasta se foloseште de чeea че присоsеште din чele 200 miĭ leĭ.

OFICIULŬ VI.

Portarulŭ celŭ mare.

Fѫnkцiѫnea Портарѫлѫĭ este de a пriimi пe Otomaniĭ чe vinѫ ka sѫ întѫlneaskѫ пe Domnѫ, de a-ĭ întrodѫчe шi de a îngriji пentrѫ osпѫtarea lorѫ. Elѫ are sѫb dѫnsѫlѫ ѫnѫ alѫ doilea шi ѫnѫ alѫ treilea Портarĭѫ, ĭar Портѫreĭ maĭ miчĭ vre o чinчĭ-zeчĭ. Semnѫlѫ dregѫtorieĭ sale, kѫnd intrѫ шi se înfѫцiшeazѫ Domnѫlѫĭ, este ѫnѫ bastonѫ mikѫ jѫmѫtate de argintѫ шi jѫmѫtate de abanosѫ; ĭar Портariĭ de sѫb elѫ aѫ totѫ bastóne, dar maĭ miчĭ.

Venitѫlѫ aчesteĭ dregѫtoriĭ este maĭ mѫltѫ întѫmпlѫtorĭѫ. Портarѫlѫ are óre-kare folosѫ de la keltѫelele чe se fakѫ kѫ tainѫrile чe se daѫ пrin elѫ пentrѫ Tѫrчĭ. Пe lѫngѫ aчestea are шi venitѫlѫ xotѫrniчieĭ: kѫndѫ sѫntѫ jѫdekѫцĭ пentrѫ veчinѫtѫцĭ de kasѫ, se trimitѫ doĭ Bѫmbaшirĭ Портѫreĭ kari adѫkѫ în înпlinire xotѫrѫrile, шi de la aчeste lѫѫndѫse kѫte 6 пarale de stѫnjinѫ se foloseшte Портarѫlѫ de eĭ. Elѫ maĭ are leafѫ de 250 leĭ пe lѫnѫ; în skѫrtѫ venitѫlѫ se sѫĭe la 20 шi 30 miĭ leĭ, dѫпѫ întѫmпlare шi dѫпѫ favórea Domnѫlѫĭ. Elѫ maĭ are шi 6 ĭkѫtelniчĭ.

OFICIULŬ VII.

Şietrarulŭ.

Aчesta din vekime era îngrijitorѫlѫ шetrelorѫ, saѫ kortѫrilorѫ Domneшtĭ. Elѫ are ѫnѫ alѫ doilea Шetrarĭѫ шi maĭ mѫлцĭ Шѫtrѫreĭ, kariĭ astѫzĭ înпreѫпѫ kѫ Vѫtaĭѫlѫ lorѫ sѫntѫ sѫb Isпravnikѫlѫ de Kѫrte. Maĭ nainte avea venitѫ пartikѫlarѫ шi laefѫ lѫnarѫ; astѫzĭ însѫ nѫ are niчĭ leafѫ, niчĭ kortѫrĭ, niчĭ Шetrѫreĭ, niчĭ venitѫ, чi nѫmaĭ ѫnѫ titlѫ шi 5 skѫtelniчĭ.

OFICIULŬ VIII.

Clucerulŭ de arie.

Aчesta din vekime era îngrijitorȣlȣ magazinȣrilorȣ de fѣnȣ шi grъȣnцe чe se îmпъrцiaȣ la ostaшĭ. Astъzĭ însъ nȣmaĭ titlȣ nominalȣ шi 5 skȣtelniчĭ.

În aчeastъ klasъ, înaintea Klȣчerъlȣĭ se nȣmъra шi Vornikȣlȣ de Tъrgoviшte, karele era jȣdekъtorȣlȣ jȣdeцȣlȣĭ Dъmboviцa; dar e de mȣltȣ de kъndȣ s'a desfiinцatȣ шi dregъtoria aчeasta.

Despre Isprăvnicĭ.

Isпravniчiĭ se rъndȣeskȣ пrin kъrцĭ domneшtĭ, fiindȣ kъ aȣ rangȣrĭ kȣ kaftanȣrĭ de maĭ nainte. În fie kare jȣdeцȣ se trimitȣ kъte dȣoĭ. Eĭ sȣntȣ administratorĭ шi jȣdekъtorĭ totȣ-odatъ: jȣdekъ, xotъreskȣ, nedeпseskȣ, aresteazъ, globeskȣ, fakȣ analogia dъrilorȣ, le adȣпъ, шi gȣverneazъ absolȣцĭ, liпsindȣ-le nȣmaĭ dreптȣlȣ de mórte. Eĭ se fakȣ dȣпe alegere шi sȣntȣ datorĭ sъ шtie nȣmъrȣlȣ lokȣitorilorȣ шi пȣterea fie-kъrȣĭ satȣ; eĭ adȣkȣ în înпlinire пȣntȣrile, saȣ чirkȣlarele ordonanцe a le Vistieriei. În aчeste dregъtoriĭ intrъ boerĭ шi din klassa întъia шi din a' doȣa шi din a treia, шi fie-kare are onórea kȣvenitъ dȣпъ gradȣlȣ rangȣlȣĭ seȣ. Dar din Logofeцiĭ шi Vorniчiĭ чeĭ marĭ nimenĭ nȣ se faчe Isпravnikȣ.

Maĭ înainte eĭ aveaȣ kъte 4 пarale la fie-kȣre leȣ din baniĭ dъrilorȣ domneшtĭ. Iar astъzĭ aȣ nȣmaĭ leafъ de 500 leĭ пe lȣnъ, шi 500 leĭ la fie-kare semestrȣ din adȣnarea Menzilxanelelorȣ. Afarъ de aчeste, maĭ aȣ шi venitȣrĭ întъmпlъtóre, пrekȣmȣ de la jȣdekъцĭ, de la glóbe, de la înkisorĭ шi altele: Sȣma totalъ a folóselorȣ, nefiindȣ fiksatъ, nȣ se пóte determina. Kъndȣ se libereazъ în jȣdeцe orъndȣele, saȣ kontribȣцiȣnĭ de zaxerele în grъȣ, orzȣ, fъnȣ шi altele, atȣnчĭ Isпravniчiĭ se foloseskȣ пъnъ la 10 шi 30 miĭ leĭ, — dȣпъ jȣdeцȣ, dȣпъ timпȣ, dȣпъ orъndȣiele шi dȣ-

пъ favórea Domnului. Skutelniчĭ nu aŭ de kъtŭ dupъ rangulŭ lorŭ.

Fie-kare Isпrъvniчie are kъte o kanчelarie, ku unŭ Sameшŭ, unŭ Kondikarŭ, unŭ Logofъtŭ шi alцĭ Logofeцeĭ maĭ miчĭ. Fie-kare Isпravnikŭ are kъte 2 Чeauшĭ, 2 Stegarĭ шi kъte 60 Slujitorĭ aĭ skaunuluĭ Isпrъvniчieĭ пentru serviчiulŭ judeцuluĭ. În unele judeцe suntŭ maĭ mulцĭ шi în altele maĭ пuцinĭ slujitorĭ; aчeшtia intrъ în fie-kare sentъmъпъ kъte пe jumъtate la rъndŭ, de fakŭ serviчiurile Isпravniчilorŭ.

Dregătoriile de Classa IV.

Logofătulŭ I. de Divanŭ.

Aчesta se numeшte întъĭulŭ Logofъtŭ de taĭпъ, sekundariu Logofъtuluĭ чeluĭ mare. Elŭ stъ totŭ-d'auna, zi шi nóпte, în niчĭóre înaintea Domnuluĭ, kъndŭ se okuпъ de trebĭ. Kъndŭ se fakŭ judekъцĭ în Divanŭ, elŭ чeteшte xъrtiele înпriчinaцilorŭ шi raпorturile чelorŭ-l-alte tribunale. Пrin aчesta se daŭ înskrisŭ tóte Buĭurdismele, saŭ resoluцiunele domneшtĭ; aчesta komпune шi skrie tóte întъririle Domnuluĭ dupъ xotъririle Divanuluĭ. De шi este subordinatŭ Logofъtuluĭ чeluĭ mare, are însъ rangŭ de klasa a doŭa saŭ a treĭa, skutelniчĭ dupъ rangŭ. шi leafъ de 150 leĭ пe lunъ, saŭ maĭ multŭ, dupъ пlekarea Domnuluĭ. Kaпъtъ însъ folóse întъmпlъtóre пeste 20 miĭ leĭ пe anŭ, kъчĭ elŭ este чelŭ întъĭu sekretarŭ alŭ kanчeleriеĭ Domnuluĭ шi tóte kъrцile пeчetluite, пentru kasse marĭ saŭ miчĭ, пrin mъna sa trekŭ, шi din avaeturile чe пriimeskŭ Logofeцiĭ чeĭ marĭ are шi elŭ o пarte analogъ. Elŭ serile чeteшte Domnuluĭ în пartikularĭu suпliчele, aпelurile, шi raпorturile чe aŭ sъ se înfъцiшeze пe a doŭa zi la Divanŭ.

Se înseмneazъ kъ пersóna aчestuĭa trebue sъ fie de unŭ karakterŭ kunoskutŭ onestŭ, ĭubitoriu de dreпtate, învъцatŭ în limba Romъneaskъ, esserчitatŭ ku legile шi obiчeĭurile цereĭ. De aчeea, la fie-чe skimbare a guvernu-

lsĭ, elŏ nu se skimbъ, чi rъmъne пe tótъ viaцa în fsnkцisnea aчeasta, afarъ nsmaĭ de ns se depъrteazъ пentrs vre-o vinъ, maĭ alesŏ dakъ ksm-va arŏ înшela пe Domnŏ în чe-va. Elŏ are ssb dъnsslŏ snŏ alŏ treilea Logofъtŏ de taĭnъ, boerĭs ks kaftanŏ, karele este ajstorslŏ seŏ, шi dsпъ timпŏ intrъ în lokslŏ seŏ.

Ceĭ dŭoĭ Logofeцĭ, Secundarĭ.

Logofeцiĭ чeĭ marĭ de цeara de sssŏ шi de цeara de josŏ aŏ kъte snŏ alŏ doilea Logofъtŏ. Aчestia чiteskŏ ssпliчele înaintea Domnslsĭ. Eĭ пrimeskŏ o пarte din avaetsrile ssпliчelorŏ шi raпortsrilorŏ чe esŏ пeчetlsite din kanчelaria Domnslsĭ, în kъtŏ se foloseskŏ kъte ks чinчĭ шi шése miĭ leĭ пe anŏ de fie-kare; ĭar în anslŏ întъĭs alŏ domnieĭ, kъndŏ se înoĭeskŏ kъrцile de sksteal ъ шi xrisóvele, kaпъtъ шi îndoitŏ folosŏ. Eĭ aŏ kъte 6 skstelniчĭ.

Vistierulŭ II.

Aчesta este ajstorslŏ Vistierslsĭ чelsĭ mare, шi se okspъ de lskrъrile Visterieĭ dsпъ ordinele шefslsĭ seŏ. Elŏ пriimeшte jsmъtate пarte din venitsrile чe are Vistierslŏ чelŏ mare de пe dъjdiile regslate, kare fakŏ пe anŏ пeste 25,000 leĭ. Elŏ se foloseшte шi maĭ msltŏ, daka este favorisatŏ de Domnslŏ saŏ de Vistierslŏ чelŏ mare, are 6 skstelniчĭ шi 80 leĭ leafъ пe lsпъ.

Postelniculŭ II.

Aчesta ĭarъшĭ este ssb Пostelnikslŏ чelŏ mare; are ka semnŏ alŏ dregъtorieĭ sale bastonŏ ks kaпŏ de argintŏ, dar maĭ mikŏ de kъtŏ alŏ шefslsĭ seŏ; elŏ întrodsчe la Domnŏ пe boeriĭ de klassa a treĭa шi a пatra, kъndŏ se boereskŏ ks kaftane. În Divane, elŏ stъ în пiчĭóre ks bastonslŏ în mъпъ dsпъ Пostelnikslŏ чelŏ mare, шi assistъ la tóte пaradele. Elŏ are 150 leĭ leafъ пe lsпъ шi deosebitŏ folosŏ întъmпlъtorĭs

din darsrile че-ĭ daŭ aчeĭ чe nrimeskŭ kaftansrĭ, kare se ssĭe nъnъ la 5—6 miĭ leĭ ne anŭ. Elŭ maĭ are шi 6 skŭtelniчĭ.

Spătarulŭ II.

Aчesta se nsmeшte шi Snataraki; este sekondarslŭ Snъtarslsĭ, nórtъ tonszŭ, шi ųine sabia Domnslsĭ, mergъndŭ dsnъ elŭ la tóte чeremoniile kъlare ne kalŭ Domneskŭ frsmosŭ împodobitŭ. În biserikъ шi în Divanŭ, elŭ шéde anrónе de tronslŭ Domneskŭ afarъ de serbъtorile чele marĭ, kъndŭ fsnkųisnea aчeasta o faчe Snъtarslŭ чelŭ mare. Aчesta are leafъ kъte 100 leĭ ne lsnъ шi snŭ venitŭ de la jsdeųele Rimniks шi Bszъŭ, чe se nsmeшte Harnars, kъte ŭnŭ leŭ de fie-kare bste de vinŭ шi kъte 12 narale de fie-kare nstinъ de strsgsrĭ. Aчestŭ venitŭ elŭ îlŭ vinde la Vinъriчerĭ saŭ dijmsitoriĭ vinslsĭ. Totŭ folosslŭ aчestsia se ssie la 5—6 miĭ leĭ ne anŭ, avъndŭ шi treĭ skstelniчĭ.

Comisulŭ II.

Aчesta este ssb Komisslŭ чelŭ mare, karele-lŭ întrebsinųeazъ ks nrivigerea nrimireĭ fъnslsĭ шi grъsnųelorŭ nentrs grajdĭslŭ Domneskŭ, шi ks alte kĭeltsele. Elŭ are 80 leĭ leafъ ne lsnъ, шi treĭ skstelniчĭ; ĭar din ekonomiile kĭeltseĭlelorŭ nъnъ la 5—6 miĭ leĭ ne anŭ.

Armaşulŭ II.

Aчesta este ajstorslŭ Armaшslsĭ чelsĭ mare; nórtъ tonszŭ de argintŭ, — înfъųiшeazъ Domnslsĭ jsdekъųile Armъшieĭ, — asistъ la essekstarea nedenselorŭ ks mórte. Se foloseшte kъte ks чe-va de la vinovaųĭ kъndŭ îĭ libereazъ din Hsшkъrie; are venitslŭ Harnarslsĭ de la jsdeųslŭ Sъksenii, ka Snъtъrelslŭ, kare, înnresnъ ks leafa de 60 leĭ ne lsnъ, se sse la 5 miĭ leĭ ne anŭ, — шi 3 skstelniчĭ.

Portarulŭ II.

Aчesta este sъпъsъ ordinelorъ Пortarъlъĭ чelъĭ mare, шi-lъ ajъtъ la keltъelile gъsdъireĭ Tъrчilorъ чelorъ maĭ miчĭ чe vinъ sъ întъlneaskъ пe Domnъ. Are шi aчesta bastonъ kъ kanъ de argintъ, dar maĭ mikъ de kъtъ alъ Пortarъlъĭ чelъĭ mare; are leafъ 100 leĭ пe lъnъ, шi kъ alte ekonomiĭ de la keltъele, пóte se foloseшte пe anъ kъ 5—6 miĭ de leĭ. Are шi treĭ skъtelniчĭ.

DREGÂTORIILE DE CLASSA V.

Vistierulŭ III.

Aчesta depinde de Vistierъlъ чelъ mare, шi este fъnkцionarъ alъ Vistierieĭ. Elъ kaпъtъ пъпъ la zeчe miĭ de leĭ пe anъ din пartea foloaselorъ чe are Vistierъlъ II; are leafъ de шaĭ-zeчĭ leĭ пe lъnъ шi treĭ skъtelniчĭ.

Postelniculŭ III.

Aчesta este ĭarъшĭ sъbalternъ alъ Пostelnikъlъĭ чelъĭ mare. În Divanъ elъ stъ în пiчĭoare kъ bastonъlъ în mînъ dъпъ Пostelnikъlъ II. Elъ întrodъчe la Domnъ пe fъnkцionariĭ чeĭ maĭ miчĭ kîndъ ъrmeazъ a le da kaftanъrĭ, de la kare kaпatъ întîmпlъtoare avaetъrĭ пînъ la treĭ miĭ leĭ пe anъ. Are leafъ 80 leĭ пe lъnъ шi 30 skъtelniчĭ.

Armașulŭ III.

Aчesta este пazпikъlъ Пъшkъrieĭ, шi asistъ la lokъlъ de osîndъ kъndъ se esekъteazъ kriminaliĭ. Elъ are o пarte din folósele întîmпlъtoare ale Пъшkъrieĭ, leafъ de 20 leĭ пe lъnъ шi treĭ skъtelniчĭ.

Comisuiŭ III.

Aчesta îngrijamte grajdѕrile kailorȣ Domneшtĭ ѕѕb Komisѕlȣ чelȣ mare. Elȣ are leafъ 50 пe lѕпъ шi doĭ skѕtelпiчĭ, ĭar foloase întîmплътoare foaпte пѕџiпe.

Portarulŭ III.

Sѕb Пortarѕlȣ чelȣ mare karele îngrijamte de gъѕdѕirea шi oѕпъtarea Tѕrчilorȣ, este шi aчesta ka ajѕtorȣ alȣ seȣ. Elȣ пriimeшte leafъ de 50 leĭ пe lѕпъ, doĭ skѕtelпiчĭ ĭar foloase întîmплътoare пrea пѕџiпe.

Zapciĭ de Divanŭ.

Vъtafѕlȣ de Aпrozĭ, Чeaѕшѕlȣ de Aпrozĭ, Vъtafѕlȣ de Divaпȣ, vъtafѕlȣ de Пъxъrпiчeĭ, шi vъtafѕlȣ de Vistierie se пѕmeskȣ kѕ kaftaпȣ. Eĭ staȣ înaintea Domпѕlѕĭ la Divaпȣ пîntre îmпriчiпaџĭ, џiiпdȣ în mîпъ пiшte mъчĭѕчĭ ka de jѕmъtate kotȣ de lѕпgĭ kѕ пѕmпѕlȣ de argintȣ шi îmbrъkate kѕ katifea шi kѕ пiele; kѕ aчeste mъчĭѕчĭ eĭ loveskȣ пe чelȣ чe arȣ kѕteza sъ fakъ пekѕviiпџe saȣ obrъzпiчiĭ în Divaпȣ, îпsъ dѕпъ ordiпѕlȣ Domпѕlѕĭ.

Fѕпkџiѕпea aчestorȣ zaпчiĭ este foarte folositoare kъчĭ eĭ aȣ ѕѕb dîпшiĭ пe toџĭ Aпroziĭ, Koпiĭ din kase, Пъxъrпiчeĭ шi чeĭ-l-alџĭ Bѕmbaшirĭ чe se trimitȣ пrin џearъ пeпtrѕ adѕчerea în împliпire a xotъrîrilorȣ пeпtrѕ datoriĭ de baпĭ, шoшiĭ шi altele. Eĭ adѕчeaȣ la înfъчiшare пe împriчiпaџĭ în tribѕпale, шi пriimeaȣ a zeчea пarte din baпiĭ пeпtrѕ kare ѕrma пroчesȣ, шi oare-kare kontribѕџiѕпĭ пeпtrѕ aчele de averĭ пeшiшkъtoare. Dar dѕпъ чe s'a îпfiiпџatȣ Xatmъпia, atribѕџiѕпile lorȣ s'a mъrgiпitȣ, шi eĭ aȣ пѕmaĭ întъшпlъtoare foloase пъпъ la treĭ miĭ leĭ пe aпȣ, fъrъ leafъ lѕпarъ.

Diпtre Zaпчiĭ de maĭ sѕsȣ, Vъtafѕlȣ de Divaпȣ se пѕmea шi Vъtafȣ de Koпiĭ. Elȣ avea o sѕtъ de Koпiĭ din kasъ ѕѕb ordiпile lѕĭ, kѕ kare akomпaпia пe Domпȣ la eшirile lѕĭ de serbъtoare, пѕrtъпdȣ arkѕlȣ шi tolba kѕ sъџeџĭ a

Domnului, nrekumŭ mi stindardulŭ Domnuluĭ karele este ka de unŭ kotŭ în natru kolџurĭ de mătase romie, avăndŭ ne de onarte ikoana Sf. George mi ne de alta Vulturulŭ ku Kruчea în чokŭ; ĭar Koniiĭ din kasă noartă nimte miчĭ baerakurĭ în formă de doŭă limbĭ de kuloarea romie mi galbenă, de materie de mătase.

Afară de aчemtia maĭ suntŭ mi alџĭ zanчiĭ de Divanŭ maĭ miчĭ afară din oramŭ, anume:

Kănitanulŭ de Dorobanџĭ чe denîndă de Aga mi are tonuzŭ de argintŭ, înkisoare mi judeџŭ deosebitŭ, nriimindŭ de la чeĭ чe se judekă a zeчea narte.

Kănitanulŭ de Lefegiĭ karele este sub Snătarulŭ чelŭ mare, avăndŭ ĭarămĭ tonuzŭ de argintŭ, înkisoare mi tribunalŭ.

Нolkovnikulŭ de Agie, karelc are tonuzŭ de argintŭ mi 25 leĭ ne lună.

Чeaumulŭ de Snătărie, ku tonuzŭ de argintŭ, mi 20 leĭ ne lună.

Чeaumulŭ Agăĭ ku kĭulugŭ de argintŭ mi 15 leĭ leafă ne lună.

Iчĭ-bama de Fustamĭ karele noartă măчĭukă; Bamŭbuluk-bama, kăruĭa este înkredinџată înkisoarea kurџiĭ Domnemtĭ, mi noartă tonuzŭ de argintŭ ku 40 leĭ leafă ne lună.

Casa Răsurilorŭ.

La kasa aчeasta se adună toџĭ Baniĭ destinaџĭ nentru lefele boerilorŭ funkџionarĭ, nriiminduse kăte natru narale la leŭ din dările generale. Нeste aчeastă kasă este îngrijitorŭ unulŭ din boeriĭ de Klasa I, karele are leafă de 1000 leĭ ne lună.

Sub aчesta este unŭ Samemŭ ku 250 leĭ leafă ne lună mi doĭ Logofeџĭ kîte ku o sută leĭ nentru џinerea sokotelilorŭ.

Statulŭ Divanuluĭ.

Afară de Logofătulŭ I de taĭnă alŭ Divanuluĭ, desnre

kare amŭ vorbitŭ, maĭ este ші ѕнŭ alŭ doilea Logofѣtŭ, karele читеште ѕѕпличеле ші есп8не la tribѕnalѕlŭ Velinilorŭ anaforalile xotѣрѣrilorŭ jѕdekѣtoreштĭ. Ачеsta, afarѣ de folóse întѣмплѣtoare, are 200 leĭ leafѣ пе lѕнѣ.

Kondikarѕlŭ Divanѕlѕĭ, karele пѣstreazѣ toate копiile anaforalelorŭ ші a le xotѣрîrilorŭ Divanѕlѕĭ ші a le Domнѕlѕĭ: Afarѣ de foloasele întѣмплѣtoare elŭ are кѣte 150 leĭ leafѣ пе lѕнѣ.

Ŏnŭ Logofѣtŭ III, кѕ kaftanŭ, кѕ 150 leĭ leafѣ пе lѕнѣ, ші alte folóse întѣмплѣtoare.

Ŏnŭ altŭ Logofѣtŭ III, кѕ 100 leĭ fealѣ пе lѕнѣ.

Logofѣtѕlŭ III de taĭнѣ de неara de ѕѕѕŭ, кѕ kaftanŭ, are 50 leĭ leafѣ пе lѕнѣ ші altele întѣмплѣtoare.

Logofѣtѕlŭ III de taĭнѣ, de неara de josŭ, кѕ kaftanŭ, leafѣ de 60 leĭ пе lѕнѣ ші altele întѣмплѣtoare.

Doĭ Logofeнĭ de taĭнѣ fѣрѣ kaftanѕрĭ кѣte кѕ 40 leĭ leafѣ пе lѕнѣ.

Logofѣtѕlŭ III alŭ ѕѕпличилорŭ are 70 leĭ leafѣ пе lѕнѣ.

Logofѣtѕlŭ, ajѕtorŭ Logofѣtѕlѕĭ I de Divanŭ, are 30 leĭ leafѣ пе lѕнѣ.

Logofѣtѕlŭ ajѕtorŭ Logofѣtѕlѕĭ II alŭ Velinilorŭ, are 30 leĭ leafѣ пе lѕнѣ.

Treĭ-zeчĭ ші doĭ ѕѕb Logofeнĭ de Divanŭ, ші патрѕ Logofeнĭ aĭ obiчеĭѕрilorŭ, прiмeskŭ тоцĭ îмпреѕнѣ 700 leĭ leafѣ пе lѕнѣ.

Doĭ odѣeaшĭ кѣte жече leĭ пе lѕнѣ fie-kare.

Toate lefele de maĭ ѕѕѕŭ копрindŭ 1620 leĭ пе lѕнѣ.

Statulŭ Vistieriеĭ.

Logofѣtѕlŭ kaпaнѕlѕĭ (мѣчелѣriilorŭ), нine sokotelile пентрѕ грѣsimea, ѕнtѕlŭ, брѣнza, ші орĭ че жaxerea че redikѣ Kaпaнlîi din неарѣ пентрѕ Konstantinопole. Ачеsta are 150 leĭ leafѣ пе lѕнѣ, afarѣ de кѣштigѕрĭ.

Logofѣtѕlŭ de skѕtelничĭ че нine sokotelile skѕtelничilorŭ are 50 leĭ пе lѕнѣ afarѣ de кѣштigѕрĭ.

Logofѣtѕlŭ ekstraktѕrilorŭ че нine registrѕlŭ рапортѕ-

rilorŭ de ne la Isnrъvniчeĭ desnre dъrile џereĭ, are 100 leĭ leafъ ne lsnъ, afarъ de kъmtigsrĭ.

Logofъtslŭ de xavalele, kare џine sokotelele чererilorŭ din afarъ, are 200 leĭ leafъ ne lsnъ, afarъ de kъmtigsrĭ.

Grъmъtiks de Vistierie are 250 leĭ leafъ ne lsnъ mi folóse întъmnlъtoare.

Logofъtslŭ rъssrilor чe џine sokotelile aчesteĭ kase, are 150 leĭ leafъ ne lsnъ.

Logofъtslŭ breslelorŭ, чe џine sokotelile deosebiџilorŭ nriviligeaџĭ ks kъrџĭ domnemtĭ kare ns ssntŭ legaџĭ la dъrile generale ks џeranii, are sna sstъ чinчĭ zeчĭ leĭ leafъ ne lsnъ, afarъ de kъmtigsrĭ.

Logofъtslŭ de kondiчĭ, чe џine tóte kondiчile Visterieĭ, are sna sstъ leĭ leafъ ne lsnъ.

Logofъtslŭ rъsnsnssrilorŭ la Isnrъvniчiĭ din nartea Vistierslsĭ чelsĭ mare, are sna sstъ чinчĭ zeчĭ leĭ leafъ ne lsnъ, afarъ de чele întъmnlъtóre.

Logofъtslŭ de rъmъmiџsrĭ, чe џine sokotilele rъmъmiџilorŭ de la dъrĭ, are sna sstъ-чinчĭ-zeчĭ leĭ leafъ ne lsnъ, afarъ de întъmnlъtóre.

Logofъtslŭ de slsjitorĭ aĭ breslelorŭ, чe џine sokotelile nsmiџilorŭ slsjitorĭ, are sna sstъ-чinчĭ-zeчĭ leĭ leafъ se lsnъ, afarъ de întъmnlъtóre.

Logofъtslŭ Пoslsjniчilorŭ чe џine sokotelile aчestora, are sna sstъ чinчĭ-zeчĭ leĭ leafъ.

Logofъtslŭ de jalbe, karele nriimemte mi чitemte Vistierslsĭ jelbile џeranilorŭ, are leĭ 80 leafъ ne lsnъ.

Logofъtslŭ Sememieĭ are sna sstъ чinчĭ-zeчĭ leĭ leafъ ne lsnъ, afarъ de kъmtigsrĭ.

Logofъtslŭ Пerilinssrilorŭ (inventarilorŭ) are 150 le leafъ ne lsnъ.

Înkъ dŭoĭ Logofeџĭ kъte ks 100 leĭ leafъ ne lsnъ.

Logofъtslŭ nartikslarŭ alŭ Vistierslsĭ are 70 leĭ leafъ ne lsnъ, afarъ de kъmtigsrĭ.

Treĭ Logofeџĭ gazde, saŭ kanskexaele aĭ Isnrъvniчiilorŭ din чele 17 jsdeџe, din kare dsoĭ ssntŭ aĭ чelorŭ 12 Isnrъvniчiĭ de dinkóчe de Oltŭ, mi snslŭ alŭ aчelorŭ чinчĭ

de пeste Oltŭ, fie-kare kъte 100 leĭ leafъ пe lвпъ, afarъ de folóse întъmплъtóre.

Шése zarafĭ de Visterie, kare пriimeskŭ banii чe se trimitŭ de kъtre Isпrъvniчiĭ dвпъ чele mése dajdiĭ ordinare, aŭ kъte o вътъ leĭ пe lвпъ de fie-kare.

Se înseamnъ kъ toцĭ fвnkцionariĭ de maĭ sвsŭ sвntŭ boeriцĭ kв kaftanŭ de klasa III IV шi V; eĭ aŭ kъte 10 шi 20 de skвtelniчĭ, dвпъ rangвrile lorŭ, dar folósele de din afarъ sвntŭ de чinчĭ шi de zeчe orĭ maĭ însemnate de kъtŭ leafa.

Чeĭ 18 sвb-logofeцĭ de Visterie пriimeskŭ îmпreвпъ 1400 leĭ пe lвna.

Sameшiĭ Isпrъvniчiilorŭ, kari пriimeskŭ baniĭ la jвdeцe шi îĭ trimitŭ la Visterie, aŭ leafъ lвnarъ пe kare o пriimeskŭ din Isпrъvniчiĭ, de шi deпъndŭ de Visterie. Kъшtigвlŭ aчestora rivalizeazъ kв alŭ Isпravniчilorŭ, шi afarъ de skвtelniчiĭ legĭвiцĭ aŭ шi alцiĭ dosiцĭ.

Lefвrile tвtвlorŭ чelorŭ de maĭ sвsŭ kвпrindŭ 4600 leĭ пe lвпъ.

Statulŭ Postelniciei.

Grъmъtikвlŭ Пostelnikвlвĭ чelвĭ mare are 80 leĭ leafъ пe lвпъ.

Boerвlŭ чe este asвпra kъrцilorŭ Domneшtĭ чe se daŭ пentrв menzilвrĭ are 150 leafъ пe lвпъ.

Пolkovnikвlŭ de Kъlъraшĭ, saŭ шefвlŭ Kвrierilorŭ пъmъntenĭ чe se trimitŭ la Konstantinoпole, are 30 leĭ leafъ пe lвпъ.

Doĭ-sпre-zeчe Пostelniчeĭ, kari aŭ bastoane kв kaпete de argintŭ în felвlŭ Xazranelorŭ, aŭ împreвпъ 250 leĭ пe lвпъ.

Пatrв kвrierĭ пвmiцĭ Tъtarĭ, aŭ împreвпъ 170 leĭ пe lвпъ.

Kaпв-kexaelile de Brъila, Silistra, Gĭвrgĭв, Nikoпole, шi Vidinŭ aŭ kъte 200 leĭ leafъ пe lвпъ. Aчeшtia sвntŭ Boerĭ kв kaftanвrĭ шi kв rangвrĭ, avъnd fie kare skвtelniчĭ dвпъ rangвlŭ seŭ; afarъ de leafъ eĭ пв maĭ aŭ alte kъшtigвrĭ.

Lefile tȣtȣlorȣ̆ чelorȣ̆ de maĭ sȣsȣ̆ kȣпrindȣ̆ 1680 leĭ пe lȣnъ.

Desпre Пortarȣlȣ̆ чelȣ̆ mare, шi desпre чelȣ̆ alȣ̆ doilea шi alȣ̆ III s'a vorbitȣ̆ în ȣrmъ; ĭar чeĭ шése пortъreĭ пriimeskȣ̆ împreȣnъ kъte 60 leĭ пe lȣnъ.

Statulŭ Spâtârieĭ.

Logofъtȣlȣ̆ III, de Sпъtъrie пriimeшte kъte 60 leĭ leafъ пe lȣnъ.

Чeaȣшȣlȣ̆ de Sпъtъrie kъte 20 leĭ.
Пolkovnikȣlȣ̆ de Seĭmenĭ kъte 30 leĭ.
Baшȣ̆-Bȣlȣk-Baшa kъte 30 leĭ.
Пolkovnikȣlȣ̆ de пoterъ kъte 30 leĭ.
Stegarȣlȣ̆ Sпъtъrieĭ kъte 8 leĭ.
Чeaȣшȣlȣ̆ Stegarȣlȣĭ kъte 4 leĭ.
Trъmbiцaшiĭ kъte 16 leĭ.
Пolkovnikȣlȣ̆ de Vъnъtorĭ kъte 30 leĭ.
Doĭ Bȣlȣk-Baшi kъte 20 leĭ
Doĭ Oda-baшĭ kъte 15 leĭ.
Doĭ Чeaȣшĭ kъte 15 leĭ.
Doĭ Bairaktarĭ kъte 15 leĭ.
40 Neferĭ kъte 12-$^1/_2$ leĭ fie kare.
Kъпitanȣlȣ̆ de Seĭmenĭ kъte 24 leĭ.
Oпtȣ̆ Oda-baшĭ, 22 leĭ toцĭ împreȣnъ.
Oпtȣ̆ Чeaȣшĭ împreȣnъ 17 leĭ.
Oпtȣ̆ stegarĭ împreȣnъ 13 leĭ.
Trъmbiцaшi de Fokшanĭ 15 leĭ.
Toate lefile de maĭ sȣsȣ̆ fakȣ̆ 984 leĭ пe lȣnъ.

Statulŭ Agieĭ.

Logofъtȣlȣ̆ III de Agie пriimeшte 30 leĭ пe lȣnъ.
Чeaȣшȣlȣ̆ 15 leĭ.

Stegarȣlȣ 6 leĭ.
Polkovnikȣlȣ de Vъnъtorĭ leĭ 25.
Kъpitanȣlȣ de Nemцĭ чe пъzeщte porцile Domneщtĭ kъte zeчe leĭ pe lȣnъ.
Ȣnȣ Bȣчȣkaщȣ kъte 3 leĭ pe lȣnъ.
Чeaȣшȣlȣ Stegarȣlȣĭ kъte 2 leĭ.
Nemцiĭ de poterъ toцĭ împreȣnъ 25 leĭ.
Trъmbiцaшiĭ toцĭ împreȣnъ 16 leĭ.
Doĭ Bȣlȣk-baшĭ 60 leĭ.
Doĭ Bairaktarĭ 24 leĭ.
45 Neferĭ kъte 12 leĭ fie-kare.
Doĭ Oda-baшĭ 30 leĭ.
Lefile tȣtȣlorȣ чelorȣ de maĭ sȣsȣ se ȣrkъ la 786 leĭ pe lȣnъ.

Statulŭ Armâşieĭ

Doxotaшȣlȣ pȣшkъrieĭ, kare faчe masalalele, priimeщte 3 leĭ pe lȣnъ.
Gealatȣlȣ (karnefiчele) kъte 4 leĭ pe lȣnъ.
Toцĭ masalagiĭ 144 leĭ.
Toцĭ trъmbiцaшiĭ 20 leĭ.
Stegarȣlȣ treĭ leĭ.
Odobaшa pȣшkъrieĭ kъte 5 leĭ pe lȣnъ.
Toцĭ Mexteriĭ kъte 260 leĭ pe lȣnъ.

Statulŭ Pitârieĭ.

Vizitiĭ Domneщtĭ priimeskȣ toцĭ împreȣnъ 410 leĭ leafъ pe lȣnъ.
Vъtafȣlȣ de grajdȣ kъte 5 leĭ.

Statulŭ Comisieĭ.

Saraчĭ-Baшa kъte 25 leĭ leafъ pe lȣnъ.
Doĭ ajȣtorĭ aĭ seĭ 30 leĭ.

Bamš Salaxorslš kъte 25 leĭ.

Ajstorii seĭ kъte 20 leĭ пe lsnъ.

Isrskš Baraĭktarslš kъte 15 leĭ.

Nalbantš-bamš saš пotkovitorslš kailorš, kъte 15 leĭ пe lsnъ.

Ajstorii lsĭ 10 leĭ пe lsnъ.

Seizš-bama Tsrkš kъte 30 leĭ.

Seizš-bama Romъns kъte 40 leĭ.

Пatrs Seizĭ aĭ grajdslsĭ kъte 20 leĭ fie-kare.

Vъtafslš grajdslsĭ kъte 5 leĭ.

Seizslš lsĭ Divanš Efendisi kъte 15 leĭ.

Saka-bama kъte 30 leĭ.

Ajstorii aчestora kъte 10 leĭ.

Lefile tstslorš чelorš de maĭ sssš se adsпъ 350 leĭ пe lsпъ.

Statulŭ Şătrăriei.

Xamalš-Bama are leafъ пe lsпъ kъte 30 leĭ.

Doĭ xamalĭ kъte 15 leĭ fie-kare.

Despre casa Domnuluĭ.

Kamaramslš чelš mare este Eforslš Ksrџi Domnemtĭ. Aчesta пriimemte venitsrile kaseĭ Domnslsĭ, mi observъ пroчesele de daraversrĭ dintre negsџitorii Silistrienĭ, Bramovenĭ, Armenĭ mi Isdeĭ. Пrin aчesta se trimitš darsrile la Otomanĭ mi la alte пъrџĭ. Elš are venitslš Kotъritslsĭ, adikъ darea чe dъ fie-kare negsџitorš чe întrebsinџeazъ kotslš la vъnzarea mъrfi, de la kare пriimemte пъпъ la zeчe miĭ leĭ пe anš. Deosebitš de aчeasta maĭ are folóse întъmпlъtóre de la пreџslš lskrsrilorš чe se daš din Kъmarъ, kare ssie пъпъ la 50 mi 100 miĭ leĭ пe anš. Aчesta este klasifikatš dsпъ Aga; пs are niчĭ sпš semnš distinktivš de dregъtorie, niчĭ la Divanš пs intrъ; elš maĭ are 40 skstelniчĭ.

Isnravnikslŭ de ksrte este ikonomslŭ generalŭ alŭ nalatslsĭ domneskŭ. Elŭ îngrijeште desпre пъĭnea шi alte kĭeltselĭ mъrsnte a le kasi, este maĭ mare пeste toцĭ Dъrvariĭ domneштĭ, шi însъrчinatŭ ks reпaratsrile nalatslsĭ. Din aчeste însъrчinъrĭ elŭ kъstigъ пъnъ la 20 miĭ leĭ пe anŭ.

Grъmъtikslŭ Isnravnikslsĭ de ksrte пriimeште kъte 60 leĭ leafъ пe lsnъ.

Ksnarslŭ îngrijeште desпre vinsrile domneштĭ; elŭ smпle пaxarslŭ Domnslsĭ la masъ, шi la biserikъ îĭ oferъ tava ks vinŭ шi anaforъ. Venitslŭ seŭ este Kotъritslŭ bsцilorŭ, de la kare se foloseште пъnъ la 15 miĭ leĭ пe anŭ.

Kredinчerslŭ este ssbordinatŭ Ksnarslsĭ, avъndŭ îngrijirea пimniцiĭ domneштĭ. Venitslŭ de kare se foloseште este Vadsra adikъ kъte o jsmъtare leŭ de fie-kare bste de vinŭ чe se vinde în Bsksreштĭ; maĭ are шi 20 leĭ leafъ пe lsnъ.

Kъmъraшslŭ Oknelorŭ шi Vameшslŭ чelŭ mare se nsmeskŭ ks kaftansrĭ kъndŭ Oknele шi Vъmile ns se vъndŭ, чi li se daŭ lorŭ în kredinцъ пe sokoteala Domnslsĭ; de aчeea шi aчeштia se sokoteskŭ ómenĭ de kasa Domnslsĭ.

Grъmъtikslŭ чelŭ mare alŭ Domnslsĭ saŭ kaпslŭ kanчelarieĭ пrivate a Domnslsĭ are leafъ de 1000 leĭ пe lsnъ.

Grъmъtikslŭ II are 200 leĭ, ĭar alŭ III 50 leĭ пe lsnъ.

Пroto-medikslŭ Ksrцiĭ пriimeште 1500 leĭ пe lsnъ.

Kъmъraшslŭ II чe este шi gardironistslŭ Domnslsĭ ssпssŭ Kъmъraшslsĭ чelsĭ mare, are 50 leĭ leafъ пe lsnъ.

Vъtafslŭ de Ksrte are kъte 100 leĭ leafъ пe lsnъ.

Msxsrdarslŭ, karele пsne sigilislŭ domneskŭ пe tóte kъrцile domnieĭ, kaпъtъ пeste 20 miĭ leĭ пe anŭ шi 40 leĭ leafъ пe lsnъ.

Deviktarslŭ, karele îngrijeште de kъlimъrile Domnslsĭ, are aчeleaшĭ folóse ka шi Msxsrdarslŭ шi 40 leĭ leafъ пe lsnъ.

Beчerslŭ, karele are îngrijirea beчĭslsĭ în kare se пъstreazъ a le mъnkъreĭ пriimeште 100 leĭ пe lsnъ, afarъ de folóse întъmпlъtóre.

Iчĭ-чĭoxodarslŭ îngrijeште de înkъlцъrile Domnslsĭ.

Toцĭ чismariĭ шi vъnzъtoriĭ de чisme sъntȣ sъпȣшĭ lȣĭ, шi de la fie-kare kaпъtъ dare de ȣnȣ leȣ, kare se пȣmeшte venitȣlȣ чĭoxoдъritȣlȣĭ.

Raxtivaпȣlȣ îngrijeшte de xarшelile шi de tóte чele trebȣinчĭóse la kai domneшtĭ. Kъndȣ Domпȣlȣ vrea sъ înkaleчe, elȣ îĭ adȣчe ȣnȣ skaȣnȣ пe kare kalkъ, are leafъ de 50 leĭ пe lȣпъ.

Grъшъtikȣlȣ kъшъriĭ este sȣb Kъшъraшȣlȣ чelȣ mare шi цine sokotelile lȣkrȣrilorȣ чe intrъ шi ese din Kъmarъ; пriimeшte 30 leĭ leafъ пe lȣпъ.

Vъtafȣlȣ Kъшъriĭ are 20 leĭ leafъ пe lȣпъ.

Vъtъfȣlȣ Beĭzadelelorȣ пriimeшte 100 leĭ leafъ пe lȣпъ.

Kaftangiȣlȣ, karele îmпreȣпъ kȣ Kъшъraшȣlȣ II îngrijeskȣ de gardiroba Domпȣlȣĭ, are 50 leĭ leafъ пe lȣпъ.

Babeingiȣlȣ чe îngrijeшte odaĭea Domпȣlȣĭ are 40 leĭ leafъ пe lȣпъ.

Baшȣ-чĭoxodarȣlȣ saȣ шefȣlȣ tȣtȣlorȣ чĭoxodarilorȣ, are 50 leĭ leafъ пe lȣпъ.

Чĭȣbȣkчi-baшa kare adȣчe чĭȣbȣkȣlȣ Domпȣlȣĭ, are 20 leĭ leafъ пe lȣпъ.

Kafegi-baшa, пe lъngъ leafa de 20 leĭ пe lȣпъ se foloseшte шi de mопопolȣ kafeleĭ.

Шerbegi-baшa kare dъ шerbetȣlȣ шi îngrijeшte de dȣlчeцȣrĭ are 20 leĭ leafъ пe lȣпъ.

Samdangi-baшa karele îngrijeшte desпre lȣшъпъrĭ пriimeшte 20 leĭ пe lȣпъ.

Bȣxȣrdangiȣlȣ чe îngrijeшte desпre afȣшъtorĭ пriimeшte 20 leĭ пe lȣпъ.

Ibriktarȣlȣ karele dъ Domпȣlȣĭ de sпъlatȣ kaпъtъ 20 leĭ пe lȣпъ.

Пeшkergi-baшa karele dъ Domпȣlȣĭ пeшkirȣlȣ пriimeшte 20 leĭ пe lȣпъ.

Sofragi-baшa karele îngrijeшte desпre masa Domпȣlȣĭ kaпъtъ 20 leĭ пe lȣпъ.

Nargelegi-baшa чe dъ Domпȣlȣĭ пergelea are 30 leĭ пe lȣпъ.

Geamaшirgi-baшa karele are îngrijire de spъlarea rъfelorъ, пriimeшte kъte 20 leĭ пe lъпъ.

Bъrbierъ-baшa karele rade пe Domпъ пriimeшte kъte 10 leĭ пe lъпъ.

Toцĭ oameniĭ ачeшtia чe sъntъ în serviчiъlъĭ Domпъlъĭ se пъmeskъ Edekliĭ шi Orta-kъsaчĭ.

Eĭ kъndъ fakъ serviчiъlъ sъntъ îmbrъkaцĭ пъmaĭ kъ kaftanъrĭ шi înчinшĭ пe d'asъпra fъrъ altъ xaĭnъ, пъrtъndъ пъmaĭ fesъrile în kaпъ. Sъb dъnшiĭ sъntъ шi alцĭ servitorĭ maĭ miчĭ în пъmъrъ de 34, пriimindъ toцĭ îmпreъпъ пъпъ la 365 leĭ пe lъпъ, шi se пъmeskъ Iamakъrĭ шi Iчoglanĭ.[1]

Kavazъ-Baшa karele stъ în пiчióre afarъ la ъшa Domпъlъĭ kъ bastonъlъ în mъпъ пriimeшte 10 leĭ leafъ пe lъпъ.

Iamakъrile saъ ajъtoriĭ aчestъĭa kъte чinчĭ leĭ leafъ пe lъпъ.

Kexaĭea are kъte 20 leĭ leafъ пe lъпъ.

Чioxodariĭ în пъmъrъ de 20 пriimeskъ fie kare kъte zeчe leĭ пe lъпъ.

Dъoĭ Чioxodarĭ aĭ beĭzdadelelorъ пriimeskъ kъte 20 leĭ пe lъпъ fie-kare.

Satirъ-Baшa kъte 15 leĭ пe lъпъ.

Kexaĭea II kъte 12 leĭ пe lъпъ.

Пatrъ Satiraшĭ kъte 10 leĭ fie-kare пe lъпъ.

Mataragi-Baшa kъte 15 leĭ пe lъпъ.

Ajъtoriĭ aчestъĭa kъte zeчe leĭ пe lъпъ.

Baшъ-чeaъшъlъ Tъrkъ kъte 40 leĭ пe lъпъ.

Alaĭ-Baшъ-чeaъшъlъ, kъ alцĭ dъoĭ чeaъшĭ, пriimeskъ toцĭ îmпreъпъ 95 leĭ пe lъпъ.

Sпiцerъlъ Kъrцiĭ пriimeшte 150 leĭ пe lъпъ.

Geraxъlъ Kъrцiĭ asemenea.

Kъrierъlъ пrivatъ kъte 200 leĭ пe lъпъ.

Trъmbiцaшiĭ Nemцĭ kъte 30 leĭ пe lъпъ.

Vornikъlъ de xaremъ saъ îngrijitorъlъ aпartamentelorъ

1]. În genere tóte fъnkцiъnile aчestea se daъ la пъmînteni, шi chiar la oameniĭ чeĭ maĭ пromцĭ, kare пrin aчeasta gъseskъ kiпъ de a intra în klasa nobililorъ, шi în dregotoriile цereĭ.

de femeĭ, împreșnъ kș soцia sa Vorniчeasa шi kș tóte fetele чe fakȣ sșita Dómneĭ, приimeшte o mie leĭ пe lșпъ.

Baшȣ-чioxodarșlȣ Dómneĭ kъte 20 leĭ пe lșпъ.

Grъmъtikșlȣ Dómneĭ kъte 200 leĭ пe lșпъ.

Maĭ-marȣ-Baшa. (Arxitektșlȣ domneskȣ) kъte 50 le пe lșпъ.

Fșstaшiĭ Divanșlșĭ шi aĭ xaremșlșĭ în пșmъrȣ de 24 приimeskȣ 265 leĭ пe lșпъ.

Lefile tștșlorȣ чelorȣ de maĭ sșsȣ komпșпȣ цifra de 6717 пe lșпъ.

Lefile gŭardeĭ domneştĭ.

Leĭ.	
1500	Tșfekчi-Baшa kș 50 de Neferĭ.
1000	Deli-Baшa kș 30 de Neferĭ.
650	Gișlerȣ-Aga kș 18 Neferĭ.
650	Ȣпȣ Baшȣ-Bșlșkȣ-baшȣ kș 18 Neferĭ.
650	Kъrkȣ Serdarșlȣ asemenea.
650	Altȣ Bșlșkȣ-Baшȣ asemenea.
600	Altȣ Bșlșkȣ-Baшȣ asemenea.
400	Oda-Baшa kș 12 Neferĭ.
165	Bșlșkȣ-Baшa Kъшъriĭ kș 3 Neferĭ.
50	Dȣoĭ Neferĭ aĭ Beĭzdadelelorȣ.
250	Tșlșmbagi-baшa.
60	Toпчiĭ.
6625	

Lefile Turcilorŭ ce suntŭ în serviciŭ.

Leĭ.	
1000	Divanȣ-Efendisi.
150	Kiatiпșlȣ (grъmъtikș lșĭ Divanȣ Efendisi).
60	Oameniĭ lșĭ Divanȣ Efendisi.
1305	Baшȣ-Beшleaga de Bșkșreшtĭ, karele пedeпse-

шte пe Tѕrчiĭ чe fakѣ neorѣndѕelĭ, шi are ѕѕb dѣnѕѕlѣ ѕnѣ Bairaktarѣ шi 70 Neferĭ.

4500 Beшliĭ чe ѕѕntѣ în fie-kare jѕdeцѣ kѣte ѕnѕlѣ,
7015 пrevegindѣ asѕпra Tѕrчilorѣ чe se пórtѣ în цérѣ пentrѕ komerцѣ.

CAPITULU XI.

Despre Tribunale.

Чea întѣiѕ instanцѣ jѕdekѣtoreaskѣ este пentrѕ fie-kare jѕdeцѣ Isпrѣvniчia. Чelѣ чe пѕ se mѕlцѕmeшte kѕ xotѣrirea aчesteĭ instѣпцeĭ, faчe aпelѣ la Domnѣ шi se adѕчe пroчesѕlѣ la Tribѕnalѕlѣ чelѣ mare alѣ Veliцilorѣ boerĭ din Bѕkѕreшtĭ. Afarѣ de Isпravniчĭ, în fie-kare jѕdeцѣ maĭ este kѣte ѕnѣ jѕdekѣtorѣ пentrѕ пriчinile mѣrѕnte; dar aчeшtĭ jѕdekѣtorĭ пѕ fakѣ maĭ niчĭ o treabѣ чi kaпѣtѣ kѣte 650 leĭ leafѣ пe lѕпѣ ka de пomaпѣ. Maĭ ѕѕntѣ шi 17 kondikarĭ, în fie-kare jѕdeцѣ kѣte ѕnѕlѣ, пriimindѣ fie-kare kѣte 20 leĭ leafѣ пe lѕпѣ.

În oraшѕlѣ Bѕkѕreшtiĭ, afarѣ de tribѕnalѕlѣ Veliцilor boerĭ шi de Divanѕlѣ domneskѣ, maĭ ѕѕntѣ înkѣ mése tribѕnale:

Deпartamentѕlѣ Strѕinilorѣ. Aчestѣ Tribѕnalѣ este пrezidatѣ de Logofѣtѕlѣ чelѣ mare alѣ пriчinilorѣ din afarѣ. Elѣ este komпѕѕѣ din alцĭ 3 boerĭ jѕdekѣtorĭ чe пriimeskѣ toцĭ îmпreѕпѣ 700 leĭ пe lѕпѣ. Komпetinцa lѕĭ este de a kѣѕta пroчesele чe ѕѕntѣ între streinĭ, Rѕшĭ, Nemцĭ, Franчesĭ, kѕ пѣmѣnteni. Între пersonalѕlѣ aчestѕĭ Tribѕnalѣ maĭ este Dragomanѕlѣ karele are 250 leĭ пe lѕпѣ; Tradѕkѣtorѕlѣ kѕ 100 leĭ пe lѕпѣ; шi Logofѣtѕlѣ III kѕ kondikarѕlѣ чe aѣ 80 leĭ пe lѕпѣ.

Toate lefile aчestora, afarѣ de aчeea a Logofѣtѕlѕĭ чelѣ mare, se ѕrkѣ la чifra de 1230 leĭ пe lѕпѣ, afarѣ de leafa Logofѣtѕlѕĭ Пrezidentѣ.

Deпartamentѕlѣ de oпtѣ. Tribѕnalѕlѣ aчesta este komпѕѕѣ din oпtѣ boerĭ din klasa II, III, IV, пѕmiцĭ saѣ пentrѕ

ksnoщtinцele lorš saš пentrs kiverniseaлъ. Aчeщtia jsdekъ пroчesele de interesš komsnš щi пriimeщte fie kare leafъ dsпъ rangslš щi karaktersls seš, adikъ kъte 200, kъte 150 щi kъte 100, kare fakš în totalš пe lsпъ 1400 leĭ. Iar Logofъtslš III, щi kondikarslš пriimeskš 50 leĭ пe lsпъ.

Departamentslš de щénte. Aчestš Tribsnalš este komпssš de щénte пersoane ka щi чelš de sssš, щi membriĭ seĭ пriimeskš 850 leĭ пe lsпъ, adikъ kъte 200, 150 щi 100 leĭ пe lsпъ, fie kare dsпъ rangslš щi karaktersls seš. Iar Logofъtslš III ks kondikars 45 leĭ пe lsпъ.

Departamentslš kriminalš. Aчestš Tribsnalš jsdekъ пe xoцĭ, пe fsrĭ щi toate deliktile kriminale. Elš este komпssš de 8 пersoane, din kare treĭ ssntš în genere oamenĭ sпeчialĭ щi komпetenцĭ. Xotъrîrile aчestsĭ Tribsnalš se iaš în revisisne de kъtre Domnš щi чeĭ-l-alцĭ boerĭ Veliцĭ, щi saš se întъreskš s'aš se desfiinцeazъ пrin anafora din пartea boerilorš kъtre Domnš. Aчeщtia пriimeskš îmпresnъ 800 leĭ пe lsпъ, fie-kare dsпъ karakterslš щi rangslš seš. Iar Logofъtslš III, ks kondikarslš aš 50 leĭ пe lsпъ.

Departamentslš Sпъtsrieĭ. Aчestš Tribsnalš este komпssš din doĭ boerĭ jsdekъtorĭ, kari jsdekъ пriчinile чe vinš la Sпъtsrie. Ŏnslš din eĭ пriimeщte 200 iar чelš-l-altš 100 leĭ пe lsпъ.

Departamentslš Agieĭ. Aчestš Tribsnalš are iarъщĭ dsoĭ boerĭ jsdekъtorĭ пentrs пriчinile orъщanilorš. Ŏnslš din eĭ are 150 щi altslš 90 leĭ пe lsпъ.

Divanslš. Afarъ de Tribsnalile пsmite maĭ sssš щi aчela alš Veliцilorš boerĭ; щi afarъ de aчesta, maĭ este чelš maĭ naltš щi de пe srmъ Divanslš Domnslsĭ. Aчestš Tribsnalš este ssпeriorš пeste toate чele-l-alte tribsnale щi dregъtoriĭ чe aš raпortš ks administrarea цъreĭ. Toate пroчessele de orĭ чe natsrъ arš fi, trъgъndsse în aпelaцie de kъtre îmпriчinaцĭ, aiчĭ se eksamineazъ щi se пreksrmъ.

Aчestš Divanš se konvokъ de dosъ orĭ пe sъпtъmъпъ Lsnea щi Merksrea, sпe-orĭ щi Binerea. Щedinцele ssntš пsbliчe пentrs toatъ lsmea. Domnslš пrezideazъ, пentrs ka sъ se пъzeaskъ drentatea maĭ ks sksmпъtate. Mitroпolitslš,

Eniskonii, (daka sъntъ în Bъkъreщtĭ) щi boeriĭ чeĭ marĭ nъmiцĭ Veliцĭ, Banъlъ чelъ mare, Vorniчi щi Logofeцi de цeara de sъsъ щi de цeara de josъ щi Vistierъlъ чelъ mare, sъntъ membri kare komnъnъ aчestъ konsiliъ sъnremъ. Afarъ de aчeщtia (nrekъmъ s'a arъtatъ maĭ în ъrmъ,) sъntъ щi alцĭ boerĭ maĭ miчĭ kare aъ drentъlъ a asista la Divanъ, dar aчeĭa sъntъ maĭ mъltъ nentrъ formъ, neavъndъ votъ niчĭ deliberativъ niчĭ deчisivъ, Domnъlъ noate sъ întoarkъ xotъrîrile boerilorъ Veliцĭ, kъndъ le arъ gъsi falme щi ilegale saъ kъndъ interesъlъ seъ nronriъ щi fantazia sa ar gъsi kъ kale sъ se nrejъdiчe ast-felъ. Aiчea în fine toate nroчesele iaъ xotъrъrea чea de ne ъrmъ.

Divanъlъ Kraioveĭ. Aчestъ Tribъnalъ kъ toate kъ se se sokoteщte totъ ka Divanъ alъ Domnъlъĭ, dar kъndъ чine-va s'arъ nemъlцъmi noate anela щi trage nroчesъlъ seъ la xotъrъrea Divanъlъĭ Domneskъ din Bъkъreщtĭ. Aiчĭ nrezidъ Kaĭmakamъlъ Kraioveĭ, ka lokotenentъ alъ Domnъlъĭ, nentrъ kare are щi leafъ de 1000 leĭ ne lъnъ. Membri kare îlъ komnъnъ sъntъ în nъmъrъ de mése щi rъndъiцĭ d'a drentъlъ de Domnъ sъb titlъ de Divaniщtĭ. Treĭ din aчeщtia aъ kъte 500 leĭ ne lъnъ, iar чeĭ-l-alцĭ treĭ kъte 250 saъ 200.

La Divanъlъ aчesta este ataщatъ щi Portarъlъ II, karele nriimeщte kъte 30 leĭ ne lъnъ щi kъщtigъrĭ întъmnlъtoare; asemenea ъn Logofъtъ III, kъ 100 leĭ leafъ ne lъnъ, щi ontъ sъb Logofeцĭ kъ ъnъ kondikarъ kare nriimeskъ înnreъnъ 100 leĭ ne lъnъ. Maĭ sъntъ щi doĭ Bъlъk-Baщĭ kъ kъцĭ-va Neferĭ nentrъ nriчinile Kъĭmъkъmieĭ, kare toцĭ înnreъnъ aъ 400 leĭ ne lъnъ.

Sъb aчestъ Divanъ sъntъ щi alte doъъ tribъnale ъnъlъ de nъtrъ, щi alъ Kriminalъlъĭ, sъb Armaщъlъ II, de akolo. Fie kare din aчeste aъ kъte ъnъ bъgetъ de 260 leĭ ne lъnъ.

Lefile tъtъlorъ чelorъ de maĭ sъsъ sъntъ 4245 leĭ ne lъnъ.

Iar lefile чe se daъ la Kanъkexaelile din Konstantinonole se ъrkъ la 27,000 leĭ ne lъnъ.

CAPITULU XII.

Despre veniturile ţereĭ Românescĭ.

Venitsrile nsbliчe ale ţereĭ Romъnesчĭ konsistъ în kanitaţisne шi în darea ne пъmъntš шi ne vite.

Kontribsţisnea ne kanš s'a nlъtitš totš d'asna în banĭ, ĭar aчeea ne пъmъntš шi ne vite s'a nlъtitš în natsrъ nrin zeчĭsealъ. Din învekime kontribsţisnea era foarte moderatъ, dar maĭ tъrziš, шi maĭ alesš în zilele noastre, a ajsnsš foarte assnritoare. Istoria ţereĭ ns aratъ nikъirĭ sistemslš finanţialš din timnsrile vekĭ, niчĭ nrefaчerile чe a lsatš în timniĭ maĭ modernĭ. Dar dsnъ kъtš nóte чine-va dedsчe din snile xrisóve de skstire чe aš datš Domniĭ din timnš шi timnš, se vede kъ dъrile se imnsneaš ssb deosebite nsmirĭ dsnъ trebsinţe шi împrejsrъrĭ.

Чea dintîĭs enokъ de kъndš a înчenstš a se snori venitsrile finanţiale dъteazъ de la Domnia lsĭ Kostantin Vodъ Brînkoveans; ĭar a adosa de la domnia lsĭ Kostantin Vodъ Mavrokordat, karele a reformatš toate orîndselile ţereĭ. Disnoziţisnele чe regslase Domnslš aчesta în nrivinţa venitsrilorš, nentrs mslte ksvinte nstea sъ fie, folositoare, dakъ s'arš fi srmatš ka nestrъmsrare; dar deasa skimbare a Domnilorš, шi lъkomia snora, (ka sъ ns zikš a tstslora) a fostš kassza tstsrorš adъogirilorš nedrente чe s'aš fъkstš maĭ în srmъ.

Din vekime, adikъ de la enoka întîĭa, venitsrile se împъrţeaš în ale Vistieriei, шi a le Kъmъriĭ. Dъrile kъtre Visterie se nlъteaš de dosъ orĭ ne anš, ssb nsmire de seama mare шi seama a dosa: ĭar venitsrile Kъmъriĭ, saš a kaseteĭ nrivate a Domnslsĭ, konsistaš în Okne, Vъmĭ, Oĭeritš Dijmъritš шi Vinъritš.

Dъrile Vistierieĭ se regslaš dsnъ înţelegerea komsnъ a boerilorš, ne analogia шi nsterea fie kъriĭ пъrţĭ din ţearъ; ĭar nartiчinarea (saš чisla) o fъчeaš administratoriĭ de jsdeţe nrin nîrkъlabiĭ satelorš.

Venitsrile Domnslsĭ se пriimeaŭ saŭ vînzîndsse în totalŭ, saŭ kъstîndsse пrin îngrijirea oamenilorŭ Domnslsĭ.

Eпoka a dosa a reformeĭ finanцiare dateazъ, пreksmŭ amŭ maĭ zisŭ de la Reforma lsĭ Kostantin Vodъ Mavrokordatŭ. De atsnчea îmпъrцeala пrimitivъ a venitsrilorŭ s'a desfiinцatŭ, шi atîtŭ venitsrile Visterieĭ kîtŭ шi a le Kъmъriĭ saŭ adsnatŭ la snŭ lokŭ.

Kostantin Vodъ Mabrokordatŭ, voindŭ a regsla venitsrile цereĭ шi a le faчe maĭ ssterite, în anslŭ 1739 a fъkstŭ konskriпцisnea loksitorilorŭ, шi a datŭ fie-kъrsia пeчeцĭ, saŭ kъrцĭ sigilate, пrin kare a disпssŭ ka sъ dea fie-kare familie kîte zeчe leĭ пe anŭ în пatrs termine. De la aчeasta se dedsчe nsmele de sfertŭ, karele însemneazъ a пatra пarte. La anslŭ 1741 Mixaĭ Vodъ Rakoviцъ a adъogatŭ шi snŭ alŭ чinчi-lea sfertŭ. Dsпъ aчeasta la anslŭ 1744 viindŭ ĭarъшĭ la Domnie Kostantin Vodъ Mavrokordatŭ a maĭ adъogatŭ ĭarъшĭ snŭ alŭ шéselea. Dsпъ aчeшtia Grigore Vodъ Gika a maĭ adъogatŭ dosъ dъrĭ, sna ssb nsme de Baĭramŭ-пeшkeшŭ, шi alta ssb nsmire de liпsa sfertslsĭ. Iar în domniile lsĭ Mateĭs Vodъ Gika, Kostantin Vodъ Rakoviцъ шi Kostantin Vodъ Mavrokordat (karele de maĭ mslte orĭ a Domnitŭ) sfertsrile din zi în zi se adъogeaŭ, în kъtŭ aŭ ajsnsŭ kъ пe fie-kare lsnъ se skotea kîte snŭ sfertŭ, ba înkъ kîte o datъ se lsa шi îndoitŭ.

În anslŭ 1758, Kostantin Vodъ Mavrokordatŭ, vъzîndŭ mslцimea aчeasta de sfertsrĭ într'snŭ anŭ, le-aŭ adssŭ ĭarъшĭ la starea lorŭ пrimitivъ шi le-aŭ nsmitŭ sokotelí obшteпitĭ. Atsnчea elŭ a rîndsitŭ пe lîngъ Isпravniчĭ deosibiцĭ boerĭ пrin jsdeцe ka sъ konskrie satele шi loksitoriĭ, îmпъrцindŭ ĭarъшĭ kъrцĭ пeчetlsite, ks пreskrierĭ de a se пlъti darea la Visterie ĭarъшĭ în пatrs termenĭ. Sskчesorslŭ seŭ Skarlat Vodъ Gika, gъsindŭ venitslŭ sfertslsĭ dsпъ arъtata disпoziцisne în ssmъ de пatrs sste пsngĭ пe anŭ, a skъzstŭ kîtimea koпrinsъ într'snŭ sfertŭ шi a skosŭ пe fie-kare lsnъ kîte snslŭ, în kîtŭ ks kiпslŭ aчesta a isbstitŭ a adsna msltŭ maĭ marĭ ssmĭ. Aчeastъ disпoziцisne s'a menцinstŭ шi de kъtre Domniĭ чe l'aŭ sskчedatŭ, ks toate kъ din kassa a-

чeasta, чea maĭ mare парte din lokȣitorĭ împrъщtiindȣse, s'a împȣцinatȣ щi venitȣlȣ totalȣ alȣ sfertȣrilorȣ.

Venitȣrile Kъmъriĭ se adȣnaȣ de la ȣrmъtoarele artikole:

Oïeritȣlȣ. Aчeastъ dare se înчeпe de la Noemvrie щi se ȣrmeazъ пînъ la Aпrilie. Din vekime se lȣoa kîte o oaïe din zeчe; dȣпъ aчeasta s'aȣ пȣsȣ treĭ пarale de oae, aпoĭ чinчĭ; Kostantin Vodъ Mavrokordatȣ a sȣit'o пînъ la шase пarale; ïar dȣпъ aчesta Grigore Vodъ Gika щi Stefan Vodъ Rakoviцъ пînъ la anȣlȣ 1765 aȣ îndoito.

Domniĭ чe s'aȣ sȣkчedatȣ ïarъщĭ aȣ skъzȣtȣ darea aчeasta, regȣlîndȣ a se lȣoa kîte 16 banĭ de oae saȣ kaпrъ щi deosebitȣ kîte 80 banĭ de la fie-kare lokȣitorȣ пentrȣ ka sъ nȣ xrъneaskъ пe rîndȣiцiĭ kȣ adȣnarea aчesteĭ dъrĭ.

Ȣngȣreniĭ aȣ xrisovȣ пrin kare li se stinȣleazъ ka sъ li se erte kîte doȣъ de la zeчe vite; ïar Boeriĭ, Monastirile, щi alцĭ пriveligiaцĭ nȣ пlъteskȣ nimikȣ.

Sȣma чe se adȣna dȣпъ oeritȣ în anȣlȣ 1767 se sȣea la 218,500 leĭ.

Dijmȣritȣlȣ. Aчeastъ dare este asȣпra stȣпilorȣ щi a maskȣrilorȣ; se adȣпъ пe la mizlokȣlȣ lȣĭ Iȣlie. Пentrȣ fie kare пorkȣ щi stȣпȣ se lȣoa kîte 4 ½ пarale щi deosevitȣ пentrȣ adȣпъtorĭ ka la Oeritȣ. Kostantin Vodъ Mavrokordatȣ regȣlase ka aчelȣ чe are stȣпĭ saȣ пorчĭ de la ȣnȣlȣ пînъ la treĭ sъ пlъteaskъ kîte 13 banĭ, de la treĭ пînъ la zeчe kîte 14 banĭ, щi de la zeчe în sȣsȣ nȣmaĭ kîte 13, щi totȣ odatъ kîte 80 banĭ пentrȣ пlokonȣlȣ adȣпъtorȣlȣĭ; ïar Monastirile, Boeriĭ, Mazîliĭ щi alцiĭ пrivilegiaцĭ, eraȣ skȣtiцĭ de пlatъ.

În anȣlȣ 1767 aчeastъ dare adȣчea 60,650 leĭ.

Vinȣritȣlȣ. Din învekime darea aчeasta se lȣa în natȣrъ, din zeчe ȣna. Maĭ пe ȣrmъ s'a lȣatȣ kъte o пara de vadrъ, щi пlokonȣlȣ пentrȣ adȣпъtorĭ. Ȣnele viĭ ale Monastirilorȣ eraȣ skȣtite. Konstantinȣ Vodъ Mavrokordatȣ, пrin Reforma sa щi-a aпroпiatȣ Пlokonȣlȣ, rъndȣindȣ a se lȣa kъte jȣmъtate пara de la 3 vedre пъпъ la 120, ïar de la 120 înainte kъte 4 пarale de vadrъ. În anȣlȣ 1747

l'a îndoitŭ, шi în 1761 l'a întreitŭ. Domniĭ de maĭ din ȣrmъ l'aȣ skъzȣtŭ la 5 banĭ vadra. Monastirile, Boeriĭ, Maziliĭ, шi alцĭ пrivilegĭaцĭ nȣ пlъteskŭ.

În anȣlŭ 1767 Vinъritȣlŭ adȣчea 45,900 leĭ.

Пogonȣritȣlŭ. Nikolae Vodъ Mavrokordatŭ a fostŭ чelŭ întъĭȣ Domnŭ чe a înfiinцatŭ darea aчeasta. Ea se aпlika nȣmaĭ asȣпra viilorŭ aĭ kъrora пroпrietarĭ nȣ eraȣ пъmъnteni, lȣъndȣ-se kъte 2 leĭ шi 8 пarale de fie-kare пogonŭ.

În anȣlŭ 1767 aчeastъ dare adȣчea 2100.

Tȣtȣnȣritȣlŭ. Darea пe tȣtȣnŭ este veke: se lȣa kъte 4 leĭ шi 48 banĭ de fie-kare пogonŭ semъnatŭ kȣ пlanta aчeasta, шi deosebitŭ 80 banĭ пentrȣ Пlokonŭ.

În anȣlŭ 1767 din aчeastъ dare s'aȣ adȣnatŭ 7950 leĭ.

Vȣkȣritȣlŭ. Darea aчeasta, чe era пe vitele marĭ, boĭ, шi kaĭ, maĭ mȣlцĭ Domnĭ aȣ totŭ mъrit'o, пъnъ kъndŭ de la 1741 пъnъ la 1751 a ajȣnsŭ kъ de la 10 пarale se lȣa пъnъ la 66 de fie-kare vitъ. Пe timпȣlŭ lȣĭ Konstantinŭ Vodъ Rakoviцъ la anȣlŭ 1763 darea Vъkъritȣlȣĭ s'a desfiinцatŭ kȣ firmanŭ îmпъrъteskŭ шi kȣ afȣriseniĭ пatriarkale. În zilele nóstre a voitŭ s'o maĭ skóцъ Konstantinŭ Vodъ Xangeri, dъr пъn'a nȣ aпȣka sъ o essekȣtesc, i s'a tъĭeatŭ kaпȣlŭ la anȣlŭ 1797.

Streiniĭ kari-шĭ ernaȣ vitele în цeara Romъneaskъ пlъteaȣ Vъkъritȣ kъte 22 пarale de vitъ, шi li se dъrȣĭa nȣmaĭ doȣъ vite la чireadъ, kare se nȣmea *de ova*; ĭar vitele miчĭ, oĭ шi kaпre, se nȣmъraȣ doъ dreпtŭ ȣna.

În anȣlŭ 1767 aчeastъ dare a adȣsŭ 40,000 leĭ.

Oknele. Minele de sare sȣntŭ în treĭ lokȣrĭ, la Teleцa în jȣdeцȣlŭ Пraxoveĭ, la Slъnikŭ în jȣdeцȣlŭ Sъkȣeniĭ, шi la Oknele marĭ în jȣdeцȣlŭ Vъlчeĭ. Venitȣlŭ aчesta din vekime era fórte moderatŭ, kъчĭ sarea e пrea eftinъ, se vindea чinчĭ oka de sare la o пara, шi maĭ aпoĭ treĭ, шi de aчeea venitȣlŭ totŭ abĭa se sȣĭa la 4000 leĭ пe anŭ. Dȣпъ Reforma lȣĭ Konstantinŭ Vodъ Mavrokordatŭ, пreцȣlŭ sъreĭ s'a ȣrkatŭ пrin firmanŭ îmпъrъteskŭ: sȣta de oka se vindea пe 44 пarale, aпoĭ s'aȣ rъdikatŭ 50 пar. Astfelŭ la anȣlŭ 1768 oknele s'aȣ vъndȣtŭ kȣ 150,000 leĭ. Dȣпъ aчeasta пȣцinŭ kъte пȣцinŭ

прeцslŭ sъreĭ s'a totŭ srkatŭ în-kъtŭ astъzĭ se vinde 7 leĭ ssta. Прenoirea vъnzъreĭ Oknelorŭ se face totŭ-d'asna la 1 Iansarie. Astъzĭ se vъndŭ ks 500,000 leĭ.

Vsmile. Se nsmeште Vamъ darea ce se ĭa пe lskrsrile ce intrъ saŭ ese пrin barierile oraшelorŭ шi ale frontierilorŭ. Maĭ nainte venitslŭ acesta era пrea moderatŭ: era obiceĭs kъ se пlъtea vamъ nsmaĭ пentrs lskrsrile ce se vindeaŭ în oraшele domneшtĭ; ĭar пentrs mъrfsrile ce se esпortaŭ saŭ se imпortaŭ în цearъ se пlъtea nsmaĭ kъte 80 banĭ de karŭ, fъrъ vъmsire. Grigori Vodъ Gika în anslŭ 1733 a fъkstŭ o noъ tarifъ, dsпъ kare s'a sпoritŭ venitslŭ Vъmilor, шi s'a menцinstŭ kĭarŭ dsпъ Reforma lsĭ Mavrokordatŭ. Elŭ a fostŭ statornicitŭ o kasъ ssb nsme de Karvasara (dsпъ ksvъntslŭ tsrceskŭ Kervanŭ-Seraĭ); aice se deskideaŭ mъrfsrile ce se imпortaŭ saŭ se esпortaŭ din цearъ, шi пrin Vameшslŭ celŭ mare se lsa kъte 3 la sstъ dsпъ пreцslŭ lorŭ de la negsцitorĭ; ĭar la tъrgsrile de пe afarъ vama se lsa îndoitъ dsпъ tarifъ. Doŭъ-sпre-zece sate înпrejsrslŭ Bsksreшtilorŭ шi alte oптŭ înпrejsrsl altorŭ oraшe, se fъksse libere de aceastъ dare пentrs orĭ-ce mъrfsrĭ adsceaŭ saŭ skoteaŭ. În anslŭ 1768 venitslŭ Vъmeĭ s'a rъdikatŭ la 115,000 leĭ; dar dsпъ aceasta, пrin adъogirea шi kreшterea пreцsrilorŭ tarifelorŭ, a ajsnsŭ de se vinde ks 500,000 leĭ.

Venitsrile arъtate maĭ sssŭ a le Domnilorŭ, în anslŭ 1768 abia eraŭ de 604,100 leĭ; dar dsпъ oksпъcĭsnea de шése anĭ a oшtirilorŭ rsseшtĭ din 1806 шi maĭ пe srmъ, ele din anŭ în anŭ aŭ kreskstŭ.

Oĭeritslŭ, kare era kъte 12 пarale de oae шi doĭ leĭ пlokonslŭ, пe timпslŭ Rsшilorŭ a ajsnsŭ 21 пarale.

Dijmъritslŭ de la 12 пarale s'a srkatŭ la 17.

Vinъritslŭ de le 10 пarale s'a srkatŭ la 20.

Пogonъritslŭ la 5 leĭ пogonslŭ.

Tstsпъritslŭ la 20 пarale пrъjina.

În anslŭ 1816 venitsrile de maĭ sssŭ s'aŭ vъndstŭ ks пreцsrile srmъtoare:

Lei.	
267,000	Oieritulŭ ku Vъkъritulŭ.
260,000	Dijmъritulŭ ku Tutunъritulŭ.
448,000	Vinъritulŭ ku Πogonъritulŭ.
1,075,000	

Iar în anulŭ 1817 s'aŭ vъndutŭ ku leĭ. 1,300,000.

Oknele drentŭ leĭ. — — —	525,000.
Vъmile — — — — —	550,000.
	2,375,000.

În anulŭ kurentŭ 1818 s'a xotъrъtŭ ka Russmaturile de maĭ susŭ, afarъ de Okne шi Vъmĭ, sъ rъmъe în starea lorŭ de maĭ nainte; ĭar Oieritulŭ, Dijmъritulŭ шi Vinъritulŭ s'aŭ vъndutŭ ku 280,000 leĭ, ku kondiцiune ka banii sъ se strîngъ dunъ xrisovulŭ luĭ Aleksandru Vodъ Ipsilante, karele în timnulŭ domnieĭ sale чeĭ dintъĭ a fъkutŭ multe îmbunъtъцirĭ în цarъ, atъtŭ în nrivinцa Russmaturilorŭ, kъtŭ шi a Menzilurilorŭ, nrekumŭ se va vedea în xrisoavele alъturute.

CAPITULU XIII.

Chrisovulŭ luĭ Alessandru Vodă Ipsilante despre Zahereaoa ce se trimite la Constantinopole, despre Oierită şi altele.

Пentru folosulŭ nublikŭ, шi nentru nrovisionarea oraшuluĭ ku totŭ felulŭ de Zaxerele, шi fiindŭ kъ nu suntŭ negucъtorĭ streinĭ Turчĭ ne nъmъntulŭ цereĭ ka sъ înnarцъ banĭ ku dobъndъ ne marfъ, lukru чe aduчea mare шi multъ nagubъ цereĭ, s'aŭ rъnduitŭ negucъtorĭ nъmъntenĭ oneшtĭ, ka sъ fakъ totŭ komerцulŭ lorŭ în цearъ ku orĭ чe felŭ de lukru.

Iar din nartea nrea nuterniчeĭ înnъrъцiĭ s'aŭ alesŭ dintre negucъtoriĭ чeĭ maĭ aleшĭ Turчĭ шi dintre чeĭ maĭ kunoskuцĭ sub óre-kare înkezъшuire a Kananuluĭ, ka sъ ia obiekte de orĭ unde vorŭ gъsi adunate de kъtre negucъtoriĭ nъmъntenĭ ku bunъ tokmealъ, шi ku banĭ numъrъtoare, ka sъ le dukъ la înnъrъцie nentru îndestularea Kananuluĭ.

Negѕцъtoriĭ пъmъnteni dъndȣ lъkѕitorilorȣ de прin sate banĭ пentrѕ obiekte, щi aчemtia пe avъndȣ de ȣnde da чeea чe aȣ vъndѕtȣ пѕ ѕѕntȣ liberĭ a sokoti baniĭ lorȣ maĭ mѕltȣ de kъtȣ ѕпѕlȣ la zeчe, saȣ ѕпѕlȣ щi jѕmъtate la rъfѕealъ.

Intermeziĭ (samsariĭ) ѕѕntȣ опriцĭ.

Vama чe dѕпъ obiчeiѕ se lѕa de Aga, de akѕщa înainte пѕ se va maĭ lѕa.

Пlata Oĭeritѕlѕĭ чe este kъte 16 ½ banĭ de oaĭe, se skade la 12 banĭ; ĭar a Vinъritѕlѕĭ la 5 banĭ пe vadrъ.

Altȣ Chrisovȣ despre Menzilurĭ totȣ a acestuĭ Domnȣ.

Toцĭ kaiĭ Menzilѕrilorȣ sъ se kѕmпere kѕ banĭ domneщtĭ, aseminea щi пѕtrirea lorȣ sъ se fakъ пe sokoteala Domnieĭ.

Menzilxanelele (kasele de пostъ) sъ se fakъ afarъ din sate, kѕ kѕrte, kѕ grajdiѕrĭ, щi kѕ treĭ saȣ пatrѕ kamere пentrѕ repaosѕlȣ trekъtorilorȣ.

Sѕrѕgiiĭ sъ fie neînsѕraцĭ, nesѕпѕщĭ la dare, щi kѕ 90 banĭ leafъ пe lѕпъ. La fie-kare Menzilxanȣ sъ fie kъte ѕпȣ kъпitanȣ kѕ Slѕjitorĭ; щi kъte doĭ Beщliĭ Tѕrчĭ de пazъ; ĭar kъпitanѕlȣ sъ aĭbъ tótъ îngrijirea Menzilѕlѕĭ.

Чine vine de afarъ kѕ Menzilȣ, va пrimi kaĭ de la Kъпitanĭ, kѕ пlatъ de 10 banĭ пe orъ de ѕпȣ kalȣ; ĭar de va avea firmanȣ-iпamȣ va lѕa kaĭ fъrъ пlatъ.

Чine va voi sъ пleчe kѕ menzilȣ, trebѕe sъ kapete karte domneaskъ, însъ kѕ пlatъ.

Velȣ-Kъпitanѕlȣ de la Menzilxaneaoa Bѕkѕreщtilorȣ s'a пѕsȣ sѕb askѕltarea Sпъtarѕlѕĭ, karele s'a însъrчinatȣ kѕ tóte Menzilѕrile din цearъ, цiindȣ kodikъ de пѕmele tѕtѕrorȣ чe mergȣ щi vinȣ kѕ Menzilѕlȣ, пentrѕ kare are щi ѕпȣ Logofъtȣ ajѕtoriѕ.

Kaпitaniĭ Menzilѕrilorȣ de пe afarъ vorȣ цinea kodiчe în kare vorȣ înskrie пѕmele aчelorȣ чe trekȣ прin Menzilѕ-

rile lorŭ, dѹпъ kare vorŭ trimite estrakte in fie-kare sъптъшъпъ la Velŭ-Kъпitanѹlŭ de Menzilѹrĭ din Bѹkѹreшtĭ, împreѹпъ kѹ baniĭ че se vorŭ fi adѹnatŭ пeste sъптъшъпъ de пe плата пrogonѹlѹĭ; шi Logofъtѹlŭ Velŭ-Kъпitanѹlѹĭ sъ'ĭ treakъ în kodika sa [1].

Chrisovulŭ luĭ Alecsandru Vodă Ipsilante pentru orânduielele ce a introdusŭ în ţeară.

Noĭ Alecsandru Ipsilante cu mila lui Dumnezeŭ Domnŭ şi stăpânitoriu alŭ tótei ţerei Romaneşti.

Dorinцa de a faчe binele avъndŭ fъrъ sminteaлъ de ajѹtorŭ пe Dѹmnezeŭ, aчela че o are trebѹe пъпъ în fine sъ ajѹngъ la skoпѹlŭ seŭ, шi o intenцiѹпe generósъ fireшte gъseшte okasiѹпeѹ пentrѹ a faчe fapte frѹmóse. Aчeste amъndoŭъ. adikъ kѹgetѹlŭ шi voinцa, kъndŭ se ѹneskŭ, fakŭ rъsboiŭlŭ чelŭ maĭ mare orĭ kъrѹĭ obstakolŭ шi orĭ kъreĭ greѹtъцĭ, шi пeпѹtinчĭoшilorŭ le dъ пѹtere шi înlesnire. În mare greшeaлъ kadŭ Domnitoriĭ, kari, avъndŭ bѹna intenцiѹпe шi libera voinцъ, шi totŭ odatъ шi пѹterea kare înlesneшte orĭ-чe efektŭ, saŭ пѹ le пѹпŭ în lѹkrare saŭ abѹseazъ, kъчĭ kѹ aчeasta fakŭ пъkatѹlŭ nereкѹпoшtinцeĭ fъrъ de шtirea lorŭ, dѹпъ пreчentѹlŭ inspiratѹlѹĭ aчelѹia din Чesaria karele ziчe, kъ aчela че пóte sa fakъ ѹпŭ bine шi пѹ-lŭ faчe este vinovatŭ шi kaѹsъ rъѹlѹĭ че n'a voitŭ a-lŭ stirni. Пentrѹ aчeasta darъ totŭ-d'aѹпa de kъndŭ Пrovedinцa пe-aŭ пѹsŭ în kaпѹlŭ aчesteĭ цerĭ ortodoxŭ kredinчĭóse, amŭ sokotitŭ kъ пrekѹmŭ пe-aŭ dъrѹitŭ kѹ tronѹlŭ Domnieĭ пe-a impѹsŭ шi da-

---

1). Astъzĭ Velŭ-Kъпitanѹlŭ s'a desfiinцatŭ, шi asѹпra Menzilѹrilorŭ este rъпdѹitŭ ѹпŭ bocrĭѹ, kѹ ѹпŭ kasierŭ пentrѹ sokotele. Aчesta пriimeшte baniĭ din Visterie шi faчe aпrovisionъrile de fъпŭ шi grъѹпцe. Elŭ maĭ are шi alцĭ tovarъшĭ dintre boerĭ, saŭ dintre пegѹцitorĭ. Beшliiĭ Tѹrчĭ s'aŭ desfiinцatŭ. Плata s'a rъdikatŭ la 20 пarale de kalŭ пe orъ, шi пѹmaĭ de xatъrŭ se dъ пe la ѹпiĭ boerĭ kъte kѹ 10 пarale.

(Autorulŭ.)

taria nentrȣ bȣna kъrmȣire a nonorȣlȣĭ џerei nóstre. Пe aчestȣ temeĭȣ, înarmaџĭ kȣ frika lȣĭ Dȣmnezeȣ, amȣ xotъrътȣ sъ mergemȣ ne kalea îmbȣnътoџireĭ џereĭ чe Dȣmnezeȣ ne-a înkredinџatȣ, nentrȣ kare ne de o narte voindȣ sъ o adȣчemȣ în óre-kare stare lъȣdabilъ, în linimte mi îndrentare, ĭar ne de alta kȣgetъndȣ ka sъ gъsimȣ mijlóчele чele maĭ efikaчe snre îndenlinirea aчesteĭ folositóre dorinџe, amȣ xotъrътȣ de o kamdatъ ka, orĭ kъndȣ în orĭ чe kazȣ vomȣ întimnina чeva greȣtъџĭ, sъ le înlesnimȣ kȣ tótъ sirgȣinџa mi kȣ totȣ stȣdiȣlȣ, lȣъndȣ învъџътȣrъ de la aчelȣ înџelentȣ Romanȣ (Seneka) чe ziчea kъ orĭ чe se învinge nrin nestrъmȣtata sirgȣinџъ mi bȣnъ voinџъ; mi maĭ de anróne îndemnaџĭ de kȣvintele kȣvъntъtorȣlȣĭ de Dȣmnezeȣ (Grigorie) ἀπό Θεοῦ ἄρχεσθαι καὶ εἰς Θεόν ἀναπαύσεσθαι, amȣ înчenȣtȣ de la sfintele ,amezъminte maĭ întъĭȣ, de la nreoџiĭ biseriчeĭ mi de la monastirile din џearъ, mi vъzъndȣ rъȣlȣ obiчeĭȣ de a fi sȣnȣsȣ la dъrile Visterieĭ, amȣ desfiinџatȣ aчeasta nentrȣ totȣ-d'aȣna nrin ȣnȣ deosebitȣ xrisovȣ alȣ Domnieĭ Nóstre; dar amȣ rъndȣitȣ ka atътȣ monastirile kътȣ mi nreoџiĭ sъ dea óre-kare ajȣtorĭȣ în lȣkrȣrĭ ĭarъmĭ nentrȣ fante nlъkȣte lȣĭ Dȣmnezeȣ; mi a nȣme monastirile sъ dea la skólele înfiinџate, ĭar nreoџiĭ la kassa milelorȣ, nrekȣmȣ nre largȣ în xrisovȣlȣ aчela se kȣnrinde. Drentȣ aчeea vъzъndȣ џeara aчeasta kremtineaskъ linsitъ de învъџътȣrĭ, de mtiinџe mi de arte, kare lȣmineazъ mi foloseskȣ ne nonorȣ, amȣ înfiinџatȣ skolĭ kȣ nrofessorĭ kȣnoskȣtorĭ de maĭ mȣlte limbĭ, rъndȣindȣ-le lefe mi dъndȣ ajȣtorĭȣ mi îndestȣlare skolalilorȣ. Dȣnъ aчeste însъ nȣ-amȣ skъnatȣ kȣ vederea mi folósele din afarъ, înkȣragindȣ aglikȣltȣra mi komerџȣlȣ, mi tóte чele чe adȣkȣ îmbilmȣgare mi nrosneritatea lokȣitorilorȣ џereĭ, organisъndȣ nentrȣ întemeerea aчesteĭ forositóre ȣrmътrĭ, afarъ de komȣnitatea aktȣalъ a negȣџitorilorȣ nъmînteni, înkъ o kъmȣnitate de negȣџitorĭ strъinĭ kȣ staroste, ka sъ чerчeteze nriчinile negȣџitorilorȣ, în kътȣ kȣ kinȣlȣ aчesta gъsindȣ înlesnire fie-kare, sъ se îndemne a nraktika nrofessiȣnea aчeasta. Între aчeste kȣgetъndȣ mi la messeriile liberale, mi vъzъndȣ kъ este mare linsa lorȣ aiчe, mi jȣdekъndȣ Dom-

niea mea kъ este de neanъratъ trebsinųъ a se îmmslųi, amš rъndsitš o soчietate deosebitъ de ontš boerï kari sъ se oks-ne de nriчinile tstsrorš meseriilorš mi ale rsfetsrilorš, mi îndeosebï de orï чe invenųisnï noï mi orъndsele bsne чe notš fi snre folossiš mi nodóba natrieï, nrekѕmъ nodsrï, чimmele, mi alte lskrsrï folositóre. Пe lъngъ aчeste tóte maï gъndindš, kъ msiųï sъraчï mi nevoemï ssntš lin-siųï de чele neanъrate nentrs vieųsire, mi koniï orfanï mi vъdsve sъraчe fъrъ sъ aïbъ niчï snš ajstorïs, maï alesš ssb o domnie ortodoksъ mi religiósъ ka aчessta, amš sokotitš kъ va fi nlъkstš lsï Dsmnezeš sъ se fakъ o kasъ la sъnta Mitronolie, ssb nrotekųisnea Mitronolitslsï, în grija aчelorš ontš boerï, desnre kari s'a zisš maï sssš, mi amš norsnчitš ka sъ se dea de la Domnia nóstrъ kъte 6000 leï ne anš în arъtatele ajstóre.

Domnia nóstrъ, vъzъndš mi starea de maï nainte a Menzilsrilorš, anъsarea чe adsчea loksitorilorš, nagsba чe se fъчea Visterieï, nrekѕmš mi grestatea чe ssfereaš kъlъtoriï, amš fъkstš tóte kinsrile mi amš gъsitš modslš de vindekare, nsindѕ-le tóte în bsnъ rъndsïealъ, nrekѕmš ansme se ksnrinde în testamentslš чe amš datš nentrs aчeasta.

Organisarea Slsjitorilorš din afarъ mi din lъsntrs gъsin-d'o într'o stare fórte viчiósъ, amš amezatš la loksrile чele maï imnortante Kъnetъniï, ks Slsjitoriï trebsitorï nentrs naza fron-tierilorš mi nentrs ųinerea linimteï nsbliчe, orъndsindš lefe la toųï dsnъ ksviinųъ, nrekѕmš nre-largš se aratъ în testa-mentslš nostrs nentrs sistema domnieï nóstre.

Înainte de toate însъ, dorindš a întemeea naza dren-tъųeï fie-kъrsïa, am kibzsitš îmmsiųirea jsdekъtorilorš, mi ast-felš nentrs ka sъ arъtъmš kъtš este de trebsinчosš a-mezъmъntslš aчesta nentrs resnektslš bsneï mi a drenteï vieųsirï, amš amezatš aiчï în oramslš чelš maï nrinчinalš alš Domnieï noastre Tribsnale de jsdekъtorï alemï mi de bъrbaųï nraktiчï dintre kredinчïomiï boerï aï lsminatslsï Di-vanš alš Domnieï noastre; aчestora le amš rъndsitš mi le-fe bsne ka sъ noatъ ks îndestslare a se oksna de drenta-tea fie-kъrsia, nsindsle înainte ka esemnls însъmï ostenea-

la ші zelslš че însъші Domnla noastrъ пsne întrs паza drenтъцеї, asistъndš însшші de treĭ orĭ пе sъптъшъпъ la Divaпslš generalš. Amš rъndsitš totš odatъ ші în fiemte kare jsdeцš kъte sпš Jsdekъtorišs, fъkъndš ші o lege dsпъ Institstile împъrъteшtĭ, kare s'a tradssš ші s'a tinъritš пre a se împъrцi în toatъ цeara пre înlesnirea kszetslsĭ jsdekъtorilorš ші пaza drentъцiĭ.

Пe lъngъ aчeasta, пre maĭ mare înlesnire a lskrъrilorš amš rъndsitš пe lъngъ fiekare jsdekъtorš din jsdeцš, пъkъte sпš Logofъtš, пentrska sъ цie o kondikъ, în kare sъ treakъ toate пrotokoalele jsdekъцilorš ші toate dokšmentele чe se înfъцiшeazъ în пroчese din пartea lъkšitorilorš din jsdeцe.

Пentrs ka sъ îndemnъmš maĭ ks seamъ пe komпatrioцĭ a se okspa ks îшпlцirea vitelorš, amš xotъrъtš, ka пlata oïeritslsĭ sъ se skazъ de la 16 ½ la 12 banĭ, пreksm se vede în Domneskslš nostrs xrisovš чe s aš datš întrs aчeasta. De aчeea întъrimš ші пrin xrisovslš aчesta, xotъrъndš пre folosslš пoпorslsĭ ші alš nostrs, ші orъndseala tstslorš boerilorš цereĭ, de la treapta чea maĭ mare пъпъ la чea maĭ mikъ, ші amš regslatš venitsrile generale, пentrs ka sъ шtie fie-kare чe trebse sъ kaпete de la servičislš seš, пreksmš anšme se vъdš skrise ші xotъrъte în kondikъ deosebitъ.

Dsпъ aчeasta întorkъndš lsarea aminte asspra venitsrilorš цereĭ Domnieĭ mele, ks kare se ssstinš toate trebsinцele цereĭ, ші vъzъndš neorъndselele ks kare se adsпъ, îшпlцirea sfertsrilorš ші înkъrkъtsra sokotelilorš, dsпъ kare sermanii kreшtinĭ nš era sksтiцĭ mъkarš o zi de sspъrъrile takšidarilorš (adsпъtorĭ de banĭ;) vъzъndš kъ aчeasta ajsnsese la o пeomenie пessferitъ, din kare цeara a ajsnsš în starea чea maĭ tristъ ші tъngsibilъ; voindš deчĭ Domnia voastrъ ka sъ пsnemš ші aчeasta în oare kare indrentare, sъ înlesnimš пe toцĭ ші sъ mъngъemš пe чeĭ sermanĭ, пre îndrentarea ші пrosneritatea цereĭ, ші пre veчnika noastrъ пomenire; пerъndš totš odatъ kъ se va îndrenta ші skъderea nsmъrslsĭ lokšitorilorš пrin îшпlцirea lorš, domneшte xotъrimš ka sъ nš se skoaцъ maĭ msltš de

treĭ orĭ пе anŭ dare kъtę ѕnŭ galbenŭ, ші о altъ dare пentrѕ tribѕtѕrile îmпъrъteшtĭ. Aчeste dъrĭ sъ nѕ se maĭ nѕmeaskъ sfertѕrĭ, чi sъ se zikъ semĭ, adikъ Пervi-sama, Ftori-sama, Treti-sama, ші sama dъrilorŭ. Aseменea ші dъrile bresleilorŭ, kare se resпѕndeaŭ totŭ d'aѕna kѕ o oare-kare deosebire de a le birniчilorŭ, xotъrîmŭ ші akѕma ka breslele sъ плъteaskъ de doъ orĭ пе anŭ пentrѕ keltѕelele цъreĭ, ші odatъ пę anŭ пentrѕ tribѕtѕrile îmпъrъteштĭ. Aчeste dъrĭ sъ se пriimeaskъ la Visterie kѕ kipѕlŭ aчesta, adikъ: la fie kare пatrѕ lѕnĭ sъ se dea kъte o seamъ, пrekѕmŭ s'a maĭ zisŭ; ші deosibitŭ de aчeasta baniĭ tribѕtѕlѕĭ la timпѕlŭ kѕvenitŭ. Breslele sъ плъteaskъ darea xotъrъtъ la Sf. George ші la Sf. Dimitrie, ĭar darea tribѕtѕlѕĭ totŭ într'ѕnŭ timпŭ kѕ цeara. Toatъ adѕnarea banilorŭ sъ se fakъ în kipѕlŭ ѕrmъtorŭ: Ĭsпravniчi de jѕdeцe, aшezъndŭ sѕma banilorŭ dѕпъ nѕmъrѕlŭ lokѕitorilorŭ fie-kъrѕia satŭ, Цъranii vorŭ faчe чisla între eĭ ka sъ плъteakъ fie kare în analogie kѕ пѕterea sa. Aшa dar пentrѕ ka sъ se пѕbliчe în toatъ цeara Domnieĭ mele, ші ka sъ se înчeaпъ toцĭ a se bѕkѕra de ѕшѕrъrile пѕbliчe чe s'aŭ fъkѕtŭ, înkredinцatъ fiindŭ Domnia noastrъ kъ toate xotъrъrile aчestea se vorŭ пъzi kѕ nestrъmѕtare, amŭ întъritŭ aчeastъ Domneaskъ xotъrъre пrin testamentѕlŭ nostrѕ în formъ de xrisovŭ, akreditъndѕ-o kѕ însѕшĭ sѕb semnъtѕra noastrъ ші kѕ Sigiliѕlŭ Domnieĭ noastre; пentrѕ kare rѕgъmŭ ші пе alцi întrѕ Xristos fraцĭ, пе kare îĭ va învredniчi bine voitorѕlŭ D-zeŭ ka sъ ajѕngъ la stъпъnirea цъreĭ aчestia, în nѕmele пrea sfinteĭ ші nedesпъrцiteĭ treimĭ a legi ші a kredinцi tѕtѕlorŭ dreптŭ kredinчĭoшilorŭ kreшtinĭ ka sъ o aibъ totŭ d'aѕna în ajѕtorŭ în sekolѕlŭ de faцъ ші чelŭ viitorŭ, ka sъ întъreaskъ ші sъ пъzeaskъ aшezъmintѕlŭ aчesta alŭ nostrѕ, пentrѕ ka sъ se învredniчeaskъ ші Domnia lorŭ a li se пъzi testamentele ші rъndѕelile de kъtre ѕrmaшiĭ Domnilorŭ пentrѕ totŭ d'aѕna. Sпre întъrirea aчestѕĭ Xrisovŭ, чe s'aŭ datŭ de la Visteria Domnieĭ noastre, s'a trekѕtŭ în kondikъ ші s'a datŭ la sfъnta Mitroпolie ka sъ se пъzeaskъ пentrѕ totŭ d'aѕna. Iar Domnia noastrъ amŭ пѕsŭ martorĭ пе пrea iѕ-

biųĭ noutriĭ fiĭ Konstantinŭ Vodъ ші Dimitrie Vodъ, ші пе пе toųĭ onorabilĭ ші kredinчoшiĭ boerĭ aĭ Divanѕlѕĭ Domnieĭ noastre:

Пan Dѕmitraшkѕ Gika mare Banŭ.
Пan Nikѕlae Пѕdeskѕ mare Vornikŭ de ųeara de sѕsŭ.
Пan Radѕ Vъkъreskѕ Vornikŭ de ųeara de josŭ.
Пan Пanъ Filineskъ Logofъtŭ de ųeara de sѕsŭ,
Пan Stefanŭ Пъrskoveanŭ Logofъtŭ de ųeara de josŭ,
Пan Stefanŭ Miшoglѕ mare Sпъtarŭ.
Пan Ioan Vъkъreskѕ mare Vistierŭ.
Пan Skarlatŭ Karagea mare Пostelnikŭ.
Пan Dѕmitrake Rakoviųъ mare Klѕчerŭ.
Пan Пreda Пrijbeanѕ mare Пaxarnikŭ.
Пan Konstantinŭ Vъkъreskѕ mare Stolnikŭ.
Пan Manolake Kreųѕleskѕ mare Komisŭ.
Пan Dimitrie X: mare Slѕgerŭ.
Nikolae mare Пitarŭ.

Eforŭ ші îngrijitorŭ este Domnia lѕĭ Enake Vъkъreskѕ mare Vistierŭ. Datѕs'a testametѕlŭ aчesta în anѕlŭ alŭ Domnieĭ noastre, în чinstitѕlŭ oraшŭ alŭ tronѕlѕĭ nostrѕ Bѕkѕreшtĭ, în anѕlŭ mъntѕireĭ 1775 lѕna Dekemvrie.



PARTEA IX.

Geografia politică a Moldovei.

CAPITULU I.

Цeara aчeasta se aflъ între gradele 45° шi 49° шi 10' minȣte în lъцime, шi între 41° шi 47° grade шi 30 de minȣte în lȣngime. Despre nordȣ se xotъra din vekime kȣ Polonia, despre rъsъritȣ kȣ Basarabiae, despre sȣdȣ kȣ Dȣnъrea шi kȣ цeara Romъneaskъ, шi despre apȣsȣ kȣ Ardealȣ seȣ Transilvania. Moldova din vekime se împъrцea în doȣъ, în цeara de sȣsȣ шi цeara de josȣ. Цeara de sȣsȣ se întindea de la Iaшĭ spre Nordȣ, шi koprindea jȣdeцele: Bakъȣ, Neamцȣ, Romanȣ, Sȣчeava. Kъrligъtȣra, Xîrlъȣ, Botoшani, Doroxoiȣ, Чernъȣцiĭ шi Xotinȣ. Din aчestea Xotinȣlȣ se stъpъni mȣltȣ timpȣ de kъtre Tȣrчĭ, kariĭ fъkȣserъ шi faĭmoasa чetate чe pȣrta asemenea nȣme; Sȣчeava шi Чernъȣцiĭ, jȣdeцele чele maĭ marĭ шi maĭ popȣlate, dȣpъ Konvenцiȣnea dintre Poarta Otomanъ шi Imperiȣlȣ Aȣstrieĭ, din Anȣlȣ 1774, aȣ trekȣtȣ în posesiȣnea чeĭ din ȣrmъ pȣterĭ, afarъ de pȣцinъ parte чe aȣ rъmasȣ Moldoveĭ din amъndoъ din aчeste jȣdeцe. Iar Moldova de josȣ se întindea kъtre sȣdȣ, шi koprindea jȣdeцele Soroka, Orxeiȣ, Fъlчiȣ, Kȣvîrlȣiȣ, Pȣtna, Tekȣчiȣ, Bъrladȣ, Vaslȣiȣ, шi Kodrȣ. În Moldova de josȣ era шi jȣdeцȣlȣ Benderȣlȣĭ, dar ȣnȣ Domnȣ l'aȣ lъsatȣ Tȣrчi–

lorȣ, kariĭ aȣ fъkѕtȣ faimósa чetate kѕ aчestamĭ nѕme пentrѕ апъrarea xotarelorȣ. În Moldova de josȣ era шi пartea de џеаrъ dintre Nistrѕ шi Dѕпъre, kѕ o margine desпre Marea Neagrъ, kare se nѕmea Bѕgeakѕlȣ. Aiчĭ era faĭmosѕlȣ dezertȣ Sчitikȣ, kare maĭ пе ѕrmъ kѕ чetъџile Akermanѕ Kilia шi Ismailѕ aȣ kъzѕtȣ sѕb stъпъnirea Tѕrчilorȣ. Astъzĭ însъ dѕпъ traktatѕlȣ de kѕrъndȣ înkeeatȣ (1812) între Поarta Otomanъ шi Rѕsia, toatъ Basarabia kѕ чinчĭ jѕdeџe a le sale, adikъ Soroka, Orxeĭѕlȣ шi Lъпѕшпа, Xotъrniчeniĭ Kodrѕ, Greчeniĭ шi o mare пarte din jѕdeџѕlȣ Iaшiĭ, împreѕпъ kѕ чetъџile Xotinѕ шi Benderѕ, aȣ trekѕtȣ în stъпъnirea imпeriѕlѕĭ Rѕsieĭ. De aчeea Moldova aȣ ajѕпsȣ foarte mikъ, kompinzъndȣ nѕmaĭ 16 jѕdeџe miчĭ шi desпъrџindѕse desпre rъsъritȣ de Basarabia пrin riѕlȣ Прѕtѕlѕĭ.

Teritoriѕlȣ aчesteĭ џerĭ desпre пartea meridionalъ, ѕnde sѕntȣ jѕdeџile Пѕtna, Kovѕrlѕiȣ шi Fъlчiѕ, este maĭ mѕlt Kъmпie întinsъ: ĭar alȣ чelorȣ-l-alte jѕdeџe este maĭ variatȣ de dealѕrĭ; aчeste dealѕrĭ nѕ sъntȣ aшa de nalte, în kъtȣ sъ nѕ se пótъ kѕltiva пъmъntѕlȣ; pîntre ele sѕntȣ шesѕrĭ întinse шi mъnóse шi nѕmaĭ desпre Transilvania sѕntȣ mѕnџĭ netroшĭ nekѕltivabilĭ.

Пъmъntѕlȣ aчeşteĭ џerĭ se ѕdъ de kъtre maĭ mѕlte rîѕrĭ шi riѕleџe. Чele maĭ însemnate sѕntȣ doъ: Прѕtѕlȣ шi Siretѕlȣ. Прѕtѕlȣ s'a fъkѕtȣ faĭmosȣ în istorie dѕпъ întъmпlarea bъtъlieĭ чe a пerdѕtȣ îmпъratѕlȣ Пetrѕ bъtъndѕse kѕ Tѕrчiĭ; elȣ akѕma desпarte Moldova de Basarabia; elȣ пѕrчede din mѕnџiĭ Поlonieĭ Aѕstriaчe (Galiџieĭ) шi, kѕrgъndȣ în lѕngѕlȣ Moldoveĭ, se varsъ în Dѕпъre чeva maĭ în josȣ de Galaџĭ; aпa sa este fórte bѕпъ, шi are o mѕlџime de пeшtĭ gѕstoшĭ. Seretѕlȣ (nѕmitȣ în vekime Seretrѕ) este ĭarъшĭ ѕnȣ rîȣ destѕlȣ de mare; în elȣ se varsъ maĭ mѕlte aпe însemnate, пrekѕmȣ Moldova, Bistriџa, Trotѕшѕlȣ, шi altele; elȣ se varsъ earъшĭ în Dѕпъre din sѕsȣ de Galaџĭ, шi din josȣ de Brъila. Пe aчestȣ rîȣ se kobórъ o mѕlџime de[1] kerestea пentrѕ korъbiile arsenalѕlѕĭ îmпъrъteskȣ din Konstantinoпole шi alte lemnъriĭ de tъmпlъrie.

Odĭniórъ Moldova пosseda шi riѕlȣ Nistrѕ, чe din ve-

kime se numea Tiras; dar astъzĭ elŭ a rъmasŭ alŭ Basarabieĭ, desпъrцindu-o de Полonia Ruseaskъ; elŭ пurчede totŭ din Полonia Austriakъ ши se varsъ în Marea Neagrъ.

Totŭ пъmъntulŭ Moldoveĭ este mъnosŭ ши пrodukti vŭ пentru orĭ чe felĭu de sъmъnъturĭ; are пъdurĭ întregĭ de arborĭ fruktiferĭ ka ши цeara Munteneaskъ, ши dealurĭ (podgoriĭ) de viĭ în maĭ multe пъrцĭ, ши maĭ alesŭ la Odobeшtĭ în judeцulŭ Пutneĭ[1].

Afarъ de riurĭ, Moldova пosede ши o mulцime de elemtee naturale ши artifiчiale, пlĭne ku o mulцime de пeшtĭ gustoшĭ la mъnkare.

Într'unŭ kuvъntŭ, Moldoveniĭ nu se пotŭ пlъnge de ingratitudinea natureĭ: aчeasta nu se uĭtъ la eĭ ka la alte цerĭ ku unŭ okĭu avarŭ, чi-ĭ faчe sъ se bukure, ka ши Munteniĭ, de tóte чele чe trebueskŭ пentru feriчirea lorŭ.

Moldova esпorteazъ пentru Turчia ши Полonia totŭ aчele lukrurĭ чe le esпorteazъ ши цeara Munteneaskъ пentru Turчia ши Germania.

În skurtŭ, tótъ deskrierea чe amŭ fъkut'o пentru цeara Munteneaskъ desпre пъsъrĭ, desпre vite marĭ ши miчĭ, domestiчe ши sъlbateчe, desпre stupĭ, пaserĭ, arborĭ, metale, ши minerale, amŭ puteao faчe ши desпre Moldova, fъrъ niчĭ o diferinцъ. Lokuitoriĭ însъ nu suntŭ în пroпorцiune ku bunъtatea ши întinderea teritoriŭluĭ; eĭ suntŭ пrea пuцinĭ numъroшĭ, maĭ alesŭ цeara de josŭ este óre kumŭ desertъ, din kausa deselorŭ rъsbóe чe aŭ urmatŭ între Turчia, Austria, Полonia ши Rusia, ale kъrora teatru aŭ fostŭ ши Moldova ka ши цeara Munteneaskъ.

Чea maĭ bunъ пarte de lokŭ a Moldoveĭ a fostŭ aчea de пeste Пrutŭ; dar ши aчeea este пuцinŭ lokuitъ din kausa Tъtarilorŭ ши a чetъцilorŭ Xotinulŭ ши Benderulŭ, чe eraŭ sub dominarea Turчilorŭ. De akuma 'nainte însъ пóte se va пoпula, fiindŭ kъ-a venitŭ sub dominarea Ruшilorŭ.

---

1). Autorulŭ se vede kъ nu kunoшtea podgoria Kotnarilorŭ, kare пroduчe vinurile чele maĭ suпerióre.

(*Traducĕtorulŭ*).

lorŭ, kariĭ aŭ fъkstŭ faimósa чetate ks aчestamĭ ns trs anъrarea xotarelorŭ. În Moldova de josŭ era de цearъ dintre Nistrs шi Dsnъre, ks o margine rea Neagrъ, kare se nsmea Bsgeakslŭ. Aiчĭ er dezertŭ Sчitikŭ, kare maĭ ne srmъ ks чetъцile Kilia шi Ismails aŭ kъzstŭ ssb stъnъnirea Tsr zĭ însъ dsnъ traktatslŭ de ksrъndŭ înkeeat Пoarta Otomanъ шi Rssia, toatъ Basarabia k a le sale, adikъ Soroka, Orxeĭslŭ шi Lъnsш Kodrs, Greчenii, шi o mare narte din jsdeц snъ ks чetъцile Xotins шi Benders, aŭ tre rea imnerislsĭ Rssieĭ. De aчeea Moldova mikъ, konrinzъndŭ nsmaĭ 16 jsdeцe miчĭ desnre rъsъritŭ de Basarabia nrin rislŭ Пr

Teritorislŭ aчesteĭ цerĭ desnre nartea de ssntŭ jsdeцile Пstna, Kovъrlsis шi Fъl Kъmnie întinsъ: ĭar alŭ чelorŭ-l-alte jsdeц atŭ de dealsrĭ; aчeste dealsrĭ ns sъntŭ a kъtŭ sъ ns se nótъ ksltiva nъmъntslŭ; nîntr ssrĭ întinse шi mъnóse шi nsmaĭ desnre Tran msnцĭ netroшĭ neksltivabilĭ.

Пъmъntslŭ aчeşteĭ цerĭ se sdъ de kъtre srĭ шi rislețe. Чele maĭ însemnate ssntŭ doъ Siretslŭ. Пrstslŭ s'a fъkstŭ faĭmosŭ în istorie nlarea bъtъlieĭ чe a nerdstŭ îmnъratslŭ Пetrs ks Tsrчiĭ; elŭ aksma desnarte Moldova de Bas nsrчede din msnцiĭ Пolonieĭ Asstriaчe (Galiцieĭ) шi, în lsngslŭ Moldoveĭ, se varsъ în Dsnъre чeva m de Galaцĭ; ana sa este fórte bsnъ, шi are o ms neшtĭ gsstoшĭ. Seretslŭ (nsmitŭ în vekime Seret ĭarъшĭ snŭ rîŭ destslŭ de mare; în elŭ se varsъ ma ane însemnate, nreksmŭ Moldova, Bistriцa, Trotsш altele; elŭ se varsъ earъшĭ în Dsnъre din sssŭ de шi din josŭ de Brъila. Пe aчestŭ rîŭ se kobórъ o ms de kerestea nentrs korъbiile arsenalslsĭ îmnъrъteskъ Konstantinonole шi alte lemnъriĭ de tъmnlъrie.

Odiniórъ Moldova nosseda шi rîslŭ Nistrs, чe din

§ 6. BOTOШANIĬ.

Aчesta este ѫnŏ mikŏ цinѫlŏ alŏ kъrѫїea venitŏ este destinatŏ пentrѫ Dómna. Oraшѫlŏ omonimŏ în kare este шi residenцa Isпravniчilorŏ este alŏ dŏoilea dѫпъ Iaшї шi are miшkare komerчialъ dѫпъ Galaцї.

§ 7. XЪRLЪŬ.

Цinѫtѫlŏ aчesta, este fórte mikŏ, kѫ ѫnŏ oraшŏ omonimŏ karele este residenцa Isпravniчilorŏ [1].

§ 8. KЪRLIGЪTŬRA.

Цinѫtŏ fórte mikŏ desпre пartea nordikъ a Iaшilorŏ kѫ ѫnŏ oraшŏ пѫmitŏ Тъrgѫ-frѫmosŏ, skaѫnѫlŏ Isпravniчilorŏ [2].

§ 9. ROMANŬLŬ.

Цinѫtѫlŏ aчesta se aflъ desпre aпѫsŏ de alŏ Kъrligъtѫreĭ, пe lъngъ riѫlŏ Siretѫlŏ, kѫ oraшŏ omonimŏ пe ѫnŏ lokŏ fórte frѫmosŏ пe marginea stъngъ a riѫlѫї Moldova, de kare nѫ deпarte este шi riѫlŏ Siretѫlŏ. Aiчe este skaѫnŏ eпiskoпalŏ шi residenцa Isпravniчilorŏ.

§ 10. VASLŬЇŬ.

Aчesta este înkъ ѫnŏ mikŏ цinѫtŏ desпre sѫdѫlŏ цinѫtѫlѫї Iaшiї kѫ ѫnŏ orъшelŏ omonimŏ, în drѫmѫlŏ mare чe este între Iaшї шi Galaцї, ka шi ѫrmъtórele treĭ oraшe.

§ 11. TŬTOVA.

Desпre sѫdѫlŏ цinѫtѫlѫї de maĭ sѫsŏ este шi aчeasta

1). Aчesta asemenea s'a desfiinцatŏ îmпъrцindѫ-se între Iaшї, шi Botoшanї.
2). Asemenea s'a desfiinцatŏ îmпъrцindѫ-se între Iaшї шi Romanŏ.
[*Traducĕtoriulŭ*].

kȣ ȣnȣ oramȣ nȣmitȣ Bъrladȣ sitȣatȣ пe lъngъ rіȣlȣ omonimȣ Bъrladȣ, ȣnde este шi skaȣnȣlȣ Isпravniчilorȣ.

§ 12. TEKȢЧІȢ.

Sпre sȣdȣlȣ jȣdeцȣlȣĭ de maĭ sȣsȣ este шi aчesta kȣ ȣnȣ oramȣ omonimȣ чe este skaȣnȣlȣ Isпravniчilorȣ.

§ 13. ПȢTNA.

Цinȣtȣlȣ aчesta este desпre апȣsȣ шi sȣdȣ de jȣdeцȣlȣ de maĭ sȣsȣ; elȣ se întinde sпre nordȣ пъпъ în Transilvania. Oramȣlȣ de residenцъ alȣ Isпravniчilorȣ es.e Fokшaniĭ, karele e komȣnȣ шi Moldoveĭ шi цereі Romъnemtĭ, desпъrцindȣ-se de o mikъ gъrlъ a rіȣlȣĭ Milkovȣ.

§ 14. BЪKЪȢ.

Jȣdeцȣlȣ aчesta se aflъ între Romanȣ шi Пȣtna, întinzъndȣ-se пъпъ în Transilvania. Oramȣlȣ de residenцъ alȣ Isпravniчilorȣ se nȣmeшte totȣ Bъkъȣlȣ, sitȣatȣ пe malȣlȣ drentȣ alȣ rіȣlȣĭ Bistriцa, karele nȣ deпarte se varsъ în Siretȣ.

În aчestȣ цinȣtȣ maĭ este шi oramȣlȣ Tъrgȣlȣ-Okni de ȣnde se eksпloateazъ sarea, lъngъ rіȣlȣ Trotȣшȣ; asemenea шi orъшelȣlȣ Moĭneшtĭ de ȣnde se esпloateazъ пъkȣra.

§ 15. NEAMЦȢ.

Desпre nordȣlȣ jȣdeцȣlȣĭ de maĭ sȣsȣ este шi цinȣtȣlȣ Neamцȣlȣĭ, karele se xotъrаште desпre апȣsȣ kȣ Transilvania. Aiчe este шi чelȣ maĭ 'naltȣ mȣnte alȣ Moldoveĭ nȣmitȣ Чeaxlъȣ. În aчestȣ цinȣtȣ sȣntȣ doȣъ orame: Пiatra de a stъnga rіȣlȣĭ Bistriцa skaȣnȣlȣ Isпravniчilorȣ; шi tъrgȣlȣ Neamцȣlȣĭ пe lъngъ rіȣшorȣ Neamцȣ, de ȣnde nȣ departe este шi faĭmósa Monastire a Neamцȣlȣĭ în kare sȣntȣ пeste 400 monaxĭ; iar din sȣsȣ de oramȣ se vъdȣ шi rȣi-

uile ꙋneĭ ҹetъцi vekĭ пe o kóstъ de mꙋnte, kꙋre este fъkꙋ-tъ din timпꙋlꙋĭ Romanilorꙋ.

§ 16. SꙊҸEAVA.

Jꙋdeцꙋlꙋ aҹesta se întinde maĭ спre nordꙋ de ҹelꙋ de maĭ ꙋsꙋ; kꙋ tóte kъ ҹea maĭ mare пarte din elꙋ a trekꙋtꙋ sꙋb dominarea Aꙋstrieĭ, a rъmasꙋ însъ totꙋшĭ destꙋlꙋ de mare шi de frꙋmosꙋ. Oraшꙋlꙋ de residenцъ alꙋ Ispravni-ҹilorꙋ este Fъltiҹeniĭ, sitꙋatꙋ пꙋ deпarte despre aпꙋsꙋ de o-raшꙋlꙋ Sꙋҹeava ҹe a rъmasꙋ în Aꙋstria; afarъ de aҹesta maĭ este шi orъшelꙋlꙋ Bꙋĭdꙋjъniĭ, despre rъsъritꙋ de Sꙋҹeavaĭ пe partea stъngъ a riꙋlꙋĭ omonimꙋ Sꙋҹeava [1].

CAPITULU III.

Despre autoritatea Spirituală.

Aꙋtoritatea Spiritꙋalъ a цereĭ depъnde de Mitropolitꙋlꙋ karele шéde în Iaшiĭ шi are sꙋb dъnsꙋlꙋ пe Episkopiĭ de Romanꙋ шi de Xꙋшĭ. Maĭ 'nainte elꙋ avea шi пe Episko-пꙋlꙋ de Rъdъꙋцꙋ, dar eparxia aҹestꙋea aflъndꙋse în Bꙋko-nina, a rъmasꙋ sꙋb dominarea Aꙋstriakъ. Mitropolitꙋlꙋ a-ҹesta ka шi ҹelꙋ din цeara Romъneaskъ, se alege de kъtre boerĭ шi se întъreшte de Domnꙋ; ĭar dꙋпъ aҹeasta kapъtъ reksnoaшterea Пatriarxꙋlꙋĭ de la Konstantinopole, пe kare Mitropolitꙋlꙋ îlꙋ kꙋnoaшte de Aꙋtoritate.

În Moldova ka шi în цeara Romъneaskъ sꙋntꙋ o mꙋl-цime de Mъnъstirĭ dotate de Domniĭ vekĭ kꙋ averĭ însem-nate; ꙋnele atъrnъ de Mitropoliĭ шi Episkopiĭ, ĭar ҹele maĭ mꙋlte шi maĭ bogate de Sf. Mormъntꙋ, de mꙋntꙋle Sinaia,

1). Ҹele ҹe amꙋ vorbitꙋ despre karakterꙋlꙋ lokꙋitorilorꙋ, despre datine, indꙋstrie, Komerцꙋ, robiĭ, Klerꙋ, despre moшtenirea шi aꙋtoritatea Dom-nilorꙋ, шi despre organisaцiꙋnea Administrativъ, aҹeleaшĭ le repe-tъmꙋ шi pentrꙋ Moldova.

de Sf. Mѕnte, ш de alte mѫnѫstirĭ din Tѕrчia, de ѕnde din timnŭ în timnŭ se trimitŭ ш Egѕmenii.

CAPITULU IV.

Despre autoritatea civilă.

Forma gѕvernѕlѕĭ este Monarxikѫ. ka ш aчеea a џereĭ Mѕntenешtĭ: se distinge de aчеea a Monarxiilorŭ Eѕroneпe, nѕmaĭ nrin aчеea kѫ Domnѕlŭ este ѕѕnѕѕŭ Sѕltanѕlѕĭ karele orĭ kѫndŭ voeшte 'lŭ skimbѫ saŭ 'lŭ destitѕe.

Nobilĭ sѕntŭ aчеĭa kari se tragŭ din boerĭ, saŭ kanѫtѫ dregѫtoriĭ kѕ kaftane. Norokѕlŭ se jókѫ ш aiчĭ kѕ ómeniĭ ka ш no aĭѕrea: vede чine-va strѫnenoџĭ de boerĭ marĭ, ш din familiile чele maĭ strѫlѕчite a le џereĭ, kѫ abĭa se învredniчeskŭ a kѫnѫta kѫte o mikѫ dregѫtorie saŭ rangŭ, kѕ tóte kѫ Domniĭ de dѕnѫ timnŭ aŭ atenџiѕne deosebitѫ nentrѕ familiile чele maĭ vekĭ.

CAPITULU V.

Despre Curtea Domnuluĭ.

Dregѫtoriile boerilorŭ ш rangѕrile Kѕrџeĭ Domnѕlѕĭ sѕntŭ maĭ totŭ aчеlea în Moldova ka ш în џeara Mѕnteneaskѫ, kѕ óre-kare mikѫ diferinџѫ în rѫndѕele ш venitѕrĭ nrekѕmŭ se înѕemneazѫ:

Doĭ marĭ Logofeџĭ. Aчешtia sѕntŭ totŭ într'ѕnŭ rangŭ ш fie-kare are kѫto 750 leĭ ne lѕnѫ, ш óre kare avaetѕrĭ din Rѕѕѕmatѕrĭ: dar чelŭ de џeara de josŭ are ш titlѕlŭ de Nresidentŭ, ш kѫшtigѕrĭ deosebite kare se ѕrkѫ la 70000 leĭ ne ѕnŭ.

Sѕb aчешtia sѕntŭ Logofeџiĭ de Divanŭ, kѫte ѕnѕlŭ de fie-kare jѕdeџŭ nentrѕ nriчinile resnektive lokale, kari nriimeskŭ lefĭ analoge de la kassa Rѫѕѕrilorŭ.

Doĭ marĭ Vornicĭ də ųeara de josŏ, шi doĭ marĭ Vornicĭ de ųeara de sssŏ, avъndŏ fie-kare kъte 750 leĭ leafъ пe lsпъ шi fъrъ .alte venitsrĭ, afarъ nsmaĭ . dakъ sзntŏ mitarnicĭ.

Xatmanslŏ Menzilsrilorŏ. Aчesta libereazъ inamsrile, шi are venitŏ Kъпiųъпia Karantineĭ Пrstslsĭ de la Skslenĭ, Vъtъшiile de Arabag.ĭ din Iaшĭ шi Galaųĭ, шi de la чeĭ чe kъlъtoreskŏ ks nosta kъte doъ пarale de kalŏ, afarъ de inamsrĭ. De la aчeste tóte are la 50 miĭ leĭ пe anŏ venitŏ. Пostslŏ aчesta este noŏ.

Vorniksl Obшteĭ. Aчesta este sспravegetoлslŏ edifiчisrilorŏ пsbliчe; are ssb elŏ пe arxitektslŏ, шi пe toųĭ Dslgeriĭ, Пetrariĭ шi Kъrъmidariĭ. Kъndŏ чine-va voeшte sъ zideaskъ чe-va, se dsчe ks meшteriĭ чe a alkъtsitŏ la Vorniчie шi adevereшte înskrissslŏ, пentrs ka sъ ns se пótъ meшteriĭ tokmi aĭsrea пъпъ ns vorŏ sъvîrшi lskrslŏ. Vorniksl are шi komпetinųa xotъrniчiilorŏ din kaпitalъ. Elŏ îngrijeшte de kъrъųenia пodsrilorŏ шi de îndreпtarea sliųelolŏ; elŏ ks oamenii seĭ aleargъ шi la stъnssslŏ inчendiilorŏ întъmпlъtóre. Leafa sa este de 500 leĭ пe lsпъ din kassa Rъssrilorŏ.

Xatmanslŏ чelŏ mare. Aчesta din vekime era Komъndantslŏ generalŏ alŏ oшtirilorŏ; astъzĭ are nsmaĭ fsnkųisnea Snatarslsĭ din ųeara Msnteneaskъ. Ssb elŏ sзntŏ kъпitъniile de margine, пe kare le vînde ks anslŏ, kъпъtîndŏ пeste 50 miĭ leĭ din aчeasta. Elŏ goneшte xoųiĭ, kъndŏ se aratъ sndeva; шi kъndŏ îĭ пrinde, elŏ se foloseшte de lskrsrile чe gъseшte la eĭ.

Postelnikslŏ чelŏ mare. Aчesta are aчeleaшĭ fsnkųisnĭ ka шi чelŏ din ųeara Msnteneaskъ.

Visticrslŏ чelŏ mare. Aчesta are asemenea fsnkųisnea de a regsla шi a împlini dъrile, шi a пrivigea de a ns se faчe abszsrĭ ks assпrirea sъraчilorŏ. Venitslŏ seŏ regslatŏ este Rъssra Mazilo-rsпtaшilorŏ шi a Komпaniшtilerŏ, de la kari ĭa шi kъte snŏ galbenŏ kъndŏ le libereazъ kъrųile; asemenea are шi totŏ avaetslŏ kъrųilorŏ чe se daŏ la Nea-

mъrĭ, пrekъmъ ши leafъ de 750 leĭ пe lъnъ. Foloasele Vistierъlъĭ se потъ sokoti пъnъ la 80 miĭ leĭ пe anъ.

Dregъtoriile de maĭ sъsъ se sokoteskъ de Klasa I.

Dъпъ aчestea ъrmeazъ aчelea de Klasa II, ши anъme:

Aga. Aчesta are toate însъшirile ши sarчinile ka ши Aga din цeara Romъneaskъ. Kъшtigъrile lъĭ se ъrkъ пînъ la 50 miĭ leĭ пe anъ.

Spъtarъlъ. Aчesta este nъmaĭ titъlarъ fъrъ fъnkцiъne, fiindъ în ierarшie dъпъ Agъ.

Vornikъlъ de Aпrozĭ. Aчesta are fъnkцiъnea ши îmsъrчinъrile Xatmanъlъĭ din цeara Romъneaskъ.

Banъlъ. Este nъmaĭ titъlarъ fъrъ fъnkцiъne.

Komisъlъ. Aчesta are foloase пъnъ la 30 miĭ leĭ.

Dъпъ aчeшtia ъrmeazъ rangъrile de maĭjosъ, kari sъntъ ĭarъшĭ nъmaĭ titъlare:

Kъminarъlъ.
Пaxarnikъlъ.
Serdarъlъ.
Stolnikъlъ.
Medelniчerъlъ.
Klъчerъlъ.
Slъgerъlъ.
Пitarъlъ.
Jikniчerъlъ.
Шъtrarъlъ ши ч. l.

CAPITULU VI

Despre diverse Clase.

Între nobilĭ ши birniчiĭ sъtenĭ, în Moldova sъntъ ka ши în цeara Romъneaskъ, Mazîliĭ kъ aчeleaшĭ пrivilegĭъrĭ. Iar nъmъrъlъ lokъitorilorъ din toate цinъtъrile se sokoteшte în kinъlъ ъrmъtorъ:

70 miĭ пъme de birniчĭ, dintre kari чeĭ din sъsъ de Iaшĭ пlъteskъ kъte 3 leĭ la treĭ lъnĭ, ши la fie-kare leъ kъ-

Doï marï Vornіцї də цeara de josš, шi doï marї Vorniцї de цeara de ssšš, avъndš fie-kare kъte 750 leї leafъ пe lsпъ шi fъrъ .alte venitsrї, afarъ nsmaї . dakъ ssntš mitarniцї.

Xatmanslš Menzilsrilorš. Aчesta libereazъ inamsrile, шi are venitš Kъпiцъnia Karantineї Пrstslsї de la Sksleпї, Vъtъшiile de Arabag.ї din Iaшї шi Galaцї, шi de la чeї чe kъlъtoreskš ks nosta kъte doъ parale de kalš, afarъ de inamsrї. De la aчeste tóte are la 50 miї leї пe anš venitš. Пostslš aчesta este nošš.

Vorniksls Obшteї. Aчesta este ssпravegetorslš edifiчїsrilorš пsbliчe; are ssb elš пe arxiteksslš, шi пe toцї Dslgeriї, Пetrariї шi Kъrъmidariї. Kъndš чine-va voeшte sъ zideaskъ чe-va, se dsчe ks meшteriї чe a alkъtsitš la Vorniчie шi adevereшte înskrisslš, пentrs ka sъ пs se пótъ meшteriї tokmi aїsrea пъпъ пs vorš sъvîrшi lskrslš. Vorniksls are шi kompetinцa xotъrniчiilorš din kapitalъ. Elš îngrijeшte de kъrъцenia podsrilorš шi de îndreptarea sliцelolš; elš ks oamenii seї aleargъ шi la stъпssl inчendiilorš întъmplъtóre. Leafa sa este de 500 leї пe lsпъ din kassa Rъssrilorš.

Xatmanslš чelš mare. Aчesta din vekime era Komъndantslš generalš alš oшtirilorš; astъzї are nsmaї fsnkцisnea Spatarslsї din цeara Msnteneaskъ. Ssb elš ssntš kъпitъniile de margine, пe kare le vinde ks anslš, kъпъtîndš пeste 50 miї leї din aчeasta. Elš goneшte xoцiї, kъndš se aratъ sndeva; шi kъndš îї prinde, elš se foloseшte de lskrsrile чe gъseшte la eї.

Пostelniksl чelš mare. Aчesta are aчeleaшї fsnkцisпї ka шi чelš din цeara Msnteneaskъ.

Visticrslš чelš mare. Aчesta are asemenea fsnkцisnea de a regsla шi a împlini dъrile, шi a privigea de a пs se faчe abszsrї ks assprirea sъraчilorš. Venitslš seš regslatš este Rъssra Mazilo-rsptaшilorš шi a Kompaniшtilerš, de la kari ia шi kъte spš galbenš kъndš le libereazъ kъrцile; asemenea are шi totš avaetslš kъrцilorš чe se daš la Nea-

мsrĭ, пreksmŏ ші leafъ de 750 leĭ пe lsnъ. Foloasele Vistierslsĭ se notŏ sokoti пъnъ la 80 miĭ leĭ пe anŏ.

Dregъtoriĭle de maĭ sssŏ se sokoteskŏ de Klasa I.

Dsпъ aчestea srmeazъ aчelea de Klasa II, ші anвme:

Aga. Aчesta are toate însвшirile ші sarчinile ka ші Aga din џeara Romъneaskъ. Kъштigsrile lsĭ se srkъ пînъ la 50 miĭ leĭ пe anŏ.

Snstarslŏ. Aчesta este nsmaĭ titslarŏ fъrъ fsnkџisne, fiindŏ în ierarшie dsпъ Agъ.

Vornikslŏ de Anrozĭ. Aчesta are fsnkџisnea ші îmsъrчinъrile Xatmanslsĭ din џeara Romъneaskъ.

Banslŏ. Este nsmaĭ titslarŏ fъrъ fsnkџisne.

Komisslŏ. Aчesta are foloase пъnъ la 30 miĭ leĭ.

Dsпъ aчeштia srmeazъ rangsrile de maĭjosŏ, kari ssntŏ ĭarъшĭ nsmaĭ titslare:

Kъminarslŏ.
Пaxarnikslŏ.
Serdarslŏ.
Stolnikslŏ.
Medelniчerslŏ.
Klsчerslŏ.
Slsgerslŏ.
Пitarslŏ.
Jikniчerslŏ.
Шъtrarslŏ ші ч. l.

CAPITULU VI

Despre diverse Clase.

Între nobilĭ ші birniчiĭ sъtenĭ, în Moldova ssntŏ ka ші în џeara Romъneaskъ, Mazîliĭ ks aчeleaшĭ пrivilegĭsrĭ. Iar nsmъrslŏ loksitorilorŏ din toate џinstsrile se sokoteшte în kinslŏ srmъtorŏ:

70 miĭ nsme de birniчĭ, dintre kari чeĭ din sssŏ de Iaшĭ пlъteskŏ kъte 3 leĭ la treĭ lsnĭ, ші la fie-kare leŏ kъ-

te 15 narale, sвb nвme de Rъввrъ, kare formeazъ kaвва lefilorв fвnkцionarilorв; ĭar чeĭ din josв de Iaшĭ kъte 5 leĭ la treĭ lвnĭ, шi Rъввra. Deosebirea aчeasta este în nrivire kъ lokвitoriĭ de цeara de josв aв maĭ mвlte înlestirĭ de kîшtigв nrin komerцвlв чe fakв kв skelele Dвnъreĭ, nre kîndв чeĭ din цeara de sвsв nв aв asemine avantagĭвrĭ.

14 miĭ Skвtelniчĭ. } aчeшtia sвntв ne seama boerilorв,
15 miĭ Breslaшĭ. } dвnъ rangвrile шi dregъtoriile чe aв.

Organisarea skвtelniчilorв din Moldova diferъ de aчeea din цeara Mвnteneaskъ. Aчeшtia sвntв sвnвшĭ la kontribвцiвnea Statвlвĭ, шi, ka rekomnensъ, Visteria dъ boerilorв (fie-kъrвĭ dвnъ rangвlв seв) kъte 2 leĭ ne lвnъ de fie-kare skвtelnikв; ĭar în drentвlв xavalelelorв, de kare sвntв skвtiцĭ, eĭ se învoeskв ne fie-kare anв kв boeriĭ ne mвnkъ saв ne banĭ; gвvernвlв nв se amestikъ la neînvoire nentrв asemenea tokmele, чi în aшa kasв boerĭвlв are drentвlв a чere în drentвlв aчelora alцĭ skвteniчĭ în altв satв. Breslaшiĭ sвntв în kategoria Поslвшniчilorв din цeara Mвnteneaskъ; eĭ nв daв niчĭ o dare, шi sвntв în serviчĭвlв esklвsivв alв boerвlвĭ; dar dakъ boerвlв nв are moшie, nв are niчĭ breslaшĭ, шi niчĭ în altв satв nв nóte avea de kъtв în alв seв.

4 miĭ de Mazilo-rвntaшĭ, kari nlъteskв la fie-kare trilвnie kъte 2 nъnъ la 4 leĭ.

1500 Xrisovoliцĭ. Aчeшtia formeazъ komвnitъцile saв kornoraцiвnile komerчiale шi indвstriale; fie-kare komвnitate kanъtъ xrisovв în kare se nreskriв nвmele чelorв чe o komnвnв; între aчeшtia intrъ шi streiniĭ Sъrbĭ шi Armenĭ, kari se nвmeskв шi Rвnte de Visterie, шi maĭ de mвltв se nвmeaв oameniĭ Kъmъriĭ, fiindв kъ-шĭ nlъteaв darea la Kъшъraшвlв чelв mare. Xrisovoliцiĭ îшĭ daв darea în doъ termine: la Sf. Dimitrie шi la Sf. Georgie.

10 miĭ Evreĭ, îmnъrцiцĭ ĭarъшĭ în komвnitъцĭ dвnъ oraшe, avъndв fie-kare komвnitate kъte вnв Xrisovв sneчialв, шi kontribвindв kъte kв o sвmъ determinatъ.

Nвmъrвlв familiilorв tвtвrorв lokвitorilorв, afarъ de boerĭ, de klerв, шi de strъinĭ, se вrkъ la 104,500.

În Moldova, ka ши în цeara Mȣnteneaskъ, sȣntȣ ши Цiganĭ în mare nȣmъrȣ, în kondiцiȣne de sklavĭ Domneшtĭ, Momastireшtĭ ши boereшtĭ. Aчeĭ чe sȣntȣ întrebȣinцaцĭ în serviчiȣrile domcstiчe ale stъпînilorȣ lorȣ, se nȣmeskȣ Vъtraшĭ; ĭar чeĭ чe se okȣпȣ kȣ diverse meшteшȣgȣrĭ ши ȣmblъ прin цearъ ka пomazii kȣ kortȣrile, se nȣmeskȣ Ȣrsarĭ, Lъeшĭ ши Modorъnĭ. În kategoria чestorȣ de пe ȣrmъ sȣntȣ ka 2000 salame (familiĭ) Цiganĭ Domneшtĭ, плъtindȣ fie-kare kъte 50 leĭ пe anȣ la Nazirȣlȣ lorȣ, a kъrȣĭa fȣnkцiȣne în цeara Mȣnteneaskъ o пórtъ Armaшȣlȣ.

CAPITULU VII.

Despre veniturile Domneşti.

Venitȣrile пersonale ale Domnȣlȣĭ, kare se nȣmeskȣ ale Kъmъreĭ, konsistъ, ka ши în цeara Mȣnteneaskъ, din Okne, Vъmĭ ши Rȣsȣmatȣrĭ, anȣme:

Leĭ.	
400,000	Oknele de sare.
230,000	Vъmile.
140,000	Vъdrъrilȣlȣ (saȣ Vinъritȣlȣ).
100,000	Goшtina (Oĭeritȣlȣ).
120,000	Desetina (Zeчĭȣeala stȣпilorȣ ши a maskȣrilorȣ)
200,000	Xorilka, чȣ se treчe în Пolonia, ши плъteшte kъte 3 leĭ de vadrъ.
1,190,000	

FINE.

BUCURESCĬ.

Ilrinчinele Dimitrie Gika. 5
D. George Mixail Giga. . 5
— Alek. Kosteskȣ. 5
— Ioan Vladoeanȣ. 3
— Evgenîe Ilredeskȣ. . . 1
— George Ilauazoglȣ. . . 6
— I. Ilrijbeanȣ. 3
— Kolonelȣlŭ. 1
— Konst. Gîȣvara. 1
— Lokoten. Sk. Ganeskȣ. 1
— Maior N. Borъneskȣ. . 1
— Kol. Ioȣn Floreskȣ. . . 2
— Konst. Steriade. 2
— Sk. Geanoglȣ. 1
— D. Ioanide. 5
— I. Skorџeanȣ. 1
— Melik. . . . , ... 1
— Xagionȣlo. 1
— Stefȣn Bȣrki. 2
— Gr. Filineskȣ. 1
— Gigъ Kantakȣzino. . . 2
— A. Darvari. 1
— D. Dendrino. 1
— Em. Laxovari. 1
— A. Oreskȣ. 1
— Ioan Zalomitŭ. 1
— Ioan Floreskȣ. 1
— Ioan Ilotoчeanȣ. 1
— Sk. Ilauadonȣlo. 1
— Sotir IIItir. 1
— Dȣmitrȣ Irgȣleskȣ. . . 1
— D. Boreas. 1
— Kost. Angeleskȣ. . . . 1
— I. Kostantinesko.. . . . 1
— I. Kanuna. 1
— K. D. Mъneskȣ. 1
— Dinkъ Kъlineskȣ. . . . 1
— Sk. Kokorъskȣ. 1
— N. Rakoviџъ. 1
— II. Alekseanȣ. 1
— I. Arion. 1
— K. Zosima. 1
D. D. Ilonŭ. 1
— Brezeanȣ. 1
— N. Androneskȣ. 1
— Sk. Stravolka. 2
— Amer. Aron. 1
— Moskȣ Amer 1
— I. Brezoianȣ. 1
— Egȣmen de la Brebȣ . 1
— — Gъiseanȣ. . . 10
— Stareџȣ Sinaitȣ 10
— Kol. N. Kȣneskȣ 1
— I. Roteskȣ. 1
— D. Germani. 1
— Radȣ Goleskȣ. 1
— A. Kъlineskȣ 1
— G. Germani 2
— A. Darvari 1
— Em. Kinezȣ. 1
— II. Abrozie Bozianȣ . . 1
— Xrist. Gizdeanȣ. 1
— K. Ilerdikarȣ 1
— D. Gerasi 1
— A. K. Goleskȣ 1
— Kъnitan G. Manȣ. . . . 1
— K. Kantakȣzino. 1
— G. X. Angel 1
— I. Bъdȣleskȣ 1
— K. Eronim. 1
— I. Droȣgȣ 1
— G. Ilatriчi. 1
— A. F. Nestor 1
— G. Goleskȣ 1
— Anast. Sъvȣleskȣ. . . . 1
— B. Ilorȣmbarȣ. 1
— K. Anostoleskȣ 1
— Firikidi 1

GIURGIŬ.

Ilrin D. N. Inъteskȣ.

D. Niџъ Georgiȣ 1
— Filake Vasileskȣ 1
— Alekȣ Basarabeskȣ. . . 1
— K. Mateieskȣ 1

D. Irimia Kъrneskȣ 1
— L. A Stъneskȣ. 1
— D. Antoniadi 1
— Gr. St. Boereskȣ. . . . 1
— Sȣb. lokot. Gr. Inъteskȣ 1
— K. Inъteskȣ 1

ROMANAŢIĬ.

D. Шerban Zianȣ 5
— T. Пavloviчĭ 1
— A. Kostantin. 1
— St. Soreazъ 1
— I. Rъdȣleskȣ 1
— K. Vlъdъianȣ 1
— G. Gazan 1
— П. Stankoviчĭ. 1
— D. Nenчȣ 1
— Anton Пȣriчeskȣ. . . . 1
— I. Rъdȣleskȣ. 1
— N. Чĭȣbȣkan. 1
— Radȣ Пoпa Istrati. . . . 1
— I. Nikolesko. 1
— Ianake Чeatalokȣlo. . . 1
— Barbȣ Varlam. 1

IALOMIŢA.

D. A. Skȣrtȣ 1
— D. Komi. 1
— Nae German. 1
— П. Шerbъneskȣ. 1
— Ioniцъ Blebé 1
— Enake Konstantinide. . 1
— G. Mȣsȣri 1
— N. Radȣ Ziцeĭȣ. 1
— D. Dimanчea 1
— Neagȣ Minkȣleskȣ . . . 1
— N. G. Oпran 1
— Trandafir Gĭȣvara . . . 1
— A. Fanide. 1
— I. Ioneskȣ. 1
— K. Morotea 1
— V. Пaraskiveskȣ 1
— Grig. Пolixroniadi . . . 1
— Пanait Mateieskȣ. . . . 1

D. Take Tomeskȣ 1
— K. Ioneskȣ. 1

JIĬULŬ.

Пrin D. Kons. Drъgiчeskȣ. 10
D. Ioan Vladimireskȣ . . . 1
— Ioan Konstantineskȣ. . 1
— Gr. Mixȣleцŭ 1
— Пъrvȣ Kъmъrъшeskȣ . 1
— K. Vȣlneskȣ. 1
— Aleks. Moise. 1

BUŢĂŬ.

Пrin D. Sk. Voĭneskȣ. . . 20

CRAIOVA.

Пrin D. Barbȣ Bъlчeskȣ.
D. Teodor Пavloviчĭ. . . . 1
— Ioniцъ X. Dimitriȣ. . . 1
— Barbȣ Bъlчeskȣ 1
— Gg. Vъrvoreanȣ 1
— E. K. Korneti 1
— N. Mixail 1
— N. Mъnъstiriчeanȣ . . . 1
— N. Dobriчeanȣ 1
— Gg. Mъчeskȣ 1
— N. K. Zъtreanȣ. 1
— K. Kinezȣ. 1
— G. Kiцȣ 1
— Xristodor Margiloman . 1
— A. Mъчeskȣ. 1
— A. Aman 1
— Boĭчea Radĭanȣ. 1
— Пetre Oпranŭ. 1
— N. Greчeanȣ. 1
— B. Gȣrlimteanȣ 1
— Stefan Ioneskȣ 1
— Ioan Чernъteskȣ 1
— K. Пimakof 1
— Nae Dianȣ. 1
— M. Пetreskȣ 1

OLTU.

D. Filiп Nikolaȣ 1

D. G. Zisides. 1
— V. Пъrjoleskȣ. 1
— V. Giorgiȣ. 1
— N. German 1
— Петrikъ Mariш 1
— Gr. Bъrȣeskȣ 1
— Gika Nikolaid. 1
— Niцъ Nikoleskȣ. 1
— Konst. Kȣцarida 1
— Mixail Slъveskȣ 1
— Mixail Deleanȣ. 5

VĂLCEA.

Прin D. K. L'axovari. . . 18
D. Veniamin Dabija . . . 1

IAȘIĬ.

D. Generatȣ K. Miliчeskȣ 10
— Evg. Alxazi 20
— K. Alxazi 3
— G. D. Iamandi. 3
— An. Baшotъ 2
— Петrake Karп 4
— Параskeva Teodori . . 1
— Прinчinele Gr. Stȣrza. 10
— — Al. Gika . . 2
— Петre Mavrogene . . . 10
— K. Balaiш 2
— N. Пavli 3
— Dokt. Dim. Zisȣ. . . . 1
— Nik. Milȣ. 2
- Dimit. Negȣliчĭ 1
— A. Lȣпamkȣ. 1
— Панait Doniчĭ 1
— Nik. Drosȣ. 1
— Dimit. Kozadini 10
— Laskar Katargiȣ. . . . 5
— K. Xr. Чerkez. 1
— Dim. Melegi. 1

D. Enak. Vlaxȣ. 1
— Dim. Filiпeskȣ 1
— A. Tirikiȣ 1
— G. Fokшa 1
— D. Krakti 1
— Maior Stъrчea. 1
— Em. Zalariȣ 1
— D. Berman. 1
— D. Папadoпȣlo. 1
— D. Пastia. 1
— Ioan Fъtȣ 1
— Iord. Georgiadi 1
— Toma Antoniadi. . . . 1
— Xaralamb Чernea. . . 1
— Vornik. Gr. Drъgiчĭ . 1
— N. Delimarkȣ 1
— Iankȣ Boeanȣ 1
— Skarlat Tъȣtȣ 1
— Em. Lȣпoni 1
— D. Lъzъreskȣ 2
— A. Argiroпȣlo 1
— V. Bȣxnea 1
— Ioan Doniчĭ 3
— Lȣd. Steege 1
— Dim. Manoliȣ 1
— A. Vȣlкцъ 1
— Петraki Manȣ 1
— A. Doniчĭ 1
— Log. Vasile Gika . . . 10
— Dimitrie A. Stȣrza . . 10
— K. Xȣrmȣzaki 10

BĂRLADŬ.

D. Nikȣ Filipide 1
— Alekȣ Stȣrza 1
— Ioan Попeskȣ 1
— Iankȣ Пaladi. 1
— Kostake Iamandi . . . 1

